

ВУльянов (Ленин)

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

34

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΗΣΗ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Θ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ 34

Ἰούλης-Ὀχτώβρης 1917

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ τριακοστός τέταρτος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν περιλαβαίνει τά ἔργα πού γράφτηκαν ἀπό τίς 10 (23) τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 24 τοῦ Ὀχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) 1917, στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Τά ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ φωτίζουν τήν ἡρωική πάλη τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν γιά τήν πολιτική καί ὀργανωτική προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἐνάντια στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ κατάσταση στή χώρα στήν περίοδο αὐτή ἦταν ἐξαιρετικά πολύπλοκη. Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση, ὑποστηριζόμενη ἀπό τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, πραγματοποιώντας τή θέληση τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας καί τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῆς Ἀντάντ, συνέχιζε τόν ἐγκληματικό, κατακτητικό πόλεμο. Ἡ ἐπίθεση τῶν ρωσικῶν στρατευμάτων στό μέτωπο, πού ἄρχισε τόν Ἰούνη, ἀπότυχε, ἀφοῦ προκάλεσε δεκάδες χιλιάδες νέα θύματα. Στή βασανισμένη ἀπό τόν τριετή ἰμπεριαλιστικό πόλεμο χώρα μεγάλωνε μιά πρωτοείδωτη οἰκονομική καταστροφή καί ἡ πείνα. Καθημερινά πλάταινε καί βάθαινε τό ξεχαρβάλωμα ὅλων τῶν κλάδων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Οἱ καπιταλιστές, παλεύοντας ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, ἀποδιοργάνωναν τήν παραγωγή, ὀργάνωναν σαμποτάζ, ἔκλειναν τίς ἐπιχειρήσεις. Ἡ καταστροφή στά μέσα μεταφορᾶς πῆρε τεράστιες διαστάσεις. Ἡ χώρα βρισκόταν στίς παραμονές δημοσιονομικῆς χρεοκοπίας. Μεγάλωνε διαρκῶς ἡ ἔκδοση χαρτονομίσματος. Στήν ἀγροτική οἰκονομία ἡ καλλιεργήσιμη ἔκταση ἐλατ-

τώθηκε στό μισό σχεδόν σέ σύγκριση μέ τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσιφλικάδες ὑπολόγιζαν ὅτι ἡ οἰκονομική καταστροφή καί ἡ πείνα θά τούς δόσουν τή δυνατότητα νά πνίξουν πιό γρήγορα τήν ἐπανάσταση, νά τελειώσουν μέ τή δημοκρατία καί τά Σοβιέτ.

Τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη—τό ματοκύλισμα τῆς εἰρηνικῆς διαδήλωσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν στήν Πετρούπολη στίς 4 (17) τοῦ 'Ιούλη ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση μέ τή συγκατάθεση τῆς μενσεβικο-ἐσέρικης Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ—ἀποτέλεσαν σημεῖο στροφῆς στήν ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης. 'Η δυαδική ἐξουσία τέλειωσε, ἡ ἐξουσία στή χώρα πέρασε ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

Στίς 7 (20) τοῦ 'Ιούλη 1917 ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἔβγαλε διάταγμα γιά τή σύλληψη τοῦ Β. Ι. Λένιν. 'Η ἀντεπανάσταση ἔβαλε καθῆκον της νά ἀποκεφαλίσει τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Τό Κόμμα ἔκρυψε τόν ἀρχηγό του στήν παρανομία. Σχεδόν ἕνα μήνα ὁ Βλαντίμιρ 'Ιλίτς ζοῦσε στό Ραζλίβ, κοντά στήν Πετρούπολη· στίς 9 (22) τοῦ Αὐγούστου πῆγε στή Φιλλανδία, ὅπου κρυβόταν ἀρχικά στό χωριό Γιαλκάλα, κοντά στό σιδηροδρομικό σταθμό Τεριόκι, σέ συνέχεια γιά δυό μέρες στήν πόλη Λάχτι, κατόπιν στό Ἕλσινγκφορς καί ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Σεπτέμβρη, γιά νά βρίσκεται πλησιέστερα πρός τήν Πετρούπολη, ὁ Λένιν πέρασε στό Βίμποργκ. 'Η ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης, ἡ ἀνάγκη νά καθοδηγηθεῖ ἄμεσα ἡ προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἀπαιτοῦσαν ἐπιτακτικά τήν ἐπιστροφή τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν Πετρούπολη· στίς 7 (20) τοῦ 'Οχτώβρη μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ ὁ Λένιν ἦλθε στήν Πετρούπολη, ὅπου ὥς τό βράδυ τῆς 24 τοῦ 'Οχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) ζοῦσε σέ ἕνα παράνομο διαμέρισμα.

'Ο Λένιν, εὑρισκόμενος σέ βαθιά παρανομία, κατηύθυνε τή δράση τοῦ Κόμματος, παρακολουθοῦσε μέ προσοχή τήν κατάσταση στή χώρα, ἔκανε ὑποδείξεις πάνω σέ ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης. 'Ο Β. Ι. Λένιν ἔγραψε περισσότερα ἀπό 65 ἄρθρα καί γράμματα στήν περίοδο τῶν 110 ἡμερῶν πού βρισκόταν στήν παρανομία. 'Ο Β. Ι. Λένιν ἐργάστηκε πολύ γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ. Τόν καιρό αὐτό ἔγραψε τό ἐξαίρετο ἔργο του, τό βιβλίο «Κράτος καί ἐπανάσταση», πού μπῆκε στόν 33ο τόμο τῶν 'Απάντων. Ὅλες οἱ ἐργασίες, πού ἔχουν συμπεριληφθεῖ σέ τοῦτο τόν τόμο, γράφτηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στήν παρανομία.

῾Ο Λένιν στίς θέσεις του «῾Η πολιτική κατάσταση», μέ τίς ὁποῖες ἀρχίζει ὁ τόμος, στά ἔργα του «Σχετικά μέ τά συνθήματα», «Συνταγματικές αὐταπάτες», «Τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασης» κάνει βαθιά ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς κατάστασης στή χώρα, πού εἶχε ἀλλάξει ἀπότομα, ἐπεξεργάζεται καί θεμελιώνει τή νέα τακτική τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. ῾Η ἀντεπανάσταση, τονίζει ὁ Λένιν, ὀργανώθηκε, δυνάμωσε καί πῆρε οὐσιαστικά τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια της. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι κατρακύλησαν ὁριστικά στό στρατόπεδο τῆς ἀντεπανάστασης. Τά Σοβιέτ, πού καθοδηγοῦνται ἀπ᾽αὐτούς, ἔγιναν ἐξάρτημα τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. «Κάθε ἐλπίδα γιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης,—ἔγραφε ὁ Λένιν,—χάθηκε ὁριστικά. ῾Η ἀντικειμενική κατάσταση παρουσιάζεται ἔτσι: εἴτε ὁλοκληρωτική νίκη τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας, εἴτε νίκη τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τῶν ἐργατῶν, πού εἶναι δυνατή μόνο ἄν ἡ ἐξέγερση συμπέσει μέ ἕνα ἰσχυρό μαζικό ξεσηκωμό ἐνάντια στήν κυβέρνηση καί ἐνάντια στήν ἀστική τάξη πάνω στή βάση τοῦ οἰκονομικοῦ χάους καί τῆς παράτασης τοῦ πολέμου» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 2). ῾Ο Λένιν δίνει ὁδηγίες σχετικά μέ τή συγκέντρωση δυνάμεων γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, γιά τίς νέες μορφές δουλιᾶς ἀνάμεσα στίς μάζες, γιά τό συνδυασμό τῆς νόμιμης μέ τήν παράνομη δουλιά.

῾Η νέα πολιτική κατάσταση στή χώρα ἀπαιτοῦσε ἀπό τό κόμμα τήν ἀλλαγή τῶν συνθημάτων τακτικῆς. Στίς θέσεις «῾Η πολιτική κατάσταση», στό ἄρθρο «Σχετικά μέ τά συνθήματα» ὁ Λένιν θεμελίωσε τήν ἀνάγκη νά ἀποσυρθεῖ προσωρινά τό σύνθημα «῞Ολη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!». Στό ἄρθρο του «Σχετικά μέ τά συνθήματα» ὁ Λένιν ὑπογράμμισε ὅτι στίς ἀπότομες στροφές τῆς ἱστορίας εἶναι ἀπαραίτητο, σύμφωνα μέ τήν κατάσταση πού ἄλλαξε, νά ἀλλάζουν γρήγορα καί τά συνθήματα τοῦ Κόμματος, γιατί τό κάθε σύνθημα πρέπει νά βγαίνει ἀπό τό σύνολο τῶν ἰδιομορφιῶν μιᾶς συγκεκριμένης πολιτικῆς κατάστασης. Τό σύνθημα «῞Ολη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!», τόνιζε ὁ Λένιν, ἦταν σωστό ὥς τίς μέρες τοῦ ᾽Ιούλη, ξεκινοῦσε ἀπό τή θέση τοῦ Κόμματος γιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης, ἡ ὁποία τότε ἦταν ἐφικτή καί ἡ πιό ἐπιθυμητή. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι μέ τήν προδοσία τους καί τό ὁριστικό τους πέρασμα στό στρατόπεδο τῆς ἀντεπανάστασης ματαίωσαν τό δρόμο αὐτό ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης. «Τά σημερινά Σοβιέτ ἀπότυχαν, χρεοκόπησαν πέρα γιά πέρα, γιατί μέσα σ᾽αὐτά κυριαρχοῦσαν τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων,—

ἔγραφε ὁ Λένιν. —... Τά Σοβιέτ εἶναι *σήμερα* ἀδύναμα κι'ἀνίσχυρα μπροστά στήν ἀντεπανάσταση, πού νίκησε καί νικᾶ» (σελ. 17). Τό σύνθημα γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, ὑπόδειχνε ὁ Λένιν, μπορεῖ νά ἐννοηθεῖ σάν ἔκκληση νά περάσει ἡ ἐξουσία στά δοσμένα Σοβιέτ, τό νά κάνουμε ὅμως ἔκκληση τώρα γιά ἕνα τέτιο πράγμα, θά σήμαινε ὅτι ἐξαπατοῦμε τό λαό. Συνάμα ὅμως ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι, ἀποσύροντας προσωρινά τό σύνθημα «"Ολη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!», αὐτό δέν σήμαινε ὅτι ἀρνούμαστε τή Σοβιετική δημοκρατία σάν νέο τύπο κράτους. Τά Σοβιέτ μποροῦν καί πρέπει νά ἐμφανιστοῦν καί πάλι, στό νέο στάδιο τῆς ἐπανάστασης, ὅμως ὄχι τά Σοβιέτ μέ τήν ἐσερομενσεβίκικη καθοδήγηση, ὄργανα συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, ἀλλά σάν ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

'Ο Λένιν θεωροῦσε σάν ἕνα ἀπό τά πιό σπουδαῖα καθήκοντα τοῦ Κόμματος, μετά τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη, σέ συνθῆκες πού ὀργίαζε ἡ ἀντεπανάσταση, τό συστηματικό καί ἀνελέητο ξεσκέπασμα τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν, οἱ ὁποῖες τότε κυριαρχοῦσαν στίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ. Στό ἄρθρο του «Συνταγματικές αὐταπάτες» ὁ Λένιν ἔδειξε μέ τά παραδείγματα τῆς συνεχοῦς ἀναβολῆς ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, τῶν διώξεων καί τῶν μέτρων βίας, πού ἐφαρμόζονταν ἐνάντια στό Μπολσεβίκικο κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, ὅτι ἡ κρατική ἐξουσία πέρασε στήν πράξη στά χέρια τῆς ἀντεπανάστασης, στά χέρια μιᾶς στρατιωτικῆς κλίκας. Στό «Γράμμα πρός τή Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρσκογε Ντιέλο»», ὁ Λένιν, ἐξηγώντας γιατί εἶναι ἀπαράδεκτο νά παρουσιαστοῦν οἱ ἡγέτες τῶν μπολσεβίκων στό δικαστήριο τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, ἔγραφε ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνει καθόλου λόγος γιά ὁποιεσδήποτε συνταγματικές ἐγγυήσεις στή Ρωσία μετά τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη. 'Η ὑποταγή στή διαταγή τῶν ἀρχῶν καί ἡ παρουσία μας στό δικαστήριο τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης θά σήμαινε νά παραδοθοῦμε στά χέρια τῶν ἐξαγριωμένων ἀντεπαναστατῶν.

Στά ἄρθρα «Εὐχαριστίες στόν πρίγκιπα Γκ. Ε. Λβόφ», «'Απάντηση», «Πολιτικός ἐκβιασμός», «Γιά τούς συκοφάντες» ὁ Β. Ι. Λένιν ξεσκέπασε τούς τρόπους καί τίς μεθόδους τῆς ἀστικῆς τάξης, στίς ὁποῖες καταφεύγει στήν πάλη της ἐνάντια στούς ταξικούς της ἐχθρούς, ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. 'Ο Λένιν, ξεσκεπάζοντας τούς συκοφάντες καί τούς ἐκβιαστές, πού εἶναι ἕτοιμοι νά φτάσουν σέ ὁποιοδήποτε ἔγκλημα ἐνάντια στό

Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, τόνιζε ὅτι σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ ἀστική τάξη σέ συμμαχία μέ τούς σοσιαλπροδότες, χρησιμοποιώντας τούς πιό ἄτιμους τρόπους, διώκει τούς διεθνιστές πού εἶναι οἱ πραγματικοί ὑπερασπιστές τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ. Ὁ Λένιν καλοῦσε τούς ἐπαναστάτες νά εἶναι σταθεροί, νά μήν παρασύρονται ἀπό τίς κραυγές τοῦ ἀστικοῦ Τύπου, νά τραβοῦν σταθερά τό δρόμο τους. Μέ αἴσθημα μεγάλης περηφάνειας ἔγραφε ὁ Λένιν γιά τό ἡρωικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων: «ἐμεῖς σ'αὐτό πιστεύουμε, σ'αὐτό βλέπουμε τό νοῦ, τήν τιμή καί τή συνείδηση τῆς ἐποχῆς μας...» (σελ. 93).

Οἱ θέσεις τοῦ Λένιν «Ἡ πολιτική κατάσταση», τά ἄρθρα του «Σχετικά μέ τά συνθήματα» καί ἄλλα ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ VI συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) πού ἔγινε στήν Πετρούπολη στίς 26 τοῦ Ἰούλη-3 τοῦ Αὐγούστου (8-16 τοῦ Αὐγούστου) 1917. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου ἀπό τήν παρανομία, κρατώντας σύνδεση μέ τήν Πετρούπολη μέσω τῶν συντρόφων πού καθόρισε γι'αὐτό τό σκοπό ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή καί πού τόν ἐπισκέπτονταν στό Ραζλίβ. Ἔπαιρνε μέρος στήν ἐπεξεργασία καί τή σύνταξη τῶν σπουδαιότερων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Τό συνέδριο ἐξέλεξε τόν Λένιν ἐπίτιμο πρόεδρό του. Στό συνέδριο ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπόφαση νά μήν παρουσιαστεῖ ὁ Β. Ι. Λένιν στό δικαστήριο τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

Τό συνέδριο ἔβαλε στήν πρώτη γραμμή τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν πλήρη ἐκμηδένιση τῆς δικτατορίας τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης καί τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο καί τή φτωχή ἀγροτιά μέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου ὑπογραμμίστηκε μέ ἰδιαίτερη δύναμη ἡ θέση τοῦ Λένιν γιά τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς σάν τόν σπουδαιότερο ὅρο τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ὅλες οἱ ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν ἀπό τό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος ὑποτάχθηκαν στόν κύριο καί βασικό σκοπό: στήν προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἡ διακήρυξη πού βγῆκε ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου καλοῦσε τούς ἐργάτες, τούς στρατιῶτες καί τούς ἀγρότες νά συγκεντρώσουν τίς δυνάμεις τους καί κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος νά ἑτοιμάζονται γιά τήν ἀποφασιστική μάχη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Τό Μπολσεβίκικο κόμμα, καθοδηγούμενο ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ VI συνεδρίου, ἔκανε δραστήρια δουλιά γιά τήν ὀργάνωση καί τή συνένωση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων πού πάλευαν γιά τήν εἰρήνη, τή γῆ, τήν ἐθνική ἰσοτιμία, τό σοσιαλισμό, καί τίς κατηύθυνε σέ μιά ἑνιαία κατεύθυνση — στή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Τό Κόμμα ἔκανε τεράστια δουλιά γιά νά κατακτήσει μέ τό μέρος του τήν ἐργατική τάξη, τίς πλατιές ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, γιά τό ξεσκέπασμα τοῦ προδοτικοῦ ρόλου τῶν συμβιβαστικῶν κομμάτων τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων.

Στόν τόμο αὐτό ἔχουν περιληφθεῖ τά ἄρθρα «᾿Από τό ἡμερολόγιο ἑνός δημοσιολόγου. ᾿Αγρότες καί ἐργάτες» καί «Καινούργια ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων», στά ὁποῖα ὁ Λένιν ἐξηγεῖ τήν μπολσεβίκικη πολιτική τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά καί ξεσκεπάζει τό Κόμμα τῶν ἐσέρων, τούς ἡγέτες του σάν ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων. ῾Ο Λένιν, χαρακτηρίζοντας τά αἰτήματα τῶν ἀγροτῶν γιά τή γῆ, πού διατυπώθηκαν στίς 242 ἐντολές τῶν κατά τόπους ἀγροτῶν, οἱ ὁποῖες δημοσιεύτηκαν στήν «᾿Ιζβέστιγια τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν» τῆς 19 τοῦ Αὐγούστου (1 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917, ἐξηγοῦσε ὅτι στίς ἐντολές αὐτές γίνεται λόγος πρῶτα ἀπόλα γιά τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. ῾Η ἐφαρμογή τοῦ μέτρου αὐτοῦ θά καταφέρει ἰσχυρότατο χτύπημα στήν ἀτομική ἰδιοκτησία, θά κλονίσει τήν κυριαρχία τῶν καπιταλιστῶν. Οἱ ἐσέροι ἐξαπατοῦν τούς ἀγρότες, προσπαθώντας νά τούς κάνουν νά πιστέψουν ὅτι παρόμοιοι μετασχηματισμοί μποροῦν νά γίνουν χωρίς τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο. Μονάχα τό προλεταριάτο σέ συμμαχία μέ τή φτωχή ἀγροτιά, ἔγραφε ὁ Λένιν, ἀφοῦ ἀνατρέψει τήν ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν, μπορεῖ νά πραγματοποιήσει στή ζωή τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, νά ἱκανοποιήσει τά αἰτήματα πού πρόβαλαν οἱ ἀγρότες στίς ἐντολές τους. Τόν ᾿Οχτώβρη τοῦ 1917, ὅταν στήν ἐφημερίδα «Ντιέλο Ναρόντα» τό Κόμμα τῶν ἐσέρων δημοσίευσε τό καινούργιο του νομοσχέδιο γιά τή γῆ, στό ὁποῖο δέν ἔμεινε ἀπολύτως τίποτε ἀπό τά αἰτήματα τῶν ἀγροτῶν γιά τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Καινούργια ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων» ἔγραφε: «῎Ας ξέρουν οἱ ἀγρότες ὅτι μόνο τό *ἐργατικό* κόμμα, μόνο οἱ *μπολσεβίκοι* ὑπερασπίζουν μέ ἀδιαλλαξία καί ὥς τό τέλος τά συμφέροντα τῆς *φτωχῆς* ἀγροτιᾶς καί *ὅλων* τῶν ἐργαζομέ-

νων *ἐνάντια* στούς καπιταλιστές, *ἐνάντια* στούς τσιφλικάδες» (σελ. 433).

῾Η Μεγάλη ᾿Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πραγματοποίησε τίς προαιώνιες ἐλπίδες καί τούς πόθους τῶν ἐργαζομένων ἀγροτῶν γιά τή γῆ. Τό διάταγμα γιά τή γῆ, πού ψήφισε τό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, κήρυξε τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων καί τήν παραχώρησή της στά χέρια τοῦ λαοῦ. Τήν πρώτη κιόλας μέρα τῆς ἀνόδου του στήν ἐξουσία, τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων τήν ἐντολή τῶν ἀγροτῶν τήν ἔκανε νόμο γιά τή γῆ.

῾Η σταθερή καί συνεπής πάλη γιά τά συμφέροντα τοῦ λαοῦ ἀνέβαζε ψηλά τό κύρος καί τήν ἐπιροή τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Αὐτό φάνηκε ἰδιαίτερα καθαρά στήν περίοδο τῆς κατάπνιξης τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Κορνίλοφ, πού τό προετοίμασε ἡ ἀντεπανάσταση μέ σκοπό νά ἐγκαθιδρύσει στή χώρα στρατιωτική δικτατορία, νά διαλύσει τά Σοβιέτ καί νά παλινορθώσει τή μοναρχία.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσήκωσε τίς ἐργαζόμενες μάζες στήν πάλη ἐνάντια στό πραξικόπημα τοῦ στρατηγοῦ Κορνίλοφ, πού στά τέλη τοῦ Αὐγούστου πῆρε ἀπό τό μέτωπο ἕνα σῶμα στρατοῦ καί τμήματα κοζάκων καί τά κίνησε πρός τήν Πετρούπολη. ῾Ο Λένιν στό ἄρθρο του «Φῆμες γιά συνωμοσία», στό γράμμα του «Πρός τήν Κεντρική ᾿Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ» τόνιζε ὅτι τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ ἄλλαξε τήν πορεία τῶν γεγονότων ἐντελῶς ἀπρόοπτα. ᾿Εμεῖς θά πολεμήσουμε ἐνάντια στόν Κορνίλοφ, ὅπως καί τά στρατεύματα τοῦ Κέρενσκι, ἔγραφε ὁ Λένιν, ὅμως δέν ὑποστηρίζουμε τόν Κέρενσκι, ἀλλά ξεσκεπάζουμε τήν ἀδυναμία του. Οἱ μπολσεβίκοι, παλεύοντας ἐνάντια στόν Κορνίλοφ, ταυτόχρονα ξεσκέπαζαν τήν Προσωρινή κυβέρνηση σάν συνεργό στήν ἀντεπαναστατική αὐτή ἐκδήλωση. ῾Η ἀπόπειρα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων νά πνίξουν τήν ἐπανάσταση ἀπότυχε. Τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ τσακίστηκε ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πού τούς ὀργάνωσε καί τούς καθοδηγοῦσε τό Μπολσεβίκικο κόμμα. Στήν περίοδο τῆς πάλης ἐνάντια στό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ ἀναζωογονήθηκε ἡ δράση τῶν Σοβιέτ, τά ὁποῖα, παραμερίζοντας τούς καθοδηγητές τους μενσεβίκους καί ἐσέρους, πάλεψαν ἐνάντια στήν ἀνταρσία.

῾Ο Λένιν στό ἄρθρο του «Γιά τούς συμβιβασμούς», πού τό ἔγραψε τήν 1 (14) τοῦ Σεπτέμβρη, ἔγραφε ὅτι ἀποτέλεσμα τῆς συντριβῆς τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Κορνίλοφ, ἦταν νά ἀρχίσει

μιά ἀπότομη στροφή στήν ἐξέλιξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν ἔθεσε τό ζήτημα ὅτι τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων μπορεῖ νά προτείνει ἐθελοντικό συμβιβασμό στά μικροαστικά κόμματα καί νά συμφωνήσει νά ἐπανέλθει στό αἴτημα πού ἔβαζε πρίν ἀπό τόν Ἰούλη: «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!», σχηματισμός ὑπεύθυνης ἀπέναντι στά Σοβιέτ κυβέρνησης ἀπό ἐσέρους καί μενσεβίκους, στούς ὁποίους δινόταν ἡ δυνατότητα νά πραγματοποιήσουν στήν κυβέρνηση αὐτή τό πρόγραμμα τοῦ συνασπισμοῦ τους. Ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά κάνουν ἕναν τέτιο συμβιβασμό στό ὄνομα τῆς δυνατότητας εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης πού παρουσιάστηκε ξανά. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο αὐτό πρόβαλε μιά σπουδαία θέση ἀπό ἄποψη ἀρχῆς γιά τή στάση τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπέναντι στούς συμβιβασμούς. «Τό καθῆκον ἑνός ἀληθινά ἐπαναστατικοῦ κόμματος—ἔγραφε ὁ Λένιν— συνίσταται ὄχι στό νά διακηρύττει πώς εἶναι ἀδύνατο νά παραιτηθεῖ ἀπό κάθε συμβιβασμό, ἀλλά στό νά ξέρει νά διατηρεῖ *μέσω ὅλων αὐτῶν τῶν συμβιβασμῶν*, στό βαθμό πού εἶναι ἀναπόφευκτοι, τήν πίστη στίς ἀρχές του, στήν τάξη του, στό ἐπαναστατικό του καθῆκον, στό ἔργο του τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης καί τῆς διαπαιδαγώγησης τῶν λαϊκῶν μαζῶν γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης» (σελ. 133).

Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι ἡ δυνατότητα συμβιβασμοῦ μέ τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων καθοριζόταν ἀπό τήν ἰδιαίτερη κατάσταση πού δημιουργήθηκε στήν πορεία τῆς πάλης ἐνάντια στό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ, ἡ ὁποία θά διαρκοῦσε ἐλάχιστο μόνο χρονικό διάστημα. Στό ὑστερόγραφο τοῦ ἄρθρου του «Γιά τούς συμβιβασμούς» τῆς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη ὁ Λένιν ἔγραφε: «...φαίνεται πώς ἡ πρόταση γιά συμβιβασμό εἶναι πιά ἀργοπορημένη. Φαίνεται ὅτι οἱ λίγες ἐκεῖνες μέρες, πού στή διάρκειά τους ἦταν *ἀκόμη* δυνατή μιά εἰρηνική ἐξέλιξη, πέρασαν *κι ᾽αὐτές*» (σελ. 139). Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀπόριψαν τίς προτάσεις τῶν μπολσεβίκων.

Τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ ἔδειξε ξεκάθαρα στίς ἐργαζόμενες μάζες τήν οὐσία τῶν συμβιβαστικῶν Κομμάτων τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού στήν πράξη κάλυπταν καί ὑπεράσπιζαν τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Οἱ ἐργαζόμενες μάζες ἔβλεπαν τόν πραγματικό ὑπερασπιστή τους στό Μπολσεβίκικο κόμμα. Αὐτές ἀνακαλοῦσαν ἀπό τά Σοβιέτ τούς ἐσερομενσεβίκους βουλευτές καί τούς ἀντικαθιστοῦσαν μέ μπολσεβίκους. Στίς 31 τοῦ Αὐγούστου (13 τοῦ Σεπτέμβρη) τό

Σοβιέτ Πετρούπολης ψήφισε τήν μπολσεβίκικη ἀπόφαση γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ καί στίς 5 (18) τοῦ Σεπτέμβρη ἀνάλογη ἀπόφαση ψήφισε τό Σοβιέτ Μόσχας. Ὕστερα ἀπό τά Σοβιέτ τῶν δυό πρωτευουσῶν ἄρχισαν νά περνοῦν μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων τά τοπικά Σοβιέτ. Ἄρχισε περίοδος μπολσεβικοποίησης τῶν Σοβιέτ.

Στά ἄρθρα «Ἕνα ἀπό τά θεμελιακά ζητήματα τῆς ἐπανάστασης», «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος», «Τά καθήκοντα τῆς ἐπανάστασης», τά ὁποῖα γράφτηκαν τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη, ὁ Λένιν βάζει καί πάλι τό ζήτημα γιά τή δυνατότητα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ὁ Λένιν ὑπολόγιζε τίς πολιτικές ἀλλαγές πού γίνονταν στή χώρα μετά τή συντριβή τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Κορνίλοφ. Ὑπογράμμιζε ὅτι μόνο τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ ἀποτελεῖ τό μοναδικό μέσο, πού θά μποροῦσε νά κάνει *«τήν παραπέρα ἐξέλιξη βαθμιαία, εἰρηνική, ἥσυχη...»*, ὅτι μόνο ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά μποροῦσε νά εἶναι σταθερή καί ὅτι μόνο αὐτή εἶναι ἱκανή νά ἐξασφαλίσει μιά πλατιά ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης, τήν εἰρηνική πάλη τῶν κομμάτων μέσα στά Σοβιέτ.

Στό ἄρθρο «Τά καθήκοντα τῆς ἐπανάστασης» ὁ Λένιν διατύπωσε καί θεμελίωσε ἕνα συγκεκριμένο πρόγραμμα τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης, προβάλλοντας τίς παρακάτω βασικές θέσεις: νά γίνει πρόταση ἀμέσως σέ ὅλους τούς ἐμπόλεμους λαούς νά κλείσουν εἰρήνη μέ δημοκρατικούς ὅρους· νά δημευθεῖ καί νά ἐθνικοποιηθεῖ ἡ γῆ τῶν τσιφλικάδων· νά ἐθνικοποιηθοῦν οἱ τράπεζες καί οἱ βασικοί κλάδοι τῆς βιομηχανίας· νά καθιερωθεῖ σέ παγκρατική κλίμακα ὁ ἐργατικός ἔλεγχος πάνω στήν παραγωγή καί τήν κατανάλωση· νά διεξαχθεῖ σταθερή καί συνεπής πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι, ἄν τά Σοβιέτ πάρουν τήν κρατική ἐξουσία γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, τότε θά ἔχουν ἐξασφαλισμένη ὄχι μόνο τήν ὑποστήριξη ἀπό τά ἐννέα δέκατα τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς, ἀλλά θά ἔχουν μέ τό μέρος τους καί τόν τεράστιο ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό τοῦ στρατοῦ καί τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, πού χωρίς αὐτόν ἡ νίκη ἐνάντια στήν πείνα καί τόν πόλεμο δέν εἶναι δυνατή. «Τό προλεταριάτο — ἔγραφε ὁ Λένιν — δέν θά σταματήσει μπροστά σέ καμιά θυσία γιά τή σωτηρία τῆς ἐπανάστασης, σωτηρία πού εἶναι ἀδύνατη ἔξω ἀπό τό πρόγραμμα πού ἀναπτύξαμε. Τό

προλεταριάτο ὅμως θά ὑποστήριζε μέ κάθε μέσο τά Σοβιέτ, ἄν δοκίμαζαν καί τήν τελευταία τους πιθανότητα γιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης» (σελ. 238). Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι, ἄν χαθεῖ αὐτή ἡ δυνατότητα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, τοῦ περάσματος τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν Σοβιέτ, τότε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀστική τάξη θά γίνει ἀναπόφευκτος.

Ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων—ἡ συνέχιση ἀπό τά Κόμματα τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων τῆς πολιτικῆς συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀντεπανάσταση, ἡ προετοιμασία ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων γιά τό πνίξιμο τῆς ἐπανάστασης—ὅλα αὐτά εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά γίνει ὁριστικά ἀδύνατη ἡ εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν, ἐξηγώντας τή σημασία τοῦ συνθήματος «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!» στά διάφορα στάδια τῆς ἐπανάστασης, στό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους μπολσεβίκους, πού παίρνουν μέρος στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς περιοχῆς τοῦ Βορᾶ», ἔγραφε ὅτι «τουλάχιστο ἀπό τά μέσα τοῦ Σεπτέμβρη τό σύνθημα αὐτό *ἰσοδυναμεῖ μέ κάλεσμα σέ ἐξέγερση*» (σελ. 388).

Στά ἔργα πού περιέχει ὁ τόμος αὐτός: στίς θέσεις «Ἡ πολιτική κατάσταση», στά ἄρθρα «Σχετικά μέ τά συνθήματα», «Γιά τούς συμβιβασμούς», «Ἕνα ἀπό τά θεμελιακά ζητήματα τῆς ἐπανάστασης», «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος», «Τά καθήκοντα τῆς ἐπανάστασης» καί σέ ἄλλα, ὁ Λένιν, κάνοντας βαθιά ἀνάλυση καί γενικεύοντας τήν πείρα τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων στή Ρωσία, ἐπεξεργάστηκε ὁλόπλευρα τό σπουδαιότερο ζήτημα γιά τούς δρόμους καί τίς μορφές ἐξέλιξης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Λένιν ξεκινοῦσε ἀπό τό γεγονός ὅτι εἶναι δυνατές δυό βασικές μορφές ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης: εἰρηνική καί μή εἰρηνική. Ἡ εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης, ἔγραφε, εἶναι «πράγμα ἐξαιρετικά σπάνιο καί δύσκολο». Ὡστόσο, ὁ Λένιν θεωροῦσε ρεαλιστική τή δυνατότητα τέτιου δρόμου τῆς ἐπανάστασης, τονίζοντας ὅτι «γενικά, στήν ἱστορία, ὑπῆρξαν παραδείγματα εἰρηνικῶν καί νόμιμων ἐπαναστάσεων» (σελ. 129). Ὁ Λένιν, ἀποκαλώντας τή δυνατότητα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης «*ἐξαιρετικά* πολύτιμη», ὑπογράμμιζε ὅτι οἱ μαρξιστές προτιμοῦν τό εἰρηνικό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο. «Αὐτό θά ἦταν τό πιό εὔκολο, τό πιό σύμφορο γιά τό λαό—ἔγραφε ὁ Λένιν, μιλώντας γιά τή δυνατότητα εἰρηνικοῦ περάσματος ὅλης τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ ὥς τά γεγονότα τοῦ

'Ιούλη.—Ἕνας τέτιος δρόμος θά ἦταν ὁ πιό ἀνώδυνος, καί ἀκριβῶς γι'αὐτό ἔπρεπε νά ἀγωνιστοῦμε γιά τό δρόμο αὐτό μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο» (σελ. 12). Στό ὄνομα τοῦ δρόμου αὐτοῦ, τό Μπολσεβίκικο κόμμα δήλωνε ὅτι εἶναι ἕτοιμο νά ἔλθει σέ συμβιβασμό μέ τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους.

Ὁ εἰρηνικός δρόμος ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης σύμφωνα μέ τή λενινιστική ἀντίληψη δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τή ρεφορμιστική καί ἀναθεωρητική ἰδέα «τῆς μετεξέλιξης τοῦ καπιταλισμοῦ σέ σοσιαλισμό». Σέ ἀντίθεση μέ τό ρεφορμιστικό δρόμο, πού ἀποκλείει τό ἐπαναστατικό πέρασμα στό σοσιαλισμό, τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὁ εἰρηνικός δρόμος ἐξέλιξης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης—ὅπως ἐπίσης καί ὁ μή εἰρηνικός δρόμος —εἶναι δρόμος τοῦ ἐπαναστατικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς κοινωνίας, βασισμένος πάνω στήν πιό ἐνεργό ταξική πάλη τῶν πλατιῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς πού καθοδηγοῦνται ἀπό τό μαρξιστικό κόμμα,—γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας, γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ὁ εἰρηνικός δρόμος γίνεται δυνατός ὄχι γιατί οἱ κυρίαρχες τάξεις θά παραιτηθοῦν ἐθελοντικά ἀπό τήν ἐξουσία, ἀλλά χάρη στήν πραγματική δύναμη τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων πού εἶναι ἀρκετή γιά νά ἐξαναγκάσει τήν ἀστική τάξη νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν ἔνοπλη ἀντίσταση. Ὁ Λένιν ἔβλεπε τή δυνατότητα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης ὥς τίς μέρες τοῦ 'Ιούλη ἀκριβῶς στό ὅτι ἡ πραγματική δύναμη βρισκόταν στά χέρια τοῦ λαοῦ καί «καμιά τάξη, καμιά σοβαρή δύναμη δέν θά μποροῦσε τότε (ἀπό τίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 4 τοῦ 'Ιούλη) νά ἀντισταθεῖ καί νά ἐμποδίσει τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ» (σελ. 11). Οἱ θέσεις αὐτές τοῦ Λένιν ἀποκτοῦν ἰδιαίτερη σημασία στόν καιρό μας, ὅταν λόγω τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ παγκόσμιου σοσιαλιστικοῦ συστήματος καί τῆς τεράστιας αὔξησης τῆς ἑλκυστικῆς δύναμης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀνάμεσα στίς μάζες, παρουσιάστηκε ἡ πραγματική δυνατότητα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης σέ μιά σειρά καπιταλιστικές χῶρες.

Σέ συνθῆκες πού ἡ ἀστική τάξη θά ἀρχίσει νά βάζει ἐμπόδια στή θέληση τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, θά καταφεύγει στή βία, στίς διώξεις καί στήν τρομοκρατία ἐνάντια στίς ἐργαζόμενες μάζες, στηριζόμενη στό στρατιωτικό-ἀστυνομικό της μηχανισμό,—στίς συνθῆκες αὐτές τό προλεταριάτο θά ἀναγκαστεῖ νά καταφύγει στήν ἐξέγερση. Τέτιο συμπέρασμα βγαίνει ἀπό τή λενινιστική ἀνάλυση τῆς κατάστασης στή

Ρωσία, μετά τίς μέρες τοῦ 'Ιούλη καί ἀπό τήν τακτική τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, πού χάραξε ὁ Λένιν.

Οἱ ἰδέες τοῦ Λένιν γιά τήν εἰρηνική καί μή εἰρηνική μορφή τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης βρῆκαν τή δημιουργική τους ἐπεξεργασία σέ ἀντιστοιχία μέ τό σύγχρονο στάδιο τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης — στίς ἀποφάσεις τοῦ 20οῦ συνεδρίου τοῦ ΚΚΣΕ, στό Πρόγραμμα τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, πού ψήφισε τό 22ο συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ, στά ντοκουμέντα τῶν διεθνῶν συσκέψεων τῶν μαρξιστικο-λενινιστικῶν κομμάτων. Στά ντοκουμέντα αὐτά τονίζεται ὅτι ἡ μορφή πραγματοποίησης τῆς ἐπανάστασης θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τό συγκεκριμένο συσχετισμό τῶν δυνάμεων στή μιά ἤ τήν ἄλλη χώρα, ἀπό τό βαθμό ὀργάνωσης καί τήν ὡριμότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τοῦ κόμματός της, ἀπό τό βαθμό ἀντίστασης τῶν κυρίαρχων τάξεων. Τό προλεταριάτο καί ἡ πρωτοπορία του — τά μαρξιστικά-λενινιστικά κόμματα πρέπει νά ἔχουν πάντα ὑπόψη τους καί τήν εἰρηνική καί τή μή εἰρηνική δυνατότητα ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, νά κατέχουν ὅλες τίς μορφές πάλης, νά εἶναι ἕτοιμα γιά τήν πιό γρήγορη καί τήν πιό ἀπρόοπτη ἀλλαγή τῆς μιᾶς μορφῆς πάλης μέ τήν ἄλλη.

Στά μέσα τοῦ Σεπτέμβρη ὁ Λένιν γράφει στήν Κεντρική 'Επιτροπή, στίς κομματικές ἐπιτροπές πόλης Πετρούπολης καί Μόσχας τό γράμμα «Οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία» καί τό γράμμα πρός τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ κόμματος «Ὁ μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση», στά ὁποῖα, μέ βάση τή βαθιά καί ὁλόπλευρη ἀνάλυση τῆς ἐσωτερικῆς καί τῆς διεθνοῦς κατάστασης, βάζει μπροστά στό Κόμμα στήν ἡμερήσια διάταξη τήν προετοιμασία καί τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Οἱ μπολσεβίκοι, ἀφοῦ πῆραν τήν πλειοψηφία στά Σοβιέτ καί τῶν δυό πρωτευουσῶν, ἔγραφε ὁ Λένιν, μποροῦν καί πρέπει νά πάρουν τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια τους. Ὁ Λένιν, ἀναφερόμενος στήν κατάσταση, ὅπως διαμορφώθηκε στή χώρα τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη, τόνιζε ὅτι ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας ἑτοιμάζεται νά παραδόσει τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς, εἶναι ἕτοιμη νά φτάσει σέ ὁποιαδήποτε ἐγκλήματα καί ὁποιεσδήποτε προδοσίες τῆς πατρίδας, ἀρκεῖ νά περιφρουρήσει τήν ἐξουσία της. Ταυτόχρονα οἱ ἀγγλογάλλοι ἰμπεριαλιστές συνωμοτοῦν γιά ξεχωριστή εἰρήνη μέ τή Γερμανία σέ βάρος τῆς Ρωσίας. Μονάχα ἄν πάρει στά χέρια του τήν ἐξουσία τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων μπορεῖ νά χαλάσει τά ἐγκληματικά αὐτά σχέδια, νά σώσει τή χώρα καί τήν ἐπανάστα-

ση. 'Ο Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τοῦ συσχετισμοῦ τῶν ταξικῶν δυνάμεων, τόνιζε ὅτι μέ τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων εἶναι ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ καί ὅτι ἔχει ἐξασφαλίσει τή σίγουρη νίκη στήν ἐπανάσταση. Δέν πρόκειται γιά τή μέρα τῆς ἐξέγερσης, γιά τή στιγμή τῆς ἐξέγερσης, ἔγραφε ὁ Λένιν. «Τό ζήτημα εἶναι ὅτι πρέπει νά κάνουμε ξεκάθαρο γιά τό Κόμμα *τό καθῆκον*: νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη τήν *ἔνοπλη ἐξέγερση* στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα (μαζί μέ τήν περιοχή), τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, τήν ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης» (σελ. 241).

Στό γράμμα «'Ο μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση» καί στό ἄρθρο του «Συμβουλές ἑνός πού λείπει» ὁ Λένιν γενίκευσε σέ ἕνα ἁρμονικό σύστημα τίς ἀπόψεις τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς γιά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί τίς ἀνάπτυξε. 'Ο Λένιν ὑπογράμμισε ὅτι οἱ ἀπόψεις αὐτές δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τόν μπλανκισμό καί τίς συνωμοσίες. 'Η ἐξέγερση γιά νά πετύχει, δίδασκε ὁ Λένιν, πρέπει νά στηρίζεται στήν πρωτοπόρα τάξη, στήν ἐπαναστατική ἄνοδο τοῦ λαοῦ, σ'ἕνα τέτιο σημεῖο στροφῆς στήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης, ὅταν στίς πρωτοπόρες γραμμές τοῦ λαοῦ παρατηρεῖται ἡ μεγαλύτερη δραστηριότητα καί ὅταν οἱ ταλαντεύσεις στούς ἐχθρούς καί στίς γραμμές τῶν ἀδύνατων, τῶν μεσοβέζικων, τῶν ἀναποφάσιστων φίλων τῆς ἐπανάστασης εἶναι μεγαλύτερες ἀπό κάθε ἄλλη φορά. 'Η ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι «ἕνα *ἰδιαίτερο* εἶδος πολιτικοῦ ἀγώνα, πού ὑπάγεται σέ ἰδιαίτερους νόμους...» (σελ. 382-383). Τήν ἐξέγερση πρέπει νά τή θεωροῦμε σάν τέχνη. 'Ο μαρξισμός καθόρισε τούς βασικούς κανόνες τῆς τέχνης αὐτῆς. 'Ο Λένιν τόνιζε ὅτι στή Ρωσία τήν περίοδο αὐτή ὑπῆρχαν ὅλες οἱ συνθῆκες νά πετύχει ἡ ἐξέγερση. Στά ἔργα του αὐτά ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε ἕνα ὑποδειγματικό σχέδιο ὀργάνωσης τῆς ἐξέγερσης, πού στήν πορεία τοῦ 'Οχτώβρη 1917 πραγματοποιήθηκε μέ ἐπιτυχία ἀπό τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες καί στρατιῶτες πού τούς καθοδηγοῦσε τό Μπολσεβίκικο κόμμα.

'Ο τόμος περιλαβαίνει τήν ἐργασία τοῦ Λένιν «'Η καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε» πού γράφτηκε στό Ἔλσινγκφορς στίς 10-14 (23-27) τοῦ Σεπτέμβρη 1917. Στήν ἐργασία αὐτή ὁ Λένιν ἀνάπτυξε καί θεμελίωσε τήν οἰκονομική πλατφόρμα τῶν μπολσεβίκων, πρόβαλε τό πρόγραμμα σωτηρίας τῆς ἐπανάστασης, σωτηρίας τῆς χώρας ἀπό τήν οἰκονομική καταστροφή πού τήν ἀπειλοῦσε, ἀπό τήν ὑποδούλωση τῆς Ρωσίας στό ξένο κεφάλαιο. 'Ο Λένιν

περιέγραψε λεπτομερειακά τά ἐπαναστατικά μέτρα πού μόνο αὐτά μποροῦσαν νά σώσουν τή χώρα ἀπό τό οἰκονομικό χάος, τήν πείνα καί ταυτόχρονα νά τήν προωθήσουν πρός τό σοσιαλισμό. Τέτια μέτρα ἦταν: ὁ ἐργατικός ἔλεγχος στήν παραγωγή καί τήν κατανομή τῶν προϊόντων, ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί τῆς μεγάλης βιομηχανίας, ἡ δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων καί ἡ ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς στή χώρα καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῶν μέτρων αὐτῶν θά ἀνανεώσει καί θά ἀλλάξει οἰκονομικά τή Ρωσία, θά προκαλέσει τεράστιο ἐνθουσιασμό τῶν λαϊκῶν μαζῶν πού πραγματοποιοῦν θαρραλέα καί ἀποφασιστικά τούς μεγάλους οἰκονομικούς μετασχηματισμούς. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν ἔβαζε τό καθῆκον νά μπεῖ ἄμεσα τέλος στόν κατακτητικό, ληστρικό ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, νά γίνει πρόταση σέ ὅλους τούς λαούς γιά δίκαιη, δημοκρατική εἰρήνη. Ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι μόνο τό προλεταριάτο, πού εἶναι ἡ πιό ἐπαναστατική, ἡ πιό ὀργανωμένη καί πρωτοπόρα τάξη τῆς σύγχρονης κοινωνίας, μπορεῖ νά ἐφαρμόσει τό πρόγραμμα αὐτό. Στήν ἐργασία «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε» ὁ Λένιν ἀνάπτυξε παραπέρα τή θέση πού εἶχε πρίν προβάλει καί θεμελιώσει, γιά τή δυνατότητα νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀρχικά σέ μιά, ξεχωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα. Ὁ Λένιν ἔδειξε ὅτι καί στή Ρωσία ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος ἐπιτάχυνε ἐξαιρετικά τήν ἀνάπτυξη τῶν μονοπωλίων, μεγάλωσε τό ρόλο καί τή σημασία τους, ἐπιτάχυνε τήν μετεξέλιξη τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ σέ κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό. Καί ἔτσι δημιουργήθηκαν οἱ ὑλικές προϋποθέσεις γιά τό πέρασμα στό σοσιαλισμό γιατί ὁ κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός, τόνιζε ὁ Λένιν, εἶναι ἡ πληρέστερη ὑλική προετοιμασία τοῦ σοσιαλισμοῦ, εἶναι τά πρόθυρά του.

Ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τόν ἀντεπαναστατικό ρόλο τῶν Κομμάτων τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού δήλωναν ὅτι ἡ Ρωσία δέν ὡρίμασε ἀκόμη γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Στήν ἱστορία δέν μπορεῖς νά στέκεσαι στό ἴδιο σημεῖο, ὑπογράμμιζε ὁ Λένιν. Καί στή Ρωσία, πού κατάκτησε τή δημοκρατία καί τό δημοκρατισμό μέ τόν ἐπαναστατικό δρόμο, δέν μπορεῖς νά πᾶς μπροστά «χωρίς *νά βαδίσεις* πρός τό σοσιαλισμό, χωρίς νά κάνεις *βήματα* πρός αὐτόν...» (σελ. 192). Ὁ Λένιν, χαράζοντας τούς δρόμους τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή Ρωσία, διατύπωσε τήν ἐξαίρετη θέση του: «Ἡ ἐπανάσταση συντέλεσε ὥστε μέσα σέ μερικούς μῆνες ἡ Ρωσία νά φτάσει,

ὅσοναφορᾶ τό *π ο λ ι τ ι κ ό* της καθεστώς, τίς προηγμένες χῶρες.

Αὐτό ὅμως δέν ἀρκεῖ. Ὁ πόλεμος εἶναι ἀδυσώπητος, βάζει μέ ἀμείλικτη ὀξύτητα τό ζήτημα: εἴτε θά χαθοῦμε, εἴτε θά φτάσουμε καί θά ξεπεράσουμε ἀκόμη *καί ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ά* τίς προηγμένες χῶρες» (σελ. 198).

Μέ τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τό οἰκονομικό πρόγραμμα, πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν, πραγματοποιήθηκε. Ἡ ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού γεννήθηκε ἀπό τήν ἐπανάσταση, ἀπόσπασε τή Ρωσία ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἔσωσε τή χώρα ἀπό τήν ἐθνική καταστροφή, ἀπό τήν ἀπειλή τῆς ὑποδούλωσής της στό ξένο κεφάλαιο, πραγματοποίησε τό πέρασμα τῶν βασικῶν μέσων παραγωγῆς στά χέρια τοῦ λαοῦ. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἐξοπλισμένο μέ τό λενινιστικό πρόγραμμα οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, πού τίς βασικές του ἀρχές τίς εἶχε χαράξει ὁ Λένιν στίς παραμονές τοῦ Ὀχτώβρη, ὁδήγησε τούς ἐργαζόμενους τῆς χώρας μας στήν πλήρη καί ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ σοβιετικός λαός, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, πραγματοποιεῖ τήν πλατιά οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ. Πραγματοποιεῖται μέ ἐπιτυχία τό καθῆκον πού ἔβαλε ὁ Λένιν — νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε τίς πιό ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες στόν οἰκονομικό τομέα.

Στό ἔργο «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;», πού ἔχει συμπεριληφθεῖ στόν τόμο αὐτό, ὁ Λένιν ἀπόκρουσε ἀποφασιστικά τά ἀστικά καί τά μικροαστικά κόμματα πού προσπαθοῦσαν νά ὑποσκάψουν τήν ἐμπιστοσύνη τῶν λαϊκῶν μαζῶν στό Μπολσεβίκικο κόμμα καί πού μέ ἄρθρα τους στόν Τύπο ψευδολογοῦσαν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ποτέ δέν θά ἀποφασίσουν νά πάρουν μόνοι αὐτοί τήν ἐξουσία στά χέρια τους, ἀλλά κι᾿ἄν τήν πάρουν, τότε δέν θά μπορέσουν νά τήν κρατήσουν οὔτε γιά τό πιό σύντομο χρονικό διάστημα. Ὁ Λένιν, ξεσκεπάζοντας τίς συκοφαντικές ἐπινοήσεις τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασης, ὑπογράμμισε ὅτι στή Ρωσία ὑπάρχουν ὅλες οἱ οἰκονομικές καί πολιτικές προϋποθέσεις γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, καί, ἐφόσον αὐτές ὑπάρχουν, δέν θά βρεθεῖ στή γῆ δύναμη πού θά ἐμπόδιζε τούς μπολσεβίκους, ἄν δέν φοβηθοῦν οἱ ἴδιοι, νά πάρουν τήν ἐξουσία καί νά τήν κρατήσουν. Τό Μπολσεβίκικο κόμμα, τόνιζε ὁ Λένιν, ἐκφράζει τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου καί τῶν πλατιῶν

λαϊκῶν μαζῶν καί, στηριζόμενο στήν ὑποστήριξή τους, μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριακοῦ κράτους καί νά ὀργανώσει τήν οἰκοδόμηση τῆς νέας, σοσιαλιστικῆς κοινωνίας.

Ὁ Λένιν, ἀπαντώντας στούς ἰσχυρισμούς τῶν μενσεβίκων ὅτι τό προλεταριάτο δέν θά μπορέσει δῆθεν νά κάνει κτῆμα του τόν κρατικό μηχανισμό, ἔδειξε ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἀγνοοῦν τή διδασκαλία τοῦ Μάρξ γιά τό κράτος, ἀναθεωροῦν τή θέση τοῦ μαρξισμοῦ ὅτι στήν πορεία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης τό προλεταριάτο ὀφείλει νά μήν κάνει κτῆμα του τήν παλιά ἀστική, κρατική μηχανή, ἀλλά νά τή συντρίψει, νά τήν τσακίσει καί νά δημιουργήσει δικό του καινούργιο μηχανισμό κρατικῆς ἐξουσίας.

Ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν εἶναι ὁ καινούργιος αὐτός μηχανισμός τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, πού τόν δημιούργησε ἡ ἐπαναστατική δημιουργικότητα τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἀποκάλυψε τήν οὐσία τῶν Σοβιέτ σάν τῶν πιό δημοκρατικῶν, μαζικῶν, πραγματικά λαϊκῶν ὀργάνων κρατικῆς ἐξουσίας, ὑπογραμμίζοντας ὅτι, σέ σύγκριση μέ τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό, τά Σοβιέτ ἀποτελοῦν ἕνα τέτιο βῆμα πρός τά μπρός, πού ἔχει κοσμοϊστορική σημασία. Ἄν ἡ δημιουργικότητα τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων δέν εἶχε δημιουργήσει τά Σοβιέτ, τόνιζε ὁ Λένιν, τότε ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή Ρωσία θά ἦταν μιά ὑπόθεση χαμένη.

Ὁ Λένιν, ἀναπτύσσοντας τή μαρξιστική διδασκαλία γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὑπογράμμιζε ὅτι ἡ ἐργατική τάξη ὀφείλει νά συντρίψει τόν «καταπιεστικό» μηχανισμό τοῦ ἀστοτσιφλικάδικου κράτους — τό στρατό, τήν ἀστυνομία, τή δημοσιοϋπαλληλία· ὅσοναφορᾶ τό «λογιστικό-καταχωρητικό», ἄς ποῦμε, μηχανισμό, αὐτόν δέν πρέπει νά τόν συντρίψουμε καί δέν ὑπάρχει τέτια ἀνάγκη. Πρέπει νά τόν ἀποσπάσουμε ἀπό τήν ὑποταγή του στούς καπιταλιστές, νά τόν ὑποτάξουμε στά προλεταριακά Σοβιέτ, νά τόν κάνουμε πιό πλατύ, καθολικό, παλλαϊκό. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι ὁ σοσιαλισμός προϋποθέτει συγκεντροποιημένη σχεδιασμένη οἰκονομία, αὐστηρό ὑπολογισμό καί ἔλεγχο στήν παραγωγή καί στήν κατανομή τῶν προϊόντων, στό μέτρο τῆς ἐργασίας καί τῆς κατανάλωσης. Τό προλεταριάτο πού νίκησε, τόνιζε ὁ Λένιν, πρέπει νά προσελκύσει στό ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης τήν ἀστική διανόηση — ὀργανωτές τῆς τραπε-

ζικῆς δουλιᾶς, μηχανικούς, ἀγρονόμους, τεχνικούς, κάθε λογῆς εἰδικούς μέ ἐπιστημονική κατάρτιση, δημιουργώντας τους εὐνοϊκές συνθῆκες ἐργασίας καί βάζοντάς τους κάτω ἀπό τόν ὁλόπλευρο ἐργατικό ἔλεγχο.

Ὁ Λένιν θεωροῦσε τήν προσέλκυση τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων στή διακυβέρνηση τῆς χώρας σπουδαιότατο καθῆκον τῆς κρατικῆς οἰκοδόμησης, ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῶν πρώτων ἤδη μέτρων τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους θά προκαλέσει πρωτοφανή στήν ἱστορία ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό τῶν λαϊκῶν μαζῶν, θά ξεσηκώσει στήν πάλη γιά τή νέα ζωή ἑκατομμύρια ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πού πρωτύτερα βρίσκονταν σέ πολιτικό λήθαργο, ἦταν ἐξουθενωμένοι ἀπό τή φτώχια καί τήν ἐκμετάλλευση. Τό προλεταριακό κράτος, ἔγραφε ὁ Λένιν, διαθέτει ἕνα θαυμάσιο μέσο, τό ὁποῖο ἀμέσως, μονομιᾶς θά δεκαπλασιάσει τίς δυνάμεις του, —τέτιο μέσο εἶναι ἡ προσέλκυση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, — μέσο πού οὔτε ἕνα καπιταλιστικό κράτος δέν διέθετε καί δέν μπορεῖ νά διαθέσει. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι τό πιό βασικό εἶναι νά ἐμπνεύσουμε στίς ἐργαζόμενες μάζες ἐμπιστοσύνη στίς δυνάμεις τους, νά δείξουμε σ'αὐτές στήν πράξη ὅτι μποροῦν καί πρέπει νά ἀναλάβουν τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους.

Ὁ Λένιν, ἐκφράζοντας τή βαθιά πεποίθηση ὅτι οἱ ἰδέες τοῦ μπολσεβικισμοῦ, οἱ ἰδέες τῆς εἰρήνης, τῆς δημοκρατίας καί τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἐμψυχώνουν τίς μάζες, θά νικήσουν, ἔγραφε: «Οἱ ἰδέες γίνονται δύναμη, ὅταν κατακτήσουν τίς μάζες. Καί ἀκριβῶς τώρα οἱ μπολσεβίκοι, δηλαδή οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπαναστατικοῦ-προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, ἐνσάρκωσαν μέ τήν πολιτική τους τήν ἰδέα πού κινεῖ σέ ὅλο τόν κόσμο τίς τεράστιες μάζες τῶν ἐργαζομένων» (σελ. 332).

Τό ἔργο τοῦ Λένιν «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν ὑπόθεση τῆς κινητοποίησης τῶν μαζῶν στήν πάλη γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, στή δημιουργία καί τή στερέωση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση τσάκισε τόν παλιό, τόν ἀντιλαϊκό, ἀστοτσιφλικάδικο μηχανισμό τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καί δημιούργησε τόν καινούργιο μηχανισμό ἐξουσίας, πού ἐκφράζει τά ζωτικά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἐνσάρκωσε τόν καινούργιο, τόν ἀνώτερο τύπο δημοκρατίας —τή δημοκρατία γιά τούς ἐργαζόμενους, πού κατά ἑκατομμύρια ἔχουν τραβηχτεῖ στή διακυβέρνηση

τοῦ κράτους. Οἱ ἐργαζόμενες μάζες, ἀφοῦ ἀπαλλάχτηκαν ἀπό τήν ἐκμετάλλευση, ἔδειξαν ἀπεριόριστες ἱκανότητες γιά τή δημιουργία τοῦ καινούργιου, ἔδειξαν θαύματα ἡρωισμοῦ καί ἀπαράμιλλης ἀνδρείας.

Οἱ θέσεις καί τά συμπεράσματα τοῦ Λένιν, τά ὁποῖα διατυπώθηκαν στά ἔργα του «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε» καί «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» ἔχουν τεράστια σημασία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Ὅπως ἔδειξε ἡ πείρα τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία καί σέ ἄλλες χῶρες, τό πρόγραμμα μέτρων τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας πού ὁ Λένιν χάραξε καί θεμελίωσε θεωρητικά στά ἔργα του αὐτά, ἐκφράζει τίς βασικές νομοτέλειες τῆς ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, τοῦ ἀρχικοῦ σταδίου τῆς οἰκοδόμησης τοῦ νέου συστήματος, πού εἶναι κοινές γιά ὅλες τίς χῶρες.

Στόν τόμο αὐτό δημοσιεύεται τό ντοκουμέντο «Σχετικά μέ τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος» καί τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος», πού δημοσιεύτηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε». Ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ δουλιά γιά τήν προετοιμασία τοῦ νέου προγράμματος τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, ὑπογράμμιζε ὅτι αὐτό θά ἔχει τεράστια σημασία γιά ὅλο τό διεθνές ἐργατικό κίνημα. Στό ἄρθρο του «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος» ὁ Λένιν ὑπόβαλε σέ αὐστηρή κριτική τό μπερδεμένο, λαθεμένο σχέδιο τοῦ γενικοῦ θεωρητικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος πού τό πρόβαλε στόν Τύπο ὁ Σοκόλνικοφ. Ὁ Λένιν ἔδειξε ἐπίσης ὅτι ἡ πρόταση τοῦ Μπουχάριν καί τοῦ Σμιρνόφ νά ἀποσυρθεῖ τό πρόγραμμα-μίνιμουμ ἦταν ἀβάσιμη. Στήν περίοδο ἐκείνη δέν μποροῦσε νά γίνει αὐτό, γιατί ἡ ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη δέν ἔλυσε ὅλα τά προβλήματα τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι τό νά ἀποσύρουμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ στίς τέτιες συνθῆκες,—σημαίνει νά ὑπερπηδήσουμε τό στάδιο τοῦ κινήματος πού δέν ξεπεράστηκε ἀκόμη, νά ἀρνηθοῦμε νά δουλέψουμε στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. Ἀπό δῶ βγαίνει τό σπουδαῖο ἀπό ἄποψη ἀρχῶν συμπέρασμα: καί στίς συνθῆκες τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ καθεστῶτος τό μαρξιστικό κόμμα πρέπει νά ἔχει ὄχι μόνο πρόγραμμα -μάξιμουμ, στό ὁποῖο διατυπώνεται ὁ τελικός σκοπός,—τό πέρασμα στό σοσιαλισμό καί στόν κομμουνισμό, ἀλλά πρέπει νά ἔχει καί πρόγραμμα τῶν πιό ἄμεσων διεκδικήσεων, βάζοντας

στό πρόγραμμα αὐτό τά καθήκοντα τῆς πάλης γιά τή στερέωση καί τή διεύρυνση τῆς δημοκρατίας, γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν πιό ζωτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ ἐπαναστατική κρίση στή χώρα πλάταινε καί βάθαινε. Στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια ἀνέβαινε τό ἀπεργιακό κίνημα. Ἀπεργοῦσαν οἱ μεταλλουργοί, οἱ ὑφαντουργοί, οἱ μεταλλωρύχοι, οἱ βυρσοδέψες, οἱ τυπογράφοι. Τό Σεπτέμβρη ἔγινε ἡ Πανρωσική ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν τριατατικῶν ὑπαλλήλων. Στά χωριά ὁ ἀγώνας τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες ἔπαιρνε τίς πιό ἔντονες μορφές, περνώντας σέ ἐξέγερση. Ἀνέβαινε τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, ἐπιδιώκοντας νά ἀνακόψουν τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης, νά διατηρήσουν τήν καθοδήγηση τῶν μαζῶν καί νά ὑποστηρίξουν τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, στίς 14 (27) τοῦ Σεπτέμβρη συγκάλεσαν στήν Πετρούπολη τή λεγόμενη Δημοκρατική σύσκεψη καί σχημάτισαν σ'αὐτή τό Προκοινοβούλιο.

Στά γράμματά του «Οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία» καί «Ὁ μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση» ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τήν πολιτική οὐσία τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης καί χάραξε τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων ἀπέναντι στή σύσκεψη αὐτή. Ὑπόδειχνε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι θά ἔκαναν τό μεγαλύτερο λάθος, ἄν θεωροῦσαν τή Δημοκρατική σύσκεψη σάν βουλή, ὅτι ἡ σύσκεψη αὐτή δέν εἶναι σέ θέση νά λύσει οὔτε ἕνα ζήτημα τῆς ἐπανάστασης,—ἡ λύση τους βρίσκεται ἔξω ἀπ'αὐτή, στίς ἐργατικές συνοικίες τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας. Στό ἄρθρο του «Οἱ ἥρωες τῆς καλπιᾶς καί τά λάθη τῶν μπολσεβίκων» ὁ Λένιν κριτικάρισε αὐστηρά τή στάση τῶν μπολσεβίκων πού συμμετεῖχαν στή σύσκεψη. Οἱ μπολσεβίκοι, ἔγραφε ὁ Λένιν, ἔπρεπε μετά τή διευκρίνιση τῆς κατάστασης στή σύσκεψη νά ἀποχωρήσουν ἀπό αὐτή, ἀφήνοντας ἕναν ὥς τρεῖς ἀντιπροσώπους σάν «ὑπηρεσία σύνδεσης» καί τούς ὑπόλοιπους νά τούς κατευθύνουν πρός τά ἐργοστάσια, τούς στρατῶνες, γιατί μόνο ἐκεῖ βρισκόταν ἡ πηγή σωτηρίας τῆς ἐπανάστασης. Ἀργότερα, στό ἄρθρο «Ἀπό τό ἡμερολόγιο ἑνός δημοσιολόγου. Τά λάθη τοῦ Κόμματός μας», ὁ Λένιν, ἀναλύοντας τή δράση τοῦ Κόμματος σέ σχέση μέ τήν ἀναπτυσσόμενη στή χώρα προλεταριακή ἐπανάσταση, ἔγραφε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν λάθος, παίρνοντας μέρος στή Δημοκρατική σύσκεψη, ὅτι ἔπρεπε νά τήν μποϋκοτάρουν. Ὁσοναφορᾶ τό Προκοινοβούλιο, ὁ Λένιν ἀπό τήν ἀρχή ἀπαιτοῦσε ἐπίμονα νά τό μποϋκοτάρουν: «Ἡ

τακτική τῆς συμμετοχῆς στό Προκοινοβούλιο εἶναι *λαθεμένη*, δέν ἀνταποκρίνεται στόν ἀντικειμενικό συσχετισμό τῶν τάξεων, στίς ἀντικειμενικές συνθῆκες τῆς στιγμῆς»,—ἔγραφε ὁ Λένιν (σελ. 262). Σύμφωνα μέ τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος ἀναθεώρησε τήν ἀπόφασή της πού πῆρε νωρίτερα γιά συμμετοχή στό Προκοινοβούλιο, καί στίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ψήφισε ἀπόφαση γιά τήν ἀποχώρηση τῶν μπολσεβίκων ἀπό τό Προκοινοβούλιο τήν πρώτη ἤδη μέρα τῶν ἐργασιῶν του, ὑπερνικώντας τήν ἀντίσταση τοῦ Κάμενεφ καί τῶν ἄλλων συνθηκολόγων πού ἐφάρμοζαν γραμμή ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί ὑποστήριζαν τή συμμετοχή στό Προκοινοβούλιο.

Στό ἄρθρο «Ἡ κρίση ὡρίμασε», πού γράφτηκε στίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη (12 τοῦ Ὀχτώβρη), καί στό «Γράμμα πρός τήν ΚΕ, τίς Ἐπιτροπές Μόσχας καί Πετρούπολης καί τούς μπολσεβίκους-μέλη τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης καί Μόσχας» τῆς 1 (14) τοῦ Ὀχτώβρη, ὁ Λένιν χαρακτήρισε τήν κατάσταση καί ἔβαλε μπροστά στό Κόμμα μέ ὅλη τήν ὀξύτητα τό ζήτημα ὅτι δέν πρέπει νά καθυστερήσει ἄλλο πιά ἡ ἐξέγερση—στή χώρα ὡρίμασε ἡ πανεθνική κρίση. «Ὁλόκληρο τό μέλλον τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης—ἔγραφε—παίζεται κορώνα-γράμματα. Κρίνεται ἡ τιμή ὁλόκληρου τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Ὅλο τό μέλλον τῆς διεθνοῦς ἐργατικῆς ἐπανάστασης γιά τό σοσιαλισμό παίζεται κορώνα-γράμματα» (σελ. 280). Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι τό νά περιμένουμε τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶναι ἐπαίσχυντο παιχνίδι μέ τούς τύπους, προδοσία τῆς ἐπανάστασης. «Ἄν δέν μποροῦμε νά πάρουμε τήν ἐξουσία χωρίς ἐξέγερση, πρέπει *νά τραβήξουμε ἀμέσως γιά ἐξέγερση*»,— ἔγραφε ὁ Λένιν (σελ. 341).

Ὁ Λένιν, πού βρισκόταν στή Φιλλανδία, ἤθελε πολύ νά εἶναι στήν Πετρούπολη καί γι'αὐτό ἔβαλε στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τό ζήτημα τῆς ἐπιστροφῆς του. Στίς 3 (16) τοῦ Ὀχτώβρη ἡ ΚΕ πῆρε τήν ἀπόφαση: «νά γίνει πρόταση στόν Ἰλίτς νά περάσει στήν Πετρούπολη γιά νά εἶναι δυνατή ἡ μόνιμη καί στενή σύνδεση».

Στίς 8 (21) τοῦ Ὀχτώβρη, τήν ἑπόμενη μέρα μετά τόν ἐρχομό του στήν Πετρούπολη, ὁ Λένιν ἔγραψε τό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους μπολσεβίκους πού παίρνουν μέρος στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ περιοχῆς τοῦ Βορρᾶ». Ὁ Λένιν ἔδινε ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία στό συνέδριο αὐτό, πού γινόταν στήν Πετρούπολη στίς 11-13 (24-26) τοῦ Ὀχτώβρη, γιά τήν κινητοποίηση

τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί τή νίκη τῆς ἐξέγερσης. Στό γράμμα του ὁ Λένιν στάθηκε πάνω στίς διεθνεῖς καί ἐσωτερικές συνθῆκες πού ἐπιτρέπουν στούς μπολσεβίκους νά πάρουν τήν ἐξουσία καί ἀπαιτοῦν ἀπ'αὐτούς γρήγορες, ἀποφασιστικές καί δραστήριες ἐνέργειες γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Τό γράμμα αὐτό ὁ Λένιν τό τέλειωσε μέ τά λόγια: «Ἡ ἀργοπορία ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο» (σελ. 390).

Στόν τόμο αὐτό περιλαβαίνονται τά λενινιστικά ντοκουμέντα τῶν ἱστορικῶν συνεδριάσεων τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος πού ἔγιναν στίς 10 (23) καί 16 (29) τοῦ Ὀχτώβρη 1917: τά στενογραφημένα πρακτικά τῶν εἰσηγήσεων καί τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν καί οἱ ἀποφάσεις, πού ἔγραψε ὁ ἴδιος γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Στίς εἰσηγήσεις καί στίς ὁμιλίες του ὁ Λένιν θεμελίωσε τήν ἀνάγκη τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, καθόρισε τά καθήκοντα τῆς ὀργανωτικοτεχνικῆς προετοιμασίας της. Στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ πού ψηφίστηκε πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν τῆς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη, ἀναφερόταν ὅτι ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι ἀναπόφευκτη καί ὅτι ἔχει ὡριμάσει πέρα γιά πέρα καί ὅτι ὅλη ἡ δουλιά τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων πρέπει νά ὑποταχθεῖ στό καθῆκον τῆς προετοιμασίας καί διεξαγωγῆς τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Ἡ πλατιά συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 16 (29) τοῦ Ὀχτώβρη ψήφισε πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ ἴδιος καί στήν ὁποία χαιρέτιζε καί ὑποστήριζε ὁλοκληρωτικά τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἐξέγερση, καλοῦσε τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες γιά ὁλόπλευρη καί ἐντατική προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

Καί στίς δυό συνεδριάσεις ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ τάχθηκαν ἐνάντια στήν ἐξέγερση. Ὁ Τρότσκι στίς συνεδριάσεις τῆς ΚΕ δέν τάχθηκε ἐνάντια στήν ἀπόφαση γιά τήν ἐξέγερση, ὅμως ὑποστήριζε τήν ἄποψή του, πού εἶχε ἐκφράσει νωρίτερα, γιά ἀναβολή τῆς ἐξέγερσης ὥς τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, πράγμα πού σήμαινε οὐσιαστικά ματαίωση τῆς ἐξέγερσης. Ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ στίς 11 (24) τοῦ Ὀχτώβρη ἀπευθύνθηκαν στίς ἐπιτροπές Πετρούπολης, Μόσχας, Περιοχῆς Μόσχας, Περιοχῆς Φιλλανδίας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), στίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τῆς ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ καί τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς περιοχῆς τοῦ Βορρᾶ μέ γράμμα τους ἐνάντια στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Ὁ Β. Ι. Λένιν στό «Γράμμα σέ συντρόφους», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ» τῆς 19, 20 καί 21 τοῦ Ὀχτώβρη (1, 2 καί 3 τοῦ Νοέμβρη) 1917 ἔκανε συντριπτική κριτική στά

ἐπιχειρήματα πού πρόβαλαν ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση: «...τά ἐπιχειρήματα αὐτά,—ἔγραφε ὁ Λένιν,—μαρτυροῦν τόσο καταπληκτική σύγχυση, φόβο καί ἀπάρνηση ὅλων τῶν βασικῶν ἰδεῶν τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ-προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ πού δέν εἶναι εὔκολο νά βρεθεῖ ἐξήγηση γιά τίς τόσο ἐπαίσχυντες ταλαντεύσεις» (σελ. 398-399).

Στά γράμματα, πού δημοσιεύτηκαν στόν τόμο αὐτό—«Γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων» καί «Γράμμα πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)»—ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τήν προδοτική συμπεριφορά τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ. Στίς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη σέ σημείωμα πού δημοσιεύτηκε στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» ὁ Κάμενεφ ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ Ζηνόβιεφ δήλωσε ὅτι δέν συμφωνεῖ μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Μ'αὐτό τόν τρόπο ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ ἀποκάλυψαν στόν ἐχθρό τή μυστική ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος γιά τήν ἐξέγερση. Ὁ Λένιν τούς στιγμάτισε σάν ἀπεργοσπάστες, προδότες τῆς ἐπανάστασης καί ἀπαίτησε τή διαγραφή τους ἀπό τό Κόμμα. «Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά ἐξυγιανθεῖ τό ἐργατικό κόμμα, νά ξεκαθαριστεῖ ἀπό μιά δωδεκάδα ἀνερμάτιστους διανοουμενίσκους καί, συσπειρώνοντας τίς γραμμές τῶν ἐπαναστατῶν, νά τραβήξει γιά νά ἀντιμετωπίσει τίς μεγάλες καί πολύ μεγάλες δυσκολίες, νά τίς ἀντιμετωπίσει *μαζί μέ τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες*»—ἔγραφε ὁ Λένιν (σελ. 426).

Συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς ἀπεργοσπάστες Ζηνόβιεφ καί Κάμενεφ κράτησε ὁ Ι. Β. Στάλιν. Δημοσίευσε στή «Ραμπότσι Πούτ» τῆς 20 τοῦ Ὀχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη) γράμμα τοῦ Ζηνόβιεφ, στό ὁποῖο ὁ τελευταῖος ἀρνιόταν ἀναπόδεικτα τίς κατηγορίες πού ὁ Λένιν πρόβαλε ἐναντίον του. Ὁ Στάλιν χωρίς τή συγκατάθεση τῆς ΚΕ καί τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς δημοσίευσε γιά τό γράμμα αὐτό σημείωση «Ἀπό τή Συντακτική Ἐπιτροπή», στήν ὁποία ἰσχυριζόταν ὅτι μέ τίς δηλώσεις τοῦ Ζηνόβιεφ στή «Ραμπότσι Πούτ» καί τοῦ Κάμενεφ (στό Σοβιέτ Πετρούπολης) τό ζήτημα μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἐξαντλημένο. «Ἡ δριμύτητα τοῦ ὕφους τοῦ ἄρθρου τοῦ σ. Λένιν—ἔγραφε ὁ Στάλιν (πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γράμμα σέ συντρόφους». *Ἡ Σύντ.)*—δέν ἀλλάζει τό γεγονός ὅτι βασικά ἐμεῖς παραμένουμε ὁμοϊδεάτες».

Τό γράμμα τοῦ Λένιν στήν ΚΕ γιά τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ μέ τήν ἀπαίτηση νά διαγραφοῦν ἀπό τό Κόμμα

συζητήθηκε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 20 τοῦ 'Οχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη). 'Η ΚΕ δέχτηκε τήν παραίτηση τοῦ Κάμενεφ ἀπό τήν ΚΕ καί ὑποχρέωσε τόν Κάμενεφ καί τόν Ζηνόβιεφ νά μήν κάνουν ὁποιεσδήποτε δηλώσεις ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ καί στή γραμμή δουλιᾶς, πού ἡ ἴδια χάραξε. Σέ γράμμα του πρός τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ, πού δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα, ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι δέν συμφωνεῖ μέ τήν ἀπόφαση αὐτή τῆς ΚΕ, ἀποκαλώντας την συμβιβαστική. Τό γράμμα αὐτό δείχνει τή μεγάλη προσήλωση τοῦ Λένιν στίς ἀρχές, τή σταθερή πάλη του γιά τή σωστή, συνεπή πολιτική τοῦ Κόμματος.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, καθοδηγούμενο ἀπό τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, ἀνάπτυξε ἔντονη δράση, ἑτοιμάζοντας τίς λαϊκές μάζες στήν ἀποφασιστική πάλη γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. 'Η Κεντρική 'Επιτροπή μ'ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν καθοδηγοῦσε ὅλη τή δουλιά γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. «'Ο Λένιν—ἔγραφε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια στίς ἀναμνήσεις της γιά τόν Λένιν—ζοῦσε τόν τελευταῖο αὐτό μήνα ἀπορροφημένος ὁλοκληρωτικά μέ τή σκέψη τῆς ἐξέγερσης, μόνο γι'αὐτό σκεπτόταν, ἐμψύχωνε τούς συντρόφους μέ τή διάθεσή του, τήν πειστικότητά του». 'Ο Λένιν ἐπέμεινε νά ἀρχίσει ἡ ἐξέγερση πρίν τό ΙΙ συνέδριο τῶν Σοβιέτ, γιά νά προλάβουν τούς ἐχθρούς πού περίμεναν τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τή μέρα τῆς ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου. 'Ο Λένιν στό ἱστορικό του γράμμα πρός τά μέλη τῆς ΚΕ, πού τό ἔγραψε τό βράδυ τῆς 24 τοῦ 'Οχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) ὑπόδειχνε ὅτι δέν πρέπει νά περιμένουν, εἶναι ἀνάγκη ἡ ὑπόθεση «νά κριθεῖ τό δίχως ἄλλο σήμερα τό βράδυ ἤ τή νύχτα»—νά συλληφθεῖ ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι, νά ἀφοπλιστοῦν οἱ εὐέλπιδες, νά καταληφθεῖ ἡ ἐξουσία. «'Η ἱστορία δέν θά συγχωρήσει τήν καθυστέρηση στούς ἐπαναστάτες πού θά μποροῦσαν νά νικήσουν σήμερα (καί σίγουρα θά νικήσουν σήμερα), ἀλλά πού θά κινδύνευαν νά χάσουν πολλά αὔριο, θά κινδύνευαν νά τά χάσουν ὅλα» (σελ. 436). 'Αργά τό βράδυ τῆς 24 τοῦ 'Οχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) ὁ Λένιν ἔφτασε στό Σμόλνι καί ἀνάλαβε προσωπικά τήν ἄμεση καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης πού εἶχε ἀρχίσει.

Τό Κομμουνιστικό κόμμα, καθοδηγούμενο ἀπό τόν Λένιν, ὁδήγησε τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας στή νίκη τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἰδέες τοῦ Λένιν, κατακτώντας τίς μάζες, ἔγιναν ἰσχυρή ὑλική ὀργανωτική καί ἀνορθωτική δύναμη. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, πού συνδεόταν

ἀδιάρηκτα μέ τήν ἐργατική τάξη καί τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά, στηριζόμενο στήν ἐπαναστατική δραστηριότητα τοῦ λαοῦ, ἐφάρμοσε στήν πράξη τίς ἰδέες αὐτές. Ἡ Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀποτέλεσε τήν ἀρχή τῆς νέας ἐποχῆς στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας—τῆς ἐποχῆς τῆς συντριβῆς τοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ θριάμβου τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ κομμουνισμοῦ.

* *
*

Ὁ τριακοστός τέταρτος τόμος περιέχει τό δημοσιευόμενο γιά πρώτη φορά ντοκουμέντο τοῦ Β. Ι. Λένιν—«Γράμμα σχετικά μέ τήν ἔκδοση τοῦ «Φυλλαδίου ἀπ᾽ἀφορμή τήν κατάληψη τῆς Ρίγας»». Τό γράμμα αὐτό, ὅπως φαίνεται ἀπό τό περιεχόμενό του, προοριζόταν γιά τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Στό γράμμα αὐτό ὁ Λένιν ἔβαζε ἐπιτακτικά τό καθῆκον νά ὀργανωθεῖ ἡ ἔκδοση παράνομων φυλλαδίων καί προκηρύξεων πού «νά μιλοῦν ἀνοιχτά», νά μήν εἶναι κουτσουρεμένα ἀπό τή λογοκρισία, μέ σκοπό νά διαφυλαχτοῦν οἱ μπολσεβίκικες ἐφημερίδες, πού ἔβγαιναν νόμιμα, καί νά μή τίς κλείσει ἡ ἀντεπαναστατική Προσωρινή κυβέρνηση.

Οἱ «Θέσεις γιά τήν εἰσήγηση στή συνδιάσκεψη τῆς 8 τοῦ Ὀχτώβρη τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης, καθώς καί γιά τήν ἀπόφαση καί τήν ἐντολή πρός αὐτούς πού θά ἐκλεγοῦν γιά τό συνέδριο τοῦ Κόμματος» συμπληρώθηκαν γιά πρώτη φορά ὁλοκληρωμένα μέ τό δημοσιευόμενο μέρος «Σχετικά μέ τό ψηφοδέλτιο γιά τή Συντακτική Συνέλευση». Τό μέρος αὐτό στήν πρώτη ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν δέν δημοσιεύτηκε καθόλου, ἀλλά στή δεύτερη καί τήν τρίτη ἔκδοση τῶν Ἁπάντων δημοσιεύτηκε ὄχι ὁλόκληρο.

Στό τμῆμα «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύεται τό «Σχέδιο παραρτημάτων στήν προκήρυξη». Ὁ Λένιν σκόπευε νά περιλάβει στά παραρτήματα αὐτά ντοκουμέντα, στά ὁποῖα ξεσκεπαζόταν ἡ ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων.

Στά παραρτήματα τοῦ τόμου αὐτοῦ δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα οἱ «Σημειώσεις γιά ὑπόμνηση» καί οἱ δηλώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν σχετικά μέ τή συγκατάθεσή του νά μπεῖ ὑποψήφιος γιά τή Συντακτική Συνέλευση.

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ[1]

(ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΘΕΣΕΙΣ)

1. Ἡ ἀντεπανάσταση ὀργανώθηκε, δυνάμωσε καί οὐσιαστικά πῆρε τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια της[2].

Ἡ πλήρης ὀργάνωση καί τό δυνάμωμα τῆς ἀντεπανάστασης συνίσταται στήν ὑπέροχα μελετημένη, πραγματοποιημένη ἤδη συνένωση τῶν τριῶν κύριων δυνάμεων τῆς ἀντεπανάστασης: (1) τό Κόμμα τῶν καντέτων[3], δηλαδή ὁ πραγματικός ἀρχηγός τῆς ὀργανωμένης ἀστικῆς τάξης, πού, ἀποχωρώντας ἀπό τήν κυβέρνηση, τῆς ἔστειλε τελεσίγραφο, προετοιμάζοντας τό ἔδαφος γιά τήν ἀνατροπή αὐτῆς τῆς κυβέρνησης ἀπό τήν ἀντεπανάσταση· (2) τό Γενικό ἐπιτελεῖο καί ἡ ἀνώτατη ἡγεσία τοῦ στρατοῦ μέ τή συνειδητή ἤ τή μισοσυνειδητή βοήθεια τοῦ Κέρενσκι, πού ἀκόμη καί οἱ πιό ἐπιφανεῖς ἐσέροι[4] τόν ἀποκαλοῦν τώρα Καβενιάκ, πῆραν στά χέρια τους τήν πραγματική κρατική ἐξουσία, ἀρχίζοντας τίς ἐκτελέσεις στρατιωτῶν τῶν ἐπαναστατικῶν τμημάτων τοῦ στρατοῦ στό μέτωπο, τόν ἀφοπλισμό τῶν ἐπαναστατικῶν στρατευμάτων καί τῶν ἐργατῶν στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα, τά μέτρα κατάπνιξης καί καταστολῆς στό Νίζνι, τίς συλλήψεις τῶν μπολσεβίκων καί τό κλείσιμο τῶν ἐφημερίδων τους ὄχι μόνο χωρίς δίκη, ἀλλά καί χωρίς ἀπόφαση τῆς κυβέρνησης. Οὐσιαστικά ἡ βασική κρατική ἐξουσία στή Ρωσία εἶναι τώρα στρατιωτική δικτατορία· τό γεγονός αὐτό τό συγκαλύπτουν ἀκόμη μιά σειρά θεσμοί, ἐπαναστατικοί στά λόγια, μά ἀνίσχυροι στήν πράξη. Εἶναι ὅμως ἕνα γεγονός ἀδιαμφισβήτητο καί τόσο θεμελιακό, ὥστε ἄν δέν τό κατανοήσουμε δέν μποροῦμε νά καταλάβουμε τίποτε ἀπό τήν πολιτική κατάσταση. (3) Ὁ μαυροεκατονταρχίτικος-μοναρχικός καί ἀστικός Τύπος, περνώντας ἤδη ἀπό τή λυσσασμένη κατασυκοφάντηση τῶν μπολσεβίκων στήν κατασυκοφάντηση τῶν Σοβιέτ, τοῦ «ἐμπρηστῆ» Τσερνόφ κτλ., ἔδειξε πεντακάθαρα ὅτι ἡ πραγματική οὐσία τῆς πολιτικῆς τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας, πού βασιλεύει σήμερα μέ τήν ὑποστήριξη τῶν καντέτων καί τῶν μοναρχικῶν, βρίσκεται στήν προετοιμασία τῆς διάλυσης τῶν Σοβιέτ. Πολλοί ἡγέτες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, δηλαδή

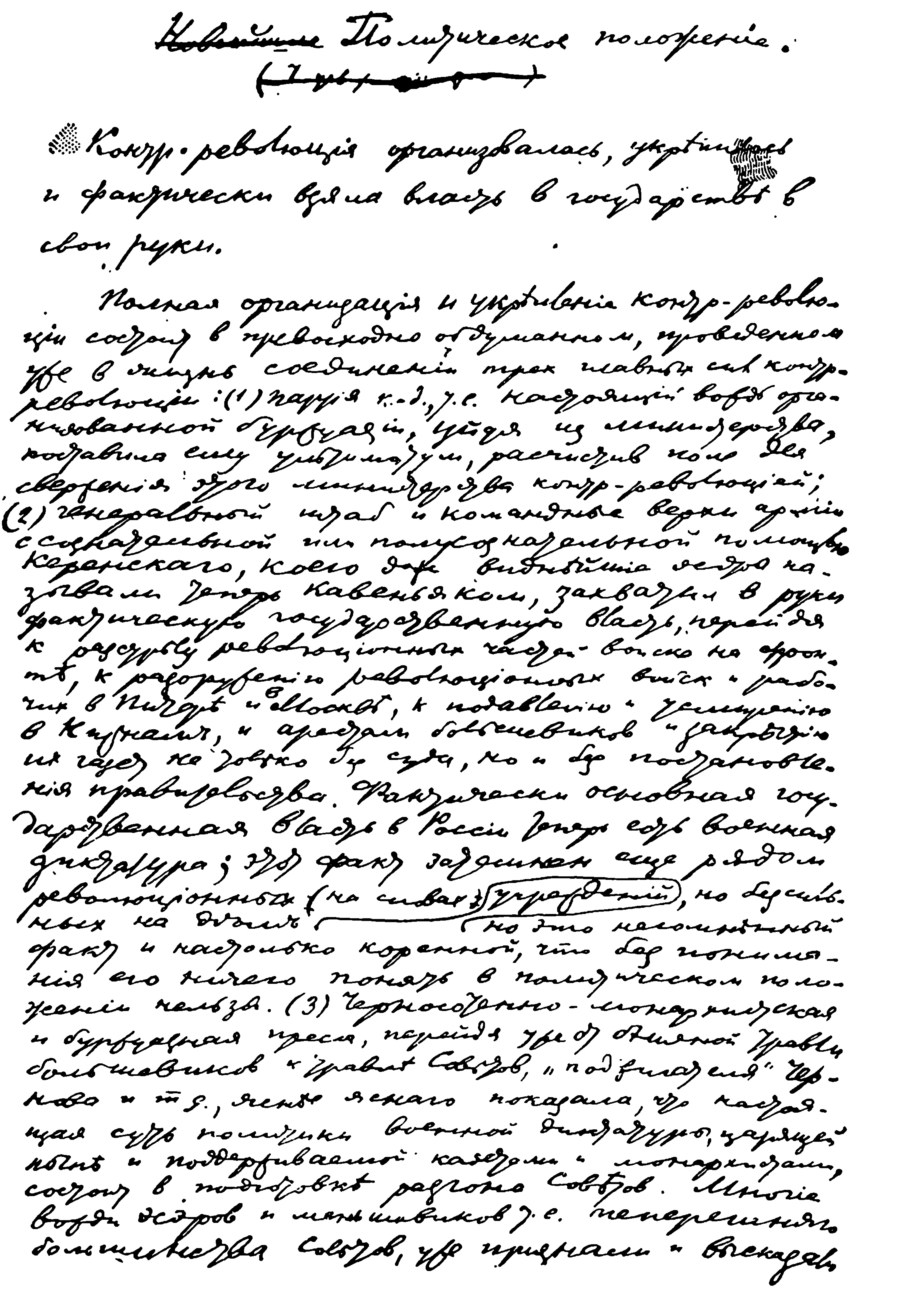
τῆς τωρινῆς πλειοψηφίας τῶν Σοβιέτ, τό ἀναγνώρισαν ἤδη καί τό εἶπαν τίς τελευταῖες αὐτές μέρες, σάν γνήσιοι ὅμως μικροαστοί προσπαθοῦν νά ξεφύγουν ἀπό τήν ἐπικίνδυνη αὐτή πραγματικότητα μέ τήν πιό κούφια καί ἠχηρή φρασεολογία.

2. Οἱ ἡγέτες τῶν Σοβιέτ καί τῶν κομμάτων τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τσερετέλι καί τόν Τσερνόφ, πρόδοσαν ὁριστικά τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης, παραδίνοντάς την στά χέρια τῶν ἀντεπαναστατῶν καί μετατρέποντας τόν ἑαυτό τους καί τά κόμματά τους, καθώς καί τά Σοβιέτ, σέ φύλλο συκῆς τῆς ἀντεπανάστασης.

Τό γεγονός αὐτό τό ἀπόδειξαν οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί οἱ μενσεβίκοι, προδίνοντας τούς μπολσεβίκους καί ἐγκρίνοντας σιωπηρά τήν καταστροφή τῶν ἐφημερίδων τους, χωρίς μάλιστα νά τολμήσουν νά ποῦν ἀνοιχτά καί σταράτα στό λαό πώς αὐτό τό κάνουν οἱ ἴδιοι, καί γιατί τό κάνουν. Νομιμοποιώντας τόν ἀφοπλισμό τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐπαναστατικῶν συνταγμάτων, ἀφαίρεσαν ἀπό τόν ἑαυτό τους κάθε πραγματική ἐξουσία. Ἔγιναν οἱ πιό κούφιοι φαφλατάδες, πού βοηθᾶνε τήν ἀντίδραση «νά ἀπασχολεῖ» τήν προσοχή τοῦ λαοῦ, ὡσότου συμπληρώσει τίς τελευταῖες προετοιμασίες της γιά τή διάλυση τῶν Σοβιέτ. Ἄν δέν νιώσουμε αὐτή τήν ὁλοκληρωτική καί ὁριστική χρεοκοπία τῶν κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων καί τῆς σημερινῆς πλειοψηφίας τῶν Σοβιέτ, ἄν δέν νιώσουμε τόν τελείως πλασματικό χαρακτήρα πού ἔχει τό «Διευθυντήριο» καί τά ἄλλα μασκαραλίκια τους, δέν μποροῦμε νά καταλάβουμε ἀπολύτως τίποτε ἀπό ὅλη τή σημερινή πολιτική κατάσταση.

3. Κάθε ἐλπίδα γιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης χάθηκε ὁριστικά. Ἡ ἀντικειμενική κατάσταση παρουσιάζεται ἔτσι: εἴτε ὁλοκληρωτική νίκη τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας, εἴτε νίκη τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τῶν ἐργατῶν, πού εἶναι δυνατή μόνο ἄν ἡ ἐξέγερση συμπέσει μέ ἕνα ἰσχυρό μαζικό ξεσηκωμό ἐνάντια στήν κυβέρνηση καί ἐνάντια στήν ἀστική τάξη πάνω στή βάση τοῦ οἰκονομικοῦ χάους καί τῆς παράτασης τοῦ πολέμου.

Τό σύνθημα νά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ ἦταν σύνθημα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, κι' αὐτό μποροῦσε νά γίνει τόν Ἀπρίλη, τό Μάη, τόν Ἰούνη, ὥς τίς 5-9 τοῦ Ἰούλη, δηλ. πρίν περάσει ἡ πραγματική ἐξουσία στά χέρια τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας. Τώρα τό σύνθημα αὐτό δέν εἶναι πιά σωστό, γιατί δέν παίρνει ὑπόψη του τό συντελεσμένο αὐτό πέρασμα, οὔτε καί τήν πλήρη προδοσία στήν πράξη τῆς ἐπανάστασης ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Τήν ὑπόθεση δέν μποροῦν νά τήν

~~Новейшее~~ Политическое положеніе.
~~(Четыре тезиса)~~

Контр-революція организовалась, укрепилась и фактически взяла власть в государствѣ в свои руки.

Полная организація и укрѣпленіе контр-революціи состоит в превосходно обдуманном, проведенном уже в жизнь соединеніи трех главных сил контр-революціи: (1) партія к.-д., т. е. настоящій вождь организованной буржуазіи, уйдя из министерства, поставила ему ультиматум, расчистив поле для сверженія этого министерства контр-революціей; (2) генеральный штаб и командные верхи арміи с сознательной или полусознательной помощью Керенскаго, коего даже виднѣйшіе эсеры назвали теперь Кавеньяком, захватили в руки фактическую государственную власть, перейдя к разстрѣлу революціонных частей войско на фронтѣ, к разоруженію революціонных войск и рабочих в Питерѣ и в Москвѣ, к подавленію и усмиренію в Нижнем, к арестам большевиков и закрытію их газет не только без суда, но и без постановленія правительства. Фактически основная государственная власть в Россіи теперь есть военная диктатура; этот факт затемнен еще рядом революціонных (на словах) учрежденій, но бессильных на дѣлѣ; но это настолько несомнѣнный факт и настолько коренной, что без пониманія его ничего понять в политическом положеніи нельзя. (3) Черносотенно-монархическая и буржуазная пресса, перейдя уже от травли большевиков к травлѣ Совѣтов, „поджигателя“ Чернова и т. д., яснѣе яснаго показала, что настоящая суть политики военной диктатуры, царящей нынѣ и поддерживаемой кадетами и монархистами, состоит в подготовкѣ разгона Совѣтов. Многіе вожди эсеров и меньшевиков, т. е. теперешняго большинства Совѣтов, уже признали и высказали

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ πολιτική κατάσταση». — 10 (23) τοῦ Ἰούλη 1917

Σμίκρυνση

ἐξυπηρετήσουν οὔτε οἱ τυχοδιωκτισμοί, οὔτε οἱ ἀνταρσίες, οὔτε ἡ σκόρπια ἀντίσταση, οὔτε οἱ σκόρπιες ἀπεγνωσμένες ἀπόπειρες ἀντιμετώπισης τῆς ἀντίδρασης, παρά μόνο ἡ σαφής ἐπίγνωση τῆς κατάστασης, ἡ ἀντοχή καί ἡ σταθερότητα τῆς ἐργατικῆς πρωτοπορίας, ἡ προετοιμασία τῶν δυνάμεων γιά ἔνοπλη ἐξέγερση, πού ἄν καί οἱ συνθῆκες γιά τή νίκη της εἶναι σήμερα τρομερά δύσκολες, ὡστόσο δίνουν τή δυνατότητα νά νικήσει, ἄν συμπέσουν τά γεγονότα καί τά ρεύματα πού ἀναφέραμε. Ἂς ἀφήσουμε λοιπόν κάθε εἴδους συνταγματικές καί δημοκρατικές αὐταπάτες, κάθε εἴδους αὐταπάτες γιά εἰρηνικό δρόμο, κάθε εἴδους σκόρπιες ἐνέργειες, ἄς μήν πέφτουμε *τώρα* στίς προβοκάτσιες τῶν μαύρων ἑκατονταρχιῶν καί τῶν κοζάκων, κι᾽ ἄς συγκεντρώσουμε δυνάμεις, ἄς τίς ἀναδιοργανώσουμε καί ἄς τίς προετοιμάσουμε σταθερά γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, ἄν ἡ πορεία τῆς κρίσης μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά τήν πραγματοποιήσουμε σέ μιά πραγματικά μαζική, παλλαϊκή κλίμακα. Τώρα τό πέρασμα τῆς γῆς στούς ἀγρότες εἶναι ἀδύνατο χωρίς ἔνοπλη ἐξέγερση, γιατί ἡ ἀντεπανάσταση, παίρνοντας τήν ἐξουσία, ἑνώθηκε πέρα γιά πέρα μέ τούς τσιφλικάδες, σάν τάξη.

Ὁ σκοπός τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἕνας: τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά χέρια τοῦ προλεταριάτου, πού τό ὑποστηρίζει ἡ φτωχή ἀγροτιά, γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματός μας.

4. Τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, χωρίς νά ἐγκαταλείπει τή νομιμότητα, μά καί χωρίς οὔτε στιγμή νά τήν ὑπερτιμᾶ, πρέπει *νά συνδυάσει* τή νόμιμη μέ τήν παράνομη δουλιά, ὅπως τό 1912-1914.

Δέν πρέπει νά ἐγκαταλείψουμε οὔτε γιά μιά στιγμή τή νόμιμη δουλιά. Δέν πρέπει ὅμως καί νά τρέφουμε καθόλου συνταγματικές καί «εἰρηνιστικές» αὐταπάτες. Ἂς ἱδρύσουμε ἀμέσως παντοῦ, σέ κάθε γωνιά παράνομες ὀργανώσεις, ἤ πυρῆνες γιά τήν ἔκδοση προκηρύξεων κτλ. Ἂς ἀναδιοργανωθοῦμε ἀμέσως, μέ συνέπεια, σταθερά, σέ ὅλη τή γραμμή.

Ἂς ἐνεργοῦμε ὅπως στά 1912-1914, πού ξέραμε νά μιλᾶμε γιά ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ μέ ἐπανάσταση καί ἔνοπλη ἐξέγερση, χωρίς νά χάνουμε τή νόμιμη βάση οὔτε στήν Κρατική δούμα, οὔτε στά ἀσφαλιστικά ταμεῖα, οὔτε στά συνδικάτα κτλ.

Γράφτηκε στίς 10 (23) τοῦ Ἰούλη 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 2 τοῦ Αὐγούστου (20 τοῦ Ἰούλη) 1917 στήν ἐφημερίδα «Προλετάρσκογε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 6
Ὑπογραφή: W

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ «ΝΟΒΑΓΙΑ ΖΙΖΝ»[5]

Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μας νά ζητήσουμε τή φιλοξενία τῆς ἐφημερίδας σας ἔπειτα ἀπό τήν ἀναγκαστική διακοπή τῆς ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας τοῦ Κόμματός μας[6]. 'Εφημερίδες γνωστῆς μάρκας ἐξαπόλυσαν ἐναντίον μας μιά λυσσασμένη συκοφαντική ἐκστρατεία, κατηγορώντας μας γιά κατασκοπεία, ἤ γιά σχέσεις μέ τήν κυβέρνηση τοῦ ἐχθροῦ.

Μέ τί πρωτάκουστη... ἀπερισκεψία (εἶναι ἀκατάλληλη, πολύ ἀδύνατη ἡ λέξη) διεξάγεται αὐτή ἡ συκοφαντική ἐκστρατεία, τό δείχνουν τά παρακάτω ἁπλά γεγονότα. 'Η «Ζιβόγε Σλόβο»[7] δημοσίευσε στήν ἀρχή πώς ὁ Λένιν εἶναι κατάσκοπος, κι'ἔπειτα, μέ τό πρόσχημα «διόρθωσης», πού δέν ἀλλάζει τήν ὑπόθεση, δήλωσε ὅτι δέν κατηγορεῖται γιά κατασκοπεία! Στήν ἀρχή προβάλλουν τίς καταθέσεις τοῦ Γερμόλενκο, ἔπειτα ἀναγκάζονται νά ὁμολογήσουν πώς δέν ταιριάζει καθόλου κι'εἶναι ντροπή νά ἀντλεῖ κανείς ἐπιχειρήματα ἀπό παρόμοιες καταθέσεις ἑνός τέτιου ἀνθρώπου.

'Αναμιγνύουν τό ὄνομα τοῦ Πάρβους, ἀποσιωποῦν ὅμως τό γεγονός ὅτι κανείς δέν κατέκρινε τόν Πάρβους μέ τόση ἀμείλικτη δριμύτητα ἀκόμη ἀπό τό 1915, ὅσο ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»[8] τῆς Γενεύης, πού ἐμεῖς ἐκδίδαμε καί πού στό ἄρθρο «Στό ἔσχατο ὅριο» στιγμάτιζε τόν Πάρβους σάν «ἀποστάτη», «πού γλείφει τίς μπότες τοῦ Χίντενμπουργκ»* κτλ. Κάθε ἐγγράμματος ἄνθρωπος ξέρει ἤ μπορεῖ νά μάθει εὔκολα ὅτι ἀνάμεσα σέ μᾶς καί στόν Πάρβους δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά καμιά ἀπολύτως πολιτική ἤ ἄλλη σχέση.

'Ανακατεύουν τό ὄνομα κάποιας Σούμενσον, μέ τήν ὁποία ὄχι μόνο δέν εἴχαμε ποτέ σχέσεις, μά οὔτε καί τήν εἴδαμε ποτέ στά μάτια μας. Μπερδεύουν τίς ἐμπορικές ὑποθέσεις τοῦ Γκανέτσκι καί τοῦ Κοζλόβσκι, χωρίς ν'ἀναφέρουν οὔτε ἕνα γεγονός, σέ τί ἀκριβῶς, ποῦ, πότε καί πῶς τό ἐμπόριο ἀποτελοῦσε τό προκάλυμμα τῆς κατασκοπείας. 'Εμεῖς ὅμως ὄχι μόνο δέν συμμετείχαμε ποτέ οὔτε ἄμεσα, οὔτε ἔμμεσα στίς ἐμπορικές

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 83-84. *'Η Σύντ.*

ὑποθέσεις, ἀλλά καί γενικά δέν πήραμε οὔτε καπίκι ἀπό κανέναν ἀπό τούς παραπάνω συντρόφους εἴτε γιά τόν ἑαυτό μας προσωπικά, εἴτε γιά τό Κόμμα.

Φτάνουν στό σημεῖο νά μᾶς ἐπιρίψουν εὐθύνη γιατί οἱ γερμανικές ἐφημερίδες ἀναδημοσιεύουν—διαστρεβλωμένα—τά τηλεγραφήματα τῆς «Πράβντα», «ξεχνώντας» νά ἀναφέρουν ὅτι στό ἐξωτερικό ἡ «Πράβντα» βγάζει δελτίο στά γερμανικά καί στά γαλλικά[9] κι'ὅτι ἡ ἀναδημοσίευση ἀπ'αὐτό τό δελτίο εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθερη!

Κι'ὅλα αὐτά μέ τή συμμετοχή ἤ ἀκόμη μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ 'Αλέξινσκι, πού τόν ἀπόκλεισαν ἀπό τό Σοβιέτ, μ'ἄλλα λόγια, παραδέχτηκαν πώς πρόκειται γιά ἕναν πασίγνωστο συκοφάντη!! Μπορεῖ λοιπόν νά μήν καταλάβει κανείς *πώς αὐτός* ὁ δρόμος ἐναντίον μας εἶναι μιά *πισώπλατη δικαστική δολοφονία;* Δέν χωράει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἐξέταση ἀπομέρους τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ζητήματος τῶν ὅρων παραπομπῆς σέ δίκη τῶν μελῶν τῆς ΚΕΕ προσθέτει γενικά ἕνα στοιχεῖο ἀποκατάστασης τῶν πραγμάτων[10]. Θά θελήσουν ἄραγε τά Κόμματα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων νά πάρουν μέρος σέ μιά ἀπόπειρα δικαστικῆς δολοφονίας; Στήν παραπομπή σέ δίκη, χωρίς μάλιστα νά ἀναφέρεται, ἄν μᾶς κατηγοροῦν γιά κατασκοπεία ἤ γιά στάση;—Γενικά στήν παραπομπή σέ δίκη χωρίς κανένα νομικά ἀκριβολογημένο χαρακτηρισμό τοῦ ἀδικήματος; Σέ μιά ὁλοφάνερα προμελετημένη δικαστική ὑπόθεση, πού μπορεῖ νά ἐμποδίσει νά βάλουν ὑποψηφιότητα γιά τή Συντακτική Συνέλευση πρόσωπα, πού προορίζονται ἀναντίρρητα ἀπό τά κόμματά τους γιά ὑποψήφιοι; Θά θελήσουν ἄραγε αὐτά τά κόμματα νά κάνουν στίς παραμονές τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στή Ρωσία τήν ἀρχή μιᾶς ντρεϋφουσιάδας[11] σέ ρωσικό ἔδαφος;

Τό κοντινό μέλλον θά δόσει ἀπάντηση σ'αὐτά τά ἐρωτήματα. Νομίζουμε πώς εἶναι καθῆκον τοῦ ἐλεύθερου Τύπου νά τά θέσει ἀνοιχτά.

Δέν μιλᾶμε γιά τόν ἀστικό Τύπο. Φυσικά, ὁ Μιλιουκόφ πιστεύει τόσο λίγο πώς ἐμεῖς κάναμε κατασκοπεία, ἤ πώς πήραμε χρήματα ἀπό τούς γερμανούς, ὅσο πίστευαν ὁ Μάρκοφ καί ὁ Ζαμισλόβσκι ὅτι οἱ ἑβραῖοι πίνουν αἷμα παιδιῶν.

'Ο Μιλιουκόφ ὅμως καί Σία ξέρουν τί κάνουν.

Ν. Λένιν

«Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλ. 71,
11 (24) τοῦ 'Ιούλη 1917

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΠΡΟΛΕΤΑΡΣΚΟΓΕ ΝΤΙΕΛΟ»[12]

Σύντροφοι!

Ἐμεῖς ἐγκαταλείψαμε τήν πρόθεσή μας νά ὑπακούσουμε στή διαταγή τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης σχετικά μέ τή σύλληψή μας γιά τούς παρακάτω λόγους:

Ἀπό τό γράμμα τοῦ πρώην ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης Περεβέρζεφ, πού δημοσιεύτηκε τήν Κυριακή στήν ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια»[13], ἔγινε ὁλοφάνερο πώς τήν «ὑπόθεση» γιά «κατασκοπεία» τοῦ Λένιν καί τῶν ἄλλων τή σκάρωσε τελείως προμελετημένα τό κόμμα τῆς ἀντεπανάστασης.

Ὁ Περεβέρζεφ ὁμολογεῖ ἐντελῶς ἀνοιχτά ὅτι αὐτός ἔβαλε σέ κυκλοφορία τίς ἀνεξέλεγκτες κατηγορίες γιά νά προκαλέσει τήν ὀργή (ἔκφραση κατά λέξη) τῶν στρατιωτῶν ἐνάντια στό Κόμμα μας. Αὐτό τό ὁμολογεῖ ὁ χθεσινός ὑπουργός Δικαιοσύνης, ἄνθρωπος πού χθές ἀκόμη αὐτοαποκαλοῦνταν σοσιαλιστής! Ὁ Περεβέρζεφ παραιτήθηκε. Θά σταματήσει ἄραγε ὁ νέος ὑπουργός Δικαιοσύνης μπροστά στίς μεθόδους Περεβέρζεφ-Ἀλέξινσκι; Κανείς δέν τολμάει νά τό πεῖ.

Ἡ ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη προσπαθεῖ νά δημιουργήσει μιά καινούργια ὑπόθεση Ντρέυφους. Αὐτή τόσο λίγο πιστεύει τήν κατηγορία γιά «κατασκοπεία» ἀπομέρους μας, ὅσο πίστευαν οἱ ἀρχηγοί τῆς ρωσικῆς ἀντίδρασης, πού δημιούργησαν τήν ὑπόθεση Μπέιλις[14], ὅτι οἱ ἑβραῖοι πίνουν αἷμα παιδιῶν. Στή Ρωσία δέν ὑπάρχει τούτη τή στιγμή καμιά ἐγγύηση ἀμερόληπτης δικαιοσύνης.

Ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή πού θεωρεῖ τόν ἑαυτό της πληρεξούσιο ὄργανο τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας, εἶχε ορίσει ἐπιτροπή γιά τήν ὑπόθεση τῆς κατασκοπείας, κάτω ὅμως ἀπό τήν πίεση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων διέλυσε αὐτή τήν ἐπιτροπή. Τή διαταγή γιά τή σύλληψή μας δέν θέλησε οὔτε νά τήν ἐγκρίνει ἀνοιχτά, οὔτε νά τήν ἀκυρώσει. Ἔνιψε τάς χεῖρας της, παραδίνοντάς μας οὐσιαστικά στήν ἀντεπανάσταση.

Ἡ κατηγορία ἐναντίον μας γιά «συνωμοσία» καί γιά «ἠθική» «ὑποκίνηση» σέ στάση ἔχει πιά ἐντελῶς συγκεκριμένο χαρακτήρα. Κανένα νομικά ἀκριβολογημένο χαρακτηρισμό τοῦ φανταστικοῦ ἀδικήματός μας δέν δίνει οὔτε ἡ Προσωρινή κυβέρνηση, οὔτε τό Σοβιέτ, ἐνῶ καί οἱ δυό ξέρουν θαυμάσια ὅτι τό νά βλέπει κανείς «συνωμοσία» σ'ἕνα κίνημα, σάν αὐτό τῆς 3-5 Ἰούλη, εἶναι καθαρή ἀνοησία. Οἱ ἡγέτες τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων προσπαθοῦν· ἁπλούστατα νά ἐξευμενίσουν τήν ἀντεπανάσταση, πού ἄρχισε ἤδη νά πιέζει καί τούς ἴδιους, παραδίνοντας σ'αὐτή, ὕστερα ἀπό ὑπόδειξή της, μιά σειρά μέλη τοῦ Κόμματός μας. Στή Ρωσία δέν μπορεῖ σήμερα οὔτε λόγος νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε βάση νομιμότητας, ἀκόμη καί γιά τέτιες συνταγματικές ἐγγυήσεις πού ὑπάρχουν στίς εὐνομούμενες ἀστικές χῶρες. Τό νά παραδοθοῦμε σήμερα στά χέρια τῶν ἀρχῶν, θά σήμαινε νά παραδοθοῦμε στά χέρια τῶν Μιλιουκόφ, τῶν Ἀλέξινσκι, τῶν Περεβέρζεφ, στά χέρια τῶν λυσσασμένων ἀντεπαναστατῶν, γιά τούς ὁποίους ὅλες οἱ κατηγορίες ἐναντίον μας ἀποτελοῦν ἕνα ἁπλό ἐπεισόδιο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ὕστερα ἀπ'ὅσα μεσολάβησαν στίς μέρες 6-8 τοῦ Ἰούλη, κανένας ρῶσος ἐπαναστάτης δέν μπορεῖ νά τρέφει πιά συνταγματικές αὐταπάτες. Συντελεῖται μιά ἀποφασιστική σύγκρουση ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί στήν ἀντεπανάσταση. Ἐμεῖς θά ἐξακολουθήσουμε νά ἀγωνιζόμαστε μέ τό μέρος τῆς πρώτης.

Θά ἐξακολουθήσουμε νά βοηθᾶμε στό μέτρο τῶν δυνάμεών μας τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου. Καί μόνο ἡ Συντακτική Συνέλευση, ἄν συνέλθει καί ἄν συγκληθεῖ ὄχι ἀπό τήν ἀστική τάξη, θά εἶναι ἁρμόδια νά πεῖ τό λόγο της σχετικά μέ τή διαταγή τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης γιά τή σύλληψή μας.

Ν. Λένιν

«Προλετάρσκογε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 2, 28 (15) τοῦ Ἰούλη 1917

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρσκογε Ντιέλο»

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ

Ὅταν ἡ ἱστορία κάνει μιά ἀπότομη στροφή, συμβαίνει πολύ συχνά, ἀκόμη καί τά πρωτοπόρα κόμματα νά μή μποροῦν γιά ἕνα λίγο-πολύ μακρόχρονο διάστημα νά προσαρμοστοῦν στή νέα κατάσταση, ἐπαναλαβαίνουν τά συνθήματα πού χθές ἦταν σωστά, μά σήμερα ἔχουν χάσει κάθε νόημα, ἔχουν χάσει τό νόημά τους τόσο «ξαφνικά», ὅσο «ξαφνική» ἦταν ἡ ἀπότομη στροφή τῆς ἱστορίας.

Κάτι παρόμοιο μπορεῖ νά ἐπαναληφθεῖ, ὅπως φαίνεται, καί μέ τό σύνθημα τοῦ περάσματος ὅλης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Τό σύνθημα αὐτό ἦταν σωστό γιά μιά περίοδο τῆς ἐπανάστασής μας, ἄς ποῦμε ἀπό τίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούλη, περίοδο πού ξεπεράστηκε ὁριστικά. Εἶναι φανερό σήμερα ὅτι τό σύνθημα αὐτό ἔπαψε νά εἶναι σωστό. Ἄν δέν τό καταλάβεις αὐτό, δέν μπορεῖς νά καταλάβεις τίποτε ἀπό τά φλέγοντα ζητήματα τῆς σημερινῆς στιγμῆς. Κάθε ξεχωριστό σύνθημα πρέπει νά βγαίνει ἀπό τό σύνολο τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς συγκεκριμένης πολιτικῆς κατάστασης. Καί ἡ πολιτική κατάσταση στή Ρωσία σήμερα, ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη, διαφέρει ριζικά ἀπό τήν κατάσταση τῆς περιόδου ἀπό τίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούλη.

Τότε, στήν ξεπερασμένη αὐτή περίοδο τῆς ἐπανάστασης, στό κράτος κυριαρχοῦσε ἡ λεγόμενη «δυαδική ἐξουσία», πού ἔκφραζε καί ἀπό ὑλική καί ἀπό τυπική ἄποψη μιά ἀκαθόριστη-μεταβατική κατάσταση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Ἄς μήν ξεχνᾶμε ὅτι τό ζήτημα τῆς ἐξουσίας εἶναι τό βασικό ζήτημα κάθε ἐπανάστασης.

Τότε ἡ ἐξουσία ἦταν ἀσταθής. Τή μοιράζονταν ἡ Προσωρινή κυβέρνηση καί τά Σοβιέτ πάνω στή βάση μιᾶς ἐθελοντικῆς συμφωνίας μεταξύ τους. Τά Σοβιέτ ἀποτελοῦσαν ἀντιπροσωπεῖες τῆς μάζας τῶν ἐλεύθερων, δηλαδή ἀπαλλαγμένων ἀπό κάθε ἐξωτερικό καταναγκασμό, καί ἔνοπλων ἐργατῶν καί στρατιωτῶν. Τά ὅπλα βρίσκονταν στά χέρια τοῦ λαοῦ, ἐξωτερική βία πάνω στό λαό δέν ὑπῆρχε — νά ποῦ βρισκόταν *ἡ οὐσία* τῆς

ὑπόθεσης. Αὐτό ἄνοιγε καί ἐξασφάλιζε τόν εἰρηνικό δρόμο ἐξέλιξης ὅλης τῆς ἐπανάστασης πρός τά μπρός. Τό σύνθημα: «νά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» ἦταν σύνθημα τοῦ πρώτου βήματος, τοῦ ἄμεσα πραγματοποιήσιμου βήματος στόν εἰρηνικό αὐτό δρόμο ἐξέλιξης. Αὐτό ἦταν σύνθημα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, πού ἀπό τίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 4 τοῦ 'Ιούλη ἦταν πραγματοποιήσιμη καί φυσικά ἡ πιό ἐπιθυμητή, σήμερα ὅμως εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατη.

"Οπως φαίνεται, δέν εἶχαν καταλάβει ἀρκετά καλά ὅλοι οἱ ὀπαδοί τοῦ συνθήματος: «νά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» ὅτι αὐτό ἦταν σύνθημα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης πρός τά μπρός. Εἰρηνικῆς ὄχι μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι κανείς, καμιά τάξη, καμιά σοβαρή δύναμη δέν θά μποροῦσε τότε (ἀπό τίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 4 τοῦ 'Ιούλη) νά ἀντισταθεῖ καί νά ἐμποδίσει τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Καί ὄχι μόνο αὐτό. 'Η εἰρηνική ἐξέλιξη θά ἦταν τότε δυνατή, ἀκόμη καί ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἡ πάλη τῶν τάξεων καί τῶν κομμάτων *μέσα* στά Σοβιέτ θά μποροῦσε τότε νά συνδυάζεται μέ τόν πιό εἰρηνικό καί ἀνώδυνο τρόπο, μέ τόν ὅρο ὅτι ὅλη ἡ κρατική ἐξουσία θά εἶχε περάσει ἔγκαιρα σ'αὐτά.

Καί σ'αὐτήν ἐπίσης τήν τελευταία πλευρά τοῦ ζητήματος δέν ἔχει δοθεῖ ἀκόμη ἀρκετή προσοχή. Τά Σοβιέτ ἀπό τήν ταξική τους σύνθεση ἦταν ὄργανα τοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἕτοιμη μορφή τῆς δικτατορίας τους. "Αν εἶχαν ὅλη τήν ἐξουσία, ἡ κύρια ἀδυναμία τῶν μικροαστικῶν στρωμάτων, τό κύριο ἁμάρτημά τους, ἡ εὐπιστία πρός τούς καπιταλιστές, θά ξεπερνιόταν στήν πράξη, θά ὑποβαλλόταν σέ κριτική μέ τήν πείρα πού θά ἀποκόμιζαν ἀπό τά ἴδια τους τά μέτρα. 'Η διαδοχή τῶν τάξεων καί τῶν κομμάτων πού βρίσκονται στήν ἐξουσία θά μποροῦσε νά γίνει μέσα στά Σοβιέτ εἰρηνικά πάνω στή βάση τῆς ἀποκλειστικῆς καί ἀπόλυτης ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ. 'Η σύνδεση ὅλων τῶν σοβιετικῶν κομμάτων μέ τίς μάζες θά μποροῦσε νά παραμείνει γερή καί σταθερή. Δέν πρέπει οὔτε στιγμή νά μᾶς διαφεύγει τό γεγονός ὅτι μονάχα αὐτή ἡ στενότατη καί ἐλεύθερα ἀναπτυσσόμενη σέ πλάτος καί σέ βάθος σύνδεση τῶν σοβιετικῶν κομμάτων μέ τίς μάζες θά μποροῦσε νά βοηθήσει νά ξεπεραστοῦν εἰρηνικά οἱ αὐταπάτες τῆς μικροαστικῆς πολιτικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη. Τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ αὐτό καθαυτό δέν θά ἄλλαζε καί οὔτε θά μποροῦσε νά ἀλλάξει τό συσχετισμό τῶν τάξεων· δέν θά ἄλλαζε τίποτε ἀπό τό μικροαστισμό τῆς ἀγροτιᾶς. Θά ἔκανε

ὅμως ἔγκαιρα ἕνα μεγάλο βῆμα πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἀπόσπασης τῶν ἀγροτῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη, τῆς προσέγγισης, καί σέ συνέχεια τῆς συνένωσής τους μέ τούς ἐργάτες.

Ἔτσι θά μποροῦσαν νά ἔχουν τά πράγματα, ἄν ἡ ἐξουσία περνοῦσε ἔγκαιρα στά Σοβιέτ. Αὐτό θά ἦταν τό πιό εὔκολο, τό πιό σύμφορο γιά τό λαό. Ἕνας τέτιος δρόμος θά ἦταν ὁ πιό ἀνώδυνος, καί ἀκριβῶς γι'αὐτό ἔπρεπε ν'ἀγωνιστοῦμε γιά τό δρόμο αὐτό μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο. Τώρα ὅμως ὁ ἀγώνας αὐτός, ὁ ἀγώνας γιά τό ἔγκαιρο πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, ἔχει τελειώσει. Ὁ εἰρηνικός δρόμος ἐξέλιξης ἔχει γίνει ἀνέφικτος. Ἄρχισε ὁ μή-εἰρηνικός, ὁ πιό ἐπίπονος δρόμος.

Ἡ στροφή τῆς 4 τοῦ Ἰούλη συνίσταται ἀκριβῶς στό ὅτι ἡ ἀντικειμενική κατάσταση ὕστερα ἀπ'αὐτήν ἄλλαξε ἀπότομα. Ἡ ἀσταθής κατάσταση τῆς ἐξουσίας ἔπαψε νά ὑπάρχει, ἡ ἐξουσία στό ἀποφασιστικό μέρος της πέρασε στά χέρια τῆς ἀντεπανάστασης. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν κομμάτων πάνω στή βάση τῆς συμβιβαστικῆς πολιτικῆς τῶν μικροαστικῶν κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων μέ τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους, εἶχε σάν ἀποτέλεσμα καί τά δυό αὐτά μικροαστικά κόμματα νά ἀποδειχτοῦν στήν πράξη συνεργάτες καί βοηθοί τῶν ἀντεπαναστατῶν δημίων. Ἡ ἀνεπίγνωστη εὐπιστία τῶν μικροαστῶν στούς καπιταλιστές τούς ὁδήγησε, στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξης τῆς πάλης τῶν κομμάτων, ὥς τή συνειδητή ὑποστήριξη τῶν ἀντεπαναστατῶν. Ὁ κύκλος τῆς ἀνάπτυξης τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στά κόμματα ἔκλεισε. Στίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὅλες οἱ τάξεις βρέθηκαν ἑνωμένες ἐνάντια στή μοναρχία. Ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη ἡ ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη, χέρι-χέρι μέ τούς μοναρχικούς καί τίς μαῦρες ἑκατονταρχίες, πῆρε μαζί της, ἀφοῦ ἐνμέρει τούς τρομοκράτησε, τούς μικροαστούς ἐσέρους καί μενσεβίκους καί παρέδοσε τήν πραγματική κρατική ἐξουσία στά χέρια τῶν Καβενιάκ, στά χέρια μιᾶς στρατιωτικῆς σπείρας πού τουφεκίζει στό μέτωπο ὅσους δέν ὑπακούουν σ'αὐτή καί ἐξοντώνει τούς μπολσεβίκους στήν Πετρούπολη.

Τό σύνθημα γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ θά ἠχοῦσε σήμερα σάν δονκιχωτισμός ἤ σάν κοροϊδία. Ἀντικειμενικά, τό σύνθημα αὐτό θά ἦταν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ, θά τοῦ καλλιεργοῦσε τήν αὐταπάτη πώς τά Σοβιέτ καί *τώρα* ἀκόμη μποροῦν νά πάρουν τήν ἐξουσία, φτάνει νά τό θελήσουν ἤ νά τό ἀποφασίσουν, ὅτι στά Σοβιέτ ὑπάρχουν τάχα ἀκόμη κόμματα πού δέν φέρνουν τό στίγμα τῆς συνεργασίας τους μέ τούς δήμιους, ὅτι μπορεῖ τάχα νά ξεγίνει αὐτό πού ἔγινε.

Θά ἦταν σοβαρότατο λάθος νά νομίζει κανείς πώς τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο θά μποροῦσε νά «ἀρνηθεῖ» τήν ὑποστήριξη στούς ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση γιά λόγους «ἐκδίκησης», ἄς τό ποῦμε ἔτσι, ἐπειδή ὑποστήριξαν τό χτύπημα τῶν μπολσεβίκων, τίς ἐκτελέσεις στό μέτωπο καί τόν ἀφοπλισμό τῶν ἐργατῶν. Μιά τέτια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος θά σήμαινε, πρῶτο, πώς μεταφέρουμε στό προλεταριάτο τίς μικροαστικές ἀντιλήψεις περί ἠθικῆς (γιατί τό προλεταριάτο θά ὑποστηρίξει πάντα *γιά τό καλό τῆς ὑπόθεσης* ὄχι μόνο τούς ταλαντευόμενους μικροαστούς, ἀλλά καί τή μεγάλη ἀστική τάξη)· δεύτερο — κι᾽αὐτό εἶναι τό κυριότερο — θά ἦταν μιά μικροαστική προσπάθεια νά συσκοτιστεῖ μέ «ἠθικολογίες» ἡ πολιτική οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Ἡ οὐσία αὐτή τῆς ὑπόθεσης βρίσκεται στό ὅτι τώρα πιά δέν μπορεῖ κανείς νά πάρει τήν ἐξουσία εἰρηνικά. Τήν ἐξουσία μπορεῖ κανείς νά τήν πάρει μονάχα ἀφοῦ νικήσει σέ ἀποφασιστικό ἀγώνα αὐτούς πού τούτη τή στιγμή κατέχουν πραγματικά τήν ἐξουσία, δηλαδή τή στρατιωτική σπείρα, τούς Καβενιάκ, οἱ ὁποῖοι στηρίζονται σέ ἀντιδραστικά στρατεύματα πού κουβάλησαν στήν Πετρούπολη, στούς καντέτους καί στούς μοναρχικούς.

Ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης βρίσκεται στό ὅτι μποροῦν νά νικήσουν τούς νέους αὐτούς κατόχους τῆς κρατικῆς ἐξουσίας μόνο οἱ ἐπαναστατικές μάζες τοῦ λαοῦ, μέ τόν ὅρο ὅτι γιά νά μποῦν αὐτές σέ κίνηση πρέπει ὄχι μόνο νά καθοδηγοῦνται ἀπό τό προλεταριάτο, μά καί νά γυρίσουν τίς πλάτες στά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού πρόδοσαν τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης.

Ὅποιος μπάζει στήν πολιτική τή μικροαστική ἠθική σκέπτεται ὡς ἑξῆς: ἄς ὑποθέσουμε πώς οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἔκαναν «λάθος», ὑποστηρίζοντας τούς Καβενιάκ, πού ἀφοπλίζουν τό προλεταριάτο καί τά ἐπαναστατικά συντάγματα· πρέπει ὅμως νά τούς δόσουμε τή δυνατότητα «νά διορθώσουν» τό λάθος, «νά μήν τούς δυσκολεύουμε» στή διόρθωση τοῦ «λάθους»· νά διευκολύνουμε τίς ταλαντεύσεις τῆς μικροαστικῆς τάξης πρός τό μέρος τῶν ἐργατῶν. Ἕνας τέτιος συλλογισμός θά ἦταν παιδική ἀφέλεια ἤ ἁπλῶς ἀνοησία, ἄν ὄχι μιά νέα ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν. Γιατί ἡ ταλάντευση τῶν μικροαστικῶν μαζῶν πρός τό μέρος τῶν ἐργατῶν θά μποροῦσε νά συνίσταται ἀποκλειστικά καί μόνο στό ὅτι οἱ μάζες αὐτές ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Σήμερα τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων θά μποροῦσαν νά διορθώσουν τό «λάθος», μόνο ἄν

δήλωναν ὅτι ὁ Τσερετέλι καί ὁ Τσερνόφ, ὁ Ντάν καί ὁ Ρακίτνικοφ εἶναι συνεργάτες τῶν δημίων. Εἴμαστε ἀπόλυτα καί ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ μιᾶς τέτιας «διόρθωσης τοῦ λάθους»...

Ἔχουμε πεῖ πώς τό βασικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης εἶναι τό ζήτημα τῆς ἐξουσίας. Πρέπει νά προσθέσουμε: συγκεκριμένα οἱ ἐπαναστάσεις μᾶς δείχνουν σέ κάθε βῆμα πόσο συσκοτίζεται τό ζήτημα τοῦ *ποῦ* βρίσκεται ἡ πραγματική ἐξουσία, μᾶς δείχνουν τή διαφορά ἀνάμεσα στήν τυπική καί στήν πραγματική ἐξουσία. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται μιά ἀπό τίς κυριότερες ἰδιομορφίες κάθε ἐπαναστατικῆς περιόδου. Τό Μάρτη καί τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 ἦταν ἄγνωστο, ἄν ἡ πραγματική ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια τῆς κυβέρνησης ἤ στά χέρια τοῦ Σοβιέτ.

Τώρα ὅμως εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο οἱ συνειδητοί ἐργάτες νά δοῦν νηφάλια τό βασικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης: σέ τίνος τά χέρια βρίσκεται τώρα ἡ κρατική ἐξουσία; Σκεφθεῖτε, ποιές εἶναι οἱ ὑλικές της ἐκδηλώσεις, μήν παίρνετε τά λόγια γιά ἔργα, καί δέν θά δυσκολευτεῖτε νά βρεῖτε τήν ἀπάντηση.

Τό κράτος εἶναι πρίν ἀπόλα σώματα ἐνόπλων ἀνθρώπων μέ ὑλικά ἐξαρτήματα, ὅπως λ.χ. οἱ φυλακές—ἔγραφε ὁ Φρίντριχ Ἔνγκελς[15]. Τέτια σώματα εἶναι σήμερα οἱ εὐέλπιδες καί οἱ ἀντιδραστικοί κοζάκοι πού τούς ἔφεραν εἰδικά στήν Πετρούπολη. Εἶναι αὐτοί πού κρατοῦν στή φυλακή τόν Κάμενεφ καί ἄλλους· αὐτοί πού ἔκλεισαν τήν ἐφημερίδα «Πράβντα»· αὐτοί πού ἀφόπλισαν τούς ἐργάτες καί μιά ὁρισμένη μερίδα στρατιωτῶν· αὐτοί πού τουφεκίζουν ἐπίσης μιά ὁρισμένη μερίδα τῶν τμημάτων τοῦ στρατοῦ. Αὐτοί ἀκριβῶς οἱ δήμιοι εἶναι καί ἡ πραγματική ἐξουσία. Οἱ Τσερετέλι καί οἱ Τσερνόφ εἶναι ὑπουργοί χωρίς ἐξουσία, ὑπουργοί-ἀνδρείκελα, ἀρχηγοί κομμάτων πού ὑποστηρίζουν τό καθεστώς τῶν δημίων. Αὐτό εἶναι γεγονός. Καί τό γεγονός αὐτό δέν ἀλλάζει ἀπό τό ὅτι τόσο ὁ Τσερετέλι, ὅσο καί ὁ Τσερνόφ προσωπικά «δέν ἐγκρίνουν» βέβαια τό καθεστώς τῶν δημίων, ἀπό τό ὅτι οἱ ἐφημερίδες τους τό ἀποδοκιμάζουν δειλά: μιά τέτια ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς ἀμφίεσης δέν ἀλλάζει τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Τό κλείσιμο τοῦ ὀργάνου 150 000 ἐκλογέων τῆς Πετρούπολης, ἡ δολοφονία τοῦ ἐργάτη Βόινοφ (στίς 6 τοῦ Ἰούλη) ἀπό τούς εὐέλπιδες, γιατί ἔβγαζε ἀπό τό τυπογραφεῖο τό «Λιστόκ Πράβντι»[16]—δέν εἶναι λοιπόν αὐτό καθεστώς δημίων; Δέν εἶναι μήπως αὐτό ἔργο τῶν Καβενιάκ; Θά μᾶς ποῦν: οὔτε ἡ κυβέρνηση, οὔτε τά Σοβιέτ «εὐθύνονται» γι᾿αὐτό.

Τόσο τό χειρότερο γιά τήν κυβέρνηση καί τά Σοβιέτ, θά

ἀπαντήσουμε ἐμεῖς, γιατί τότε θά πεῖ πώς αὐτοί εἶναι μηδενικά, εἶναι ἀνδρείκελα, δέν ἔχουν τήν πραγματική ἐξουσία.

῾Ο λαός πρέπει πρίν ἀπόλα καί πάνω ἀπόλα νά ξέρει *τήν ἀλήθεια*—νά ξέρει σέ τίνος τέλος πάντων χέρια βρίσκεται στήν πραγματικότητα ἡ κρατική ἐξουσία. Πρέπει νά λέμε στό λαό ὅλη τήν ἀλήθεια: ἡ ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια τῆς στρατιωτικῆς κλίκας τῶν Καβενιάκ (τοῦ Κέρενσκι, μερικῶν στρατηγῶν, ἀξιωματικῶν κτλ.), πού τούς ὑποστηρίζει ἡ ἀστική τάξη σάν τάξη, μ᾽ἐπικεφαλῆς της τό Κόμμα τῶν καντέτων καί μέ ὅλους τούς μοναρχικούς πού δροῦν μέσω ὅλων τῶν μαυροεκατονταρχίτικων ἐφημερίδων, μέσω τῆς «Νόβογε Βρέμια», τῆς «Ζιβόγε Σλόβο» κτλ. κτλ.

῾Η ἐξουσία αὐτή πρέπει νά ἀνατραπεῖ. Χωρίς αὐτό ὅλες οἱ κουβέντες γιά ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση εἶναι κούφιες φράσεις, εἶναι «αὐταπάτη καί ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ».

Τήν ἐξουσία αὐτή ὑποστηρίζουν σήμερα καί οἱ ὑπουργοί Τσερετέλι καί Τσερνόφ καί τά κόμματά τους. Πρέπει νά ἐξηγοῦμε στό λαό πώς παίζουν τό ρόλο δημίων καί ὅτι αὐτό τό «φινάλε» τῶν κομμάτων αὐτῶν ἦταν ἀναπόφευκτο ὕστερα ἀπό τά «λάθη» τους τῆς 21 τοῦ ᾽Απρίλη, τῆς 5 τοῦ Μάη[17], τῆς 9 τοῦ ᾽Ιούνη[18], τῆς 4 τοῦ ᾽Ιούλη, ὕστερα ἀπό τήν ἔγκριση ἀπομέρους τους τῆς πολιτικῆς τῆς ἐπίθεσης—πολιτική πού κατά τά ἐννιά δέκατα προκαθόρισε τή νίκη τῶν Καβενιάκ τόν ᾽Ιούλη.

῞Ολη ἡ δουλιά τῆς ζύμωσης μέσα στό λαό πρέπει νά ἀναδιοργανωθεῖ ἔτσι πού νά παίρνει ὑπόψη τή συγκεκριμένη πείρα τῆς τωρινῆς ἀκριβῶς ἐπανάστασης καί ἰδιαίτερα τῶν ἡμερῶν τοῦ ᾽Ιούλη, δηλ. νά δείχνει καθαρά τόν πραγματικό ἐχθρό τοῦ λαοῦ, τή στρατιωτική κλίκα, τούς καντέτους καί τούς μαυροεκατονταρχίτες, καί νά ξεσκεπάζει συγκεκριμένα τά μικροαστικά ἐκεῖνα κόμματα, τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού ἔπαιξαν καί παίζουν τό ρόλο τῶν συνεργῶν τοῦ καθεστῶτος τῶν δημίων.

῞Ολη ἡ δουλιά τῆς ζύμωσης μέσα στό λαό πρέπει νά ἀναδιοργανωθεῖ ἔτσι πού νά ξεκαθαριστεῖ ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά ἀπολύτως ἐλπίδα νά πάρουν οἱ ἀγρότες γῆ, ὅσο δέν θά ἔχει ἀνατραπεῖ ἡ ἐξουσία τῆς στρατιωτικῆς κλίκας, ὅσο δέν θά ἔχουν ξεσκεπαστεῖ καί δέν θά ἔχουν χάσει τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Αὐτό θά ἦταν ἕνα πολύ μακρόχρονο καί πολύ δύσκολο προτσές μέσα σέ «ὁμαλές» συνθῆκες καπιταλιστικῆς ἐξέλιξης, ὅμως τόσο ὁ πόλεμος, ὅσο καί ἡ οἰκονομική ἐρείπωση θά ἐπιταχύνουν αὐτή τή δουλιά σέ

τεράστιο βαθμό, γιατί εἶναι τέτιοι «ἐπιταχυντῆρες», πού μποροῦν νά ἐξισώσουν ἕνα μήνα ἤ ἀκόμη καί μιά βδομάδα μ'ἕνα χρόνο.

Ἴσως σ'αὐτά πού εἰπώθηκαν παραπάνω νά προβληθοῦν δυό ἀντιρήσεις: πρῶτο, ὅτι τό νά μιλᾶμε σήμερα γιά ἀποφασιστικό ἀγώνα σημαίνει νά ἐνθαρρύνουμε τίς σκόρπιες ἐκδηλώσεις πού θά βοηθοῦσαν ἀκριβῶς τήν ἀντεπανάσταση· δεύτερο, ὅτι ἡ ἀνατροπή τῆς ἀντεπανάστασης σημαίνει παρόλα αὐτά πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν Σοβιέτ.

Ἡ ἀπάντησή μας στήν πρώτη ἀντίρηση εἶναι: οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας εἶναι πιά ἀρκετά συνειδητοί, ὥστε νά μήν παρασυρθοῦν σέ προβοκάτσια σέ μιά στιγμή πού εἶναι ὁλοφάνερα ἀσύμφορη γι'αὐτούς. Ὅτι τό πέρασμά τους σήμερα σέ δράση καί σέ ἀντίσταση θά σήμαινε ὑποβοήθηση τῆς ἀντεπανάστασης, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ὅτι ἕνας ἀποφασιστικός ἀγώνας εἶναι δυνατός μόνο σέ περίπτωση πού θά σημειωθεῖ μιά νέα ἄνοδος τῆς ἐπανάστασης μέσα στίς πιό πλατιές μάζες, κι'αὐτό εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητο. Δέν φτάνει ὅμως νά μιλᾶμε γενικά γιά ἄνοδο τῆς ἐπανάστασης, γιά φούντωμά της, γιά βοήθεια πού θά δόσουν οἱ ἐργάτες τῆς Δύσης κτλ. Πρέπει νά βγάλουμε ἕνα συγκεκριμένο συμπέρασμα ἀπό τό παρελθόν μας, πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη τά δικά μας ἀκριβῶς διδάγματα. Καί παίρνοντας ὑπόψη ὅλα αὐτά, θά καταλήξουμε ἀκριβῶς στό σύνθημα τοῦ ἀποφασιστικοῦ ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση πού ἅρπαξε τήν ἐξουσία.

Ἡ δεύτερη ἀντίρηση καταλήγει ἐπίσης στήν ὑποκατάσταση μερικῶν συγκεκριμένων ἀληθειῶν μέ ὑπερβολικά γενικούς συλλογισμούς. Τίποτε, καμιά δύναμη, ἐκτός ἀπό τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, δέν μπορεῖ νά ἀνατρέψει τήν ἀστική ἀντεπανάσταση. Τό ἐπαναστατικό ἀκριβῶς προλεταριάτο, ὕστερα ἀπό τήν πείρα τοῦ Ἰούλη 1917, πρέπει νά πάρει τό ἴδιο τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια του—χωρίς αὐτό ἡ ἐπανάσταση *δέν μπορεῖ* νά νικήσει. Ἐξουσία στά χέρια τοῦ προλεταριάτου, ὑποστήριξή του ἀπό τή φτωχή ἀγροτιά ἤ ἀπό τούς μισοπρολετάριους—νά ἡ μοναδική διέξοδος, καί εἴπαμε ἤδη ποιά ἀκριβῶς περιστατικά μποροῦν νά τήν ἐπιταχύνουν σέ ἐξαιρετικό βαθμό.

Τά Σοβιέτ μποροῦν καί πρέπει νά ἐμφανιστοῦν στή νέα αὐτή ἐπανάσταση, *ὄχι* ὅμως τά σημερινά Σοβιέτ, ὄχι τά ὄργανα συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, ἀλλά τά ὄργανα ἐπαναστατικῆς πάλης ἐναντίον της. Ὅτι ἐμεῖς θά ζητήσουμε καί τότε νά συγκροτηθεῖ ὁλόκληρο τό κράτος κατά τό πρότυπο τῶν Σοβιέτ, αὐτό εἶναι σωστό. Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τά Σοβιέτ γενικά,

ἀλλά γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στή *δοσμένη* ἀντεπανάσταση καί τήν προδοσία τῶν *δοσμένων* Σοβιέτ.

Νά ὑποκαθιστᾶ κανείς τό συγκεκριμένο μέ τό ἀφηρημένο εἶναι ἕνα ἀπό τά κυριότερα ἁμαρτήματα, ἕνα ἀπό τά πιό ἐπικίνδυνα ἁμαρτήματα στήν ἐπανάσταση. Τά σημερινά Σοβιέτ ἀπότυχαν, χρεοκόπησαν πέρα γιά πέρα, γιατί μέσα σ᾽αὐτά κυριαρχοῦσαν τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Τούτη τή στιγμή τά Σοβιέτ αὐτά μοιάζουν μέ τά πρόβατα πού τά ὁδήγησαν στό σφαγεῖο, τά ἔβαλαν κάτω ἀπό τό μαχαίρι κι᾽αὐτά βελάζουν λυπητερά. Τά Σοβιέτ εἶναι *σήμερα* ἀδύναμα κι᾽ἀνίσχυρα μπροστά στήν ἀντεπανάσταση πού νίκησε καί νικᾶ. Τό σύνθημα γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ μπορεῖ νά ἐννοηθεῖ σάν «ἁπλή» ἔκκληση νά περάσει ἡ ἐξουσία ἀκριβῶς στά σημερινά Σοβιέτ, τό νά λέμε ὅμως ἕνα τέτιο πράγμα, τό νά κάνουμε ἔκκληση γι᾽αὐτό, θά σήμαινε τώρα ὅτι ἐξαπατοῦμε τό λαό. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἐπικίνδυνο ἀπό τήν ἀπάτη.

῾Ο κύκλος ἀνάπτυξης τῆς πάλης τῶν τάξεων καί τῶν κομμάτων στή Ρωσία ἀπό τίς 27 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 4 τοῦ ᾽Ιούλη ἔκλεισε. ᾽Αρχίζει ἕνας νέος κύκλος, ὅπου δέν μπαίνουν οἱ παλιές τάξεις, τά παλιά κόμματα, τά παλιά Σοβιέτ, ἀλλά τάξεις, κόμματα καί Σοβιέτ ἀνανεωμένα στή φωτιά τῆς πάλης, ἀτσαλωμένα, διδαγμένα, ξαναγεννημένα στήν πορεία τῆς πάλης. Δέν πρέπει νά κοιτᾶμε πίσω, ἀλλά μπροστά. Δέν πρέπει νά ἐνεργοῦμε μέ βάση τίς παλιές, ἀλλά μέ βάση τίς νέες, τίς μεταϊουλιανές, τίς ταξικές καί κομματικές κατηγορίες. Στήν ἀρχή τοῦ νέου κύκλου πρέπει νά ξεκινάει κανείς ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστική ἀντεπανάσταση ἔχει νικήσει, καί ἔχει νικήσει χάρη στή συμβιβαστική πολιτική τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἀπέναντί της, καί μπορεῖ νά ἡττηθεῖ μονάχα ἀπό τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Φυσικά, ὁ νέος αὐτός κύκλος θά παρουσιάσει ἀκόμη ποικίλα στάδια τόσο μέχρι τήν ὁριστική νίκη τῆς ἀντεπανάστασης, ὅσο καί μέχρι τήν ὁριστική ἥττα (χωρίς πάλη) τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, καθώς καί μέχρι τήν καινούργια ἄνοδο τῆς νέας ἐπανάστασης. ᾽Αλλά γι᾽αὐτό θά μπορέσουμε νά μιλήσουμε μόνο ἀργότερα, ὅταν τά στάδια αὐτά θά ἔχουν διαγραφεῖ τό καθένα χωριστά...

Γράφτηκε στά μέσα τοῦ ᾽Ιούλη 1917

Δημοσιεύτηκε τό 1917 σέ χωριστή μπροσούρα πού ἐκδόθηκε ἀπό τήν ᾽Επιτροπή Κρονστάνδης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΠΡΙΓΚΙΠΑ ΓΚ. Ε. ΛΒΟΦ

Ὁ πρώην πρωθυπουργός τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης πρίγκιπας Γκ. Ε. Λβόφ, στήν ἀποχαιρετιστήρια συνέντευξή του μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς ἐπιτροπῆς δημοσιογράφων τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, ἔκανε πολύτιμες ὁμολογίες, πού τοῦ ἐξασφαλίζουν τήν εὐγνωμοσύνη τῶν ἐργατῶν.

«Τά γεγονότα πού διαδραματίστηκαν τίς τελευταῖες μέρες στή χώρα μας—εἶπε ὁ Λβόφ—ἐνισχύουν ἰδιαίτερα τήν αἰσιοδοξία μου. Τό «βαθύ ρῆγμα» πού ἀνοίξαμε στό μέτωπο τοῦ Λένιν ἔχει, κατά τή γνώμη μου, ἀσύγκριτα μεγαλύτερη σημασία γιά τή Ρωσία ἀπ' ὅ,τι τό ρῆγμα πού ἄνοιξαν οἱ γερμανοί στό νοτιοδυτικό μας μέτωπο».

Πῶς λοιπόν νά μήν εἶναι εὐγνώμονες οἱ ἐργάτες στόν πρίγκιπα γιά τή νηφάλια αὐτή ἐκτίμηση τῆς ταξικῆς πάλης; Οἱ ἐργάτες ὄχι μόνο θά εἶναι εὐγνώμονες, μά καί θά διδάσκονται ἀπό τόν Λβόφ.

Μέ πόση ἀκατάσχετη φλυαρία καί μέ πόση ἀπροσμέτρητη ὑποκρισία δημηγοροῦσαν ἐνάντια στόν «ἐμφύλιο πόλεμο» ὅλοι οἱ ἀστοί καί οἱ τσιφλικάδες, καθώς καί οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πού σέρνονται ξοπίσω τους! Προσέξτε τήν πολύτιμη ὁμολογία τοῦ πρίγκιπα Λβόφ καί θά δεῖτε ὅτι κρίνει μέ τή μεγαλύτερη ἠρεμία τήν ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας ἀκριβῶς ἀπό τή σκοπιά τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ἡ ἀστική τάξη, πού βρίσκεται ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντεπανάστασης, ἄνοιξε βαθύ ρῆγμα στό μέτωπο τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν—νά ποῦ καταλήγει ἡ εὐτελής ἀλήθεια τῶν ὁμολογιῶν τοῦ πρίγκιπα. Δυό ἐχθροί, δυό ἀντίπαλα στρατόπεδα, τό ἕνα ἄνοιξε ρῆγμα στό μέτωπο τοῦ ἄλλου—νά σέ τί ἀνάγει ὁ πρίγκιπας Λβόφ τήν ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Ἄς εὐχαριστήσουμε λοιπόν ὁλόψυχα τόν πρίγκιπα Λβόφ γιά τήν εἰλικρίνειά του! Γιατί αὐτός ἔχει χίλιες φορές περισσότερο δίκιο ἀπό τούς συναισθηματικούς μικροαστούς ἐσέρους καί μενσεβίκους, πού νομίζουν ὅτι ἡ ταξική πάλη ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, πάλη

πού ἀναπόφευκτα ὀξύνεται στό ἔπακρο τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης, μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ μέ τίς κατάρες καί τά ξόρκια τους!

Δυό ἐχθροί, δυό ἀντίπαλα στρατόπεδα, τό ἕνα ἄνοιξε ρῆγμα στό μέτωπο τοῦ ἄλλου—αὐτή εἶναι ἡ σωστή φιλοσοφία τῆς ἱστορίας τοῦ πρίγκιπα Λβόφ. Ἔχει δίκιο πού οὐσιαστικά βγάζει ἀπό τό λογαριασμό τό τρίτο στρατόπεδο, τούς μικροαστούς, τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Τό τρίτο αὐτό στρατόπεδο φαίνεται μεγάλο, στήν πράξη ὅμως δέν μπορεῖ ν'ἀποφασίσει τίποτε μόνο του· αὐτό τό βλέπει καθαρά ὁ πρίγκιπας, πού σκέπτεται νηφάλια, ὅπως τό βλέπει καθαρά κάθε μαρξιστής, πού καταλαβαίνει τήν οἰκονομική κατάσταση τῶν μικροαστῶν, ὅπως εἶναι, τέλος, καθαρό γιά τόν καθένα πού βαθαίνει στά διδάγματα τῆς ἱστορίας τῆς ἐπανάστασης, πού πάντα ἔδειχναν τήν ἀδυναμία τῶν μικροαστικῶν κομμάτων σέ συνθῆκες ὄξυνσης τοῦ ἀγώνα ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο.

Ἀκόμη καί τόν καιρό τοῦ πολέμου ἡ ἐσωτερική ταξική πάλη ἔχει πολύ μεγαλύτερη σημασία ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στόν ἐξωτερικό ἐχθρό—μέ τί βρωμερές βρισιές ἔχουν περιλούσει τούς μπολσεβίκους οἱ ἐκπρόσωποι τῶν μεγαλοαστῶν καί τῶν μικροαστῶν, ἐπειδή παραδέχονται τήν ἀλήθεια αὐτή! Καί μέ πόσους τρόπους δέν τήν ἔχουν ἀπαρνηθεῖ οἱ ἀναρίθμητοι φίλοι τῶν ἠχηρῶν φράσεων γιά «ἑνότητα», γιά «ἐπαναστατική δημοκρατία» κτλ. κτλ.!

Ὅταν ὅμως τά πράγματα ἔφτασαν σέ σοβαρή, κρίσιμη στιγμή, ὁ πρίγκιπας Λβόφ ἀναγνώρισε ἀμέσως καί στό ἀκέραιο τήν ἀλήθεια αὐτή, διακηρύσσοντας ἀνοιχτά ὅτι ἡ «νίκη» ἐνάντια στόν ταξικό ἐχθρό μέσα στή χώρα ἔχει μεγαλύτερη σημασία ἀπό τήν κατάσταση τῆς πάλης στό μέτωπο ἐνάντια στόν ἐξωτερικό ἐχθρό. Ἀλήθεια ἀδιαφιλονίκητη. Ἀλήθεια ὠφέλιμη. Οἱ ἐργάτες θά εὐγνωμονοῦν ἀπό τήν καρδιά τους τόν πρίγκιπα Λβόφ γιατί ἀναγνώρισε, γιατί θύμισε, γιατί διάδοσε αὐτή τήν ἀλήθεια. Καί σέ ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης πρός τόν πρίγκιπα οἱ ἐργάτες θά καταβάλλουν ἀπό τήν κομματική πλευρά προσπάθειες γιά νά κατανοήσουν καί νά χωνέψουν καλύτερα τήν ἀλήθεια αὐτή οἱ πιό πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων. Τίποτε δέν θά σταθεῖ τόσο χρήσιμο γιά τήν ἐργατική τάξη στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή της, ὅσο αὐτή ἡ ἀλήθεια.

Σέ τί συνίσταται τό «ρῆγμα» στό μέτωπο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, πού κάνει τόν πρίγκιπα Λβόφ νά πανηγυρίζει τόσο πολύ; Στό ζήτημα αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε μέ ἰδιαίτερη

προσοχή, γιά νά μπορέσουν οἱ ἐργάτες νά διδαχτοῦν γιά καλά ἀπό τόν Λβόφ.

Τό «ρῆγμα στό μέτωπο» τοῦ ἐσωτερικοῦ πολέμου συνίσταται τώρα, πρῶτο, στό ὅτι ἡ ἀστική τάξη περιέλουσε τούς ταξικούς ἐχθρούς της, τούς μπολσεβίκους, μέ ὀχετούς βρωμιᾶς καί συκοφαντίας, δείχνοντας ἀνήκουστη ἐπιμονή σ᾿αὐτό τό προστυχότατο καί βρωμερότατο ἔργο τῆς συκοφάντησης τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων. Αὐτό ἦταν, μέ τό συμπάθιο, ἡ «ἰδεολογική προετοιμασία» τοῦ «ρήγματος στό μέτωπο τῆς ταξικῆς πάλης».

Δεύτερο, τό ὑλικό «ρῆγμα» πού ἀφορᾶ τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης συνίστατο στή σύλληψη τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐχθρικῶν πολιτικῶν ρευμάτων, στήν κήρυξή τους ἐκτός νόμου, στή δολοφονία ὁρισμένων ἀπ᾿αὐτούς στούς δρόμους χωρίς δίκη (δολοφονία στίς 6 τοῦ Ἰούλη τοῦ Βόινοφ, γιατί μετέφερε ἀπό τό τυπογραφεῖο τῆς «Πράβντα» τύπο), στό κλείσιμο τῶν ἐφημερίδων τους, στόν ἀφοπλισμό τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐπαναστατῶν στρατιωτῶν.

Νά τί εἶναι τό «ρῆγμα στό μέτωπο τοῦ πολέμου ἐνάντια στόν ταξικό ἐχθρό». Ἄς τό σκεφθοῦν λοιπόν αὐτό καλά οἱ ἐργάτες, γιά νά μπορέσουν — ὅταν θά ἔλθει ἡ στιγμή — νά᾿τό ἐφαρμόσουν ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη.

Τό προλεταριάτο δέν θά καταφύγει ποτέ σέ συκοφαντίες. Θά κλείσει τίς ἐφημερίδες τῆς ἀστικῆς τάξης, δηλώνοντας ἀνοιχτά, μέ νόμο, μέ κυβερνητικό διάταγμα, ὅτι οἱ καπιταλιστές καί οἱ ὑπερασπιστές τους εἶναι ἐχθροί τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀστική τάξη, στό πρόσωπο τοῦ ἐχθροῦ μας — τῆς κυβέρνησης, καί οἱ μικροαστοί στό πρόσωπο τῶν Σοβιέτ φοβοῦνται νά ποῦν ἔστω καί μιά λέξη ἀνοιχτά καί σταράτα γιά τήν ἀπαγόρευση τῆς «Πράβντα», γιά τίς αἰτίες πού τήν ἔκλεισαν. Τό προλεταριάτο δέν θά ἐνεργεῖ μέ συκοφαντίες, ἀλλά μέ τό λόγο τῆς ἀλήθειας. Θά πεῖ στούς ἀγρότες καί σ᾿ὅλο τό λαό τήν ἀλήθεια γιά τίς ἀστικές ἐφημερίδες καί γιά τήν ἀνάγκη νά κλειστοῦν.

Σέ διάκριση ἀπό τούς φαφλατάδες μικροαστούς, τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, τό προλεταριάτο θά ξέρει σίγουρα σέ τί συνίσταται στήν πραγματικότητα τό «ρῆγμα στό μέτωπο» τῆς ταξικῆς πάλης, τί σημαίνει καθιστῶ ἀκίνδυνο τόν ἐχθρό, καθιστῶ ἀκίνδυνους τούς ἐκμεταλλευτές. Ὁ πρίγκιπας Λβόφ βοήθησε τό προλεταριάτο νά γνωρίσει τήν ἀλήθεια αὐτή. Ἄς εὐχαριστήσουμε τόν πρίγκιπα Λβόφ.

«Προλετάρσκογε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 5, 1 τοῦ Αὐγούστου (19 τοῦ Ἰούλη) 1917

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρσκογε Ντιέλο»

ΑΠΑΝΤΗΣΗ[19]

I

Στίς ἐφημερίδες τῆς 22 τοῦ 'Ιούλη δημοσιεύτηκε ἀνακοίνωση «τοῦ εἰσαγγελέα τοῦ Πρωτοδικείου τῆς περιοχῆς Πετρούπολης» γιά διεξαγωγή ἀνακρίσεων σχετικά μέ τά γεγονότα τῆς 3-5 τοῦ 'Ιούλη καί γιά παραπομπή μου σέ δίκη, μαζί μέ πολλούς ἄλλους μπολσεβίκους, μέ τήν κατηγορία τῆς προδοσίας καί τῆς ὀργάνωσης ἔνοπλης ἐξέγερσης.

'Η κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νά δημοσιεύσει αὐτή τήν ἀνακοίνωση, γιατί εἶχε πιά καταντήσει πάρα πολύ μεγάλο σκάνδαλο ὅλη αὐτή ἡ βρωμερή ὑπόθεση, ἡ ὁλοφάνερα—γιά τόν κάθε λογικό ἄνθρωπο ὁλοφάνερα—σκηνοθετημένη μέ τή συνδρομή τοῦ συκοφάντη 'Αλέξινσκι καί μέ τό σκοπό νά ἐκπληρωθοῦν οἱ παλιοί πόθοι καί ἀπαιτήσεις τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ Κόμματος τῶν καντέτων.

Μέ τή δημοσίευση ὅμως τῆς ἀνακοίνωσης ἡ κυβέρνηση τοῦ Τσερετέλι καί Σίας θά ἐξευτελιστεῖ ἀκόμη περισσότερο, γιατί τώρα ἡ χοντροκοπιά τῆς σκηνοθεσίας χτυπάει ἰδιαίτερα στά μάτια.

Ἔφυγα ἀπό τήν Πετρούπολη, λόγω ἀρώστιας, τήν Πέμπτη 29 τοῦ 'Ιούνη καί γύρισα μόλις τήν Τρίτη 4 τοῦ 'Ιούλη τό πρωί[20]. Εἶναι ὅμως αὐτονόητο πώς ἀναλαβαίνω τήν πλήρη καί ἀπόλυτη εὐθύνη γιά ὅλες γενικά τίς ἐνέργειες καί τά μέτρα τόσο τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματός μας, ὅσο καί γενικά τοῦ Κόμματός μας στό σύνολό του. Ἤμουν ὑποχρεωμένος νά τονίσω ὅτι ἔλειπα, γιά νά ἐξηγήσω γιατί δέν ἤμουν καλά πληροφορημένος σχετικά μέ ὁρισμένες λεπτομέρειες καί γιατί στηρίζομαι, κυρίως, στά στοιχεῖα πού δημοσιεύτηκαν στόν Τύπο.

Εἶναι φανερό ὅτι ὁ εἰσαγγελέας ἔπρεπε πρίν ἀπ'ὅλα νά συγκεντρώσει μέ ἐπιμέλεια, νά παραβάλει καί νά ἀναλύσει αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ εἴδους τά στοιχεῖα, ἰδιαίτερα ὅταν ἔχουν δημοσιευτεῖ στόν ἐχθρικό πρός τούς μπολσεβίκους Τύπο. 'Ο

«δημοκρατικός» ὅμως εἰσαγγελέας, πού ἐφαρμόζει τήν πολιτική τοῦ «σοσιαλιστῆ» ὑπουργοῦ Τσερετέλι, δέν θέλησε νά ἐκπληρώσει ἀκριβῶς αὐτή τήν πιό βασική ὑποχρέωση!

Ἀμέσως μετά τίς 4 τοῦ Ἰούλη ἡ κυβερνητική ἐφημερίδα «Ντιέλο Ναρόντα»[21] παραδέχτηκε σάν γεγονός ὅτι στίς 2 τοῦ Ἰούλη σ'ἕνα σύνταγμα γρεναδιέρων οἱ μπολσεβίκοι ἔπαιρναν θέση καί ἔκαναν προπαγάνδα *ἐνάντια* στήν ἐκδήλωση.

Εἶχε λοιπόν ὁ εἰσαγγελέας τό δικαίωμα νά ἀποσιωπήσει αὐτό τό ντοκουμέντο; Γιά ποιό λόγο δέν πῆρε ὑπόψη του τή μαρτυρία ἑνός τέτιου μάρτυρα;

Ὡστόσο ἡ μαρτυρία αὐτή διαπιστώνει ἕνα γεγονός πρωταρχικῆς σημασίας, ὅτι δηλ. τό κίνημα φούντωνε αὐθόρμητα καί ὅτι οἱ μπολσεβίκοι προσπαθοῦσαν ὄχι νά ἐπιταχύνουν, ἀλλά νά ἀναβάλουν τήν ἐκδήλωση.

Πᾶμε παρακάτω. Ἡ ἴδια ἐφημερίδα δημοσίευσε ἕνα ἀκόμη πιό σπουδαῖο ντοκουμέντο, καί συγκεκριμένα τό κείμενο τῆς ἔκκλησης, πού ὑπογράφεται ἀπό τήν ΚΕ τοῦ Κόμματός μας καί πού συντάχθηκε τή νύχτα τῆς 3 τοῦ Ἰούλη. Ἡ ἔκκληση αὐτή συντάχθηκε καί δόθηκε γιά στοιχειοθέτηση *ἀφοῦ* πιά τό κίνημα, παρά τίς προσπάθειές μας νά τό συγκρατήσουμε, ἤ, πιό σωστά, νά τοῦ προσδόσουμε ὀργανωμένο χαρακτήρα, ξέσπασε, ἀφοῦ πιά ἡ ἐκδήλωση ἔγινε γεγονός.

Ὅλη ἡ ἀπροσμέτρητη προστυχιά καί ἀτιμία, ὅλη ἡ δολιότητα τοῦ τσερετελικοῦ εἰσαγγελέα ἐκδηλώνεται ἀκριβῶς στό γεγονός ὅτι *παρέκαμψε* τό ζήτημα γιά τό πότε ἀκριβῶς, ποιά μέρα καί ποιά ὥρα, πρίν ἀπό τήν ἔκκληση τῶν μπολσεβίκων ἤ ὕστερα ἀπ'αὐτήν, *ἄρχισε* ἡ ἐκδήλωση.

Τό κείμενο ὅμως αὐτῆς τῆς ἔκκλησης λέει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δοθεῖ στό κίνημα *εἰρηνικός* καί *ὀργανωμένος* χαρακτήρας!

Μπορεῖ ἄραγε νά φανταστεῖ κανείς πιό γελοία κατηγορία γιά «ὀργάνωση ἔνοπλης ἐξέγερσης» ἀπό τήν κατηγορία ἐνάντια σέ μιά ὀργάνωση, πού τή νύχτα πρός τίς 4 τοῦ Ἰούλη, δηλαδή τή νύχτα πρίν ἀπό τήν ἀποφασιστική μέρα, κυκλοφόρησε ἔκκληση γιά «εἰρηνική καί ὀργανωμένη ἐκδήλωση»[22]; Κι'ἄλλη μιά ἐρώτηση: κατά τί διαφέρει ἀπό τούς εἰσαγγελεῖς τῆς ὑπόθεσης Ντρέυφους ἤ τῆς ὑπόθεσης Μπέιλις αὐτός ὁ «δημοκρατικός» εἰσαγγελέας τοῦ «σοσιαλιστῆ» ὑπουργοῦ Τσερετέλι, ὁ εἰσαγγελέας πού παρακάμπτει μέ ἀπόλυτη σιωπή αὐτή τήν ἔκκληση;

Πᾶμε παρακάτω. Ὁ εἰσαγγελέας ἀποσιωπᾶ τό γεγονός ὅτι τή νύχτα τῆς 4 τοῦ Ἰούλη ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματός μας ἔκανε ἔκκληση νά σταματήσει ἡ διαδήλωση καί δημοσίευσε αὐτή τήν

ἔκκληση στήν «Πράβντα», πού ἀκριβῶς ἐκείνη τή νύχτα τῆς ἔσπασε τά γραφεῖα της τό ἀπόσπασμα τῶν ἀντεπαναστατικῶν στρατευμάτων[23].

Πᾶμε παρακάτω. Ὁ εἰσαγγελέας ἀποσιωπᾶ τό γεγονός ὅτι ὁ Τρότσκι καί ὁ Ζηνόβιεφ σέ *πολλούς* λόγους πρός τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες, πού πλησίαζαν στίς 4 τοῦ Ἰούλη στά ἀνάκτορα τῆς Ταυρίδας, τούς καλοῦσαν *νά διαλυθοῦν*, ἀφοῦ ἔχουν διαδηλώσει πιά τή θέλησή τους.

Τούς λόγους αὐτούς τούς ἄκουσαν ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἄνθρωποι. Καί κάθε τίμιος πολίτης, πού δέν θέλει νά ντροπιάζουν τή χώρα του μέ σκηνοθεσίες τύπου «ὑποθέσεων Μπέιλις», ἄς φροντίσει ὥστε ὅσοι ἄκουσαν αὐτούς τούς λόγους, ἄσχετα σέ ποιό κόμμα ἀνήκουν, νά κάνουν γραπτές δηλώσεις στόν εἰσαγγελέα (κρατώντας ἀντίγραφο), δηλώσεις σχετικά μέ τό ἄν στούς λόγους τοῦ Τρότσκι καί τοῦ Ζηνόβιεφ ὑπῆρχε ἡ ἔκκληση νά διαλυθοῦν. Ἕνας ἔντιμος εἰσαγγελέας θά καλοῦσε ὁ ἴδιος τόν πληθυσμό νά τό κάνει αὐτό. Ποῦ ἀκούστηκε ὅμως νά ὑπάρχουν στήν κυβέρνηση Κέρενσκι, Ἐφρέμοφ, Τσερετέλι καί Σία ἔντιμοι εἰσαγγελεῖς; Καί δέν εἶναι ἄραγε καιρός οἱ ρῶσοι πολίτες νά φροντίσουν οἱ ἴδιοι νά μήν ἐπαναλαβαίνονται στή χώρα τους «ὑποθέσεις Μπέιλις»;

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἀναφέρω ὅτι ἐγώ προσωπικά, λόγω ἀρώστιας, ἔβγαλα μόνο ἕνα λόγο στίς 4 τοῦ Ἰούλη ἀπό τό μπαλκόνι τοῦ μεγάρου Ξεσίνσκαγια. Ὁ εἰσαγγελέας τόν ἀναφέρει, ἐπιχειρεῖ νά ἐκθέσει τό περιεχόμενό του, ἀλλά ὄχι μόνο δέν κατονομάζει μάρτυρες, μά ἀποσιωπᾶ καί πάλι τίς μαρτυρικές καταθέσεις πού δόθηκαν ἀπό τόν Τύπο! Δέν εἶχα σχεδόν καθόλου τή δυνατότητα νά ἔχω πλήρη τή σειρά τῶν ἐφημερίδων, ὡστόσο εἶδα δυό μαρτυρίες στόν Τύπο: 1) στή μπολσεβίκικη «Προλετάρσκογε Ντιέλο» (Κρονστάνδη) καί 2) στή μενσεβίκικη, κυβερνητική «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»[24]. Γιατί νά μήν ἐπαληθευτεῖ τό περιεχόμενο τοῦ λόγου μου μέ τή βοήθεια αὐτῶν τῶν ντοκουμέντων καί μέ δημόσια ἔκκληση πρός τόν πληθυσμό;

Τό περιεχόμενο τοῦ λόγου μου ἦταν τό ἑξῆς: (1) ζητῶ συγγνώμη γιατί, ἐξαιτίας τῆς ἀρώστιας, περιορίζομαι μόνο σέ λίγες λέξεις· (2) ἀπευθύνω χαιρετισμό στήν ἐπαναστατική Κρονστάνδη ἐξονόματος τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης· (3) ἐκφράζω τήν πεποίθηση ὅτι τό σύνθημά μας «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» δέν μπορεῖ παρά νά νικήσει καί θά νικήσει παρόλα τά ζίκ-ζάκ τῆς ἱστορικῆς πορείας· (4) κάνω ἔκκληση γιά «αὐτοκυριαρχία, σταθερότητα καί ἐπαγρύπνηση».

Σταματῶ σ'αὐτές τίς λεπτομέρειες, γιά νά μήν παρακάμψω αὐτό τό ὄχι σημαντικό, μά ἀληθινά ἀποδεικτικό ὑλικό, πού ὁ εἰσαγγελέας τό ἔθιξε—μόλις τό ἔθιξε—τόσο φευγαλέα, τόσο ἐπιπόλαια καί πρόχειρα.

'Αλλά τό βασικό δέν εἶναι, βέβαια, οἱ λεπτομέρειες, μά ἡ γενική εἰκόνα, ἡ γενική σημασία τῆς 4 τοῦ 'Ιούλη. 'Ο εἰσαγγελέας ὅμως φάνηκε τελείως ἀνίκανος, ἔστω καί νά σκεφθεῖ αὐτό τό ζήτημα.

Ἔχουμε σχετικά μ'αὐτό τό ζήτημα πρῶτα-πρῶτα μιά πολυτιμότατη μαρτυρία, πού δημοσιεύτηκε στόν Τύπο, ἑνός φανατικοῦ ἐχθροῦ τοῦ μπολσεβικισμοῦ, πού μᾶς περιλούζει μέ βροχή βρισιές καί ἐκφράσεις μίσους, τή μαρτυρία τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς κυβερνητικῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». 'Ο ἀνταποκριτής αὐτός δημοσίευσε τίς προσωπικές του ἐντυπώσεις λίγο μετά τίς 4 τοῦ 'Ιούλη. Τά γεγονότα πού διαπιστώνει μέ ἀκρίβεια ἀνάγονται στό ὅτι οἱ ἐντυπώσεις καί οἱ περιπέτειες τοῦ ἀρθρογράφου χωρίζονται σέ δυό πολύ διαφορετικά μέρη· ὁ ἀνταποκριτής ἀντιπαραθέτει τό δεύτερο μέρος στό πρῶτο, λέγοντας ὅτι τά πράγματα πῆραν «εὐνοϊκή τροπή» γι'αὐτόν.

Τό πρῶτο μέρος τῶν περιπετειῶν του συνίσταται στό ὅτι ὁ ἀνταποκριτής ἐπιχειρεῖ νά ὑπερασπίσει τούς ὑπουργούς μέσα σ'ἕνα μαινόμενο πλῆθος. Τόν πρόσβαλλαν, μεταχειρίστηκαν βία ἐναντίον του, καί τέλος τόν συνέλαβαν. 'Ο ἀνταποκριτής ἀκούει φωνές καί συνθήματα καταγανακτισμένων στό ἔπακρο ἀνθρώπων, ἀπό τά ὁποῖα θυμᾶται ἰδιαίτερα τό σύνθημα: «θάνατος στόν Κέρενσκι» (γιατί πέρασε στήν ἐπίθεση, «ἐξόντωσε 40 000 ἀνθρώπους» κτλ.).

Τό δεύτερο μέρος τῶν περιπετειῶν τοῦ ἀνταποκριτῆ, πού σύμφωνα μέ τήν ἔκφρασή του ἔδοσε στήν ὑπόθεσή του «εὐνοϊκή» τροπή, ἀρχίζει ἀπό τή στιγμή πού τό μαινόμενο πλῆθος τόν ὁδηγεῖ «μπροστά στό δικαστήριο» στό μέγαρο Ξεσίνσκαγια. 'Εκεῖ ἀφήνουν τόν ἀνταποκριτή ἀμέσως ἐλεύθερο.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα πού δίνουν στόν ἀνταποκριτή τήν ἀφορμή νά ἐκστομίσει ἕνα χείμαρο βρισιές ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Οἱ βρισιές ἀπομέρους ἑνός πολιτικοῦ ἀντιπάλου εἶναι φυσικό πράγμα, ἰδιαίτερα ὅταν ὁ ἀντίπαλος αὐτός εἶναι μενσεβίκος πού νιώθει ὅτι οἱ καταπιεζόμενες ἀπό τό κεφάλαιο καί τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο μάζες δέν εἶναι μαζί του, ἀλλά ἐναντίον του. Οἱ βρισιές ὅμως δέν ἀλλάζουν τά γεγονότα, πού καί στά γραπτά τοῦ πιό λυσσαλέου ἐχθροῦ τῶν μπολσεβίκων μιλοῦν, μαρτυροῦν, ὅτι οἱ καταγανακτισμένες μάζες εἶχαν

φτάσει ὥς τό σύνθημα «θάνατος στόν Κέρενσκι», ἐνῶ ἡ ὀργάνωση τῶν μπολσεβίκων ἔδοσε στό κίνημα τό γενικό σύνθημα: «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», ὅτι ἡ ὀργάνωση τῶν μπολσεβίκων εἶχε αὐτή μόνο ἠθικό κύρος ἀπέναντι στίς μάζες καί τίς παρότρυνε νά ἀποφύγουν τή βία.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα. Ἄς φωνάζουν κι'ἄς βρίζουν ἀπ'ἀφορμή αὐτά τά γεγονότα οἱ ἑκούσιοι καί ἀκούσιοι ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης, κατηγορώντας τούς μπολσεβίκους γιά «ἐνθάρρυνση τοῦ αὐθόρμητου» κτλ. κ.ο.κ. Ἐμεῖς, σάν ἐκπρόσωποι τοῦ Κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, θά ποῦμε ὅτι τό Κόμμα μας ἦταν καί θά εἶναι πάντα μαζί μέ τίς καταπιεζόμενες μάζες, ὅταν οἱ μάζες αὐτές ἐκφράζουν τή χίλιες φορές σωστή καί δικαιολογημένη ἀγανάκτησή τους γιά τήν ἀκρίβια τῆς ζωῆς, γιά τήν ἀδράνεια καί τήν προδοσία τῶν «σοσιαλιστῶν» ὑπουργῶν, γιά τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί τήν παράτασή του. Τό Κόμμα μας ἐκπλήρωσε τό ἐπιτακτικό του χρέος, βαδίζοντας στίς 4 τοῦ Ἰούλη μαζί μέ τίς μάζες πού ἦταν μέ τό δίκιο τους ἀγανακτισμένες καί προσπαθώντας νά προσδόσει στό κίνημά τους, στίς ἐκδηλώσεις τους ὅσο τό δυνατό πιό εἰρηνικό καί ὀργανωμένο χαρακτήρα. Γιατί στίς 4 τοῦ Ἰούλη ἦταν *ἀκόμη* δυνατό ἕνα εἰρηνικό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, ἦταν *ἀκόμη* δυνατή μιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Πόσο ἀνόητο εἶναι τό παραμύθι τοῦ εἰσαγγελέα γιά «ὀργάνωση ἔνοπλης ἐξέγερσης», φαίνεται ἀπό τά παρακάτω: κανείς δέν ἀμφισβητεῖ ὅτι στίς 4 τοῦ Ἰούλη ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ὁπλισμένων στρατιωτῶν καί ναυτῶν, πού βρίσκονταν στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης, ἦταν μέ τό μέρος τοῦ Κόμματός μας. Τό Κόμμα εἶχε πέρα γιά πέρα τή δυνατότητα νά προβεῖ στήν καθαίρεση καί τή σύλληψη ἑκατοντάδων διοικητικῶν λειτουργῶν, νά καταλάβει δεκάδες δημόσια καί κυβερνητικά κτίρια καί ἱδρύματα κτλ. Τίποτε τέτιο δέν ἔγινε. Μόνο ἄνθρωποι πού τά εἶχαν τόσο χαμένα, ὥστε νά ἐπαναλαβαίνουν ὅλα τά παραμύθια πού διαδίδουν οἱ ἀντεπαναστάτες καντέτοι, εἶναι ἱκανοί νά μή βλέπουν πόσο γελοῖος καί ἀνόητος εἶναι ὁ ἰσχυρισμός ὅτι στίς 3 ἤ στίς 4 τοῦ Ἰούλη εἴχαμε «ὀργάνωση ἔνοπλης ἐξέγερσης».

Ἡ πρώτη ἐρώτηση πού θά ἔπρεπε νά βάλει ἡ ἀνάκριση, ἄν ἔμοιαζε ἔστω καί λίγο μέ ἀνάκριση, θά ἦταν ἡ ἐρώτηση, ποιός ἄρχισε νά πυροβολεῖ, ἔπειτα ἡ ἐρώτηση, πόσοι ἀκριβῶς εἶναι οἱ νεκροί καί οἱ τραυματίες ἀπό τή μιά καί τήν ἄλλη πλευρά, κάτω ἀπό ποιές συνθῆκες ἔγινε ἡ κάθε περίπτωση φόνου ἤ τραυματι-

σμοῦ. Ἄν ἡ ἀνάκριση ἔμοιαζε ἔστω καί λίγο μέ ἀνάκριση (καί ὄχι μέ στρεψόδικα ἄρθρα στά ὄργανα τῶν Ντάν, Ἀλέξινσκι κτλ.), τότε οἱ ἀνακριτές θά εἶχαν τήν ὑποχρέωση νά ὀργανώσουν μιά δημόσια, ἀνοιχτή γιά τό κοινό, ἀνάκριση μαρτύρων σχετικά μ' αὐτά τά ζητήματα καί νά δημοσιεύσουν ἀμέσως τά πρακτικά της.

Ἔτσι ἀκριβῶς ἐνεργοῦσαν πάντα οἱ ἀνακριτικές ἐπιτροπές στήν Ἀγγλία, ὅταν ἡ Ἀγγλία ἦταν ἐλεύθερη χώρα. Ἔτσι ἀκριβῶς ἤ περίπου ἔτσι ἔνιωσε ὅτι ἦταν ὑποχρεωμένη νά ἐνεργήσει ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ στήν ἀρχή, ὅταν ὁ φόβος ἀπέναντι στούς καντέτους δέν εἶχε ἀκόμη θολώσει ἐντελῶς τή συνείδησή της. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή εἶχε τότε ὑποσχεθεῖ μέσω τοῦ Τύπου νά βγάζει δυό φορές τήν ἡμέρα ἕνα δελτίο γιά τίς ἐργασίες τῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς της. Εἶναι ἐπίσης γνωστό ὅτι ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή (δηλαδή οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι) ἐξαπάτησαν τό λαό, δίνοντας τήν ὑπόσχεση αὐτή, πού *δέν* τήν ἐκπλήρωσαν. Τό κείμενο ὅμως τῆς ὑπόσχεσης αὐτῆς μένει στήν ἱστορία σάν μιά ὁμολογία τῶν ἐχθρῶν μας, σάν μιά ὁμολογία γιά τό τί θά ἔπρεπε νά κάνει κάθε λίγο-πολύ τίμιος ἀνακριτής.

Πάντως εἶναι διδακτικό νά σημειώσουμε ὅτι μιά ἀπό τίς πρῶτες *ἀστικές* ἐφημερίδες, πού μισοῦν θανάσιμα τό μπολσεβικισμό, καί πού δημοσίευσε τήν πληροφορία γιά τούς πυροβολισμούς τῆς 4 τοῦ Ἰούλη, ἦταν ἡ ἀπογευματινή «Μπιρζιόβκα»[25] τῆς ἴδιας ἡμερομηνίας. Καί ἀκριβῶς ἀπό τήν πληροφορία αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας βγαίνει ὅτι τούς πυροβολισμούς *δέν* τούς ἄρχισαν οἱ διαδηλωτές, ὅτι οἱ πρῶτοι πυροβολισμοί ρίχτηκαν *ἐνάντια* στούς διαδηλωτές!! Ἐννοεῖται ὅτι ὁ «δημοκρατικός» εἰσαγγελέας τῆς «σοσιαλιστικῆς» κυβέρνησης προτίμησε ν'ἀποσιωπήσει αὐτή τή μαρτυρία τῆς «Μπιρζιόβκα»!! Στό μεταξύ ἡ μαρτυρία αὐτή τῆς ἀπόλυτα ἐχθρικῆς πρός τόν μπολσεβικισμό «Μπιρζιόβκα» ἀνταποκρίνεται πέρα γιά πέρα στή γενική εἰκόνα τῶν γεγονότων, ὅπως τή βλέπει τό Κόμμα μας. Ἄν ἡ ἐκδήλωση αὐτή ἦταν ἔνοπλη ἐξέγερση, τότε ἀσφαλῶς οἱ ἐξεγερμένοι δέν θά πυροβολοῦσαν τούς ἀντιδιαδηλωτές, ἀλλά θά κύκλωναν ὁρισμένους στρατῶνες, ὁρισμένα κτίρια, θά ἐξόντωναν ὁρισμένες μονάδες στρατοῦ κτλ. Ἀντίθετα, ἄν ἡ ἐκδήλωση αὐτή ἦταν διαδήλωση ἐνάντια στήν κυβέρνηση, μέ ἀντιδιαδήλωση τῶν ὑπερασπιστῶν της, τότε εἶναι ἐντελῶς φυσικό ὅτι πυροβόλησαν πρῶτοι οἱ ἀντεπαναστάτες ἐνμέρει ἀπό μίσος ἐνάντια στήν τεράστια μάζα τῶν διαδηλωτῶν, ἐνμέρει μέ σκοπό νά προκαλέσουν τούς διαδηλωτές, καί εἶναι ἐπίσης φυσικό πώς οἱ δια-

δηλωτές ἀπάντησαν στούς πυροβολισμούς μέ πυροβολισμούς.

Κατάλογοι τῶν νεκρῶν, ἄν καί ὅπως φαίνεται ὄχι ἐντελῶς πλήρεις, δημοσιεύτηκαν ὡστόσο σέ ὁρισμένες ἐφημερίδες (ἀπ' ὅσο θυμᾶμαι στήν «Ρέτς»[26] καί στήν «Ντιέλο Ναρόντα»). Ἄμεσο καί πρώτιστο χρέος τῆς ἀνάκρισης ἦταν νά ἐπαληθεύσει, νά συμπληρώσει καί νά δημοσιεύσει ἐπίσημα αὐτούς τούς καταλόγους. Τό νά ἀποφύγεις αὐτό τό πράγμα, σημαίνει *πώς κρύβεις* τίς ἀποδείξεις γιά τό ὅτι τούς πυροβολισμούς τούς ἄρχισαν οἱ ἀντεπαναστάτες.

Πραγματικά, ἀκόμη καί μιά πρόχειρη ἐξέταση τῶν δημοσιευμένων καταλόγων δείχνει ὅτι οἱ δυό κυριότερες καί ἐξαιρετικά καθαρά καθορισμένες ὁμάδες, οἱ κοζάκοι καί οἱ ναῦτες, ἔχουν τόν ἴδιο πάνω-κάτω ἀριθμό νεκρῶν. Θά ἦταν λοιπόν δυνατό νά παρουσιαστεῖ ἕνα τέτιο φαινόμενο, ἄν σκόπευαν νά κάνουν ἔνοπλη ἐξέγερση οἱ 10 000 ἔνοπλοι ναῦτες, πού ἦλθαν στίς 4 τοῦ Ἰούλη στήν Πετρούπολη καί ἑνώθηκαν μέ τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες, ἰδιαίτερα μέ τούς πολυβολητές πού εἶχαν πολλά πολυβόλα;

Εἶναι ὁλοφάνερο πώς τότε ὁ ἀριθμός τῶν νεκρῶν κοζάκων καί τῶν ἄλλων ἀντιπάλων τῆς ἐξέγερσης θά ἦταν δεκαπλάσιος, γιατί κανείς δέν ἀμφισβητεῖ ὅτι στίς 4 τοῦ Ἰούλη οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν τεράστια ὑπεροχή στούς ἔνοπλους ἀνθρώπους, πού βρίσκονταν στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης. Ὁ Τύπος ἔχει δημοσιεύσει πολλές μαρτυρίες τῶν ἀντιπάλων τοῦ Κόμματός μας καί μιά κάπως τίμια ἀνάκριση χωρίς ἀμφιβολία θά συγκέντρωνε καί θά δημοσίευε ὅλες αὐτές τίς μαρτυρίες.

Ἄν ὁ ἀριθμός τῶν νεκρῶν εἶναι περίπου ὁ ἴδιος καί ἀπό τίς δυό πλευρές, τότε αὐτό δείχνει ὅτι ἀκριβῶς οἱ ἀντεπαναστάτες ἄρχισαν νά πυροβολοῦν ἐνάντια στούς διαδηλωτές, καί ὅτι οἱ διαδηλωτές μόνο ἀπαντοῦσαν. Διαφορετικά δέν θά μποροῦσε νά ὑπάρχει ἴσος ἀριθμός νεκρῶν.

Τέλος, ἀπό τίς πληροφορίες, πού δημοσιεύτηκαν στόν Τύπο, ἐξαιρετικά σπουδαία εἶναι ἡ παρακάτω: στίς 4 τοῦ Ἰούλη ὑπάρχουν περιπτώσεις σκοτωμοῦ κοζάκων ὅταν εἴχαμε ἀνοιχτή ἀνταλλαγή πυρῶν ἀνάμεσα στούς διαδηλωτές καί τούς ἀντιδιαδηλωτές. Τέτια ἀνταλλαγή πυρῶν μπορεῖ νά προκληθεῖ καί σέ μή ἐπαναστατικούς καιρούς, ὅταν ὑπάρχει ὁρισμένος ἀναβρασμός τοῦ πληθυσμοῦ· αὐτό δέν εἶναι σπάνιο, λογουχάρη, στίς ρωμανικές χῶρες, ἰδιαίτερα στό νότο. Περιπτώσεις ὅμως δολοφονίας μπολσεβίκων εἴχαμε καί στήν περίοδο ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη, ὅταν *δέν* ὑπῆρχε καμιά συνάντηση ἀνάμεσα σέ

ἀγανακτισμένους διαδηλωτές καί σέ ἀντιδιαδηλωτές, ὅταν δηλ. ἕνας φόνος ἀόπλου ἀπό ἔνοπλους ἦταν μιά πράξη καθαρῆς δολοφονίας. Ἕνα τέτιο παράδειγμα εἶναι ἡ δολοφονία τοῦ μπολσεβίκου Βόινοφ στήν ὁδό Σπάλερναγια στίς 6 τοῦ Ἰούλη.

Τί εἴδους ἀνάκριση εἶναι λοιπόν αὐτή, πού δέν συγκεντρώνει ὅλα τά στοιχεῖα ἀκόμη καί ὅσα δημοσιεύονται στόν Τύπο γιά τόν ἀριθμό τῶν νεκρῶν κι᾽ἀπό τίς δυό πλευρές, γιά τό χρόνο καί τίς συνθῆκες πού προκλήθηκε κάθε περίπτωση θανάτου; Αὐτό δέν εἶναι ἀνάκριση, ἀλλά κοροϊδία.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἐφόσον ἡ «ἀνάκριση» ἔχει τέτιο χαρακτήρα, δέν μποροῦμε νά περιμένουμε ἀπ᾽αὐτήν ἔστω καί κάποια προσπάθεια νά ἐκτιμήσει ἱστορικά τήν 4η τοῦ Ἰούλη. Καί ἡ τέτια ἐκτίμηση εἶναι ἀπαραίτητη γιά ὅποιον θέλει νά ἐμβαθύνει στήν πολιτική.

Ὅποιος ἐπιχειρήσει νά ἐκτιμήσει ἱστορικά τήν 3η καί τήν 4η τοῦ Ἰούλη, δέν θά μπορέσει νά κλείσει τά μάτια του μπροστά στήν πλήρη ὁμοιογένεια αὐτοῦ τοῦ κινήματος μέ τό κίνημα τῆς 20 καί 21 τοῦ Ἀπρίλη.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ἔχουμε αὐθόρμητο ξέσπασμα τῆς ἀγανάκτησης τῶν μαζῶν.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ἔχουμε κατέβασμα τῶν ὁπλισμένων μαζῶν στό δρόμο.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ἔχουμε ἀνταλλαγή πυρῶν ἀνάμεσα στούς διαδηλωτές καί τούς ἀντιδιαδηλωτές, μέ ὁρισμένο (πάνω-κάτω ἴσο) ἀριθμό θυμάτων κι᾽ἀπό τίς δυό πλευρές.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ἔχουμε ἔκρηξη τῆς πιό μεγάλης ὄξυνσης τοῦ ἀγώνα ἀνάμεσα στίς ἐπαναστατικές μάζες καί στά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα, στήν ἀστική τάξη, μέ τό προσωρινό παραμέρισμα ἀπό τό πεδίο τῆς δράσης τῶν μεσαίων, ἐνδιάμεσων στοιχείων, πού ἔχουν τάση γιά συμβιβασμό.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ἡ ἰδιόμορφη ἀντικυβερνητική διαδήλωση (ἀπαριθμήσαμε παραπάνω τίς ἰδιομορφίες της) συνδέεται μέ μιά βαθιά καί παρατεταμένη κρίση ἐξουσίας.

Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στά δυό κινήματα βρίσκεται στό ὅτι τό δεύτερο εἶναι πολύ πιό ὀξύ ἀπό τό πρῶτο καί στό ὅτι τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη ἦταν οὐδέτερα, μπερδεύτηκαν ἀπό τότε λόγω τῆς ἐξάρτησής τους ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους (μέσω τῆς κυβέρνησης συνασπισμοῦ καί μέσω τῆς πολιτικῆς τῆς ἐπίθεσης) καί γι᾽αὐτό βρέθηκαν στίς 3 καί στίς 4 τοῦ Ἰούλη μέ τό μέρος τῆς ἀντεπανάστασης.

Τό ἀντεπαναστατικό Κόμμα τῶν καντέτων καί ὕστερα ἀπό τίς 20-21 τοῦ 'Απρίλη ἔλεγε τό ἴδιο ξετσίπωτα ψέματα, ὅταν φώναζε: «στό Νιέβσκι πυροβολοῦσαν οἱ λενινιστές», καί τό ἴδιο ὑποκριτικά ζητοῦσε νά γίνουν ἀνακρίσεις. Οἱ καντέτοι καί οἱ φίλοι τους ἀποτελοῦσαν τότε τήν πλειοψηφία στήν κυβέρνηση κι'ἐπομένως ἡ ἀνάκριση βρισκόταν ὁλοκληρωτικά στά χέρια τους. Οἱ ἀνακρίσεις ἄρχισαν, σταμάτησαν ὅμως χωρίς νά δημοσιεύσουν τίποτε.

Γιατί; Προφανῶς ἐπειδή τά γεγονότα δέν ἐπιβεβαίωναν καθόλου αὐτό πού ἤθελαν οἱ καντέτοι. Μ'ἄλλα λόγια: «συγκάλυψαν» τήν ἀνάκριση σχετικά μέ τά γεγονότα τῆς 20-21 τοῦ 'Απρίλη, ἐπειδή τά γεγονότα ἐπιβεβαίωναν ὅτι πρῶτοι ἄρχισαν νά πυροβολοῦν οἱ ἀντεπαναστάτες, οἱ καντέτοι καί οἱ φίλοι τους. Αὐτό εἶναι πεντακάθαρο.

Τό ἴδιο πράγμα ἔγινε, ὅπως φαίνεται, καί στίς 3-4 τοῦ 'Ιούλη, καί γι'αὐτό εἶναι τόσο κακότεχνη καί χοντροκομμένη ἡ σκηνοθεσία τοῦ κυρίου εἰσαγγελέα, πού γιά νά προξενήσει εὐχαρίστηση στόν Τσερετέλι καί Σία ἐξευτελίζει ὅλους τούς κανόνες μιᾶς κάπως εὐσυνείδητης ἀνάκρισης.

Τό κίνημα τῆς 3 καί 4 τοῦ 'Ιούλη ἦταν μιά τελευταία προσπάθεια νά παρακινηθοῦν τά Σοβιέτ μέσω μιᾶς διαδήλωσης νά πάρουν τήν ἐξουσία. 'Από ἐκείνη τή στιγμή τά Σοβιέτ, δηλαδή οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πού κυριαρχοῦν σ'αὐτά, παραδίνουν οὐσιαστικά τήν ἐξουσία στήν ἀντεπανάσταση, καλώντας ἀντεπαναστατικά στρατεύματα στήν Πετρούπολη, ἀφοπλίζοντας καί διαλύοντας τά ἐπαναστατικά συντάγματα καί τούς ἐργάτες, ἐπιδοκιμάζοντας καί ἀνεχόμενοι τήν αὐθαιρεσία καί τή βία ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, τήν ἐπιβολή τῆς θανατικῆς ποινῆς στό μέτωπο κτλ.

Τώρα ἡ στρατιωτική, συνεπῶς καί ἡ κρατική ἐξουσία, οὐσιαστικά ἔχει περάσει πιά στά χέρια τῆς ἀντεπανάστασης, πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τούς καντέτους καί ὑποστηρίζεται ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Τώρα ἡ εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία εἶναι πιά ἀδύνατη καί ἡ ἱστορία βάζει ἔτσι τό ζήτημα: εἴτε πλήρης νίκη τῆς ἀντεπανάστασης, εἴτε νέα ἐπανάσταση.

II

'Η κατηγορία γιά κατασκοπεία καί γιά σχέσεις μέ τή Γερμανία εἶναι πιά μιά ὁλοκάθαρη ὑπόθεση Μπέιλις, στήν ὁποία εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά σταθοῦμε πολύ λίγο. 'Εδῶ ἡ

«ἀνάκριση» ἐπαναλαβαίνει ἁπλῶς τίς συκοφαντίες τοῦ γνωστοῦ συκοφάντη 'Αλέξινσκι, παραποιώντας πολύ ὠμά τά γεγονότα.

Δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό 1914 στήν Αὐστρία συνέλαβαν ἐμένα καί τόν Ζηνόβιεφ. Συνέλαβαν μόνο ἐμένα.

Δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι μέ συνέλαβαν σάν ρῶσο ὑπήκοο. Μέ συνέλαβαν σάν ὕποπτο γιά κατασκοπεία: ὁ χωροφύλακας τοῦ τόπου πῆρε γιά «σχέδια» τά διαγράμματα τῆς ἀγροτικῆς στατιστικῆς, πού εἶδε στά τετράδιά μου! Ὅπως φαίνεται, ὁ αὐστριακός αὐτός χωροφύλακας βρισκόταν ἀκριβῶς στό ἐπίπεδο τοῦ 'Αλέξινσκι καί τῆς ὁμάδας «Γεντίνστβο». 'Ωστόσο, νομίζω πώς ἔχω σπάσει ρεκόρ ἀπό τήν ἄποψη τῶν διώξεων γιά διεθνισμό, γιατί μέ ἔχουν καταδιώξει γιά κατάσκοπο καί οἱ *δ υ ό* ἐμπόλεμοι συνασπισμοί, στήν Αὐστρία ἕνας χωροφύλακας, στή Ρωσία οἱ καντέτοι, ὁ 'Αλέξινσκι καί Σία.

Δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Γκανέτσκι ἔπαιξε ρόλο στήν ἀπόλυσή μου ἀπό τήν αὐστριακή φυλακή. Ρόλο ἔπαιξε ὁ Βίκτορ Ἄντλερ, πού ἐπέκρινε τίς αὐστριακές ἀρχές. Ρόλο ἔπαιξαν οἱ πολωνοί, πού τό θεωροῦσαν ντροπή ὅτι σέ πολωνικό ἔδαφος μπορεῖ νά συλλαμβάνεται κατά τέτιο αἰσχρό τρόπο ἕνας ρῶσος ἐπαναστάτης.

Εἶναι αἰσχρό ψέμα ὅτι εἶχα σχέσεις μέ τόν Πάρβους, ὅτι πήγαινα στά στρατόπεδα κτλ. Τίποτε τέτιο δέν ἔγινε κι'οὔτε μποροῦσε νά γίνει. Μόλις βγῆκαν τά πρῶτα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Πάρβους «Κόλοκολ»[27], ἡ ἐφημερίδα μας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἀποκάλεσε τόν Πάρβους ἀποστάτη, γερμανό Πλεχάνοφ*. 'Ο Πάρβους εἶναι ἕνας σοσιαλσωβινιστής μέ τό μέρος τῆς Γερμανίας, ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ Πλεχάνοφ εἶναι ἕνας σοσιαλσωβινιστής μέ τό μέρος τῆς Ρωσίας. Σάν ἐπαναστάτες διεθνιστές δέν εἴχαμε καί δέν μπορούσαμε νά ἔχουμε τίποτε τό κοινό οὔτε μέ τούς γερμανούς, οὔτε μέ τούς ρώσους, οὔτε μέ τούς οὐκρανούς σοσιαλσωβινιστές («Ἕνωση γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Οὐκρανίας»[28]).

'Ο Στάινμπεργκ εἶναι μέλος τῆς 'Επιτροπῆς τῶν πολιτικῶν προσφύγων στή Στοκχόλμη. Πρώτη φορά τόν εἶδα στή Στοκχόλμη. Γύρω στίς 20 τοῦ 'Απρίλη ἤ λίγο ἀργότερα ὁ Στάινμπεργκ ἦρθε στήν Πετρούπολη καί, ἄν θυμᾶμαι καλά, ἐνδιαφέρθηκε γιά νά δοθεῖ χρηματική ἐνίσχυση στό σύλλογο τῶν πολιτικῶν προσφύγων. Γιά τόν εἰσαγγελέα ἦταν πολύ εὔκολο νά ἐλέγξει αὐτό τό πράγμα, ἄν ἤθελε νά τό ἐλέγξει.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 83-84. *'Η Σύντ.*

῾Ο εἰσαγγελέας ποντάρει στό ὅτι ὁ Πάρβους συνδέεται μέ τόν Γκανέτσκι καί ὁ Γκανέτσκι συνδέεται μέ τόν Λένιν! Μά αὐτό εἶναι μιά καθαρά ἀγύρτικη μέθοδος, γιατί ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι ὁ Γκανέτσκι εἶχε χρηματικές δοσοληψίες μέ τόν Πάρβους, ἐνῶ ἐγώ δέν εἶχα καμιά δοσοληψία μέ τόν Γκανέτσκι. ῾Ο Γκανέτσκι, σάν ἔμπορος, ἦταν στήν ὑπηρεσία τοῦ Πάρβους, ἤ ἔκαναν ἐμπόριο μαζί. Πολλοί ὅμως ρῶσοι πολιτικοί πρόσφυγες, πού τά ὀνόματά τους δημοσιεύτηκαν στόν Τύπο, δούλευαν στίς ἐπιχειρήσεις καί τά καταστήματα τοῦ Πάρβους.

῾Ο εἰσαγγελέας ποντάρει στό ὅτι ἡ ἐμπορική ἀλληλογραφία μποροῦσε νά συγκαλύπτει σχέσεις κατασκοπευτικοῦ χαρακτήρα. Εἶναι ἐνδιαφέρον νά μάθει κανείς πόσα μέλη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων θά ἔπρεπε νά κατηγορηθοῦν μέ βάση τήν περίφημη αὐτή συνταγή περί ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας!

῎Αν ὅμως ὁ εἰσαγγελέας ἔχει στά χέρια του μιά σειρά τηλεγραφήματα τοῦ Γκανέτσκι πρός τήν Σούμενσον (τά τηλεγραφήματα αὐτά ἔχουν δημοσιευτεῖ ἤδη), ἄν ὁ εἰσαγγελέας ξέρει σέ ποιά τράπεζα εἶχε χρήματα ἡ Σούμενσον, πόσα καί πότε (ὁ εἰσαγγελέας δημοσιεύει μερικούς ἀριθμούς αὐτοῦ τοῦ εἴδους), τότε γιατί ὁ εἰσαγγελέας νά μήν καλέσει σέ ἀνάκριση 2-3 ὑπαλλήλους τῶν ἐμπορικῶν γραφείων εἴτε τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων; Αὐτοί θά τοῦ παρουσίαζαν μέσα σέ δυό μέρες *π λ ή ρ η* ἀντίγραφα ἀπ᾽ὅλα τά ἐμπορικά καί τραπεζικά βιβλία.

Ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ νά φανεῖ πουθενά ἀλλοῦ τόσο παραστατικά ὁ χαρακτήρας αὐτῆς τῆς «ὑπόθεσης Μπέιλις», ὅπως φαίνεται ἀπό τό ὅτι ὁ εἰσαγγελέας δέν ἀναφέρει παρά μόνο μεμονωμένους ἀριθμούς: σέ διάστημα 6 μηνῶν ἡ Σούμενσον ἀπόσυρε ἀπό τόν τρέχοντα λογαριασμό της 750 000 ρούβλια, τῆς μένουν ἀκόμη 180 000!! ᾽Εφόσον ἀποφάσισε νά δημοσιεύσει ἀριθμούς, γιατί νά μήν τούς δημοσιεύσει ὁλοκληρωμένα: πότε ἀκριβῶς, ἀπό ποιόν ἀκριβῶς ἔπαιρνε ἡ Σούμενσον χρήματα «σέ διάστημα ἑνός ἑξαμήνου» καί σέ ποιόν τά ἔδινε; Πότε ἀκριβῶς καί ποιές ἀκριβῶς παρτίδες ἐμπορευμάτων παραλήφθηκαν;

Μήπως ὑπάρχει πιό εὔκολο πράγμα ἀπό τό νά συγκεντρώσει κανείς τέτιους πλήρεις ἀριθμούς; Αὐτό μποροῦσε κι᾽ἔπρεπε νά γίνει μέσα σέ 2-3 μέρες! Αὐτό θά ἀποκάλυπτε ὅλο τόν κύκλο τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων τοῦ Γκανέτσκι καί τῆς Σούμενσον! Αὐτό δέν θά ἄφηνε θέση στούς σκοτεινούς ὑπαινιγμούς πού χρησιμοποιεῖ ὁ εἰσαγγελέας!

῾Η πιό βρωμερή καί αἰσχρή συκοφαντία τοῦ ᾽Αλέξινσκι,

ἀντιγραμμένη μέ «κρατικό» τρόπο ἀπό τούς ὑπαλλήλους τῆς κυβέρνησης Τσερετέλι καί Σία—νά πόσο χαμηλά ἔπεσαν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι!

III

Θά ἦταν βέβαια ἡ πιό μεγάλη ἀφέλεια νά παίρνει κανείς γιά πραγματικές δικαστικές ὑποθέσεις τίς «δικαστικές ὑποθέσεις» πού ὀργανώνει ἡ κυβέρνηση Τσερετέλι, Κέρενσκι καί Σία ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Αὐτό θά ἦταν μιά ἐντελῶς ἀσυγχώρητη συνταγματική αὐταπάτη.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, κάνοντας στίς 6 τοῦ Μάη συνασπισμό μέ τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους καί υἱοθετώντας τήν πολιτική τῆς ἐπίθεσης, δηλαδή τῆς ἐπανάληψης καί τῆς παράτασης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, βρέθηκαν ἀναπόφευκτα αἰχμάλωτοι τῶν καντέτων.

Σάν αἰχμάλωτοι, ἦταν ὑποχρεωμένοι νά πάρουν μέρος στίς πιό βρωμερές ὑποθέσεις τῶν καντέτων, στίς πιό ἄτιμες συκοφαντικές σκηνοθεσίες τους.

Ἡ «ὑπόθεση» Τσερνόφ[29] ἀρχίζει γρήγορα νά ἀνοίγει τά μάτια καί τῶν καθυστερημένων, δηλαδή νά ἐπιβεβαιώνει τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς ἄποψής μας. Καί ὕστερα ἀπό τόν Τσερνόφ ἡ «Ρέτς» κατηγορεῖ τώρα καί τόν Τσερετέλι, σάν «ὑποκριτή» καί «τσιμμερβαλντινό».

Τώρα καί οἱ τυφλοί θά ἀναβλέψουν, καί οἱ πέτρες θά μιλήσουν.

Ἡ ἀντεπανάσταση συσπειρώνεται. Οἱ καντέτοι—νά ἡ βάση της. Τό ἐπιτελεῖο καί οἱ στρατιωτικοί διοικητές, ὁ Κέρενσκι πού εἶναι στά χέρια τους, οἱ μαυροεκατονταρχίτικες ἐφημερίδες πού εἶναι στήν ὑπηρεσία τους—νά οἱ σύμμαχοι τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης.

Οἱ σιχαμερές συκοφαντίες ἐνάντια στούς πολιτικούς ἀντιπάλους θά βοηθήσουν τό προλεταριάτο νά καταλάβει πιό γρήγορα ποῦ εἶναι ἡ ἀντεπανάσταση—καί νά τή *σαρώσει* στό ὄνομα τῆς ἐλευθερίας, τῆς εἰρήνης, τοῦ ψωμιοῦ γιά τούς πεινασμένους, τῆς γῆς γιά τούς ἀγρότες.

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 22 καί 26 τοῦ Ἰούλη
(4 καί 8 τοῦ Αὐγούστου) 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 26 καί 27 τοῦ Ἰούλη 1917
στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ»,
ἀρ. φύλ. 3 καί 4
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ
τό χειρόγραφο

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ[30]

Συνταγματικές αὐταπάτες ὀνομάζουμε τό πολιτικό λάθος, πού συνίσταται στό ὅτι οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν πώς ὑπάρχει ἕνα ὁμαλό καθεστώς, στηριγμένο στό δίκαιο, στήν τάξη, στό νόμο, κοντολογῆς: ἕνα «συνταγματικό» καθεστώς, ἄν καί στήν πραγματικότητα τό καθεστώς αὐτό δέν ὑπάρχει. Ἀπό πρώτη ματιά μπορεῖ νά φανεῖ ὅτι στή σημερινή Ρωσία, τόν Ἰούλη τοῦ 1917, τή στιγμή πού δέν ἔχει ἐκπονηθεῖ ἀκόμη κανένα σύνταγμα, δέν μπορεῖ νά γίνει οὔτε λόγος γιά δημιουργία συνταγματικῶν αὐταπατῶν. Αὐτό ὅμως εἶναι μεγάλο λάθος. Στήν πραγματικότητα ὅλη ἡ οὐσία ὅλης τῆς σημερινῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς Ρωσίας βρίσκεται στό ὅτι ἐξαιρετικά πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι διαποτισμένες ἀπό συνταγματικές αὐταπάτες. Ἄν δέν τό καταλάβεις αὐτό, δέν μπορεῖς νά καταλάβεις ἀπολύτως τίποτε ἀπό τή σημερινή πολιτική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Δέν μπορεῖς νά κάνεις κανένα ἀπολύτως βῆμα πρός τή σωστή τοποθέτηση τῶν προβλημάτων τακτικῆς στή σημερινή Ρωσία, ἄν δέν βάζεις στό κέντρο τῆς προσοχῆς σου τό συστηματικό καί ἀμείλικτο ξεσκέπασμα τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν, τήν ἀποκάλυψη κάθε ρίζας τους, τή χάραξη μιᾶς σωστῆς πολιτικῆς προοπτικῆς.

Ἄς πάρουμε τρεῖς γνῶμες, τίς πιό τυπικές γιά τίς σημερινές συνταγματικές αὐταπάτες καί ἄς τίς ἐξετάσουμε πολύ προσεκτικά.

Πρώτη γνώμη: ἡ χώρα μας βρίσκεται στίς παραμονές σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης[31]· γι'αὐτό ὅλα ὅσα γίνονται τώρα ἔχουν προσωρινό, ἐφήμερο, ὄχι πολύ οὐσιαστικό, ὄχι ἀποφασιστικό χαρακτήρα, γρήγορα ἡ Συντακτική Συνέλευση θά ἀναθεωρήσει τά πάντα καί θά τά τακτοποιήσει ὁριστικά. Δεύτερη γνώμη: ὁρισμένα κόμματα—λογουχάρη, οἱ ἐσέροι ἤ οἱ μενσεβίκοι ἤ ὁ συνασπισμός τους—ἔχουν ὁλοφάνερη καί ἀναμφισβήτητη πλειοψηφία στό λαό ἤ στά «πιό ἔγκυρα» ὄργανα,

ὅπως τά Σοβιέτ· γι᾽αὐτό ἡ θέληση αὐτῶν τῶν κομμάτων, αὐτῶν τῶν ὀργάνων, ὅπως καί ἡ θέληση γενικά τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ δέν μπορεῖ νά παραγνωρίζεται ἤ πολύ περισσότερο νά παραβιάζεται σέ μιά δημοκρατική, λαοκρατική ἐπαναστατική Ρωσία. Τρίτη γνώμη: ἕνα *ὁρισμένο μέτρο,* λ.χ., τό κλείσιμο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», δέν ἔχει ἐγκριθεῖ οὔτε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση, οὔτε ἀπό τά Σοβιέτ· γι᾽αὐτό δέν εἶναι παρά μόνο ἕνα ἐπεισόδιο, ἕνα τυχαῖο φαινόμενο, καί σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά θεωρεῖται σάν κάτι τό ἀποφασιστικό.

Ἄς περάσουμε στήν ἀνάλυση τῆς καθεμιᾶς ἀπ᾽τίς γνῶμες αὐτές.

I

Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση μέ τήν πρώτη της ἀκόμη σύνθεση εἶχε ὑποσχεθεῖ νά συγκαλέσει Συντακτική Συνέλευση. Εἶχε ἀναγνωρίσει σάν κύριο καθῆκον της νά δόσει στή χώρα Συντακτική Συνέλευση. Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ὕστερα ἀπό τόν ἀνασχηματισμό της καθόρισε γιά ἡμερομηνία σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης τήν 30 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη καί τό δεύτερο ἀνασχηματισμό της ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἐπικύρωσε μέ τόν ἐπισημότερο τρόπο τήν ἡμερομηνία αὐτή.

Στό μεταξύ οἱ 99 ἀπό τίς ἑκατό πιθανότητες δείχνουν ὅτι ἡ Συντακτική Συνέλευση δέν θά συγκληθεῖ τήν ἡμερομηνία αὐτή. Κι᾽ἄν ἀκόμη συγκληθεῖ καί πάλι οἱ 99 πιθανότητες ἀπό τίς ἑκατό λένε ὅτι κι᾽αὐτή ἡ Συνέλευση θά εἶναι ἐξίσου ἀνίσχυρη καί ἄχρηστη, ὅπως καί ἡ πρώτη Δούμα[32], ὅσο δέν θά ἔχει νικήσει στή Ρωσία ἡ δεύτερη ἐπανάσταση. Γιά νά πειστοῦμε γι᾽αὐτό ἀρκεῖ νά κάνουμε ἔστω καί γιά μιά στιγμή ἀφαίρεση ἀπό τό θόρυβο τῶν φράσεων, τῶν ὑποσχέσεων καί τῶν καθημερινῶν μικροζητημάτων πού ζαλίζει τά μυαλά καί νά κοιτάξουμε τό βασικό, τό καθοριστικό στήν κοινωνική ζωή: τήν ταξική πάλη.

Τό ὅτι ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας ἔχει συγχωνευθεῖ κατά τόν πιό πλήρη τρόπο μέ τούς τσιφλικάδες, αὐτό εἶναι ξεκάθαρο. Ὅλος ὁ Τύπος, ὅλες οἱ ἐκλογές, ὅλη ἡ πολιτική τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων καί τῶν κομμάτων πού βρίσκονται δεξιότερα ἀπ᾽αὐτούς, ὅλη ἡ δράση τῶν «συνεδρίων» τῶν «ἐνδιαφερόμενων» προσώπων ἀποδείχνουν τό πράγμα αὐτό. Ἡ ἀστική τάξη καταλαβαίνει θαυμάσια ἐκεῖνο πού δέν καταλαβαίνουν οἱ μικροαστοί φαφλατάδες ἐσέροι καί «ἀριστεροί» μενσεβίκοι, ὅτι δηλ. στή Ρωσία *δέν μπορεῖ* νά καταργηθεῖ ἡ ἀτομική

ἰδιοκτησία γῆς—καί μάλιστα χωρίς ἐξαγορά—χωρίς μιά γιγάντια οἰκονομική ἐπανάσταση, χωρίς ἐπιβολή παλλαϊκοῦ ἐλέγχου στίς τράπεζες, χωρίς τήν ἐθνικοποίηση τῶν συνδικάτων, χωρίς μιά σειρά ἀπό τά πιό ἀμείλικτα ἐπαναστατικά μέτρα ἐνάντια στό κεφάλαιο. Ἡ ἀστική τάξη τό καταλαβαίνει θαυμάσια αὐτό. Καί ταυτόχρονα δέν μπορεῖ νά μήν ξέρει, νά μή βλέπει, νά μή νιώθει ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν στή Ρωσία ὄχι μόνο θά ταχθεῖ τώρα ὑπέρ τῆς δήμευσης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, ἀλλά καί θά βρεθεῖ πολύ ἀριστερότερα ἀπό τόν Τσερνόφ. Γιατί ἡ ἀστική τάξη ξέρει καλύτερα ἀπό μᾶς καί πόσες μερικότερες μικροπαραχωρήσεις τῆς ἔκανε ὁ Τσερνόφ ἔστω καί ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη ὥς τίς 2 τοῦ Ἰούλη στά ζητήματα τά σχετικά μέ τήν ἀναβολή καί τήν περικοπή τῶν διάφορων διεκδικήσεων τῶν ἀγροτῶν, καί πόσους κόπους κατέβαλαν οἱ *δεξιοί* ἐσέροι (εἶναι γνωστό ὅτι οἱ ἐσέροι θεωροῦν τόν Τσερνόφ «κέντρο»!) στό ἀγροτικό συνέδριο[33] καί στήν ΕΕ τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν γιά νά «καθησυχάζουν» τούς ἀγρότες καί νά τούς τρέφουν μέ ἀπατηλές ὑποσχέσεις.

Ἡ ἀστική τάξη διαφέρει ἀπό τούς μικροαστούς στό ὅτι ἀπό τήν οἰκονομική καί πολιτική της πείρα ἔχει ἀποκτήσει τήν ἱκανότητα νά κατανοεῖ τούς ὅρους διαφύλαξης τῆς «τάξης» (δηλαδή τῆς ὑποδούλωσης τῶν μαζῶν) στό καπιταλιστικό καθεστώς. Οἱ ἀστοί εἶναι ἄνθρωποι πρακτικοί, ἄνθρωποι μεγάλων ἐμπορικῶν ὑπολογισμῶν, συνηθισμένοι νά ἀντιμετωπίζουν καί τά πολιτικά ζητήματα μέ αὐστηρά πρακτικό τρόπο, δύσπιστοι στά λόγια, ἱκανοί νά πιάσουν τόν ταῦρο ἀπό τά κέρατα.

Ἡ Συντακτική Συνέλευση στή σημερινή Ρωσία θά δόσει τήν πλειοψηφία σέ ἀγρότες πιό ἀριστερούς ἀπό τούς ἐσέρους. Ἡ ἀστική τάξη τό ξέρει αὐτό. Καί μιά πού τό ξέρει, δέν μπορεῖ νά μήν παλέψει μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο ἐνάντια στή γρήγορη σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Ἡ διεξαγωγή ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου στό πνεῦμα τῶν μυστικῶν συμφώνων πού ἔκλεισε ὁ Νικόλαος Β΄, ἡ ὑπεράσπιση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας ἤ τῆς ἐξαγορᾶς, ὅλα αὐτά εἶναι πράγματα ἀδύνατα, ἤ ἀφάνταστα δύσκολα, *ὅταν ὑπάρχει* Συντακτική Συνέλευση. Ὁ πόλεμος δέν περιμένει. Ἡ ταξική πάλη δέν περιμένει. Ἀκόμη καί τό μικρό χρονικό διάστημα ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 21 τοῦ Ἀπρίλη τό ἀπόδειξε αὐτό πεντακάθαρα.

Ἀπό τήν πρώτη ἀρχή τῆς ἐπανάστασης διαγράφηκαν δυό ἀπόψεις σχετικά μέ τή Συντακτική Συνέλευση. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, διαποτισμένοι πέρα γιά πέρα ἀπό συνταγματικές

αὐταπάτες, ἔβλεπαν τήν ὑπόθεση μέ εὐπιστία μικροαστοῦ πού δέν θέλει νά ξέρει τήν ταξική πάλη: ἡ Συντακτική Συνέλευση προσδιορίστηκε, ἡ Συντακτική Συνέλευση θά συνέλθει, καί τελεία καί παῦλα! Τό δέ περισσόν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν! Οἱ μπολσεβίκοι ὅμως ἔλεγαν: ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί ἡ ἐπιτυχία της εἶναι ἐξασφαλισμένες μόνο στό βαθμό πού θά ἑδραιώνεται ἡ δύναμη καί ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ. Γιά τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους τό κέντρο βάρους μετατοπίστηκε στή νομική πράξη: προκήρυξη, ὑπόσχεση, δήλωση γιά τή σύγκληση Συντακτικῆς Συνέλευσης. Γιά τούς μπολσεβίκους τό κέντρο βάρους μετατοπίστηκε στήν ταξική πάλη: ἄν τά Σοβιέτ νικήσουν, ἡ Συντακτική Συνέλευση θά εἶναι ἐξασφαλισμένη, ἄν ὄχι, δέν θά εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Ἔτσι κι ἔγινε. Ἡ ἀστική τάξη ἔκανε ὅλο τό διάστημα πότε κρυφή, πότε φανερή, ὅμως ἀδιάκοπη, ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Ἡ πάλη αὐτή ἔβρισκε τήν ἔκφρασή της στήν ἐπιθυμία νά παρελκυστεῖ ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ὥς τό τέλος τοῦ πολέμου. Ἡ πάλη αὐτή ἔβρισκε τήν ἔκφρασή της σέ μιά σειρά ἀναβολές στόν καθορισμό τῆς ἡμερομηνίας γιά τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Ὅταν, ἐπιτέλους, ὕστερα ἀπό τίς 18 τοῦ Ἰούνη, πάνω ἀπό ἕνα μήνα μετά τό σχηματισμό τῆς κυβέρνησης συνασπισμοῦ, ὁρίστηκε ὁ χρόνος σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, μιά ἀστική ἐφημερίδα τῆς Μόσχας δήλωσε ὅτι αὐτό ἔγινε κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς μπολσεβίκικης προπαγάνδας. Ἡ «Πράβντα» ἀναδημοσίευσε ἀτόφιο τό σχετικό ἀπόσπασμα ἀπό τήν ἐφημερίδα αὐτή.

Ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη, ὅταν ἡ δουλικότητα καί ὁ τρόμος τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἔδοσαν τή «νίκη» στήν ἀντεπανάσταση, στή «Ρέτς» εἰσχώρησε μιά λακωνική, ὅμως ἐξαιρετικά ἀξιοσημείωτη ἔκφραση: «εἶναι ἀδύνατη ἡ γρήγορη» σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης!! Καί στίς 16 τοῦ Ἰούλη στή «Βόλια Ναρόντα»[34] καί στή «Ρούσκαγια Βόλια»[35] δημοσιεύεται σημείωμα, πού λέει ὅτι οἱ καντέτοι ἀπαιτοῦν νά ἀναβληθεῖ ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης μέ τό πρόσχημα ὅτι εἶναι «ἀδύνατο» νά συγκληθεῖ σέ τόσο «σύντομο» χρονικό διάστημα καί ὅτι ὁ μενσεβίκος Τσερετέλι, πού κοψομεσιάζεται μπροστά στήν ἀντεπανάσταση, εἶναι ἤδη σύμφωνος, ὅπως ἀναφέρει τό σημείωμα αὐτό, γιά ἀναβολή της ὥς τίς 20 τοῦ Νοέμβρη!

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἕνα τέτιο σημείωμα μποροῦσε νά εἰσχωρήσει μόνο ἐνάντια στή θέληση τῆς ἀστικῆς τάξης.

Σ'αὐτή δέν συμφέρουν οἱ τέτιες «ἀποκαλύψεις». 'Αλλά τό σουβλί στό σακί δέν κρύβεται. 'Η ἀντεπανάσταση, πού ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ 'Ιούλη ἀποχαλινώθηκε, φλυαρεῖ. 'Η πρώτη ἤδη κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ 'Ιούλη συνοδεύεται ἀμέσως ἀπό ἕνα μέτρο (καί πολύ σοβαρό μέτρο) *ἐνάντια* στή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης.

Αὐτό εἶναι γεγονός. Καί τό γεγονός αὐτό φανερώνει πόσο κούφιες εἶναι οἱ συνταγματικές αὐταπάτες. Χωρίς μιά νέα ἐπανάσταση στή Ρωσία, χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης (καί κατά πρῶτο λόγο τῶν καντέτων), χωρίς νά ἀποσύρει ὁ λαός τήν ἐμπιστοσύνη του ἀπό τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, Κόμματα συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, ἡ Συντακτική Συνέλευση εἴτε δέν θά συνέλθει καθόλου, εἴτε θά εἶναι ἕνα εἶδος «συνέλευσης πολυλογάδων τῆς Φραγκφούρτης»[36], μιά ἀνίσχυρη, τιποτένια συνέλευση μικροαστῶν, τρομοκρατημένων μέχρι θανάτου ἀπό τόν πόλεμο καί τήν προοπτική «μποϋκοταρίσματος τῆς ἐξουσίας» ἀπό τήν ἀστική τάξη, μικροαστῶν πού παραδέρνουν ἀνίσχυροι ἀνάμεσα στήν προσπάθεια νά κυβερνοῦν χωρίς τήν ἀστική τάξη καί στό φόβο νά τά βγάλουν πέρα χωρίς αὐτή.

Τό ζήτημα τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης *εἶναι ὑποταγμένο* στό ζήτημα τῆς πορείας καί τῆς ἔκβασης τῆς ταξικῆς πάλης ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Θυμᾶμαι ὅτι κάποτε τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τῆς ξέφυγε κι' εἶπε ὅτι ἡ Συντακτική Συνέλευση θά εἶναι συμβατική. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά πρότυπα τοῦ κούφιου, θλιβεροῦ, ἀξιοκαταφρόνητου κομπασμοῦ τῶν μενσεβίκων μας—λακέδων τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης. Γιά νά μήν εἶναι ἡ Συντακτική Συνέλευση «συνέλευση πολυλογάδων τῆς Φραγκφούρτης» ἤ πρώτη Δούμα, γιά νά γίνει συμβατική, γι'αὐτό χρειάζεται νά τολμᾶς, νά μπορεῖς, νά ἔχεις τή δύναμη νά καταφέρεις ἀμείλικτα χτυπήματα στήν ἀντεπανάσταση κι'ὄχι νά συμβιβάζεσαι μαζί της. Γι'αὐτό χρειάζεται ἡ ἐξουσία νά βρίσκεται στά χέρια τῆς πιό πρωτοπόρας, τῆς πιό ἀποφασιστικῆς, τῆς πιό ἐπαναστατικῆς τάξης τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Γι'αὐτό χρειάζεται ἡ τάξη αὐτή νά ὑποστηρίζεται ἀπ'ὅλη τή μάζα τῆς φτωχολογιᾶς (τῶν μισοπρολετάριων) τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ. Γι'αὐτό χρειάζεται ἀμείλικτο ξεκαθάρισμα τῶν λογαριασμῶν μέ τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη, δηλ. μέ τούς καντέτους καί πρίν ἀπ'ὅλα μέ τήν ἀνώτατη ἡγεσία τοῦ στρατοῦ. Αὐτοί εἶναι οἱ ἀντικειμενι-

κοί, ταξικοί, ὑλικοί ὅροι δημιουργίας τῆς συμβατικῆς Συνέλευσης. Φτάνει νά ἀπαριθμήσουμε μέ ἀκρίβεια καί σαφήνεια αὐτούς τούς ὅρους, γιά νά καταλάβουμε πόσο γελοῖος εἶναι ὁ κομπασμός τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», πόσο ἀπύθμενα ἀνόητες εἶναι οἱ συνταγματικές αὐταπάτες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ὅσοναφορᾶ τή Συντακτική Συνέλευση στή σημερινή Ρωσία.

II

῾Ο Μάρξ, μαστιγώνοντας τούς μικροαστούς «σοσιαλδημοκράτες» τοῦ 1848, στιγμάτιζε πολύ σκληρά τήν ἀχαλίνωτη λογοκοπία τους σχετικά μέ τό «λαό» καί τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ γενικά[37]. Αὐτό ἀκριβῶς καλό εἶναι νά τό θυμηθεῖ κανείς, ὅταν ἐξετάζει τή δεύτερη γνώμη, ὅταν ἀναλύει τίς συνταγματικές αὐταπάτες σχετικά μέ τήν «πλειοψηφία».

Γιά νά ἀποφασίζει πραγματικά ἡ πλειοψηφία μέσα στό κράτος ἀπαιτοῦνται ὁρισμένοι ἀντικειμενικοί ὅροι. Συγκεκριμένα: πρέπει νά ἐγκαθιδρυθεῖ σταθερά ἕνα τέτιο κρατικό καθεστώς, μιά τέτια κρατική ἐξουσία, πού θά ἔδινε τή δυνατότητα νά λύνονται τά ζητήματα σύμφωνα μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας καί θά ἐξασφάλιζε τή μετατροπή τῆς δυνατότητας αὐτῆς σέ πραγματικότητα. Αὐτό ἀπό τή μιά μεριά. ᾽Από τήν ἄλλη, εἶναι ἀπαραίτητο ἡ πλειοψηφία αὐτή σύμφωνα μέ τήν ταξική της σύνθεση, σύμφωνα μέ τό συσχετισμό τούτων ἤ ἐκείνων τῶν τάξεων μέσα σ᾽αὐτή τήν πλειοψηφία (κι᾽ἔξω ἀπ᾽αὐτή), *νά μπορεῖ* νά ὁδηγεῖ μέ ὁμοφωνία καί ἐπιτυχία τό κρατικό ἅρμα. Γιά κάθε μαρξιστή εἶναι ξεκάθαρο ὅτι οἱ δυό αὐτοί ἀντικειμενικοί ὅροι παίζουν ἀποφασιστικό ρόλο στό ζήτημα τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ καί τῆς πορείας τῶν κρατικῶν ὑποθέσεων σύμφωνα μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας αὐτῆς. Στό μεταξύ ὅλη ἡ πολιτική φιλολογία τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, κι᾽ἀκόμη περισσότερο ὅλη τους ἡ πολιτική συμπεριφορά μαρτυρεῖ πλήρη ἔλλειψη κατανόησης αὐτῶν τῶν ὅρων.

῞Οταν ἡ πολιτική ἐξουσία στό κράτος βρίσκεται στά χέρια μιᾶς τέτιας τάξης, πού τά συμφέροντά της συμπίπτουν μέ τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας, τότε εἶναι δυνατό ἡ διακυβέρνηση τοῦ κράτους νά γίνεται πραγματικά σύμφωνα μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας. ῞Οταν ὅμως ἡ πολιτική ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια μιᾶς τάξης, πού τά συμφέροντά της ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας, τότε κάθε διακυβέρνηση σύμφωνα μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας μετατρέπεται

ἀναπόφευκτα σέ ἀπάτη ἤ κατάπνιξη τῆς πλειοψηφίας αὐτῆς. Κάθε ἀστική δημοκρατία μᾶς παρέχει ἑκατοντάδες καί χιλιάδες παραδείγματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Στή Ρωσία ἡ ἀστική τάξη κυριαρχεῖ καί οἰκονομικά καί πολιτικά. Τά συμφέροντά της, ἰδιαίτερα τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἔρχονται σέ ριζική ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας. Γι'αὐτό ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος, ὅταν ἐξετάζεται ἀπό ὑλιστική, μαρξιστική καί ὄχι ἀπό τυπικά-νομική ἄποψη, βρίσκεται στό ξεσκέπασμα αὐτῆς τῆς ἀντίθεσης, στήν πάλη ἐνάντια στήν ἐξαπάτηση τῶν μαζῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη.

'Αντίθετα, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας ἀπόδειξαν καί ἔδειξαν ὁλοκληρωτικά τόν πραγματικό τους ρόλο, ρόλο ὀργάνων ἐξαπάτησης τῶν μαζῶν («τῆς πλειοψηφίας») ἀπό τήν ἀστική τάξη, φορέων καί συνεργατῶν τῆς ἐξαπάτησης αὐτῆς. Ὅσο εἰλικρινῆ κι'ἄν ἦταν ὁρισμένα πρόσωπα ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, οἱ βασικές πολιτικές ἰδέες τους—ὅτι εἶναι τάχα δυνατό νά βγοῦμε ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί νά κλείσουμε «εἰρήνη χωρίς προσαρτήσεις καί ἐπανορθώσεις», χωρίς τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὅτι τάχα χωρίς τόν ἴδιο αὐτό ὅρο εἶναι δυνατό νά γίνει τό πέρασμα τῆς γῆς στό λαό χωρίς ἐξαγορά καί ὁ «ἔλεγχος» τῆς παραγωγῆς πρός τό συμφέρον τοῦ λαοῦ,—οἱ βασικές αὐτές πολιτικές (καί οἰκονομικές, φυσικά) ἰδέες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἀποτελοῦν, ἀντικειμενικά, ἀκριβῶς μικροαστική αὐταπάτη ἤ, πράγμα πού εἶναι τό ἴδιο, ἐξαπάτηση τῶν μαζῶν («τῆς πλειοψηφίας») ἀπό τήν ἀστική τάξη.

Νά ἡ πρώτη καί βασική μας «διόρθωση» πού κάνουμε στόν τρόπο πού τοποθετοῦν τό ζήτημα τῆς πλειοψηφίας οἱ μικροαστοί δημοκράτες, οἱ σοσιαλιστές τύπου Λουί-Μπλάν, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι: τί ἀξία ἔχει στήν πράξη ἡ «πλειοψηφία», ὅταν αὐτή καθαυτή ἡ πλειοψηφία εἶναι ἁπλῶς ἕνας τύπος, ἐνῶ ὑλικά, στήν πραγματικότητα, ἡ πλειοψηφία αὐτή εἶναι πλειοψηφία τῶν κομμάτων, πού πραγματοποιοῦν στή ζωή τήν ἐξαπάτηση τῆς πλειοψηφίας αὐτῆς ἀπό τήν ἀστική τάξη;

Καί φυσικά—ἐδῶ φτάνουμε στή δεύτερη «διόρθωση», στό δεύτερο ἀπό τά βασικά περιστατικά πού ἀναφέραμε παραπάνω—φυσικά; ἡ ἐξαπάτηση αὐτή μπορεῖ νά κατανοηθεῖ σωστά μόνο ἄν ξεκαθαρίσει κανείς τίς ταξικές της ρίζες καί τήν ταξική της σημασία. 'Η ἐξαπάτηση αὐτή δέν εἶναι προσωπική ἐξαπάτηση, δέν εἶναι «μπαγαμποντιά» (γιά νά ἐκφραστοῦμε χοντρά), εἶναι μιά ἀπατηλή ἰδέα πού προκύπτει ἀπό τήν οἰκονομική κατάστα-

ση τῆς τάξης. Ὁ μικροαστός βρίσκεται σέ μιά τέτια οἰκονομική θέση, οἱ βιοτικές του συνθῆκες εἶναι τέτιες, πού δέν μπορεῖ νά μήν αὐταπατᾶται, κλίνει ἄθελά του κι᾽ἀναπόφευκτα πότε πρός τήν ἀστική τάξη, πότε πρός τό προλεταριάτο. *Οἰκονομικά δέν* μπορεῖ νά ἔχει αὐτοτελή «γραμμή».

Τό παρελθόν του τόν τραβάει πρός τήν ἀστική τάξη, τό μέλλον του πρός τό προλεταριάτο. Τό λογικό του τόν ὠθεῖ πρός τό τελευταῖο, οἱ προλήψεις του (σύμφωνα μέ τή γνωστή ἔκφραση τοῦ Μάρξ) πρός τήν πρώτη[38]. Γιά νά μπορεῖ ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ νά γίνει πραγματική πλειοψηφία στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, νά ἐξυπηρετεῖ πραγματικά τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας, νά γίνει πραγματικός φρουρός τῶν δικαιωμάτων της κτλ., ἀπαιτεῖται γι᾽αὐτό ἕνας συγκεκριμένος ταξικός ὅρος. Ὁ ὅρος αὐτός εἶναι ἡ προσχώρηση τῆς πλειοψηφίας τῶν μικροαστῶν, τουλάχιστο στήν ἀποφασιστική στιγμή καί στό ἀποφασιστικό σημεῖο, στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο.

Χωρίς αὐτό, ἡ πλειοψηφία εἶναι φενάκη, πού μπορεῖ ἕνα διάστημα νά διατηρηθεῖ, νά λάμπει, νά ἀστράφτει, νά θορυβεῖ, νά δρέπει δάφνες, ὅμως παρόλα αὐτά εἶναι ἀναπόφευκτα ἐντελῶς καταδικασμένη σέ χρεοκοπία. Τέτια ἀκριβῶς, ἀνάμεσα στ᾽ἄλλα, εἶναι ἡ χρεοκοπία τῆς πλειοψηφίας πού εἶχαν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, χρεοκοπία πού ἀποκαλύφθηκε στή ρωσική ἐπανάσταση τόν Ἰούλη τοῦ 1917.

Παρακάτω. Ἡ ἐπανάσταση διαφέρει ἀπό τή «συνηθισμένη» κατάσταση πραγμάτων μέσα στό κράτος ἀκριβῶς ἀπό τό γεγονός ὅτι τά ἐπίμαχα ζητήματα τῆς κρατικῆς ζωῆς τά λύνει ἄμεσα ἡ πάλη τῶν τάξεων καί ἡ πάλη τῶν μαζῶν, πού φτάνει ὥς τόν ἔνοπλο ἀγώνα τους. Δέν μπορεῖ νά γίνει κι᾽ἀλλιῶς, μιά κι᾽οἱ μάζες εἶναι ἐλεύθερες καί ὁπλισμένες. Ἀπό τό βασικό αὐτό γεγονός προκύπτει ὅτι σέ ἐπαναστατικούς καιρούς δέν ἀρκεῖ νά διαπιστώσεις τή «θέληση τῆς πλειοψηφίας»—ὄχι, πρέπει *νά ἀποδειχτεῖς πιό δυνατός* στήν ἀποφασιστική στιγμή στό ἀποφασιστικό σημεῖο, πρέπει *νά νικήσεις*. Ἀρχίζοντας ἀπό τόν «πόλεμο τῶν χωρικῶν» τοῦ μεσαίωνα στή Γερμανία καί συνεχίζοντας μέ ὅλα τά μεγάλα ἐπαναστατικά κινήματα καί ἐποχές, ὥς τό 1848 καί τό 1871, καί φτάνοντας ὥς τό 1905, βλέπουμε ἀναρίθμητα παραδείγματα γιά τό πῶς ἡ πιό ὀργανωμένη, ἡ πιό συνειδητή, ἡ καλύτερα ὁπλισμένη μειοψηφία ἐπέβαλλε τή θέλησή της στήν πλειοψηφία, τή νικοῦσε.

Ὁ Φρ. Ἔνγκελς ὑπογράμμιζε ἰδιαίτερα τά διδάγματα τῆς πείρας, πού ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό εἶναι κοινά γιά τήν ἀγροτική

ἐξέγερση τοῦ 16ου αἰώνα καί γιά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1848 στή Γερμανία καί συγκεκριμένα: τόν σκόρπιο χαρακτήρα τῶν ἐκδηλώσεων, τήν ἔλλειψη συγκεντροποίησης στίς γραμμές τῶν καταπιεζόμενων μαζῶν, πράγμα πού συνδέεται μέ τίς μικροαστικές συνθῆκες τῆς ζωῆς τους[39]. Καί, ἀντικρύζοντας τό ζήτημα ἀπό τήν πλευρά αὐτή, καταλήγουμε στό ἴδιο συμπέρασμα: ἡ ἁπλή πλειοψηφία τῶν μικροαστικῶν μαζῶν δέν κρίνει ἀκόμη τίποτε κι'οὔτε μπορεῖ νά κρίνει, γιατί τόν ὀργανωμένο χαρακτήρα, τήν πολιτική συνειδητότητα τῶν ἐκδηλώσεων, τή συγκεντροποίησή τους (ἀπαραίτητη γιά τή νίκη), ὅλα αὐτά εἶναι σέ θέση νά τά δόσει στά σκόρπια ἑκατομμύρια τῶν μικρονοικοκυρέων τοῦ χωριοῦ *μόνο* ἡ καθοδήγησή τους εἴτε ἀπομέρους τῆς ἀστικῆς τάξης, εἴτε ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου.

Σέ τελευταία ἀνάλυση τά προβλήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τά λύνει, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ταξική πάλη μέ τήν πιό ἔντονη, τήν πιό ὀξεία μορφή της, καί συγκεκριμένα μέ τή μορφή τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Καί στόν πόλεμο αὐτό, ὅπως καί σέ κάθε πόλεμο—κι'αὐτό ἐπίσης εἶναι γνωστό καί καταρχήν ἀναμφισβήτητο γεγονός—ἀποφασίζει ἡ οἰκονομία. 'Εξαιρετικά χαρακτηριστικό καί ἀξιοσημείωτο εἶναι τό γεγονός ὅτι οὔτε οἱ ἐσέροι, οὔτε οἱ μενσεβίκοι, πού δέν ἀρνοῦνται «καταρχήν» τό πράγμα αὐτό καί ἀντιλαμβάνονται θαυμάσια τόν καπιταλιστικό χαρακτήρα τῆς σύγχρονης Ρωσίας, δέν ἀποφασίζουν νά ἀτενίσουν ψύχραιμα τήν ἀλήθεια κατά πρόσωπο. Φοβοῦνται νά παραδεχτοῦν τήν ἀλήθεια, καί συγκεκριμένα: τή βασική διαίρεση κάθε καπιταλιστικῆς χώρας, μαζί καί τῆς Ρωσίας, σέ τρεῖς βασικές, κύριες δυνάμεις, τήν ἀστική τάξη, τούς μικροαστούς καί τό προλεταριάτο. Γιά τήν πρώτη καί γιά τήν τρίτη δύναμη μιλᾶνε ὅλοι, ὅλοι τίς ἀναγνωρίζουν. Τή δεύτερη—δηλαδή ἀκριβῶς τήν *πλειοψηφία* ἀπό ἀριθμητική ἄποψη!—δέν θέλουν νά τήν ἐκτιμήσουν ψύχραιμα οὔτε ἀπό οἰκονομική, οὔτε ἀπό πολιτική, οὔτε ἀπό στρατιωτική ἄποψη.

'Η ἀλήθεια εἶναι πικρή—σ'αὐτό καταλήγει ὁ φόβος τῆς αὐτεπίγνωσης τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων.

III

῞Οταν ἀρχίζαμε νά γράφουμε τοῦτο τό ἀρθράκι, τό κλείσιμο τῆς «Πράβντα» ἦταν ἁπλῶς ἕνα «τυχαῖο» γεγονός, πού δέν εἶχε ἀκόμη κυρωθεῖ ἀπό τήν κρατική ἐξουσία. Τώρα, ὕστερα ἀπό τίς 16 τοῦ 'Ιούλη, ἡ ἐξουσία αὐτή ἔκλεισε τήν «Πράβντα» ἐπίσημα.

Τό κλείσιμο αὐτό, ἄν τό ἐξετάσουμε ἱστορικά, στό σύνολό του, σ'ὅλη τήν πορεία τῆς προετοιμασίας καί τῆς πραγματοποίησης αὐτοῦ τοῦ μέτρου, χύνει ἐξαιρετικά ζωηρό φῶς στήν «οὐσία τοῦ συντάγματος» στή Ρωσία καί στόν κίνδυνο τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν.

Εἶναι γνωστό ὅτι τό Κόμμα τῶν καντέτων μ'ἐπικεφαλῆς τόν Μιλιουκόφ καί τήν ἐφημερίδα «Ρέτς», ζητάει ἀπό τόν 'Απρίλη ἀκόμη νά παρθοῦν μέτρα ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. 'Η ἀπαίτηση αὐτή γιά τή λήψη μέτρων μέ τίς πιό διαφορετικές μορφές, ἀπό τά «ἐπίσημα» ἄρθρα τῆς «Ρέτς» ὥς τίς ἐπανειλημμένες κραυγές τοῦ Μιλιουκόφ «νά συλληφθοῦν» (ὁ Λένιν καί ἄλλοι μπολσεβίκοι), ἡ ἀπαίτηση αὐτή ἀποτελοῦσε, ἄν ὄχι τό κυριότερο, πάντως ἕνα ἀπό τά κυριότερα μέρη τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος τῶν καντέτων στήν ἐπανάσταση.

Πολύ πρίν ἀπό τήν ἄτιμη καί συκοφαντική κατηγορία ὅτι ἐνεργοῦμε κατασκοπεία πρός ὄφελος τῶν γερμανῶν ἤ ὅτι παίρνουμε λεφτά ἀπό τούς γερμανούς, πού τή σοφίστηκαν καί τή σκάρωσαν οἱ 'Αλέξινσκι καί Σία τόν 'Ιούνη καί τόν 'Ιούλη, πολύ πρίν ἀπό τήν ἐξίσου συκοφαντική κατηγορία γιά «ἔνοπλη ἐξέγερση», ἤ γιά «στάση», πού ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά πασίγνωστα γεγονότα καί τά δημοσιευμένα ντοκουμέντα,—πολύ πρίν ἀπόλα αὐτά τό Κόμμα τῶν καντέτων ἀπαιτοῦσε συστηματικά, σταθερά, ἀκατάπαυστα νά παρθοῦν μέτρα ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Ἄν τώρα ἡ ἀπαίτηση αὐτή πραγματοποιήθηκε, τότε τί γνώμη πρέπει νά σχηματίσει κανείς γιά τήν τιμιότητα εἴτε γιά τήν ἀντίληψη τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, πού ξεχνᾶνε ἤ κάνουν πώς ξεχνᾶνε τήν πραγματική ταξική καί κομματική πηγή αὐτῆς τῆς ἀπαίτησης; Πῶς λοιπόν νά μήν ἀποκαλέσουμε πολύ χοντροκομμένη πλαστογράφηση ἤ πρωτοφανή στήν πολιτική χοντροκεφαλιά τό γεγονός ὅτι οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πασχίζουν τώρα νά παραστήσουν τά πράγματα κατά τέτιο τρόπο, σάν νά πιστεύουν ὅτι ἦταν «τυχαία» ἤ «μεμονωμένη» ἡ «ἀφορμή» πού παρουσιάστηκε στίς 4 τοῦ 'Ιούλη γιά νά παρθοῦν μέτρα ἐνάντια στούς μπολσεβίκους; 'Υπάρχουν ἐπιτέλους καί ὅρια στή διαστρέβλωση τῶν ἀναμφισβήτητων ἱστορικῶν ἀληθειῶν!

'Αρκεῖ νά συγκρίνουμε τό κίνημα τῆς 20-21 τοῦ 'Απρίλη μέ τό κίνημα τῆς 3-4 τοῦ 'Ιούλη, γιά νά πειστοῦμε ἀμέσως γιά τόν ὁμοιογενή χαρακτήρα τους: αὐθόρμητο ξέσπασμα τῆς δυσαρέσκειας, τῆς ἀνυπομονησίας καί τῆς ἀγανάκτησης τῶν μαζῶν, προβοκατόρικοι πυροβολισμοί ἀπό τά δεξιά, νεκροί στό Νιέβ-

σκι, συκοφαντικές κραυγές τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἰδιαίτερα τῶν καντέτων ὅτι δῆθεν «οἱ λενινιστές πυροβολοῦσαν στό Νιέβσκι», ἐρεθισμός καί ὄξυνση στό ἔπακρο τῆς πάλης ἀνάμεσα στήν προλεταριακή μάζα καί στήν ἀστική τάξη, πλήρη σύγχυση τῶν μικροαστικῶν κομμάτων, τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, τεράστια ἔκταση τῶν ταλαντεύσεων στήν πολιτική τους καί στό ζήτημα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας γενικά—ὅλα αὐτά τά ἀντικειμενικά γεγονότα χαρακτηρίζουν καί τά δυό κινήματα. Καί ἡ 9-10 καί ἡ 18 τοῦ Ἰούνη μᾶς δείχνουν, μέ ἄλλη μορφή, αὐτή ἀκριβῶς τήν ταξική εἰκόνα.

Ἡ πορεία τῶν γεγονότων εἶναι πεντακάθαρη: ὅλο καί μεγαλύτερο φούντωμα τῆς δυσαρέσκειας, τῆς ἀνυπομονησίας καί τῆς ἀγανάκτησης τῶν μαζῶν, ὅλο καί μεγαλύτερη ὄξυνση τῆς πάλης ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη, κυρίως τῆς πάλης γιά τήν ἐπιροή πάνω στίς μικροαστικές μάζες, καί σέ σύνδεση μ'αὐτό δυό πολύ μεγάλα ἱστορικά γεγονότα, πού προετοίμαζαν τήν ἐξάρτηση τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους. Τά γεγονότα αὐτά εἶναι: ἡ κυβέρνηση συνασπισμοῦ τῆς 6 τοῦ Μάη, στήν ὁποία οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἀποδείχτηκαν ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης, μπλεγμένοι ὅλο καί περισσότερο σέ παζαρέματα καί συμφωνίες μαζί της, στήν προσφορά χιλιάδων «ὑπηρεσιῶν» σ'αὐτή, στήν ἀναβολή τῶν πιό ἀπαραίτητων ἐπαναστατικῶν μέτρων, κι'ἔπειτα ἡ ἐπίθεση στό μέτωπο. Ἡ ἐπίθεση σήμαινε ἀναπόφευκτα ἐπανάληψη τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἐξαιρετικά μεγάλη αὔξηση τῆς ἐπιροῆς, τῆς βαρύτητας καί τοῦ ρόλου τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, πλατύτατη διάδοση τοῦ σωβινισμοῦ μέσα στίς μάζες, τέλος—last but not least (τελευταῖο σέ σειρά, ὄχι ὅμως καί σέ σπουδαιότητα) παράδοση τῆς ἐξουσίας, στήν ἀρχή τῆς στρατιωτικῆς καί ἔπειτα καί τῆς κρατικῆς γενικά, στά χέρια τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀνώτατης ἡγεσίας τοῦ στρατοῦ.

Αὐτή εἶναι ἡ πορεία τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, πού βάθαινε καί ὄξυνε τίς ταξικές ἀντιθέσεις ἀπό τίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη ὥς τίς 3-4 τοῦ Ἰούλη καί πού ἐπέτρεψε στήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη νά πραγματοποιήσει ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη ἐκεῖνο πού στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη εἶχε ἤδη διαγραφεῖ πεντακάθαρα σάν πρόγραμμα καί τακτική της, σάν ὁ ἄμεσος σκοπός της καί τά «καθαρούτσικα» μέσα της πού θά ὁδηγοῦσαν σ'αὐτό τό σκοπό.

Δέν ὑπάρχει τίποτε τό πιό ἀσύστατο ἀπό ἱστορική ἄποψη, δέν ὑπάρχει τίποτε τό θεωρητικά πιό ἀξιοθρήνητο καί τό πρακτικά

πιό γελοῖο ἀπό τίς μικροαστικές κλάψες ἀπ'ἀφορμή τά γεγονότα τῆς 4 τοῦ 'Ιούλη (πού τίς ἐπαναλαβαίνει, ἀνάμεσα στ'ἄλλα, καί ὁ Λ. Μάρτοφ) πώς οἱ μπολσεβίκοι «τά κατάφεραν» νά ὑποστοῦν ἥττα, ὅτι τήν ἥττα τους αὐτή τήν προκάλεσε ὁ«τυχοδιωκτισμός» τους καί τά λοιπά καί οὕτω καθεξῆς. Ὅλες αὐτές οἱ κλάψες, ὅλοι αὐτοί οἱ συλλογισμοί ὅτι «δέν θά ἔπρεπε» νά πάρουμε μέρος (στήν προσπάθεια νά δοθεῖ «εἰρηνικός καί ὀργανωμένος» χαρακτήρας στήν ὑπερδικαιολογημένη δυσαρέσκεια καί ἀγανάκτηση τῶν μαζῶν!!)—εἴτε ἀνάγονται σέ ἀποστασία, ἄν προέρχονται ἀπό τούς μπολσεβίκους, εἴτε ἀποτελοῦν συνηθισμένη γιά τό μικροαστό ἐκδήλωση τοῦ συνηθισμένου τρόμου καί τῆς σύγχυσής του. Στήν πραγματικότητα τό κίνημα τῆς 3-4 τοῦ 'Ιούλη γεννήθηκε μέ τήν ἴδια ἀναγκαιότητα ἀπό τό κίνημα τῆς 20-21 τοῦ 'Απρίλη καί ὕστερα ἀπ'αὐτό, ὅπως τό καλοκαίρι ἀκολουθεῖ τήν ἄνοιξη. 'Απόλυτο χρέος τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος ἦταν νά μένει μαζί μέ τίς μάζες καί νά προσπαθεῖ νά προσδόσει στίς δίκαιες ἐκδηλώσεις τους τόν πιό εἰρηνικό καί ὀργανωμένο χαρακτήρα, νά μήν ἀποτραβιέται στό περιθώριο, νά μή νίπτει σάν τόν Πιλάτο τάς χεῖρας του, ξεκινώντας ἀπό τή σχολαστική ἄποψη ὅτι ἡ μάζα δέν εἶναι ὀργανωμένη μέχρι τόν τελευταῖο ἄνθρωπο κι'ὅτι στό κίνημά της συμβαίνουν ὑπερβολές (λές καί δέν ἔγιναν ὑπερβολές στίς 20-21 τοῦ 'Απρίλη! λές καί στήν ἱστορία ἔγινε ἔστω καί ἕνα σοβαρό κίνημα τῶν μαζῶν χωρίς ὑπερβολές!).

Ὅσο γιά τήν ἥττα τῶν μπολσεβίκων ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ 'Ιούλη, αὐτή προέκυψε μέ ἱστορική ἀναγκαιότητα ἀπό ὅλη τήν προηγούμενη πορεία τῶν γεγονότων, ἐπειδή ἀκριβῶς ἡ μικροαστική μάζα καί οἱ ἡγέτες της, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, στίς 20-21 τοῦ 'Απρίλη δέν ἦταν ἀκόμη συνδεμένοι μέ τήν ἐπίθεση, δέν εἶχαν ἀκόμη μπερδευτεῖ στήν «κυβέρνηση συνασπισμοῦ» μέ μικροπαζαρέματα μέ τήν ἀστική τάξη, ἐνῶ στίς 4 τοῦ 'Ιούλη εἶχαν τόσο συνδεθεῖ καί μπερδευτεῖ, ὥστε δέν μποροῦσαν παρά νά κατρακυλήσουν στή συνεργασία (στίς διώξεις, στίς συκοφαντίες, στήν αἱματηρή τρομοκρατία) μέ τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους. Στίς 4 τοῦ 'Ιούλη οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι κατρακύλησαν ὁριστικά στό βοῦρκο τῆς ἀντεπαναστατικότητας, γιατί κατρακυλοῦσαν σταθερά στό βοῦρκο αὐτό ἀπό τό Μάη καί τόν 'Ιούνη, παίρνοντας μέρος στήν κυβέρνηση συνασπισμοῦ καί ἐπιδοκιμάζοντας τήν πολιτική τῆς ἐπίθεσης.

Ὅπως φαίνεται, ἀπομακρυνθήκαμε λιγάκι ἀπό τό θέμα μας, ἀπό τό ζήτημα τοῦ κλεισίματος τῆς «Πράβντα», καί καταπιαστή-

καμε μέ τό ζήτημα τῆς ἱστορικῆς ἐκτίμησης τῆς 4 τοῦ 'Ιούλη. 'Αλλά μόνο ὅπως φαίνεται. Γιατί τό ἕνα δέν μποροῦμε νά τό καταλάβουμε χωρίς τό ἄλλο. Εἴδαμε ὅτι τό κλείσιμο τῆς «Πράβντα», οἱ συλλήψεις τῶν μπολσεβίκων καί οἱ ἄλλες διώξεις ἐναντίον τους δέν ἀποτελοῦν — ἄν δοῦμε τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης καί τήν ἀλληλουχία τῶν γεγονότων — τίποτε ἄλλο, παρά ἐφαρμογή τοῦ παλιοῦ προγράμματος τῆς ἀντεπανάστασης καί εἰδικά τῶν καντέτων.

Τώρα εἶναι ἐξαιρετικά διδακτικό νά ἐξεταστεῖ, *ποιός* ἀκριβῶς καί μέ ποιές μεθόδους πραγματοποίησε αὐτό τό πρόγραμμα.

Ἄς δοῦμε τά γεγονότα. Στίς 2 καί 3 τοῦ 'Ιούλη τό κίνημα φουντώνει, οἱ μάζες βρίσκονται σέ ἀναβρασμό, ἀγανακτισμένες ἀπό τήν ἀδράνεια τῆς κυβέρνησης, τήν ἀκρίβια, τό οἰκονομικό χάος, τήν ἐπίθεση. Οἱ καντέτοι φεύγουν ἀπό τήν κυβέρνηση, παίζοντας «τόν παπά» καί δίνοντας τελεσίγραφο στούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, ἀφήνοντας αὐτούς πού εἶναι δεμένοι μέ τήν ἐξουσία, ἐνῶ δέν ἔχουν ἐξουσία, νά πληρώσουν γιά τήν ἧττα καί τήν ἀγανάκτηση τῶν μαζῶν.

Στίς 2 καί 3 τοῦ 'Ιούλη οἱ μπολσεβίκοι προσπαθοῦν νά συγκρατήσουν τίς μάζες ἀπό τήν ἐκδήλωση. Αὐτό τό ἀναγνώρισε *ἀκόμη* καί ὁ μάρτυρας τῆς «Ντιέλο Ναρόντα», πού διηγήθηκε τί ἔγινε στίς 2 τοῦ 'Ιούλη στό σύνταγμα τῶν γρεναδιέρων. Τό βράδυ τῆς 3 τοῦ 'Ιούλη τό κίνημα ξεχειλίζει καί οἱ μπολσεβίκοι συντάσσουν προκήρυξη γιά τήν ἀνάγκη νά δοθεῖ στό κίνημα «εἰρηνικός καί ὀργανωμένος» χαρακτήρας. Στίς 4 τοῦ 'Ιούλη οἱ προβοκατόρικοι πυροβολισμοί ἀπό τά δεξιά αὐξάνουν τόν ἀριθμό τῶν θυμάτων ἀπό τό ντουφεκίδι πού ἄναψε καί ἀπό τίς δυό πλευρές: πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ὅτι ἡ ὑπόσχεση τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς νά ἐξετάσει τά γεγονότα, νά βγάζει δυό φορές τήν ἡμέρα ἀνακοινωθέν κτλ. κτλ. ἔμεινε ἁπλῶς ὑπόσχεση! Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι δέν ἔκαναν ἀπολύτως τίποτε, *καί μάλιστα* δέν δημοσίευσαν πλήρη κατάλογο τῶν νεκρῶν καί ἀπό τίς δυό πλευρές!!

Τή νύχτα τῆς 4 τοῦ 'Ιούλη οἱ μπολσεβίκοι σύνταξαν μιά προκήρυξη γιά τό σταμάτημα τῶν διαδηλώσεων καί τήν ἴδια νύχτα τή δημοσίευσαν στήν «Πράβντα». Τήν ἴδια ὅμως νύχτα ἀρχίζουν, πρῶτο, νά καταφθάνουν ἀντεπαναστατικά στρατεύματα στήν Πετρούπολη (ὅπως φαίνεται, ὕστερα ἀπό πρόσκληση ἤ μέ τή συγκατάθεση τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, τῶν Σοβιέτ τους· καί, φυσικά, γι' αὐτό τό «λεπτό» σημεῖο, ἄν καί δέν

ὑπάρχει πιά ἡ παραμικρή ἀνάγκη νά κρατιέται μυστικό, τηρεῖται ἡ μεγαλύτερη καί αὐστηρότερη σιωπή!). Δεύτερο, τήν ἴδια νύχτα ἀρχίζουν τά πογκρόμ ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ἀπό τά τμήματα τῶν εὐέλπιδων κτλ., πού δροῦν ἀνοιχτά μέ ἐντολή τοῦ διοικητῆ τῶν στρατευμάτων Πόλοβτσεφ καί τοῦ Γενικοῦ ἐπιτελείου. Στίς 4 πρός τίς 5 τοῦ μηνός σπάζουν τά γραφεῖα τῆς «Πράβντα», στίς 5 καί στίς 6 σπάζουν τό τυπογραφεῖο τῆς «Τρούντ», σκοτώνουν μέρα μεσημέρι τόν ἐργάτη Βόινοφ, ἐπειδή μετέφερε ἀπό τό τυπογραφεῖο τή «Λιστόκ Πράβντι», κάνουν ἔρευνες καί συλλήψεις μπολσεβίκων, ἀφοπλίζουν τά ἐπαναστατικά συντάγματα.

Ποιός ἄρχισε νά τά ἐφαρμόζει ὅλα αὐτά; Οὔτε ἡ κυβέρνηση, οὔτε τό Σοβιέτ, ἀλλά ἡ ἀντεπαναστατική στρατιωτική σπείρα, πού εἶναι συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τό Γενικό ἐπιτελεῖο, πού δρᾶ ἐξονόματος τῆς «ἀντικατασκοπείας», πού ἔβαλε σέ κυκλοφορία τό κατασκεύασμα τοῦ Περεβέρζεφ καί τοῦ ᾿Αλέξινσκι, γιά «νά προκαλέσει τήν ὀργή» τῶν στρατευμάτων καί τά λοιπά.

῾Η κυβέρνηση ἀπουσιάζει. Τά Σοβιέτ ἀπουσιάζουν. Τρέμουν γιά τήν τύχη τους, παίρνουν μιά σειρά πληροφορίες, πώς οἱ κοζάκοι μποροῦν νά ἔλθουν καί νά τούς συντρίψουν. ῾Ο μαυροεκατονταρχίτικος καί ὁ καντέτικος τύπος πού ἔκανε συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, ἀρχίζει τώρα ἐκστρατεία ἐνάντια στά Σοβιέτ.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μέ τήν ὅλη πολιτική τους εἶχαν δεθεῖ χειροπόδαρα. Σάν ἄνθρωποι δεμένοι, κάλεσαν (ἤ ἀνέχθηκαν νά κληθοῦν) τά ἀντεπαναστατικά στρατεύματα στήν Πετρούπολη. Κι᾿αὐτό τούς ἔδεσε ἀκόμη περισσότερο. Κατρακύλησαν ὥς τόν πάτο τοῦ ἀηδιαστικοῦ ἀντεπαναστατικοῦ βούρκου. Διαλύουν ἄνανδρα τήν ἴδια τήν ἐπιτροπή τους πού εἶχε οριστεῖ γιά νά ἐξετάσει τήν «ὑπόθεση» τῶν μπολσεβίκων. Παραδίνουν ἄτιμα τούς μπολσεβίκους στήν ἀντεπανάσταση. Μετέχουν ταπεινωμένοι στήν κηδεία τῶν σκοτωμένων κοζάκων, πού ἔχει χαρακτήρα διαδήλωσης, καί φιλᾶνε ἔτσι τό χέρι τῶν ἀντεπαναστατῶν.

Εἶναι ἄνθρωποι δεμένοι. Βρίσκονται στόν πάτο τοῦ βούρκου.

Κάνουν σπασμωδικές κινήσεις, ἐπιστρέφοντας τό ὑπουργικό χαρτοφυλάκιο στόν Κέρενσκι, πηγαίνοντας στήν Κανόσσα[40], πρός τούς καντέτους, ὀργανώνοντας τό «Ζέμσκι σομπόρ» ἤ τή «στέψη» τῆς ἀντεπαναστατικῆς κυβέρνησης στή Μόσχα[41]. ῾Ο Κέρενσκι ἀπολύει τόν Πόλοβτσεφ.

῾Ωστόσο οἱ σπασμωδικές αὐτές κινήσεις παραμένουν σπα-

σμωδικές κινήσεις, χωρίς νά ἀλλάζουν καθόλου τήν *οὐσία τῆς ὑπόθεσης*. Ὁ Κέρενσκι ἀπολύει τόν Πόλοβτσεφ, ταυτόχρονα ὅμως ἐπισημοποιεῖ, νομιμοποιεῖ τά *μέτρα* τοῦ Πόλοβτσεφ, τήν πολιτική του, κλείνει τήν «Πράβντα», εἰσάγει τήν ποινή τοῦ θανάτου γιά τούς φαντάρους, τήν ἀπαγόρευση τῶν συλλαλητηρίων στό μέτωπο, συνεχίζει τίς συλλήψεις τῶν μπολσεβίκων (συλλαμβάνει ἀκόμη καί τήν Κολλοντάι!) σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα τοῦ Ἀλέξινσκι.

Ἡ «οὐσία τοῦ συντάγματος» στή Ρωσία καθορίζεται μέ καταπληκτική σαφήνεια: ἡ ἐπίθεση στό μέτωπο καί ὁ συνασπισμός μέ τούς καντέτους στά μετόπισθεν ρίχνει τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους στό βοῦρκο τῆς ἀντεπανάστασης. *Σ τ ή ν π ρ ά ξ η* ἡ κρατική ἐξουσία περνάει στά χέρια της, στά χέρια τῆς στρατιωτικῆς κλίκας. Ὁ Κέρενσκι καί ἡ κυβέρνηση τοῦ Τσερετέλι καί τοῦ Τσερνόφ ἀποτελοῦν *ἁπλῶς προκάλυμμά* της, εἶναι ὑποχρεωμένοι νά νομιμοποιοῦν *ἀναδρομικά* τά μέτρα της, τίς ἐνέργειές της, τήν πολιτική της.

Ἡ συναλλαγή τῶν Κέρενσκι, Τσερετέλι, Τσερνόφ μέ τούς καντέτους ἔχει δευτερεύουσα σημασία, ἄν δέν εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντη. Εἴτε νικήσουν σ᾽αὐτή τή συναλλαγή οἱ καντέτοι, εἴτε κρατηθοῦν ἀκόμη οἱ Τσερετέλι καί Τσερνόφ «μόνοι τους», ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης δέν ἀλλάζει, ἡ στροφή τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων πρός τήν ἀντεπανάσταση (στροφή πού πηγάζει ἀναγκαστικά ἀπό ὅλη τήν πολιτική πού ἀκολουθοῦν ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη) παραμένει τό βασικό, τό κύριο, τό ἀποφασιστικό γεγονός.

Ὁ κύκλος τῆς κομματικῆς ἐξέλιξης ὁλοκληρώθηκε. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι κατρακύλησαν ἀπό σκαλοπάτι σέ σκαλοπάτι, ἀπό τήν «ἐμπιστοσύνη» πρός τόν Κέρενσκι στίς 28 τοῦ Φλεβάρη στήν 6 τοῦ Μάη, πού τούς ἔδεσε μέ τήν ἀντεπανάσταση, στήν 5 τοῦ Ἰούλη, ὁπότε κατρακύλησαν ὁλοκληρωτικά στήν ἀντεπανάσταση.

Ἀρχίζει νέα φάση. Ἡ νίκη τῆς ἀντεπανάστασης προκαλεῖ τήν ἀπογοήτευση τῶν μαζῶν ἀπό τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων καί ἀνοίγει τό δρόμο γιά τό πέρασμά τους στήν πολιτική τῆς ὑποστήριξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

Γράφτηκε στίς 26 τοῦ Ἰούλη (8 τοῦ Αὐγούστου) 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 4 καί 5 τοῦ Αὐγούστου 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ», ἀρ. φύλ. 11 καί 12

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΒΟΝΑΠΑΡΤΙΣΜΟΥ

Τό πιό μεγάλο, τό πιό μοιραῖο λάθος πού θά μποροῦσαν νά κάνουν οἱ μαρξιστές τώρα, ὕστερα ἀπό τό σχηματισμό τῆς κυβέρνησης Κέρενσκι, Νεκράσοφ, Αὐξέντιεφ καί Σίας[42], θά ἦταν νά πάρουν τά λόγια γιά ἔργα, τήν ἀπατηλή ἐπιφάνεια γιά οὐσία ἤ γενικά γιά κάτι τό σοβαρό.

Ἄς ἀφήσουμε τήν ἀπασχόληση αὐτή στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους πού παίζουν πιά ἀνοιχτά τό ρόλο γελωτοποιοῦ γύρω ἀπό τόν βοναπαρτιστή Κέρενσκι. Πραγματικά, μήπως δέν εἶναι καραγκιοζλίκι, ὅταν ὁ Κέρενσκι, ὁλοφάνερα μέ ὑπαγόρευση τῶν καντέτων, συγκροτεῖ κάτι σάν μυστικό διευθυντήριο, ἀποτελούμενο ἀπό τόν ἴδιο, τόν Νεκράσοφ, τόν Τερέστσενκο καί τόν Σάβινκοφ, δέν ἀναφέρει τίποτε γιά τή Συντακτική Συνέλευση καί γενικά γιά τό διάγγελμα τῆς 8 τοῦ Ἰούλη[43], διακηρύσσει στήν ἔκκλησή του πρός τόν πληθυσμό τήν ἱερή ἑνότητα ἀνάμεσα στίς τάξεις, κλείνει μέ ὅρους πού δέν τούς ξέρει κανείς συμφωνία μέ τόν Κορνίλοφ, πού ἔχει στείλει τό πιό θρασύ τελεσίγραφο, καί συνεχίζει τήν πολιτική τῶν σκανδαλωδῶν καί ἐξοργιστικῶν συλλήψεων, ἐνῶ οἱ Τσερνόφ, Αὐξέντιεφ καί Τσερετέλι ἀσχολοῦνται μέ φλυαρίες καί παίρνουν πόζες;

Μήπως δέν εἶναι καραγκιοζλίκι, ὅταν ὁ Τσερνόφ, σέ τέτιες στιγμές σάν τίς σημερινές, ἀσχολεῖται μέ τό νά καλεῖ τόν Μιλιουκόφ σέ διαιτητικό δικαστήριο, ὅταν ὁ Αὐξέντιεφ μιλάει μέ στόμφο γιά τό ἀκατάλληλο τῆς στενῆς ταξικῆς ἄποψης, ὅταν ὁ Τσερετέλι καί ὁ Ντάν παίρνουν στήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ τίς πιό κούφιες ἀποφάσεις, παραγεμισμένες μέ φράσεις χωρίς κανένα περιεχόμενο, ἀποφάσεις πού θυμίζουν τή χειρότερη περίοδο ἀδυναμίας τῆς πρώτης καντέτικης Δούμας ἀπέναντι στόν τσαρισμό;

Ὅπως οἱ καντέτοι ἐκπόρνευαν τό 1906 τήν πρώτη συνέλευση τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ρωσίας, μετατρέποντάς την σέ ἀξιοθρήνητη συνέλευση πολυλογάδων μπροστά στήν τσαρική ἀντεπανάσταση πού δυνάμωνε, ἔτσι οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἐκπόρνευαν τό 1917 τά Σοβιέτ, μετατρέποντάς τα σέ ἀξιοθρήνητη συνέλευση πολυλογάδων μπροστά στή βοναπαρτιστική ἀντεπανάσταση πού δυνάμωνε.

Ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι εἶναι, ἀναμφισβήτητα, κυβέρνηση τῶν πρώτων βημάτων τοῦ βοναπαρτισμοῦ.

Μπροστά μας ἔχουμε τό βασικό ἱστορικό γνώρισμα τοῦ βοναπαρτισμοῦ: τούς ἐλιγμούς τῆς στηριγμένης στή στρατοκρατία (στά χειρότερα στοιχεῖα τοῦ στρατοῦ) κρατικῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα σέ δυό λίγο-πολύ ἰσόπαλες ἐχθρικές τάξεις καί δυνάμεις.

Ἡ ταξική πάλη ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο ὀξύνθηκε στό ἔπακρο: καί στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη καί στίς 3-5 τοῦ Ἰούλη παρά λίγο νά ἀρχίσει στή χώρα μας ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Μήπως αὐτός ὁ κοινωνικοοικονομικός ὅρος δέν ἀποτελεῖ κλασικό ἔδαφος γιά τό βοναπαρτισμό; Στό μεταξύ στόν ὅρο αὐτό προστίθενται καί ἄλλοι, πέρα γιά πέρα συγγενικοί του· ἡ ἀστική τάξη εἶναι πῦρ καί μανία ἐνάντια στά Σοβιέτ, εἶναι ὅμως *ἀκόμη* ἀνίσχυρη γιά νά τά διαλύσει μονομιᾶς, κι᾽ αὐτά, καθώς ἐκπορνεύονται ἀπό τούς κυρίους Τσερετέλι, Τσερνόφ καί Σία, εἶναι *πιά* ἀνίσχυρα νά προβάλουν σοβαρή ἀντίσταση στήν ἀστική τάξη.

Οἱ τσιφλικάδες καί ἡ ἀγροτιά ζοῦν ἐπίσης στίς παραμονές ἐμφυλίου πολέμου: οἱ ἀγρότες ἀπαιτοῦν γῆ καί ἐλευθερία. Αὐτούς μπορεῖ νά τούς συγκρατήσει—ἄν μπορεῖ—μόνο μιά βοναπαρτιστική κυβέρνηση, ἱκανή νά δίνει τίς πιό ἐξωφρενικές ὑποσχέσεις σ᾽ὅλες τίς τάξεις, χωρίς νά ἐκπληρώνει καμιά ἀπ᾽αὐτές.

Προσθέστε σ᾽αὐτό τόν παράγοντα τίς στρατιωτικές ἧττες πού τίς προκάλεσε ἡ τυχοδιωκτική ἐπίθεση, ὅταν ἰδιαίτερη πέραση ἔχουν οἱ φράσεις γιά τή σωτηρία τῆς πατρίδας (πού συγκαλύπτουν τήν ἐπιθυμία νά σώσουν τό ἰμπεριαλιστικό πρόγραμμα τῆς ἀστικῆς τάξης)—καί θά ἔχετε μπροστά σας τήν πιό πλήρη εἰκόνα τῶν κοινωνικοπολιτικῶν ὅρων τοῦ βοναπαρτισμοῦ.

Ἄς μή μᾶς ξεγελοῦν λοιπόν τά λόγια. Ἄς μή μᾶς ξεγελάει τό γεγονός ὅτι μπροστά μας ἔχουμε μόνο τά πρῶτα ἀκόμη βήματα τοῦ βοναπαρτισμοῦ. Τά πρῶτα ἀκριβῶς βήματα πρέπει

νά ξέρει νά τά μαντεύει κανείς, γιά νά μή βρεθεῖ στή γελοία θέση ἑνός χοντροκέφαλου φιλισταίου, πού θά θρηνεῖ ἐξαιτίας τοῦ δεύτερου βήματος, ἄν καί ὁ ἴδιος βοήθησε νά γίνει τό πρῶτο.

Οἱ συνταγματικές αὐταπάτες δέν θά ἦταν τώρα τίποτε ἄλλο παρά μόνο χοντροκέφαλος φιλισταϊσμός, ὅπως λογουχάρη ἡ αὐταπάτη πώς ἡ σημερινή κυβέρνηση εἶναι μάλλον ἀριστερότερη ἀπ'ὅλες τίς προηγούμενες (βλ. «Ἰζβέστιγια»[44]), ἤ ὅτι ἡ καλοπροαίρετη κριτική τῶν Σοβιέτ μπορεῖ νά διορθώσει τά λάθη τῆς κυβέρνησης, ἤ ὅτι οἱ αὐθαίρετες συλλήψεις καί τό κλείσιμο ἐφημερίδων ἦταν μεμονωμένες περιπτώσεις καί πρέπει νά ἐλπίζουμε πώς δέν θά ἐπαναληφθοῦν, ἤ ὅτι ὁ Ζαρούντνι εἶναι τίμιος ἄνθρωπος καί ὅτι στή δημοκρατική καί λαοκρατική Ρωσία εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ἕνα κανονικό δικαστήριο, πού μπροστά του πρέπει νά παρουσιάζονται ὅλοι, καί τά λοιπά, κτλ.

Ἡ ἀνοησία αὐτῶν τῶν συνταγματικῶν φιλισταϊκῶν αὐταπατῶν εἶναι πάρα πολύ καθαρή, ὥστε δέν ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε ἰδιαίτερα στήν ἀνασκευή τους.

Ὄχι, ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀστική ἀντεπανάσταση ἀπαιτεῖ νηφαλιότητα καί ἱκανότητα νά βλέπουμε καί νά λέμε αὐτό πού εἶναι.

Ὁ βοναπαρτισμός στή Ρωσία δέν εἶναι ἕνα τυχαῖο γεγονός, ἀλλά τό φυσικό προϊόν τῆς ἐξέλιξης τῆς ταξικῆς πάλης σέ μιά μικροαστική χώρα μέ σημαντικά ἀναπτυγμένο καπιταλισμό καί μέ ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Τέτιοι ἱστορικοί σταθμοί, ὅπως ἡ 20-21 τοῦ Ἀπρίλη, ἡ 6 τοῦ Μάη, ἡ 9-10 τοῦ Ἰούνη, ἡ 18-19 τοῦ Ἰούνη, ἡ 3-5 τοῦ Ἰούλη, εἶναι ὁρόσημα πού δείχνουν παραστατικά πῶς ἔγινε ἡ προετοιμασία τοῦ βοναπαρτισμοῦ. Θά ἦταν πάρα πολύ μεγάλο λάθος νά νομίζει κανείς ὅτι οἱ δημοκρατικές συνθῆκες ἀποκλείουν τό βοναπαρτισμό. Συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο, ἀκριβῶς μέσα σ'αὐτές τίς συνθῆκες (ἡ ἱστορία τῆς Γαλλίας τό ἐπιβεβαίωσε αὐτό δυό φορές) ἐμφανίζεται ὁ βοναπαρτισμός, ὅταν ὑπάρχει ὁρισμένος συσχετισμός τῶν τάξεων καί τῆς πάλης τους.

Ὡστόσο τό νά δέχεται κανείς τό ἀναπόφευκτο τοῦ βοναπαρτισμοῦ δέν σημαίνει καθόλου ὅτι ξεχνᾶ τό ἀναπόφευκτο τῆς χρεοκοπίας του.

Ὅταν ποῦμε *μονάχα* ὅτι στή Ρωσία παρατηρεῖται ἕνας προσωρινός θρίαμβος τῆς ἀντεπανάστασης, αὐτό θά εἶναι μιά κοινοτυπία.

Ὅταν ἀναλύσουμε τήν ἐμφάνιση τοῦ βοναπαρτισμοῦ καί, κοιτώντας ἄφοβα τήν ἀλήθεια κατά πρόσωπο, ποῦμε στήν

ἐργατική τάξη καί σ'ὅλο τό λαό πώς ἡ ἀρχή τοῦ βοναπαρτισμοῦ εἶναι γεγονός, θά βάλουμε ἔτσι τή βάση ἑνός σοβαροῦ καί ἐπίμονου ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τοῦ βοναπαρτισμοῦ, ἑνός ἀγώνα πού θά διεξάγεται σέ πλατιά πολιτική κλίμακα καί θά στηρίζεται στά ζωτικά ταξικά συμφέροντα.

Ὁ ρωσικός βοναπαρτισμός τοῦ 1917 διαφέρει ἀπό τήν ἀρχή τοῦ γαλλικοῦ βοναπαρτισμοῦ τοῦ 1799 καί τοῦ 1849 ἀπό πολλές πλευρές, λογουχάρη στό ὅτι δέν ἔχει λυθεῖ κανένα βασικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης. Ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐπίλυση τοῦ ἀγροτικοῦ καί τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος μόλις ἀρχίζει νά φουντώνει.

Ὁ Κέρενσκι καί οἱ ἀντεπαναστάτες καντέτοι πού τόν παίζουν σάν πιόνι, δέν μποροῦν οὔτε νά συγκαλέσουν στήν καθορισμένη ἡμερομηνία τή Συντακτική Συνέλευση, οὔτε νά ἀναβάλουν τή σύγκλησή της, χωρίς νά βαθαίνουν καί στίς δυό περιπτώσεις τήν ἐπανάσταση. Καί ἡ καταστροφή πού γεννάει ἡ παράταση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἐξακολουθεῖ νά ἐπέρχεται μέ πολύ μεγαλύτερη ἀκόμη δύναμη καί ταχύτητα ἀπ'ὅ,τι προηγούμενα.

Τά πρωτοπόρα τμήματα τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας μπόρεσαν νά βγοῦν ἀπό τά γεγονότα τοῦ 'Ιούνη καί τοῦ 'Ιούλη χωρίς μεγάλη αἱμορραγία. Τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου ἔχει ὅλη τή δυνατότητα νά διαλέξει τέτια τακτική καί τέτια μορφή ἤ τέτιες μορφές ὀργάνωσης, ὥστε οἱ ξαφνικές (δῆθεν ξαφνικές) καταδιώξεις ἀπό μέρους τῶν βοναπαρτιστῶν νά μή μποροῦν σέ καμιά περίπτωση νά σταματήσουν τήν ὕπαρξή του καί τή δυνατότητα νά ἀπευθύνεται συστηματικά στό λαό.

Ἄς πεῖ καί τό Κόμμα καθαρά καί βροντόφωνα ὁλόκληρη τήν ἀλήθεια στό λαό, ὅτι βρισκόμαστε στίς ἀρχές τοῦ βοναπαρτισμοῦ· ὅτι ἡ νέα κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, Αὐξέντιεφ καί Σία δέν εἶναι παρά ἕνα προκάλυμμα γιά τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους καί τή στρατιωτική κλίκα, πού κρατάει τήν ἐξουσία στά χέρια της· ὅτι ὁ λαός δέν θά ἀποκτήσει εἰρήνη, οἱ ἀγρότες δέν θά ἀποκτήσουν γῆ, οἱ ἐργάτες δέν θά ἀποκτήσουν 8ωρο, οἱ πεινασμένοι δέν θά ἀποκτήσουν ψωμί χωρίς τήν πλήρη ἐκμηδένιση τῆς ἀντεπανάστασης—ἄς τά πεῖ τό Κόμμα αὐτά καί τό κάθε βῆμα τῆς ἐξέλιξης τῶν γεγονότων θά ἐπιβεβαιώνει ὅτι ἔχει δίκιο.

Ἡ Ρωσία ἔζησε μέ ἐξαιρετική ταχύτητα μιά ὁλόκληρη ἐποχή, ὅταν ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ πίστεψε τά μικροαστικά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Καί τώρα ἡ πλειοψη-

φία τῶν ἐργαζομένων μαζῶν ἀρχίζει πιά νά πληρώνει ἀκριβά αὐτή τήν εὐπιστία.

Ὅλα τά σημάδια δείχνουν ὅτι τά γεγονότα ἐξακολουθοῦν νά διαδραματίζονται μέ τόν πιό γοργό ρυθμό κι'ὅτι ἡ χώρα πλησιάζει στήν ἑπόμενη ἐποχή, ὅπου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργαζομένων θά ὑποχρεωθεῖ νά ἐμπιστευτεῖ τίς τύχες της στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο θά πάρει τήν ἐξουσία, θά ἀρχίσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, θά τραβήξει σ'αὐτήν—παρόλες τίς δυσκολίες καί τά ἐνδεχόμενα ζίκ-ζάκ τῆς ἐξέλιξης—τούς προλετάριους ὅλων τῶν προηγμένων χωρῶν καί θά νικήσει καί τόν πόλεμο καί τόν καπιταλισμό.

«Ραμπότσι ἰ Σολντάτ», ἀρ. φύλ. 6,
29 τοῦ 'Ιούλη 1917

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ
τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι ἰ Σολντάτ»

ΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Ἰούλη:
ὁ ἐπίλογος στίς 6 (19) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 12 καί 13 τοῦ Σεπτέμβρη
(30 καί 31 τοῦ Αὐγούστου) 1917
στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 8 καί 9
Ὑπογραφή: στό φύλ. ἀρ. 8—Ν - κ ο φ, στό
φύλ. ἀρ. 9—Ν. Λ έ ν ι ν
Ὁ ἐπίλογος—τό 1917 στήν μπροσούρα:
Ν. Λένιν. «Τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασης»,
Πετρούπολη, ἐκδοτικό «Πριμπόι»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ
τό κείμενο τῆς μπροσούρας

Κάθε ἐπανάσταση σημαίνει μιά ἀπότομη μεταβολή στή ζωή τῶν πλατύτατων μαζῶν τοῦ λαοῦ. Ἄν δέν ἔχει ὡριμάσει μιά τέτια μεταβολή, δέν μπορεῖ νά γίνει ἀληθινή ἐπανάσταση. Καί ὅπως κάθε μεταβολή στή ζωή ὁποιουδήποτε ἀνθρώπου τόν διδάσκει πολλά, τόν ἀναγκάζει νά ζήσει καί νά νιώσει πολλά, ἔτσι καί ἡ ἐπανάσταση δίνει σ'ὅλο τό λαό, μέσα σέ λίγο καιρό, τά πιό περιεκτικά καί τά πιό πολύτιμα διδάγματα.

Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης ἑκατομμύρια καί δεκάδες ἑκατομ. ἄνθρωποι διδάσκονται κάθε βδομάδα περισσότερα ἀπ'ὅ,τι σ'ἕνα χρόνο συνηθισμένης νυσταλέας ζωῆς. Γιατί σέ μιά ἀπότομη μεταβολή στή ζωή ἑνός ὁλόκληρου λαοῦ φαίνεται ἐξαιρετικά καθαρά ποιές τάξεις τοῦ λαοῦ ἐπιδιώκουν τούτους ἤ ἐκείνους τούς σκοπούς, τί δυνάμεις διαθέτουν, μέ ποιά μέσα ἐνεργοῦν.

Κάθε συνειδητός ἐργάτης, στρατιώτης, ἀγρότης πρέπει νά ἐμβαθύνει προσεκτικά στά διδάγματα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, ἰδιαίτερα τώρα, στά τέλη τοῦ Ἰούλη, ὁπότε φάνηκε ὁλοκάθαρα ὅτι ἡ πρώτη φάση τῆς ἐπανάστασής μας τέλειωσε μέ ἀποτυχία.

I

Πραγματικά, ἄς δοῦμε τί ἤθελαν νά πετύχουν οἱ μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ὅταν ἔκαναν τήν ἐπανάσταση; Τί περίμεναν ἀπό τήν ἐπανάσταση; Εἶναι γνωστό ὅτι περίμεναν ἐλευθερία, εἰρήνη, ψωμί, γῆ.

Καί τί βλέπουμε τώρα;

Ἀντί ἐλευθερία ἀρχίζουν νά ἀποκαθιστοῦν τήν προηγούμενη αὐθαιρεσία. Εἰσάγουν τήν ποινή τοῦ θανάτου γιά τούς στρατιῶτες στό μέτωπο[45], παραπέμπουν τούς ἀγρότες στά δικαστήρια γιά αὐθαίρετη κατάληψη τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. Σπάζουν τά τυπογραφεῖα τῶν ἐργατικῶν ἐφημερίδων. Κλείνουν χωρίς δίκη τίς ἐργατικές ἐφημερίδες. Πιάνουν τούς μπολσεβίκους, συχνά μάλιστα χωρίς νά τούς ἀπαγγείλουν καμιά κατηγορία, ἤ μέ καθαρά συκοφαντικές κατηγορίες.

Θά μᾶς φέρουν ἴσως τήν ἀντίρηση ὅτι οἱ διώξεις κατά τῶν

μπολσεβίκων δέν ἀποτελοῦν παραβίαση τῆς ἐλευθερίας, γιατί καταδιώκονται μόνο ὁρισμένα πρόσωπα μέ βάση συγκεκριμένες κατηγορίες. Ἡ ἀντίρηση ὅμως αὐτή εἶναι συνειδητή καί ὁλοφάνερη ἀναλήθεια, γιατί πῶς μπορεῖς νά σπάζεις τυπογραφεῖα καί νά κλείνεις ἐφημερίδες γιά ἀδικήματα ὁρισμένων ἀτόμων, κι᾽ἄν ἀκόμη οἱ κατηγορίες αὐτές ἔχουν ἀποδειχτεῖ καί ἐπιβεβαιωθεῖ στό δικαστήριο; Ἄλλο ζήτημα ἄν ἡ κυβέρνηση εἶχε παραδεχτεῖ μέ νόμο ὅτι εἶναι ἐγκληματικό ὅλο τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, ἡ ἴδια ἡ κατεύθυνσή τους, οἱ ἀπόψεις τους. Ὁ καθένας ὅμως ξέρει ὅτι ἡ κυβέρνηση τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας δέν μποροῦσε νά κάνει καί δέν ἔκανε ἕνα τέτιο πράγμα.

Ὁ συκοφαντικός χαρακτήρας τῶν κατηγοριῶν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ξεσκεπάζεται κυρίως μέ τό ὅτι οἱ ἐφημερίδες τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν ἔβριζαν λυσσαλέα τούς μπολσεβίκους γιά τόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν πόλεμο, ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί ἐνάντια στούς καπιταλιστές, καί ἀπαιτοῦσαν ἀπροκάλυπτα τή σύλληψη καί τή δίωξη τῶν μπολσεβίκων, ἀκόμη καί τότε πού δέν εἶχαν ἐπινοήσει καμιά κατηγορία ἐνάντια σέ κανένα μπολσεβίκο.

Ὁ λαός θέλει εἰρήνη. Καί ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας ξανάρχισε τόν κατακτητικό πόλεμο, μέ βάση τά ἴδια μυστικά σύμφωνα πού ὁ πρώην τσάρος Νικόλαος Β´ εἶχε συνάψει μέ τούς ἄγγλους καί γάλλους καπιταλιστές, μέ σκοπό νά καταληστεύουν οἱ ρῶσοι καπιταλιστές ἄλλους λαούς. Τά μυστικά αὐτά σύμφωνα δέν δόθηκαν στή δημοσιότητα. Ἡ κυβέρνηση τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας περιορίστηκε σέ ὑπεκφυγές καί δέν πρότεινε δίκαιη εἰρήνη σέ ὅλους τούς λαούς.

Δέν ὑπάρχει ψωμί. Ἔρχεται καί πάλι ἡ πείνα. Ὅλοι βλέπουν ὅτι οἱ καπιταλιστές καί οἱ πλούσιοι ἐξαπατοῦν ξεδιάντροπα τό δημόσιο μέ τίς πολεμικές προμήθειες (ὁ πόλεμος στοιχίζει τώρα στό λαό 50 ἑκατομμύρια ρούβλια τή μέρα), βγάζουν πρωτάκουστα κέρδη ἀπό τίς μεγάλες τιμές, ἐνῶ δέν ἔχει γίνει ἀπολύτως τίποτε γιά ἕνα σοβαρό ὑπολογισμό τῆς παραγωγῆς τροφίμων καί τῆς διανομῆς τους στούς ἐργάτες. Οἱ καπιταλιστές ἀποθρασύνονται ὅλο καί περισσότερο, πετοῦν τούς ἐργάτες στό δρόμο κι᾽αὐτό σέ στιγμές πού ὁ λαός ὑποφέρει ἀπό ἔλλειψη ἐμπορευμάτων.

Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν δήλωσε μεγαλόφωνα καί καθαρά σέ πολλά συνέδρια ὅτι θεωρεῖ τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία γῆς ἀδικία καί ληστεία. Καί ἡ κυβέρνηση, πού αὐτοκαλεῖται ἐπαναστατική καί δημοκρατική, ἐξακολουθεῖ μη-

νες τώρα νά σέρνει τούς άγρότες άπό τή μύτη καί νά τούς ξεγελᾶ μέ ύποσχέσεις καί άναβολές. Ὁλόκληρους μῆνες οἱ καπιταλιστές δέν ἐπέτρεπαν στόν ὑπουργό Τσερνόφ νά ἐκδόσει νόμο γιά τήν ἀπαγόρευση τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς. Καί ὅταν, ἐπιτέλους, ὁ νόμος αὐτός ἐκδόθηκε, τότε ξεσήκωσαν μιά σιχαμερή συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στόν Τσερνόφ καί τή συνεχίζουν ὥς τώρα. Ἡ κυβέρνηση, ὑπερασπίζοντας τούς τσιφλικάδες, ἔφτασε σέ τέτιο σημεῖο ξετσιπωσιᾶς, ὥστε ἀρχίζει νά παραπέμπει τούς ἀγρότες στά δικαστήρια γιά «αὐθαίρετη» κατάληψη γῆς.

Τούς ἀγρότες τούς σέρνουν ἀπό τή μύτη, πείθοντάς τους νά περιμένουν ὥς τή Συντακτική Συνέλευση. Οἱ καπιταλιστές ὅμως ὅλο καί ἀναβάλλουν τή σύγκληση αὐτῆς τῆς συνέλευσης. Τώρα πού ἡ σύγκληση αὐτή, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀπαίτησης τῶν μπολσεβίκων, ὁρίστηκε γιά τίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη, οἱ καπιταλιστές φωνάζουν ἀνοιχτά ὅτι αὐτό εἶναι «ἀκατόρθωτο» σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα καί ἀπαιτοῦν νά ἀναβληθεῖ ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης... Τά μέλη τοῦ κόμματος τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων, πού ἔχουν τή μεγαλύτερη ἐπιροή, τοῦ Κόμματος τῶν «καντέτων» ἤ τοῦ Κόμματος τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας», ὅπως π.χ. ἡ Πάνινα, προπαγανδίζουν ἀνοιχτά νά ἀναβληθεῖ ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ὥς τό τέλος τοῦ πολέμου.

Γιά τή γῆ περίμενε μέχρι τή Συντακτική Συνέλευση. Γιά τή Συντακτική Συνέλευση περίμενε ὥς τό τέλος τοῦ πολέμου. Γιά τό τέλος τοῦ πολέμου περίμενε μέχρι τήν ὁλοκληρωτική νίκη. Νά τί βγαίνει. Οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσιφλικάδες, πού ἔχουν τήν πλειοψηφία στήν κυβέρνηση, χλευάζουν ἀπροκάλυπτα τούς ἀγρότες.

II

Ἀλλά πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ αὐτό σέ μιά ἐλεύθερη χώρα, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας;

Σέ μιά ἀνελεύθερη χώρα τό λαό τόν κυβερνοῦν ὁ τσάρος καί μιά χούφτα τσιφλικάδες, καπιταλιστές, δημόσιοι ὑπάλληλοι, πού δέν τούς ἔχει ἐκλέξει κανείς.

Σέ μιά ἐλεύθερη χώρα τό λαό τόν κυβερνοῦν μόνο ἐκεῖνοι πού ἔχει ἐκλέξει ὁ ἴδιος γι'αὐτό τό σκοπό. Στίς ἐκλογές ὁ λαός χωρίζεται σέ κόμματα, καί συνήθως ἡ κάθε τάξη τοῦ πληθυσμοῦ συγκροτεῖ ἕνα χωριστό δικό της κόμμα. Λογουχάρη οἱ τσιφλικάδες, οἱ καπιταλιστές, οἱ ἀγρότες, οἱ ἐργάτες συγκροτοῦν χωριστά κόμματα. Γι'αὐτό στίς ἐλεύθερες χῶρες ὁ λαός

κυβερνιέται μέσω τοῦ ἀνοιχτοῦ ἀγώνα τῶν κομμάτων καί τῆς ἐλεύθερης συμφωνίας μεταξύ τους.

῞Υστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας στίς 27 τοῦ Φλεβάρη 1917, ἡ Ρωσία κυβερνιόταν ἐπί τέσσερις περίπου μῆνες σάν ἐλεύθερη χώρα, ἀκριβῶς μέ τόν ἀνοιχτό ἀγώνα ἀνάμεσα σέ ἐλεύθερα συγκροτούμενα κόμματα καί μέ τήν ἐλεύθερη συμφωνία ἀνάμεσά τους. Συνεπῶς, γιά νά καταλάβουμε τήν ἐξέλιξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, τό πιό ἀπαραίτητο πράγμα εἶναι νά μελετήσουμε ποιά ἦταν τά κυριότερα κόμματα, ποιῶν τάξεων τά συμφέροντα ὑπεράσπιζαν, ποιές ἦταν οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις ὅλων αὐτῶν τῶν κομμάτων.

III

῞Υστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας ἡ κρατική ἐξουσία πέρασε στά χέρια τῆς πρώτης Προσωρινῆς κυβέρνησης. Ἡ κυβέρνηση αὐτή ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, δηλ. τῶν καπιταλιστῶν, μέ τούς ὁποίους συνενώθηκαν καί οἱ τσιφλικάδες. Τό Κόμμα τῶν «καντέτων», τό κύριο κόμμα τῶν καπιταλιστῶν, κατεῖχε τήν πρώτη θέση, σάν ἡγετικό καί κυβερνητικό κόμμα τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἡ ἐξουσία δέν βρέθηκε τυχαῖα στά χέρια τοῦ κόμματος αὐτοῦ, ἄν καί δέν ἦταν φυσικά οἱ καπιταλιστές πού πολέμησαν ἐνάντια στά τσαρικά στρατεύματα, πού ἔχυσαν τό αἷμα τους γιά τήν ἐλευθερία, μά οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, οἱ ναῦτες καί οἱ στρατιῶτες. Ἡ ἐξουσία βρέθηκε στά χέρια τοῦ κόμματος τῶν καπιταλιστῶν, γιατί ἡ τάξη αὐτή εἶχε στά χέρια της τή δύναμη τοῦ πλούτου, τῆς ὀργάνωσης καί τῶν γνώσεων. Μετά τό 1905 καί ἰδιαίτερα στό διάστημα τοῦ πολέμου ἡ τάξη τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν συγγενῶν μ᾽αὐτούς τσιφλικάδων, σημείωσε στή Ρωσία τίς πιό μεγάλες ἐπιτυχίες στό ἔργο τῆς ὀργάνωσής της.

Τό Κόμμα τῶν καντέτων ἦταν πάντα μοναρχικό, καί τό 1905, καί ἀπό τό 1905 ὥς τό 1917. ῞Υστερα ἀπό τή νίκη τοῦ λαοῦ ἐνάντια στήν τσαρική τυραννία αὐτό τό κόμμα αὐτοανακηρύχθηκε δημοκρατικό. Ἡ πείρα τῆς ἱστορίας δείχνει ὅτι τά κόμματα τῶν καπιταλιστῶν, ὅταν ὁ λαός νικοῦσε τή μοναρχία, συμφωνοῦσαν πάντα νά εἶναι δημοκρατικά, φτάνει μόνο νά διατηρήσουν τά προνόμια τῶν καπιταλιστῶν καί τήν ἀπόλυτη ἐξουσία τους πάνω στό λαό.

Στά λόγια τό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι ὑπέρ τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας». Στήν πράξη εἶναι ὑπέρ τῶν καπιταλιστῶν, καί ἀμέσως πῆγαν μέ τό μέρος του ὅλοι οἱ τσιφλικάδες, ὅλοι οἱ

μοναρχικοί, ὅλοι οἱ μαυροεκατονταρχίτες. Ἀπόδειξη γι'αὐτό εἶναι ὁ Τύπος καί οἱ ἐκλογές. Ὅλες οἱ ἀστικές ἐφημερίδες καί ὅλος ὁ μαυροεκατονταρχίτικος Τύπος ἄρχισαν ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση νά τραγουδοῦν στόν ἴδιο σκοπό μέ τούς καντέτους. Ὅλα τά μοναρχικά κόμματα, μή τολμώντας νά ἐμφανιστοῦν ἀνοιχτά, ὑποστήριξαν στίς ἐκλογές, π.χ. στήν Πετρούπολη, τό Κόμμα τῶν καντέτων.

Οἱ καντέτοι, ἀφοῦ πῆραν τήν κυβερνητική ἐξουσία, ἔστρεψαν ὅλες τίς προσπάθειές τους στή συνέχιση τοῦ κατακτητικοῦ, ληστρικοῦ πολέμου, πού τόν εἶχε ἀρχίσει ὁ τσάρος Νικόλαος Β΄, ὁ ὁποῖος εἶχε κλείσει μυστικά ληστρικά σύμφωνα μέ τούς ἄγγλους καί τούς γάλλους καπιταλιστές. Μέ βάση τά σύμφωνα αὐτά στούς ρώσους καπιταλιστές δινόταν ἡ ὑπόσχεση, σέ περίπτωση νίκης, νά πάρουν καί τήν Κωνσταντινούπολη, καί τήν Γαλικία, καί τήν Ἀρμενία κτλ. Ὅσο γιά τό λαό, ἡ κυβέρνηση τῶν καντέτων τόν ξεφορτωνόταν μέ ὑπεκφυγές καί κούφιες ὑποσχέσεις, ἀναβάλλοντας τή λύση ὅλων τῶν σπουδαίων καί ἀπαραίτητων γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ὑποθέσεων ὥς τή Συντακτική Συνέλευση καί χωρίς νά ὁρίζει τήν ἡμερομηνία τῆς σύγκλησής της.

Ὁ λαός, ἐπωφελούμενος ἀπό τήν ἐλευθερία, ἄρχισε νά ὀργανώνεται ἀνεξάρτητα. Ἡ κύρια ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού ἀποτελοῦν τή συντριπτική πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας, ἦταν τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν. Τά Σοβιέτ αὐτά εἶχαν ἀρχίσει νά σχηματίζονται ἀπό τόν καιρό ἀκόμη τῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη, καί μέσα σέ μερικές βδομάδες μετά τήν ἐπανάσταση αὐτή στίς περισσότερες μεγάλες πόλεις τῆς Ρωσίας καί σέ πολλούς νομούς ὅλοι οἱ συνειδητοί πρωτοπόροι ἄνθρωποι τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς εἶχαν συνενωθεῖ στά Σοβιέτ. Τά Σοβιέτ ἐκλέγονταν ἐντελῶς ἐλεύθερα. Τά Σοβιέτ ἦταν γνήσιες ὀργανώσεις τῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ, τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Τά Σοβιέτ ἦταν γνήσιες ὀργανώσεις τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ. Οἱ χακοφορεμένοι ἐργάτες καί ἀγρότες ἦταν ὁπλισμένοι.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι τά Σοβιέτ μποροῦσαν καί ἔπρεπε νά πάρουν στά χέρια τους ὅλη τήν κρατική ἐξουσία. Ὥς τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης δέν θά ἔπρεπε νά ὑπάρχει καμιά ἄλλη ἐξουσία στό κράτος, ἐκτός ἀπό τά Σοβιέτ. Τότε μόνο ἡ ἐπανάστασή μας θά ἦταν πραγματικά λαϊκή, πραγματικά δημοκρατική. Τότε μόνο οἱ ἐργαζόμενες μάζες, πού πραγματικά

ποθοῦσαν τήν εἰρήνη, πού πραγματικά δέν εἶχαν συμφέρον ἀπό τόν κατακτητικό πόλεμο, θά μποροῦσαν νά ἀρχίσουν νά ἐφαρμόζουν στήν πράξη ἀποφασιστικά καί σταθερά μιά πολιτική πού θά ἔβαζε τέρμα στόν κατακτητικό πόλεμο καί θά ὁδηγοῦσε στήν εἰρήνη. Τότε μόνο οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες θά μποροῦσαν νά χαλιναγωγήσουν τούς καπιταλιστές πού κερδίζουν ἐξωφρενικά ποσά «ἀπό τόν πόλεμο» καί πού ὁδήγησαν τή χώρα στό οἰκονομικό χάος καί τήν πείνα. Ὅμως στά Σοβιέτ μόνο ἡ μειοψηφία τῶν βουλευτῶν ἦταν μέ τό κόμμα τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν, τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μπολσεβίκων, πού ἀπαιτοῦσαν νά περάσει ὅλη ἡ κρατική ἐξουσία στά χέρια τῶν Σοβιέτ, ἐνῶ τό μεγαλύτερο μέρος τῶν βουλευτῶν στά Σοβιέτ ἦταν μέ τά κόμματα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού ἦταν ἐνάντια στό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Τά Κόμματα αὐτά, ἀντί νά ἀπομακρύνουν τήν κυβέρνηση τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά τήν ἀντικαταστήσουν μέ τήν κυβέρνηση τῶν Σοβιέτ, τάχθηκαν ὑπέρ τῆς ὑποστήριξης τῆς κυβέρνησης τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς συμφωνίας μαζί της, ὑπέρ τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς κοινῆς κυβέρνησης μέ τήν ἀστική τάξη. Σ'αὐτή τήν πολιτική τῶν συμφωνιῶν μέ τήν ἀστική τάξη, πού ἀκολουθοῦσαν τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, τά ὁποῖα εἶχαν τήν ἐμπιστοσύνη τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, βρίσκεται τό κύριο περιεχόμενο ὅλης τῆς πορείας ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης καί στούς πέντε μῆνες πού πέρασαν ἀπό τήν ἔναρξή της.

IV

Ἄς δοῦμε πρῶτ'ἀπόλα, πῶς ξετυλιγόταν αὐτή ἡ συμβιβαστική πολιτική τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων μέ τήν ἀστική τάξη καί ὕστερα ἄς ψάξουμε νά βροῦμε τήν ἐξήγηση τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ τούς ἔδοσε ἐμπιστοσύνη.

V

Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀκολουθοῦσαν συμβιβαστική πολιτική ἀπέναντι στούς καπιταλιστές σέ ὅλες τίς περιόδους τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πότε μέ τή μιά καί πότε μέ τήν ἄλλη μορφή.

Ἀκριβῶς στό τέλος τοῦ Φλεβάρη 1917, μόλις ὁ λαός νίκησε καί ἀνατράπηκε ἡ τσαρική ἐξουσία, ἡ Προσωρινή κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν προσέλαβε ὑπουργό τόν Κέρενσκι σάν «σοσιαλιστή». Στήν πραγματικότητα ὁ Κέρενσκι ποτέ δέν ἦταν σοσιαλιστής, ἦταν ἁπλῶς τρουντοβίκος, κι'ἄρχισε νά συγκατα-

λέγεται στούς «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» μόνο ἀπ'τό Μάρτη τοῦ 1917, ὅταν αὐτό ἦταν πιά ἀκίνδυνο καί ἐπωφελές. Μέσω τοῦ Κέρενσκι, πού ἦταν ἀντιπρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, ἡ Προσωρινή κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν προσπάθησε ἀμέσως νά προσδέσει στόν ἑαυτό της καί νά δαμάσει τό Σαβιέτ. Τό Σοβιέτ, δηλ. οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, πού ἐπικρατοῦσαν σ'αὐτό, ἄφησε νά τό δαμάσουν καί συμφώνησε ἀμέσως μετά τό σχηματισμό τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης τῶν καπιταλιστῶν νά «τήν ὑποστηρίξει», «ἐφόσον» θά ἐκπληρώνει τίς ὑποσχέσεις της.

Τό Σοβιέτ θεωροῦσε τόν ἑαυτό του ὄργανο πού ἐπιβλέπει καί ἐλέγχει τίς πράξεις τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Οἱ ἀρχηγοί τοῦ Σοβιέτ ἵδρυσαν τή λεγόμενη «ἐπιτροπή ἐπαφῆς», δηλαδή μιά ἐπιτροπή πού θά κρατοῦσε τήν ἐπαφή, τή σύνδεση μέ τήν κυβέρνηση[46]. Σ'αὐτή τήν ἐπιτροπή ἐπαφῆς οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες τοῦ Σοβιέτ ἔκαναν διαρκῶς διαπραγματεύσεις μέ τήν κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν, ἔτσι πού στήν οὐσία ἦταν ὑπουργοί χωρίς χαρτοφυλάκιο, ἤ ἀνεπίσημοι ὑπουργοί.

Ἡ κατάσταση αὐτή κράτησε ὅλο τό Μάρτη καί ὅλο σχεδόν τόν Ἀπρίλη. Οἱ καπιταλιστές γιά νά κερδίσουν χρόνο χρησιμοποίησαν τήν τακτική τῶν ἀναβολῶν καί τῶν ὑπεκφυγῶν. Ἡ κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν δέν πῆρε σ'αὐτό τό διάστημα κανένα κάπως σοβαρό μέτρο γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης. Ἀκόμη καί γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ ἄμεσου καθήκοντός της, τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ἡ κυβέρνηση δέν ἔκανε ἀπολύτως τίποτε, δέν μεταβίβασε τό ζήτημα στά τοπικά ὄργανα, δέν ἵδρυσε μάλιστα οὔτε καί μιά κεντρική ἐπιτροπή γιά τήν προκαταρκτική δουλιά. Ἡ κυβέρνηση φρόντιζε γιά ἕνα μόνο: νά ἀνανεώσει στά κρυφά τά ληστρικά διεθνῆ σύμφωνα πού εἶχε κλείσει ὁ τσάρος μέ τούς καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας, νά φρενάρει ὅσο μπορεῖ πιό προσεκτικά καί πιό ἀπαρατήρητα τήν ἐπανάσταση, νά ὑπόσχεται τά πάντα καί νά μήν ἐκπληρώνει τίποτε. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἔπαιζαν στήν «ἐπιτροπή ἐπαφῆς» τό ρόλο τοῦ βλάκα πού τόν τρέφουν μέ παχιά λόγια, μέ ὑποσχέσεις, μέ τά αἰώνια «αὔριο». Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ὅπως τό κοράκι στό γνωστό μύθο, ἐνέδιδαν στήν κολακεία, ἄκουγαν μ'εὐχαρίστηση τίς διαβεβαιώσεις τῶν καπιταλιστῶν ὅτι ἐκτιμοῦν πολύ τά Σοβιέτ καί δέν κάνουν βῆμα χωρίς αὐτά.

Στήν πραγματικότητα ὁ καιρός περνοῦσε καί ἡ κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν δέν ἔκανε ἀπολύτως τίποτε γιά τήν ἐπανάσταση. Ἐνάντια ὅμως στήν ἐπανάσταση κατόρθωσε σ'αὐτό τό

διάστημα νά ἀνανεώσει τά μυστικά ληστρικά σύμφωνα, ἤ πιό σωστά, νά τά ἐπικυρώσει καί νά τά «ἀναζωογονήσει» μέ συμπληρωματικές, ἐπίσης μυστικές, διαπραγματεύσεις μέ τούς διπλωμάτες τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἐνάντια στήν ἐπανάσταση κατόρθωσε σ'αὐτό τό διάστημα νά βάλει τίς βάσεις μιᾶς ἀντεπαναστατικῆς ὀργάνωσης (ἤ τουλάχιστο μιᾶς προσέγγισης) τῶν στρατηγῶν καί τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ τοῦ μετώπου. Ἐνάντια στήν ἐπανάσταση κατόρθωσε στό διάστημα αὐτό νά ἀρχίσει τήν ὀργάνωση τῶν βιομηχάνων, τῶν φαμπρικάντηδων, τῶν ἐργοστασιαρχῶν, πού κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ἐργατῶν ἦταν ἀναγκασμένοι νά κάνουν τή μιά παραχώρηση ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, ταυτόχρονα ὅμως ἄρχισαν νά σαμποτάρουν (νά ἀχρηστεύουν) τήν παραγωγή καί νά προετοιμάζουν τό σταμάτημά της, περιμένοντας τήν κατάλληλη γι'αὐτό στιγμή.

Ἡ ὀργάνωση ὅμως τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν στά Σοβιέτ προχωροῦσε σταθερά. Οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι τῶν καταπιεζόμενων τάξεων ἔνιωθαν πώς ἡ κυβέρνηση, παρά τή συμφωνία της μέ τό Σοβιέτ Πετρούπολης, παρά τή μεγαλοστομία τοῦ Κέρενσκι, παρά τήν «ἐπιτροπή ἐπαφῆς», παραμένει ἐχθρός τοῦ λαοῦ, ἐχθρός τῆς ἐπανάστασης. Οἱ μάζες ἔνιωθαν πώς ἄν δέν τσακιστεῖ ἡ ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, ἡ ὑπόθεση τῆς εἰρήνης, ἡ ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης θά χαθεῖ ἀναπόφευκτα. Μέσα στίς μάζες μεγάλωνε ἡ ἀνυπομονησία καί ἡ ἀγανάκτηση.

VI

Στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη ἡ ἀγανάκτηση ξεχείλισε. Τό κίνημα ξέσπασε αὐθόρμητα, χωρίς νά τό προετοιμάσει κανένας. Τό κίνημα στρεφόταν τόσο ἔντονα ἐνάντια στήν κυβέρνηση, πού ἕνα σύνταγμα ξεκίνησε μάλιστα ὁπλισμένο καί παρουσιάστηκε στό ἀνάκτορο Μαρίινσκι γιά νά συλλάβει τούς ὑπουργούς. Ὅλος ὁ κόσμος ἔβλεπε πεντακάθαρα ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ. Τά Σοβιέτ μποροῦσαν (καί ἔπρεπε) νά πάρουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους, χωρίς νά συναντήσουν οὔτε τήν παραμικρότερη ἀντίσταση ἀπό ὁποιαδήποτε πλευρά. Ἀντί γι'αὐτό οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ὑποστήριξαν τήν κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν πού κατέρεε, μπλέχτηκαν ἀκόμη περισσότερο σέ συμφωνίες μαζί της, ἔκαναν κι'ἄλλα πιό μοιραῖα βήματα πού ὁδηγοῦσαν τήν ἐπανάσταση στόν ὄλεθρο.

Ἡ ἐπανάσταση διδάσκει ὅλες τίς τάξεις μέ μιά ταχύτητα καί βαθύτητα πού εἶναι ἄγνωστες στούς συνηθισμένους, εἰρηνικούς

καιρούς. Οἱ καπιταλιστές, καλύτερα ὀργανωμένοι, πιό ἔμπειροι στό ἔργο τῆς ταξικῆς πάλης καί τῆς πολιτικῆς, διδάχτηκαν πιό γρήγορα ἀπ᾽τούς ἄλλους. Βλέποντας ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ, κατέφυγαν σέ μιά μέθοδο, πού μετά τό 1848 τήν ἐφάρμοζαν ὁλόκληρες δεκαετίες οἱ καπιταλιστές τῶν ἄλλων χωρῶν γιά νά ξεγελοῦν, νά διαιροῦν καί νά ἀδυνατίζουν τούς ἐργάτες. Ἡ μέθοδος αὐτή εἶναι ἡ λεγόμενη κυβέρνηση «συνασπισμοῦ», δηλ. μιά κοινή, ἑνωμένη κυβέρνηση, ἀποτελούμενη ἀπό τήν ἀστική τάξη καί τούς λιποτάκτες τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Στίς χῶρες ὅπου ἡ ἐλευθερία καί ἡ δημοκρατία ὑπάρχουν ἀπό πολύν καιρό πλάι στό ἐπαναστατικό ἐργατικό κίνημα, στήν Ἀγγλία καί στή Γαλλία, οἱ καπιταλιστές ἔχουν χρησιμοποιήσει πολλές φορές καί μέ μεγάλη ἐπιτυχία τή μέθοδο αὐτή. Οἱ «σοσιαλιστές» ἡγέτες, μπαίνοντας στήν κυβέρνηση τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀποδείχνονταν κατά κανόνα ἀνδρείκελα, μαριονέτες, προκάλυμμα γιά τούς καπιταλιστές, ὄργανο ἐξαπάτησης τῶν ἐργατῶν. «Οἱ δημοκράτες καί οἱ ρεπουμπλικάνοι» καπιταλιστές τῆς Ρωσίας ἔβαλαν μπρός τήν ἴδια αὐτή μέθοδο. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἄφησαν ἀμέσως νά τούς ξεγελάσουν, καί στίς 6 τοῦ Μάη ἡ κυβέρνηση «συνασπισμοῦ» μέ τή συμμετοχή τοῦ Τσερνόφ, τοῦ Τσερετέλι καί Σία, ἦταν τετελεσμένο γεγονός.

Οἱ βλάκες τῶν κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων πανηγύριζαν, λούζονταν μέ αὐταρέσκεια στήν ἀκτινοβολία τῆς ὑπουργικῆς δόξας τῶν ἀρχηγῶν τους. Οἱ καπιταλιστές ἔτριβαν τά χέρια ἀπό ἱκανοποίηση, ἐφόσον εἶχαν ἀποκτήσει στό πρόσωπο τῶν «ἀρχηγῶν τῶν Σοβιέτ» βοηθούς ἐνάντια στό λαό, ἐφόσον πῆραν τήν ὑπόσχεση ἀπ᾽αὐτούς ὅτι θά ὑποστηρίζουν τίς «ἐπιθετικές ἐπιχειρήσεις στό μέτωπο», δηλ. τήν ἐπανάληψη τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ, ληστρικοῦ πολέμου, πού εἶχε σταματήσει. Οἱ καπιταλιστές ἤξεραν ὅλη τή γεμάτη ἔπαρση ἀδυναμία τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν, ἤξεραν ὅτι οἱ ὑποσχέσεις τῆς ἀστικῆς τάξης — σχετικά μέ τόν ἔλεγχο, ἀκόμη καί μέ τήν ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς, σχετικά μέ τήν πολιτική τῆς εἰρήνης κτλ. — ποτέ δέν θά ἐκπληρωθοῦν.

Ἔτσι κι᾽ἔγινε. Ἡ δεύτερη φάση στήν ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης, ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη ὥς τίς 9 ἤ ὥς τίς 18 τοῦ Ἰούνη, ἐπιβεβαίωσε στό ἀκέραιο τόν ὑπολογισμό τῶν καπιταλιστῶν ὅτι εἶναι εὔκολο νά ἐξαπατηθοῦν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι.

Τόν καιρό πού ὁ Πεσεχόνοφ καί ὁ Σκόμπελιεφ ἐξαπατοῦσαν τόν ἑαυτό τους καί τό λαό μέ παχιά λόγια, ὅτι θά πάρουν ἀπό τούς καπιταλιστές τό 100% τῶν κερδῶν τους, ὅτι ἡ «ἀντίστασή»

τους «τσακίστηκε» κτλ., οἱ καπιταλιστές ἐξακολουθοῦσαν νά δυναμώνουν. Σ'αὐτό τό διάστημα δέν ἔγινε στήν πραγματικότητα τίποτε, ἀπολύτως τίποτε, γιά νά μπεῖ χαλινάρι στούς καπιταλιστές. Οἱ λιποτάκτες τοῦ σοσιαλισμοῦ πού ἔγιναν ὑπουργοί ἀποδείχτηκαν πολυλογάδες, πού εἶχαν ἀποστολή νά περισποῦν τήν προσοχή τῶν καταπιεζόμενων τάξεων, ἐνῶ ὅλος ὁ κρατικός διοικητικός μηχανισμός στήν πραγματικότητα ἔμενε στά χέρια τῆς γραφειοκρατίας (τῆς ὑπαλληλίας) καί τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ περιβόητος Πάλτσινσκι, ὑφυπουργός Βιομηχανίας, ἦταν ὁ τυπικός ἐκπρόσωπος αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ, πού παρεμπόδιζε κάθε μέτρο ἐνάντια στούς καπιταλιστές. Οἱ ὑπουργοί φλυαροῦσαν καί ὅλα ἔμεναν ὅπως καί πρῶτα.

Στόν ἀγώνα ἐνάντια στήν ἐπανάσταση ἡ ἀστική τάξη χρησιμοποιοῦσε ἰδιαίτερα τόν ὑπουργό Τσερετέλι. Τόν ἔστειλαν «νά κατευνάσει» τήν Κρονστάνδη, ὅταν οἱ ἐκεῖ ἐπαναστάτες ἔφτασαν σέ τέτιο σημεῖο ἀναίδειας, ὥστε τόλμησαν νά διώξουν τόν ἐπίτροπο πού ἦταν διορισμένος ἀπό τό κέντρο. Ἡ ἀστική τάξη ἐξαπέλυσε ἀπό τίς ἐφημερίδες της μιά ἀπίστευτα θορυβώδη, κακοήθη, λυσσαλέα ἐκστρατεία ψευτιᾶς, συκοφαντίας καί κατατρεγμοῦ ἐνάντια στήν Κρονστάνδη, κατηγορώντας την ὅτι θέλει «νά ἀποχωριστεῖ ἀπό τή Ρωσία», ἐπαναλαβαίνοντας σέ χίλιους τόνους αὐτή καί ἄλλες παρόμοιες ἀνοησίες, φοβίζοντας τή μικροαστική τάξη καί τούς φιλισταίους. Ὁ Τσερετέλι, ὁ πιό τυπικός ἐκπρόσωπος τοῦ στενοκέφαλου, τρομοκρατημένου φιλισταϊσμοῦ, ἔπεσε «πιό εὐσυνείδητα» ἀπ'ὅλους στήν παγίδα τῆς ἐμπρηστικῆς ἀστικῆς ἐκστρατείας κι'ἄρχισε μέ μεγαλύτερο ζῆλο ἀπ'ὅλους «νά κεραυνοβολεῖ καί νά κατευνάζει» τήν Κρονστάνδη, χωρίς νά καταλαβαίνει ὅτι παίζει ἔτσι τό ρόλο τοῦ λακέ τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά γίνει ὄργανο γιά τό κλείσιμο μιᾶς τέτιας «συμφωνίας» μέ τήν ἐπαναστατημένη Κρονστάνδη, πού καθόριζε ὅτι ὁ ἐπίτροπος τῆς Κρονστάνδης δέν θά διοριζόταν κατευθείαν ἀπό τήν κυβέρνηση, ἀλλά θά ἐκλεγόταν ἐπιτόπου καί *θά ἐπικυρωνόταν* ἀπό τήν κυβέρνηση. Μέ παρόμοιους ἀξιοθρήνητους συμβιβασμούς ἔχαναν τόν καιρό τους οἱ ὑπουργοί πού λιποτάκτησαν ἀπό τό σοσιαλισμό καί πέρασαν στήν ἀστική τάξη.

Ἐκεῖ πού δέν μποροῦσε νά παρουσιαστεῖ ἕνας ἀστός-ὑπουργός, γιά νά ὑπερασπίσει τήν κυβέρνηση μπροστά στούς ἐπαναστάτες ἐργάτες ἤ στά Σοβιέτ, ἐκεῖ παρουσιαζόταν (πιό σωστά: ἐκεῖ στελνόταν ἀπό τήν ἀστική τάξη) ἕνας «σοσιαλιστής» ὑπουργός, ὁ Σκόμπελιεφ, ὁ Τσερετέλι, ὁ Τσερνόφ κτλ. καί

ἔκανε εὐσυνείδητα τή δουλιά τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔβαζε ὅλα του τά δυνατά γιά νά ὑπερασπίσει τήν κυβέρνηση, ἔβγαζε ἀθῶες περιστερές τούς καπιταλιστές, ἐξαπατοῦσε τό λαό, δίνοντας ὑποσχέσεις, ὑποσχέσεις καί ξανά ὑποσχέσεις, συμβουλές νά περιμένει, νά περιμένει καί ξανά νά περιμένει.

Ὁ ὑπουργός Τσερνόφ ἦταν ἀπασχολημένος κυρίως μέ τά παζαρέματα μέ τούς ἀστούς συναδέλφους του ὥς τό μήνα Ἰούλη, ὥς τή νέα «κρίση ἐξουσίας», πού ἄρχισε τότε μετά τό κίνημα τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη, ὥς τήν ἀποχώρηση τῶν καντέτων ἀπό τήν κυβέρνηση, ὁ ὑπουργός Τσερνόφ ἦταν συνεχῶς ἀπασχολημένος μέ ἕνα ὠφέλιμο, ἐνδιαφέρον, βαθιά λαϊκό ἔργο: «προσπαθοῦσε νά πείσει» τούς ἀστούς συναδέλφους του, νά τούς νουθετήσει νά δεχτοῦν τουλάχιστο τήν ἀπαγόρευση τῶν πράξεων ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς. Τήν ἀπαγόρευση αὐτή τήν εἶχαν ὑποσχεθεῖ μέ τόν πιό ἐπίσημο τρόπο στούς ἀγρότες στό Πανρωσικό συνέδριο (Σοβιέτ) τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης. Ἡ ὑπόσχεση ὅμως ἔμεινε ὑπόσχεση. Ὁ Τσερνόφ δέν μπόρεσε νά τήν ἐκπληρώσει οὔτε τό Μάη, οὔτε τόν Ἰούνη, ὥς τή στιγμή πού τό ἐπαναστατικό κύμα τοῦ αὐθόρμητου ξεσπάσματος τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη, πού συνέπεσε μέ τήν ἀποχώρηση τῶν καντέτων ἀπό τήν κυβέρνηση, ἔδοσε τή δυνατότητα νά ἐφαρμοστεῖ τό μέτρο αὐτό. Μά καί τότε τό μέτρο αὐτό ἀποδείχτηκε μεμονωμένο, ἀνίσχυρο νά ἐπιφέρει σοβαρές βελτιώσεις στήν ὑπόθεση τοῦ ἀγώνα τῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στούς τσιφλικάδες γιά τή γῆ.

Στό μέτωπο τόν καιρό αὐτό τό ἀντεπαναστατικό, ἰμπεριαλιστικό καθῆκον νά ξαναρχίσει ὁ ἰμπεριαλιστικός, ληστρικός πόλεμος, καθῆκον πού δέν μπόρεσε νά τό ἐκπληρώσει ὁ λαομίσητος Γκουτσκόφ, τό ἐκπλήρωνε πετυχημένα καί λαμπρά ὁ «ἐπαναστάτης δημοκράτης» Κέρενσκι, τό νεοξεφουρνισμένο μέλος τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. Ὁ Κέρενσκι μεθοῦσε μέ τήν ἴδια του τήν εὐγλωττία, τόν λιβάνιζαν οἱ ἰμπεριαλιστές, πού τόν ἔπαιζαν σάν πιόνι, τόν κολάκευαν, τόν ἐγκωμίαζαν — ὅλα αὐτά γιατί ἐξυπηρετοῦσε μέ πίστη καί ἀφοσίωση τούς καπιταλιστές, πείθοντας τά «ἐπαναστατικά στρατεύματα» νά δεχτοῦν νά ξαναρχίσει ὁ πόλεμος πού γινόταν γιά νά ἐκτελεστοῦν οἱ συμφωνίες τοῦ τσάρου Νικολάου Β΄ μέ τούς καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας, ὁ πόλεμος γιά νά πάρουν οἱ ρῶσοι καπιταλιστές τήν Κωνσταντινούπολη καί τό Λβόφ, τό Ἐρζερούμ καί τήν Τραπεζούντα.

Ἔτσι ξετυλίχτηκε ἡ δεύτερη φάση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη ὥς τίς 9 τοῦ Ἰούνη. Ἡ ἀντεπαναστατι-

κή ἀστική τάξη δυνάμωσε, στέριωσε κάτω ἀπό τήν αἰγίδα καί τήν προστασία τῶν «σοσιαλιστῶν» ὑπουργῶν καί προετοίμασε τήν ἐπίθεση καί ἐνάντια στόν ἐξωτερικό ἐχθρό καί ἐνάντια στόν ἐσωτερικό, δηλαδή τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες.

VII

Τό κόμμα τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν, τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, προετοίμαζε γιά τίς 9 τοῦ 'Ιούνη μιά διαδήλωση στήν Πετρούπολη, γιά νά δόσει ὀργανωμένη μορφή στή δυσαρέσκεια καί στήν ἀγανάκτηση τῶν μαζῶν πού μεγάλωναν ἀσυγκράτητα. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες, μπλεγμένοι στίς συμφωνίες μέ τήν ἀστική τάξη καί συνδεμένοι μέ τήν ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς ἐπίθεσης, κυριεύτηκαν ἀπό φρίκη, νιώθοντας πώς χάνουν τήν ἐπιροή τους στίς μάζες. Ξεσηκώθηκε ἕνα γενικό οὐρλιαχτό ἐνάντια στή διαδήλωση, ἕνα οὐρλιαχτό πού συνένωνε τούτη τή φορά τούς ἀντεπαναστάτες καντέτους μέ τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Κάτω ἀπό τήν καθοδήγησή τους, σάν ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς τους τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τούς καπιταλιστές, ξεκαθαρίστηκε πέρα γιά πέρα, διαγράφηκε μέ καταπληκτική παραστατικότητα ἡ στροφή τῶν μικροαστικῶν μαζῶν πρός τή συμμαχία μέ τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. 'Εδῶ βρίσκεται ἡ ἱστορική σημασία, ἐδῶ βρίσκεται τό ταξικό νόημα τῆς κρίσης τῆς 9 τοῦ 'Ιούνη.

Οἱ μπολσεβίκοι ἀνέστειλαν τή διαδήλωση, γιατί δέν ἤθελαν καθόλου νά ὁδηγήσουν ἐκείνη τή στιγμή τούς ἐργάτες σέ μιά ἀπεγνωσμένη μάχη ἐνάντια στούς συνενωμένους καντέτους, ἐσέρους καί μενσεβίκους. Ὅμως αὐτοί οἱ τελευταῖοι γιά νά διατηρήσουν ἔστω καί κάποιο μικρό ὑπόλειμμα ἀπό τήν ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν, ἀναγκάστηκαν νά ὁρίσουν μιά κοινή διαδήλωση γιά τίς 18 τοῦ 'Ιούνη. 'Η ἀστική τάξη ἔγινε ἔξω φρενῶν ἀπ'τό κακό της, βλέποντας μέ τό δίκιο της σ'αὐτό μιά ταλάντευση τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας πρός τήν πλευρά τοῦ προλεταριάτου, καί ἀποφάσισε νά παραλύσει τή δράση τῆς δημοκρατίας μέ μιά ἐπίθεση στό μέτωπο.

Πραγματικά, ἡ 18 τοῦ 'Ιούνη ἔδοσε μιά ἐξαιρετικά ἐπιβλητική νίκη στά συνθήματα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, στά συνθήματα τοῦ μπολσεβικισμοῦ, μέσα στίς μάζες τῆς Πετρούπολης καί στίς 19 τοῦ 'Ιούνη ἡ ἀστική τάξη καί ὁ βοναπαρτιστής*

* Βοναπαρτισμός (ἀπό τό ὄνομα τῶν δυό γάλλων αὐτοκρατόρων Βοναπάρτη) ὀνομάζεται μιά κυβέρνηση, πού, ἐκμεταλλευόμενη τόν ἐξαιρετικά ὀξύ ἀγώνα ἀνάμεσα στά κόμματα τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν ἐργατῶν, προσπαθεῖ νά

Κέρενσκι ἀνακοίνωναν ἐπίσημα ὅτι ἀκριβῶς στίς 18 τοῦ 'Ιούνη ἄρχισε ἡ ἐπίθεση στό μέτωπο.

'Η ἐπίθεση σήμαινε στήν πράξη ἐπανάληψη τοῦ ληστρικοῦ πολέμου πρός ὄφελος τῶν καπιταλιστῶν, παρά τή θέληση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων. Γι'αὐτό μέ τήν ἐπίθεση συνδέονταν ἀναπόφευκτα, ἀπό τή μιά, ἕνα τεράστιο δυνάμωμα τοῦ σωβινισμοῦ καί τό πέρασμα τῆς στρατιωτικῆς (συνεπῶς καί τῆς κρατικῆς) ἐξουσίας στή στρατιωτική κλίκα τῶν βοναπαρτιστῶν, καί ἀπό τήν ἄλλη, τό πέρασμα στή χρησιμοποίηση βίας ἐνάντια στίς μάζες, στή δίωξη τῶν διεθνιστῶν, στήν κατάργηση τῆς ἐλευθερίας ζύμωσης, στίς συλλήψεις καί στίς ἐκτελέσεις ἐκείνων πού εἶναι ἐνάντια στόν πόλεμο.

Ἂν ἡ 6 τοῦ Μάη εἶχε δέσει μέ παλαμάρι τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους στό ἅρμα τοῦ θριάμβου τῆς ἀστικῆς τάξης, ἡ 19 τοῦ 'Ιούνη τούς ἔδεσε στό ἅρμα αὐτό μέ ἁλυσίδες σάν δούλους τῶν καπιταλιστῶν.

VIII

'Ο ἐρεθισμός τῶν μαζῶν μέ τήν ἐπανάληψη τοῦ ληστρικοῦ πολέμου μεγάλωνε φυσικά ἀκόμη πιό γοργά καί πιό δυνατά. Στίς 3-4 τοῦ 'Ιούλη εἴχαμε τό ξέσπασμα τῆς ἀγανάκτησής τους, ξέσπασμα πού οἱ μπολσεβίκοι προσπαθοῦσαν νά τό συγκρατήσουν καί πού, ἐννοεῖται, ἔπρεπε νά προσπαθήσουν νά τοῦ δόσουν τήν πιό ὀργανωμένη μορφή.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, σάν δοῦλοι τῆς ἀστικῆς τάξης, δεμένοι μέ ἁλυσίδες μέ τόν κύριό τους, συμφώνησαν σέ ὅλα: καί γιά τή μεταφορά ἀντιδραστικῶν στρατευμάτων στήν Πετρούπολη καί γιά τήν ἐπαναφορά τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, καί γιά τόν ἀφοπλισμό τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐπαναστατικῶν στρατευμάτων, καί γιά τίς συλλήψεις, τίς καταδιώξεις, τό κλείσιμο τῶν ἐφημερίδων χωρίς δικαστική ἀπόφαση. 'Η ἐξουσία, πού ἡ ἀστική τάξη δέν μποροῦσε νά τήν πάρει ὁλοκληρωτικά μέσα στήν κυβέρνηση, πού τά Σοβιέτ δέν ἤθελαν νά τήν πάρουν, γλίστρησε στά χέρια τῆς στρατιωτικῆς κλίκας, τῶν βοναπαρτιστῶν, πού φυσικά τήν ὑποστήριξαν ὁλοκληρωτικά οἱ καντέτοι καί οἱ μαυροεκατονταρχίτες, οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές.

'Από σκαλί σέ σκαλί. Μιά καί πῆραν τόν κατήφορο τῆς συμφωνίας μέ τήν ἀστική τάξη, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι

φαίνεται ὅτι εἶναι πάνω ἀπό τά κόμματα. Στήν πραγματικότητα μιά τέτια κυβέρνηση, ἐξυπηρετώντας τούς καπιταλιστές, ἐξαπατᾶ πολύ περισσότερο τούς ἐργάτες μέ ὑποσχέσεις καί μικροελεημοσύνες.

κατρακύλησαν ἀσυγκράτητα καί βρῆκαν τόν πάτο. Στίς 28 τοῦ Φλεβάρη εἶχαν ὑποσχεθεῖ στό Σοβιέτ Πετρούπολης ὅτι θά ὑποστηρίξουν τήν ἀστική κυβέρνηση ὑπό ὅρους. Στίς 6 τοῦ Μάη τήν ἔσωσαν ἀπό τήν κατάρευση καί δέχτηκαν νά μετατραποῦν σέ ὑπηρέτες καί ὑπερασπιστές της, συμφωνώντας νά γίνει ἡ ἐπίθεση. Στίς 9 τοῦ 'Ιούνη ἑνώθηκαν μέ τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη σέ μιά ἐκστρατεία λυσσαλέου μίσους, ψευτιᾶς καί συκοφαντίας ἐνάντια στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Στίς 19 τοῦ 'Ιούνη ἐπιδοκίμασαν τήν ἐπανάληψη τοῦ ληστρικοῦ πολέμου πού εἶχε κιόλας ἀρχίσει. Στίς 3 τοῦ 'Ιούλη συμφώνησαν νά κληθοῦν ἀντιδραστικά στρατεύματα: ἀρχή τῆς ὁριστικῆς παράδοσης τῆς ἐξουσίας στούς βοναπαρτιστές. 'Από σκαλί σέ σκαλί.

Αὐτό τό ἐπαίσχυντο τέλος τῶν Κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων δέν εἶναι τυχαῖο. Εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς θέσης τῶν μικρονοικοκυρέων, τῶν μικροαστῶν, πού ἔχει ἐπιβεβαιωθεῖ πολλές φορές ἀπό τήν πείρα τῆς Εὐρώπης.

IX

'Ο καθένας ἔχει βέβαια παρατηρήσει πώς οἱ μικρονοικοκυρέοι βάζουν ὅλα τους τά δυνατά, προσπαθοῦν «νά γίνουν ἄνθρωποι», νά φτάσουν τά πραγματικά ἀφεντικά, νά ἀνεβοῦν ὥς τήν κατάσταση τοῦ «καλοστεκούμενου» νοικοκύρη, ὥς τήν κατάσταση τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὅσο κυριαρχεῖ ὁ καπιταλισμός δέν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος γιά τούς μικρονοικοκυρέους: ἤ θά περάσουν καί οἱ ἴδιοι στήν κατάσταση τῶν καπιταλιστῶν (κι'αὐτό στήν καλύτερη περίπτωση μπορεῖ νά γίνει γιά ἕναν μικρονοικοκύρη στούς ἑκατό), ἤ θά περάσουν στήν κατάσταση τοῦ καταστραμένου μικρονοικοκύρη, τοῦ μισοπρολετάριου κι' ὕστερα τοῦ προλετάριου. Τό ἴδιο καί στήν πολιτική: ἡ μικροαστική δημοκρατία, ἰδιαίτερα στό πρόσωπο τῶν ἡγετῶν της, ἀκολουθεῖ τήν ἀστική τάξη. Οἱ ἡγέτες τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας παρηγοροῦν τίς μάζες τους μέ ὑποσχέσεις καί διαβεβαιώσεις ὅτι μπορεῖ νά γίνει συμφωνία μέ τούς μεγάλους καπιταλιστές—στήν καλύτερη περίπτωση παίρνουν ἀπό τούς καπιταλιστές γιά ἕνα συντομότατο χρονικό διάστημα μικροπαραχωρήσεις, πού ἐξυπηρετοῦν ἕνα μικρό ἀνώτερο στρῶμα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, ἐνῶ σέ ὅλα τά ἀποφασιστικά, σέ ὅλα τά σπουδαῖα ζητήματα ἡ μικροαστική δημοκρατία βρισκόταν πάντα στήν οὐρά τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀνίσχυρο ἐξάρτημά της, πειθήνιο

ὄργανο στά χέρια τῶν βασιλιάδων τοῦ χρήματος. Ἡ πείρα τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας τό ἐπιβεβαίωσε αὐτό πολλές φορές.

Ἡ πείρα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού στήν πορεία της τά γεγονότα ἀναπτύσσονταν μέ ἀσυνήθιστη γρηγοράδα, ἰδιαίτερα κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί τῆς βαθύτατης κρίσης πού αὐτός προκάλεσε, ἡ πείρα αὐτή ἀπό τό Φλεβάρη ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1917 ἐπιβεβαίωσε ἐξαιρετικά καθαρά καί παραστατικά τήν παλιά μαρξιστική ἀλήθεια σχετικά μέ τήν ἀστάθεια τῆς μικροαστικῆς τάξης.

Τά διδάγματα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης εἶναι τά ἑξῆς: γιά τίς ἐργαζόμενες μάζες δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία ἀπό τή σιδερένια μέγκενη τοῦ πολέμου, τῆς πείνας, τῆς ὑποδούλωσης στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές, ἐκτός ἀπό τήν ὁλοκληρωτική ρήξη μέ τά κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ἀπό τή σαφή ἐπίγνωση τοῦ προδοτικοῦ ρόλου αὐτῶν τῶν κομμάτων, ἀπό τήν ἄρνηση κάθε συμφωνίας μέ τήν ἀστική τάξη, ἀπό τό ἀποφασιστικό πέρασμα μέ τό μέρος τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν. Μόνο οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες, ἄν τούς ὑποστηρίξουν οἱ πιό φτωχοί ἀγρότες, εἶναι σέ θέση νά τσακίσουν τήν ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, νά ὁδηγήσουν τό λαό στήν ἀπόκτηση γῆς χωρίς ἐξαγορά, στήν πλήρη ἐλευθερία, στή νίκη ἐνάντια στήν πείνα, στή νίκη ἐνάντια στόν πόλεμο, στή δίκαιη καί σταθερή εἰρήνη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τό ἄρθρο αὐτό, ὅπως φαίνεται ἀπό τό κείμενο, ἔχει γραφτεῖ στά τέλη τοῦ Ἰούλη.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐπανάστασης στή διάρκεια τοῦ Αὐγούστου ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα ὅσα λέγονται στό ἄρθρο. Ἔπειτα ἡ ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ[47] στά τέλη τοῦ Αὐγούστου δημιούργησε μιά νέα στροφή τῆς ἐπανάστασης, δείχνοντας ξεκάθαρα σέ ὅλο τό λαό ὅτι οἱ καντέτοι σέ συμμαχία μέ τούς ἀντεπαναστάτες στρατηγούς ἐπιδιώκουν νά διαλύσουν τά Σοβιέτ καί νά παλινορθώσουν τή μοναρχία. Τό πόσο ἰσχυρή εἶναι αὐτή ἡ νέα στροφή τῆς ἐπανάστασης, ἄν θά κατορθώσει νά βάλει τέρμα στήν ὀλέθρια πολιτική τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη — αὐτό θά τό δείξει τό κοντινό μέλλον...

Ν. Λένιν

6 τοῦ Σεπτέμβρη 1917

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΛΟΓΟ ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΕΦ ΣΤΗΝ ΚΕΕ ΑΠ᾽ΑΦΟΡΜΗ ΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ[48]

῾Ο λόγος τοῦ σ. Κάμενεφ τῆς 6 τοῦ Αὐγούστου στήν ΚΕΕ ἀπ᾽ἀφορμή τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης δέν μπορεῖ νά μήν προκαλέσει ἀντίδραση ἀπομέρους τῶν μπολσεβίκων, πού μένουν πιστοί στό Κόμμα τους καί στίς ἀρχές τους.

Στήν πρώτη κιόλας φράση τοῦ λόγου του ὁ σ. Κάμενεφ ἔκανε μιά ἐπίσημη δήλωση, πού προσδίνει στό λόγο του πραγματικά τερατώδη χαρακτήρα. ῾Ο σ. Κάμενεφ διευκρινίζει ὅτι ἐκφράζει μόνο τήν προσωπική του γνώμη, ὅτι «ἡ ὁμάδα μας δέν συζήτησε αὐτό τό ζήτημα».

Πρῶτο, ἀπό πότε μέσα σ᾽ἕνα ὀργανωμένο κόμμα τά ξεχωριστά μέλη του ἐκφράζουν πάνω σέ σοβαρά ζητήματα «μόνο τήν προσωπική τους γνώμη»; Μιά καί ἡ ὁμάδα δέν συζήτησε τό ζήτημα, ὁ σ. Κάμενεφ δέν εἶχε τό δικαίωμα νά μιλήσει. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπό τά ἴδια του τά λόγια.

Δεύτερο, μέ ποιό δικαίωμα ὁ σ. Κάμενεφ ξέχασε ὅτι ὑπάρχει ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ἐνάντια στή συμμετοχή στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης; Ἄν ἡ ἀπόφαση αὐτή δέν ἔχει ἀκυρωθεῖ ἀπό τό συνέδριο ἤ μέ καινούργια ἀπόφαση τῆς ΚΕ, ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελεῖ νόμο γιά τό Κόμμα. Ἄν ἔχει ἀκυρωθεῖ, τότε ὁ σ. Κάμενεφ δέν θά μποροῦσε ν᾽ἀποσιωπᾶ τό γεγονός αὐτό, δέν θά μποροῦσε νά μιλάει σέ παρελθόντα χρόνο: «ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, κρατούσαμε ὥς τά σήμερα ἀρνητική στάση ἀπέναντι στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης».

Κι᾽ἐδῶ βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὁ Κάμενεφ ὄχι μόνο δέν εἶχε τό δικαίωμα νά μιλήσει, μά καί ὅτι παραβίασε ἀνοιχτά τήν ἀπόφαση τοῦ Κόμματος, μιλοῦσε ἀνοιχτά ἐνάντια στό Κόμμα,

τορπίλιζε τή θέλησή του, χωρίς νά ἀναφέρει οὔτε λέξη γιά τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ πού ἦταν ὑποχρεωτική γι'αὐτόν. Ὡστόσο ἡ ἀπόφαση αὐτή δημοσιεύτηκε τήν κατάλληλη στιγμή στήν «Πράβντα» καί μάλιστα μέ τήν προσθήκη ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κόμματος θά ἀποχωρήσει ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ, ἄν αὐτή ταχθεῖ ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης*.

Ὁ Κάμενεφ δέν ἔκθεσε σωστά τά ἐπιχειρήματα γιά τήν «προηγούμενη» ἀρνητική στάση τῶν μπολσεβίκων στό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης. Ἀποσιώπησε τό γεγονός ὅτι σ'αὐτή θά πάρουν μέρος οἱ σοσιαλιμπεριαλιστές, ὅτι εἶναι ντροπή γιά ἕναν ἐπαναστάτη σοσιαλδημοκράτη νά ἔχει σχέσεις μέ τέτιους ἀνθρώπους.

Ὅσο λυπηρό κι'ἄν εἶναι νά τό ὁμολογήσουμε, πρέπει ὡστόσο νά τό ὁμολογήσουμε: ὁ Στάροστιν, πού συχνά καί σέ πολλές περιπτώσεις ἔχει μπερδέψει τά πράγματα, ἔκφρασε τήν ἄποψη τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας 1000 φορές καλύτερα, σωστότερα κι'ἀξιοπρεπέστερα ἀπό τόν Κάμενεφ. Νά πάρουμε μέρος σέ μιά συνδιάσκεψη μαζί μέ σοσίαλιμπεριαλιστές, μέ ὑπουργούς, μέ συνεργάτες τοῦ καθεστῶτος τῶν δημίων τῆς Ρωσίας εἶναι αἶσχος καί προδοσία. Τότε εἶναι περιττό καί νά μιλᾶμε γιά διεθνισμό.

Τά ἐπιχειρήματα τοῦ Κάμενεφ ὑπέρ τῆς «ἀλλαγῆς» τῆς ἄποψής μας γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης εἶναι στήν οὐσία ἀδύνατα μέχρι γελοίου.

«Γιά μᾶς ἔγινε φανερό — εἶπε ὁ Κάμενεφ — ὅτι ἀπό τούτη (;;) τή στιγμή ἡ συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης παύει (;;) νά εἶναι τυφλό ὄργανο στά χέρια τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν».

Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια. Δέν ὑπάρχει κανένα γεγονός, καί ὁ Κάμενεφ δέν μπόρεσε νά ἐπικαλεστεῖ τίποτε τό σοβαρό. Ἄν οἱ ἀγγλογάλλοι σοσιαλιμπεριαλιστές δέν παίρνουν μέρος, ἐνῶ οἱ γερμανοί παίρνουν — μήπως αὐτό εἶναι ἀλλαγή ἀπό ἄποψη ἀρχῶν;; Μήπως αὐτό εἶναι γενικά ἀλλαγή ἀπό τήν ἄποψη ἑνός διεθνιστῆ; Μήπως ὁ Κάμενεφ «ξέχασε» κιόλας τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Κόμματός μας (τῆς 29 τοῦ Ἀπρίλη) σχετικά μέ μιά ἐντελῶς ἀνάλογη περίπτωση, πού ἀφοροῦσε τό δανό σοσιαλιμπεριαλιστή;

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 66. *Ἡ Σύντ.*

«Πάνω ἀπό τή Στοκχόλμη—εἶπε σέ συνέχεια ὁ Κάμενεφ, ὅπως ἀναφέρουν οἱ ἐφημερίδες—ἀρχίζει νά κυματίζει ἡ πλατιά ἐπαναστατική σημαία, κάτω ἀπό τήν ὁποία κινητοποιοῦνται οἱ δυνάμεις τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου».

Αὐτό εἶναι μιά πολύ ἀνόητη μεγαλοστομία σύμφωνη μέ τό πνεῦμα τοῦ Τσερνόφ καί τοῦ Τσερετέλι. Εἶναι ὁλοφάνερη ἀναλήθεια. Ὄχι μιά ἐπαναστατική σημαία, ἀλλά μιά σημαία συναλλαγῶν, συμφωνιῶν, ἀμνηστίας στούς σοσιαλιμπεριαλιστές, διαπραγματεύσεων ἀνάμεσα στούς τραπεζίτες γιά τό μοίρασμα τῶν προσαρτήσεων, νά ποιά σημαία ἀρχίζει στήν πραγματικότητα νά κυματίζει πάνω ἀπό τή Στοκχόλμη.

Δέν μπορεῖ νά ἀνεχθοῦμε τό Κόμμα τῶν διεθνιστῶν, πού εἶναι ὑπεύθυνο μπροστά σ᾽ὅλο τόν κόσμο γιά τόν ἐπαναστατικό διεθνισμό, νά ἐκθέτει τόν ἑαυτό του, ἐρωτοτροπώντας μέ τά τεχνάσματα τῶν ρώσων καί τῶν γερμανῶν σοσιαλιμπεριαλιστῶν, μέ τά τεχνάσματα τῶν ὑπουργῶν τῆς ἀστικῆς ἰμπεριαλιστικῆς κυβέρνησης τῶν Τσερνόφ, τῶν Σκόμπελιεφ καί Σία.

᾽Αποφασίσαμε νά ἱδρύσουμε τήν III Διεθνή. Πρέπει νά τό πραγματοποιήσουμε αὐτό παρά καί ἐνάντια σ᾽ὅλες τίς δυσκολίες. Οὔτε ἕνα βῆμα πίσω, πρός τά παζαρέματα ἀνάμεσα στούς σοσιαλιμπεριαλιστές καί στούς λιποτάκτες τοῦ σοσιαλισμοῦ!

«Προλετάρι», ἀρ. φύλ. 3,
29 (16) τοῦ Αὐγούστου 1917
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Προλετάρι»

ΦΗΜΕΣ ΓΙΑ ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ

Τό σημείωμα πού δημοσιεύτηκε μ'αὐτό τόν τίτλο στή «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλ. 103 τῆς 17 τοῦ Αὐγούστου, ἀξίζει νά προσεχτεῖ πολύ σοβαρά καί πρέπει νά σταθοῦμε [ξανά καί ξανά] σ'αὐτό, μολονότι ἐκεῖνο πού στό σημείωμα παρουσιάζεται σάν κάτι σοβαρό δέν ἔχει καμιά ἀπολύτως σοβαρότητα.

Τό περιεχόμενο τοῦ σημειώματος συνοψίζεται στό ἑξῆς: στίς 14 Αὐγούστου κυκλοφόρησαν στή Μόσχα φῆμες ὅτι μερικά κοζάκικα τμήματα ἔρχονται δῆθεν ἀπό τό μέτωπο στή Μόσχα καί πώς ταυτόχρονα «ὁρισμένες στρατιωτικές μονάδες, στηριζόμενες στίς συμπάθειες μερικῶν κοινωνικῶν κύκλων τῆς Μόσχας», ὀργανώνουν «ἀποφασιστικές ἀντεπαναστατικές ἐνέργειες». Σέ συνέχεια οἱ στρατιωτικές ἀρχές ἐνημέρωσαν τάχα τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς Μόσχας, καί «μέ τή συμμετοχή τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ΚΕΕ» (δηλαδή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων) πῆραν μέτρα γιά νά δείξουν στούς στρατιῶτες τήν ἀνάγκη περιφρούρησης τῆς πόλης κτλ. «Στίς προετοιμασίες αὐτές κλήθηκαν νά πάρουν μέρος καί ἀντιπρόσωποι τῶν μπολσεβίκων τῆς Μόσχας, πού ἔχουν ἐπιροή σέ πολλές στρατιωτικές μονάδες—ἔτσι τελειώνει τό σημείωμα—ὅπου στήν προκειμένη περίπτωση τούς ἐπιτράπηκε ἡ ἐλεύθερη εἴσοδος».

Ἡ τελευταία αὐτή φράση σκόπιμα εἶναι συνταγμένη μέ ἀσαφή καί διφορούμενο τρόπο: ἄν οἱ μπολσεβίκοι ἔχουν ἐπιροή σέ πολλές στρατιωτικές μονάδες (πράγμα ἀναμφισβήτητο καί πασίγνωστο), τότε μέ ποιό τρόπο καί ποιός *μποροῦσε* «νά ἐπιτρέψει» στούς μπολσεβίκους «ἐλεύθερη εἴσοδο» σ'αὐτές τίς μονάδες; Μά αὐτός εἶναι ὁλοφάνερος παραλογισμός. Ἄν ὅμως πραγματικά «στήν προκειμένη περίπτωση» «ἐπέτρεψαν ἐλεύθερη εἴσοδο» (ποιός; προφανῶς οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι!) στούς μπολσεβίκους σέ *ὁποιεσδήποτε* στρατιωτικές μονάδες, τότε αὐτό σημαίνει ὅτι ὑπῆρξε κάποιος *συνασπισμός*, κάποια συμμαχία, κάποια συμφωνία ἀνάμεσα στούς μπολσεβί-

κους καί στούς ἀμυνίτες μέ σκοπό τήν «ὑπεράσπιση ἀπό τήν ἀντεπανάσταση».

Αὐτό λοιπόν τό περιστατικό προσδίδει σοβαρή σημασία στό ὄχι σοβαρό σημείωμα καί ἀπαιτεῖ ἀπό ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες νά δοῦν μέ τή μεγαλύτερη προσοχή τά γεγονότα πού ἐκθέσαμε.

Οἱ φῆμες πού διαδίδουν οἱ ἀμυνίτες, δηλαδή οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, εἶναι ὁλοφάνερα ἀνόητες καί εἶναι ἐντελῶς ἐξόφθαλμος ὁ βρωμερός καί αἰσχρός πολιτικός μικροϋπολογισμός, πού ἐπιδιώκεται μέ τή διάδοσή τους. Πραγματικά ἀντεπαναστατική εἶναι ἴσα-ἴσα ἡ Προσωρινή κυβέρνηση, πού οἱ ἀμυνίτες θέλουν δῆθεν νά τήν ὑπερασπίσουν. Ἀκριβῶς ἡ Προσωρινή κυβέρνηση καί οἱ «σοσιαλιστές»-ὑπουργοί κάλεσαν στήν πραγματικότητα τά κοζάκικα τμήματα ἀπό τό μέτωπο στίς πρωτεύουσες, λογουχάρη στήν Πετρούπολη στίς 3 τοῦ Ἰούλη, ὅπως τό ἐπιβεβαίωσε αὐτό ἐπίσημα ὁ κοζάκος στρατηγός Καλέντιν στήν ἀντεπαναστατική ἰμπεριαλιστική σύσκεψη τῆς Μόσχας. Αὐτό εἶναι γεγονός.

Καί νά, αὐτό τό γεγονός, πού ξεσκεπάζει τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, πού ἀποδείχνει τήν προδοσία τους ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση, τή *συμμαχία τους* μέ τούς ἀντεπαναστάτες, τή *συμμαχία τους* μέ τούς Καλέντιν, αὐτό τό γεγονός οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι θέλουν νά τό κουκουλώσουν, νά τό συγκαλύψουν, νά τό κάνουν νά ξεχαστεῖ, διαδίδοντας τίς «φῆμες» ὅτι τάχα οἱ κοζάκοι ἔρχονται στή Μόσχα παρά τή θέληση τοῦ Κέρενσκι, τοῦ Τσερετέλι, τοῦ Σκόμπελιεφ, τοῦ Αὐξέντιεφ, ὅτι τάχα οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι «ὑπερασπίζουν τήν ἐπανάσταση» καί τά παρόμοια. Ὁ πολιτικός μικροϋπολογισμός τῶν προδοτῶν μενσεβίκων καί ἀμυνιτῶν εἶναι ὁλοκάθαρος: θέλουν νά ἐξαπατήσουν τούς ἐργάτες, νά παρουσιαστοῦν σάν ἐπαναστάτες, νά μάθουν κάτι γιά τούς μπολσεβίκους (γιά νά τό μεταδόσουν, φυσικά, στήν ἀντικατασκοπεία), νά μπαλώσουν τήν ὑπόληψή τους! Μικροϋπολογισμός τόσο πρόστυχος, ὅσο καί κακοφτιαγμένος! Μαγειρεύοντας μιά κουτούτσικη «φήμη», θά ἀποκτήσουμε, λέει, πολύ φτηνά «εἴσοδο» στίς μπολσεβίκικες στρατιωτικές μονάδες καί θά στερεώσουμε γενικά τήν ἐμπιστοσύνη πρός τήν Προσωρινή κυβέρνηση, πείθοντας τούς ἀφελεῖς ὅτι οἱ κοζάκοι θέλουν τάχα νά ἀνατρέψουν αὐτή τήν κυβέρνηση, ὅτι ἡ κυβέρνηση αὐτή *δ έ ν* ἔχει τάχα συνασπισμό μέ τούς κοζάκους, ὅτι τάχα «ὑπερασπίζεται τήν ἐπανάσταση» καί τά λοιπά καί τά παρόμοια.

῾Ο ὑπολογισμός εἶναι καθαρός. Οἱ φῆμες εἶναι ἀνόητες καί χαλκευμένες. Μά ἡ ἐμπιστοσύνη πού θά κερδίσουμε γιά τήν Προσωρινή κυβέρνηση θά εἶναι ἀληθινή καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή θά τραβήξουμε καί τούς μπολσεβίκους σέ «συνασπισμό» μαζί μας!

Εἶναι δύσκολο νά πιστέψει κανείς ὅτι ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους μπορεῖ νά βρεθοῦν τόσο βλάκες καί παλιάνθρωποι, ὥστε νά δέχονται νά κάνουν τώρα συνασπισμό μέ τούς ἀμυνίτες. Εἶναι δύσκολο νά τό πιστέψει κανείς, ἐπειδή, πρῶτο, ὑπάρχει συγκεκριμένη ἀπόφαση τοῦ VI συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ[49] πού λέει (βλ. «Προλετάρι»[50], ἀρ. φύλ. 4) ὅτι «οἱ μενσεβίκοι πέρασαν ὁριστικά στό στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν τοῦ προλεταριάτου». Μέ ἀνθρώπους πού πέρασαν ὁριστικά στό στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν, δέν ἀρχίζει κανείς διαπραγματεύσεις, δέν κάνει συνασπισμούς μαζί τους. «Πρώτιστο καθῆκον τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας»—λέει σέ συνέχεια ἡ ἴδια ἀπόφαση—εἶναι «ἡ πλήρης ἀπομόνωσή τους (τῶν μενσεβίκων-ἀμυνιτῶν) ἀπ᾽ὅλα τά κάπως ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης». Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι οἱ μενσεβίκοι μέ τούς ἐσέρους ἀγωνίζονται ἐνάντια σ᾽αὐτή τήν ἀπομόνωση, κυκλοφορώντας ἀνόητες φῆμες. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι στή Μόσχα, ὅπως καί στήν Πετρούπολη, οἱ ἐργάτες γυρίζουν ὁλοένα καί περισσότερο τίς πλάτες στούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, γιατί βλέπουν ὅλο καί πιό καθαρά τήν προδοτική, ἀντεπαναστατική πολιτική τους, καί οἱ ἀμυνίτες γιά «νά διορθώσουν τά πράγματα» ὑποχρεώνονται νά καταφεύγουν «σέ κάθε εἴδους κακοήθειες».

᾽Εφόσον ὑπάρχει τέτια ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, οἱ μπολσεβίκοι, πού θά ἔκαναν συνασπισμό μέ τούς ἀμυνίτες γιά «ἐλεύθερη εἴσοδο» ἤ γιά ἄμεση ἔκφραση ἐμπιστοσύνης πρός τήν Προσωρινή κυβέρνηση (πού τήν ὑπερασπίζουν δῆθεν ἀπό τούς κοζάκους), οἱ μπολσεβίκοι αὐτοί θά διαγράφονταν, φυσικά, ἀμέσως—καί δικαιολογημένα—ἀπό τό Κόμμα.

Μά καί γι᾽ἄλλους ἀκόμη λόγους εἶναι δύσκολο νά πιστέψει κανείς ὅτι μποροῦν νά βρεθοῦν, στή Μόσχα ἤ ὁπουδήποτε ἀλλοῦ, μπολσεβίκοι, ἱκανοί νά κάνουν συνασπισμό μέ τούς ἀμυνίτες, νά σχηματίσουν κάτι πού νά μοιάζει μ᾽ἕνα κοινό, ἔστω καί προσωρινό ὄργανο, νά προβοῦν σέ κάποια συμφωνία κτλ. ῎Ας δεχτοῦμε τήν καλύτερη περίπτωση γιά τούς τέτιους μπολσεβίκους, πού εἶναι πολύ λίγο πιθανό ὅτι ὑπάρχουν: ἄς δεχτοῦμε ὅτι πραγματικά πίστεψαν ἀπό ἀφέλεια στίς φῆμες πού τούς μετέδοσαν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, ἄς δεχτοῦμε ἀκόμη

ὅτι, γιά νά τούς ἐμπνεύσουν ἐμπιστοσύνη, τούς ἀνακοίνωσαν ὁρισμένα «γεγονότα» ἐπίσης ἐπινοημένα. Εἶναι φανερό ὅτι σ᾽αὐτή τήν περίπτωση κανένας τίμιος μπολσεβίκος, ἤ κανένας μπολσεβίκος πού δέν ἔχει χάσει τελείως τά λογικά του δέν θά ἔκανε κανενός εἴδους συνασπισμό μέ τούς ἀμυνίτες, δέν θά ἔκλεινε κανενός εἴδους συμφωνία γιά «ἄνοιγμα εἰσόδου» κτλ. ᾽Ακόμη καί σ᾽αὐτή τήν περίπτωση ὁ μπολσεβίκος θά ἔλεγε: οἱ ἐργάτες μας, οἱ στρατιῶτες μας θά πολεμήσουν ἐνάντια στά ἀντεπαναστατικά στρατεύματα, ἄν αὐτά ἀρχίσουν τώρα ἐπίθεση κατά τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, *ὄχι* γιά νά ὑπερασπίσουν τήν κυβέρνηση αὐτή, πού στίς 3 τοῦ ᾽Ιούλη κάλεσε τόν Καλέντιν καί Σία, ἀλλά γιά νά ὑπερασπίσουν αὐτοτελῶς τήν ἐπανάσταση, ἐπιδιώκοντας τούς δικούς τους σκοπούς, τούς σκοπούς τῆς νίκης τῶν ἐργατῶν, τῆς νίκης τῶν φτωχῶν, τῆς νίκης τῆς ὑπόθεσης τῆς εἰρήνης, καί ὄχι τῆς νίκης τῶν ἰμπεριαλιστῶν—τοῦ Κέρενσκι, τοῦ Αὐξέντιεφ, τοῦ Τσερετέλι, τοῦ Σκόμπελιεφ καί Σία. ᾽Ακόμη καί στήν ἐξαιρετικά σπάνια αὐτή περίπτωση πού προϋποθέσαμε, ὁ μπολσεβίκος θά ἔλεγε στούς μενσεβίκους: φυσικά, ἐμεῖς θά πολεμήσουμε, ὅμως δέν θά συνάψουμε μαζί σας οὔτε τήν ἐλάχιστη πολιτική συμμαχία, δέν θά σᾶς ἔχουμε οὔτε καί τήν ἐλάχιστη ἐμπιστοσύνη—ἀκριβῶς ὅπως καί τό Φλεβάρη τοῦ 1917, τότε πού οἱ σοσιαλδημοκράτες πολεμοῦσαν ἐνάντια στόν τσαρισμό μαζί μέ τούς καντέτους, χωρίς νά συνάψουν καμιά συμμαχία μέ τούς καντέτους, χωρίς νά τούς πιστέψουν οὔτε γιά μιά στιγμή. ῾Η παραμικρότερη ἐμπιστοσύνη πρός τούς μενσεβίκους θά ἦταν σήμερα προδοσία τῆς ἐπανάστασης, τό ἴδιο ὅπως καί ἡ ἐμπιστοσύνη πρός τούς καντέτους στά 1905-1917.

῾Ο μπολσεβίκος θά ἔλεγε στούς ἐργάτες καί στούς στρατιῶτες: ἐμπρός νά πολεμήσουμε, δέν πρέπει ὅμως νά ἔχετε οὔτε ἴχνος ἐμπιστοσύνης στούς μενσεβίκους, ἄν δέν θέλετε νά χάσετε τούς καρπούς τῆς νίκης.

Τούς μενσεβίκους τούς συμφέρει πάρα πολύ νά διαδίδουν ψεύτικες φῆμες καί ὑποθέσεις ὅτι δῆθεν ἡ κυβέρνηση πού ὑποστηρίζουν σώζει τήν ἐπανάσταση, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἡ κυβέρνηση αὐτή *βρίσκεται ἤδη σέ συνασπισμό* μέ τούς Καλέντιν, εἶναι *ἤδη* ἀντεπαναστατική, ἔκανε *ἤδη* ἕνα σωρό ἐνέργειες καί κάνει καθημερινά καινούργιες γιά νά ἐκπληρώσει τούς ὅρους αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ της μέ τούς Καλέντιν.

Τό νά πιστεύει κανείς αὐτές τίς φῆμες, νά τίς ὑποστηρίζει ἄμεσα ἤ ἔμμεσα θά σήμαινε ἀπό τήν πλευρά τῶν μπολσεβίκων

προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐπανάστασης. Σήμερα ἡ κυριότερη ἐγγύηση γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης εἶναι: σαφής ἐπίγνωση ἀπομέρους τῶν μαζῶν τῆς προδοσίας τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πλήρης ρήξη μαζί τους, καί τέτιο ὁλοκληρωτικό μποϋκοτάρισμά τους ἀπό κάθε ἐπαναστάτη προλετάριο, ὅπως τό μποϋκοτάρισμα τῶν καντέτων ὕστερα ἀπό τήν πείρα τοῦ 1905.

((Αὐτό τό ἄρθρο παρακαλῶ νά ἀντιγραφεῖ σέ ἀρκετά ἀντίγραφα, γιά νά σταλεῖ ταυτόχρονα γιά δημοσίευση σέ ἀρκετές ἐφημερίδες καί περιοδικά τοῦ κόμματος, καί παράλληλα νά ὑποβληθεῖ ἐξονόματός μου στήν ΚΕ μέ τήν ἑξῆς ὑποσημείωση:

Αὐτό τό ἄρθρο παρακαλῶ νά θεωρηθεῖ σάν εἰσήγησή μου στήν ΚΕ, μαζί μέ τήν πρότασή μου νά ὁριστεῖ ἐπίσημη ἔρευνα ἀπομέρους τῆς ΚΕ μέ συμμετοχή μοσχοβιτῶν μή μελῶν τῆς ΚΕ γιά νά ἐξακριβωθεῖ τό γεγονός, ἄν πάνω σ'αὐτή τή βάση δημιουργήθηκαν κοινά ὄργανα μπολσεβίκων καί ἀμυνιτῶν, ἄν ἔγιναν συνασπισμοί ἤ συμφωνίες, σέ τί ἀκριβῶς βρῆκαν τήν ἔκφρασή τους κτλ. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξεταστοῦν ἐπίσημα τά γεγονότα καί τά καθέκαστα, νά γνωστοῦν ὅλες οἱ λεπτομέρειες. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τή δουλιά ὁρισμένα μέλη τῆς ΚΕ ἤ τῆς 'Επιτροπῆς Μόσχας, σέ περίπτωση πού ἐπιβεβαιωθεῖ τό γεγονός τῆς ὕπαρξης συνασπισμοῦ, καί νά μπεῖ στήν πρώτη ἤδη ὁλομέλεια τῆς ΚΕ ζήτημα ἐπίσημης ἀπομάκρυνσής τους ὥς τό συνέδριο. Γιατί *τώρα,* ὕστερα ἀπό τή σύσκεψη τῆς Μόσχας, ὕστερα ἀπό τήν ἀπεργία, ὕστερα ἀπό τίς 3-5 τοῦ 'Ιούλη, ἀκριβῶς ἡ Μόσχα ἀποκτάει ἤ μπορεῖ νά ἀποκτήσει τή σημασία *κέντρου.* Σ'αὐτό τό τεράστιο προλεταριακό κέντρο, πού εἶναι μεγαλύτερο ἀπό τήν Πετρούπολη, εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατό νά φουντώσει ἕνα κίνημα σάν τό κίνημα τῆς 3-5 τοῦ 'Ιούλη. Τότε στήν Πετρούπολη τό καθῆκον ἦταν: νά δοθεῖ στό κίνημα εἰρηνικός καί ὀργανωμένος χαρακτήρας. Αὐτό *ἦταν* ἕνα σωστό σύνθημα. Τώρα στή Μόσχα τό καθῆκον *μπαίνει* ἐντελῶς διαφορετικά: τό παλιό σύνθημα θά ἦταν πέρα γιά πέρα λαθεμένο. Τώρα τό καθῆκον μας θά ἦταν *νά πάρουμε* οἱ ἴδιοι τήν *ἐξουσία* καί νά αὐτοανακηρυχθοῦμε κυβέρνηση στό ὄνομα τῆς εἰρήνης, τῆς μεταβίβασης τῆς γῆς στούς ἀγρότες, τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στήν καθορισμένη ἡμερομηνία σέ συμφωνία μέ τούς κατά τόπους ἀγρότες κτλ. Πολύ πιθανό ἐξαιτίας τῆς ἀνεργίας, τῆς πείνας, τῆς ἀπεργίας τῶν σιδηροδρομικῶν, τοῦ οἰκονομικοῦ ξεχαρβαλώματος κτλ. νά ξεσπάσει ἕνα

παρόμοιο κίνημα στή Μόσχα. Ἔχει ἐξαιρετική σημασία στή Μόσχα νά βρίσκονται «στό τιμόνι» ἄνθρωποι πού νά μήν ταλαντεύονται πρός τά δεξιά, νά μήν εἶναι ἱκανοί νά κάνουν συνασπισμούς μέ τούς μενσεβίκους, πού σέ περίπτωση κινήματος νά καταλαβαίνουν τά *νέα* καθήκοντα, τό *νέο* σύνθημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας, τούς *νέους* δρόμους καί τά *νέα* μέσα γιά τήν πραγματοποίησή του. Νά γιατί ἡ «ἔρευνα» σχετικά μέ τήν ὑπόθεση τοῦ συνασπισμοῦ καί ἡ μομφή στούς συνασπιστές-μπολσεβίκους, ἄν ὑπῆρξαν τέτιοι, καθώς καί ἡ ἀπομάκρυνσή τους εἶναι ἀπαραίτητη ὄχι μόνο στό ὄνομα τῆς πειθαρχίας, ὄχι μόνο γιά νά διορθωθεῖ ἡ ἀνοησία πού διαπράχθηκε, ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητη γιά τά πιό οὐσιαστικά συμφέροντα τοῦ *μελλοντικοῦ* κινήματος. Ἡ ἀπεργία τῆς 12 τοῦ Αὐγούστου στή Μόσχα ἀπόδειξε ὅτι τό *δραστήριο* προλεταριάτο ἀκολουθεῖ τούς μπολσεβίκους, παρόλο πού στίς δημοτικές ἐκλογές ἡ πλειοψηφία ἦταν μέ τούς ἐσέρους. Αὐτό μοιάζει πολύ μέ τήν κατάσταση πού ὑπῆρχε στήν Πετρούπολη πρίν ἀπό τίς 3-5 τοῦ Ἰούλη 1917. Ἡ διαφορά ὅμως εἶναι τεράστια: τότε ἡ Πετρούπολη δέν θά μποροῦσε νά πάρει τήν ἐξουσία ἀκόμη καί δυναμικά, καί ἄν τήν ἔπαιρνε δυναμικά, δέν θά μποροῦσε νά τήν κρατήσει πολιτικά, γιατί ὁ Τσερετέλι καί Σία δέν εἶχαν ἀκόμη ξεπέσει ὥς τήν ὑποστήριξη τοῦ καθεστῶτος τῶν δημίων. Νά γιατί *τότε,* στίς 3-5 τοῦ Ἰούλη 1917 στήν Πετρούπολη τό σύνθημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας θά ἦταν *λαθεμένο.* Τότε ἀκόμη καί οἱ μπολσεβίκοι δέν εἶχαν καί δέν μποροῦσαν νά ἔχουν τή συνειδητή τόλμη νά μεταχειρίζονται τόν Τσερετέλι καί Σία σάν ἀντεπαναστάτες. Τότε καί οἱ στρατιῶτες, καί οἱ ἐργάτες δέν μποροῦσαν νά ἔχουν τήν πείρα πού δημιούργησε ὁ Ἰούλης.

Τώρα τά πράγματα εἶναι τελείως διαφορετικά. Τώρα, ἄν ξεσπάσει στή Μόσχα ἕνα αὐθόρμητο κίνημα, τό σύνθημα πρέπει νά εἶναι ἀκριβῶς ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Γι'αὐτό εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο, καί ἑκατό φορές σπουδαῖο νά καθοδηγοῦν τό κίνημα στή Μόσχα κατάλληλοι ἄνθρωποι, πού νά ἔχουν καταλάβει καί χωνέψει *πέρα γιά πέρα* τό σύνθημα αὐτό. Νά γιατί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐπιμένουμε ξανά καί ξανά πώς εἶναι ἀνάγκη νά γίνουν ἔρευνες καί νά ἀπομακρυνθοῦν οἱ ἔνοχοι.))

Γράφτηκε στίς 18-19 τοῦ Αὐγούστου
(31 τοῦ Αὐγούστου-1 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1928
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VII

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΔΕΝ ΒΛΕΠΟΥΝ ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Στή συνεδρίαση τῆς ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῆς 4 τοῦ Αὐγούστου ὁ Λ. Μάρτοφ εἶπε (παραθέτουμε ἀποσπάσματα ἀπό ρεπορτάζ τῆς «Νόβαγια Ζίζν») ὅτι «ἡ κριτική τοῦ Τσερετέλι εἶναι πολύ ἤπια», ὅτι «ἡ κυβέρνηση δέν προβάλλει ἀντίσταση στίς ἀντεπαναστατικές ἀπόπειρες τῶν στρατιωτικῶν κύκλων» καί ὅτι «στούς σκοπούς μας δέν περιλαβαίνεται ἡ ἀνατροπή τῆς σημερινῆς κυβέρνησης, ἤ ἡ ὑπόσκαψη τῆς ἐμπιστοσύνης πρός αὐτή...». «Ὁ ἀντικειμενικός συσχετισμός τῶν δυνάμεων—συνεχίζει ὁ Μάρτοφ—δέν μᾶς ἐπιτρέπει τώρα νά ζητᾶμε τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Αὐτό θά μποροῦσε νά ἔχει τή θέση του μόνο στήν πορεία ἑνός ἐμφυλίου πολέμου, πού σήμερα εἶναι ἀπαράδεκτος». «Δέν ἔχουμε σκοπό νά ἀνατρέψουμε τήν κυβέρνηση—τελειώνει ὁ Μάρτοφ—πρέπει ὅμως νά τῆς ὑποδείξουμε ὅτι στή χώρα ὑπάρχουν καί ἄλλες δυνάμεις ἐκτός ἀπό τούς καντέτους καί τούς στρατιωτικούς. Εἶναι οἱ δυνάμεις τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας καί σ'αὐτές πρέπει νά στηρίζεται ἡ Προσωρινή κυβέρνηση».

Οἱ συλλογισμοί αὐτοί τοῦ Μάρτοφ εἶναι ἀξιοσημείωτοι καί ἀξίζει νά σταθοῦμε σ'αὐτούς μ'ὅλη μας τήν προσοχή. Εἶναι ἀξιοσημείωτοι, γιατί ἐπαναλαβαίνουν ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα τά πιό διαδομένα, τά πιό βλαβερά, τά πιό ἐπικίνδυνα πολιτικά λάθη τῆς μικροαστικῆς μάζας, τίς πιό τυπικές προλήψεις της. Ἀπ'ὅλους τούς ἐκπροσώπους τῆς μάζας αὐτῆς ὁ Μάρτοφ, σάν δημοσιολόγος εἶναι ἀσφαλῶς ἕνας ἀπό τούς πιό «ἀριστερούς», ἀπό τούς πιό ἐπαναστατικούς, ἀπό τούς πιό συνειδητούς καί ἱκανούς. Γι'αὐτό ἀκριβῶς εἶναι πιό ὠφέλιμο νά ἐξετάσουμε τούς δικούς του ἀκριβῶς συλλογισμούς, καί ὄχι τούς συλλογισμούς κάποιου Τσερνόφ, πού κάνει ἐπίδειξη μέ μιά ἐπιλογή κούφιων λέξεων, ἤ τοῦ χοντροκέφαλου Τσερετέλι κτλ. Ἐξετάζοντας τίς

ἀπόψεις τοῦ Μάρτοφ, θά ἐξετάσουμε ὅ,τι πιό λογικό ὑπάρχει σήμερα στίς ἰδέες τῆς μικροαστικῆς τάξης.

Ἐξαιρετικά χαρακτηριστικές εἶναι, πρίν ἀπόλα, οἱ ταλαντεύσεις τοῦ Μάρτοφ σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ περάσματος τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούλη ὁ Μάρτοφ ἦταν *κατά* τοῦ συνθήματος αὐτοῦ. Ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη τάσσεται *ὑπέρ*. Στίς ἀρχές τοῦ Αὐγούστου εἶναι πάλι κατά καί προσέξτε, πόσο τερατωδῶς παράλογη, πόσο γελοία ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μαρξισμοῦ εἶναι ἡ ἐπιχειρηματολογία του. Εἶναι κατά, γιατί «ὁ ἀντικειμενικός συσχετισμός τῶν δυνάμεων δέν μᾶς ἐπιτρέπει τώρα νά ζητᾶμε τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Αὐτό θά μποροῦσε νά ἔχει τή θέση του μόνο στήν πορεία ἑνός ἐμφυλίου πολέμου, πού σήμερα εἶναι ἀπαράδεκτος».

Σύγχυση μιά φορά! Βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούλη αὐτό τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας μποροῦσε νά γίνει *χωρίς* ἐμφύλιο πόλεμο (ἱερή ἀλήθεια!), ἀλλά τότε ἀκριβῶς ὁ Μάρτοφ ἦταν ἐνάντια στό πέρασμα... Δεύτερο, βγαίνει τό συμπέρασμα, ὅτι δῆθεν ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη, τότε πού ὁ Μάρτοφ ἦταν ὑπέρ τοῦ περάσματος τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, τό πέρασμα αὐτό μποροῦσε νά γίνει χωρίς ἐμφύλιο πόλεμο: αὐτό εἶναι μιά ὁλοφάνερη, κατάφωρη, πραγματική ἀναλήθεια, γιατί τή νύχτα ἀκριβῶς τῆς 4 πρός τήν 5 τοῦ Ἰούλη οἱ βοναπαρτιστές, μέ τήν ὑποστήριξη τῶν καντέτων καί τή δουλική συνδρομή τῶν Τσερνόφ καί τῶν Τσερετέλι φέρνουν τά ἀντεπαναστατικά στρατεύματα στήν Πετρούπολη. Μέσα σέ τέτιες συνθῆκες ἦταν ἀπολύτως ἀδύνατο νά παρθεῖ ἡ ἐξουσία μέ εἰρηνικό τρόπο.

Τέλος, τρίτο, ἀπό τά λεγόμενα τοῦ Μάρτοφ βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ἕνας μαρξιστής, ἤ ἔστω καί ἁπλῶς ἕνας ἐπαναστάτης δημοκράτης ἔχει τάχα τό δικαίωμα νά ἀπορίψει ἕνα σύνθημα πού ἐκφράζει σωστά τά συμφέροντα τοῦ λαοῦ καί τά συμφέροντα τῆς ἐπανάστασης, γιά τό λόγο ὅτι τό σύνθημα αὐτό θά μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ «μόνο στήν πορεία ἑνός ἐμφυλίου πολέμου»... Αὐτό ὅμως εἶναι ὁλοφάνερος παραλογισμός, ὁλοφάνερη ἄρνηση κάθε ταξικῆς πάλης, κάθε ἐπανάστασης. Γιατί, ποιός δέν ξέρει ὅτι ἡ παγκόσμια ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων μᾶς δείχνει πώς ἡ μετατροπή τῆς ταξικῆς πάλης σέ ἐμφύλιο πόλεμο δέν εἶναι τυχαία, μά ἀναπόφευκτη; Ποιός δέν ξέρει ὅτι ἀκριβῶς *ὕστερα* ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη βλέπουμε νά ἀρχίζει στή Ρωσία ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἀπό τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη, μέ τόν ἀφοπλισμό τῶν συνταγμάτων, τίς ἐκτελέσεις στό μέτωπο, τίς δολοφονίες μπολσεβίκων; Ὁ

ἐμφύλιος πόλεμος ἦταν, βλέπετε, «ἀπαράδεκτος» γιά τήν ἐπαναστατική δημοκρατία ἀκριβῶς τότε πού ἡ πορεία τῆς ἐξέλιξης τῶν γεγονότων ὁδήγησε μέ σιδερένια ἀναγκαιότητα στό σημεῖο νά τόν διεξάγει ἡ ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη.

Ὁ Μάρτοφ τά μπέρδεψε κατά τόν πιό ἀπίστευτο, κατά τόν πιό γελοῖο, τόν πιό ἀξιοθρήνητο τρόπο.

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε τή σύγχυση πού δημιούργησε πρέπει νά ποῦμε:

Ἀκριβῶς ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούλη τό σύνθημα γιά τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά δοσμένα, στά τοτινά Σοβιέτ ἦταν τό μοναδικά σωστό. Τότε τό πέρασμα αὐτό ἦταν δυνατό νά γίνει μέ εἰρηνικό τρόπο, χωρίς ἐμφύλιο πόλεμο, γιατί τότε δέν εἶχε ἀκόμη χρησιμοποιηθεῖ συστηματική βία ἐνάντια στή μάζα, ἐνάντια στό λαό, πράγμα πού ἔγινε ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη. Τότε τό πέρασμα αὐτό ἐξασφάλιζε τήν παραπέρα εἰρηνική ἀνάπτυξη ὅλης τῆς ἐπανάστασης καί, εἰδικά, τή δυνατότητα νά ἐξαλειφθεῖ εἰρηνικά ὁ ἀγώνας τῶν τάξεων καί τῶν κομμάτων *μέσα* στά Σοβιέτ.

Ὕστερα ἀπό τίς 4 τοῦ Ἰούλη τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ ἔγινε ἀδύνατο χωρίς ἐμφύλιο πόλεμο, γιατί ἀπό τίς 4-5 τοῦ Ἰούλη ἡ ἐξουσία πέρασε στά χέρια τῆς στρατιωτικῆς, βοναπαρτιστικῆς κλίκας, πού ὑποστηριζόταν ἀπό τούς καντέτους καί τούς μαυροεκατονταρχίτες. Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα πώς ὅλοι οἱ μαρξιστές, ὅλοι οἱ ὀπαδοί τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, ὅλοι οἱ τίμιοι ἐπαναστάτες δημοκράτες *πρέπει* τώρα νά ἐξηγήσουν στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες ὅτι ἔχει ἐπέλθει ριζική ἀλλαγή τῆς κατάστασης, πράγμα πού καθορίζει ἄλλο δρόμο γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στούς προλετάριους καί μισοπρολετάριους.

Ὁ Μάρτοφ δέν ἔφερε ἐπιχειρήματα, γιά νά ὑποστηρίξει τή «γνώμη» του ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι «τώρα» ἀπαράδεκτος, γιά νά ὑποστηρίξει τή δήλωση ὅτι «ἡ ἀνατροπή τῆς σημερινῆς κυβέρνησης δέν περιλαβαίνεται» στούς σκοπούς του. Χωρίς αἰτιολόγηση ἡ γνώμη του, ὅταν μάλιστα διατυπώνεται μέσα σέ μιά ἀμυνίτικη συνέλευση, θυμίζει ἀναπόφευκτα τό ἀμυνίτικο ἐπιχείρημα: εἶναι, λέει, ἀπαράδεκτος ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στό ἐσωτερικό, γιατί μᾶς ἀπειλεῖ ὁ ἐξωτερικός ἐχθρός.

Δέν ξέρουμε ἄν ὁ Μάρτοφ θά ἀποφάσιζε νά διατυπώσει ἀνοιχτά ἕνα τέτιο ἐπιχείρημα. Τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι ἀπό τά πιό διαδομένα μέσα στή μάζα τῶν μικροαστῶν. Καί φυσικά, τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι ἀπό τά πιό φτηνά. Ἡ ἀστική τάξη δέν

φοβήθηκε τήν ἐπανάσταση καί τόν ἐμφύλιο πόλεμο σέ στιγμές πού ἀπειλοῦσε ὁ ἐξωτερικός ἐχθρός, οὔτε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1870 στή Γαλλία, οὔτε τό Φλεβάρη τοῦ 1917 στή Ρωσία. Ἡ ἀστική τάξη δέν φοβήθηκε νά ἁρπάξει τήν ἐξουσία στά χέρια της μέ ἐμφύλιο πόλεμο σέ στιγμές πού ὁ ἐξωτερικός ἐχθρός ἀπειλοῦσε. Τό ἴδιο καί τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο δέν θά πάρει ὑπόψη του αὐτό τό «ἐπιχείρημα» τῶν ψευδολόγων καί τῶν λακέδων τῆς ἀστικῆς τάξης.

* *
*

Ἕνα ἀπό τά πιό χοντρά θεωρητικά λάθη πού κάνει ὁ Μάρτοφ, καί πού εἶναι ἐπίσης ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό γιά ὅλο τόν κύκλο τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν τῶν μικροαστῶν, συνίσταται στή σύγχυση τῆς τσαρικῆς καί γενικά τῆς μοναρχικῆς ἀντεπανάστασης μέ τήν ἀστική ἀντεπανάσταση. Αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τήν εἰδική στενότητα ἤ τήν εἰδική ἀμβλύνοια τοῦ μικροαστοῦ δημοκράτη, πού δέν μπορεῖ νά ξεφύγει ἀπό τήν οἰκονομική, πολιτική καί ἰδεολογική ἐξάρτησή του ἀπό τήν ἀστική τάξη, τῆς παραχωρεῖ τά πρωτεῖα, τή βλέπει σάν «ἰδανικό», πιστεύει στίς κραυγές της γιά τόν κίνδυνο μιᾶς «ἀντεπανάστασης ἀπό τά δεξιά».

Ὁ Μάρτοφ ἔκφρασε αὐτό τόν κύκλο τῶν ἰδεῶν ἤ, πιό σωστά, αὐτή τήν ἀπερισκεψία τῆς μικροαστικῆς τάξης, λέγοντας στό λόγο του: «Σάν ἀντίβαρο τῆς πίεσης, πού ἀσκεῖται πάνω της (πάνω στήν κυβέρνηση) ἀπό τά δεξιά, ἐμεῖς πρέπει νά δημιουργήσουμε μιά ἀντιπίεση».

Ὁρίστε ἕνα δειγματάκι φιλισταϊκῆς εὐπιστίας καί ξεχάσματος τῆς ταξικῆς πάλης. Ἡ κυβέρνηση παρουσιάζεται σάν κάτι τό ὑπερταξικό καί ὑπερκομματικό, μόνο πού πάνω της ἀσκεῖται πάρα πολύ μεγάλη «πίεση» ἀπό τά δεξιά καί πρέπει νά ἀσκηθεῖ ἰσχυρότερη πίεση ἀπό τ'ἀριστερά. Ὦ, πανσοφία, ἄξια τοῦ Λουί Μπλάν, τοῦ Τσερνόφ, τοῦ Τσερετέλι καί ὅλης αὐτῆς τῆς ἀξιοκαταφρόνητης παρέας! Καί πόσο συμφέρει ἡ φιλισταϊκή αὐτή πανσοφία στούς βοναπαρτιστές, πόσο θέλουν νά παρουσιάσουν στούς «κουτομουζίκους» τά πράγματα ἔτσι ἀκριβῶς: ὅτι ἡ σημερινή κυβέρνηση παλεύει τάχα καί πρός τά δεξιά καί πρός τ'ἀριστερά, μόνο ἐνάντια στίς ἀκρότητες, πραγματοποιώντας τήν ἀληθινή ἰδέα τοῦ κράτους, ἐφαρμόζοντας στή ζωή τόν ἀληθινό δημοκρατισμό, ἐνῶ στήν πραγματικότητα αὐτή ἀκρι-

βῶς ἡ βοναπαρτιστική κυβέρνηση εἶναι κυβέρνηση τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἡ ἀστική τάξη ἔχει συμφέρον (καί γιά τή διαιώνιση τῆς κυριαρχίας της ἔχει ἀνάγκη) νά ἐξαπατᾶ τό λαό, παρουσιάζοντας τά πράγματα κατά τέτιο τρόπο, σάν νά ἀντιπροσωπεύει τάχα αὐτή «τήν ἐπανάσταση γενικά, ἐνῶ ἀπό τά δεξιά, ἀπό τή μεριά τοῦ τσάρου, μᾶς ἀπειλεῖ ἡ ἀντεπανάσταση». Μόνο μέ τήν ἀπύθμενη βλακεία τῶν Ντάν καί τῶν Τσερετέλι, μέ τόν ἀπέραντο ναρκισισμό τῶν Τσερνόφ καί τῶν Αὐξέντιεφ συντηρεῖται αὐτή ἡ ἰδέα—πού τρέφεται ἀπό τίς συνθῆκες ζωῆς τῶν μικροαστῶν—στό περιβάλλον τῆς «ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας» γενικά.

Καθένας ὅμως πού διδάχτηκε ἔστω καί κάτι ἀπό τήν ἱστορία ἤ τή μαρξιστική διδασκαλία, θά πρέπει νά παραδεχτεῖ ὅτι τήν πρώτη θέση στήν πολιτική ἀνάλυση πρέπει νά τήν ἔχει τό ζήτημα *τῶν τάξεων:* γιά ἐπανάσταση ποιᾶς τάξης πρόκειται; Καί γιά ἀντεπανάσταση ποιᾶς τάξης;

Ἡ ἱστορία τῆς Γαλλίας μᾶς δείχνει ὅτι ἡ βοναπαρτιστική ἀντεπανάσταση βλάστησε στά τέλη τοῦ 18ου αἰώνα (καί ἀργότερα γιά δεύτερη φορά στά 1848-1852) πάνω στό ἔδαφος τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης, ἀνοίγοντας μέ τή σειρά της τό δρόμο γιά τήν παλινόρθωση τῆς νόμιμης μοναρχίας. Ὁ βοναπαρτισμός εἶναι μιά μορφή διακυβέρνησης, πού γεννιέται ἀπό τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς ἀστικῆς τάξης σέ συνθῆκες δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν καί δημοκρατικῆς ἐπανάστασης.

Πρέπει νά κλείνει κανείς ἐπίτηδες τά μάτια του γιά νά μή βλέπει πώς ὁ βοναπαρτισμός ἀναπτύσσεται στή Ρωσία μπροστά στά μάτια μας σέ συνθῆκες πολύ ὅμοιες. Σήμερα ἡ τσαρική ἀντεπανάσταση εἶναι μηδαμινή, δέν ἔχει οὔτε ἴχνος πολιτικῆς βαρύτητας, δέν παίζει κανένα πολιτικό ρόλο. Οἱ τσαρλατάνοι προβάλλουν σκόπιμα τόν μπαμπούλα τῆς τσαρικῆς ἀντεπανάστασης καί ὑπερβάλλουν τή σημασία του γιά νά φοβίζουν τούς βλάκες, γιά νά σερβίρουν ἐντυπωσιακές πολιτικές εἰδήσεις στούς φιλισταίους, γιά νά ἀποσποῦν τήν προσοχή τοῦ λαοῦ ἀπό τήν πραγματική σοβαρή ἀντεπανάσταση. Δέν μπορεῖ νά διαβάσει κανείς χωρίς νά γελάσει τίς κρίσεις κάποιου Ζαρούντνι, πού πασχίζει νά ζυγίσει τόν ἀντεπαναστατικό ρόλο κάποιου ἀσήμαντου συμμάχου τῆς «Σβιατάγια Ρούς» καί «δέν παρατηρεῖ» τόν ἀντεπαναστατικό ρόλο τῆς συμμαχίας ὅλης τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας, τῆς συμμαχίας πού ὀνομάζεται Κόμμα τῶν καντέτων.

Τό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι ἡ κύρια πολιτική δύναμη τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης στή Ρωσία. Ἡ δύναμη αὐτή συσπείρωσε θαυμάσια γύρω της ὅλους τούς μαυροεκατονταρχίτες τόσο στίς ἐκλογές, ὅσο (κι᾽αὐτό εἶναι τό πιό σπουδαῖο) καί στό μηχανισμό τῆς στρατιωτικῆς καί τῆς πολιτικῆς διοίκησης, καθώς καί στήν ἐκστρατεία ψευτιᾶς, συκοφαντίας καί ἐξερεθισμοῦ πού διεξάγεται μέσω τῶν ἐφημερίδων καί στρέφεται κατά πρῶτο λόγο ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, δηλαδή στό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, καί ἔπειτα ἐνάντια στά Σοβιέτ.

Ἡ σημερινή κυβέρνηση ἐφαρμόζει βαθμιαῖα, μά σταθερά, τήν πολιτική ἐκείνη ἀκριβῶς πού τό Κόμμα τῶν καντέτων τή διακήρυσσε καί προετοίμαζε συστηματικά ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917. Ἐπανάληψη καί παράταση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, σταμάτημα τῆς «φλυαρίας» γιά εἰρήνη, παραχώρηση στούς ὑπουργούς τοῦ δικαιώματος νά κλείνουν τίς ἐφημερίδες, ἔπειτα νά ἀπαγορεύουν τά συνέδρια, ἔπειτα νά συλλαμβάνουν καί νά ἐξορίζουν, ἐπαναφορά τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ἐκτελέσεις στό μέτωπο, ἀφοπλισμός τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐπαναστατικῶν συνταγμάτων, πλημμύρισμα τῆς πρωτεύουσας μέ ἀντεπαναστατικά στρατεύματα, ἔναρξη συλλήψεων καί διώξεων τῶν ἀγροτῶν γιά αὐθαίρετες «ἁρπαγές», κλείσιμο τῶν ἐργοστασίων καί λοκάουτ—νά ἕνας κάθε ἄλλο παρά πλήρης πίνακας τῶν μέτρων πού μᾶς δίνουν ὁλοκάθαρη εἰκόνα τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης τοῦ βοναπαρτισμοῦ.

Καί ἡ ἀναβολή τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί ἡ «στέψη» τῆς βοναπαρτιστικῆς πολιτικῆς ἀπό τό «Ζέμσκι σομπόρ» στή Μόσχα, τό μεταβατικό αὐτό βῆμα γιά τήν ἀναβολή τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ὥς τό τέλος τοῦ πολέμου; Μήπως αὐτό δέν εἶναι ἕνα μαργαριτάρι τῆς βοναπαρτιστικῆς πολιτικῆς; Καί ὁ Μάρτοφ δέν βλέπει ποῦ εἶναι τό γενικό ἐπιτελεῖο τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης... Ἀληθινά—πίσω ἀπό τά δέντρα δέν βλέπουν τό δάσος.

* *
*

Πόσο ἀφάνταστα βρωμερό ρόλο λακέ ἔπαιξε ἡ ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ, δηλαδή οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πού κυριαρχοῦν μέσα σ᾽αὐτή, στήν ὑπόθεση τῆς ἀναβολῆς τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης! Οἱ καντέτοι ἔδοσαν τόν τόνο, ἔριξαν

τήν ἰδέα τῆς ἀναβολῆς, ἄρχισαν τήν ἐκστρατεία στόν Τύπο, πρότειναν ἕνα *κοζάκικο συνέδριο* μέ τό αἴτημα τῆς ἀναβολῆς. (Κοζάκικο συνέδριο! Καί πῶς νά μήν κάνουν τόν λακέ οἱ Λίμπερ, οἱ Αὐξέντιεφ, οἱ Τσερνόφ καί οἱ Τσερετέλι!) Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἔτρεξαν δουλικά πίσω ἀπό τούς καντέτους, σύρθηκαν σάν τούς σκύλους ὅταν τούς σφύριξε τό ἀφεντικό, ὅταν τούς ἀπείλησε τό κνοῦτο τοῦ ἀφεντικοῦ.

᾿Αντί νά δόσουν στό λαό μιά ἁπλή περίληψη τῶν πραγματικῶν στοιχείων, πού δείχνουν πόσο ξετσίπωτα, πόσο ἀδιάντροπα οἱ καντέτοι ἀνέβαλαν καί παρεμπόδισαν, ἀρχίζοντας ἀπό τό Μάρτη, τήν ὑπόθεση τῆς σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης· ἀντί νά ξεσκεπάσουν τίς ἀπατηλές ὑπεκφυγές καί τούς ἰσχυρισμούς ὅτι εἶναι δῆθεν ἀδύνατη ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στήν καθορισμένη ἡμερομηνία, ἀντί γι᾿αὐτό, τό Γραφεῖο τῆς ΚΕΕ ἀπόριψε γρήγορα-γρήγορα τίς «ἀμφιβολίες» πού ἔκφρασε ἀκόμη καί ὁ Ντάν (ἀκόμη καί ὁ Ντάν!), καί ἔστειλε δυό λακέδες ἀπό τό λακέδικο αὐτό σῶμα, τόν Μπράμσον καί τόν Μπρόνζοφ—στήν Προσωρινή κυβέρνηση νά εἰσηγηθοῦν «τήν ἀνάγκη ἀναβολῆς τῶν ἐκλογῶν γιά τή Συντακτική Συνέλευση ὥς τίς 28-29 τοῦ ᾿Οχτώβρη...». ῾Υπέροχη εἰσαγωγή στή στέψη τῶν βοναπαρτιστῶν ἀπό τό Ζέμσκι σομπόρ στή Μόσχα. ῞Οποιος δέν ἔφτασε στό ἔσχατο ὅριο τῆς ἀτιμίας, πρέπει νά συσπειρωθεῖ γύρω ἀπό τό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Χωρίς τή νίκη του δέν μπορεῖ οὔτε ὁ λαός *νά ἀποκτήσει* εἰρήνη, οὔτε οἱ ἀγρότες γῆ, οὔτε οἱ ἐργάτες καί ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι ψωμί.

«Προλετάρι», ἀρ. φύλ. 6, 1 τοῦ Σεπτέμβρη (19 τοῦ Αὐγούστου) 1917
῾Υπογραφή: Ν. Κάρποφ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»

ΓΡΑΜΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ «ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ ΑΠ'ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΡΙΓΑΣ»[51]

Τό φυλλάδιο αὐτό, βέβαια, δέν μπορεῖ νά ἐκδοθεῖ νόμιμα, εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νά ἐπιδιώξουμε τήν ἔκδοσή του παράνομα. Θά ἦταν ἡ πιό μεγάλη κουταμάρα, ἄν θά μᾶς περνοῦσε ἀπό τό μυαλό νά βάλουμε σέ κίνδυνο κλεισίματος τίς νόμιμες ἐφημερίδες μας (πού καί χωρίς αὐτό διατηροῦνται μέ τεράστια δυσκολία καί πού ἔχουν πάρα πολύ μεγάλη σημασία γιά μᾶς) καί νά μήν καταφέρουμε νά κάνουμε αὐτό πού μπορούσαμε στά 1912-1914, δηλ. νά χρησιμοποιοῦμε τίς νόμιμες δυνατότητες. Δέν πρέπει οὔτε νά δημοσιεύουμε νόμιμα, οὔτε νά χαλᾶμε τό ἄρθρο (τό φυλλάδιο), μετατρέποντάς το σέ νόμιμο.

Καί θά ἦταν ὄχι μόνο κουτό, ἀλλά καί πρόστυχο, ἄν *περιοριζόμασταν* μόνο στό νόμιμο λόγο, τή στιγμή πού ἡ ἐλευθερία του περιορίστηκε ὁλοφάνερα ἀπό τήν κυβέρνηση καί περιορίζεται καθημερινά.

Ξέρω ὅτι ἡ στενοκεφαλιά τῶν μπολσεβίκων μας εἶναι μεγάλη κι'ὅτι θά χρειαστεῖ πολύς κόπος γιά νά πετύχουμε τήν ἔκδοση παράνομων φυλλαδίων. Ὅμως ἐγώ θά ἐπιμένω καί πάλι θά ἐπιμένω, γιατί αὐτό εἶναι ἀπαίτηση τῆς ζωῆς, ἀπαίτηση τοῦ κινήματος.

Πρέπει παράνομα νά ἐκδόσουμε ἐλεύθερα φυλλάδια καί προκηρύξεις, πού νά μιλᾶνε μέ στεντόρεια τή φωνή, χωρίς περιορισμούς. Πρέπει νά τά ὑπογράφουμε: «Ὁμάδα καταδιωκόμενων μπολσεβίκων». Μπορεῖ νά περιοριστοῦμε σ'αὐτή τήν ὑπογραφή, μπορεῖ νά τή συμπληρώσουμε μέ μικρά γράμματα: «Ἡ ὁμάδα τῶν καταδιωκόμενων μπολσεβίκων ἀποτελέστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους ἐκείνους, πού οἱ διώξεις τῆς κυβέρνησης τούς ἐξανάγκασαν νά δουλεύουν παράνομα». Ἤ ἀκόμη

κι 'έτσι: «'Η ὁμάδα τῶν καταδιωκόμενων μπολσεβίκων ἀποτελέστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους πού ἀναγκάστηκαν ἀπό τίς διώξεις τῆς κυβέρνησης καί τήν κατάργηση τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου, νά ἐκδίδουν παράνομα ἐλεύθερα φυλλάδια, ἐνεργώντας ἔξω ἀπό τά πλαίσια τοῦ νόμιμου Κόμματος τῶν μπολσεβίκων».

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΑΠ'ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΡΙΓΑΣ

'Εργάτες, στρατιῶτες καί ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι!

Τά ἐχθρικά στρατεύματα κατέλαβαν τή Ρίγα. Πάθαμε ἀκόμη μιά βαριά ἥττα. Οἱ συμφορές, οἱ ἀνήκουστες συμφορές πού ὁ πόλεμος προξένησε στό λαό, ὅλο καί μεγαλώνουν, ὅλο καί παρατείνονται.

'Από ποιά αἰτία παρατείνεται ὁ πόλεμος; Ὅπως καί πρίν, γιά νά μοιράσουν μεταξύ τους οἱ ληστές καπιταλιστές τή λεία, γιά νά καθοριστεῖ ἄν θά κρατήσουν οἱ γερμανοί ἅρπαγες-καπιταλιστές τό Βέλγιο, τή Σερβία, τήν Πολωνία, τή Ρίγα κτλ., ἄν θά κρατήσουν οἱ ἄγγλοι ἅρπαγες-καπιταλιστές τή Βαγδάτη, τίς καταληστεμένες ἀπό μέρους τους γερμανικές ἀποικίες, ἄν θά κρατήσουν οἱ ρῶσοι ἅρπαγες-καπιταλιστές τήν 'Αρμενία κτλ. 'Η κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι μέ τή συμμετοχή καί τήν ὑποστήριξη τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων ἐξαπατᾶ ἀδιάντροπα τό λαό, τόν ἀποκοιμίζει μέ κούφια λόγια γιά εἰρήνη, πού δέν λένε τίποτε, πού δέν τούς ὑποχρεώνουν σέ τίποτε, ἐνῶ στήν πράξη παρατείνουν τό ληστρικό πόλεμο, δέν δημοσιεύουν τά μυστικά σύμφωνα πού τά ἔκλεισε ὁ τσάρος μέ τούς ἄγγλους καί τούς γάλλους καπιταλιστές γιά νά πλουτίσουν οἱ ρῶσοι καπιταλιστές, πού πῆραν τήν ὑπόσχεση ὅτι θά τούς παραχωρηθεῖ ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Γαλικία, ἡ 'Αρμενία.

'Ο ρωσικός λαός καί σέ συνθῆκες δημοκρατίας χύνει τό αἷμα του γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν μυστικῶν συμφώνων, τῶν ληστρικῶν συμφώνων ἀνάμεσα στούς καπιταλιστές.

Οἱ «δημοκράτες» Κέρενσκι, Σκόμπελιεφ, Τσερνόφ καί Σία, ἀντί νά ἀκυρώσουν τά μυστικά ληστρικά σύμφωνα, ἀντί νά προτείνουν σέ ὅλους τούς ἐμπόλεμους λαούς ἀκριβεῖς, σαφεῖς, δίκαιους ὅρους εἰρήνης, ἐξαπατοῦν μῆνες τώρα τούς ρώσους ἐργάτες καί ἀγρότες.

'Ο Κέρενσκι μέ τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους ἐξαπάτησαν τό λαό. Μόνο ἡ κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν μπορεῖ νά σώσει τή χώρα, νά τή γλυτώσει ἀπό τίς ζημιές τοῦ πολέμου, ἀπό τή ληστεία τῶν πλιατσικολόγων καπιταλιστῶν.

'Η ἀστική τάξη ἤδη ἀναμένει μέ ἱκανοποίηση, ἀπ'ἀφορμή τήν ἥττα στή Ρίγα, νά καθιερωθοῦν νέοι δρακόντειοι νόμοι καί σκληρά μέτρα ἐνάντια στούς στρατιῶτες, στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες. Ἄρχισαν ἤδη νά παίρνουν τό σιτάρι ἀπό τούς ἀγρότες, ἐνῶ ἀφήνουν στούς καπιταλιστές ξετσίπωτα ὑψηλά κέρδη, διατηροῦν τό ἱερό «ἐμπορικό μυστικό» τους, πού προστατεύει τούς τραπεζίτες καί τούς ἑκατομμυριούχους ἀπό τό ξεσκέπασμα, μήν ἐπιτρέποντας τόν ἐργατικό ἔλεγχο.

Καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, ὄντας αἰσχροί λακέδες τῆς ἀστικῆς

τάξης, συνεχίζουν νά τήν ὑποστηρίζουν καί κραυγάζουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά «μποῦν κατά μέρος» «ὅλες οἱ κομματικές διαμάχες», δηλ. νά παραμείνει ἡ ἀπεριόριστη ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν καί ἡ καταλήστευση τῆς χώρας ἀπό τούς καπιταλιστές, νά διατηρηθεῖ σ'αὐτούς ἡ «ἐλευθερία» νά παρατείνουν τόν πόλεμο...

Δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες λαοῦ σκοτώθηκαν κατά τήν ἐπίθεση, πού ἄρχισε τόν 'Ιούνη ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων. Δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες θά σκοτωθοῦν μέ τήν παράταση τοῦ πολέμου, ὡσότου ὁ λαός θά ἀνέχεται μιά τέτια κυβέρνηση.

Μόνο ἡ κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν μπορεῖ νά σώσει τή χώρα. Μόνο αὐτή δέν θά ἐξαπατήσει τό λαό, ἀλλά ἀμέσως θά προτείνει σέ ὅλες τίς χῶρες ἀκριβεῖς, σαφεῖς καί δίκαιους ὅρους εἰρήνης.

'Η ἀστική τάξη ἐκφοβίζει τό λαό, προσπαθεῖ νά δημιουργήσει πανικό καί νά πείσει τούς ἀμαθεῖς ἀνθρώπους ὅτι δέν πρέπει τώρα ἀμέσως νά γίνουν προτάσεις γιά εἰρήνη, γιατί αὐτό θά σήμαινε «χάσιμο τῆς Ρίγας» καί ἄλλα. Αὐτό εἶναι ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ.

Καί ἄν ἀκόμη θά συμφωνοῦσαν οἱ κυβερνήσεις γιά εἰρήνη, δηλ. οἱ κυβερνήσεις πού φρουροῦν τά ἱερά δικαιώματα τῶν καπιταλιστῶν πάνω στά ληστευμένα πλούτη τους καί τά κατακτημένα ξένα ἐδάφη (προσαρτήσεις), ἀκόμη καί τότε ἡ πρόταση γιά εἰρήνη δέν θά σήμαινε παραίτηση ἀπό τή Ρίγα. 'Η Ρίγα εἶναι λεία τῶν γερμανῶν καπιταλιστῶν-ληστῶν. 'Η 'Αρμενία εἶναι λεία τῶν ρώσων καπιταλιστῶν-ληστῶν. Ὅταν οἱ ληστές κάνουν συμφωνία γιά εἰρήνη, τότε εἴτε ὁ καθένας διατηρεῖ τή λεία του, εἴτε ἀνταλλάσσουν μεταξύ τους κομμάτια ἀπ'αὐτή. Ἔτσι τέλειωναν κι'ἔτσι θά τελειώνουν ὅλοι οἱ πόλεμοι, ὡσότου ἡ ἐξουσία θά παραμένει στούς καπιταλιστές.

'Εμεῖς ὅμως μιλᾶμε γιά τήν κυβέρνηση *τῶν ἐργατῶν*, πού μόνο αὐτή μπορεῖ νά προτείνει ἀμέσως δίκαιους ὅρους εἰρήνης, γι'αὐτό τό πράγμα ἑκατοντάδες φορές μίλησαν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ὅλης τῆς Ρωσίας στίς ἀναρίθμητες ἐντολές καί ἀποφάσεις τους. Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι εἰρήνη χωρίς προσαρτήσεις, δηλ. χωρίς κατακτήσεις ξένων ἐδαφῶν. Αὐτό σημαίνει: οὔτε ὁ γερμανός, οὔτε ὁ ρῶσος δέν θά μπορεῖ μέ τή βία, χωρίς τήν ἐθελοντική συγκατάθεση τῶν πολωνῶν, νά προσαρτήσει τήν Πολωνία ἤ τήν περιοχή τῆς Λεττονίας, οὔτε ὁ τοῦρκος, οὔτε ὁ ρῶσος δέν θά μπορεῖ νά ληστεύσει τήν 'Αρμενία καί τά λοιπά.

Ὅμως, τέτιους δίκαιους ὅρους εἰρήνης θά προτείνει ἀμέσως ἡ κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν σ'ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς ἐμπόλεμες χῶρες. 'Ωσότου αὐτό δέν γίνεται, ὡσότου δέν θά γίνονται ἀκριβεῖς, σαφεῖς, ἐπίσημες προτάσεις εἰρήνης, ὡσότου παραμείνουν τά μυστικά ληστρικά σύμφωνα, ὡσότου δέν θά συντριβεῖ ἡ ἀπεριόριστη ἐξουσία καί ἡ καταλήστευση ἀπό μέρους τῶν καπιταλιστῶν, πού βγάζουν ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια κέρδη ἀπό τίς στρατιωτικές προμήθειες—ὥς τότε ὅλα τά λόγια γιά εἰρήνη εἶναι μόνο ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ, ὁλοκληρωτική καί ξεδιάντροπη ἀπάτη.

Μέ τήν ἐξαπάτηση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ ἀσχολοῦνται ὅλες οἱ καπιταλιστικές κυβερνήσεις, μαζί καί ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Ὅλοι λένε γιά τήν εἰρήνη κούφια λόγια, πού δέν τούς ὑποχρεώνουν σέ τίποτε, κανείς δέν προτείνει ἀκριβεῖς ὅρους εἰρήνης,

κανείς δέν καταγγέλλει τά μυστικά σύμφωνα, ὅλοι συνεχίζουν στήν πράξη νά παρατείνουν τόν καταστρεπτικό γιά τούς λαούς ἐγκληματικό, ληστρικό πόλεμο γιά τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν.

Κάτω ὁ πόλεμος! Κάτω ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού ἐξαπατᾶ τό λαό, πού παρατείνει τόν πόλεμο, πού ὑπερασπίζει τά ληστρικά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν καί ἀναβάλλει τίς ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης!

Μόνο κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν, ὑποστηριζόμενη ἀπό τούς φτωχούς ἀγρότες, θά προτείνει εἰρήνη, βάζοντας τέρμα στή ληστεία τῶν καπιταλιστῶν, θά δόσει ψωμί καί ἐλευθερία στούς ἐργαζόμενους. Ὁ κάθε ἐργάτης καί στρατιώτης ἄς ἐξηγεῖ στό λαό τήν ἀνάγκη τῆς ἀνατροπῆς τῆς κυβέρνησης τοῦ Κέρενσκι καί τῆς ἐγκαθίδρυσης κυβέρνησης τῶν ἐργατῶν.

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 22 τοῦ Αὐγούστου (4 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΕΚΒΙΑΣΜΟΣ

Ἐκβιασμός ὀνομάζεται ἡ ἀπόσπαση χρημάτων μέ τήν ἀπειλή ὅτι θά ἀποκαλυφθοῦν κάποια γεγονότα ἤ ἐπινοημένες «ἱστορίες», πού μποροῦν νά εἶναι δυσάρεστες γιά τόν ἀποκαλυπτόμενο, ἤ μέ τήν ἀπειλή νά τοῦ δημιουργήσουν τίποτε ἄλλα δυσάρεστα.

Πολιτικός ἐκβιασμός εἶναι ἡ ἀπειλή ἀποκάλυψης, ἤ ἡ ἀποκάλυψη πραγματικῶν, συχνότερα ὅμως ἐπινοημένων «ἱστοριῶν» μέ σκοπό νά προξενήσουν πολιτική ζημιά στόν ἀντίπαλο, νά τόν συκοφαντήσουν, νά τοῦ στερήσουν ἤ νά τοῦ δυσκολέψουν τή δυνατότητα πολιτικῆς δράσης.

Οἱ δικοί μας ρεπουμπλικάνοι, συγγνώμη γιά τήν ἔκφραση, ἀκόμη καί δημοκρατικοί ἀστοί καί μικροαστοί ἀποδείχτηκαν ἥρωες πολιτικοῦ ἐκβιασμοῦ, ξεσηκώνοντας μιά «καμπάνια» κακολογίας, ψευτιᾶς καί συκοφαντίας ἐνάντια στά ἀνεπιθύμητα γι᾽αὐτούς κόμματα καί πολιτικούς παράγοντες. Ὁ τσαρισμός καταδίωκε βάναυσα, ἄγρια, μέ κτηνωδία. Ἡ ρεπουμπλικανική ἀστική τάξη καταδιώκει *βρώμικα,* προσπαθώντας νά λερώσει τό μισητό της προλετάριο ἐπαναστάτη καί διεθνιστή μέ τή συκοφαντία, μέ τό ψέμα, μέ κακόβουλους ὑπαινιγμούς, μέ ψεύτικες κατηγορίες, μέ διαδόσεις κτλ. κτλ.

Ἰδιαίτερα οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν τήν τιμή νά δοκιμάσουν στίς πλάτες τους αὐτές τίς μεθόδους κατατρεγμοῦ ἀπομέρους τῶν ρεπουμπλικανῶν ἰμπεριαλιστῶν. Γενικά, γιά τόν μπολσεβίκο θά ταίριαζαν τά γνωστά λόγια τοῦ ποιητῆ:

> Ἡ καρδιά του δέ βρίσκει τό «μπράβο»
> Στό γλυκό τῶν ἐπαίνων τόν ψίθυρο,
> Μά στίς ἄγριες κραυγές τῆς ὀργῆς[52].

Ἀπό τίς στῆλες ὅλου τοῦ ἀστικοῦ καί σχεδόν ὅλου τοῦ μικροαστικοῦ Τύπου ἐξαπολύθηκαν σχεδόν ἀμέσως *μετά* τήν ἔναρξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης ἄγριες κραυγές ὀργῆς ἐνάν-

τια στόν μπολσεβίκο. Κι'ἕνας μπολσεβίκος, ἕνας διεθνιστής, ἕνας ὀπαδός τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, μέ τό δίκιο του μπορεῖ «νά βρίσκει» στίς ἄγριες αὐτές κραυγές τῆς ὀργῆς τό μπράβο, γιατί τό λυσσαλέο μίσος τῆς ἀστικῆς τάξης συχνά ἀποτελεῖ τήν καλύτερη ἀπόδειξη ὅτι αὐτός πού συκοφαντήθηκε, κατατρέχτηκε, καταδιώχτηκε ἔχει προσφέρει ἀληθινή καί τίμια ὑπηρεσία στό προλεταριάτο.

Μποροῦμε νά δείξουμε ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα τόν ἐκβιαστικό χαρακτήρα τῶν συκοφαντικῶν μεθόδων τῆς ἀστικῆς τάξης μέ ἕνα παράδειγμα πού *δέν* ἀφορᾶ τό Κόμμα μας, μέ τό παράδειγμα τοῦ ἐσέρου Τσερνόφ. Οἱ γνωστοί συκοφάντες, μέλη τοῦ καντέτικου κόμματος, μ'ἐπικεφαλῆς τόν Μιλιουκόφ καί τόν Γκέσσεν, θέλοντας νά ἐκφοβίσουν ἤ νά καταδιώξουν τόν Τσερνόφ, ξεσήκωσαν μιά καμπάνια ἐναντίον του, ὅτι δημοσίευσε τάχα στό ἐξωτερικό «ἡττοπαθῆ» ἄρθρα καί διατηροῦσε σχέσεις μέ ἀνθρώπους πού εἶχαν πάρει τάχα χρήματα ἀπό τούς πράκτορες τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ καμπάνια ἄρχισε νά παίρνει διαστάσεις. Τήν υἱοθέτησε ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος.

Νά ὅμως πού οἱ καντέτοι καί οἱ ἐσέροι «τά ἔφτιαξαν» μέ βάση μιά ὁρισμένη σύνθεση τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Καί — ὢ τοῦ θαύματος! — ἡ «ὑπόθεση» Τσερνόφ ἐξαφανίστηκε!! Μέσα σέ λίγες μέρες, χωρίς δίκη, χωρίς ἀνάκριση, χωρίς κοινοποίηση τῶν στοιχείων, χωρίς ἐξέταση τῶν μαρτύρων, χωρίς πόρισμα τῶν ἐμπειρογνωμόνων — ἡ «ὑπόθεση» θάφτηκε. Ὅταν οἱ καντέτοι ἦταν δυσαρεστημένοι ἀπό τόν Τσερνόφ, παρουσιάστηκε μιά συκοφαντική «ὑπόθεση». Ὅταν οἱ καντέτοι — ἔστω καί προσωρινά — τά ἔφτιαξαν πολιτικά μέ τόν Τσερνόφ, ἡ «ὑπόθεση» θάφτηκε.

Ὁρίστε λοιπόν ἕνας ἐξόφθαλμος πολιτικός ἐκβιασμός. Οἱ καμπάνιες ἀπό τίς ἐφημερίδες ἐνάντια σέ ὁρισμένα πρόσωπα, οἱ συκοφαντίες, οἱ κακόβουλες διαδόσεις χρησιμεύουν στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τέτιων παλιανθρώπων, ὅπως οἱ Μιλιουκόφ, οἱ Γκέσσεν, οἱ Ζασλάβσκι, οἱ Ντάν κτλ. σάν ὄργανο πολιτικῆς πάλης καί πολιτικῆς ἐκδίκησης. Πετυχαίνεται ὁ πολιτικός σκοπός — καί ἡ «ὑπόθεση» ἐνάντια στόν ΝΝ ἤ στόν ΜΜ «θάβεται», ἀποδείχνοντας ἔτσι τή βρωμερή φύση, τήν αἰσχρή ἀτιμία, τήν ἐκβιαστική μορφή ἐκείνου πού σκηνοθέτησε τήν «ὑπόθεση».

Γιατί εἶναι φανερό πώς ἕνας ἄνθρωπος πού *δέν εἶναι* ἐκβιαστής, μέ καμιά πολιτική ἀλλαγή δέν θά σταματοῦσε τίς ἀποκαλύψεις, ἄν τίς ἔκανε ξεκινώντας ἀπό τίμια ἐλατήρια, πώς

ἕνας ἄνθρωπος πού *δέν εἶναι* ἐκβιαστής, θά συνέχιζε σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση τίς ἀποκαλύψεις του ὥς τό τέλος, ὥς τήν ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου, ὥς τήν πλήρη ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ, ὥς τή συγκέντρωση καί τήν κοινοποίηση *ὅλων* τῶν στοιχείων, ἤ ὥς τήν ἀνοιχτή καί σταράτη ὁμολογία τοῦ ἴδιου ὅτι ἔπεσε σέ λάθος, ἤ ὅτι πρόκειται γιά παρεξήγηση.

Τό παράδειγμα τοῦ Τσερνόφ, πού δέν εἶναι μπολσεβίκος, μᾶς δείχνει παραστατικά τήν πραγματική οὐσία τῆς ἐκστρατείας ἐκβιασμοῦ κατά τῶν μπολσεβίκων πού διεξάγει ὁ ἀστικός καί μικροαστικός Τύπος. Ὅταν οἱ ἱππότες αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου καί οἱ ὑπηρέτες τους νόμισαν ὅτι πέτυχαν τόν πολιτικό σκοπό τους, ὅταν συνέλαβαν τούς μπολσεβίκους, ὅταν ἔκλεισαν τίς ἐφημερίδες τους—τότε οἱ ἐκβιαστές *σώπασαν!* Ἐνῶ εἶχαν στά χέρια τους ὅλα τά μέσα γιά τήν ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας: καί τόν Τύπο, καί τό χρῆμα, καί τή βοήθεια τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ ἐξωτερικοῦ, καί τή συνδρομή τῆς «κοινῆς γνώμης» ὅλης τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας, καί τή φιλική ὑποστήριξη τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἑνός ἀπό τά μεγαλύτερα κράτη τοῦ κόσμου, ἐνῶ τά εἶχαν ὅλα αὐτά στά χέρια τους, οἱ ἥρωες τῆς ἐκστρατείας ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, οἱ Μιλιουκόφ καί οἱ Γκέσσεν, οἱ Ζασλάβσκι καί οἱ Ντάν—*σώπασαν*.

Κάθε τίμιος ἄνθρωπος ἀρχίζει νά βλέπει καθαρά αὐτό πού ἀμέσως εἶδαν καθαρά μέ τό πρῶτο οἱ συνειδητοί ἐργάτες, πού τούς προετοιμάζει ὅλη ἡ ζωή τους νά ἀντιλαμβάνονται γρήγορα τίς μεθόδους τῆς ἀστικῆς τάξης, δηλαδή ὅτι οἱ Μιλιουκόφ καί οἱ Γκέσσεν, οἱ Ζασλάβσκι καί οἱ Ντάν κἄ. κἄ. εἶναι *πολιτικοί ἐκβιαστές*. Αὐτό τό πράγμα πρέπει νά χαραχτεῖ καλά στό μυαλό, νά ἐξηγηθεῖ στίς μάζες, νά δημοσιεύεται καθημερινά στίς ἐφημερίδες, νά συγκεντρωθοῦν τά σχετικά στοιχεῖα γιά νά γραφεῖ μιά μπροσουρίτσα, νά μποϋκοτάρονται οἱ ἐκβιαστές κτλ. κτλ. Αὐτές εἶναι οἱ ἀντάξιες τοῦ προλεταριάτου μέθοδοι πάλης ἐνάντια στή συκοφαντία καί τόν ἐκβιασμό!

Ἕνα ἀπό τά τελευταῖα θύματα τοῦ ἐκβιασμοῦ εἶναι ὁ σύντροφός μας Κάμενεφ. Αὐτός «ἀποτραβήχτηκε ἀπό τή δημόσια δράση», ὥσπου νά ἐξεταστεῖ ἡ ὑπόθεση. Κατά τή γνώμη μας αὐτό ἦταν λάθος. Ἄλλο πού δέν ἤθελαν οἱ ἐκβιαστές. Αὐτοί δέν θέλουν νά ξεκαθαρίσουν τήν ὑπόθεση. Ὁ Κάμενεφ δέν εἶχε παρά νά ἀντιπαραθέσει στούς παλιανθρώπους τήν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ εἶχε τό Κόμμα *του*—καί ὕστερα ἄς γαυγίζουν τά σκυλιά τῆς «Ρέτς», τῆς «Μπιρζιόβκα», τῆς «Ντιέν»[53], τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί τῶν ἄλλων πρόστυχων ἐφημερίδων.

Ἄν τό Κόμμα μας συγκατατεθεῖ νά ἀποτραβηχτοῦν ἀπό τή δημόσια δράση οἱ ἡγέτες του, ἐπειδή τούς συκοφάντησε ἡ ἀστική τάξη, τότε τό Κόμμα θά πάθει τρομερή ζημιά, θά βλάψει τό προλεταριάτο, θά προξενήσει εὐχαρίστηση στούς ἐχθρούς του. Γιατί ἡ ἀστική τάξη ἔχει πολλές ἐφημερίδες καί ἀκόμη περισσότερους ἐκβιαστές πουλημένους κονδυλοφόρους (σάν τόν Ζασλάβσκι καί Σία) καί θά τῆς εἶναι πολύ εὔκολο νά «ἀποτραβήξει» ἀπό τή δράση τά κομματικά μας στελέχη! Ἡ ἀστική τάξη, οὔτε κάν σκέπτεται γιά ἐξέταση τῆς ὑπόθεσης, γιά ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας.

Ὄχι, σύντροφοι! Ἄς μήν παρασυρόμαστε ἀπό τίς κραυγές τοῦ ἀστικοῦ Τύπου! Ἄς μήν προξενοῦμε εὐχαρίστηση στούς παλιανθρώπους ἐκβιαστές—στούς Μιλιουκόφ, στούς Γκέσσεν, στούς Ζασλάβσκι. Ἄς βασιζόμαστε στήν κρίση τῶν προλετάριων, τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τοῦ Κόμματός μας, πού ἀποτελεῖται ἀπό 240 000 διεθνιστές. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι σ᾽ὅλο τόν κόσμο ἡ ἀστική τάξη σέ συμμαχία μέ τούς ἀμυνίτες κατατρέχει τούς διεθνιστές μέ τήν ψευτιά, τή συκοφαντία, τόν ἐκβιασμό.

Ἄς εἴμαστε σταθεροί ὅταν στιγματίζουμε τούς ἐκβιαστές. Ἄς εἴμαστε ἀκλόνητοι στήν ἀπόφασή μας νά ὑποβάλουμε καί τίς ἐλάχιστες ἀμφιβολίες στήν κρίση τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, στήν κρίση τοῦ Κόμματός μας. Ἐμεῖς σ᾽αὐτό πιστεύουμε, σ᾽αὐτό βλέπουμε τό νοῦ, τήν τιμή καί τή συνείδηση τῆς ἐποχῆς μας· στή διεθνή ἕνωση τῶν ἐπαναστατῶν διεθνιστῶν βλέπουμε τή μοναδική ἐγγύηση τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Καί καμιά ὑποχωρητικότητα ἀπέναντι στήν «κοινή γνώμη» ἐκείνων πού παρακάθονται στήν ἴδια κυβέρνηση μέ τούς καντέτους, πού δίνουν τό χέρι στούς Μιλιουκόφ, στούς Ντάν, στούς Ζασλάβσκι!

Κάτω οἱ πολιτικοί ἐκβιαστές! Περιφρόνηση καί μποϋκοτάρισμά τους! Ἀσταμάτητο ξεσκέπασμα τῶν ἄτιμων ὀνομάτων τους μπροστά στίς ἐργατικές μάζες! Πρέπει νά ἀκολουθοῦμε σταθερά τό δρόμο μας, νά περιφρουροῦμε τήν ἱκανότητα τοῦ Κόμματός μας γιά δουλιά, νά περιφρουροῦμε τούς ἡγέτες του, ἀκόμη καί ἀπό τό χάσιμο χρόνου μέ τούς βρωμερούς ἀνθρώπους καί τίς βρωμερές συκοφαντίες τους.

«Προλετάρι», άρ. φύλ. 10, 6 τοῦ Σεπτέμβρη (24 τοῦ Αὐγούστου) 1917

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»

ΧΑΡΤΙΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

῾Ο κύριος Τσερετέλι εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό φλύαρους «σοσιαλιστές» ὑπουργούς καί ἀρχηγούς τοῦ μικροαστισμοῦ. Εἶναι δύσκολο νά ἀναγκάσει κανείς τόν ἑαυτό του νά διαβάσει ὥς τό τέλος τούς ἀμέτρητους λόγους του· τόσο κενοί καί ἄνοστοι εἶναι αὐτοί οἱ ἀληθινά «ὑπουργικοί» λόγοι, πού δέν λένε ἀπολύτως τίποτε, δέν ὑποχρεώνουν σέ τίποτε, δέν ἔχουν καμιά ἀπολύτως σοβαρή σημασία. ᾿Ιδιαίτερα ἀνυπόφορους κάνει αὐτούς τούς καλλιεπεῖς «λόγους» (πού χάρη ἀκριβῶς στήν κενότητά τους δέν μποροῦσαν νά μήν κάνουν τόν Τσερετέλι εὐνοούμενο τῆς ἀστικῆς τάξης) ὁ ἀπέραντος ναρκισισμός τοῦ ρήτορα, καί σοῦ εἶναι δύσκολο νά ἀποφανθεῖς ἄν οἱ τορνευτές, στρωτές καί ὡραῖες φράσεις κρύβουν πρωτοφανέρωτη βλακεία ἤ κυνικό πολιτικό πρακτικισμό.

῞Οσο κενότερος εἶναι ὁ λόγος τοῦ Τσερετέλι, τόσο πιό ἔντονα πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ἕνα ἐντελῶς ἀπίστευτο, ἐξαιρετικό περιστατικό, πού συνέβηκε μ᾿αὐτόν τόν ρήτορα στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 18 τοῦ Αὐγούστου[54]. Εἶναι ἀπίστευτο, μά γεγονός: τοῦ Τσερετέλι τοῦ ξέφυγε μιά ἁπλή, καθαρή, πρακτική, σωστή κουβέντα. Τοῦ ξέφυγε μιά κουβέντα πού ἐκφράζει σωστά μιά μεγάλη καί σοβαρή πολιτική ἀλήθεια, μιά ἀλήθεια πού δέν ἔχει τυχαία σημασία, ἀλλά χαρακτηρίζει ὅλη τή σημερινή πολιτική κατάσταση στά οὐσιαστικά, τά θεμελιακά, τά βασικά της γνωρίσματα.

Σύμφωνα μέ τά γραφόμενα τῆς «Ρέτς» (ὁ ἀναγνώστης θυμᾶται ἀσφαλῶς ὅτι ὁ Τσερετέλι ἦταν ἐνάντια στήν ἀπόφαση νά καταργηθεῖ ἡ θανατική ποινή), ὁ Τσερετέλι εἶπε:

«...Καμιά ἀπόφασή σας δέν πρόκειται νά βοηθήσει. ᾿Εδῶ δέν χρειάζονται χάρτινες ἀποφάσεις, ἀλλά χειροπιαστά ἔργα...».

Τό σωστό, σωστό. Καί εἶναι εὐχάριστο νά ἀκοῦς ἔξυπνες κουβέντες...

Φυσικά, μέ τήν ἀλήθεια αὐτή ὁ Τσερετέλι χτυπάει πρίν ἀπόλα καί περισσότερο ἀπόλα τόν ἑαυτό του. Γιατί αὐτός ἀκριβῶς, σάν ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς ἡγέτες τοῦ Σοβιέτ, ἔχει συντελέσει στήν ἐκπόρνευση αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ, στήν ὑποβίβασή του ὥς τό θλιβερό ρόλο μιᾶς φιλελεύθερης συνέλευσης, πού κληροδοτεῖ στόν κόσμο ἕνα ὑποδειγματικό ἀρχεῖο ἀπό ἀνίσχυρους εὐσεβεῖς πόθους. Ποιός ἄλλος, ἄν ὄχι ὁ Τσερετέλι, πού φρόντισε νά περάσουν μέσα ἀπό τό εὐνουχισμένο ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους Σοβιέτ ἑκατοντάδες «χάρτινες ἀποφάσεις», θά εἶχε λιγότερο ἀπό ὅλους δικαίωμα νά φωνάζει γιά «χάρτινες ἀποφάσεις», ὅταν τό πράγμα ἔφτασε ὥς τήν ψήφιση μιᾶς ἀπόφασης, πού χτυποῦσε ὀδυνηρά αὐτό τόν ἴδιο. Ὁ Τσερετέλι ἔφερε τόν ἑαυτό του στήν ἰδιαίτερα γελοία θέση ἑνός βουλευτῆ, πού ἀσχολοῦνταν περισσότερο ἀπ᾽ὅλα μέ «κοινοβουλευτικές» ἀποφάσεις, πού περισσότερο ἀπ᾽ὅλους ὑπερέβαλε τή σημασία τους, περισσότερο ἀπ᾽ὅλα παιδευόταν μ᾽αὐτές, πού ὅμως, ὅταν βρέθηκε μπροστά σέ μιά ἀπόφαση, ἡ ὁποία στρεφόταν *ἐναντίον του,* τότε φώναξε μ᾽ὅλη του τή δύναμη «ὄμφακες εἰσίν», δηλ. ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι χάρτινη.

Κι᾽ὡστόσο ἡ ἀλήθεια, ἔστω καί εἰπωμένη ἀπό ψεύτη, ἔστω καί εἰπωμένη μέ ψεύτικο τόνο, παραμένει ἀλήθεια.

Ἡ ἀπόφαση εἶναι χάρτινη ὄχι γιατί τή χαρακτήρισε χάρτινη ὁ πρώην ὑπουργός Τσερετέλι, πού ὑποθέτει ὅτι γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἐπανάστασης (μή γελᾶτε!) εἶναι ἀπαραίτητη ἡ θανατική ποινή. Ἡ ἀπόφαση εἶναι χάρτινη, γιατί ἐπαναλαβαίνει αὐτή τή στερεότυπη διατύπωση πού τήν ἔχουν ἀποστηθίσει καί τήν ἐπαναλαβαίνουν ἀνόητα ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917: «Τό Σοβιέτ ἀπαιτεῖ ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση». Συνήθισαν «νά ἀπαιτοῦν» καί τό ἐπαναλαβαίνουν ἀπό συνήθεια, χωρίς νά βλέπουν ὅτι ἡ κατάσταση ἄλλαξε, ἡ δύναμη ἔφυγε, καί μιά «ἀπαίτηση», πού δέν στηρίζεται στή δύναμη, εἶναι γελοία.

Καί παρακάτω. Μιά «ἀπαίτηση» πού ἐπαναλαβαίνεται στερεότυπα ἐμπνέει στίς μάζες τήν αὐταπάτη πώς τάχα ἡ κατάσταση δέν ἄλλαξε, ὅτι τό Σοβιέτ ἀποτελεῖ τάχα δύναμη, πώς τάχα τό Σοβιέτ, διατυπώνοντας μιάν «ἀπαίτηση», ἔκανε τή δουλιά του καί μπορεῖ νά κοιμηθεῖ τόν ὕπνο τοῦ «ἐπαναστάτη» (συγγνώμη...) «δημοκράτη», πού ἐκπλήρωσε τό καθῆκον του.

Κάποιος ἀναγνώστης μπορεῖ νά ρωτήσει: μήπως δέν θά

ἔπρεπε οἱ μπολσεβίκοι, πού εἶναι ὀπαδοί τῆς πολιτικῆς νηφαλιότητας, τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν δυνάμεων, πού εἶναι ἐχθροί τῆς φρασεολογίας, νά ψηφίσουν ὑπέρ τῆς ἀπόφασης;

Ὄχι. Θά ἔπρεπε νά ψηφίσουν ὑπέρ, καί μόνο γιά τό λόγο ὅτι μιά παράγραφος τῆς ἀπόφασης (§ 3) περιέχει τή θαυμάσια, τή σωστή σκέψη (βασική, κύρια, ἀποφασιστική) ὅτι ἡ ποινή τοῦ θανάτου εἶναι ὅπλο πού στρέφεται ἐνάντια στίς *μάζες* (τό πράγμα θά ἦταν διαφορετικό, ἄν ἐπρόκειτο γιά ὅπλο ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές). Θά ἔπρεπε νά ψηφίσουν ὑπέρ παρόλο πού οἱ μικροαστοί ἐσέροι νόθεψαν τό κείμενο τοῦ Μάρτοφ, καί ἀντί νά ἀναφερθοῦν στούς «ξένους πρός τά συμφέροντα τοῦ λαοῦ ἰμπεριαλιστικούς» σκοπούς—χώσανε μέσα τήν ὁλότελα ψεύτικη φράση γιά «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας καί τῆς ἐπανάστασης», φράση πού ἐξαπατᾶ τό λαό καί ἐξωραΐζει τό ληστρικό πόλεμο.

Θά ἔπρεπε νά ψηφίσουν ὑπέρ, ἀφοῦ διατυπώσουν τήν ἐπιφύλαξη ὅτι δέν συμφωνοῦν σέ ὁρισμένα σημεῖα καί κάνουν τή δήλωση: ἐργάτες! μή νομίσετε ὅτι τό Σοβιέτ εἶναι σήμερα σέ θέση νά ἀπαιτήσει κατιτί ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση. Μήν τρέφετε αὐταπάτες. Πρέπει νά ξέρετε ὅτι τό Σοβιέτ δέν ἔχει *πιά* τή δύναμη νά ἀπαιτεῖ καί ὅτι ἡ *τωρινή* κυβέρνηση εἶναι πέρα γιά πέρα αἰχμάλωτη τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης. Σκεφθεῖτε πιό σοβαρά τήν πικρή αὐτή ἀλήθεια. Κανείς δέν μποροῦσε νά ἐμποδίσει τά μέλη τοῦ Σοβιέτ νά ψηφίσουν *ὑπέρ*, ἐφόσον θά διατύπωναν μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή παρόμοιες ἐπιφυλάξεις.

Καί τότε ἡ ἀπόφαση θά ἔπαυε νά εἶναι «χάρτινη».

Καί τότε θά ἀποφεύγαμε τήν προβοκατόρικη ἐρώτηση τοῦ Τσερετέλι, πού ρωτοῦσε τά μέλη τοῦ Σοβιέτ, ἄν θέλουν «νά ἀνατρέψουν» τήν Προσωρινή κυβέρνηση—ἀκριβῶς ἔτσι, τό ἴδιο ἀκριβῶς, ὅπως ὁ Κατκόφ ρωτοῦσε τόν καιρό τοῦ Ἀλέξανδρου Γ΄ τούς φιλελευθέρους, ἄν θέλουν «νά ἀνατρέψουν» τήν ἀπολυταρχία. Ἐμεῖς θά ἀπαντούσαμε στόν πρώην ὑπουργό: ἀγαπητέ πολίτη, ἐσεῖς μόλις πρίν λίγο δημοσιεύσατε ἕνα δρακόντειο νόμο ἐνάντια σέ ὅσους «κάνουν ἀπόπειρα» ἤ ἀκόμη ζητοῦν ἁπλῶς «νά ἀνατρέψουν» τήν κυβέρνηση (πού σχηματίστηκε ὕστερα ἀπό τή συμφωνία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν μέ τούς μικροαστούς προδότες τῆς δημοκρατίας). Ἐμεῖς καταλαβαίνουμε πολύ καλά ὅτι ὅλοι οἱ ἀστοί θά σᾶς ἐπαινοῦσαν ἀκόμη περισσότερο, ἄν «ἐπεκτείνατε» σέ κάμποσους μπολσεβίκους τήν ἰσχύ τοῦ εὐχάριστου αὐτοῦ (γιά σᾶς) νόμου. Μήν ἀπορεῖτε ὅμως, ἄν ἐμεῖς δέν βάζουμε γιά σκοπό μας

νά σᾶς διευκολύνουμε νά βρεῖτε περιπτώσεις γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ «εὐχάριστου» αὐτοῦ νόμου.

* *
*

Ὅπως καθρεφτίζεται ὁ ἥλιος σέ μιά μικρή σταγόνα νεροῦ, ἔτσι καθρεφτίστηκε ὅλο τό πολιτικό καθεστώς τῆς Ρωσίας στό ἐπεισόδιο τῆς 18 τοῦ Αὐγούστου. Βοναπαρτιστική κυβέρνηση, θανατική ποινή, δρακόντειος νόμος, ἐξωραϊσμός αὐτῶν τῶν «εὐχάριστων» (γιά τούς προβοκάτορες) πραγμάτων μέ τίς ἴδιες ἀκριβῶς φράσεις πού σκορποῦσε ὁ Λουδοβίκος Ναπολέων — γιά ἰσότητα, ἀδελφότητα, ἐλευθερία, τιμή καί ἀξιοπρέπεια τῆς πατρίδας, γιά παραδόσεις τῆς μεγάλης ἐπανάστασης, γιά πάταξη τῆς ἀναρχίας.

Οἱ μελιστάλακτοι, οἱ μέχρι ἀηδίας μελιστάλακτοι μικροαστοί ὑπουργοί καί πρώην ὑπουργοί, πού κόπτονται, διαβεβαιώνοντας ὅτι ἔχουν ψυχή, ὅτι τούς σφίγγεται ἡ καρδιά ὅταν εἰσάγουν καί ἐφαρμόζουν τήν ποινή τοῦ θανάτου ἐνάντια στίς μάζες, ὅτι αὐτό τό κάνουν μέ δάκρυα στά μάτια — δέν εἶναι παρά βελτιωμένη ἔκδοση τοῦ «παιδαγωγοῦ» ἐκείνου τῆς 7ης δεκαετίας τοῦ περασμένου αἰώνα, πού, ἀκολουθώντας τίς ὁδηγίες τοῦ Πιρογκόφ, ἔδερνε ὄχι ἁπλά, ὄχι συνηθισμένα, ὄχι μέ τόν παλιό τρόπο, ἀλλά βρέχοντας μέ φιλάνθρωπα δάκρυα τό παιδί τοῦ μικροαστοῦ πού ἔτρωγε «νόμιμο» καί «δίκαιο» ξύλο.

᾿Αγρότες, πού τούς ἐξαπάτησαν οἱ μικροαστοί ἡγέτες τους καί πού ἐξακολουθοῦν νά πιστεύουν ὅτι ἀπό τό γάμο τοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων μέ τήν ἀστική τάξη μπορεῖ νά γεννηθεῖ... ἡ κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς χωρίς ἐξαγορά.

᾿Εργάτες... ἀλλά γιά τό τί σκέπτονται οἱ ἐργάτες δέν θά μιλήσουμε, ἕως ὅτου ὁ «ἀνθρωπιστής» Τσερετέλι καταργήσει τό νέο δρακόντειο νόμο του.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 2, 8 τοῦ Σεπτέμβρη (26 τοῦ Αὐγούστου) 1917

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι»

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ

Πολλοί ἐνδιαφέρονται τώρα πάλι γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης. Οἱ ἐφημερίδες ἔχουν ἀσχοληθεῖ πολύ μέ τό ζήτημα τῆς σημασίας της. Τό ζήτημα αὐτό συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τήν ἐκτίμηση τῶν ἴδιων τῶν βάσεων ὅλου τοῦ σύγχρονου σοσιαλισμοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς θέσης του ἀπέναντι στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Νά γιατί πρέπει νά σταθοῦμε πιό λεπτομερειακά στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης.

Οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, δηλαδή οἱ μπολσεβίκοι, τάχθηκαν ἀπό τήν ἀρχή ἐνάντια στή συμμετοχή σ'αὐτή τή συνδιάσκεψη. Τό ἔκαναν αὐτό, ξεκινώντας ἀπό θέσεις ἀρχῶν. Εἶναι πασίγνωστο ὅτι σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στόν πόλεμο οἱ σοσιαλιστές σέ ὅλο τόν κόσμο, σέ ὅλες τίς χῶρες, τόσο στίς ἐμπόλεμες, ὅσο καί στίς οὐδέτερες, ἔχουν διασπαστεῖ σέ δυό μεγάλες βασικές ὁμάδες. Ὁρισμένοι στάθηκαν στό πλευρό τῶν κυβερνήσεών τους, τῆς ἀστικῆς τους τάξης. Αὐτούς ἐμεῖς τούς ὀνομάζουμε σοσιαλσωβινιστές, δηλαδή σοσιαλιστές στά λόγια, σωβινιστές στήν πράξη. Σωβινιστής ἀποκαλεῖται ἐκεῖνος πού μέ τήν ἔννοια «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας» καλύπτει τήν ὑπεράσπιση τῶν ληστρικῶν συμφερόντων τῶν κυρίαρχων τάξεων τῆς «χώρας του». Στό σημερινό πόλεμο ἡ ἀστική τάξη καί τῶν δυό ἐμπόλεμων συνασπισμῶν ἐπιδιώκει ληστρικούς σκοπούς: ἡ γερμανική πολεμάει γιά τήν καταλήστευση τοῦ Βελγίου, τῆς Σερβίας κτλ., ἡ ἀγγλική καί ἡ γαλλική γιά τήν καταλήστευση τῶν γερμανικῶν ἀποικιῶν κτλ., ἡ ρωσική γιά τήν καταλήστευση τῆς Αὐστρίας (Λβόφ), τῆς Τουρκίας (Ἀρμενία, Κωνσταντινούπολη).

Γι'αὐτό οἱ σοσιαλιστές ἐκεῖνοι πού στό σημερινό πόλεμο υἱοθέτησαν τήν ἄποψη τῆς ἀστικῆς τους τάξης, ἔπαψαν νά εἶναι σοσιαλιστές, πρόδοσαν τήν ἐργατική τάξη, πέρασαν στήν πράξη στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἔγιναν ταξικοί

ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου. Καί ἡ ἱστορία τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καί τοῦ ἀμερικανικοῦ σοσιαλισμοῦ, κυρίως στήν ἐποχή τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, δηλαδή στήν περίοδο 1889-1914, μᾶς δείχνει ὅτι αὐτό τό πέρασμα ἑνός μέρους σοσιαλιστῶν, ἰδιαίτερα τῆς πλειοψηφίας τῶν ἡγετῶν καί τῶν κοινοβουλευτικῶν παραγόντων, στό πλευρό τῆς ἀστικῆς τάξης δέν εἶναι τυχαῖο. Ἀκριβῶς ἡ ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ ὅλες τίς χῶρες προμήθευσε τά βασικά στελέχη τῶν σοσιαλσωβινιστῶν. Ὁ σοσιαλσωβινισμός, ἄν τόν ἐξετάσουμε ἐπιστημονικά, δηλαδή ἄν δέν πάρουμε μεμονωμένα πρόσωπα, ἀλλά ὁλόκληρο τό διεθνές ρεῦμα στήν ἐξέλιξή του, στό σύνολο τῶν κοινωνικῶν του σχέσεων εἶναι ὁ ὀπορτουνισμός πού φτάνει ὥς τή λογική του συνέπεια.

Στίς προλεταριακές μάζες ἀρχίζει νά παρατηρεῖται παντοῦ σέ λίγο-πολύ ξεκάθαρη καί ἔντονη μορφή ἡ ἐπίγνωση τῆς προδοσίας τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπό τούς σοσιαλσωβινιστές, τό μίσος καί ἡ περιφρόνηση ἀπέναντι στούς πιό ἐπιφανεῖς σοσιαλσωβινιστές, ὅπως εἶναι ὁ Πλεχάνοφ στή Ρωσία, ὁ Σάιντεμαν στή Γερμανία, ὁ Γκέντ καί Ρενοντέλ καί Σία στή Γαλλία, ὁ Χάιντμαν καί ἄλλοι στήν Ἀγγλία κτλ. κτλ.

Τόν καιρό τοῦ πολέμου, παρ᾽ὅλους τούς ἄγριους διωγμούς ἀπομέρους τῆς ἀστικῆς τάξης καί τά μέτρα γιά νά φιμωθοῦν τά στόματα, παρουσιάστηκε σέ ὅλες τίς χῶρες τό ρεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ διεθνισμοῦ. Τό ρεῦμα αὐτό ἔμεινε πιστό στό σοσιαλισμό. Δέν παρασύρθηκε ἀπό τό σωβινισμό, δέν ἄφησε νά τόν συγκαλύψουν μέ ψεύτικες φράσεις γιά ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας, ἀλλά ξεσκέπαζε ὅλη τήν ψευτιά τῆς λογοκοπίας αὐτῆς, ὅλη τήν ἐγκληματικότητα τοῦ σημερινοῦ πολέμου, πού ἡ ἀστική τάξη καί τῶν δυό συνασπισμῶν τόν διεξάγει γιά τούς ληστρικούς σκοπούς της. Στό ρεῦμα αὐτό ἀνήκουν, λογουχάρη, ὁ Μάκλιν στήν Ἀγγλία, πού καταδικάστηκε σέ ἑνάμισυ χρόνο καταναγκαστικά ἔργα γιά τόν ἀγώνα του ἐνάντια στή ληστρική ἀγγλική ἀστική τάξη, ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ στή Γερμανία, πού καταδικάστηκε σέ καταναγκαστικά ἔργα ἀπό τούς ληστές τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά ἕνα τέτιο «ἔγκλημα», ὅπως ἡ ἔκκληση γιά ἐπανάσταση στή Γερμανία καί γιά τό ξεσκέπασμα τοῦ ληστρικοῦ χαρακτήρα τοῦ πολέμου πού αὐτή διεξάγει. Στό ἴδιο αὐτό ρεῦμα ἀνήκουν καί οἱ μπολσεβίκοι στή Ρωσία, πού διώκονται ἀπό τούς πράκτορες τοῦ ρωσικοῦ ρεπουμπλικανικοῦ-δημοκρατικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά τό ἴδιο «ἔγκλημα», γιά τό ὁποῖο διώκονται ὁ Μάκλιν καί ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ.

Τό ρεῦμα αὐτό εἶναι τό μοναδικά πιστό στό σοσιαλισμό. Μόνο αὐτό τό ρεῦμα δέν πρόδοσε τίς ἐπίσημα διακηρυγμένες πεποιθήσεις του, τήν ἐπίσημη ὑπόσχεση πού ὑπόγραψαν ὁμόθυμα οἱ σοσιαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου, ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν χωρῶν τό Νοέμβρη τοῦ 1912 στή Διακήρυξη τῆς Βασιλείας[55]. Στή Διακήρυξη αὐτή γίνεται λόγος ὄχι γιά τόν πόλεμο γενικά — ὑπάρχουν λογῆς-λογῆς πόλεμοι — ἀλλά ἀκριβῶς γιά τόν πόλεμο, πού στά 1912 προετοιμαζόταν ὁλοφάνερα μπροστά στά μάτια ὅλων καί στά 1914 ξέσπασε, γιά τόν πόλεμο ἀνάμεσα στή Γερμανία καί στήν Ἀγγλία καί τούς συμμάχους τους μέ σκοπό τήν παγκόσμια κυριαρχία. Καί μπροστά σέ ἕνα τέτιο πόλεμο ἡ Διακήρυξη τῆς Βασιλείας δέν ἀναφέρει λέξη οὔτε γιά τήν ὑποχρέωση, οὔτε γιά τό δικαίωμα τῶν σοσιαλιστῶν «νά ὑπερασπίζουν τήν πατρίδα» (δηλαδή νά δικαιολογοῦν τή συμμετοχή τους στόν πόλεμο), ἀλλά λέει ἐντελῶς συγκεκριμένα ὅτι ἕνας τέτιος πόλεμος πρέπει νά ὁδηγήσει στήν «προλεταριακή ἐπανάσταση». Ἡ προδοσία τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπομέρους τῶν σοσιαλσωβινιστῶν ὅλων τῶν χωρῶν φαίνεται ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα ἀπό τό γεγονός ὅτι τώρα ὅλοι τους ἀποφεύγουν δειλά, ὅπως ὁ κλέφτης ἀποφεύγει τόν τόπο τῆς κλεψιᾶς, τό σημεῖο τῆς Διακήρυξης τῆς Βασιλείας, ὅπου γίνεται λόγος γιά τή σχέση ἀκριβῶς αὐτοῦ τοῦ πολέμου μέ τήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

Καταλαβαίνει κανείς τί ἀξεπέραστο βάραθρο ὑπάρχει ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές, πού ἔμειναν πιστοί στή Διακήρυξη τῆς Βασιλείας καί πού «ἀπαντοῦν» στόν πόλεμο μέ τό κήρυγμα καί τήν προετοιμασία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, καί στούς σοσιαλσωβινιστές, πού ἀπαντοῦν στόν πόλεμο μέ τήν ὑποστήριξη «τῆς δικῆς τους» ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης. Καταλαβαίνει κανείς πόσο ἀνίσχυρες, ἁπλοϊκές καί ὑποκριτικές εἶναι οἱ προσπάθειες «νά συμφιλιώσουν» ἤ «νά συνενώσουν» τά δυό αὐτά ρεύματα.

Τέτιες ἀκριβῶς προσπάθειες, σ'ὅλη τους τήν ἐλεεινότητα, παρατηροῦνται ἀπομέρους τοῦ τρίτου ρεύματος τοῦ παγκόσμιου σοσιαλισμοῦ, τοῦ λεγόμενου ρεύματος τοῦ «κέντρου» ἤ τοῦ «καουτσκισμοῦ» (ἀπό τό ὄνομα τοῦ πιό ἐπιφανοῦς ἐκπροσώπου τοῦ «κέντρου» — τοῦ Κάρλ Κάουτσκι). Στή διάρκεια καί τῶν τριῶν χρόνων τοῦ πολέμου τό ρεῦμα αὐτό σέ ὅλες τίς χῶρες φανέρωσε τήν πλήρη ἰδεολογική του γύμνια καί ἀδυναμία. Στή Γερμανία, λογουχάρη, ἡ πορεία τῶν γεγονότων ἀνάγκασε τούς καουτσκιστές νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τούς γερμανούς Πλεχάνοφ καί νά συγκροτήσουν ξεχωριστό κόμμα, τό λεγόμενο «Ἀνεξάρ-

τητο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα»[56], καί ὥστόσο τό κόμμα αὐτό φοβᾶται νά βγάλει τά ἀπαραίτητα συμπεράσματα, διακηρύσσει τήν «ἑνότητα» μέ τούς σοσιαλσωβινιστές σέ διεθνή κλίμακα, ἐξακολουθεῖ νά ἐξαπατᾶ τίς ἐργατικές μάζες μέ τήν ἐλπίδα τῆς ἀποκατάστασης μιᾶς τέτιας ἑνότητας στή Γερμανία, φρενάρει τή μόνη σωστή προλεταριακή τακτική τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ἐνάντια στήν κυβέρνηση τῆς «χώρας του», πάλης πού πρέπει νά διεξάγεται καί τόν καιρό τοῦ πολέμου, πάλης πού μπορεῖ καί πρέπει νά ἀλλάζει τίς μορφές της, πού δέν μπορεῖ ὅμως νά ἀναστέλλεται, νά ἀναβάλλεται.

Ἔτσι λοιπόν παρουσιάζονται τά πράγματα τοῦ διεθνοῦς σοσιαλισμοῦ. Χωρίς νά δόσουμε μιά σαφή ἐκτίμηση αὐτῆς τῆς κατάστασης, χωρίς νά ἀντικρύσουμε ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ὅλα τά ρεύματα τοῦ διεθνοῦς σοσιαλισμοῦ, δέν μποροῦμε οὔτε νά καταπιαστοῦμε κάν μ'ἕνα ζήτημα πρακτικοῦ χαρακτήρα, λογουχάρη, μέ τό ζήτημα τῆς συνδιάσκεψης τῆς Στοκχόλμης. Στό μεταξύ *μόνο* τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ἔδοσε μιά στηριγμένη σέ ἀρχές ἐκτίμηση *ὅλων* τῶν ρευμάτων τοῦ διεθνοῦς σοσιαλισμοῦ στή λεπτομερειακή ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στή συνδιάσκεψη τῆς 24-29 τοῦ 'Απρίλη 1917, καί ἐπικυρώθηκε τόν Αὔγουστο ἀπό τό VI συνέδριο τοῦ Κόμματός μας. Τό νά ξεχνᾶς αὐτή τή στηριγμένη σέ ἀρχές ἐκτίμηση καί νά μιλᾶς γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης, χωρίς νά παίρνεις ὑπόψη σου αὐτή τήν ἀπόφαση, σημαίνει νά παίρνεις μιά θέση ἐντελῶς χωρίς ἀρχές.

Σάν πρότυπο αὐτῆς τῆς ἔλλειψης ἀρχῶν, πού ἐπικρατεῖ ἀνάμεσα σέ ὅλους τούς μικροαστούς δημοκράτες, τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, μποροῦμε νά ἀναφέρουμε τό ἄρθρο τῆς «Νόβαγια Ζίζν» τῆς 10 τοῦ Αὐγούστου. Τό ἄρθρο αὐτό ἀξίζει νά προσεχτεῖ ἀκριβῶς γιατί συγκεντρώνει μαζί, σέ μιά ἐφημερίδα πού βρίσκεται στήν ἄκρα ἀριστερή πτέρυγα τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν, τά πιό διαδομένα λάθη, τίς προλήψεις καί τήν ἰδεολογική γύμνια σχετικά μέ τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης.

«Μπορεῖ κανείς γιά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο λόγο—γράφει τό κύριο ἄρθρο τῆς «Νόβαγια Ζίζν»—νά κρατάει ἀρνητική στάση ἀπέναντι στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης, μπορεῖ κανείς νά κατακρίνει καταρχήν τίς προσπάθειες συμφωνίας τῶν «ἀμυνίτικων πλειοψηφιῶν». Γιατί ὅμως νά ἀρνεῖσαι ἕνα γεγονός πού εἶναι τόσο ὁλοφάνερο, ὥστε νά χτυπάει στά μάτια; Διότι ὕστερα ἀπό τή γνωστή ἀπόφαση τῶν ἄγγλων ἐργατῶν, πού προκάλεσε πολιτική κρίση μέσα στή χώρα καί δημιούργησε τό πρῶτο βαθύ ρῆγμα στήν «ἐθνική ἑνότητα» τῆς Μεγάλης Βρετανίας—ἡ συνδιάσκεψη ἀπόκτησε μιά σημασία πού δέν τήν εἶχε ὥς τώρα».

῾Ο συλλογισμός αὐτός εἶναι πρότυπο ἔλλειψης ἀρχῶν. Πραγματικά, πῶς μπορεῖ κανείς ἀπό τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ἀπ᾽ἀφορμή τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης δημιουργήθηκε βαθύ ρῆγμα στήν «ἐθνική ἑνότητα» τῆς ᾽Αγγλίας, νά βγάλει τό συμπέρασμα ὅτι εἴμαστε δῆθεν ὑποχρεωμένοι νά συγκολλᾶμε καί ὄχι νά βαθαίνουμε τό ρῆγμα αὐτό; Τό ζήτημα ἀπό ἄποψη ἀρχῶν μπαίνει ἔτσι καί μόνο ἔτσι: ρήξη μέ τούς ἀμυνίτες (σοσιαλσωβινιστές) εἴτε συμφωνία μαζί τους. ῾Η συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης ἦταν μιά ἀπό τίς πολλές ἀπόπειρες συμφωνίας. Δέν πέτυχε. ῾Η ἀποτυχία της ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι οἱ ἀγγλογάλλοι ἰμπεριαλιστές δέν συμφωνοῦν νά κάνουν διαπραγματεύσεις γιά εἰρήνη *τώρα,* ἐνῶ οἱ γερμανοί ἰμπεριαλιστές συμφωνοῦν. Οἱ ἄγγλοι ἐργάτες ἔνιωσαν καλύτερα ὅτι ἡ ἀγγλική ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη τούς ἐξαπατᾶ.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, πῶς πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ αὐτό;. ᾽Εμεῖς, οἱ ἐπαναστάτες διεθνιστές, λέμε: πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ γιά βάθαιμα τοῦ ρήγματος ἀνάμεσα στίς προλεταριακές μάζες καί τούς δικούς τους σοσιαλσωβινιστές, γιά νά φτάσει αὐτό τό ρῆγμα ὥς τό τέλος, γιά νά παραμεριστοῦν ὅλα τά ἐμπόδια στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα τῶν μαζῶν ἐνάντια στίς κυβερνήσεις τους, ἐνάντια στήν ἀστική τους τάξη. ᾽Ενεργώντας μ᾽αὐτό τόν τρόπο ἀκριβῶς ἐμεῖς καί μόνο ἐμεῖς βαθαίνουμε τό ρῆγμα καί τό φτάνουμε ὥς τή ρήξη.

῞Οσοι ὅμως παίρνουν μέρος στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης, ἤ πιό σωστά ὅσοι προπαγανδίζουν στίς μάζες τήν ἀνάγκη νά πάρουν μέρος σ᾽αὐτή, τώρα πού ἡ ζωή «ἀνέτρεψε» αὐτό τό σχέδιο—τί πετυχαίνουν στήν πράξη; Μόνο συγκολλᾶνε τό ρῆγμα, γιατί ἡ συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης συγκαλεῖται καί ὑποστηρίζεται συνειδητά ἀπό ἀνθρώπους πού ὑποστηρίζουν τίς κυβερνήσεις τῆς χώρας *τους,* ἀπό τούς μινιστεριαλιστές—ἀπό τούς Τσερνόφ καί τούς Τσερετέλι, τούς Στάουνινγκ, τούς Μπράντινγκ, τούς Τρούλστρα, χωρίς νά ἀναφέρουμε τούς Σάιντεμαν.

Νά τί «εἶναι τόσο ὁλοφάνερο ὥστε νά χτυπάει στά μάτια τοῦ καθενός», νά τί ξεχνοῦν ἤ συγκαλύπτουν οἱ ὀπορτουνιστές τῆς «Νόβαγια Ζίζν», κρίνοντας τελείως χωρίς ἀρχές, χωρίς νά κάνουν μιά γενική ἐκτίμηση τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, σάν ρεύματος. ῾Η συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης εἶναι μιά σύσκεψη ὁρισμένων ὑπουργῶν, πού ἀνήκουν σέ ἰμπεριαλιστικές κυβερνήσεις. ῞Οσο κι᾽ἄν προσπαθεῖ ἡ «Νόβαγια Ζίζν» νά ἀγνοήσει αὐτό τό γεγονός, αὐτό δέν μπορεῖ νά ἀγνοηθεῖ. Τό νά καλοῦν

τούς ἐργάτες νά πᾶνε στή Στοκχόλμη, νά τούς καλοῦν νά περιμένουν τή Στοκχόλμη, νά τούς καλοῦν νά στηρίξουν κάποιες ἐλπίδες στή Στοκχόλμη — σημαίνει νά λένε στίς μάζες: ἐσεῖς μπορεῖτε, πρέπει νά περιμένετε καλό ἀπό τή συμφωνία τῶν μικροαστικῶν κομμάτων καί τῶν ὑπουργῶν, πού μετέχουν σέ ἰμπεριαλιστικές κυβερνήσεις, πού ὑποστηρίζουν τίς ἰμπεριαλιστικές κυβερνήσεις.

'Ακριβῶς αὐτή τή χωρίς ἀρχές, τήν ἐξαιρετικά ἐπιζήμια προπαγάνδα κάνει ἡ «Νόβαγια Ζίζν», χωρίς καί ἡ ἴδια νά τό καταλαβαίνει.

'Εξαιτίας τῆς σύγκρουσης ἀνάμεσα στούς ἀγγλογάλλους σοσιαλσωβινιστές καί στίς κυβερνήσεις τους, ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ξεχνάει ὅτι τέτιοι ἀκριβῶς σοσιαλσωβινιστές, πού ὑποστηρίζουν τίς κυβερνήσεις τους, ἐξακολουθοῦν νά εἶναι οἱ Τσερνόφ, οἱ Σκόμπελιεφ, οἱ Τσερετέλι, οἱ Αὐξέντιεφ, οἱ Μπράντινγκ, οἱ Στάουνινγκ, οἱ Σάιντεμαν. Δέν εἶναι λοιπόν αὐτό ἔλλειψη ἀρχῶν;

'Αντί νά λέει στούς ἐργάτες: κοιτάξτε, οἱ ἀγγλογάλλοι ἰμπεριαλιστές δέν ἐπέτρεψαν ἀκόμη καί στούς σοσιαλσωβινιστές τους νά πᾶνε νά συζητήσουν μέ τούς γερμανούς σοσιαλσωβινιστές — ἑπομένως, ὁ πόλεμος εἶναι ληστρικός *καί* ἀπό τήν πλευρά τῆς 'Αγγλίας καί τῆς Γαλλίας — ἑπομένως, δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία ἐκτός ἀπό τήν ὁλοκληρωτική ρήξη μέ *ὅλες* τίς κυβερνήσεις, μέ *ὅλους* τούς σοσιαλσωβινιστές — ἀντί νά τούς λέει αὐτά, ἡ «Νόβαγια Ζίζν» παρηγορεῖ τούς ἐργάτες μέ αὐταπάτες:

> «Στή Στοκχόλμη — γράφει — σκοπεύουν νά καταλήξουν σέ συμφωνία γιά τήν εἰρήνη καί νά ἐπεξεργαστοῦν μαζί ἕνα κοινό σχέδιο *πάλης:* καταψήφιση τῶν πιστώσεων, ρήξη μέ τήν «ἐθνική ἑνότητα», ἀνάκληση τῶν ὑπουργῶν ἀπό τίς κυβερνήσεις κτλ.».

῞Ολη ἡ ἐπιχειρηματολογία αὐτῆς τῆς πέρα γιά πέρα ψεύτικης λογοκοπίας καταλήγει στό ὅτι ἡ λέξη «πάλη» ἔχει στοιχειοθετηθεῖ μέ μαῦρα στοιχεῖα. 'Ωραία ἀπόδειξη, οὔτε λόγος!

῞Υστερα ἀπό τρία χρόνια πολέμου ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά τρέφουν τούς ἐργάτες μέ τίς πιό κούφιες ὑποσχέσεις: «Στή Στοκχόλμη σκοπεύουν» νά ξεκόψουν μέ τήν ἐθνική ἑνότητα...

Ποιοί σκοπεύουν νά τό κάνουν αὐτό; Οἱ Σάιντεμαν, οἱ Τσερνόφ, οἱ Σκόμπελιεφ, οἱ Αὐξέντιεφ, οἱ Τσερετέλι, οἱ Στάουνινγκ, οἱ Μπράντινγκ, δηλαδή ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι (καί

τά κόμματα), πού γιά κάμποσα χρόνια καί άρκετούς μῆνες ἐφάρμοζαν τήν πολιτική τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας. Ὅσο εἰλικρινής κι'ἄν ἦταν ἡ πίστη τῆς «Νόβαγια Ζίζν» σ'ἕνα τέτιο θαῦμα, ὅσο καλόπιστα κι'ἄν συμμεριζόταν τήν πεποίθηση ὅτι αὐτό εἶναι τάχα δυνατό νά γίνει, πρέπει ὡστόσο νά ποῦμε ὅτι ἡ «Νόβαγια Ζίζν» διαδίδει στούς ἐργάτες τό πιό μεγάλο ψέμα.

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἐξαπατᾶ τούς ἐργάτες, καλλιεργώντας σ'αὐτούς τήν ἐμπιστοσύνη πρός τούς σοσιαλσωβινιστές. Ἀπό τά λεγόμενά της βγαίνει τό ἑξῆς: ἄν καί ὥς τά τώρα οἱ σοσιαλσωβινιστές συμμετεῖχαν στίς κυβερνήσεις καί ἐφάρμοζαν πολιτική ἐθνικῆς ἑνότητας, ὅμως στή Στοκχόλμη στό πιό ἄμεσο μέλλον θά τά ποῦν, θά συμφωνήσουν, θά συνεννοηθοῦν καί θά πάψουν νά ἐνεργοῦν μ'αὐτό τόν τρόπο, θά ἀρχίσουν τήν πάλη γιά τήν εἰρήνη, θά καταψηφίζουν τίς πιστώσεις κτλ. κτλ.

Ὅλα αὐτά εἶναι καθαρή καί πολύ μεγάλη ἀπάτη. Ὅλα αὐτά εἶναι ἀντιδραστική παρηγοριά καί καθησύχαση τῶν ἐργατῶν, καλλιέργεια σ'αὐτούς τῆς ἐμπιστοσύνης πρός τούς σοσιαλσωβινιστές. Οἱ σοσιαλιστές ὅμως, πού «παλεύουν γιά τήν εἰρήνη» ὄχι στά λόγια, ὄχι γιά αὐταπάτη, ὄχι γιά ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν, ἔχουν ἀρχίσει ἀπό πολύν καιρό αὐτή τήν πάλη, χωρίς νά περιμένουν καμιά διεθνή συνδιάσκεψη, ἔχουν ἀρχίσει τήν πάλη αὐτή ἀκριβῶς μέ τή διάσπαση τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Μάκλιν στήν Ἀγγλία, ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ στή Γερμανία, οἱ μπολσεβίκοι στή Ρωσία.

«Καταλαβαίνουμε πολύ καλά—γράφει ἡ «Νόβαγια Ζίζν»—τό δικαιολογημένο καί ὑγιή σκεπτικισμό τῶν μπολσεβίκων ἀπέναντι στούς Ρενοντέλ καί τούς Σάιντεμαν, οἱ δημοσιολόγοι ὅμως τῆς «Ραμπότσι ἱ Σολντάτ» ἀπό δογματισμό δέν θέλουν νά δοῦν τό δάσος πίσω ἀπό τά δέντρα: δέν παίρνουν ὑπόψη τους τίς ἀλλαγές πού ἐπῆλθαν στή διάθεση τῶν μαζῶν, στίς ὁποῖες στηρίζονταν ὁ Ρενοντέλ καί ὁ Σάιντεμαν». Δέν πρόκειται γιά σκεπτικισμό, κύριοι—ἀκριβῶς σέ σᾶς κυρίαρχη διάθεση εἶναι ὁ διανοουμενίστικος σκεπτικισμός, πού συγκαλύπτει καί ἐκφράζει τήν ἔλλειψη ἀρχῶν. Δέν εἴμαστε σκεπτικιστές ἀπέναντι στούς Ρενοντέλ καί Σάιντεμαν, εἴμαστε ἐχθροί τους. Αὐτά εἶναι «δυό πολύ διαφορετικά πράγματα». Ἐμεῖς ξεκόψαμε μαζί τους καί καλοῦμε τίς μάζες νά ξεκόψουν ἀπ'αὐτούς. Ἀκριβῶς ἐμεῖς καί μόνο ἐμεῖς «παίρνουμε ὑπόψη μας» καί τήν ἀλλαγή πού ἐπῆλθε στή διάθεση τῶν μαζῶν καί κάτι ἄλλο, ἀσύγκριτα πιό σπουδαῖο καί πιό βαθύ ἀπ'ὅ,τι ἡ διάθεση καί ἡ ἀλλαγή της: τά βασικά συμφέροντα τῶν μαζῶν, τό ἀσυμβίβαστο αὐτῶν τῶν

συμφερόντων μέ τήν πολιτική τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τούς Ρενοντέλ καί τούς Σάιντεμαν. Στή Στοκχόλμη οἱ κύριοι τῆς «Νόβαγια Ζίζν» μαζί μέ τούς ὑπουργούς τῆς ἰμπεριαλιστικῆς κυβέρνησης τῆς Ρωσίας θά συναντηθοῦν ἀκριβῶς μέ τούς Σάιντεμαν καί τούς Ρενοντέλ (γιατί ὁ Στάουνινγκ καί ὁ Τρούλστρα, καί δέν μιλᾶμε γιά τόν Αὐξέντιεφ καί τόν Σκόμπελιεφ, δέν ἔχουν καμιά σοβαρή διαφορά ἀπό τούς Ρενοντέλ). Ἐνῶ ἐμεῖς γυρίζουμε τίς πλάτες στήν κωμωδία πού παίζεται στή Στοκχόλμη ἀνάμεσα στούς σοσιαλσωβινιστές, στό περιβάλλον τῶν σοσιαλσωβινιστῶν, ἀκριβῶς γιά νά ἀνοίγουμε τά μάτια τῶν *μαζῶν*, γιά νά ἐκφράζουμε τά συμφέροντά τους, νά τίς καλοῦμε στήν ἐπανάσταση, νά χρησιμοποιοῦμε τήν ἀλλαγή τῶν διαθέσεών τους ὄχι γιά μιά χωρίς ἀρχές προσαρμογή στή δοσμένη διάθεση, ἀλλά γιά νά διεξάγουμε μιά πάλη ἀρχῶν μέ σκοπό τήν πλήρη ρήξη μέ τό σοσιαλσωβινισμό.

«...Οἱ μπολσεβίκοι—γράφει ἡ «Νόβαγια Ζίζν»—ἀγαποῦν νά κατηγοροῦν τούς διεθνιστές, πού πᾶνε στή Στοκχόλμη, γιά τό συμφιλιωτισμό τους ἀπέναντι στούς Σάιντεμαν καί τούς Χέντερσον «χωρίς νά παρατηροῦν» ὅτι στό ζήτημα τῆς συνδιάσκεψης αὐτοί οἱ ἴδιοι συμβαδίζουν—γιά λόγους, φυσικά, πολύ διαφορετικούς—μέ τούς Πλεχάνοφ, τούς Γκέντ καί τούς Χάιντμαν».

Δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐμεῖς στό ζήτημα τῆς συνδιάσκεψης συμβαδίζουμε μέ τούς Πλεχάνοφ! Αὐτό εἶναι καθαρή ἀνοησία. Τό κοινό πού ἔχουμε μέ τούς Πλεχάνοφ εἶναι ἡ ἀπροθυμία νά πᾶμε σέ μεσοβέζικη συνδιάσκεψη μέ ἕνα μέρος τῶν σοσιαλσωβινιστῶν. Ἡ *στάση* μας ὅμως ἀπέναντι στή συνδιάσκεψη δέν μοιάζει καθόλου, οὔτε ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, οὔτε ἀπό πρακτική ἄποψη μέ τή στάση τῶν Πλεχάνοφ. Στό μεταξύ ἐσεῖς, πού αὐτοαποκαλεῖστε διεθνιστές, πᾶτε πραγματικά στή συνδιάσκεψη μαζί μέ τούς Σάιντεμαν, τούς Στάουνινγκ, τούς Μπράντινγκ, ἐσεῖς πραγματικά ἀκολουθεῖτε συμφιλιωτική πολιτική ἀπέναντί τους. Αὐτό εἶναι γεγονός. Ἐκεῖνο πού ὀνομάζετε «μεγάλη ὑπόθεση τῆς συνένωσης τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου» εἶναι μιά μικρόλογη, ἄθλια ὑπόθεση, πού σέ σημαντικό βαθμό ἔχει τό χαρακτήρα ραδιουργίας καί ἐξαρτιέται ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές τοῦ ἑνός ἀπό τούς συνασπισμούς, εἶναι ἡ ὑπόθεση *τῆς συνένωσης τῶν σοσιαλσωβινιστῶν.* Αὐτό εἶναι γεγονός.

Ἐσεῖς, οἱ δῆθεν διεθνιστές, δέν μπορεῖτε νά κηρύσσετε στίς μάζες τή συμμετοχή στή Στοκχόλμη (εἶναι πολύ πιθανό ὅτι τό πράγμα δέν θά προχωρήσει πέρα ἀπό τό κήρυγμα, ἐπειδή ἡ

συνδιάσκεψη δέν θά γίνει, ή ίδεολογική ὅμως σημασία τοῦ κηρύγματος θά μείνει)—δέν μπορεῖτε νά κηρύσσετε στίς μάζες τή συμμετοχή στή Στοκχόλμη, χωρίς νά λέτε ἕνα σωρό ἀναλήθειες, χωρίς νά σπέρνετε αὐταπάτες, χωρίς νά ἐξωραΐζετε τούς σοσιαλσωβινιστές, χωρίς ν'ἀναπτερώνετε στίς μάζες τήν ἐλπίδα ὅτι οἱ Στάουνινγκ καί οἱ Μπράντινγκ, οἱ Σκόμπελιεφ καί οἱ Αὐξέντιεφ εἶναι τάχα ἱκανοί νά σπάσουν στά σοβαρά τήν «ἐθνική ἑνότητα».

Στό μεταξύ ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, μέ τήν προπαγάνδα μας ἐνάντια στή Στοκχόλμη, λέμε ὅλη τήν ἀλήθεια στίς μάζες, ἐξακολουθοῦμε νά ξεσκεπάζουμε τούς σοσιαλσωβινιστές καί τήν πολιτική συμφιλίωσης μαζί τους, ὁδηγοῦμε τίς μάζες στήν πλήρη ρήξη μ'αὐτούς. Ἄν τά πράγματα πῆραν τέτια τροπή ὥστε ὁ γερμανικός ἰμπεριαλισμός νά θεωρεῖ τή στιγμή αὐτή κατάλληλη γιά συμμετοχή του στή Στοκχόλμη καί στέλνει ἐκεῖ τούς πράκτορές του—τούς Σάιντεμαν, ἐνῶ ὁ ἀγγλικός ἰμπεριαλισμός θεωρεῖ τή στιγμή αὐτή ἀκατάλληλη γι'αὐτόν, δέν θέλει τώρα οὔτε νά μιλάει κάν γιά εἰρήνη, ἐμεῖς ξεσκεπάζουμε τόν ἀγγλικό ἰμπεριαλισμό καί ἐκμεταλλευόμαστε τή διένεξη ἀνάμεσα σ'αὐτόν καί στίς ἀγγλικές προλεταριακές μάζες γιά νά κάνουμε τίς μάζες αὐτές πιό συνειδητές, γιά νά δυναμώσουμε τήν προπαγάνδα τοῦ διεθνισμοῦ, γιά νά τούς ἐξηγοῦμε τήν ἀνάγκη τῆς πλήρους ρήξης μέ τό σοσιαλσωβινισμό.

Οἱ δῆθεν διεθνιστές τῆς «Νόβαγια Ζίζν» κάνουν σάν ἰμπρεσσιονιστές διανοούμενοι, δηλαδή σάν ἄνθρωποι πού ἀπό ἔλλειψη χαρακτήρα ἀφήνουν νά τούς παρασέρνουν οἱ ψυχικές διαθέσεις τῆς στιγμῆς καί ξεχνοῦν τίς βασικές ἀρχές τοῦ διεθνισμοῦ. Οἱ ἄνθρωποι τῆς «Νόβαγια Ζίζν» σκέπτονται ἔτσι: μιά καί ὁ ἀγγλικός ἰμπεριαλισμός εἶναι *κατά* τῆς συνδιάσκεψης τῆς Στοκχόλμης, αὐτό θά πεῖ πώς ἐμεῖς πρέπει νά εἴμαστε *ὑπέρ*. Αὐτό θά πεῖ ὅτι ἡ συνδιάσκεψη ἀπόκτησε μιά τέτια σημασία, πού δέν τήν εἶχε ὥς τά τώρα.

Τό νά σκέπτεται κανείς ἔτσι σημαίνει ὅτι στήν πράξη ὑποστηρίζει θέσεις χωρίς ἀρχές, μιά πού ὁ γερμανικός ἰμπεριαλισμός εἶναι τώρα *ὑπέρ* τῆς συνδιάσκεψης τῆς Στοκχόλμης, γιατί αὐτό ἐξυπηρετεῖ τά ἰδιοτελῆ καί ληστρικά ἰμπεριαλιστικά του συμφέροντα. Τί ἀξία ἔχει ὁ «διεθνισμός» τέτιων «διεθνιστῶν», πού φοβοῦνται νά ἀναγνωρίσουν ἀνοιχτά τό ἀναμφισβήτητο κι'ἐξόφθαλμο αὐτό γεγονός, πού εἶναι ὑποχρεωμένοι νά κρύβονται ἀπ'αὐτό. Ποιές ἐγγυήσεις ἔχετε λοιπόν, κύριοι, ὅτι, παίρνοντας μέρος στή Στοκχόλμη μαζί μέ τούς Σάιντεμαν, τούς

Στάουνινγκ καί Σία, δέν θά γίνετε στήν ούσία παιχνιδάκι, ὄργανο στά χέρια τῶν μυστικῶν διπλωματῶν τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ; Δέν μπορεῖτε νά ἔχετε τέτιες ἐγγυήσεις. Τέτιες ἐγγυήσεις δέν ὑπάρχουν. Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης, ἄν παρόλα αὐτά συνέλθει,—πράγμα πολύ ἀπίθανο—θά εἶναι μιά προσπάθεια ἀπομέρους τῶν γερμανῶν ἰμπεριαλιστῶν νά βολιδοσκοπήσουν τήν κατάσταση σχετικά μέ τή δυνατότητα τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ἀνταλλαγῆς τῶν προσαρτήσεων. Νά ποιά θά εἶναι ἡ ἀντικειμενική, ἡ πραγματική σημασία τῶν ὡραίων λόγων τῶν Σάιντεμαν μέ τούς Σκόμπελιεφ καί Σία. Καί ἄν ἡ συνδιάσκεψη αὐτή δέν πραγματοποιηθεῖ, τό κήρυγμά σας πρός τίς μάζες θά ἔχει πραγματική σημασία, γιατί τούς καλλιεργεῖ ψεύτικες ἐλπίδες σχετικά μέ τούς σοσιαλσωβινιστές, σέ σχέση μέ τήν κοντινή, δυνατή, ἐνδεχόμενη «διόρθωσή» τους.

Ἐσεῖς, θέλοντας νά εἶστε διεθνιστές, ἀποδείχνεστε στήν πράξη καί στίς δυό περιπτώσεις συνεργάτες τῶν σοσιαλσωβινιστῶν πότε τοῦ ἑνός συνασπισμοῦ, πότε καί τῶν δυό συνασπισμῶν.

Ἐνῶ ἐμεῖς παίρνουμε ὑπόψη μας ὅλες τίς περιπέτειες καί ὅλες τίς πλευρές τῆς πολιτικῆς καί παραμένουμε συνεπεῖς διεθνιστές, κηρύσσοντας τήν ἀδελφική ἕνωση τῶν ἐργατῶν, τή ρήξη μέ τούς σοσιαλσωβινιστές, τή δουλιά γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 2, 8 τοῦ Σεπτέμβρη (26 τοῦ Αὐγούστου) 1917
Ὑπογραφή: Ν. Κ-ο φ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι»

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΟΥ

ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ

Στό φύλ. ἀρ. 88 τῆς ἐφημερίδας «'Ιζβέστιγια τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν Βουλευτῶν»[57] τῆς 19 τοῦ Αὐγούστου δημοσιεύτηκε ἕνα ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον ἄρθρο, τό ὁποῖο θά πρέπει νά ἀποτελέσει ἕνα ἀπό τά βασικά ντοκουμέντα στά χέρια κάθε κομματικοῦ προπαγανδιστῆ καί διαφωτιστῆ πού ἔχει νά κάνει μέ τήν ἀγροτιά, στά χέρια κάθε συνειδητοῦ ἐργάτη πού πάει στό χωριό ἤ ἔχει ἐπαφή μ'αὐτό.

Τό ἄρθρο αὐτό εἶναι ἡ «'Υποδειγματική ἐντολή, συνταγμένη μέ βάση τίς 242 ἐντολές, πού παρουσίασαν οἱ τοπικοί βουλευτές στό 1 Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν στήν Πετρούπολη τό 1917».

Θά ἦταν εὐχῆς ἔργο νά δημοσιεύσει τό Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν ὅσο τό δυνατό πιό λεπτομερειακά στοιχεῖα σχετικά μέ ὅλες αὐτές τίς ἐντολές (ἄν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο νά δημοσιευτοῦν ἀτόφιες, πράγμα πού φυσικά θά ἦταν τό καλύτερο). Λογουχάρη εἶναι ἰδιαίτερα ἀπαραίτητο νά καταρτιστεῖ πλήρης κατάλογος τῶν κυβερνείων, τῶν νομῶν καί τῶν ἐπαρχιῶν, πού νά δείχνει πόσες ἐντολές ἔχουν δοθεῖ ἀπό κάθε τόπο, τό χρόνο πού συντάχτηκαν ἤ δόθηκαν αὐτές οἱ ἐντολές, τήν ἀνάλυση τῶν βασικῶν τουλάχιστο διεκδικήσεων, γιά νά μπορεῖ νά δεῖ κανείς ἄν ὑπάρχουν αἰσθητές διαφορές κατά περιοχές ὁσοναφορᾶ τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά σημεῖα. Ἄς ποῦμε, οἱ περιοχές ὅπου ἡ γῆ εἶναι ἀτομική καί κοινοτική γαιοκτησία, οἱ μεγαλορωσικές καί οἱ ἀλλοεθνεῖς περιοχές, οἱ κεντρικές περιοχές καί οἱ ἀκρινές περιοχές, οἱ περιοχές πού δέν γνώρισαν τή δουλοπαροικία κτλ.—διαφέρουν ἄραγε οἱ περιοχές αὐτές ὡς πρός τόν τρόπο πού βάζουν τό ζήτημα τῆς κατάργησης τοῦ δικαιώματος ἰδιοκτησίας πάνω σέ ὅλη τή γῆ τῶν *ἀγροτῶν,* τό ζήτημα τοῦ περιοδικοῦ ἀναδασμοῦ τῆς γῆς, τῆς ἀπαγόρευσης τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, τῆς δήμευσης τῶν σύνεργων καί τῶν ζώων τῶν τσιφλικάδων κτλ. κτλ.; 'Η ἐπιστημονική μελέτη τοῦ ἐξαιρετικά

πολύτιμου ὑλικοῦ τῶν ἀγροτικῶν ἐντολῶν εἶναι ἀδύνατο νά γίνεται χωρίς τά λεπτομερειακά αὐτά στοιχεῖα. Κι᾽ἐμεῖς, οἱ μαρξιστές, πρέπει νά προσπαθοῦμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις νά μελετοῦμε ἐπιστημονικά τά γεγονότα πού ἀποτελοῦν τή βάση τῆς πολιτικῆς μας.

Ὁ κώδικας τῶν ἐντολῶν (ἔτσι θά ὀνομάζουμε τήν «ὑποδειγματική ἐντολή»), μιά καί δέν ἔχουμε καλύτερο ὑλικό καί ἐφόσον δέν θά ἀποδειχτεῖ ὅτι περιέχει κάποιο συγκεκριμένο λάθος, παραμένει τό μοναδικό στό εἶδος του ὑλικό πού, τό ξαναλέμε, πρέπει νά βρίσκεται ὑποχρεωτικά στά χέρια κάθε μέλους τοῦ Κόμματός μας.

Τό πρῶτο μέρος τοῦ κώδικα τῶν ἐντολῶν εἶναι ἀφιερωμένο στίς γενικές πολιτικές θέσεις, στίς διεκδικήσεις τῆς πολιτικῆς δημοκρατίας· τό δεύτερο—στό ζήτημα τῆς γῆς. (Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι τό Πανρωσικό Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν ἤ κάποιος ἄλλος θά καταρτίσει κώδικα μέ τίς ἀγροτικές ἐντολές καί ἀποφάσεις σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ πολέμου.) Δέν θά σταθοῦμε τώρα λεπτομερειακά στό πρῶτο μέρος καί θά τονίσουμε μόνο δυό σημεῖα. Στήν § 6 προβάλλεται ἡ διεκδίκηση τῆς αἱρετότητας ὅλων τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν καί στήν § 11 ἡ κατάργηση τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ὕστερα ἀπό τό τέλος τοῦ πολέμου. Τά σημεῖα αὐτά κάνουν τό πολιτικό πρόγραμμα τῶν ἀγροτῶν *νά πλησιάζει πάρα πολύ* πρός τό πρόγραμμα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Στηριζόμενοι στά σημεῖα αὐτά, πρέπει μέ ὅλη μας τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση νά δείχνουμε καί νά ἀποδείχνουμε ὅτι οἱ ἡγέτες τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων εἶναι προδότες ὄχι μόνο τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀλλά καί τῆς δημοκρατίας, γιατί στήν Κρονστάνδη, λογουχάρη, ὑπεράσπιζαν, παρά τή θέληση τοῦ πληθυσμοῦ, ἀντίθετα μέ τίς ἀρχές τῆς δημοκρατίας, γιά τό χατήρι τῶν καπιταλιστῶν, τήν ἀρχή ὅτι ὁ ἐπίτροπος πρέπει νά *ἐγκρίνεται* ἀπό τήν κυβέρνηση, δηλαδή ὅτι τό ἀξίωμα αὐτό δέν εἶναι καθαρά αἱρετό. Στά συνοικιακά Δημοτικά Συμβούλια τῆς Πετρούπολης καί σέ ἄλλα ὄργανα τοπικῆς αὐτοδιοίκησης οἱ ἡγέτες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, παρά τίς ἀρχές τῆς δημοκρατίας, καταπολεμοῦν τό αἴτημα τῶν μπολσεβίκων νά ἀρχίσει ἀμέσως ἡ συγκρότηση ἐργατικῆς πολιτοφυλακῆς καί μετά νά γίνει τό πέρασμα στήν παλλαϊκή πολιτοφυλακή.

Σύμφωνα μέ τόν κώδικα τῶν ἐντολῶν, οἱ διεκδικήσεις τῶν ἀγροτῶν σχετικά μέ τή γῆ συνίστανται πρίν ἀπόλα στή χωρίς ἀποζημίωση κατάργηση κάθε μορφῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς,

μαζί καί γῆς τῶν ἀγροτῶν· στή μεταβίβαση στό κράτος ἤ στίς κοινότητες τῶν ἐκτάσεων ὅπου ὑπάρχουν νοικοκυριά μέ ἀνώτερο ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο· στή δήμευση ὅλων τῶν σύνεργων καί τῶν ζώων ἐργασίας στίς δημευμένες γαῖες (ἐξαιροῦνται οἱ μικροκληροῦχοι ἀγρότες) καί παράδοσή τους στό κράτος ἤ στίς κοινότητες· στήν ἀπαγόρευση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας· στήν ἐξισωτική διανομή τῆς γῆς ἀνάμεσα στούς ἐργαζόμενους, μέ περιοδικούς ἀναδασμούς κτλ. Σάν μέτρα γιά τή μεταβατική περίοδο ὥς τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, οἱ ἀγρότες ζητοῦν τήν *ἄμεση* ἔκδοση νόμων, πού θά ἀπαγορεύουν τήν ἀγοραπωλησία τῆς γῆς, τήν κατάργηση τῶν νόμων σχετικά μέ τήν ἀποχώρηση ἀπό τήν κοινότητα, τή δημιουργία ὄτρουμπ κτλ., σχετικά μέ τήν προστασία τῶν δασῶν, τῆς ἁλιείας καί τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων κτλ., σχετικά μέ τήν ἀκύρωση τῶν μακροπρόθεσμων καί τήν ἀναθεώρηση τῶν βραχυπρόθεσμων συμβολαίων ἐκμίσθωσης κτλ.

'Αρκεῖ νά σκεφθεῖ κανείς λίγο πάνω σ'αὐτές τίς διεκδικήσεις γιά νά καταλάβει ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά πραγματοποιηθοῦν *σέ συμμαχία* μέ τούς καπιταλιστές, χωρίς ριζική ρήξη μ'αὐτούς, χωρίς τήν πιό ἀποφασιστική καί ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στήν τάξη τῶν καπιταλιστῶν, χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς κυριαρχίας της.

Καί ἡ αὐταπάτη τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί ἡ ἐξαπάτηση ἀπομέρους τους τῆς ἀγροτιᾶς βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἀποδέχονται καί διαδίδουν τήν ἰδέα, ὅτι δῆθεν οἱ τέτιοι μετασχηματισμοί, ὅτι δῆθεν οἱ *παρόμοιοι* μετασχηματισμοί μποροῦν νά γίνουν χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς κυριαρχίας τῶν καπιταλιστῶν, χωρίς τό πέρασμα ὅλης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο, χωρίς τήν ὑποστήριξη ἀπομέρους τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς τῶν πιό ἀποφασιστικῶν, τῶν πιό ἐπαναστατικῶν μέτρων τῆς προλεταριακῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἐνάντια στούς καπιταλιστές. 'Η σημασία τῆς σχηματιζόμενης ἀριστερῆς πτέρυγας τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἀποδείχνει πώς ἀκόμη καί μέσα σ'αὐτό τό κόμμα οἱ ἄνθρωποι ὅλο καί περισσότερο ἀποκτοῦν συνείδηση αὐτῆς τῆς ἀπάτης.

Πραγματικά, ἡ δήμευση ὅλης τῆς ἰδιόκτητης γῆς σημαίνει δήμευση ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων κεφαλαίου τῶν τραπεζῶν, στίς ὁποῖες εἶναι ὑποθηκευμένη στό μεγαλύτερό της μέρος αὐτή ἡ γῆ. Μήπως μπορεῖ νά νοηθεῖ ἕνα τέτιο μέτρο χωρίς ἡ ἐπαναστατική τάξη νά τσακίσει μέ ἐπαναστατικά μέτρα τήν

ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν; Ἐπιπλέον ἐδῶ πρόκειται γιά τό πιό συγκεντρωμένο, τό τραπεζικό κεφάλαιο, πού συνδέεται μέ δισεκατομμύρια νήματα μέ ὅλα τά σπουδαιότερα κέντρα τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας μιᾶς τεράστιας χώρας καί πού μπορεῖ νά νικηθεῖ μόνο ἀπό μιά ὄχι λιγότερο συγκεντρωμένη δύναμη τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης.

Συνεχίζουμε. Μεταβίβαση στό κράτος τῶν νοικοκυριῶν πού ἔχουν ἀνώτερο ἐπίπεδο καλλιέργειας. Δέν εἶναι τάχα φανερό πώς, γιά νά εἶναι ἕνα «κράτος» ἱκανό νά πάρει στά χέρια του καί νά διαχειρίζεται τό νοικοκυριό πραγματικά πρός ὄφελος τῶν ἐργαζομένων καί ὄχι πρός ὄφελος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν ἴδιων πάλι καπιταλιστῶν, πρέπει νά εἶναι προλεταριακό ἐπαναστατικό κράτος;

Δήμευση τῶν ἱπποφορβείων κτλ., καί ἔπειτα ὅλων τῶν σύνεργων καί τῶν ζώων ἐργασίας—αὐτό δέν σημαίνει μόνο ὅλο καί καινούργια ἰσχυρά χτυπήματα κατά τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς. Αὐτό σημαίνει βήματα πρός τό σοσιαλισμό, γιατί τό πέρασμα τῶν *σύνεργων καί τῶν ζώων ἐργασίας* «στήν ἀποκλειστική χρήση τοῦ κράτους ἤ τῆς κοινότητας» σημαίνει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη μιά μεγάλη σοσιαλιστική γεωργία, ἤ τουλάχιστο ὁ σοσιαλιστικός ἔλεγχος στά ἑνωμένα μικρά νοικοκυριά, ἡ σοσιαλιστική ρύθμιση τῆς οἰκονομίας τους.

Καί τό «ἀπαράδεκτο» τῆς μισθωτῆς ἐργασίας; Αὐτό εἶναι μιά κούφια φράση, ἕνας ἀνίσχυρος, ἀσυνείδητα ἁπλοϊκός πόθος τῶν καταπιεζόμενων μικρονοικοκυρέων, πού δέν βλέπουν πώς ὅλη ἡ καπιταλιστική βιομηχανία θά σταματήσει, ἄν πάψει νά ὑπάρχει στό χωριό ἐφεδρικός στρατός μισθωτῆς ἐργασίας, πώς δέν μπορεῖ νά «μήν ἐπιτρέπεται» ἡ μισθωτή ἐργασία στό χωριό, ἐφόσον ἐπιτρέπεται στήν πόλη καί, τέλος, ὅτι τό «ἀπαράδεκτο» τῆς μισθωτῆς ἐργασίας δέν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρά ἕνα βῆμα πρός τό σοσιαλισμό.

Κι'ἐδῶ φτάνουμε στό βασικό ζήτημα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες.

Πάνω ἀπό 20 χρόνια ὑπάρχει τό μαζικό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα στή Ρωσία (ἄν ξεκινήσουμε ἀπό τίς μεγάλες ἀπεργίες τοῦ 1896). Στό μεγάλο αὐτό χρονικό διάστημα, μέσα ἀπό δυό μεγάλες ἐπαναστάσεις, σάν κόκκινη κλωστή περνάει ἀπ'ὅλη τήν πολιτική ἱστορία τῆς Ρωσίας τό ἐρώτημα: ἡ ἐργατική τάξη θά ὁδηγήσει τούς ἀγρότες πρός τά μπρός, πρός τό σοσιαλισμό, ἤ ὁ φιλελεύθερος ἀστός θά τούς τραβάει

πρός τά πίσω, πρός τή συμφιλίωση μέ τόν καπιταλισμό; Ἡ ὀπορτουνιστική πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας σκέπτεται πάντα ξεκινώντας ἀπό τήν ἑξῆς πάνσοφη διατύπωση: *ἐπειδή* οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες εἶναι μικροαστοί, γι᾽αὐτό «ἐμεῖς» ἀπορίπτουμε τή μικροαστική οὐτοπική ἄποψή τους γιά τό σοσιαλισμό *στό ὄνομα* τῆς ἀστικῆς ἄρνησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ μαρξισμός ἀντικατασταίνεται μιά χαρά μέ τό στρουβισμό καί ὁ μενσεβικισμός κατρακυλάει ὥς τό ρόλο τοῦ λακέ τῶν καντέτων, πού «συμφιλιώνει» τούς ἀγρότες μέ τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ Τσερετέλι καί ὁ Σκόμπελιεφ χέρι-χέρι μέ τόν Τσερνόφ καί τόν Αὐξέντιεφ, ἀπασχολημένοι μέ τό νά ὑπογράφουν ἐξονόματος τῆς «ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας» τά ἀντιδραστικά τσιφλικάδικα διατάγματα τῶν καντέτων — αὐτή εἶναι ἡ τελευταία καί ἡ πιό χτυπητή ἔκφραση αὐτοῦ τοῦ ρόλου.

Ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία, πού ποτέ δέν ἔπαψε νά κριτικάρει τίς μικροαστικές αὐταπάτες τῶν ἐσέρων, *πού ποτέ δέν ἔκανε συνασπισμό* μαζί τους παρά μόνο ἄν ὁ συνασπισμός αὐτός στρεφόταν *ἐνάντια* στούς καντέτους, ἀγωνίζεται συνεχῶς *γιά τήν ἀπόσπαση* τῶν ἀγροτῶν ἀπό τήν ἐπιροή τῶν καντέτων, καί στή μικροαστική-οὐτοπική ἄποψη γιά τό σοσιαλισμό ἀντιπαραθέτει ὄχι τή φιλελεύθερη συμφιλίωση μέ τόν καπιταλισμό, ἀλλά τόν ἐπαναστατικό προλεταριακό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό.

Τώρα πού ὁ πόλεμος ἐπιτάχυνε σέ πρωτοφανή βαθμό τήν πορεία τῶν γεγονότων, πού ὄξυνε σέ ἀπίστευτο βαθμό τήν κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἔβαλε ἄμεσα τούς λαούς μπροστά στό δίλημμα: ἀφανισμός ἤ ἄμεσα ἀποφασιστικά βήματα πρός τό σοσιαλισμό — τώρα ὅλο τό βάραθρο πού χωρίζει τό μισοφιλελεύθερο μενσεβικισμό ἀπό τόν ἐπαναστατικό-προλεταριακό μπολσεβικισμό προβάλλει ἔκδηλα, πρακτικά, σάν ζήτημα δράσης δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν.

᾽Ανεχθεῖτε τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, *γιατί* «ἐμεῖς» δέν εἴμαστε ἀκόμη ὥριμοι γιά τό σοσιαλισμό — νά τί λένε στούς ἀγρότες οἱ μενσεβίκοι, ὑποκαθιστώντας, ἀνάμεσα στ᾽ἄλλα, μέ τό ἀφηρημένο ζήτημα γιά τό «σοσιαλισμό» γενικά τό συγκεκριμένο ζήτημα, ἄν μποροῦν νά ἐπουλωθοῦν οἱ πληγές πού προξένησε ὁ πόλεμος, χωρίς νά γίνουν ἀποφασιστικά βήματα πρός τό σοσιαλισμό.

᾽Ανεχθεῖτε τόν καπιταλισμό, *γιατί* οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες εἶναι μικροαστοί-οὐτοπιστές — νά τί λένε στούς ἀγρότες οἱ μενσεβίκοι καί μαζί μέ τούς ἐσέρους συμφωνοῦν νά ὑποστηρίξουν τήν καντέτικη κυβέρνηση...

Καί οἱ ἐσέροι, ὁρκιζόμενοι σέ θεούς καί δαίμονες, βεβαιώνουν τούς ἀγρότες ὅτι αὐτοί εἶναι ἐνάντια σέ κάθε εἰρήνη μέ τούς καπιταλιστές, πώς ποτέ δέν θεωροῦσαν τή ρωσική ἐπανάσταση σάν ἀστική—καί *γι'αὐτό* συγκροτοῦν συνασπισμό ἀκριβῶς μέ τούς ὀπορτουνιστές σοσιαλδημοκράτες, δέχονται νά ὑποστηρίξουν ἀκριβῶς μιά ἀστική κυβέρνηση... Οἱ ἐσέροι ὑπογράφουν ὁποιαδήποτε, ἀκόμη καί τά πιό ἐπαναστατικά προγράμματα τῆς ἀγροτιᾶς, μέ σκοπό νά μήν τά ἐφαρμόσουν, νά τά βάλουν στό χρονοντούλαπο, νά ἐξαπατοῦν τούς ἀγρότες μέ τίς πιό κούφιες ὑποσχέσεις καί στήν πράξη ἀσχολοῦνται μῆνες ὁλόκληρους μέ τό «συμβιβασμό» μέ τούς καντέτους μέσα στήν κυβέρνηση συνασπισμοῦ.

Αὐτή ἡ κατάφωρη, ἡ συγκεκριμένη, ἡ ἄμεση, ἡ χειροπιαστή προδοσία τῶν συμφερόντων τῆς ἀγροτιᾶς ἀπομέρους τῶν ἐσέρων ἀλλάζει ἐξαιρετικά τήν κατάσταση. Πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη μας αὐτή τήν ἀλλαγή. Δέν μποροῦμε νά κάνουμε ζύμωση ἐνάντια στούς ἐσέρους ἔτσι ὅπως τήν κάναμε παλιά, στά 1902-1903 καί στά 1905-1907. Δέν μποροῦμε νά περιοριζόμαστε στό νά ξεσκεπάζουμε θεωρητικά τίς μικροαστικές αὐταπάτες σχετικά μέ τήν «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς», τήν «ἐξισωτική γαιοχρησία», «τό ἀπαράδεκτο τῆς μισθωτῆς ἐργασίας» κτλ.

Τότε βρισκόμασταν στίς παραμονές τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, ἤ τῆς μή ὁλοκληρωμένης ἀστικῆς ἐπανάστασης, καί ὅλο τό πρόβλημα ἦταν νά ὁδηγηθεῖ ἡ ἐπανάσταση ὥς τήν ἀνατροπή τῆς μοναρχίας, κατά πρῶτο λόγο.

Τώρα ἡ μοναρχία ἔχει ἀνατραπεῖ. Ἡ ἀστική ἐπανάσταση ἔχει ὁλοκληρωθεῖ στό βαθμό πού ἡ Ρωσία ἔγινε ρεπουμπλικανική δημοκρατία μέ κυβέρνηση ἀπό καντέτους, μενσεβίκους καί ἐσέρους. Καί ὁ πόλεμος μέσα σέ τρία χρόνια μᾶς ἔσπρωξε τριάντα χρόνια μπροστά, δημιούργησε στήν Εὐρώπη τήν καθολική ὑποχρεωτική ἐργασία καί τήν ὑποχρεωτική ἕνωση σέ συνδικάτα τῶν καπιταλιστικῶν ἐπιχειρήσεων, ὁδήγησε τίς πιό πρωτοπόρες χῶρες στό λιμό καί σέ μιά ἐρείπωση χωρίς προηγούμενο, πού τίς ἀναγκάζουν νά κάνουν βήματα πρός τό σοσιαλισμό.

Μόνο τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά μποροῦν νά ἀνατρέψουν τή μοναρχία—αὐτή ἦταν ἡ βασική, γιά ἐκεῖνο τόν καιρό, γραμμή τῆς ταξικῆς μας πολιτικῆς. Καί ἡ γραμμή αὐτή ἦταν σωστή. Ὁ Φλεβάρης καί ὁ Μάρτης τοῦ 1917 τό ἐπιβεβαίωσαν αὐτό ἀκόμη μιά φορά.

Μόνο τό προλεταριάτο πού καθοδηγεῖ τή φτωχή ἀγροτιά

(τούς μισοπρολετάριους, ὅπως λέει τό πρόγραμμά μας), μπορεῖ νά βάλει τέρμα στόν πόλεμο μέ δημοκρατική εἰρήνη, νά ἐπουλώσει τίς πληγές του, ν' ἀρχίσει νά κάνει βήματα πρός τό σοσιαλισμό, βήματα πού ἔγιναν ἀπολύτως ἀναγκαῖα καί *ἐπιτακτικά*—αὐτή εἶναι ἡ γραμμή τῆς ταξικῆς μας πολιτικῆς σήμερα.

'Από δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα: τό κέντρο βάρους τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης ἐνάντια στούς ἐσέρους πρέπει νά μετατοπιστεῖ στό γεγονός ὅτι αὐτοί πρόδοσαν τούς ἀγρότες. Οἱ ἐσέροι δέν ἀντιπροσωπεύουν τή μάζα τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς, ἀλλά τή μειοψηφία τῶν εὐκατάστατων νοικοκυρέων. Δέν ὁδηγοῦν τήν ἀγροτιά στή συμμαχία μέ τούς ἐργάτες, ἀλλά στή συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές, δηλαδή στήν ὑποταγή σ' αὐτούς. Πούλησαν τά συμφέροντα τῆς ἐργαζόμενης καί ἐκμεταλλευόμενης μάζας γιά ὑπουργικές θεσοῦλες, γιά τό συνασπισμό μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους.

'Η ἱστορία, πού ὁ πόλεμος ἐπιτάχυνε τήν πορεία της, ἔκανε ἕνα τόσο τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός, πού οἱ παλιές διατυπώσεις πῆραν καινούργιο περιεχόμενο. «Τό ἀπαράδεκτο τῆς μισθωτῆς ἐργασίας» προηγούμενα δέν σήμαινε παρά *μόνο* μιά κούφια φράση μικροαστοῦ διανοουμένου. Τώρα αὐτό σημαίνει στή ζωή κάτι ἄλλο: τά ἑκατομμύρια τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς λένε στίς 242 ἐντολές τους ὅτι θέλουν νά τραβήξουν γιά κατάργηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, μά δέν ξέρουν πῶς νά τό κάνουν αὐτό. 'Εμεῖς ξέρουμε πῶς μπορεῖ νά γίνει. 'Εμεῖς ξέρουμε πώς αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο σέ συμμαχία μέ τούς ἐργάτες, κάτω ἀπό τήν καθοδήγησή τους, ἐνάντια στούς καπιταλιστές, καί ὄχι «κάνοντας συμβιβασμό» μέ τούς καπιταλιστές.

Νά πῶς πρέπει νά ἀλλάξει τώρα ἡ βασική γραμμή τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσής μας ἐνάντια στούς ἐσέρους, ἡ βασική γραμμή τῶν ὁμιλιῶν μας πρός τήν ἀγροτιά.

Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων σᾶς πρόδοσε, σύντροφοι ἀγρότες. Πρόδοσε τίς καλύβες καί πῆγε μέ τά παλάτια, ἄν ὄχι μέ τά παλάτια τοῦ μονάρχη, πάντως μέ τά παλάτια ὅπου οἱ καντέτοι, αὐτοί οἱ πιό ἄσπονδοι ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἀγροτικῆς ἐπανάστασης ἰδιαίτερα, παρακάθονται σέ μιά κυβέρνηση μέ τούς Τσερνόφ, τούς Πεσεχόνοφ, τούς Αὐξέντιεφ.

Μόνο τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, μόνο ἡ πρωτοπορία πού τό συνενώνει, τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, μπορεῖ νά ἐφαρμόσει *στήν πράξη* τό πρόγραμμα τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς πού διατυπώνεται στίς 242 ἐντολές. Γιατί τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τραβάει *πραγματικά* πρός τήν κατάργηση τῆς

μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό μοναδικό σωστό δρόμο, μέ τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου καί ὄχι μέ τήν ἀπαγόρευση τῆς μίσθωσης ἐργατῶν, ὄχι μέ τό «ἀπαράδεκτο» αὐτῆς τῆς μίσθωσης. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο ἐπιδιώκει πραγματικά τή δήμευση τῆς γῆς, τῶν σύνεργων καί τῶν ζώων ἐργασίας, τῶν τεχνικῶν ἀγροτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπιδιώκει νά δόσει στούς ἀγρότες αὐτό πού ποθοῦν καί πού *δέν μποροῦν* νά τούς τό δόσουν οἱ ἐσέροι.

Νά μέ ποιό τρόπο πρέπει νά ἀλλάξει τώρα ἡ βασική γραμμή τῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἐργάτη πρός τόν ἀγρότη. Ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες, μποροῦμε νά δόσουμε καί θά σᾶς δόσουμε αὐτό πού θέλει καί ἀναζητᾶ ἡ ἀγροτική φτωχολογιά, χωρίς νά ξέρει πάντα πῶς καί ποῦ νά τό ἀναζητήσει. Ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες, ὑπερασπίζουμε τά συμφέροντά μας *ἐνάντια στούς καπιταλιστές* καί ταυτόχρονα ὑπερασπίζουμε τά συμφέροντα τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, ἐνῶ οἱ ἐσέροι, πού βρίσκονται σέ συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές, προδίνουν αὐτά τά συμφέροντα.

* *
*

Ἄς ὑπενθυμίσουμε στόν ἀναγνώστη τί ἔλεγε ὁ Ἔνγκελς λίγο πρίν τό θάνατό του σχετικά μέ τό ἀγροτικό ζήτημα. Ὁ Ἔνγκελς τόνιζε ὅτι οἱ σοσιαλιστές οὔτε σκέπτονται κάν νά ἀπαλλοτριώσουν τούς μικροαγρότες, ὅτι μόνο μέ τή *δύναμη τοῦ παραδείγματος* θά τούς ἐξηγοῦν τά πλεονεκτήματα τῆς ἐκμηχανισμένης σοσιαλιστικῆς γεωργίας[58].

Τώρα ὁ πόλεμος ἔβαλε πρακτικά μπροστά στή Ρωσία ἕνα τέτιο ἀκριβῶς ζήτημα. Τά σύνεργα καί τά ζῶα ἐργασίας εἶναι λίγα. Νά δημευτοῦν καί «νά μή μοιραστοῦν» τά νοικοκυριά, πού ἔχουν ἀνώτερο ἐπίπεδο καλλιέργειας.

Οἱ ἀγρότες ἄρχισαν νά τό καταλαβαίνουν αὐτό. Ἡ ἀνάγκη τούς ἔκανε νά τό καταλάβουν. Ὁ πόλεμος τούς ἀνάγκασε, γιατί δέν εἶχαν ἀπό ποῦ νά πάρουν ζῶα καί ἐργαλεῖα. Πρέπει νά τά φυλάγουν. Καί μεγάλο νοικοκυριό σημαίνει ἀκριβῶς νά κάνεις οἰκονομία ἐργασίας μέ τή χρησιμοποίηση ἐργαλείων καί ζώων ἐργασίας, ὅπως καί πολλῶν ἄλλων.

Οἱ ἀγρότες θέλουν νά διατηρήσουν τό μικρό νοικοκυριό, νά τό διαρυθμίσουν ἐξισωτικά, νά τό ξαναεξισώσουν περιοδικά... Ἔστω. Γι᾽αὐτό τό πράγμα κανένας λογικός σοσιαλιστής δέν θά τά χαλάσει μέ τήν ἀγροτική φτωχολογιά. Ἐφόσον ἡ γῆ θά ἔχει δημευτεῖ, *αὐτό θά πεῖ* ὅτι ἡ κυριαρχία τῶν τραπεζῶν ἔχει

ὑποσκαφτεῖ, ἐφόσον θά ἔχουν δημευτεῖ τά ζῶα καί τά σύνεργα, *αὐτό θά πεῖ* πώς ἡ κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου ἔχει ὑποσκαφτεῖ, ὁπότε *μέ τήν κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου στό κέντρο*, μέ τό πέρασμα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο, τά ἄλλα θά τακτοποιηθοῦν *μόνα τους*, θά παρουσιαστοῦν σάν ἀποτέλεσμα τῆς «δύναμης τοῦ παραδείγματος», θά ὑπαγορευτοῦν ἀπό τήν ἴδια τήν πρακτική.

Πέρασμα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο—νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία. Καί τότε ὅ,τι οὐσιαστικό, βασικό, θεμελιακό ὑπάρχει στό πρόγραμμα τῶν 242 ἐντολῶν *θά γίνει πραγματοποιήσιμο*. Καί ἡ ζωή θά δείξει μέ τί ἀλλαγές θά πραγματοποιηθεῖ αὐτό τό πρόγραμμα. Αὐτό εἶναι δευτερεῦον ζήτημα. Ἐμεῖς δέν εἴμαστε δογματιστές. Ἡ διδασκαλία μας δέν εἶναι δόγμα, ἀλλά καθοδήγηση γιά δράση.

Ἐμεῖς δέν ἰσχυριζόμαστε πώς ὁ Μάρξ ἤ οἱ μαρξιστές ξέρουν τό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό σέ ὅλες του τίς λεπτομέρειες. Αὐτό εἶναι ἀνοησία. Ἐμεῖς ξέρουμε τήν κατεύθυνση αὐτοῦ τοῦ δρόμου, ξέρουμε ποιές ταξικές δυνάμεις ὁδηγοῦν πρός αὐτόν, συγκεκριμένα ὅμως, πρακτικά, αὐτό θά τό δείξει μόνο *ἡ πείρα τῶν ἑκατομμυρίων*, ὅταν θά καταπιαστοῦν μέ τό ἔργο αὐτό.

Ἐμπιστευθεῖτε στούς ἐργάτες, σύντροφοι ἀγρότες, διαλύστε τή συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές! Μόνο σέ στενή συμμαχία μέ τούς ἐργάτες *μπορεῖτε* νά ἀρχίσετε νά πραγματοποιεῖτε στήν πράξη τό πρόγραμμα τῶν 242 ἐντολῶν. Σέ συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν ἐσέρων, δέν θά κάνετε ποτέ *οὔτε ἕνα* ἀποφασιστικό, σταθερό βῆμα στό πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ προγράμματος.

Καί ὅταν σέ συμμαχία μέ τούς ἐργάτες τῶν πόλεων, σέ ἀμείλικτο ἀγώνα ἐνάντια στό κεφάλαιο *ἀρχίσετε* νά πραγματοποιεῖτε τό πρόγραμμα τῶν 242 ἐντολῶν, τότε ὅλος ὁ κόσμος θά τρέξει νά βοηθήσει ἐσᾶς κι᾿ἐμᾶς, τότε ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ προγράμματος—ὄχι στή σημερινή του διατύπωση, ἀλλά στήν οὐσία του—θά εἶναι ἐξασφαλισμένη. Τότε θά ἐπέλθει τό τέλος τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου καί τῆς μισθωτῆς δουλείας. Τότε θά ἀρχίσει ἡ βασιλεία τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ βασιλεία τῆς εἰρήνης, ἡ βασιλεία τῶν ἐργαζομένων.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 6, 11 τοῦ Σεπτέμβρη (29 τοῦ Αὐγούστου) 1917
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι»

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ

Στή «Ρέτς» τῆς 20 Αὐγούστου, καθώς καί στή «Ρούσκαγια Βόλια», ἐφημερίδα πού ἔχει ἱδρυθεῖ μέ χρήματα ὁλοφάνερα ὕποπτης προέλευσης καί συνιστᾶ στούς ἐκλογεῖς, ἄν «συμπαθοῦν τό σοσιαλισμό», νά ψηφίσουν τή «Γεντίνστβο»[59] καί τούς «λαϊκούς σοσιαλιστές»[60], δημοσιεύτηκαν καί πάλι συκοφαντικές πληροφορίες σχετικά μέ μένα.

Οἱ πληροφορίες αὐτές, ὅπως γράφουν καί οἱ δυό ἐφημερίδες, προέρχονται ἀπό τό «Ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν», ἡ «Ρέτς» *μάλιστα βεβαιώνει* ὅτι στηρίζονται «σέ αὐθεντικά στοιχεῖα καί σέ πολλές καταθέσεις διάφορων προσώπων».

Στή Ρωσία ὁ νόμος γιά συκοφαντία μέσω τοῦ Τύπου ἔχει, οὐσιαστικά, ἀτονίσει. Στούς κύριους συκοφάντες, καί ἰδιαίτερα στούς συκοφάντες πού χρησιμοποιοῦν τόν ἀστικό Τύπο, παραχωρεῖται πλήρης ἐλευθερία: γράφε ἀνώνυμα στόν Τύπο, λέγε ψέμματα καί συκοφάντησε ὅσο θέλεις, ὀχυρώσου πίσω ἀπό πληροφορίες, πού δέν ὑπογράφονται ἀπό κανένα ἐπίσημο πρόσωπο, μά πού εἶναι, δῆθεν, ἐπίσημες καί δέν θά πάθεις τίποτε! Οἱ βρωμεροί συκοφάντες μέ τούς κ.κ. Μιλιουκόφ ἐπικεφαλῆς, ἀπολαμβάνουν τό προνόμιο τῆς ἀσυλίας.

Οἱ συκοφάντες ἰσχυρίζονται ὅτι εἶχα δῆθεν ὁρισμένες σχέσεις μέ τήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης τῆς Οὐκρανίας». Ἡ ἐφημερίδα τοῦ Μιλιουκόφ γράφει: «Ἡ γερμανική κυβέρνηση ἀνάθεσε στόν Λένιν νά προπαγανδίζει ὑπέρ τῆς εἰρήνης». «Στό Βερολίνο ἔγιναν δυό συνελεύσεις σοσιαλιστῶν, στίς ὁποῖες πῆραν μέρος ὁ Λένιν καί ὁ Ἰολτουχόβσκι». Καί ἡ «Ρούσκαγια Βόλια» προσθέτει στήν τελευταία αὐτή φράση: «Ὁ Λένιν ἔμεινε στό σπίτι τοῦ Ἰολτουχόβσκι».

Ἐφόσον ὁ κ. Μιλιουκόφ καί οἱ ἄλλοι, παρόμοιοι παλιάνθρωποι, ἱππότες τῆς βρωμερῆς συκοφαντίας, ἔχουν ἐξασφαλισμένη τήν ἀτιμωρησία, δέν μοῦ μένει παρά μόνο ἕνα πράγμα: νά

ἐπαναλάβω ἀκόμη μιά φορά ὅτι αὐτό εἶναι συκοφαντία, νά ἀντιπαραθέσω ἀκόμη μιά φορά στούς ἱππότες τοῦ ἐκβιασμοῦ, πού ἐπικαλοῦνται τίς σχέσεις τῶν μαρτύρων, ἕνα μάρτυρα γνωστό στίς μάζες.

Γνώρισα ἕνα στέλεχος τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης τῆς Οὐκρανίας», τόν Μπασόκ, τό 1906, τότε πού αὐτός, ὄντας μενσεβίκος, πῆρε μαζί μου μέρος στό συνέδριο τῆς Στοκχόλμης[61]. Τό φθινόπωρο τοῦ 1914 ἤ στίς ἀρχές τοῦ 1915, ὅταν ζοῦσα στή Βέρνη, ἦρθε στό σπίτι μου ὁ γνωστός καυκάσιος μενσεβίκος Τριά, πού ἔφτασε τότε ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Τριά μοῦ μίλησε γιά τή συμμετοχή τοῦ Μπασόκ στήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης τῆς Οὐκρανίας» καί γιά τίς σχέσεις αὐτῆς τῆς Ἕνωσης μέ τή γερμανική κυβέρνηση. Συνάμα ὁ Τριά μοῦ ἔδοσε ἕνα γράμμα ἀπό τόν Μπασόκ· σ'αὐτό τό γράμμα ὁ Μπασόκ μοῦ ἔκφραζε τή συμπάθειά του καί τήν ἐλπίδα γιά κάποια προσέγγιση τῶν ἀπόψεών μας. Ἀγανάκτησα τόσο πολύ, πού ἔγραψα ἀμέσως, παρουσία τοῦ Τριά, τήν ἀπάντηση στόν Μπασόκ* καί ἔδοσα τό γράμμα στόν ἴδιο πάλι τόν Τριά γιά νά τοῦ τό δόσει, γιατί ὁ Τριά σκόπευε νά ξαναπάει στήν Κωνσταντινούπολη.

Στό γράμμα πρός τόν Μπασόκ δήλωνα ὅτι, μιά κι'αὐτός συνάπτει σχέσεις μ'ἕναν ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές, οἱ δρόμοι μας χωρίζουν ἐντελῶς καί δέν μᾶς συνδέει τίποτε τό κοινό.

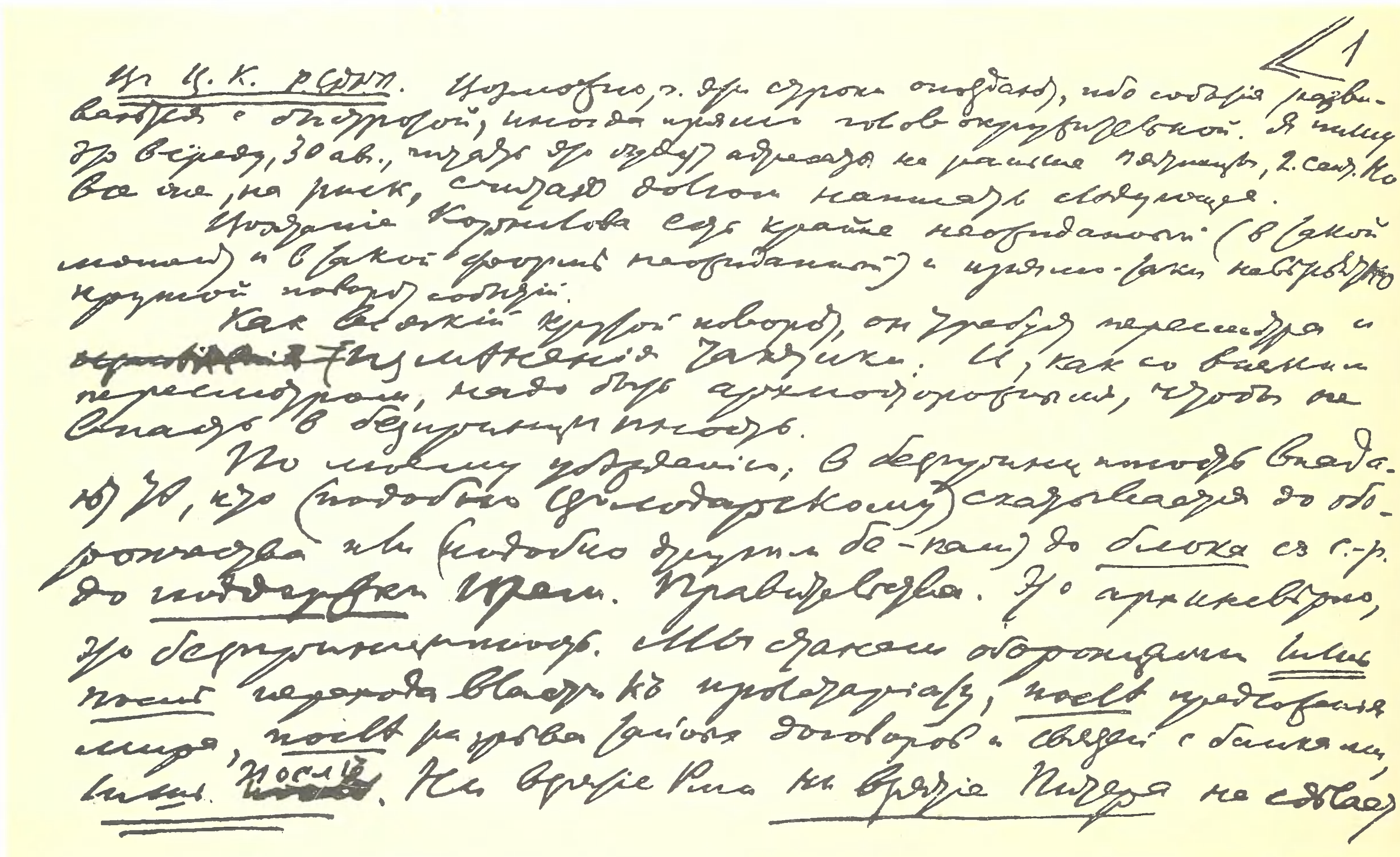
Σ'αὐτό περιορίστηκαν ὅλες οἱ «σχέσεις» μου μέ τήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης τῆς Οὐκρανίας».

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 8, 12 τοῦ Σεπτέμβρη (30 τοῦ Αὐγούστου) 1917
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι»

---

* Βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 136. *Ἡ Σύντ.*

В Ц.К. Р.С.Д.Р.П. Возможно, что эти строки опоздают, ибо события развиваются с быстротой, иногда прямо головокружительной. Я пишу это в среду, 30 авг., читать это будут адресаты не раньше пятницы, 2 сент. Но все же, на риск, считаю долгом написать следующее.

Восстание Корнилова есть крайне неожиданный (в такой момент и в такой форме неожиданный) и прямо-таки невероятно крутой поворот событий.

Как всякий крутой поворот, он требует пересмотра и изменения тактики. И, как со всяким пересмотром, надо быть архиосторожным, чтобы не впасть в беспринципность.

По моему убеждению, в беспринципность впадают те, кто (подобно Володарскому) скатывается до оборончества или (подобно другим б-кам) до блока с с.-р., до поддержки Врем. Правительства. Это архиневерно, это беспринципность. Мы станем оборонцами лишь после перехода власти к пролетариату, после предложения мира, после разрыва тайных договоров и связей с банками, лишь после. Ни взятие Риги, ни взятие Питера не сделает

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ γράμματος τοῦ Β. Ι. Λένιν πρὸς τὴν
Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΣΔΕΚΡ — 30 τοῦ Αὐγούστου (12 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Εἶναι πιθανό οἱ γραμμές αὐτές νά φτάσουν μέ καθυστέρηση, γιατί τά γεγονότα ἐξελίσσονται μέ ταχύτητα κάποτε πραγματικά ἰλιγγιώδη. Αὐτά τά γράφω τήν Τετάρτη, 30 τοῦ Αὐγούστου, οἱ παραλῆπτες θά τά διαβάσουν ὄχι πρίν ἀπό τήν Παρασκευή, 2 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὡστόσο, προλάβω-δέν προλάβω, θεωρῶ καθῆκον μου νά γράψω τά παρακάτω.

Τό κίνημα τοῦ Κορνίλοφ εἶναι μιά ἐξαιρετικά ἀναπάντεχη (ἀναπάντεχη σέ μιά τέτια στιγμή καί μέ τέτια μορφή) καί μιά ἀπίστευτα ἀπότομη στροφή τῶν γεγονότων.

Ὅπως κάθε ἀπότομη στροφή, ἀπαιτεῖ κι᾿αὐτή ἀναθεώρηση καί ἀλλαγή τῆς τακτικῆς. Καί ὅπως σέ κάθε ἀναθεώρηση, πρέπει νά εἴμαστε ὑπερπροσεκτικοί, γιά νά μήν παραβιάσουμε τίς ἀρχές μας.

Κατά τή γνώμη μου, παραβιάζουν τίς ἀρχές μας αὐτοί, πού (ὅπως ὁ Βολοντάρσκι) κατρακυλοῦν ὥς τόν ἀμυνιτισμό, ἤ (ὅπως ἄλλοι μπολσεβίκοι) ὥς τό *συνασπισμό* μέ τούς ἐσέρους, ὥς τήν *ὑποστήριξη* τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Αὐτό εἶναι ὑπερλαθεμένο, αὐτό σημαίνει ἔλλειψη ἀρχῶν. Ἐμεῖς θά γίνουμε ἀμυνίτες *μ ό ν ο ὕστερα* ἀπό τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο, *ὕστερα* ἀπό τήν πρόταση εἰρήνης, *ὕστερα* ἀπό τήν καταγγελία τῶν μυστικῶν συμφώνων καί τό κόψιμο τῶν δεσμῶν μέ τίς τράπεζες, *μ ό ν ο ὕ σ τ ε ρ α.* Οὔτε ἡ κατάληψη τῆς Ρίγας, οὔτε ἡ *κατάληψη τῆς Πετρούπολης* δέν θά μᾶς κάνει ἀμυνίτες. (Πολύ θά σᾶς παρακαλοῦσα νά τό δόσετε αὐτό νά τό διαβάσει ὁ Βολοντάρσκι.) Ὥς τότε ἐμεῖς θά εἴμαστε ὑπέρ τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ἐνάντια στόν πόλεμο, ἐμεῖς *δέν* εἴμαστε ἀμυνίτες.

Ἐμεῖς *ἀκόμη καί τώρα* δέν πρέπει νά ὑποστηρίζουμε τήν κυβέρνηση Κέρενσκι. Αὐτό εἶναι ἔλλειψη ἀρχῶν. Θά μᾶς ρωτήσουν: δέν θά πολεμήσουμε λοιπόν ἐνάντια στόν Κορνίλοφ; Καί βέβαια, θά πολεμήσουμε! Αὐτό ὅμως δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα. Ἐδῶ ὑπάρχει κάποιο ὅριο· ὁρισμένοι μπολσεβίκοι τό ξεπερνοῦν καί πέφτουν στό «συμφιλιωτισμό», ἀφήνοντας νά τούς *παρασύρει* ἡ δίνη τῶν γεγονότων.

Θά πολεμήσουμε, πολεμᾶμε ἤδη ἐνάντια στόν Κορνίλοφ, *ὅπως πολεμᾶνε καί τά στρατεύματα* τοῦ Κέρενσκι, δέν ὑποστηρίζουμε ὅμως τόν Κέρενσκι, *μά* ξεσκεπάζουμε τήν ἀδυναμία του. Ἐδῶ ὑπάρχει διαφορά. Ἡ διαφορά αὐτή εἶναι ἀρκετά λεπτή, εἶναι ὅμως ὑπερουσιαστική καί δέν ἐπιτρέπεται νά τήν ξεχνᾶμε.

Σέ τί λοιπόν συνίσταται ἡ ἀλλαγή τῆς τακτικῆς μας ὕστερα ἀπό τήν ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ;

Στό ὅτι ἀλλάζουμε *τή μορφή* τῆς πάλης μας ἐνάντια στόν Κέρενσκι. Χωρίς νά χαλαρώσουμε οὔτε κατά ἕνα γιώτα τήν ἐχθρότητά μας ἀπέναντί του, χωρίς νά ἀνακαλέσουμε οὔτε μιά λέξη ἀπ᾽ὅσα ἔχουμε πεῖ ἐναντίον του, χωρίς νά παραιτηθοῦμε ἀπό τό καθῆκον τῆς ἀνατροπῆς τοῦ Κέρενσκι, λέμε: πρέπει *νά ὑπολογίσουμε* τή στιγμή, δέν θά ἐπιχειρήσουμε νά ἀνατρέψουμε τόν Κέρενσκι σήμερα, τώρα θά πραγματοποιήσουμε *διαφορετικά* τό καθῆκον τῆς πάλης ἐναντίον του, καί συγκεκριμένα: θά ἐξηγοῦμε στό λαό (πού ἀγωνίζεται ἐνάντια στόν Κορνίλοφ) τήν *ἀδυναμία* καί τίς *ταλαντεύσεις* τοῦ Κέρενσκι. Αὐτό γινόταν **καί** πρίν. Τώρα ὅμως αὐτό ἔγινε τό *κύριο:* ἐδῶ βρίσκεται ἡ ἀλλαγή.

Ἔπειτα, ἡ ἀλλαγή βρίσκεται στό γεγονός ὅτι *κύριο* ἔγινε τώρα τό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης γιά ἕνα εἶδος «μερικῶν διεκδικήσεων» πρός τόν Κέρενσκι — πιάσε τόν Μιλιουκόφ, ἐξόπλισε τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, κάλεσε στήν Πετρούπολη τά στρατεύματα τῆς Κρονστάνδης, τοῦ Βίμποργκ, τοῦ Ἔλσινγκφορς, διάλυσε τήν Κρατική Δούμα, πιάσε τόν Ροντζιάνκο, νομιμοποίησε τή μεταβίβαση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στούς ἀγρότες, ἐφάρμοσε τόν ἐργατικό ἔλεγχο στά σιτηρά, στίς φάμπρικες κτλ. κτλ. Καί τίς διεκδικήσεις αὐτές πρέπει νά τίς ὑποβάλουμε ὄχι μόνο **στόν** Κέρενσκι, *ὄχι τόσο* στόν Κέρενσκι, ὅσο στούς ἐργάτες, στούς στρατιῶτες καί στούς ἀγρότες, πού ἔχουν *συνεπαρθεῖ* ἀπό τήν πορεία τῆς πάλης ἐνάντια στόν Κορνίλοφ. Πρέπει νά τούς *ἐνθουσιάσουμε* πιό πολύ, νά τούς ἐνθαρρύνουμε νά ἐξοντώνουν τούς στρατηγούς καί τούς ἀξιωματικούς πού τάχθηκαν ὑπέρ τοῦ Κορνίλοφ, νά ἐπιμένουμε *αὐτοί* νά ἀπαιτήσουν τήν ἄμεση μεταβίβαση τῆς γῆς στούς ἀγρότες, νά *τούς* ὑποβάλλουμε τήν ἰδέα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συλληφθοῦν ὁ Ροντζιάνκο καί ὁ Μιλιουκόφ, νά διαλυθεῖ ἡ Κρατική δούμα, νά κλειστεῖ ἡ «Ρέτς» καί οἱ ἄλλες ἀστικές ἐφημερίδες, νά ἀρχίσουν ἀνακρίσεις γι᾽αὐτές. Πρός αὐτή τήν κατεύθυνση πρέπει νά σπρώχνουμε ἰδιαίτερα τούς «ἀριστερούς» ἐσέρους.

Δέν θά ἦταν σωστό νά νομιστεῖ πώς ἀπομακρυνθήκαμε *περισσότερο* ἀπό τό καθῆκον τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό

τό προλεταριάτο. Όχι. Τό πλησιάσαμε ἐξαιρετικά, *ὄχι* ὅμως *κατευθείαν*, ἀλλά ἀπό τά πλάγια. Καί ἡ ζύμωση πρέπει νά γίνεται *τούτη τή στιγμή* ὄχι τόσο ἄμεσα ἐνάντια στόν Κέρενσκι, ὅσο *ἔμμεσα*, πάλι ἐναντίον του, μά ἔμμεσα καί συγκεκριμένα: ἀπαιτώντας νά κάνει ἀποφασιστικό, ἀποφασιστικότατο, πραγματικά ἐπαναστατικό πόλεμο κατά τοῦ Κορνίλοφ. Ἡ ἐξέλιξη αὐτοῦ τοῦ πολέμου καί μόνο αὐτή μπορεῖ νά φέρει *ἐμᾶς* στήν ἐξουσία· στή ζύμωσή μας πρέπει *νά μιλᾶμε* λιγότερο γι᾽αὐτό τό πράγμα (χωρίς νά ξεχνᾶμε καθόλου ὅτι τά γεγονότα μποροῦν αὔριο κιόλας νά μᾶς φέρουν στήν ἐξουσία καί τότε δέν θ᾽ἀφήσουμε νά μᾶς ξεφύγει ἀπό τά χέρια). Ἔχω τή γνώμη ὅτι αὐτό θά ἔπρεπε μέ γράμμα πρός τούς διαφωτιστές (ὄχι μέσω τοῦ Τύπου) νά ἀνακοινωθεῖ στίς ὁμάδες τῶν διαφωτιστῶν καί τῶν προπαγανδιστῶν καί γενικά στά μέλη τοῦ Κόμματος. Πρέπει νά καταπολεμᾶμε ἀμείλικτα τή λογοκοπία γιά ἄμυνα τῆς χώρας, γιά ἑνιαῖο μέτωπο τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, γιά ὑποστήριξη τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης κτλ. κτλ., ἀκριβῶς σάν *λογοκοπία*. Τώρα εἶναι καιρός τῶν *ἔργων:* ἐσεῖς, κύριοι ἐσέροι καί μενσεβίκοι, ἀπό καιρό πιά ξεφτίσατε αὐτές τίς φράσεις. Τώρα εἶναι καιρός τῶν *ἔργων*. Τόν πόλεμο κατά τοῦ Κορνίλοφ πρέπει νά τόν διεξάγουμε ἐπαναστατικά, τραβώντας σ᾽αὐτόν τίς μάζες, ξεσηκώνοντάς τες, φλογίζοντάς τες (ἐνῶ ὁ Κέρενσκι *φοβᾶται* τίς μάζες, *φοβᾶται* τό λαό). Στόν πόλεμο κατά τῶν γερμανῶν χρειάζονται τώρα ἀκριβῶς *ἔργα:* **νά προταθεῖ** *ἀμέσως* καί *ὁποσδήποτε εἰρήνη* μέ *συγκεκριμένους* ὅρους. Ἄν τό κάνουν αὐτό, *μποροῦν* νά πετύχουν εἴτε γρήγορη σύναψη εἰρήνης, εἴτε μετατροπή τοῦ πολέμου σέ ἐπαναστατικό, διαφορετικά ὅλοι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι θά παραμείνουν λακέδες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

P. S. Διάβασα, *ἀφοῦ* εἶχα γράψει αὐτό τό γράμμα, ἕξι φύλλα τῆς «Ραμπότσι»[62], καί πρέπει νά πῶ ὅτι οἱ ἀπόψεις μας συμπίπτουν ἀπόλυτα. Χαιρετίζω μ᾽ὅλη μου τήν καρδιά τά ὑπέροχα κύρια ἄρθρα, τήν ἀνασκόπηση Τύπου καί τά ἄρθρα τῶν Β. Μ.-ν καί Βολ-σκι. Σχετικά μέ τό λόγο τοῦ Βολοντάρσκι διάβασα τό γράμμα του πρός τή Σύνταξη[63], πού ἐπίσης «ἀναιρεῖ» τίς ἐπικρίσεις μου. Ἀκόμη μιά φορά θερμούς χαιρετισμούς καί εὐχές!

Λένιν

Γράφτηκε στίς 30 τοῦ Αὐγούστου
(12 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Νοέμβρη 1920
στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 250

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΟΥ

1. Η ΡΙΖΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ

Ἄν πάρουμε τό δημοσιολόγο τῆς «Νόβαγια Ζίζν» Ν. Σουχάνοφ, ὅλοι ἀσφαλῶς θά συμφωνήσουν ὅτι δέν εἶναι ὁ χειρότερος, μά ἕνας ἀπ'τούς καλύτερους ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας. Ἔχει εἰλικρινή τάση πρός τό διεθνισμό, πού τήν ἀπόδειξε στούς πιό δύσκολους καιρούς, στό ἀποκορύφωμα τῆς τσαρικῆς ἀντίδρασης καί τοῦ σωβινισμοῦ. Κατέχει γνώσεις καί ἔχει τή θέληση νά ξεκαθαρίζει μόνος του τά σοβαρά ζητήματα, πράγμα πού τό ἀπόδειξε μέ τή μακρόχρονη ἐξέλιξή του ἀπό τόν ἐσερισμό πρός τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό.

Γι'αὐτό καί εἶναι τόσο πιό χαρακτηριστικό τό ὅτι ἀκόμη καί τέτιοι ἄνθρωποι μποροῦν, στίς πιό ὑπεύθυνες στιγμές τῆς ἐπανάστασης, νά σερβίρουν στόν ἀναγνώστη σχετικά μέ τά βασικά ζητήματά της τόσο ἐπιπόλαιες σκέψεις, ὅπως ἡ παρακάτω:

«...Ὅσο πολλές ἐπαναστατικές κατακτήσεις κι'ἄν χάσαμε τίς τελευταῖες βδομάδες, ὡστόσο μιά ἀπ'αὐτές, καί ἴσως ἡ σπουδαιότερη, παραμένει σέ ἰσχύ: ἡ κυβέρνηση καί ἡ πολιτική της μποροῦν νά κρατηθοῦν μόνο μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν Σοβιέτ. Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία παραχώρησε θεληματικά ὅλη τήν ἐπιροή της. Τά δημοκρατικά ὄργανα θά μποροῦσαν ἀκόμη νά τήν ἐπανακτήσουν πολύ εὔκολα· καί μέ μιά σωστή κατανόηση τῶν ἀπαιτήσεων τῆς στιγμῆς θά μποροῦσαν χωρίς δυσκολία νά βάλουν τήν πολιτική τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης στό κατάλληλο κανάλι» («Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλ. 106 τῆς 20 τοῦ Αὐγούστου).

Τά λόγια αὐτά περιέχουν τήν πιό ἐπιπόλαιη, τήν πιό τερατώδη ἀναλήθεια σχετικά μέ τό πιό σπουδαῖο ζήτημα τῆς ἐπανάστασης, καί μάλιστα μιά ἀναλήθεια πού ἦταν ἐξαιρετικά διαδομένη στή μικροαστική δημοκρατία τῶν πιό διαφορετικῶν χωρῶν καί πού χαντάκωσε τίς περισσότερες ἐπαναστάσεις.

Ὅταν σκεφθεῖς τό πλῆθος τῶν μικροαστικῶν αὐταπατῶν πού περιέχει ὁ παραπάνω συλλογισμός, τότε ἄθελα σοῦ ἔρχεται στό νοῦ ἡ σκέψη πώς δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ πολίτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» παίρνουν μέρος στό «ἑνωτικό» συνέδριο[64] μαζί μέ τούς ὑπουργούς, μαζί μέ τούς μινιστεριαλιστές σοσιαλιστές, μαζί μέ τούς Τσερετέλι καί Σκόμπελιεφ, μαζί μέ τά μέλη τῆς κυβέρνησης συντρόφους τοῦ Κέρενσκι, τοῦ

Κορνίλοφ καί Σία. Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο. Ἔχουν πραγματικά μιά κοινή ἰδεολογική βάση: τήν ἀνόητη, τή μικροαστική εὐπιστία στούς εὐσεβεῖς πόθους, πού τή μετέφεραν ἀβασάνιστα μέσα ἀπό τό μικροαστικό περιβάλλον. Γιατί μέ τέτια ἀκριβῶς εὐπιστία εἶναι διαποτισμένος ὅλος ὁ συλλογισμός τοῦ Σουχάνοφ, ὅπως καί ὅλη ἡ δράση ἐκείνων τῶν μενσεβίκων-ἀμυνιτῶν, πού δροῦν καλόπιστα. Σ' αὐτή τή μικροαστική εὐπιστία βρίσκεται ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ τῆς ἐπανάστασής μας.

Ὁ Σουχάνοφ θά ὑπόγραφε ἀσφαλῶς μέ τά δυό του τά χέρια τήν ἀπαίτηση τοῦ μαρξισμοῦ ἀπέναντι σέ κάθε σοβαρή πολιτική, καί συγκεκριμένα: νά βρίσκονται στή βάση της, νά παίρνονται γιά βάση της *γεγονότα* πού ἐπιδέχονται ἀκριβή ἀντικειμενικό ἔλεγχο. Ἄς ἐπιχειρήσουμε νά ἐξετάσουμε ἀπό τή σκοπιά αὐτῆς τῆς ἀπαίτησης τόν ἰσχυρισμό τοῦ Σουχάνοφ στό προαναφερμένο ἀπόσπασμα.

Ποιά γεγονότα βρίσκονται στή βάση τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ; Πῶς θά μποροῦσε νά ἀποδείξει ὁ Σουχάνοφ ὅτι ἡ κυβέρνηση «μπορεῖ νά κρατηθεῖ μόνο μέ τή θέληση» τῶν Σοβιέτ, ὅτι τούς εἶναι πολύ εὔκολο «νά ἐπανακτήσουν ὅλη τήν ἐπιροή τους», ὅτι θά μποροῦσαν χωρίς «δυσκολία» νά ἀλλάξουν τήν πολιτική τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης;

Ὁ Σουχάνοφ θά μποροῦσε νά ἐπικαλεστεῖ, πρῶτο, τή γενική του ἐντύπωση, τό «ἐξόφθαλμο» τῆς δύναμης τῶν Σοβιέτ, τήν ἐμφάνιση τοῦ Κέρενσκι στό Σοβιέτ, τά εὐγενικά λόγια τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ὑπουργοῦ κτλ. Αὐτό θά ἦταν, φυσικά, μιά πολύ κακή ἀπόδειξη ἤ, σωστότερα, ὁμολογία ὅτι λείπουν τελείως οἱ ἀποδείξεις, ὅτι λείπουν τελείως τά ἀντικειμενικά γεγονότα.

Ὁ Σουχάνοφ θά μποροῦσε νά ἐπικαλεστεῖ, δεύτερο, τό ἀντικειμενικό γεγονός ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἐκφράζεται κατηγορηματικά ὑπέρ τῶν Σοβιέτ καί ὑπέρ τῆς ὑποστήριξής τους. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἀποδείχνουν, λέει, τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ.

Ὁ συλλογισμός αὐτός εἶναι ἐξίσου συνηθισμένος στό μικροαστικό περιβάλλον, ὅπως καί ὁ πρῶτος. Εἶναι ὅμως τελείως ἀβάσιμος.

Σέ ὅλες τίς ἐπαναστάσεις ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, δηλαδή ἀναμφισβήτητα ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, ἦταν ὑπέρ τῆς δημοκρατίας. Καί παρόλα αὐτά οἱ πιό πολλές ἐπαναστάσεις τέλειωσαν μέ τήν ἥττα τῆς δημοκρατίας.

Ὁ Μάρξ, παίρνοντας ὑπόψη τήν πείρα τῶν περισσότερων ἐπαναστάσεων καί ἰδιαίτερα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848 (πού μοιάζει πιό πολύ μέ τή σημερινή δική μας), εἰρωνευόταν ἀμείλικτα τούς μικροαστούς δημοκράτες πού ἤθελαν νά νικοῦν μέ ἀποφάσεις καί ἀναφορές στή θέληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ. Ἡ ἴδια μας ἡ πείρα τό ἐπιβεβαιώνει αὐτό ἀκόμη πιό παραστατικά. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τήν ἄνοιξη τοῦ 1906 ἡ πλειοψηφία τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἦταν ὑπέρ τῆς πρώτης Δούμας. Ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἦταν, ἀναμφισβήτητα, ὑπέρ τῆς Δούμας. Κι᾽ὅμως ὁ τσάρος κατόρθωσε νά τή διαλύσει, γιατί τό ξεσήκωμα τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων (οἱ ἐργατικές ἀπεργίες καί οἱ ἀγροτικές ταραχές τήν ἄνοιξη τοῦ 1906) φάνηκε πολύ ἀδύνατο γιά μιά καινούργια ἐπανάσταση.

Σκεφθεῖτε καλά τήν πείρα τῆς τωρινῆς ἐπανάστασης. Καί τό Μάρτη-᾽Απρίλη καί τόν ᾽Ιούλη-Αὔγουστο τοῦ 1917 ἡ πλειοψηφία τῶν ἀποφάσεων ἦταν ὑπέρ τῶν Σοβιέτ, ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἦταν ὑπέρ τῶν Σοβιέτ. Στό μεταξύ ὁ καθένας βλέπει, ξέρει, νιώθει ὅτι τό Μάρτη-᾽Απρίλη ἡ ἐπανάσταση τραβοῦσε μπροστά, ἐνῶ τόν ᾽Ιούλη-Αὔγουστο τραβάει πρός τά πίσω. Αὐτό σημαίνει ὅτι στά συγκεκριμένα ζητήματα τῆς ἐπανάστασης ἡ ἐπίκληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ δέν κρίνει ἀκόμη τίποτε.

Αὐτή καί μόνο ἡ ἀναφορά σάν ἀπόδειξη, εἶναι ἀκριβῶς δεῖγμα μικροαστικῆς αὐταπάτης, δείχνει τήν ἔλλειψη ἐπιθυμίας νά ἀναγνωρίσεις ὅτι στήν ἐπανάσταση πρέπει *νά νικηθοῦν* οἱ ἐχθρικές τάξεις, πρέπει *νά ἀνατραπεῖ* ἡ κρατική ἐξουσία πού τίς ὑποστηρίζει καί ὅτι γιά νά γίνει αὐτό δέν ἀρκεῖ ἡ «θέληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ», ἀλλά χρειάζεται ἡ *δύναμη* τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων, πού θέλουν καί εἶναι ἱκανές ν᾽ἀγωνιστοῦν, καί μάλιστα ἡ δύναμη, πού στήν ἀποφασιστική στιγμή καί στό ἀποφασιστικό σημεῖο *θά συνέτριβε* τήν ἐχθρική δύναμη.

Πόσες φορές δέν ἔτυχε στίς ἐπαναστάσεις μιά μικρή, μά καλά ὀργανωμένη, ἐξοπλισμένη καί συγκεντρωμένη δύναμη τῶν ἰθυνουσῶν τάξεων, τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης, νά τσακίζει τμηματικά τήν κακά ὀργανωμένη, κακά ἐξοπλισμένη, τήν κομματιασμένη δύναμη τῆς «πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ».

Μόνο ἕνας πολύ στενοκέφαλος μικροαστός θά μποροῦσε νά ὑποκαθιστᾶ τά συγκεκριμένα ζητήματα τῆς ταξικῆς πάλης—σέ μιά στιγμή ἰδιαίτερης ὄξυνσής της ἀπό τήν ἐπανάσταση—μέ «γενικές» ἀναφορές στή «θέληση τοῦ λαοῦ».

Τρίτο, στόν παραπάνω συλλογισμό ὁ Σουχάνοφ προβάλλει ἕνα «ἐπιχείρημα», πού εἶναι ἐπίσης ἀρκετά συνηθισμένο στό μι-

κροαστικό περιβάλλον. 'Επικαλεῖται τό ὅτι ἡ «ἐπαναστατική δημοκρατία παραχώρησε θεληματικά ὅλη τήν ἐπιροή της». 'Από δῶ σάν νά βγαίνει τό συμπέρασμα πώς αὐτό πού παραχωρήθηκε «θεληματικά», εὔκολα μπορεῖ καί νά παρθεῖ πίσω...

Συλλογισμός πού δέν ἀξίζει μιά πεντάρα. Πρίν ἀπόλα ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ πού ἔχει παραχωρηθεῖ θεληματικά προϋποθέτει τή «θεληματική συγκατάθεση» ἐκείνου πού πῆρε αὐτή τήν παραχώρηση. 'Από δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα πώς ὑπάρχει μιά τέτια θεληματική συγκατάθεση. Ποιός πῆρε τήν *«παραχώρηση»*; Ποιός ἐπωφελήθηκε ἀπό τήν «ἐπιροή» πού παραχώρησε ἡ «ἐπαναστατική δημοκρατία»;

Εἶναι ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Σουχάνοφ παρέκαμψε ἐντελῶς αὐτό τό ζήτημα, ζήτημα βασικό γιά τόν κάθε πολιτικό πού δέν ἔχασε τά μυαλά του... Γιατί ἐδῶ βρίσκεται τό μυστικό, ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης: σέ τίνος χέρια βρίσκεται *στήν πράξη* αὐτό πού τό «παραχώρησε θεληματικά» ἡ «ἐπαναστατική» (συγγνώμη γιά τήν ἔκφραση) «δημοκρατία».

Καί ἀκριβῶς αὐτή τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης παρακάμπτει ὁ Σουχάνοφ, ὅπως τήν παρακάμπτουν ὅλοι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, ὅλοι οἱ μικροαστοί δημοκράτες γενικά.

Συνεχίζουμε. Ἴσως στόν παιδόκοσμο ἡ «θεληματική παραχώρηση» νά δείχνει καί εὐκολία ἐπιστροφῆς: ἄν ἡ Κάτια παραχώρησε θεληματικά τό τόπι στή Μάσια, εἶναι πιθανό νά τό «πάρει πίσω» «πολύ εὔκολα». 'Εκτός ὅμως ἀπό τό ρῶσο διανοούμενο δέν θά βρίσκονταν πολλοί ἄνθρωποι πού θά ἀποφάσιζαν νά μεταφέρουν αὐτές τίς ἔννοιες στήν πολιτική, στήν ταξική πάλη.

Στήν πολιτική ἡ θεληματική παραχώρηση τῆς «ἐπιροῆς» ἀποδείχνει μιά τέτια ἀδυναμία αὐτοῦ πού τήν παραχωρεῖ, τέτια πλαδαρότητα, τέτια ἔλλειψη χαρακτήρα, τέτιο κουρέλιασμα, ὥστε τό μόνο «συμπέρασμα» πού μπορεῖ γενικά νά βγάλει κανείς ἀπό δῶ εἶναι: ὅποιος παραχωρεῖ θεληματικά τήν ἐπιροή του, αὐτός «ἀξίζει» νά τοῦ ἀφαιρεθεῖ ὄχι μόνο ἡ ἐπιροή, ἀλλά καί τό δικαίωμα ὕπαρξης. Ἤ, μ'ἄλλα λόγια, τό γεγονός τῆς θεληματικῆς παραχώρησης τῆς ἐπιροῆς, αὐτό καθαυτό, «ἀποδείχνει» ἁπλῶς ὅτι αὐτός πού πῆρε αὐτή τή θεληματικά παραχωρημένη ἐπιροή ἀναπόφευκτα θά ἀφαιρέσει ἀπό ἐκεῖνον πού τήν παραχώρησε ἀκόμη καί τά δικαιώματά του.

'Εφόσον ἡ «ἐπαναστατική δημοκρατία» παραχώρησε θεληματικά τήν ἐπιροή της, αὐτό σημαίνει πώς δέν ἦταν ἐπαναστατική, ἀλλά μικροαστικά-τιποτένια, δειλή, δημοκρατία μή ἀπαλλαγμένη ἀπό δουλοπρέπεια, πού (ἀκριβῶς ὕστερα ἀπό αὐτή τήν

παραχώρηση) θά μπορέσουν νά τή διαλύσουν οἱ ἐχθροί της, ἤ ἁπλῶς νά τῆς στερήσουν κάθε σημασία, νά τήν ἀφήσουν νά πεθάνει ἐξίσου «θεληματικά», ὅπως «θεληματικά» παραχώρησε τήν ἐπιροή της.

Τό νά παίρνεις τίς πράξεις τῶν πολιτικῶν κομμάτων σάν *καπρίτσια*, σημαίνει πώς παραιτεῖσαι ἀπό κάθε *μελέτη* τῆς πολιτικῆς. Καί μιά τέτια πράξη, ὅπως ἡ «θεληματική παραχώρηση τῆς ἐπιροῆς» ἀπό δυό τεράστια κόμματα, πού ἔχουν—σύμφωνα μέ ὅλες τίς πληροφορίες, τίς ἀνακοινώσεις καί τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα τῶν ἐκλογῶν—τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, μιά τέτια πράξη πρέπει *νά ἐξηγηθεῖ*. Δέν μπορεῖ νά εἶναι τυχαία. Νά μή συνδέεται μέ μιά συγκεκριμένη οἰκονομική κατάσταση κάποιας μεγάλης τάξης τοῦ λαοῦ. Δέν μπορεῖ νά μήν ἔχει σχέση μέ τήν ἱστορία τῆς ἐξέλιξης αὐτῶν τῶν κομμάτων.

῾Ο συλλογισμός τοῦ Σουχάνοφ γι᾽αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ ἐξαιρετικά τυπικό παράδειγμα γιά χιλιάδες καί χιλιάδες παρόμοιους μικροαστικούς συλλογισμούς, γιατί στήν οὐσία βασίζεται στήν ἔννοια τῆς καλῆς θέλησης («θεληματικά») καί ἀγνοεῖ τήν *ἱστορία* τῶν κομμάτων πού ἐξετάζουμε. ῾Ο Σουχάνοφ στήν ἀνάλυση πού κάνει διέγραψε ἁπλούστατα τήν ἱστορία αὐτή, ξέχασε ὅτι στήν οὐσία οἱ θεληματικές παραχωρήσεις τῆς ἐπιροῆς ἄρχισαν ἀκριβῶς ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη, ὅταν τό Σοβιέτ ἔκφρασε τήν ἐμπιστοσύνη του πρός τόν Κέρενσκι καί ἐνέκρινε τή «συμφωνία» μέ τήν Προσωρινή κυβέρνηση. Καί ἡ 6 τοῦ Μάη ἦταν μιά παραχώρηση τῆς ἐπιροῆς σέ πραγματικά τεράστια κλίμακα. Παρμένο στό σύνολό του ἔχουμε μπροστά μας ἕνα πεντακάθαρο φαινόμενο: τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων πῆραν εὐθύς ἐξαρχῆς τόν κατήφορο καί κατρακυλοῦσαν μέ ὁλοένα καί μεγαλύτερη ταχύτητα. ῞Υστερα ἀπό τίς 3-5 τοῦ ᾽Ιούλη ἔφτασαν ἐντελῶς στόν πάτο.

Καί τό νά λές τώρα ὅτι ἡ παραχώρηση ἔγινε θεληματικά, ὅτι εἶναι «πολύ εὔκολο» νά κάνουν τά μεγάλα πολιτικά κόμματα μεταβολή δεξιά, ὅτι μποροῦν «χωρίς κόπο» νά παρακινηθοῦν νά πάρουν κατεύθυνση ἀντίστροφη πρός τήν κατεύθυνση πού ἀκολουθοῦσαν ἐπί πολλά χρόνια (καί πολλούς μῆνες τῆς ἐπανάστασης), πώς εἶναι «πολύ εὔκολο» νά βγοῦν ἀπό τό λάκο καί νά σκαρφαλώσουν σ᾽ἕναν ἀπότομο ἀνήφορο—μήπως αὐτό δέν εἶναι ἀποκορύφωμα ἐπιπολαιότητας;

Τέλος, τέταρτο, ὁ Σουχάνοφ θά μποροῦσε, γιά νά ὑποστηρίξει τή γνώμη του, νά ἐπικαλεστεῖ τό ὅτι οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες, πού ἐκφράζουν ἐμπιστοσύνη στό Σοβιέτ, εἶναι

ἐξοπλισμένοι καί ὅτι γι'αὐτό θά τούς εἶναι «πολύ εὔκολο» νά ἐπανακτήσουν ὅλη τήν ἐπιροή. Μά σ'αὐτό ἀκριβῶς τό σημεῖο, πού εἶναι ἴσως τό σπουδαιότερο, τά πράγματα πᾶνε ἐξαιρετικά ἄσχημα γιά τούς μικροαστικούς συλλογισμούς, πού τούς ἐπαναλαβαίνει ὁ δημοσιολόγος τῆς «Νόβαγια Ζίζν».

Γιά νά εἴμαστε ὅσο τό δυνατό πιό συγκεκριμένοι, ἄς κάνουμε μιά σύγκριση ἀνάμεσα στίς 20-21 'Απρίλη καί στίς 3-5 'Ιούλη.

Στίς 20 τοῦ 'Απρίλη ξεσπάει ἡ ἀγανάκτηση τῶν μαζῶν ἐνάντια στήν κυβέρνηση. Ἕνα ὁπλισμένο σύνταγμα βγαίνει στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης καί πάει νά συλλάβει τήν κυβέρνηση. Ἡ σύλληψη δέν πραγματοποιεῖται. Ἡ κυβέρνηση ὅμως βλέπει καθαρά ὅτι δέν ἔχει ποῦ νά στηριχτεῖ. Τά στρατεύματα δέν εἶναι *μέ τό μέρος της*. Εἶναι πραγματικά «πολύ εὔκολο» νά ἀνατραπεῖ μιά *τέτια* κυβέρνηση, καί ἡ κυβέρνηση στέλνει τελεσίγραφο στό Σοβιέτ: ἤ φεύγω, ἤ θά μέ ὑποστηρίξετε.

Στίς 4 τοῦ 'Ιούλη ἔχουμε παρόμοια ἔκρηξη τῆς ἀγανάκτησης τῶν μαζῶν, μιά ἔκρηξη πού ὅλα τά κόμματα προσπαθοῦσαν νά τή συγκρατήσουν, μά πού ξέσπασε στό πεῖσμα *κάθε* προσπάθειας. Παρόμοια ἔνοπλη ἀντικυβερνητική διαδήλωση. Ἡ τεράστια ὅμως διαφορά βρίσκεται στό ἑξῆς: οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες, πού τά εἶχαν χαμένα καί ἦταν ξεκομμένοι ἀπό τό λαό, *στίς 3 ἤδη τοῦ 'Ιούλη* συμφωνοῦν μέ τήν ἀστική τάξη νά κληθοῦν στήν Πετρούπολη τά στρατεύματα τοῦ *Καλέντιν*. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος!

Ὁ Καλέντιν τό εἶπε αὐτό μέ στρατιωτική εἰλικρίνεια στή σύσκεψη τῆς Μόσχας: μά ἐσεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ σοσιαλιστές-ὑπουργοί, «μᾶς» καλέσατε στίς 3 τοῦ 'Ιούλη σέ βοήθεια!.. Κανείς δέν τόλμησε νά διαψεύσει τόν Καλέντιν στή σύσκεψη τῆς Μόσχας, γιατί εἶπε τήν ἀλήθεια. Ὁ Καλέντιν κορόιδευε τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους πού ἦταν ὑποχρεωμένοι νά σιωποῦν. Ὁ κοζάκος στρατηγός τούς ἔφτυσε κατάμουτρα κι'αὐτοί σκουπίστηκαν καί εἶπαν: «θεία δροσούλα»!

Οἱ ἀστικές ἐφημερίδες δημοσίευσαν αὐτά τά λόγια τοῦ Καλέντιν, ἐνῶ ἡ μενσεβίκικη «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί ἡ ἐσέρικη «Ντιέλο Ναρόντα» *ἀπόκρυψαν* ἀπό τούς ἀναγνῶστες αὐτή τήν πιό οὐσιαστική πολιτική δήλωση πού ἔγινε στή σύσκεψη τῆς Μόσχας.

Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ κυβέρνηση νά ἀποκτήσει γιά πρώτη φορά στρατεύματα πού διαπνέονταν ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Καλέντιν, ἐνῶ τά συνεπῆ, τά πραγματικά ἐπαναστατικά στρατεύματα κι'οἱ ἐργάτες ἀφοπλίστηκαν. Αὐτό εἶναι τό βασικό γεγονός, πού ὁ

Σουχάνοφ τό παρέκαμψε καί τό ξέχασε «πολύ εὔκολα», μά πού παραμένει γεγονός καί εἶναι ἀποφασιστικό γιά τήν τωρινή φάση τῆς ἐπανάστασης, γιά τήν *πρώτη* ἐπανάσταση.

Σ'ἕναν ἀποφασιστικό τομέα τοῦ μετώπου κι'ἔπειτα στό στρατό ἡ ἐξουσία πέρασε στά χέρια τῶν *Καλέντιν*. Αὐτό εἶναι γεγονός. Τά πιό δραστήρια ἀπό τά στρατεύματα, πού ἦταν ἐχθρικά διατεθειμένα ἀπέναντί τους, ἀφοπλίστηκαν. Τό ὅτι οἱ Καλέντιν δέν χρησιμοποιοῦν ἀμέσως τήν ἐξουσία γιά νά ἐγκαθιδρύσουν πλήρη δικτατορία δέν ἀναιρεῖ καθόλου τό γεγονός ὅτι ἡ ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια τους. Μήπως ὁ τσάρος δέν εἶχε τήν ἐξουσία ὕστερα ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1905; Καί μήπως οἱ περιστάσεις δέν τόν ἀνάγκασαν νά χρησιμοποιεῖ τόσο προσεκτικά τήν ἐξουσία, ὥστε νά συγκαλέσει δυό Δοῦμες πρίν πάρει στά χέρια του *ὅλη τήν ἐξουσία,* δηλ. πρίν κάνει τό πραξικόπημα;[65]

Τήν ἐξουσία πρέπει νά τήν κρίνουμε ἀπό τά ἔργα καί ὄχι ἀπό τά λόγια. Τά ἔργα τῆς κυβέρνησης ἀπό τίς 5 τοῦ 'Ιούλη κι'ἐδῶ ἀποδείχνουν ὅτι ἡ ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια τῶν Καλέντιν, πού ἀργά, μά *σταθερά* προχωροῦν ὅλο καί πιό πέρα, πετυχαίνοντας καθημερινά «παραχωρήσεις» καί «μικροπαραχωρήσεις»: σήμερα ἡ ἀτιμωρησία τῶν εὐέλπιδων πού σπάζουν τά γραφεῖα τῆς «Πράβντα», πού δολοφονοῦν τούς ἀνθρώπους τῆς «Πράβντα», πού κάνουν αὐθαίρετες συλλήψεις, αὔριο ὁ νόμος γιά τό κλείσιμο τῶν ἐφημερίδων, καθώς καί ὁ νόμος γιά τήν ἀπαγόρευση τῶν συγκεντρώσεων καί τῶν συνεδρίων, γιά ἀπέλαση στό ἐξωτερικό χωρίς δίκη, ὁ νόμος πού προβλέπει φυλάκιση γιά προσβολή τῶν «πρεσβευτῶν τῶν φιλικῶν δυνάμεων», καταναγκαστικά ἔργα γιά ἀπόπειρα ἀνατροπῆς τῆς κυβέρνησης, εἰσαγωγή τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου στό μέτωπο καί τά λοιπά καί *οὕτω καθεξῆς.*

Οἱ Καλέντιν δέν εἶναι βλάκες. Γιατί νά βιάζουν σώνει καί καλά τά πράγματα, νά τραβοῦν κατευθείαν, ριψοκινδυνεύοντας νά ἀποτύχουν, μιά καί *κάθε μέρα* ἀποκτοῦν τμηματικά ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού τούς χρειάζεται; Καί οἱ βλάκες Σκόμπελιεφ καί Τσερετέλι, Τσερνόφ καί Αὐξέντιεφ, Ντάν καί Λίμπερ σέ κάθε βῆμα τῶν Καλέντιν πρός τά μπρός κραυγάζουν: «θρίαμβος τῆς δημοκρατίας! νίκη!», θεωρώντας νίκη τό ὅτι οἱ Καλέντιν, οἱ Κορνίλοφ καί οἱ Κέρενσκι δέν τούς καταπίνουν μονομιᾶς!!

'Η ρίζα τοῦ κακοῦ βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἡ ἴδια ἡ οἰκονομική θέση τῆς μικροαστικῆς μάζας τήν κάνει νά εἶναι σέ καταπληκτικό βαθμό εὔπιστη καί ἀσύνειδη, στό ὅτι ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νά μισοκοιμᾶται καί νά μουρμουρίζει στόν ὕπνο της: εἶναι «πολύ εὔκολο» νά ἐπανακτήσουμε ὅ,τι παραχωρήσαμε

θεληματικά! Γιά δοκιμάστε νά τό ἐπανακτήσετε, νά τό πάρετε ἀπό τούς Καλέντιν καί τούς Κορνίλοφ μέ τή θέλησή τους!

῾Η ρίζα τοῦ κακοῦ βρίσκεται στό ὅτι ἡ «δημοκρατική» δημοσιογραφία ὑποστηρίζει αὐτή τή νυσταλέα, μικροαστική, χοντροκέφαλη, δουλοπρεπή αὐταπάτη, ἀντί νά τήν καταπολεμᾶ.

῞Αν δοῦμε τά πράγματα ἔτσι, ὅπως πρέπει νά τά βλέπει ἕνας ἱστορικός τῆς πολιτικῆς γενικά, καί ἰδιαίτερα ὁ μαρξιστής, δηλαδή ἐξετάζοντας τά γεγονότα στήν ἀλληλουχία τους, τότε θά φανεῖ πεντακάθαρα ὅτι τώρα ὄχι μόνο δέν εἶναι «εὔκολο» νά γίνει μιά ἀποφασιστική στροφή, μά ἀπεναντίας εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο *χωρίς μιά νέα ἐπανάσταση.*

᾿Εδῶ δέν θίγω καθόλου τό ζήτημα, ἄν εἶναι ἐπιθυμητή μιά τέτια ἐπανάσταση, δέν ἐξετάζω καθόλου, ἄν μπορεῖ νά γίνει εἰρηνικά καί νόμιμα (γενικά στήν ἱστορία ὑπῆρξαν παραδείγματα εἰρηνικῶν καί νόμιμων ἐπαναστάσεων). Διαπιστώνω μόνο ὅτι ἀπό ἱστορική ἄποψη εἶναι ἀδύνατη μιά τέτια ἀποφασιστική στροφή χωρίς νέα ἐπανάσταση. Γιατί ἡ ἐξουσία βρίσκεται *πιά* σέ ἄλλα χέρια, δέν βρίσκεται πιά στά χέρια τῆς «ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», ἡ ἐξουσία ἔχει *πιά* καταληφθεῖ καί στερεωθεῖ. Καί ἡ στάση τῶν Κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων δέν εἶναι τυχαία, εἶναι προϊόν τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν μικροαστῶν καί ἀποτέλεσμα μακρᾶς ἁλυσίδας πολιτικῶν γεγονότων, ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη στίς 6 τοῦ Μάη, ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη στίς 9 τοῦ ᾿Ιούνη, ἀπό τίς 9 τοῦ ᾿Ιούνη στίς 18 καί 19 τοῦ ᾿Ιούνη (ἐπίθεση) κτλ. ᾿Εδῶ χρειάζεται στροφή καί σέ ὅλη τήν κατάσταση τῆς ἐξουσίας, καί σέ ὅλη τή σύνθεσή της, καί σέ ὅλες τίς συνθῆκες δράσης τῶν μεγαλύτερων κομμάτων, καί στίς «τάσεις» τῆς τάξης πού τά τροφοδοτεῖ. ᾿Από ἱστορική ἄποψη τέτιες στροφές δέν μποροῦν νά νοηθοῦν *χωρίς μιά νέα ἐπανάσταση.*

᾿Αντί νά ἐξηγοῦν στό λαό ὅλους τούς βασικούς ἱστορικούς ὅρους γιά μιά νέα ἐπανάσταση, τίς οἰκονομικές καί τίς πολιτικές προϋποθέσεις της, τά πολιτικά καθήκοντα, τό συσχετισμό τῶν τάξεων πού ἀντιστοιχεῖ σ᾿αὐτήν κτλ., ἀντί γι᾿αὐτό, ὁ Σουχάνοφ καί ἕνα μεγάλο πλῆθος ἀπό μικροαστούς δημοκράτες *ἀποκοιμίζουν* τό λαό, ἀσχολούμενοι μέ μικροπράγματα, καθησυχάζοντας τόν ἑαυτό τους, λέγοντας ὅτι ἐμεῖς, τάχα, «ὅλα θά τά ἐπανακτήσουμε χωρίς κόπο», «πολύ εὔκολα», ὅτι τάχα ἡ «σπουδαιότερη» ἐπαναστατική κατάκτηση «παραμένει σέ ἰσχύ» καί ἄλλες παρόμοιες ἀνοησίες, γεμάτες ἐπιπολαιότητα καί ἄγνοια, ἀνοησίες πραγματικά ἐγκληματικές.

Τά σημάδια μιᾶς βαθιᾶς κοινωνικῆς στροφῆς ὑπάρχουν.

Αὐτά δείχνουν ξεκάθαρα τήν κατεύθυνση πού πρέπει νά ἀκολουθήσει ἡ δουλιά. Μέσα στό προλεταριάτο παρατηρεῖται ὁλοφάνερη πτώση τῆς ἐπιροῆς τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ὁλοφάνερη ἄνοδος τῆς ἐπιροῆς τῶν μπολσεβίκων. Ἀνάμεσα στ'ἄλλα, ἀκόμη καί οἱ ἐκλογές τῆς 20 Αὐγούστου παρουσίασαν *αὔξηση* τῶν ψήφων τῶν μπολσεβίκων, σέ σύγκριση μέ τίς ἐκλογές γιά τά συνοικιακά Δημοτικά Συμβούλια[66], πού ἔγιναν τόν Ἰούνη στήν ἴδια τήν Πετρούπολη, καί αὐτό παρά τό γεγονός ὅτι ἦλθαν «τά στρατεύματα τοῦ Καλέντιν στήν Πετρούπολη»!

Ἀντικειμενικός δείκτης τῆς στροφῆς τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας, πού δέν μπορεῖ νά μήν ταλαντεύεται ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί τό προλεταριάτο, εἶναι τό δυνάμωμα, ἡ στερέωση, ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν διεθνιστικῶν ρευμάτων: ὁ Μάρτοφ κ.ἄ. στούς μενσεβίκους, ἡ Σπυριντόνοβα, ὁ Καμκόφ κ.ἄ. στούς ἐσέρους. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ὁ ἐπερχόμενος λιμός, ἡ οἰκονομική καταστροφή καί οἱ στρατιωτικές ἧττες μπορεῖ νά ἐπιταχύνουν ἐξαιρετικά αὐτή τή στροφή πρός τήν πλευρά τοῦ περάσματος τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο, πού ὑποστηρίζεται ἀπό τή φτωχή ἀγροτιά.

---

2. ΑΓΓΑΡΕΙΑ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Κάποτε οἱ πολύ ἐξοργισμένοι ἀντίπαλοι τοῦ σοσιαλισμοῦ τοῦ προσφέρουν ὑπηρεσίες μέ τόν ἀνόητο ζῆλο πού δείχνουν στίς «ἀποκαλύψεις» τους. Ρίχνονται πάνω σ'ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού ἀξίζει συμπάθεια καί μίμηση. Μέ τόν ἴδιο τό χαρακτήρα τῶν ἐπιθέσεών τους ἀνοίγουν τά μάτια τοῦ λαοῦ γιά τήν κακοήθεια τῆς ἀστικῆς τάξης.

Αὐτό ἀκριβῶς συνέβη μέ μιά ἀπό τίς πιό κακοήθεις ἀστικές ἐφημερίδες, τή «Ρούσκαγια Βόλια», πού στίς 20 τοῦ Αὐγούστου δημοσίευσε μιά ἀνταπόκριση ἀπό τό Αἰκατερινμπούργκ μέ τόν τίτλο: «Ἀγγαρεία». Νά τί γράφει αὐτή ἡ ἀνταπόκριση:

> «...Τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καθιέρωσε στήν πόλη μας γιά τούς πολίτες πού ἔχουν ἄλογα μιά ὑποχρέωση νά βάζουν μέ τή σειρά τά ἄλογά τους στή διάθεση τῶν μελῶν τοῦ Σοβιέτ γιά τίς καθημερινές μετακινήσεις γιά ὑπηρεσιακούς λόγους.
>
> Καταρτίστηκε ἕνας ἰδιαίτερος κατάλογος ὑπηρεσίας καί κάθε «πολίτης μέ ἄλογο» εἰδοποιεῖται τακτικά ἐγγράφως πότε, ποῦ καί ποιά ὥρα ἀκριβῶς πρέπει νά παρουσιαστεῖ μέ τό ἄλογό του γιά νά ἀναλάβει ὑπηρεσία.
>
> Γιά τήν καλύτερη συμμόρφωση στή «διαταγή» ὑπάρχει ἡ προσθήκη: «Σέ περίπτωση πού δέν θά ἐκτελεστεῖ ἡ παρούσα διαταγή, τό Σοβιέτ θά μισθώνει γιά λογαριασμό Σας ἁμαξάδες, διαθέτοντας μέχρι 25 ρούβλια»...».

῾Ο ὑπερασπιστής τῶν καπιταλιστῶν ἀγανακτεῖ φυσικά. Οἱ καπιταλιστές βλέπουν πολύ ἤρεμα πώς ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ λαοῦ σέ ὅλη τή ζωή της βολοδέρνει μέσα στή φτώχια, ὄχι μόνο ὅταν εἶναι «σέ ἀγγαρεία», ἀλλά καί ὅταν βρίσκεται στό ἀληθινό κάτεργο τῆς φάμπρικας, τοῦ ὀρυχείου ἤ κάποιας ἄλλης μισθωτῆς ἐργασίας, καί πολύ συχνά λιμοκτονεῖ, μένοντας χωρίς δουλιά. Αὐτό οἱ καπιταλιστές τό βλέπουν πολύ ἤρεμα.

῞Οταν ὅμως οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες ἐπέβαλαν στούς καπιταλιστές ἔστω καί μιά μικρή κοινωνική ὑποχρέωση, τότε οἱ κύριοι ἐκμεταλλευτές ἄρχισαν νά ὠρύονται: «ἀγγαρεία»!!

Ρωτεῖστε ὁποιονδήποτε ἐργάτη ἤ ἀγρότη: θά ἦταν ἄσχημο νά εἶναι τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν ἡ μοναδική ἐξουσία στό κράτος καί νά ἄρχιζαν νά καθιερώνουν παντοῦ τήν ὑποχρεωτική κοινωνική ὑπηρεσία γιά τούς πλούσιους, λ.χ., ὑποχρεωτική ὑπηρεσία μέ ἄλογα, μέ αὐτοκίνητα, μέ ποδήλατα, ὑποχρεωτική καθημερινή ἐργασία στά γραφεῖα γιά τήν ἀπογραφή τῶν προϊόντων, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπόρων κτλ., κ.ο.κ.;

Κάθε ἐργάτης καί κάθε ἀγρότης, ἐκτός ἴσως ἀπό τόν κουλάκο, θά πεῖ πώς αὐτό θά ἦταν καλό.

Καί αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Αὐτό δέν εἶναι ἀκόμη σοσιαλισμός, εἶναι μόνο ἕνα ἀπό τά πρῶτα βήματα πρός τό σοσιαλισμό, ὅμως εἶναι αὐτό πού χρειάζεται ἐπιτακτικά καί ἄμεσα ὁ φτωχός λαός. Χωρίς τέτια μέτρα δέν μπορεῖ νά σωθεῖ ὁ λαός ἀπό τήν πείνα καί τόν ὄλεθρο.

Γιατί λοιπόν τό Σοβιέτ τοῦ Αἰκατερινμπούργκ ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελεῖ σπάνια ἐξαίρεση; Γιατί παρόμοια μέτρα δέν ἐφαρμόζονται ἀπό καιρό σέ ὅλη τή Ρωσία, γιατί δέν ἐξελίσσονται σ᾿ἕνα ὁλόκληρο σύστημα μέτρων αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ εἴδους;

Γιατί ὕστερα ἀπό τήν ἐπιβολή στούς πλούσιους τῆς ὑποχρεωτικῆς κοινωνικῆς ὑπηρεσίας νά δίνουν τά ἄλογά τους δέν καθιερώνεται ἐπίσης καί ἡ κοινωνική ὑποχρέωση νά παρουσιάζουν οἱ πλούσιοι πλήρη ἀπολογισμό γιά τίς χρηματικές τους ἐπιχειρήσεις, ἰδιαίτερα ὁσοναφορᾶ τίς προμήθειες τοῦ δημοσίου, κάτω ἀπό ἕναν τέτιο ἔλεγχο τῶν Σοβιέτ, μέ μιά τέτια «κανονική γραπτή κοινοποίηση», πότε καί ποῦ πρέπει νά παρουσιάσουν τόν ἀπολογισμό, πότε καί ποῦ νά πληρώσουν τό φόρο καί πόσο ἀκριβῶς;

᾿Επειδή ἐπικεφαλῆς τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν Σοβιέτ βρίσκονται οἱ ἡγέτες τῶν ἐσέρων («σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες») καί τῶν μενσεβίκων, πού πέρασαν στήν πράξη μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης, μπῆκαν στήν ἀστική κυβέρνηση, ἀνέλαβαν

ὑποχρέωση νά τήν ὑποστηρίζουν, προδίνοντας ὄχι μόνο τό σοσιαλισμό, ἀλλά καί τή δημοκρατία. Οἱ ἡγέτες αὐτοί ἀσχολοῦνται στό νά κάνουν «συμβιβασμούς» μέ τήν ἀστική τάξη, πού ὄχι μόνο δέν θά ἐπιτρέψει, λ.χ., στήν Πετρούπολη νά εἰσαχθεῖ ἡ κοινωνική ὑποχρέωση γιά τούς πλούσιους, ἀλλά καί καθυστερεῖ μῆνες ὁλόκληρους πολύ πιό μετριοπαθεῖς μεταρυθμίσεις.

Οἱ ἡγέτες αὐτοί ἐξαπατοῦν τή συνείδησή τους καί ἐξαπατοῦν καί τό λαό, ἰσχυριζόμενοι ὅτι «ἡ Ρωσία δέν ὡρίμασε ἀκόμη γιά τήν εἰσαγωγή τοῦ σοσιαλισμοῦ».

Γιατί πρέπει νά θεωροῦμε αὐτούς τούς ἰσχυρισμούς ἀπάτη; 'Επειδή μέ τή βοήθεια παρόμοιων ἰσχυρισμῶν τά πράγματα σκόπιμα παρουσιάζονται παραμορφωμένα, λές καί πρόκειται γιά κάποιο μετασχηματισμό ἐξαιρετικά πολυσύνθετο καί δύσκολο, πού θά μεταβάλει τή συνηθισμένη ζωή δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Τά πράγματα παρουσιάζονται παραμορφωμένα, λές καί κάποιος θέλει «νά εἰσάγει» μέ ἕνα διάταγμα τό σοσιαλισμό στή Ρωσία, χωρίς νά παίρνει ὑπόψη του οὔτε τό ἐπίπεδο τῆς τεχνικῆς, οὔτε τήν πληθώρα τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων, οὔτε τίς συνήθειες καί τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ.

"Ολα αὐτά εἶναι ψέμα πέρα γιά πέρα. Κανείς δέν πρότεινε τίποτε παρόμοιο. Κανένα κόμμα, κανένας ἄνθρωπος, δέν εἶχε τήν πρόθεση «νά εἰσάγει τό σοσιαλισμό» μέ ἕνα διάταγμα. Πρόκειται καί ἐπρόκειτο ἀποκλειστικά γιά τέτια μέτρα πού, ὅπως ἡ καθιέρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς κοινωνικῆς ὑπηρεσίας γιά τούς πλούσιους στό Αἰκατερινμπούργκ, ἐπιδοκιμάζονται πέρα γιά πέρα ἀπό τή μάζα τῶν φτωχῶν, δηλαδή ἀπό τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, γιά τέτια μέτρα πού ἔχουν ὡριμάσει πέρα γιά πέρα ἀπό τεχνική καί πολιτιστική πλευρά, πού διευκολύνουν ἀμέσως τή ζωή τῆς φτωχολογιᾶς, πού ἐπιτρέπουν νά μειωθοῦν τά βάρη τοῦ πολέμου καί νά κατανέμονται πιό ἰσόμετρα.

Πέρασε σχεδόν μισός χρόνος ἐπανάστασης καί οἱ ἡγέτες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων βάζουν τροχοπέδη σέ ὅλα τά μέτρα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, προδίνοντας τά συμφέροντα τοῦ λαοῦ πρός τό συμφέρον τοῦ «συμβιβασμοῦ» μέ τήν ἀστική τάξη.

"Οσο οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δέν θά ἔχουν καταλάβει ὅτι οἱ ἡγέτες αὐτοί εἶναι προδότες, ὅτι πρέπει νά τούς διώξουν, νά τούς καθαιρέσουν ἀπό ὅλα τά πόστα, οἱ ἐργαζόμενοι θά παραμένουν ἀναπόφευκτα σκλάβοι τῆς ἀστικῆς τάξης.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 10,
14 (1) τοῦ Σεπτέμβρη 1917
'Υπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ
τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι»

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥΣ

Συμβιβασμός ὀνομάζεται στήν πολιτική ἡ παραίτηση κάποιου ἀπό ὁρισμένες διεκδικήσεις, ἡ παραίτησή του ἀπό ἕνα μέρος τῶν διεκδικήσεών του, σάν ἀποτέλεσμα συμφωνίας μέ ἄλλο κόμμα.

Ἡ συνηθισμένη ἀντίληψη τῶν μικροαστῶν γιά τούς μπολσεβίκους, ἀντίληψη πού ὑποστηρίζεται ἀπό τόν Τύπο, ὁ ὁποῖος συκοφαντεῖ τούς μπολσεβίκους, εἶναι ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν κάνουν κανενός εἴδους συμβιβασμούς, μέ κανέναν, ποτέ.

Μιά τέτια ἀντίληψη εἶναι κολακευτική γιά μᾶς σάν κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, ἐπειδή ἀποδείχνει πώς ἀκόμη καί οἱ ἐχθροί εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀναγνωρίσουν τήν πίστη μας στίς βασικές ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς ἐπανάστασης. Ὡστόσο πρέπει νά ποῦμε τό σωστό: ἡ ἀντίληψη αὐτή δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Ὁ Ἔνγκελς εἶχε δίκιο, ὅταν στήν κριτική τοῦ μανιφέστου τῶν μπλανκιστῶν-κομμουνιστῶν (1873) εἰρωνευόταν τή δήλωσή τους: «κανένας συμβιβασμός!»[67]. Αὐτό δέν εἶναι παρά μόνο λόγια, ἔλεγε, γιατί οἱ συμβιβασμοί πού κάνει ἕνα μαχόμενο κόμμα συχνά τοῦ ἐπιβάλλονται ἀναπόφευκτα ἀπό τίς περιστάσεις, καί εἶναι παράλογο νά ἀρνηθεῖς μιά γιά πάντα «νά εἰσπράξεις κατά δόσεις ὅσα σοῦ χρωστᾶνε»[68]. Τό καθῆκον ἑνός ἀληθινά ἐπαναστατικοῦ κόμματος συνίσταται ὄχι στό νά διακηρύττει πώς εἶναι ἀδύνατο νά παραιτηθεῖ ἀπό κάθε συμβιβασμό, ἀλλά στό νά ξέρει νά διατηρεῖ *μέσω ὅλων αὐτῶν τῶν συμβιβασμῶν*, στό βαθμό πού εἶναι ἀναπόφευκτοι, τήν πίστη στίς ἀρχές του, στήν τάξη του, στό ἐπαναστατικό του καθῆκον, στό ἔργο του τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης καί τῆς διαπαιδαγώγησης τῶν λαϊκῶν μαζῶν γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Παράδειγμα. Τό νά δεχτοῦμε νά πάρουμε μέρος στήν ΙΙΙ καί στήν IV Δούμα ἦταν συμβιβασμός, προσωρινή παραίτηση ἀπό τίς ἐπαναστατικές διεκδικήσεις. Ἦταν ὅμως ἕνας ἀπόλυτα ἀναγκαστικός συμβιβασμός, γιατί ὁ συσχετισμός τῶν δυνάμεων μᾶς ἀπόκλειε, γιά ἕνα ὁρισμένο διάστημα, τή δυνατότητα νά διεξάγουμε μαζικό ἐπαναστατικό ἀγώνα, ἐνῶ γιά μιά μακρόχρονη προετοιμασία του *ἔπρεπε* νά ξέρουμε νά δουλεύουμε καί *ἀπό τά μέσα* ἑνός τέτιου «σταύλου». Τό ὅτι ὁ τέτιος τρόπος τοποθέτησης τοῦ ζητήματος ἀπό τούς μπολσεβίκους, σάν κόμμα, ἀποδείχτηκε πέρα γιά πέρα σωστός, τό ἀπόδειξε ἡ ἱστορία.

Τώρα στήν ἡμερήσια διάταξη μπαίνει τό ζήτημα ὄχι ἑνός ἀναγκαστικοῦ, ἀλλά ἑνός θεληματικοῦ συμβιβασμοῦ.

Τό Κόμμα μας, ὅπως καί κάθε ἄλλο πολιτικό κόμμα, ἐπιδιώκει τήν πολιτική κυριαρχία *γιά τόν ἑαυτό του*. Σκοπός μας εἶναι ἡ δικτατορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Μισός χρόνος ἐπανάστασης ἐπιβεβαίωσε μέ ἀσυνήθιστη σαφήνεια, δύναμη καί πειστικότητα τό σωστό καί τό ἀναπόφευκτο μιᾶς τέτιας ἀπαίτησης γιά τό συμφέρον *τούτης* ἀκριβῶς τῆς ἐπανάστασης, γιατί διαφορετικά ὁ λαός δέν μπορεῖ νά ἀποκτήσει οὔτε δημοκρατική εἰρήνη, οὔτε γῆ γιά τήν ἀγροτιά, οὔτε πλήρη ἐλευθερία (μιά πέρα γιά πέρα λαοκρατική δημοκρατία). Ἡ πορεία τῶν γεγονότων στό μισό χρόνο τῆς ἐπανάστασής μας, ἡ πάλη τῶν τάξεων καί τῶν κομμάτων, ἡ ἐξέλιξη τῶν κρίσεων— 20-21 τοῦ Ἀπρίλη, 9-10, 18-19 τοῦ Ἰούνη, 3-5 τοῦ Ἰούλη, 27-31 τοῦ Αὐγούστου—καί τό ἔδειξαν καί τό ἀπόδειξαν αὐτό.

Τώρα ἔχει ἐπέλθει μιά τόσο ἀπότομη καί τόσο πρωτότυπη στροφή στή ρωσική ἐπανάσταση, πού μποροῦμε σάν κόμμα νά προτείνουμε ἕνα θεληματικό συμβιβασμό—ὄχι φυσικά στήν ἀστική τάξη, πού εἶναι ὁ ἄμεσος καί κύριος ταξικός ἐχθρός μας, ἀλλά στούς πλησιέστερους ἀντιπάλους μας, στά «δεσπόζοντα» μικροαστικά-δημοκρατικά κόμματα, στούς ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους.

Μόνο σάν ἐξαίρεση, μόνο λόγω τῆς ἰδιαίτερης κατάστασης πού, ὅπως φαίνεται, θά κρατήσει μόνο ἕνα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, μποροῦμε νά προτείνουμε συμβιβασμό σ'αὐτά τά κόμματα καί πρέπει νομίζω νά τό κάνουμε.

Συμβιβασμός ἀπό τήν πλευρά μας εἶναι ἡ ἐπάνοδος στή διεκδίκηση πού εἴχαμε προβάλει πρίν ἀπό τόν Ἰούλη: ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ, κυβέρνηση ἀπό ἐσέρους καί μενσεβίκους ὑπόλογη ἀπέναντι στά Σοβιέτ.

Τώρα καί μόνο τώρα, ἴσως *μόνο μέσα σέ μερικές μέρες* ἤ σέ μιά-δυό ἑβδομάδες, θά μποροῦσε μιά τέτια κυβέρνηση νά δημιουργηθεῖ καί νά σταθεροποιηθεῖ ἐντελῶς εἰρηνικά. Ἡ κυβέρνηση αὐτή θά μποροῦσε νά ἐξασφαλίσει μέ πολύ μεγάλες πιθανότητες τήν εἰρηνική κίνηση *πρός τά μπρός* ὅλης τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης καί μέ ἐξαιρετικά μεγάλες πιθανότητες νά κάνει μεγάλα βήματα πρός τά μπρός τό παγκόσμιο κίνημα γιά τήν εἰρήνη καί τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Μόνο στό ὄνομα τῆς εἰρηνικῆς αὐτῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, δυνατότητας *πολύ* σπάνιας στήν ἱστορία καί *ἐξαιρετικά* πολύτιμης, δυνατότητας ἐξαιρετικά σπάνιας, μόνο στό ὄνομά της οἱ μπολσεβίκοι, ὀπαδοί τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ὀπαδοί τῶν ἐπαναστατικῶν μεθόδων, ὀφείλουν καί μποροῦν, κατά τή γνώμη μου, νά κάνουν ἕναν τέτιο συμβιβασμό.

Ὁ συμβιβασμός θά συνίστατο στό ὅτι οἱ μπολσεβίκοι, χωρίς νά ἔχουν τήν ἀξίωση συμμετοχῆς στήν κυβέρνηση (πράγμα ἀδύνατο γιά ἕναν διεθνιστή χωρίς οὐσιαστική πραγματοποίηση τῶν ὅρων τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς), θά παραιτοῦνταν ἀπό τό νά προβάλουν ἀμέσως τή διεκδίκηση γιά πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο καί στούς φτωχούς ἀγρότες, θά παραιτοῦνταν ἀπό τίς ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης γιά τή διεκδίκηση αὐτή. Ὅρος, πού εἶναι αὐτονόητος καί ὄχι καινούργιος γιά τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, θά ἦταν ἡ πλήρης ἐλευθερία ζύμωσης καί ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης χωρίς καινούργιες ἀναβολές, ἤ καί σέ συντομότερο ἀκόμη χρονικό διάστημα.

Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, σάν κυβερνητικός συνασπισμός, θά συμφωνοῦσαν (μέ τήν προϋπόθεση ὅτι ὁ συμβιβασμός ἔχει πραγματοποιηθεῖ) νά σχηματίσουν κυβέρνηση ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά ὑπόλογη ἀπέναντι στά Σοβιέτ, μέ παράδοση στά χέρια τῶν Σοβιέτ ὅλης τῆς ἐξουσίας καί στίς ἐπαρχίες. Αὐτός θά ἦταν ἕνας «καινούργιος» ὅρος. Οἱ μπολσεβίκοι δέν θά ἔβαζαν νομίζω κανέναν ἄλλο ὅρο, ὑπολογίζοντας στό γεγονός ὅτι μιά πραγματικά πλήρης ἐλευθερία ζύμωσης καί ἡ ἄμεση πραγματοποίηση ἑνός νέου δημοκρατισμοῦ στή συγκρότηση τῶν Σοβιέτ (νέες ἐκλογές Σοβιέτ) καί στή λειτουργία τους θά ἐξασφάλιζαν ἀπό μόνες τους τήν εἰρηνική κίνηση τῆς ἐπανάστασης πρός τά μπρός, τήν *εἰρηνική ἐξάλειψη* τῆς πάλης τῶν κομμάτων μέσα στά Σοβιέτ.

Ἴσως αὐτό νά εἶναι *πιά* ἀδύνατο; Ἴσως. Ἄν ὅμως ὑπάρχει δυνατότητα ἀκόμη κι᾿ἕνα στά ἑκατό, τότε καί πάλι θά ἄξιζε τόν

κόπο νά γίνει προσπάθεια νά πραγματοποιηθεῖ ἡ δυνατότητα αὐτή.

Τί θά κέρδιζαν ἀπό τό «συμβιβασμό» αὐτό τά δυό «συμβαλλόμενα» μέρη, δηλαδή οἱ μπολσεβίκοι, ἀπό τή μιά, ὁ συνασπισμός τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ἀπό τήν ἄλλη; Ὅταν καί τά *δυό* μέρη δέν κερδίζουν τίποτε, ὁ συμβιβασμός πρέπει νά θεωρεῖται ἀδύνατος καί τότε εἶναι περιττό νά μιλᾶμε γι'αὐτόν. Ὅσο δύσκολος κι'ἄν εἶναι τώρα (ὕστερα ἀπό τόν 'Ιούλη καί τόν Αὔγουστο, ὕστερα ἀπό δυό μῆνες πού ἰσοδυναμοῦν μέ δυό δεκαετίες «εἰρηνικῆς», νυσταλέας περιόδου) αὐτός ὁ συμβιβασμός, μοῦ φαίνεται πώς ὑπάρχει μιά μικρή πιθανότητα πραγματοποίησής του, καί ἡ πιθανότητα αὐτή ἔχει δημιουργηθεῖ ἀπό τήν ἀπόφαση τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων νά μήν πάρουν μέρος σέ κυβέρνηση μαζί μέ τούς καντέτους.

'Εκεῖνο πού θά κέρδιζαν οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ὅτι θά ἀποκτοῦσαν τή δυνατότητα νά κάνουν ἐντελῶς ἐλεύθερα ζύμωση ὑπέρ τῶν ἀπόψεών τους καί νά παλεύουν μέσα σέ συνθῆκες πραγματικά πλήρους δημοκρατισμοῦ γιά νά ἀνεβάσουν τήν ἐπιροή τους στά Σοβιέτ. Στά λόγια «ὅλοι» ἀναγνωρίζουν τώρα στούς μπολσεβίκους τήν ἐλευθερία αὐτή. Στήν πράξη ἡ ἐλευθερία αὐτή εἶναι *ἀδύνατη*, ἐφόσον θά ὑπάρχει ἀστική κυβέρνηση, ἤ κυβέρνηση μέ συμμετοχή τῆς ἀστικῆς τάξης, δηλαδή ἄλλη κυβέρνηση ἐκτός ἀπό σοβιετική. Μέ μιά σοβιετική κυβέρνηση ἡ ἐλευθερία αὐτή θά ἦταν *δυνατή* (δέν λέμε: ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένη, ὡστόσο ὅμως δυνατή). Γιά μιά τέτια δυνατότητα σέ τόσο δύσκολους καιρούς θά ἔπρεπε νά δεχτοῦμε ἕνα συμβιβασμό μέ τή σημερινή πλειοψηφία τῶν Σοβιέτ. Μέσα σέ συνθῆκες μιᾶς πραγματικῆς δημοκρατίας *ἐμεῖς* δέν ἔχουμε τίποτε νά φοβηθοῦμε, γιατί ἡ ζωή εἶναι μέ τό μέρος μας, καί μάλιστα ἡ πορεία τῆς ἀνάπτυξης τῶν ρευμάτων μέσα στά ἐχθρικά πρός ἐμᾶς Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἐπιβεβαιώνει τό γεγονός ὅτι ἔχουμε δίκιο.

'Εκεῖνο πού θά κέρδιζαν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι θά ἦταν ὅτι θά ἀποκτοῦσαν μονομιᾶς ὅλη τή δυνατότητα νά πραγματοποιήσουν τό πρόγραμμα τοῦ συνασπισμοῦ *τους*, στηριζόμενοι στήν ὁλοφάνερα τεράστια πλειοψηφία τοῦ λαοῦ καί ἐξασφαλίζοντας γιά τόν ἑαυτό τους τήν «εἰρηνική» χρησιμοποίηση τῆς πλειοψηφίας τους στά Σοβιέτ.

Φυσικά, ἀπό τό συνασπισμό αὐτό, πού δέν εἶναι ὁμοιογενής τόσο γιατί εἶναι συνασπισμός, ὅσο καί γιατί ἡ μικροαστική δημοκρατία εἶναι *πάντα* λιγότερο ὁμοιογενής ἀπ'ὅ,τι ἡ ἀστική

τάξη ἤ τό προλεταριάτο, ἀπό τό συνασπισμό αὐτό θά ἀκούγονταν, ἴσως, δυό φωνές.

Ἡ μιά φωνή θά ἔλεγε: ὁ δρόμος μας δέν συμπίπτει καθόλου μέ τό δρόμο τῶν μπολσεβίκων, μέ τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Αὐτό ὁπωσδήποτε θά ἀπαιτήσει πάρα πολλά καί θά παρασύρει δημαγωγικά τήν ἀγροτική φτωχολογιά. Θά ἀπαιτήσει εἰρήνη καί διακοπή τῶν σχέσεων μέ τούς συμμάχους. Αὐτό εἶναι πράγμα ἀδύνατο. Ἐμεῖς νιώθουμε τόν ἑαυτό μας πιό καλά καί πιό σίγουρα μέ τήν ἀστική τάξη, γιατί δέν ξεκόψαμε ἀπ'αὐτή, μά ἁπλῶς *τσακωθήκαμε,* κι'αὐτό ὄχι γιά πολύ, κι'αὐτό μόνο γιά τό ἐπεισόδιο μέ τόν Κορνίλοφ. Τσακωθήκαμε—θά μονιάσουμε. Ἐξάλλου οἱ μπολσεβίκοι δέν μᾶς κάνουν καμιά ἀπολύτως «παραχώρηση», γιατί οἱ προσπάθειές τους νά προκαλέσουν ἐξέγερση εἶναι, ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς, καταδικασμένες σέ ἀποτυχία, ὅπως ἡ Κομμούνα τοῦ 1871.

Ἡ ἄλλη φωνή θά ἔλεγε: ἡ ἀναφορά στήν Κομμούνα εἶναι πολύ ἐπιπόλαιο καί μάλιστα ἀνόητο ἐπιχείρημα. Γιατί, πρῶτο, οἱ μπολσεβίκοι ὅλο καί κάτι διδάχτηκαν ὕστερα ἀπό τό 1871, θά φρόντιζαν νά πάρουν τήν τράπεζα στά χέρια τους, δέν θά παραιτοῦνταν ἀπό τήν ἐπίθεση ἐνάντια στίς Βερσαλλίες· καί μ'αὐτούς τούς ὅρους καί ἡ Κομμούνα ἀκόμη μποροῦσε νά νικήσει. Ἐκτός ἀπ'αὐτό, ἡ Κομμούνα δέν μποροῦσε νά προσφέρει στό λαό ἀμέσως αὐτό πού θά μπορέσουν νά προσφέρουν οἱ μπολσεβίκοι, ἄν γίνουν ἐξουσία, δηλαδή γῆ στούς ἀγρότες, ἄμεση πρόταση γιά εἰρήνη, πραγματικό ἔλεγχο στήν παραγωγή, τίμια εἰρήνη μέ τούς οὐκρανούς, τούς φιλλανδούς κτλ. Οἱ μπολσεβίκοι, γιά νά χρησιμοποιήσουμε μιά ἀγοραία ἔκφραση, ἔχουν δέκα φορές περισσότερα «ἀτού» στά χέρια τους, ἀπό ὅ,τι ἡ Κομμούνα. Καί δεύτερο, ἡ Κομμούνα, στό κάτω-κάτω, σημαίνει σκληρό ἐμφύλιο πόλεμο, μακρόχρονη καθυστέρηση ὕστερα ἀπ'αὐτόν τῆς εἰρηνικῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης, διευκόλυνση τῶν πράξεων καί τῶν ραδιουργιῶν τῶν κάθε λογῆς Μάκ-Μαόν καί Κορνίλοφ, αὐτές ὅμως οἱ πράξεις ἀπειλοῦν ὅλη τήν ἀστική κοινωνία μας. Εἶναι ἄραγε λογικό νά ριψοκινδυνεύσουμε μέ τήν Κομμούνα;

Ἡ Κομμούνα ὅμως εἶναι ἀναπόφευκτη στή Ρωσία, ἄν δέν πάρουμε ἐμεῖς τήν ἐξουσία, ἄν τά πράγματα θά παραμένουν σέ μιά τόσο δύσκολη κατάσταση, ὅπως στήν περίοδο ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη ὥς τίς 31 τοῦ Αὐγούστου. Κάθε ἐπαναστάτης ἐργάτης καί στρατιώτης θά σκέπτεται ἀναπόφευκτα γιά τήν Κομμούνα, θά πιστεύει σ'αὐτή, θά προσπαθήσει ἀναπόφευκτα νά τήν πραγμα-

τοποιήσει, κάνοντας τή σκέψη: ὁ λαός ἀφανίζεται, ὁ πόλεμος συνεχίζεται, ἡ πείνα, ἡ καταστροφή ὅλο καί μεγαλώνει. Μόνο ἡ Κομμούνα θά μᾶς σώσει. Θά χαθοῦμε, θά πεθάνουμε ὅλοι, ἀλλά θά πραγματοποιήσουμε τήν Κομμούνα. Εἶναι ἀναπόφευκτο οἱ ἐργάτες νά κάνουν τέτιες σκέψεις, καί οἱ ἀντεπαναστάτες δέν θά κατορθώσουν τώρα νά νικήσουν τόσο εὔκολα τήν Κομμούνα, ὅπως τό 1871. Ἡ ρωσική Κομμούνα θά ἔχει 100 φορές πιό ἰσχυρούς συμμάχους σ'ὅλο τόν κόσμο, ἀπ'ὅ,τι εἶχε ἡ Κομμούνα τοῦ 1871... Εἶναι ἄραγε λογικό νά ριψοκινδυνεύσουμε μέ τήν Κομμούνα; Δέν μπορῶ ἐπίσης νά συμφωνήσω μέ τό ὅτι στήν οὐσία οἱ μπολσεβίκοι δέν μᾶς δίνουν τίποτε μέ τό συμβιβασμό τους. Γιατί σέ ὅλες τίς πολιτισμένες χῶρες οἱ πολιτισμένοι ὑπουργοί θεωροῦν πολύτιμη κάθε συμφωνία, ἀκόμη καί μιά μικρή συμφωνία μέ τό προλεταριάτο τόν καιρό τοῦ πολέμου. Τή θεωροῦν ἐξαιρετικά πολύτιμη. Κι'αὐτοί εἶναι ἄνθρωποι πού ξέρουν τή δουλιά τους, πραγματικοί ὑπουργοί. Οἱ μπολσεβίκοι· πάλι δυναμώνουν ἀρκετά γρήγορα, παρά τίς διώξεις, παρά τήν ἀδυναμία τοῦ Τύπου τους... Εἶναι ἄραγε λογικό νά ριψοκινδυνεύσουμε μέ τήν Κομμούνα;

Ἔχουμε ἐξασφαλισμένη πλειοψηφία· ὥσπου νά ξυπνήσει ἡ ἀγροτική φτωχολογιά θέλουμε ἀκόμη πολύ· ὥς τότε βλέπουμε. Δέν πιστεύω ὅτι σέ μιά ἀγροτική χώρα ἡ πλειοψηφία μπορεῖ νά ἀκολουθήσει τά στοιχεῖα τῶν ἄκρων. Καί ἐξέγερση ἐνάντια στήν ὁλοφάνερη πλειοψηφία σέ μιά πραγματικά ρεπουμπλικανική δημοκρατία εἶναι ἀδύνατη. Αὐτά θά ἔλεγε ἡ δεύτερη φωνή.

Μπορεῖ νά βρεθεῖ καί μιά τρίτη φωνή, ἀνάμεσα σέ κάποιους ὀπαδούς τοῦ Μάρτοφ ἤ τῆς Σπυριντόνοβα, πού θά πεῖ: μοῦ προξενεῖ ἀγανάκτηση, «σύντροφοι», τό γεγονός ὅτι καί οἱ δυό σας, μιλώντας γιά τήν Κομμούνα καί τή δυνατότητά της, παίρνετε ἀδίστακτα τό μέρος τῶν ἀντιπάλων της. Ὁ ἕνας μέ τόν ἕνα τρόπο, ὁ ἄλλος μέ τόν ἄλλο, ὡστόσο καί οἱ δυό εἶστε μέ τό μέρος ἐκείνων πού κατάπνιξαν τήν Κομμούνα. Δέν θά πάω νά κάνω ζύμωση ὑπέρ τῆς Κομμούνας, δέν μπορῶ νά ὑποσχεθῶ ἀπό τά πρίν ὅτι θά πολεμήσω στίς γραμμές της, ὅπως θά κάνει ὁ κάθε μπολσεβίκος, μά ὡστόσο πρέπει νά πῶ ὅτι *ἄν παρά* τίς προσπάθειές μου ξεσπάσει ἡ Κομμούνα, ἐγώ θά βοηθήσω μάλλον τούς ὑπερασπιστές της, παρά τούς ἀντιπάλους της...

Ἡ ἀσυμφωνία στό «συνασπισμό» εἶναι μεγάλη καί ἀναπόφευκτη, ἐπειδή στή μικροαστική δημοκρατία ἀντιπροσωπεύονται ἕνα σωρό ἀποχρώσεις, ἀρχίζοντας ἀπό τόν ἑκατό στά ἑκατό μινιστεριαλιστή, πέρα γιά πέρα ἀστό, ὥς τό μισοζητιάνο,

πού δέν εἶναι ἀκόμη ἐντελῶς ἱκανός νά περάσει στή θέση τοῦ προλετάριου. Καί ποιό θά εἶναι τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀσυμφωνίας σέ κάθε δοσμένη στιγμή της — κανείς δέν τό ξέρει.

* *
*

Οἱ παραπάνω γραμμές εἶχαν γραφτεῖ τήν Παρασκευή, 1 τοῦ Σεπτέμβρη, καί γιά τυχαίους λόγους (τόν καιρό τοῦ Κέρενσκι, θά λέει ἡ ἱστορία, δέν ἀπολάβαιναν ὅλοι οἱ μπολσεβίκοι τήν ἐλευθερία ἐκλογῆς κατοικίας) δέν ἔφτασαν στή Συντακτική Ἐπιτροπή τήν ἴδια μέρα. Ὅταν ὅμως διάβασα τίς ἐφημερίδες τοῦ Σαββάτου καί τίς σημερινές, τῆς Κυριακῆς, εἶπα μέσα μου: φαίνεται, πώς ἡ πρόταση γιά συμβιβασμό εἶναι πιά ἀργοπορημένη. Φαίνεται ὅτι οἱ λίγες ἐκεῖνες μέρες, πού στή διάρκειά τους ἦταν *ἀκόμη* δυνατή μιά εἰρηνική ἐξέλιξη, πέρασαν *κι ἀυτές*. Ναί, ὅλα δείχνουν πώς πέρασαν πιά[69]. Ὁ Κέρενσκι ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς θά φύγει καί *ἀπό* τό Κόμμα τῶν ἐσέρων καί *ἀπό* τούς ἐσέρους καί θά ἑδραιώσει τή θέση του μέ τή βοήθεια τῶν ἀστῶν *χωρίς* τούς ἐσέρους, χάρη στήν ἀδράνειά τους... Ναί, ὅλα δείχνουν ὅτι οἱ μέρες πού κατά σύμπτωση ἔγινε δυνατός ὁ δρόμος τῆς εἰρηνικῆς ἐξέλιξης, ἀνήκουν *πιά* στό παρελθόν. Δέν μοῦ μένει παρά νά στείλω αὐτές τίς σημειώσεις στή Συντακτική Ἐπιτροπή μέ τήν παράκληση νά τίς τιτλοφορήσει: «Ἀργοπορημένες σκέψεις»... κάποτε τό νά γνωρίσει κανείς καί τίς ἀργοπορημένες σκέψεις δέν εἶναι, ἴσως, χωρίς ἐνδιαφέρον.

3 τοῦ Σεπτέμβρη 1917.

Γράφτηκε τήν 1-3 (14-16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 19 (6) τοῦ Σεπτέμβρη 1917
στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 3
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ[70]

῾Η ἀνακοίνωση τοῦ σ. Μπουχάριν στό «Σπαρτάκ»[71] σχετικά μέ τή σύγκληση ἑνός «στενοῦ» συνεδρίου γιά τήν ψήφιση τοῦ προγράμματος, δείχνει πώς ὡριμάζει αὐτό τό ζήτημα.

Τό ζήτημα εἶναι πραγματικά ἐπεῖγον.

Τό Κόμμα μας προπορεύεται ἀπό τά ἄλλα διεθνιστικά κόμματα, αὐτό εἶναι τώρα γεγονός.

Καί ἔχει ὑποχρέωση νά ἀναλάβει τήν πρωτοβουλία, νά παρουσιαστεῖ μέ πρόγραμμα *πού νά δίνει ἀπαντήσεις* στά προβλήματα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Θά εἶναι σκάνδαλο καί ντροπή, ἄν δέν τό κάνουμε αὐτό.

Προτείνω ἡ ΚΕ νά ἀποφασίσει:

Κάθε κομματική ὀργάνωση νά ὁρίσει ἀμέσως μιά ἤ μερικές ἐπιτροπές γιά τήν προετοιμασία τοῦ προγράμματος, *νά ὑποχρεώσει* τίς ἐπιτροπές αὐτές, καθώς καί ὅλους τούς θεωρητικούς ἤ δημοσιολόγους κτλ., νά καταπιαστοῦν *ἐπειγόντως* μ᾽αὐτό τό ζήτημα καί νά ὑποβάλουν μέσα σέ χρονικό διάστημα ὄχι μεγαλύτερο ἀπό *3-7* μέρες ἤ δικό τους σχέδιο, ἤ ἀλλαγές καί τροποποιήσεις στά ἄλλα σχέδια.

Αὐτό εἶναι ἐντελῶς πραγματοποιήσιμο μέ μιά ἐπίμονη δουλιά.

Γιά νά συγκεντρωθοῦν καί νά τυπωθοῦν τά σχέδια αὐτά ἤ νά σταλοῦν δακτυλογραφημένα στίς κυριότερες ὀργανώσεις θά χρειαστοῦν δυό ἑβδομάδες.

῎Επειτα νά ἀνακοινωθεῖ *ἀμέσως* ἡ σύγκληση ἑνός **στενοῦ** συνεδρίου (ἕνας ἀντιπρόσωπος γιά 4000 ἤ γιά 5000 μέλη) γιά τήν ψήφιση τοῦ προγράμματος, **μέσα σ᾽ἕνα μήνα.**

Τό Κόμμα μας ἔχει ὑποχρέωση νά παρουσιαστεῖ μέ πρόγραμ-

μα—μόνο *έτσι θά προωθήσουμε* όχι στά λόγια, μά στήν πράξη τή δημιουργία τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς.

Ὅλα τά ἄλλα εἶναι λόγια, ὑποσχέσεις, παραπομπή στίς ἑλληνικές καλένδες. Παίρνοντας τήν πρωτοβουλία, θά ἐπιταχύνουμε τή δουλιά καί ἀπό ὅλες τίς πλευρές, καί μόνο τότε θά προετοιμάσουμε τό πρόγραμμα τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1928
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VII

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΤΣΙΜΜΕΡΒΑΛΝΤ[72]

Τώρα φαίνεται πολύ καθαρά ὅτι ἦταν λάθος πού *δέν* φύγαμε ἀπό τό Τσίμμερβαλντ.

Ξεγελοῦν τούς πάντες μέ τήν ἐλπίδα τῆς Στοκχόλμης. Ἡ συνδιάσκεψη ὅμως τῆς Στοκχόλμης «ἀναβάλλεται» ἀπό μήνα σέ μήνα.

Καί τό Τσίμμερβαλντ *«π ε ρ ι μ έ ν ε ι»* τή Στοκχόλμη! Καουτσκιστές + ἰταλοί, δηλαδή ἡ πλειοψηφία τοῦ Τσίμμερβαλντ «περιμένει» τή Στοκχόλμη.

Κι᾽ἐμεῖς παίρνουμε μέρος στήν κωμωδία, *φ έ ρ ν ο ν τ α ς ε ὐ θ ύ ν η* γι᾽αὐτή ἀπέναντι στούς ἐργάτες.

Αὐτό εἶναι αἶσχος.

Πρέπει νά φύγουμε *ἀ μ έ σ ω ς* ἀπό τό Τσίμμερβαλντ.

Μένοντας ἐκεῖ μόνο γιά ἐνημέρωση, δέν χάνουμε τίποτε, ὅμως *δέν εὐθυνόμαστε* γιά τήν κωμωδία «ἀναμονῆς» τῆς Στοκχόλμης.

Ἐγκαταλείποντας τό σαπισμένο Τσίμμερβαλντ, πρέπει νά ἀποφασίσουμε ἀμέσως κιόλας, στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς 3 τοῦ Σεπτέμβρη 1917: *σ υ γ κ α λ ο ῦ μ ε σ υ ν δ ι ά σ κ ε ψ η τ ῶ ν ἀ ρ ι σ τ ε ρ ῶ ν* καί ἀναθέτουμε τή δουλιά αὐτή στούς ἀντιπροσώπους τῆς Στοκχόλμης.

Διαφορετικά βγαίνει πώς τό Κόμμα μας, τό μοναδικό διεθνιστικό κόμμα στόν κόσμο, κόμμα μέ 17 ἐφημερίδες κτλ., ἀφοῦ ἔκανε μιά ἀνοησία παραμένοντας στό Τσίμμερβαλντ, *παίζει τ ό π α ι χ ν ί δ ι τ ο ῦ σ υ μ β ι β α σ μ ο ῦ* μέ τούς γερμανούς καί ἰταλούς Μάρτοφ καί Τσερετέλι, ὅπως ὁ Μάρτοφ κάνει συμβιβασμό μέ τόν Τσερετέλι, καί ὁ Τσερετέλι μέ τούς ἐσέρους, καί οἱ ἐσέροι μέ τήν ἀστική τάξη...

Κι᾽αὐτό λέγεται νά «εἶσαι ὑπέρ» τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς!!!

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1928
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VII

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΜΑΖΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Πρέπει νά ψηφιστεῖ μιά ἀπόφαση πού νά στιγματίζει σάν *π λ α σ τ ο γ ρ α φ ί α**, ἀντάξια τοῦ Νικολάου Β΄, τέτιες μεθόδους, σάν τή μέθοδο τοῦ Σοβιέτ *τῶν στρατιωτῶν* βουλευτῶν (στούς στρατιῶτες 1 γιά 500, στούς ἐργάτες 1 γιά 1000)[73] ἤ σάν τοῦ Γραφείου τῶν συνδικάτων (στά μικρά συνδικάτα 1 γιά **α** μέλη, στά μεγάλα 1 γιά **α—β** μέλη).

Ἄν θά ἀνεχθοῦμε σιωπηλά αὐτή τήν *πλαστογραφία*, τότε τί *δημοκράτες* θά εἴμαστε;

Γιατί τότε εἶναι κακός ὁ Νικόλαος Β΄, πού ἐπίσης *δ έ ν* «παραχωροῦσε» *ἴ σ η* ἀντιπροσώπευση στούς ἀγρότες καί στούς τσιφλικάδες;;

Ὅταν ἀνεχόμαστε τέτια πράγματα, ἐκπορνεύουμε τό δημοκρατισμό.

Πρέπει νά ψηφίσουμε μιά ἀπόφαση, νά ἀπαιτήσουμε **ἴσο** ἐκλογικό δικαίωμα (καί στά Σοβιέτ καί στά συνέδρια τῶν συνδικάτων), νά στιγματίζουμε καί τήν *ἐ λ ά χ ι σ τ η* ἀπομάκρυνση ἀπό τήν ἰσότητα σάν *π λ α σ τ ο γ ρ α φ ί α*, ἀκριβῶς μ'αὐτή τή λέξη, *σ ά ν μ έ θ ο δ ο τ ο ῦ Ν ι κ ο λ ά ο υ Β΄*, καί τήν ἀπόφαση αὐτή τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, γραμμένη μέ ἐκλαϊκευτικό τρόπο, νά τήν κυκλοφορήσουμε σάν προκήρυξη στήν ἐργατική μάζα.

Δέν ἐπιτρέπεται νά ἀνεχόμαστε *π λ α σ τ ο γ ρ ά φ η σ η* τοῦ δημοκρατισμοῦ, ἐνῶ ὀνομαζόμαστε «δημοκράτες». Ἄν τό ἀνεχτοῦμε αὐτό δέν θά εἴμαστε δημοκράτες, ἀλλά ἄνθρωποι χωρίς ἀρχές!!

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1928
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VII

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

* «1 ἀντιπρόσωπος ἀπό *ἴ σ ο* ἀριθμό ἐκλογέων παντοῦ καί πάντοτε» = τό ἀλφάβητο τῆς δημοκρατίας. Διαφορετικά εἶναι *π λ α σ τ ο γ ρ α φ ί α*.

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ[74]

Μέ βάση τήν ἀπόφαση γιά τήν πολιτική κατάσταση, πού ψηφίστηκε στό Ἕκτο Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκων), καί προσαρμόζοντας τήν ἀπόφαση αὐτή στή σημερινή στιγμή, ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποφασίζει:

1. Στούς δυό μῆνες πού μεσολάβησαν, ἀπό τίς 3 τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 3 τοῦ Σεπτέμβρη, ἡ πορεία τῆς ταξικῆς πάλης καί ἡ ἐξέλιξη τῶν πολιτικῶν γεγονότων ἔσπρωξαν, λόγω τῆς πρωτάκουστης ταχύτητας τῆς ἐπανάστασης, ὅλη τή χώρα πρός τά μπρός, τόσο, ὅσο δέν θά μποροῦσε νά τή σπρώξει μιά μακρόχρονη εἰρηνική περίοδος, χωρίς ἐπανάσταση καί χωρίς πόλεμο.

2. Γίνεται ὁλοένα καί πιό ξεκάθαρο ὅτι τά γεγονότα τῆς 3-5 τοῦ Ἰούλη ἀποτέλεσαν σημεῖο στροφῆς ὅλης τῆς ἐπανάστασης. Χωρίς σωστή ἐκτίμηση τῶν γεγονότων αὐτῶν δέν εἶναι δυνατή ἡ σωστή ἐκτίμηση οὔτε τῶν καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου, οὔτε τῆς ταχύτητας τῆς ἐξέλιξης τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων, ταχύτητα πού δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τή θέλησή μας.

3. Οἱ συκοφαντίες πού ἡ ἀστική τάξη διαδίδει μέ ἀφάνταστο ζῆλο ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί τίς κυκλοφορεῖ σέ ἐξαιρετικά πλατιά κλίμακα ἀνάμεσα στίς λαϊκές μάζες, χάρη στά ἑκατομμύρια πού ἔχει τοποθετήσει στίς καπιταλιστικές ἐφημερίδες καί τούς ἐκδοτικούς οἴκους, οἱ συκοφαντίες αὐτές ξεσκεπάζονται ὅλο καί πιό γρήγορα καί ὅλο καί πιό πλατιά. Στήν ἀρχή γιά τίς ἐργατικές μάζες τῆς πρωτεύουσας καί τῶν μεγάλων πόλεων, ἔπειτα καί γιά τήν ἀγροτιά γίνεται ὅλο καί πιό φανερό ὅτι οἱ συκοφαντίες ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ἀποτελοῦν ἕνα ἀπό τά κυριότερα ὅπλα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς ὑπερασπιστές τῶν

συμφερόντων τῶν ἐργατῶν καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, δηλαδή τῶν μπολσεβίκων.

4. Ἡ ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ, δηλαδή τῶν στρατηγῶν καί τῶν ἀξιωματικῶν, πού πίσω τους στέκονται οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές μέ ἐπικεφαλῆς τους τό Κόμμα τῶν καντέτων (τό Κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας»), ἡ ἀνταρσία αὐτή ἄμεσα προσπαθοῦσε νά καλυφθεῖ μέ τήν ἐπανάληψη τῆς παλιᾶς συκοφαντίας ἐνάντια στούς μπολσεβίκους κι᾽ἔτσι βοήθησε νά ἀνοίξουν ὁριστικά τά μάτια τῶν πιό πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν σχετικά μέ τήν πραγματική σημασία τῆς κατασυκοφάντησης ἀπομέρους τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ Μπολσεβίκικου ἐργατικοῦ κόμματος, τοῦ Κόμματος τῶν πραγματικῶν ὑπερασπιστῶν τῆς φτωχολογιᾶς.

5. Ἄν τό Κόμμα μας ἀρνιόταν νά ὑποστηρίξει τό κίνημα τῶν μαζῶν τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη, πού ξέσπασε αὐθόρμητα παρά τίς προσπάθειές μας νά τό συγκρατήσουμε, ἡ ἄρνηση αὐτή θά ἦταν μιά ἄμεση καί πλήρης προδοσία ἀπέναντι στό προλεταριάτο, ἐπειδή οἱ μάζες εἶχαν μπεῖ σέ κίνηση, ἀγανακτισμένες μέ τό δίκιο τους ἀπό τήν παράταση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ, δηλαδή τοῦ κατακτητικοῦ καί ληστρικοῦ πολέμου, πού διεξάγεται γιά τά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν καί ἀπό τήν ἀδράνεια τῆς κυβέρνησης καί τῶν Σοβιέτ ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη, πού δυναμώνει καί ἐντείνει τήν οἰκονομική ἀποσύνθεση καί τήν πείνα.

6. Παρόλες τίς προσπάθειες τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς κυβέρνησης, παρά τίς συλλήψεις ἑκατοντάδων μπολσεβίκων, τήν κατάσχεση τῶν χαρτιῶν τους, τῶν ντοκουμέντων τους, παρά τίς ἔρευνες στά γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων κτλ., παρόλα αὐτά δέν κατόρθωσαν καί δέν θά κατορθώσουν ποτέ νά ἀποδείξουν τή συκοφαντία πώς τό κόμμα μας μέ τό κίνημα τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη ἐπιδίωκε κάποιον ἄλλο, τάχα, σκοπό, ἐκτός ἀπό μιά «εἰρηνική καί ὀργανωμένη» διαδήλωση μέ τό σύνθημα νά περάσει ὅλη ἡ κρατική ἐξουσία στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν.

7. Θά ἦταν λάθος, ἄν οἱ μπολσεβίκοι ἔβαζαν στίς 3-4 τοῦ Ἰούλη σάν καθῆκον τους τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, γιατί ἡ πλειοψηφία ὄχι μόνο τοῦ λαοῦ, μά καί τῶν ἐργατῶν, δέν εἶχε ἀκόμη τότε δοκιμάσει στήν πράξη τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῶν στρατηγῶν στό στρατό, τῶν τσιφλικάδων στό χωριό, τῶν καπιταλιστῶν στήν πόλη, πολιτική πού ἀποκαλύφθηκε στίς μάζες ὕστερα ἀπό τίς 5 τοῦ Ἰούλη καί δημιουργήθηκε ἀπό τό

συμβιβασμό τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων μέ τήν ἀστική τάξη. 'Αλλά καμιά ὀργάνωση τοῦ Κόμματός μας οὔτε κεντρική, οὔτε τοπική, ὄχι μόνο δέν διατύπωσε οὔτε γραπτά, οὔτε προφορικά τό σύνθημα κατάληψης τῆς ἐξουσίας στίς 3-4 τοῦ 'Ιούλη, μά οὔτε κάν ἔβαλε τό ζήτημα αὐτό γιά συζήτηση.

8. Πραγματικό λάθος τοῦ Κόμματός μας στίς μέρες τῆς 3-4 τοῦ 'Ιούλη, πού τό φανέρωσαν τώρα τά γεγονότα, ἦταν μόνο ὅτι τό Κόμμα θεωροῦσε τή γενική κατάσταση *λιγότερο* ἐπαναστατική, ἀπ'ὅσο ἀποδείχτηκε, ὅτι τό Κόμμα θεωροῦσε *ἀκόμη* δυνατή μιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῶν πολιτικῶν μετασχηματισμῶν μέ τήν ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς τῶν Σοβιέτ, ἐνῶ στήν πραγματικότητα οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι εἶχαν πιά τόσο μπερδευτεῖ καί δεθεῖ λόγω τοῦ συμβιβασμοῦ τους μέ τήν ἀστική τάξη, καί ἡ ἀστική τάξη εἶχε γίνει τόσο ἀντεπαναστατική, ὥστε γιά καμιά εἰρηνική ἐξέλιξη δέν μποροῦσε νά γίνει πιά κάν λόγος. Αὐτή ὅμως τή λαθεμένη ἄποψη, πού στηριζόταν μόνο στήν ἐλπίδα ὅτι τά γεγονότα δέν θά ἐξελίσσονταν πάρα πολύ γοργά, τή λαθεμένη αὐτή ἄποψη τό Κόμμα δέν μποροῦσε νά τήν ξεπεράσει διαφορετικά, παρά μόνο παίρνοντας μέρος στό λαϊκό κίνημα τῆς 3-4 τοῦ 'Ιούλη μέ τό σύνθημα «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» καί βάζοντας καθῆκον νά προσδόσει στό κίνημα εἰρηνικό καί ὀργανωμένο χαρακτήρα.

9. 'Η ἱστορική σημασία τῆς ἀνταρσίας τοῦ Κορνίλοφ βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἄνοιξε μέ ἐξαιρετική δύναμη τά μάτια τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ὥστε νά δοῦν τήν ἀλήθεια, πού οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι τή σκέπαζαν καί τή σκεπάζουν ὥς τά τώρα μέ τή συμβιβαστική λογοκοπία τους, καί συγκεκριμένα: οἱ τσιφλικάδες καί ἡ ἀστική τάξη μέ τό Κόμμα τῶν καντέτων ἐπικεφαλῆς, καί οἱ στρατηγοί καί οἱ ἀξιωματικοί πού εἶναι μέ τό μέρος τους, ὀργανώθηκαν, εἶναι ἕτοιμοι νά διαπράξουν καί διαπράττουν τά πιό ἀνήκουστα ἐγκλήματα, νά παραδόσουν τή Ρίγα (ἔπειτα καί τήν Πετρούπολη) στούς γερμανούς, νά τούς ἀνοίξουν τό μέτωπο, νά ἐξοντώσουν τά μπολσεβίκικα συντάγματα, νά ἀρχίσουν τήν ἀνταρσία, νά φέρουν στήν πρωτεύουσα στρατεύματα μ'ἐπικεφαλῆς τήν «ἄγρια μεραρχία» κτλ.—κι'ὅλα αὐτά γιά νά πάρει ἡ ἀστική τάξη στά χέρια της ὅλη τήν ἐξουσία, γιά νά ἐδραιωθεῖ ἡ ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων στό χωριό, γιά νά πνιγεῖ ἡ χώρα στό αἷμα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

'Η ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ ἀπόδειξε γιά τή Ρωσία αὐτό πού ὅλη ἡ ἱστορία ἔχει ἀποδείξει γιά ὅλες τίς χῶρες, δηλαδή πώς ἡ ἀστική τάξη θά προδόσει τήν πατρίδα καί δέν θά σταματήσει

μπροστά σέ κανένα ἔγκλημα, ἀρκεῖ νά διατηρήσει τήν ἐξουσία της πάνω στό λαό καί τά εἰσοδήματά της.

10. Γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας δέν ὑπάρχει ἀπολύτως καμιά ἄλλη διέξοδος, ἐκτός ἀπό τήν πιό ἀποφασιστική πάλη καί νίκη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη, ἐνάντια στό Κόμμα τῶν καντέτων, ἐνάντια στούς στρατηγούς καί τούς ἀξιωματικούς πού τό συμπαθοῦν. Σέ μιά τέτια πάλη καί σέ μιά τέτια νίκη μπορεῖ νά ὁδηγήσει τό λαό, δηλαδή ὅλους τούς ἐργαζόμενους μόνο ἡ ἐργατική τάξη τῆς πόλης, ἄν περάσει στά χέρια της ὅλη ἡ κρατική ἐξουσία κι᾽ἄν τήν ὑποστηρίξουν οἱ φτωχοί ἀγρότες.

11. Στή ρωσική ἐπανάσταση, κυρίως ὕστερα ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη καί ἀκόμη περισσότερο ὕστερα ἀπό τίς 3 τοῦ ᾽Ιούλη, τά γεγονότα ἐξελίσσονται μέ τέτια ἀφάνταστη ταχύτητα ἀνεμοστρόβιλου ἤ τυφώνα, ὥστε καθῆκον τοῦ Κόμματος δέν μπορεῖ καθόλου νά εἶναι ἡ ἐπιτάχυνσή τους· ἀντίθετα, ὅλες οἱ προσπάθειες πρέπει νά στρέφονται στό νά μή μένουμε πίσω ἀπό τά γεγονότα καί νά προλαβαίνουμε μέ τή δουλιά μας νά ἐξηγοῦμε, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, στούς ἐργάτες καί στούς ἐργαζόμενους τίς ἀλλαγές πού γίνονται στήν κατάσταση καί στήν πορεία τῆς ταξικῆς πάλης. Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό κύριο καθῆκον τοῦ Κόμματος καί τώρα: νά ἐξηγοῦμε στίς μάζες ὅτι ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά κρίσιμη, ὅτι κάθε ἐκδήλωση μπορεῖ νά καταλήξει σέ ἔκρηξη, ὅτι γι᾽αὐτό τό λόγο μιά πρόωρη ἐξέγερση εἶναι ἱκανή νά προκαλέσει τή μεγαλύτερη ζημιά. Καί συνάμα ἡ κρίσιμη κατάσταση ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα τήν ἐργατική τάξη — καί ἴσως μέ καταστροφική ταχύτητα — στό νά βρεθεῖ, λόγω μιᾶς στροφῆς τῶν γεγονότων πού δέν ἐξαρτᾶται ἀπό αὐτήν, στήν ἀνάγκη νά ἐμπλακεῖ σέ ἀποφασιστική μάχη μέ τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη καί νά κατακτήσει τήν ἐξουσία.

12. ῾Η ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ ἀποκάλυψε πέρα γιά πέρα τό γεγονός ὅτι ὁ στρατός, ὅλος ὁ στρατός *μισεῖ τό Γενικό ἐπιτελεῖο*. Αὐτό ἦταν ἀναγκασμένοι νά τό ἀναγνωρίσουν ἀκόμη κι᾽ἐκεῖνοι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, πού ἀπόδειξαν μέ προσπάθειες μηνῶν ὅτι μισοῦν τούς μπολσεβίκους καί ὅτι ὑπερασπίζουν τήν πολιτική συμφωνίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν μέ τούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη. Τό μίσος τοῦ στρατοῦ πρός τό Γενικό ἐπιτελεῖο δέν θά ἐξασθενίσει, ἀλλά θά δυναμώσει ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι περιορίστηκε στήν ἀντικατάσταση τοῦ Κορνίλοφ μέ τόν ᾽Αλεξέγεφ, ἐνῶ ἄφησε στή θέση του τόν Κλεμπόβσκι καί ἄλλους κορνιλοφικούς

στρατηγούς καί δέν έκανε απολύτως τίποτε τό σοβαρό γιά τόν ἐκδημοκρατισμό τοῦ στρατοῦ καί τήν ἀπομάκρυνση τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἡγεσίας τοῦ στρατοῦ. Τά Σοβιέτ, πού ἀνέχονται καί ὑποστηρίζουν αὐτή τή χαλαρή, τήν ταλαντευόμενη, τή χωρίς ἀρχές πολιτική τοῦ Κέρενσκι, τά Σοβιέτ, πού ἄφησαν νά τούς διαφύγει ἀκόμη μιά εὐκαιρία νά πάρουν μέ εἰρηνικό τρόπο ὅλη τήν ἐξουσία τή στιγμή τῆς καταστολῆς τῆς ἀνταρσίας τοῦ Κορνίλοφ, τά Σοβιέτ αὐτά γίνονται ὑπαίτια ὄχι ἁπλῶς ἑνός συμβιβασμοῦ, ἀλλά ἑνός ἐγκληματικοῦ πιά συμβιβασμοῦ.

Ἕνας στρατός πού μισεῖ τό Γενικό ἐπιτελεῖο καί δέν θέλει νά διεξάγει τόν πόλεμο καί πού κατάλαβε τόν κατακτητικό χαρακτήρα τοῦ πολέμου, εἶναι ἀναπόφευκτα καταδικασμένος νά πάθει καινούργιες καταστροφές.

13. Μόνο ἡ ἐργατική τάξη, ὅταν κατακτήσει τήν ἐξουσία, θά μπορεῖ νά ἀσκεῖ πολιτική εἰρήνης ὄχι στά λόγια, ὅπως κάνουν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι πού στήν πραγματικότητα ὑποστηρίζουν τήν ἀστική τάξη καί τά μυστικά της σύμφωνα, ἀλλά στήν πράξη. Συγκεκριμένα: θά προτείνει *σέ ὅλους* τούς λαούς ἀμέσως καί σέ ὁποιαδήποτε πολεμική κατάσταση, ἀκόμη κι'ἄν οἱ κορνιλοφικοί στρατηγοί, ἀφοῦ παράδοσαν τή Ρίγα, παραδόσουν καί τήν Πετρούπολη, εἰλικρινεῖς, συγκεκριμένους, σαφεῖς, *δίκαιους* ὅρους εἰρήνης. Ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ νά τό κάνει αὐτό ἐξονόματος ὅλου τοῦ λαοῦ, γιατί ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας ἐκφράστηκε ἐνάντια στό σημερινό κατακτητικό πόλεμο καί ὑπέρ μιᾶς δίκαιης εἰρήνης, χωρίς προσαρτήσεις (κατακτήσεις) καί χωρίς ἐπανορθώσεις.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἐξαπατοῦν καί τόν ἑαυτό τους καί τό λαό, μιλώντας μῆνες ὁλόκληρους γιά μιά τέτια εἰρήνη. Ἡ ἐργατική τάξη, ἀφοῦ κατακτήσει τήν ἐξουσία, θά προτείνει εἰρήνη σέ ὅλους, χωρίς νά χάσει οὔτε μιά μέρα.

Οἱ καπιταλιστές ὅλων τῶν χωρῶν συγκρατοῦν μέ τόσο κόπο τήν ἀναπτυσσόμενη παντοῦ ἐργατική ἐπανάσταση ἐνάντια στόν πόλεμο, ὥστε ἄν ἡ ρωσική ἐπανάσταση περάσει ἀπό τούς ἀνίσχυρους καί ἀξιοθρήνητους ἀναστεναγμούς γιά εἰρήνη στήν ἄμεση πρόταση εἰρήνης, μέ ταυτόχρονη δημοσίευση καί καταγγελία τῶν μυστικῶν συμφώνων κτλ., τότε εἶναι ἐνενήντα ἐννιά στά ἑκατό βέβαιο πώς ἡ εἰρήνη θά ἔλθει γρήγορα, πώς οἱ καπιταλιστές δέν θά μπορέσουν νά ἐμποδίσουν τήν εἰρήνη.

Καί στή λιγότερο πιθανή περίπτωση πού οἱ καπιταλιστές ἀπορίψουν, παρά τή θέληση τῶν λαῶν τους, τούς ὅρους εἰρήνης τῆς

ρωσικῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης, ἡ ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη θά ἔλθει ἑκατό φορές πιό κοντά κι᾽ὁ στρατός τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν μας θά ἐκλέξει διοικητές καί στρατηγούς πού δέν θά τούς μισεῖ, μά θά τούς ἐκτιμᾶ, θά πειστεῖ ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι δίκαιος, ἀφοῦ θά ἔχει γίνει ἡ πρόταση εἰρήνης, ἀφοῦ θά ἔχουν ἀκυρωθεῖ τά μυστικά σύμφωνα, ἀφοῦ θά ἔχει πάψει νά ὑπάρχει ἡ συμμαχία μέ τούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη κι᾽ὅλη ἡ γῆ θά ἔχει παραχωρηθεῖ στούς ἀγρότες. Μόνο τότε θά γίνει ὁ πόλεμος δίκαιος πόλεμος ἀπό τήν πλευρά τῆς Ρωσίας, μόνο ἕναν τέτιο πόλεμο θά τόν διεξάγουν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ὄχι μέ τήν ἀπειλή τῆς μαγκούρας, μά ἐθελοντικά, καί ἕνας τέτιος πόλεμος θά φέρει ἀκόμη πιό κοντά τήν ἀναπόφευκτη ἐργατική ἐπανάσταση στίς προηγμένες χῶρες.

14. Μόνο ἡ ἐργατική τάξη θά μπορέσει, ὅταν κατακτήσει τήν ἐξουσία, νά ἐξασφαλίσει τό ἄμεσο πέρασμα χωρίς ἀποζημίωση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στούς ἀγρότες. Αὐτό τό πράγμα δέν πρέπει νά ἀναβάλλεται. Ἡ Συντακτική Συνέλευση θά τοῦ δόσει ἰσχύ νόμου, δέν φταῖνε ὅμως οἱ ἀγρότες γιά τίς ἀναβολές της. Οἱ ἀγρότες πείθονται κάθε μέρα καί περισσότερο πώς μέ τούς συμβιβασμούς μέ τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές δέν εἶναι δυνατό νά πάρουν γῆ. Τή γῆ μποροῦν νά τήν ἀποκτήσουν μόνο ἄν ὑπάρχει ἀνεπιφύλακτη, ἀδελφική συμμαχία τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν μέ τούς ἐργάτες.

Ἡ ἀποχώρηση τοῦ Τσερνόφ ἀπό τήν κυβέρνηση, ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Τσερνόφ μῆνες ὁλόκληρους προσπαθοῦσε νά ὑπερασπίζει τά συμφέροντα τῶν ἀγροτῶν, κάνοντας παραχωρήσεις καί παραχωρησοῦλες στούς καντέτους-τσιφλικάδες καί ἀφοῦ ὅλες οἱ προσπάθειες τελικά ναυάγησαν, ἡ ἀποχώρηση αὐτή ἔκανε νά φανεῖ πολύ καθαρά ὅτι ἡ πολιτική τῶν συμβιβασμῶν δέν ἔχει καμιά ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Ἡ ἀγροτιά ὅμως ἐπιτόπου βλέπει καί ξέρει, αἰσθάνεται καί νιώθει, πόσο ἀποθρασύνθηκαν στά χωριά οἱ τσιφλικάδες ὕστερα ἀπό τίς 5 τοῦ Ἰούλη καί πόσο εἶναι ἀναγκαῖο νά τούς μπεῖ χαλινάρι καί νά καταστοῦν ἀκίνδυνοι.

15. Μόνο ἡ ἐργατική τάξη θά μπορέσει, ὅταν κατακτήσει τήν ἐξουσία, νά βάλει τέρμα στό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα καί στήν πείνα πού μᾶς ἀπειλεῖ. Ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη ἡ κυβέρνηση ὑπόσχεται καί ξαναϋπόσχεται τόν ἔλεγχο, ὅμως δέν ἔκανε καί δέν μποροῦσε νά κάνει τίποτε, γιατί οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσιφλικάδες τορπίλιζαν ὅλη τή δουλιά. Ἡ ἀνεργία μεγαλώνει, ἡ πείνα ἐπέρχεται, τό χρῆμα ξεπέφτει, ἡ ἀποχώρηση τοῦ

Πεσεχόνοφ ὕστερα ἀπό τό διπλασιασμό τῶν σταθερῶν τιμῶν θά ὀξύνει ἀκόμη περισσότερο τήν κρίση καί ἀποδείχνει ἀκόμη μιά φορά πόσο ἀδύνατη καί ἀνίσχυρη εἶναι ἡ κυβέρνηση. Μόνο ὁ ἐργατικός ἔλεγχος στήν παραγωγή καί τήν κατανομή μπορεῖ νά σώσει τήν κατάσταση. Μόνο ἡ ἐργατική κυβέρνηση θά βάλει χαλινάρι στούς καπιταλιστές, θά προκαλέσει τήν ἡρωική ὑποστήριξη τῶν προσπαθειῶν *τῆς ἐξουσίας* ἀπομέρους ὅλων τῶν ἐργαζομένων, θά ἐπιβάλει τάξη καί κανονική ἀνταλλαγή τῶν σιτηρῶν μέ βιομηχανικά προϊόντα.

16. Ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς πρός τήν ἐργατική τάξη τῆς πόλης, πού γιά ἕνα διάστημα τήν ὑπόσκαψαν οἱ συκοφαντίες τῆς ἀστικῆς τάξης καί οἱ ἐλπίδες στήν πολιτική συμβιβασμοῦ, ἀποκαθίσταται ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ συλλήψεις στά χωριά καί οἱ λογῆς-λογῆς διώξεις τῶν ἐργαζομένων μετά τίς 5 τοῦ Ἰούλη, καί κατόπι ἡ ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ ἄνοιξαν τά μάτια τοῦ λαοῦ. Ἕνα ἀπό τά σημάδια ὅτι ὁ λαός ἔχασε τήν πίστη του στήν πολιτική τῶν συμβιβασμῶν μέ τούς καπιταλιστές εἶναι τό γεγονός ὅτι στά δυό κύρια κόμματα, στά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού ἐγκαινίασαν καί ἐφάρμοσαν τήν πολιτική αὐτή ὥς τό τέλος, μεγαλώνει ὅλο καί περισσότερο, κυρίως ὕστερα ἀπό τίς 5 τοῦ Ἰούλη, ἡ δυσαρέσκεια μέσα στά κόμματα αὐτά, ὁ ἀγώνας ἐνάντια στήν πολιτική τῶν συμβιβασμῶν, δυναμώνει ἡ ἀντιπολίτευση πού στό τελευταῖο «Συμβούλιο» τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί στό συνέδριο τοῦ Κόμματος τῶν μενσεβίκων ἔφτασε περίπου στά δυό πέμπτα (40%).

17. Ὅλη ἡ πορεία τῶν γεγονότων, ὅλες οἱ οἰκονομικές καί πολιτικές συνθῆκες, ὅλα τά συμβάντα στό στρατό προετοιμάζουν ὅλο καί πιό γοργά τήν ἐπιτυχία τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐργατική τάξη, πού θά δόσει εἰρήνη, ψωμί, λευτεριά, πού θά ἐπιταχύνει τή νίκη τῆς ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου καί σέ ἄλλες χῶρες.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. IV

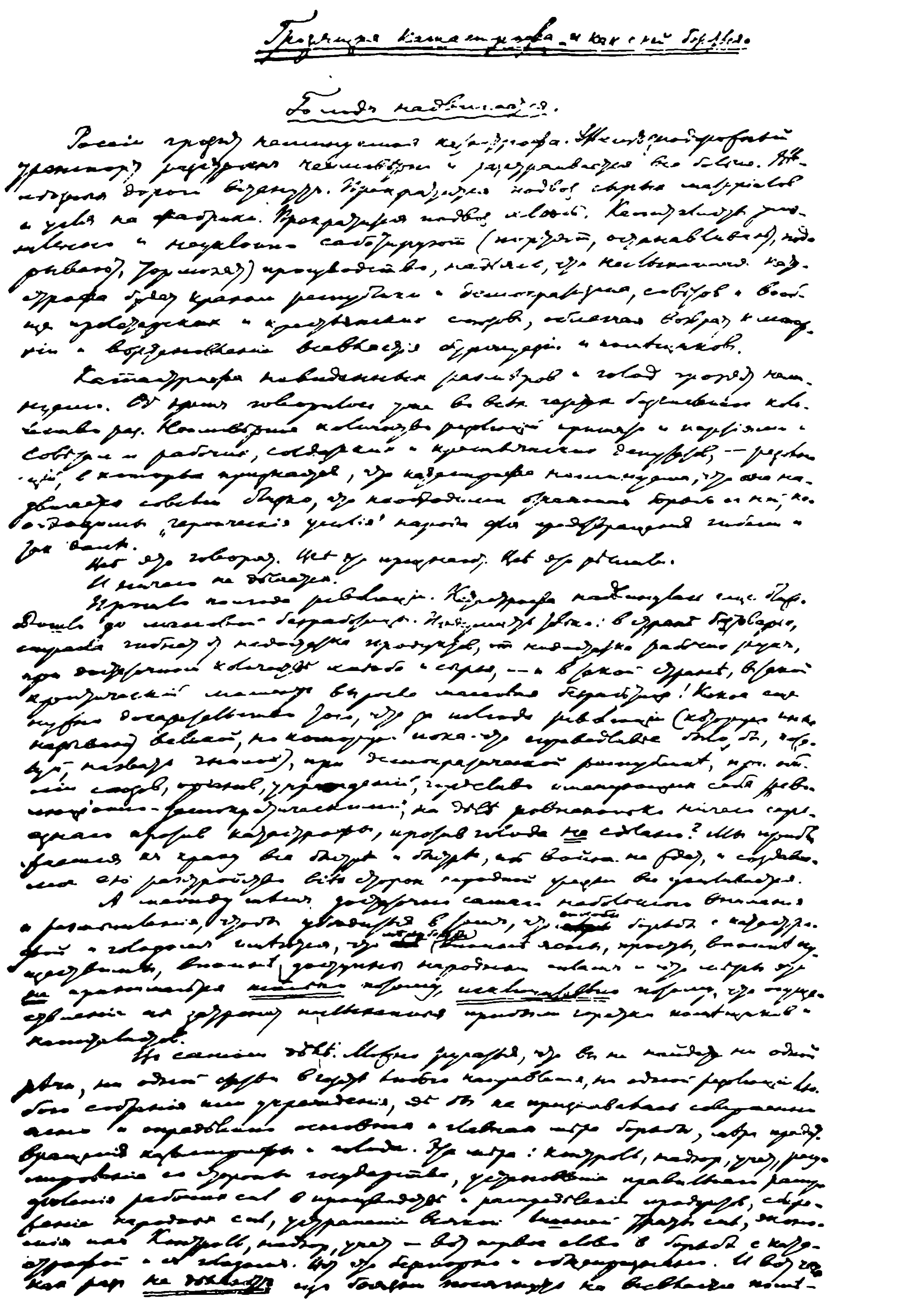
Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΙΛΕΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΟΥΜΕ[75]

Γράφτηκε στίς 10-14 (23-27)
τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Δημοσιεύτηκε στά τέλη τοῦ 'Οχτώβρη 1917
σέ χωριστή μπροσούρα στήν Πετρούπολη
ἀπό τό ἐκδοτικό «Πριμπόι»

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Грозящая катастрофа и как с ней бороться.

Голод надвигается.

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε».— 10-14 (23-27) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Σμίκρυνση

ΖΥΓΩΝΕΙ Η ΠΕΙΝΑ

Τή Ρωσία τήν ἀπειλεῖ ἀναπότρεπτη καταστροφή. Οἱ σιδηροδρομικές μεταφορές ἔχουν ξεχαρβαλωθεῖ σέ ἀπίστευτο βαθμό καί ξεχαρβαλώνονται ὅλο καί περισσότερο. Οἱ σιδηρόδρομοι θά σταματήσουν. Θά διακοπεῖ ἡ μεταφορά πρώτων ὑλῶν καί κάρβουνου στά ἐργοστάσια. Θά διακοπεῖ ἡ μεταφορά σιτηρῶν. Οἱ καπιταλιστές σαμποτάρουν (χαλοῦν, σταματοῦν, ὑποσκάπτουν, φρενάρουν) σκόπιμα καί ἀκατάπαυστα τήν παραγωγή, ἐλπίζοντας ὅτι ἡ πρωτάκουστη καταστροφή θά σημάνει τήν κατάρευση τῆς Δημοκρατίας καί τοῦ δημοκρατισμοῦ, κατάρευση τῶν Σοβιέτ καί γενικά τῶν προλεταριακῶν καί ἀγροτικῶν ἑνώσεων, διευκολύνοντας τήν ἐπιστροφή στή μοναρχία καί τήν ἀποκατάσταση τῆς παντοδυναμίας τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων.

Μᾶς ἀπειλεῖ ἀναπότρεπτα μιά καταστροφή πρωτάκουστης ἔκτασης καί πείνα. Γι'αὐτό μίλησαν ἤδη ἀμέτρητες φορές ὅλες οἱ ἐφημερίδες. Καί τά κόμματα καί τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν ἔχουν ψηφίσει ἀφάνταστο ἀριθμό ἀποφάσεων, ὅπου ἀναγνωρίζεται πώς ἡ καταστροφή εἶναι ἀναπόφευκτη, ὅτι ζυγώνει ἄμεσα, ὅτι πρέπει νά τήν ἀντιπαλέψουμε ἀπεγνωσμένα, ὅτι ὁ λαός πρέπει νά κάνει «ἡρωικές προσπάθειες», γιά νά ἀποτραπεῖ ὁ ἀφανισμός καί τά λοιπά.

Ὅλοι τό λένε. Ὅλοι τό παραδέχονται. Ὅλοι τό ἔχουν σίγουρο.

Καί τίποτε δέν γίνεται.

Πέρασε μισός χρόνος ἐπανάστασης. Ἡ καταστροφή ζύγωσε ἀκόμη πιό κοντά. Φτάσαμε ὥς τή μαζική ἀνεργία. Σκεφθεῖτε μόνο: στή χώρα δέν ὑπάρχουν ἐμπορεύματα, ἡ χώρα ἀφανίζεται ἀπό ἔλλειψη προϊόντων, ἀπό ἔλλειψη ἐργατικῶν χεριῶν, τή στιγμή πού ὑπάρχει ἀρκετή ποσότητα σιτηρῶν καί πρώτων ὑλῶν—καί σέ μιά τέτια χώρα, σέ μιά τέτια κρίσιμη στιγμή

φουντώνει ἡ μαζική ἀνεργία! Τί ἄλλο χρειάζεται γιά νά ἀποδειχτεῖ ὅτι μέσα στό μισό χρόνο ἐπανάστασης (πού μερικοί τήν ὀνομάζουν μεγάλη, μά πού γιά τήν ὥρα θά ἦταν, ἴσως, πιό σωστό νά τήν ὀνομάσουμε σάπια), σέ μιά ρεπουμπλικανική δημοκρατία, μέ μιά πληθώρα ἀπό ἑνώσεις, ὄργανα, ἱδρύματα, πού μέ καμάρι αὐτοαποκαλοῦνται «ἐπαναστατικά-δημοκρατικά», στήν πραγματικότητα *δ έ ν* ἔγινε ἀπολύτως τίποτε τό σοβαρό ἐνάντια στήν καταστροφή, ἐνάντια στήν πείνα; Πλησιάζουμε ὅλο καί πιό γρήγορα στήν κατάρευση, γιατί ὁ πόλεμος δέν περιμένει, καί τό ξεχαρβάλωμα, πού δημιουργεῖ σέ ὅλες τίς πλευρές τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ, ἐντείνεται ὅλο καί περισσότερο.

Κι᾽ὡστόσο, φτάνει νά προσέξει κανείς λίγο καί νά σκεφθεῖ, γιά νά πειστεῖ πώς ὑπάρχουν τρόποι νά καταπολεμηθεῖ ἡ καταστροφή καί ἡ πείνα, ὅτι τά μέτρα πάλης πού πρέπει νά παρθοῦν εἶναι ἀπολύτως καθαρά καί ἁπλά, ἀπολύτως πραγματοποιήσιμα, ἀπολύτως προσιτά στίς λαϊκές δυνάμεις, καί πώς τά μέτρα αὐτά *δ έ ν* παίρνονται *ἀ π ο κ λ ε ι σ τ ι κ ά κ α ί μ ό ν ο* γιατί ἡ ἐφαρμογή τους θά θίξει τά πρωτάκουστα κέρδη μιᾶς χούφτας τσιφλικάδων καί καπιταλιστῶν.

Πραγματικά. Μπορῶ νά σᾶς ἐγγυηθῶ ὅτι δέν θά βρεῖτε οὔτε ἕνα λόγο, οὔτε ἕνα ἄρθρο σ᾽ἐφημερίδα ὁποιασδήποτε κατεύθυνσης, οὔτε μιά ἀπόφαση ὁποιασδήποτε συνέλευσης εἴτε ἱδρύματος, ὅπου νά μήν ἀναγνωρίζεται πεντακάθαρα καί συγκεκριμένα τό βασικό καί κύριο μέτρο πάλης, τό μέτρο ἀποτροπῆς τῆς καταστροφῆς καί τῆς πείνας. Τό μέτρο αὐτό εἶναι: ὁ ἔλεγχος, ἡ ἐπίβλεψη, ἡ καταγραφή, ἡ ρύθμιση ἀπό τό κράτος, ὁ καθορισμός μιᾶς σωστῆς κατανομῆς τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων στήν παραγωγή καί τή διανομή τῶν προϊόντων, ἡ φειδώ στίς λαϊκές δυνάμεις, ἡ ἀποφυγή κάθε σπατάλης δυνάμεων, ἡ οἰκονομία αὐτῶν τῶν δυνάμεων. ῾Ο ἔλεγχος, ἡ ἐπίβλεψη, ἡ καταγραφή — αὐτά ἔχουν τόν πρῶτο λόγο στήν ἀντιμετώπιση τῆς καταστροφῆς καί τῆς πείνας. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο καί πανθομολογούμενο. Κι᾽αὐτό ἀκριβῶς εἶναι πού *δ έ ν κ ά ν ο υ ν,* ἀπό φόβο μήπως θίξουν τήν παντοδυναμία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, τά ἀμέτρητα, πρωτάκουστα, σκανδαλώδη κέρδη τους, κέρδη πού βγαίνουν ἀπό τήν ἀκρίβια, τίς πολεμικές προμήθειες (καί γιά τόν πόλεμο «δουλεύουν» τώρα, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, σχεδόν ὅλοι), κέρδη πού ὅλοι τά ξέρουν, ὅλοι τά βλέπουν, καί πού προκαλοῦν σ᾽ὅλους κατάπληξη κι᾽ἀναστεναγμούς.

Καί τό κράτος δέν κάνει ἀπολύτως τίποτε γιά ἕναν κάπως σοβαρό ἔλεγχο, γιά μιά κάπως σοβαρή καταγραφή καί ἐπίβλεψη.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΑΔΡΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Παντοῦ γίνεται ἕνα συστηματικό, ἀδιάκοπο σαμποτάζ κάθε ἐλέγχου, ἐπίβλεψης καί καταγραφῆς, κάθε προσπάθειας τοῦ κράτους νά τακτοποιήσει αὐτή τή δουλιά. Καί πρέπει νά εἶσαι ἀφάνταστα ἀφελής, γιά νά μήν καταλαβαίνεις—πρέπει νά εἶσαι πολύ ὑποκριτής γιά νά κάνεις ὅτι δέν καταλαβαίνεις—ἀπό ποῦ ξεκινάει αὐτό τό σαμποτάζ, μέ τί μέσα γίνεται. Γιατί τό σαμποτάζ αὐτό πού κάνουν οἱ τραπεζίτες καί οἱ καπιταλιστές, αὐτό τό *τορπίλισμα* ἀπομέρους τους κάθε ἐλέγχου, ἐπίβλεψης καί καταγραφῆς τό προσαρμόζουν στίς κρατικές μορφές τῆς δημοκρατίας, τό προσαρμόζουν στήν ὕπαρξη «ἐπαναστατικῶν-δημοκρατικῶν» θεσμῶν. Οἱ κύριοι καπιταλιστές ἔχουν ἀφομοιώσει θαυμάσια τήν ἀλήθεια, πού στά λόγια τήν παραδέχονται ὅλοι οἱ ὀπαδοί τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, μά πού οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι προσπάθησαν ἀμέσως νά τήν ξεχάσουν μόλις οἱ φίλοι τους πῆραν θεσοῦλες ὑπουργῶν, ὑφυπουργῶν κτλ. Συγκεκριμένα πρόκειται γιά τήν ἀλήθεια ὅτι ἡ οἰκονομική οὐσία τῆς καπιταλιστικῆς ἐκμετάλλευσης δέν θίγεται καθόλου ἀπό τήν ἀντικατάσταση τῶν μοναρχικῶν μορφῶν διακυβέρνησης μέ τίς ρεπουμπλικανικές-δημοκρατικές καί ὅτι, συνεπῶς, καί ἀντίστροφα: φτάνει νά ἀλλάξουν ἁπλῶς *τή μορφή* τοῦ ἀγώνα γιά τό ἀπαραβίαστο καί τήν ἱερότητα τοῦ καπιταλιστικοῦ κέρδους, γιά νά ὑπερασπίσουν τό κέρδος αὐτό μέσα στή ρεπουμπλικανική δημοκρατία μέ τήν ἴδια ἀκριβῶς ἐπιτυχία, ὅπως τό ὑπεράσπιζαν καί στήν ἀπολυταρχική μοναρχία.

Τό σημερινό, νεότατο, ρεπουμπλικανικό-δημοκρατικό σαμποτάρισμα κάθε ἐλέγχου, καταγραφῆς καί ἐπίβλεψης συνίσταται στό ὅτι οἱ καπιταλιστές στά λόγια ἀναγνωρίζουν «θερμά» τήν «ἀρχή» τοῦ ἐλέγχου καί τήν ἀνάγκη του (ὅπως εἶναι αὐτονόητο καί ὅλοι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι), μόνο πού ἐπιμένουν σέ μιά «βαθμιαία», σχεδιασμένη, «κρατικά-ρυθμισμένη» ἐφαρμογή τοῦ ἐλέγχου αὐτοῦ. Στήν πραγματικότητα ὅμως μέ τά καθώς πρέπει αὐτά λογάκια συγκαλύπτεται τό *τορπίλισμα* τοῦ ἐλέγχου, ἡ μετατροπή του σέ μηδενικό, σέ ἔλεγχο πλασματικό, συγκαλύπτεται τό παιχνίδι μέ τόν ἔλεγχο, ἡ κωλυσιεργία κάθε σοβαροῦ καί πρακτικοῦ μέτρου, ἡ δημιουργία ἐξαιρετικά πολύπλοκων, δυσκίνητων, γραφειοκρατικῶν καί νεκρῶν ὀργάνων ἐλέγχου πού ἐξαρτῶνται πέρα γιά πέρα ἀπό τούς καπιταλιστές καί δέν κάνουν κι᾽οὔτε μποροῦν νά κάνουν ἀπολύτως τίποτε.

Γιά νά μή λέμε λόγια, θά ἐπικαλεστοῦμε σάν μάρτυρες τούς

μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, δηλαδή ἀκριβῶς τούς ἀνθρώπους, πού εἶχαν τήν πλειοψηφία στά Σοβιέτ στούς πρώτους ἕξι μῆνες τῆς ἐπανάστασης, πού πῆραν μέρος στήν «κυβέρνηση συνασπισμοῦ» καί γι'αὐτό εἶναι πολιτικά ὑπεύθυνοι ἀπέναντι στούς ρώσους ἐργάτες καί ἀγρότες, γιατί ἀνέχτηκαν τούς καπιταλιστές, γιατί οἱ τελευταῖοι τορπίλισαν κάθε ἔλεγχο.

Στό ἐπίσημο ὄργανο τοῦ πιό ἀνώτερου ἀπό τά λεγόμενα «πληρεξούσια» (ὄχι ἀστεῖα!) ὄργανα τῆς «ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», στήν «'Ιζβέστιγια τῆς ΚΕΕ» (δηλαδή τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν), στό φύλ. ἀρ. 164, τῆς 7 τοῦ Σεπτέμβρη 1917, δημοσιεύτηκε ἡ *ἀπόφαση* ἑνός εἰδικοῦ θεσμοῦ γιά τά ζητήματα τοῦ ἐλέγχου, θεσμοῦ πού δημιουργήθηκε ἀπό τούς ἴδιους τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους καί βρίσκεται στά χέρια τους. 'Ο εἰδικός αὐτός θεσμός εἶναι τό «Οἰκονομικό τμῆμα» τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς. 'Η ἀπόφασή του παραδέχεται ἐπίσημα, σάν γεγονός, *«τήν ὁλοκληρωτική ἀδράνεια τῶν κεντρικῶν ὀργάνων ρύθμισης τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, πού ἔχουν δημιουργηθεῖ δίπλα στήν κυβέρνηση»*.

'Αλήθεια, μήπως μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς πιό εὔγλωττη μαρτυρία γιά τή χρεοκοπία τῆς πολιτικῆς τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, μαρτυρία πού τήν ὑπόγραψαν μέ τά ἴδια τους τά χέρια οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι;

'Ακόμη ἀπό τόν καιρό τοῦ τσαρισμοῦ εἶχε ἀναγνωριστεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ρυθμιστεῖ ἡ οἰκονομική ζωή καί εἶχαν δημιουργηθεῖ ὁρισμένοι θεσμοί γι'αὐτό τό σκοπό. Μά ἐπί τσαρισμοῦ ἡ ἀποσύνθεση μεγάλωνε ὅλο καί περισσότερο καί ἔπαιρνε τερατώδεις διαστάσεις. 'Από τήν πρώτη στιγμή εἶχε ἀναγνωριστεῖ ὅτι καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς, ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης ἦταν νά πάρει σοβαρά, ἀποφασιστικά μέτρα γιά νά μπεῖ τέρμα στήν ἀποσύνθεση. Ὅταν σχηματίστηκε ἡ κυβέρνηση «συνασπισμοῦ», μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, στήν πανηγυρικότατη διακήρυξή της, τῆς 6 τοῦ Μάη, πρός ὅλο τό λαό εἶχε δόσει τήν ὑπόσχεση καί ἀνέλαβε τήν ὑποχρέωση νά ἐπιβάλει κρατικό ἔλεγχο καί κρατική ρύθμιση. Καί οἱ Τσερετέλι καί οἱ Τσερνόφ, καθώς καί ὅλοι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἡγέτες ὁρκίζονταν σέ θεούς καί δαίμονες ὅτι δέν εἶναι μόνο αὐτοί ὑπεύθυνοι γιά τήν κυβέρνηση, ἀλλά καί ὅτι τά «πληρεξούσια ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», πού

βρίσκονται στά χέρια τους, παρακολουθοῦν στήν πράξη τή δουλιά τῆς κυβέρνησης καί τήν ἐλέγχουν.

Πέρασαν τέσσερις μῆνες ὕστερα ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη, τέσσερις ὁλόκληροι μῆνες, καί στό διάστημα αὐτό ἡ Ρωσία θυσίασε ἑκατοντάδες χιλιάδες στρατιῶτες γιά μιά ἀνόητη, ἰμπεριαλιστική «ἐπίθεση», τό χάος καί ἡ καταστροφή ζύγωναν μέ γιγάντια βήματα, ἡ θερινή περίοδος πρόσφερε ἐξαιρετικές δυνατότητες νά γίνουν πολλά καί στόν τομέα τῶν ἀτμοπλοϊκῶν μεταφορῶν, καί στόν τομέα τῆς γεωργίας, καί στόν τομέα τῶν γεωλογικῶν ἐρευνῶν κτλ. κτλ., κι᾽ὕστερα ἀπό τέσσερις μῆνες οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀναγκάζονται νά ὁμολογήσουν ἐπίσημα τήν «ὁλοκληρωτική ἀδράνεια» τῶν ὀργάνων ἐλέγχου, πού δημιουργήθηκαν δίπλα στήν κυβέρνηση!!

Κι᾽αὐτοί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι μέ σοβαρό ὕφος πολιτικῶν ἀνδρῶν φλυαροῦν τώρα (τίς γραμμές αὐτές τίς γράφουμε ἀκριβῶς τήν παραμονή τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης τῆς 12 τοῦ Σεπτέμβρη[76]) ὅτι μπορεῖ κανείς νά βοηθήσει τήν ὑπόθεση, ἄν ἀντικαταστήσει τό συνασπισμό μέ τούς καντέτους μ᾽ἕνα συνασπισμό μέ τούς μεγαλοκαρχαρίες τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας, τούς Κίτ Κίτιτς, Ριαμπουσίνσκι, Μπούμπλικοφ, Τερέστσενκο καί Σία!

Γεννιέται τό ἐρώτημα, πῶς μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ αὐτή ἡ καταπληκτική τύφλωση τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων; Πρέπει νά τούς θεωρεῖ κανείς νήπια τῆς πολιτικῆς πού ἀπό ὑπερβολική ἀπερισκεψία καί ἀφέλεια δέν ξέρουν τί κάνουν καί ξεγελιοῦνται ἀπό καλή πίστη; Εἴτε οἱ ἄφθονες θεσοῦλες ὑπουργῶν καί ὑφυπουργῶν, γενικῶν διοικητῶν, ἐπιτρόπων κτλ., πού πῆραν ἔχουν τήν ἰδιότητα νά προκαλοῦν μιάν ἰδιαίτερη, «πολιτική» τύφλωση;

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΑΣΙΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΕΥΚΟΛΑ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΟΥΝ

Μπορεῖ νά γεννηθεῖ τό ἐρώτημα, δέν ἀποτελοῦν ἄραγε οἱ μέθοδοι καί τά μέτρα ἐλέγχου κάτι τό ἐξαιρετικά πολύπλοκο, δύσκολο, ἀδοκίμαστο, ἀκόμη καί ἄγνωστο; Δέν ἐξηγεῖται ἄραγε ἡ κωλυσιεργία μέ τό ὅτι, ἐνῶ οἱ κρατικοί παράγοντες τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, τῆς τάξης τῶν ἐμπόρων καί τῶν βιομηχάνων, τῶν Κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἐδῶ καί μισό χρόνο μοχθοῦν μέ τόν ἱδρώτα τοῦ προσώπου τους

νά βροῦν, νά μελετήσουν, νά ἀνακαλύψουν μέτρα καί μεθόδους ἐλέγχου, ἀποδείχτηκε ὡστόσο ὅτι τό πρόβλημα εἶναι ἀπίστευτα δύσκολο καί παραμένει ἀκόμη ἄλυτο;

'Αλίμονο! Πρόκειται γιά προσπάθεια νά ρίξουν «στάχτη στά μάτια» τῶν ἀμόρφωτων, ἀγράμματων καί κακομοιριασμένων μουζίκων καί τῶν μικροαστῶν πού τά πιστεύουν ὅλα καί δέν βαθαίνουν σέ τίποτε, καί νά τούς παρουσιάσουν ἔτσι τά πράγματα. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἀκόμη καί ὁ τσαρισμός, ἀκόμη καί τό «παλιό καθεστώς», ὅταν δημιουργοῦσε τίς 'Επιτροπές πολεμικῆς βιομηχανίας, *ἤξερε* τό βασικό μέτρο, τόν κύριο τρόπο καί τό δρόμο τοῦ ἐλέγχου: συνένωση τοῦ πληθυσμοῦ κατά ἐπαγγέλματα, σκοπούς δραστηριότητας, κλάδους δουλιᾶς κτλ. 'Ο τσαρισμός ὅμως *φοβόταν* τή συνένωση τοῦ πληθυσμοῦ καί γι'αὐτό περιόριζε μέ κάθε τρόπο, ἐμπόδιζε τεχνητά αὐτό τόν πασίγνωστο, εὐκολότατο, ἀπόλυτα ἐφαρμόσιμο τρόπο καί δρόμο τοῦ ἐλέγχου.

"Ολα τά ἐμπόλεμα κράτη, πού σηκώνουν ἐξαιρετικά βάρη καί ὑποφέρουν ἀπό τίς μεγάλες συμφορές τοῦ πολέμου, πού — στόν ἕνα ἤ στόν ἄλλο βαθμό — δοκιμάζονται ἀπό τήν ἀποσύνθεση καί τήν πείνα, ἔχουν ἀπό καιρό χαράξει, καθορίσει, ἐφαρμόσει, δοκιμάσει *ὁλόκληρη σειρά* ἀπό μέτρα ἐλέγχου, πού σχεδόν πάντα καταλήγουν στή συνένωση τοῦ πληθυσμοῦ, στή δημιουργία ἤ τήν ἐνθάρρυνση κάθε λογῆς ἑνώσεων, μέ τή συμμετοχή ἐκπροσώπων τοῦ κράτους, μέ τήν ἐπίβλεψη ἀπομέρους του κτλ. "Ολα αὐτά τά μέτρα ἐλέγχου εἶναι πασίγνωστα, πολλά ἔχουν εἰπωθεῖ καί πολλά ἔχουν γραφτεῖ γι'αὐτά, οἱ σχετικοί μέ τόν ἔλεγχο νόμοι, πού ἔχουν ἐκδόσει οἱ ἐμπόλεμες προχωρημένες Δυνάμεις, ἔχουν μεταφραστεῖ στά ρωσικά, εἴτε ἔχουν ἐκτεθεῖ λεπτομερειακά στό ρωσικό Τύπο.

"Αν πραγματικά τό κράτος μας *ἤθελε* νά ἐφαρμόσει τόν ἔλεγχο μέ πρακτικό καί σοβαρό τρόπο, ἄν τά ὄργανά του μέ τή δουλοπρέπειά τους ἀπέναντι στούς καπιταλιστές δέν αὐτοκαταδικάζονταν σέ «ὁλοκληρωτική ἀδράνεια», τότε στό κράτος δέν θ'ἀπόμενε ἄλλο παρά νά ἀντλεῖ καί μέ τά δυό του τά χέρια ἀπό τό πλουσιότατο τοῦτο ἀπόθεμα μέτρων ἐλέγχου, πού εἶναι ἤδη γνωστά, πού ἔχουν ἤδη ἐφαρμοστεῖ. Τό μοναδικό ἐμπόδιο γι'αὐτό — ἐμπόδιο πού τό κρύβουν ἀπό τά μάτια τοῦ λαοῦ οἱ καντέτοι, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι — ἦταν καί παραμένει τό γεγονός ὅτι ὁ ἔλεγχος θά ξεσκέπαζε τά ἐξωφρενικά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν καί θά ὑπόσκαπτε αὐτά τά κέρδη.

Γιά νά ἐξηγήσουμε πιό παραστατικά τό σπουδαιότατο αὐτό

ζήτημα (πού στήν οὐσία ἰσοδυναμεῖ μέ τό ζήτημα προγράμματος *κάθε* πραγματικά ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, πού θά ἤθελε νά σώσει τή Ρωσία ἀπό τόν πόλεμο καί τήν πείνα), θ᾿ἀπαριθμήσουμε τά σπουδαιότατα αὐτά μέτρα ἐλέγχου καί θά ἐξετάσουμε τό καθένα ἀπ᾿αὐτά.

Θά δοῦμε πώς γιά μιά κυβέρνηση, πού δέν λέγεται ἁπλῶς ἀπό εἰρωνεία ἐπαναστατική-δημοκρατική, θά ἦταν ἀρκετό νά ἐκδόσει ἀπό τήν πρώτη ἤδη ἑβδομάδα τοῦ σχηματισμοῦ της ἕνα διάταγμα (ν᾿ἀποφασίσει, νά διατάξει) γιά τήν πραγματοποίηση τῶν κυριότερων μέτρων ἐλέγχου, νά καθορίσει μιά σοβαρή καί ὄχι ἀστεία ποινή γιά τούς καπιταλιστές πού θά προσπαθοῦσαν μέ τήν ἀπάτη νά ἀποφύγουν τόν ἔλεγχο, καί νά καλέσει τόν ἴδιο τόν πληθυσμό νά ἐπιβλέπει τούς καπιταλιστές, νά ἐπιβλέπει ἄν ἐκτελοῦν εὐσυνείδητα τίς ἀποφάσεις γιά τόν ἔλεγχο,—καί ὁ ἔλεγχος ἀπό καιρό ἤδη θά εἶχε ἐφαρμοστεῖ στή Ρωσία.

Νά ποιά εἶναι τά κυριότερα αὐτά μέτρα:

1) Συνένωση ὅλων τῶν τραπεζῶν σέ μιά καί κρατικός ἔλεγχος πάνω στίς πράξεις της, ἤ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν.

2) ᾿Εθνικοποίηση τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, δηλαδή τῶν μεγαλύτερων μονοπωλιακῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν (τῶν συνδικάτων ζάχαρης, πετρελαίου κάρβουνου, μεταλλουργίας κτλ.).

3) Κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρρητου.

4) ᾿Αναγκαστικός συνδικαλισμός (δηλαδή ὑποχρεωτική ὀργάνωση σέ ἑνώσεις) τῶν βιομηχάνων, τῶν ἐμπόρων καί τῶν ἐπιχειρηματιῶν γενικά.

5) ᾿Αναγκαστική συνένωση τοῦ πληθυσμοῦ σέ καταναλωτικούς συνεταιρισμούς εἴτε ἐνθάρρυνση μιᾶς τέτιας συνένωσης καί ἔλεγχος πάνω σ᾿αὐτή.

῎Ας ἐξετάσουμε τί σημασία θά εἶχε τό καθένα ἀπ᾿αὐτά τά μέτρα, μέ τόν ὅρο ὅτι θά πραγματοποιοῦνταν ἐπαναστατικά-δημοκρατικά.

ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

῞Οπως εἶναι γνωστό, οἱ τράπεζες ἀποτελοῦν τά κέντρα τῆς σύγχρονης οἰκονομικῆς ζωῆς, τούς βασικούς νευραλγικούς κόμβους ὅλου τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος ἐθνικῆς οἰκονομίας. Τό νά μιλᾶς γιά «ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς» καί νά παρακάμπτεις τό ζήτημα τῆς ἐθνικοποίησης τῶν τραπεζῶν σημαίνει εἴτε ὅτι δείχνεις τή μεγαλύτερη ἀμάθεια, εἴτε ὅτι πᾶς

νά ξεγελάσεις τό «λαουτζίκο» μέ παχιά λόγια καί μεγαλόστομες ὑποσχέσεις, μέ τήν προμελετημένη ἀπόφαση νά μήν ἐκπληρώσεις αὐτές τίς ὑποσχέσεις.

Τό νά ἐλέγχεις καί νά ρυθμίζεις τήν προμήθεια τῶν σιτηρῶν, ἤ γενικά τήν παραγωγή καί τήν κατανομή τῶν προϊόντων, χωρίς νά ἐλέγχεις, χωρίς νά ρυθμίζεις τίς πράξεις τῶν τραπεζῶν, εἶναι παραλογισμός. Μοιάζει μέ τό νά μαζεύεις τά «καπικάκια», πού περνᾶνε τυχαῖα ἀπό τά χέρια σου καί νά κλείνεις τά μάτια μπρός σέ ἑκατομμύρια ρούβλια. Οἱ σύγχρονες τράπεζες ἔχουν συνυφανθεῖ τόσο στενά καί ἀδιάρηκτα μέ τό ἐμπόριο (τῶν σιτηρῶν καί κάθε ἄλλου εἴδους) καί μέ τή βιομηχανία, πού ἄν δέν «βάλεις χέρι» στίς τράπεζες, δέν μπορεῖ νά γίνει ἀπολύτως τίποτε τό σοβαρό, τίποτε τό «ἐπαναστατικό-δημοκρατικό».

Μήπως ὅμως αὐτό, τό «νά βάλει χέρι» τό κράτος στίς τράπεζες, ἀποτελεῖ κάποια πολύ δύσκολη καί μπερδεμένη ἐπιχείρηση; Τούς φιλισταίους προσπαθοῦν συνήθως νά τούς ἐκφοβίσουν ἀκριβῶς μέ μιά τέτια εἰκόνα — προσπαθοῦν, φυσικά, νά τό κάνουν αὐτό οἱ καπιταλιστές καί οἱ συνήγοροί τους, γιατί αὐτό τούς συμφέρει.

Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, χωρίς ν'ἀφαιρεῖ οὔτε ἕνα ἀπολύτως καπίκι ἀπό κανέναν «ἰδιοκτήτη», δέν παρουσιάζει καμιά ἀπολύτως δυσκολία οὔτε τεχνική, οὔτε πολιτιστική καί παρεμποδίζεται *ἀποκλειστικά* ἀπό τή βρωμερή ἀπληστία μιᾶς ἀσήμαντης χούφτας πλουσίων. Ἄν τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν τή συγχέουν τόσο συχνά μέ τή δήμευση τῶν ἰδιωτικῶν περιουσιῶν, γιά τή διάδοση τῆς σύγχυσης αὐτῆς ἐννοιῶν φταίει ὁ ἀστικός τύπος, πού τό συμφέρον του εἶναι νά ἐξαπατᾶ τό κοινό.

Ἡ ἰδιοκτησία στά κεφάλαια πού διαχειρίζονται οἱ τράπεζες καί πού συγκεντρώνονται στίς τράπεζες, πιστοποιεῖται μέ ἔντυπα καί χειρόγραφα ἀποδεικτικά ἔγγραφα, πού λέγονται μετοχές, ὁμολογίες, γραμμάτια, ἀποδείξεις κτλ. Κανένα ἀπ'αὐτά τά ἀποδεικτικά ἔγγραφα δέν χάνεται οὔτε καί ἀλλάζει μέ τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, δηλαδή μέ τή συγχώνευση ὅλων τῶν τραπεζῶν σέ μιά κρατική τράπεζα. Ὅποιος εἶχε 15 ρούβλια σύμφωνα μέ τό βιβλιάριο τοῦ ταμιευτηρίου, παραμένει κάτοχος τῶν 15 ρουβλιῶν καί ὕστερα ἀπό τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, κι'ὅποιος εἶχε 15 ἑκατομμύρια αὐτός κι'ὕστερα ἀπό τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν θά ἔχει 15 ἑκατομμύρια σέ μετοχές, ὁμολογίες, γραμμάτια,ἐμπορικά ἀποδεικτικά ἔγγραφα καί τά παρόμοια.

Σέ τί λοιπόν συνίσταται ἡ σημασία τῆς ἐθνικοποίησης τῶν τραπεζῶν;

Στό ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά γίνει ὁποιοσδήποτε πραγματικός ἔλεγχος στίς ξεχωριστές τράπεζες καί στίς πράξεις τους (ἀκόμη κι'ἄν ἔχει καταργηθεῖ τό ἐμπορικό ἀπόρρητο κτλ.), γιατί δέν μπορεῖ νά παρακολουθήσει κανείς τίς ἐξαιρετικά πολύπλοκες, μπερδεμένες καί πανοῦργες μεθόδους πού χρησιμοποιοῦνται κατά τή σύνταξη τῶν ἰσολογισμῶν, τήν ἵδρυση εἰκονικῶν ἐπιχειρήσεων καί ὑποκαταστημάτων, τή χρησιμοποίηση βαλτῶν προσώπων κτλ. κτλ. Μόνο ἡ ἕνωση ὅλων τῶν τραπεζῶν σέ μία, χωρίς νά σημαίνει αὐτή καθαυτή οὔτε τήν παραμικρότερη ἀλλαγή στίς σχέσεις ἰδιοκτησίας, χωρίς νά ἀφαιρεῖ, τό ἐπαναλαβαίνουμε, οὔτε ἕνα καπίκι ἀπό κανέναν ἰδιοκτήτη, δίνει τή *δυνατότητα* γιά ἕναν πραγματικό ἔλεγχο, φυσικά μέ τόν ὅρο πώς θά ἐφαρμόζονται ὅλα τά ἄλλα μέτρα πού ἀναφέραμε πιό πάνω. Μόνο μέ τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν *μποροῦμε νά πετύχουμε*, ὥστε νά ξέρει τό κράτος ποῦ καί πῶς, ἀπό ποῦ καί πότε διοχετεύονται τά ἑκατομμύρια καί τά δισεκατομμύρια. Καί μόνο ὁ ἔλεγχος πάνω στίς τράπεζες, σ'αὐτό τό κέντρο, τόν κύριο ἄξονα καί βασικό μηχανισμό τοῦ καπιταλιστικοῦ κύκλου ἐργασιῶν, θά ἐπέτρεπε νά ὀργανωθεῖ, στήν πράξη κι'ὄχι στά λόγια, ὁ ἔλεγχος ὅλης τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς τῶν σπουδαιότερων προϊόντων, νά ὀργανωθεῖ ἡ «ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς», πού διαφορετικά εἶναι καταδικασμένη ἀναπότρεπτα νά παραμείνει μιά ὑπουργική φράση γιά τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαουτζίκου. Μόνο ὁ ἔλεγχος τῶν πράξεων τῶν τραπεζῶν, μέ τόν ὅρο ὅτι θά ἔχουν ἑνωθεῖ σέ μιά κρατική τράπεζα, ἐπιτρέπει νά ὀργανωθεῖ, μέ τή βοήθεια ἄλλων εὐκολοεφάρμοστων μέτρων, μιά πραγματική εἴσπραξη τοῦ φόρου εἰσοδήματος, χωρίς νά μποροῦν νά κρύβουν τήν περιουσία καί τά εἰσοδήματα, ἐνῶ σήμερα αὐτός ὁ φόρος εἰσοδήματος ἐξακολουθεῖ νά εἶναι σέ τεράστιο βαθμό πλασματικός.

Θά ἀρκοῦσε νά ἐκδοθεῖ ἁπλῶς ἕνα διάταγμα γιά τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, κι'ὅσο γιά τήν πραγματοποίησή της, θά τήν κάνουν μόνοι τους οἱ διευθυντές καί οἱ ὑπάλληλοι. 'Εδῶ δέν χρειάζεται κανένας ἰδιαίτερος μηχανισμός, κανένα ἰδιαίτερο προπαρασκευαστικό μέτρο ἀπομέρους τοῦ κράτους. Τό μέτρο αὐτό μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ ἀκριβῶς μ'ἕνα διάταγμα, «διαμιᾶς». Γιατί ἡ οἰκονομική δυνατότητα ἑνός τέτιου μέτρου ἔχει δημιουργηθεῖ ἀπό τόν ἴδιο τόν καπιταλισμό, μιά καί ἡ ἀνάπτυξή του ἔφτασε μέχρι τά γραμμάτια, τίς μετοχές, τίς

ὁμολογίες κτλ. Ἐδῶ ὑπολείπεται *μονάχα ἡ ἐνοποίηση τῆς λογιστικῆς*, κι᾽ἄν τό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος ἔπαιρνε τήν ἀπόφαση: νά συγκληθοῦν ἀμέσως, τηλεγραφικῶς, σέ κάθε πόλη συνελεύσεις καί στίς περιοχές καί σ᾽ὅλη τή χώρα συνέδρια τῶν διευθυντῶν καί τῶν ὑπαλλήλων γιά τή χωρίς ἀναβολή συνένωση ὅλων τῶν τραπεζῶν σέ μιά κρατική τράπεζα, ἡ μεταρύθμιση αὐτή θά μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ μέσα σέ μερικές ἑβδομάδες. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἀκριβῶς οἱ διευθυντές καί οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι θά πρόβαλλαν ἀντίσταση, θά προσπαθοῦσαν νά ἐξαπατήσουν τό κράτος, νά τραβήξουν τήν ὑπόθεση σέ μάκρος κτλ., γιατί οἱ κύριοι αὐτοί θά ἔχαναν τίς ἰδιαίτερα προσοδοφόρες θεσοῦλες τους, θά ἔχαναν τή δυνατότητα νά κάνουν ἰδιαίτερα ἐπικερδεῖς σπεκουλάντικες ἐπιχειρήσεις. *Ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία.* Δέν ὑπάρχουν ὅμως οὔτε οἱ παραμικρότερες τεχνικές δυσκολίες γιά τή συνένωση τῶν τραπεζῶν, κι᾽ἄν ἡ κρατική ἐξουσία δέν εἶναι μόνο στά λόγια ἐπαναστατική (δηλαδή, ἄν δέν φοβᾶται νά ξεκόψει ἀπό τήν ἀρτηριοσκλήρωση καί τή ρουτίνα), ἄν δέν εἶναι μόνο στά λόγια δημοκρατική (δηλαδή, ἄν δρᾶ πρός τό συμφέρον τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ κι᾽ὄχι μιᾶς χούφτας πλουσίων), τότε θ᾽ἀρκοῦσε νά ἐκδόσει ἕνα διάταγμα πού θά προβλέπει τήν ποινή τῆς δήμευσης τῆς περιουσίας καί τῆς φυλάκισης τῶν διευθυντῶν, τῶν μελῶν τῆς διεύθυνσης, τῶν μεγάλων μετόχων, γιά τήν παραμικρότερη χρονοτριβή στήν ὑπόθεση καί γιά τήν προσπάθεια νά ἀποκρύψουν ἔγγραφα καί λογαριασμούς, θά ἔφτανε λ.χ. νά ἑνωθοῦν *χωριστά* οἱ φτωχοί ὑπάλληλοι καί νά χορηγεῖται χρηματική ἀμοιβή σέ ὅσους ἀνακαλύπτουν τίς ἀπάτες καί τίς κωλυσιεργίες τῶν πλουσίων,—καί ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν θά γινόταν ὁμαλότερα ἀπό ὁμαλά, γρηγορότερα ἀπό γρήγορα.

Τά ὀφέλη ἀπό τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν θά ἦταν τεράστια γιά ὅλο τό λαό καί *ὄχι* εἰδικά γιά τούς ἐργάτες (γιατί οἱ ἐργάτες δέν ἔχουν πολλές δοσοληψίες μέ τίς τράπεζες), ἀλλά γιά τή μάζα τῶν ἀγροτῶν καί τῶν μικροεπιχειρηματιῶν. Θά εἴχαμε μιά γιγάντια ἐξοικονόμηση τῆς ἐργασίας, ἀκόμη κι᾽ἄν ὑποθέσουμε ὅτι τό κράτος θά διατηροῦσε τόν προηγούμενο ἀριθμό τραπεζικῶν ὑπαλλήλων, καί πάλι ἡ ἐθνικοποίηση θά σήμαινε ἕνα ἐξαιρετικά μεγάλο βῆμα πρός τά μπρός, πρός μιά καθολική (γενική) χρησιμοποίηση τῶν τραπεζῶν, πρός τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποκαταστημάτων τους, καί οἱ πράξεις τους θά γίνονταν πιό προσιτές κτλ. κτλ. Οἱ πιστώσεις θά γίνονταν πάρα πολύ πιό προσιτές καί πιό εὔκολες ἀκριβῶς γιά τούς *μικρο*νοικοκυρέους, γιά τήν ἀ-

γροτιά. Καί τό κράτος θά ἀποκτοῦσε γιά πρώτη φορά τή δυνατότητα πρῶτα *νά ἐπιβλέπει* ὅλες τίς κύριες χρηματικές πράξεις, χωρίς ἀπόκρυψή τους, ὕστερα νά τίς *ἐλέγχει*, κατόπι *νά ρυθμίζει* τήν οἰκονομική ζωή, τέλος *νά παίρνει* ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια γιά τίς μεγάλες κρατικές ἐπιχειρήσεις, χωρίς νά πληρώνει «γιά τήν ἐξυπηρέτηση» ἐξωφρενικές «μεσιτεῖες» στούς κυρίους καπιταλιστές. Γι'αὐτό—καί μόνο γι'αὐτό—ὅλοι οἱ καπιταλιστές, ὅλοι οἱ ἀστοί καθηγητές, ὅλη ἡ ἀστική τάξη, ὅλοι οἱ Πλεχάνοφ, Πότρεσοφ καί Σία πού τήν ὑπηρετοῦν, εἶναι ἕτοιμοι μέ ἀφρούς στό στόμα νά καταπολεμήσουν τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, νά σοφιστοῦν χίλιες προφάσεις ἐνάντια σ'αὐτό τό εὐκολότατο καί ἐπιτακτικότατο μέτρο, παρά τό γεγονός ὅτι *ἀκόμη* καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς «ἄμυνας» τῆς χώρας, δηλ. ἀπό στρατιωτική ἄποψη, τό μέτρο αὐτό θά ἦταν τεράστιο πλεονέκτημα, θά ἀνέβαζε σέ τεράστιες διαστάσεις τή «στρατιωτική δύναμη» τῆς χώρας.

'Εδῶ μποροῦν ἴσως νά μᾶς φέρουν τήν ἀντίρηση: γιατί λοιπόν τέτια προηγμένα κράτη, σάν τή Γερμανία καί τίς 'Ενωμένες Πολιτεῖες τῆς 'Αμερικῆς, ἐφαρμόζουν μιά ὑπέροχη «ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς», χωρίς κάν νά σκέπτονται νά ἐθνικοποιήσουν τίς τράπεζες;

Γιατί—θά τούς ἀπαντήσουμε—τά κράτη αὐτά, μ'ὅλο πού τό ἕνα εἶναι μοναρχία καί τό ἄλλο δημοκρατία, εἶναι *καί τά δυό* ὄχι μόνο καπιταλιστικά, μά καί ἰμπεριαλιστικά. Κι'ἐπειδή εἶναι τέτια, πραγματοποιοῦν τούς μετασχηματισμούς πού τούς εἶναι ἀναγκαῖοι, ἀκολουθώντας τόν ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό δρόμο, ἐνῶ ἐμεῖς μιλᾶμε ἐδῶ γιά τόν ἐπαναστατικό-δημοκρατικό δρόμο.

Αὐτή ἡ «μικρή διαφορά» ἔχει πολύ οὐσιαστική σημασία. Τή διαφορά αὐτή τίς περισσότερες φορές «δέν συνηθίζουν» νά τή σκέπτονται. Οἱ λέξεις: «ἐπαναστατική δημοκρατία» ἔγιναν στή χώρα μας (ἰδιαίτερα στούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους) μιά σχεδόν συμβατική φράση, κάτι σάν τήν ἔκφραση: «δόξα τῶ θεῶ», πού τή χρησιμοποιοῦν καί ἄνθρωποι πού δέν εἶναι καί τόσο ἀμόρφωτοι γιά νά πιστεύουν στό θεό, ἤ σάν τήν ἔκφραση: «ἀξιότιμος πολίτης», πού τήν ἀπευθύνουν κάποτε ἀκόμη καί στούς συνεργάτες τῆς «Ντιέν» ἤ τῆς «Γεντίνστβο», παρά τό γεγονός ὅτι ὅλοι σχεδόν μαντεύουν ὅτι οἱ ἐφημερίδες αὐτές ἔχουν ἱδρυθεῖ καί συντηροῦνται ἀπό καπιταλιστές πρός τό συμφέρον τῶν καπιταλιστῶν, καί πώς γι'αὐτό πολύ λίγο τό «ἀξιότιμο» ὑπάρχει στή συνεργασία τῶν δῆθεν σοσιαλιστῶν στίς ἐφημερίδες αὐτές.

Ἄν τίς λέξεις «ἐπαναστατική δημοκρατία» τίς χρησιμοποιήσουμε ὄχι σάν σχηματική πομπώδη φράση, ὄχι σάν συμβατικό παρατσούκλι, ἀλλά ἀφοῦ *σκεφθοῦμε* τή σημασία τους, τότε εἶμαι δημοκράτης θά πεῖ: ὑπολογίζω στήν πράξη τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας καί ὄχι τῆς μειοψηφίας, τότε εἶμαι ἐπαναστάτης θά πεῖ: τσακίζω μέ τόν πιό ἀποφασιστικό, μέ τόν πιό ἀμείλικτο τρόπο καθετί τό βλαβερό, καθετί τό ξεπερασμένο.

Καί στήν Ἀμερική καί στή Γερμανία, οὔτε οἱ κυβερνήσεις, οὔτε οἱ κυρίαρχες τάξεις δέν διεκδικοῦν κάν, ἀπ᾽ ὅσα ἀκοῦμε, τόν τίτλο τῆς «ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», πού τόν διεκδικοῦν (καί τόν ἐκπορνεύουν) οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας.

Στή Γερμανία ὑπάρχουν ὅλο-ὅλο *τέσσερις* πολύ μεγάλες ἰδιωτικές τράπεζες πανεθνικῆς σημασίας, στήν Ἀμερική μονάχα *δυό*. Εἶναι πιό εὔκολο, πιό βολικό, πιό σύμφορο γιά τούς χρηματιστές βασιλιάδες αὐτῶν τῶν τραπεζῶν νά ἑνώνονται ἰδιωτικά, μυστικά κι᾽ ὄχι ἐπαναστατικά, γραφειοκρατικά κι᾽ ὄχι δημοκρατικά, ἐξαγοράζοντας τούς κρατικούς ὑπαλλήλους (αὐτός εἶναι ὁ γενικός κανόνας καί στήν Ἀμερική *καί στή Γερμανία)* καί διατηρώντας τόν ἰδιωτικό χαρακτήρα τῶν τραπεζῶν, ἀκριβῶς γιά νά φυλᾶνε τά ἀπόρρητα τῶν συναλλαγῶν, ἀκριβῶς γιά νά εἰσπράττουν ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια «ὑπερκέρδη» ἀπό τό ἴδιο τό κράτος, ἀκριβῶς γιά νά ἐξασφαλίζουν τή δυνατότητα νά κάνουν σπεκουλάντικους οἰκονομικούς συνδυασμούς.

Καί ἡ Ἀμερική καί ἡ Γερμανία «ρυθμίζουν τήν οἰκονομική ζωή» ἔτσι πού γιά τούς ἐργάτες (ἐνμέρει καί γιά τούς ἀγρότες) δημιουργοῦν ἕνα *στρατιωτικό κάτεργο*, ἐνῶ γιά τούς τραπεζίτες καί τούς καπιταλιστές τόν *παράδεισο*. Ἡ ρύθμισή τους συνίσταται στό ὅτι «σφίγγουν τό λουρί» τῶν ἐργατῶν ὥς τήν πείνα, ἐνῶ στούς καπιταλιστές ἐξασφαλίζουν (μυστικά, μέ ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό τρόπο) *μεγαλύτερα* κέρδη ἀπό τά προπολεμικά.

Ὁ δρόμος αὐτός εἶναι πέρα γιά πέρα κατορθωτός καί στή δημοκρατική-ἰμπεριαλιστική Ρωσία. Καί τόν ἀκολουθοῦν ὄχι μόνο οἱ Μιλιουκόφ καί Σινγκαριόφ, μά καί ὁ Κέρενσκι μαζί μέ τούς Τερέστσενκο, Νεκράσοφ, Μπερνάτσκι, Προκοπόβιτς καί Σία, *πού προστατεύουν ἐπίσης* μέ ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό τρόπο τό «ἀπαραβίαστο» τῶν τραπεζῶν, τά ἱερά τους δικαιώματα νά βγάζουν ἐξωφρενικά κέρδη. Ἄς ποῦμε λοιπόν καλύτερα τήν *ἀλήθεια*: στή δημοκρατική Ρωσία θέλουν νά ρυθμίζουν τήν οἰκονομική ζωή μέ ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό τρόπο, «συχνά» ὅμως δυσκολεύονται νά τό ἐφαρμόσουν αὐτό, γιατί ὑπάρχουν τά «Σοβιέτ», πού δέν κατόρθωσε νά τά διαλύσει ὁ

ὑπ᾽ἀριθ. ἕνα Κορνίλοφ, πού θά προσπαθήσει ὅμως νά τά διαλύσει ὁ ὑπ᾽ἀριθ. δύο Κορνίλοφ...

Νά, αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια. Κι᾽αὐτή ἡ ἁπλή, ἄν καί πικρή ἀλήθεια εἶναι πιό ὠφέλιμη γιά τό φώτισμα τοῦ λαοῦ, παρά τό μελιστάλακτο ψέμα γιά τή «μεγάλη», «ἐπαναστατική» δημοκρατία «μας»...

* *
*

῾Η ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν θά διευκόλυνε ἐξαιρετικά τήν ταυτόχρονη ἐθνικοποίηση τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων, δηλαδή τή συνένωση ὅλων τῶν ἀσφαλιστικῶν ἑταιριῶν σέ μιά, τή συγκεντροποίηση τῆς δράσης τους, τόν ἔλεγχό τους ἀπό τό κρατος. Τά συνέδρια τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἀσφαλιστικῶν ἑταιριῶν θά πραγματοποιοῦσαν κι᾽ἐδῶ τή συνένωση αὐτή ἀμέσως καί χωρίς καμιά δυσκολία, ἄν τό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος ἔβγαζε τό σχετικό διάταγμα κι᾽ἔδινε ἐντολή στούς διευθυντές, στούς μεγάλους μετόχους νά πραγματοποιήσουν τή συνένωση χωρίς τήν ἐλάχιστη καθυστέρηση μέ αὐστηρή προσωπική τους εὐθύνη. Οἱ καπιταλιστές ἔχουν ἐπενδύσει ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια στίς ἀσφαλιστικές ἐπιχειρήσεις· ὅλη τή δουλιά τήν κάνουν οἱ ὑπάλληλοι. ῾Η συνένωση τῶν ἀσφαλιστικῶν ἑταιριῶν θά μείωνε τά ἀσφάλιστρα, θά ἔδινε ἕνα σωρό πλεονεκτήματα καί διευκολύνσεις σέ ὅλους τούς ἀσφαλισμένους, θά ἐπέτρεπε νά πλαταίνει ὁ κύκλος τους μέ τήν ἴδια δαπάνη δυνάμεων καί μέσων. Κανένας ἀπολύτως ἄλλος λόγος, ἐκτός ἀπό τήν ἀρτηριοσκλήρωση, τή ρουτίνα καί τήν ἀπληστία μιᾶς χούφτας ἀνθρώπων πού κατέχουν προσοδοφόρες θεσοῦλες, δέν ἐμποδίζει αὐτή τή μεταρύθμιση, πού συνάμα θά ἀνέβαζε καί τήν «ἀμυντική ἱκανότητα» τῆς χώρας, ἐξοικονομώντας τή λαϊκή ἐργασία, ξανοίγοντας πολλές σοβαρότατες δυνατότητες γιά τή «ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς» στήν πράξη κι᾽ὄχι στά λόγια.

ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ

῾Ο καπιταλισμός διακρίνεται ἀπό τά παλιά, προκαπιταλιστικά συστήματα ἐθνικῆς οἰκονομίας κατά τό ὅτι δημιούργησε στενότατη σύνδεση καί ἀλληλεξάρτηση ἀνάμεσα στούς διάφορους κλάδους της. Ἄν δέν γινόταν αὐτό, — ἄς τό ποῦμε μέ τήν εὐκαιρία — δέν θά μποροῦσε νά γίνει ἀπό τεχνική ἄποψη οὔτε ἕνα βῆμα πρός τό σοσιαλισμό. ῾Ο σύγχρονος καπιταλισμός ὅμως μέ τήν κυριαρχία τῶν τραπεζῶν πάνω στήν παραγωγή ἀνέβασε στόν

ἀνώτατο βαθμό αὐτή τήν ἀλληλεξάρτηση τῶν διάφορων κλάδων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Οἱ τράπεζες καί οἱ μεγαλύτεροι κλάδοι τῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐμπορίου ἔχουν συνυφανθεῖ ἀδιάρηκτα. Ἀπό τή μιά μεριά, αὐτό σημαίνει πώς δέν μποροῦμε νά ἐθνικοποιήσουμε μόνο τίς τράπεζες, χωρίς νά κάνουμε βήματα πρός τή δημιουργία ἑνός κρατικοῦ μονοπωλίου τῶν ἐμπορικῶν καί βιομηχανικῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων (τῆς ζάχαρης, τοῦ κάρβουνου, τοῦ σίδερου, τοῦ πετρελαίου κτλ.), χωρίς νά ἐθνικοποιήσουμε τά συνδικάτα αὐτά. Ἀπό τήν ἄλλη, σημαίνει ὅτι ἡ ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἄν πρόκειται νά τήν πραγματοποιήσουμε στά σοβαρά, ἀπαιτεῖ τήν ταυτόχρονη ἐθνικοποίηση καί τῶν τραπεζῶν καί τῶν συνδικάτων.

Ἄς πάρουμε γιά παράδειγμα, λογουχάρη, τό συνδικάτο τῆς ζάχαρης. Τό συνδικάτο αὐτό εἶχε δημιουργηθεῖ ἀκόμη στόν καιρό τοῦ τσαρισμοῦ καί ὁδήγησε ἀπό τότε στή μεγαλύτερη καπιταλιστική ἕνωση ἐργοστασίων μέ θαυμάσιες ἐγκαταστάσεις. Φυσικά, ἡ ἕνωση αὐτή ἦταν πέρα γιά πέρα διαποτισμένη ἀπό τό πιό ἀντιδραστικό καί γραφειοκρατικό πνεῦμα, ἐξασφάλιζε σκανδαλωδῶς ὑψηλά κέρδη στούς καπιταλιστές, ἔβαζε τούς ἐργάτες καί τούς ὑπαλλήλους σέ κατάσταση τέλειας ταπείνωσης καί κακομοιριᾶς, σέ κατάσταση δούλων, χωρίς ἀπολύτως κανένα δικαίωμα. Τό κράτος ἀπό τότε ἤδη ἔλεγχε, ρύθμιζε τήν παραγωγή πρός ὄφελος τῶν μεγιστάνων, τῶν πλουσίων.

Ἐδῶ ὑπολείπεται *μόνο* νά μετατραπεῖ ἡ ἀντιδραστική-γραφειοκρατική ρύθμιση σέ ἐπαναστατική-δημοκρατική μέ ἁπλά διατάγματα γιά τή σύγκληση συνεδρίου τῶν ὑπαλλήλων, τῶν μηχανικῶν, τῶν διευθυντῶν καί τῶν μετόχων, γιά τήν καθιέρωση ὁμοιόμορφης λογιστικῆς, γιά τόν ἔλεγχο ἀπομέρους τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων κτλ. Αὐτό εἶναι τό πιό ἁπλό πράγμα καί ἀκριβῶς αὐτό εἶναι πού δέν ἔχει γίνει!! Στή ρεπουμπλικανική δημοκρατία ἐξακολουθεῖ νά ἰσχύει *στήν πραγματικότητα* ἡ ἀντιδραστική-γραφειοκρατική ρύθμιση τῆς βιομηχανίας ζάχαρης, ὅλα μένουν ὅπως ἦταν πρῶτα, ἡ καταλήστευση τῆς λαϊκῆς ἐργασίας, ἡ ρουτίνα καί ἡ στασιμότητα, ὁ πλουτισμός τῶν Μπομπρίνσκι καί Τερέστσενκο. Νά κληθοῦν ν'ἀναπτύξουν δική τους πρωτοβουλία ἡ δημοκρατία κι'ὄχι ἡ γραφειοκρατία, οἱ ἐργάτες καί οἱ ὑπάλληλοι κι'ὄχι οἱ «βασιλιάδες τῆς ζάχαρης», νά τί μποροῦσε καί τί ἔπρεπε νά γίνει μέσα σέ μερικές μέρες, μεμιᾶς, ἄν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι δέν θόλωναν τή συνείδηση τοῦ λαοῦ μέ τά σχέδια «συνασπισμοῦ» μ'αὐτούς ἀκριβῶς τούς βασιλιάδες τῆς ζάχαρης, μέ τά σχέδια ἐκείνου

ἀκριβῶς τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς πλουσίους, ἀπό τόν ὁποῖο ἀπορέει ἐντελῶς ἀναπόφευκτα ἡ «ὁλοκληρωτική ἀδράνεια» τῆς κυβέρνησης στό ζήτημα τῆς ρύθμισης τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς*.

Πάρτε τή βιομηχανία πετρελαίου. Ἔχει ἤδη «κοινωνικοποιηθεῖ» σέ γιγάντιες διαστάσεις ἀπό τήν προγενέστερη ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Δυό-τρεῖς βασιλιάδες τοῦ πετρελαίου — νά ποιοί διαχειρίζονται τά ἑκατομμύρια καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια. Ἡ ἀσχολία τους εἶναι νά κόβουν τοκομερίδια, νά συγκεντρώνουν μυθικά κέρδη ἀπό τήν «ἐπιχείρηση», πού ἔχει ὀργανωθεῖ *ἤδη* στήν οὐσία, τεχνικά, κοινωνικά, σέ παγκρατική κλίμακα, πού διευθύνεται *ἤδη* ἀπό ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ὑπαλλήλους, μηχανικούς κτλ. Ἡ ἐθνικοποίηση τῆς βιομηχανίας πετρελαίου μπορεῖ νά γίνει *ἀμέσως* καί εἶναι ὑποχρεωτική γιά ἕνα ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος, ἰδιαίτερα ὅταν περνάει τή μεγαλύτερη κρίση, ὅταν πρέπει νά γίνεται μέ κάθε θυσία οἰκονομία στή λαϊκή ἐργασία καί νά μεγαλώνει ἡ παραγωγή καυσίμων. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἐδῶ ὁ γραφειοκρατικός ἔλεγχος δέν θά δόσει τίποτε, δέν θ'ἀλλάξει τίποτε, γιατί οἱ «βασιλιάδες τοῦ πετρελαίου» θά τά καταφέρουν καί μέ τούς Τερέστσενκο, καί μέ τούς Κέρενσκι, καί μέ τούς Αὐξέντιεφ, καί μέ τούς Σκόμπελιεφ τόσο εὔκολα, ὅσο τά κατάφερναν καί μέ τούς ὑπουργούς τοῦ τσάρου, θά τά καταφέρουν μέ ἀναβολές, ὑπεκφυγές, ὑποσχέσεις, ἔπειτα μέ τήν ἄμεση καί ἔμμεση ἐξαγορά τοῦ ἀστικοῦ Τύπου (πού τόν λένε «κοινή γνώμη» καί πού τή «λογαριάζουν» οἱ Κέρενσκι καί οἱ Αὐξέντιεφ), μέ τήν ἐξαγορά τῶν ὑπαλλήλων (πού τούς ἀφήνουν οἱ Κέρενσκι καί οἱ Αὐξέντιεφ στίς παλιές τους θέσεις, στόν παλιό ἄθικτο κρατικό μηχανισμό).

Γιά νά κάνουμε κάτι τό σοβαρό, πρέπει ἀπό τή γραφειοκρατία νά περάσουμε, καί νά περάσουμε πραγματικά ἐπαναστατικά, στή δημοκρατία, δηλαδή νά κηρύξουμε τόν πόλεμο στούς βασιλιάδες τοῦ πετρελαίου καί στούς μετόχους, νά βγεῖ διάταγμα πού θά προβλέπει τή δήμευση τῆς περιουσίας τους καί τήν τιμωρία τους μέ φυλάκιση, ἄν κωλυσιεργήσουν τήν ἐθνικοποίηση τῆς βιομηχανίας πετρελαίου, ἄν ἀποκρύψουν τά εἰσοδήματα ἤ τούς λογαριασμούς, ἄν σαμποτάρουν τήν παραγωγή καί ἄν δέν πάρουν μέτρα γιά τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγῆς. Πρέπει νά στραφοῦμε πρός τήν πρωτοβουλία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ὑπαλλή-

*Οἱ γραμμές αὐτές εἶχαν πιά γραφτεῖ, ὅταν διάβασα στίς ἐφημερίδες ὅτι ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι καθιερώνει τό μονοπώλιο τῆς ζάχαρης καί τό καθιερώνει, φυσικά, μέ ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό τρόπο, χωρίς συνέδρια τῶν ὑπαλλήλων καί τῶν ἐργατῶν, χωρίς δημοσιότητα, χωρίς χαλιναγώγηση τῶν καπιταλιστῶν!!

λων, νά τ ο ύ ς καλέσουμε ἀμέσως σέ συσκέψεις καί σέ συνέδρια, νά τ ο ύ ς ἀφήσουμε ἕνα μέρος ἀπό τά κέρδη, μέ τόν ὅρο ὅτι θά δημιουργηθεῖ ὁλόπλευρος ἔλεγχος καί θά αὐξηθεῖ ἡ παραγωγή. Ἄν παρόμοια ἐπαναστατικά-δημοκρατικά μέτρα εἶχαν ἐφαρμοστεῖ ἀμέσως, χωρίς χρονοτριβή, τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917, τότε ἡ Ρωσία, μιά ἀπό τίς πλουσιότερες χῶρες τοῦ κόσμου σέ ἀποθέματα ὑγρῶν καυσίμων, θά μποροῦσε στή διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ, χρησιμοποιώντας τίς ὑδάτινες μεταφορές, νά κάνει πολλά, πάρα πολλά γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ λαοῦ μέ τίς ἀπαραίτητες ποσότητες καυσίμων.

Οὔτε ἡ ἀστική κυβέρνηση, οὔτε ἡ κυβέρνηση συνασπισμοῦ τῶν ἐσέρων, τῶν μενσεβίκων καί τῶν καντέτων δέν ἔκαναν ἀπολύτως τίποτε, περιορίστηκαν σ'ἕνα γραφειοκρατικό παιχνίδι μεταρυθμίσεων. Δέν τόλμησαν νά ἐφαρμόσουν οὔτε ἕνα ἐπαναστατικό-δημοκρατικό μέτρο. Οἱ ἴδιοι βασιλιάδες τοῦ πετρελαίου, ἡ ἴδια στασιμότητα, τό ἴδιο μίσος τῶν ἐργατῶν καί τῶν ὑπαλλήλων πρός τούς ἐκμεταλλευτές, καί πάνω σ'αὐτό τό ἔδαφος ἡ ἴδια ἐρείπωση, ἡ ἴδια καταλήστευση τοῦ λαϊκοῦ μόχθου, ὅλα ἔμειναν ὅπως ἦταν στόν καιρό τοῦ τσαρισμοῦ, τό μόνο πού ἄλλαξε εἶναι οἱ *ἐπικεφαλίδες* στά ἐξερχόμενα καί εἰσερχόμενα ἔγγραφα τῶν «δημοκρατικῶν» γραφείων!

Σχετικά μέ τή βιομηχανία κάρβουνου, πού τεχνικά καί πολιτιστικά δέν εἶναι λιγότερο «ὥριμη» γιά ἐθνικοποίηση καί πού τή διευθύνουν μέ ὄχι λιγότερη ἀδιαντροπιά οἱ ληστές τοῦ λαοῦ, οἱ βασιλιάδες τοῦ κάρβουνου, ἔχουμε μιά σειρά πολύ παραστατικά *γεγονότα* ἄμεσου σαμποτάζ, ἄμεσης *ἀχρήστευσης* καί σταματήματος τῆς παραγωγῆς ἀπό τούς βιομήχανους. Ἀκόμη καί ἡ κυβερνητική μενσεβίκικη «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» παραδέχτηκε αὐτά τά γεγονότα. Καί τί ἔγινε; Δέν ἔγινε ἀπολύτως τίποτε, ἐκτός ἀπό τίς παλιές, ἀντιδραστικές-γραφειοκρατικές «ἀπό μισό-μισό» συσκέψεις, μέ ἴσο ἀριθμό ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ληστῶν τοῦ καπιταλιστικοῦ συνδικάτου τοῦ κάρβουνου!! Οὔτε ἕνα ἐπαναστατικό-δημοκρατικό μέτρο, οὔτε ἴχνος προσπάθειας νά ἐγκαθιδρυθεῖ ὁ μοναδικά πραγματικός ἔλεγχος *ἀπό τά κάτω*, μέσω τοῦ συνδικάτου τῶν ὑπαλλήλων, μέσω τῶν ἐργατῶν, μέ τήν τρομοκρατία ἐνάντια στούς βιομήχανους τοῦ κάρβουνου, πού χαντακώνουν τή χώρα καί σταματοῦν τήν παραγωγή! Πῶς εἶναι δυνατό «ὅλοι» μας νά εἴμαστε ὑπέρ τοῦ «συνασπισμοῦ», ἄν ὄχι μέ τούς καντέτους, τουλάχιστο μέ τούς κύκλους τῶν ἐμποροβιομηχάνων, τή στιγμή πού συνασπισμός σημαίνει ἀκριβῶς νά ἀφήνουμε τήν ἐξουσία

στούς καπιταλιστές, νά τούς ἀφήνουμε ἀτιμώρητους, νά τούς ἐπιτρέπουμε νά βάζουν φρένο στήν παραγωγή, νά τά φορτώνουν ὅλα στούς ἐργάτες, νά μεγαλώνουν τήν ἐρείπωση, νά ἑτοιμάζουν μέ τόν *τρόπο αὐτό* ἕνα καινούργιο πραξικόπημα Κορνίλοφ!

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΑΠΟΡΗΤΟΥ

Χωρίς τήν κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρητου ὁ ἔλεγχος τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς εἴτε μένει κούφια ὑπόσχεση, πού χρησιμεύει μονάχα γιά νά ξεγελοῦν οἱ καντέτοι τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, καί οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι τίς ἐργαζόμενες τάξεις, εἴτε ὁ ἔλεγχος μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ μόνο μέ ἀντιδραστικές-γραφειοκρατικές μεθόδους καί μέτρα. Ὅσο ἐξόφθαλμο κι᾽ἄν εἶναι αὐτό γιά κάθε μή προκατειλημμένο ἄνθρωπο, ὅσο κι᾽ἄν ἐπέμενε ἡ «Πράβντα»* νά καταργηθεῖ τό ἐμπορικό ἀπόρητο (πού γι᾽αὐτό κυρίως τήν ἔκλεισε ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι πού ὑπηρετεῖ τό κεφάλαιο),—οὔτε ἡ δημοκρατική κυβέρνησή μας, οὔτε τά «πληρεξούσια ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας» σκέφθηκαν κάν αὐτό *τόν πρῶτο ὅρο* ἑνός πραγματικοῦ ἐλέγχου.

᾽Εδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τό κλειδί γιά κάθε ἔλεγχο. ᾽Εδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τό πιό εὐαίσθητο σημεῖο τοῦ κεφαλαίου, πού ληστεύει τό λαό καί σαμποτάρει τήν παραγωγή. Γι᾽αὐτό ἀκριβῶς οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι φοβοῦνται νά θίξουν αὐτό τό σημεῖο.

Τό συνηθισμένο ἐπιχείρημα τῶν καπιταλιστῶν, πού τό ἐπαναλαβαίνουν ἀσυλλόγιστα οἱ μικροαστοί, εἶναι ὅτι ἡ καπιταλιστική οἰκονομία δέν ἀνέχεται σέ καμιά περίπτωση τήν κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρητου γενικά, γιατί ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς, ἡ ἐξάρτηση τῶν ξεχωριστῶν ἐπιχειρήσεων ἀπό τήν ἀγορά δημιουργοῦν τήν ἀνάγκη τοῦ «ἱεροῦ καί ἀπαραβίαστου» τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων καί τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, μαζί φυσικά καί τῶν τραπεζικῶν συναλλαγῶν.

Οἱ ἄνθρωποι πού ἐπαναλαβαίνουν μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή αὐτό ἤ ἄλλα παρόμοια ἐπιχειρήματα, ἀφήνουν νά τούς ἐξαπατοῦν καί ἐξαπατοῦν οἱ ἴδιοι τό λαό, κλείνοντας τά μάτια μπροστά σέ δυό βασικά, σημαντικότατα καί πασίγνωστα γεγονότα τῆς σημερινῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Πρῶτο γεγονός: ὁ μεγάλος καπιταλισμός, δηλαδή οἱ ἰδιομορφίες τῆς οἰκονομικῆς

*Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 202-204, 317, 318-320, 390-392, 393-394, 395-397. *Ἡ Σύντ.*

δράσης τῶν τραπεζῶν, τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, τῶν μεγάλων ἐργοστασίων κτλ. Δεύτερο γεγονός: ὁ πόλεμος.

Ἀκριβῶς ὁ σύγχρονος μεγάλος καπιταλισμός, πού μετατρέπεται παντοῦ σέ μονοπωλιακό καπιταλισμό, παραμερίζει κάθε ἴχνος λογικότητας τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρρητου, τό μετατρέπει σέ ὑποκρισία καί σέ ἀποκλειστικό ὅπλο συγκάλυψης τῶν οἰκονομικῶν ἀγυρτειῶν καί τῶν ἀπίστευτων κερδῶν τοῦ μεγάλου κεφαλαίου. Ἡ μεγάλη καπιταλιστική οἰκονομία, ἀπό τήν ἴδια ἤδη τήν τεχνική της φύση εἶναι κοινωνικοποιημένη οἰκονομία, δηλαδή καί ἐργάζεται γιά ἑκατομμύρια ἀνθρώπους καί συνενώνει μέ τίς πράξεις της, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, ἑκατοντάδες, χιλιάδες καί δεκάδες χιλιάδες οἰκογένειες. Δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα μέ τό νοικοκυριό τοῦ μικροχειροτέχνη ἤ τοῦ μεσαίου ἀγρότη, πού γενικά δέν κρατοῦν κανένα ἐμπορικό βιβλίο καί γι᾽αὐτό δέν τούς ἀφορᾶ ἡ κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρρητου!

Σέ μιά μεγάλη ἐπιχείρηση οἱ πράξεις εἶναι ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς γνωστές σέ ἑκατοντάδες κι᾽ἀκόμη περισσότερα πρόσωπα. Ὁ νόμος πού προστατεύει τό ἐμπορικό ἀπόρρητο δέν ἐξυπηρετεῖ ἐδῶ τίς ἀνάγκες τῆς παραγωγῆς ἤ τῆς ἀνταλλαγῆς, ἀλλά τήν αἰσχροκέρδεια καί τόν πλουτισμό στήν πιό χοντροκομμένη μορφή τους, τήν ἄμεση ἀπάτη πού, ὅπως ξέρουμε, εἶναι ἐξαιρετικά διαδομένη στίς μετοχικές ἐπιχειρήσεις καί συγκαλύπτεται μέ ἐξαιρετική τέχνη στίς ἐκθέσεις καί στούς ἰσολογισμούς πού σκαρώνονται ἔτσι, ὥστε νά ἐξαπατοῦν τό κοινό.

Ἄν τό ἐμπορικό ἀπόρρητο εἶναι ἀναπόφευκτο στή μικρή ἐμπορευματική οἰκονομία, δηλαδή ἀνάμεσα στούς μικρούς ἀγρότες καί χειροτέχνες, ὅπου ἡ ἴδια ἡ παραγωγή δέν εἶναι κοινωνικοποιημένη, ἀλλά σκόρπια, κομματιασμένη, στή μεγάλη καπιταλιστική οἰκονομία ἡ περιφρούρηση τοῦ ἀπόρρητου αὐτοῦ σημαίνει περιφρούρηση τῶν προνομίων καί τῶν κερδῶν κυριολεκτικά μιᾶς χούφτας ἀνθρώπων *ἐνάντια* σ᾽ὅλο τό λαό. Αὐτό τό ἔχει πιά ἀναγνωρίσει καί ὁ νόμος, μιά καί ἔχει καθιερωθεῖ νά δημοσιεύονται οἱ ἰσολογισμοί τῶν μετοχικῶν ἑταιριῶν, *αὐτός* ὅμως ὁ ἔλεγχος—πού ἔχει πιά ἐφαρμοστεῖ σέ ὅλες τίς προηγμένες χῶρες, καθώς καί στή Ρωσία—εἶναι ἀκριβῶς ὁ ἀντιδραστικός-γραφειοκρατικός ἔλεγχος, πού δέν ἀνοίγει τά μάτια τοῦ *λαοῦ*, πού *δέν τοῦ ἐπιτρέπει* νά μαθαίνει *ὅλη τήν ἀλήθεια* γιά τίς πράξεις τῶν μετοχικῶν ἑταιριῶν.

Ἐδῶ ὅποιος θά ἤθελε νά ἐνεργήσει ἐπαναστατικά-δημοκρατικά, θά ἔπρεπε νά ἐκδόσει ἀμέσως ἕναν ἄλλο νόμο, πού νά καταργεῖ τό ἐμπορικό ἀπόρρητο, νά ἀπαιτεῖ ἀπό τίς μεγάλες

ἐπιχειρήσεις καί ἀπό τούς πλούσιους τούς πιό ὁλοκληρωμένους ἰσολογισμούς, νά δίνει σέ ὁποιαδήποτε ὁμάδα πολιτῶν, ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύει ἀπό ἄποψη δημοκρατική μιά σοβαρή ἀριθμητική δύναμη (λογουχάρη 1000 ἤ 10000 ἐκλογεῖς), τό δικαίωμα νά ἐλέγχει *ὅλα* τά ἔγγραφα ὁποιασδήποτε μεγάλης ἐπιχείρησης. Αὐτό τό μέτρο μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ ἀπόλυτα καί εὔκολα μέ ἕνα ἁπλό διάταγμα. Μόνο αὐτό θά ἀνάπτυσσε τή λαϊκή πρωτοβουλία γιά τόν ἔλεγχο μέσω τῶν ὑπαλληλικῶν σωματείων, μέσω τῶν ἐργατικῶν σωματείων, μέσω ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων, μόνο αὐτό θά ἔκανε τόν ἔλεγχο σοβαρό καί δημοκρατικό.

Στά παραπάνω προσθέστε καί τόν πόλεμο. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων δέν ἐργάζονται τώρα γιά τήν «ἐλεύθερη ἀγορά», ἀλλά *γιά τό δημόσιο,* γιά τόν πόλεμο. Γι᾽αὐτό εἶπα ἤδη ἀπό τίς στῆλες τῆς «Πράβντα» ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού μᾶς φέρνουν σάν ἀντίρηση τό ἐπιχείρημα πώς εἶναι ἀδύνατο νά ἐγκαθιδρυθεῖ ὁ σοσιαλισμός, λένε ψέματα, τρεῖς φορές ψέματα, γιατί δέν πρόκειται γιά ἐγκαθίδρυση τοῦ σοσιαλισμοῦ τώρα, ἀμέσως, ἀπό σήμερα ὥς αὔριο, μά γιά *τό ξεσκέπασμα τῶν καταχρήσεων σέ βάρος τοῦ δημοσίου**.

Ἡ καπιταλιστική ἐπιχείρηση πού ἐργάζεται «γιά τόν πόλεμο» (δηλαδή ἡ ἐπιχείρηση πού συνδέεται ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέ τίς πολεμικές προμήθειες) ἀποτελεῖ μιά συστηματική, νομιμοποιημένη *κατάχρηση σέ βάρος τοῦ δημοσίου*, καί οἱ κύριοι καντέτοι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, πού ἀντιτάσσονται στήν κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρρητου, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά *βοηθοί καί κλεπταποδόχοι τῶν καταχραστῶν σέ βάρος τοῦ δημοσίου.*

Σήμερα ὁ πόλεμος στοιχίζει στή Ρωσία 50 ἑκατομμύρια ρούβλια *τ ή ν ἡ μ έ ρ α.* Τό μεγαλύτερο μέρος ἀπό τά 50 αὐτά ἑκατομμύρια πάει καθημερινά στούς πολεμικούς προμηθευτές. Ἀπ᾽αὐτά τά 50 ἑκατομμύρια τό λιγότερο 5 ἑκατομμύρια *τ ή ν ἡ μ έ ρ α,* καί τό πιθανότερο πάνω ἀπό 10 ἑκατομμύρια, ἀποτελοῦν τά «ἄσπιλα κέρδη» τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν δημόσιων λειτουργῶν, πού μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο εἶναι συνεννοημένοι μαζί τους. Οἱ πολύ μεγάλες ἑταιρίες καί τράπεζες, οἱ ὁποῖες χορηγοῦν τά δάνεια γιά τίς ἐπιχειρήσεις πού ἀφοροῦν πολεμικές προμήθειες, βγάζουν ἐδῶ πρωτάκουστα κέρδη, πλουτίζουν, ληστεύοντας ἀκριβῶς τό δημόσιο, γιατί δέν μπορεῖς νά ὀνομάσεις διαφορετικά αὐτή τήν ἐξαπάτηση καί τό γδάρσιμο τοῦ λαοῦ «μέ τήν εὐκαιρία» τῶν συμφορῶν τοῦ πολέμου, «μέ τήν

*Βλ. Ἅπαντα 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 318-320. *Ἡ Σύντ.*

εὐκαιρία» τοῦ χαμοῦ ἑκατοντάδων χιλιάδων καί ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

Αὐτά τά σκανδαλώδη κέρδη ἀπό τίς προμήθειες, αὐτές τίς «ἐγγυητικές ἐπιστολές» πού ἀποκρύβουν οἱ τράπεζες, τό ποιός πλουτίζει ἀπό τήν αὐξανόμενη ἀκρίβια,—αὐτά τά ξέρουν «ὅλοι», τά συζητάει χαμογελώντας «ὁ καλός κόσμος», σχετικά μ'αὐτά δέν εἶναι λίγες οἱ μεμονωμένες ἀκριβολογημένες ὑποδείξεις πού κάνει *ἀκόμη* καί ὁ ἀστικός τύπος, πού κατά γενικό κανόνα ἀποσιωπᾶ τά «δυσάρεστα» γεγονότα καί παρακάμπτει τά «λεπτά» ζητήματα. Ὅλοι ξέρουν,—κι'ὅλοι σωπαίνουν, ὅλοι ἀνέχονται, ὅλοι συμβιβάζονται μέ τήν κυβέρνηση, πού λέει ὄμορφα λόγια γιά τόν «ἔλεγχο» καί τή «ρύθμιση»!!

Οἱ ἐπαναστάτες δημοκράτες, ἄν πραγματικά ἦταν ἐπαναστάτες καί δημοκράτες, θά εἶχαν ἐκδόσει ἀμέσως ἕνα νόμο πού θά καταργοῦσε τό ἐμπορικό ἀπόρρητο, θά ὑποχρέωνε τούς προμηθευτές καί τούς ἐμπόρους νά δίνουν λογαριασμό, θά τούς ἀπαγόρευε νά ἐγκαταλείπουν τό εἶδος τῆς δράσης τους χωρίς τήν ἄδεια τῶν ἀρχῶν, θά καθιέρωνε τή δήμευση τῆς περιουσίας καί τόν τουφεκισμό τους* σέ περίπτωση πού θά ἔκρυβαν κάτι, ἤ θά ἐξαπατοῦσαν τό λαό, θά ὀργάνωνε τήν ἐπαλήθευση καί τόν ἔλεγχο *ἀπό τά κάτω*, δημοκρατικά, ἀπό τόν ἴδιο τό λαό, ἀπό τίς ἑνώσεις τῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐργατῶν, τῶν καταναλωτῶν κτλ.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας πῆραν ἐπάξια τήν ὀνομασία τρομοκρατημένοι δημοκράτες, γιατί στό συγκεκριμένο ζήτημα ἐπαναλαβαίνουν ὅλα ὅσα λένε οἱ τρομοκρατημένοι μικροαστοί, δηλαδή πώς οἱ καπιταλιστές θά «πάρουν δρόμο», ἄν ἐφαρμόσουμε «πολύ αὐστηρά» μέτρα, ὅτι «ἐμεῖς» δέν θά τά βγάλουμε πέρα χωρίς τούς καπιταλιστές, πώς θά «θιχτοῦν» ἴσως καί οἱ ἀγγλογάλλοι ἑκατομμυριοῦχοι, πού ὡστόσο μᾶς «ὑποστηρίζουν», καί τά παρόμοια. Θά νόμιζε κανείς πώς οἱ μπολσεβίκοι προτείνουν κάτι τό πρωτοείδωτο στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, κάτι πού δέν ἔχει δοκιμαστεῖ ποτέ, κάτι τό «οὐτοπιστικό», ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἐδῶ καί 125 χρόνια στή Γαλλία οἱ ἄνθρωποι πού ἦταν πραγματικά «ἐπαναστάτες δημοκράτες», οἱ ὁποῖοι πίστευαν πραγματικά στό δίκαιο καί ἀμυντικό χαρακτήρα

*Εἶχα ἤδη τήν εὐκαιρία νά τονίσω στόν μπολσεβίκικο Τύπο πώς τό μοναδικό σωστό ἐπιχείρημα ἐνάντια στήν ποινή τοῦ θανάτου εἶναι ὅτι τήν ἐφαρμόζουν οἱ ἐκμεταλλευτές ἐνάντια στίς *μάζες* τῶν ἐργαζομένων γιά τή διατήρηση τῆς ἐκμετάλλευσης. (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 94-97. *Ἡ Σύντ.)* Εἶναι ζήτημα ἄν θά μπορέσει μιά ὁποιαδήποτε ἐπαναστατική κυβέρνηση νά τά βγάλει πέρα χωρίς τή θανατική ποινή γιά τούς *ἐκμεταλλευτές* (δηλαδή γιά τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές).

τοῦ πολέμου ἀπό τήν πλευρά τους καί στηρίζονταν πραγματικά στίς λαϊκές μάζες, πού κι'αὐτές πίστευαν εἰλικρινά στό ἴδιο πράγμα, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι κατάφερναν νά ἐπιβάλλουν ἕνα *ἐπαναστατικό* ἔλεγχο στούς πλούσιους καί νά πετύχουν ἀποτελέσματα πού προκάλεσαν τό θαυμασμό ὅλου τοῦ κόσμου. Καί μέσα στά 125 αὐτά χρόνια πού πέρασαν ἀπό τότε, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ μέ τή δημιουργία τῶν τραπεζῶν, τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, τῶν σιδηροδρόμων κτλ. κτλ. ἔκανε ἑκατό φορές πιό εὔκολα καί πιό ἁπλά τά μέτρα γιά ἕναν πραγματικά δημοκρατικό ἔλεγχο ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πάνω στούς ἐκμεταλλευτές, τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές.

Στήν οὐσία τό ὅλο ζήτημα τοῦ ἐλέγχου ἀνάγεται στό ποιός ποιόν ἐλέγχει, δηλαδή ποιά τάξη ἐλέγχει καί ποιά ἐλέγχεται. Ὥς τά τώρα σέ μᾶς, στή δημοκρατική Ρωσία, μέ τή συμμετοχή τῶν «πληρεξούσιων ὀργάνων» τῆς δῆθεν ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, ὁ ρόλος τῶν ἐλεγκτῶν ἐπιδικάζεται καί ἀφήνεται στούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Σάν ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα ἔχουμε τό πλιατσικολόγημα ἀπό τούς καπιταλιστές, πού προκαλεῖ τή γενική ἀγανάκτηση τοῦ λαοῦ, ἔχουμε τήν ἀποσύνθεση, πού τή διατηροῦν τεχνητά οἱ καπιταλιστές. Πρέπει νά περάσουμε ἀποφασιστικά, ἀμετάκλητα, χωρίς νά φοβόμαστε νά ξεκόψουμε ἀπό τό παλιό, χωρίς νά φοβόμαστε νά χτίζουμε θαρρετά τό καινούργιο, στόν ἔλεγχο *ἀπομέρους* τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν *πάνω* στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές. Αὐτό ὅμως οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας τό φοβοῦνται πιό πολύ κι'ἀπό τή φωτιά.

Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΕ ΕΝΩΣΕΙΣ

Ὁ ἀναγκαστικός συνδικαλισμός, δηλ. ἡ ἀναγκαστική ὀργάνωση σέ ἑνώσεις, λ.χ. τῶν βιομηχάνων, ἔχει ἤδη ἐφαρμοστεῖ στήν πράξη στή Γερμανία. Κι'ἐδῶ δέν ὑπάρχει τίποτε τό καινούργιο. Κι'ἐδῶ ἐπίσης ἀπό ὑπαιτιότητα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων βλέπουμε μιά ἀπόλυτη στασιμότητα τῆς δημοκρατικῆς Ρωσίας, πού αὐτά τά ἀνυπόληπτα κόμματα τήν «ἀπασχολοῦν» μέ τίς καντρίλιες πού χορεύουν μαζί μέ τούς καντέτους ἤ μέ τούς Μπούμπλικοφ, ἤ μέ τόν Τερέστσενκο καί τόν Κέρενσκι.

Ἀπό τή μιά μεριά ἡ ἀναγκαστική ἕνωση σέ συνδικάτα εἶναι ἕνα εἶδος προώθησης τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης ἀπό τό κράτος, ἀνάπτυξης πού ὁδηγεῖ παντοῦ καί πάντοτε στήν ὀργάνωση τῆς ταξικῆς πάλης, στήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς

ποικιλομορφίας καί τῆς σημασίας τῶν ἑνώσεων. Καί ἀπό τήν ἄλλη, ἡ ἀναγκαστική «ὀργάνωση σέ ἑνώσεις» ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο προκαταρκτικό ὅρο γιά κάθε λίγο πολύ σοβαρό ἔλεγχο καί γιά κάθε ἐξοικονόμηση τῆς λαϊκῆς ἐργασίας.

Ὁ γερμανικός νόμος ὑποχρεώνει λ.χ. τούς ἐργοστασιάρχες δέρματος μιᾶς ὁρισμένης περιοχῆς ἤ ὅλου τοῦ κράτους νά ὀργανωθοῦν σέ μιά ἕνωση καί ταυτόχρονα στό διοικητικό συμβούλιο αὐτῆς τῆς ἕνωσης μπαίνει ἕνας ἀντιπρόσωπος τοῦ κράτους γιά τόν ἔλεγχο. Ἕνας τέτιος νόμος ἄμεσα, δηλαδή αὐτός καθαυτός, δέν θίγει καθόλου τίς σχέσεις ἰδιοκτησίας, δέν ἀφαιρεῖ οὔτε ἕνα καπίκι ἀπό κανέναν ἰδιοκτήτη καί δέν προδικάζει ἀκόμη ἄν ὁ ἔλεγχος θά γίνεται μέ ἀντιδραστική-γραφειοκρατική ἤ ἐπαναστατική-δημοκρατική μορφή, κατεύθυνση, πνεῦμα.

Ἀνάλογοι νόμοι μποροῦν καί πρέπει νά ἐκδοθοῦν ἀμέσως καί στή χώρα μας, χωρίς νά χάνουμε οὔτε βδομάδα πολύτιμου χρόνου καί ἀφήνοντας *στίς ἴδιες τίς κοινωνικές συνθῆκες* νά καθορίσουν πιό συγκεκριμένες μορφές ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, τούς ρυθμούς τῆς ἐφαρμογῆς του, τίς μεθόδους ἐπίβλεψης στήν ἐφαρμογή του κτλ. Καί γιά νά ἐκδόσει αὐτό τό νόμο τό κράτος δέν χρειάζεται ἐδῶ οὔτε εἰδικό μηχανισμό, οὔτε εἰδικές ἔρευνες, οὔτε ὁποιεσδήποτε ἄλλες προκαταρκτικές μελέτες, τό μόνο πού χρειάζεται εἶναι ἡ ἀπόφαση νά ξεκόψει ἀπό μερικά ἀτομικά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν, «πού δέν εἶναι συνηθισμένοι» σέ παρόμοια ἀνάμιξη, πού δέν θέλουν νά χάσουν τά ὑπερκέρδη, πού τούς τά ἐξασφαλίζει—μαζί μέ τήν ἔλλειψη τοῦ ἐλέγχου—καί ἡ ἄσκηση τῆς ἐπιχείρησής τους μέ τόν παλιό τρόπο.

Κανένας μηχανισμός καί καμιά «στατιστική» (πού μ᾿αὐτή ὁ Τσερνόφ ἤθελε νά ἀντικαταστήσει τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία τῆς ἀγροτιᾶς) δέν χρειάζονται *γιά* νά ἐκδοθεῖ ἕνας τέτιος νόμος, γιατί ἡ ἐφαρμογή του πρέπει νά ἀνατεθεῖ στούς ἴδιους τούς ἐργοστασιάρχες ἤ βιομήχανους, στίς *ὑπάρχουσες* κοινωνικές δυνάμεις, κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο ἐπίσης τῶν κοινωνικῶν (δηλαδή ὄχι τῶν κυβερνητικῶν, ὄχι τῶν γραφειοκρατικῶν) δυνάμεων, πού ὑπάρχουν, μόνο πού ὑποχρεωτικά πρέπει νά προέρχονται ἀπό τά λεγόμενα «κατώτερα στρώματα», δηλαδή ἀπό τίς καταπιεζόμενες, τίς ἐκμεταλλευόμενες τάξεις, πού πάντοτε στήν ἱστορία ἔχουν ἀποδειχτεῖ ἀπροσμέτρητα *ἀνώτερες* ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές σέ ἱκανότητα γιά ἡρωισμό, αὐτοθυσία, συντροφική πειθαρχία.

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχουμε πραγματικά μιά ἐπαναστατική-δημοκρατική κυβέρνηση καί πώς ἡ κυβέρνηση αὐτή ἀποφασίζει: ὅλοι οἱ ἐργοστασιάρχες καί βιομήχανοι κάθε κλάδου παραγωγῆς, ἄν ἀπασχολοῦν λ.χ. ὄχι λιγότερους ἀπό δυό ἐργάτες, εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ὀργανωθοῦν ἀμέσως σέ ἑνώσεις κατά νομούς καί κυβερνεῖα. Ἡ εὐθύνη γιά τήν ἀπαρέγκλιτη ἐφαρμογή τοῦ νόμου ἀνατίθεται πρῶτ'ἀπ'ὅλα στούς ἐργοστασιάρχες, στούς διευθυντές, στά μέλη τῆς διοίκησης, στούς μεγάλους μετόχους (γιατί αὐτοί εἶναι οἱ πραγματικοί ἀρχηγοί τῆς σύγχρονης βιομηχανίας, τά πραγματικά ἀφεντικά της). Αὐτοί θεωροῦνται λιποτάκτες ἀπό στρατιωτική ὑπηρεσία καί τιμωροῦνται σάν τέτιοι σέ περίπτωση πού ἀποφεύγουν τή δουλιά γιά τήν ἄμεση ἐφαρμογή τοῦ νόμου, γιατί ἔχουν συλλογική εὐθύνη καί ἐγγυῶνται ὅλοι γιά τόν καθένα καί ὁ καθένας γιά ὅλους, μέ ὁλόκληρη τήν περιουσία τους. Ἔπειτα γίνονται ὑπεύθυνοι καί ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι, πού εἶναι ἐπίσης ὑποχρεωμένοι νά συγκροτήσουν *μιά* ἕνωση, καί ὅλοι οἱ ἐργάτες μέ τό ἐπαγγελματικό τους σωματεῖο. Σκοπός τῆς «ὀργάνωσης σέ ἑνώσεις» εἶναι ἡ ἐφαρμογή μιᾶς ὅσο τό δυνατό ὁλοκληρωμένης, πιό αὐστηρῆς καί πιό λεπτομερειακῆς ἀπόδοσης λογαριασμῶν, καί, τό κυριότερο, *ὁ συντονισμός τῶν συναλλαγῶν* γιά τήν ἀγορά πρώτων ὑλῶν, γιά τήν πούληση τῶν προϊόντων, γιά τήν *ἐξοικονόμηση* τῶν μέσων καί τῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐξοικονόμηση αὐτή μέ τή συνένωση τῶν σκόρπιων ἐπιχειρήσεων σέ ἕνα συνδικάτο ἀποκτᾶ τεράστιες διαστάσεις, ὅπως διδάσκει ἡ οἰκονομική ἐπιστήμη, ὅπως δείχνουν τά παραδείγματα ὅλων τῶν συνδικάτων, τῶν καρτέλ, τῶν τράστ. Καί πρέπει νά τό ἐπαναλάβουμε ἀκόμη μιά φορά, πώς αὐτή καθαυτή ἡ συνένωση σέ συνδικάτα δέν ἀλλάζει οὔτε κατά ἕνα γιῶτα τίς σχέσεις ἰδιοκτησίας, δέν ἀφαιρεῖ οὔτε ἕνα καπίκι ἀπό κανένα ἰδιοκτήτη. Τό γεγονός αὐτό εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό ὑπογραμμίσουμε ἔντονα, γιατί ὁ ἀστικός Τύπος «φοβερίζει» συνεχῶς τούς μικρούς καί μεσαίους νοικοκυρέους πώς τάχα οἱ σοσιαλιστές γενικά, καί οἱ μπολσεβίκοι εἰδικά, θέλουν νά τούς «ἀπαλλοτριώσουν». Πρόκειται γιά συνειδητά ψεύτικο ἰσχυρισμό, γιατί οἱ σοσιαλιστές *ἀκόμη καί σέ μιά πλήρη σοσιαλιστική* ἀνατροπή δέν θέλουν, δέν μποροῦν καί δέν πρόκειται νά ἀπαλλοτριώσουν τούς μικρούς ἀγρότες. Ἐμεῖς ὅμως μιλᾶμε συνέχεια *μόνο* γιά τά πιό ἄμεσα καί τά πιό ἐπείγοντα ἐκεῖνα μέτρα, πού ἔχουν ἐφαρμοστεῖ πιά στή Δυτική Εὐρώπη καί πού μιά λίγο-πολύ συνεπής δημοκρατία θά ἔπρεπε νά τά ἐφαρμόσει

ἀμέσως καί στή χώρα μας μέ σκοπό τήν καταπολέμηση τῆς ἀναπότρεπτης καταστροφῆς πού μᾶς ἀπειλεῖ.

Σοβαρές δυσκολίες, καί τεχνικές, καί πολιτιστικές, θά συναντοῦσε ἡ ὀργάνωση τῶν πολύ μικρῶν καί τῶν μικρονοικοκυρέων σέ ἑνώσεις, ἐπειδή οἱ ἐπιχειρήσεις τους εἶναι πάρα πολύ σκόρπιες, ἡ τεχνική τους πρωτόγονη καί οἱ ἰδιοκτῆτες τους ἀγράμματοι ἤ ἀμόρφωτοι. Μά ἀκριβῶς αὐτές οἱ ἐπιχειρήσεις θά μποροῦσαν νά ἐξαιρεθοῦν ἀπό τό νόμο (ὅπως τό σημειώσαμε ἤδη πιό πάνω στό ὑποθετικό παράδειγμά μας), καί ἡ μή συνένωσή τους, γιά νά μή μιλήσουμε πιά γιά τό ἀργοπόρημα τῆς συνένωσής τους, δέν θά μποροῦσε νά δημιουργήσει σοβαρό ἐμπόδιο, γιατί ὁ ρόλος πού παίζει ὁ τεράστιος ἀριθμός τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι *μηδαμινός* στό γενικό σύνολο τῆς παραγωγῆς, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή σημασία τους γιά τήν ἐθνική οἰκονομία στό σύνολό της. Χώρια ἀπ'αὐτό οἱ ἐπιχειρήσεις αὐτές ἐξαρτῶνται συχνά ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ἀπό τίς μεγάλες ἐπιχειρήσεις.

'Αποφασιστική σημασία ἔχουν μόνο οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις κι'ἐδῶ *ὑπάρχουν* τά τεχνικά καί πολιτιστικά μέσα καί οἱ δυνάμεις γιά τήν «ὀργάνωση σέ ἑνώσεις». Τό μόνο πού λείπει εἶναι ἡ σταθερή, ἀποφασιστική, ἀνελέητα-σκληρή ἀπέναντι στούς ἐκμεταλλευτές πρωτοβουλία τῆς *ἐπαναστατικῆς* ἐξουσίας, γιά νά βάλει μπρός αὐτές τίς δυνάμεις καί τά μέσα.

Ὅσο πιό φτωχή εἶναι μιά χώρα σέ μορφωμένους τεχνικούς καί γενικά σέ διανοούμενους, τόσο *πιό ἐπιτακτική* εἶναι ἡ ἀνάγκη νά ἐκδοθεῖ ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα καί πιό ἀποφασιστικά τό διάταγμα γιά τήν ἀναγκαστική συνένωση καί νά ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογή της ἀπό τίς πολύ μεγάλες καί τίς μεγάλες ἐπιχειρήσεις, γιατί ἀκριβῶς ἡ συνένωση θά *ἐξοικονομήσει* δυνάμεις διανοουμένων, θά δόσει τή δυνατότητα νά χρησιμοποιηθοῦν *πλήρως* καί νά κατανεμηθοῦν πιό σωστά. Κι'ἄν ἀκόμη ἡ ρωσική ἀγροτιά μπόρεσε στ'ἀπόμερα χωριά της, τόν καιρό τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, παλεύοντας ἐνάντια σέ χιλιάδες ἐμπόδια πού τῆς δημιουργοῦσε αὐτή ἡ κυβέρνηση, νά κάνει ὕστερα ἀπό τό 1905 ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός γιά τή δημιουργία κάθε λογῆς ἑνώσεων, τότε εἶναι εὐνόητο πώς ἡ συνένωση τῆς μεγάλης καί μεσαίας βιομηχανίας καί τοῦ ἐμπορίου θά μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ μέσα σέ μερικούς μῆνες, ἄν ὄχι γρηγορότερα, μέ τόν ὅρο ὅτι θά τίς ὑποχρέωνε γι'αὐτό μιά πραγματικά ἐπαναστατική-δημοκρατική κυβέρνηση, πού νά στηρίζεται στήν ὑποστήριξη, στή συμμετοχή, στό ὑλικό ἐνδια-

φέρον καί στά συμφέροντα τῶν «κατώτερων στρωμάτων», τῆς δημοκρατίας, τῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐργατῶν—πού *τούς* καλεῖ νά ἀσκήσουν τόν ἔλεγχο.

ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

Ὁ πόλεμος ἀνάγκασε ὅλα τά ἐμπόλεμα καί πολλά οὐδέτερα κράτη νά περάσουν στή ρύθμιση τῆς κατανάλωσης. Τό δελτίο ψωμιοῦ εἶδε τό φῶς τῆς ἡμέρας, ἔγινε συνηθισμένο φαινόμενο, τράβηξε πίσω του κι'ἄλλα δελτία. Ἡ Ρωσία δέν ἔμεινε παράμερα καί καθιέρωσε κι'αὐτή τό δελτίο ψωμιοῦ.

Μά ἀκριβῶς μέ βάση αὐτό τό παράδειγμα μποροῦμε νά συγκρίνουμε μέ τόν πιό παραστατικό ἴσως τρόπο τίς ἀντιδραστικές-γραφειοκρατικές μεθόδους καταπολέμησης τῆς καταστροφῆς, πού τείνουν νά περιοριστοῦν σ'ἕνα ἐλάχιστο ὅριο μεταρυθμίσεων, μέ τίς ἐπαναστατικές-δημοκρατικές μεθόδους πού, γιά νά εἶναι ἄξιες τοῦ ὀνόματός τους, πρέπει νά βάζουν σάν ἄμεσο καθῆκον τους τή βίαιη ρήξη μέ τό ξεπερασμένο παλιό καί τήν ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἐπιτάχυνση τῆς κίνησης πρός τά μπρός.

Τό δελτίο ψωμιοῦ, αὐτό τό κλασικό ὑπόδειγμα ρύθμισης τῆς κατανάλωσης στά σημερινά καπιταλιστικά κράτη, βάζει σάν καθῆκον του καί πραγματοποιεῖ (στήν καλύτερη περίπτωση πραγματοποιεῖ) ἕνα πράγμα: τή διανομή τῆς ὑπάρχουσας ποσότητας ψωμιοῦ ἔτσι πού νά φτάνει γιά ὅλους. Καθιερώνεται ἕνα ἀνώτατο ὅριο κατανάλωσης ὄχι γιά ὅλα, κάθε ἄλλο, ἀλλά μόνο γιά τά κυριότερα προϊόντα πού καταναλώνει ὁ «λαός». Αὐτό εἶναι *ὅλο.* Δέν νιάζονται γιά περισσότερα. Ὑπολογίζουν μέ γραφειοκρατικό τρόπο τά ὑπάρχοντα ἀποθέματα σιτηρῶν, τά διαιροῦν μέ τόν ἀριθμό τῶν ἀτόμων, καθορίζουν τή μερίδα, τήν καθιερώνουν καί περιορίζονται σ'αὐτό. Τά εἴδη πολυτελείας δέν τά ἀγγίζουν, γιατί «ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς» εἶναι λίγα, «ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς» εἶναι τόσο ἀκριβά, πού εἶναι ἀπρόσιτα «γιά τό λαό». Γι'αὐτό, σέ *ὅλες* χωρίς καμιά ἐξαίρεση τίς ἐμπόλεμες χῶρες, *ἀκόμη καί* στή Γερμανία, πού ὅπως φαίνεται μποροῦμε νά τή θεωρήσουμε, χωρίς νά προκαλέσουμε ἀντιρήσεις, σάν πρότυπο τῆς πιό νοικοκυρεμένης, τῆς πιό σχολαστικῆς, τῆς πιό αὐστηρῆς ρύθμισης τῆς κατανάλωσης, *ἀκόμη καί* στή Γερμανία βλέπουμε τούς πλούσιους νά *παρακάμπτουν* συνεχῶς ὅλα τά «καθορισμένα ὅρια» κατανάλωσης. Καί αὐτό ἐπίσης «ὅλοι» τό ξέρουν, γι'αὐτό ἐπίσης «ὅλοι» μιλοῦν μέ εἰρωνεία, καί στό

γερμανικό σοσιαλιστικό—καί πότε-πότε ἀκόμη καί στόν ἀστικό—Τύπο, παρόλη τήν ἀγριότητα τῆς γερμανικῆς λογοκρισίας, πού ἔχει αὐστηρότητα στρατώνα, βρίσκει κανείς διαρκῶς σχόλια καί πληροφορίες γιά τό «διαιτολόγιο» τῶν πλουσίων, γιά τό ἄσπρο ψωμί πού οἱ πλούσιοι παίρνουν σέ ὁποιαδήποτε ποσότητα στήν τάδε λουτρόπολη (πού τήν ἐπισκέπτονται σάν ἄρρωστοι ὅλοι... ὅσοι ἔχουν πολλά λεφτά), γιά τό ὅτι οἱ πλούσιοι ἀντικαθιστοῦν τά ἁπλά λαϊκά προϊόντα μέ ἐκλεκτά καί σπάνια εἴδη πολυτελείας.

Τό ἀντιδραστικό καπιταλιστικό κράτος, πού *φοβᾶται* μήπως ὑποσκάψει τά θεμέλια τοῦ καπιταλισμοῦ, τά θεμέλια τῆς μισθωτῆς δουλείας, τά θεμέλια τῆς οἰκονομικῆς κυριαρχίας τῶν πλουσίων, πού *φοβᾶται* νά ἀναπτύξει τήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν καί γενικά τῶν ἐργαζομένων, πού *φοβᾶται* νά «συνδαυλίσει» τίς ἀπαιτήσεις τους, *ἕνα τέτιο* κράτος δέν χρειάζεται τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τό δελτίο ψωμιοῦ. Ἕνα τέτιο κράτος οὔτε στιγμή καί σέ κανένα του βῆμα δέν ἀφήνει νά τοῦ ξεφύγει ἀπό τά μάτια ὁ *ἀντιδραστικός* του σκοπός, πού εἶναι: νά στερεώνει τόν καπιταλισμό, νά μήν ἀφήνει νά τόν ὑποσκάψουν, νά περιορίζει τή «ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς» γενικά, καί τή ρύθμιση τῆς κατανάλωσης εἰδικά, μονάχα στό βαθμό πού εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητος γιά τή διατροφή τοῦ λαοῦ, *χωρίς νά σκοπεύει* καθόλου νά ἐπιβάλει μιά πραγματική ρύθμιση τῆς κατανάλωσης μέ τήν ἔννοια τοῦ *ἐλέγχου στούς πλουσίους,* μέ τήν ἔννοια ὅτι αὐτοί πού εἶναι πιό εὐκατάστατοι, προνομιοῦχοι, χορτάτοι καί παραταϊσμένοι στήν εἰρηνική περίοδο, πρέπει νά σηκώνουν καί τά *μεγαλύτερα* βάρη στήν πολεμική περίοδο.

Ἡ ἀντιδραστική-γραφειοκρατική λύση τοῦ προβλήματος, πού ἔθεσε μπροστά στούς λαούς ὁ πόλεμος, περιορίζεται στό δελτίο ψωμιοῦ, στήν ἰσόμετρη κατανομή τῶν ἀπόλυτα ἀπαραίτητων γιά τή διατροφή τοῦ «λαοῦ» προϊόντων, χωρίς νά ὑποχωρεῖ οὔτε κατά ἕνα γιῶτα ἀπό τό γραφειοκρατισμό καί τήν ἀντιδραστικότητα, καί συγκεκριμένα ἀπό τό σκοπό: νά *μήν* ξεσηκώσει τήν αὐτενέργεια τῶν φτωχῶν, τοῦ προλεταριάτου, τῆς μάζας τοῦ λαοῦ (τοῦ «δήμου»), νά *μήν* ἐπιτρέψει τόν ἔλεγχο τῶν πλουσίων *ἀπό τίς μάζες,* νά ἀφήσει *ὅσο τό δυνατό περισσότερα* παραθυράκια γιά νά μποροῦν οἱ πλούσιοι νά ἀποζημιώνονται μέ τά εἴδη πολυτελείας. Καί σέ *ὅλες* τίς χῶρες, τό ἐπαναλαβαίνουμε, ἀκόμη καί στή Γερμανία—γιά τή Ρωσία δέν γίνεται κάν λόγος—ἔχουν ἀφήσει ἕνα σωρό παραθυράκια, ὁ «ἁπλός λαός» πεινάει, ἐνῶ οἱ πλούσιοι πηγαίνουν στίς λουτροπόλεις, συμπλη-

ρώνουν τή λιτή κρατική μερίδα μέ κάθε λογῆς «συμπληρώματα» ἀπ᾽ἀλλοῦ καί *δέν* ἐπιτρέπουν νά *τούς* ἐλέγξει κανείς.

Στή Ρωσία, πού μόλις πρίν ἀπό λίγο ἔκανε τήν ἐπανάσταση ἐνάντια στόν τσαρισμό στό ὄνομα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας, στή Ρωσία, πού ἀπό τήν ἄποψη τῶν πραγματικῶν πολιτικῶν της θεσμῶν ἔγινε μονομιᾶς μιά ρεπουμπλικανική δημοκρατία, χτυπάει ἰδιαίτερα στά μάτια τοῦ λαοῦ, προκαλεῖ ἰδιαίτερα τή δυσφορία, τόν ἐρεθισμό, τήν ὀργή καί τήν ἀγανάκτηση τῶν μαζῶν τό γεγονός ὅτι *ὅλοι* βλέπουν μέ τί εὐκολία παρακάμπτουν οἱ πλούσιοι τά «δελτία τοῦ ψωμιοῦ». Ἡ εὐκολία αὐτή εἶναι πολύ μεγάλη. «Λαθραῖα» καί μέ ἰδιαίτερα ὑψηλές τιμές, ἰδιαίτερα *«χάρη στίς σχέσεις»* τους (καί τέτιες ἔχουν μονάχα οἱ πλούσιοι), βρίσκουν ἀπ᾽ὅλα καί μπόλικα. Πεινάει ὁ λαός. Ἡ ρύθμιση τῆς κατανάλωσης περιορίζεται στά πιό στενά, γραφειοκρατικά-ἀντιδραστικά πλαίσια. Ἀπό τήν πλευρά τῆς κυβέρνησης δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος σκέψης, οὔτε ἴχνος φροντίδας νά τοποθετήσει τή ρύθμιση αὐτή πάνω σέ πραγματικά ἐπαναστατικές-δημοκρατικές ἀρχές.

Ἀπό τίς οὐρές ὑποφέρουν «ὅλοι», ὅμως... ὅμως οἱ πλούσιοι στέλνουν τούς ὑπηρέτες τους νά στέκονται στίς οὐρές καί μισθώνουν μάλιστα εἰδικούς ὑπηρέτες γι᾽αὐτή τή δουλιά! Ὁρίστε «δημοκρατισμός»!

Μιά ἐπαναστατική-δημοκρατική πολιτική τόν καιρό πού μαστίζουν τή χώρα πρωτάκουστα δεινά δέν θά περιοριζόταν στό δελτίο τοῦ ψωμιοῦ γιά νά καταπολεμήσει τήν καταστροφή πού ζυγώνει, ἀλλά συμπληρωματικά, πρῶτο, θά ὀργάνωνε ἀναγκαστικά ὅλο τόν πληθυσμό σέ καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, γιατί χωρίς μιά τέτια ὀργάνωση δέν εἶναι δυνατό νά ἀσκηθεῖ κανένας ὁλοκληρωτικός ἔλεγχος τῆς κατανάλωσης· δεύτερο, θά καθιέρωνε τήν ὑποχρεωτική ἐργασία γιά τούς πλούσιους, γιά νά ἐξυπηρετοῦν δωρεάν τούς καταναλωτικούς αὐτούς συνεταιρισμούς σάν γραμματεῖς καί σέ ἄλλες παρόμοιες δουλιές· τρίτο, θά μοίραζε ἐξίσου στόν πληθυσμό πραγματικά ὅλα τά προϊόντα κατανάλωσης, γιά νά κατανέμονται τά βάρη τοῦ πολέμου πραγματικά ἰσόμετρα· τέταρτο, θά ὀργάνωνε τόν ἔλεγχο ἔτσι, ὥστε οἱ φτωχές τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ νά ἐλέγχουν τήν κατανάλωση ἀκριβῶς τῶν πλουσίων.

Ἡ δημιουργία ἑνός πραγματικοῦ δημοκρατισμοῦ σ᾽αὐτό τόν τομέα, ἡ ἐκδήλωση μιᾶς πραγματικῆς ἐπαναστατικότητας στήν ὀργάνωση τοῦ ἐλέγχου, ἀκριβῶς ἀπό τίς πιό ἄπορες τάξεις τοῦ λαοῦ, θά ἀποτελοῦσε τή μεγαλύτερη ὤθηση γιά ἔνταση τῶν

προσπαθειῶν κάθε ὑπάρχουσας διανοητικῆς δύναμης, γιά ἀνάπτυξη μιᾶς πραγματικά ἐπαναστατικῆς δραστηριότητας ὅλου τοῦ λαοῦ. Τώρα ὅμως οἱ ὑπουργοί τῆς δημοκρατικῆς καί τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς Ρωσίας, ἀκριβῶς ὅπως καί οἱ συνάδελφοί τους σέ ὅλες τίς ἄλλες ἰμπεριαλιστικές χῶρες, λένε παχιά λόγια γιά «κοινή ἐργασία πρός ὄφελος τοῦ λαοῦ», γιά «ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεων», ὅμως ὁ λαός ἀκριβῶς βλέπει, νιώθει καί αἰσθάνεται τήν ὑποκρισία αὐτῶν τῶν λόγων.

Τό ἀποτέλεσμα εἶναι νά κάνουμε βῆμα σημειωτόν καί νά μεγαλώνει ἀσυγκράτητα ἡ ἐρείπωση, νά ζυγώνει ἡ καταστροφή, γιατί ἡ κυβέρνησή μας δέν μπορεῖ νά ὀργανώσει γιά τούς ἐργάτες ἕνα στρατιωτικό κάτεργο σάν τοῦ Κορνίλοφ, σάν τοῦ Χίντενμπουργκ, σύμφωνα μέ τό γενικό ἰμπεριαλιστικό πρότυπο —εἶναι πολύ ζωντανές ἀκόμη στό λαό οἱ παραδόσεις, οἱ ἀναμνήσεις, τά ἴχνη, οἱ συνήθειες, οἱ θεσμοί τῆς *ἐπανάστασης*. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ κυβέρνησή μας δέν θέλει νά κάνει πραγματικά σοβαρά βήματα στόν ἐπαναστατικό-δημοκρατικό δρόμο, γιατί εἶναι διαποτισμένη πέρα γιά πέρα καί ἀπό τήν κορυφή ὥς τά νύχια μπερδεμένη μέ σχέσεις ἐξάρτησης ἀπό τήν ἀστική τάξη, ἀπό τό «συνασπισμό» μαζί της, γιατί φοβᾶται μή θίξει τά πραγματικά της προνόμια.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ἐξετάσαμε τούς διάφορους τρόπους καί τίς μεθόδους καταπολέμησης τῆς καταστροφῆς καί τῆς πείνας. Εἴδαμε παντοῦ τήν ἀσυμφιλίωτη ἀντίθεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή δημοκρατία, ἀπό τή μιά μεριά, καί στήν κυβέρνηση, καθώς καί τό συνασπισμό τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων πού τήν ὑποστηρίζει, ἀπό τήν ἄλλη. Γιά νά ἀποδείξουμε ὅτι αὐτές οἱ ἀντιθέσεις ὑπάρχουν στήν πραγματικότητα, κι᾿ ὄχι μόνο σ᾿αὐτά πού γράφουμε, κι᾿ὅτι ὁ ἀσυμφιλίωτος χαρακτήρας τους ἀποδείχνεται *ἔμπρακτα* μέ τίς συγκρούσεις πού ἔχουν παλλαϊκή σημασία, ἀρκεῖ νά θυμίσουμε δυό ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά «συμπεράσματα» καί διδάγματα ἀπό τήν ἑξάμηνη ἱστορία τῆς ἐπανάστασής μας.

Ἡ ἱστορία τῆς «βασιλείας» τοῦ Παλτσίνσκι εἶναι τό ἕνα δίδαγμα. Ἡ ἱστορία τῆς «βασιλείας» καί τῆς πτώσης τοῦ Πεσεχόνοφ εἶναι τό ἄλλο.

Στήν οὐσία, τά μέτρα καταπολέμησης τῆς καταστροφῆς καί τῆς πείνας, πού περιγράψαμε παραπάνω, καταλήγουν στήν

ὁλόπλευρη παρότρυνση (ὥς τόν ἐξαναγκασμό) τοῦ πληθυσμοῦ «νά ὀργανωθεῖ σέ ἑνώσεις», καί πρῶτα-πρῶτα τῆς δημοκρατίας, δηλαδή τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, συνεπῶς πρίν ἀπόλα τῶν καταπιεζόμενων τάξεων, τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἰδιαίτερα τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν. Καί σ'αὐτό τό δρόμο ἄρχισε ὁ πληθυσμός μόνος του νά μπαίνει αὐθόρμητα, γιά νά ἀντιπαλέψει τίς πρωτάκουστες δυσκολίες, τά βάρη καί τά δεινά τοῦ πολέμου.

῾Ο τσαρισμός ἐμπόδιζε μέ κάθε τρόπο τήν αὐτοτελή καί ἐλεύθερη «ὀργάνωση σέ ἑνώσεις» τοῦ πληθυσμοῦ. Ὕστερα ὅμως ἀπό τήν πτώση τῆς τσαρικῆς μοναρχίας οἱ δημοκρατικές ὀργανώσεις ἄρχισαν νά ξεφυτρώνουν καί νά φουντώνουν γρήγορα σέ ὅλη τή Ρωσία. Τήν πάλη γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς καταστροφῆς τήν ἀνέλαβαν δημοκρατικές ὀργανώσεις πού δημιουργήθηκαν αὐθόρμητα, κάθε εἴδους ἐπιτροπές ἐφοδιασμοῦ, ἐπιτροπές ἐπισιτισμοῦ, συμβούλια γιά τά καύσιμα κτλ. κτλ.

Ἔ, λοιπόν, τό πιό ἀξιοσημείωτο σ'ὅλη τήν ἑξάμηνη ἱστορία τῆς ἐπανάστασής μας, ὡς πρός τό ζήτημα πού ἐξετάζουμε, εἶναι ὅτι ἡ *κυβέρνηση*, πού αὐτοαποκαλεῖται δημοκρατική καί ἐπαναστατική, ἡ κυβέρνηση *πού τήν ὑποστηρίζουν* οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι στό ὄνομα τῶν «πληρεξούσιων ὀργάνων τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», ἡ κυβέρνηση αὐτή *καταπολέμησε* τίς δημοκρατικές ὀργανώσεις καί *τίς τορπίλισε!!*

Χάρη σ'αὐτό τόν ἀγώνα ὁ Παλτσίνσκι ἀπόκτησε τήν πιό θλιβερή καί τήν πιό πλατιά φήμη σ'ὅλη τή Ρωσία. Δροῦσε πίσω ἀπό τίς πλάτες τῆς κυβέρνησης, χωρίς νά παρουσιάζεται ἀνοιχτά μπροστά στό λαό (ἀκριβῶς ἔτσι, ὅπως προτιμοῦσαν νά δροῦν γενικά οἱ καντέτοι πού πρόθυμα προωθοῦσαν «γιά τό λαό» τόν Τσερετέλι, ἐνῶ οἱ ἴδιοι τακτοποιοῦσαν στά κρυφά ὅλες τίς σπουδαῖες ὑποθέσεις). ῾Ο Παλτσίνσκι παρεμπόδιζε καί τορπίλιζε κάθε σοβαρό μέτρο τῶν αὐθόρμητα δημιουργημένων δημοκρατικῶν ὀργανώσεων, γιατί δέν μποροῦσε νά ἐφαρμοστεῖ κανένα σοβαρό μέτρο χωρίς νά προξενηθεῖ «ζημιά» στά ἀμέτρητα κέρδη καί τήν αὐθαιρεσία τῶν μεγαλοκαρχαριῶν. Καί ἀκριβῶς ὁ Παλτσίνσκι ἦταν πιστός ὑπερασπιστής καί ὑπηρέτης τῶν μεγαλοκαρχαριῶν. Τό πράγμα ἔφτασε σέ σημεῖο—καί τό γεγονός αὐτό δημοσιεύτηκε στίς ἐφημερίδες—*νά ἀκυρώνει* ὁ Παλτσίνσκι ἀνοιχτά τίς ἐντολές τῶν αὐθόρμητα δημιουργημένων δημοκρατικῶν ὀργανώσεων!!

Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς «βασιλείας» τοῦ Παλτσίνσκι—καί «βασίλεψε» πολλούς μῆνες κι'ἀκριβῶς τότε πού ἦταν «ὑπουργοί» ὁ Τσερετέλι, ὁ Σκόμπελιεφ, ὁ Τσερνόφ—εἶναι ἕνα συνεχές,

ἀηδιαστικό σκάνδαλο, τορπίλισμα τῆς θέλησης τοῦ λαοῦ, τῆς ἀπόφασης τῆς δημοκρατίας, *γιά νά εὐχαριστήσει* τούς καπιταλιστές, γιά νά ἱκανοποιήσει τή βρωμερή πλεονεξία τους. Φυσικά οἱ ἐφημερίδες μπόρεσαν νά δημοσιεύσουν μόνο ἕνα ἐλάχιστο μέρος ἀπό τά «κατορθώματα» τοῦ Παλτσίνσκι. Μιά πλήρης ἔρευνα, γιά τό πῶς *ἐμπόδιζε* τήν καταπολέμηση τῆς πείνας, θά μπορέσει νά τήν κάνει μόνο μιά ἀληθινά δημοκρατική κυβέρνηση τοῦ προλεταριάτου, ὅταν θά κατακτήσει τήν ἐξουσία καί θά παραπέμψει στή λαϊκή *δικαιοσύνη,* χωρίς νά κρύψει τίποτε, τά ἔργα τοῦ Παλτσίνσκι καί τῶν ὁμοίων του.

Θά μᾶς φέρουν ἴσως τήν ἀντίρηση πώς τάχα ὁ Παλτσίνσκι ἀποτελοῦσε ἐξαίρεση καί ὅτι γι'αὐτό καί τόν πέταξαν... Μά αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό ζήτημα—ὅτι ὁ Παλτσίνσκι δέν ἀποτελεῖ ἐξαίρεση, μά *κανόνα,* ὅτι μέ τήν ἀπομάκρυνση τοῦ Παλτσίνσκι ἡ κατάσταση δέν καλυτέρεψε διόλου, ὅτι τή θέση του τήν πῆραν παρόμοιοι Παλτσίνσκι, μέ διαφορετικά ἐπώνυμα, ὅτι ἔμεινε ἄθιχτη ὅλη ἡ *«ἐπιροή»* τῶν καπιταλιστῶν, ὅλη ἡ πολιτική *τορπιλίσματος τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στήν πείνα γιά τό χατήρι τῶν καπιταλιστῶν.* Γιατί ὁ Κέρενσκι καί Σία ἀποτελοῦν ἁπλῶς προκάλυμμα γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν καπιταλιστῶν.

Ἡ πιό χτυπητή ἀπόδειξη γι'αὐτό εἶναι ἡ ἀποχώρηση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐπισιτισμοῦ Πεσεχόνοφ ἀπό τήν κυβέρνηση. Ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Πεσεχόνοφ εἶναι ἕνας ἐξαιρετικά μετριοπαθής ναρόντνικος. Γιά τήν ὀργάνωση ὅμως τοῦ ἐπισιτισμοῦ ἤθελε νά δουλέψει εὐσυνείδητα, σέ σύνδεση μέ τίς δημοκρατικές ὀργανώσεις, στηριζόμενος σ'αὐτές. *Ἡ πείρα* ἀπό τή δουλιά τοῦ Πεσεχόνοφ καί ἡ *ἀποχώρησή* του εἶναι ἀκόμη πιό ἐνδιαφέρουσες, γιατί αὐτός ὁ μετριοπαθέστατος ναρόντνικος, μέλος τοῦ «Λαϊκοῦ-σοσιαλιστικοῦ» κόμματος, ἕτοιμος νά ἔλθει σέ ὁποιονδήποτε συμβιβασμό μέ τήν ἀστική τάξη, βρέθηκε ὡστόσο ἀναγκασμένος νά ἀποχωρήσει! Γιατί ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι *ἀνέβασε* τίς σταθερές τιμές στά σιτηρά γιά τό χατήρι τῶν καπιταλιστῶν, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κουλάκων!!

Νά πῶς περιγράφει ὁ Μ. Σμίτ στήν ἐφημερίδα «Σβομπόνταγια Ζίζν»[77], ἀρ. φύλ. 1 τῆς 2 τοῦ Σεπτέμβρη, αὐτό τό «μέτρο» καί τή σημασία του:

«Μερικές μέρες πρίν ἀποφασίσει ἡ κυβέρνηση ν'ἀνεβάσει τίς σταθερές τιμές, στήν παγκρατική Ἐπιτροπή Ἐπισιτισμοῦ ξετυλίχτηκε ἡ παρακάτω σκηνή: ὁ ἐκπρόσωπος τῆς δεξιᾶς Ρολόβιτς, ἕνας ἐπίμονος ὑπερασπιστής τῶν συμφερόντων τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου καί ἀμείλικτος ἐχθρός τοῦ

μονοπωλίου τῶν σιτηρῶν καί τῆς ἀνάμιξης τοῦ κράτους στήν οἰκονομική ζωή, δήλωσε σέ ἐπήκοο ὅλων μέ χαμόγελο αὐτοϊκανοποίησης ὅτι, σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες πού ἔχει, οἱ σταθερές τιμές στά σιτηρά θά ἀνέβουν σύντομα.

'Απαντώντας, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν, δήλωσε πώς δέν ξέρει τίποτε σχετικά μ'αὐτό, ὅτι ὅσο συνεχίζεται ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία, μιά τέτια πράξη δέν μπορεῖ νά γίνει καί πώς, ὁπωσδήποτε, ἡ κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά προβεῖ σ'αὐτή τήν πράξη χωρίς νά συμβουλευτεῖ τά πληρεξούσια ὄργανα τῆς δημοκρατίας— τό Οἰκονομικό Συμβούλιο καί τήν παγκρατική 'Επιτροπή 'Επισιτισμοῦ. Μ'αὐτή τή δήλωση συμφώνησε καί ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν.

"Ομως, ἀλλίμονο! 'Η πραγματικότητα ἔκανε μιά πολύ σκληρή διόρθωση σ'αὐτή τήν ἀντιλογία: ἀποδείχτηκε πώς δέν εἶχαν δίκιο οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς δημοκρατίας, ἀλλά ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν στοιχείων πού εἶναι ὑπέρ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰδιοκτησίας. 'Αποδείχτηκε ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτός ἦταν θαυμάσια πληροφορημένος σχετικά μέ τήν ἀπόπειρα πού προετοιμαζόταν ἐνάντια στά δικαιώματα τῆς δημοκρατίας, παρά τό γεγονός ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποί της ἀπόριψαν μέ ἀγανάκτηση ἀκόμη καί τήν πιθανότητα μιᾶς τέτιας ἀπόπειρας».

"Ετσι λοιπόν, καί ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἐργατῶν, καί ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἀγροτῶν ἐκφράζουν ξεκάθαρα τή γνώμη τους στό ὄνομα τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, ὅμως ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι κάνει τό ἀντίθετο, πρός τό συμφέρον τῶν καπιταλιστῶν!

'Ο ἀντιπρόσωπος τῶν καπιταλιστῶν Ρολόβιτς ἀποδείχτηκε ὅτι εἶναι θαυμάσια πληροφορημένος πίσω ἀπό τίς πλάτες τῆς δημοκρατίας—ἀπαράλλακτα ὅπως βλέπαμε πάντα καί βλέπουμε καί σήμερα ὅτι οἱ ἀστικές ἐφημερίδες «Ρέτς» καί «Μπιρζιόβκα» εἶναι πολύ καλά πληροφορημένες γιά τό τί γίνεται μέσα στήν κυβέρνηση Κέρενσκι.

Τί δείχνει αὐτή ἡ θαυμάσια ἐνημερότητα; Δείχνει ξεκάθαρα πώς οἱ καπιταλιστές ἔχουν τίς «πορτοῦλες» τους καί κρατᾶνε *οὐσιαστικά* τήν ἐξουσία στά χέρια τους. 'Ο Κέρενσκι εἶναι ἀνδρείκελό τους, πού τό βάζουν σ'ἐνέργεια ἔτσι καί τότε, ὅπως καί ὅταν τούς χρειάζεται. Τά συμφέροντα δεκάδων ἑκατομμυρίων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν προσφέρονται θυσία στά κέρδη μιᾶς χούφτας πλουσίων.

Καί τί ἀπαντοῦν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας σ'αὐτό τόν ἐξοργιστικό ἐμπαιγμό τοῦ λαοῦ; Μήπως ἀπευθύνθηκαν στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες μέ μιά ἔκκληση πού νά τούς λένε ὅτι ὕστερα ἀπ'ὅλα αὐτά ἡ θέση τοῦ Κέρενσκι καί τῶν συναδέλφων του εἶναι μόνο στή φυλακή;

Θεός φυλάξοι! Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μέ τό «Οἰκονομικό τμῆμα» πού βρίσκεται στά χέρια τους περιορίστηκαν νά πάρουν μιά ἀπειλητική ἀπόφαση πού τήν ἀναφέραμε ἤδη! Στήν ἀπόφαση αὐτή δηλώνουν πώς ἡ αὔξηση τῆς τιμῆς τῶν σιτηρῶν ἀπό τήν κυβέρνηση Κέρενσκι εἶναι «ἕνα *ὀλέθριο* μέτρο, πού καταφέρει *ἰσχυρότατο πλῆγμα* τόσο στό ἔργο τοῦ ἐπισιτισμοῦ, ὅσο καί σ'ὅλη τήν οἰκονομική ζωή τῆς χώρας» καί ὅτι τά ὀλέθρια αὐτά μέτρα ἐφαρμόστηκαν μέ ἄμεση *«παράβαση»* τοῦ νόμου!!

Αὐτά εἶναι τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ, τῆς πολιτικῆς τῶν ἐρωτοτροπιῶν μέ τόν Κέρενσκι καί τῆς ἐπιθυμίας νά τόν «λυπηθοῦν»!

῾Η κυβέρνηση παραβαίνει τό νόμο, παίρνοντας, γιά τό χατήρι τῶν πλουσίων, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ἕνα τέτιο μέτρο πού *χαντακώνει* ὅλη τήν ὑπόθεση τοῦ ἐλέγχου, τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τῆς ἐξυγίανσης τῶν κλονισμένων ὥς τό ἔπακρο οἰκονομικῶν — καί οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἐξακολουθοῦν νά μιλᾶνε γιά συμφωνία μέ τούς κύκλους τῶν ἐμποροβιομηχάνων, ἐξακολουθοῦν νά πηγαίνουν σέ συσκέψεις μέ τόν Τερέστσενκο, νά λυποῦνται τόν Κέρενσκι καί νά περιορίζονται σέ μιά χάρτινη ἀπόφαση διαμαρτυρίας, πού ἡ κυβέρνηση τή βάζει μέ τήν ἡσυχία της στό χρονοντούλαπο!!

Νά ποῦ φανερώνεται μέ ἰδιαίτερη παραστατικότητα ἡ ἀλήθεια ὅτι οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πρόδοσαν τό λαό καί τήν ἐπανάσταση καί ὅτι οἱ μπολσεβίκοι γίνονται ὁ πραγματικός ἀρχηγός τῶν μαζῶν, *ἀκόμη* καί τῶν μαζῶν πού ἀκολουθοῦν τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους.

Γιατί ἀκριβῶς μόνο ἡ κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, μέ τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ἐπικεφαλῆς του, θά ἦταν σέ θέση νά βάλει τέλος στίς ἀσχήμιες τῶν Κέρενσκι καί Σία καί *νά ἀναζωογονήσει* τή δραστηριότητα τῶν δημοκρατικῶν ὀργανώσεων ἐπισιτισμοῦ, ἐφοδιασμοῦ κτλ., πού τήν *τορπιλίζουν* ὁ Κέρενσκι καί ἡ κυβέρνησή του.

Οἱ μπολσεβίκοι δροῦν — αὐτό φαίνεται μέ ἀπόλυτη σαφήνεια ἀπό τό παράδειγμα πού ἀναφέραμε — σάν ἐκπρόσωποι τῶν συμφερόντων *ὅλου* τοῦ λαοῦ, γιά τήν ἐξασφάλιση τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τοῦ ἐφοδιασμοῦ, γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν πιό ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐργατῶν *καί τῶν ἀγροτῶν,* παρά τήν ταλαντευόμενη, ἀναποφάσιστη, ἀληθινά προδοτική πολιτική τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού ὁδήγησε τή χώρα σ'ἕνα τέτιο αἶσχος, ὅπως εἶναι ἡ αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν!

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ

Τό ζήτημα τῆς αὔξησης τῶν σταθερῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν ἔχει καί μιά ἄλλη πλευρά. Ἡ αὔξηση αὐτή σημαίνει πώς θά ἔχουμε μιά νέα χαώδη αὔξηση τῆς ἔκδοσης χαρτονομίσματος, ὅτι τό προτσές τῆς ἀνόδου τῆς ἀκρίβιας θά κάνει ἕνα ἀκόμη βῆμα πρός τά μπρός, πώς θά ἐνταθεῖ τό δημοσιονομικό ξεχαρβάλωμα καί θά πλησιάσει πιό πολύ ἡ δημοσιονομική κατάρευση. Ὅλοι ὁμολογοῦν ὅτι ἡ ἔκδοση χαρτονομίσματος ἀποτελεῖ τή χειρότερη μορφή ἀναγκαστικοῦ δανείου, ὅτι χειροτερεύει περισσότερο ἀπό καθετί ἄλλο ἀκριβῶς τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν, τῆς πιό φτωχῆς μερίδας τοῦ πληθυσμοῦ, ὅτι εἶναι τό κύριο κακό τῆς δημοσιονομικῆς ἀκαταστασίας.

Καί ἀκριβῶς σ'αὐτό τό μέτρο καταφεύγει ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι, πού τήν ὑποστηρίζουν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι!

Γιά νά ἀντιμετωπιστεῖ σοβαρά τό δημοσιονομικό ξεχαρβάλωμα καί ἡ ἀναπόφευκτη δημοσιονομική κατάρευση, δέν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος, ἐκτός ἀπό τήν ἐπαναστατική ρήξη μέ τά συμφέροντα τοῦ κεφαλαίου καί τήν ὀργάνωση ἑνός πραγματικά δημοκρατικοῦ ἐλέγχου, δηλ. «ἀπό τά κάτω», ἐλέγχου *πάνω* στούς καπιταλιστές ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν — ἕνας δρόμος γιά τόν ὁποῖο μιλήσαμε σέ ὅσα ἐκθέσαμε ὥς τώρα.

Ἡ ἀπεριόριστη ἔκδοση χαρτονομίσματος ἐνθαρρύνει τήν κερδοσκοπία, δίνει τή δυνατότητα στούς καπιταλιστές νά κερδίζουν μ'αὐτήν ἑκατομμύρια καί δημιουργεῖ τεράστιες δυσκολίες γιά τήν τόσο ἀναγκαία διεύρυνση τῆς παραγωγῆς, γιατί ἡ ἀκρίβια τῶν ὑλικῶν, τῶν μηχανῶν κτλ., μεγαλώνει καί προχωρεῖ μέ ἅλματα. Πῶς θά βοηθηθεῖ ἡ κατάσταση, ὅταν οἱ πλούσιοι κρύβουν τά πλούτη πού ἀποκτοῦν μέ τήν κερδοσκοπία;

Μπορεῖ νά ἐπιβληθεῖ προοδευτικός φόρος εἰσοδήματος μέ πολύ μεγάλα ποσοστά φορολογίας γιά τά μεγάλα καί τά πολύ μεγάλα εἰσοδήματα. Ἡ κυβέρνησή μας, ἀκολουθώντας τίς ἄλλες ἰμπεριαλιστικές κυβερνήσεις, καθιέρωσε αὐτό τό φόρο. Παραμένει ὅμως σέ σημαντικό βαθμό πλασματικός, νεκρό γράμμα, πρῶτο, γιατί ἡ ἀξία τοῦ χρήματος πέφτει ὁλοένα καί πιό γρήγορα, καί δεύτερο, γιατί ἡ ἀπόκρυψη τῶν εἰσοδημάτων γίνεται τόσο μεγαλύτερη, ὅσο πιό πολύ ἔχουν γιά πηγή τους τήν κερδοσκοπία κι'ὅσο πιό σίγουρα φυλάγεται τό ἐμπορικό ἀπόρρητο.

Γιά νά γίνει ὁ φόρος πραγματικός κι'ὄχι πλασματικός, χρειάζεται πραγματικός ἔλεγχος, πού νά μή μένει στά χαρτιά.

Εἶναι ἀδύνατο ὅμως νά γίνει ἔλεγχος στούς καπιταλιστές, ἄν ὁ ἔλεγχος αὐτός παραμένει γραφειοκρατικός, γιατί ἡ ἴδια ἡ γραφειοκρατία συνδέεται καί εἶναι μπλεγμένη μέ χιλιάδες νήματα μέ τήν ἀστική τάξη. Γι'αὐτό, στά δυτικοευρωπαϊκά ἰμπεριαλιστικά κράτη, ἀδιάφορο ἄν εἶναι μοναρχίες ἤ δημοκρατίες, ἡ ρύθμιση τῶν δημόσιων οἰκονομικῶν πετυχαίνεται μονάχα μέ τήν καθιέρωση μιᾶς τέτιας «ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας», πού δημιουργεῖ γιά τούς ἐργάτες καθεστώς *στρατιωτικοῦ κατέργου ἤ στρατιωτικῆς δουλείας.*

'Αντιδραστικός-γραφειοκρατικός ἔλεγχος—νά ποιό εἶναι τό μοναδικό μέσο πού ξέρουν τά ἰμπεριαλιστικά κράτη, χωρίς νά ἐξαιροῦνται καί οἱ Δημοκρατίες, ἡ Γαλλία καί ἡ 'Αμερική, γιά νά φορτώνουν τά βάρη τοῦ πολέμου στό προλεταριάτο καί στίς ἐργαζόμενες μάζες.

'Η βασική ἀντίφαση τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησής μας συνίσταται ἀκριβῶς στό ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐφαρμόζει—γιά νά μήν τά χαλάσει μέ τήν ἀστική τάξη, γιά νά μή διαλύσει τό «συνασπισμό» μαζί της—ἕναν ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό ἔλεγχο, πού τόν ὀνομάζει «ἐπαναστατικό-δημοκρατικό», ἐξαπατώντας σέ κάθε βῆμα τό λαό, ἐρεθίζοντας καί ἐξοργίζοντας τίς μάζες πού μόλις τώρα ἀνάτρεψαν τόν τσαρισμό.

Στό μεταξύ ἀκριβῶς τά ἐπαναστατικά-δημοκρατικά μέτρα, πού θά ὀργάνωναν σέ ἑνώσεις ἴσα-ἴσα τίς καταπιεζόμενες τάξεις, τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, ἴσα-ἴσα τίς μάζες—θά ἔδιναν τή δυνατότητα νά ἐπιβληθεῖ ὁ πιό δραστικός ἔλεγχος *στούς πλούσιους* καί νά διεξαχθεῖ μέ τή μεγαλύτερη ἐπιτυχία ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀπόκρυψη τῶν εἰσοδημάτων.

Προσπαθοῦν νά ἐνθαρρύνουν τήν κυκλοφορία ἐπιταγῶν γιά νά καταπολεμήσουν τήν ὑπέρμετρη ἔκδοση χαρτονομίσματος. Γιά τούς φτωχούς αὐτό τό μέτρο δέν ἔχει σημασία, γιατί ἡ φτωχολογιά ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ζεῖ μεροδούλι-μεροφάι, ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς κλείνει μέσα σέ μιά βδομάδα τόν «οἰκονομικό της κύκλο», ἐπιστρέφοντας στούς καπιταλιστές τίς λιγοστές δεκάρες πού κατάφερε νά βγάλει. Γιά τούς πλούσιους ἡ κυκλοφορία ἐπιταγῶν θά μποροῦσε νά ἔχει τεράστια σημασία, θά ἐπέτρεπε στό κράτος, ἰδιαίτερα ἄν συνδυαζόταν μέ τέτια μέτρα, ὅπως ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί ἡ κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρρητου, *νά ἐλέγχει πραγματικά* τά εἰσοδήματα τῶν καπιταλιστῶν, νά τούς φορολογεῖ πραγματικά, νά «ἐκδημοκρατήσει» (καί ταυτόχρονα νά τακτοποιήσει) πραγματικά τό δημοσιονομικό σύστημα.

Τό ἐμπόδιο ὅμως ἐδῶ εἶναι ἀκριβῶς ὁ φόβος μήπως παραβιάσουν τά προνόμια τῆς ἀστικῆς τάξης, μήπως ξεκόψουν ἀπό τό «συνασπισμό» μαζί της. Γιατί χωρίς ἀληθινά ἐπαναστατικά μέτρα, χωρίς σοβαρότατο καταναγκασμό οἱ καπιταλιστές δέν θά ὑποταχθοῦν σέ κανένα ἔλεγχο, δέν θά φανερώσουν τούς προϋπολογισμούς τους, δέν θά θέσουν «κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο» τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους τά ἀποθέματά τους σέ χαρτονόμισμα.

Οἱ ὀργανωμένοι σέ ἑνώσεις ἐργάτες καί ἀγρότες, ἐθνικοποιώντας τίς τράπεζες, καθιερώνοντας μέ νόμο γιά ὅλους τούς πλούσιους τήν ὑποχρεωτική κυκλοφορία ἐπιταγῶν, καταργώντας τό ἐμπορικό ἀπόρρητο, ἐφαρμόζοντας τή δήμευση τῆς περιουσίας γιά τήν ἀπόκρυψη τῶν εἰσοδημάτων κτλ., θά μποροῦσαν μέ ἐξαιρετική εὐκολία νά κάνουν τόν ἔλεγχο καί πραγματικό καί καθολικό, τόν ἔλεγχο ἀκριβῶς πάνω στούς πλούσιους, ἕναν τέτιο ἀκριβῶς ἔλεγχο, πού *θά ἐπέστρεφε στό δημόσιο ταμεῖο* τά χαρτονομίσματα πού ἐκδίδει, παίρνοντάς τα πίσω *ἀπό ἐκείνους* πού τά ἔχουν, *ἀπό ἐκείνους* πού τά κρύβουν.

Γιά νά γίνει αὐτό χρειάζεται ἡ ἐπαναστατική δικτατορία τῆς δημοκρατίας, μ᾽ἐπικεφαλῆς τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, δηλαδή γιά νά γίνει αὐτό πρέπει ἡ δημοκρατία νά γίνει ἐπαναστατική *στήν πράξη*. Ἐδῶ βρίσκεται ὅλος ὁ κόμπος. Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι πού δέν θέλουν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας, πού ἐξαπατοῦν τό λαό μέ τή *σημαία*· τῆς «ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», ἐνῶ στήν πράξη ὑποστηρίζουν τήν ἀντιδραστική-γραφειοκρατική πολιτική τῆς ἀστικῆς τάξης πού, ὅπως πάντα, καθοδηγεῖται ἀπό τήν ἀρχή: «après nous le déluge»—ὕστερα ἀπό μᾶς ἄς ἔρθει ὁ κατακλυσμός!

Συνήθως οὔτε κάν προσέχουμε πόσο βαθιά ἔχουν φωλιάσει μέσα μας οἱ ἀντιδημοκρατικές συνήθειες καί προλήψεις γιά τήν «ἱερότητα» τῆς ἀστικῆς ἰδιοκτησίας. Ὅταν ἕνας μηχανικός ἤ ἕνας τραπεζίτης δημοσιεύει τά ἔσοδα καί τά ἔξοδα τοῦ ἐργάτη, τά στοιχεῖα γιά τά μεροκάματά του καί γιά τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας του, αὐτό θεωρεῖται ὑπερνόμιμο καί δίκαιο. Κανενός δέν τοῦ περνάει ἀπό τό μυαλό νά δεῖ σ᾽αὐτό ἐπιβουλή στήν «ἰδιωτική ζωή» τοῦ ἐργάτη, «χαφιεδισμό ἤ κατάδοση» ἀπομέρους τοῦ μηχανικοῦ. Ἡ ἀστική κοινωνία θεωρεῖ τήν ἐργασία καί τό μεροκάματο τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν *δικό της* ἀνοιχτό βιβλίο, ὅπου ὁ κάθε ἀστός ἔχει πάντα τό δικαίωμα νά ρίχνει μιά ματιά, πάντα νά ξεσκεπάζει τήν τάδε «πολυτέλεια» τοῦ ἐργάτη, τήν τάδε δῆθεν «τεμπελιά» του κτλ.

Καί ὁ ἀντίστροφος ἔλεγχος; Τί θά γινόταν, ἄν τό *δημοκρατι-*

κό κράτος καλοῦσε τά συνδικάτα τῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐμποροϋπαλλήλων, τῶν *ὑπηρετῶν* νά ἐλέγξουν τά ἔσοδα καί τά ἔξοδα τῶν καπιταλιστῶν, νά δημοσιεύσουν τά σχετικά στοιχεῖα, νά βοηθήσουν τήν κυβέρνηση στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπόκρυψη τῶν εἰσοδημάτων;

Τί ἄγρια οὐρλιαχτά θά ἔβγαζε ἡ ἀστική τάξη ἐνάντια στούς «χαφιεδισμούς», ἐνάντια στίς «καταδόσεις»! Ὅταν τά «ἀφεντικά» ἐλέγχουν τούς ὑπηρέτες, οἱ καπιταλιστές τούς ἐργάτες, αὐτό θεωρεῖται ὅτι εἶναι μέσα στά πράγματα, ἡ ἰδιωτική ζωή τοῦ ἐργαζόμενου καί τοῦ ἐκμεταλλευόμενου *δέν* θεωρεῖται ἀπαραβίαστη, ἡ ἀστική τάξη ἔχει τό δικαίωμα νά ζητάει λογαριασμό ἀπό κάθε «μισθωτό δοῦλο», νά βγάζει κάθε στιγμή στή δημοσιότητα τά ἔσοδα καί τά ἔξοδά του. Ὅταν ὅμως οἱ καταπιεζόμενοι ἀποτολμήσουν νά ἐλέγξουν τόν καταπιεστή, νά ἀποκαλύψουν τά ἔσοδα καί τά ἔξοδά *του*, νά ξεσκεπάσουν τήν πολυτέλειά *του*, ἔστω καί σέ καιρό πολέμου, τότε πού ἡ πολυτέλεια αὐτή προκαλεῖ ἄμεσα τήν πείνα καί τό χαμό τῶν στρατιῶν στό μέτωπο — ἔ, ὄχι, ἡ ἀστική τάξη δέν θά ἐπιτρέψει «χαφιεδισμούς» καί «καταδόσεις»!

Τό ζήτημα καταλήγει πάντα στό ἴδιο πράγμα: ἡ κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης *δέν συμβιβάζεται* μέ τόν ἀληθινά ἐπαναστατικό, τόν ἀληθινό δημοκρατισμό. Στόν 20ό αἰώνα, σέ μιά καπιταλιστική χώρα δέν μπορεῖς νά εἶσαι ἐπαναστάτης δημοκράτης, *ἄν φοβᾶσαι* νά βαδίσεις πρός τό σοσιαλισμό.

ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΑΜΕ ΜΠΡΟΣΤΑ, ΑΝ ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ΝΑ ΒΑΔΙΣΟΥΜΕ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ;

Ἡ ἀνάλυση πού κάναμε ὥς τώρα μπορεῖ νά προκαλέσει στόν ἀναγνώστη, πού ἔχει διαπαιδαγωγηθεῖ μέ τίς συνηθισμένες ὀπορτουνιστικές ἰδέες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, τούτη τήν ἀντίρηση: τά περισσότερα ἀπό τά μέτρα πού περιγράφονται ἐδῶ στήν οὐσία δέν εἶναι μέτρα δημοκρατικά, ἀλλά σοσιαλιστικά *ἤδη* μέτρα!

Ἡ συνηθισμένη αὐτή ἀντίρηση πού τή συναντᾶμε κάθε τόσο (μέ τούτη ἤ μ'ἐκείνη τή μορφή) στόν ἀστικό Τύπο, στόν Τύπο τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ἀποτελεῖ ἀντιδραστική ὑπεράσπιση τοῦ πισωδρομικοῦ καπιταλισμοῦ, ὑπεράσπιση στολισμένη ἀλά Στροῦβε. Δέν εἴμαστε τάχα ὥριμοι γιά τό σοσιαλισμό, εἶναι νωρίς νά «εἰσαγάγουμε» τό σοσιαλισμό, ἡ ἐπανάστασή μας εἶναι ἀστική — γι'αὐτό πρέπει νά κάνουμε τόν ὑπηρέτη τῆς ἀστικῆς τάξης (παρά τό γεγονός ὅτι πρίν ἀπό 125 χρόνια οἱ

μεγάλοι ἀστοί ἐπαναστάτες τῆς Γαλλίας ἔκαναν τήν ἐπανάστασή τους μεγάλη χάρη στήν *τρομοκρατία* ἐνάντια σέ ὅλους τούς καταπιεστές, καί στούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές!).

Οἱ μαρξιστές τῆς κακῆς ὥρας πού ὑπηρετοῦν τήν ἀστική τάξη, στούς ὁποίους πέρασαν καί οἱ ἐσέροι, καί οἱ ὁποῖοι σκέπτονται ἔτσι, δέν καταλαβαίνουν (ἄν ἐξετάσουμε τίς θεωρητικές βάσεις τῶν ἀντιλήψεών τους) τί εἶναι ἰμπεριαλισμός, τί εἶναι καπιταλιστικό μονοπώλιο, τί εἶναι κράτος, τί εἶναι ἐπαναστατική δημοκρατία. Γιατί, ὅποιος τό ἔχει καταλάβει αὐτό, δέν μπορεῖ νά μήν παραδεχτεῖ ὅτι δέν μποροῦμε νά πᾶμε μπροστά χωρίς νά βαδίσουμε πρός τό σοσιαλισμό.

Ὅλοι μιλᾶνε γιά ἰμπεριαλισμό. Ὁ ἰμπεριαλισμός ὅμως δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά μονοπωλιακός καπιταλισμός.

Ὅτι καί στή Ρωσία ὁ καπιταλισμός ἔχει γίνει μονοπωλιακός, αὐτό τό δείχνουν ἀρκετά παραστατικά οἱ ἑταιρίες «Προντοῦγκολ», «Προνταμέτ», τῆς ζάχαρης κτλ. Ἡ ἴδια ἡ ἑταιρία τῆς ζάχαρης μᾶς δείχνει ξεκάθαρα τή μετεξέλιξη τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ σέ κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό.

Καί τί εἶναι κράτος; Εἶναι ἡ ὀργάνωση τῆς κυρίαρχης τάξης, λογουχάρη τῶν γιοῦνκερ καί τῶν καπιταλιστῶν στή Γερμανία. Γι'αὐτό, ἐκεῖνο πού οἱ γερμανοί Πλεχάνοφ (Σάιντεμαν, Λένς καί ἄλλοι) ὀνομάζουν «πολεμικό σοσιαλισμό», στήν πραγματικότητα εἶναι πολεμικός-κρατικός μονοπωλιακός καπιταλισμός ἤ, γιά νά μιλήσουμε πιό ἁπλά καί πιό καθαρά, στρατιωτικό κάτεργο γιά τούς ἐργάτες, στρατιωτική περιφρούρηση τῶν κερδῶν τῶν καπιταλιστῶν.

Γιά δοκιμάστε ὅμως νά βάλετε *στή θέση* τοῦ κράτους τῶν γιοῦνκερ καί τῶν καπιταλιστῶν, στή θέση τοῦ κράτους τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν τό *ἐπαναστατικό-δημοκρατικό* κράτος, δηλαδή τό κράτος πού καταλύει ἐπαναστατικά *κάθε λογῆς* προνόμια, πού δέν φοβᾶται νά πραγματοποιήσει ἐπαναστατικά τόν πιό πλήρη δημοκρατισμό. Θά δεῖτε ὅτι σ'ἕνα πραγματικά ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος ὁ κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός σημαίνει ἀναπότρεπτα καί ἀναπόφευκτα ἕνα βῆμα ἤ μάλλον βήματα πρός τό σοσιαλισμό!

Γιατί, ἄν μιά πολύ μεγάλη καπιταλιστική ἐπιχείρηση μετατρέπεται σέ μονοπώλιο, σημαίνει πώς ἐξυπηρετεῖ ὅλο τό λαό. Ἄν ἔγινε κρατικό μονοπώλιο, σημαίνει ὅτι τό κράτος (δηλαδή ἡ ἔνοπλη ὀργάνωση τοῦ πληθυσμοῦ, πρῶτ'ἀπόλα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, μέ τόν ὅρο ὅτι θά ὑπάρχει *ἐπαναστατικός*

δημοκρατισμός)—τό κράτος διευθύνει ὅλη τήν ἐπιχείρηση—πρός τό συμφέρον τίνος;

— εἴτε πρός τό συμφέρον τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, καί τότε δέν ἔχουμε ἐπαναστατικό-δημοκρατικό, ἀλλά ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό κράτος, ἰμπεριαλιστική δημοκρατία,

— εἴτε πρός τό συμφέρον τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας καί τότε *αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἕνα βῆμα πρός τό σοσιαλισμό.*

Γιατί ὁ σοσιαλισμός δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά τό ἄμεσο βῆμα πρός τά μπρός, πέρα ἀπό τό κρατικό-καπιταλιστικό μονοπώλιο. Ἤ μέ ἄλλα λόγια: ὁ σοσιαλισμός δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά τό κρατικό-καπιταλιστικό μονοπώλιο, *πού χρησιμοποιεῖται πρός ὄφελος ὅλου τοῦ λαοῦ* καί γι'αὐτό τό λόγο *ἔπαψε* νά εἶναι καπιταλιστικό μονοπώλιο.

Ἐδῶ μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει. Ἡ ἀντικειμενική πορεία τῆς ἀνάπτυξης εἶναι τέτια, πού ἀπό τά *μονοπώλια* (καί ὁ πόλεμος δεκαπλασίασε τόν ἀριθμό, τό ρόλο καί τή σημασία τους) *δέν μπορεῖς* νά πᾶς μπροστά, χωρίς νά βαδίσεις πρός τό σοσιαλισμό.

Εἴτε εἶσαι ἐπαναστάτης δημοκράτης στήν πράξη, καί τότε δέν πρέπει νά φοβᾶσαι τά βήματα πρός τό σοσιαλισμό.

Εἴτε φοβᾶσαι τά βήματα πρός τό σοσιαλισμό, τά καταδικάζεις σάν τόν Πλεχάνοφ, τόν Ντάν, τόν Τσερνόφ, μέ ἐπιχειρήματα πώς ἡ ἐπανάστασή μας εἶναι ἀστική, ὅτι δέν μπορεῖ «νά εἰσαχθεῖ» ὁ σοσιαλισμός κτλ.—καί τότε κατρακυλᾶς ἀναπόφευκτα στούς Κέρενσκι, Μιλιουκόφ καί Κορνίλοφ, δηλαδή πνίγεις μέ *ἀντιδραστικό-γραφειοκρατικό τρόπο* τούς «ἐπαναστατικούς-δημοκρατικούς» πόθους τῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν μαζῶν.

Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει.

Κι'ἐδῶ βρίσκεται ἡ βασική ἀντίφαση τῆς ἐπανάστασής μας.

Στήν ἱστορία γενικά, καί ἰδιαίτερα σέ καιρό πολέμου, δέν μπορεῖς νά στέκεσαι στό ἴδιο σημεῖο. Εἶσαι ὑποχρεωμένος νά πᾶς εἴτε μπροστά, εἴτε πίσω. Στή Ρωσία τοῦ 20οῦ αἰώνα, πού κατάκτησε τή δημοκρατία καί τό δημοκρατισμό μέ τόν ἐπαναστατικό δρόμο, *δέν μπορεῖς* νά πᾶς μπροστά, χωρίς *νά βαδίσεις* πρός τό σοσιαλισμό, χωρίς νά κάνεις *βήματα* πρός αὐτόν (βήματα πού ὑπαγορεύονται καί καθορίζονται ἀπό τό ἐπίπεδο τῆς τεχνικῆς καί τοῦ πολιτισμοῦ: δέν μπορεῖς «νά εἰσαγάγεις» τή μεγάλη μηχανική παραγωγή στή γεωργία τῶν ἀγροτῶν, δέν μπορεῖς ὅμως νά τήν καταργήσεις στήν παραγωγή τῆς ζάχαρης).

Κι'ἄν φοβᾶσαι νά πᾶς μπροστά, *αὐτό σημαίνει* πώς πᾶς πίσω, κι'αὐτό κάνουν οἱ κ.κ. Κέρενσκι, μέ τήν ἀνόητη συνδρομή τῶν Τσερετέλι καί τῶν Τσερνόφ, προκαλώντας τόν ἐνθουσιασμό τῶν Μιλιουκόφ καί τῶν Πλεχάνοφ.

Αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ διαλεκτική τῆς ἱστορίας: ὅτι ὁ πόλεμος ἐπιτάχυνε σέ ἐξαιρετικό βαθμό τή μετατροπή τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ σέ κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό καί ἔφερε *ἔτσι* τήν ἀνθρωπότητα πάρα πολύ κοντά στό σοσιαλισμό.

Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος εἶναι ἡ παραμονή τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Κι'αὐτό ὄχι μόνο γιατί ὁ πόλεμος γεννάει μέ τίς φρίκες του τήν προλεταριακή ἐξέγερση—καμιά ἐξέγερση δέν θά δημιουργήσει τό σοσιαλισμό, ἄν δέν ἔχει ὡριμάσει οἰκονομικά—ἀλλά καί γιατί ὁ κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός εἶναι ἡ πληρέστερη *ὑλική* προετοιμασία τοῦ σοσιαλισμοῦ, εἶναι τά *πρόθυρά* του, εἶναι τό σκαλοπατάκι ἐκεῖνο τῆς ἱστορικῆς κλίμακας, πού ἀνάμεσα σ'αὐτό καί στό σκαλοπατάκι πού λέγεται σοσιαλισμός, *δέν ὑπάρχουν ἄλλα ἐνδιάμεσα σκαλοπάτια.*

* *
*

Οἱ ἐσέροι καί μενσεβίκοι μας ἐξετάζουν τό ζήτημα τοῦ σοσιαλισμοῦ δογματικά, ἀπό τήν ἄποψη μιᾶς διδασκαλίας, πού τήν ἀποστήθισαν καί πού τήν κατάλαβαν ἄσχημα. Φαντάζονται τό σοσιαλισμό σάν κάποιο μακρινό, ἄγνωστο, σκοτεινό μέλλον.

Ὁ σοσιαλισμός ὅμως μᾶς κοιτάζει τώρα ἀπ'ὅλα τά παράθυρα τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ, ὁ σοσιαλισμός διαφαίνεται ἄμεσα, *πρακτικά,* ἀπό κάθε μεγάλο μέτρο, πού ἀποτελεῖ ἕνα βῆμα πρός τά μπρός στή βάση αὐτοῦ τοῦ νεότατου καπιταλισμοῦ.

Τί εἶναι ἡ γενική ὑποχρεωτική ἐργασία;

Εἶναι ἕνα βῆμα πρός τά μπρός πάνω στή βάση τοῦ νεότατου μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, ἕνα βῆμα πρός τή ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς στό σύνολό της, σύμφωνα μέ ἕνα καθορισμένο γενικό σχέδιο, ἕνα βῆμα πρός τήν ἐξοικονόμηση τῆς λαϊκῆς ἐργασίας, γιά τήν ἀποτροπή τῆς ἀλόγιστης σπατάλης της ἀπό τόν καπιταλισμό.

Στή Γερμανία οἱ γιοῦνκερ (τσιφλικάδες) καί οἱ καπιταλιστές καθιερώνουν τή γενική ὑποχρεωτική ἐργασία, κι'ἔτσι τή μετατρέπουν ἀναπόφευκτα σέ στρατιωτικό κάτεργο γιά τούς ἐργάτες.

Πάρτε ὅμως αὐτό τόν ἴδιο θεσμό καί καλοσκεφθεῖτε τή σημασία του μέσα σ'ἕνα ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος. Ἡ γενική ὑποχρεωτική ἐργασία, πού καθιερώνεται, ρυθμίζεται καί κατευθύνεται ἀπό τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, *δέν εἶναι ἀκόμη* σοσιαλισμός, ὅμως *δέν εἶναι πιά* καί καπιταλισμός. Εἶναι ἕνα τεράστιο *βῆμα πρός* τό σοσιαλισμό, ἕνα τέτιο βῆμα, πού, μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θά διατηρηθεῖ ἀτόφια ἡ δημοκρατία, θά ἦταν πιά ἀδύνατη ἡ πισωδρόμηση ἀπ'αὐτό τό βῆμα πρός τόν καπιταλισμό, χωρίς νά γίνουν ἀνήκουστες βιαιοπραγίες πάνω στίς μάζες.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΙΠΩΣΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Τό ζήτημα τῶν μέτρων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἐπερχόμενης καταστροφῆς μᾶς ὁδηγεῖ στό φώτισμα ἑνός ἄλλου σπουδαιότατου ζητήματος: τῆς σύνδεσης τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς μέ τήν ἐξωτερική, ἤ, γιά νά ἐκφραστοῦμε ἀλλιῶς: τῆς σχέσης ἀνάμεσα στόν κατακτητικό, ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί στόν ἐπαναστατικό, προλεταριακό πόλεμο, ἀνάμεσα στόν ἐγκληματικό-ληστρικό πόλεμο καί στό δίκαιο-δημοκρατικό πόλεμο.

Ὅλα τά μέτρα ἀντιμετώπισης τῆς καταστροφῆς πού ἔχουμε περιγράψει, θά δυνάμωναν ἐξαιρετικά, ὅπως τό ἔχουμε ἤδη τονίσει, τήν ἀμυντική ἱκανότητα ἤ, γιά νά τό ποῦμε μέ ἄλλα λόγια, τή στρατιωτική ἰσχύ τῆς χώρας. Αὐτό ἀπό τό ἕνα μέρος. Καί ἀπό τό ἄλλο, τά μέτρα αὐτά δέν μποροῦμε νά τά ἐφαρμόσουμε στήν πράξη χωρίς νά μετατρέψουμε τόν κατακτητικό πόλεμο σέ πόλεμο δίκαιο, τόν πόλεμο πού κάνουν οἱ καπιταλιστές πρός τό συμφέρον τῶν καπιταλιστῶν σέ πόλεμο πού κάνει τό προλετάριάτο πρός τό συμφέρον ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων.

Πραγματικά. Ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, σέ συνδυασμό μέ τήν κατάργηση τοῦ ἐμπορικοῦ ἀπόρρητου καί μέ τόν ἔλεγχο τῶν ἐργατῶν πάνω στούς καπιταλιστές, θά σήμαινε ὄχι μόνο μιά τεράστια ἐξοικονόμηση λαϊκῆς ἐργασίας, ὄχι μόνο τή δυνατότητα νά ἐξοικονομηθοῦν δυνάμεις καί μέσα, ἀλλά θά σήμαινε ἐπίσης μιά βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργαζόμενων *μαζῶν* τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς πλειοψηφίας του. Εἶναι πασίγνωστο πώς στό σύγχρονο πόλεμο ἡ οἰκονομική ὀργάνωση ἔχει ἀποφασιστική σημασία. Στή Ρωσία ἐπαρκοῦν τά σιτηρά, τό κάρβουνο, τό πετρέλαιο, τό σίδερο — ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη εἴμαστε σέ καλύτερη θέση ἀπό ὁποιαδήποτε

ἄλλη ἐμπόλεμη εὐρωπαϊκή χώρα. Καί ἄν ἀντιμετωπίζουμε τήν ἐρείπωση μέ τά μέσα πού ὑποδείξαμε, ξεσηκώνοντας σ᾽αὐτό τόν ἀγώνα τήν πρωτοβουλία τῶν μαζῶν, βελτιώνοντας τήν κατάστασή τους, ἐθνικοποιώντας τίς τράπεζες καί τά καπιταλιστικά συνδικάτα, ἡ Ρωσία θά χρησιμοποιοῦσε τήν ἐπανάστασή της καί τό δημοκρατισμό της γιά τήν ἄνοδο ὅλης τῆς χώρας σέ μιά ἀσύγκριτα πιό ὑψηλή βαθμίδα οἰκονομικῆς ὀργάνωσης.

Ἄν τόν Ἀπρίλη οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἀντί «νά συνασπιστοῦν» μέ τήν ἀστική τάξη, πού ἐμποδίζει ὅλα τά μέτρα ἐλέγχου καί σαμποτάρει τήν παραγωγή, πραγματοποιοῦσαν τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ καί κατεύθυναν τίς δυνάμεις τους ὄχι γιά νά παίζουν τά «ὑπουργικά βαρελάκια», ὄχι γιά νά κάθονται γραφειοκρατικά δίπλα στούς καντέτους, στίς θεσοῦλες τῶν ὑπουργῶν, τῶν ὑφυπουργῶν κτλ. κτλ., ἀλλά γιά νά καθοδηγοῦν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες στόν ἔλεγχό *τους πάνω στούς* καπιταλιστές, στόν *πόλεμό* τους *ἐνάντια* στούς καπιταλιστές—ἡ Ρωσία θά ἦταν σήμερα μιά χώρα μέ τήν οἰκονομία της ὁλοκληρωτικά μετασχηματισμένη, μέ τή γῆ στά χέρια τῶν ἀγροτῶν, μέ ἐθνικοποιημένες τίς τράπεζες, δηλαδή θά βρισκόταν *στό ζήτημα αὐτό* (καί πρόκειται γιά ἐξαιρετικά σπουδαῖες οἰκονομικές βάσεις τῆς σύγχρονης ζωῆς) *πιό ψηλά* ἀπ᾽ὅλες τίς ὑπόλοιπες καπιταλιστικές χῶρες.

Ἡ ἀμυντική ἱκανότητα, ἡ στρατιωτική ἰσχύς μιᾶς χώρας *μέ* ἐθνικοποιημένες τίς τράπεζες εἶναι *ἀνώτερη,* παρά μιᾶς χώρας πού οἱ τράπεζες παραμένουν σέ χέρια ἰδιωτικά. Ἡ στρατιωτική ἰσχύς μιᾶς ἀγροτικῆς χώρας μέ τή γῆ στά χέρια τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν εἶναι *ἀνώτερη,* παρά μιᾶς χώρας μέ τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

Ἐπικαλοῦνται συνεχῶς τόν ἡρωικό πατριωτισμό καί τά θαύματα τῆς πολεμικῆς ἀνδρείας τῶν γάλλων τοῦ 1792-1793. Ξεχνᾶνε ὅμως τούς ὑλικούς, τούς ἱστορικοοικονομικούς ὅρους, πού μόνο αὐτοί ἔκαναν κατορθωτά αὐτά τά θαύματα. Τό πραγματικά ἐπαναστατικό ξεκαθάρισμα τῶν λογαριασμῶν μέ τόν ξεπερασμένο φεουδαρχισμό, τό πέρασμα ὅλης τῆς χώρας σέ ἀνώτερο τρόπο παραγωγῆς, στήν ἐλεύθερη κατοχή τῆς γῆς ἀπό τόν ἀγρότη, καί μάλιστα μέ ἀληθινά ἐπαναστατική-δημοκρατική ταχύτητα, ἀποφασιστικότητα, δραστηριότητα, αὐταπάρνηση —νά ποιοί εἶναι οἱ ὑλικοί, οἰκονομικοί ὅροι, πού ἔσωσαν μέ «θαυμαστή» ταχύτητα τή Γαλλία, ἀφοῦ *ἀναγέννησαν* καί *ἀνανέωσαν* τήν οἰκονομική της βάση.

Τό παράδειγμα τῆς Γαλλίας μᾶς λέει ἕνα καί μόνο ἕνα

πράγμα: γιά νά κάνουμε τή Ρωσία ἱκανή γιά ἄμυνα, γιά νά πετύχουμε καί σ'αὐτή «θαύματα» μαζικοῦ ἡρωισμοῦ, πρέπει νά σαρώσουμε μέ «γιακωβίνικη» σκληρότητα καθετί τό παλιό καί νά ἀνανεώσουμε, νά ἀναγεννήσουμε τή Ρωσία *οἰκονομικά*. Καί στόν 20ό αἰώνα αὐτό δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε μόνο μέ τό σάρωμα τοῦ τσαρισμοῦ (ἡ Γαλλία πρίν ἀπό 125 χρόνια δέν περιορίστηκε σ'αὐτό). Αὐτό δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε ἀκόμη οὔτε μόνο μέ τήν ἐπαναστατική ἐκμηδένιση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας (ἐμεῖς οὔτε κι'αὐτό δέν κάναμε, γιατί οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πρόδοσαν τήν ἀγροτιά!), μόνο μέ τή μεταβίβαση τῆς γῆς στούς ἀγρότες. Γιατί ζοῦμε στόν 20ό αἰώνα. Ἡ κυριαρχία πάνω στή γῆ, *χωρίς τήν κυριαρχία πάνω στίς τράπεζες* δέν εἶναι σέ θέση νά φέρει τήν ἀναγέννηση, τήν ἀνανέωση στή ζωή τοῦ λαοῦ.

Ἡ ὑλική, ἡ παραγωγική ἀνανέωση τῆς Γαλλίας στά τέλη τοῦ 18ου αἰώνα ἦταν συνδεμένη μέ τήν πολιτική καί πνευματική ἀνανέωση, μέ τή δικτατορία τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου (ἡ δημοκρατία δέν εἶχε ἀπομονωθεῖ ἀπό τό προλεταριάτο πού ἦταν σχεδόν συγχωνευμένο μαζί της),—μέ τόν ἀνελέητο πόλεμο πού εἶχε κηρυχθεῖ ἐνάντια σέ καθετί τό ἀντιδραστικό. Ἕνας ἀπεριόριστος ἐπαναστατικός ἐνθουσιασμός εἶχε ἀγκαλιάσει ὅλο τό λαό καί ἰδιαίτερα τίς μάζες, δηλαδή τίς *καταπιεζόμενες* τάξεις. Τόν πόλεμο *ὅλοι* τόν θεωροῦσαν δίκαιο, ἀμυντικό, καί *ἦταν στήν πραγματικότητα* τέτιος. Ἡ ἐπαναστατική Γαλλία ἀμυνόταν ἐνάντια στήν ἀντιδραστική-μοναρχική Εὐρώπη. Ὄχι τό 1792-1793, ἀλλά πολλά χρόνια ἀργότερα, *ὕστερα* ἀπό τή νίκη τῆς ἀντίδρασης στό ἐσωτερικό τῆς χώρας, ἡ ἀντεπαναστατική δικτατορία τοῦ Ναπολέοντα μετάτρεψε τούς πολέμους ἀπό τήν πλευρά τῆς Γαλλίας ἀπό ἀμυντικούς σέ κατακτητικούς.

Καί στή Ρωσία; Ἐξακολουθοῦμε νά διεξάγουμε ἕναν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο γιά τά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν, σέ συμμαχία μέ τούς ἰμπεριαλιστές, μέ βάση τά μυστικά σύμφωνα, πού εἶχε συνάψει ὁ *τσάρος* μέ τούς καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας κτλ., πού ὑπόσχονταν μέ τά σύμφωνα αὐτά στούς ρώσους καπιταλιστές τήν καταλήστευση ξένων χωρῶν, τήν Κωνσταντινούπολη, τό Λβόφ, τήν Ἀρμενία κτλ.

Ὅσο ἡ Ρωσία δέν προτείνει δίκαιη εἰρήνη καί δέν ξεκόβει ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, ὁ πόλεμος ἀπό τήν πλευρά της παραμένει ἄδικος, ἀντιδραστικός, κατακτητικός. Ὁ κοινωνικός χαρακτήρας τοῦ πολέμου, ἡ ἀληθινή του σημασία δέν καθορίζονται ἀπό

τό ποῦ βρίσκονται τά ἐχθρικά στρατεύματα (ὅπως νομίζουν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, πού ξέπεσαν ὥς τίς ἀγοραῖες ἀντιλήψεις ἑνός ἀμόρφωτου μουζίκου). Ὁ χαρακτήρας αὐτός καθορίζεται ἀπό τό *ποιά πολιτική* συνεχίζει ὁ πόλεμος («ὁ πόλεμος εἶναι συνέχιση τῆς πολιτικῆς»), *ποιά τάξη* καί μέ ποιούς σκοπούς κάνει τόν πόλεμο.

Δέν μπορεῖς νά ὁδηγεῖς τίς μάζες σ᾽ἕνα ληστρικό πόλεμο πού ὑπαγορεύεται ἀπό μυστικά σύμφωνα καί νά βασίζεσαι στόν ἐνθουσιασμό τους. Ἡ πρωτοπόρα τάξη τῆς ἐπαναστατικῆς Ρωσίας, τό προλεταριάτο, ἀποκτᾶ ὅλο καί καθαρότερα ἐπίγνωση πώς ὁ πόλεμος εἶναι ἐγκληματικός, καί ἡ ἀστική τάξη ὄχι μόνο δέν μπόρεσε νά κάνει τίς μάζες νά ἀλλάξουν γνώμη στό ζήτημα αὐτό, μά ἀντίθετα δυναμώνει σ᾽αὐτές ἡ συνείδηση ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἐγκληματικός. Τό προλεταριάτο καί στίς *δυό πρωτεύουσες* τῆς Ρωσίας ἔγινε ὁριστικά διεθνιστικό!

Ἀπό ποῦ κι᾽ὥς ποῦ μπορεῖ κανείς ἐδῶ νά μιλάει γιά μαζικό ἐνθουσιασμό ὑπέρ τοῦ πολέμου!

Τό ἕνα συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τό ἄλλο, ἡ ἐσωτερική πολιτική μέ τήν ἐξωτερική. Δέν μπορεῖς νά κάνεις τή χώρα ἱκανή γιά ἄμυνα, χωρίς τόν ὑπέρτατο ἡρωισμό τοῦ λαοῦ, πού πραγματοποιεῖ τολμηρά, ἀποφασιστικά τούς μεγάλους οἰκονομικούς μετασχηματισμούς. Καί δέν μπορεῖς νά προκαλέσεις τόν ἡρωισμό στίς μάζες, ἄν δέν ξεκόψεις ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, ἄν δέν προτείνεις σ᾽ὅλους τούς λαούς δημοκρατική εἰρήνη, ἄν δέν μετατρέψεις μ᾽αὐτό τόν τρόπο τόν πόλεμο ἀπό κατακτητικό, ληστρικό, ἐγκληματικό σέ δίκαιο, ἀμυντικό, ἐπαναστατικό.

Μόνο ἡ ἀνεπιφύλακτη, συνεπής ρήξη μέ τούς καπιταλιστές καί στήν ἐσωτερική καί στήν ἐξωτερική πολιτική εἶναι σέ θέση νά σώσει τήν ἐπανάστασή μας καί τή χώρα μας πού τή σφίγγει ἡ σιδερένια τανάλια τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ

Γιά νά εἶναι πραγματικά ἐπαναστατική ἡ δημοκρατία τῆς σημερινῆς Ρωσίας πρέπει νά βαδίζει σέ στενότατη συμμαχία μέ τό προλεταριάτο, νά τό ὑποστηρίζει στόν ἀγώνα του, σάν τή μόνη ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη.

Σ᾽αὐτό τό συμπέρασμα μᾶς φέρνει ἡ ἐξέταση τοῦ ζητήματος τῶν μέσων ἀντιμετώπισης τῆς ἀναπόφευκτης καταστροφῆς, πού ἡ ἔκτασή της θά εἶναι πρωτάκουστη.

Ὁ πόλεμος δημιούργησε τέτια ἀπέραντη κρίση, προκάλεσε

τέτια ἔνταση στίς ὑλικές καί ἠθικές δυνάμεις τοῦ λαοῦ, κατάφερε τέτια χτυπήματα σέ ὅλη τή σημερινή κοινωνική ὀργάνωση, πού ἡ ἀνθρωπότητα βρέθηκε μπροστά στό δίλημμα: ἤ νά χαθεῖ ἤ νά ἀναθέσει τίς τύχες της στήν πιό ἐπαναστατική τάξη, γιά νά περάσει πιό γρήγορα καί πιό ριζοσπαστικά σ'ἕνα ἀνώτερο τρόπο παραγωγῆς.

Χάρη σέ μιά σειρά ἱστορικά αἴτια—μεγαλύτερη καθυστέρηση τῆς Ρωσίας, ἰδιαίτερες δυσκολίες πού δημιούργησε ὁ πόλεμος γι'αὐτή, πολύ μεγάλη σαπίλα τοῦ τσαρισμοῦ, ἐξαιρετική ζωντάνια τῶν παραδόσεων τοῦ 1905—ἡ ἐπανάσταση ξέσπασε στή Ρωσία πιό γρήγορα ἀπό τίς ἄλλες χῶρες. Ἡ ἐπανάσταση συντέλεσε ὥστε μέσα σέ μερικούς μῆνες ἡ Ρωσία νά φτάσει, ὁσοναφορᾶ τό *πολιτικό* της καθεστώς, τίς προηγμένες χῶρες.

Αὐτό ὅμως δέν ἀρκεῖ. Ὁ πόλεμος εἶναι ἀδυσώπητος, βάζει μέ ἀμείλικτη ὀξύτητα τό ζήτημα: εἴτε θά χαθοῦμε, εἴτε θά φτάσουμε καί θά ξεπεράσουμε ἀκόμη *καί οἰκονομικά* τίς προηγμένες χῶρες.

Αὐτό μπορεῖ νά γίνει, γιατί ἔχουμε μπροστά μας ἕτοιμη τήν πείρα πολλῶν προηγμένων χωρῶν, ἔχουμε ἕτοιμα τά ἀποτελέσματα τῆς τεχνικῆς καί τοῦ πολιτισμοῦ τους. Ἡ αὐξανόμενη διαμαρτυρία κατά τοῦ πολέμου στήν Εὐρώπη καί ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀναπτυσσόμενης παγκόσμιας ἐργατικῆς ἐπανάστασης ἀποτελοῦν ἠθική ὑποστήριξη γιά μᾶς. Μᾶς σπρώχνει, μᾶς κεντρίζει μιά ἐξαιρετικά σπάνια σέ καιρό ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἐπαναστατική-δημοκρατική ἐλευθερία.

Ἤ θά χαθοῦμε, ἤ θά τραβήξουμε ὁλοταχῶς μπροστά. Ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα ἀπό τήν ἱστορία.

Καί ἡ στάση τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν ἀγροτιά σέ μιά τέτια στιγμή ἐπιβεβαιώνει—ἀνάλογα προσαρμοσμένη—τήν παλιά μπολσεβίκικη θέση: νά ἀποσπάσουμε τήν ἀγροτιά ἀπό τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης. Σ'αὐτό μόνο βρίσκεται ἡ ἐγγύηση γιά τή σωτηρία τῆς ἐπανάστασης.

Καί ἀριθμητικά ἡ ἀγροτιά εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐκπρόσωπος ὅλης τῆς μικροαστικῆς μάζας.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι μας ἀνάλαβαν ἕναν ἀντιδραστικό ρόλο: νά κρατήσουν τήν ἀγροτιά κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης, νά ὁδηγήσουν τήν ἀγροτιά σέ συνασπισμό μέ τήν ἀστική τάξη καί ὄχι μέ τό προλεταριάτο.

Ἡ πείρα τῆς ἐπανάστασης διδάσκει γρήγορα τίς μάζες. Καί ἡ ἀντιδραστική πολιτική τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων

χρεοκοπεῖ: στά Σοβιέτ καί τῶν δυό πρωτευουσῶν[78] ἡττήθηκαν. Καί στά δυό μικροαστικά-δημοκρατικά κόμματα μεγαλώνει ἡ «ἀριστερή» ἀντιπολίτευση. Στήν Πετρούπολη στίς 10 τοῦ Σεπτέμβρη 1917 ἡ συνδιάσκεψη πόλης τῶν ἐσέρων ἔδοσε πλειοψηφία δυό τρίτων στούς *ἀριστερούς* ἐσέρους πού τείνουν πρός τή συμμαχία μέ τό προλεταριάτο καί ἀπορίπτουν τή συμμαχία (τό συνασπισμό) μέ τήν ἀστική τάξη.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἐπαναλαβαίνουν τήν ἀντιπαράθεση πού τόσο πολύ ἀρέσει στήν ἀστική τάξη: ἀστική τάξη καί δημοκρατία. Ἡ ἀντιπαράθεση ὅμως αὐτή στήν οὐσία εἶναι τόσο παράλογη, ὅσο μιά σύγκριση ἀνάμεσα σέ πούτια καί πήχεις.

Ὑπάρχει δημοκρατική ἀστική τάξη, ὑπάρχει καί ἀστική δημοκρατία: νά τό ἀρνηθεῖ αὐτό μπορεῖ μόνο ὅποιος δέν ἔχει ἰδέα οὔτε ἀπό ἱστορία, οὔτε ἀπό πολιτική οἰκονομία.

Ἡ λαθεμένη αὐτή ἀντιπαράθεση χρειάστηκε στούς ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους γιά *νά σκεπάσουν* τό ἀναμφισβήτητο γεγονός, ὅτι ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο βρίσκεται ἡ *μικροαστική τάξη.* Αὐτή, ἐξαιτίας τῆς οἰκονομικῆς ταξικῆς της θέσης, ταλαντεύεται ἀναπόφευκτα ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι τραβοῦν τή μικροαστική τάξη νά συμμαχήσει μέ τήν ἀστική τάξη. Ἐδῶ βρίσκεται ἡ οὐσία ὅλου τοῦ «συνασπισμοῦ» τους, ὅλης τῆς κυβέρνησης συνασπισμοῦ, ὅλης τῆς πολιτικῆς τοῦ Κέρενσκι, πού εἶναι κλασικός μισοκαντέτος. Μέσα στό μισό χρόνο τῆς ἐπανάστασης ἡ πολιτική αὐτή χρεοκόπησε ὁλοκληρωτικά.

Οἱ καντέτοι λένε μέ χαιρεκακία: βλέπετε, ἡ ἐπανάσταση χρεοκόπησε, ἡ ἐπανάσταση *δέν* τά ἔβγαλε πέρα οὔτε μέ τόν πόλεμο, οὔτε μέ τήν οἰκονομική κατερείπωση.

Δέν εἶναι ἀλήθεια. Χρεοκόπησαν *οἱ καντέτοι* καί *οἱ ἐσέροι μέ τούς μενσεβίκους,* γιατί αὐτός ὁ συνασπισμός (συμμαχία) μισό χρόνο κυβερνοῦσε τή Ρωσία καί μέσα στό μισό αὐτό χρόνο μεγάλωσε τήν ἐρείπωση, ἔμπλεξε καί δυσκόλεψε τή στρατιωτική κατάσταση.

Ὅσο πιό ὁλοκληρωτική εἶναι ἡ χρεοκοπία τῆς *συμμαχίας* τῆς ἀστικῆς τάξης μέ *τούς ἐσέρους* καί *τούς μενσεβίκους* τόσο πιό γρήγορα *θά διδαχτεῖ* ὁ λαός. Τόσο πιό εὔκολα θά βρεῖ τή *σωστή* διέξοδο: τή συμμαχία τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς, δηλαδή τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, μέ τό προλεταριάτο.

10-14 τοῦ Σεπτέμβρη 1917.

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς τό κυριότερο ζήτημα κάθε ἐπανάστασης εἶναι τό ζήτημα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Στά χέρια ποιᾶς τάξης βρίσκεται ἡ ἐξουσία — αὐτό κρίνει τό πᾶν. Καί ἄν ἡ «Ντιέλο Ναρόντα», ἡ ἐφημερίδα τοῦ κυριότερου κυβερνητικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, παραπονιόταν τελευταῖα (στό φύλ. ἀρ. 147) ὅτι ἐξαιτίας τῆς διαμάχης γιά τήν ἐξουσία ξεχνιέται καί τό ζήτημα τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί τό ζήτημα τοῦ ψωμιοῦ, θά ἔπρεπε νά δοθεῖ στούς ἐσέρους ἡ ἀπάντηση: τά παράπονα νά τά ἀπευθύνετε στόν ἑαυτό σας. Γιατί ἀκριβῶς οἱ ταλαντεύσεις, ἡ ἀναποφασιστικότητα τοῦ κόμματός *σας* φταῖνε περισσότερο ἀπ᾽ ὅλα καί γιατί τά «ὑπουργικά βαρελάκια» τραβᾶνε σέ μάκρος, καί γιά τίς ἀτέλειωτες ἀναβολές σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, καί γιά τό τορπίλισμα ἀπό τούς καπιταλιστές τῶν μέτρων πού ἔχουν ψηφιστεῖ καί χαραχτεῖ σχετικά μέ τό μονοπώλιο τῶν σιτηρῶν καί τήν ἐξασφάλιση τῆς χώρας μέ ψωμί.

Τό ζήτημα τῆς ἐξουσίας δέν μπορεῖ κανείς οὔτε νά τό παρακάμψει, οὔτε νά τό παραμερίσει, γιατί πρόκειται ἀκριβῶς γιά τό βασικό ζήτημα πού καθορίζει τό *πᾶν* στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης, στήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική πολιτική της. Εἶναι ἀναμφισβήτητο τό γεγονός ὅτι ἡ ἐπανάστασή μας «ἔχασε ἄσκοπα» μισό χρόνο μέ τίς ταλαντεύσεις σχετικά μέ τή συγκρότηση τῆς ἐξουσίας. Τό γεγονός αὐτό τό καθόρισε ἡ ἀσταθής πολιτική τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Καί τήν πολιτική αὐτῶν τῶν κομμάτων τήν καθόρισε, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἡ ταξική θέση τῆς μικροαστικῆς τάξης, ἡ οἰκονομική ἀστάθειά της στήν πάλη ἀνάμεσα στό κεφάλαιο καί στήν ἐργασία.

Τώρα ὅλο τό ζήτημα βρίσκεται στό ἄν ἡ μικροαστική δημοκρατία ἔμαθε τίποτε ἤ ὄχι σ᾽ αὐτό τό μεγάλο μισό χρόνο, τόν

ἐξαιρετικά πλούσιο σέ περιεχόμενο. Ἄν ὄχι, τότε ἡ ἐπανάσταση χάθηκε, καί μόνο ἡ νικηφόρα ἐξέγερση τοῦ προλεταριάτου θά μπορέσει νά τή σώσει. Ἄν ναί, τότε πρέπει νά ἀρχίσει ἀμέσως νά δημιουργεῖ μιά σταθερή, ἀκλόνητη ἐξουσία. Σταθερή ἐξουσία στή διάρκεια τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης, δηλαδή τέτια πού νά ξεσηκώνει στή ζωή τίς μάζες, τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ ἐξουσία πού στηρίζεται ἀνοιχτά καί ἀνεπιφύλακτα *στήν πλειοψηφία* τοῦ πληθυσμοῦ. Στή Ρωσία μέχρι σήμερα ἡ κρατική ἐξουσία παραμένει *οὐσιαστικά* στά χέρια τῆς *ἀστικῆς τάξης,* πού εἶναι ὑποχρεωμένη νά κάνει μόνο ὁρισμένες ἐπιμέρους παραχωρήσεις (μέ σκοπό τήν ἑπόμενη ἤδη μέρα νά ἀρχίσει νά τίς ξαναπαίρνει πίσω), νά μοιράζει ὑποσχέσεις (μέ σκοπό νά μήν τίς ἐκπληρώνει), νά ἀναζητάει κάθε λογῆς προκαλύμματα γιά νά κρύβει τήν κυριαρχία της (μέ σκοπό νά ξεγελάει τό λαό μέ τήν ἐξωτερική ὄψη τοῦ «ἔντιμου συνασπισμοῦ») κτλ. κτλ. Στά λόγια—λαϊκή, δημοκρατική, ἐπαναστατική κυβέρνηση, στήν πράξη—ἀντιλαϊκή, ἀντιδημοκρατική, ἀντεπαναστατική, ἀστική, αὐτή εἶναι ἡ ἀντίφαση πού ὑπῆρχε μέχρι σήμερα κι'ἀπ'ὅπου πηγάζουν ἡ πλήρης ἀστάθεια καί οἱ ταλαντεύσεις τῆς ἐξουσίας, ὅλα ἐκεῖνα τά «ὑπουργικά βαρελάκια», πού μ'αὐτά ἀσχολοῦνταν οἱ κ.κ. ἐσέροι καί μενσεβίκοι μέ τόσο θλιβερό (γιά τό λαό) ζῆλο.

Εἴτε διάλυση τῶν Σοβιέτ καί ἄδοξος θάνατός τους, εἴτε ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ—αὐτά εἶπα στό Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ στίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1917[79], καί ἡ ἱστορία τοῦ Ἰούλη καί τοῦ Αὐγούστου ἐπιβεβαίωσε μέ ἐξαντλητική πειστικότητα πόσο σωστά ἦταν αὐτά τά λόγια. Σταθερή ἐξουσία μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, πού στηρίζεται ξεκάθαρα στήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ—ὅσο κι'ἄν ψεύδονται οἱ λακέδες τῆς ἀστικῆς τάξης, ὁ Πότρεσοφ, ὁ Πλεχάνοφ καί ἄλλοι πού ὀνομάζουν «διεύρυνση τῆς βάσης» τῆς ἐξουσίας τήν οὐσιαστική παράδοσή της στά χέρια μιᾶς μηδαμινῆς μειοψηφίας τοῦ λαοῦ, στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης, τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

Μόνο ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά μποροῦσε νά εἶναι σταθερή, μόνο αὐτή δέν θά μποροῦσε νά τήν ἀνατρέψει κανείς ἀκόμη καί στίς πιό φουρτουνιασμένες στιγμές τῆς πιό φουρτουνιασμένης ἐπανάστασης, μόνο μιά τέτια ἐξουσία θά μποροῦσε νά ἐξασφαλίσει μιά συνεχή, πλατιά ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης καί τήν εἰρηνική πάλη τῶν κομμάτων μέσα στά Σοβιέτ. Ὅσο δέν θά ἔχει δημιουργηθεῖ μιά τέτια ἐξουσία, θά εἶναι ἀναπόφευκτες ἡ ἀναποφασιστικότητα, ἡ ἀστάθεια, οἱ ταλαντεύσεις, οἱ ἀτέλειωτες

«κρίσεις τῆς ἐξουσίας», ἡ ἀδιέξοδη κωμωδία μέ τά ὑπουργικά βαρελάκια, οἱ ἐκρήξεις καί ἀπό τά δεξιά καί ἀπό τ'ἀριστερά.

Τό σύνθημα ὅμως «ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» τό καταλαβαίνουν πολύ συχνά, ἄν ὄχι στίς περισσότερες περιπτώσεις, ἐντελῶς λαθεμένα μέ τήν ἔννοια: «κυβέρνηση ἀπό τά κόμματα τῆς πλειοψηφίας στό Σοβιέτ», καί πάνω σ'αὐτή τή βαθιά λαθεμένη γνώμη θά θέλαμε νά σταθοῦμε πιό λεπτομερειακά.

«Κυβέρνηση ἀπό τά κόμματα τῆς πλειοψηφίας στό Σοβιέτ» σημαίνει ἀλλαγή προσώπων στήν κυβέρνηση, διατηρώντας ἄθικτο ὅλο τόν παλιό μηχανισμό τῆς κυβερνητικῆς ἐξουσίας, μηχανισμό πέρα γιά πέρα γραφειοκρατικό, πέρα γιά πέρα μή δημοκρατικό, ἀνίκανο νά κάνει σοβαρές μεταρυθμίσεις, αὐτές πού ἀναφέρονται στά προγράμματα ἀκόμη καί τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων.

«Ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» — θά πεῖ ριζοσπαστικός μετασχηματισμός ὅλου τοῦ παλιοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τοῦ γραφειοκρατικοῦ αὐτοῦ μηχανισμοῦ, πού φρενάρει καθετί τό δημοκρατικό, θά πεῖ ἐξάλειψη αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ καί ἀντικατάστασή του μ'ἕνα καινούργιο, λαϊκό, δηλ. μέ τόν πραγματικά δημοκρατικό μηχανισμό τῶν Σοβιέτ, δηλ. τῆς ὀργανωμένης καί ἐξοπλισμένης πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἀγροτῶν, παραχώρηση πρωτοβουλίας καί αὐτοτέλειας στήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ὄχι μόνο στήν ἐκλογή βουλευτῶν, ἀλλά καί στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, στήν πραγματοποίηση τῶν μεταρυθμίσεων καί τῶν μετασχηματισμῶν.

Γιά νά κάνουμε τή διαφορά αὐτή πιό σαφή καί πιό παραστατική, θά ὑπενθυμίσουμε μιά πολύτιμη ὁμολογία πού τήν ἔκανε πρίν ἀπό λίγο καιρό ἡ «Ντιέλο Ναρόντα», ἡ ἐφημερίδα ἑνός κυβερνητικοῦ κόμματος, τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Ἀκόμη καί σέ ἐκεῖνα τά ὑπουργεῖα — ἔγραφε αὐτή ἡ ἐφημερίδα — πού δόθηκαν στούς ὑπουργούς-σοσιαλιστές (αὐτά γράφονταν τόν καιρό τοῦ περιβόητου συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους, ὅταν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἦταν ὑπουργοί), *ἀκόμη* καί σ'αὐτά τά ὑπουργεῖα ὅλος ὁ διοικητικός μηχανισμός παρέμεινε ὁ παλιός καί φρενάρει ὅλη τή δουλιά.

Κι'αὐτό εἶναι εὐνόητο. Ὅλη ἡ ἱστορία τῶν ἀστικο-κοινοβουλευτικῶν, καί σέ σημαντικό βαθμό καί τῶν ἀστικο-συνταγματικῶν χωρῶν, δείχνει ὅτι ἔχει πολύ μικρή σημασία ἡ ἀλλαγή τῶν ὑπουργῶν, γιατί ἡ πραγματική δουλιά τῆς διοίκησης βρίσκεται στά χέρια τῆς τεράστιας στρατιᾶς τῶν ὑπαλλήλων. Καί ἡ στρατιά αὐτή εἶναι πέρα γιά πέρα διαποτισμένη ἀπό ἀντιδημοκρατικό

πνεῦμα, συνδέεται μέ χιλιάδες καί ἑκατομμύρια νήματα μέ τούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη, ἐξαρτιέται ἀπ' αὐτούς μέ χίλιους τρόπους. Ἡ στρατιά αὐτή περιβάλλεται ἀπό τήν ἀτμόσφαιρα τῶν ἀστικῶν σχέσεων, ἀναπνέει μόνο αὐτή τήν ἀτμόσφαιρα, ἔπαθε ἀρτηριοσκλήρωση, ἀποστέωση, ἀγκύλωση, δέν ἔχει τή δύναμη ν' ἀποσπαστεῖ ἀπό αὐτή τήν ἀτμόσφαιρα, δέν μπορεῖ νά σκέπτεται, νά νιώθει, νά ἐνεργεῖ διαφορετικά, παρά μέ τόν παλιό τρόπο. Ἡ στρατιά αὐτή εἶναι δεμένη μέ σχέσεις δουλοπρέπειας, μέ σχέσεις ὁρισμένων προνομίων τῶν «δημόσιων» ὑπηρεσιῶν, κι' ὅσο γιά τά ἀνώτερα στρώματα αὐτῆς τῆς στρατιᾶς εἶναι ἀπόλυτα ὑποταγμένα μέσω τῶν μετοχῶν καί τῶν τραπεζῶν στό χρηματιστικό κεφάλαιο, ὄντας τά ἴδια ὥς ἕνα βαθμό πράκτορές του, φορεῖς τῶν σύμφερόντων καί τῆς ἐπιροῆς του.

Νά προσπαθεῖς νά πραγματοποιήσεις μέσω *αὐτοῦ* τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ τέτιους μετασχηματισμούς, ὅπως εἶναι ἡ κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας τῆς γῆς χωρίς ἐξαγορά, ἤ τό μονοπώλιο τῶν σιτηρῶν κτλ., εἶναι ἡ πιό μεγάλη πλάνη, ἡ πιό μεγάλη αὐταπάτη καί ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ. Ὁ μηχανισμός αὐτός *μπορεῖ* νά ἐξυπηρετεῖ τή δημοκρατική ἀστική τάξη, δημιουργώντας μιά δημοκρατία μέ τή μορφή «μοναρχίας χωρίς μονάρχη», σάν τήν τρίτη Γαλλική δημοκρατία, ἕνας τέτιος κρατικός μηχανισμός ὅμως εἶναι ἀπολύτως ἀνίκανος νά πραγματοποιήσει μεταρυθμίσεις, ὄχι βέβαια τέτιες πού ἐκμηδενίζουν, ἀλλά ἔστω καί τέτιες πού κουτσουρεύουν ἤ περιορίζουν κάπως σοβαρά τά δικαιώματα τοῦ κεφαλαίου, τά δικαιώματα τῆς «ἱερῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας». Γι' αὐτό, τό ἀποτέλεσμα ὅλων, καί τῶν πιό διαφορετικῶν κυβερνήσεων «συνασπισμοῦ» μέ τή συμμετοχή τῶν «σοσιαλιστῶν», εἶναι νά ἀποδείχνονται πάντα στήν πράξη οἱ σοσιαλιστές αὐτοί, ἀκόμη κι' ἄν παραδεχτοῦμε ὅτι ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν μερικοί ἐντελῶς εὐσυνείδητοι ἄνθρωποι, ἕνα κούφιο στολίδι ἤ προκάλυμμα τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης, ἀλεξικέραυνο πού προφυλάει αὐτή τήν κυβέρνηση ἀπό τή λαϊκή ἀγανάκτηση, ὄργανο ἐξαπάτησης τῶν μαζῶν ἀπ' αὐτή τήν κυβέρνηση. Αὐτό ἔγινε καί μέ τόν Λουί Μπλάν τό 1848, αὐτό ἔχει γίνει ἀπό τότε δεκάδες φορές στήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία μέ τή συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν στήν κυβέρνηση, αὐτό ἔγινε καί μέ τούς Τσερνόφ καί τούς Τσερετέλι τό 1917, αὐτό γινόταν κι' αὐτό θά γίνεται ὅσο θά κρατιέται τό ἀστικό καθεστώς καί θά διατηρεῖται ἄθικτος ὁ παλιός, ἀστικός, ὑπαλληλικός, κρατικός μηχανισμός.

Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν εἶναι ἐξαιρετικά πολύτιμα, ἀκριβῶς γιατί ἀντιπροσω-

πεύουν ἕνα καινούργιο, ἀπροσμέτρητα ἀνώτερο, ἀσύγκριτα πιό δημοκρατικό *τύπο* κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἔκαναν τό πᾶν, ἔκαναν τά ἀδύνατα δυνατά γιά νά μετατρέψουν τά Σοβιέτ (ἰδιαίτερα τῆς Πετρούπολης καί τήν πανρωσική, δηλαδή τήν Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή) σέ λογοκοπία, πού μέ τό πρόσχημα τοῦ «ἐλέγχου» ἀσχολοῦνταν μέ τήν ψήφιση ἀνίσχυρων ἀποφάσεων καί εὐχῶν, πού ἡ κυβέρνηση τίς ἔβαζε μέ τό πιό εὐγενικό καί συμπαθητικό χαμόγελο στό χρονοντούλαπο. Ἔφτασε ὅμως νά φυσήξει τό «δροσερό ἀεράκι» τοῦ κορνιλοφισμοῦ, πού προμήνυε μεγάλη φουρτούνα, γιά νά ἐξανεμιστεῖ γιά ἕνα διάστημα καθετί τό μουχλιασμένο πού ὑπῆρχε στό Σοβιέτ καί νά ἀρχίσει νά ἐκδηλώνεται ἡ πρωτοβουλία τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν σάν κάτι τό μεγαλειῶδες, τό ρωμαλέο καί τό ἀκατάβλητο.

Ἄς βγάλουν διδάγματα ἀπ' αὐτό τό παράδειγμα τῆς ἱστορίας ὅλοι οἱ ὀλιγόπιστοι. Ἄς ντραποῦν ὅσοι λένε: «δέν ἔχουμε μηχανισμό γιά νά ἀντικαταστήσουμε τόν παλιό, πού τείνει ἀναπότρεπτα πρός τήν ὑπεράσπιση τῆς ἀστικῆς τάξης». Γιατί τέτιος μηχανισμός *ὑπάρχει*. Καί εἶναι ἀκριβῶς τά Σοβιέτ. Μή φοβᾶστε τήν πρωτοβουλία καί τήν αὐτοτέλεια τῶν μαζῶν, δόστε ἐμπιστοσύνη στίς ἐπαναστατικές ὀργανώσεις τῶν μαζῶν — καί θά δεῖτε ὅτι *σέ ὅλους* τούς τομεῖς τῆς κρατικῆς ζωῆς οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες θά φανερώσουν τήν ἴδια δύναμη, τήν ἴδια μεγαλοσύνη, τό ἴδιο ἀκατανίκητο πνεῦμα, πού φανέρωσαν ὅταν ἑνώθηκαν καί ἐξόρμησαν ἐνάντια στόν κορνιλοφισμό.

Δυσπιστία πρός τίς μάζες, φόβος ἀπό τήν πρωτοβουλία τους, φόβος ἀπό τήν αὐτοτέλειά τους, τρόμος μπροστά στήν ἐπαναστατική δραστηριότητά τους, ἀντί τῆς ὁλόπλευρης ἀνεπιφύλακτης ὑποστήριξης τῆς δραστηριότητας αὐτῆς, νά ποιά ἦταν τά μεγαλύτερα ἁμαρτήματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἡγετῶν. Νά ποῦ βρίσκεται μιά ἀπό τίς πιό βαθιές ρίζες τῆς ἀναποφασιστικότητάς τους, τῶν ταλαντεύσεών τους, τῶν ἀτέλειωτων καί ἀτέρμονων ἄκαρπων προσπαθειῶν τους νά χύσουν νέο κρασί στά παλιά ἀσκιά τοῦ παλιοῦ, γραφειοκρατικοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

Πάρτε τήν ἱστορία τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τοῦ στρατοῦ στή ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1917, τήν ἱστορία τῆς ὑπουργίας τοῦ Τσερνόφ, τήν ἱστορία τῆς «βασιλείας» τοῦ Παλτσίνσκι, τήν ἱστορία τῆς ἀποχώρησης τοῦ Πεσεχόνοφ — καί θά δεῖτε σέ κάθε βῆμα τήν πιό παραστατική ἐπιβεβαίωση τῶν ὅσων εἶπα πιό πάνω. 'Εφόσον δέν ὑπῆρχε πλήρης ἐμπιστοσύνη στά αἱρετά ὄργανα τῶν στρατιωτῶν, ἐφόσον δέν ἐφαρμοζόταν ἀπόλυτα ἡ ἀρχή τῆς

αίρετότητας τῆς διοίκησης ἀπό τούς στρατιῶτες, φτάσαμε στό σημεῖο νά βρεθοῦν ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ οἱ Κορνίλοφ, οἱ Καλέντιν καί οἱ ἀντεπαναστάτες ἀξιωματικοί. Αὐτό εἶναι γεγονός. Καί ὅποιος δέν θέλει νά κλείσει σκόπιμα τά μάτια δέν μπορεῖ νά μή βλέπει ὅτι *ὕστερα* ἀπό τόν κορνιλοφισμό ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι *τά ἀφήνει ὅλα ὅπως ἦταν παλιά, ὅτι στήν πράξη παλινορθώνει τόν κορνιλοφισμό.* Ὁ διορισμός τοῦ Ἀλεξέγεφ, ἡ «εἰρήνη» μέ τούς Κλεμπόβσκι, τούς Γκαγκάριν, τούς Μπαγκρατιόν καί τούς ὑπόλοιπους κορνιλοφικούς, ἡ ἤπια συμπεριφορά ἀπέναντι στόν ἴδιο τόν Κορνίλοφ καί τόν Καλέντιν—ὅλα αὐτά δείχνουν ξεκάθαρα πώς ὁ Κέρενσκι στήν πράξη παλινορθώνει τόν κορνιλοφισμό.

Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει. Ἡ πείρα ἔδειξε ὅτι μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει. Εἴτε ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ καί πλήρης ἐκδημοκρατισμός τοῦ στρατοῦ, εἴτε κορνιλοφισμός.

Καί ἡ ἱστορία τῆς ὑπουργίας τοῦ Τσερνόφ; Μήπως δέν ἀπόδειξε ὅτι κάθε λίγο-πολύ σοβαρό βῆμα πρός τήν πραγματική ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀγροτῶν, κάθε βῆμα πού ἔδειχνε ἐμπιστοσύνη σ᾽αὐτούς, στίς μαζικές ὀργανώσεις καί ἐνέργειές τους προκαλοῦσε τόν πιό μεγάλο ἐνθουσιασμό σ᾽ὅλη τήν ἀγροτιά; Ὁ Τσερνόφ ὅμως ὑποχρεώθηκε σχεδόν τέσσερις μῆνες νά κάνει «παζαρέματα» καί «κοντραπαζαρέματα» μέ τούς καντέτους καί τούς γραφειοκράτες, πού μέ ἀτέλειωτες ἀναβολές καί τρικλοποδιές τόν ἀνάγκασαν τελικά νά φύγει, χωρίς νά κάνει τίποτε. Μέσα στούς τέσσερις αὐτούς μῆνες καί γιά τό διάστημα αὐτῶν τῶν τεσσάρων μηνῶν οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές «κέρδισαν τό παιχνίδι», ἔσωσαν τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, ἀνάβαλαν τή Συντακτική Συνέλευση, ἄρχισαν μάλιστα καί μιά σειρά διωγμούς ἐνάντια στίς ἀγροτικές ἐπιτροπές.

Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει. Ἡ πείρα ἔδειξε ὅτι μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει. Εἴτε θά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ καί στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες καί θά δοθεῖ ὅλη ἡ γῆ στούς ἀγρότες, τώρα *ἀμέσως*, πρίν ἀποφασίσει ἡ Συντακτική Συνέλευση, εἴτε οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές θά φρενάρουν τά πάντα, θά παλινορθώσουν τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων, θά ἐξοργίσουν τούς ἀγρότες καί θά ὁδηγήσουν τά πράγματα στό ξέσπασμα μιᾶς ἀφάνταστα ἄγριας ἀγροτικῆς ἐξέγερσης.

Ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἱστορία συμβαίνει καί μέ τούς καπιταλιστές πού (μέ τή βοήθεια τοῦ Παλτσίνσκι) τορπιλίζουν ἕνα λίγο-πολύ σοβαρό ἔλεγχο τῆς παραγωγῆς καί μέ τούς ἐμπόρους πού τορπιλίζουν τό μονοπώλιο σιτηρῶν καί τή ρυθμισμένη δημοκρα-

τική διανομή τοῦ ψωμιοῦ καί τῶν τροφίμων *πού ἄρχισε* ὁ Πεσεχόνοφ.

Σήμερα στή Ρωσία τό ζήτημα δέν συνίσταται καθόλου στήν ἐφεύρεση «καινούργιων μεταρυθμίσεων», στή σύλληψη «σχεδίων» γιά κάποιους «καθολικούς» μετασχηματισμούς. Κάθε ἄλλο. Ἔτσι παρουσιάζουν τό ζήτημα καί τό παρουσιάζουν συνειδητά ψεύτικα οἱ καπιταλιστές, οἱ Πότρεσοφ, οἱ Πλεχάνοφ, φωνάζοντας ἐνάντια στήν «εἰσαγωγή τοῦ σοσιαλισμοῦ», ἐνάντια στή «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου». Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ κατάσταση στή Ρωσία εἶναι τέτια, πού τά πρωτοείδωτα βάρη καί δεινά τοῦ πολέμου, ὁ πρωτάκουστος κι᾽ ὁ πιό τρομερός κίνδυνος τῆς κατερείπωσης καί τῆς πείνας ὑπόδειξαν μόνα τους τή διέξοδο, χάραξαν μόνα τους, κι᾽ ὄχι μόνο χάραξαν, μά καί πρόβαλλαν κιόλας σάν ἀπολύτως κατεπείγουσες τίς μεταρυθμίσεις καί τούς μετασχηματισμούς: τό μονοπώλιο στά σιτηρά, τόν ἔλεγχο τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς, τόν περιορισμό τῆς ἔκδοσης χαρτονομίσματος, τήν κανονική ἀνταλλαγή σιτηρῶν μέ ἐμπορεύματα κτλ.

Ὅλοι ἀναγνωρίζουν πώς τά μέτρα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, πρός αὐτήν ἀκριβῶς τήν κατεύθυνση, εἶναι ἀναπόφευκτα, κι᾽ ἄρχισαν νά ἐφαρμόζονται σέ πολλά μέρη καί ἀπό τίς πιό διαφορετικές πλευρές. *Ἄρχισαν ἤδη* νά ἐφαρμόζονται, παντοῦ ὅμως τά φρενάρει καί τά φρέναρε ἡ ἀντίσταση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ἀντίσταση πού πραγματοποιεῖται καί μέσω τῆς κυβέρνησης Κέρενσκι (πού εἶναι *στήν πράξη* κυβέρνηση πέρα γιά πέρα ἀστική καί βοναπαρτιστική), καί μέσω τοῦ γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ παλιοῦ κράτους, καί μέσω τῆς ἄμεσης καί ἔμμεσης πίεσης τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ «συμμαχικοῦ» χρηματιστικοῦ κεφαλαίου.

Δέν πάει καιρός πού ὁ Ι. Πριλεζάγεφ, θρηνώντας τήν ἀποχώρηση τοῦ Πεσεχόνοφ καί τή χρεοκοπία τῶν σταθερῶν τιμῶν, τή χρεοκοπία τοῦ μονοπωλίου τῶν σιτηρῶν, ἔγραφε στή «Ντιέλο Ναρόντα» (ἀρ. φύλ. 147):

> «Τόλμη καί ἀποφασιστικότητα — νά τί ἔλειπε ἀπό τίς κυβερνήσεις μας κάθε σύνθεσης... Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία δέν πρέπει νά περιμένει, πρέπει ἡ ἴδια νά ἀναλάβει τήν πρωτοβουλία καί νά ἐπέμβει μέ συστηματικό τρόπο στό οἰκονομικό χάος... Ἄν κάπου χρειάζονται σταθερή γραμμή καί ἀποφασιστική ἐξουσία, τότε χρειάζονται ἀκριβῶς ἐδῶ».

Τό σωστό-σωστό. Χρυσά λόγια. Μόνο πού ὁ συντάκτης δέν σκέφτηκε ὅτι τό ζήτημα τῆς σταθερῆς γραμμῆς, τῆς τόλμης καί τῆς ἀποφασιστικότητας δέν εἶναι ζήτημα προσώπων, μά εἶναι ζήτημα: ποιά *τάξη* εἶναι ἱκανή νά δείξει τόλμη καί ἀποφασιστικό-

τητα. Ἡ μόνη ἱκανή γι᾽αὐτό τάξη εἶναι τό προλεταριάτο. Ἡ τόλμη καί ἡ ἀποφασιστικότητα τῆς ἐξουσίας, ἡ σταθερή γραμμή της δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν. Ὁ Ι. Πριλεζάγεφ, χωρίς νά τό ἀντιλαμβάνεται ὁ ἴδιος, ποθεῖ μιά *τέτια δικτατορία.*

Γιατί, τί θά σήμαινε στήν πράξη μιά τέτια δικτατορία; Τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό ὅτι θά τσακιζόταν ἡ ἀντίσταση τῶν κορνιλοφικῶν καί θά ἀποκατασταινόταν καί θά ὁλοκληρωνόταν ὁ πλήρης ἐκδημοκρατισμός τοῦ στρατοῦ. Δυό μέρες μετά τήν ἐγκαθίδρυση αὐτῆς τῆς δικτατορίας, τά ἐνενήντα ἐννιά ἑκατοστά τοῦ στρατοῦ θά ἦταν ἐνθουσιώδεις ὀπαδοί της. Ἡ δικτατορία αὐτή θά ἔδινε τή γῆ στούς ἀγρότες καί πλήρη ἐξουσία στίς τοπικές ἀγροτικές ἐπιτροπές. Πῶς μπορεῖ νά ἀμφιβάλει κανείς, χωρίς νά εἶναι τρελός, ὅτι οἱ ἀγρότες θά ὑποστηρίξουν αὐτή τή δικτατορία; Αὐτό πού ἁπλῶς *ἔταξε* ὁ Πεσεχόνοφ («ἡ ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν τσακίστηκε»—αὐτά εἶπε καταλέξη ὁ Πεσεχόνοφ στόν περίφημο λόγο του στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ) ἡ δικτατορία αὐτή θά τό ἐφάρμοζε στή ζωή, θά τό ἔκανε πραγματικότητα, χωρίς νά παραμερίσει καθόλου τίς δημοκρατικές ὀργανώσεις ἐπισιτισμοῦ, ἐλέγχου κτλ., πού ἄρχισαν ἤδη νά συγκροτοῦνται, μά ἀντίθετα, θά τίς ὑποστήριζε καί θά τίς ἀνάπτυσσε, παραμερίζοντας ὅλα τά ἐμπόδια στή δουλιά τους.

Μόνο ἡ δικτατορία τῶν προλετάριων καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν εἶναι ἱκανή νά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, νά παρουσιάσει μιά πραγματικά μεγαλειώδη τόλμη καί ἀποφασιστικότητα στήν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας, νά ἐξασφαλίσει τήν ἐνθουσιώδη, ἀνεπιφύλακτη, ἀληθινά ἡρωική ὑποστήριξη τῶν μαζῶν τόσο μέσα στό στρατό, ὅσο καί μέσα στήν ἀγροτιά.

Ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ εἶναι τό μόνο πράγμα πού θά μποροῦσε νά κάνει τήν παραπέρα ἐξέλιξη βαθμιαία, εἰρηνική, ἥσυχη, τέτια πού νά ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στό ἐπίπεδο τῆς συνείδησης καί τῆς ἀπόφασης τῆς πλειοψηφίας τῶν λαϊκῶν μαζῶν, στό ἐπίπεδο τῆς ἴδιας τους τῆς πείρας. Ἐξουσία στά Σοβιέτ—θά πεῖ ὁλοκληρωτική παράδοση τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας καί τοῦ ἐλέγχου τῆς οἰκονομίας της στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες, πού *κανείς* δέν θά τολμοῦσε νά τούς προβάλλει ἀντίσταση καί πού *θά μάθαιναν γρήγορα* ἀπό τήν πείρα, θά μάθαιναν ἀπό τήν ἴδια τήν πρακτική τους νά μοιράζουν σωστά τή γῆ, τά τρόφιμα, τό ψωμί.

«Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 10,
27 (14) τοῦ Σεπτέμβρη 1917
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι Πούτ»

ΠΩΣ ΘΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΕΙ Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

(ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ)

Στίς ἀρχές τοῦ 'Απρίλη, ἐκθέτοντας τή στάση τῶν μπολσεβίκων στό ζήτημα ἄν πρέπει νά συγκληθεῖ ἡ Συντακτική συνέλευση, ἔγραφα:

«Πρέπει καί μάλιστα τό γρηγορότερο. 'Η ἐγγύηση ὅμως τῆς ἐπιτυχίας της καί τῆς σύγκλησής της εἶναι μιά: αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ καί ἑδραίωση τῆς *δύναμης* τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν, ἀγροτῶν καί λοιπῶν βουλευτῶν· ὀργάνωση καί *ἐξοπλισμός* τῶν ἐργατικῶν μαζῶν—αὐτή εἶναι ἡ μοναδική ἐγγύηση» («Τά πολιτικά κόμματα στή Ρωσία καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου». Λαϊκή βιβλιοθήκη τοῦ ἐκδοτικοῦ «Ζίζν ἰ Ζνάνιγε», βιβλίο III, σελ. 9 καί 29)*.

'Από τότε πέρασαν πέντε μῆνες καί ἡ ὀρθότητα αὐτῶν τῶν λόγων ἐπιβεβαιώθηκε ἀπό μιά σειρά κωλυσιεργίες καί ἀναβολές τῆς σύγκλησης ἀπό ὑπαιτιότητα τῶν καντέτων, τέλος, ἐπιβεβαιώθηκε περίφημα ἀπό τόν κορνιλοφισμό.

Τώρα, μέ τήν εὐκαιρία τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης πού ἦταν νά συγκληθεῖ στίς 12 τοῦ Σεπτέμβρη, θά ἤθελα νά σταθῶ σέ μιάν ἄλλη πλευρά τῆς ὑπόθεσης.

Καί ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τῶν μενσεβίκων καί ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» ἔκφρασαν τή λύπη τους, γιατί γίνεται τόσο ἀσήμαντη δουλιά γιά τή ζύμωση μέσα στούς ἀγρότες, γιά τή διαφώτιση τῆς πραγματικῆς αὐτῆς *μάζας* τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, τῆς πραγματικῆς πλειοψηφίας του. Ὅλοι καταλαβαίνουν καί παρα-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 197. *Ἡ Σύντ.*

δέχονται ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ἐξαρτᾶται ἀπό τή διαφώτιση τῶν ἀγροτῶν, ἡ δουλιά ὅμως πού γίνεται γι'αὐτό εἶναι σέ γελοῖο βαθμό ἀσήμαντη. Τούς ἀγρότες τούς ἐξαπατᾶ, τούς ἀποβλακώνει, τούς τρομοκρατεῖ ὁ βουτηγμένος στήν ψευτιά καί ἀντεπαναστατικός ἀστικός καί «κίτρινος» Τύπος, πού σέ σύγκριση μ'αὐτόν ὁ Τύπος τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων (δέν μιλάω πιά γιά τόν Τύπο τῶν μπολσεβίκων) εἶναι ἐντελῶς, μά ἐντελῶς ἀδύνατος.

Γιατί γίνεται αὐτό;

Γίνεται ἀκριβῶς γιατί τά κυβερνητικά κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων εἶναι ἀδύνατα, ἀναποφάσιστα, ἀδρανῆ, γιατί μέ τό νά μή συμφωνοῦν νά πάρουν τά Σοβιέτ ὅλη τήν ἐξουσία, ἀφήνουν τήν ἀγροτιά στήν ἀμάθεια καί στήν ἐγκατάλειψη, τή ρίχνουν «βορά» στούς καπιταλιστές καί στόν Τύπο *τους*, στή ζύμωσή *τους*.

Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, ἀποκαλώντας κομπαστικά τήν ἐπανάστασή μας μεγάλη, ξεστομίζοντας δεξιά κι'ἀριστερά ἠχηρές, μεγαλόστομες φράσεις γιά «ἐπαναστατική δημοκρατία», *στήν πράξη* ἀφήνουν τή Ρωσία στήν κατάσταση τῆς πιό συνηθισμένης, τῆς πιό μικροαστικῆς ἐπανάστασης πού, ἀφοῦ γκρέμισε τόν τσάρο, ἀφήνει ὅλα τ'ἄλλα ὅπως ἦταν πρῶτα καί δέν κάνει τίποτε, ἀπολύτως τίποτε τό σόβαρό γιά τήν πολιτική διαφώτιση τῶν ἀγροτῶν, γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἀμάθειας τῶν ἀγροτῶν, αὐτοῦ τοῦ *τελευταίου* (καί τοῦ πιό ἰσχυροῦ) φρουρίου, *φρουρίου* τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί τῶν καταπιεστῶν τοῦ λαοῦ.

'Ακριβῶς τώρα εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή νά ὑπενθυμίσουμε τό ζήτημα αὐτό. 'Ακριβῶς τώρα, στίς παραμονές τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης, δυό μῆνες πρίν ἀπό τή μέρα πού ἔχει «καθοριστεῖ» (γιά νά ξαναναβληθεῖ) ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, εἶναι κατάλληλη ἡ στιγμή νά δείξουμε μέ τί μεγάλη εὐκολία θά μποροῦσε νά διορθωθεῖ ἡ κατάσταση, τί σοβαρή δουλιά θά μποροῦσε νά γίνει γιά τήν πολιτική διαφώτιση τῶν ἀγροτῶν, ἄν... ἄν ἡ «ἐπαναστατική δημοκρατία» μας σέ εἰσαγωγικά, ἦταν πραγματικά ἐπαναστατική, δηλαδή ἱκανή νά δρᾶ ἐπαναστατικά, κι'ἄν ἦταν πραγματική δημοκρατία, δηλαδή ἄν ἔπαιρνε ὑπόψη της τή θέληση καί τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, κι'ὄχι μιᾶς μειοψηφίας καπιταλιστῶν, πού ἐξακολουθεῖ νά κρατᾶ τήν ἐξουσία στά χέρια της (κυβέρνηση Κέρενσκι) καί πού μαζί της — ἄν ὄχι ἄμεσα, τότε ἔμμεσα, ἄν ὄχι μέ τόν παλιό τρόπο, τότε μέ καινούργιο — οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι θέλουν παρόλα αὐτά «νά ἔρθουν σέ συμβιβασμό».

Οἱ καπιταλιστές (καί πίσω τους, ἀπό ἀπερισκεψία εἴτε ἀπό ἀδράνεια, πολλοί ἐσέροι καί μενσεβίκοι) ὀνομάζουν «ἐλευθερία τοῦ Τύπου» μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων, ὅπου ἡ λογοκρισία ἔχει καταργηθεῖ καί ὅλα τά κόμματα ἐκδίδουν ἐλεύθερα ὁποιεσδήποτε ἐφημερίδες.

Στήν πραγματικότητα αὐτό δέν εἶναι ἐλευθερία τοῦ Τύπου, ἀλλά ἐλευθερία ἐξαπάτησης τῶν καταπιεζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων λαϊκῶν μαζῶν ἀπό τούς πλούσιους, ἀπό τήν ἀστική τάξη.

Πραγματικά. Πάρτε λογουχάρη τίς ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας. Θά δεῖτε ἀμέσως ὅτι ὑπερέχουν τεράστια ὡς πρός τόν ἀριθμό τῶν φύλλων πού τυπώνουν οἱ ἀστικές ἐφημερίδες «Ρέτς», «Μπιρζιόβκα», «Νόβογε Βρέμια», «Ρούσκογε Σλόβο»[80] καί τά λοιπά καί οὕτω καθεξῆς (γιατί ὑπάρχουν πάρα πολλές τέτιες ἐφημερίδες). Ποῦ βασίζεται αὐτή ἡ ὑπεροχή; Δέν βασίζεται καθόλου στή θέληση τῆς πλειοψηφίας, γιατί οἱ ἐκλογές δείχνουν πώς ἡ πλειοψηφία (καί μάλιστα ἡ τεράστια πλειοψηφία) καί στίς δυό πρωτεύουσες εἶναι μέ τό μέρος τῆς δημοκρατίας, δηλαδή τῶν ἐσέρων, τῶν μενσεβίκων καί τῶν μπολσεβίκων. Τά τρία αὐτά κόμματα συγκεντρώνουν τά τρία τέταρτα ὥς τά τέσσερα πέμπτα τῶν ψήφων, ἐνῶ τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων πού ἐκδίδουν εἶναι ἀσφαλῶς μικρότερο ἀπό τό ἕνα τέταρτο ἤ ἀκόμη ἀπό τό ἕνα πέμπτο τοῦ τιράζ ὅλου τοῦ ἀστικοῦ Τύπου (πού ὅπως ξέρουμε καί βλέπουμε σήμερα, ὑπεράσπιζε ἄμεσα καί ἔμμεσα τόν κορνιλοφισμό).

Γιατί γίνεται αὐτό;

Ὅλοι ξέρουν θαυμάσια τό γιατί. Γιατί ἡ ἔκδοση ἐφημερίδας εἶναι μιά μεγάλη καί ἐπικερδής καπιταλιστική ἐπιχείρηση, ὅπου οἱ πλούσιοι τοποθετοῦν ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια ρούβλια. Ἡ «ἐλευθερία τοῦ Τύπου» τῆς ἀστικῆς κοινωνίας συνίσταται στήν ἐλευθερία *τῶν πλουσίων* νά ἐξαπατοῦν, νά διαφθείρουν, νά ἀποβλακώνουν συστηματικά, σταθερά, καθημερινά μέ ἑκατομμύρια φύλλα τίς ἐκμεταλλευόμενες καί καταπιεζόμενες μάζες τοῦ λαοῦ, τή φτωχολογιά.

Αὐτή εἶναι ἡ ἁπλή, ἡ πασίγνωστη, ἡ ἐξόφθαλμη ἀλήθεια, πού ὅλοι τή βλέπουν, ὅλοι τή νιώθουν, ὅμως «σχεδόν ὅλοι» τήν παρασιωποῦν «ντροπαλά», τήν ἀντιπαρέρχονται δειλά.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, μπορεῖ ἄραγε νά καταπολεμηθεῖ ἕνα τόσο κατάφωρο κακό καί πῶς μπορεῖ νά καταπολεμηθεῖ;

Πρίν ἀπ'ὅλα ὑπάρχει ἕνα ἁπλούστατο, σοβαρότατο καί νομιμότατο μέσο, πού ἀπό καιρό τό ἔχω ὑποδείξει στήν

«Πράβντα»* καί εἶναι ἰδιαίτερα κατάλληλη ἡ στιγμή νά τό ὑπενθυμίσω τώρα πού πλησιάζει ἡ 12 τοῦ Σεπτέμβρη, καί πού οἱ ἐργάτες πρέπει πάντα νά τό ἔχουν ὑπόψη τους, γιατί εἶναι ζήτημα ἄν θά μπορέσουν νά τά βγάλουν πέρα χωρίς αὐτό τό μέσο, ὅταν θά κατακτήσουν τήν πολιτική ἐξουσία.

Τό μέσο αὐτό εἶναι τό κρατικό μονοπώλιο στίς ἰδιωτικές ἀγγελίες πού δημοσιεύουν οἱ ἐφημερίδες.

Κοιτάξτε τίς ἐφημερίδες «Ρούσκογε Σλόβο», «Νόβογε Βρέμια», «Μπιρζιόβκα», «Ρέτς» κτλ.—καί θά δεῖτε ἕνα σωρό ἰδιωτικές ἀγγελίες, πού δίνουν ἕνα τεράστιο, καί μάλιστα τό κυριότερο εἰσόδημα στούς καπιταλιστές πού ἐκδίδουν αὐτές τίς ἐφημερίδες. Ἔτσι κάνουν τίς δουλιές τους, ἔτσι πλουτίζουν, *ἔτσι ἐμπορεύονται τό δηλητήριο γιά τό λαό* ὅλες οἱ ἀστικές ἐφημερίδες σέ ὅλο τόν κόσμο.

Στήν Εὐρώπη ὑπάρχουν ἐφημερίδες, πού τό τιράζ τους φτάνει τό ἕνα τρίτο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλης, πού βγαίνουν (λογουχάρη 80 000 φύλλα σέ πληθυσμό 240 000 κατοίκους) καί πού διανέμονται *δωρεάν σέ κάθε* κατοικία, ἀφήνοντας συνάμα ἕνα καλό εἰσόδημα στούς ἐκδότες τους. Οἱ ἐφημερίδες αὐτές ζοῦν ἀπό τίς ἀγγελίες, γιά τίς ὁποῖες πληρώνουν οἱ ἰδιῶτες, καί ἡ δωρεάν διανομή τῆς ἐφημερίδας σέ κάθε κατοικία ἐξασφαλίζει τήν καλύτερη διάδοση τῶν ἀγγελιῶν.

Μπαίνει τό ἐρώτημα, γιατί νά μήν μπορεῖ μιά δημοκρατία, πού αὐτοαποκαλεῖται ἐπαναστατική, νά ἐφαρμόσει ἕνα τέτιο μέτρο, ὅπως εἶναι ἡ ἐπιβολή κρατικοῦ μονοπωλίου στίς ἰδιωτικές ἀγγελίες τῶν ἐφημερίδων καί ἡ ἀπαγόρευση δημοσίευσης ἀγγελιῶν ὁπουδήποτε ἀλλοῦ, *ἐκτός* ἀπό τίς ἐφημερίδες πού ἐκδίδουν τά Σοβιέτ στίς ἐπαρχίες καί στίς πόλεις καί τό *Κεντρικό Σοβιέτ* στήν Πετρούπολη γιά ὅλη τή Ρωσία; Γιατί νά εἶναι ὑποχρεωμένη ἡ «ἐπαναστατική» δημοκρατία νά ἀνέχεται ἕνα τέτιο πράγμα, ὅπως τόν πλουτισμό ἀπό τίς ἰδιωτικές ἀγγελίες τῶν πλουτοκρατῶν, τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κορνίλοφ, αὐτῶν πού διαδίδουν ψευτιές καί συκοφαντίες ἐνάντια στά Σοβιέτ;

Ἕνα τέτιο μέτρο θά ἦταν ὁπωσδήποτε δίκαιο μέτρο. Θά ἔδινε τεράστια ὀφέλη καί σ'ἐκείνους πού δημοσιεύουν τίς ἰδιωτικές ἀγγελίες, καί σ'ὅλο τό λαό, καί ἰδιαίτερα στήν πιό καταπιεζόμενη καί πιό ἀμόρφωτη ἀγροτιά, πού θά ἀποκτοῦσε τή δυνατότητα νά ἔχει ἔναντι μηδαμινῆς πληρωμῆς, ἤ ἀκόμη

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 348-349. *Ἡ Σύντ.*

καί δωρεάν, *σοβιετικές* ἐφημερίδες μέ παραρτήματα γιά τούς ἀγρότες.

Γιατί δέν πραγματοποιεῖται αὐτό; Μόνο καί μόνο γιατί ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία καί τό κληρονομικό δικαίωμα (πάνω στά εἰσοδήματα πού προέρχονται ἀπό τίς ἀγγελίες) εἶναι ἱερά γιά τούς κυρίους καπιταλιστές. Καί εἶναι δυνατό στήν περίοδο τῆς δεύτερης ρωσικῆς ἐπανάστασης νά παραδέχεσαι ὅτι τό δικαίωμα αὐτό εἶναι «ἱερό» καί παράλληλα νά αὐτοτιτλοφορεῖσαι ἐπαναστάτης δημοκράτης τοῦ 20οῦ αἰώνα;!

Θά μᾶς ποῦν: μά αὐτό εἶναι παράβαση τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου.

Δέν εἶναι ἀλήθεια. Αὐτό θά ἦταν ἐπέκταση καί ἀποκατάσταση τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου. Γιατί ἐλευθερία τοῦ Τύπου θά πεῖ: νά μποροῦν νά δημοσιεύονται ἐλεύθερα ὅλες οἱ γνῶμες *ὅλων* τῶν πολιτῶν.

Τώρα ὅμως; Τώρα *μόνο* οἱ πλούσιοι καί τά μεγάλα κόμματα ἔχουν αὐτό τό μονοπώλιο. 'Ενῶ, ἄν ἐκδίδονταν μεγάλες *σοβιετικές* ἐφημερίδες, στίς ὁποῖες θά δημοσιεύονταν ὅλες οἱ ἀγγελίες, θά μποροῦσε νά ἐξασφαλιστεῖ ἀπόλυτα ἡ δυνατότητα σ'ἕνα πολύ μεγαλύτερο ἀριθμό πολιτῶν, λογουχάρη, σέ κάθε ὁμάδα πού θά συγκέντρωνε ἕναν ὁρισμένο ἀριθμό ὑπογραφῶν, νά ἐκφράζουν τίς γνῶμες τους. Μέ μιά τέτια μεταρύθμιση ἡ ἐλευθερία τοῦ Τύπου θά γινόταν *στήν πράξη* πιό δημοκρατική, θά γινόταν ἀσύγκριτα πιό πλήρης.

Θά μᾶς ποῦν ὅμως: ποῦ θά βροῦμε τυπογραφεῖα καί χαρτί;

Ἄ, ὥστε ἔτσι!!! Δέν πρόκειται γιά τήν «ἐλευθερία τοῦ Τύπου», ἀλλά γιά τήν ἱερή ἰδιοκτησία τῶν ἐκμεταλλευτῶν πάνω στά τυπογραφεῖα καί τά ἀποθέματα χαρτιοῦ πού ἅρπαξαν!!!

Γιά ποιό λόγο ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀναγνωρίζουμε τό ἱερό αὐτό δικαίωμα; Κατά τί εἶναι καλύτερο αὐτό τό «δικαίωμα» νά κυκλοφορεῖς ψεύτικες εἰδήσεις ἀπό τό «δικαίωμα» νά ἐξουσιάζεις δουλοπάροικους ἀγρότες;

Γιατί σέ καιρό πολέμου νά ἐπιτρέπονται καί νά γίνονται παντοῦ κάθε λογῆς ἐπιτάξεις—καί κτιρίων, καί κατοικιῶν, καί ὀχημάτων, καί ἀλόγων, καί σιτηρῶν, καί μετάλλων—καί νά εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἐπίταξη τῶν τυπογραφείων καί τοῦ χαρτιοῦ;

Ὄχι, τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες μποροῦν νά τούς ἐξαπατήσουν γιά ἕνα διάστημα, παρασταίνοντάς τους τά μέτρα αὐτά σάν ἄδικα ἤ σάν δυσκολοπραγματοποίητα, ἡ ἀλήθεια ὅμως θά θριαμβεύσει.

Ἡ κρατική ἐξουσία μέ τή μορφή τῶν Σοβιέτ θά πάρει *ὅλα* τά τυπογραφεῖα καί *ὅλο* τό χαρτί καί θά τά μοιράσει *δίκαια*: πρῶτ'ἀπόλα—στό κράτος, πρός τό συμφέρον τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, τῆς πλειοψηφίας τῶν φτωχῶν, ἰδιαίτερα τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, πού ἐπί αἰῶνες τούς βασάνιζαν, τούς κατάτρεχαν καί τούς ἀποβλάκωναν οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές.

Δεύτερο—στά μεγάλα κόμματα, πού συγκεντρώνουν λογουχάρη στίς δυό πρωτεύουσες ἑκατό ἤ διακόσιες χιλιάδες ψήφους.

Τρίτο—στά μικρότερα κόμματα καί σέ συνέχεια σέ ὁποιαδήποτε ὁμάδα πολιτῶν, πού ἔχει ὁρισμένο ἀριθμό μελῶν ἤ πού ἔχει συγκεντρώσει ἕνα ὁρισμένο ἀριθμό ὑπογραφῶν.

Νά ποιά κατανομή τοῦ χαρτιοῦ καί τῶν τυπογραφείων θά ἦταν δίκαιη καί πραγματοποιήσιμη χωρίς κανένα κόπο, ἄν ἡ ἐξουσία βρισκόταν στά χέρια τῶν Σοβιέτ.

Καί τότε, δυό μῆνες πρίν ἀπό τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, θά μπορούσαμε νά βοηθήσουμε πραγματικά τούς ἀγρότες, νά ἐξασφαλίσουμε τή δυνατότητα σέ *κάθε* μεγάλο κόμμα νά στέλνει σέ *κάθε* χωριό καμιά δεκαριά μπροσοῦρες (ἤ φύλλα ἐφημερίδας, ἤ εἰδικά παραρτήματα) σέ *ἑκατομμύρια* ἀντίτυπα.

Νά ποιά θά ἦταν *«ἐπαναστατική-δημοκρατική»* προετοιμασία τῶν ἐκλογῶν γιά τή Συντακτική Συνέλευση, ποιά θά ἦταν βοήθεια στό χωριό ἀπομέρους τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν καί στρατιωτῶν, ποιά θά ἦταν κρατική συμβολή στή διαφώτιση, κι'ὄχι στήν ἀποβλάκωση καί στήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ, ποιά θά ἦταν πραγματική ἐλευθερία τοῦ Τύπου *γιά ὅλους*, καί ὄχι γιά τούς πλούσιους, ποιό θά ἦταν ξέκομμα ἀπό τό καταραμένο, δουλικό παρελθόν, πού μᾶς κάνει νά ἀνεχόμαστε τό γεγονός ὅτι οἱ πλούσιοι ἔχουν βάλει στό χέρι τό μεγάλο ἔργο τῆς ἐνημέρωσης καί τῆς ἐκπαίδευσης τῆς ἀγροτιᾶς.

«Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 11,
28 (15) τοῦ Σεπτέμβρη 1917
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι Πούτ»

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΑΝΕ ΝΑ ΜΑΣ ΤΡΟΜΑΞΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Ἡ ἀστική τάξη, τρομαγμένη ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀρνήθηκαν νά συνασπιστοῦν μέ τούς καντέτους, ὅτι ἡ δημοκρατία θά μπορέσει νά σχηματίσει θαυμάσια μιά κυβέρνηση χωρίς τούς καντέτους καί νά κυβερνήσει τή Ρωσία ἐνάντια στά συμφέροντά τους, προσπαθεῖ μέ ὅλες της τίς δυνάμεις νά τρομάξει τή δημοκρατία.

Προσπάθησε νά προκαλέσεις ὅσο μπορεῖς περισσότερο τρόμο — αὐτό εἶναι τό σύνθημα ὅλου τοῦ ἀστικοῦ Τύπου. Προσπάθησε νά προκαλέσεις τόν τρόμο μ'ὅλες σου τίς δυνάμεις! Μέ ψέματα, μέ συκοφαντίες — ἀρκεῖ νά σπείρεις τόν τρόμο!

Πάει νά μᾶς τρομάξει ἡ «Μπιρζιόβκα», σκαρώνοντας διάφορες πληροφορίες γιά δράση τῶν μπολσεβίκων. Πάει νά μᾶς τρομάξει, διαδίδοντας φῆμες πώς παραιτήθηκε ὁ Ἀλεξέγεφ καί ὑπάρχει κίνδυνος νά σπάσουν οἱ γερμανοί τό μέτωπο τῆς Πετρούπολης, λές καί τά γεγονότα δέν ἔχουν ἀποδείξει ὅτι ἀκριβῶς οἱ κορνιλοφικοί στρατηγοί (ὅπου ἀνήκει ὁπωσδήποτε καί ὁ Ἀλεξέγεφ) εἶναι ἱκανοί νά ἀνοίξουν στούς γερμανούς τό μέτωπο τῆς Γαλικίας καί μπροστά στή Ρίγα, καί μπροστά στήν Πετρούπολη, πώς ἀκριβῶς οἱ κορνιλοφικοί στρατηγοί προκαλοῦν τό μεγαλύτερο μίσος τοῦ στρατοῦ στό Γενικό ἐπιτελεῖο.

Προσπαθοῦν νά προσδόσουν πολύ «σοβαρή» καί πειστική ὄψη σ'αὐτή τή μέθοδο τρομοκράτησης τῆς δημοκρατίας, ἐπικαλούμενοι τόν κίνδυνο τοῦ «ἐμφυλίου πολέμου». Ἀπ'ὅλες τίς μεθόδους τρομοκράτησης, ἡ πιό διαδομένη εἶναι ἴσως ἡ τρομοκράτηση μέ τόν μπαμπούλα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Νά πῶς διατύπωσε τή συνηθισμένη αὐτή ἰδέα, πού ἔχει μεγάλη πέραση στούς κύκλους τῶν φιλισταίων, ἡ ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας στό Ροστόφ τοῦ Ντόν στήν ἀπόφασή της τῆς 1 τοῦ Σεπτέμβρη («Ρέτς», ἀρ. φύλ. 210):

«...Ἡ ἐπιτροπή πιστεύει πώς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μπορεῖ νά σαρώσει ὅλες τίς κατακτήσεις τῆς ἐπανάστασης καί νά πνίξει σέ ποταμούς αἵματος τή νεαρή καί ἀδύνατη ἀκόμη ἐλευθερία μας καί γι'αὐτό ἔχει τή γνώμη ὅτι μιά ἐνεργητική διαμαρτυρία ἐνάντια στό βάθεμα τῆς ἐπανάστασης, πού

ὑπαγορεύεται ἀπό ἀπραγματοποίητες σοσιαλιστικές οὐτοπίες, εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά διασωθοῦν οἱ κατακτήσεις τῆς ἐπανάστασης...».

Ἐδῶ εἶναι ἐκφρασμένη μέ τήν πιό σαφή, συγκεκριμένη, καλοζυγισμένη καί διεξοδική μορφή ἡ βασική σκέψη πού τή συναντᾶμε κάθε λίγο καί λιγάκι στά κύρια ἄρθρα τῆς «Ρέτς», στά ἄρθρα τοῦ Πλεχάνοφ καί τοῦ Πότρεσοφ, στά κύρια ἄρθρα τῶν μενσεβίκικων ἐφημερίδων κτλ. κτλ. Γι'αὐτό, δέν θά ἦταν ἄσκοπο νά σταθοῦμε πιό ἀναλυτικά σ'αὐτή τή σκέψη.

Θά προσπαθήσουμε νά ἀναλύσουμε τό ζήτημα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου πιό συγκεκριμένα, στηριζόμενοι κοντά στ'ἄλλα στήν ἑξάμηνη πείρα πού ἀποκτήσαμε ἤδη ἀπό τήν ἐπανάστασή μας. Ἡ πείρα αὐτή, πού συμφωνεῖ ἐντελῶς μέ τήν πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων τῆς Εὐρώπης, ἀρχίζοντας ἀπό τά τέλη τοῦ 18ου αἰώνα, μᾶς δείχνει πώς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι ἡ πιό ὀξυμένη μορφή τῆς ταξικῆς πάλης, ὅταν μιά σειρά οἰκονομικές καί πολιτικές συγκρούσεις καί μάχες, μέ τό νά ἐπαναλαβαίνονται, νά πληθαίνουν, νά πλαταίνουν καί νά ὀξύνονται φτάνουν νά μετατρέπονται σέ πάλη μέ τό ὅπλο στό χέρι τῆς μιᾶς τάξης ἐνάντια στήν ἄλλη τάξη. Τίς πιό πολλές φορές — καί μάλιστα, θά λέγαμε, σχεδόν ἀποκλειστικά — στίς κάπως ἐλεύθερες καί προηγμένες χῶρες βλέπουμε ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος γίνεται ἀνάμεσα στίς τάξεις ἐκεῖνες, πού τίς ἀντιθέσεις τους τίς γεννάει καί τίς βαθαίνει ὅλη ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τῆς νεότερης κοινωνίας σέ ὅλο τόν κόσμο, δηλαδή ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο.

Ἔτσι καί στούς ἕξι μῆνες ὕπαρξης τῆς ἐπανάστασής μας ζήσαμε στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη καί στίς 3-4 τοῦ Ἰούλη πολύ ἰσχυρές αὐθόρμητες ἐκρήξεις, πού μᾶς ἔφερναν πολύ κοντά στήν ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπό τήν πλευρά τοῦ προλεταριάτου. Καί ἡ ἐξέγερση τοῦ Κορνίλοφ ἦταν μιά στρατιωτική συνωμοσία πού τήν ὑποστήριζαν οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές, μέ ἐπικεφαλῆς τό Κόμμα τῶν καντέτων, συνωμοσία πού ὁδήγησε ἤδη στήν οὐσιαστική ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπό τήν πλευρά τῆς ἀστικῆς τάξης.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα. Αὐτή εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἐπανάστασής μας. Κι'ἀπό αὐτή τήν ἱστορία πρέπει κατά πρῶτο λόγο νά διδασκόμαστε, τήν πορεία της καί τήν ταξική της σημασία, πρέπει κατά πρῶτο λόγο νά μελετᾶμε βαθιά.

Ἄς δοκιμάσουμε νά συγκρίνουμε τά πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ προλεταριάτου μέ τά πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τῆς ἀστικῆς τάξης στή Ρωσία ἀπό τήν ἄποψη: 1) τοῦ αὐθόρμητου τοῦ κινήματος, 2) τῶν σκοπῶν του, 3)

τῆς συνειδητότητας τῶν μαζῶν πού πῆραν μέρος σ'αὐτό, 4) τῆς δύναμης τοῦ κινήματος, 5) τῆς ἐπιμονῆς του. Πιστεύουμε πώς ἄν ὅλα τά κόμματα πού σήμερα εὐκαιριακά «πετοῦν στά χαμένα» τίς λέξεις «ἐμφύλιος πόλεμος», τοποθετοῦσαν τό ζήτημα ἔτσι καί προσπαθοῦσαν νά κάνουν μιά οὐσιαστική μελέτη τῶν πρώτων στοιχείων τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἡ συνειδητότητα ὅλης τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης θά ἀνέβαινε πολύ, πάρα πολύ.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τόν αὐθόρμητο χαρακτήρα τοῦ κινήματος. Γιά τά γεγονότα τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη ἔχουμε τίς ὁμολογίες τέτιων μαρτύρων, ὅπως ἡ μενσεβίκικη ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί ἡ ἐσέρικη «Ντιέλο Ναρόντα», πού παραδέχτηκαν τό *γεγονός* ὅτι τό κίνημα φούντωνε αὐθόρμητα. Γιά τίς ὁμολογίες αὐτές μίλησα σέ ἄρθρο μου στήν ἐφημερίδα «Προλετάρσκογε Ντιέλο». Τό ἄρθρο αὐτό κυκλοφόρησε σέ χωριστό φυλλάδιο μέ τόν τίτλο «Ἀπάντηση στούς συκοφάντες»*. Ἀλλά, γιά πολύ εὐνόητους λόγους, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ὑπερασπίζοντας τόν ἑαυτό τους, τή συμμετοχή τους στούς διωγμούς τῶν μπολσεβίκων, ἐξακολουθοῦν νά ἀρνοῦνται ἐπίσημα τόν αὐθόρμητο χαρακτήρα τοῦ ξεσπάσματος τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη.

Γιά τήν ὥρα ἄς ἀφήσουμε κατά μέρος αὐτό πού εἶναι ἀμφισβητήσιμο. Ἄς σταθοῦμε στό ἀναμφισβήτητο. Κανένας δέν ἀμφισβητεῖ τόν αὐθόρμητο χαρακτήρα τοῦ κινήματος τῆς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη. Στό αὐθόρμητο αὐτό κίνημα προσχώρησε τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων μέ τό σύνθημα: «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», προσχώρησε ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπό τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων καί ὁ μακαρίτης Λίντε, πού κατέβασε στό δρόμο 30 000 ἔνοπλους στρατιῶτες, ἀποφασισμένους νά συλλάβουν τήν κυβέρνηση. (Ἐξάλλου, τό σημειώνουμε σέ παρένθεση, τό γεγονός τῆς καθόδου τοῦ στρατοῦ δέν ἔχει ἐξεταστεῖ καί μελετηθεῖ. Ὅταν ὅμως καλοσκεφθεῖ κανείς τό γεγονός αὐτό, τοποθετώντας τήν 20 τοῦ Ἀπρίλη μέσα στήν ἱστορική ἀλληλουχία τῶν γεγονότων, δηλαδή βλέποντάς τη σάν ἕνα κρίκο τῆς ἁλυσίδας πού ξετυλίγεται ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 29 τοῦ Αὐγούστου, γίνεται φανερό πώς τό φταίξιμο καί τό λάθος τῶν μπολσεβίκων βρισκόταν στό ὅτι ἡ τακτική τους *δέν ἦταν ἀρκετά* ἐπαναστατική, καί ὄχι στό ὅτι ἦταν ὑπερβολικά ἐπαναστατική, ὅπως μᾶς κατηγοροῦν οἱ φιλισταῖοι.)

Ἔτσι λοιπόν, ὁ αὐθόρμητος χαρακτήρας τοῦ κινήματος, τό ὁποῖο ὁδηγεῖ στήν ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπό τό προλεταριάτο, εἶναι ἀναμφισβήτητος. Στόν κορνιλοφισμό ὅμως

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 21-32. *Ἡ Σύντ.*

δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά μοιάζει ἔστω καί ἀπό μακριά μέ αὐθόρμητο: ἐδῶ ὑπάρχει μόνο μιά συνωμοσία στρατηγῶν πού ὑπολόγιζαν νά παρασύρουν μέρος τοῦ στρατοῦ μέ τήν ἀπάτη καί μέ τή δύναμη τῆς διαταγῆς.

Τό ὅτι ὁ αὐθόρμητος χαρακτήρας τοῦ κινήματος εἶναι μιά ἔνδειξη πώς τό κίνημα ἔχει βαθιές ρίζες στίς μάζες, ὅτι οἱ ρίζες του εἶναι γερές, πώς δέν μπορεῖ κανείς νά τό ξεριζώσει, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἔχει ἔρεισμα, ἡ ἀστική ἀντεπανάσταση δέν ἔχει κανένα ἔρεισμα, νά τί δείχνουν τά γεγονότα γιά τόν αὐθόρμητο χαρακτήρα τοῦ κινήματος.

Ἄς ἐξετάσουμε τούς σκοπούς τοῦ κινήματος. Τό κίνημα τῆς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη βρισκόταν πάρα πολύ κοντά στά μπολσεβίκικα συνθήματα, καί τό κίνημα τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη φούντωνε, συνδεμένο ἄμεσα μέ τά συνθήματα αὐτά, κάτω ἀπό τήν ἐπιροή καί τήν καθοδήγησή τους. Γιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς, γιά εἰρήνη καί ἄμεση πρόταση εἰρήνης, γιά δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων—γι'αὐτούς τούς κύριους *σκοπούς* τοῦ προλεταριακοῦ ἐμφυλίου πολέμου τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων μίλησε ἐντελῶς ἀνοιχτά, συγκεκριμένα, καθαρά καί ξάστερα, εἰς ἐπήκοον ὅλων, στίς ἐφημερίδες του καί στήν προφορική του προπαγάνδα.

Ὁσοναφορᾶ τούς σκοπούς τοῦ κορνιλοφισμοῦ τό ξέρουμε ὅλοι, καί κανένας ἀπό τίς γραμμές τῆς δημοκρατίας δέν τό ἀμφισβητεῖ, ὅτι οἱ σκοποί αὐτοί ἦταν ἡ δικτατορία τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης, ἡ διάλυση τῶν Σοβιέτ, ἡ προετοιμασία τῆς παλινόρθωσης τῆς μοναρχίας. Τό Κόμμα τῶν καντέτων, αὐτό τό κύριο κορνιλοφικό κόμμα (σημειώνουμε μέ τήν εὐκαιρία, πώς θά ἔπρεπε νά ἀρχίσουμε νά τό λέμε τώρα κορνιλοφικό), πού ἔχει στή διάθεσή του περισσότερες ἐφημερίδες καί μεγαλύτερες δυνάμεις ζύμωσης ἀπό τούς μπολσεβίκους, δέν ἀποφάσισε ποτέ, καί δέν ἀποφασίζει νά μιλήσει ἀνοιχτά στό λαό, οὔτε γιά δικτατορΐα τῆς ἀστικῆς τάξης, οὔτε γιά διάλυση τῶν Σοβιέτ, οὔτε γιά τούς σκοπούς τοῦ Κορνίλοφ γενικά!

Σχετικά μέ τούς σκοπούς τοῦ κινήματος τά γεγονότα μαρτυροῦν ὅτι ὁ προλεταριακός ἐμφύλιος πόλεμος μπορεῖ νά παρουσιάσει ἀνοιχτά στό λαό τούς τελικούς σκοπούς του, κατακτώντας ἔτσι τή συμπάθεια τῶν ἐργαζομένων, ἐνῶ ὁ ἀστικός ἐμφύλιος πόλεμος, μόνο συγκαλύπτοντας τούς σκοπούς του μπορεῖ νά προσπαθήσει νά πάρει μαζί του ἕνα μέρος τῶν μαζῶν· ἀπό δῶ πηγάζει ἡ τεράστια διαφορά πού ὑπάρχει στό ζήτημα τῆς συνειδητότητας τῶν μαζῶν.

Σχετικά μ'αὐτό τό ζήτημα δέν ὑπάρχουν, ὅπως φαίνεται, ἄλλα ἀντικειμενικά στοιχεῖα, ἐκτός μόνο ἀπ'αὐτά πού ἀφοροῦν τήν κομματική ἐπιροή καί τίς ἐκλογές. Ἄλλα στοιχεῖα πού νά μᾶς ἐπιτρέπουν νά σχηματίσουμε ἀκριβή ἰδέα γιά τή συνειδητότητα τῶν μαζῶν, σάν νά μήν ὑπάρχουν. Ὅτι τό προλεταριακά-ἐπαναστατικό κίνημα καθοδηγεῖται ἀπό τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, καί τό ἀστικό ἀντεπαναστατικό ἀπό τό Κόμμα τῶν καντέτων, αὐτό εἶναι ξεκάθαρο καί ζήτημα εἶναι ἄν θά μποροῦσε νά ἀμφισβητηθεῖ ὕστερα ἀπό τήν ἑξάμηνη πείρα τῆς ἐπανάστασης. Σχετικά μέ τό πρόβλημα πού ἐξετάζουμε, μποροῦμε νά κάνουμε τρεῖς συγκρίσεις οὐσιαστικοῦ χαρακτήρα. Ἡ σύγκριση τῶν ἐκλογῶν τοῦ Μάη γιά τά συνοικιακά Δημοτικά Συμβούλια τῆς Πετρούπολης μέ τίς ἐκλογές τοῦ Αὐγούστου γιά τό Κεντρικό Δημοτικό Συμβούλιο δείχνει μείωση τῶν ψήφων τῶν καντέτων καί τεράστια αὔξηση τῶν ψήφων τῶν μπολσεβίκων. Ὁ καντέτικος Τύπος ὁμολογεῖ ὅτι ὅπου ὑπάρχουν συγκεντρωμένες μάζες ἐργατῶν ἤ στρατιωτῶν, ἐκεῖ, κατά γενικό κανόνα, βρίσκεται καί ἡ δύναμη τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Ὕστερα, ἡ συνειδητή συμμετοχή τῶν *μαζῶν* στά διάφορα κόμματα μέ τήν ἔλλειψη κάθε στατιστικοῦ στοιχείου σχετικά μέ τήν αὐξομείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν κομμάτων, τήν προσέλευση στίς συνελεύσεις κτλ., μπορεῖ νά ἐλεγχθεῖ συγκεκριμένα μόνο μέ βάση τά στοιχεῖα πού δημοσιεύτηκαν σχετικά μέ τούς χρηματικούς ἐράνους γιά τό Κόμμα. Τά στοιχεῖα αὐτά μαρτυροῦν πώς οἱ μπολσεβίκοι ἐργάτες ἔδειξαν τεράστιο καί μαζικό ἡρωισμό στόν ἔρανο γιά τήν «Πράβντα», γιά τίς ἐφημερίδες πού κλείνονται κτλ. Ἀπολογισμοί τοῦ ἐράνου δημοσιεύονταν τακτικά. Στούς καντέτους δέν βλέπουμε νά γίνεται τίποτε παρόμοιο· ἡ κομματική τους δράση «τροφοδοτεῖται», πράγμα ὁλοφάνερο, ἀπό τίς εἰσφορές τῶν πλουσίων. Δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἐνεργητικῆς βοήθειας ἀπομέρους τῶν μαζῶν.

Τέλος, ἡ σύγκριση τῶν κινημάτων τῆς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη καί τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη ἀπό τή μιά, καί τοῦ κορνιλοφισμοῦ ἀπό τήν ἄλλη δείχνει πώς οἱ μπολσεβίκοι λένε ἀνοιχτά στίς μάζες ποιός εἶναι ὁ ἐχθρός τους στόν ἐμφύλιο πόλεμο, δηλαδή: ἡ ἀστική τάξη, οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές. Ὁ κορνιλοφισμός ἔδειξε ἤδη ὅτι τά στρατεύματα πού ἀκολούθησαν τόν Κορνίλοφ τά *ἐξαπάτησαν ἀνοιχτά,* πράγμα πού φάνηκε ἀπό τήν πρώτη στιγμή, ὅταν ἡ «ἄγρια μεραρχία» καί οἱ φάλαγγες τοῦ Κορνίλοφ ἀντιμετώπισαν τούς ὑπερασπιστές τῆς Πετρούπολης.

Παρακάτω. Τί στοιχεῖα ὑπάρχουν γιά τή *δύναμη* τοῦ προλε-

ταριάτου καί τῆς ἀστικῆς τάξης στόν ἐμφύλιο πόλεμο; Ἡ δύναμη τῶν μπολσεβίκων βρίσκεται μόνο στόν ἀριθμό τῶν προλεταρίων, στή συνειδητότητά τους, στίς συμπάθειες πού τρέφουν τά «κάτω στρώματα» τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων (δηλαδή οἱ ἐργάτες καί οἱ φτωχοί ἀγρότες) γιά τά μπολσεβίκικα συνθήματα. Εἶναι γεγονός ὅτι αὐτά ἀκριβῶς τά συνθήματα ἀκολούθησε ἡ *πλειοψηφία* τῶν δραστήριων ἐπαναστατικῶν μαζῶν τῆς Πετρούπολης στίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη καί στίς 18 τοῦ Ἰούνη, καί στίς 3-4 τοῦ Ἰούλη.

Παράλληλα ἡ σύγκριση τῶν στοιχείων γιά τίς «κοινοβουλευτικές» ἐκλογές μέ τά στοιχεῖα γιά τά παραπάνω μαζικά κινήματα, ἐπιβεβαιώνει ἀπόλυτα, ὁσοναφορᾶ τή Ρωσία, μιά διαπίστωση, πού ἔγινε πολλές φορές στή Δύση, καί συγκεκριμένα: *ἡ δύναμη* τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπίδρασής του *πάνω στίς μάζες* καί τῆς προσέλκυσής τους στόν ἀγώνα, εἶναι ἀσύγκριτα *μεγαλύτερη* στόν *ἐξωκοινοβουλευτικό* ἀγώνα, παρά στόν κοινοβουλευτικό. Ἡ διαπίστωση αὐτή ἔχει μεγάλη σπουδαιότητα γιά τό ζήτημα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Εἶναι εὐνόητο γιά ποιό λόγο ὅλες οἱ συνθῆκες καί ὅλη ἡ κατάσταση τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀγώνα καί τῶν ἐκλογῶν μειώνουν τή δύναμη τῶν καταπιεζόμενων τάξεων σέ σύγκριση μέ τή δύναμη πού οἱ τάξεις αὐτές μποροῦν πραγματικά νά παρατάξουν στόν ἐμφύλιο πόλεμο.

Ἡ δύναμη τῶν καντέτων καί τοῦ κινήματος τοῦ κορνιλοφισμοῦ βρίσκεται στή δύναμη τοῦ *πλούτου*. Ὅτι τό ἀγγλογαλλικό κεφάλαιο καί ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι *ὑπέρ* τῶν καντέτων καί *ὑπέρ* τοῦ κινήματος τοῦ κορνιλοφισμοῦ, ἀποδείχτηκε ἀπό μιά ὁλόκληρη σειρά πολιτικῶν ἐκδηλώσεων καί ἀπό τόν Τύπο. Εἶναι πασίγνωστο μέ ποιό τρόπο ὅλη ἡ «δεξιά» τῆς σύσκεψης τῆς Μόσχας τῆς 12 τοῦ Αὐγούστου ὑπεράσπιζε λυσσαλέα τούς Κορνίλοφ καί Καλέντιν. Εἶναι πασίγνωστο πῶς ὁ γαλλικός καί ὁ ἀγγλικός ἀστικός Τύπος «βοηθοῦσε» τόν Κορνίλοφ. Ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι πῆρε βοήθεια ἀπό τίς *τράπεζες*.

Ὅλη ἡ δύναμη τοῦ πλούτου τάχθηκε μέ τό μέρος τοῦ Κορνίλοφ, καί ὅμως τί ἀξιοθρήνητη καί γοργή χρεοκοπία! Κοινωνικές δυνάμεις πού ὑποστηρίζουν τούς κορνιλοφικούς, ἐκτός ἀπό τούς πλούσιους, μποροῦν νά θεωροῦνται μόνο δυό: ἡ «ἄγρια μεραρχία» καί οἱ κοζάκοι. Στήν πρώτη περίπτωση πρόκειται *μόνο* γιά τή δύναμη τοῦ σκοταδισμοῦ καί τῆς ἀπάτης. Ἡ δύναμη αὐτή εἶναι τόσο πιό τρομερή, ὅσο περισσότερο ἐξακολουθεῖ νά μένει ὁ Τύπος στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό

προλεταριάτο, νικώντας στόν ἐμφύλιο πόλεμο, θά ξεκαθάριζε ἀμέσως κι᾽ἀπό τή ρίζα της *αὐτή* τήν πηγή «δύναμης».

῾Οσοναφορᾶ τούς κοζάκους, ἔχουμε ἐδῶ ἕνα στρῶμα τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἀποτελεῖται ἀπό πλούσιους, μικρούς ἤ μεσαίους γαιοκτήμονες (ἡ μέση γαιοκτησία εἶναι περίπου 50 ντεσιατίνες) μιᾶς ἀπό τίς ἀκρινές περιοχές τῆς Ρωσίας, πού διατήρησαν πάρα πολλά μεσαιωνικά γνωρίσματα στή ζωή, στήν οἰκονομία, στά ἤθη καί ἔθιμά τους. ᾽Εδῶ μπορεῖ νά διαπιστώσει κανείς τήν ὕπαρξη κοινωνικο-οἰκονομικῆς βάσης γιά μιά ρωσική Βανδέα. Τί ὅμως ἔδειξαν τά *γεγονότα* πού ἀφοροῦν τό πραξικόπημα Κορνίλοφ-Καλέντιν; ᾽Ακόμη κι᾽ὁ Καλέντιν, ὁ «ἀγαπημένος ἀρχηγός», πού τόν ὑποστήριξαν οἱ διάφοροι Γκουτσκόφ, Μιλιουκόφ, Ριαμπουσίνσκι καί Σία, *δέν κατόρθωσε ὡστόσο νά ξεσηκώσει* μαζικό κίνημα!! ῾Ο Καλέντιν τραβοῦσε ἀσύγκριτα «πιό κατευθείαν», πιό μονοκόμματα πρός τόν ἐμφύλιο πόλεμο, ἀπ᾽ὅ,τι οἱ μπολσεβίκοι. ῾Ο Καλέντιν «τραβοῦσε» κατευθείαν «νά ξεσηκώσει τό Ντόν», κι᾽ὅμως ὁ Καλέντιν δέν κατόρθωσε νά ξεσηκώσει κανένα μαζικό κίνημα στήν περιοχή «του», στήν ξεκομμένη ἀπό τήν πανρωσική δημοκρατία κοζάκικη περιοχή! ᾽Αντίθετα, ἀπό τήν πλευρά τοῦ προλεταριάτου βλέπουμε αὐθόρμητα ξεσπάσματα τοῦ κινήματος στό κέντρο τῆς ἐπιροῆς καί τῆς δύναμης τῆς ἀντιμπολσεβίκικης πανρωσικῆς δημοκρατίας.

Δέν ὑπάρχουν ἀντικειμενικά στοιχεῖα πού νά δείχνουν τή στάση τῶν διάφορων στρωμάτων καί τῶν διάφορων οἰκονομικῶν ὁμάδων τῶν κοζάκων ἀπέναντι στή δημοκρατία καί τόν κορνιλοφισμό. ῾Υπάρχουν ἁπλῶς ἐνδείξεις ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων κοζάκων τείνει περισσότερο πρός τή δημοκρατία καί μόνο οἱ ἀξιωματικοί μέ τούς πλουσιότερους κοζάκους ὑποστηρίζουν ἀνεπιφύλακτα τόν Κορνίλοφ.

῞Οπως κι᾽ἄν εἶναι, μετά τήν πείρα τῆς 26-31 τοῦ Αὐγούστου ἀποδείχτηκε ἱστορικά πώς τό μαζικό κοζάκικο κίνημα ὑπέρ τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης εἶναι ἐξαιρετικά ἀδύνατο.

Μένει ἕνα τελευταῖο ζήτημα: γιά τή *σταθερότητα* τοῦ κινήματος. Σχετικά μέ τό μπολσεβίκικο, προλεταριακά-ἐπαναστατικό κίνημα ἔχουμε τό ἀποδειγμένο γεγονός, ὅτι μέσα στούς ἕξι μῆνες ὕπαρξης τῆς δημοκρατίας στή Ρωσία ὁ ἀγώνας κατά τοῦ μπολσεβικισμοῦ διεξαγόταν τόσο ἰδεολογικά, μέ *τεράστια* ὑπεροχή τῶν ἀντιπάλων τοῦ μπολσεβικισμοῦ σέ δημοσιογραφικά ὄργανα καί σέ δυνάμεις ζύμωσης (καί μέ τήν πολύ «ριψοκίνδυνη» προσθήκη τῆς συκοφαντικῆς ἐκστρατείας στόν «ἰδεολογικό» ἀγώνα), ὅσο καί *μέ τήν τρομοκρατία:* ἑκατοντάδες συλλή-

ψεις», καταστροφή τοῦ κεντρικοῦ τυπογραφείου, κλείσιμο τῆς κεντρικῆς ἐφημερίδας καί πολλῶν ἄλλων ἐφημερίδων. Τό ἀποτέλεσμα τό ἔδειξαν τά γεγονότα: τεράστιο δυνάμωμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ στίς ἐκλογές τοῦ Αὐγούστου στήν Πετρούπολη, ἔπειτα δυνάμωμα καί μέσα στό Κόμμα τῶν ἐσέρων καί μέσα στό Μενσεβίκικο κόμμα τῶν διεθνιστικῶν καί «ἀριστερῶν» τάσεων, πού βρίσκονται κοντά στόν μπολσεβικισμό. Συνεπῶς, ἡ σταθερότητα τοῦ προλεταριακοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος πρός τή δημοκρατική Ρωσία εἶναι πολύ μεγάλη. Τά γεγονότα δείχνουν ὅτι οἱ κοινές προσπάθειες τῶν καντέτων καί τῶν ἐσέρων μαζί μέ τούς μενσεβίκους *δέν κατόρθωσαν* νά ἀδυνατίσουν καθόλου αὐτό τό κίνημα. Ἀπεναντίας, ὁ συνασπισμός τῶν κορνιλοφικῶν μέ τή «δημοκρατία» ἴσα-ἴσα *δυνάμωσε* τόν μπολσεβικισμό. Ἐκτός ἀπό τίς ἰδεολογικές ἐπιδράσεις *καί* τήν τρομοκρατία δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλο μέσο πάλης ἐνάντια στό προλεταριακό ἐπαναστατικό ρεῦμα.

Σχετικά μέ τή σταθερότητα τοῦ καντετο-κορνιλοφικοῦ κινήματος δέν ὑπάρχουν γιά τήν ὥρα στοιχεῖα. Οἱ καντέτοι δέν γνώρισαν διώξεις. Ἀκόμη καί τόν Γκουτσκόφ τόν ἄφησαν ἐλεύθερο, ἀκόμη καί τόν Μακλάκοφ καί τόν Μιλιουκόφ δέν τούς ἔπιασαν. Ἀκόμη καί τή «Ρέτς» δέν τήν ἔκλεισαν. Τούς καντέτους τούς καλοπιάνουν. Ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι *περιποιεῖται* τούς καντέτους-κορνιλοφικούς. Κι'ἄν βάλουμε τό ζήτημα ἔτσι: ἄς ὑποθέσουμε πώς οἱ ἀγγλογάλλοι καί οἱ ρῶσοι Ριαμπουσίνσκι ἀποφασίζουν νά δόσουν κι'ἄλλα ἑκατομμύρια κι'ἑκατομμύρια στούς καντέτους, στή «Γεντίνστβο», στή «Ντιέν» κτλ., γιά μιά καινούργια ἐκλογική καμπάνια στήν Πετρούπολη· ὑπάρχει μήπως ἡ πιθανότητα νά αὐξηθεῖ ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων τους τώρα, ὕστερα ἀπό τόν κορνιλοφισμό; Κρίνοντας ἀπό τίς συνελεύσεις κτλ., νομίζω ὅτι δέν μπορεῖ παρά νά δοθεῖ ἀρνητική ἀπάντηση σ'αὐτό τό ἐρώτημα...

* *
*

Συνοψίζοντας τά ἀποτελέσματα τῆς σύγκρισης, πού κάναμε γιά τά στοιχεῖα πού μᾶς δίνει ἡ ἱστορία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, καταλήγουμε στό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπό τό προλεταριάτο ἀποκάλυψε τή δύναμη, τή συνειδητότητα, τίς βάσεις, τήν ἀνάπτυξη καί τήν ἐπιμονή τοῦ κινήματος. Ἡ ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπομέρους τῆς ἀστικῆς τάξης δέν φανέρωσε καμιά δύναμη, καμιά συνειδητότητα τῶν μαζῶν, καμιά βάση, καμιά πιθανότητα νίκης.

Ἡ συμμαχία τῶν καντέτων μέ τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, δηλαδή ἐνάντια στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, δοκιμάστηκε στήν πράξη ἐπί ἀρκετούς μῆνες καί αὐτή ἡ συμμαχία τῶν προσωρινά καμουφλαρισμένων κορνιλοφικῶν μέ τή «δημοκρατία» δέν κατέληξε στήν πράξη στό ἀδυνάτισμα, ἀλλά στό δυνάμωμα τῶν μπολσεβίκων, στή χρεοκοπία τοῦ «συνασπισμοῦ», στό δυνάμωμα τῆς «ἀριστερῆς» ἀντιπολίτευσης καί μέσα στούς μενσεβίκους.

Μιά συμμαχία τῶν μπολσεβίκων μέ τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους ἐνάντια στούς καντέτους, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, *δέν δοκιμάστηκε ἀκόμη*. Ἤ, γιά νά εἴμαστε πιό ἀκριβεῖς, ἡ συμμαχία αὐτή *δοκιμάστηκε* μόνο *σ'ἕνα μέτωπο,* μόνο γιά *πέντε μέρες,* ἀπό τίς 26 ὥς τίς 31 Αὐγούστου, τόν καιρό τοῦ κορνιλοφισμοῦ, καί ἐξασφάλισε στό διάστημα αὐτό ἀπόλυτη νίκη κατά τῆς ἀντεπανάστασης, πού ἐπιτεύχθηκε μέ εὐκολία τέτια πού δέν εἶχε ἀκόμη γνωρίσει καμιά ἐπανάσταση, κατάφερε μιά τόσο συντριπτική ἥττα στήν ἀντεπανάσταση τῶν ἀστῶν, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, τῶν συμμάχων-ἰμπεριαλιστῶν καί τῶν καντέτων, ὥστε *ἀπό τήν πλευρά αὐτή* δέν ἔμεινε οὔτε ἴχνος ἐμφυλίου πολέμου· ὁ πόλεμος αὐτός ἐκμηδενίστηκε ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμη, κατέρευσε πρίν ἀπό ὁποιαδήποτε «μάχη».

Καί μπροστά σ'αὐτό τό ἱστορικό γεγονός ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος μαζί μέ ὅλους αὐτούς πού τόν σεγοντάρουν (τούς διάφορους Πλεχάνοφ, Πότρεσοφ, Μπρέσκο-Μπρεσκόβσκαγια κτλ.) ξελαρυγγίζεται, λέγοντας ὅτι ἀκριβῶς ἡ συμμαχία τῶν μπολσεβίκων μέ τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους «ἀπειλεῖ» νά φέρει τίς φρικαλεότητες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου!..

Αὐτό θά ἦταν γελοῖο, ἄν δέν ἦταν τόσο θλιβερό. Εἶναι θλιβερό, γιατί μιά τέτια ἔκδηλη, ἐξόφθαλμη, κατάφωρη ἀνοησία, ἕνας τέτιος χλευασμός τῶν γεγονότων, ὅλης τῆς ἱστορίας τῆς ἐπανάστασής μας, μπορεῖ γενικά νά βρίσκει ἀκροατές... Αὐτό ἀποδείχνει ὅτι οἱ ἀστικές ἰδιοτελεῖς ψευτιές ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν τεράστια ἀκόμη διάδοση (καί πώς ἡ διάδοση αὐτή εἶναι ἀναπόφευκτη ὅσο ὁ Τύπος θά εἶναι μονοπώλιο τῆς ἀστικῆς τάξης), ψευτιές πού πνίγουν καί σκεπάζουν μέ τίς φωνές τους τά πιό ἀδιαφιλονίκητα, τά πιό χειροπιαστά καί ἀδιαμφισβήτητα διδάγματα τῆς ἐπανάστασης.

Ἄν ὑπάρχει κάποιο δίδαγμα τῆς ἐπανάστασης ἀπόλυτα ἀδιαφιλονίκητο καί ἀπόλυτα ἀποδειγμένο ἀπό τά γεγονότα, εἶναι μόνο τοῦτο δῶ: μόνο ἡ συμμαχία τῶν μπολσεβίκων μέ τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, μόνο τό ἄμεσο πέρασμα ὅλης τῆς

ἐξουσίας στά Σοβιέτ θά ἔκανε ἀδύνατο τόν ἐμφύλιο πόλεμο στή Ρωσία. Γιατί ἐνάντια σέ μιά τέτια συμμαχία, ἐνάντια στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν θά ἦταν παράλογος ὁποιοσδήποτε ἐμφύλιος πόλεμος, πού θά τόν ἄρχιζε ἡ ἀστική τάξη. Ἕνας τέτιος «πόλεμος» δέν θά κατέληγε σέ καμιά μάχη· ὕστερα ἀπό τόν κορνιλοφισμό, ἡ ἀστική τάξη δέν θά μπορέσει νά βρεῖ *γιά δεύτερη* φορά, οὔτε καί τήν «ἄγρια μεραρχία», οὔτε καί τίς φάλαγγες τῶν κοζάκων πού εἶχε πρίν γιά νά τίς κινήσει ἐνάντια στή Σοβιετική κυβέρνηση!

Ἡ εἰρηνική ἀνάπτυξη γιά ὁποιαδήποτε ἐπανάσταση εἶναι γενικά πράγμα ἐξαιρετικά σπάνιο καί δύσκολο, γιατί ἡ ἐπανάσταση εἶναι τό ἀποκορύφωμα τῆς ὄξυνσης τῶν πιό ὀξυμένων ταξικῶν ἀντιθέσεων· ὅμως σέ μιά ἀγροτική χώρα, ὅταν ἡ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς *μπορεῖ* νά δόσει *εἰρήνη* στίς καταβασανισμένες ἀπό ἕναν ἐξαιρετικά ἄδικο καί ἐγκληματικό πόλεμο μάζες, καί στούς ἀγρότες ὅλη τή *γῆ*, σέ μιά τέτια χώρα, σέ μιά τέτια ἐξαιρετική ἱστορική στιγμή, ἡ εἰρηνική ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης μέ τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, *εἶναι δυνατή* καί *πιθανή*. Μέσα στά Σοβιέτ ἡ πάλη τῶν κομμάτων γιά τήν ἐξουσία μπορεῖ νά κυλάει εἰρηνικά, μέ τόν ὅρο ὅτι μέσα στά Σοβιέτ θά ὑπάρχει πλήρης δημοκρατισμός, μέ τόν ὅρο ὅτι τά Σοβιέτ θά ἀποφεύγουν τέτιες «μικροκλοπές», τέτιες «καταληστεύσεις» τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ὅπως εἶναι ἡ παροχή στούς στρατιῶτες τοῦ δικαιώματος νά ἔχουν ἕναν ἀντιπρόσωπο σέ 500 ἐκλογεῖς, ἐνῶ οἱ ἐργάτες ἔχουν ἕνα σέ χίλιους ἐκλογεῖς. Μέσα σέ μιά ρεπουμπλικανική δημοκρατία τέτιες μικροκλοπές εἶναι καταδικασμένες σέ ἐξαφάνιση.

Γιά τά Σοβιέτ πού δίνουν στούς ἀγρότες ὅλη τή γῆ χωρίς ἀποζημίωση καί προτείνουν σ᾽ὅλους τούς λαούς δίκαιη εἰρήνη, γιά τά Σοβιέτ αὐτά κάθε συμμαχία τῆς ἀγγλογαλλικῆς καί τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης, τῶν Κορνίλοφ, Μπιούκεναν καί Ριαμπουσίνσκι, τῶν Μιλιουκόφ μέ τούς Πλεχάνοφ καί Πότρεσοφ δέν εἶναι καθόλου φοβερή, εἶναι ἐντελῶς ἀνίσχυρη.

Ἡ ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στή χωρίς ἀποζημίωση μεταβίβαση τῆς γῆς στούς ἀγρότες, ἐνάντια σέ παρόμοιους μετασχηματισμούς καί σέ ἄλλους τομεῖς τῆς ζωῆς, ἐνάντια σέ μιά δίκαιη εἰρήνη καί σέ μιά ρήξη μέ τόν ἰμπεριαλισμό, ἡ ἀντίσταση αὐτή εἶναι, φυσικά, ἀναπόφευκτη. Γιά νά φτάσει ὅμως ἡ ἀντίσταση ὥς τόν ἐμφύλιο πόλεμο, πρέπει νά ὑπάρχουν ἀκόμη καί κάποιες *μάζες* ἱκανές *νά πολεμήσουν* καί νά νικήσουν τά Σοβιέτ. Ἡ ἀστική τάξη ὅμως *δέν ἔχει* τέτιες μάζες καί δέν ἔχει

ἀπό ποῦ νά τίς πάρει. Ὅσο πιό γρήγορα καί πιό ἀποφασιστικά πάρουν τά Σοβιέτ ὅλη τήν ἐξουσία, τόσο πιό γρήγορα θά διασπαστοῦν καί οἱ «ἄγριες μεραρχίες» καί οἱ κοζάκοι, θά διασπαστοῦν σέ μιά ἐντελῶς μηδαμινή μειοψηφία συνειδητῶν κορνιλοφικῶν καί σέ μιά τεράστια πλειοψηφία ὀπαδῶν τῆς δημοκρατικῆς καί *σοσιαλιστικῆς* (γιατί τότε θά πρόκειται ἀκριβῶς γιά σοσιαλισμό) συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Ἡ ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης, μέ τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, θά ὁδηγήσει στό ὅτι γιά τόν *κάθε* καπιταλιστή θά ἀσκεῖται «παρακολούθηση», ἐπιτήρηση, ἔλεγχος καί καταγραφή ἀπό *δεκάδες καί ἑκατοντάδες* ἐργάτες καί ἀγρότες, πού τό συμφέρον τους θά ἀπαιτεῖ νά καταπολεμοῦν τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ ἀπό τούς καπιταλιστές. Οἱ μορφές καί οἱ μέθοδοι αὐτῆς τῆς καταγραφῆς καί αὐτοῦ τοῦ ἐλέγχου ἔχουν δουλευτεῖ καί ἁπλουστευθεῖ ἀκριβῶς ἀπό τόν καπιταλισμό, ἀκριβῶς ἀπό τέτια δημιουργήματα τοῦ καπιταλισμοῦ ὅπως οἱ τράπεζες, τά μεγάλα ἐργοστάσια, τά συνδικάτα, οἱ σιδηρόδρομοι, τό ταχυδρομεῖο, οἱ καταναλωτικοί συνεταιρισμοί καί οἱ ἐπαγγελματικές ἑνώσεις. Θά εἶναι ἐντελῶς ἀρκετό γιά τά Σοβιέτ νά τιμωροῦν τούς καπιταλιστές πού ἀποφεύγουν τή λεπτομερέστατη καταγραφή ἤ πού ἐξαπατοῦν τό λαό, μέ δήμευση τῆς περιουσίας τους καί λιγόχρονη κράτηση, γιά νά τσακίσουν μέ τόν ἀναίμακτο αὐτό τρόπο κάθε ἀντίστασή τῆς ἀστικῆς τάξης. Γιατί ἀκριβῶς μέ τίς τράπεζες, ἀφοῦ θά ἔχουν ἐθνικοποιηθεῖ, μέ τίς ὑπαλληλικές ἑνώσεις, μέ τό ταχυδρομεῖο, μέ τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, μέ τίς ἐπαγγελματικές ἑνώσεις, ὁ ἔλεγχος καί ἡ καταγραφή θά γίνουν καθολικά, παντοδύναμα, πανταχοῦ παρόντα, ἀκατανίκητα φαινόμενα.

Καί τά Σοβιέτ τῆς Ρωσίας, ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας, δέν εἶναι μόνα τους στά *βήματα* πού κάνουν πρός τό σοσιαλισμό. Ἄν θά εἴμασταν μόνοι μας, δέν θά μπορούσαμε νά ἐκπληρώσουμε αὐτό τό καθῆκον ὥς τό τέλος καί μέ εἰρηνικό τρόπο, γιατί στήν οὐσία τό καθῆκον αὐτό εἶναι διεθνές. Ἔχουμε ὅμως μιά πάρα πολύ μεγάλη ἐφεδρεία, τίς στρατιές τῶν πιό πρωτοπόρων ἐργατῶν τῶν ἄλλων χωρῶν, στίς ὁποῖες μιά ρήξη τῆς Ρωσίας μέ τόν ἰμπεριαλισμό καί μέ τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο θά ἐπιταχύνει ἀναπόφευκτα τήν ἐργατική, σοσιαλιστική ἐπανάσταση πού ὡριμάζει σ᾽αὐτές τίς χῶρες.

* *
*

Μιλᾶνε γιά «ποταμούς αἵματος» στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Αὐτό

λέει ἡ ἀπόφαση τῶν καντέτων-κορνιλοφικῶν, πού ἀναφέραμε πιό πάνω. Τή φράση αὐτή τήν ἐπαναλαβαίνουν μέ χίλιους δυό τρόπους ὅλοι οἱ ἀστοί καί ὅλοι οἱ ὀπορτουνιστές. Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες γελᾶνε καί θά γελᾶνε, δέν μποροῦν νά μή γελᾶνε μ'αὐτή τή φράση ὕστερα ἀπό τόν κορνιλοφισμό.

Τό ζήτημα ὅμως σχετικά μέ τούς «ποταμούς αἵματος» σέ περίοδο πολέμου, ὅπως ἡ σημερινή, μπορεῖ καί πρέπει νά τοποθετηθεῖ στή βάση ἑνός κατά προσέγγιση ὑπολογισμοῦ τῶν δυνάμεων, ἑνός ὑπολογισμοῦ τῶν συνεπειῶν καί τῶν ἀποτελεσμάτων, νά παρθεῖ στά σοβαρά κι'ὄχι σάν μιά κενή συνηθισμένη φράση, ὄχι ἁπλῶς σάν ὑποκρισία τῶν καντέτων, πού ἀπό τήν πλευρά τους ἔκαναν *τό πᾶν γιά νά* πετύχει ὁ Κορνίλοφ νά πλημμυρίσει τή Ρωσία μέ «ποταμούς αἵματος», μέ σκοπό τήν παλινόρθωση τῆς δικτατορίας τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς ἐξουσίας τῶν τσιφλικάδων καί τῆς μοναρχίας.

Μᾶς μιλοῦν γιά «ποταμούς αἵματος». Ἄς ἐξετάσουμε *κι'αὐτή* τήν πλευρά τοῦ ζητήματος.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς οἱ ταλαντεύσεις τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων συνεχίζονται, ὅτι *δέν* παραδίνουν τήν ἐξουσία στά Σοβιέτ, *δέν* ἀνατρέπουν τόν Κέρενσκι, ἐπανέρχονται στόν παλιό σαθρό συμβιβασμό μέ τήν ἀστική τάξη μέ κάπως παραλλαγμένη μορφή (στή θέση λ.χ. τῶν καντέτων ἔχουμε τούς «ἀκομματικούς» *κορνιλοφικούς*), δέν ἀντικαθασταίνουν τό μηχανισμό τῆς κρατικῆς ἐξουσίας μέ τό σοβιετικό μηχανισμό, δέν προτείνουν εἰρήνη, δέν ξεκόβουν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, δέν δημεύουν τή γῆ τῶν τσιφλικάδων. Ἄς ὑποθέσουμε πώς θά ἔχουμε μιά τέτια ἔκβαση τῶν σημερινῶν ταλαντεύσεων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, μιά τέτια ἔκβαση τῆς «12 τοῦ Σεπτέμβρη».

Ἡ πείρα τῆς ἐπανάστασής μας δείχνει πεντακάθαρα ὅτι ἡ ἔκβαση αὐτή θά εἶχε σάν συνέπεια ἕνα παραπέρα ἀδυνάτισμα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ἕνα παραπέρα ξέκομμά τους ἀπό τίς μάζες, ἕνα πρωτοείδωτο φούντωμα τῆς ἀγανάκτησης καί τῆς ὀργῆς τῶν μαζῶν, ἕνα τεράστιο δυνάμωμα τῆς συμπάθειας στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, στούς μπολσεβίκους.

Τότε τό προλεταριάτο τῆς πρωτεύουσας θά βρίσκεται ἀκόμη πιό κοντά ἀπ'ὅ,τι τώρα στήν κομμούνα, στήν ἐργατική ἐξέγερση, στήν κατάκτηση καί τήν ἀνάληψη τῆς ἐξουσίας στά χέρια του, στόν ἐμφύλιο πόλεμο μέ τήν ἀνώτερη καί ἀποφασιστικότερη μορφή του: μετά τήν πείρα τῆς 20-21 Ἀπρίλη καί 3-4 Ἰούλη, τό ἀποτέλεσμα αὐτό πρέπει νά θεωρεῖται ἱστορικά ἀναπόφευκτο.

«Ποταμοί αἵματος», φωνάζουν οἱ καντέτοι. Μά αὐτοί οἱ

ποταμοί αἵματος θά ἔδιναν τή νίκη στό προλεταριάτο καί στή φτωχή ἀγροτιά καί ἡ νίκη αὐτή, ἐνενήντα ἐννιά στά ἑκατό, θά ἔβαζε στή θέση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου τήν *εἰρήνη, δηλαδή* θά γλύτωνε ἀπό τό θάνατο *ἑκατοντάδες χιλιάδες* ἀνθρώπους, πού χύνουν σήμερα τό αἷμα τους γιά τό μοίρασμα τῶν κερδῶν καί τῶν κατακτήσεων (προσαρτήσεων) ἀνάμεσα στούς καπιταλιστές. Ἄν τά γεγονότα τῆς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη τέλειωναν μέ τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ καί ἔδιναν μέσα στά Σοβιέτ τή νίκη στή συμμαχία τῶν μπολσεβίκων καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς, αὐτό ἔστω κι'ἄν στοίχιζε «ποταμούς αἵματος», θά γλύτωνε ἀπό τό θάνατο *μισό ἑκατομμύριο* ρώσους στρατιῶτες, πού ἀσφαλῶς ἔπεσαν στίς μάχες τῆς 18 τοῦ Ἰούνη.

Ἔτσι κρίνει κι'ἔτσι θά κρίνει κάθε συνειδητός ρῶσος ἐργάτης καί στρατιώτης, ἄν σταθμίζει καί ὑπολογίζει τό ζήτημα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, πού ἀνακινεῖται παντοῦ· καί βέβαια ἕναν τέτιο ἐργάτη καί στρατιώτη, πού πέρασε πολλά καί σκέφτηκε πολύ, δέν μποροῦν νά τόν τρομάξουν οἱ κραυγές γιά «ποταμούς αἵματος» πού βγάζουν ἄνθρωποι, κόμματα καί ὁμάδες, πού θέλουν νά θυσιάσουν *ἀκόμη ἀρκετά ἑκατομμύρια* ρώσους στρατιῶτες γιά τήν Κωνσταντινούπολη, γιά τό Λβόφ, γιά τή Βαρσοβία, γιά τή «νίκη κατά τῆς Γερμανίας».

Κανενός εἴδους «ποταμοί αἵματος» στόν ἐσωτερικό ἐμφύλιο πόλεμο δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν ἔστω καί κατά προσέγγιση μέ τούς *ὠκεανούς* αἵματος πού χύθηκε ἀπό τούς ρώσους ἰμπεριαλιστές ὕστερα ἀπό τίς 19 τοῦ Ἰούνη (παρά τό ὅτι ὑπῆρχαν ἐξαιρετικά μεγάλες πιθανότητες νά ἀποφευχθεῖ ἡ αἱματοχυσία αὐτή μέ τήν ἄμεση παράδοση τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ).

Ὅταν γίνεται πόλεμος, κύριοι Μιλιουκόφ, Πότρεσοφ, Πλεχάνοφ, νά εἶστε πιό ἐπιφυλακτικοί στήν ἐπιχειρηματολογία σας *ἐνάντια* στούς «ποταμούς αἵματος» τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, γιατί οἱ στρατιῶτες ξέρουν καί ἔχουν δεῖ *ὠκεανούς* αἵματος.

Σήμερα, τό 1917, στόν τέταρτο χρόνο ἑνός πρωτοφανοῦς σέ σκληρότητα καί ἐγκληματικότατου πολέμου, ὁ ὁποῖος καταβασάνισε τούς λαούς, ἡ διεθνής θέση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης εἶναι τέτια, πού μιά πρόταση δίκαιης εἰρήνης ἀπομέρους τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, πού θά ἔχει βγεῖ νικητής ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο, θά σήμαινε πώς ὑπάρχει ἐνενήντα ἐννιά στά ἑκατό ἡ πιθανότητα νά πετύχουμε ἀνακωχή καί εἰρήνη *χωρίς νά χυθοῦν καί ἄλλοι ὠκεανοί αἵματος.*

Γιατί ἡ συνένωση τῶν ἐμπολέμων, τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ καί τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ *ἐνάντια* στή ρωσική προλεταριακά-

σοσιαλιστική δημοκρατία εἶναι *ἀδύνατη* στήν πράξη, ἐνῶ ἡ συνένωση τοῦ ἀγγλικοῦ, ἰαπωνικοῦ καί ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἐναντίον μας εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο νά πραγματοποιηθεῖ καί δέν μᾶς τρομάζει καθόλου, ἄν παρθεῖ ὑπόψη ἔστω καί μόνο ἡ γεωγραφική θέση τῆς Ρωσίας. Στό μεταξύ εἶναι γεγονός ὅτι μέσα σέ *ὅλα* τά εὐρωπαϊκά κράτη ὑπάρχουν ἐπαναστατικές καί σοσιαλιστικές προλεταριακές μάζες, τό ὡρίμασμα καί τό ἀναπόφευκτο τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης δέν ἐπιδέχεται ἀμφιβολία, καί στήν ἐπανάσταση αὐτή μπορεῖ νά δοθεῖ σοβαρή βοήθεια, ὄχι φυσικά μέ ἀντιπροσωπεῖες καί μέ ψευτοδιασκέψεις τῆς Στοκχόλμης μέ τούς Πλεχάνοφ ἤ τούς Τσερετέλι τοῦ ἐξωτερικοῦ, παρά μόνο μέ τήν πορεία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης πρός τά μπρός.

Οἱ ἀστοί φωνάζουν γιά ἀναπόφευκτη ἥττα τῆς κομμούνας στή Ρωσία, δηλαδή γιά ἥττα τοῦ προλεταριάτου, σέ περίπτωση πού θά κατακτοῦσε τήν ἐξουσία.

Οἱ κραυγές αὐτές εἶναι ψεύτικες, ἰδιοτελεῖς-ταξικές κραυγές.

Τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, ὅταν κατακτήσει τήν ἐξουσία, θά ἔχει *ὅλες* τίς πιθανότητες νά τήν κρατήσει καί νά ὁδηγήσει τή Ρωσία ὥς τή νικηφόρα ἐπανάσταση στή Δύση.

Γιατί, πρῶτο, πολλά διδαχτήκαμε ἀπό τήν ἐποχή τῆς Κομμούνας καί δέν θά ἐπαναλαβαίναμε τά μοιραῖα λάθη της, δέν θά ἀφήναμε τίς τράπεζες στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης, δέν θά περιοριζόμασταν στήν ἄμυνα ἐνάντια στούς βερσαλιέρους μας (διάβαζε κορνιλοφικούς), μά θά περνούσαμε σέ ἐπίθεση ἐνάντιά τους καί θά τούς τσακίζαμε.

Δεύτερο, τό νικηφόρο προλεταριάτο θά δόσει στή Ρωσία εἰρήνη. Καί καμιά δύναμη δέν θά μπορέσει νά ἀνατρέψει τήν κυβέρνηση τῆς *εἰρήνης*, τήν κυβέρνηση πού ἐξασφάλισε μιά τίμια, εἰλικρινή καί δίκαιη εἰρήνη, ὕστερα ἀπ' ὅλες τίς φρικαλεότητες τῆς τρίχρονης καί πλέον σφαγῆς τῶν λαῶν.

Τρίτο, τό νικηφόρο προλεταριάτο θά δόσει ἀμέσως στήν ἀγροτιά γῆ χωρίς ἀποζημίωση. Καί ἡ γιγάντια πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς, καταβασανισμένη καί ἐξοργισμένη ἀπό τό «παιχνίδι μέ τούς τσιφλικάδες» πού παίζει ἡ κυβέρνησή μας, ἰδιαίτερα αὐτή ἡ κυβέρνηση «συνασπισμοῦ», ἰδιαίτερα ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι, θά ὑποστηρίξει τό νικηφόρο προλεταριάτο ὁλόπλευρα, μέ ὅλα τά μέσα, ἀνεπιφύλακτα.

Μιλᾶτε συνεχῶς γιά «ἡρωικές προσπάθειες» τοῦ λαοῦ, κύριοι μενσεβίκοι καί ἐσέροι. Καί μόνο τίς τελευταῖες μέρες συνάντησα κι' ἐγώ δέν ξέρω πόσες φορές τή φράση αὐτή στό κύριο ἄρθρο τῆς

ἐφημερίδας σας «᾿Ιζβέστιγια τῆς ΚΕΕ». Γιά σᾶς αὐτό εἶναι *μόνο* μιά φράση. Οἱ ἐργάτες ὅμως καί οἱ ἀγρότες πού τή διαβάζουν, *σκέπτονται* αὐτή τή φράση καί ἡ κάθε σκέψη τους, ἐνισχυμένη μέ τήν πείρα τοῦ κορνιλοφισμοῦ, τήν «πείρα» τῆς κυβέρνησης Πεσεχόνοφ, τήν «πείρα» τῶν κυβερνήσεων Τσερνόφ καί *οὕτω καθεξῆς*, ἡ κάθε σκέψη τούς ὁδηγεῖ ἀναπότρεπτα στό συμπέρασμα: μά αὐτή ἀκριβῶς ἡ «ἡρωική προσπάθεια» δέν εἶναι ἄλλο, παρά ἐμπιστοσύνη τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς στούς ἐργάτες τῆς πόλης, πού τούς βλέπουν σάν τούς πιό σίγουρους συμμάχους καί ἡγέτες τους. ῾Η ἡρωική προσπάθεια δέν εἶναι ἄλλο, παρά ἡ νίκη τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου στόν ἐμφύλιο πόλεμο κατά τῆς ἀστικῆς τάξης, γιατί μόνο μιά τέτια νίκη θά μᾶς γλυτώσει ἀπό τίς βασανιστικές ταλαντεύσεις, μόνο αὐτή θά δόσει διέξοδο, θά δόσει γῆ, θά δόσει εἰρήνη.

῎Αν ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης μέ τή φτωχή ἀγροτιά μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μέ τήν ἄμεση παράδοση τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, τόσο τό καλύτερο. Οἱ μπολσεβίκοι θά κάνουν τό *πᾶν* γιά νά ἐξασφαλιστεῖ αὐτός ὁ *εἰρηνικός* δρόμος ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης. Χωρίς αὐτό οὔτε καί ἡ Συντακτική Συνέλευση, μόνη της, αὐτή καθαυτή, δέν θά μᾶς σώσει, γιατί ἀκόμη καί μέσα σ᾿αὐτή οἱ ἐσέροι μποροῦν νά συνεχίσουν τό «παιχνίδι» τῶν συμβιβασμῶν μέ τούς καντέτους· μέ τήν Μπρέσκο-Μπρεσκόβσκαγια καί μέ τόν Κέρενσκι (κατά τί εἶναι καλύτεροι αὐτοί ἀπό τούς καντέτους;) κτλ. κτλ.

Κι᾿ἄν ἀκόμη ἡ πείρα τοῦ κορνιλοφισμοῦ δέν δίδαξε τίποτε τή «δημοκρατία» καί θά συνεχίζει τήν ὀλέθρια πολιτική τῶν ταλαντεύσεων καί τῶν συμβιβασμῶν, ἐμεῖς θά ποῦμε: τίποτε δέν καταστρέφει τόσο τήν προλεταριακή ἐπανάσταση, ὅσο οἱ ταλαντεύσεις αὐτές. Μήν προσπαθεῖτε νά μᾶς τρομάξετε λοιπόν, κύριοι, μέ τόν μπαμπούλα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου: ὁ πόλεμος αὐτός εἶναι ἀναπόφευκτος, ἀφοῦ δέν θέλετε νά ξεκόψετε τώρα κιόλας καί ὁριστικά μέ τόν κορνιλοφισμό καί μέ τό «συνασπισμό»—καί ὁ πόλεμος αὐτός θά δόσει τή νίκη κατά τῶν ἐκμεταλλευτῶν, θά δόσει τή γῆ στούς ἀγρότες, θά δόσει εἰρήνη στούς λαούς, θά ἀνοίξει τό σωστό δρόμο πρός τή νικηφόρα ἐπανάσταση τοῦ παγκόσμιου σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου.

Γράφτηκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 29 (16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 12, ῾Υπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

῾Η Ρωσία εἶναι χώρα μικροαστική. ῾Η τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ της ἀνήκει στήν τάξη τῶν μικροαστῶν. Οἱ ταλαντεύσεις τῆς τάξης αὐτῆς ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο εἶναι ἀναπόφευκτες. Μόνο ἄν συνενωθεῖ μέ τό προλεταριάτο θά ἐξασφαλιστεῖ εὔκολα, εἰρηνικά, γρήγορα καί ἤρεμα ἡ νίκη τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐπανάστασης, τῆς ὑπόθεσης τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, καί θά πάρουν οἱ ἐργαζόμενοι γῆ.

῾Η πορεία τῆς ἐπανάστασής μας μᾶς δείχνει ἔμπρακτα αὐτές τίς ταλαντεύσεις. ῞Ας μή δημιουργοῦμε λοιπόν αὐταπάτες σχετικά μέ τά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ἅς ἀκολουθοῦμε σταθερά τόν ταξικό προλεταριακό μας δρόμο. ῾Η ἀθλιότητα τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, οἱ φρικαλεότητες τοῦ πολέμου, οἱ φρίκες τῆς πείνας—ὅλα αὐτά δείχνουν στίς μάζες ὅλο καί πιό παραστατικά τήν ὀρθότητα τοῦ ἐπαναστατικοῦ δρόμου, τήν ἀνάγκη νά ὑποστηρίξουν τήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

Οἱ «εἰρηνικές» μικροαστικές ἐλπίδες γιά «συνασπισμό» μέ τήν ἀστική τάξη, γιά συμβιβασμό μαζί της, γιά δυνατότητα νά περιμένουμε «ἥσυχα» τή «γρήγορη» σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης κτλ., ὅλα αὐτά ἀνατρέπονται ἀπό τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης ἀμείλικτα, σκληρά, ἀνελέητα. ῾Ο κορνιλοφισμός ἦταν τό τελευταῖο σκληρό μάθημα, ἕνα μάθημα μεγάλης ἔκτασης, πού συμπληρώνει τίς χιλιάδες καί χιλιάδες μικρά μαθήματα πού βγῆκαν ἀπό τήν κατά τόπους ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες, τά μαθήματα πού βγῆκαν ἀπό τήν ἐξαπάτηση τῶν στρατιωτῶν ἀπό τούς ἀξιωματικούς κτλ. κτλ.

῾Η δυσαρέσκεια, ἡ ἀγανάκτηση, ἡ ὀργή μεγαλώνουν στό στρατό, στήν ἀγροτιά, ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. ῾Ο «συνασπισμός» τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων μέ τήν ἀστική τάξη, συνασπισμός πού ὑπόσχεται τά πάντα καί δέν ἐκπληρώνει

τίποτε, ἐκνευρίζει τίς μάζες, ἀνοίγει τά μάτια τους, τίς σπρώχνει στήν ἐξέγερση.

Μεγαλώνει ἡ ἀντιπολίτευση τῶν ἀριστερῶν στίς γραμμές τῶν ἐσέρων (Σπυριντόνοβα καί ἄλλοι) καί τῶν μενσεβίκων (Μάρτοφ καί ἄλλοι)—ἔχει ἤδη ἀγκαλιάσει τά 40% τοῦ «Συμβουλίου» καί τοῦ «συνεδρίου» αὐτῶν τῶν κομμάτων. Καί *κάτω,* μέσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά, ἰδιαίτερα μέσα στή φτωχή ἀγροτιά, *ἡ πλειοψηφία* τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων εἶναι *«ἀριστεροί».*

῾Ο κορνιλοφισμός διδάσκει. ῾Ο κορνιλοφισμός ἔχει διδάξει πολλά.

Δέν μποροῦμε νά ξέρουμε, ἄν θά μπορέσουν τώρα τά Σοβιέτ νά τραβήξουν πιό μακριά ἀπό τούς ἀρχηγούς τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τήν εἰρηνική ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης, ἤ ἄν θά ἐξακολουθήσουν τό βῆμα σημειωτόν, κάνοντας ἔτσι ἀναπόφευκτη τήν προλεταριακή ἐξέγερση.

Αὐτό δέν μποροῦμε νά τό ξέρουμε.

῾Η δουλιά μας εἶναι νά βοηθήσουμε νά γίνει ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ «τελευταία» πιθανότητα εἰρηνικῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, νά βοηθήσουμε νά γίνει αὐτό, ἐκθέτοντας τό πρόγραμμά μας, ἐξηγώντας τόν παλλαϊκό χαρακτήρα του, ἐξηγώντας ὅτι ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στά συμφέροντα καί στίς διεκδικήσεις τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ.

Οἱ παρακάτω γραμμές ἀποτελοῦν ἀκριβῶς μιά προσπάθεια ἔκθεσης αὐτοῦ τοῦ προγράμματος.

῎Ας πᾶμε μ᾽αὐτό περισσότερο στά «κατώτερα στρώματα», στίς μάζες, στούς ὑπαλλήλους, στούς ἐργάτες, στούς ἀγρότες, ὄχι μόνο στούς δικούς μας, μά ἰδιαίτερα σέ ὅσους ἀκολουθοῦν τούς ἐσέρους, στίς ἐξωκομματικές, στίς καθυστερημένες μάζες. ῎Ας προσπαθήσουμε νά τίς ἀνεβάσουμε ὥς τό σημεῖο νά κρίνουν μόνες τους, νά παίρνουν δικές τους ἀποφάσεις, νά στέλνουν τίς ἀντιπροσωπεῖες *τους* στή σύσκεψη, στά Σοβιέτ, στήν κυβέρνηση. Τότε ἡ δουλιά μας δέν θά πάει χαμένη, *ὁποιαδήποτε* κι᾽ἄν εἶναι ἡ ἔκβαση τῆς σύσκεψης. Τότε θά γίνει χρήσιμη καί γιά τή σύσκεψη καί γιά τίς ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί γιά κάθε πολιτική δράση γενικά.

῾Η ζωή διδάσκει ὅτι τό πρόγραμμα καί ἡ τακτική τῶν μπολσεβίκων εἶναι σωστά. ᾽Από τίς 20 τοῦ ᾽Απρίλη ὥς τόν κορνιλοφισμό «πόσα δέν ἔγιναν μέσα σέ τόσο λίγο διάστημα».

῾Η πείρα τῶν *μαζῶν,* ἡ πείρα τῶν *καταπιεζόμενων* τάξεων τίς

δίδαξε πάρα πολλά σ'αὐτή τήν περίοδο, ἐνῶ οἱ ἀρχηγοί τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ξεκόπηκαν ἐντελῶς ἀπό τίς μάζες. Αὐτό θά ἐκφραστεῖ πιό σωστά ἀκριβῶς μ'ἕνα πολύ συγκεκριμένο πρόγραμμα καί στό βαθμό πού θά κατορθώσουμε νά μεταφέρουμε τή συζήτησή του μέσα στίς μάζες.

ΠΟΣΟ ΟΛΕΘΡΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΕΣ

1. Ὅταν ἀφήνεις στήν ἐξουσία τούς ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔστω κι'ἄν ὁ ἀριθμός τους εἶναι μικρός, ὅταν ἀφήνεις τέτιους συνειδητούς κορνιλοφικούς σάν τούς στρατηγούς 'Αλεξέγεφ, Κλεμπόβσκι, Μπαγκρατιόν, Γκαγκάριν κτλ., ἤ ἀνθρώπους σάν τόν Κέρενσκι, πού ἀποδείχτηκαν ἐντελῶς ἀνίσχυροι μπροστά στήν ἀστική τάξη καί ἱκανοί νά δροῦν βοναπαρτικά, σημαίνει πώς ἀνοίγεις διάπλατα τίς πόρτες, ἀπό τό ἕνα μέρος, στήν πείνα καί στήν ἀναπότρεπτη οἰκονομική καταστροφή, πού οἱ καπιταλιστές τήν ἐπιταχύνουν καί τήν ὀξύνουν σκόπιμα, καί ἀπό τό ἄλλο, στή στρατιωτική καταστροφή, γιατί ὁ στρατός μισεῖ τό Γενικό ἐπιτελεῖο καί δέν μπορεῖ νά συμμετέχει μ'ἐνθουσιασμό στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. 'Εκτός ἀπ'αὐτό, δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι οἱ στρατηγοί καί οἱ ἀξιωματικοί τοῦ Κορνίλοφ, ἄν μείνουν στήν ἐξουσία, *θά ἀνοίξουν σκόπιμα τό μέτωπο στούς γερμανούς*, ὅπως τό ἔκαναν στή Γαλικία καί στή Ρίγα. Αὐτό μπορεῖ νά ἀποτραπεῖ μόνο μέ τό σχηματισμό μιᾶς νέας κυβέρνησης, πάνω σέ νέες ἀρχές πού τίς ἀναπτύσσουμε παρακάτω. Ὕστερα ἀπό ὅσα ζήσαμε ἀπό τίς 20 τοῦ 'Απρίλη κι'ἐδῶ ἡ συνέχιση ὁποιουδήποτε συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη θά ἦταν ἀπομέρους τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ὄχι μόνο λάθος, μά ἀνοιχτή προδοσία ἀπέναντι στό λαό καί στήν ἐπανάσταση.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΣΟΒΙΕΤ

2. Ὅλη ἡ ἐξουσία μέσα στό κράτος πρέπει νά περάσει ἀποκλειστικά στούς ἀντιπροσώπους τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, μέ βάση ἕνα καθορισμένο πρόγραμμα καί μέ ἀκέραιη τήν εὐθύνη τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας ἀπέναντι στά Σοβιέτ. Πρέπει νά γίνουν ἀμέσως νέες ἐκλογές γιά τά Σοβιέτ, τόσο γιά νά παρθεῖ ὑπόψη ὅλη ἡ πείρα τοῦ λαοῦ ἀπό τίς τελευταῖες ἑβδομάδες τῆς

ἐπανάστασης, πού εἶναι ἰδιαίτερα πλούσιες σέ περιεχόμενο, ὅσο καί γιά νά ἐξαλειφθοῦν οἱ κατάφωρες ἀδικίες (μή ἀναλογική ἀντιπροσώπευση, ὄχι ἰσότιμες ἐκλογές κτλ.), πού σέ ὁρισμένα μέρη δέν ἐπανορθώθηκαν.

Ὅλη ἡ κατά τόπους ἐξουσία, ἐκεῖ ὅπου δέν ὑπάρχουν ἀκόμη ὄργανα ἐκλεγμένα δημοκρατικά, καθώς καί στό στρατό, πρέπει νά περάσει ἀποκλειστικά στά τοπικά Σοβιέτ καί στούς ἐπιτρόπους καί στά ἄλλα ὄργανα πού ἐκλέγονται ἀπό τά Σοβιέτ, πάντως μόνο σέ αἱρετά ὄργανα.

Πρέπει νά πραγματοποιηθεῖ ἀπαραίτητα καί παντοῦ, μέ τήν πλήρη ὑποστήριξη τοῦ κράτους, ὁ ἐξοπλισμός τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐπαναστατικῶν στρατευμάτων, δηλαδή ἐκείνων πού ἀπόδειξαν στήν πράξη ὅτι μποροῦν νά τσακίσουν τούς κορνιλοφικούς.

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

3. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση πρέπει νά προτείνει *ἀμέσως σέ ὅλους* τούς ἐμπόλεμους λαούς (δηλαδή ταυτόχρονα καί στίς κυβερνήσεις τους καί στίς ἐργατικές καί ἀγροτικές μάζες), νά κλείσουν τώρα ἀμέσως γενική εἰρήνη μέ δημοκρατικούς ὅρους, καθώς ἐπίσης νά κλείσουν ἀμέσως ἀνακωχή (ἔστω καί γιά τρεῖς μῆνες).

Ὁ κυριότερος ὅρος γιά δημοκρατική εἰρήνη εἶναι ἡ παραίτηση ἀπό τίς προσαρτήσεις (κατακτήσεις), ὄχι μέ τή λαθεμένη ἔννοια ὅτι ὅλες οἱ δυνάμεις παίρνουν πίσω ἐκεῖνα πού ἔχασαν, ἀλλά μέ τή μοναδικά σωστή ἔννοια ὅτι *κάθε* ἐθνότητα, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, καί στήν Εὐρώπη καί στίς ἀποικίες, ἀποκτᾶ τήν ἐλευθερία καί τή δυνατότητα νά ἀποφασίσει μόνη της ἄν θά σχηματίσει *χωριστό* κράτος, ἤ ἄν θά ἀνήκει στή σύνθεση ὁποιουδήποτε ἄλλου κράτους.

Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση, προτείνοντας τούς ὅρους εἰρήνης, πρέπει νά ἀρχίσει ἀμέσως νά τούς ἐκπληρώνει ἡ ἴδια στήν πράξη, δηλαδή νά δημοσιεύσει καί νά καταγγείλει τίς μυστικές συνθῆκες πού μᾶς δεσμεύουν ὥς τά τώρα, συνθῆκες πού τίς ἔκλεισε ὁ τσάρος καί πού ὑπόσχονται στούς ρώσους καπιταλιστές τήν καταλήστευση τῆς Τουρκίας, τῆς Αὐστρίας κτλ. Ἔπειτα ὀφείλουμε νά ἱκανοποιήσουμε ἀμέσως τίς ἀπαιτήσεις τῶν οὐκρανῶν καί τῶν φιλλανδῶν, νά ἐξασφαλίσουμε σ᾿αὐτούς, καθώς καί σ᾿ὅλους τούς ἄλλους λαούς στή Ρωσία πλήρη ἐλευθερία, μαζί καί τήν ἐλευθερία τοῦ ἀποχωρισμοῦ, νά ἐφαρμόσουμε τό ἴδιο ἀπέναντι *σ᾿ὅλη* τήν Ἀρμενία, νά ἀναλάβουμε τήν

ὑποχρέωση νά ἐκκενώσουμε ὅλη τήν 'Αρμενία καί τά τουρκικά ἐδάφη πού κατέχουμε κτλ.

Οἱ καπιταλιστές δέν θά καλοδεχτοῦν τέτιους ὅρους εἰρήνης, ὅμως οἱ ὅροι αὐτοί θά συναντήσουν τόσο τεράστια συμπάθεια σ'ὅλους τούς λαούς καί θά προκαλέσουν τόσο μεγάλο κοσμοϊστορικό ξέσπασμα ἐνθουσιασμοῦ καί γενικῆς ἀγανάκτησης γιά τήν παράταση τοῦ ληστρικοῦ πολέμου, ὥστε εἶναι πολύ πιθανό νά πετύχουμε ἀμέσως ἀνακωχή καί τή συγκατάθεση νά ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις γιά εἰρήνη. Γιατί παντοῦ ἀναπτύσσεται ἀκατάσχετα ἡ ἐργατική ἐπανάσταση ἐνάντια στόν πόλεμο, κι'ὄχι οἱ φράσεις γιά εἰρήνη (πού μ'αὐτές *ὅλες* οἱ ἰμπεριαλιστικές κυβερνήσεις, μαζί καί ἡ δική μας κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, ἐξαπατοῦν ἀπό καιρό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες), ἀλλά μόνο ἡ ρήξη μέ τούς καπιταλιστές καί ἡ πρόταση εἰρήνης εἶναι σέ θέση νά κινήσουν τήν ἐπανάσταση πρός τά μπρός.

Ἄν συμβεῖ αὐτό πού εἶναι τό λιγότερο πιθανό, δηλαδή ἄν κανένα ἀπό τά ἐμπόλεμα κράτη δέν δεχτεῖ οὔτε καί ἀνακωχή, τότε ὁ πόλεμος ἀπό τήν πλευρά μας θά γίνει πραγματικά ὑποχρεωτικός, πραγματικά δίκαιος καί ἀμυντικός πόλεμος. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι τό προλεταριάτο καί ἡ φτωχή ἀγροτιά θά ἔχουν συνείδηση αὐτοῦ τοῦ πράγματος, θά κάνει τή Ρωσία πολλές φορές πιό δυνατή κι'ἀπό στρατιωτική ἄποψη, κυρίως ὕστερα ἀπό τήν ὁλοκληρωτική ρήξη μέ τούς καπιταλιστές πού ληστεύουν τό λαό. Καί μποροῦμε νά προσθέσουμε ὅτι ἀπό τήν πλευρά μας ὁ πόλεμος θά εἶναι τότε ὄχι στά λόγια, μά στήν πράξη πόλεμος σέ συμμαχία μέ τίς καταπιεζόμενες τάξεις ὅλων τῶν χωρῶν, πόλεμος σέ συμμαχία μέ τούς καταπιεζόμενους λαούς ὅλου τοῦ κόσμου.

Εἰδικά, πρέπει νά καταστήσουμε τό λαό προσεκτικό ἀπέναντι στόν ἰσχυρισμό τῶν καπιταλιστῶν πού παρασέρνει καμιά φορά τούς πιό φοβισμένους καί τούς πιό μικροαστούς, ἀπέναντι στόν ἰσχυρισμό ὅτι τάχα οἱ ἄγγλοι καί οἱ ἄλλοι καπιταλιστές, σέ περίπτωση πού θά σπάσουμε τή σημερινή ληστρική συμμαχία μαζί τους, μποροῦν νά προξενήσουν σοβαρή ζημιά στή ρωσική ἐπανάσταση. 'Ο ἰσχυρισμός αὐτός εἶναι ψέμα πέρα γιά πέρα, γιατί ἡ «οἰκονομική ὑποστήριξη τῶν συμμάχων» πλουτίζει τούς τραπεζίτες καί «ὑποστηρίζει» τούς ρώσους ἐργάτες καί ἀγρότες μόνο ὅπως τό σχοινί τόν κρεμασμένο. 'Η Ρωσία ἔχει ἀρκετά σιτηρά, κάρβουνο, πετρέλαιο, σίδερο, καί γιά τή σωστή κατανομή αὐτῶν τῶν προϊόντων δέν χρειάζεται παρά μόνο νά γλυτώσει ἡ Ρωσία ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές

πού ληστεύουν τό λαό. Καί όσοναφορᾶ τήν πιθανή πολεμική ἀπειλή ἐνάντια στό ρωσικό λαό ἀπό τούς σημερινούς του συμμάχους, εἶναι ὁλοφάνερη ἀνοησία νά ὑποθέτει κανείς ὅτι τάχα οἱ γάλλοι καί οἱ ἰταλοί θά μποροῦσαν νά ἑνώσουν τά στρατεύματά τους μέ τά γερμανικά καί νά τά κινήσουν ἐνάντια στή Ρωσία πού θά ἔχει προτείνει δίκαιη εἰρήνη. Καί ἡ 'Αγγλία, ἡ 'Αμερική, ἡ 'Ιαπωνία, κι'ἄν ἀκόμη κήρυσσαν τόν πόλεμο κατά τῆς Ρωσίας (πράγμα πού τούς εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο, τόσο γιατί ἕνας τέτιος πόλεμος δέν εἶναι καθόλου δημοφιλής ἀνάμεσα στίς μάζες, ὅσο καί γιατί συγκρούονται τά οἰκονομικά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν αὐτῶν τῶν χωρῶν γιά τό μοίρασμα τῆς 'Ασίας, καί εἰδικά γιά τήν καταλήστευση τῆς Κίνας), δέν θά μποροῦσαν νά προξενήσουν στή Ρωσία οὔτε τό ἕνα ἑκατοστό ἀπό τή ζημιά καί τίς συμφορές πού προξενεῖ ὁ πόλεμος μέ τή Γερμανία, τήν Αὐστρία καί τήν Τουρκία.

Η ΓΗ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

4. 'Η Σοβιετική κυβέρνηση πρέπει ἀμέσως νά διακηρύξει ὅτι καταργεῖται χωρίς ἀποζημίωση ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία τῶν τσιφλικάδων πάνω στή γῆ καί νά παραδόσει τή γῆ αὐτή στίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν, πού θά τή διαχειρίζονται ὥσπου νά λύσει τό ζήτημα ἡ Συντακτική Συνέλευση. Στή διαχείριση αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν πρέπει ἐπίσης νά παραδοθοῦν τά σύνεργα καί τά ζῶα ἐργασίας τῶν τσιφλικάδων, γιά νά παραχωρηθοῦν ὁπωσδήποτε κατά πρῶτο λόγο καί δωρεάν πρός χρήση στούς φτωχούς ἀγρότες.

Αὐτά τά μέτρα πού τά ζητάει ἤδη ἀπό καιρό ἡ τεράστια πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς, καί μέ τίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων της, καί μέ τίς ἑκατοντάδες ἐντολές πρός τούς ἀντιπροσώπους της (πράγμα πού φαίνεται, ἀνάμεσα στ'ἄλλα, καί ἀπό τήν περίληψη τῶν 242 ἐντολῶν πού δημοσιεύτηκαν στήν «'Ιζβέστιγια τοῦ Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν Βουλευτῶν»), εἶναι ἐπείγοντα καί ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Δέν ἐπιτρέπεται πιά καμιά ἀναβολή, σάν κι'αὐτές πού εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά ὑποφέρει τόσα ἡ ἀγροτιά στήν περίοδο τῆς κυβέρνησης «συνασπισμοῦ».

Κάθε κυβέρνηση πού θά ἀργοπορήσει νά πάρει αὐτά τά μέτρα, πρέπει νά θεωρεῖται *ἀντιλαϊκή* κυβέρνηση καί τῆς ἀξίζει νά ἀνατραπεῖ καί νά συντριβεῖ ἀπό τήν ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Καί ἀντίθετα, μόνο ἡ κυβέρνηση πού θά ἐφαρμόσει αὐτά τά μέτρα θά εἶναι παλλαϊκή κυβέρνηση.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΙΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΕΡΕΙΠΩΣΗ

5. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση πρέπει νά ἐφαρμόσει ἀμέσως σέ ὅλο τό κράτος τόν ἐργατικό ἔλεγχο πάνω στήν παραγωγή καί στήν κατανάλωση. Χωρίς αὐτό, ὅπως τό ἔδειξε ἤδη ἡ πείρα ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη καί δῶ, ὅλες οἱ ὑποσχέσεις καί οἱ προσπάθειες γιά μεταρυθμίσεις εἶναι ἀνίσχυρες καί ἀπό βδομάδα σέ βδομάδα ὅλη τή χώρα τήν ἀπειλεῖ ἡ πείνα καί μιά πρωτάκουστη οἰκονομική καταστροφή.

Εἶναι ἀνάγκη νά ἐθνικοποιηθοῦν ἀμέσως οἱ τράπεζες καί οἱ ἀσφαλιστικές ἑταιρίες, καθώς καί οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι τῆς βιομηχανίας (πετρελαιοβιομηχανία, ἀνθρακοβιομηχανία, μεταλλουργία, ζαχαροβιομηχανία καί ἄλλοι). Παράλληλα νά καταργηθεῖ ὁπωσδήποτε τό ἐμπορικό ἀπόρρητο καί νά καθιερωθεῖ μιά αὐστηρή ἐπίβλεψη ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πάνω στήν ἀσήμαντη μειοψηφία τῶν καπιταλιστῶν πού πλουτίζουν ἀπό τίς προμήθειες τοῦ Δημοσίου καί πού ἀποφεύγουν τόν ἔλεγχο καί τή δίκαιη φορολόγηση τῶν κερδῶν καί τῶν περιουσιῶν τους.

Τά μέτρα αὐτά, χωρίς νά ἀφαιροῦν οὔτε ἕνα καπίκι ἀπό τήν ἰδιοκτησία τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, τῶν κοζάκων, τῶν μικροβιοτεχνῶν, εἶναι ἀπόλυτα δίκαια ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἰσόμετρης κατανομῆς τῶν βαρῶν τοῦ πολέμου καί ἐπείγοντα γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς πείνας. Μόνο ὅταν περάσουμε χαλινάρι στή ληστεία τῶν καπιταλιστῶν καί βάλουμε τέρμα στό σκόπιμο σταμάτημα τῆς παραγωγῆς ἀπομέρους τους, θά μπορέσουμε νά πετύχουμε ἕνα ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, τήν καθιέρωση τῆς γενικῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας, τή σωστή ἀνταλλαγή τῶν σιτηρῶν μέ βιομηχανικά προϊόντα, τήν ἐπιστροφή στό δημόσιο ταμεῖο τῶν δισεκατομμυρίων τοῦ χαρτονομίσματος πού κρύβουν οἱ πλούσιοι.

Ἄν δέν ἐφαρμοστοῦν τά μέτρα αὐτά εἶναι ἀδύνατο νά καταργηθεῖ χωρίς ἀποζημίωση ἡ ἰδιοκτησία στή γῆ τῶν τσιφλικάδων, γιατί ἡ γῆ τῶν τσιφλικάδων εἶναι κατά τό μεγαλύτερο μέρος της ὑποθηκευμένη στίς τράπεζες, καί τά συμφέροντα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν ἔχουν συνυφανθεῖ ἀξεδιάλυτα μεταξύ τους.

Ἡ τελευταία ἀπόφαση τοῦ οἰκονομικοῦ τμήματος τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν («Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 152) παραδέχεται ὄχι μόνο ὅτι εἶναι *«ὀλέθρια»* τά

μέτρα τῆς κυβέρνησης (ὅπως ἡ αὔξηση τῶν τιμῶν στά σιτηρά γιά νά πλουτίζουν οἱ τσιφλικάδες καί οἱ κουλάκοι), ὄχι μόνο «τό γεγονός *τῆς τέλειας ἀδράνειας* τῶν κεντρικῶν ὀργάνων πού συγκροτήθηκαν δίπλα στήν κυβέρνηση γιά τή ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς», ἀλλά ἀκόμη καί *«τήν παραβίαση τῶν νόμων»* ἀπ' αὐτή τήν κυβέρνηση. Ἡ ὁμολογία αὐτή τῶν κυβερνητικῶν Κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων δείχνει γιά μιά ἀκόμη φορά πόσο ἐγκληματική εἶναι ἡ πολιτική τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΦΛΙΚΑΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΩΝ

6. Ὅλη ἡ τάξη τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, μέ τό Κόμμα τῶν καντέτων (τό Κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας») ἐπικεφαλῆς τους, ὑποστήριξε τήν ἀνταρσία τοῦ Κορνίλοφ καί τοῦ Καλέντιν. Αὐτό ἔχει πιά ἀποδειχτεῖ μέ τά στοιχεῖα πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕΕ».

Τίποτε ὅμως δέν ἔχει γίνει καί δέν μπορεῖ νά γίνει τίποτε τό σοβαρό, οὔτε γιά τήν ὁλοκληρωτική καταστολή αὐτῆς τῆς ἀντεπανάστασης, οὔτε ἀκόμη καί γιά τή διενέργεια σχετικῆς ἔρευνας, χωρίς τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Καμιά ἐπιτροπή, ἄν δέν ἔχει κρατική ἐξουσία, δέν εἶναι σέ θέση νά διενεργήσει πλήρη ἔρευνα, νά πιάσει τούς ἐνόχους κτλ. Μόνο ἡ Σοβιετική κυβέρνηση μπορεῖ καί πρέπει νά τό κάνει αὐτό. Μόνο αὐτή, πιάνοντας τούς κορνιλοφικούς στρατηγούς καί τούς ἀρχηγούς τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης (Γκουτσκόφ, Μιλιουκόφ, Ριαμπουσίνσκι, Μακλάκοφ καί Σία), διαλύοντας τίς ἀντεπαναστατικές ὀργανώσεις (Κρατική δούμα, Συνδέσμους τῶν ἀξιωματικῶν κτλ.), βάζοντας τά μέλη τους κάτω ἀπό τήν παρακολούθηση τῶν τοπικῶν Σοβιέτ, διαλύοντας τά ἀντεπαναστατικά τμήματα, μπορεῖ νά προφυλάξει τή Ρωσία ἀπό μιά ἀναπόφευκτη ἐπανάληψη τῶν «κορνιλοφικῶν» ἀποπειρῶν.

Μόνο αὐτή μπορεῖ νά δημιουργήσει μιά ἐπιτροπή γιά τή διενέργεια πλήρους καί δημόσιας ἔρευνας γιά τήν ὑπόθεση τῶν κορνιλοφικῶν, ὅπως καί γιά ὅλες τίς ἄλλες ὑποθέσεις, ἔστω καί ἄν τίς ἔχει ὑποκινήσει ἡ ἀστική τάξη, καί τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων θά καλοῦσε ἀπό τήν πλευρά του τούς ἐργάτες νά ὑπακούουν ἀπόλυτα καί νά βοηθοῦν μόνο μιά τέτια ἐπιτροπή.

Μόνο ἡ Σοβιετική κυβέρνηση θά μποροῦσε νά ἀγωνιστεῖ μέ ἐπιτυχία ἐνάντια σέ μιά τόσο κατάφωρη ἀδικία, ὅπως εἶναι ἡ

ἁρπαγή τῶν μεγαλύτερων τυπογραφείων καί τῶν περισσότερων ἐφημερίδων ἀπό τούς καπιταλιστές, μέ τά ἑκατομμύρια πού λήστεψαν ἀπό τό λαό. Εἶναι ἀπαραίτητο νά κλειστοῦν οἱ ἀστικές ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες («Ρέτς», «Ρούσκογε Σλόβο» κτλ.), νά κατασχεθοῦν τά τυπογραφεῖα τους, νά γίνει μονοπώλιο τοῦ κράτους ἡ δημοσίευση ἰδιωτικῶν ἀγγελιῶν στίς ἐφημερίδες καί νά μεταβιβαστεῖ στήν ἐφημερίδα τῆς κυβέρνησης, πού τή βγάζουν τά Σοβιέτ καί πού λέει στούς ἀγρότες τήν ἀλήθεια. Μόνο ἔτσι μποροῦμε καί πρέπει νά ἀποσπάσουμε ἀπό τά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης τό ἰσχυρό ὅπλο τῆς ἀτιμώρητης ψευτιᾶς καί συκοφαντίας, τῆς ἐξαπάτησης τοῦ λαοῦ, τῆς παραπλάνησης τῆς ἀγροτιᾶς, τῆς προετοιμασίας τῆς ἀντεπανάστασης.

Η ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

7. Στή Δημοκρατία τῆς Ρωσίας, στά Σοβιέτ, στά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, προσφέρεται τώρα μιά δυνατότητα ἐξαιρετικά σπάνια στήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων, ἡ δυνατότητα νά ἐξασφαλίσουν τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης χωρίς καινούργιες ἀναβολές, στήν καθορισμένη προθεσμία, προσφέρεται ἡ δυνατότητα νά προφυλάξουν τή χώρα ἀπό μιά στρατιωτική καί οἰκονομική καταστροφή, ἡ δυνατότητα νά ἐξασφαλίσουν τήν εἰρηνική ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης.

Ἄν τά Σοβιέτ πάρουν τώρα στά χέρια τους ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά τήν κρατική ἐξουσία γιά νά ἐφαρμόσουν τό πρόγραμμα πού ἀναπτύξαμε πιό πάνω, τότε τά Σοβιέτ δέν θά ἔχουν ἐξασφαλισμένη μόνο τήν ὑποστήριξη τῶν ἐννέα δεκάτων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας, τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς. Τά Σοβιέτ θά ἔχουν ἐξασφαλισμένο καί τό μεγάλο ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό τοῦ στρατοῦ καί τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, τόν ἐνθουσιασμό ἐκεῖνο, πού εἶναι ἀπαραίτητος γιά νά νικήσουμε τήν πείνα καί τόν πόλεμο.

Τώρα δέν θά μποροῦσε οὔτε λόγος νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε ἀντίσταση στά Σοβιέτ, ἄν δέν ὑπῆρχαν ταλαντεύσεις ἀπό τήν πλευρά τους. Καμιά τάξη δέν θά τολμήσει νά ξεσηκώσει ἐξέγερση ἐνάντια στά Σοβιέτ καί οἱ τσιφλικάδες μέ τούς καπιταλιστές, διδαγμένοι ἀπό τήν πείρα τοῦ κορνιλοφισμοῦ, θά παραχωρήσουν τήν ἐξουσία εἰρηνικά, ὅταν βρεθοῦν μπροστά σέ μιά τελεσιγραφική ἀπαίτηση τῶν Σοβιέτ. Γιά νά κατανικηθεῖ ἡ

ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν στό πρόγραμμα τῶν Σοβιέτ, θά ἀρκεῖ ἡ παρακολούθηση τῶν ἐκμεταλλευτῶν ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες καί τέτια μέτρα τιμωρίας τῶν ἀπείθαρχων, ὅπως ἡ δήμευση ὅλης τῆς περιουσίας, συνδυασμένη μέ λιγόχρονη κράτηση.

Τά Σοβιέτ, παίρνοντας ὅλη τήν ἐξουσία, θά μποροῦσαν ἀκόμη καί τώρα—καί ἴσως αὐτή ἡ εὐκαιρία νά παρουσιάζεται γιά τελευταία φορά—νά ἐξασφαλίσουν τήν εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης, τήν εἰρηνική ἐκλογή τῶν βουλευτῶν ἀπό τό λαό, τήν εἰρηνική πάλη τῶν κομμάτων μέσα στά Σοβιέτ, τή δοκιμασία στήν πράξη τοῦ προγράμματος τῶν διάφορων κομμάτων, τό εἰρηνικό πέρασμα τῆς ἐξουσίας ἀπό τά χέρια ἑνός κόμματος στά χέρια τοῦ ἄλλου.

Ἄν χαθεῖ αὐτή ἡ δυνατότητα, τότε ὅλη ἡ πορεία ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασης, ἀρχίζοντας ἀπό τό κίνημα τῆς 20 τοῦ Ἀπρίλη καί τελειώνοντας μέ τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ, δείχνει πώς εἶναι ἀναπόφευκτος ἕνας ὀξύτατος ἐμφύλιος πόλεμος ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Ἡ ἀναπότρεπτη καταστροφή θά φέρει πιό κοντά αὐτό τόν πόλεμο. Καί ὁ πόλεμος αὐτός πρέπει νά τελειώσει, ὅπως δείχνουν ὅλοι οἱ συλλογισμοί καί ὅλα τά στοιχεῖα τά προσιτά στό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου, μέ τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς ἐργατικῆς τάξης, μέ τήν ὑποστήριξή της ἀπό τή φτωχή ἀγροτιά γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος πού ἀναπτύξαμε, μπορεῖ ὅμως ὁ πόλεμος αὐτός νά εἶναι πολύ σκληρός καί πολύ αἱματηρός, νά στοιχίσει τή ζωή σέ δεκάδες χιλιάδες τσιφλικάδες, καπιταλιστές καί σέ ἀξιωματικούς πού τούς συμπαθοῦν. Τό προλεταριάτο δέν θά σταματήσει μπροστά σέ καμιά θυσία γιά τή σωτηρία τῆς ἐπανάστασης, σωτηρία πού εἶναι ἀδύνατη ἔξω ἀπό τό πρόγραμμα πού ἀναπτύξαμε. Τό προλεταριάτο ὅμως θά ὑποστήριζε μέ κάθε μέσο τά Σοβιέτ, ἄν δοκίμαζαν καί τήν τελευταία τους πιθανότητα γιά εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης.

Γράφτηκε στό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Δημοσιεύτηκε στίς 9 καί 10 τοῦ Ὀχτώβρη (26 καί 27 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 20 καί 21
Ὑπογραφή: Ν. Κ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ[81]

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΜΟΣΧΑΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ (μπ)

Οἱ μπολσεβίκοι, ἀφοῦ πῆραν τήν πλειοψηφία στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί στίς δυό πρωτεύουσες, μποροῦν καί *πρέπει* νά πάρουν τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια τους.

Μποροῦν, γιατί ἡ δραστήρια πλειοψηφία τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ λαοῦ καί στίς δυό πρωτεύουσες εἶναι ἀρκετή γιά νά προσελκύσει τίς μάζες, νά καταβάλει τήν ἀντίσταση τοῦ ἐχθροῦ, νά τόν τσακίσει, νά καταλάβει τήν ἐξουσία καί νά τήν κρατήσει. Γιατί, προτείνοντας ἀμέσως δημοκρατική εἰρήνη, δίνοντας ἀμέσως τή γῆ στούς ἀγρότες, ἀποκαθιστώντας τούς δημοκρατικούς θεσμούς καί τίς ἐλευθερίες πού κουρέλιασε καί ἐκμηδένισε ὁ Κέρενσκι, οἱ μπολσεβίκοι θά σχηματίσουν μιά τέτια κυβέρνηση, πού *κανείς* δέν θά μπορέσει νά τήν ἀνατρέψει.

Ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ εἶναι *μέ τό μέρος* μας. Αὐτό τό ἀπόδειξε ὁ μακρύς καί δύσκολος δρόμος πού περάσαμε ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη ὥς τίς 31 τοῦ Αὐγούστου καί ὥς τίς 12 τοῦ Σεπτέμβρη: ἡ πλειοψηφία μέσα στά Σοβιέτ στίς δυό πρωτεύουσες εἶναι *καρπός* τῆς στροφῆς τοῦ λαοῦ *πρός τό μέρος μας*. Οἱ ταλαντεύσεις τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, τό δυνάμωμα τῶν διεθνιστῶν στίς γραμμές τους δείχνουν τό ἴδιο πράγμα.

Ἡ Δημοκρατική σύσκεψη *δέν* ἀντιπροσωπεύει τήν πλειοψηφία τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ, παρά *μόνο τήν ἡγεσία τῶν μικροαστῶν συμβιβαστῶν*. Δέν πρέπει νά μᾶς ξεγελᾶνε οἱ ἀριθμοί πού δίνουν οἱ ἐκλογές, ἡ οὐσία δέν βρίσκεται στίς ἐκλογές, συγκρίνετε τίς δημοτικές ἐκλογές τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας καί τίς ἐκλογές γιά τά Σοβιέτ. Συγκρίνετε τίς ἐκλογές

τῆς Μόσχας καί τήν ἀπεργία τῆς Μόσχας στίς 12 τοῦ Αὐγούστου: αὐτά εἶναι τά ἀντικειμενικά δεδομένα γιά τήν πλειοψηφία τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων πού ὁδηγοῦν τίς μάζες.

Ἡ Δημοκρατική σύσκεψη ἐξαπατᾶ τήν ἀγροτιά, γιατί δέν τῆς δίνει οὔτε εἰρήνη, οὔτε γῆ.

Μόνο μιά μπολσεβίκικη κυβέρνηση θά ἱκανοποιήσει τήν ἀγροτιά.

* *
*

Γιατί οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία ἀκριβῶς *τώρα;*

Ἐπειδή ἡ ἐπικείμενη παράδοση τῆς Πετρούπολης θά μειώσει ἑκατό φορές τίς πιθανότητες ἐπιτυχίας μας.

Ὅσο ὅμως ὑπάρχει στρατός μέ τούς Κέρενσκι καί Σία ἐπικεφαλῆς του, *δέν μποροῦμε* νά ἐμποδίσουμε τήν παράδοση τῆς Πετρούπολης.

Οὔτε τή Συντακτική Συνέλευση μποροῦμε «νά περιμένουμε», γιατί πάλι μέ τήν παράδοση τῆς Πετρούπολης οἱ Κέρενσκι καί Σία *μποροῦν* κάθε στιγμή *νά ματαιώσουν* τή σύγκλησή της. Μόνο τό δικό μας κόμμα, ἀφοῦ πάρει τήν ἐξουσία, μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί, ἀφοῦ πάρει τήν ἐξουσία, θά κατηγορήσει τά ἄλλα κόμματα γιά κωλυσιεργία καί θά ἀποδείξει τήν κατηγορία.

Τή χωριστή εἰρήνη ἀνάμεσα στούς ἄγγλους καί τούς γερμανούς ἰμπεριαλιστές πρέπει καί μποροῦμε νά τήν ἐμποδίσουμε μόνο ἄν δράσουμε μέ ταχύτητα.

Ὁ λαός κουράστηκε ἀπό τίς ταλαντεύσεις τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων. Μόνο ἡ δική μας νίκη στίς δυό πρωτεύουσες θά τραβήξει τούς ἀγρότες μαζί μας.

* *
*

Δέν πρόκειται γιά τή «μέρα» τῆς ἐξέγερσης, γιά τή «στιγμή» τῆς ἐξέγερσης μέ τή στενή ἔννοια τῆς λέξης. Αὐτό θά τό ἀποφασίσει μόνο ἡ γενική γνώμη ἐκείνων πού *ἔρχονται σ'ἐπαφή* μέ τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες, μέ *τίς μάζες.*

Τό ζήτημα εἶναι ὅτι τό Κόμμα μας σήμερα στή Δημοκρατική σύσκεψη ἔχει οὐσιαστικά ἕνα *δικό του συνέδριο,* κι'αὐτό τό συνέδριο *ὀφείλει* (τό θέλει εἴτε ὄχι, πάντως ὀφείλει) νά κρίνει τήν *τύχη τῆς ἐπανάστασης.*

Τό ζήτημα εἶναι ὅτι πρέπει νά κάνουμε ξεκάθαρο γιά τό Κόμμα *τό καθῆκον:* νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη τήν *ἔνοπλη ἐξέγερση* στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα (μαζί μέ τήν περιοχή), τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, τήν ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης. Νά μελετήσουμε *πῶς* θά κάνουμε ζύμωση γύρω ἀπ'αὐτό, χωρίς νά χρησιμοποιοῦμε αὐτές τίς ἐκφράσεις στόν Τύπο.

Νά θυμηθοῦμε, νά καλοσκεφθοῦμε τά λόγια τοῦ Μάρξ γιά τήν ἐξέγερση: *«ἡ ἐξέγερση εἶναι τέχνη»*[82] κτλ.

* *
*

Θά ἦταν ἀφέλεια νά περιμένουμε πότε θά πάρουν οἱ μπολσεβίκοι μιά «τυπική» πλειοψηφία: καμιά ἐπανάσταση δέν τό περιμένει *αὐτό.* Καί οἱ Κέρενσκι καί Σία δέν περιμένουν, μά ἑτοιμάζουν τήν παράδοση τῆς Πετρούπολης. Οἱ ἀξιοθρήνητες ἀκριβῶς ταλαντεύσεις τῆς «Δημοκρατικῆς σύσκεψης» πρέπει νά ἐξαντλήσουν καί θά ἐξαντλήσουν τήν ὑπομονή τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας! Ἡ ἱστορία δέν θά μᾶς τό συγχωρήσει, ἄν δέν πάρουμε τώρα τήν ἐξουσία.

Δέν ἔχουμε μηχανισμό; Μηχανισμός ὑπάρχει: εἶναι τά Σοβιέτ καί οἱ δημοκρατικές ὀργανώσεις. Ἡ διεθνής κατάσταση *ἀκριβῶς* τώρα, *στίς παραμονές* τῆς σύναψης χωριστῆς εἰρήνης ἀνάμεσα στούς ἄγγλους καί τούς γερμανούς, εἶναι *εὐνοϊκή γιά μᾶς.* Τό νά προτείνουμε τώρα ἀκριβῶς εἰρήνη στούς λαούς σημαίνει ὅτι *νικᾶμε.*

Παίρνοντας τήν ἐξουσία *ταυτόχρονα* καί στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη (δέν ἔχει σημασία ποιά ἀπ'τίς δυό θά κάνει τήν ἀρχή· μπορεῖ, ἴσως νά ἀρχίσει καί ἡ Μόσχα), θά νικήσουμε — *αὐτό εἶναι βέβαιο καί ἀδιαμφισβήτητο.*

Ν. Λένιν

Γράφτηκε στίς 12-14 (25-27) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1921 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ πού παραβλήθηκε μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ (μπ)

Μιά ἀπό τίς πιό κακόβουλες καί ἴσως τίς πιό διαδομένες διαστρεβλώσεις τοῦ μαρξισμοῦ, πού γίνονται ἀπό τά κυρίαρχα «σοσιαλιστικά» κόμματα, εἶναι καί τό ὀπορτουνιστικό ψέμα ὅτι τάχα ἡ προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης καί γενικά τό ἀντίκρυσμα τῆς ἐξέγερσης σάν τέχνης εἶναι «μπλανκισμός».

Ὁ ἀρχηγός τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, Μπέρνσταϊν, ἔχει ἤδη ἀποκτήσει θλιβερή φήμη, κατηγορώντας τό μαρξισμό γιά μπλανκισμό, καί οἱ σημερινοί ὀπορτουνιστές, φωνασκώντας γιά μπλανκισμό οὐσιαστικά δέν ἀνακαινίζουν καί δέν «πλουτίζουν» οὔτε κατά ἕνα γιῶτα τίς πενιχρές «ἰδέες» τοῦ Μπέρνσταϊν.

Νά κατηγορεῖς τούς μαρξιστές γιά μπλανκισμό, ἐπειδή βλέπουν τήν ἐξέγερση σάν τέχνη! Μπορεῖ ἄραγε νά ὑπάρξει πιό κατάφωρη διαστρέβλωση τῆς ἀλήθειας, τή στιγμή πού κανένας μαρξιστής δέν θ'ἀρνηθεῖ ὅτι ἀκριβῶς ὁ Μάρξ ἐκφράστηκε μέ τόν πιό συγκεκριμένο, ἀκριβολογημένο καί κατηγορηματικό τρόπο πάνω σ'αὐτό τό ζήτημα, ὀνομάζοντας τήν ἐξέγερση ἀκριβῶς *τέχνη*, λέγοντας, ὅτι τήν ἐξέγερση πρέπει νά τή βλέπουμε σάν τέχνη, ὅτι πρέπει *νά κατακτήσουμε* τήν πρώτη ἐπιτυχία καί νά βαδίσουμε ἀπό ἐπιτυχία σέ ἐπιτυχία, χωρίς νά σταματᾶμε τήν *ἐπίθεση* ἐνάντια στόν ἐχθρό, ἐκμεταλλευόμενοι τή σύγχυσή του κτλ. κτλ.

Ἡ ἐξέγερση, γιά νά πετύχει, δέν πρέπει νά στηρίζεται σέ συνωμοσία, οὔτε σ'ἕνα κόμμα, ἀλλά στήν πρωτοπόρα τάξη, αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Ἡ ἐξέγερση πρέπει νά στηρίζεται στήν *ἐπαναστατική ἄνοδο τοῦ λαοῦ*. Αὐτό εἶναι τό δεύτερο. Ἡ ἐξέγερση πρέπει νά στηρίζεται σέ τέτιο *σημεῖο στροφῆς* στήν ἱστορία τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐπανάστασης, ὅταν στίς πρωτοπόρες γραμμές τοῦ λαοῦ παρατηρεῖται ἡ μεγαλύτερη δραστηριότητα, ὅταν οἱ *ταλαντεύσεις* στίς γραμμές τῶν ἐχθρῶν καί *στίς γραμμές τῶν ἀδύνατων, μεσοβέζικων, ἀναποφάσιστων φίλων τῆς ἐπανάστασης* εἶναι μεγαλύτερες ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Αὐτό εἶναι τό τρίτο. Καί μ'αὐτούς ἀκριβῶς τούς τρεῖς ὅρους στήν τοποθέ-

τηση τοῦ ζητήματος τῆς ἐξέγερσης ξεχωρίζει ὁ *μαρξισμός ἀπό τόν μπλανκισμό.*

Μιά ὅμως κι'ὑπάρχουν αὐτοί οἱ ὅροι, τό ν'ἀρνεῖσαι νά βλέπεις τήν ἐξέγερση σάν *τέχνη,* σημαίνει νά προδίνεις τό μαρξισμό, νά προδίνεις τήν ἐπανάσταση.

Γιά νά ἀποδείξουμε γιά ποιόν ἀκριβῶς λόγο ἡ στιγμή πού ζοῦμε εἶναι στιγμή πού τό Κόμμα πρέπει *ὑποχρεωτικά* νά παραδεχτεῖ ὅτι ἡ πορεία τῶν ἀντικειμενικῶν γεγονότων ἔβαλε τήν *ἐξέγερση* στήν ἡμερήσια διάταξη καί νά βλέπει τήν ἐξέγερση σάν τέχνη, γιά νά τό ἀποδείξουμε αὐτό, τό καλύτερο ἀπόλα θά εἶναι ἴσως νά χρησιμοποιήσουμε τή μέθοδο τῆς σύγκρισης καί νά ἀντιπαραθέσουμε τίς 3 καί 4 τοῦ 'Ιούλη στίς μέρες τοῦ Σεπτέμβρη.

Στίς 3 καί 4 τοῦ 'Ιούλη θά μπορούσαμε, χωρίς νά ἁμαρτήσουμε ἀπέναντι στήν ἀλήθεια, νά βάλουμε τό ζήτημα ἔτσι: πιό σωστό θά ἦταν νά πάρουμε τήν ἐξουσία, γιατί διαφορετικά οἱ ἐχθροί θά μᾶς κατηγορήσουν ὁπωσδήποτε γιά ἐξέγερση καί θά μᾶς χτυπήσουν σάν στασιαστές. 'Απ'αὐτό ὅμως δέν μπορούσαμε νά βγάλουμε τό συμπέρασμα πώς ἔπρεπε τότε νά πάρουμε τήν ἐξουσία, γιατί οἱ ἀντικειμενικοί ὅροι γιά τή νίκη τῆς ἐξέγερσης δέν ὑπῆρχαν τότε.

1) Δέν μᾶς ἀκολουθοῦσε ἀκόμη ἡ τάξη πού ἀποτελεῖ τήν πρωτοπορία τῆς ἐπανάστασης.

Δέν εἴχαμε ἀκόμη τήν πλειοψηφία μέσα στούς ἐργάτες καί στούς στρατιῶτες στίς δυό πρωτεύουσες. Τώρα τήν ἔχουμε καί στά δυό Σοβιέτ. Δημιουργήθηκε *μόνο* μέ τήν ἱστορία τοῦ 'Ιούλη καί τοῦ Αὐγούστου, μέ τήν πείρα τῶν «ἄγριων διωγμῶν» κατά τῶν μπολσεβίκων καί τήν πείρα τοῦ κορνιλοφισμοῦ.

2) Δέν ὑπῆρχε τότε παλλαϊκή ἐπαναστατική ἄνοδος. Τώρα, μετά τόν κορνιλοφισμό, ὑπάρχει. 'Η ἐπαρχία καί ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τά Σοβιέτ σέ πολλά μέρη τό ἀποδείχνουν.

3) Δέν ὑπῆρχαν τότε *ταλαντεύσεις* σέ σοβαρή γενική πολιτική κλίμακα στούς ἐχθρούς μας καί στή μεσοβέζικη μικροαστική τάξη. Τώρα ὑπάρχουν τεράστιες ταλαντεύσεις: ὁ κύριος ἐχθρός μας, ὁ συμμαχικός καί ὁ παγκόσμιος ἰμπεριαλισμός — γιατί οἱ «σύμμαχοι» βρίσκονται ἐπικεφαλῆς τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ — *ταλαντεύτηκε* ἀνάμεσα στή συνέχιση τοῦ πολέμου ὥς τή νίκη καί στή χωριστή εἰρήνη ἐνάντια στή Ρωσία. Οἱ μικροαστοί δημοκράτες μας, χάνοντας ὁλοφάνερα τήν πλειοψηφία στό λαό, ταλαντεύτηκαν σέ τεράστιο βαθμό, παραιτήθηκαν ἀπό τό μπλόκ, δηλ. ἀπό τό συνασπισμό μέ τούς καντέτους.

4) Γι'αὐτό στίς 3 καί 4 τοῦ 'Ιούλη ἡ ἐξέγερση θά ἦταν λάθος: δέν θά μπορούσαμε νά κρατήσουμε τήν ἐξουσία οὔτε ὑλικά, οὔτε πολιτικά. 'Υλικά, παρά τό ὅτι ὑπῆρχαν στιγμές πού ἡ Πετρούπολη ἦταν στά χέρια μας, γιατί οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες μας δέν θά *πολεμοῦσαν*, δέν θά *πέθαιναν* τότε γιά τήν Πετρούπολη: δέν ὑπῆρχε τέτια «μανία», τέτιο ἄσβεστο μίσος *οὔτε ἀπέναντι* στόν Κέρενσκι, *οὔτε ἀπέναντι* στούς Τσερετέλι-Τσερνόφ, οἱ ἄνθρωποί μας δέν εἶχαν ἀκόμη ἀτσαλωθεῖ μέ τήν πείρα τῶν διωγμῶν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, διωγμῶν ὅπου συμμετεῖχαν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι.

Πολιτικά δέν θά μπορούσαμε νά κρατήσουμε τήν ἐξουσία στίς 3 καί 4 τοῦ 'Ιούλη, γιατί ὁ στρατός καί ἡ ἐπαρχία, *πρίν ἀπό τόν κορνιλοφισμό* μποροῦσαν νά βαδίσουν καί θά βάδιζαν ἐνάντια στήν Πετρούπολη.

Τώρα ἡ εἰκόνα εἶναι ἐντελῶς διαφορετική.

Μᾶς ἀκολουθεῖ ἡ πλειοψηφία τῆς *τάξης* πού εἶναι ἡ ἐμπροσθοφυλακή τῆς ἐπανάστασης, ἡ ἐμπροσθοφυλακή τοῦ λαοῦ, πού εἶναι ἱκανή νά συναρπάσει τίς μάζες.

Μᾶς ἀκολουθεῖ ἡ *πλειοψηφία* τοῦ λαοῦ, γιατί ἡ παραίτηση τοῦ Τσερνόφ δέν εἶναι καθόλου ἡ μοναδική, εἶναι ὅμως ἡ πιό φανερή, ἡ πιό χειροπιαστή ἔνδειξη ὅτι ἀπό τό συνασπισμό τῶν ἐσέρων (καί ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐσέρους) ἡ ἀγροτιά *δέν θά πάρει τή γῆ*. Κι'αὐτό εἶναι τό οὐσιαστικότερο σημεῖο τοῦ παλλαϊκοῦ χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασης.

Βρισκόμαστε στήν εὐνοϊκή θέση ἑνός κόμματος πού ξέρει σταθερά τό δρόμο του, σέ στιγμές πού *ὁλόκληρος ὁ ἰμπεριαλισμός* καί ὁλόκληρος ὁ συνασπισμός τῶν μενσεβίκων μέ τούς ἐσέρους ἔχουν πρωτάκουστες ταλαντεύσεις.

'Η *νίκη* μας εἶναι *σίγουρη*, γιατί ὁ λαός ἔχει πιά φτάσει πολύ κοντά στήν ἀπόγνωση, κι'ἐμεῖς προσφέρουμε σ'ὅλο τό λαό μιά σίγουρη διέξοδο, γιατί τοῦ δείξαμε «στίς κορνιλοφικές μέρες» τί ἀξίζει ἡ καθοδήγησή μας, κι'ἔπειτα *προτείναμε* συμβιβασμό στούς ἀνθρώπους τοῦ συνασπισμοῦ, πού *ἀρνήθηκαν νά τόν δεχτοῦν*, χωρίς νά ἔχουν καθόλου σταματήσει οἱ ταλαντεύσεις τους.

Θά ἦταν τό μεγαλύτερο λάθος νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ πρότασή μας γιά συμβιβασμό δέν ἔχει *ἀκόμη* ἀποριφθεῖ, ὅτι ἡ Δημοκρατική σύσκεψη μπορεῖ *ἀκόμη* νά τόν δεχτεῖ. 'Ο συμβιβασμός προτάθηκε ἀπό *κόμμα* πρός *κόμματα*. Δέν μποροῦσε νά προταθεῖ διαφορετικά. Τά *κόμματα* τόν ἀπόριψαν. 'Η Δημοκρατική σύσκεψη εἶναι μόνο μιά *σύσκεψη* καί τίποτε παραπάνω. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ἕνα πράγμα: στή σύσκεψη δέν ἀντιπροσω-

πεύεται ἡ *πλειοψηφία* τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ, ἡ φτωχή καί ἀγανακτισμένη ἀγροτιά. Εἶναι σύσκεψη *τῆς μειοψηφίας τοῦ λαοῦ*—δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε αὐτή τήν ὁλοφάνερη ἀλήθεια. Θά ἦταν τό μεγαλύτερο λάθος, ὁ μεγαλύτερος κοινοβουλευτικός κρετινισμός ἀπό τήν πλευρά μας νά θεωροῦμε τή Δημοκρατική σύσκεψη Βουλή, γιατί κι 'ἄν ἀκόμη αὐτοανακηρυσσόταν Βουλή καί κυρίαρχη Βουλή τῆς ἐπανάστασης, πάλι *δέν θά ἔλυνε* τίποτε: ἡ λύση βρίσκεται *ἔξω ἀπ'αὐτή*, στίς ἐργατικές συνοικίες τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας.

Ἔχουμε μπροστά μας ὅλες τίς ἀντικειμενικές προϋποθέσεις γιά μιά νικηφόρα ἐξέγερση. Ἔχουμε μπροστά μας μιά ἐξαιρετικά εὐνοϊκή κατάσταση, ὅπου *μόνο* ἡ νίκη μας στήν ἐξέγερση θά βάλει τέλος στίς ταλαντεύσεις πού καταβασάνισαν τό λαό, στίς ταλαντεύσεις πού εἶναι τό πιό βασανιστικό πράγμα στόν κόσμο· ὅπου *μόνο ἡ δική μας* νίκη στήν ἐξέγερση *θά ματαιώσει* τό παιχνίδι γιά χωριστή εἰρήνη ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, θά τό ματαιώσει, προτείνοντας ἀνοιχτή εἰρήνη πιό ὁλοκληρωμένη, πιό δίκαιη, πιό κοντινή, εἰρήνη *πρός ὄφελος* τῆς ἐπανάστασης.

Τέλος, μόνο τό Κόμμα μας, νικώντας στήν ἐξέγερση, *μπορεῖ* νά σώσει τήν Πετρούπολη, γιατί, ἄν ἡ πρότασή μας ἀποριφθεῖ καί δέν πετύχουμε οὔτε ἀνακωχή, τότε *ἐμεῖς* θά γίνουμε «ἀμυνίτες», τότε θά μποῦμε *ἐπικεφαλῆς τῶν πολεμικῶν κομμάτων,* θά εἴμαστε *τό πιό «πολεμικό»* κόμμά, θά κάνουμε τόν πόλεμο κατά τρόπο πραγματικά ἐπαναστατικό. Θά πάρουμε ὅλο τό ψωμί κι'*ὅλες* τίς μπότες ἀπό τούς καπιταλιστές. Θά τούς ἀφήσουμε τά ξεροκόμματα, θά τούς φορέσουμε τσαρούχια. Θά δόσουμε ὅλο τό ψωμί κι'ὅλη τήν ὑπόδυση στό μέτωπο.

Καί τότε θά ὑπερασπίσουμε μέ ἐπιτυχία τήν Πετρούπολη.

Στή Ρωσία ὑπάρχουν ἀκόμη ἄπειρες ἐφεδρεῖες, τόσο ὑλικές, ὅσο καί ἠθικές, γιά ἕναν πραγματικά ἐπαναστατικό πόλεμο. Οἱ πιθανότητες εἶναι 99 στά 100 ὅτι οἱ γερμανοί θά μᾶς δόσουν τουλάχιστο τήν ἀνακωχή. Καί νά πετύχεις ἀνακωχή τώρα, σημαίνει πιά νά νικήσεις *ὅλο τόν κόσμο.*

* *
*

Ἔχοντας ἐπίγνωση πώς εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία ἡ ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας γιά νά σωθεῖ ἡ ἐπανάσταση καί γιά νά σωθεῖ ἡ Ρωσία ἀπό ἕνα «χωριστό» μοίρασμά της ἀνάμεσα στούς ἰμπεριαλιστές καί τῶν δυό συνασπισμῶν, πρέπει, πρῶτο, νά προσαρμόσουμε στίς συνθῆκες

τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐξέγερσης τήν πολιτική τακτική μας στή Σύσκεψη· δεύτερο, πρέπει νά ἀποδείξουμε ὅτι δέν παραδεχόμαστε μόνο στά λόγια τή σκέψη τοῦ Μάρξ ὅτι πρέπει νά θεωροῦμε τήν ἐξέγερση τέχνη.

Στή Σύσκεψη πρέπει νά συσπειρώσουμε ἀμέσως τήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων, χωρίς νά κυνηγᾶμε τόν ἀριθμό, χωρίς νά φοβόμαστε ν'ἀφήσουμε τούς ταλαντευόμενους στό στρατόπεδο τῶν ταλαντευομένων: γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης αὐτοί εἶναι πιό ὠφέλιμοι *ἐκεῖ*, παρά στό στρατόπεδο τῶν ἀποφασιστικῶν καί ἀφοσιωμένων ἀγωνιστῶν.

Πρέπει νά συντάξουμε μιά σύντομη δήλωση τῶν μπολσεβίκων, ὑπογραμμίζοντας μέ τόν πιό ἔντονο τρόπο ὅτι δέν ἔχουν θέση οἱ μακροσκελεῖς λόγοι, δέν ἔχουν θέση οἱ «λόγοι» γενικά, ὅτι χρειάζεται ἄμεση δράση γιά τή σωτηρία τῆς ἐπανάστασης, ὅτι εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη ὁλοκληρωτικῆς ρήξης μέ τήν ἀστική τάξη, ὁλοκληρωτικῆς ἀντικατάστασης ὅλης τῆς σημερινῆς κυβέρνησης, ὁλοκληρωτικῆς ρήξης μέ τούς ἀγγλογάλλους ἰμπεριαλιστές, πού ἑτοιμάζουν τό «χωριστό» μοίρασμα τῆς Ρωσίας, ὅτι χρειάζεται νά περάσει ἀμέσως ὅλη ἡ ἐξουσία στά χέρια *τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, μ'ἐπικεφαλῆς τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο.*

Ἡ δήλωσή μας πρέπει νά διατυπώνει *αὐτό* τό συμπέρασμα ὅσο τό δυνατό πιό σύντομα καί πιό ἔντονα, σέ συνδυασμό μέ τά σχέδια τοῦ προγράμματός μας: εἰρήνη στούς λαούς, γῆ στούς ἀγρότες, κατάσχεση τῶν σκανδαλωδῶν κερδῶν καί χαλιναγώγηση τοῦ σκανδαλώδους σαμποταρίσματος τῆς παραγωγῆς ἀπό τούς καπιταλιστές.

Ὅσο πιό σύντομη, ὅσο πιό ἔντονη θά εἶναι ἡ δήλωση, τόσο τό καλύτερο. Μόνο πρέπει νά τονίζει ξεκάθαρα ἀκόμη δυό σπουδαιότατα σημεῖα: ὁ λαός βαρέθηκε τίς ταλαντεύσεις, ὁ λαός βασανίστηκε ἀπό τήν ἀναποφασιστικότητα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων· ἐμεῖς ξεκόβουμε ὁριστικά ἀπ'αὐτά τά *κόμματα*, γιατί πρόδοσαν τήν ἐπανάσταση.

Καί τό ἄλλο: προτείνοντας ἀμέσως εἰρήνη χωρίς προσαρτήσεις, ξεκόβοντας ἀμέσως ἀπό τούς συμμάχους ἰμπεριαλιστές καί ἀπό ὅλους τούς ἰμπεριαλιστές, θά πετύχουμε ἀμέσως ἤ τήν ἀνακωχή, ἤ τό πέρασμα ὅλου τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου μέ τό μέρος τῆς ἄμυνας καί τή διεξαγωγή ἑνός πραγματικά δίκαιου, πραγματικά ἐπαναστατικοῦ πολέμου ἀπό τήν ἐπαναστατική δημοκρατία καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου.

Ἀφοῦ διαβάσουμε αὐτή τή δήλωση, ἀφοῦ τούς καλέσουμε

νά ἀποφασίζουν κι᾿ ὄχι νά βγάζουν λόγους, νά *δροῦν* κι᾿ ὄχι νά γράφουν ἀποφάσεις, πρέπει νά *κινήσουμε* ὅλη τήν ὁμάδα μας *πρός τά ἐργοστάσια καί πρός τούς στρατῶνες:* ἐκεῖ εἶναι ἡ θέση της, ἐκεῖ εἶναι τό νεῦρο τῆς ζωῆς, ἐκεῖ ἡ πηγή σωτηρίας τῆς ἐπανάστασης, ἐκεῖ ὁ κινητήρας τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης.

᾿Εκεῖ πρέπει νά ἐξηγοῦμε τό πρόγραμμά μας μέ λόγους γεμάτους θέρμη καί πάθος καί νά βάλουμε τό ζήτημα ἔτσι: εἴτε *πλήρης* ἀποδοχή τοῦ προγράμματος ἀπό τή Σύσκεψη, εἴτε ἐξέγερση. Μέση λύση δέν ὑπάρχει. Δέν μποροῦμε νά περιμένουμε. ῾Η ἐπανάσταση χάνεται.

᾿Αφοῦ βάλουμε ἔτσι τό ζήτημα, καί ἀφοῦ συγκεντρώσουμε ὅλη τήν ὁμάδα στά ἐργοστάσια καί στούς στρατῶνες, *θά ὑπολογίσουμε σωστά τή στιγμή γιά τήν ἔναρξη τῆς ἐξέγερσης.*

Καί γιά νά ἀντικρύσουμε τήν ἐξέγερση μαρξιστικά, δηλαδή σάν τέχνη, πρέπει ταυτόχρονα, χωρίς νά χάνουμε οὔτε λεπτό, νά ὀργανώσουμε τό *ἐπιτελεῖο* τῶν ἐξεγερμένων τμημάτων, νά κατανείμουμε τίς δυνάμεις, νά κινήσουμε τά πιστά συντάγματα στά πιό σπουδαῖα σημεῖα, νά κυκλώσουμε τήν ᾿Αλεξαντρίνκα, νά καταλάβουμε τήν Πετροπάβλοβκα[83], νά συλλάβουμε τό Γενικό ἐπιτελεῖο καί τήν κυβέρνηση, νά στείλουμε ἐνάντια στούς εὐέλπιδες καί στήν ἄγρια μεραρχία τμήματα ἕτοιμα νά πέσουν, παρά νά ἀφήσουν τόν ἐχθρό νά κινηθεῖ πρός τά κέντρα τῆς πόλης. Πρέπει νά κινητοποιήσουμε τούς ἔνοπλους ἐργάτες, νά τούς καλέσουμε σέ ἀποφασιστική, ὕστατη μάχη, νά καταλάβουμε ἀμέσως τό τηλεγραφικό καί τηλεφωνικό κέντρο, νά ἐγκαταστήσουμε τό *δικό μας* ἐπιτελεῖο τῆς ἐξέγερσης κοντά στό τηλεφωνικό κέντρο, νά συνδέσουμε τηλεφωνικά τό ἐπιτελεῖο μέ ὅλα τά ἐργοστάσια, μέ ὅλα τά συντάγματα, μέ ὅλα τά σημεῖα τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα κτλ.

Αὐτά ὅλα τά λέμε, φυσικά, σάν παράδειγμα, μόνο γιά νά δείξουμε *παραστατικά,* ὅτι στίς στιγμές πού ζοῦμε δέν μπορεῖ νά μείνει κανείς πιστός στό μαρξισμό, νά μείνει πιστός στήν ἐπανάσταση *χωρίς νά βλέπει τήν ἐξέγερση σάν τέχνη.*

Ν. Λένιν

Γράφτηκε στίς 13-14 (26-27) τοῦ Σεπτέμβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1921 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ πού παραβλήθηκε μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΚΑΛΠΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ[84]

Τέλειωσε ἡ λεγόμενη Δημοκρατική σύσκεψη. Δόξα νά ἔχει ὁ θεός, ἀκόμη μιά κωμωδία πῆρε τέλος. Ἐμεῖς ὡστόσο τραβᾶμε μπροστά, μιά καί τό γράφει ἡ μοίρα τῆς ἐπανάστασής μας νά περάσει ἕναν ὁρισμένο ἀριθμό ἀπό κωμωδίες.

Γιά νά κρίνουμε σωστά τά πολιτικά ἀποτελέσματα τῆς Σύσκεψης, πρέπει νά προσπαθήσουμε νά καθορίσουμε μέ ἀκρίβεια τήν ταξική σημασία της, ἔτσι ὅπως βγαίνει ἀπό τά ἀντικειμενικά γεγονότα.

Ἡ παραπέρα ἀποσύνθεση τῶν κυβερνητικῶν κομμάτων τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, τό χάσιμο ἀπό τά κόμματα αὐτά τῆς πλειοψηφίας μέσα στήν ἐπαναστατική δημοκρατία, πράγμα πού τό βλέπουν ὅλοι, τό βῆμα πρός τήν ἑνοποίηση καί τό ξεγύμνωμα τοῦ βοναπαρτισμοῦ τόσο τοῦ κ. Κέρενσκι, ὅσο καί τῶν κ.κ. Τσερετέλι, Τσερνόφ καί Σία—αὐτή εἶναι ἡ ταξική σημασία τῆς Σύσκεψης.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἔχασαν τήν πλειοψηφία στά Σοβιέτ. Γι'αὐτό ἀκριβῶς ἀναγκάστηκαν νά καταφύγουν στήν καλπιά: νά παραβοῦν τήν ὑποχρέωση πού εἶχαν ἀναλάβει νά συγκαλέσουν μέσα σέ τρεῖς μῆνες νέο συνέδριο τῶν Σοβιέτ, νά ἀποφύγουν τή λογοδοσία μπροστά σ'αὐτούς πού ἐξέλεξαν τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ, νά νοθεύσουν τή «δημοκρατική» σύσκεψη. Γι'αὐτή τή νοθεία μιλοῦσαν οἱ μπολσεβίκοι πρίν ἀπό τή Σύσκεψη καί τά ἀποτελέσματά της ἐπιβεβαίωσαν πέρα γιά πέρα τά λεγόμενά τους. Οἱ διάφοροι Λίμπερνταν[85] καί οἱ κ.κ. Τσερετέλι, Τσερνόφ καί Σία ἔβλεπαν πώς ἡ πλειοψηφία τους στά Σοβιέτ διαρέει καί γι'αὐτό κατέφυγαν στήν καλπιά.

Τά ἐπιχειρήματα ὅτί λ.χ. οἱ συνεταιρισμοί «ἔχουν ἀποκτήσει μεγάλη σημασία ἀνάμεσα στίς δημοκρατικές ὀργανώσεις», ἤ ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πόλεων καί τῶν ζέμστβο ἔχουν ἐκλεγεῖ «κανονικά», τά ἐπιχειρήματα αὐτά ἔχουν σκαρωθεῖ τόσο ἄτεχνα, πού χρειάζεται χοντροκομμένη ὑποκρισία γιά νά προβληθοῦν στά σοβαρά. Πρῶτο, ἡ Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή ἔχει ἐκλεγεῖ ἀπό τά Σοβιέτ καί τό νά ἀποφεύγει νά λογοδοτήσει καί νά καταθέσει τήν ἐντολή *σ'αὐτά* εἶναι κατεργαριά βοναπαρτικοῦ τύπου. Δεύτερο, τά Σοβιέτ ἀντιπροσωπεύουν τήν ἐπαναστατική δημοκρατία στό βαθμό πού συμμετέχουν σ'αὐτά ὅσοι θέλουν νά παλέψουν ἐπαναστατικά. Γιά τά μέλη τῶν συνεταιρισμῶν καί τούς κατοίκους τῶν πόλεων οἱ πόρτες δέν εἶναι κλειστές. 'Αφεντικά στά Σοβιέτ ἦταν οἱ ἴδιοι πάντα μενσεβίκοι καί ἐσέροι.

Ὅσοι περιορίζονταν στή δουλιά *μόνο* στούς συνεταιρισμούς, ὅσοι περιορίζονταν *μόνο* στή δουλιά τῶν Δήμων (τῆς πόλης ἤ τοῦ ζέμστβο), αὐτοί ἔβγαζαν ἔτσι μόνοι τους τόν ἑαυτό τους ἀπό τίς γραμμές τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, τοποθετοῦσαν ἔτσι τόν ἑαυτό τους εἴτε στήν ἀντιδραστική, εἴτε στήν οὐδέτερη δημοκρατία. 'Ο καθένας ξέρει ὅτι στή δουλιά τῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν Δήμων παίρνουν μέρος *ὄχι* μόνο ἐπαναστάτες, μά *καί* ἀντιδραστικοί· ὁ καθένας ξέρει ὅτι στούς συνεταιρισμούς καί στούς Δήμους ἐκλέγουν ἀνθρώπους γιά νά κάνουν κυρίως δουλιά πού *δέν εἶναι* γενικῆς πολιτικῆς ἔκτασης καί σημασίας.

Νά πετύχουν στά κρυφά ἐνίσχυση ἀπομέρους τῶν ὀπαδῶν τῆς «Γεντίνστβο» καί τῶν «ἀκομματικῶν» ἀντιδραστικῶν—αὐτό τό σκοπό εἶχαν οἱ διάφοροι Λίμπερνταν, Τσερετέλι, Τσερνόφ καί Σία, σκαρώνοντας τή Σύσκεψη. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ καλπιά τους. Νά ποῦ βρίσκεται ὁ βοναπαρτισμός τους, πού τούς ἑνώνει μέ τόν βοναπαρτιστή Κέρενσκι. Κατακλέβουν τό δημοκρατισμό, τηρώντας ὑποκριτικά τά προσχήματα τοῦ δημοκρατισμοῦ—αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

'Ο Νικόλαος Β΄ ἔκλεβε ἀπό τό δημοκρατισμό μεγάλα, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, ποσά, δηλαδή συγκαλοῦσε ἀντιπροσωπευτικά σώματα, ὅμως ἔδινε στούς τσιφλικάδες ἑκατό φορές περισσότερα δικαιώματα ἀντιπροσώπευσης ἀπ'ὅ,τι στούς ἀγρότες. Οἱ διάφοροι Λίμπερνταν, Τσερετέλι καί Τσερνόφ ἀσχολοῦνται μέ μικροκλοπές σέ βάρος τοῦ δημοκρατισμοῦ: συγκαλοῦν μιά «δημοκρατική σύσκεψη», ὅπου *καί* οἱ ἐργάτες *καί* οἱ ἀγρότες ἀπόλυτα δικαιολογημένα λένε πώς τούς κουτσούρεψαν

τό δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης, ὅτι ἐπικράτησε *δ υ σαναλογία*, ἀδικία πρός ὄφελος τῶν στοιχείων ἐκείνων τῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν Δήμων πού βρίσκονται πιό κοντά πρός τήν ἀστική τάξη (καί στήν ἀντιδραστική δημοκρατία).

Οἱ κ.κ. Λίμπερνταν, Τσερετέλι καί Τσερνόφ ξέκοψαν ἀπό τίς μάζες τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς, ἀπομακρύνθηκαν ἀπ'αὐτές. Ἡ σωτηρία τους βρίσκεται στήν καλπιά, μέ τήν ὁποία κρατιέται κι'ὁ Κέρενσκι «τους».

Ὁ διαχωρισμός τῶν τάξεων προχωρεῖ. Μέσα στά Κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων δυναμώνει ἡ διαμαρτυρία, ὡριμάζει μιά ἀνοιχτή διάσπαση σάν συνέπεια τῆς προδοσίας τῶν σύμφερόντων τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ ἀπό τούς «ἡγέτες». Οἱ ἡγέτες στηρίζονται στή *μειοψηφία*—παρά τίς ἀρχές τοῦ δημοκρατισμοῦ. Γι'αὐτό καί καταλήγουν *ἀναγκαστικά* στήν καλπιά.

Ὁ Κέρενσκι αὐτοξεσκεπάζεται ὅλο καί περισσότερο σάν βοναπαρτιστής. Πρῶτα θεωροῦνταν «ἐσέρος». Τώρα ξέρουμε πώς δέν εἶναι μόνο «μαρτιάτικος» ἐσέρος, πού μεταπήδησε στούς ἐσέρους ἀπό τούς τρουντοβίκους γιά «ρεκλάμα». Εἶναι ὀπαδός τῆς Μπρέσκο-Μπρεσκόβσκαγια, αὐτῆς τῆς «κυρίας Πλεχάνοφ» γιά τούς ἐσέρους, ἤ «κυρίας Πότρεσοφ» γιά τήν ἐσέρικη «Ντιέν». Στή λεγόμενη «δεξιά» πτέρυγα τῶν λεγόμενων «σοσιαλιστικῶν» κομμάτων, στούς διάφορους Πλεχάνοφ, Μπρεσκόβσκαγια, Πότρεσοφ, νά ποῦ *ἀνήκει* ὁ Κέρενσκι, ἡ πτέρυγα ὅμως αὐτή δέν ἔχει *καμιά* σοβαρή διαφορά ἀπό τούς καντέτους.

Οἱ καντέτοι δέν ἐπαινοῦν δίχως λόγο τόν Κέρενσκι. Ὁ Κέρενσκι ἐφαρμόζει τή *δ ι κ ή τ ο υ ς* πολιτική, συσκέπτεται μαζί τους· καί μέ τόν Ροντζιάνκο *πίσω ἀπό τίς πλάτες τοῦ λαοῦ*, ξεσκεπάστηκε ἀπό τόν Τσερνόφ καί ἄλλους ἡ ἐπαφή του μέ τόν Σάβινκοφ, φίλο τοῦ Κορνίλοφ. Ὁ Κέρενσκι εἶναι *κορνιλοφικός*, πού *τυχαῖα* τά χάλασε μέ τόν Κορνίλοφ καί ἐξακολουθεῖ νά διατηρεῖ τήν πιό ἐγκάρδια συμμαχία μέ ἄλλους κορνιλοφικούς. Αὐτό εἶναι *γεγονός* πού ἀποδείχτηκε τόσο ἀπό τίς ἀποκαλύψεις τοῦ Σάβινκοφ καί τῆς «Ντιέλο Ναρόντα», ὅσο καί ἀπό τό συνεχιζόμενο πολιτικό παιχνίδι, «μέ τό χορό τῶν ὑπουργικῶν μεταβολῶν» τοῦ Κέρενσκι μέ τούς κορνιλοφικούς κάτω ἀπό τήν ἐπωνυμία «ἐμποροβιομηχανική τάξη».

Κρυφοσυμφωνίες μέ τούς κορνιλοφικούς, κρυφοκουμπαριές (μέσω τοῦ Τερέστσενκο καί Σία) μέ τούς «συμμάχους» ἰμπεριαλιστές, κρυφοτραινάρισμα καί σαμποτάρισμα τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ἐξαπάτηση στά κρυφά τῶν ἀγροτῶν, γιά νά

ἐξυπηρετήσει τόν Ροντζιάνκο, δηλαδή τούς τσιφλικάδες (διπλασιασμός τῆς τιμῆς τῶν σιτηρῶν)—νά μέ τί ἀσχολεῖται *πραγματικά* ὁ Κέρενσκι. Νά ποιά εἶναι ἡ *ταξική* πολιτική του. Νά ποῦ βρίσκεται ὁ βοναπαρτισμός του.

Γιά νά συγκαλύψουν αὐτό τό πράγμα στή Σύσκεψη οἱ Λίμπερνταν, Τσερετέλι καί Τσερνόφ ἦταν ὑποχρεωμένοι νά τή νοθεύσουν.

Καί ἡ συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων σ'αὐτή τή βρωμερή καλπιά, σ'αὐτή τήν κωμωδία εἶχε ἀποκλειστικά τήν ἴδια δικαιολογία πού εἶχε καί ἡ συμμετοχή μας στήν ΙΙΙ Δούμα: ἀκόμη καί μέσα στό «σταῦλο» πρέπει νά ὑπερασπίζουμε τήν ὑπόθεσή μας, καί μέσα ἀπό τό «σταῦλο» νά δίνουμε ἀποκαλυπτικά στοιχεῖα γιά νά διδάσκεται ὁ λαός.

Ὑπάρχει ὡστόσο καί μιά διαφορά ἐδῶ: ἡ ΙΙΙ Δούμα εἶχε συγκληθεῖ ὅταν ἡ ἐπανάσταση βρισκόταν σέ ὁλοφάνερη πτώση, ἐνῶ τώρα ἔχουμε ὁλοφάνερη ἄνοδο μιᾶς *καινούργιας ἐπανάστασης*. Δυστυχῶς, ἐμεῖς πολύ λίγα ξέρουμε γιά τήν ἔκταση καί τήν ταχύτητα τῆς ἀνόδου αὐτῆς.

* *
*

Νομίζω πώς τό πιό χαρακτηριστικό ἐπεισόδιο τῆς Σύσκεψης εἶναι ὁ λόγος τοῦ Ζαρούντνι. Λέει ὅτι στόν Κέρενσκι «ἦταν ἀρκετό νά κάνει ἁπλῶς ἕναν ὑπαινιγμό» ὅτι θά ἐπανασυγκροτήσει τήν κυβέρνηση καί ὅλοι οἱ ὑπουργοί ἄρχισαν νά ὑποβάλλουν τήν παραίτησή τους. «Τήν ἑπόμενη ἤδη μέρα—συνεχίζει ὁ ἀφελής, ἀφελής σάν μικρό παιδί, Ζαρούντνι (καί πάλι καλά ἄν εἶναι *μόνο* ἀφελής)—τήν ἑπόμενη ἤδη καί παρά τό γεγονός ὅτι εἴχαμε παραιτηθεῖ, ἄρχισαν νά μᾶς καλοῦν, νά μᾶς συμβουλεύονται καί τελικά μᾶς ἄφησαν στίς θέσεις μας».

«Ὁμαδικό γέλιο στήν αἴθουσα»—παρατηρεῖ σ'αὐτό τό σημεῖο ἡ ἐπίσημη «Ἰζβέστιγια».

Εὔθυμοι ἄνθρωποι αὐτοί πού συνεργοῦν στή βοναπαρτική ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ ἀπό τούς ρεπουμπλικάνους! Ὅλοι μας, βλέπετε, εἴμαστε ἐπαναστάτες δημοκράτες, ὄχι ἀστεῖα!

«Ἀπό τήν ἀρχή—εἶπε ὁ Ζαρούντνι—ἀκούσαμε δυό πράγματα: νά προσπαθήσουμε νά ἐξασφαλίσουμε τή μαχητική ἱκανότητα τοῦ στρατοῦ καί νά ἐπισπεύσουμε τή σύναψη εἰρήνης πάνω σέ δημοκρατικές ἀρχές. Καί νά, ὅσοναφορᾶ τό ζήτημα τῆς εἰρήνης, μπορῶ νά πῶ ὅτι στόν ἑνάμιση μήνα πού ἤμουν μέλος τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, δέν ξέρω ἄν ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἔκανε κάτι σ'αὐτό τόν τομέα. Τέτιο πράγμα δέν εἶδα. (Χ ε ι ρ ο-

κροτήματα καί φωνές ἀπό τήν αἴθουσα: «Τίποτε δέν ἔκανε» —παρατηρεῖ ἡ «᾿Ιζβέστιγια».) Ὅταν, σάν μέλος τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ζήτησα πληροφορίες σχετικά μ'αὐτό, δέν πῆρα ἀπάντηση...»

Αὐτά εἶπε ὁ Ζαρούντνι, σύμφωνα μέ τήν ἐπίσημη «᾿Ιζβέστιγια». Καί ἡ Σύσκεψη ἀκούει σιωπηλά, ἀνέχεται τέτια πράγματα, δέν σταματάει τόν ὁμιλητή, δέν διακόπτει τή συνεδρίαση, δέν σηκώνεται νά διώξει τόν Κέρενσκι καί τήν κυβέρνηση! Ποῦ τέτιο πράγμα! Αὐτοί οἱ «ἐπαναστάτες δημοκράτες» εἶναι ὁλόψυχα ὑπέρ τοῦ Κέρενσκι!

Πολύ καλά, κύριοι, ἀλλά τότε τί διαφέρει ἡ ἔννοια «ἐπαναστάτης δημοκράτης» ἀπό τήν ἔννοια λακές καί παλιάνθρωπος; Τό ὅτι οἱ παλιάνθρωποι αὐτοί μποροῦν καί νά ξεκαρδίζονται στά γέλια, ὅταν ὁ ὑπουργός «τους», πού τόν διακρίνει σπάνια ἀφέλεια ἤ σπάνια κουταμάρα, τούς ἀναφέρει ὅτι ὁ Κέρενσκι διώχνει τούς ὑπουργούς (γιά νά συνεννοηθεῖ μέ τούς κορνιλοφικούς πίσω ἀπό τίς πλάτες τοῦ λαοῦ καί «χωρίς περιττούς μάρτυρες»), αὐτό εἶναι φυσικό. Τό ὅτι οἱ λακέδες σιωποῦν ὅταν ὁ ὑπουργός «τους», πού πῆρε δῆθεν στά σοβαρά τίς ἀόριστες φράσεις γιά εἰρήνη, πού δέν κατάλαβε τήν ὑποκρισία τους, ὁμολογεῖ ὅτι δέν τοῦ ἀπαντοῦσαν κάν στήν ἐρώτηση, ἄν ἔχουν γίνει πραγματικά βήματα πρός τήν εἰρήνη, αὐτό δέν εἶναι περίεργο. Γιατί ἔτσι ἀκριβῶς ταιριάζει στούς δούλους—νά ἀφήνουν τήν κυβέρνηση νά τούς κοροϊδεύει. Τί σχέση ὅμως ἔχει αὐτό μέ τήν ἐπαναστατικότητα, τί σχέση ἔχει αὐτό μέ τό δημοκρατισμό;;

Δέν θά ἦταν λοιπόν περίεργο, ἄν οἱ ἐπαναστατημένοι στρατιῶτες καί ἐργάτες ἔκαναν τή σκέψη: «Καλά θά ἦταν νά γκρεμιζόταν τό ταβάνι τῆς ᾿Αλεξαντρίνκα καί νά ἔκανε λιῶμα ὅλη αὐτή τή σπείρα τῶν ἄθλιων λακέδων πού μποροῦν νά σιωποῦν, ὅταν τούς ἐξηγοῦν πεντακάθαρα ὅτι τούς σέρνουν ἀπό τή μύτη ὁ Κέρενσκι καί Σία μέ τίς φλυαρίες τους γιά εἰρήνη· πού μποροῦν νά ξεκαρδίζονται στά γέλια, ὅταν τούς τό λένε καθαρά καί ξάστερα οἱ ἴδιοι οἱ ὑπουργοί τους, πώς ὁ χορός τῶν ὑπουργικῶν μεταβολῶν εἶναι μιά κωμωδία (πού πάει νά καλύψει τή συναλλαγή τοῦ Κέρενσκι μέ τούς κορνιλοφικούς). ῾Ο θεός νά μᾶς γλυτώσει ἀπό τούς φίλους καί μέ τούς ἐχθρούς θά τά βγάλουμε πέρα μόνοι μας! ῾Ο θεός νά μᾶς γλυτώσει ἀπό κάτι τέτιους μνηστῆρες τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς ἡγεσίας, καί μέ τούς Κέρενσκι, τούς καντέτους, τούς κορνιλοφικούς θά τά βγάλουμε πέρα μόνοι μας».

* *
*

Καί τώρα περνάω στά λάθη τῶν μπολσεβίκων. Τό νά περιοριστεῖς σέ μιά τέτια στιγμή σέ εἰρωνικά χειροκροτήματα καί σέ ἀναφωνήσεις εἶναι ὁλοφάνερο λάθος.

Ὁ λαός ἔχει μαρτυρήσει ἀπό τίς ταλαντεύσεις καί τίς ἀναβολές. Ἡ δυσαρέσκεια φουντώνει ὁλοφάνερα. Ἐπέρχεται μιά νέα ἐπανάσταση. Οἱ ἀντιδραστικοί δημοκράτες, οἱ διάφοροι Λίμπερνταν, Τσερετέλι καί ἄλλοι, ἔχουν κάθε συμφέρον *νά τραβήξουν* τήν προσοχή τοῦ λαοῦ στήν κωμωδία «Σύσκεψη», *«νά ἀπασχολήσουν»* τό λαό μέ τήν κωμωδία αὐτή, *νά ἀπομονώσουν* τούς μπολσεβίκους ἀπό τίς μάζες, βάζοντας τούς μπολσεβίκους ἀντιπροσώπους στήν τόσο ἀνάρμοστη θέση νά κάθονται καί νά ἀκοῦν τούς Ζαρούντνι! Καί οἱ Ζαρούντνι εἶναι μάλιστα πιό εἰλικρινεῖς ἀπό τούς ἄλλους!!

Οἱ μπολσεβίκοι ἔπρεπε νά ἀποχωρήσουν σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας καί γιά νά μήν πέσουν στήν παγίδα πού στήθηκε μέ τή Σύσκεψη γιά νά ἀποσπαστεῖ ἡ προσοχή τοῦ λαοῦ ἀπό τά σοβαρά ζητήματα. Ἀπό τούς 136 ἀντιπροσώπους τους οἱ μπολσεβίκοι ἔπρεπε νά ἀφήσουν δυό-τρεῖς σάν «ὑπηρεσία διαβιβάσεων», γιά νά εἰδοποιήσουν μέ τό τηλέφωνο, ὅταν σταματήσει ἡ σιχαμερή φλυαρία καί ἀρχίσει ἡ ψηφοφορία. Οἱ μπολσεβίκοι ὅμως δέν ἔπρεπε *νά ἀφήσουν νά τούς τρῶνε τήν ὥρα* μέ φανερή φλυαρία, μέ φανερή ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ, πού φανερό σκοπό εἶχε, ἀσχολούμενη μέ ἀρλουμπολογίες, *νά εὐνουχίσει* τήν ἐπανάσταση πού φουντώνει.

Οἱ μπολσεβίκοι — τά $^{99}/_{100}$ τῆς ἀντιπροσωπείας τους — ἔπρεπε νά πᾶνε στίς φάμπρικες καί στούς στρατῶνες. Ἐκεῖ θά ἦταν ἡ πραγματική θέση τῶν ἀντιπροσώπων, πού ἦρθαν ἀπό ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας καί πού, ὕστερα ἀπό τό λόγο τοῦ Ζαρούντνι, εἶδαν ὅλο τό ἀπύθμενο βάθος τῆς ἐσέρικης καί μενσεβίκικης σαπίλας. Ἐκεῖ, πιό κοντά στίς μάζες, σέ ἑκατοντάδες καί χιλιάδες συγκεντρώσεις καί συζητήσεις θά ἔπρεπε νά ἀναλύσουν τά διδάγματα αὐτῆς τῆς κωμωδίας-σύσκεψης, πού δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο, παρά νά δίνει ὁλοφάνερα παράταση στόν κορνιλοφικό-Κέρενσκι, δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο, παρά ὁλοφάνερα νά τόν διευκολύνει νά προσθέτει καινούργιες παραλλαγές στό «χορό τῶν ὑπουργικῶν μεταβολῶν».

Οἱ μπολσεβίκοι κράτησαν λαθεμένη στάση ἀπέναντι στόν κοινοβουλευτισμό σέ στιγμές ἐπαναστατικῶν (ὄχι — «συνταγμα-

τικῶν») κρίσεων, λαθεμένη στάση ἀπέναντι στούς ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους.

Εἶναι εὐνόητο πῶς ἔγινε αὐτό: μέ τόν κορνιλοφισμό, ἡ ἱστορία ἔκανε μιά π ο λ ύ ἀπότομη στροφή. Τό Κόμμα ἔμεινε πίσω ἀπό τούς ἀπίστευτα γοργούς ρυθμούς τῆς ἱστορίας σ᾽αὐτή τή στροφή. Τό Κόμμα ἄφησε νά παρασυρθεῖ γιά ἕνα διάστημα στήν παγίδα αὐτοῦ τοῦ ἄθλιου λογοκοπείου.

Θά ἔπρεπε νά διαθέσουμε σ᾽αὐτό τό λογοκοπεῖο τό ἕνα ἑκατοστό τῶν δυνάμεων καί τά $^{99}/_{100}$ νά τά δόσουμε στίς *μάζες*.

Ἄν ἡ στροφή ἐπέβαλε νά προταθεῖ στούς ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους συμβιβασμός (ἐμένα προσωπικά μοῦ φαίνεται ὅτι τό ἐπέβαλε αὐτό), ἔπρεπε αὐτό νά γίνει καθαρά, ἀνοιχτά καί γρήγορα, γιά *νά ἀντιμετωπιστεῖ ἀμέσως* ἡ ἐνδεχόμενη καί πιθανή ἄρνηση τῶν φίλων τοῦ βοναπαρτιστῆ Κέρενσκι νά ἔλθουν σέ συμβιβασμό μέ τούς μπολσεβίκους.

Ἡ ἄρνηση διαφαινόταν στά ἄρθρα τῆς «Ντιέλο Ναρόντα» καί τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀπό τίς *παραμονές* ἀκόμη τῆς Σύσκεψης. Ἔπρεπε νά ποῦμε ὅσο τό δυνατό πιό ἐπίσημα, πιό ἀνοιχτά καί πιό καθαρά, χωρίς νά χάνουμε *οὔτε λεπτό,* νά ποῦμε στίς μάζες: οἱ κ.κ. ἐσέροι καί μενσεβίκοι ἀπόκρουσαν τήν πρότασή μας γιά συμβιβασμό, κάτω οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι! Ἡ Σύσκεψη, μέ τή συνοδεία ἑνός *τέτιου* συνθήματος. στά ἐργοστάσια καί στούς στρατῶνες, θά μποροῦσε «νά γελάει» μέ τήν ἀφέλεια τοῦ Ζαρούντνι!

Κάποια ἀτμόσφαιρα ἐνθουσιασμοῦ γιά τή «Σύσκεψη» καί τήν ὀργάνωσή της διαμορφωνόταν, ὅπως φαίνεται, ἀπό διάφορες πλευρές. Ἦταν λάθος τοῦ σ. Ζηνόβιεφ νά γράφει τόσο διφορούμενα (τό λιγότερο διφορούμενα) γιά τήν Κομμούνα, ὥστε νά βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι τάχα ἡ Κομμούνα, ἀφοῦ νικήσει στήν Πετρούπολη, μπορεῖ νά ἡττηθεῖ, *ὅπως τό 1871 στή Γαλλία.* Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Νικώντας στήν Πετρούπολη, ἡ Κομμούνα *θά νικοῦσε* καί στή Ρωσία. Ἦταν ἐπίσης λάθος του νά γράφει ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν καλά πού πρότειναν τήν ἀναλογική ἀντιπροσώπευση στό προεδρεῖο τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο ποτέ δέν θά κάνει τίποτε τό χρήσιμο *μέσα στό Σοβιέτ,* ἄν μέ βάση αὐτή τήν ἀναλογική ἀντιπροσώπευση γίνουν δεκτοί στό Σοβιέτ οἱ κύριοι Τσερετέλι: νά τούς δεχτεῖς, σημαίνει *ὅτι ἀφαιρεῖς ἀπό τόν ἑαυτό σου* τή δυνατότητα νά δουλεύεις, σημαίνει *πώς χαντακώνεις* τή δουλιά τοῦ Σοβιέτ. Λάθος τοῦ σ. Κάμενεφ ἦταν τό ὅτι ὁ πρῶτος λόγος του στή Σύσκεψη εἶχε καθαρά «συνταγματικό»

πνεῦμα, ἐφόσον ἔβαζε τό γελοῖο ζήτημα τῆς παροχῆς ἤ «μή παροχῆς ψήφου ἐμπιστοσύνης» στήν κυβέρνηση. Ἄν σέ μιά τέτια συνέλευση *δέν* μποροῦσε νά εἰπωθεῖ *ἡ ἀλήθεια* γιά τόν κορνιλοφικό-Κέρενσκι πού εἶχε *ἤδη* εἰπωθεῖ καί ἀπό τή «Ραμπότσι Πούτ»[86] καί ἀπό τή «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»[87] τῆς Μόσχας — τότε γιατί νά μήν ἐπικαλεστοῦμε αὐτές τίς ἐφημερίδες καί *νά μήν κάνουμε μπροστά στίς μάζες τή διαπίστωση* ὅτι ἡ Σύσκεψη δέν θέλει νά ἀκούσει τήν ἀλήθεια γιά τόν κορνιλοφικό-Κέρενσκι;

Λάθος ἔκαναν οἱ ἀντιπροσωπεῖες τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης πού ἔστειλαν ὁμιλητές σέ μιά *τέτια* Σύσκεψη, ὕστερα ἀπό τό λόγο τοῦ Ζαρούντνι, ὕστερα ἀπό τή διευκρίνιση τῆς κατάστασης. Γιά ποιό λόγο νά κολακεύουν τούς φίλους τοῦ Κέρενσκι; Γιά ποιό λόγο νά ἀποσπᾶται ἡ προσοχή τῶν προλεταριακῶν δυνάμεων μέ τήν κωμωδία-Σύσκεψη; Γιατί νά μή σταλοῦν οἱ ἴδιες αὐτές οἱ ἀντιπροσωπεῖες ἐξίσου εἰρηνικά καί νόμιμα στούς στρατῶνες καί στίς πιό καθυστερημένες φάμπρικες; Αὐτό θά ἦταν ἕνα ἑκατομμύριο φορές πιό ὠφέλιμο, πιό ἐπιβεβλημένο, πιό σοβαρό, πιό πρακτικό ἀπό τά ταξίδια στήν Ἀλεξάντρίνκα καί τίς συζητήσεις μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν συνεταιρισμῶν, πού συμπαθοῦν τή «Γεντίνστβο» καί τόν Κέρενσκι.

Δέκα στρατιῶτες ἤ ἐργάτες μιᾶς καθυστερημένης φάμπρικας, πού θά κατορθώσουμε νά πείσουμε, *ἀξίζουν χίλιες φορές περισσότερο* ἀπό *ἑκατό* ἀντιπροσώπους διαφόρων ἀντιπροσωπειῶν, διαλεγμένους σκόπιμα ἀπό τούς διάφορους Λίμπερνταν. Χρησιμοποίηση τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ — κυρίως σέ ἐπαναστατική περίοδο — δέν σημαίνει καθόλου πώς πρέπει νά χάνουμε πολύτιμο χρόνο μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς σαπίλας, ἀλλά σημαίνει πώς πρέπει *νά διδάσκουμε τίς μάζες μέ τό παράδειγμα τῆς σαπίλας.*

Γιατί οἱ ἴδιες αὐτές προλεταριακές ἀντιπροσωπεῖες νά μήν «χρησιμοποιήσουν» τή Σύσκεψη γιά νά βγάλουν καί *νά δείξουν* στούς στρατῶνες καί στίς φάμπρικες, λογουχάρη, δυό πλακάτ πού νά ἐξηγοῦν ὅτι ἡ Σύσκεψη εἶναι μιά κωμωδία; Τό ἕνα πλακάτ θά μποροῦσε νά παριστάνει τόν Ζαρούντνι μέ σκοῦφο παλιάτσου, νά χορεύει στό παλκοσένικο καί νά τραγουδάει: «Ὁ Κέρενσκι μᾶς *ἔβγαλε,* ὁ Κέρενσκι μᾶς *ἔβαλε*». Καί γύρω του ὁ Τσερετέλι, ὁ Τσερνόφ, ὁ Σκόμπελιεφ, ἕνας συνεταιριστής ἀγκαζέ μέ τόν Λίμπερ καί τόν Ντάν — ὅλοι τους ξεκαρδισμένοι στά γέλια. Ἀπό κάτω θά γράφει: *«διασκεδάζουν»*.

Τό δεύτερο πλακάτ. Ὁ ἴδιος πάλι ὁ Ζαρούντνι μιλάει

μπροστά στό ἴδιο κοινό καί λέει: «Ἑνάμιση μήνα ρωτοῦσα γιά τήν εἰρήνη. *Ἀπάντηση δέν πῆρα*». Τό κοινό σωπαίνει, στά πρόσωπα εἶναι ἀποτυπωμένη ἡ «σοβαρότητα κρατικῶν παραγόντων». Ἐξαιρετικά σοβαρός φαίνεται ὁ Τσερετέλι, πού γράφει ἀπαρατήρητα στό σημειωματάριό του: «Τί χαζός πού εἶναι αὐτός ὁ Ζαρούντνι! Ἕνας τέτιος μποῦφος θά ἔπρεπε νά κουβαλάει κοπριά κι' ὄχι νά εἶναι ὑπουργός! Ὑπερασπιστής τοῦ συνασπισμοῦ καί τόν χτυπάει χειρότερα ἀπό ἑκατό μπολσεβίκους! Εἶναι ὑπουργός καί δέν ἔμαθε νά μιλάει σάν ὑπουργός, νά λέει: ἑνάμιση μήνα συνέχεια παρακολουθοῦσα τήν ἀνάπτυξη τῆς καμπάνιας ὑπέρ τῆς εἰρήνης καί εἶμαι βέβαιος πώς ἡ καμπάνια αὐτή θά στεφθεῖ ὁριστικά ἀπό ἐπιτυχία ἀκριβῶς τώρα πού ἔχουμε τό συνασπισμό καί σέ συνδυασμό μέ τή μεγάλη ἰδέα τῆς Στοκχόλμης κτλ. κτπ. Τότε καί ἡ ἴδια ἡ «Ρούσκαγια Βόλια» θά ἐπαινοῦσε καί τόν Ζαρούντνι σάν ἱππότη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης».

Ἀπό κάτω θά γράφει: «ἐπαναστατικοδημοκρατική» σύσκεψη ἀρσενικῶν κοκοτῶν.

Γράφτηκε *πρίν* τελειώσει ἡ Σύσκεψη: ἡ πρώτη φράση νά τροποποιηθεῖ—λογουχάρη, «στήν οὐσία τελείωσε» κτλ.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό
τίς 22 τοῦ Σεπτέμβρη (5 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917
Δημοσιεύτηκε ὄχι ὁλόκληρο στίς
7 τοῦ Ὀχτώβρη (24 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917
στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 19
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1949
στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων
τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 26ος

Δημοσιεύται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΟΥ

ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ

Παρασκευή, 22 τοῦ Σεπτέμβρη 1917.

Ὅσο περισσότερο ἐμβαθύνεις στή σημασία τῆς λεγόμενης Δημοκρατικῆς σύσκεψης, ὅσο προσεκτικότερα τήν κοιτάζεις ἀπό ὁρισμένη ἀπόσταση — κι᾽ ὅπως λένε, ἀπό ὁρισμένη ἀπόσταση τά πράγματα φαίνονται καλύτερα — τόσο περισσότερο πείθεσαι πώς τό Κόμμα μας ἔκανε λάθος, παίρνοντας μέρος σ᾽αὐτή τή σύσκεψη. Θά ἔπρεπε νά τήν μποϋκοτάρουμε. Θά μᾶς ποῦν, ἴσως, τί τό ὄφελος νά σκαλίζουμε αὐτό τό ζήτημα. Τά περασμένα δέν γυρίζουν πίσω. Ἡ ἀντίθεση ὅμως αὐτή ἀπέναντι στήν τακτική τοῦ χθές, θά ἦταν ἐντελῶς ἀστήρικτη. Καταδικάζαμε πάντα, καί σάν μαρξιστές ἔπρεπε νά καταδικάζουμε, τήν τακτική πού ξεπερνιέται «ἀπό τή μιά μέρα στήν ἄλλη». Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ἀρκούμαστε σέ στιγμιαῖες ἐπιτυχίες. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ἀρκούμαστε καί γενικά σέ ὑπολογισμούς πού γίνονται γιά ἕνα λεπτό ἤ γιά μιά μέρα. Πρέπει διαρκῶς νά ἐλέγχουμε τόν ἑαυτό μας, *μελετώντας* τήν ἁλυσίδα τῶν πολιτικῶν γεγονότων στό σύνολό τους, στήν αἰτιακή σύνδεσή τους, στά ἀποτελέσματά τους. Ἀναλύοντας τά χθεσινά λάθη, μαθαίνουμε ἔτσι νά ἀποφεύγουμε τά σημερινά καί τά αὐριανά λάθη.

Στή χώρα φουντώνει ὁλοφάνερα μιά καινούργια ἐπανάσταση, ἐπανάσταση *διαφορετικῶν* τάξεων (σέ σύγκριση μ᾽ἐκεῖνες, πού πραγματοποίησαν τήν ἐπανάσταση ἐνάντια στόν τσαρισμό). Τότε εἴχαμε ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς ἀστικῆς τάξης σέ συμμαχία μέ τό ἀγγλογαλλικό χρηματιστικό κεφάλαιο ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Τώρα φουντώνει ἡ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, καί συγκεκριμένα: τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἐνάντια στό σύμμαχο αὐτῆς τῆς τάξης, τό ἀγγλογαλλικό χρηματιστικό κεφάλαιο, ἐνάντια

στόν κυβερνητικό μηχανισμό της, πού ἔχει ἐπικεφαλῆς τόν βοναπαρτιστή Κέρενσκι.

Τώρα δέν θά σταθοῦμε στά γεγονότα πού δείχνουν τό φούντωμα τῆς καινούργιας ἐπανάστασης, γιατί, κρίνοντας ἀπό τά ἄρθρα τοῦ Κεντρικοῦ μας Ὀργάνου «Ραμπότσι Πούτ», τό Κόμμα ἔχει πιά ξεκαθαρίσει τίς ἀπόψεις του πάνω σ'αὐτό τό σημεῖο. Μοῦ φαίνεται πώς τό φούντωμα τῆς καινούργιας ἐπανάστασης εἶναι ἕνα φαινόμενο πού τό ἀναγνωρίζει ὅλο τό Κόμμα. Φυσικά θά χρειαστεῖ ἀκόμη νά συνοψιστοῦν τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν αὐτό τό φούντωμα, αὐτά ὅμως πρέπει νά ἀποτελέσουν τό θέμα ἄλλων ἄρθρων.

Τούτη τή στιγμή εἶναι πιό σπουδαῖο νά στρέψουμε τή μεγαλύτερη προσοχή στίς ταξικές διαφορές πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στήν παλιά καί στήν καινούργια ἐπανάσταση, στήν ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς στιγμῆς καί τῶν καθηκόντων μας ἀπό τή σκοπιά τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ φαινομένου, τοῦ συσχετισμοῦ τῶν τάξεων. Τότε, στήν πρώτη ἐπανάσταση, τήν ἐμπροσθοφυλακή τήν ἀποτελοῦσαν οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες, δηλαδή τό προλεταριάτο καί τά πρωτοπόρα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς.

Αὐτή ἡ ἐμπροσθοφυλακή *τράβηξε μαζί της* ὄχι μόνο πολλά ἀπό τά χειρότερα, ταλαντευόμενα στοιχεῖα τῆς μικροαστικῆς τάξης (ἄς θυμηθοῦμε τίς ταλαντεύσεις τῶν μενσεβίκων καί τῶν τρουντοβίκων σχετικά μέ τή δημοκρατία), μά καί τό μοναρχικό Κόμμα τῶν καντέτων, τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, μετατρέποντάς την σέ ρεπουμπλικανική. Γιατί στάθηκε δυνατό νά γίνει μιά τέτια μετατροπή;

Γιατί τό πᾶν γιά τήν ἀστική τάξη εἶναι ἡ οἰκονομική κυριαρχία, ἐνῶ ἡ μορφή τῆς πολιτικῆς κυριαρχίας εἶναι ζήτημα ἐντελῶς δευτερεῦον. Ἡ ἀστική τάξη μπορεῖ νά κυριαρχεῖ καί μέσα στή δημοκρατία, μάλιστα ἡ κυριαρχία της εἶναι πιό σίγουρη στή δημοκρατία, μέ τήν ἔννοια ὅτι αὐτό τό πολιτικό καθεστώς δέν θίγει τήν ἀστική τάξη μέ καμιά ἀλλαγή τῆς σύνθεσης τῆς κυβέρνησης, τῆς σύνθεσης καί τῆς διάταξης τῶν κυβερνητικῶν κομμάτων.

Φυσικά, ἡ ἀστική τάξη ἦταν καί θά εἶναι ὑπέρ τῆς μοναρχίας, γιατί ἡ πιό βίαιη, ἔνοπλη ὑπεράσπιση τοῦ κεφαλαίου ἀπό τούς μοναρχικούς θεσμούς εἶναι πιό ἐξόφθαλμη καί «πιό προσφιλής» γιά ὅλους τούς καπιταλιστές καί τσιφλικάδες. Ὅταν ὅμως ὑπῆρχε ἰσχυρή πίεση «ἀπό τά κάτω» ἡ ἀστική τάξη «συμβιβαζόταν» παντοῦ καί πάντα μέ τή δημοκρατία, ἀρκεῖ μόνο νά κατοχύρωνε τήν οἰκονομική κυριαρχία της.

Τώρα τό προλεταριάτο καί ή φτωχή άγροτιά, δηλαδή *ή πλειοψηφία* τοῦ λαοῦ, βρίσκονται σέ τέτιες σχέσεις μέ τήν ἀστική τάξη καί τό «συμμαχικό» (καθώς καί τόν παγκόσμιο) ἰμπεριαλισμό, πού *δέν μποροῦν «νά τραβήξουν» μαζί τους* τήν ἀστική τάξη. Καί κάτι παραπάνω: τά ἀνώτερα στρώματα τῆς *μικροαστικῆς* τάξης καί τά πιό εὔπορα στρώματα τῆς *δημοκρατικῆς* μικροαστικῆς τάξης εἶναι ὁλοφάνερα ἐνάντια στήν καινούργια ἐπανάσταση. Τό γεγονός αὐτό εἶναι τόσο ἐξόφθαλμο, ὥστε δέν χρειάζεται νά σταθοῦμε τώρα σ'αὐτό. Οἱ κύριοι Λίμπερνταν, Τσερετέλι καί Τσερνόφ τό δείχνουν αὐτό μέ τόν πιό παραστατικό τρόπο.

Ἄλλαξε ὁ συσχετισμός τῶν τάξεων. Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία. Δέν εἶναι οἱ ἴδιες τάξεις πού στέκουν «ἀπό τή μιά κι'ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τοῦ ὁδοφράγματος».

Αὐτό εἶναι τό βασικό.

Σ'αὐτό καί *μόνο* σ'αὐτό βρίσκεται ἡ *ἐπιστημονική* βάση, πού μᾶς δίνει τό δικαίωμα νά μιλᾶμε γιά μιά *καινούργια* ἐπανάσταση, ἡ ὁποία θά μποροῦσε, κρίνοντας καθαρά θεωρητικά, παίρνοντας τό ζήτημα ἀφηρημένα, νά συντελεστεῖ κατά τρόπο νόμιμο, ἄν λ.χ. στή Συντακτική Συνέλευση, πού συγκάλεσε ἡ ἀστική τάξη, ἡ πλειοψηφία ἦταν ἐνάντια σ'αὐτή τήν τάξη, ἄν ἡ πλειοψηφία ἀνῆκε στά κόμματα τῶν ἐργατῶν καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν.

Ὁ ἀντικειμενικός συσχετισμός τῶν τάξεων, ὁ ρόλος τους (οἰκονομικός καί πολιτικός) ἔξω ἀπό τά ἀντιπροσωπευτικά σώματα τοῦ δοσμένου τύπου καί μέσα σ'αὐτά· τό φούντωμα ἤ ἡ ὕφεση τῆς ἐπανάστασης, ὁ συσχετισμός τῶν ἐξωκοινοβουλευτικῶν καί τῶν κοινοβουλευτικῶν μέσων πάλης—αὐτά εἶναι τά κυριότερα, τά βασικά ἀντικειμενικά στοιχεῖα, πού πρέπει νά παρθοῦν ὑπόψη γιά νά καταλήξουμε στήν τακτική τῆς ἀποχῆς ἤ τῆς συμμετοχῆς ὄχι αὐθαίρετα, ὄχι ἀνάλογα μέ τίς «συμπάθειές» μας, ἀλλά κρίνοντας μαρξιστικά.

Ἡ πείρα τῆς ἐπανάστασής μας δείχνει παραστατικά πῶς πρέπει νά ἀντικρύζεται κατά μαρξιστικό τρόπο τό ζήτημα τῆς ἀποχῆς.

Γιατί ἡ ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας τοῦ Μπουλίγκιν ἀποδείχτηκε σωστή τακτική;

Γιατί ἀνταποκρινόταν στόν ἀντικειμενικό συσχετισμό τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων στήν ἐξέλιξή τους. Ἔδινε στήν ἐπανάσταση πού φούντωνε τό σύνθημα τῆς ἀνατροπῆς τῆς παλιᾶς ἐξουσίας, ἡ ὁποία γιά νά ἀποτραβήξει τό λαό ἀπό τήν ἐπανάσταση συγκαλοῦσε ἕνα συμβιβαστικό, χοντροκομμένα

παραποιημένο σῶμα (τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν), πού δέν ξάνοιγε καμιά προοπτική «νά πιαστοῦμε» στά σοβαρά ἀπό τόν κρίκο τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Τά ἐξωκοινοβουλευτικά μέσα πάλης πού διέθετε τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά ἦταν πιό ἰσχυρά. Νά ἀπό ποιά στοιχεῖα διαμορφώθηκε ἡ σωστή τακτική τῆς ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας τοῦ Μπουλίγκιν, τακτική πού ξεκινοῦσε ἀπό τή μελέτη τῆς ἀντικειμενικῆς κατάστασης.

Γιατί ἡ τακτική ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές τῆς ΙΙΙ Δούμας ἀποδείχτηκε λαθεμένη;

Γιατί στηριζόταν μόνο στήν «αἴγλη» τοῦ συνθήματος τῆς ἀποχῆς καί στήν ἀποστροφή πού προκαλοῦσε ἡ ὠμότατη ἀντιδραστικότητα τοῦ «σταύλου» τῆς 3ης τοῦ Ἰούνη. Ἡ ἀντικειμενική ὅμως κατάσταση ἦταν τέτια πού, ἀπό τό ἕνα μέρος, ἡ ἐπανάσταση βρισκόταν στή μεγαλύτερη κατάπτωση καί ἐξακολουθοῦσε νά πέφτει. Τό κοινοβουλευτικό στήριγμα (ἀκόμη καί μέσα ἀπό τό «σταῦλο») ἀποκτοῦσε τεράστια πολιτική σημασία γιά τήν ἄνοδο τῆς ἐπανάστασης, γιατί σχεδόν δέν ὑπῆρχαν, ἤ ἦταν ἐξαιρετικά ἀδύνατα τά ἐξωκοινοβουλευτικά μέσα προπαγάνδας, ζύμωσης καί ὀργάνωσης. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὁ ὠμότατος ἀντιδραστικός χαρακτήρας τῆς ΙΙΙ Δούμας δέν τήν ἐμπόδιζε νά εἶναι ὄργανο τοῦ πραγματικοῦ συσχετισμοῦ τῶν τάξεων, καί συγκεκριμένα: ὄργανο τῆς στολιπινικῆς συνένωσης τῆς μοναρχίας μέ τήν ἀστική τάξη. Ἡ χώρα ἔπρεπε νά βάλει τέρμα στόν καινούργιο αὐτό ταξικό συσχετισμό.

Νά ἀπό ποιά στοιχεῖα διαμορφώθηκε ἡ τακτική τῆς συμμετοχῆς στήν ΙΙΙ Δούμα, τακτική πού ἐκτιμοῦσε σωστά τήν ἀντικειμενική κατάσταση.

Ἀρκεῖ νά καλοσκεφθεῖ κανείς αὐτά τά διδάγματα τῆς πείρας, τούς ὅρους γιά ἕνα μαρξιστικό ἀντίκρυσμα τοῦ ζητήματος τῆς ἀποχῆς ἤ τῆς συμμετοχῆς, γιά νά πειστεῖ ὅτι ἡ τακτική τῆς συμμετοχῆς στή «Δημοκρατική σύσκεψη», στό «Δημοκρατικό συμβούλιο» ἤ Προκοινοβούλιο ἦταν ἐντελῶς λαθεμένη.

Ἀπό τό ἕνα μέρος, φουντώνει μιά καινούργια ἐπανάσταση. Ὁ πόλεμος παίρνει διαστάσεις. Ὑπάρχουν τεράστια ἐξωκοινοβουλευτικά μέσα προπαγάνδας, ζύμωσης καί ὀργάνωσης. Ἡ σημασία τοῦ «κοινοβουλευτικοῦ» βήματος σ᾽αὐτό τό Προκοινοβούλιο εἶναι μηδαμινή. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό Προκοινοβούλιο αὐτό δέν ἐκφράζει καί δέν «ἐξυπηρετεῖ» κανέναν καινούργιο συσχετισμό τάξεων· ἡ ἀγροτιά, λογουχάρη, ἀντιπροσωπεύεται ἐδῶ *χειρότερα* ἀπ᾽ὅ,τι στά ἤδη ὑπάρχοντα ὄργανα (Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν). Ὅλη ἡ οὐσία τοῦ Προκοινοβουλίου

βρίσκεται στή βοναπαρτική *καλπιά*, ὄχι μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ βρωμερή σπείρα τῶν διαφόρων Λίμπερνταν, Τσερετέλι καί Τσερνόφ μαζί μέ τούς Κέρενσκι καί Σία *παραμόρφωσαν*, νόθευσαν τή σύνθεση αὐτῆς τῆς τσερετελικῆς-μπουλιγκινικῆς Δούμας, ἀλλά καί μέ τή βαθύτερη ἔννοια τό Προκοινοβούλιο μοναδικό σκοπό ἔχει νά ξεγελάσει τίς μάζες, νά ἐξαπατήσει τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, νά τούς ἀποσπάσει ἀπό τή νέα ἐπανάσταση πού φουντώνει, νά ρίξει στάχτη στά μάτια τῶν καταπιεζόμενων τάξεων, ντύνοντας μέ καινούργια φορεσιά τόν *παλιό*, δοκιμασμένο ἤδη, κουρελή καί πολυφθαρμένο «συνασπισμό» μέ τήν ἀστική τάξη (δηλ. μετατροπή ἀπομέρους τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν κυρίων Τσερετέλι καί Σία σέ παλιάτσους πού βοηθᾶνε νά ὑποταχθεῖ ὁ λαός στόν ἰμπεριαλισμό καί τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο).

Τώρα εἴμαστε ἀδύνατοι—ἔλεγε ὁ τσάρος τόν Αὔγουστο τοῦ 1905 στούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες του.—Ἡ ἐξουσία μας κλονίζεται. Τό κύμα τῆς ἐργατικῆς καί ἀγροτικῆς ἐπανάστασης ἀνεβαίνει. Πρέπει νά ξεγελάσουμε τόν «ἀμόρφωτο μουζίκο», νά τοῦ δόσουμε κάποια ψεύτικη ὑπόσχεση...

Τώρα εἴμαστε ἀδύνατοι—λέει ὁ σημερινός «τσάρος», ὁ βοναπαρτιστής Κέρενσκι, στούς καντέτους, στούς ἀκομματικούς Τίτ Τίτιτς, Πλεχάνοφ, Μπρεσκόβσκι καί Σία.—Ἡ ἐξουσία μας κλονίζεται. Τό κύμα τῆς ἐργατοαγροτικῆς ἐπανάστασης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη ἀνεβαίνει. Πρέπει νά ξεγελάσουμε τή δημοκρατία, ξαναβάφοντας γιά τό σκοπό αὐτό μέ ἄλλα χρώματα τή φορεσιά τοῦ παλιάτσου, πού ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη 1917 τή φοροῦν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι «ἡγέτες τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας», οἱ ἀγαπητοί μας φίλοι Τσερετέλι καί Τσερνόφ, γιά νά κοροϊδεύουν τό λαό. Δέν εἶναι δύσκολο νά τούς ξεγελάσουμε μέ τό «Προκοινοβούλιο».

Τώρα εἴμαστε δυνατοί—ἔλεγε ὁ τσάρος στούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες του τόν Ἰούνη τοῦ 1907.—Τό κύμα τῆς ἐργατοαγροτικῆς ἐπανάστασης πέφτει. Μά δέν θά μπορέσουμε νά κρατηθοῦμε ὅπως πρίν καί μόνο ἡ ἀπάτη δέν φτάνει. Χρειάζεται μιά καινούργια πολιτική στό χωριό, χρειάζεται ἕνας καινούργιος οἰκονομικός καί πολιτικός συνασπισμός μέ τούς Γκουτσκόφ—Μιλιουκόφ, μέ τήν ἀστική τάξη.

Ἔτσι μποροῦμε νά παρουσιάσουμε αὐτές τίς τρεῖς καταστάσεις: Αὔγουστος τοῦ 1905, Σεπτέμβρης τοῦ 1917, Ἰούνης τοῦ 1907, γιά νά ἐξηγήσουμε πιό παραστατικά τίς ἀντικειμενικές βάσεις τῆς τακτικῆς τῆς ἀποχῆς, τῆς σύνδεσής της μέ τό συσχετισμό τῶν τάξεων. Οἱ καταπιεστές πάντα ἐξαπατοῦσαν τίς

καταπιεζόμενες τάξεις, ἡ σημασία ὅμως αὐτῆς τῆς ἐξαπάτησης ἦταν διαφορετική στίς διάφορες ἱστορικές στιγμές. Δέν ἐπιτρέπεται νά βασίζει κανείς τήν τακτική μόνο στό γεγονός ὅτι οἱ καταπιεστές ἐξαπατοῦν τό λαό. Πρέπει νά τήν καθορίζει, ἀναλύοντας *στό σύνολό του* τό συσχετισμό τῶν τάξεων καί τήν ἐξέλιξη τόσο τῆς ἐξωκοινοβουλευτικῆς, ὅσο καί τῆς κοινοβουλευτικῆς πάλης.

῾Η τακτική τῆς συμμετοχῆς στό Προκοινοβούλιο εἶναι *λαθεμένη,* δέν ἀνταποκρίνεται στόν ἀντικειμενικό συσχετισμό τῶν τάξεων, στίς ἀντικειμενικές συνθῆκες τῆς στιγμῆς.

῎Επρεπε νά κηρύξουμε ἀποχή ἀπό τή Δημοκρατική σύσκεψη. Αὐτό δέν τό κάναμε καί πέσαμε ὅλοι σέ λάθος, μά τό λάθος δέν θά καταλήξει σέ ἀπάτη. Τό λάθος θά τό διορθώσουμε, ἀρκεῖ νά ὑπάρχει ἡ εἰλικρινής ἐπιθυμία νά πᾶμε μέ τήν ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν, ἀρκεῖ νά μελετᾶμε σοβαρά τίς ἀντικειμενικές βάσεις τῆς τακτικῆς.

Πρέπει νά μποϋκοταριστεῖ τό Προκοινοβούλιο. Πρέπει νά πᾶμε στό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, νά πᾶμε στά συνδικάτα, νά πᾶμε στίς μάζες γενικά. Πρέπει νά *τίς* καλοῦμε στόν ἀγώνα. Πρέπει νά δόσουμε *σ'αὐτές* ἕνα σωστό καί σαφές σύνθημα: νά διαλυθεῖ ἡ βοναπαρτική σπείρα τοῦ Κέρενσκι μέ τό κάλπικο Προκοινοβούλιό *του,* αὐτή τήν τσερετελική-μπουλιγκινική Δούμα. ᾿Ακόμη καί μετά τόν κορνιλοφισμό, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι δέν δέχτηκαν τό συμβιβασμό, πού τούς προτείναμε, τήν εἰρηνική μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ (στά ὁποῖα *δέν* εἴχαμε ἀκόμη *τότε* τήν πλειοψηφία), κύλησαν ξανά στό βοῦρκο τῶν βρωμερῶν καί αἰσχρῶν συναλλαγῶν μέ τούς καντέτους. Κάτω οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι. ᾿Αμείλικτος ἀγώνας ἐναντίον τους. Πέταγμα χωρίς οἶκτο τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων ἀπό ὅλες τίς ἐπαναστατικές ὀργανώσεις, κανενός εἴδους διαπραγματεύσεις, καμιά σχέση μ'αὐτούς τούς *φίλους τῶν Κίσκιν,* μ'αὐτούς τούς φίλους τῶν κορνιλοφικῶν τσιφλικάδων καί καπιταλιστῶν.

Σάββατο, 23 τοῦ Σεπτέμβρη.

῾Ο Τρότσκι ἦταν ὑπέρ τῆς ἀποχῆς. Μπράβο, σύντροφε Τρότσκι.

῾Η πολιτική τῆς ἀποχῆς ἡττήθηκε μέσα στήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων, πού πῆραν μέρος στή Δημοκρατική σύσκεψη.

Ζήτω ἡ ἀποχή!

Σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει νά

συμφωνήσουμε μέ τή συμμετοχή. Ἡ ὁμάδα μιᾶς Σύσκεψης δέν εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ Κόμματος, ἀλλά καί οἱ ἀποφάσεις τῶν ἀνώτερων ὀργάνων ὑπόκεινται σέ ἀναθεώρηση, μέ βάση τήν πείρα τῆς ζωῆς.

Πρέπει νά ἐπιδιώξουμε μέ κάθε θυσία νά λύσει τό ζήτημα τῆς ἀποχῆς καί ἡ ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τό ἔκτακτο συνέδριο τοῦ Κόμματος. Τό ζήτημα τῆς ἀποχῆς πρέπει ἀπό τώρα νά γίνει πλατφόρμα στίς ἐκλογές γιά τό συνέδριο καί σέ *ὅλες* τίς ἐκλογές μέσα στό Κόμμα. Πρέπει νά τραβήξουμε τίς *μάζες* στή συζήτηση τοῦ ζητήματος. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες πρέπει νά πάρουν τήν ὑπόθεση στά χέρια τους, ὀργανώνοντας αὐτή τή συζήτηση καί ἀσκώντας πίεση πάνω στήν *«ἡγεσία»*.

Δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία ὅτι στήν «ἡγεσία» τοῦ Κόμματός μας παρατηροῦνται ταλαντεύσεις, πού μποροῦν νά ἀποβοῦν *ὀλέθριες*, γιατί ὁ ἀγώνας ἀναπτύσσεται, καί κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, σέ μιά δοσμένη στιγμή, οἱ ταλαντεύσεις μποροῦν νά *χαντακώσουν* τήν ὑπόθεση. Ὅσο δέν εἶναι ἀργά, πρέπει νά ριχτοῦμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις στόν ἀγώνα γιά νά προασπίσουμε τή σωστή γραμμή τοῦ Κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

Δέν πᾶνε ὅλα καλά στήν «κοινοβουλευτική» ἡγεσία τοῦ Κόμματός μας. Ἐδῶ χρειάζεται περισσότερη προσοχή, περισσότερη ἐπιτήρηση ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν· ἡ δικαιοδοσία τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων πρέπει νά καθοριστεῖ πιό αὐστηρά.

Τό λάθος τοῦ Κόμματός μας εἶναι ἐξόφθαλμο. Ἀλλά τό ἀγωνιζόμενο Κόμμα τῆς πρωτοπόρας τάξης δέν τό τρομάζουν τά λάθη. Θά ἦταν τρομερό νά ἐπιμένει στό λάθος, νά μήν ἀναγνωρίζει καί νά μή διορθώνει τό λάθος ἀπό ἕνα αἴσθημα ψεύτικης ντροπῆς.

Κυριακή, 24 τοῦ Σεπτέμβρη.

Τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἀναβάλλεται ὡς τίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη. Μέ τούς ρυθμούς πού ζεῖ ἡ Ρωσία, αὐτό ἰσοδυναμεῖ σχεδόν μέ παραπομπή στίς ἑλληνικές καλένδες. Γιά δεύτερη φορά ἐπαναλαβαίνεται ἡ κωμωδία πού παίχτηκε ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους ὕστερα ἀπό τίς 21 τοῦ Ἀπρίλη.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ
τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ, ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑΣ Ι. Τ. ΣΜΙΛΓΚΑ

Στό σύντροφο Σμίλγκα.

Ἐπωφελοῦμαι ἀπό τήν εὐνοϊκή αὐτή εὐκαιρία γιά νά συζητήσουμε πιό λεπτομερειακά.

1

Ἡ γενική πολιτική κατάσταση μέ βάζει σέ μεγάλη ἀνησυχία. Τό Σοβιέτ Πετρούπολης καί οἱ μπολσεβίκοι κήρυξαν πόλεμο στήν κυβέρνηση. Ἡ κυβέρνηση ὅμως ἔχει στρατό καί προετοιμάζεται *συστηματικά* (ὁ Κέρενσκι βρίσκεται στήν ἕδρα τοῦ Γενικοῦ ἐπιτελείου, εἶναι ξεκάθαρο πώς συνεννοεῖται μέ τούς κορνιλοφικούς νά στείλουν στρατεύματα γιά τό τσάκισμα τῶν μπολσεβίκων καί συνεννοεῖται κατά τρόπο *πρακτικό*).

Κι᾿ἐμεῖς τί κάνουμε; Περιοριζόμαστε νά παίρνουμε ἀποφάσεις. Χάνουμε χρόνο, καθορίζουμε «προθεσμίες» (στίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη συνέρχεται τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ—δέν εἶναι μήπως γελοία ἡ τόση ἀναβολή; Δέν εἶναι γελοῖο νά στηριζόμαστε σ᾿αὐτή;). Οἱ μπολσεβίκοι *δέν* κάνουν συστηματική δουλιά γιά νά προετοιμάσουν *δικές τους* στρατιωτικές δυνάμεις γιά τήν ἀνατροπή τοῦ Κέρενσκι.

Τά γεγονότα ἐπιβεβαίωσαν στό ἀκέραιο τήν ὀρθότητα τῆς πρότασης πού ἔκανα, ὅταν γινόταν ἡ Δημοκρατική σύσκεψη, δηλαδή, ὅτι τό Κόμμα *πρέπει* νά βάλει στήν ἡμερήσια διάταξη τήν ἔνοπλη ἐξέγερση*. Τά γεγονότα *μᾶς ὑποχρεώνουν* νά τό κάνουμε αὐτό. Ἡ ἱστορία ἔκανε σήμερα τό *στρατιωτικό* ζήτημα βασικό *πολιτικό* ζήτημα. Φοβᾶμαι πώς οἱ μπολσεβίκοι τό ξεχνοῦν αὐτό παρασυρόμενοι ἀπό τά «ἐπίκαιρα», ἀπό τά

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 239-241, 242-247. *Ἡ Σύντ.*

τρέχοντα μικροζητήματα καί *«ἐλπίζοντας»* ὅτι «τό κύμα θά σαρώσει τόν Κέρενσκι». Ἡ ἐλπίδα αὐτή φανερώνει ἀφέλεια, εἶναι σάν νά βασίζεται κανείς στά «ἴσως καί μπορεῖ». Ἀπομέρους τοῦ Κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου αὐτό μπορεῖ νά ἀποβεῖ ἔγκλημα.

Νομίζω πώς πρέπει νά γίνει ζύμωση μέσα στό Κόμμα γιά νά ἀντιμετωπιστεῖ σοβαρά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης· γιά τό σκοπό αὐτό καί τοῦτο τό γράμμα πρέπει νά δακτυλογραφηθεῖ καί νά σταλεῖ στούς συντρόφους τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας.

2

Συνεχίζοντας περνῶ στό δικό Σας ρόλο. Μοῦ φαίνεται πώς ἡ μοναδική δύναμη πού μποροῦμε νά ἔχουμε *ὁλοκληρωτικά* στά χέρια μας καί πού παίζει *σοβαρό* στρατιωτικό ρόλο, εἶναι τά φιλλανδικά στρατεύματα καί ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς. Νομίζω ὅτι πρέπει νά χρησιμοποιήσετε τήν ὑψηλή θέση Σας, νά ἀπαλλαγεῖτε ἀπ'ὅλες τίς καθημερινές μικροδουλιές καί νά τίς ἀναθέσετε στούς βοηθούς καί τούς γραμματεῖς, νά μή χάνετε καιρό, «συντάσσοντας ἀποφάσεις», ἀλλά νά ἀφιερώσετε *ὅλη σας τήν προσοχή στήν πολεμική* προετοιμασία τοῦ φιλλανδικοῦ στρατοῦ + στόλου γιά τήν ἐπικείμενη ἀνατροπή τοῦ Κέρενσκι. Νά συγκροτήσετε μιά *μυστική* ἐπιτροπή ἀπό τούς *π ι ό σ ί γ ο υ ρ ο υ ς* στρατιωτικούς, νά μελετήσετε μαζί τους τό ζήτημα *ἀπ'ὅλες τίς πλευρές*, νά συγκεντρώσετε (καί νά τίς ἐλέγξετε *ὁ ἴδιος*) ἀκριβέστατες πληροφορίες γιά τή σύνθεση καί τή διάταξη τῶν στρατευμάτων πού βρίσκονται γύρω ἀπό τήν Πετρούπολη καί μέσα στήν Πετρούπολη, γιά τίς μετακινήσεις φιλλανδικῶν στρατευμάτων πρός τήν Πετρούπολη, γιά τίς κινήσεις τοῦ στόλου κτλ.

Ἄν δέν τό κάνουμε αὐτό, μποροῦμε νά τήν πάθουμε σάν γελοῖοι βλάκες: νά μείνουμε μέ τίς θαυμάσιες ἀποφάσεις καί μέ τά Σοβιέτ, ἀλλά *χωρίς ἐξουσία!!* Νομίζω πώς μπορεῖτε νά διαλέξετε πραγματικά σίγουρους καί ἔμπειρους στρατιωτικούς, νά πεταχτεῖτε ὥς τό Ἰνό[88] καί σέ ἄλλα σπουδαιότατα σημεῖα, νά σταθμίσετε καί νά μελετήσετε *σοβαρά* τό ζήτημα, χωρίς νά βασίζεστε στίς γεμάτες κομπασμό γενικολογίες *πού τόσο συνηθίζονται* σέ μᾶς.

Εἶναι φανερό πώς *σ έ κ α μ ι ά π ε ρ ί π τ ω σ η* δέν μποροῦμε νά ἐπιτρέψουμε νά ἀποσύρουν τά στρατεύματα ἀπό τή Φιλλαν-

δία. Καλύτερα νά τά παίξουμε *ὅλα γιά ὅλα*, νά κατέβουμε σέ ἐξέγερση γιά νά πάρουμε τήν ἐξουσία καί νά τήν παραδόσουμε στά Σοβιέτ. Σήμερα διάβασα στίς ἐφημερίδες πώς ὕστερα ἀπό δυό βδομάδες κίνδυνος ἀπόβασης δέν θά ὑπάρχει πιά. Ἐπομένως πολύ λίγος καιρός σᾶς μένει γιά προετοιμασία.

3

Παρακάτω. Τήν «ἐξουσία» στή Φιλλανδία πρέπει νά τή χρησιμοποιήσουμε γιά νά κάνουμε συστηματική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς κοζάκους πού βρίσκονται στή Φιλλανδία. Ὁ Κέρενσκι καί Σία σκόπιμα ἀπόσυραν ἕνα μέρος τῶν κοζάκων ἀπό τό Βίμποργκ, φοβούμενοι, λογουχάρη, τήν «μπολσεβικοποίησή» τους καί τούς ἐγκατέστησαν στό Οὐσικίρκο καί στό Περκιάρβι, ἀνάμεσα στό Βίμποργκ καί στό Τεριόκι, βάζοντάς τους σέ ἀσφαλή (ἀπό τούς μπολσεβίκους) ἀπομόνωση. Πρέπει νά ἐξεταστοῦν ὅλες οἱ πληροφορίες σχετικά μέ τή διάταξη τῶν κοζάκων καί νά ὀργανωθοῦν *ὁμάδες ζύμωσης* ἀπό τίς καλύτερες δυνάμεις τῶν ναυτῶν καί τῶν στρατιωτῶν τῆς Φιλλανδίας, πού νά σταλοῦν στούς κοζάκους. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο. Τό ἴδιο πρέπει νά γίνει καί μέ τόν Τύπο.

4

Παρακάτω. Ἀσφαλῶς δίνονται ἄδειες καί στούς ναῦτες καί στούς στρατιῶτες. Ἀπό τούς ἀδειούχους πού πηγαίνουν στά χωριά, πρέπει νά συγκροτηθοῦν ὁμάδες διαφωτιστῶν, οἱ ὁποῖες νά κάνουν συστηματική περιοδεία σέ ὅλα τά κυβερνεῖα καί ζύμωση στά χωριά τόσο γενικά, ὅσο καί εἰδικά γιά τή Συντακτική Συνέλευση. Ἡ θέση Σας εἶναι ἐξαιρετικά εὐνοϊκή, γιατί μπορεῖτε *νά ἀρχίσετε* ἀμέσώς νά πραγματοποιεῖτε ἕνα συνασπισμό μέ τούς ἀριστερούς ἐσέρους· μόνο ὁ συνασπισμός αὐτός μπορεῖ νά μᾶς δόσει μιά σταθερή ἐξουσία στή Ρωσία καί τήν πλειοψηφία στή Συντακτική Συνέλευση. Στό μεταξύ, ὅσο οἱ ἄλλοι χρονοτριβοῦν, κλεῖστε ἀμέσως ἕναν τέτιο *συνασπισμό* στήν περιοχή Σας, ὀργανῶστε τήν ἔκδοση προκηρύξεων (ἐξακριβῶστε τί μπορεῖτε νά κάνετε ἀπό τεχνική πλευρά γιά τή δουλιά αὐτή καί γιά τήν ἀποστολή τους στή Ρωσία) καί τότε θά χρειαστεῖ κάθε ὁμάδα ζύμωσης στό χωριό νά ἀποτελεστεῖ τό λιγότερο ἀπό *δυό* ἄτομα: ἕνας ἀπό τούς μπολσεβίκους καί ἕνας ἀπό τούς ἀριστερούς ἐσέρους. Γιά τήν ὥρα ἡ «φίρμα» τῶν ἐσέρων κυριαρχεῖ στό χωριό καί πρέπει νά ἐκμεταλλευθεῖτε τήν

εὐνοϊκή θέση Σας (ἔχετε ἀριστερούς ἐσέρους) γιά νά πραγματοποιήσετε στό χωριό *στό ὄνομα αὐτῆς* τῆς φίρμας ἕνα συνασπισμό τῶν μπολσεβίκων μέ τούς *ἀριστερούς* ἐσέρους, τῶν ἀγροτῶν μέ τούς ἐργάτες καί ὄχι μέ τούς καπιταλιστές.

5

Ἔχω τή γνώμη ὅτι γιά νά προετοιμάσουμε σωστά τά πνεύματα, χρειάζεται νά ρίξουμε ἀπό τώρα κιόλας τό σύνθημα: ἡ ἐξουσία πρέπει νά περάσει ἀμέσως στά χέρια τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης *πού θά τή μεταβιβάσει* στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Πράγματι, γιά ποιό λόγο νά ὑποστοῦμε ἀκόμη τρεῖς βδομάδες τόν πόλεμο καί τίς «κορνιλοφικές προετοιμασίες» τοῦ Κέρενσκι;
Ἡ προπαγάνδιση αὐτοῦ τοῦ συνθήματος ἀπό τούς μπολσεβίκους καί τούς ἀριστερούς ἐσέρους τῆς Φιλλανδίας δέν μπορεῖ παρά νά φέρει μόνο ὄφελος.

6

Μιά καί εἶστε ἐπικεφαλῆς τῆς «ἐξουσίας» στή Φιλλανδία, ἐπωμίζεστε ἀκόμη ἕνα καθῆκον, ἕνα πολύ σπουδαῖο, ἄν καί σεμνό καθῆκον: νά ὀργανώσετε τήν παράνομη μεταφορά τοῦ Τύπου *ἀπό* τή Σουηδία. Χωρίς αὐτό ὅλες οἱ συζητήσεις γιά τή «Διεθνή» εἶναι *φρασεολογία*. Εἶναι ἀπόλυτα δυνατό νά ὀργανωθεῖ αὐτή ἡ δουλιά: πρῶτο, δημιουργώντας στά σύνορα δική μας ὀργάνωση *ἀπό στρατιῶτες*· δεύτερο, ἄν αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει, ὀργανώνοντας *τακτικά ταξίδια* ἔστω καί γιά *ἕναν* σίγουρο ἄνθρωπο, σ' ἕνα μέρος ὅπου ἄρχισα νά ὀργανώνω τή μεταφορά μέ τή βοήθεια *τοῦ προσώπου, πού στό σπίτι του ἔμεινα μιά μέρα* πρίν ἔλθω στό Ἔλσινγκφορς (ὁ Ρόβιο τόν ξέρει)[89]. Ἴσως θά χρειαστεῖ νά βοηθήσουμε λίγο μέ χρήματα. Ὀργανῶστε ὁπωσδήποτε αὐτή τή δουλιά.

7

Νομίζω ὅτι θά ἔπρεπε νά συναντηθοῦμε γιά νά συζητήσουμε αὐτά τά ζητήματα. Θά μπορούσατε νά ἔλθετε ἐδῶ, χάνοντας λιγότερο ἀπό ἕνα εἰκοσιτετράωρο, ἄν ὅμως ἔλθετε *μόνο καί μόνο* γιά νά συναντηθεῖτε μαζί μου, πεῖτε στόν Ρόβιο νά ρωτήσει ἀπό τό τηλέφωνο τόν Χούττουνεν, ἄν μπορεῖ ἡ «κουνιάδα» τοῦ Ρόβιο («κουνιάδα» = Ἐσεῖς) νά δεῖ τήν «ἀδελφή» τοῦ Χούττουνεν (ἀδελφή = ἐγώ). Γιατί μπορεῖ νά φύγω ξαφνικά.

Ἀπαντεῖστε μου τό δίχως ἄλλο ἄν πήρατε αὐτό τό γράμμα

(κάψτε το) μέ τόν ἴδιο σύντροφο πού θά τό δόσει στόν Ρόβιο καί *θ ά γ υ ρ ί σ ε ι γ ρ ή γ ο ρ α π ί σ ω.*

Σέ περίπτωση πού θά μείνω πολύν καιρό ἐδῶ, πρέπει νά τακτοποιήσουμε τήν ἀλληλογραφία μας: *Ἐ σ ε ῖ ς θ ά μ π ο ρ ο ύ σ α τ ε ν ά β ο η θ ή σ ε τ ε* σ᾿ αὐτή τή δουλιά, δίνοντας στούς σιδηροδρομικούς ὑπαλλήλους φακέλους γιά τό *Σ ο β ι έ τ* τοῦ Βίμποργκ (καί μέσα στό φάκελο: γιά τόν Χούττουνεν).

8

Στεῖλτε μου μέ τόν ἴδιο σύντροφο ἕνα πιστοποιητικό (ὅσο τό δυνατό πιό ἐπίσημο: σέ χαρτί μέ ἐπικεφαλίδα τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς, μέ ὑπογραφή τοῦ προέδρου, μέ σφραγίδα, γραμμένο ἤ στή γραφομηχανή ἤ *πολύ εὐανάγνωστα*)· τό πιστοποιητικό αὐτό νά εἶναι στό ὄνομα τοῦ Κονσταντίν Πετρόβιτς Ἰβανόφ, καί νά λέει ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς ἐγγυᾶται γι᾿ αὐτό τό σύντροφο, παρακαλεῖ *ὅλα τά Σοβιέτ,* τόσο τό Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν τοῦ **Βίμποργκ**, ὅσο καί τά ἄλλα, νά τοῦ δείξουν *πλήρη* ἐμπιστοσύνη καί νά τοῦ δόσουν βοήθεια καί ὑποστήριξη.

Αὐτό μοῦ εἶναι ἀπαραίτητο γιά *κ ά θ ε* ἐνδεχόμενο, γιατί μπορεῖ νά μοῦ τύχει καί καμιά «σύγκρουση» καί καμιά «συνάντηση».

9

Μήπως ἔχετε τή συλλογή «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος»[90], πού τυπώθηκε στή Μόσχα; Ζητεῖστε την ἀπό κανέναν στό Ἕλσινγκφορς καί στεῖλτε την μέ τόν ἴδιο σύντροφο.

10

Ἔχετε ὑπόψη Σας, πώς ὁ Ρόβιο εἶναι ἐξαίρετος ἄνθρωπος, ὅμως *τ ε μ π έ λ η ς.* Πρέπει νά τόν ἔχετε ἀπό κοντά καί νά τοῦ *θ υ μ ί ζ ε τ ε* τίς δουλιές δυό φορές τή μέρα. Ἀλλιῶς δέν θά κάνει τίποτε.

Μέ χαιρετισμούς *Κ. Ἰβανόφ*

Γράφτηκε στίς 27 τοῦ Σεπτέμβρη (10 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Νοέμβρη 1925 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 255

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ

(ΑΠ'ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΙΙΙ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΤΣΙΜΜΕΡΒΑΛΝΤ[91])

Στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 22 τῆς 28 τοῦ Σεπτέμβρη δημοσιεύτηκε ἡ διακήρυξη τῆς ΙΙΙ συνδιάσκεψης τοῦ Τσίμμερβαλντ. Ἂν δέν κάνουμε λάθος, δημοσιεύτηκε ἐπίσης μόνο στήν ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν «Ἴσκρα»[92], ἀρ. φύλ. 1, τῆς 26 τοῦ Σεπτέμβρη, μέ συντομότατες σημειώσεις γιά τή σύνθεση τῆς ΙΙΙ συνδιάσκεψης τοῦ Τσίμμερβαλντ καί γιά τήν ἡμερομηνία πού συνῆλθε (20-27 τοῦ Αὐγούστου μέ τό νέο ἡμερολόγιο)· στίς ἄλλες ἐφημερίδες δέν δημοσιεύτηκε οὔτε ἡ διακήρυξη, οὔτε ἄλλες λεπτομερειακές πληροφορίες γιά τή συνδιάσκεψη.

Τώρα ἔχουμε στή διάθεσή μας ὁρισμένο ὑλικό σχετικά μέ τή συνδιάσκεψη αὐτή: τό ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας τῶν σουηδῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν «Politiken» (μετάφραση τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Työmies», ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας)[93] καί δυό γραπτές πληροφορίες ἀπό ἕναν πολωνό κι'ἕναν ρῶσο σύντροφο, πού πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη. Ἂς μιλήσουμε πρῶτα —μέ βάση τίς πληροφορίες αὐτές—γιά τή συνδιάσκεψη γενικά καί ἔπειτα ἄς περάσουμε στήν ἐκτίμησή της καί στήν ἐκτίμηση τῶν καθηκόντων τοῦ Κόμματός μας.

Ι

Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῶν παρακάτω κομμάτων καί ὁμάδων: 1) τοῦ γερμανικοῦ «ἀνεξάρτητου» Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος («καουτσκιστές»)· 2) τοῦ Ἐλβετι-

κοῦ κόμματος· 3) τοῦ Σουηδικοῦ *ἀριστεροῦ* κόμματος (πού, ὅπως εἶναι γνωστό, ἔκοψε κάθε σχέση μέ τό ὀπορτουνιστικό κόμμα τοῦ Μπράντινγκ)· 4) τῶν νορβηγῶν καί 5) τῶν δανῶν (τά στοιχεῖα πού ἔχουμε δέν λένε ἄν πρόκειται γιά τό ἐπίσημο, ὀπορτουνιστικό κόμμα τῆς Δανίας μέ τόν ὑπουργό Στάουνινγκ ἐπικεφαλῆς)· 6) τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας· 7) τῶν ρουμάνων· 8) τοῦ ΣΔΕΚΡ τῶν μπολσεβίκων· 9) τοῦ ΣΔΕΚΡ τῶν μενσεβίκων (ὁ Πάνιν δήλωσε γραπτά ὅτι δέν θά πάρει μέρος, μέ τή δικαιολογία ὅτι ἡ συνδιάσκεψη δέν εἶναι πλήρης· ὁ 'Αξελρόντ ἔπαιρνε ποῦ καί ποῦ μέρος στίς συνεδριάσεις, *δέν ὑπόγραψε ὅμως τή διακήρυξη*)· 10) τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν· 11) τῆς ἀμερικανικῆς ὁμάδας τῶν «χριστιανοσοσιαλιστῶν-διεθνιστῶν» (;)· 12) τῆς ἀμερικανικῆς «ὁμάδας σοσιαλδημοκρατικῆς προπαγάνδας» (ὅπως φαίνεται εἶναι ἡ ἴδια ὁμάδα πού μνημονεύεται στήν μπροσούρα μου «Τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάστασή μας (Σχέδιο θέσεων τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος)», σελ. 24*, γιατί αὐτή ἀκριβῶς ἡ ὁμάδα ἄρχισε τό Γενάρη τοῦ 1917 νά ἐκδίδει τήν ἐφημερίδα «Διεθνιστής»)[94])· 13) τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν, ἑνωμένων στή «Διοίκηση Περιοχῆς»· 14) τῆς αὐστριακῆς ἀντιπολίτευσης («Λέσχη Κάρλ Μάρξ», πού κλείστηκε ἀπό τήν αὐστριακή κυβέρνηση ὕστερα ἀπό τήν ἐκτέλεση τοῦ Στύργκ ἀπό τόν Φρίντριχ Ἄντλερ· τή λέσχη αὐτή τήν ἀναφέρω στήν ἴδια μπροσούρα μου σελ. 25**)· 15) τῶν βουλγαρικῶν «ἀνεξάρτητων συνδικάτων» (πού, ὅπως προσθέτει ὁ συντάκτης τοῦ γράμματος πού βρίσκεται στά χέρια μου, δέν ἀνήκουν στούς «τεσνιάκι», δηλαδή στό ἀριστερό, διεθνιστικό βουλγαρικό κόμμα, ἀλλά στούς «σιρόκι», δηλαδή στό ὀπορτουνιστικό βουλγαρικό κόμμα)· ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτός ἔφτασε ὅταν εἶχε τελειώσει πιά ἡ συνδιάσκεψη, ὅπως καί οἱ ἀντιπρόσωποι 16) τοῦ σερβικοῦ κόμματος.

'Από τά 16 αὐτά κόμματα καί ὁμάδες στό «τρίτο» ρεῦμα, γιά τό ὁποῖο μιλάει ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψής μας τῆς 24-29 τοῦ 'Απρίλη 1917 (καί ἡ μπροσούρα μου σελ. 23***, ὅπου τό ρεῦμα αὐτό ὀνομάζεται ρεῦμα «διεθνιστῶν στήν πράξη»), ἀνήκουν οἱ ἀριθμοί 3, 8, 12, 13 καί 14· ἔπειτα πιό κοντά πρός τό «ἀριστερό» αὐτό ρεῦμα, ἤ ἀνάμεσα σ'αὐτό καί στό «κέντρο» τῶν καουτσκι-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 174. *Ἡ Σύντ.*

** Στό ἴδιο. *Ἡ Σύντ.*

*** Στό ἴδιο, σελ. 172-175. *Ἡ Σύντ.*

στῶν, βρίσκονται οἱ ὁμάδες 4 καί 16, ἄν καί εἶναι δύσκολο νά καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια ἡ θέση τους—ἴσως νά ἀνήκουν καί στό «κέντρο». Σέ συνέχεια οἱ ὁμάδες 1, πιθανό οἱ 2, 6 καί 7, ἡ ὁμάδα 10 καί πιθανό ἡ 15 ἀνήκουν στό καουτσκικό «κέντρο». Οἱ ὁμάδες 5 (ἄν πρόκειται γιά τό κόμμα τοῦ Στάουνινγκ) καί 9 εἶναι ἀμυνίτες, μινιστεριαλιστές, σοσιαλσωβινιστές. Τέλος ἡ ὁμάδα 11 εἶναι προφανῶς ἐντελῶς τυχαία.

᾿Από δῶ βλέπουμε ὅτι ἡ σύνθεση τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ἐξαιρετικά ἀνομοιογενής, ἀκόμη καί παράλογη, γιατί συγκεντρώθηκαν ἄνθρωποι πού *δέν* συμφωνοῦσαν στά *βασικά* ζητήματα καί γι᾿αὐτό *δέν μποροῦσαν* νά δράσουν πραγματικά ὁμόθυμα, πραγματικά ἀπό κοινοῦ, ἄνθρωποι πού εἶχαν ὁπωσδήποτε διαφωνίες μεταξύ τους ὡς πρός τό *βασικό* προσανατολισμό τῆς πολιτικῆς τους. Εἶναι φυσικό ὅτι «καρπός» τῆς «συνεργασίας» τέτιων ἀνθρώπων εἶναι εἴτε καυγάδες καί «δολοπλοκίες», εἴτε ἐλαστικές, συμβιβαστικές ἀποφάσεις πού γράφονται γιά νά κρυφτεῖ ἡ ἀλήθεια. Παραδείγματα καί ἀποδείξεις γι᾿αὐτό θά δοῦμε τώρα ἀμέσως...*

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη (11 τοῦ ᾿Οχτώβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1928 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* ᾿Εδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *῾Η Σύντ.*

Η ΚΡΙΣΗ ΩΡΙΜΑΣΕ[95]

Ι

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό τέλος τοῦ Σεπτέμβρη μᾶς ἔφερε τή μεγαλύτερη στροφή στήν ἱστορία τῆς ρωσικῆς, καί ὅπως φαίνεται, καί τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Ἡ παγκόσμια ἐργατική ἐπανάσταση ἄρχισε μέ τή δράση μεμονωμένων ἀτόμων, πού ἐκπροσωποῦσαν μέ ἀπίστευτη τόλμη ὅ,τι τίμιο εἶχε ἀπομείνει ἀπό τό σαπισμένο ἐπίσημο «σοσιαλισμό», πού στήν πραγματικότητα ἦταν σοσιαλσωβινισμός. Ὁ Λῆμπκνεχτ στή Γερμανία, ὁ Ἄντλερ στήν Αὐστρία, ὁ Μάκλιν στήν Ἀγγλία—εἶναι τά πιό γνωστά ὀνόματα αὐτῶν τῶν μεμονωμένων ἡρώων, πού ἐπωμίστηκαν τό δύσκολο ρόλο τῶν προδρόμων τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Δεύτερος σταθμός στήν ἱστορική προετοιμασία αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης ἦταν ὁ ἀναβρασμός τῶν πλατιῶν μαζῶν, πού ἐξωτερικευόταν καί μέ τή μορφή διάσπασης τῶν ἐπίσημων κομμάτων, καί μέ τή μορφή παράνομων ἐκδόσεων, καί μέ τή μορφή διαδηλώσεων στούς δρόμους. Δυνάμωνε ἡ διαμαρτυρία ἐνάντια στόν πόλεμο, μεγάλωνε ὁ ἀριθμός τῶν θυμάτων ἀπό τούς κυβερνητικούς διωγμούς. Οἱ φυλακές τῶν χωρῶν πού φημίζονταν γιά τή νομιμότητά τους κι' ἀκόμη γιά τήν ἐλευθερία τους—τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀγγλίας—ἄρχισαν νά γεμίζουν ἀπό δεκάδες καί ἑκατοντάδες διεθνιστές, ἐχθρούς τοῦ πολέμου, ὀπαδούς τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης.

Τώρα ἄρχισε ὁ τρίτος σταθμός, πού μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ παραμονή τῆς ἐπανάστασης. Μαζικές συλλήψεις τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος στήν ἐλεύθερη Ἰταλία καί κυρίως ἔναρξη *στρατιωτικῶν ἐξεγέρσεων* στή Γερμανία[96]—αὐτά εἶναι τά ἀναμφισβήτητα

Россійская Соціалъ-Демократическая Рабочая Партія.

Цѣна 20 коп.
на жел. дор. 25 коп.

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Центральный органъ Р. С.-Д. Р. П.

РАБОЧІЙ ПУТЬ.

№ 30 Суббота — ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. — 20-го Октября (7-го октября ст. ст.) 1917 г.

Товарищи рабочіе, солдаты и крестьяне! Готовьтесь къ Всероссійскому Съѣзду Совѣтовъ на 20-ое октября! Немедленно созывайте Областные Съѣзды Совѣтовъ!

Экстренный партійный съѣздъ, назначенный на 17 октября, въ силу ряда условій откладывается на короткое время.

Центральный Комитетъ Р. С.-Д. Р. П.

Областной съѣздъ Совѣтовъ Сѣверной области, назначенный на 8 октября в Гельсингфорсѣ, созывается 10 октября въ Петроградѣ.

Организаціонное Бюро по созыву съѣзда.

Сегодня въ номерѣ.

Совѣтчики Керенскаго.

Кризисъ назрѣлъ.

Отклики.

Ἡ πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 30, τῆς 20 (7) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 μέ τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ κρίση ὡρίμασε»

Σμίκρυνση

σημάδια μιᾶς μεγάλης στροφῆς, τά σημάδια ὅτι βρισκόμαστε στίς *παραμονές τῆς ἐπανάστασης* σέ παγκόσμια κλίμακα.

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι στή Γερμανία ὑπῆρχαν καί προηγούμενα μεμονωμένες περιπτώσεις στάσεων μέσα στό στρατό, οἱ περιπτώσεις ὅμως αὐτές ἦταν τόσο ἀσήμαντες, τόσο σκόρπιες, τόσο ἀδύνατες, πού κατόρθωναν νά τίς κουκουλώνουν, νά τίς ἀποσιωποῦν, κι'αὐτά ἦταν τά κυριότερα μέσα πού χρησιμοποιοῦσαν γιά νά σταματήσουν τή *μαζική μόλυνση* ἀπό τή στασιαστική δράση. Τέλος, καί μέσα στό στόλο ὡρίμασε ἕνα τέτιο κίνημα, πού *δέν κατόρθωναν* οὔτε νά τό κουκουλώσουν, οὔτε νά τό ἀποσιωποῦν, παρ'ὅλη τήν αὐστηρότητα τοῦ γερμανικοῦ στρατιωτικοῦ καθεστῶτος πού θυμίζει κάτεργο, αὐστηρότητα ἐξαιρετικά καλομελετημένη καί τηρούμενη μέ πρωτοφανή σχολαστικότητα.

Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀμφιβολία. Βρισκόμαστε στά πρόθυρα τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Καί μιά πού ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι μπολσεβίκοι, εἴμαστε οἱ μόνοι ἀπ'ὅλους τούς προλετάριους διεθνιστές ὅλων τῶν χωρῶν πού ἀπολαμβάνουμε μιά συγκριτικά τεράστια ἐλευθερία, πού ἔχουμε νόμιμο Κόμμα καί καμιά εἰκοσαριά ἐφημερίδες, πού ἔχουμε μέ τό μέρος μας τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν στίς δυό πρωτεύουσες, πού ἔχουμε μέ τό μέρος μας τήν *πλειοψηφία* τῶν λαϊκῶν μαζῶν στήν ἐπαναστατική αὐτή περίοδο, σέ μᾶς μποροῦν στ'ἀλήθεια καί πρέπει νά ἐφαρμοστοῦν τά λόγια: σέ ὅποιον ἔχουν δοθεῖ πολλά, ἀπ'αὐτόν καί ζητοῦνται πολλά.

II

Εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία βρίσκεται σέ σημεῖο στροφῆς.

Σέ μιά ἀγροτική χώρα μέ ἐπαναστατική, δημοκρατική κυβέρνηση, πού ὑποστηρίζεται ἀπό τά κόμματα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού ὥς τά χθές ἀκόμη κυριαρχοῦσαν μέσα στή μικροαστική δημοκρατία, φουντώνει ἡ *ἀγροτική ἐξέγερση*.

Εἶναι ἀπίστευτο, εἶναι ὅμως γεγονός.

Κι'ἐμᾶς, τούς μπολσεβίκους, τό γεγονός αὐτό δέν μᾶς προκαλεῖ ἔκπληξη. Τονίζαμε πάντα ὅτι ἡ κυβέρνηση τοῦ περιβόητου «συνασπισμοῦ» μέ τήν ἀστική τάξη εἶναι κυβέρνηση *προδοσίας* τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τῆς ἐπανάστασης, κυβέρ-

νηση *ἰμπεριαλιστικοῦ* μακελειοῦ, κυβέρνηση *προστασίας* τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων *ἀπό* τό λαό.

Χάρη στήν ἀπάτη τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, στή Ρωσία, μέσα στή δημοκρατία, σέ καιρό ἐπανάστασης, παρέμεινε καί ἐξακολουθεῖ νά παραμένει δίπλα στά Σοβιέτ μιά κυβέρνηση καπιταλιστῶν καί τσιφλικάδων. Αὐτή εἶναι ἡ πικρή καί τρομερή πραγματικότητα. Τί τό ἐκπληκτικό λοιπόν πού στή Ρωσία, ὕστερα ἀπό τίς ἀνήκουστες συμφορές πού προξένησε στό λαό ἡ παράταση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί οἱ συνέπειές του, ἄρχισε καί φουντώνει ἡ ἀγροτική ἐξέγερση;

Τί τό ἐκπληκτικό λοιπόν, ἄν οἱ ἀντίπαλοι τῶν μπολσεβίκων, οἱ ἡγέτες τοῦ *ἐπίσημου* Κόμματος τῶν ἐσέρων, τοῦ ἴδιου ἐκείνου Κόμματος πού ὑποστήριζε ὅλο τόν καιρό τό «συνασπισμό», τοῦ ἴδιου ἐκείνου Κόμματος, πού ὥς τίς τελευταῖες μέρες, ἤ ὥς τίς τελευταῖες βδομάδες εἶχε μέ τό μέρος του τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, τοῦ ἴδιου ἐκείνου Κόμματος πού ἐξακολουθεῖ νά κατηγορεῖ καί νά κατατρέχει τούς «νέους» ἐσέρους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πεισθεῖ ὅτι ἡ πολιτική τοῦ συνασπισμοῦ προδίνει τά συμφέροντα τῆς ἀγροτιᾶς — τί τό ἐκπληκτικό λοιπόν, ἄν οἱ ἡγέτες αὐτοῦ τοῦ ἐπίσημου Κόμματος τῶν ἐσέρων γράφουν στίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη σέ κύριο ἄρθρο τοῦ ἐπίσημου ὀργάνου τους, τῆς ἐφημερίδας «Ντιέλο Ναρόντα»:

> «..."Ως τά σήμερα δέν ἔγινε τίποτε σχεδόν γιά νά ἐξαλειφθοῦν οἱ σχέσεις ὑποδούλωσης πού ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά κυριαρχοῦν στό χωριό τῆς κεντρικῆς ἀκριβῶς Ρωσίας... 'Ο νόμος γιά τή ρύθμιση τῶν σχέσεων γαιοκτησίας στό χωριό, πού ἀπό καιρό πιά εἶχε ὑποβληθεῖ στήν Προσωρινή κυβέρνηση, καί πού εἶχε περάσει μάλιστα ἀπό ἕνα τέτιο διυλιστήριο σάν τή Νομική σύσκεψη, ὁ νόμος αὐτός σκάλωσε γιά πάντα ποιός ξέρει σέ ποιά γραφεῖα... Δέν ἔχουμε λοιπόν δίκιο ὅταν ἰσχυριζόμαστε πώς ἡ δημοκρατική μας κυβέρνηση κάθε ἄλλο παρά ἀπαλλάχτηκε ἀπό τίς παλιές συνήθειες τῆς τσαρικῆς διοίκησης, ὅτι τά τερτίπια τοῦ Στολίπιν εἶναι ἀκόμη πολύ αἰσθητά στίς μεθόδους τῶν ἐπαναστατῶν ὑπουργῶν;»

Αὐτά γράφουν οἱ ἐπίσημοι ἐσέροι! Σκεφθεῖτε μόνο τοῦτο: οἱ ὀπαδοί τοῦ συνασπισμοῦ *ἀναγκάζονται* νά ὁμολογήσουν πώς ὕστερα ἀπό ἑφτά μῆνες ἐπανάστασης σέ μιά ἀγροτική χώρα «δέν ἔγινε σχεδόν τίποτε γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ὑποδούλωσης» τῶν ἀγροτῶν, τῆς ὑποδούλωσής τους ἀπό τούς τσιφλικάδες! Οἱ ἐσέροι αὐτοί *ἀναγκάζονται* νά ὀνομάσουν τό συνάδελφό τους Κέρενσκι καί ὅλη τή σπείρα τῶν ὑπουργῶν του *στολιπινικούς*.

Μπορεῖ νά βρεῖ κανείς πιό εὔγλωττη μαρτυρία, προερχόμενη

ἀπό τό στρατόπεδο τῶν ἀντιπάλων μας, πού νά ἐπιβεβαιώνει ὄχι μόνο ὅτι ὁ συνασπισμός χρεοκόπησε, ὄχι μόνο ὅτι οἱ ἐπίσημοι ἐσέροι, πού ἀνέχονται τόν Κέρενσκι, ἔγιναν *ἀντιλαϊκό, ἀντιαγροτικό, ἀντεπαναστατικό* κόμμα, μά καί ὅτι ὅλη ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἔφτασε σέ σημεῖο στροφῆς;

Ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν μέσα σέ μιά ἀγροτική χώρα ἐνάντια στήν κυβέρνηση τοῦ ἐσέρου Κέρενσκι, τῶν μενσεβίκων Νικίτιν καί Γκβόζντιεφ, καί τῶν ἄλλων ὑπουργῶν, ἐκπροσώπων τῶν συμφερόντων τοῦ κεφαλαίου καί τῶν τσιφλικάδων! Καταστολή αὐτῆς τῆς ἐξέγερσης μέ *στρατιωτικά μέτρα* ἀπομέρους τῆς δημοκρατικῆς κυβέρνησης.

Μπορεῖ ἕνας συνεπής ὀπαδός τοῦ προλεταριάτου μπροστά σέ τέτια γεγονότα νά ἀρνεῖται πώς ἡ κρίση ὡρίμασε, πώς ἡ ἐπανάσταση περνᾶ τή μεγαλύτερη καμπή, πώς ἡ νίκη τῆς κυβέρνησης ἐνάντια στήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν θά σήμαινε τώρα ὁριστικό θάψιμο τῆς ἐπανάστασης, ὁριστικό θρίαμβο τοῦ κορνιλοφισμοῦ;

III

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι, ἄν σέ μιά ἀγροτική χώρα, ὕστερα ἀπό ἑφτά μῆνες λαοκρατικῆς δημοκρατίας, τά πράγματα μπόρεσαν νά φτάσουν ὥς τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν, αὐτό ἀποδείχνει κατά τρόπο ἀδιάψευστο τή χρεοκοπία τῆς ἐπανάστασης σέ πανεθνική κλίμακα, τήν κρίση της πού ὀξύνθηκε σέ ἐξαιρετικό βαθμό, τό πλησίασμα τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων στό *ἔσχατο ὅριο.*

Αὐτό εἶναι αὐτονόητο. Μπροστά σ᾽ ἕνα τέτιο γεγονός, ὅπως ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν, ὅλα τά ἄλλα πολιτικά συμπτώματα, ἀκόμη κι᾽ ἄν ἔρχονταν σέ ἀντίθεση μέ τήν ὡρίμανση αὐτῆς τῆς κρίσης σέ πανεθνική κλίμακα, δέν θά εἶχαν καμιά ἀπολύτως σημασία.

Ὅλα ὅμως τά συμπτώματα δείχνουν, ἀπεναντίας, ὅτι ἡ κρίση σέ πανεθνική κλίμακα ὡρίμασε.

Ὕστερα ἀπό τό ἀγροτικό ζήτημα ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία στή ζωή ὅλου τοῦ ρωσικοῦ κράτους, καί ἰδιαίτερα γιά τίς μικροαστικές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ, ἔχει τό ἐθνικό ζήτημα. Καί βλέπουμε ὅτι στή «Δημοκρατική» σύσκεψη, πού νοθεύτηκε ἀπό τούς κυρίους Τσερετέλι καί Σία, ἡ «ἐθνική» κουρία τοποθετεῖται ἀπό ἄποψη ριζοσπαστισμοῦ στή δεύτερη θέση, ὑστερώντας μόνο ἀπό τά ἐργατικά συνδικάτα καί *ξεπερνώντας* τήν κουρία τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν ὡς πρός τό

ποσοστό τῶν ψήφων πού δόθηκαν *ἐνάντια* στό συνασπισμό (40 ἀπό τίς 55). Γιά νά ἐνισχύσει τήν ἀντιδραστική φιλλανδική ἀστική τάξη ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, κυβέρνηση καταστολῆς τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀγροτῶν, ἀποσύρει ἀπό τή Φιλλανδία τά ἐπαναστατικά στρατεύματα. Στήν Οὐκρανία ὅλο καί πληθαίνουν οἱ συγκρούσεις τῶν οὐκρανῶν γενικά καί τῶν οὐκρανικῶν στρατευμάτων εἰδικά μέ τήν κυβέρνηση.

Ἔπειτα, ἄς πάρουμε τό στρατό πού σέ καιρό πολέμου ἔχει ἐξαιρετικά σπουδαία σημασία σέ ὅλη τή ζωή τοῦ κράτους. Εἴδαμε ὅτι τά φιλλανδικά στρατεύματα καί ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς *ξέκοψαν* ἐντελῶς ἀπό τήν κυβέρνηση. Βλέπουμε τή μαρτυρία τοῦ ἀξιωματικοῦ Ντουμπάσοφ, ὁ ὁποῖος δέν εἶναι μπολσεβίκος, πού λέει ἐξονόματος ὅλου τοῦ μετώπου, καί τό λέει πιό ἐπαναστατικά ἀπό ὅλους τούς μπολσεβίκους, πώς οἱ στρατιῶτες δέν θά πολεμήσουν ἄλλο[97]. Βλέπουμε τίς κυβερνητικές ἐκθέσεις, πού λένε πώς οἱ στρατιῶτες βρίσκονται σέ «ἐκνευρισμό», ὅτι δέν μπορεῖ κανείς νά ἐγγυηθεῖ γιά τήν «τάξη» (δηλαδή γιά τή συμμετοχή αὐτῶν τῶν στρατευμάτων στήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀγροτῶν). Τέλος, βλέπουμε τά ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας στή Μόσχα, ὅπου ἀπό δεκαεπτά χιλιάδες στρατιῶτες οἱ δεκατέσσερις χιλιάδες ψήφισαν τούς μπολσεβίκους.

Αὐτή ἡ ψηφοφορία στίς ἐκλογές γιά τά συνοικιακά Δημοτικά Συμβούλια τῆς Μόσχας ἀποτελεῖ γενικά ἕνα ἀπό τά πιό καταπληκτικά συμπτώματα τῆς βαθύτατης στροφῆς τῶν διαθέσεων σέ πανεθνική κλίμακα. Ὅτι ἡ Μόσχα εἶναι πιό μικροαστική ἀπό τήν Πετρούπολη, αὐτό εἶναι πασίγνωστο. Ὅτι τό προλεταριάτο τῆς Μόσχας ἔχει ἀσύγκριτα μεγαλύτερους δεσμούς μέ τό χωριό, συμπάθειες γιά τό χωριό, ὅτι βρίσκεται πιό κοντά στίς διαθέσεις τῶν ἀγροτῶν, αὐτό εἶναι γεγονός πού ἐπιβεβαιώθηκε ἐπανειλημμένα καί δέν ἐπιδέχεται ἀντίρηση.

Καί νά πού οἱ ψῆφοι τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων στή Μόσχα πέφτουν τόν Ἰούνη ἀπό 70% σέ 18%. Ἡ μικροαστική τάξη γύρισε τίς πλάτες της στό συνασπισμό, τοῦ γύρισε τίς πλάτες ὁ λαός, ἐδῶ δέν χωράει ἀμφιβολία. Οἱ καντέτοι δυνάμωσαν ἀπό 17% σέ 30%, ἐξακολουθοῦν ὅμως νά παραμένουν μειοψηφία, κατά τρόπο ἀνεπανόρθωτο μειοψηφία, παρόλο πού οἱ «δεξιοί» ἐσέροι καί οἱ «δεξιοί» μενσεβίκοι πῆγαν ὁλοφάνερα μέ τό μέρος τους. Καί ἡ ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι»[98] λέει πώς ὁ *ἀπόλυτος* ἀριθμός τῶν ψήφων τῶν καντέτων ἔπεσε ἀπό *67* σέ *62* χιλιάδες. Μόνο ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ

μπολσεβίκοι ἀνέβηκε ἀπό 34 χιλιάδες σέ 82 χιλιάδες. Οἱ μπολσεβίκοι πῆραν τά 47% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψήφων. Ὅτι μαζί μέ τούς ἀριστερούς ἐσέρους ἔχουμε τώρα τήν πλειοψηφία μέσα στά Σοβιέτ, καί μέσα στό στρατό, καί μέσα *στή χώρα,* γι'αὐτό τό πράγμα δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἀμφιβολίας.

Καί στά συμπτώματα πού ἔχουν ὄχι μόνο συμπτωματική, μά καί πολύ οὐσιαστική σημασία, πρέπει νά συμπεριλάβουμε ἀκόμη καί τοῦτο: οἱ στρατιές τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων, πού ἔχουν τεράστια γενική-οἰκονομική καί γενική-πολιτική καί στρατιωτική σημασία, ἐξακολουθοῦν νά βρίσκονται σέ ὀξεία διένεξη μέ τήν κυβέρνηση[99], ἔτσι πού ἀκόμη καί οἱ μενσεβίκοι-ἀμυνίτες εἶναι δυσαρεστημένοι μέ τόν ὑπουργό «τους» Νικίτιν καί οἱ ἐπίσημοι ἐσέροι ἀποκαλοῦν τόν Κέρενσκι καί Σία «στολιπινικούς». Δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι μιά τέτια «ὑποστήριξη» τῆς κυβέρνησης ἀπό τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, ἄν ἔχει κάποια σημασία, ἡ σημασία αὐτή εἶναι μόνο ἀρνητική;

IV

V

Μάλιστα, οἱ ἡγέτες τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀκολουθοῦν κανονικά τακτική ὑπεράσπισης τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων. Καί δέν ὑπάρχει οὔτε ἡ παραμικρή ἀμφιβολία πώς οἱ μπολσεβίκοι, ἄν ἔπεφταν στήν παγίδα τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν τῆς «πίστης» στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί στή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, τῆς «ἀναμονῆς» τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ κτλ.—δέν χωράει ἀμφιβολία πώς οἱ μπολσεβίκοι αὐτοί δέν θά ἦταν παρά *ἀξιοθρήνητοι προδότες* τῆς ὑπόθεσης τοῦ προλεταριάτου.

Θά ἦταν προδότες τῆς ὑπόθεσης αὐτῆς, γιατί μέ τή στάση τους θά πρόδιναν τούς γερμανούς ἐπαναστάτες ἐργάτες πού ἄρχισαν τήν ἐξέγερση στό στόλο. «Νά περιμένεις» μέσα σέ τέτιες συνθῆκες τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ κτλ. εἶναι *προδοσία τοῦ διεθνισμοῦ,* προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Γιατί ὁ διεθνισμός δέν εἶναι λόγια, δέν εἶναι ἔκφραση ἀλληλεγγύης, δέν εἶναι ἀποφάσεις, ἀλλά *ἔργα.*

Οἱ μπολσεβίκοι θά ἦταν προδότες τῆς *ἀγροτιᾶς,* γιατί τό νά ἀνέχονται τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀγροτῶν ἀπό μιά κυβέρνηση, πού *ἀκόμη* καί ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» τήν ἐξομοιώνει μέ τούς στολιπινικούς, σημαίνει πώς *χαντακώνουν* ὅλη τήν ἐπανάσταση, ὅτι τή χαντακώνουν ὁριστικά καί τελεσίδικα. Φωνάζουν γιά ἀναρχία καί γιά μεγάλωμα τῆς ἀδιαφορίας μέσα στίς μάζες: μά πῶς νά μήν εἶναι οἱ μάζες ἀδιάφορες γιά τίς ἐκλογές, ὅταν τήν ἀγροτιά *τή φέρνουν σέ σημεῖο νά κάνει ἐξέγερση,* καί ἡ λεγόμενη «ἐπαναστατική δημοκρατία» ἀνέχεται ὑπομονητικά τήν καταστολή αὐτῆς τῆς ἐξέγερσης μέ τά ὅπλα!!

Οἱ μπολσεβίκοι θά ἀποδείχνονταν προδότες τῆς δημοκρατίας καί τῆς ἐλευθερίας, γιατί τό νά ἀνεχθοῦν τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀγροτῶν σέ μιά τέτια στιγμή, *σημαίνει* πώς ἀφήνουν νά νοθεύσουν τίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση ἀπαράλλακτα κατά τόν ἴδιο τρόπο — καί ἀκόμη χειρότερα, ἀκόμη πιό χοντροκομμένα — πού νόθευσαν τή «Δημοκρατική σύσκεψη» καί τό «Προκοινοβούλιο».

Ἡ κρίση ὡρίμασε. Ὁλόκληρο τό μέλλον τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης παίζεται κορώνα-γράμματα. Κρίνεται ἡ τιμή ὁλόκληρου τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Ὅλο τό μέλλον τῆς διεθνοῦς ἐργατικῆς ἐπανάστασης γιά τό σοσιαλισμό παίζεται κορώνα-γράμματα.

Ἡ κρίση ὡρίμασε...

29 τοῦ Σεπτέμβρη 1917.

Ὡς ἐδῶ μπορεῖ νά δημοσιευτεῖ, τό παρακάτω νά *μοιραστεῖ* στά μέλη *τῆς ΚΕ, τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας* καί *τῶν Σοβιέτ.*

VI

Τί πρέπει λοιπόν νά γίνει; Πρέπει aussprechen was ist, «νά ποῦμε τά σύκα-σύκα», νά παραδεχτοῦμε τήν ἀλήθεια, ὅτι στήν ΚΕ μας καί στήν ἀνώτερη ἡγεσία τοῦ Κόμματός μας ὑπάρχει ἕνα ρεῦμα ἤ μιά γνώμη ὑπέρ τῆς *ἀναμονῆς* τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ,

κατά τῆς ἄμεσης κατάληψης τῆς ἐξουσίας, *κατά* τῆς ἄμεσης ἐξέγερσης. Πρέπει *νά κατανικηθεῖ* αὐτό τό ρεῦμα ἤ αὐτή ἡ γνώμη[100].

Διαφορετικά οἱ μπολσεβίκοι *θά ἐξευτελιστοῦν* μιά γιά πάντα καί *θά ἐκμηδενιστοῦν* σάν κόμμα.

Γιατί, τό νά ἀφήσουμε νά χαθεῖ μιά τέτια στιγμή καί «νά περιμένουμε» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶναι *ὁλοκληρωτική κουταμάρα* ἤ *ὁλοκληρωτική προδοσία.*

῾Ολοκληρωτική προδοσία κατά τῶν γερμανῶν ἐργατῶν. Δέν ἐπιτρέπεται στό κάτω-κάτω νά περιμένουμε πότε *θά ἀρχίσουν* αὐτοί τήν ἐπανάσταση!! Τότε καί οἱ Λίμπερνταν θά εἶναι ὑπέρ τῆς «ὑποστήριξής» της. Μά ἡ ἐπανάσταση αὐτή *δέν μπορεῖ* νά ἀρχίσει, ὅσο ὁ Κέρενσκι, ὁ Κίσκιν καί Σία βρίσκονται στήν ἐξουσία.

῾Ολοκληρωτική προδοσία κατά τῆς ἀγροτιᾶς. Νά ἀφήσουμε νά καταπνιγεῖ ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν, ἐνῶ ἔχουμε Σοβιέτ στίς δυό *πρωτεύουσες* σημαίνει πώς *χάνουμε* καί *χάνουμε δικαιολογημένα* κάθε ἐμπιστοσύνη ἀπομέρους τῶν ἀγροτῶν, σημαίνει ὅτι μπροστά στά μάτια τῶν ἀγροτῶν ἐξομοιώνουμε τόν ἑαυτό μας μέ τούς διάφορους Λίμπερνταν καί τούς ἄλλους παλιανθρώπους.

«Νά περιμένουμε» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶναι ὁλοκληρωτική κουταμάρα, γιατί αὐτό σημαίνει πώς ἀφήνουμε νά περνοῦν *βδομάδες* καί οἱ βδομάδες, ἀκόμη καί οἱ μέρες κρίνουν τώρα τό *πᾶν.* Σημαίνει ὅτι *ἀρνιόμαστε* ἄνανδρα νά πάρουμε τήν ἐξουσία, γιατί στή 1-2 τοῦ Νοέμβρη αὐτό θά εἶναι ἀδύνατο (καί πολιτικά καί τεχνικά: ὥς τή μέρα πού θά γίνει ἡ βλακωδῶς «καθορισμένη»* ἐξέγερση θά συγκεντρώσουν τούς κοζάκους).

«Νά περιμένουμε» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶναι κουταμάρα, γιατί τό συνέδριο **δέν θά δόσει τίποτε,** *δέν μπορεῖ νά δόσει τίποτε!*

῎Εχει «ἠθική» σημασία; Περίεργο πράγμα!! ῎Εχουν «σημασία» οἱ ἀποφάσεις καί οἱ συζητήσεις μέ τούς Λίμπερνταν, τή στιγμή πού ξέρουμε πώς τά Σοβιέτ εἶναι *ὑπέρ* τῶν ἀγροτῶν καί ὅτι τήν ἀγροτική ἐξέγερση τήν *καταπνίγουν!!* ῎Ετσι θά καταντήσουμε τά *Σοβιέτ* νά παίξουν τό ρόλο ἀξιοθρήνητων φαφλατάδων.

---

* «Νά συγκληθεῖ» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ στίς 20 τοῦ ᾿Οχτώβρη γιά νά ἀποφασίσει «νά πάρει τήν ἐξουσία»—τί διαφέρει αὐτό ἀπό ἕνα βλακώδη «καθορισμό» τῆς ἐξέγερσης;; Τώρα μπορεῖτε νά πάρετε τήν ἐξουσία, ἐνῶ στίς 20-29 τοῦ ᾿Οχτώβρη δέν θά σᾶς ἀφήσουν νά τήν πάρετε.

Νικεῖστε πρῶτα τόν Κέρενσκι κι᾿ἔπειτα συγκαλεῖτε τό συνέδριο.

Τώρα ἡ νίκη τῆς ἐξέγερσης εἶναι *ἐξασφαλισμένη* γιά τούς μπολσεβίκους: 1) μποροῦμε* (ἄν δέν «περιμένουμε» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ) νά χτυπήσουμε *αἰφνιδιαστικά* καί ἀπό τρία σημεῖα—ἀπό τήν Πετρούπολη, ἀπό τή Μόσχα, ἀπό τό στόλο τῆς Βαλτικῆς· 2) ἔχουμε συνθήματα πού μᾶς ἐξασφαλίζουν τήν ὑποστήριξη: κάτω ἡ κυβέρνηση πού πνίγει τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες! 3) ἔχουμε τήν πλειοψηφία *μέσα στή χώρα*· 4) ἡ ἀποσύνθεση τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων εἶναι πλήρης· 5) ἔχουμε τήν τεχνική δυνατότητα νά πάρουμε τήν ἐξουσία στή Μόσχα (πού μποροῦσε νά κάνει καί τήν ἀρχή γιά νά καταλάβει τόν ἐχθρό αἰφνιδιαστικά)· 6) ἔχουμε *χιλιάδες* ἔνοπλους ἐργάτες καί στρατιῶτες στήν Πετρούπολη, πού μποροῦν νά καταλάβουν *μονομιᾶς* καί τά Χειμερινά ᾿Ανάκτορα, καί τό Γενικό ᾿Επιτελεῖο, καί τό τηλεφωνικό κέντρο, καί ὅλα τά μεγάλα τυπογραφεῖα· δέν θά μποροῦν νά μᾶς ἐκτοπίσουν ἀπό ἐκεῖ, καί θά ἀρχίσει νά γίνεται τέτια ζύμωση μέσα στό *στρατό*, πού θά εἶναι *ἀδύνατο* νά ἀντιπαλέψουν αὐτή τήν κυβέρνηση, ἡ ὁποία θά ἐξασφαλίσει εἰρήνη, θά δόσει τή γῆ στούς ἀγρότες κτλ.

῎Αν χτυπήσουμε μονομιᾶς, αἰφνιδιαστικά, ἀπό τρία σημεῖα, στήν Πετρούπολη, στή Μόσχα, στό στόλο τῆς Βαλτικῆς, τότε ἐνενήντα ἐννιά στά ἑκατό θά νικήσουμε μέ λιγότερες θυσίες, ἀπ᾿ὅ,τι στίς 3-5 τοῦ ᾿Ιούλη, γιατί *τά στρατεύματα δέν θά βαδίσουν* ἐνάντια στήν κυβέρνηση τῆς εἰρήνης. ᾿Ακόμη καί ἄν ὁ Κέρενσκι ἔχει *ἤδη* «πιστό» ἱππικό κτλ. στήν Πετρούπολη, ἄν δεχτεῖ χτύπημα ἀπό δυό πλευρές, καί οἱ συμπάθειες τοῦ στρατοῦ εἶναι *μέ τό μέρος μας*, ὁ Κέρενσκι θά ἀναγκαστεῖ *νά παραδοθεῖ*. ῎Αν ἀκόμη καί τώρα πού ἔχουμε τόσες πιθανότητες, δέν πάρουμε τήν ἐξουσία, τότε ὅλες οἱ συζητήσεις γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ μετατρέπονται σέ *ψέμα*.

Νά μήν πάρουμε τώρα τήν ἐξουσία, «νά περιμένουμε», νά φλυαροῦμε στήν Κεντρική ᾿Εκτελεστική ᾿Επιτροπή, νά περιοριζόμαστε στόν «ἀγώνα γιά τό ὄργανο» (τό Σοβιέτ), στόν «ἀγώνα γιά τό συνέδριο» σημαίνει *ὅτι χαντακώνουμε τήν ἐπανάσταση*.

* Τί ἔκανε τό Κόμμα γιά τή *μελέτη* τῆς διάταξης τῶν στρατευμάτων κτλ.; γιά τή διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης σάν «τέχνης»;—μόνο συζητήσεις στήν Κεντρική ᾿Εκτελεστική ᾿Επιτροπή κ.ο.κ.!!

Βλέποντας πώς ή ΚΕ *ο ὔ τ ε κ ά ν ἀ π ά ν τ η σ ε* στίς ἐπίμονες ὑποδείξεις πού ἔκανα μ'αὐτό τό πνεῦμα ἀπό τήν ἀρχή τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης, πώς τό Κεντρικό Ὄργανο *σ β ή ν ε ι* ἀπό τά ἄρθρα μου τά σημεῖα πού μιλοῦν γιά τέτια ἐξόφθαλμα λάθη τῶν μπολσεβίκων, σάν τήν ἐπονείδιστη ἀπόφαση νά πάρουν μέρος στό Προκοινοβούλιο, σάν τήν παραχώρηση θέσης στούς μενσεβίκους στό προεδρεῖο τοῦ Σοβιέτ κτλ. κτλ. — βλέποντας ὅλα αὐτά, ὀφείλω νά διακρίνω ἕναν «λεπτό» ὑπαινιγμό ὅτι ἡ ΚΕ δέν θέλει οὔτε καί νά συζητήσει αὐτό τό ζήτημα, ἕναν λεπτό ὑπαινιγμό ὅτι πρέπει νά κλείσω τό στόμα, κι'ὅτι πρέπει νά ἀποσυρθῶ.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος *νά βάλω ζήτημα ἀποχώρησής μου ἀπό τήν ΚΕ*, καί τό κάνω αὐτό, διατηρώντας τήν ἐλευθερία νά κάνω ζύμωση *σ τ ή β ά σ η* τοῦ Κόμματος καί στό συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Γιατί ἔχω τήν ἀκλόνητη πεποίθηση ὅτι, «ἄν περιμένουμε» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί ἀφήσουμε νά χαθεῖ τώρα ἡ στιγμή, *χ α ν τ α κ ώ ν ο υ μ ε* τήν ἐπανάσταση.

29/IX.

Ν. Λένιν

P. S. Μιά σειρά γεγονότα ἔδειξαν ὅτι *ἀ κ ό μ η* καί τά κοζάκικα τμήματα δέν θά πᾶνε ἐνάντια στήν κυβέρνηση τῆς εἰρήνης! Καί πόσα εἶναι τά τμήματα αὐτά; ποῦ εἶναι; Καί ὁλόκληρος ὁ στρατός δέν θά στείλει τμήματα πού θά σταθοῦν *σ τ ό π λ ε υ ρ ό* μας;

Τά κεφάλαια I-III καί V δημοσιεύτηκαν στίς 20 (7) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 30· τό κεφάλαιο VI πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924

Τά κεφάλαια I-III δημοσιεύονται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας, τά κεφάλαια V-VI σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ, ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Σύντροφοι! Τό Κόμμα τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», στό ὁποῖο ἀνήκει ὁ Κέρενσκι, σᾶς καλεῖ μέ τήν ἐφημερίδα του «Ντιέλο Ναρόντα» (τῆς 30 τοῦ Σεπτέμβρη) *«νά κάνετε ὑπομονή».*

«Πρέπει νά κάνουμε ὑπομονή» — γράφει ἡ ἐφημερίδα αὐτή, συνιστώντας νά παραμείνει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς κυβέρνησης Κέρενσκι, συνιστώντας νά μήν παραδοθεῖ ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν. Ἄς στηρίζεται ὁ Κέρενσκι στούς τσιφλικάδες, στούς καπιταλιστές καί στούς κουλάκους, ἄς «κάνουν ὑπομονή» τά Σοβιέτ, πού ἔκαναν τήν ἐπανάσταση καί νίκησαν τούς κορνιλοφικούς στρατηγούς — ἔτσι μᾶς λένε. Ἄς «κάνουν ὑπομονή» ὥς τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, πού δέν θ'ἀργήσει.

Σύντροφοι! Κοιτάξτε γύρω σας, κοιτάξτε τί γίνεται στό χωριό, τί γίνεται στό στρατό, καί θά δεῖτε ὅτι οἱ ἀγρότες καί οἱ στρατιῶτες δέν μποροῦν νά κάνουν ἄλλο ὑπομονή. Σέ ὅλη τή Ρωσία ξεχύνεται, σάν πλατύ ποτάμι, *ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν,* πού ὥς τά σήμερα δέν τούς ἔδοσαν γῆ, ἐξαπατώντας τους. Οἱ ἀγρότες δέν μποροῦν νά κάνουν ὑπομονή. Ὁ Κέρενσκι στέλνει *στρατεύματα* γιά νά καταπνίγουν τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν καί νά ὑποστηρίζουν τούς τσιφλικάδες, ὁ Κέρενσκι τά ἔφτιαξε καί πάλι μέ τούς κορνιλοφικούς στρατηγούς καί ἀξιωματικούς, πού εἶναι μέ τό μέρος τῶν τσιφλικάδων.

Οὔτε οἱ ἐργάτες στίς πόλεις, οὔτε οἱ στρατιῶτες στό μέτωπο μποροῦν νά ἀνέχονται αὐτή τή βίαιη ἔνοπλη καταστολή τοῦ δίκαιου ἀγώνα τῶν ἀγροτῶν γιά γῆ.

Μιλώντας γι'αὐτό πού γίνεται μέσα στό στρατό τοῦ μετώπου, ὁ ἀξιωματικός Ντουμπάσοφ, ἄνθρωπος πού δέν ἀνήκει σέ

κόμμα, δήλωσε μπροστά σέ ὅλη τή Ρωσία: «Οἱ στρατιῶτες δέν θά πολεμήσουν ἄλλο». Οἱ στρατιῶτες ἔχουν ἀποκάμει, οἱ στρατιῶτες εἶναι ξυπόλητοι, οἱ στρατιῶτες πεινᾶνε, οἱ στρατιῶτες δέν θέλουν νά πολεμᾶνε γιά τά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν, δέν θέλουν *«νά κάνουν ὑπομονή»*, γιά νά τούς τρέφουν μόνο μέ ὡραῖα λόγια γιά εἰρήνη, καί στήν πράξη νά τραινάρουν ἐπί μῆνες ὁλόκληρους (ὅπως τραινάρει ὁ Κέρενσκι) τήν *πρόταση εἰρήνης* καί εἰρήνης δίκαιης, χωρίς προσαρτήσεις, πρός *ὅλους* τούς ἐμπόλεμους λαούς.

Σύντροφοι! Πρέπει νά ξέρετε πώς ὁ Κέρενσκι κάνει ξανά διαπραγματεύσεις μέ τούς κορνιλοφικούς στρατηγούς καί ἀξιωματικούς γιά *νά στείλουν στρατεύματα ἐνάντια στά Σοβιέτ* τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, *γιά νά μή δόσει τήν ἐξουσία* στά Σοβιέτ! Ὁ Κέρενσκι *«δέν θά ὑποκύψει σέ καμιά περίπτωση»* στά Σοβιέτ — αὐτό τό ὁμολογεῖ ἀνοιχτά ἡ «Ντιέλο Ναρόντα».

Πηγαίνετε λοιπόν ὅλοι στούς στρατῶνες, πηγαίνετε στά κοζάκικα τμήματα, πηγαίνετε στούς ἐργαζόμενους καί ἐξηγεῖστε στό λαό *τήν ἀλήθεια:*

Ἄν ἡ ἐξουσία θά εἶναι στά χέρια τῶν Σοβιέτ, τότε *θά προταθεῖ δίκαιη εἰρήνη* σέ ὅλους τούς ἐμπόλεμους λαούς ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη (ἄν τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ συνέλθει στίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη). Στή Ρωσία θά ἔχουμε *ἐργατοαγροτική κυβέρνηση* πού *θά προτείνει ἀμέσως,* χωρίς νά χάσει οὔτε μιά μέρα, *δίκαιη εἰρήνη σέ ὅλους τούς ἐμπόλεμους λαούς.* Τότε ὁ λαός θά μάθει ποιός θέλει τόν ἄδικο πόλεμο. Τότε θά ἀποφασίσει ὁ λαός στή Συντακτική Συνέλευση.

Ἄν ἡ ἐξουσία θά εἶναι στά χέρια τῶν Σοβιέτ, τότε ἡ γῆ *τῶν τσιφλικάδων* θά ἀνακηρυχθεῖ *ἀμέσως ἰδιοκτησία καί κτῆμα ὅλου τοῦ λαοῦ.*

Νά ἐνάντια σέ τί ἀγωνίζεται ὁ Κέρενσκι καί ἡ κυβέρνησή του, πού στηρίζεται στούς κουλάκους, στούς καπιταλιστές καί στούς τσιφλικάδες!

Νά γιά ποιούς καί γιά τίνων συμφέροντα σᾶς καλοῦν «νά κάνετε ὑπομονή»!

Συμφωνᾶτε «νά κάνετε ὑπομονή», γιά νά καταπνίγει ὁ Κέρενσκι μέ τή στρατιωτική δύναμη τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν, πού ξεσηκώθηκαν νά πάρουν γῆ;

Συμφωνᾶτε «νά κάνετε ὑπομονή», γιά νά παρατείνουν κι᾽ ἄλλο τόν πόλεμο, νά τραινάρουν τήν *πρόταση εἰρήνης,* νά τραινά-

ρουν τήν καταγγελία τῶν μυστικῶν συμφώνων τοῦ πρώην τσάρου μέ τούς ρώσους καί ἀγγλογάλλους καπιταλιστές;

Σύντροφοι! Νά θυμᾶστε ὅτι ὁ Κέρενσκι ἔχει ἤδη ἐξαπατήσει μιά φορά τό λαό, μέ τήν ὑπόσχεση νά συγκαλέσει τή Συντακτική Συνέλευση. Στίς 8 τοῦ 'Ιούλη ὑποσχέθηκε ἐπίσημα πώς θά τή συγκαλέσει στίς 17 τοῦ Σεπτέμβρη καί *ἐξαπάτησε τό λαό.*

Σύντροφοι! Ὅποιος πιστέψει τήν κυβέρνηση Κέρενσκι προδίνει τ'ἀδέλφια του—τούς ἀγρότες καί τούς στρατιῶτες!

Ὄχι, ὁ λαός δέν μπορεῖ νά ἀνεχθεῖ *οὔτε μιά μέρα* ἄλλες ἀναβολές! Δέν μπορεῖ νά γίνεται ἀνεκτό *οὔτε μιά μέρα* νά καταστέλλονται μέ τήν ἔνοπλη δύναμη οἱ ἐξεγέρσεις τῶν ἀγροτῶν, νά σκοτώνονται χιλιάδες καί χιλιάδες στόν πόλεμο, ὅταν μπορεῖ καί πρέπει νά *προταθεῖ* ἀμέσως *δίκαιη εἰρήνη.*

Κάτω ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι, πού κάνει διαπραγματεύσεις μέ τούς κορνιλοφικούς στρατηγούς-τσιφλικάδες γιά νά καταπνίγονται οἱ ἐξεγέρσεις τῶν ἀγροτῶν, νά πυροβολοῦνται οἱ ἀγρότες, νά παρατείνεται ὁ πόλεμος!

Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν!

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη (13 τοῦ 'Οχτώβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 23 τοῦ 'Απρίλη 1924 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 93

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΘΑ ΚΡΑΤΗΣΟΥΝ ΑΡΑΓΕ ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ;[101]

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη
1 (14) τοῦ 'Οχτώβρη 1917

Δημοσιεύτηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917
στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 1-2

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

῾Η μπροσούρα αὐτή, ὅπως φαίνεται ἀπό τό κείμενο, ἄρχισε νά γράφεται στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη καί τέλειωσε τήν 1 τοῦ ᾿Οχτώβρη 1917.

῾Η ἐπανάσταση τῆς 25 τοῦ ᾿Οχτώβρη μετάθεσε τό ἐρώτημα πού μπαίνει στήν μπροσούρα αὐτή ἀπό τόν τομέα τῆς θεωρίας στόν τομέα τῆς πράξης.

Τώρα στό ἐρώτημα αὐτό πρέπει νά ἀπαντοῦμε ὄχι μέ λόγια, ἀλλά μέ ἔργα. Τά θεωρητικά ἐπιχειρήματα ἐνάντια στή μπολσεβίκικη ἐξουσία εἶναι ἐξαιρετικά ἀσταθῆ. Τά ἐπιχειρήματα αὐτά ἔχουν ἀνατραπεῖ.

Καθῆκον μας τώρα εἶναι νά ἀποδείξουμε μέ τήν *πράξη* τῆς πρωτοπόρας τάξης — τοῦ προλεταριάτου — ὅτι ἡ κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν εἶναι βιώσιμη. ῞Ολοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες, ὅ,τι ζωντανό καί τίμιο ὑπάρχει μέσα στήν ἀγροτιά, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι καί ἐκμεταλλευόμενοι θά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά νά λύσουν στήν πράξη τό μέγιστο αὐτό ἱστορικό πρόβλημα.

Στή δουλιά, ὅλοι στή δουλιά, ἡ ὑπόθεση τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης πρέπει νά νικήσει καί θά νικήσει.

Πετρούπολη, 9 τοῦ Νοέμβρη, 1917.

Ν. Λένιν

Δημοσιεύτηκε τό 1918 στήν μπροσούρα: Ν. Λένιν. «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;», τῆς σειρᾶς «Σολντάτσκαγια ἱ Κρεστιάνσκαγια μπιμπλιοτέκα», Πετρούπολη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

Πάνω σέ ποιό σημεῖο εἶναι σύμφωνες ὅλες οἱ κατευθύνσεις, ἀπό τή «Ρέτς» ὥς τή «Νόβαγια Ζίζν» μαζί, ἀπό τούς καντέτους-κορνιλοφικούς ὥς τούς μισομπολσεβίκους, *ὅλοι* ἐκτός ἀπό τούς μπολσεβίκους;

Πάνω στό σημεῖο ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἴτε δέν θά ἀποφασίσουν ποτέ νά πάρουν μόνοι τους ὅλη τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια τους, εἴτε, ἄν τό ἀποφασίσουν καί τήν πάρουν, δέν θά μπορέσουν νά τήν κρατήσουν ἀκόμη καί γιά ἕνα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.

Ἄν κάποιος παρατηρήσει ὅτι τό ζήτημα τῆς ἀνάληψης ὅλης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας μόνο ἀπό τούς μπολσεβίκους εἶναι ἕνα πολιτικό ζήτημα ἐντελῶς μή ρεαλιστικό, ὅτι μόνο ἕνας «φανατικός» μέ πολύ φουσκωμένα μυαλά μπορεῖ νά τό θεωρεῖ ρεαλιστικό, ἐμεῖς θά ἀνασκευάσουμε αὐτή τήν παρατήρηση, παραθέτοντας συγκεκριμένες δηλώσεις τῶν πιό ὑπεύθυνων καί τῶν πιό ἔγκυρων πολιτικῶν κομμάτων καί κατευθύνσεων διαφόρων «ἀποχρώσεων».

Στήν ἀρχή ὅμως θά ποῦμε δυό λόγια σχετικά μέ τό πρῶτο ἀπό τά ἐρωτήματα πού ἀναφέραμε καί συγκεκριμένα: θά ἀποφασίσουν οἱ μπολσεβίκοι νά πάρουν μόνοι τους ὅλη τήν κρατική ἐξουσία στά χέρια τους; Στό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶχα ἤδη τήν εὐκαιρία νά δόσω κατηγορηματική ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό μέ μιά παρατήρηση πού ἔκανα φωναχτά ἀπό τή θέση μου, τήν ὥρα πού ὁ Τσερετέλι ἐκφωνοῦσε ἕναν ἀπό τούς ὑπουργικούς λόγους του[102]. Καί δέν εἶδα οὔτε γραπτή, οὔτε προφορική δήλωση τῶν μπολσεβίκων ὅτι δέν θά ἔπρεπε νά πάρουμε τήν ἐξουσία μονάχοι μας. Ἐξακολουθῶ νά εἶμαι ὑπέρ τῆς ἄποψης πώς ἕνα πολιτικό κόμμα γενικά—καί τό κόμμα τῆς πρωτοπόρας τάξης ἰδιαίτερα—δέν θά εἶχε δικαίωμα ὕπαρξης, θά ἦταν ἀνάξιο νά θεωρεῖται κόμμα, θά ἦταν ἕνα ἀξιοθρήνητο μηδενικό ἀπό κάθε ἄποψη, ἄν ἀρνιόταν νά πά-

ρει τήν ἐξουσία, μιά καί ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά τήν πάρει.

Ἄς παραθέσουμε τώρα τίς δηλώσεις τῶν καντέτων, τῶν ἐσέρων καί τῶν μισομπολσεβίκων (θά προτιμοῦσα νά τούς ἔλεγα μπολσεβίκους κατά τό ἕνα τέταρτο) σχετικά μέ τό ζήτημα πού μᾶς ἐνδιαφέρει.

Τό κύριο ἄρθρο τῆς «Ρέτς» τῆς 16 τοῦ Σεπτέμβρη ἔγραφε:

«...Παραφωνία καί σύγχυση βασίλευαν στήν αἴθουσα τοῦ θεάτρου Ἀλεξαντρίνσκι καί ὁ σοσιαλιστικός Τύπος ἀντανακλᾶ αὐτή τήν εἰκόνα. Σαφήνεια καί εὐθύτητα διακρίνει μόνο τήν ἄποψη τῶν μπολσεβίκων. Μέσα στή Σύσκεψη, ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι ἄποψη τῆς μειοψηφίας. Μέσα στά Σοβιέτ, εἶναι ρεῦμα πού ὅλο καί δυναμώνει. Παρόλες ὅμως τίς προκλητικές λέξεις, τίς κομπαστικές φράσεις, καί τήν ἐπίδειξη αὐτοπεποίθησης, οἱ μπολσεβίκοι, ἄν ἐξαιρέσουμε λίγους φανατικούς, εἶναι παλικάρια μόνο στά λόγια. Δέν θά ἐπιχειροῦσαν μέ δική τους πρωτοβουλία νά πάρουν «ὅλη τήν ἐξουσία». Ἀποδιοργανωτές καί καταστροφεῖς par excellence*, εἶναι στήν οὐσία δειλοί πού νιώθουν πολύ καλά στά βάθη τῆς ψυχῆς τους καί τήν ἐσωτερική τους ἀγραμματοσύνη καί τόν ἐφήμερο χαρακτήρα τῶν τωρινῶν ἐπιτυχιῶν τους. Καταλαβαίνουν ἐξίσου καλά, ὅπως καί ὅλοι μας, πώς ἡ πρώτη μέρα τοῦ τελικοῦ θριάμβου τους θά ἦταν καί ἡ πρώτη μέρα τῆς ἰλιγγιώδους πτώσης τους. Ἀνεύθυνοι ἀπό τήν ἴδια τους τή φύση, ἀναρχικοί ὡς πρός τίς μεθόδους καί τούς τρόπους, δέν νοοῦνται παρά μόνο σάν μιά ἀπό τίς κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς σκέψης, ἤ πιό σωστά, σάν μιά ἀπό τίς ἀποκλίσεις της. Ὁ καλύτερος τρόπος γιά νά ἀπαλλαγοῦμε γιά πολλά χρόνια ἀπό τόν μπολσεβικισμό, νά τόν ἀνατρέψουμε, θά ἦταν νά ἐμπιστευθοῦμε στούς ἡγέτες του τίς τύχες τῆς χώρας. Κι᾽ ἄν δέν εἴχαμε ἐπίγνωση τοῦ γεγονότος ὅτι παρόμοια πειράματα εἶναι ἀπαράδεκτα καί ὀλέθρια, θά μπορούσαμε πάνω στήν ἀπελπισία μας νά καταφύγουμε καί σέ ἕνα τόσο ἡρωικό μέσο. Εὐτυχῶς, τό ξαναλέμε, οἱ ἴδιοι αὐτοί θλιβεροί ἥρωες τῆς ἡμέρας δέν ἐπιδιώκουν καθόλου νά καταλάβουν πραγματικά ὅλη τήν ἐξουσία. Σ᾽ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες εἶναι ἀνίκανοι νά κάνουν δημιουργική δουλιά. Ἔτσι ὅλη ἡ σαφήνεια καί εὐθύτητά τους περιορίζεται στή σφαίρα τοῦ πολιτικοῦ βήματος, στούς δεκάρικους λόγους. Πρακτικά ἡ θέση τους δέν μπορεῖ νά παρθεῖ ὑπόψη ἀπό καμιά ἄποψη. Ἐξάλλου, ἀπό ορισμένη πλευρά ἔχει καί κάποιο ἀντικειμενικό ἐπακόλουθο: συνενώνει σέ μιά ἀρνητική θέση ἀπέναντί της ὅλες τίς ἄλλες ἀποχρώσεις τῆς «σοσιαλιστικῆς σκέψης»...».

Ἔτσι σκέπτονται οἱ καντέτοι. Καί νά ἡ ἄποψη τοῦ μεγαλύτερου, τοῦ «κυρίαρχου καί κυβερνητικοῦ» κόμματος τῆς Ρωσίας, τοῦ Κόμματος τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», πού διατυπώθηκε σ᾽ ἕνα κύριο ἄρθρο, ἐπίσης ἀνυπόγραφο, δηλαδή τῆς Σύνταξης τοῦ ἐπίσημου ὀργάνου τους «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 21 τοῦ Σεπτέμβρη:

---

* — κατεξοχήν. *Ἡ Σύντ.*

«...Ἄν ἡ ἀστική τάξη δέν θελήσει νά συνεργαστεῖ μέ τή δημοκρατία ὥς τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης μέ βάση τό πρόγραμμα πού ἐπικυρώθηκε ἀπό τή Σύσκεψη, τότε *ὁ συνασπισμός πρέπει νά γίνει μέσα στούς κόλπους τῆς Σύσκεψης.* Αὐτό εἶναι βαριά θυσία ἀπομέρους τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ συνασπισμοῦ, *αὐτήν ὅμως τή θυσία θά πρέπει νά τήν κάνουν καί οἱ προπαγανδιστές τῆς ἰδέας τῆς «καθαρῆς γραμμῆς» τῆς ἐξουσίας.* Φοβόμαστε ὡστόσο πώς σ᾿αὐτό τό σημεῖο μπορεῖ καί νά μήν ἐπέλθει συμφωνία. Καί τότε μένει ὁ τρίτος καί τελευταῖος συνδυασμός: τήν ἐξουσία θά *ὑποχρεωθεῖ* νά τήν ὀργανώσει ἐκείνη ἡ μισή πτέρυγα τῆς Σύσκεψης πού *καταρχήν* ὑπεράσπιζε τήν ἰδέα τῆς ὁμοιογένειας τῆς ἐξουσίας.

Ἄς τό ποῦμε καθαρά καί ξάστερα: *οἱ μπολσεβίκοι θά ὑποχρεωθοῦν νά σχηματίσουν κυβέρνηση.* Μέ πάρα πολύ μεγάλη δραστηριότητα καλλιεργοῦσαν μέσα στήν ἐπαναστατική δημοκρατία τό μίσος πρός τό συνασπισμό, ὑποσχόμενοι στήν ἐπαναστατική δημοκρατία κάθε λογῆς ἀγαθά, ἀφοῦ φύγει ἀπό τή μέση ὁ «συμβιβασμός», καί ἐξηγώντας ὅτι ὁ τελευταῖος αὐτός εἶναι αἰτία ὅλων τῶν συμφορῶν τῆς χώρας.

Ἄν εἶχαν συναίσθηση τῆς εὐθύνης γιά τήν *προπαγάνδα πού κάνουν, ἄν δέν ἐξαπατοῦσαν τίς μάζες, ὀφείλουν* νά ἐξοφλήσουν τίς συναλλαγματικές πού ἔδιναν δεξιά κι᾿ἀριστερά.

Τό ζήτημα μπαίνει καθαρά.

Κι᾿ἄς μήν κάνουν μάταιες προσπάθειες νά κρυφτοῦν πίσω ἀπό θεωρίες πού σκαρώνονται στά βιαστικά γιά νά ἀποδείξουν πώς τούς εἶναι ἀδύνατο νά πάρουν τήν ἐξουσία.

Ἡ δημοκρατία δέν θά δεχτεῖ αὐτές τίς θεωρίες.

Ταυτόχρονα οἱ ὀπαδοί τοῦ συνασπισμοῦ πρέπει νά τούς ἐγγυηθοῦν πλήρη ὑποστήριξη. Νά οἱ τρεῖς συνδυασμοί, οἱ τρεῖς δρόμοι πού βρίσκονται μπροστά μας,—ἄλλοι δέν ὑπάρχουν»! (Οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι τῆς ἴδιας τῆς «Ντιέλο Ναρόντα».)

Ἔτσι σκέπτονται οἱ ἐσέροι. Καί, τέλος, νά ἡ «θέση», ἄν μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ θέση ἡ προσπάθεια νά καθήσουν ἀνάμεσα σέ δυό καρέκλες, τῶν «μπολσεβίκων κατά ἕνα τέταρτο» τῆς «Νόβαγια Ζίζν», θέση παρμένη ἀπό τό κύριο ἄρθρο τῆς Σύνταξης τῆς «Νόβαγια Ζίζν» τῆς 23 τοῦ Σεπτέμβρη:

«...Ἄν πραγματοποιηθεῖ ξανά συνασπισμός μέ τόν Κονοβάλοφ καί τόν Κίσκιν, αὐτό δέν θά σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρά καινούργια συνθηκολόγηση τῆς δημοκρατίας καί ἀκύρωση τῆς ἀπόφασης τῆς Σύσκεψης γιά ὑπεύθυνη ἐξουσία μέ βάση τό πρόγραμμα τῆς 14 τοῦ Αὐγούστου...

...Μιά ὁμοιογενής κυβέρνηση ἀπό μενσεβίκους καί ἐσέρους θά μπορεῖ τόσο λίγο νά αἰσθάνεται τήν εὐθύνη της, ὅσο λίγο τήν αἰσθάνονταν οἱ ὑπεύθυνοι ὑπουργοί-σοσιαλιστές στήν κυβέρνηση συνασπισμοῦ... Μιά τέτια κυβέρνηση ὄχι μόνο δέν θά μποροῦσε νά συσπειρώσει γύρω της τίς «ζωντανές δυνάμεις» τῆς ἐπανάστασης, μά καί δέν θά μποροῦσε νά ὑπολογίζει σέ μιά κάπως δραστήρια ὑποστήριξή της ἀπομέρους τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ προλεταριάτου.

Ὡστόσο, ὁ σχηματισμός ὁμοιογενοῦς κυβέρνησης ἄλλου τύπου, κυβέρνησης «τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς», δέν θά ἦταν

καλύτερη, ἀλλά χειρότερη ἀκόμη διέξοδος ἀπό τήν κατάσταση,—καί μάλιστα ὄχι διέξοδος, ἀλλά ἁπλούστατα χρεοκοπία. Εἶναι ἀλήθεια πώς κανείς δέν ρίχνει τέτιο σύνθημα—ἐκτός ἀπό τίς τυχαῖες, ἄτολμες παρατηρήσεις τῆς «Ραμπότσι Πούτ», πού ἔπειτα «διευκρινίζονται» συστηματικά». (Τό κατάφωρο αὐτό ψέμα τό γράφουν «τολμηρά» ὑπεύθυνοι δημοσιολόγοι, πού ξέχασαν ἀκόμη καί τό κύριο ἄρθρο τῆς «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 21 τοῦ Σεπτέμβρη...)

«Σήμερα οἱ μπολσεβίκοι ξαναζωντάνεψαν ἐπίσημα τό σύνθημα: ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ. Τό σύνθημα εἶχε ἀποσυρθεῖ ὅταν ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη, τά Σοβιέτ μέ τήν ΚΕΕ τράβηξαν συγκεκριμένα τό δρόμο μιᾶς δραστήριας ἀντιμπολσεβίκικης πολιτικῆς. Τώρα ὅμως, ὄχι μόνο μπορεῖ νά θεωρεῖται ὅτι ἡ «γραμμή τοῦ Σοβιέτ» διορθώθηκε, μά ὑπάρχει κάθε λόγος νά πιστεύει κανείς πώς τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πού προτείνεται νά συγκληθεῖ, θά δόσει τήν πλειοψηφία στούς μπολσεβίκους. Μέσα σέ τέτιες συνθῆκες, τό σύνθημα πού ξαναζωντάνεψαν οἱ μπολσεβίκοι—«ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ»—εἶναι μιά «γραμμή τακτικῆς», προσανατολισμένη ἀκριβῶς πρός τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί «τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς». Εἶναι ἀλήθεια ὅτι, λέγοντας Σοβιέτ, ἐννοοῦν καί τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν καί ἔτσι τό σύνθημα τῶν μπολσεβίκων προϋποθέτει μιά ἐξουσία πού θά στηρίζεται στή συντριπτική πλειοψηφία ὅλης τῆς δημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Μά τότε τό σύνθημα «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» παύει νά ἔχει αὐτοτελή σημασία, γιατί κάνει τά Σοβιέτ σχεδόν ταυτόσημα, ὡς πρός τή σύνθεσή τους, μέ τό «Προκοινοβούλιο» πού βγῆκε ἀπό τή Σύσκεψη...» (Ὁ ἰσχυρισμός τῆς «Νόβαζια Ζίνζ» εἶναι ἕνα πολύ ξεδιάντροπο ψέμα, πού ἰσοδυναμεῖ μέ τή δήλωση ὅτι ἡ πλαστογράφηση καί παραποίηση τοῦ δημοκρατισμοῦ εἶναι «σχεδόν ταυτόσημα» μέ τό δημοκρατισμό: τό Προκοινοβούλιο εἶναι *πλαστογράφηση*, πού πάει νά παρουσιάσει τή θέληση τῆς μειοψηφίας τοῦ λαοῦ, καί εἰδικά τῆς Κουσκόβα, τοῦ Μπερκενχάιμ, τῶν διαφόρων Τσαϊκόβσκι καί Σία σάν θέληση τῆς πλειοψηφίας. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Δεύτερο, ἀκόμη καί τά παραποιημένα ἀπό τούς διάφορους Αὐξέντιεφ καί Τσαϊκόβσκι ἀγροτικά Σοβιέτ ἔστειλαν στή Σύσκεψη τόσο μεγάλο ποσοστό ἀντιπάλων τοῦ συνασπισμοῦ, πού μαζί μέ τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν θά ὁδηγοῦσαν στήν *ἀπόλυτη χρεοκοπία τοῦ συνασπισμοῦ*. Καί τρίτο, ἡ «ἐξουσία στά Σοβιέτ» σημαίνει ὅτι ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν θά ἀγκάλιαζε κυρίως τό χωριό, καί στά χωριά ἡ ὑπεροχή τῶν *φτωχῶν* ἀγροτῶν εἶναι ἐξασφαλισμένη). «...Ἄν αὐτό εἶναι ἕνα

καί τό αὐτό, τότε τό μπολσεβίκικο σύνθημα πρέπει ἀμέσως νά βγεῖ ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη. Ἄν ὅμως «ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» δέν κάνει τίποτε ἄλλο, παρά νά συγκαλύπτει ἁπλῶς τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τότε μιά τέτια ἐξουσία σημαίνει ἀκριβῶς χρεοκοπία καί κατάρευση τῆς ἐπανάστασης.

Χρειάζεται τάχα νά ἀποδείξουμε ὅτι τό προλεταριάτο, ἀπομονωμένο ὄχι μόνο ἀπό τίς ὑπόλοιπες τάξεις τῆς χώρας, ἀλλά καί ἀπό τίς πραγματικά ζωντανές δυνάμεις τῆς δημοκρατίας, δέν θά μπορέσει οὔτε ἀπό τεχνική πλευρά νά κατακτήσει τόν κρατικό μηχανισμό καί νά τόν θέσει σέ κίνηση σέ συνθῆκες ἐξαιρετικά πολύπλοκες, οὔτε θά μπορέσει νά ἀντιμετωπίσει πολιτικά ὅλη τήν πίεση τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, οἱ ὁποῖες θά σαρώσουν ὄχι μόνο τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά ἀκόμη καί ὅλη τήν ἐπανάσταση;

Ἡ μόνη ἐξουσία πού ἀνταποκρίνεται στίς ἀπαιτήσεις τῆς στιγμῆς εἶναι τώρα ἕνας πραγματικά ἔντιμος συνασπισμός μέσα στή δημοκρατία».

* *
*

Ζητᾶμε συγγνώμη ἀπό τόν ἀναγνώστη γιά τά μακροσκελῆ ἀποσπάσματα, ἦταν ὅμως ἐντελῶς ἀπαραίτητα. Ἦταν ἀπαραίτητο νά παρουσιάσουμε ἐπακριβῶς τή θέση τῶν διαφόρων ἐχθρικῶν πρός τούς μπολσεβίκους κομμάτων. Ἦταν ἀπαραίτητο νά ἀποδείξουμε ἐπακριβῶς τό ἐξαιρετικά σπουδαῖο γεγονός, ὅτι *ὅλα* αὐτά τά κόμματα παραδέχτηκαν πώς τό ζήτημα τῆς κατάληψης ὅλης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας μόνο ἀπό τούς μπολσεβίκους εἶναι ζήτημα ὄχι μόνο ἐντελῶς ρεαλιστικό, μά καί ζήτημα ἐπίκαιρο, φλέγον.

Τώρα ἄς περάσουμε στήν ἐξέταση τῶν ἐπιχειρημάτων μέ βάση τά ὁποῖα «ὅλοι», ἀπό τούς καντέτους ὥς τούς ὀπαδούς τῆς «Νόβαγια Ζίζν», πιστεύουν ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν θά μπορέσουν νά κρατήσουν τήν ἐξουσία.

Ἡ τόσο σοβαρή «Ρέτς» δέν παραθέτει κανένα ἀπολύτως ἐπιχείρημα. Μόνο περιλούζει τούς μπολσεβίκους μέ τούς χείμαρους ἑνός ἐκλεκτότατου καί μανιωδέστατου ὑβρεολόγιου. Τό ἀπόσπασμα πού παραθέσαμε δείχνει ἀνάμεσα στ᾿ἄλλα πόσο πολύ λαθεμένη θά ἦταν ἡ γνώμη πώς τάχα ἡ «Ρέτς» «προκαλεῖ» τούς μπολσεβίκους νά πάρουν τήν ἐξουσία καί ἑπομένως: «φυλαχτεῖτε, σύντροφοι, γιατί ἐκεῖνο πού συμβουλεύει ὁ ἐχθρός, ἀσφαλῶς εἶναι ἐπικίνδυνο!». Ἄν ἐμεῖς, ἀντί νά κρίνουμε μέ

πρακτικό πνεῦμα τίς ἀντιλήψεις αὐτές καί τό γενικό καί συγκεκριμένο χαρακτήρα τους, ἀφήνουμε νά μᾶς «πείθουν» ὅτι ἡ ἀστική τάξη μᾶς «προκαλεῖ» νά πάρουμε τήν ἐξουσία, τότε θά τήν πάθουμε σάν βλάκες ἀπό τήν ἀστική τάξη, γιατί, ἀσφαλῶς, ἡ τάξη αὐτή πάντα θά προφητεύει μέ μοχθηρία ὅτι ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τούς μπολσεβίκους θά φέρει ἑκατομμύρια κακά, πάντα θά βάζει μέ μοχθηρία τίς φωνές: «τό καλύτερο θά ἦταν νά ἀπαλλαγοῦμε μονομιᾶς καί γιά «πολλά χρόνια» ἀπό τούς μπολσεβίκους, ἀφήνοντάς τους νά πάρουν τήν ἐξουσία καί ἔπειτα τσακίζοντάς τους κατακέφαλα». Οἱ κραυγές αὐτές, ἄν ἀγαπᾶτε, εἶναι ἐπίσης «πρόκληση», μά ἀπό τήν ἀνάποδη. Οἱ καντέτοι καί οἱ ἀστοί καθόλου δέν «συμβουλεύουν» καί ποτέ δέν μᾶς «συμβούλευαν» νά πάρουμε τήν ἐξουσία, προσπαθοῦν μόνο νά μᾶς *φοβίσουν* μέ τά δῆθεν μή πραγματοποιήσιμα καθήκοντα τῆς ἐξουσίας.

Ὄχι. Δέν πρέπει ν'ἀφήνουμε νά μᾶς φοβίσουν οἱ φωνές τῶν φοβισμένων ἀστῶν. Πρέπει νά θυμόμαστε καλά πώς ποτέ δέν βάζαμε μπροστά μας «μή πραγματοποιήσιμα» κοινωνικά καθήκοντα, καί ὅτι τά *ἐντελῶς* πραγματοποιήσιμα καθήκοντα τῶν ἄμεσων βημάτων πρός τό σοσιαλισμό, πού εἶναι ἡ μοναδική διέξοδος ἀπό μιά πολύ δύσκολη κατάσταση, *θά τά λύσει μόνο* ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ νίκη, καί μάλιστα νίκη σταθερή, εἶναι τώρα περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά, ἀπό ὁπουδήποτε ἀλλοῦ, περισσότερο ἐξασφαλισμένη γιά τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, ἄν πάρει τήν ἐξουσία.

Θά ἐξετάσουμε, μέ ἐντελῶς πρακτικό τρόπο, τά *συγκεκριμένα* περιστατικά, πού κάνουν ἀντίξοη τή μιά ἤ τήν ἄλλη ξεχωριστή στιγμή, δέν θά ἐπιτρέψουμε ὅμως οὔτε λεπτό νά μᾶς φοβίσουν οἱ ἄγριες κραυγές τῆς ἀστικῆς τάξης καί δέν θά ξεχάσουμε πώς τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τούς μπολσεβίκους γίνεται πραγματικά *ἐπίκαιρο.* Τώρα ἀσύγκριτα μεγαλύτερος κίνδυνος ἀπειλεῖ τό Κόμμα μας ἄν τό ξεχάσουμε αὐτό, παρά ἄν παραδεχτοῦμε ὅτι ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας εἶναι «πρόωρη». Τώρα *δέν* μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά «πρόωρο» σχετικά μ'αὐτό τό ζήτημα: ὑπάρχουν ἕνα ἑκατομμύριο πιθανότητες πού ὅλες μιλᾶνε γι'αὐτό, ἐκτός ἴσως, ἀπό μιά-δυό.

Ὅσο γιά τίς κακοήθεις βρισιές τῆς «Ρέτς» μπορεῖ καί πρέπει νά ἐπαναλάβουμε:

Ἡ καρδιά του δέν βρίσκει τό μπράβο
στό γλυκό τῶν ἐπαίνων τόν ψίθυρο
μά στίς ἄγριες κραυγές τῆς ὀργῆς!

Τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστική τάξη αἰσθάνεται τόσο ἄγριο μίσος ἐναντίον μας ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς πιό παραστατικές ἐπιβεβαιώσεις τῆς ἀλήθειας πώς *σωστά* δείχνουμε στό λαό τό δρόμο καί τά μέσα γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης.

* *
*

Τούτη τή φορά ἡ «Ντιέλο Ναρόντα», κατά σπάνια ἐξαίρεση, δέν εὐδόκησε νά μᾶς τιμήσει μέ τό ὑβρεολόγιό της, δέν ἔφερε ὅμως καί κανένα ἐπιχείρημα. Μόνο μέ ἔμμεσο τρόπο, μέ ὑπαινιγμούς, προσπαθεῖ νά μᾶς *τρομάξει* μέ τήν προοπτική ὅτι «οἱ μπολσεβίκοι θά ὑποχρεωθοῦν νά συγκροτήσουν κυβέρνηση». Παραδέχομαι πέρα γιά πέρα ὅτι οἱ ἐσέροι, προσπαθώντας νά μᾶς τρομάξουν, εἶναι οἱ ἴδιοι εἰλικρινέστατα τρομαγμένοι, θανάσιμα τρομαγμένοι ἀπό τό φάσμα πού ἐπισείει ὁ τρομαγμένος φιλελεύθερος. Παραδέχομαι ἐπίσης ὅτι σέ κάποια πολύ ἀνώτερα καί πολύ σάπια ὄργανα, σάν τήν ΚΕΕ καί ἄλλες παρόμοιες ἐπιτροπές «ἐπαφῆς» (δηλ. πού ἔρχονται σ'ἐπαφή μέ τούς καντέτους ἤ, γιά νά τό ποῦμε ἁπλά, πού ἔχουν παρτίδες μέ τούς καντέτους), οἱ ἐσέροι θά κατορθώσουν νά φοβίσουν κάποιους ἀπό τούς μπολσεβίκους, γιατί, πρῶτο, ἡ ἀτμόσφαιρα σέ ὅλες αὐτές τίς ΚΕΕ, στό «Προκοινοβούλιο» κτλ. εἶναι ἀπαίσια, ἀποπνικτική μέχρι ἀηδίας καί εἶναι βλαβερό γιά *κάθε* ἄνθρωπο νά τήν ἀναπνέει γιά πολλή ὥρα καί, δεύτερο, ἡ εἰλικρίνεια εἶναι κολλητική καί ἕνας εἰλικρινά φοβισμένος φιλισταῖος μπορεῖ νά μετατρέψει γιά ἕνα διάστημα σέ φιλισταῖο ἀκόμη κι'ἕναν ἐπαναστάτη.

Ὅσο ὅμως εὐνόητος κι'ἄν εἶναι, κρίνοντας «σάν ἄνθρωποι», ὁ εἰλικρινής αὐτός φόβος τοῦ ἐσέρου, πού εἶχε τήν ἀτυχία νά εἶναι ὑπουργός μαζί μέ τούς καντέτους, ἤ νά προαλείφεται γιά ὑπουργός μπροστά στούς καντέτους, τό νά ἀφήνει νά τόν τρομάζουν σημαίνει πώς κάνει πολιτικό λάθος, πού μπορεῖ πολύ εὔκολα νά καταλήξει σέ προδοσία τοῦ προλεταριάτου. Φέρτε συγκεκριμένα ἐπιχειρήματα, κύριοι! Μήν ἐλπίζετε ὅτι θά ἐπιτρέψουμε νά μᾶς τρομάξει ὁ φόβος σας!

* *
*

Συγκεκριμένα ἐπιχειρήματα βρίσκουμε αὐτή τή φορά μόνο στή «Νόβαγια Ζίζν». Αὐτή ἐμφανίζεται τούτη τή φορά στό ρόλο τοῦ συνήγορου τῆς ἀστικῆς τάξης, πού τῆς ταιριάζει

περισσότερο ἀπ'ὅ,τι ὁ ρόλος τοῦ συνήγορου τῶν μπολσεβίκων, ρόλος πού «σοκάρει» αὐτή τή θελκτική ἀπό κάθε ἄποψη κυρία.

Ὁ συνήγορος παρουσίασε ἕξι ἐπιχειρήματα:

1) τό προλεταριάτο εἶναι «ἀπομονωμένο ἀπό τίς ὑπόλοιπες τάξεις τῆς χώρας»·

2) εἶναι «ἀπομονωμένο ἀπό τίς πραγματικές ζωντανές δυνάμεις τῆς δημοκρατίας»·

3) «δέν θά μπορέσει νά κατακτήσει τόν κρατικό μηχανισμό ἀπό τεχνική ἄποψη»·

4) «δέν θά μπορέσει νά βάλει σέ κίνηση» αὐτό τό μηχανισμό·

5) «ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά περίπλοκη»·

6) «δέν θά εἶναι σέ θέση νά ἀντισταθεῖ σέ ὅλη τήν πίεση τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, πού θά σαρώσει ὄχι μόνο τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, μά ἀκόμη κι'ὅλη τήν ἐπανάσταση».

Τό πρῶτο ἐπιχείρημα ἡ «Νόβαγια Ζίζν» τό ἐκθέτει τόσο χοντροκομμένα, πού φτάνει στά ὅρια τοῦ γελοίου, γιατί στήν καπιταλιστική καί μισοκαπιταλιστική κοινωνία ξέρουμε μόνο τρεῖς τάξεις: τήν ἀστική τάξη, τή μικροαστική τάξη (τήν ἀγροτιά σάν τόν κύριο ἐκπρόσωπό της) καί τό προλεταριάτο. Τί νόημα ἔχει λοιπόν νά μιλοῦν γιά ἀπομόνωση τοῦ προλεταριάτου ἀπό τίς ὑπόλοιπες τάξεις, ὅταν γίνεται λόγος γιά τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη; γιά τήν ἐπανάσταση ἐνάντια στήν ἀστική τάξη;

Ἴσως ἡ «Νόβαγια Ζίζν» νά ἤθελε νά πεῖ ὅτι τό προλεταριάτο εἶναι ἀπομονωμένο ἀπό τήν ἀγροτιά, γιατί δέν μποροῦσε βέβαια νά γίνεται λόγος ἐδῶ γιά τούς τσιφλικάδες. Δέν μποροῦσε ὅμως νά πεῖ ξεκάθαρα καί μέ σαφήνεια ὅτι τό προλεταριάτο εἶναι τώρα ἀπομονωμένο ἀπό τήν ἀγροτιά, γιατί ἡ κατάφωρη ἀναλήθεια ἑνός τέτιου ἰσχυρισμοῦ χτυπάει στά μάτια.

Εἶναι δύσκολο νά φανταστεῖ κανείς περίπτωση πού τό προλεταριάτο μιᾶς καπιταλιστικῆς χώρας εἶναι τόσο λίγο ἀπομονωμένο ἀπό τή μικροαστική τάξη — καί σημειῶστε το: στήν ἐπανάσταση *ἐνάντια στήν ἀστική τάξη* — ὅπως σήμερα τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας. Ἀνάμεσα στά ἀντικειμενικά καί ἀδιάψευστα στοιχεῖα πού διαθέτουμε ἔχουμε τά νεότερα στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ψήφων *ὑπέρ* καί *κατά* τοῦ συνασπισμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, πού δόθηκαν στίς «κουρίες» τῆς τσερετελικῆς «μπουλιγκινικῆς Δούμας», δηλαδή τῆς περιβόητης «Δημοκρατικῆς» σύσκεψης. Ἄς πάρουμε τίς κουρίες τῶν Σοβιέτ. Ἔχουμε:

	Ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ	Κατά
Τά Σοβιέτ τῶν ἐργ. καί στρατ. βουλευτῶν	83	192
Τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν	102	70
Ὅλα τά Σοβιέτ	185	262

Ἔτσι, ἡ πλειοψηφία στό σύνολό της ὑποστηρίζει τό προλεταριακό σύνθημα: *κατά* τοῦ συνασπισμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη. Καί εἴδαμε πιό πάνω πώς ἀκόμη καί οἱ καντέτοι εἶναι ἀναγκασμένοι νά παραδεχτοῦν τό μεγάλωμα τῆς ἐπιροῆς τῶν μπολσεβίκων στά Σοβιέτ. Ἔχουμε ὅμως μιά Σύσκεψη πού τή συγκάλεσαν *οἱ χθεσινοί* ἡγέτες τῶν Σοβιέτ, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐξασφαλισμένη πλειοψηφία στά κεντρικά ὄργανα! Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἡ *πραγματική* ὑπεροχή τῶν μπολσεβίκων στά Σοβιέτ παρουσιάζεται ἐδῶ μειωμένη.

Καί στό ζήτημα τοῦ συνασπισμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, καί στό ζήτημα τῆς ἄμεσης μεταβίβασης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν, οἱ μπολσεβίκοι ἔχουν τώρα κιόλας τήν *πλειοψηφία* στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν, τήν *πλειοψηφία τοῦ λαοῦ*, τήν πλειοψηφία τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ἡ «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 19 τῆς 24 τοῦ Σεπτέμβρη, ἀναδημοσιεύει ἀπό τό ὄργανο τῶν ἐσέρων «Ζνάμια Τρουντά»[103], ἀρ. φύλ. 25, πληροφορίες σχετικά μέ τή σύσκεψη τῶν τοπικῶν Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, πού ἔγινε στίς 18 τοῦ Σεπτέμβρη στήν Πετρούπολη. Στή σύσκεψη αὐτή ὑπέρ ἑνός συνασπισμοῦ χωρίς περιορισμούς τάχθηκαν οἱ Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές τεσσάρων ἀγροτικῶν Σοβιέτ (τῶν κυβερνείων Κοστρομά, Μόσχας, Σαμάρας καί Ταυρίδας). Ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ χωρίς τούς καντέτους, τάχθηκαν οἱ Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές *τριῶν* κυβερνείων καί *δυό* στρατιῶν (τῶν κυβερνείων Βλαντίμιρ, Ριαζάν καί Τσερνομόριε). Κατά τοῦ συνασπισμοῦ τάχθηκαν οἱ Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές *εἴκοσι τριῶν* κυβερνείων καί *τεσσάρων* στρατιῶν.

Ἑπομένως ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν εἶναι κατά τοῦ συνασπισμοῦ!

Ὁρίστε λοιπόν ἡ «ἀπομόνωση τοῦ προλεταριάτου».

Ἐξάλλου πρέπει νά σημειωθεῖ πώς ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ τάχθηκαν τρία περιφερειακά κυβερνεῖα, τά κυβερνεῖα Σαμάρας, Ταυρίδας καί Τσερνομόριε, ὅπου ὑπάρχουν σχετικά πάρα πολλοί πλούσιοι ἀγρότες, μεγαλοτσιφλικάδες πού χρησιμοποιοῦν μισθωτούς ἐργάτες, καθώς καί τέσσερα κυβερνεῖα μέ ἀναπτυγμένη βιομηχανία (τά κυβερνεῖα Βλαντίμιρ, Ριαζάν,

Κοστρομά καί Μόσχας), ὅπου ἡ ἀγροτική ἀστική τάξη εἶναι ἐπίσης πιό ἰσχυρή ἀπ'ὅ,τι στήν πλειοψηφία τῶν κυβερνείων τῆς Ρωσίας. 'Ενδιαφέρον θά ἦταν νά συγκεντρωθοῦν πιό λεπτομερειακά στοιχεῖα σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό καί νά ἐξεταστεῖ μήπως ὑπάρχουν πληροφορίες κυρίως σχετικά μέ τούς *φτωχούς* ἀγρότες στά κυβερνεῖα μέ τήν πιό *«πλούσια»* ἀγροτιά.

'Επίσης εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι οἱ «ἐθνικές ὁμάδες» ἔδοσαν πολύ σημαντική ὑπεροχή στούς ἀντίπαλους τοῦ συνασπισμοῦ, καί συγκεκριμένα: 40 ψήφους ἔναντι 15. 'Η ὠμή καί βίαιη πολιτική προσαρτήσεων πού ἀκολουθεῖ ὁ βοναπαρτιστής Κέρενσκι καί Σία ἀπέναντι στά ἔθνη τῆς Ρωσίας πού δέν ἔχουν ἴσα δικαιώματα, ἔδοσε τούς καρπούς της. 'Η πλατιά μάζα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν, δηλαδή ἡ μικροαστική μάζα τῶν ἐθνῶν αὐτῶν, τρέφει μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη στό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, παρά στήν ἀστική τάξη, γιατί ἡ ἱστορία ἔβαλε τώρα στήν ἡμερήσια διάταξη τόν ἀπελευθερωτικό ἀγώνα τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν ἐνάντια στούς καταπιεστές τους. 'Η ἀστική τάξη πρόδοσε ἐπαίσχυντα τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν, τό προλεταριάτο μένει πιστό στήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας.

Τό ἐθνικό ζήτημα καί τό ἀγροτικό ζήτημα ἀποτελοῦν σήμερα τά ζωτικά ζητήματα τῶν μικροαστικῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Καί στά δυό αὐτά ζητήματα τό προλεταριάτο εἶναι ἐξαιρετικά «*μή* ἀπομονωμένο». Ἔχει μέ τό μέρος του τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ. *Μόνο* αὐτό εἶναι ἱκανό νά ἀκολουθήσει μιά τόσο ἀποφασιστική, πραγματικά «ἐπαναστατική-δημοκρατική» πολιτική καί στά δυό αὐτά ζητήματα, πολιτική πού θά ἐξασφάλιζε μέ τό πρῶτο στήν προλεταριακή κρατική ἐξουσία ὄχι μόνο τήν ὑποστήριξη τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, μά καί μιά πραγματική ἔκρηξη ἐπαναστατικοῦ ἐνθουσιασμοῦ μέσα στίς μάζες, γιατί οἱ μάζες γιά πρώτη φορά θά συναντοῦσαν ἀπομέρους τῆς κυβέρνησης ὄχι ἀμείλικτη καταπίεση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς τσιφλικάδες, τῶν οὐκρανῶν ἀπό τούς μεγαλορώσους, ὅπως στήν ἐποχή τοῦ τσαρισμοῦ, ὄχι σκεπασμένη μέ παχιά λόγια προσπάθεια συνέχισης αὐτῆς τῆς πολιτικῆς καί τόν καιρό τῆς δημοκρατίας, ὄχι στρεψοδικίες, προσβολές, τερτίπια, παρελκύσεις, τρικλοποδιές, ὑπεκφυγές (ὅλα τά φιλοδωρήματα τοῦ Κέρενσκι πρός τούς ἀγρότες καί τά καταπιεζόμενα ἔθνη), ἀλλά θερμή συμπάθεια, ἀποδειγμένη στήν πράξη, ἄμεσα καί ἐπαναστατικά μέτρα ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, ἄμεση ἀποκατάσταση *πλήρους* ἐλευθερίας γιά τή Φιλλανδία, τήν

Οὐκρανία, τή Λευκορωσία, γιά τούς μουσουλμάνους κτλ. Οἱ κύριοι ἐσέροι καί μενσεβίκοι τό ξέρουν αὐτό περίφημα καί γι᾽αὐτό ζητᾶνε νά ἐξασφαλίζουν τή βοήθεια τῶν μισοκαντέτικων ἡγετικῶν στρωμάτων τῶν συνεταιριστῶν πρός τήν *ἀντιδραστικά*-δημοκρατική πολιτική τους, πού στρέφεται *ἐνάντια* στίς μάζες. Γι᾽αὐτό δέν θά ἀποφασίσουν ποτέ νά βολιδοσκοπήσουν τή μάζα, νά κάνουν δημοψήφισμα ἤ ἔστω ἁπλή ψηφοφορία σέ ὅλα τά τοπικά Σοβιέτ, σέ ὅλες τίς τοπικές ὀργανώσεις σχετικά μέ ὁρισμένα σημεῖα τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς, λογουχάρη, ἄν πρέπει νά μεταβιβαστεῖ ἀμέσως ὅλη ἡ γῆ τῶν τσιφλικάδων στίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν, ἄν πρέπει νά ἱκανοποιηθοῦν οἱ τάδε ἤ τάδε διεκδικήσεις τῶν φιλλανδῶν ἤ τῶν οὐκρανῶν κτλ.

Τό ζήτημα ὅμως τῆς εἰρήνης εἶναι τό κύριο ζήτημα ὅλης τῆς σημερινῆς ζωῆς. Τό προλεταριάτο εἶναι «ἀπομονωμένο ἀπό τίς ὑπόλοιπες τάξεις»... Τό προλεταριάτο παρουσιάζεται ἐδῶ πραγματικά σάν ἐκπρόσωπος *ὅλου* τοῦ ἔθνους, ὅ,τι ζωντανοῦ καί τίμιου ὑπάρχει *σέ ὅλες* τίς τάξεις, σάν ἐκπρόσωπος τῆς γιγάντιας πλειοψηφίας τῆς μικροαστικῆς τάξης, γιατί μόνο τό προλεταριάτο, ἀφοῦ φτάσει στήν ἐξουσία, θά προτείνει *ἀμέσως* δίκαιη εἰρήνη σέ ὅλους τούς ἐμπόλεμους λαούς, μόνο τό προλεταριάτο θά πάρει πραγματικά *ἐπαναστατικά* μέτρα (δημοσίευση τῶν μυστικῶν συμφώνων κτλ.), γιά νά πετύχει ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα, ὅσο τό δυνατό πιό δίκαιη εἰρήνη.

Ὄχι. Οἱ κύριοι πού φωνασκοῦν ἀπό τή «Νόβαγια Ζίζν» γιά ἀπομόνωση τοῦ προλεταριάτου, ἐκφράζουν μ᾽αὐτό μόνο τόν ὑποκειμενικό τους φόβο ἀπό τήν ἀστική τάξη. Ἡ ἀντικειμενική κατάσταση τῆς Ρωσίας εἶναι ἀναμφισβήτητα τέτια, πού ἀκριβῶς *τώρα* τό προλεταριάτο *δέν εἶναι* «ἀπομονωμένο» ἀπό τήν πλειοψηφία τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ἀκριβῶς τώρα, ὕστερα ἀπό τή θλιβερή πείρα τοῦ «συνασπισμοῦ», τό προλεταριάτο ἔχει μέ τό μέρος του τίς συμπάθειες τῆς *πλειοψηφίας* τοῦ λαοῦ. *Α ὐ τ ό ς* ὁ ὅρος γιά νά μπορέσουν οἱ μπολσεβίκοι νά κρατήσουν τήν ἐξουσία *ὑπάρχει.*

* *
*

Τό δεύτερο ἐπιχείρημα εἶναι ὅτι τό προλεταριάτο βρίσκεται δῆθεν «ἀπομονωμένο ἀπό τίς πραγματικές ζωντανές δυνάμεις τῆς δημοκρατίας». Τί σημαίνει αὐτό, εἶναι ἀδύνατο νά τό καταλάβει κανείς. Θά εἶναι, ἴσως, «ἑλληνικά», ὅπως λένε σέ τέτιες περιπτώσεις οἱ γάλλοι.

Οἱ συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» εἶναι ἄνθρωποι πού προαλείφονται γιά ὑπουργοί. Θά ἦταν ἀπόλυτα κατάλληλοι γιά ὑπουργοί μιᾶς καντέτικης κυβέρνησης. Γιατί τό μόνο πού ἀπαιτεῖται ἀπό τούς ὑπουργούς αὐτούς εἶναι ἡ ἱκανότητα νά λένε ὄμορφες καί τορνευτές φράσεις, οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν ἀπολύτως κανένα νόημα, μέ τίς ὁποῖες μποροῦν νά σκεπάζουν κάθε παλιανθρωπιά καί γιά τίς ὁποῖες ἔχουν γι'αὐτό τό λόγο ἐξασφαλισμένα τά χειροκροτήματα τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί τῶν σοσιαλιμπεριαλιστῶν. Οἱ ὀπαδοί τῆς «Νόβαγια Ζίζν» ἔχουν ἐξασφαλισμένα τά χειροκροτήματα τῶν καντέτων, τῆς Μπρεσκόβσκαγια, τοῦ Πλεχάνοφ καί Σία, ἐπειδή ἰσχυρίζονται πώς τό προλεταριάτο εἶναι ἀπομονωμένο ἀπό τίς πραγματικές ζωντανές δυνάμεις τῆς δημοκρατίας, γιατί *ἔμμεσα* ἐδῶ λέγεται—ἤ ὁ ἰσχυρισμός αὐτός θά ἑρμηνευτεῖ ἔτσι, σάν νά λεγόταν—ὅτι οἱ καντέτοι, ἡ Μπρεσκόβσκαγια, ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Κέρενσκι καί Σία εἶναι οἱ «ζωντανές δυνάμεις τῆς δημοκρατίας».

Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Οἱ δυνάμεις αὐτές εἶναι νεκρές. Ἡ ἱστορία τοῦ συνασπισμοῦ τό ἀπόδειξε αὐτό.

Οἱ ὀπαδοί τῆς «Νόβαγια Ζίζν», φοβισμένοι ἀπό τήν ἀστική τάξη καί τό ἀστικοδιανοουμενίστικο περιβάλλον, ἀναγνωρίζουν σάν «ζωντανή δύναμη» τή *δεξιά* πτέρυγα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού οὐσιαστικά δέν διαφέρει καθόλου ἀπό τούς καντέτους,—ὅπως τό κάνουν ἡ «Βόλια Ναρόντα», ἡ «Γεντίνστβο» κτλ. Ἀντίθετα, ἐμεῖς θεωροῦμε ζωντανή δύναμη μόνο αὐτό πού συνδέεται μέ τίς μάζες κι'ὄχι μέ τούς κουλάκους, μόνο αὐτό πού ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό συνασπισμό ὕστερα ἀπό τά διδάγματα πού βγῆκαν ἀπ'αὐτόν. Οἱ «δραστήριες ζωντανές δυνάμεις» τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας ἐκπροσωποῦνται ἀπό τήν ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Τό δυνάμωμα αὐτῆς τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τήν ἀντεπανάσταση τοῦ Ἰούλη, εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό σίγουρα ἀντικειμενικά σημάδια ὅτι τό προλεταριάτο *δέν εἶναι* ἀπομονωμένο.

Ἀκόμη πιό παραστατικά δείχνουν τόν τελευταῖο καιρό αὐτό τό πράγμα οἱ ταλαντεύσεις τοῦ κέντρου τῶν ἐσέρων πρός τ'ἀριστερά, πού ἀποδείχτηκαν ἀπό τή δήλωση τοῦ Τσερνόφ στίς 24 τοῦ Σεπτέμβρη ὅτι ἡ ὁμάδα του δέν μπορεῖ νά ὑποστηρίξει ἕνα νέο συνασπισμό μέ τούς Κίσκιν καί Σία. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτές πρός τ'ἀριστερά τοῦ κέντρου τῶν ἐσέρων, πού μέχρι τώρα ἔδινε τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων στό Κόμμα τῶν ἐσέρων, Κόμμα πού δέσποζε καί κυριαρχοῦσε μέ τόν ἀριθμό τῶν

ψήφων πού συγκέντρωνε στήν πόλη καί ἰδιαίτερα στό χωριό, ἀποδείχνουν πώς οἱ δηλώσεις τῆς «Ντιέλο Ναρόντα» πού ἀναφέραμε πιό πάνω, ὅτι δηλ. ἡ δημοκρατία, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, εἶναι ἀνάγκη «νά ἐγγυηθεῖ πλήρη ὑποστήριξη» σέ μιά ἀμιγή μπολσεβίκικη κυβέρνηση, ἀποδείχνουν πώς οἱ δηλώσεις αὐτές δέν εἶναι, πάντως, μόνο λόγια.

Τέτια γεγονότα, ὅπως ἡ ἄρνηση τοῦ κέντρου τῶν ἐσέρων νά ὑποστηρίξει ἕνα νέο συνασπισμό μέ τόν Κίσκιν, ἤ ἡ ἐπικράτηση *τῶν ἀντιπάλων* τοῦ συνασπισμοῦ ἀνάμεσα στούς *μενσεβίκους-ἀμυνίτες* τῶν ἐπαρχιῶν (Ζορντάνιγια στόν Καύκασο κτλ.), ἀποτελοῦν ἀντικειμενική ἀπόδειξη τοῦ ὅτι ὁρισμένη μερίδα τῶν *μαζῶν,* πού ὥς τώρα ἀκολουθοῦσαν τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, *θά ὑποστηρίξει* μιά ἀμιγή μπολσεβίκικη κυβέρνηση.

᾿Από τίς *ζωντανές* ἀκριβῶς δυνάμεις τῆς δημοκρατίας τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας δέν εἶναι τώρα ἀπομονωμένο.

* *
*

Τρίτο ἐπιχείρημα: τό προλεταριάτο «δέν θά μπορέσει νά κατακτήσει ἀπό τεχνική ἄποψη τόν κρατικό μηχανισμό». Αὐτό εἶναι, ἴσως, τό πιό συνηθισμένο, τό πιό εὔχρηστο ἐπιχείρημα. ᾿Αξίζει νά τό προσέξουμε περισσότερο τόσο γιά τό λόγο αὐτό, ὅσο κι᾿ἐπειδή τονίζει ἕνα ἀπό τά πιό *σοβαρά*, ἀπό τά πιό *δύσκολα* καθήκοντα πού στέκουν μπροστά στό νικηφόρο προλεταριάτο. Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς τά καθήκοντα αὐτά εἶναι πολύ δύσκολα, ὅμως, ἄν ἐμεῖς πού λεγόμαστε σοσιαλιστές θά τονίζουμε αὐτή τή δυσκολία μόνο γιά νά *ἀποφύγουμε* τήν ἐκπλήρωσή τους, τότε στήν πράξη ἡ διαφορά μας ἀπό τούς ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης θά ἦταν ἕνα μηδενικό. ῾Η δυσκολία τῶν καθηκόντων τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης πρέπει νά παροτρύνει τούς ὀπαδούς τοῦ προλεταριάτου νά μελετᾶνε ἀκόμη πιό προσεκτικά καί πιό συγκεκριμένα τούς τρόπους ἐκπλήρωσης αὐτῶν τῶν καθηκόντων.

Μέ τόν ὅρο κρατικός μηχανισμός ἐννοοῦμε πρίν ἀπ᾿ὅλα τό μόνιμο στρατό, τήν ἀστυνομία καί τούς δημόσιους ὑπαλλήλους. Λέγοντας πώς τό προλεταριάτο δέν θά μπορέσει νά κατακτήσει αὐτό τό μηχανισμό ἀπό τεχνική ἄποψη, οἱ συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» δείχνουν ὅτι εἶναι τελείως ἀστοιχείωτοι καί πώς δέν θέλουν νά πάρουν ὑπόψη τους οὔτε τά γεγονότα ἀπό τήν ἴδια τή ζωή, οὔτε τούς συλλογισμούς πού ἀπό καιρό ἔχουν διατυπωθεῖ στόν μπολσεβίκικο Τύπο.

Ὅλοι οἱ συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» θεωροῦν τόν ἑαυτό τους ἄν ὄχι μαρξιστές, τουλάχιστο γνῶστες τοῦ μαρξισμοῦ, μορφωμένους σοσιαλιστές. Ὁ Μάρξ ὅμως, στηριζόμενος στήν πείρα τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ, δίδασκε πώς τό προλεταριάτο *δέν μπορεῖ* νά κατακτήσει ἁπλῶς τήν ἕτοιμη κρατική μηχανή καί νά τή θέσει σέ κίνηση γιά τούς σκοπούς του, ὅτι τό προλεταριάτο πρέπει *νά τσακίσει* αὐτή τή μηχανή καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ καινούργια (γι᾽αὐτό τό πράγμα μιλῶ ἐκτενέστερα σέ μιά μπροσούρα, πού τό πρῶτο μέρος της τελείωσε καί θά κυκλοφορήσει προσεχῶς μέ τόν τίτλο: «Κράτος καί ἐπανάσταση. Ἡ διδασκαλία τοῦ μαρξισμοῦ γιά τό κράτος καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση»*). Ἡ καινούργια αὐτή κρατική μηχανή εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπό τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, καί τοῦ *ἴδιου τύπου* «κρατικό μηχανισμό» ἀποτελοῦν τά ρωσικά σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν. Τό γεγονός αὐτό τό τόνισα πολλές φορές, ἀπό τίς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1917 καί δῶ, γι᾽αὐτό μιλοῦν οἱ ἀποφάσεις τῶν μπολσεβίκικων συνδιασκέψεων, καθώς καί τά μπολσεβίκικα ἔντυπα. Φυσικά ἡ «Νόβαγια Ζίζν» θά μποροῦσε νά δηλώσει πώς διαφωνεῖ πέρα γιά πέρα καί μέ τόν Μάρξ καί μέ τούς μπολσεβίκους, τό νά παρακάμπτει ὅμως ἐντελῶς τό ζήτημα αὐτό μιά ἐφημερίδα, πού τόσο συχνά καί τόσο ὑπερβολικά βρίζει τούς μπολσεβίκους γιά τή δῆθεν ὄχι σοβαρή στάση τους ἀπέναντι στά δύσκολα ζητήματα, σημαίνει πώς ὁμολογεῖ τή γύμνια της.

Τό προλεταριάτο *δέν* μπορεῖ «νά κατακτήσει» τόν «κρατικό μηχανισμό» καί «νά τόν θέσει σέ κίνηση». Μπορεῖ ὅμως *νά τσακίσει* ὅ,τι τό καταπιεστικό, ρουτινιασμένο, ἀδιόρθωτα-ἀστικό ὑπάρχει στόν παλιό κρατικό μηχανισμό καί νά βάλει στή θέση του *δικό του*, καινούργιο μηχανισμό. Αὐτός ὁ μηχανισμός εἶναι ἀκριβῶς τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν.

Δέν μποροῦμε νά μή χαρακτηρίσουμε πραγματικά τερατῶδες τό γεγονός ὅτι ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ξέχασε ἐντελῶς αὐτό τόν «κρατικό μηχανισμό». Παίρνοντας τέτια θέση μέ τούς θεωρητικούς τους συλλογισμούς, οἱ ὀπαδοί τῆς «Νόβαγια Ζίζν» κάνουν οὐσιαστικά στόν τομέα τῆς πολιτικῆς θεωρίας ὅ,τι κάνουν οἱ καντέτοι στόν τομέα τῆς πολιτικῆς πρακτικῆς. Γιατί, ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό προλεταριάτο καί ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία *δέν ἔχουν ἀνάγκη* ἀπό κανένα καινούργιο κρατικό μηχανισμό,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 33ος, σελ. 1-120. *Ἡ Σύντ.*

τότε τά Σοβιέτ χάνουν raison d'être* καί χάνουν τό δικαίωμα ὕπαρξης, τότε *ἔχουν δίκιο* οἱ καντέτοι-κορνιλοφικοί ὅταν προσπαθοῦν νά ἐκμηδενίσουν τά Σοβιέτ!

Τό τερατῶδες αὐτό θεωρητικό λάθος καί ἡ πολιτική στραβωμάρα τῆς «Νόβαγια Ζίζν» εἶναι πολύ πιό τερατώδη ἄν παρθεῖ ὑπόψη ὅτι καί οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές (πού μαζί τους εἶχε συνασπισμό ἡ «Νόβαγια Ζίζν» στίς τελευταῖες δημοτικές ἐκλογές τῆς Πετρούπολης) ἔδειξαν σ'αὐτό τό ζήτημα κάποια προσέγγιση μέ τούς μπολσεβίκους. Ἔτσι, στή δήλωση τῆς πλειοψηφίας τῶν Σοβιέτ πού ἀνακοίνωσε ὁ σ. Μάρτοφ στή Δημοκρατική σύσκεψη, διαβάζουμε:

«...Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν, πού δημιουργήθηκαν τίς πρῶτες μέρες τῆς ἐπανάστασης μέ τήν ἰσχυρή ὁρμή τῆς πραγματικῆς λαϊκῆς δημιουργίας, ἀποτέλεσαν τό καινούργιο ἐκεῖνο ὑφάδι τοῦ ἐπαναστατικοῦ κρατικοῦ καθεστῶτος, πού ἀντικατέστησε τό ξεφτισμένο ὑφάδι τοῦ παλιοῦ κρατικοῦ καθεστῶτος...».

Αὐτά λέγονται κάπως ὑπερβολικά ὡραῖα, δηλαδή οἱ ἐπιτηδευμένες ἐκφράσεις σκεπάζουν ἐδῶ τήν ἔλλειψη σαφήνειας στήν πολιτική σκέψη. Τά Σοβιέτ *δέν* ἀντικατέστησαν *ἀκόμη* τό παλιό «ὑφάδι», καί τό παλιό αὐτό «ὑφάδι» *δέν* εἶναι τό παλιό κρατικό καθεστώς, ἀλλά τό κρατικό καθεστώς *καί* τοῦ τσαρισμοῦ, *καί* τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ὅπως ὅμως κι'ἄν ἔχει τό πράγμα ὁ Μάρτοφ στέκει ἐδῶ δυό κεφάλια πιό ψηλά ἀπό τούς ὀπαδούς τῆς «Νόβαγια Ζίζν».

Τά Σοβιέτ εἶναι ἕνας καινούργιος κρατικός μηχανισμός πού δημιουργεῖ, πρῶτο, τήν ἔνοπλη δύναμη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, κι'ἐδῶ ἡ δύναμη αὐτή δέν εἶναι ἀποσπασμένη ἀπό τό λαό, ὅπως ἡ δύναμη τοῦ παλιοῦ μόνιμου στρατοῦ, ἀλλά στενότατα συνδεμένη μέ τό λαό· ἀπό στρατιωτική ἄποψη ἡ δύναμη αὐτή εἶναι ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρή ἀπό τίς προηγούμενες· ἀπό ἐπαναστατική ἄποψη δέν μπορεῖ νά ἀντικατασταθεῖ μέ καμιά ἄλλη δύναμη. Δεύτερο, ὁ μηχανισμός αὐτός δημιουργεῖ μιά τόσο στενή καί ἀδιάρηκτη, τόσο ἐπιδεκτική ἐλέγχου καί ἀνανέωσης σύνδεση μέ τίς μάζες, μέ τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ πού τίποτε τό παρόμοιο δέν ὑπῆρχε στόν παλιό κρατικό μηχανισμό. Τρίτο, ὁ μηχανισμός αὐτός, χάρη στό γεγονός ὅτι τό προσωπικό του ἐκλέγεται καί ἀντικαθίσταται σύμφωνα μέ τή θέληση τοῦ λαοῦ, χωρίς γραφειοκρατικές διατυπώσεις, εἶναι

*—λόγο ὕπαρξης. *Ἡ Σύντ.*

πολύ πιό δημοκρατικός ἀπό τούς προηγούμενους μηχανισμούς. Τέταρτο, δημιουργεῖ γερή σύνδεση μέ τά πιό διαφορετικά ἐπαγγέλματα, διευκολύνοντας ἔτσι τήν πραγματοποίηση τῶν πιό διαφορετικῶν καί ριζικῶν μεταρυθμίσεων χωρίς γραφειοκρατία. Πέμπτο, δίνει μορφή στήν ὀργάνωση τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, δηλ. τοῦ πιό συνειδητοῦ, δραστήριου, πρωτοπόρου τμήματος τῶν *καταπιεζόμενων* τάξεων, τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, κι᾿ἔτσι ἀποτελεῖ τό μηχανισμό πού μέ τή βοήθειά του ἡ ἐμπροσθοφυλακή τῶν καταπιεζόμενων τάξεων μπορεῖ ν᾿ἀνεβάζει, νά διαπαιδαγωγεῖ, νά ἐκπαιδεύει καί νά ὁδηγεῖ *ὅλη τή γιγάντια μάζα* αὐτῶν τῶν τάξεων, πού μέχρι τώρα ἦταν ὁλότελα ἔξω ἀπό τήν πολιτική ζωή, ἔξω ἀπό τήν ἱστορία. Ἕκτο, δίνει τή δυνατότητα νά συνδυάζονται τά πλεονεκτήματα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ μέ τά πλεονεκτήματα τῆς ἄμεσης καί καθαρῆς δημοκρατίας, δηλ. νά συνδυάζονται στό πρόσωπο τῶν αἱρετῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καί ἡ νομοθετική λειτουργία *καί ἡ ἐκτέλεση τῶν νόμων*. Σέ σύγκριση μέ τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό αὐτό σημαίνει στήν ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατίας ἕνα βῆμα πρός τά ἐμπρός, πού ἔχει κοσμοϊστορική σημασία.

Τό 1905 τά Σοβιέτ ἦταν, μποροῦμε νά ποῦμε, ἕνα ἔμβρυο, γιατί ἔζησαν μόνο μερικές βδομάδες. Εἶναι καθαρό πώς μέ τίς συνθῆκες πού ὑπῆρχαν τότε, οὔτε λόγος μποροῦσε νά γίνει γιά ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῶν Σοβιέτ. Καί στήν ἐπανάσταση τοῦ 1917 δέν μπορεῖ ἀκόμη νά γίνει λόγος γι᾿αὐτό, γιατί τό χρονικό διάστημα μερικῶν μηνῶν εἶναι πολύ μικρό καί τό κυριότερο: οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες *ἐκπόρνευσαν* τά Σοβιέτ, τά κατάντησαν νά παίζουν ρόλο λέσχης ἄσκοπων συζητήσεων, ρόλο ἐξαρτήματος τῆς συμβιβαστικῆς πολιτικῆς τῶν ἡγετῶν. Μέ τήν καθοδήγηση τῶν διάφορων Λίμπερ, Ντάν, Τσερετέλι, Τσερνόφ, τά Σοβιέτ σάπιζαν καί πάθαιναν ἀποσύνθεση ζωντανά. Τά Σοβιέτ θά μποροῦν νά ἀναπτυχθοῦν πραγματικά, νά ξετυλίξουν πλήρως τίς δυνατότητες καί τά πλεονεκτήματά τους μόνο ὅταν πάρουν *ὅλη* τήν κρατική ἐξουσία, γιατί ἀλλιῶς *δέν ἔχουν τί νά κάνουν*, ἀλλιῶς εἶναι ἤ ἁπλά ἔμβρυα (κι᾿ἕνα ἔμβρυο δέν μπορεῖ νά παραμείνει πολύν καιρό ἔμβρυο), ἤ παιχνιδάκια. Ἡ «δυαδική ἐξουσία» σημαίνει παράλυση τῶν Σοβιέτ.

Ἄν ἡ λαϊκή δημιουργία τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων δέν εἶχε δημιουργήσει τά Σοβιέτ, τότε ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση θά ἦταν στή Ρωσία ὑπόθεση χαμένη, γιατί εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς τό προλεταριάτο δέν θά μποροῦσε νά κρατήσει τήν ἐξουσία μέ τόν παλιό μηχανισμό, καί ἕνας καινούργιος μηχανισμός δέν

μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἀμέσως. Ἡ θλιβερή ἱστορία τῆς ἐκπόρνευσης τῶν Σοβιέτ ἀπό τούς Τσερετέλι-Τσερνόφ, ἡ ἱστορία τοῦ «συνασπισμοῦ», εἶναι ταυτόχρονα ἱστορία τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν Σοβιέτ ἀπό τίς μικροαστικές αὐταπάτες, τοῦ περάσματός τους ἀπό τό «καθαρτήριο» τῆς πρακτικῆς γνωριμιᾶς τους μέ ὅλη τήν πρόστυχιά καί τή βρωμιά *ὅλων* τῶν ἀστικῶν συνασπισμῶν. Ἄς ἐλπίζουμε πώς αὐτό τό «καθαρτήριο» δέν ὑπόσκαψε τά Σοβιέτ, ἀλλά τά ἀτσάλωσε.

* *
*

Ἡ κυριότερη δυσκολία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ ἐφαρμογή σέ παλλαϊκή κλίμακα ἀκριβέστατης καί εὐσυνείδητης καταγραφῆς καί ἐλέγχου, τοῦ *ἐργατικοῦ ἐλέγχου* στήν παραγωγή καί τήν κατανομή τῶν προϊόντων.

Ἡ ἀντίρηση πού μᾶς ἔφεραν οἱ συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» ὅτι, προβάλλοντας τό σύνθημα τοῦ «ἐργατικοῦ ἐλέγχου», πέφτουμε τάχα σέ συνδικαλισμό, ἡ ἀντίρηση αὐτή ἦταν ἕνα δειγματάκι ἀνόητης ἐφαρμογῆς ἀπό μαθητούδια ἑνός «μαρξισμοῦ» πού δέν μελετήθηκε, μά *ἀποστηθίστηκε* ἀλά Στροῦβε. Ὁ συνδικαλισμός εἴτε ἀρνεῖται τήν ἐπαναστατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, εἴτε τήν τοποθετεῖ, ὅπως καί τήν πολιτική ἐξουσία γενικά, στήν τελευταία θέση. Ἐμεῖς τή βάζουμε στήν πρώτη θέση. Ἄν μιλήσουμε ἁπλά στό πνεῦμα τῶν ὀπαδῶν τῆς «Νόβαγια Ζίζν»: *ὄχι* ἐργατικός ἔλεγχος, *ἀλλά* κρατικός ἔλεγχος, τότε θά ἔχουμε μιά ἀστική-ρεφορμιστική φράση, θά ἔχουμε στήν οὐσία μιά καθαρά καντέτικη διατύπωση, γιατί οἱ καντέτοι δέν ἔχουν καμιά ἀντίρηση γιά τή *συμμετοχή* τῶν ἐργατῶν στόν «κρατικό» ἔλεγχο. Οἱ καντέτοι-κορνιλοφικοί ξέρουν θαυμάσια πώς μιά τέτια συμμετοχή εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος ἐξαπάτησης τῶν ἐργατῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη, ὁ καλύτερος τρόπος ἐκλεπτυσμένης *ἐξαγορᾶς*, μέ τήν πολιτική ἔννοια, τῶν κάθε λογῆς Γκβόζντιεφ, Νικίτιν, Προκοπόβιτς, Τσερετέλι καί ὅλης αὐτῆς τῆς σπείρας.

Ὅταν ἐμεῖς λέμε: «ἐργατικός ἔλεγχος», βάζοντας αὐτό τό σύνθημα πάντα *δίπλα* στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, πάντα *ὕστερα* ἀπ᾽ αὐτή, τότε μ᾽ αὐτό διευκρινίζουμε γιά τί λογῆς κράτος γίνεται λόγος. Τό κράτος εἶναι ὄργανο κυριαρχίας μιᾶς *τάξης*. Ποιᾶς; Ἄν εἶναι τῆς ἀστικῆς τάξης, τότε ἔχουμε ἀκριβῶς τό καντετικο-κορνιλοφικο-«κερενσκικό» κράτος, πού ἐξαιτίας του ὁ ἐργατόκοσμος τῆς Ρωσίας ὑποφέρει ἐδῶ καί πάνω ἀπό ἔξι μῆνες

ἀπό τόν «κορνιλοφισμό καί τόν κερενσκισμό». Ἄν εἶναι τοῦ προλεταριάτου, ἄν πρόκειται γιά προλεταριακό κράτος, *δηλαδή* γιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τότε ὁ ἐργατικός ἔλεγχος *μπορεῖ* νά γίνει παλλαϊκός, καθολικός, πανταχοῦ παρών, ἀκριβέστατος καί συνειδητότατος *ἔλεγχος* στήν παραγωγή καί τήν κατανομή τῶν προϊόντων.

Ἐδῶ βρίσκεται ἡ κυριότερη δυσκολία, τό κυριότερο καθῆκον τῆς προλεταριακῆς, δηλαδή τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Χωρίς τά Σοβιέτ τό καθῆκον αὐτό, τουλάχιστο γιά τή Ρωσία, θά ἦταν ἀπραγματοποίητο. Τά Σοβιέτ *χαράζουν* τήν ὀργανωτική ἐκείνη δουλιά τοῦ προλεταριάτου, πού *μπορεῖ* νά πραγματοποιήσει ἕνα καθῆκον κοσμοϊστορικῆς σημασίας.

Ἐδῶ φτάσαμε σέ μιά ἄλλη πλευρά τοῦ ζητήματος σχετικά μέ τόν κρατικό μηχανισμό. Ἐκτός ἀπό τόν κυρίως «καταπιεστικό» μηχανισμό τοῦ μόνιμου στρατοῦ, τῆς ἀστυνομίας, τῆς δημοσιοϋπαλληλίας, τό σύγχρονο κράτος ἔχει κι᾽ ἕνα μηχανισμό, πού συνδέεται ἰδιαίτερα στενά μέ τίς τράπεζες καί τά συνδικάτα τῶν βιομηχάνων, μηχανισμό, πού ἐκπληρώνει ἕνα σωρό δουλιές λογιστικῆς καί καταγραφῆς, ἄν ἐπιτρέπεται νά χρησιμοποιήσουμε αὐτή τήν ἔκφραση. Αὐτό τό μηχανισμό δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει νά τόν τσακίσουμε. Πρέπει νά τόν ἀποσπάσουμε ἀπό τήν ὑποταγή στούς καπιταλιστές, πρέπει *νά κόψουμε, νά ἀποχωρήσουμε, νά ἀπομονώσουμε* ἀπ᾽ αὐτόν τούς καπιταλιστές καί τά νήματα τῆς ἐπιροῆς τους, πρέπει νά τόν *ὑποτάξουμε* στά προλεταριακά Σοβιέτ, πρέπει νά τόν κάνουμε πιό πλατύ, πιό καθολικό, πιό παλλαϊκό. Κι᾽ αὐτό *μποροῦμε* νά τό κάνουμε, στηριζόμενοι στίς κατακτήσεις πού πραγματοποίησε ἤδη ὁ πιό ἀναπτυγμένος καπιταλισμός (ὅπως καί γενικά ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση μπορεῖ νά πετύχει τό σκοπό της μόνο ἄν στηρίζεται στίς κατακτήσεις αὐτές).

Ὁ καπιταλισμός δημιούργησε *μηχανισμούς* καταγραφῆς, ὅπως εἶναι οἱ τράπεζες, τά συνδικάτα, τό ταχυδρομεῖο, οἱ καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, οἱ ἑνώσεις τῶν ὑπαλλήλων. *Χωρίς μεγάλες τράπεζες ὁ σοσιαλισμός θά ἦταν ἀπραγματοποίητος.*

Οἱ μεγάλες τράπεζες εἶναι «ὁ κρατικός μηχανισμός» πού μᾶς *χρειάζεται* γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί πού τόν *παίρνουμε ἕτοιμο* ἀπό τόν καπιταλισμό. Κι᾽ ἐδῶ τό καθῆκον μας εἶναι νά *κόψουμε* ἁπλῶς καθετί πού *παραμορφώνει καπιταλιστικά* τόν θαυμάσιο τοῦτο μηχανισμό, νά τόν κάνουμε *ἀκόμη πιό μεγάλο*, πιό δημοκρατικό, πιό καθολικό. Ἡ ποσότητα θά περάσει σέ ποιότητα. Ἑνιαία κρατική τράπεζα, ἡ μεγαλύτερη ἀνάμεσα στίς

μεγαλύτερες, μέ ὑποκαταστήματα σέ κάθε ἐπαρχία, σέ κάθε φάμπρικα — νά κιόλας τά ἐννιά δέκατα τοῦ *σοσιαλιστικοῦ* μηχανισμοῦ. Αὐτό σημαίνει *λογιστική* σέ παγκρατική κλίμακα, *καταγραφή* τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς τῶν προϊόντων σέ παγκρατική κλίμακα, σημαίνει, γιά νά χρησιμοποιήσουμε αὐτή τήν ἔκφραση, κάτι σάν τό *σκελετό* τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας.

Αὐτό τόν «κρατικό μηχανισμό» (πού δέν εἶναι ἐντελῶς κρατικός στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλά πού θά γίνει ἐντελῶς κρατικός σέ μᾶς, στίς συνθῆκες τοῦ σοσιαλισμοῦ) μποροῦμε νά τόν «πάρουμε» καί νά τόν «βάλουμε σέ κίνηση» μέ μιά κίνηση, μέ μιά διαταγή, γιατί τήν οὐσιαστική δουλιά τῆς λογιστικῆς, τοῦ ἐλέγχου, τῆς καταχώρησης, τῆς καταγραφῆς καί τῶν λογαριασμῶν τήν ἐκτελοῦν ἐδῶ οἱ *ὑπάλληλοι*, πού καί οἱ ἴδιοι στήν πλειοψηφία τους βρίσκονται σέ κατάσταση προλετάριου ἤ μισοπρολετάριου.

Μέ ἕνα διάταγμα τῆς προλεταριακῆς κυβέρνησης οἱ ὑπάλληλοι αὐτοί μποροῦν καί πρέπει νά θεωρηθοῦν δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὅπως τά μαντρόσκυλα τοῦ καπιταλισμοῦ, τύπου Μπριάν καί ἄλλων ἀστῶν ὑπουργῶν, μετατρέπουν μέ μιά διαταγή τούς ἀπεργούς σιδηροδρομικούς σέ δημόσιους ὑπάλληλους. Τέτιοι δημόσιοι ὑπάλληλοι θά μᾶς χρειαστοῦν πολύ περισσότεροι καί *μποροῦμε* νά βροῦμε περισσότερους, ἐπειδή ὁ καπιταλισμός ἔχει ἁπλοποιήσει τή λειτουργία τῆς καταγραφῆς καί τοῦ ἐλέγχου, τήν ἔκανε μιά σχετικά ἁπλή, προσιτή σέ κάθε ἐγγράμματο ἄνθρωπο δουλιά *καταχώρησης*.

Ἡ «κρατικοποίηση» τῆς μάζας τῶν ὑπαλλήλων τῶν τραπεζῶν, τῶν συνδικάτων, τῶν ἐμποροϋπαλλήλων κτλ. κτλ. εἶναι πράγμα πέρα γιά πέρα πραγματοποιήσιμο καί ἀπό τεχνική πλευρά (χάρη στήν προκαταρκτική ἐργασία, πού ἔχουν κάνει γιά μᾶς ὁ καπιταλισμός καί ὁ χρηματιστικός καπιταλισμός) καί ἀπό πολιτική πλευρά, μέ τόν ὅρο ὅτι θά ἀσκεῖται ἔλεγχος καί ἐπιτήρηση ἀπομέρους τῶν *Σοβιέτ*.

Ὅσο γιά τούς ἀνώτερους ὑπαλλήλους, πού εἶναι πολύ λίγοι, μά πού αἰσθάνονται ἕλξη πρός τούς καπιταλιστές, θά ὑποχρεωθοῦμε νά φερθοῦμε ἀπέναντί τους, ὅπως καί στούς καπιταλιστές, «μέ αὐστηρότητα». Αὐτοί, ὅπως καί οἱ καπιταλιστές, θά προβάλλουν *ἀντίσταση*. Τήν ἀντίσταση αὐτή θά πρέπει νά τήν *τσακίσουμε*, κι᾽ἄν ὁ Πεσεχόνοφ πού θά μείνει ἀθάνατος γιά τήν ἀφέλειά του, ψέλλιζε ἀκόμη τόν Ἰούνη τοῦ 1917 σάν πραγματικός «δημόσιος νεοσσός», ὅτι «ἡ ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν ἔχει τσακιστεῖ», τή μωρουδίστικη αὐτή φράση, αὐτό τόν

παιδιάστικο κομπασμό, αὐτή τήν παιδική ἰδιοτροπία *τό προλεταριάτο θά τήν πραγματοποιήσει στά σοβαρά.*

Αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε, γιατί ἔχουμε νά τσακίσουμε τήν ἀντίσταση μιᾶς μηδαμινῆς μειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, κυριολεκτικά μιᾶς χούφτας ἀνθρώπων, πού γιά τόν καθένα τους οἱ ἑνώσεις τῶν ὑπαλλήλων, τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα, οἱ καταναλωτικοί συνεταιρισμοί καί τά Σοβιέτ θά ὀργανώσουν τέτια *ἐπιτήρηση*, πού ὁ κάθε Τίτ Τίτιτς θά βρεθεῖ *κυκλωμένος*, ὅπως ὁ γάλλος στό Σεντάν. Αὐτούς τούς Τίτ Τίτιτς τούς ξέρουμε ἕναν ἕναν: φτάνει νά πάρουμε τούς καταλόγους τῶν διευθυντῶν, τῶν μελῶν τῆς διοίκησης, τῶν μεγάλων μετόχων κτλ. Εἶναι μερικές ἑκατοντάδες, τό πολύ-πολύ μερικές χιλιάδες σέ *ὅλη* τή Ρωσία, καί τό προλεταριακό κράτος μέ τό μηχανισμό τῶν Σοβιέτ, τῶν ἑνώσεων τῶν ὑπαλλήλων κτλ. μπορεῖ νά βάλει γιά τόν καθένα ἀπ᾽αὐτούς καί δέκα καί ἑκατό ἐλεγκτές, ἔτσι πού ἀκόμη, ἀντί νά «τσακίσουμε τήν ἀντίσταση», νά κατορθώσουμε, ἴσως, μέ τόν *ἐργατικό ἔλεγχο* (πάνω στούς καπιταλιστές) νά καταστήσουμε κάθε ἀντίσταση *ἀδύνατη*.

῾Ο «κόμπος» μάλιστα τῆς ὑπόθεσης δέν θά βρίσκεται στή δήμευση τῆς περιουσίας τῶν καπιταλιστῶν, μά ἀκριβῶς στόν παλλαϊκό, καθολικό ἐργατικό ἔλεγχο πάνω στούς καπιταλιστές καί στούς πιθανούς ὀπαδούς τους. Μόνο μέ τή δήμευση δέν πετυχαίνεις τίποτε, γιατί ἡ δήμευση δέν περιέχει στοιχεῖα ὀργάνωσης, ὑπολογισμοῦ μιᾶς σωστῆς κατανομῆς. Τή δήμευση θά τήν ἀντικαταστήσουμε εὔκολα μέ τήν εἴσπραξη *δίκαιου* φόρου (ἔστω καί μέ κλιμάκια «ἀλά Σινγκαριόφ»)—ἀρκεῖ μόνο νά ἀποκλειστεῖ ἡ δυνατότητα ὁποιασδήποτε διαφυγῆς ἀπό τήν ὑποχρέωση λογοδοσίας, ἡ δυνατότητα ἀπόκρυψης τῆς ἀλήθειας, καταστρατήγησης τοῦ νόμου. Καί τή δυνατότητα αὐτή θά τήν *ἐξαλείψει μόνο* ὁ ἐργατικός ἔλεγχος τοῦ *ἐργατικοῦ κράτους.*

᾿Αναγκαστικός συνδικαλισμός, δηλαδή ἀναγκαστική συνένωση σέ ἑνώσεις κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ κράτους, νά τί προετοίμασε ὁ καπιταλισμός, νά τί πραγματοποίησε στή Γερμανία τό κράτος τῶν γιοῦνκερ, νά τί θά μπορέσουν νά πραγματοποιήσουν στό ἀκέραιο τά Σοβιέτ, ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία, νά τί *θά μᾶς δόσει ἕνας «κρατικός μηχανισμός»* πού θά εἶναι καί καθολικός, καί νεότατος, καί μή γραφειοκρατικός *.

* Γιά περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά μέ τή σημασία τοῦ ἀναγκαστικοῦ συνδικαλισμοῦ βλέπε τήν μπροσούρα μου: «῾Η καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε». (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 175-179. *῾Η Σύντ.*)

* *
*

Τό τέταρτο ἐπιχείρημα τῶν συνήγορων τῆς ἀστικῆς τάξης: τό προλεταριάτο δέν θά μπορέσει «νά θέσει σέ κίνηση» τόν κρατικό μηχανισμό. Τό ἐπιχείρημα αὐτό δέν ἀποτελεῖ κάτι τό καινούργιο σέ σύγκριση μέ τό προηγούμενο ἐπιχείρημα. Φυσικά, ἐμεῖς δέν θά μπορούσαμε οὔτε νά κατακτήσουμε, οὔτε νά θέσουμε σέ κίνηση τόν παλιό μηχανισμό. Τόν καινούργιο μηχανισμό — τά Σοβιέτ — τόν ἔθεσε *ἤδη* σέ κίνηση «ἡ ἰσχυρή ὁρμή τῆς ἀληθινά λαϊκῆς δημιουργίας». Τό μόνο πού χρειάζεται εἶναι νά λυτρωθεῖ ἀπό τά *δεσμά* πού τοῦ πέρασε ἡ κυριαρχία τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἡγετῶν. Ὁ μηχανισμός αὐτός βρίσκεται *πιά* σέ κίνηση, χρειάζεται μόνο νά πεταχθοῦν τά τερατώδη μικροαστικά βαρίδια, πού τόν ἐμποδίζουν νά τραβάει ὁλοταχῶς μπροστά καί πάντα μπροστά.

Ἐδῶ πρέπει νά ἐξεταστοῦν δυό περιστατικά, γιά νά συμπληρωθοῦν ὅσα εἰπώθηκαν πιό πάνω: πρῶτο, τά καινούργια μέσα ἐλέγχου πού δημιουργήθηκαν *ὄχι* ἀπό μᾶς, ἀλλά ἀπό τόν καπιταλισμό καί στό πολεμικό-ἰμπεριαλιστικό στάδιό του· δεύτερο, τή σημασία πού ἔχει ἡ ἀνάπτυξη τοῦ δημοκρατισμοῦ στή *διακυβέρνηση* τοῦ κράτους προλεταριακοῦ τύπου.

Τό μονοπώλιο στά σιτηρά καί τά δελτία τοῦ ψωμιοῦ δέν τό φτιάξαμε ἐμεῖς, ἀλλά τό ἐμπόλεμο καπιταλιστικό κράτος. Αὐτό εἶχε καθιερώσει καί τή γενική ὑποχρεωτική ἐργασία μέσα στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ· ἡ ἐργασία αὐτή εἶναι στρατιωτικό κάτεργο γιά τούς ἐργάτες. Μά κι ἐδῶ, καθώς καί σέ ὅλη τήν ἱστορική δημιουργία του, τό προλεταριάτο παίρνει τά ὅπλα του ἀπό τόν καπιταλισμό, καί δέν «τά ἐπινοεῖ», δέν «τά δημιουργεῖ ἀπό τό μηδέν».

Τό μονοπώλιο στά σιτηρά, τό δελτίο τοῦ ψωμιοῦ, ἡ γενική ὑποχρεωτική ἐργασία ἀποτελοῦν στά χέρια τοῦ προλεταριακοῦ κράτους, στά χέρια τῶν κυρίαρχων Σοβιέτ, τό πιό ἰσχυρό μέσο καταγραφῆς καί ἐλέγχου, μέσο τέτιο πού, ὅταν ἐπεκταθεῖ στούς καπιταλιστές καί στούς *πλούσιους γενικά*, ὅταν ἐφαρμοστεῖ σ' αὐτούς *ἀπό τούς ἐργάτες*, θά δόσει μιά δύναμη πού δέν γνώρισε ὥς τώρα ἡ ἱστορία, δύναμη πού «θά θέσει σέ κίνηση» τόν κρατικό μηχανισμό γιά τήν ὑπερνίκηση τῆς ἀντίστασης τῶν καπιταλιστῶν, γιά τήν καθυπόταξή τους στό προλεταριακό κράτος. Αὐτό τό μέσο ἐλέγχου καί *ἀναγκαστικῆς ἐργασίας* εἶναι ἰσχυρότερο ἀπό τούς νόμους τῆς Συμβατικῆς συνέλευσης καί ἀπό τή λαιμητόμο της. Ἡ λαιμητόμος δέν ἔκανε ἄλλο *παρά* νά τρομοκρατεῖ, δέν

ἔκανε τίποτε ἄλλο, παρά νά *τσακίζει* τήν *ἐνεργό* ἀντίσταση. *Γιά μᾶς αὐτό δέν εἶναι ἀρκετό.*

Γιά μᾶς αὐτό δέν εἶναι ἀρκετό. Δέν μᾶς χρειάζεται μόνο «νά φοβίσουμε» τούς καπιταλιστές, νά τούς κάνουμε δηλαδή νά αἰσθάνονται τήν παντοδυναμία τοῦ προλεταριακοῦ κράτους καί νά ξεχάσουν νά σκέπτονται γιά ἐνεργό ἀντίσταση ἐνάντιά του. Μᾶς χρειάζεται νά τσακίσουμε καί τήν *παθητική* ἀντίσταση, πού ἀναμφισβήτητα εἶναι πιό ἐπικίνδυνη καί πιό ἐπιζήμια. Καί δέν μᾶς χρειάζεται μόνο νά τσακίσουμε ὁποιαδήποτε ἀντίσταση. Μᾶς χρειάζεται νά τούς *ἀναγκάσουμε νά δουλεύουν* μέσα στά πλαίσια τῆς νέας ὀργάνωσης τοῦ κράτους. Δέν ἀρκεῖ «νά βγάλουμε ἀπό τή μέση» τούς καπιταλιστές, χρειάζεται (ἀφοῦ βγάλουμε ἀπό τή μέση τούς ἄχρηστους, τούς ἀδιόρθωτους «ἀντιστεκόμενους») νά τούς βάλουμε *στήν ὑπηρεσία τοῦ νέου κράτους*. Αὐτό ἀφορᾶ καί τούς καπιταλιστές καί ὁρισμένα ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀστικῆς διανόησης, τῶν ὑπαλλήλων κτλ.

Κι 'ἔχουμε ἕνα μέσο γι 'αὐτό. Τό μέσο καί τό ὅπλο γιά τό σκοπό αὐτό μᾶς τό ἔδοσε στό χέρι τό ἴδιο τό ἐμπόλεμο καπιταλιστικό κράτος. Τό μέσο αὐτό εἶναι τό μονοπώλιο στά σιτηρά, τό δελτίο ψωμιοῦ, ἡ γενική ὑποχρεωτική ἐργασία. «Ὅποιος δέν δουλεύει δέν πρέπει νά τρώει»—αὐτός εἶναι ὁ βασικός, ὁ πρώτιστος καί κυριότερος κανόνας, πού μποροῦν νά τόν κάνουν πράξη καί θά τόν κάνουν τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, ὅταν γίνουν ἐξουσία.

Κάθε ἐργάτης ἔχει τό βιβλιάριό του ἐργασίας. Τό βιβλιάριο αὐτό δέν τόν ὑποβιβάζει, παρ 'ὅλο πού *τώρα* ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα ἕνα πιστοποιητικό τῆς καπιταλιστικῆς μισθωτῆς σκλαβιᾶς, ἕνα πιστοποιητικό ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἀνήκει στόν ἄλφα ἤ βήτα κηφήνα.

Τά Σοβιέτ θά καθιερώσουν βιβλιάρια ἐργασίας *γιά τούς πλούσιους*, καί *ἔπειτα*, βαθμιαῖα, καί γιά ὅλο τόν πληθυσμό (σέ μιά ἀγροτική χώρα, γιά τήν τεράστια πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς, δέν θά χρειαστεῖ ἴσως γιά πολύν καιρό βιβλιάριο ἐργασίας). Τό βιβλιάριο ἐργασίας θά πάψει νά εἶναι δεῖγμα «κατώτερης προέλευσης», θά πάψει νά εἶναι πιστοποιητικό τῶν «κατώτερων» στρωμάτων, πιστοποιητικό μισθωτῆς σκλαβιᾶς. Θά μετατραπεῖ σέ ἀποδεικτικό τοῦ γεγονότος ὅτι στήν καινούργια κοινωνία δέν ὑπάρχουν πιά «ἐργάτες», ἀλλά δέν ὑπάρχει καί κανείς πού νά μήν εἶναι *ἐργαζόμενος*.

Οἱ πλούσιοι πρέπει νά ἐφοδιαστοῦν μέ ἐργατικό βιβλιάριο ἀπό τό σωματεῖο τῶν ἐργατῶν ἤ ὑπαλλήλων, τό περισσότερο συγγενικό μέ τόν τομέα τῆς δράσης τους, πρέπει κάθε βδομάδα, ἤ

ὁποιαδήποτε ἄλλη τακτή προθεσμία, νά βγάζουν πιστοποιητικό ἀπ᾽αὐτό τό σωματεῖο ὅτι κάνουν εὐσυνείδητα τή δουλιά τους· χωρίς αὐτό τό πιστοποιητικό δέν θά μποροῦν νά πάρουν δελτίο ψωμιοῦ καί τρόφιμα γενικά. Μᾶς χρειάζονται καλοί ὀργανωτές γιά τήν τραπεζική δουλιά καί γιά τήν ἑνοποίηση τῶν ἐπιχειρήσεων (οἱ καπιταλιστές ἔχουν περισσότερη πείρα ἀπό τέτιες δουλιές καί μέ ἔμπειρους ἀνθρώπους ἡ δουλιά τραβάει πιό εὔκολα), μᾶς χρειάζονται περισσότεροι, πολύ περισσότεροι ἀπό πρίν, πολιτικοί μηχανικοί, γεωπόνοι, τεχνικοί, κάθε λογῆς εἰδικοί μέ ἐπιστημονική κατάρτιση—θά πεῖ τό προλεταριακό κράτος. Σέ ὅλους αὐτούς τούς ἐργαζόμενους θά δόσουμε δουλιά ἀνάλογη μέ τίς δυνάμεις καί τίς συνήθειές τους, ἀσφαλῶς δέν θά καθιερώσουμε παρά βαθμιαῖα τήν πλήρη ἰσότητα τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, διατηρώντας κατά τή μεταβατική περίοδο μεγαλύτερη ἀμοιβή γιά τούς εἰδικούς αὐτούς, ὅμως θά τούς ἔχουμε κάτω ἀπό τόν ὁλόπλευρο ἐργατικό ἔλεγχο, θά πετύχουμε τήν πλήρη καί ἀπόλυτη ἐφαρμογή τοῦ κανόνα: «ὅποιος δέν δουλεύει, δέν τρώει». Ὅσο γιά τή μορφή ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας, δέν τή βγάζουμε ἀπό τό μυαλό μας, μά τήν παίρνουμε ἕτοιμη ἀπό τόν καπιταλισμό, τίς τράπεζες, τά καπιταλιστικά συνδικάτα, τίς καλύτερες φάμπρικες, πειραματικούς σταθμούς, ἀκαδημίες καί λοιπά· θά χρειαστεῖ μόνο νά πάρουμε τά καλύτερα πρότυπα ἀπό τήν πείρα τῶν προηγμένων χωρῶν.

Καί, φυσικά, δέν θά πέσουμε καθόλου σέ οὐτοπία, δέν θά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό τό ἔδαφος τοῦ πιό νηφάλιου πρακτικοῦ ὑπολογισμοῦ, ἄν ποῦμε: ὅλη ἡ τάξη τῶν καπιταλιστῶν θά προβάλει τήν πιό πεισματική ἀντίσταση, ἡ ὀργάνωση ὅμως ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ στά Σοβιέτ θά τσακίσει αὐτή τήν ἀντίσταση. Ἐννοεῖται, πώς ταυτόχρονα θά ὑποχρεωθοῦμε νά τιμωροῦμε τούς πιό πεισματάρηδες καί ἀτίθασους καπιταλιστές μέ δήμευση ὅλης τῆς περιουσίας τους καί φυλάκιση, ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὅμως ἡ νίκη τοῦ προλεταριάτου θά κάνει *νά πληθαίνουν* περιπτώσεις σάν αὐτή πού διαβάζω, λ.χ., στή σημερινή «Ἰζβέστιγια»:

«Στίς 26 τοῦ Σεπτέμβρη παρουσιάστηκαν στό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν δύο πολιτικοί μηχανικοί καί δήλωσαν πώς μιά ὁμάδα ἀπό πολιτικούς μηχανικούς ἀποφάσισε νά συγκροτήσει σωματεῖο σοσιαλιστῶν-μηχανικῶν. Θεωρώντας ὅτι ἡ σημερινή περίοδος ἀποτελεῖ στήν οὐσία τήν ἀρχή τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης, τό σωματεῖο θέτει τόν ἑαυτό του στή διάθεση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν καί ἐπιθυμεῖ, ὑπερασπίζοντας τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, νά δράσει σέ ἀπόλυτη ἑνότητα μέ τίς ἐργατικές ὀργανώσεις. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν ἐργοστασιακῶν

ἐπιτροπῶν ἀπάντησαν ὅτι τό Συμβούλιο εὐχαρίστως θά σχηματίσει στήν ὀργάνωσή του τμῆμα πολιτικῶν μηχανικῶν, πού τό πρόγραμμά του θά περιέχει τίς βασικές θέσεις τῆς 1ης συνδιάσκεψης τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν γιά τόν ἐργατικό ἔλεγχο στήν παραγωγή. Τοῦτες τίς μέρες θά πραγματοποιηθεῖ κοινή συνεδρίαση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῆς ὁμάδας πρωτοβουλίας τῶν σοσιαλιστῶν πολιτικῶν-μηχανικῶν» («'Ιζβέστιγια τῆς ΚΕΕ» τῆς 27 τοῦ Σεπτέμβρη 1917).

* *
*

Μᾶς λένε, τό προλεταριάτο δέν θά μπορέσει νά θέσει σέ κίνηση τόν κρατικό μηχανισμό.

Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905 τή Ρωσία τήν κυβερνοῦσαν 130 000 τσιφλικάδες, τήν κυβερνοῦσαν ἀσκώντας συνέχεια βία ἐνάντια σέ 150 ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, ἐμπαίζοντάς τους ἀπεριόριστα, ἐξαναγκάζοντας τήν τεράστια πλειοψηφία τους νά δουλεύουν σάν κατάδικοι καί νά λιμοκτονοῦν.

Καί δέν θά μπορέσουν, δῆθεν, νά κυβερνήσουν τή Ρωσία 240 000 μέλη τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, νά τήν κυβερνήσουν πρός τό συμφέρον τῶν φτωχῶν καί ἐνάντια στούς πλούσιους; Αὐτοί οἱ 240 000 ἄνθρωποι ἔχουν τώρα μέ τό μέρος τους ὄχι λιγότερο ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο ψήφους ἐνήλικου πληθυσμοῦ, γιατί αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἀναλογία ἀνάμεσα στόν ἀριθμό τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος καί τόν ἀριθμό τῶν ψήφων πού παίρνει τό Κόμμα ἔχει διαπιστωθεῖ ἀπό τήν πείρα τῆς Εὐρώπης, μά καί ἀπό τήν πείρα τῆς Ρωσίας, ἔστω, λ.χ., καί ἀπό τίς δημοτικές ἐκλογές τοῦ Αὐγούστου στήν Πετρούπολη. Ἔτσι ἔχουμε ἤδη ἕνα «κρατικό μηχανισμό» ἀπό *ἕνα ἑκατομμύριο* ἀνθρώπους, ἀφοσιωμένους στό σοσιαλιστικό κράτος μέ τήν ἰδεολογία τους κι'ὄχι γιά νά εἰσπράττουν κάθε 20 τοῦ μήνα μεγάλους μισθούς.

'Επιπλέον ἔχουμε ἕνα «θαυμάσιο μέσο» *γιά νά δεκαπλασιάσουμε* μονομιᾶς, μέ μιά κίνηση, τόν κρατικό μας μηχανισμό, ἕνα μέσο πού δέν τό εἶχε ποτέ καί δέν μπορεῖ νά τό ἔχει κανένα καπιταλιστικό κράτος. Αὐτό τό θαυματουργό μέσο εἶναι ἡ προσέλκυση τῶν ἐργαζομένων, ἡ προσέλκυση τῆς φτωχολογιᾶς στήν καθημερινή δουλιά τῆς διακυβέρνησης τοῦ κράτους.

Γιά νά ἐξηγήσουμε πόσο εὔκολα μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ αὐτό τό θαυματουργό μέσο, πόσο ἀλάθευτη εἶναι ἡ δράση του, ἄς πάρουμε ἕνα ὅσο γίνεται πιό ἁπλό καί παραστατικό παράδειγμα.

Τό κράτος πρέπει νά ἐξώσει κάποια οἰκογένεια ἀπό μιά κατοικία καί νά ἐγκαταστήσει ἐκεῖ μιάν ἄλλη. Τό καπιταλιστικό

κράτος τό κάνει αὐτό πολύ συχνά, θά τό κάνει καί τό δικό μας, τό προλεταριακό ἤ σοσιαλιστικό κράτος.

Τό καπιταλιστικό κράτος κάνει ἔξωση στήν ἐργατική οἰκογένεια πού ἔχασε τό ἐργαζόμενο μέλος της καί δέν πλήρωσε τό νοίκι. Ἔρχεται ὁ δικαστικός κλητήρας, ἕνας χωροφύλακας ἤ ἀστυφύλακας, μιά ὁλόκληρη διμοιρία ἀπ'αὐτούς. Γιά νά γίνει ἔξωση σέ μιά ἐργατική συνοικία χρειάζεται ἕνα τμῆμα κοζάκων. Γιατί; Γιατί ὁ κλητήρας καί ὁ «ἀστυφύλακας» ἀρνοῦνται νά πᾶνε χωρίς ἰσχυρή στρατιωτική συνοδεία. Ξέρουν πώς ἡ σκηνή τῆς ἔξωσης προκαλεῖ τόσο μανιασμένη ὀργή σ'ὅλους τούς κατοίκους τῆς γειτονιᾶς, σέ χιλιάδες καί χιλιάδες ἀνθρώπους πού ἔχουν σχεδόν περιέλθει σέ ἀπόγνωση, προκαλεῖ τέτιο μίσος ἐνάντια στούς καπιταλιστές καί τό καπιταλιστικό κράτος, πού μποροῦν κάθε στιγμή νά κάνουν κομμάτια καί τόν κλητήρα καί τή διμοιρία τῶν ἀστυφυλάκων. Χρειάζονται μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις, σέ μιά μεγάλη πόλη πρέπει ἀπαραίτητα νά φέρουν ἀρκετά συντάγματα ἀπό κάποια μακρινή ἀκρινή περιοχή, ἔτσι πού οἱ στρατιῶτες νά εἶναι ξένοι πρός τή ζωή τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης, ἔτσι πού οἱ στρατιῶτες νά μήν μπορεῖ «νά μολυνθοῦν» ἀπό τό σοσιαλισμό.

Τό προλεταριακό κράτος χρειάζεται νά ἐγκαταστήσει μέ τή βία μιά φτωχή οἰκογένεια στό σπίτι κάποιου πλούσιου. Ἄς ποῦμε ὅτι τό τμῆμα μας τῆς ἐργατικῆς πολιτοφυλακῆς ἀποτελεῖται ἀπό 15 ἄτομα: δυό ναῦτες, δυό στρατιῶτες, δυό συνειδητοί ἐργάτες (ἀπό τούς ὁποίους μόνο ὁ ἕνας ἄς ποῦμε πώς εἶναι μέλος τοῦ Κόμματός μας ἤ συμπαθών), ἔπειτα 1 διανοούμενος καί 8 ἄτομα ἀπό τήν ἐργαζόμενη φτωχολογιά, ὁπωσδήποτε ὄχι λιγότερες ἀπό 5 γυναῖκες, ὑπηρέτες, ἀνειδίκευτοι ἐργάτες κτλ. Τό τμῆμα πάει στό σπίτι τοῦ πλούσιου, τό ἐπιθεωρεῖ καί διαπιστώνει ὅτι σέ 5 δωμάτια κατοικοῦν δυό ἄντρες καί δυό γυναῖκες. —«Θά στριμωχτεῖτε, πολίτες, γι'αὐτό τό χειμώνα σέ δυό δωμάτια καί θά ἑτοιμάσετε δυό δωμάτια γιά νά ἐγκαταστήσουμε δυό οἰκογένειες πού κάθονται στό ὑπόγειο. Γιά ἕνα διάστημα, ὥσπου νά χτίσουμε μέ τή βοήθεια τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν (εἶστε, νομίζω, κι'ἐσεῖς μηχανικός;) καλά σπίτια γιά ὅλους, θά ὑποχρεωθεῖτε νά στριμωχτεῖτε. Τό τηλέφωνό σας θά ἐξυπηρετεῖ 10 οἰκογένειες. Αὐτό θά ἐξοικονομήσει ὥς 100 ὧρες ἐργασίας, τρεξίματα στά μαγαζιά κτλ. Ἔπειτα, στήν οἰκογένειά σας ὑπάρχουν δυό ἄτομα μισοϊκανά γιά δουλιά, μιά πολίτισσα 55 χρονῶν κι'ἕνας πολίτης 14 χρονῶν, πού δέν ἀσχολοῦνται μέ τίποτε καί πού μποροῦν νά κάνουν κάποια ἐλαφριά δουλιά: θά εἶναι κάθε μέρα 3 ὧρες ὑπηρεσία γιά νά

παρακολουθοῦν ἄν γίνεται κανονικά ἡ διανομή τῶν τροφίμων σέ 10 οἰκογένειες καί ἄν κρατοῦν τά ἀπαραίτητα χαρτιά. Ὁ πολίτης φοιτητής πού βρίσκεται στό τμῆμα μας θά γράψει ἀμέσως σέ δυό ἀντίτυπα τό κείμενο τῆς κρατικῆς αὐτῆς διαταγῆς κι᾿ἐσεῖς θά ἔχετε τήν καλοσύνη νά μᾶς δόσετε μιά ὑπογραφή ὅτι ἀναλαβαίνετε τήν ὑποχρέωση νά τήν τηρεῖτε μέ ἀκρίβεια».

Τέτιος, ὅπως τόν παρουσιάσαμε μέ παραστατικά παραδείγματα θά μποροῦσε νά εἶναι, κατά τή γνώμη μου, ὁ συσχετισμός ἀνάμεσα στόν παλιό, τόν ἀστικό, καί στόν καινούργιο, τό σοσιαλιστικό κρατικό μηχανισμό καί τήν κρατική διακυβέρνηση..

Δέν εἴμαστε οὐτοπιστές. Ξέρουμε πώς κανένας ἀνειδίκευτος ἐργάτης, καμιά μαγείρισσα δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναλάβουν ἀμέσως τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους. Σ᾿αὐτό τό σημεῖο συμφωνοῦμε καί μέ τούς καντέτους, καί μέ τήν Μπρεσκόβσκαγια, καί μέ τόν Τσερετέλι. Ξεχωρίζουμε ὅμως ἀπ᾿αὐτούς τούς πολίτες κατά τοῦτο, ὅτι ἐμεῖς ἀπαιτοῦμε νά μπεῖ ἀμέσως τέρμα στήν προκατάληψη πώς δῆθεν μόνο οἱ πλούσιοι ὑπάλληλοι ἤ οἱ ὑπάλληλοι πού προέρχονται ἀπό πλούσιες οἰκογένειες εἶναι σέ θέση *νά διοικοῦν* τό κράτος, νά κάνουν τή συνηθισμένη καθημερινή δουλιά διακυβέρνησης. Ἀπαιτοῦμε οἱ συνειδητοί ἐργάτες καί στρατιῶτες *νά διδάξουν* τό ἔργο τῆς κρατικῆς διακυβέρνησης καί νά ἀρχίσει τό ἔργο αὐτό ἀμέσως, δηλαδή *νά ἀρχίσουν* ἀμέσως νά μπάζουν στήν ἐκπαίδευση αὐτή ὅλους τούς ἐργαζόμενους, ὅλη τή φτωχολογιά.

Ξέρουμε πώς καί οἱ καντέτοι εἶναι σύμφωνοι νά διδάξουν στό λαό τό δημοκρατισμό. Οἱ κυρίες τῶν καντέτων εἶναι σύμφωνες νά κάνουν στίς ὑπηρέτριες διαλέξεις γιά τήν ἰσοτιμία τῶν γυναικῶν, χρησιμοποιώντας τίς καλύτερες ἀγγλικές καί γαλλικές πηγές. Ἐπίσης στήν πρώτη συναυλία-συγκέντρωση θά ὀργανωθεῖ πάνω στή σκηνή φίλημα μπροστά σέ χιλιάδες ἄτομα: ἡ κυρία τῶν καντέτων, πού ἔκανε τή διάλεξη θά φιλήσει τήν Μπρεσκόβσκαγια, ἡ Μπρεσκόβσκαγια τόν πρώην ὑπουργό Τσερετέλι κι᾿ἔτσι ὁ εὐγνώμων λαός θά διδάσκεται παραστατικά τί ἐστί δημοκρατική ἰσότητα, ἐλευθερία καί ἀδελφότητα...

Μάλιστα, συμφωνοῦμε πώς οἱ καντέτοι, ἡ Μπρεσκόβσκαγια καί ὁ Τσερετέλι εἶναι μέ τόν τρόπο τους ἀφοσιωμένοι στό δημοκρατισμό καί τόν προπαγανδίζουν στό λαό. Τί νά γίνει, ὅμως, ἄν ἐμεῖς ἔχουμε κάπως διαφορετική ἀντίληψη γιά τό δημοκρατισμό;

Κατά τή γνώμη μου, γιά νά ἀνακουφιστοῦμε ἀπό τά πρωτάκουστα βάρη καί τίς συμφορές τοῦ πολέμου, ἀλλά καί γιά

νά ἐπουλώσουμε τίς τρομακτικές πληγές πού προξένησε ὁ πόλεμος στό λαό, χρειάζονται *ἐπαναστατικός* δημοκρατισμός, χρειάζονται *ἐπαναστατικά* μέτρα τέτιου ἀκριβῶς εἴδους, ὅπως ἡ κατανομή τῶν σπιτιῶν πρός τό συμφέρον τῆς φτωχολογιᾶς, πού περιγράψαμε γιά παράδειγμα. *Ἔτσι ἀκριβῶς* πρέπει νά ἐνεργοῦμε καί στήν πόλη καί στό χωριό γιά τά τρόφιμα, τά εἴδη ρουχισμοῦ, ὑπόδησης κτλ., στό χωριό μέ τή γῆ καί λοιπά. Γιά τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους *σ' αὐτό* τό πνεῦμα μποροῦμε *νά συγκροτήσουμε ἀμέσως ἕναν κρατικό* μηχανισμό ἀπό δέκα, ἄν ὄχι ἀπό εἴκοσι ἑκατομμύρια ἄτομα, μηχανισμό πού ὅμοιό του δέν γνώρισε κανένα καπιταλιστικό κράτος. Αὐτό τό μηχανισμό μόνο ἐμεῖς μποροῦμε νά τόν δημιουργήσουμε, γιατί ἔχουμε ἐξασφαλισμένη τήν πιό πλήρη καί ἀνεπιφύλακτη συμπάθεια τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ. Αὐτό τό μηχανισμό μόνο ἐμεῖς μποροῦμε νά τόν δημιουργήσουμε, γιατί ἔχουμε ἐργάτες πού ἀπόκτησαν συνείδηση καί πειθαρχία ὕστερα ἀπό μακρόχρονη «φοίτηση» στό σχολειό τοῦ καπιταλισμοῦ (δέν φοιτήσαμε τοῦ κάκου στό σχολειό τοῦ καπιταλισμοῦ), ἐργάτες πού *εἶναι σέ θέση* νά φτιάξουν ἐργατική πολιτοφυλακή καί νά τήν ἐπεκτείνουν *βαθμιαῖα* (ἀρχίζοντας νά τήν ἐπεκτείνουν ἀμέσως) *ὡσότου γίνει παλλαϊκή* πολιτοφυλακή. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες πρέπει νά καθοδηγοῦν, εἶναι ὅμως σέ θέση νά τραβήξουν στό ἔργο τῆς διακυβέρνησης τίς πραγματικές μάζες τῶν ἐργαζομένων καί τῶν καταπιεζομένων.

Ἐννοεῖται, στά πρῶτα βήματα τοῦ καινούργιου αὐτοῦ μηχανισμοῦ εἶναι ἀναπόφευκτα τά λάθη. Μήπως ὅμως δέν ἔκαναν λάθη οἱ ἀγρότες, ὅταν ἀπελευθερώνονταν ἀπό τό καθεστώς τῆς δουλοπαροικίας καί ἄρχιζαν νά διαχειρίζονται μόνοι τους τίς ὑποθέσεις τους; Μήπως μπορεῖ νά ὑπάρξει ἄλλος δρόμος, γιά νά μάθει ὁ λαός νά αὐτοδιοικεῖται, νά ἀποφεύγει τά λάθη, ἐκτός ἀπό τό δρόμο τῆς πράξης; Ἐκτός ἀπό τό ἄμεσο πέρασμα σέ μιά ἀληθινά λαϊκή αὐτοδιοίκηση; Τώρα τό κυριότερο εἶναι νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τήν ἀστική ἐκείνη διανοουμενίστικη προκατάληψη, ὅτι τάχα τό κράτος μποροῦν νά τό διοικοῦν μόνο εἰδικοί δημόσιοι ὑπάλληλοι, πού λόγω τῆς ὅλης κοινωνικῆς τους θέσης ἐξαρτῶνται πέρα γιά πέρα ἀπό τό κεφάλαιο. Τό κυριότερο εἶναι νά μπεῖ τέρμα στήν κατάσταση αὐτή, ὅπου οἱ ἀστοί, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι καί οἱ «σοσιαλιστές» ὑπουργοί προσπαθοῦν νά κυβερνήσουν ὅπως παλιά, ὅμως δέν μποροῦν νά κυβερνήσουν κι' ὕστερα ἀπό εφτά μῆνες ἔχουν ἀγροτική ἐξέγερση σέ μιά ἀγροτική χώρα!! Τό κυριότερο εἶναι νά ἐμπνεύσουμε στούς

καταπιεζόμενους καί στούς ἐργαζόμενους ἐμπιστοσύνη στίς δυνάμεις τους, νά τούς δείξουμε στήν πράξη ὅτι μποροῦν καί πρέπει νά ἀναλάβουν οἱ ἴδιοι τή *δίκαιη*, αὐστηρότατα ρυθμισμένη, ὀργανωμένη κατανομή τοῦ ψωμιοῦ, ὅλων τῶν τροφίμων, τοῦ γάλατος, τοῦ ρουχισμοῦ, τῶν σπιτιῶν κτλ. *πρός τό συμφέρον τῆς φτωχολογιᾶς*. Ἔξω ἀπ'αὐτό *δέν ὑπάρχει* γιά τή Ρωσία σωτηρία ἀπό τήν οἰκονομική καταστροφή καί τόν ἀφανισμό, ἐνῶ ἀντίθετα ἕνα εὐσυνείδητο, θαρραλέο, καθολικό πέρασμα τοῦ ἔργου τῆς διακυβέρνησης στά χέρια τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων θά προκαλέσει μέσα στίς μάζες ἕνα τέτιο πρωτοφανή στήν ἱστορία ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό, θά πολλαπλασιάσει τόσο πολύ τίς λαϊκές δυνάμεις στόν ἀγώνα ἐνάντια στίς συμφορές, ὥστε πολλά ἀπό αὐτά πού φαίνονται ἀκατόρθωτα γιά τίς περιορισμένες, παλιές, γραφειοκρατικές δυνάμεις μας, θά γίνουν πραγματοποιήσιμα γιά τίς δυνάμεις μιᾶς μάζας ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, *πού ἀρχίζει νά ἐργάζεται γιά τόν ἑαυτό της* καί ὄχι γιά τόν καπιταλιστή, ὄχι γιά τό ἀρχοντόπαιδο, ὄχι γιά τό δημόσιο ὑπάλληλο, ὄχι κάτω ἀπό τή φοβέρα τοῦ βούρδουλα.

* *
*

Στό πρόβλημα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ὑπάγεται ἐπίσης καί τό ζήτημα τοῦ συγκεντρωτισμοῦ, πού ἀνακίνησε ἐξαιρετικά δραστήρια, μά καί ἐξαιρετικά ἄστοχα ὁ σ. Μπαζάροφ στό φύλ. ἀρ. 138 τῆς «Νόβαγια Ζίζν» τῆς 27 τοῦ Σεπτέμβρη, στό ἄρθρο: «Οἱ μπολσεβίκοι καί τό πρόβλημα τῆς ἐξουσίας».

Ὁ σ. Μπαζάροφ κάνει τόν ἑξῆς συλλογισμό: «Τά Σοβιέτ δέν ἀποτελοῦν μηχανισμό προσαρμοσμένο σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς κρατικῆς ζωῆς», γιατί ἡ ἑφτάμηνη πείρα ἀπόδειξε, λέει, καί «δεκάδες καί ἑκατοντάδες αὐθεντικά στοιχεῖα πού ὑπάρχουν στό Οἰκονομικό τμῆμα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης» ἐπιβεβαίωσαν ὅτι, παρ'ὅλο πού τά Σοβιέτ σέ πολλά μέρη εἶχαν οὐσιαστικά «ἀπόλυτη ἐξουσία», «δέν μπόρεσαν νά πετύχουν στόν τομέα τῆς πάλης ἐνάντια στήν οἰκονομική καταστροφή κάπως ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα». Χρειάζεται ἕνας μηχανισμός «χωρισμένος κατά κλάδους παραγωγῆς, αὐστηρά συγκεντροποιημένος στά πλαίσια κάθε τομέα καί ὑποταγμένος σ'ἕνα ἑνιαῖο παγκρατικό κέντρο». Ὅπως βλέπετε, «δέν πρόκειται γιά ἀντικατάσταση τοῦ παλιοῦ μηχανισμοῦ, ἀλλά μόνο γιά μεταρύθμισή του... ὅσο κι'ἄν οἱ μπολσεβίκοι κοροϊδεύουν τούς ἀνθρώπους πού προτείνουν κάποιο σχέδιο...»

῞Ολοι αὐτοί οἱ συλλογισμοί τοῦ σύντροφου Μπαζάροφ εἶναι ἁπλῶς καί μόνο καταπληκτικά ἀνίσχυροι, εἶναι ἀντίγραφα τῶν συλλογισμῶν τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀντανάκλαση τῆς ταξικῆς της ἄποψης!

Πραγματικά, τό νά λέει κανείς πώς τάχα τά Σοβιέτ εἶχαν κάπου στή Ρωσία, ἔστω καί γιά ἕνα διάστημα, «ἀπόλυτη ἐξουσία» εἶναι ἁπλούστατα γελοῖο (ἄν δέν εἶναι ἐπανάληψη τῆς ταξικά ἰδιοτελοῦς ψευτιᾶς τῶν καπιταλιστῶν). ῾Η ἀπόλυτη ἐξουσία προϋποθέτει ἐξουσία πάνω σέ ὅλη τή γῆ, πάνω σέ ὅλες τίς τράπεζες, πάνω σέ ὅλες τίς φάμπρικες· ἕνας ἄνθρωπος πού κάπως ξέρει τήν πείρα τῆς ἱστορίας καί τά δεδομένα τῆς ἐπιστήμης γιά τή σχέση τῆς πολιτικῆς μέ τήν οἰκονομία, δέν θά μποροῦσε «νά ξεχάσει» τό «μικρό» αὐτό περιστατικό.

῾Η ἀπατηλή μέθοδος τῆς ἀστικῆς τάξης συνίσταται στό ὅτι ἡ τάξη αὐτή, *χωρίς* νά δίνει τήν ἐξουσία στά Σοβιέτ, ἐνῶ *σαμποτάρει* κάθε σοβαρή ἐνέργειά τους, ἐνῶ διατηρεῖ τήν κυβέρνηση στά χέρια της, ἐνῶ διατηρεῖ τήν ἐξουσία πάνω στή γῆ καί τίς τράπεζες κτλ., φορτώνει τίς εὐθύνες γιά τό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα στά Σοβιέτ!! Σ᾽αὐτό ἀκριβῶς συνίσταται ὅλη ἡ θλιβερή πείρα τοῦ συνασπισμοῦ.

Τά Σοβιέτ ποτέ δέν εἶχαν ἀπόλυτη ἐξουσία καί τά μέτρα πού ἔπαιρναν δέν μποροῦσαν νά φέρουν τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό πρόσκαιρη ἀνακούφιση καί ἔνταση τῆς σύγχυσης.

῞Οταν προσπαθοῦν νά ἀποδείξουν τήν ἀναγκαιότητα τοῦ συγκεντρωτισμοῦ στούς μπολσεβίκους, πού εἶναι ἀπό πεποίθηση συγκεντρωτιστές καί ὡς πρός τό πρόγραμμα καί ὡς πρός τήν τακτική ὁλόκληρου τοῦ Κόμματός τους, εἶναι στ᾽ἀλήθεια σάν νά παραβιάζουν ἀνοιχτές πόρτες. ῎Αν οἱ συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» ἀσχολοῦνται μέ μιά τέτια χωρίς περιεχόμενο δουλιά, τό κάνουν μόνο ἐπειδή δέν ἔχουν καθόλου καταλάβει τό νόημα καί τή σημασία τῆς εἰρωνικῆς στάσης μας ἀπέναντι στήν «παγκρατική» ἄποψή τους. Καί δέν τό κατάλαβαν αὐτό οἱ ὀπαδοί τῆς «Νόβαγια Ζίζν» γιά τό λόγο ὅτι ἀναγνωρίζουν τή διδασκαλία τῆς ταξικῆς πάλης μόνο μέ τά *χείλη* καί ὄχι μέ τό μυαλό. ᾽Επαναλαβαίνοντας ἀποστηθισμένες φράσεις γιά τήν ταξική πάλη, ξεπέφτουν κάθε στιγμή στήν κωμική θεωρητικά καί ἀντιδραστική πρακτικά «ὑπερταξική ἄποψη», ἀποκαλώντας αὐτή τή δουλοπρέπεια ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη «παγκρατικό» σχέδιο.

Τό κράτος, καλοί μου ἄνθρωποι, εἶναι ἔννοια ταξική. Τό κράτος εἶναι ὄργανο ἤ μηχανή βίας μιᾶς τάξης πάνω σέ ἄλλη. ῞Οσον καιρό τό κράτος εἶναι μηχανή βίας τῆς ἀστικῆς τάξης

πάνω στό προλεταριάτο, σύνθημα τοῦ προλεταριάτου δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά μόνο ἕνα: *γκρέμισμα* τοῦ κράτους αὐτοῦ. Ὅταν ὅμως τό κράτος θά γίνει προλεταριακό, ὅταν θά γίνει μηχανή βίας τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν ἀστική τάξη, τότε θά εἴμαστε ἀπόλυτα καί ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ τῆς σταθερῆς ἐξουσίας καί ὑπέρ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ.

Γιά νά μιλήσουμε πιό ἁπλά: δέν εἰρωνευόμαστε τά «σχέδια», ἀλλά τούς Μπαζάροφ καί Σία πού δέν καταλαβαίνουν ὅτι, ἀρνούμενοι τόν «ἐργατικό ἔλεγχο», ἀρνούμενοι τή «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου», *ὑποστηρίζουν* τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης. Μέση ὁδός δέν ὑπάρχει, ἡ μέση ὁδός εἶναι κούφιο ὄνειρο τοῦ μικροαστοῦ δημοκράτη.

Κανένα κέντρο καί κανένας μπολσεβίκος δέν τάχθηκε ἐνάντια στό *συγκεντρωτισμό* τῶν Σοβιέτ, ἐνάντια στήν ἑνοποίησή τους. Κανένας μας δέν ἔχει ἀντίρρηση γιά τίς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές κατά κλάδους παραγωγῆς καί γιά τή συγκεντροποίησή τους. Ὁ Μπαζάροφ *δέν* χτυπάει στό στόχο.

Εἰρωνευόμαστε, εἰρωνευόμασταν καί θά εἰρωνευόμαστε ὄχι τό «συγκεντρωτισμό» καί ὄχι τά «σχέδια», ἀλλά τό *ρεφορμισμό.* Γιατί ὕστερα ἀπό τήν πείρα τοῦ συνασπισμοῦ ὁ ρεφορμισμός σας εἶναι δυό φορές πιό γελοῖος. Καί τό νά λέει κανείς: «ὄχι ἀντικατάσταση τοῦ μηχανισμοῦ, ἀλλά μεταρύθμιση», σημαίνει ὅτι εἶναι ρεφορμιστής, σημαίνει πώς γίνεται ὄχι ἐπαναστάτης, ἀλλά ρεφορμιστής δημοκράτης. Ὁ ρεφορμισμός δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά παραχωρήσεις τῆς ἰθύνουσας τάξης καί *ὄχι* ἀνατροπή της, παραχωρήσεις τῆς ἰθύνουσας τάξης, πού ταυτόχρονα διατηρεῖ τήν ἐξουσία *στά χέρια της.*

Αὐτό ἀκριβῶς τό πράγμα δοκιμάστηκε στό διάστημα τῶν ἕξι μηνῶν συνασπισμοῦ.

Αὐτό ἀκριβῶς τό πράγμα εἰρωνευόμαστε. Ὁ Μπαζάροφ, χωρίς νά ἐμβαθύνει στή διδασκαλία τῆς ταξικῆς πάλης, ἀφήνει νά παγιδευτεῖ ἀπό τήν ἀστική τάξη πού ψάλλει ἐν χορῷ: «Μάλιστα, αὐτό εἶναι, ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἐνάντια στίς μεταρυθμίσεις, εἴμαστε ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν στόν παγκρατικό ἔλεγχο, συμφωνοῦμε ἀπόλυτα» καί ὁ καλός Μπαζάροφ παίζει *ἀντικειμενικά* τό ρόλο τοῦ φερέφωνου τῶν καπιταλιστῶν.

Ἔτσι γινόταν πάντα κι᾿ἔτσι θά γίνεται πάντα μέ τούς ἀνθρώπους πού μέσα σέ συνθῆκες ὀξυμένης ταξικῆς πάλης προσπαθοῦν νά ἀκολουθήσουν τή «μέση» ὁδό. Κι᾿ἀκριβῶς ἐπειδή οἱ συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» δέν εἶναι σέ θέση νά καταλάβουν τήν ταξική πάλη, ἡ πολιτική τους ἀποτελεῖ μιά τέτια

γελοία, αἰώνια ταλάντευση ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο.

Καταπιαστεῖτε λοιπόν μέ τά «σχέδια», ἀγαπητοί πολίτες, αὐτό δέν εἶναι πολιτική, δέν εἶναι ὑπόθεση τῆς ταξικῆς πάλης, ἐδῶ μπορεῖτε νά προσφέρετε ὄφελος στό λαό. Στήν ἐφημερίδα σας ἔχετε ἕνα σωρό οἰκονομολόγους. Συνδεθεῖτε μέ τούς μηχανικούς κτλ., πού δέχονται νά δουλέψουν γιά τή ρύθμιση τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς, ἀφιερῶστε ἕνα παράρτημα τοῦ μεγάλου «μηχανισμοῦ» σας (τῆς ἐφημερίδας) στήν πρακτική ἐπεξεργασία τῶν συγκεκριμένων στοιχείων γιά τήν παραγωγή καί κατανομή τῶν προϊόντων στή Ρωσία, γιά τίς τράπεζες καί τά συνδικάτα κτλ. κτλ. — νά πῶς θά προσφέρετε ὄφελος στό λαό, νά πῶς τό γεγονός ὅτι κάθεστε ἀνάμεσα σέ δυό καρέκλες δέν θά ἀποβεῖ τόσο ἐπιζήμιο, νά ποιά δουλιά γιά τά «σχέδια» δέν θά προκαλέσει τήν εἰρωνεία, ἀλλά τήν εὐγνωμοσύνη τῶν ἐργατῶν.

Τό προλεταριάτο ὅταν νικήσει θά κάνει τό ἑξῆς: θά βάλει τούς οἰκονομολόγους, τούς μηχανικούς, τούς γεωπόνους κτλ. νά καταρτίζουν *κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο* τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων «σχέδιο», νά τό ἐλέγχουν, νά ἀναζητοῦν τρόπους γιά νά ἐξοικονομεῖται δουλιά μέ τή συγκεντροποίηση, νά ἀναζητοῦν μέτρα καί τρόπους γιά ἕναν πιό ἁπλό, φτηνό, κατάλληλο καί καθολικό ἔλεγχο. Γι'αὐτό τό πράγμα θά πληρώνουμε καλούς μισθούς στούς οἰκονομολόγους, στούς στατιστικούς, στούς τεχνικούς, ὅμως... ὅμως θά τούς ἀφήσουμε νηστικούς, ἄν δέν ἐκτελοῦν τή δουλιά αὐτή εὐσυνείδητα καί ὁλοκληρωτικά *πρός τό συμφέρον τῶν ἐργαζομένων.*

Εἴμαστε ὑπέρ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ καί ὑπέρ τοῦ «σχεδίου», ὅμως ὑπέρ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ καί ὑπέρ τοῦ σχεδίου τοῦ *προλεταριακοῦ* κράτους, τῆς προλεταριακῆς ρύθμισης τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς πρός τό συμφέρον τῶν φτωχῶν, τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ἐκμεταλλευομένων, *ἐνάντια* στούς ἐκμεταλλευτές. Εἴμαστε σύμφωνοι νά λέμε «παγκρατικό» μόνο ὅ,τι τσακίζει τήν ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, ὅ,τι δίνει ὅλη τήν ἐξουσία στήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, δηλ. στούς προλετάριους καί μισοπρολετάριους, στούς ἐργάτες καί στούς φτωχούς ἀγρότες.

* *
*

Τό πέμπτο ἐπιχείρημα εἶναι ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν θά κρατήσουν τήν ἐξουσία, γιατί «ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά περίπλοκη...».

Τί σοφοί ἄνθρωποι! Εἶναι ἴσως πρόθυμοι νά τά ταιριάξουν μέ τήν ἐπανάσταση, ἀρκεῖ νά μήν ὑπάρχει αὐτή ἡ «ἐξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση».

Τέτιες ἐπαναστάσεις δέν ὑπάρχουν καί οἱ ἀναστεναγμοί γιά μιά τέτια ἐπανάσταση δέν εἶναι παρά ἀντιδραστικοί θρῆνοι ἀστοῦ διανοούμενου. 'Ακόμη κι'ἄν ἡ ἐπανάσταση ἔχει ἀρχίσει μέσα σέ μιά κατάσταση πού δέν φαίνεται καί τόσο περίπλοκη, ἡ ἴδια ἡ ἐπανάσταση στήν ἐξέλιξή της δημιουργεῖ *πάντα ἐξαιρετικά* περίπλοκη κατάσταση. Γιατί ἡ ἐπανάσταση, ἡ πραγματική, ἡ ριζική, ἡ «λαϊκή», σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Μάρξ[104], ἐπανάσταση εἶναι ἕνα ἀφάνταστα περίπλοκο καί βασανιστικό προτσές ἀπονέκρωσης τοῦ παλιοῦ καί γέννησης ἑνός νέου κοινωνικοῦ συστήματος, νέου τρόπου ζωῆς δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. 'Επανάσταση εἶναι ἡ πιό ἔντονη, λυσσαλέα, ἀπεγνωσμένη ταξική πάλη καί ἐμφύλιος πόλεμος. Καμιά μεγάλη ἐπανάσταση στήν ἱστορία δέν ἔγινε χωρίς ἐμφύλιο πόλεμο. Καί μόνο ἄνθρωποι κλεισμένοι στό καβούκι τους μποροῦν νά πιστέψουν πώς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι νοητός χωρίς μιά «ἐξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση».

Ἄν δέν ὑπῆρχε μιά ἐξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση, δέν θά ὑπῆρχε καί ἐπανάσταση. Ὅποιος φοβᾶται τούς λύκους, ἄς μήν πηγαίνει στό δάσος.

Δέν ἔχουμε τί νά ἀναλύσουμε ἀπό τό πέμπτο ἐπιχείρημα, γιατί δέν περιέχει καμιά οὔτε οἰκονομική, οὔτε πολιτική, οὔτε γενικά ὁποιαδήποτε ἄλλη σκέψη. Περιέχει μόνο τούς ἀναστεναγμούς τῶν ἀνθρώπων πού ἔνιωσαν θλίψη καί τρόμο ἀπό τήν ἐπανάσταση. Γιά νά χαρακτηρίσω αὐτούς τούς ἀναστεναγμούς, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά ἀναφέρω δυό σύντομες περιπτώσεις ἀπό προσωπικές μου ἀναμνήσεις.

Λίγο πρίν ἀπό τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη εἶχα μιά συζήτηση μ'ἕναν πλούσιο μηχανικό. Ὁ μηχανικός αὐτός ἦταν κάποτε ἐπαναστάτης, ἦταν μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ καί μάλιστα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Τώρα τόν ἐξουσιάζει μόνο ὁ τρόμος, μόνο ἡ ὀργή ἐνάντια στούς ξεσηκωμένους καί ἀμετάπειστους ἐργάτες. Ἄν ἦταν τουλάχιστο σάν τούς γερμανούς ἐργάτες—λέει (πρόκειται γιά ἄνθρωπο μορφωμένο, ἔκανε καί στό ἐξωτερικό)—καταλαβαίνω, βέβαια, γενικά ὅτι ἡ κοινωνική ἐπανάσταση εἶναι ἀναπόφευκτη, ὅμως στή χώρα μας, μέ τήν πτώση τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργατῶν πού ἔφερε ὁ πόλεμος... αὐτό δέν εἶναι ἐπανάσταση, εἶναι βάραθρο.

Εἶναι πρόθυμος νά ἀναγνωρίσει τήν κοινωνική ἐπανάσταση,

ἄν ἡ ἱστορία ὁδηγοῦσε σ'αὐτή τόσο εἰρηνικά, ἥσυχα, ὁμαλά καί κανονικά, ὅπως φτάνει στό σταθμό ἡ γερμανική ταχεία ἁμαξοστοιχία. Ἕνας ἐπιβλητικός ὁδηγός ἀνοίγει τήν πόρτα τοῦ βαγονιοῦ καί ἀναγγέλλει: «στάση κοινωνική ἐπανάσταση. Alle aussteigen (ὅλοι νά κατέβουν)!». Ἄν εἶναι ἔτσι, γιατί ἀπό μηχανικός τῶν διαφόρων Τίτ Τίτιτς νά μή γίνει μηχανικός τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἔχει δεῖ ἀπεργίες. Ξέρει τί θύελλα παθῶν προκαλεῖ πάντα, ἀκόμη καί στήν πιό εἰρηνική περίοδο, ἡ πιό συνηθισμένη ἀπεργία. Καταλαβαίνει, ἀσφαλῶς, πόσα ἑκατομμύρια φορές πιό ἰσχυρή πρέπει νά εἶναι ἡ θύελλα αὐτή, ὅταν ἡ ταξική πάλη ξεσηκώνει *ὅλο* τόν ἐργαζόμενο κόσμο μιᾶς τεράστιας χώρας, ὅταν ὁ πόλεμος καί ἡ ἐκμετάλλευση ἔχουν φέρει σχεδόν σέ ἀπόγνωση ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, πού αἰῶνες τούς βασάνιζαν οἱ τσιφλικάδες, δεκαετίες τούς λήστευαν καί τούς καταπίεζαν οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσαρικοί δημόσιοι ὑπάλληλοι. Τά καταλαβαίνει ὅλα αὐτά «θεωρητικά», τά ἀναγνωρίζει ὅλα αὐτά μόνο μέ τά *χείλη*, εἶναι ἁπλούστατα τρομοκρατημένος ἀπό τήν «ἐξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση».

Ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη, λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς προσοχῆς καί φροντίδας μέ τήν ὁποία μέ τίμησε ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι, ἀναγκάστηκα νά περάσω στήν παρανομία. Φυσικά, τόν ὑποφαινόμενο τόν ἔκρυβε ἕνας ἐργάτης. Σέ ἕνα ἀπόμερο ἐργατικό προάστιο τῆς Πετρούπολης, στό μικρό ἐργατικό σπίτι βάζουν νά φᾶνε. Ἡ νοικοκυρά φέρνει τό ψωμί. Ὁ νοικοκύρης λέει: «Γιά δές τί ὡραῖο ψωμί. «Αὐτοί» τώρα σίγουρα δέν τολμοῦν νά δόσουν ἄσχημο ψωμί. Κι'ἐμεῖς εἴχαμε σχεδόν ξεχάσει ἀκόμη καί τή σκέψη πώς μπορεῖ νά δόσουν καλό ψωμί στήν Πετρούπολη».

Ἔμεινα κατάπληκτος ἀπ'αὐτή τήν ταξική ἐκτίμηση τῶν γεγονότων τοῦ Ἰούλη. Ἡ σκέψη μου στριφογύριζε γύρω ἀπό τήν πολιτική σημασία τοῦ γεγονότος, ζύγιζε τό ρόλο του στή γενική πορεία τῶν γεγονότων, ἐρευνοῦσε ἀπό ποιά κατάσταση ξεκίνησε αὐτό τό ζίγκ-ζάγκ τῆς ἱστορίας καί ποιά κατάσταση θά δημιουργήσει, πῶς πρέπει νά ἀλλάξουμε τά συνθήματά μας καί τόν κομματικό μηχανισμό μας γιά νά τόν προσαρμόσουμε στήν κατάσταση πού ἔχει ἀλλάξει. Γιά τό ψωμί, σάν ἄνθρωπος πού δέν ἔνιωσα ἔλλειψη, δέν σκέφτηκα. Γιά μένα τό ψωμί ἦταν κάτι τό αὐτονόητο, κάτι σάν δευτερεῦον προϊόν τῆς συγγραφικῆς μου δουλιᾶς. Στή βάση τῶν βάσεων, στήν ταξική πάλη γιά τό ψωμί, ἡ σκέψη φτάνει μέσω τῆς πολιτικῆς ἀνάλυσης, περ-

νώντας μέσα ἀπό ἕνα ἐξαιρετικά περίπλοκο καί μπερδεμένο δρόμο.

῾Ο ἐκπρόσωπος ὅμως τῆς καταπιεζόμενης τάξης, παρόλο πού ἀνήκει στούς καλοπληρωμένους ἐργάτες καί ἔχει ὑψηλό διανοητικό ἐπίπεδο, πιάνει τόν ταῦρο κατευθείαν ἀπό τά κέρατα μέ τή θαυμαστή ἐκείνη ἁπλότητα καί εὐθύτητα, μέ τή σταθερή ἐκείνη ἀποφασιστικότητα, βλέποντας τά πράγματα μέ τήν καταπληκτική ἐκείνη διαύγεια σκέψης, ἀπό τήν ὁποία οἱ διανοούμενοι, σάν κι᾽ἐμᾶς, ἀπέχουν ὅσο καί ἀπό τ᾽ἄστρα τ᾽οὐρανοῦ. ῞Ολος ὁ κόσμος χωρίζεται σέ δυό στρατόπεδα: «ἐμεῖς», οἱ ἐργαζόμενοι, καί «αὐτοί», οἱ ἐκμεταλλευτές. Οὔτε ἴχνος σύγχυσης γύρω ἀπ᾽αὐτά πού ἔγιναν: ἦταν μιά ἀπό τίς μάχες στό μακρόχρονο ἀγώνα τῆς ἐργασίας μέ τό κεφάλαιο. Γάμος χωρίς σφαχτό δέν γίνεται.

«Τί βασανιστικό πράγμα εἶναι αὐτή ἡ «ἐξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση» τῆς ἐπανάστασης», ἔτσι σκέπτεται καί αἰσθάνεται ὁ ἀστός διανοούμενος.

««Τούς» σφίξαμε λιγάκι τά λουριά, «αὐτοί» δέν τολμοῦν νά ἀσχημονοῦν ὅπως πρῶτα. Θά τά σφίξουμε κι᾽ἄλλο—καί θά τούς πετάξουμε ἐντελῶς»—ἔτσι σκέπτεται καί αἰσθάνεται ὁ ἐργάτης.

*   *
*

῞Εκτο καί τελευταῖο ἐπιχείρημα: τό προλεταριάτο «δέν θά εἶναι σέ θέση νά ἀντισταθεῖ σέ ὅλη τήν πίεση τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, πού θά σαρώσει ὄχι μόνο τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, μά ἀκόμη κι᾽ὅλη τήν ἐπανάσταση».

Μή φοβερίζετε, κύριοι, δέν θά μᾶς τρομάξετε. Εἴδαμε αὐτές τίς ἐχθρικές δυνάμεις καί τήν πίεσή τους μέ τήν εὐκαιρία τοῦ κορνιλοφισμοῦ (ἀπό τόν ὁποῖο δέν διαφέρει καθόλου ὁ κερενσκισμός). Εἶδαν ὅλοι καί ὁ λαός θυμᾶται πῶς σάρωσε τό προλεταριάτο καί ἡ φτωχή ἀγροτιά τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ καί σέ τί ἐλεεινή καί τρισάθλια κατάσταση βρέθηκαν οἱ ὀπαδοί τῆς ἀστικῆς τάξης καί οἱ ὀλιγάριθμοι ἐκπρόσωποι τῶν ἰδιαίτερα εὔπορων καί ἰδιαίτερα «ἐχθρικῶν» πρός τήν ἐπανάσταση τοπικῶν στρωμάτων τῶν μικρογαιοκτημόνων. ῾Η «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 30 τοῦ Σεπτέμβρη, προσπαθώντας νά πείσει τούς ἐργάτες ὅτι πρέπει «νά ὑπομείνουν» τόν κερενσκισμό (δηλαδή τόν κορνιλοφισμό) καί τή νόθα τσερετελική-μπουλιγκινική Δούμα ὥσπου νά συνέλθει ἡ Συντακτική Συνέλευση (πού τή

συγκαλοῦν, παίρνοντας «στρατιωτικά μέτρα» ἐνάντια στήν ἐξεγερμένη ἀγροτιά!), ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» ἐπαναλαβαίνει, τρελλή ἀπό τή χαρά της, τό ἕκτο ἀκριβῶς ἐπιχείρημα τῆς «Νόβαγια Ζίζν» καί ξελαρυγγίζεται νά φωνάζει: «ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι σέ καμιά περίπτωση δέν θά ὑποταχθεῖ» (στήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, στήν ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού ἡ «Ντιέλο Ναρόντα», γιά νά μή μείνει πίσω ἀπό τούς πογκρομιστές καί τούς ἀντισημίτες, τούς μοναρχικούς καί τούς καντέτους, τήν ὀνομάζει ἐξουσία «τοῦ Τρότσκι καί τοῦ Λένιν»: νά ποιές μεθόδους καταντοῦν νά χρησιμοποιοῦν οἱ ἐσέροι!!).

Ὡστόσο οὔτε ἡ «Νόβαγια Ζίζν», οὔτε ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» δέν θά κατορθώσουν νά φοβίσουν τούς συνειδητούς ἐργάτες. «Ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι—λέτε—«σέ καμιά περίπτωση δέν θά ὑποταχθεῖ», δηλαδή, γιά νά μιλήσουμε πιό ἁπλά, πιό σταράτα, πιό ξεκάθαρα, θά ἐπαναλάβει τό πείραμα τοῦ Κορνίλοφ. Καί οἱ κύριοι ἀπό τή «Ντιέλο Ναρόντα» τολμοῦν νά λέν πώς αὐτό θά εἶναι τάχα «ἐμφύλιος πόλεμος», πώς αὐτό ἀνοίγει τάχα «τρομερές προοπτικές»!

Ὄχι, κύριοι, δέν θά ἐξαπατήσετε τούς ἐργάτες. Δέν θά εἶναι αὐτό ἐμφύλιος πόλεμος, ἀλλά πραξικόπημα μιᾶς χούφτας κορνιλοφικῶν χωρίς τήν παραμικρή ἐλπίδα ἐπιτυχίας: ἤ θέλουν «νά μήν ὑποταχθοῦν» στό λαό καί νά τόν προκαλέσουν, σώνει καί καλά, νά ἐπαναλάβει σέ πλατιά κλίμακα αὐτό πού ἔγινε στό Βίμποργκ μέ τούς κορνιλοφικούς· *ἄν* οἱ ἐσέροι τό *ἐπιθυμοῦν* αὐτό, ἄν ὁ Κέρενσκι, μέλος τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, τό ἐπιθυμεῖ αὐτό, μπορεῖ νά ἐξερεθίσει τό λαό μέχρι μανίας. Μ'αὐτό ὅμως δέν μπορεῖτε, κύριοι, νά τρομάξετε τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες.

Τί ἀπίστευτη ξετσιπωσιά: σκάρωσαν μιά καινούργια μπουλιγκινική Δούμα, ἐξασφάλισαν μέ διάφορες καλπιές τή βοήθεια τῶν ἀντιδραστικῶν μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν, τῶν κουλάκων τοῦ χωριοῦ, σ'αὐτούς πρόσθεσαν τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες (τά λεγόμενα στοιχεῖα μέ ἐκλογικά προνόμια) καί θέλουν μέ τή σπεῖρα αὐτή τῶν κορνιλοφικῶν *νά τορπιλίσουν τή θέληση τοῦ λαοῦ*, τή θέληση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Σέ μιά ἀγροτική χώρα ἔφεραν τά πράγματα σέ σημεῖο νά ξεχύνεται παντοῦ ἡ ἀγροτική ἐξέγερση σάν πλατύ ποτάμι! Σκεφθεῖτε το μόνο: σέ μιά ρεπουμπλικανική δημοκρατία μέ 80% ἀγροτικό πληθυσμό νά φέρουν τούς ἀγρότες σέ σημεῖο νά ἐξεγερθοῦν... Ἡ ἴδια ἡ «Ντιέλο Ναρόντα», ἐφημερίδα τοῦ Τσερνόφ, ὀργάνου τοῦ Κόμματος τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστα-

τῶν», πού στίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη εἶχε τήν ἀδιαντροπιά νά συμβουλεύει τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες «νά ὑπομένουν», ἀναγκάστηκε νά ὁμολογήσει στό κύριο ἄρθρο τῆς 29 τοῦ Σεπτέμβρη:

«Μέχρι σήμερα δέν ἔγινε *σχεδόν τίποτε* γιά τήν ἐξάλειψη τῶν σχέσεων *ὑποδούλωσης*, πού ἐξακολουθοῦν ἀκόμη *νά κυριαρχοῦν* στό χωριό τῆς κεντρικῆς ἀκριβῶς Ρωσίας».

Ἡ ἴδια ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» στό ἴδιο κύριο ἄρθρο τῆς 29 τοῦ Σεπτέμβρη λέει πώς τά «τερτίπια τοῦ Στολίπιν εἶναι ἀκόμη πολύ αἰσθητά» στίς μεθόδους τῶν «ἐπαναστατῶν ὑπουργῶν», δηλαδή μ ἄλλα λόγια, γιά νά μιλήσουμε πιό σταράτα καί πιό ἁπλά, ἀποκαλεῖ τόν Κέρενσκι, τόν Νικίτιν, τόν Κίσκιν καί Σία *στολιπινικούς*.

Οἱ «στολιπινικοί» Κέρενσκι καί Σία ἔσπρωξαν τούς ἀγρότες ὥς τήν ἐξέγερση, παίρνουν τώρα «στρατιωτικά μέτρα» ἐνάντια στούς ἀγρότες, προσπαθοῦν νά παρηγορήσουν τό λαό μέ τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης (ἄν καί ὁ Κέρενσκι καί ὁ Τσερετέλι *ἐξαπάτησαν* κιόλας μιά φορά τό λαό, ἀναγγέλλοντας ἐπίσημα στίς 8 τοῦ Ἰούλη ὅτι ἡ Συντακτική Συνέλευση θά συνέλθει στήν καθορισμένη ἡμερομηνία, στίς 17 τοῦ Σεπτέμβρη καί ὕστερα *ἀθέτησαν τό λόγο τους* καί ἀνάβαλαν τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, παρά τίς συμβουλές ἀκόμη καί τοῦ *μενσεβίκου Ντάν*, ἀνάβαλαν τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ὄχι γιά τά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη, ὅπως ἤθελε ἡ τοτινή μενσεβίκικη Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, ἀλλά γιά τά τέλη τοῦ Νοέμβρη). Οἱ «στολιπινικοί» Κέρενσκι καί Σία προσπαθοῦν νά παρηγορήσουν τό λαό μέ μιά ἐπικείμενη σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, λές καί εἶναι δυνατό νά πιστέψει ὁ λαός αὐτούς πού τόν ξεγέλασαν μιά φορά πάνω στό ἴδιο ζήτημα, λές καί εἶναι δυνατό νά πιστέψει ὁ λαός ὅτι μπορεῖ νά συγκαλέσει *κανονική* Συντακτική Συνέλευση μιά κυβέρνηση πού παίρνει *στρατιωτικά μέτρα* σέ ἀπόκεντρα χωριά, δηλαδή μιά κυβέρνηση πού εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι *συγκαλύπτει* τίς αὐθαίρετες συλλήψεις τῶν συνειδητῶν ἀγροτῶν καί τή *νοθεία* τῶν ἐκλογῶν.

Νά φέρουν τούς ἀγρότες σέ σημεῖο νά ἐξεγερθοῦν καί νά ἔχουν τήν ἀδιαντροπιά νά τούς λένε: «νά ὑπομείνετε», πρέπει νά περιμένετε, νά ἔχετε ἐμπιστοσύνη στήν κυβέρνηση πού καταπνίγει μέ «στρατιωτικά μέτρα» τούς ἐξεγερμένους ἀγρότες!».

Νά φέρουν τά πράγματα ὥς τό θάνατο ἑκατοντάδων χιλιάδων ρώσων στρατιωτῶν μέ τήν ἐπίθεση πού ἔγινε ὕστερα ἀπό τίς 19 τοῦ 'Ιούνη, ὥς τήν παράταση τοῦ πολέμου, ὥς τήν ἐξέγερση τῶν γερμανῶν ναυτῶν πού ρίχνουν τούς διοικητές τους στή θάλασσα, νά φέρουν τά πράγματα μέχρις αὐτοῦ, φλυαρώντας συνεχῶς γιά εἰρήνη καί *μή προτείνοντας* μιά δίκαιη εἰρήνη *σέ ὅλους* τούς ἐμπόλεμους, καί νά ἔχουν τήν ἀδιαντροπιά νά λένε στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες, νά λένε στούς στρατιῶτες, πού σκοτώνονται: «πρέπει νά ὑπομείνετε», ἔχετε ἐμπιστοσύνη στήν κυβέρνηση τοῦ «στολιπινικοῦ» Κέρενσκι, ἔχετε ἐμπιστοσύνη ἀκόμη ἕνα μήνα στούς κορνιλοφικούς στρατηγούς, ἴσως αὐτό τό μήνα στείλουν ἀκόμη μερικές δεκάδες χιλιάδες στρατιῶτες στό σφαγεῖο... «Πρέπει νά ὑπομείνετε».

Καί δέν εἶναι αὐτό ἀδιαντροπιά;;

Ὄχι, κύριοι ἐσέροι, κομματικοί συνάδελφοι τοῦ Κέρενσκι, δέν θά ξεγελάσετε τούς στρατιῶτες!

Οὔτε μιά μέρα, οὔτε μιά *παραπανίσια* ὥρα δέν θά ἀνεχθοῦν τήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες, πού ξέρουν ὅτι ἡ *Σοβιετική* κυβέρνηση θά προτείνει *ἀμέσως* δίκαιη εἰρήνη σέ ὅλους τούς ἐμπόλεμους καί, συνεπῶς, θά ἐπιτύχει *κατά πάσα πιθανότητα* ἄμεση ἀνακωχή καί γρήγορη εἰρήνη.

Οὔτε μιά μέρα, οὔτε μιά *παραπανίσια* ὥρα δέν θά ἀνεχθοῦν οἱ στρατιῶτες τοῦ στρατοῦ μας, πού ἀποτελεῖται ἀπό ἀγρότες, νά παραμείνει στήν ἐξουσία, παρά τή θέληση τῶν Σοβιέτ, ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, πού πνίγει τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν μέ *στρατιωτικά μέτρα.*

Ὄχι, κύριοι ἐσέροι, κομματικοί συνάδελφοι τοῦ Κέρενσκι, δέν θά ἐξαπατήσετε ἄλλη φορά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες.

* *
*

Σχετικά μέ τήν πίεση τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, πού ὅπως βεβαιώνει ἡ θανάσιμα τρομοκρατημένη «Νόβαγια Ζίζν» θά σαρώσει τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὑπάρχει ἀκόμη ἕνα τερατῶδες λογικό καί πολιτικό λάθος πού δέν μποροῦν νά τό δοῦν μόνο ὅσοι ἄφησαν τόν ἑαυτό τους νά τρομοκρατηθεῖ σχεδόν μέχρι παραλογισμοῦ.

Λέτε πώς «ἡ πίεση τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων θά σαρώσει τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου». Πολύ καλά. Εἶστε ὅμως ὅλοι σας οἰκονομολόγοι καί μορφωμένοι ἄνθρωποι, ἀγαπητοί συμπολίτες. Ὅλοι σας ξέρετε ὅτι εἶναι παραλογισμός καί ἀγραμματο-

σύνη νά ἀντιπαραθέτει κανείς τή δημοκρατία στήν ἀστική τάξη, πώς εἶναι τό ἴδιο σάν νά ἀντιπαραθέτει τό πούτι στόν πήχυ. Γιατί ὑπάρχει δημοκρατική ἀστική τάξη καί μή-δημοκρατικά (ἱκανά γιά μιά Βανδέα) στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης.

Οἱ λέξεις «ἐχθρικές δυνάμεις» εἶναι κούφια λόγια. Ταξική ὅμως ἔννοια εἶναι ἡ *ἀστική τάξη* (πού ἔχει μέ τό μέρος της καί τούς τσιφλικάδες).

᾿Αστική τάξη μέ τούς τσιφλικάδες, προλεταριάτο, μικροαστική τάξη, μικρονοικοκυρέοι, καί κατά πρῶτο λόγο ἀγροτιά — νά οἱ τρεῖς βασικές «δυνάμεις» πού χωρίζεται ἡ Ρωσία, ὅπως καί *κάθε* καπιταλιστική χώρα. Νά οἱ τρεῖς βασικές «δυνάμεις» πού ἡ ὕπαρξή τους σέ κάθε καπιταλιστική χώρα (καί στή Ρωσία) ἔχει ἀπό καιρό ἀποδειχτεῖ ὄχι μόνο μέ τήν ἐπιστημονική οἰκονομική ἀνάλυση, μά καί μέ τήν *πολιτική πείρα* ὅλης τῆς νεότερης ἱστορίας *ὅλων* τῶν χωρῶν, μέ τήν πείρα *ὅλων* τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπαναστάσεων, ἀρχίζοντας ἀπό τόν 18ο αἰώνα καί δῶ, μέ τήν πείρα *τῶν δυό* ρωσικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1905 καί τοῦ 1917.

᾿Απειλεῖτε λοιπόν τούς προλετάριους ὅτι ἡ πίεση τῆς ἀστικῆς τάξης θά σαρώσει τήν ἐξουσία τους; Αὐτό καί μόνο αὐτό σημαίνει ἡ ἀπειλή σας, κανένα ἄλλο περιεχόμενο δέν ἔχει.

Πολύ καλά. ῎Αν, λογουχάρη, ἡ ἀστική τάξη μπορεῖ νά σαρώσει τήν ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, τότε δέν μένει τίποτε ἄλλο παρά ὁ «συνασπισμός», δηλαδή ἡ συμμαχία ἤ ἡ συμφωνία τῶν μικροαστῶν μέ τήν ἀστική τάξη. ῎Αλλο τίποτε δέν μπορεῖ κανείς οὔτε νά σκεφθεῖ!!

῾Ο συνασπισμός ὅμως δοκιμάστηκε ἕξι μῆνες, ὁδήγησε στή χρεοκοπία, κι᾿ἐσεῖς οἱ ἴδιοι, πολίτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν», πού εἶστε ἀγαπητοί, μά δέν μπορεῖτε νά σκεφθεῖτε, *π α ρ α ι τ η θ ή κ α τ ε* ἀπό τό συνασπισμό.

Τί βγαίνει λοιπόν;

Τόσο πολύ τά μπερδέψατε, πολίτες ἀπό τή «Νόβαγια Ζίζν», τόσο πολύ ἀφήσατε νά σᾶς τρομοκρατήσουν, πού καί στόν πιό ἁπλό συλλογισμό, *στό μέτρημα ὄχι ὥς τά πέντε, μά οὔτε καί ὥς τά τρία,* δέν μπορεῖτε νά βρεῖτε ἄκρη.

Εἴτε ὅλη ἡ ἐξουσία στήν ἀστική τάξη — αὐτό δέν τό ὑποστηρίζετε πιά ἐδῶ καί ἀρκετό καιρό καί ἡ ἴδια ἡ ἀστική τάξη δέν τολμᾶ οὔτε νύξη νά κάνει γι᾿αὐτό, ξέροντας πώς στίς 20-21 τοῦ ᾿Απρίλη ὁ λαός μέ μιά κίνηση τοῦ ὤμου του ἔχει πετάξει ἀπό τίς πλάτες του μιά τέτια ἐξουσία καί τώρα θά τήν πετάξει τρεῖς φορές πιό ἀποφασιστικά καί πιό ἀμείλικτα. Εἴτε ἡ ἐξουσία στή μικροαστική τάξη, δηλαδή στό συνασπισμό της (συμμαχία,

συμφωνία) μέ τήν ἀστική τάξη, γιατί ἡ μικροαστική τάξη δέν θέλει καί *δέν* μπορεῖ νά πάρει μόνη της καί ἀνεξάρτητα τήν ἐξουσία, ὅπως τό ἀπόδειξε ἡ πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων, ὅπως τό ἀποδείχνει καί ἡ οἰκονομική ἐπιστήμη, πού ἐξηγεῖ πώς μέσα σέ μιά καπιταλιστική χώρα μπορεῖς νά εἶσαι ὑπέρ τοῦ κεφαλαίου, μπορεῖς νά εἶσαι ὑπέρ τῆς ἐργασίας, δέν μπορεῖς ὅμως νά στέκεσαι στή μέση. Μέσα σέ ἕξι μῆνες ὁ συνασπισμός αὐτός δοκίμασε στή Ρωσία δεκάδες μεθόδους καί χρεοκόπησε.

Εἴτε, τέλος, ὅλη ἡ ἐξουσία στούς προλετάριους καί στούς φτωχούς ἀγρότες, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, γιά νά τσακίσει τήν ἀντίστασή της. Αὐτό δέν ἔχει ἀκόμη δοκιμαστεῖ, κι᾿ ἐσεῖς, κύριοι τῆς «Νόβαγια Ζίζν» *ἀποτρέπετε* τό λαό ἀπ᾿ αὐτό, προσπαθώντας νά τόν τρομάξετε μέ τόν τρόμο πού νιώθετε οἱ ἴδιοι μπροστά στήν ἀστική τάξη.

Καμιά τέταρτη λύση δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει οὔτε κατά διάνοια. ῾Επομένως, ἄν ἡ «Νόβαγια Ζίζν» φοβᾶται τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τήν ἀπαρνεῖται γιά τό λόγο ὅτι τάχα ἡ προλεταριακή ἐξουσία μπορεῖ νά ἡττηθεῖ ἀπό τήν ἀστική τάξη, τότε αὐτό ἰσοδυναμεῖ μέ *λαθραία ἐπάνοδο* στή θέση τοῦ *συμβιβασμοῦ* μέ τούς καπιταλιστές!!! Εἶναι φῶς φανάρι ὅτι ὅποιος τρέμει τήν ἀντίσταση, ὅποιος δέν πιστεύει πώς ἡ ἀντίσταση αὐτή μπορεῖ νά τσακιστεῖ, ὅποιος λέει στό λαό: «νά φοβᾶστε τήν ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν, δέν θά μπορέσετε νά τά βγάλετε πέρα μαζί της», αὐτός κηρύσσει *ἔτσι* ξανά τό συμβιβασμό μέ τούς καπιταλιστές.

῾Η «Νόβαγια Ζίζν» μπερδεύτηκε ἐλεεινά καί τρισάθλια, ὅπως μπερδεύτηκαν τώρα ὅλοι οἱ μικροαστοί δημοκράτες, πού βλέπουν τή χρεοκοπία τοῦ συνασπισμοῦ, πού δέν τολμοῦν νά τόν ὑπερασπίσουν ἀπροκάλυπτα, ἐνῶ ταυτόχρονα τούς ἴδιους τούς ὑπερασπίζει ἡ ἀστική τάξη, καί πού φοβοῦνται τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στούς προλετάριους καί στή φτωχή ἀγροτιά.

* *
*

Νά φοβᾶται κανείς τήν ἀντίσταση τῶν καπιταλιστῶν καί ταυτόχρονα νά ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του ἐπαναστάτη, νά θέλει νά συγκαταλέγεται στούς σοσιαλιστές — τί αἶσχος! Τί ἰδεολογική κατάπτωση τοῦ διεφθαρμένου ἀπό τόν ὀπορτουνισμό παγκόσμιου σοσιαλισμοῦ χρειαζόταν γιά *νά μπορέσουν* νά ἀκουστοῦν τέτιες φωνές!

Εἴδαμε ἤδη τή δύναμη τῆς ἀντίστασης τῶν καπιταλιστῶν,

τήν εἶδε ὅλος ὁ λαός, γιατί οἱ καπιταλιστές εἶναι πιό συνειδητοί ἀπό τίς ἄλλες τάξεις καί κατάλαβαν ἀμέσως τή σημασία τῶν Σοβιέτ, ἐντείνανε ἀμέσως *ὅλες τίς δυνάμεις τους* ὥς τά ἀνώτατα ὅρια, κινητοποίησαν τό σύμπαν, χρησιμοποίησαν ὅλα τά θεμιτά καί ἀθέμιτα μέσα, ἔφτασαν σέ πρωτοφανεῖς μεθόδους ἀπάτης καί συκοφαντίας, σέ στρατιωτικές συνωμοσίες, *γιά νά τορπιλίσουν τά Σοβιέτ,* νά τά ἐκμηδενίσουν, νά τά ἐκπορνεύσουν (μέ τή βοήθεια τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων), νά τά μετατρέψουν σέ λέσχες ἄκαρπων συζητήσεων, νά κουράσουν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, κάνοντας μῆνες ὁλόκληρους τήν πιό κούφια φιλολογία καί παίζοντας μέ τήν ἐπανάσταση.

Τή δύναμη ὅμως ἀντίστασης τῶν προλετάριων καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν *δέν τήν εἴδαμε ἀκόμη,* γιατί ἡ δύναμη αὐτή θά ὀρθωθεῖ μέ ὅλο τό ἀνάστημά της μόνο ὅταν ἡ ἐξουσία θά βρίσκεται στά χέρια τοῦ προλεταριάτου, ὅταν δεκάδες ἑκατομμύρια ἄνθρωποι, τσακισμένοι ἀπό τήν ἀνέχεια καί τήν καπιταλιστική σκλαβιά θά δοῦν μέ τήν πείρα τους, *θά νιώσουν* πώς ἡ κρατική ἐξουσία πέρασε στά χέρια τῶν καταπιεζόμενων τάξεων, ὅτι ἡ ἐξουσία βοηθάει τή φτωχολογιά νά πολεμάει τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, *τσακίζει* τήν ἀντίστασή τους. *Μόνο* τότε θά μπορέσουμε νά δοῦμε τί ἀνέπαφες ἀκόμη δυνάμεις ἀντίστασης ἐνάντια στούς καπιταλιστές κρύβονται μέσα στό λαό, μόνο τότε θά ἐκδηλωθεῖ αὐτό πού ὁ Ἔνγκελς ὀνομάζει «λανθάνοντα σοσιαλισμό»[105], μόνο τότε ἐνάντια σέ κάθε *δέκα χιλιάδες* φανερούς ἤ κρυφούς ἐχθρούς τῆς ἐξουσίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού ἐκδηλώνονται μέ δράση ἤ μέ παθητική ἀντίσταση, θά ξεσηκωθοῦν *ἕνα ἑκατομμύριο* καινούργιοι ἀγωνιστές, πού μέχρι τώρα βρίσκονταν σέ πολιτικό λήθαργο, φυτοζωοῦσαν μέσα στά βάσανα τῆς ἀνέχειας καί τῆς ἀπόγνωσης, πού εἶχαν πάψει νά πιστεύουν πώς κι᾿αὐτοί εἶναι ἄνθρωποι, ὅτι κι᾿αὐτοί ἔχουν δικαίωμα στή ζωή, ὅτι κι᾿αὐτούς μπορεῖ νά τούς ἐξυπηρετεῖ ὅλη ἡ ἰσχύς τοῦ σύγχρονου συγκεντρωτικοῦ κράτους, πώς καί τά *δικά τους* τμήματα προλεταριακῆς πολιτοφυλακῆς θά κληθοῦν μέ πλήρη ἐμπιστοσύνη νά συμμετέχουν ἄμεσα, στενότατα καί καθημερινά στό ἔργο τῆς διακυβέρνησης τοῦ κράτους.

Οἱ καπιταλιστές μέ τούς τσιφλικάδες, μέ τήν πρόθυμη συμμετοχή τῶν κ.κ. Πλεχάνοφ, Μπρεσκόβσκαγια, Τσερετέλι, Τσερνόφ καί Σία, ἔκαναν τό *πᾶν* γιά νά *λερώσουν* τή ρεπουμπλικανική δημοκρατία, νά τή λερώσουν, ὑπηρετώντας τόν πλοῦτο σέ τέτιο βαθμό, πού ὁ λαός ἀρχίζει νά κυριεύεται ἀπό ἀπάθεια,

ἀπό ἀδιαφορία, *νά μήν τόν ἐνδιαφέρει τίποτε,* γιατί ὁ πεινασμένος δέν μπορεῖ νά ξεχωρίσει τή δημοκρατία ἀπό τή μοναρχία, ὁ ξεπαγιασμένος, ὁ ξυπόλητος, ὁ βασανισμένος στρατιώτης πού σκοτώνεται γιά ξένα συμφέροντα, δέν εἶναι σέ θέση νά ἀγαπήσει τή δημοκρατία.

Ὅταν ὅμως κι᾽ ὁ τελευταῖος μεροκαματιάρης, ὁ κάθε ἄνεργος, ἡ κάθε μαγείρισσα, ὁ κάθε καταστραμμένος ἀγρότης δεῖ — ὄχι ἀπό τίς ἐφημερίδες, ἀλλά μέ τά ἴδια του τά μάτια, — πώς ἡ προλεταριακή ἐξουσία δέν προσκυνάει τόν πλοῦτο, ἀλλά βοηθάει τή φτωχολογιά, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτή δέν διστάζει νά πάρει ἐπαναστατικά μέτρα, πώς παίρνει τά περίσσια προϊόντα ἀπό τούς κηφῆνες καί τά δίνει στούς πεινασμένους, ὅτι ἐγκαθιστᾶ μέ τή βία τούς ἄστεγους στά σπίτια τῶν πλούσιων, πώς ὑποχρεώνει τούς πλούσιους νά πληρώνουν τό γάλα, ὅμως δέν τούς δίνει οὔτε μιά σταγόνα γάλα, ἄν δέν πάρουν, ὅσο τούς χρειάζεται, τά παιδιά *ὅλων* τῶν φτωχῶν οἰκογενειῶν, ὅτι ἡ γῆ περνάει στούς ἐργαζόμενους, οἱ φάμπρικες καί οἱ τράπεζες μπαίνουν κάτω ἀπό τόν ἐργατικό ἔλεγχο, πώς τούς ἑκατομμυριούχους πού κρύβουν τά πλούτη τους τούς περιμένει ἄμεση καί αὐστηρή τιμωρία, — ὅταν ἡ φτωχολογιά τά δεῖ αὐτά καί τά νιώσει, τότε καμιά δύναμη τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν κουλάκων, καμιά δύναμη τοῦ παγκόσμιου χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, πού διαχειρίζεται ἑκατοντάδες δισεκατομμύρια, δέν θά νικήσει τή λαϊκή ἐπανάσταση, ἀλλά, ἀντίθετα, ἡ *ἐπανάσταση* θά νικήσει σέ ὅλο τόν κόσμο, γιατί σέ ὅλες τίς χῶρες ὡριμάζει ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Ἡ ἐπανάστασή μας εἶναι ἀκατανίκητη, ἄν δέν φοβηθεῖ ἡ ἴδια τόν ἑαυτό της, ἄν δόσει ὅλη τήν ἐξουσία στό προλεταριάτο, γιατί στό πλευρό μας στέκονται οἱ ἀσύγκριτα πιό μεγάλες, πιό ἀναπτυγμένες, πιό ὀργανωμένες δυνάμεις τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου, πού ὁ πόλεμος τίς καθήλωσε προσωρινά, δέν τίς ἐκμηδένισε ὅμως, μά ἀντίθετα τίς πολλαπλασίασε.

* *
*

Νά φοβοῦνται πώς οἱ κύριοι καπιταλιστές «θά σαρώσουν» τήν ἐξουσία τῶν μπολσεβίκων, δηλαδή τήν ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου, πού ἔχει ἐξασφαλισμένη τήν ἀπεριόριστη ὑποστήριξη τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς! Τί μυωπία, τί ἐπονείδιστος φόβος μπροστά στό λαό, τί ὑποκρισία! Οἱ ἄνθρωποι, πού ἐκδηλώνουν αὐτό τό φόβο, ἀνήκουν σ᾽ ἐκείνη τήν «ἀνώτερη» (σύμφωνα μέ τά

καπιταλιστικά μέτρα, στήν οὐσία ὅμως *σάπια*) «κοινωνία», πού προφέρει τή λέξη «δικαιοσύνη», χωρίς ἡ ἴδια νά πιστεύει σ'αὐτή, ἀπό συνήθεια, σάν φράση, χωρίς νά τῆς δίνει κανένα περιεχόμενο.

Νά ἕνα παράδειγμα:

Ὁ κ. Πεσεχόνοφ εἶναι γνωστός μισοκαντέτος. Πιό μετριοπαθής τρουντοβίκος, ὁμοϊδεάτης τῶν διάφορων Μπρεσκόβσκαγια καί Πλεχάνοφ δέν θά μποροῦσε νά βρεθεῖ. Δέν ὑπῆρξε ὑπουργός πού νά ἔχει ἐξυπηρετήσει καλύτερα τήν ἀστική τάξη. Ὁ κόσμος δέν γνώρισε πιό ἔνθερμο ὀπαδό τοῦ «συνασπισμοῦ», τῆς συμφωνίας μέ τούς καπιταλιστές!

Καί νά τί ὁμολογίες *ἀναγκάστηκε* νά κάνει ὁ κύριος αὐτός στό λόγο του στή «Δημοκρατική» (διάβασε: μπουλιγκινική) σύσκεψη, ὅπως τόν μεταδίδει ἡ ἀμυνίτικη «Ἰζβέστιγια»:

«Ὑπάρχουν δυό προγράμματα. Τό ἕνα εἶναι τό πρόγραμμα πού διατυπώνει ὁμαδικά αἰτήματα, αἰτήματα ταξικά καί ἐθνικά. Μέ μεγαλύτερη εἰλικρίνεια ὑπερασπίζουν τό πρόγραμμα αὐτό οἱ μπολσεβίκοι. Μά καί τά ἄλλα τμήματα τῆς δημοκρατίας δέν εἶναι καθόλου εὔκολο νά ἀρνηθοῦν τό πρόγραμμα αὐτό, γιατί ἐκφράζει τά αἰτήματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, τά αἰτήματα τῶν καταφρονημένων καί καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων. Καί γι'αὐτό δέν εἶναι τόσο εὔκολο γιά τή δημοκρατία νά ξεκόψει ἀπό τούς μπολσεβίκους, νά ἀρνηθεῖ τά ταξικά αὐτά αἰτήματα, πρίν ἀπόλα γιά τό λόγο ὅτι τά αἰτήματα αὐτά εἶναι στήν οὐσία δίκαια. Ὡστόσο, τό πρόγραμμα αὐτό, γιά τό ὁποῖο ἀγωνιζόμασταν ὥς τήν ἐπανάσταση, γιά τό ὁποῖο κάναμε τήν ἐπανάσταση, καί πού μέσα σέ ἄλλες συνθῆκες θά τό ὑποστηρίζαμε ὅλοι μαζί, στίς σημερινές συνθῆκες ἀποτελεῖ τεράστιο κίνδυνο. Τώρα ὁ κίνδυνος εἶναι ἀκόμη πιό μεγάλος, γιατί τά αἰτήματα αὐτά συμβαίνει νά διατυπωθοῦν σέ μιά στιγμή πού τό κράτος ἀδυνατεῖ νά τά ἱκανοποιήσει. Πρέπει νά προασπίσουμε πρῶτα τό σύνολο — τό κράτος, νά τό σώσουμε ἀπό τόν ἀφανισμό, καί γι'αὐτό ὑπάρχει μόνο ἕνας δρόμος: μή ἱκανοποίηση τῶν αἰτημάτων, ὅσο δίκαια καί ἐπιτακτικά κι'ἄν φαίνονται, ἀλλά, ἀντίθετα, περιορισμοί, θυσίες πού πρέπει νά γίνονται ἀπό ὅλους» («Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕΕ» τῆς 17 τοῦ Σεπτέμβρη).

Ὁ κ. Πεσεχόνοφ δέν καταλαβαίνει πώς ὅσο οἱ καπιταλιστές βρίσκονται στήν ἐξουσία, αὐτός προασπίζει *ὄχι* τό σύνολο, μά τά ἄπληστα συμφέροντα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ «συμμαχικοῦ» ἰμπεριαλιστικοῦ κεφαλαίου. Ὁ κ. Πεσεχόνοφ δέν καταλαβαίνει ὅτι ὁ πόλεμος θά ἔπαυε νά εἶναι κατακτητικός, ἰμπεριαλιστικός, ληστρικός, μόνο ὕστερα ἀπό τή ρήξη μέ τούς καπιταλιστές, μέ τά μυστικά *τους* σύμφωνα, μέ τίς προσαρτήσεις *τους* (ἁρπαγή ξένων ἐδαφῶν), μέ τίς τραπεζικές, χρηματιστικές ἀπάτες *τους*. Ὁ κ. Πεσεχόνοφ δέν καταλαβαίνει πώς μόνο *ὕστερα* ἀπ'αὐτό ὁ πόλε-

μος, σέ περίπτωση ἄρνησης τοῦ ἐχθροῦ νά δεχτεῖ μιά δίκαιη εἰρήνη πού θά τοῦ προτεινόταν ἐπίσημα, θά γινόταν ἀμυντικός, δίκαιος πόλεμος. Δέν καταλαβαίνει ὅτι ἡ ἀμυντική ἱκανότητα μιᾶς χώρας πού γκρέμισε τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου, πού ἔδοσε τή γῆ στούς ἀγρότες, πού ἔβαλε τίς τράπεζες καί τίς φάμπρικες κάτω ἀπό τόν ἐργατικό ἔλεγχο, θά ἦταν *πολύ* ἀνώτερη ἀπό τήν ἀμυντική ἱκανότητα μιᾶς καπιταλιστικῆς χώρας.

Καί τό κυριότερο, ὁ κ. Πεσεχόνοφ *δέν* καταλαβαίνει πώς, ὄντας ἀναγκασμένος νά παραδεχτεῖ ὅτι τό δίκαιο εἶναι μέ τόν μπολσεβικισμό, νά παραδεχτεῖ ὅτι οἱ διεκδικήσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ εἶναι ἀπαιτήσεις τῶν *«ἐργαζόμενων μαζῶν»*, δηλαδή τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, *παραδίνει* ἔτσι ὅλες του τίς θέσεις, ὅλες τίς θέσεις ὅλης τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας.

Νά ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμή μας. Νά γιατί ἡ κυβέρνησή μας θά εἶναι ἀκατανίκητη: γιατί ἀκόμη κι'οἱ ἀντίπαλοί μας ἀναγκάζονται νά παραδεχτοῦν πώς τό μπολσεβίκικο πρόγραμμα εἶναι πρόγραμμα τῶν «ἐργαζόμενων μαζῶν» καί τῶν «καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων».

Εἶναι γνωστό πώς ὁ κ. Πεσεχόνοφ εἶναι πολιτικός φίλος τῶν καντέτων, τοῦ κόσμου τῆς «Γεντίνστβο» καί τῆς «Ντιέλο Ναρόντα», τῶν διάφορων Μπρεσκόβσκαγια καί Πλεχάνοφ, ὅτι εἶναι ἐκπρόσωπος τῶν κουλάκων καί τέτιων κυρίων, πού οἱ γυναῖκες καί οἱ ἀδελφές τους θά ἔρχονταν αὔριο νά βγάλουν μέ τίς ὀμπρέλες τά μάτια τῶν μισοσκοτωμένων μπολσεβίκων, ἄν τά πράγματα ἔφταναν σέ σημεῖο νά ἡττηθοῦν οἱ μπολσεβίκοι ἀπό τά στρατεύματα τοῦ Κορνίλοφ ἤ (πράγμα πού εἶναι ἐντελῶς τό ἴδιο) ἀπό τά στρατεύματα τοῦ Κέρενσκι.

Κι'ἕνας τέτιος κύριος *ἀναγκάζεται* νά παραδεχτεῖ πώς οἱ μπολσεβίκικες ἀπαιτήσεις εἶναι «δίκαιες».

Γι'αὐτόν ἡ «δικαιοσύνη» εἶναι ἁπλῶς μιά λέξη. Γιά τίς μάζες ὅμως τῶν μισοπρολετάριων, γιά τήν πλειοψηφία τῆς μικροαστικῆς τάξης τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, γιά τούς καταστραμμένους, ταλαιπωρημένους καί καταβασανισμένους ἀπό τόν πόλεμο δέν εἶναι ἁπλῶς μιά λέξη, μά τό ὀξύ, τό πιό φλέγον, τό πιό μεγάλο ζήτημα: νά μήν πεθάνουν ἀπό τήν πείνα, νά ἐξασφαλίσουν ἕνα κομμάτι ψωμί. Νά γιατί *δέν μπορεῖ* νά στηριχτεῖ *καμιά* πολιτική στό «συνασπισμό», στό «συμβιβασμό» τῶν συμφερόντων τῶν πεινασμένων καί καταστραμμένων μέ τά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Νά γιατί μιά μπολσεβίκικη κυβέρνηση θά ἔχει *ἐξασφαλισμένη* τήν ὑποστήριξη *αὐτῶν* τῶν μαζῶν στή συντριπτική πλειοψηφία τους.

Ἡ δικαιοσύνη εἶναι μιά κούφια λέξη, λένε οἱ διανοούμενοι καί οἱ παλιάνθρωποι, πού θέλουν νά αὐτοανακηρύσσονται μαρξιστές γιά τόν ὑψηλό ἐκεῖνο λόγο ὅτι «ἐνατένιζαν *τά νῶτα*» τοῦ οἰκονομικοῦ ὑλισμοῦ.

Οἱ ἰδέες γίνονται δύναμη ὅταν κατακτήσουν τίς μάζες. Καί ἀκριβῶς τώρα οἱ μπολσεβίκοι, δηλαδή οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπαναστατικοῦ-προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, ἐνσάρκωναν μέ τήν πολιτική τους τήν ἰδέα πού κινεῖ σ᾿ὅλο τόν κόσμο τίς τεράστιες μάζες τῶν ἐργαζομένων.

Μόνο ἡ συναίσθηση τοῦ δικαίου, μόνο τό αἴσθημα τῶν ἀγανακτισμένων ἀπό τήν ἐκμετάλλευση μαζῶν, δέν θά ἔβγαζε ποτέ αὐτές τίς μάζες στό σωστό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό. Ὅταν ὅμως, χάρη στόν καπιταλισμό ἀναπτύχθηκε ὁ ὑλικός μηχανισμός τῶν μεγάλων τραπεζῶν, καπιταλιστικῶν συνδικάτων, σιδηροδρόμων κτλ.· ὅταν ἡ πλουσιότατη πείρα τῶν προηγμένων χωρῶν συγκέντρωσε θαύματα τεχνικῆς, πού τήν ἐφαρμογή τους *φρενάρει* ὁ καπιταλισμός· ὅταν οἱ συνειδητοί ἐργάτες συγκρότησαν ἕνα κόμμα ἀπό 250 χιλιάδες μέλη γιά νά πάρουν σχεδιασμένα στά χέρια τους αὐτό τό μηχανισμό καί νά τόν θέσουν σέ κίνηση μέ τή βοήθεια ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων,—ὅταν *ὑπάρχουν* αὐτοί οἱ ὅροι, τότε δέν μπορεῖ νά βρεθεῖ πάνω στή γῆ δύναμη πού νά ἐμποδίσει τούς μπολσεβίκους—*ἄν δέν ἀφήσουν νά τούς φοβίσουν* καί μπορέσουν νά πάρουν τήν ἐξουσία—νά κρατήσουν τήν ἐξουσία ὥς τή νίκη τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οἱ παραπάνω γραμμές εἶχαν γραφτεῖ, ὅταν τό κύριο ἄρθρο τῆς «Νόβαγια Ζίζν» τῆς 1 τοῦ 'Οχτώβρη παρουσίασε ἕνα καινούργιο μαργαριτάρι κουταμάρας, πού εἶναι πολύ πιό ἐπικίνδυνο, γιατί κρύβεται κάτω ἀπό τή σημαία τῆς συμπάθειας πρός τούς μπολσεβίκους καί κάτω ἀπό τόν πέπλο τοῦ πάνσοφου φιλισταϊκοῦ συλλογισμοῦ: «νά μήν πέσουμε σέ προβοκάτσια» (νά προσέξουμε μήπως πέσουμε στήν παγίδα ἐκείνων πού φωνάζουν γιά προβοκάτσια, γιά νά φοβίσουν τούς μπολσεβίκους καί νά τούς κάνουν νά *μήν* πάρουν τήν ἐξουσία).

Νά αὐτό τό μαργαριτάρι:

«Τά διδάγματα τέτιων κινημάτων, ὅπως ἡ 3-5 τοῦ 'Ιούλη, ἀπό τή μιά καί ἡ περίοδος τοῦ Κορνίλοφ ἀπό τήν ἄλλη, ἔδειξαν ὁλοκάθαρα πώς ἡ δημοκρατία, πού ἔχει στή διάθεσή της ὄργανα μέ πολύ μεγάλη ἐπιροή μέσα στόν πληθυσμό, εἶναι ἀκατανίκητη, ὅταν ἀκολουθεῖ ἀμυντική θέση στόν ἐμφύλιο πόλεμο, ἐνῶ παθαίνει ἥττα καί χάνει ὅλα τά ἐνδιάμεσα, ταλαντευόμενα στοιχεῖα, ὅταν παίρνει τήν πρωτοβουλία τῆς ἐπίθεσης στά χέρια της».

"Αν οἱ μπολσεβίκοι ἔδειχναν, μέ ὁποιαδήποτε μορφή, ὁποιαδήποτε ὑποχωρητικότητα ἀπέναντι στή φιλισταϊκή κουταμάρα πού ἐκφράζει ὁ συλλογισμός αὐτός, θά χαντάκωναν καί τό Κόμμα τους καί τήν ἐπανάσταση.

Γιατί ὁ αὐτουργός αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ, ἀφοῦ ἄρχισε νά μιλάει γιά ἐμφύλιο πόλεμο (θέμα ἀκριβῶς στά μέτρα μιᾶς κυρίας συμπαθητικῆς ἀπό κάθε ἄποψη), διαστρέβλωσε τά *διδάγματα τῆς ἱστορίας* σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό κατά τρόπο ἀπίστευτα κωμικό.

Νά τί ἔλεγε γι' *αὐτά* τά διδάγματα, γιά τά διδάγματα τῆς ἱστορίας σ' *αὐτό* τό ζήτημα ὁ ἐκπρόσωπος καί θεμελιωτής τῆς προλεταριακά-ἐπαναστατικῆς τακτικῆς Κάρλ Μάρξ:

«'Η ἐξέγερση εἶναι τέχνη, ὅπως ἀκριβῶς κι' ὁ πόλεμος, ὅπως καί τά ἄλλα εἴδη τέχνης. 'Υποτάσσεται σέ ὁρισμένους κανόνες καί ἡ παραμέλησή τους ὁδηγεῖ στήν καταστροφή τοῦ κόμματος, πού εἶναι ὑπεύθυνο γιά τή μή τήρησή τους. Οἱ κανόνες αὐτοί πού

ἀπορέουν λογικά ἀπό τήν οὐσία τῶν κομμάτων, ἀπό τήν οὐσία τῶν συνθηκῶν τίς ὁποῖες ὑποχρεώνεται κανείς νά ἀντιμετωπίσει σέ παρόμοιες περιπτώσεις, εἶναι τόσο καθαροί καί ἁπλοί, πού οἱ γερμανοί μπόρεσαν νά τούς μάθουν ἀρκετά καλά μέ τή σύντομη πείρα τοῦ 1848. Πρῶτο, δέν πρέπει ποτέ νά παίζεις μέ τήν ἐξέγερση, ἄν δέν εἶσαι ἀποφασισμένος νά τραβήξεις ὥς τό τέλος (καταλέξη: νά ὑπολογίζεις ὅλες τίς συνέπειες αὐτοῦ τοῦ παιχνιδιοῦ). Ἡ ἐξέγερση εἶναι μιά ἐξίσωση μέ μεγέθη ἐξαιρετικά ἀκαθόριστα, πού ἡ ἀξία τους μπορεῖ νά ἀλλάζει κάθε μέρα. Οἱ μαχητικές δυνάμεις, πού ἐνάντιά τους θά πρέπει νά δράσεις, ἔχουν ὁλοκληρωτικά μέ τό μέρος τους τό πλεονέκτημα τῆς ὀργάνωσης, τῆς πειθαρχίας καί τοῦ πατροπαράδοτου κύρους» (ὁ Μάρξ ἔχει ὑπόψη του τήν πιό «δύσκολη» περίπτωση ἐξέγερσης: ἐνάντια σέ μιά «γερή» παλιά ἐξουσία, ἐνάντια σ᾽ἕνα στρατό, πού δέν ἔχει ἀποσυντεθεῖ κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἐπανάστασης καί ἀπό τίς ταλαντεύσεις τῆς κυβέρνησης)· «ἄν οἱ ἐξεγερμένοι δέν μπορέσουν νά συγκεντρώσουν μεγάλες δυνάμεις ἐνάντια στόν ἀντίπαλό τους, τότε θά τούς τσακίσουν καί θά τούς ἐξοντώσουν. Δεύτερο, ἀπό τή στιγμή πού ἡ ἐξέγερση θά ἔχει ἀρχίσει, θά πρέπει νά ἐνεργεῖς μέ τή μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα καί νά περάσεις σέ ἐπίθεση. Ἡ ἄμυνα εἶναι ὁ θάνατος κάθε ἔνοπλης ἐξέγερσης· μέ τήν ἄμυνα ἡ ἐξέγερση χάνεται προτοῦ ἀκόμη ἀναμετρηθεῖ μέ τόν ἐχθρό. Πρέπει νά αἰφνιδιάζεται ὁ ἀντίπαλος, ὅσο τά στρατεύματά του εἶναι ἀκόμη σκόρπια, πρέπει νά πετυχαίνονται κάθε μέρα καινούργιες, ἔστω καί μικρές ἐπιτυχίες· πρέπει νά διατηρεῖται ἡ ἠθική ὑπεροχή, πού σοῦ ἔδοσε ἡ πρώτη πετυχημένη κίνηση τῶν ἐξεγερμένων· πρέπει νά προσελκύονται μέ τό μέρος σου τά ταλαντευόμενα στοιχεῖα, πού ἀκολουθοῦν πάντα τούς πιό δυνατούς καί πού τάσσονται πάντα μέ τό πιό σίγουρο μέρος· πρέπει νά ἐξαναγκάζεται ὁ ἐχθρός σέ ὑποχώρηση προτοῦ μπορέσει νά συγκεντρώσει τά στρατεύματά του ἐνάντιά σου· μέ λίγα λόγια, νά δρᾶς σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ μεγαλύτερου ἀπό τούς γνωστούς ὥς τά σήμερα ἀριστοτέχνες τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς, τοῦ Δαντόν: «τόλμη, τόλμη καί πάλι τόλμη» («Ἐπανάσταση καί ἀντεπανάσταση στή Γερμανία», γερμ. ἔκδ. τοῦ 1907, σελ. 118)[106].

Ὅλα αὐτά τά τροποποιήσαμε—μποροῦν νά ποῦν γιά λογαριασμό τους οἱ «ψευτομαρξιστές» τῆς «Νόβαγια Ζίζν»,—ἀντί τῆς τριπλῆς τόλμης ἔχουμε δυό προτερήματα: «μάλιστα, δυό: μετριοπάθεια καί ἐπιμέλεια». Γιά «μᾶς» ἡ πείρα τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, ἡ πείρα τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης εἶναι

μηδέν. Γιά «μᾶς» ἔχει σημασία ἡ πείρα τῶν δυό κινημάτων τοῦ 1917, παραμορφωμένη πίσω ἀπό τό φακό τοῦ μολτσαλινισμοῦ*.

Ἄς δοῦμε τήν πείρα τούτη χωρίς τό συμπαθητικό αὐτό φακό.

Παρομοιάζετε τά γεγονότα τῆς 3-5 τοῦ 'Ιούλη μέ «ἐμφύλιο πόλεμο», γιατί πιστέψατε στόν 'Αλέξινσκι, τόν Περεβέρζεφ καί Σία. Εἶναι χαρακτηριστικό γιά τούς κυρίους τῆς «Νόβαγια Ζίζν» ὅτι πιστεύουν *τέτιους* ἀνθρώπους (χωρίς οἱ ἴδιοι νά κάνουν ἀπολύτως τίποτε γιά νά *συγκεντρώσουν πληροφορίες* σχετικά μέ τά γεγονότα τῆς 3-5 τοῦ 'Ιούλη, παρ'ὅλο πού διαθέτουν τόν τεράστιο μηχανισμό μιᾶς μεγάλης καθημερινῆς ἐφημερίδας).

Μά ἄς παραδεχτοῦμε, ἔστω καί γιά μιά στιγμή, πώς τά γεγονότα τῆς 3-5 τοῦ 'Ιούλη δέν ἦταν ἀπαρχή ἐμφυλίου πολέμου, πού οἱ μπολσεβίκοι τόν κράτησαν στά πλαίσια τῆς ἀπαρχῆς, ἀλλά πραγματικός ἐμφύλιος πόλεμος. Ἄς τὸ παραδεχτοῦμε.

Τί ἀποδεικνύει σέ μιά τέτια περίπτωση αὐτό τό δίδαγμα;

Πρῶτο, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι *δέν* πέρασαν σέ ἐπίθεση, γιατί εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς τή νύχτα τῆς 3ης πρός τήν 4η τοῦ 'Ιούλη κι' ἀκόμη καί τή μέρα τῆς 4 τοῦ 'Ιούλη θά πετύχαιναν πάρα πολλά, ἄν περνοῦσαν σέ ἐπίθεση. Ἡ ἄμυνα ἦταν ἡ ἀδυναμία τους, ἄν μιλᾶμε γιά ἐμφύλιο πόλεμο (ὅπως μιλάει ἡ «Νόβαγια Ζίζν», καί ὄχι γιά τή μετατροπή μιᾶς αὐθόρμητης ἔκρηξης σέ διαδήλωση, σάν ἐκείνη τῆς 20-21 τοῦ 'Απρίλη, ὅπως δείχνουν τά *γεγονότα*).

Συνεπῶς, τό «δίδαγμα» μιλάει *ἐνάντια* στούς σοφούς τῆς «Νόβαγια Ζίζν».

Δεύτερο, ἄν οἱ μπολσεβίκοι δέν ἔβαζαν καθόλου σάν σκοπό τήν ἐξέγερση στίς 3-4 τοῦ 'Ιούλη, ἄν *κανένα* μπολσεβίκικο *σῶμα* δέν ἔβαλε κάν παρόμοιο ζήτημα, ἡ αἰτία γι'αὐτό βρίσκεται *ἔξω* ἀπό τή συζήτησή μας μέ τή «Νόβαγια Ζίζν». Γιατί ἐμεῖς συζητᾶμε γιά τά *δ ι δ ά γ μ α τ α* τοῦ «ἐμφυλίου πολέμου», δηλαδή τῆς ἐξέγερσης, καί ὄχι γιά τήν περίπτωση πού τό ἔκδηλο γεγονός ὅτι δέν ἔχει τήν πλειοψηφία μέ τό μέρος του, συγκρατεῖ ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα ἀπό τή σκέψη γιά ἐξέγερση.

'Επειδή, ὅπως τό ξέρει ὅλος ὁ κόσμος, οἱ μπολσεβίκοι πῆραν τήν πλειοψηφία στά Σοβιέτ τῶν δυό πρωτευουσῶν καί μέσα στή χώρα (πάνω ἀπό τά 49% τῶν ψήφων στή Μόσχα) μόνο, *πολύ πιό ὕστερα* ἀπό τόν 'Ιούλη τοῦ 1917, γι'αὐτό τό λόγο τά

---

* *Μολτσαλινισμός* (ἀπ'τό ὄνομα τοῦ Μολτσάλιν, προσώπου τῆς κωμωδίας τοῦ Γκριμπογέντοφ «Τό πολύ μυαλό βλάφτει»)—πού σημαίνει δουλοπρέπεια ἀπέναντι στίς ἀρχές, στούς ἰθύνοντες. *Σημ. μετ.*

«διδάγματα» πού προκύπτουν εἶναι καί πάλι ἐντελῶς, μά ἐντελῶς διαφορετικά ἀπό ἐκεῖνα πού ἐπιθυμεῖ ἡ «Νόβαγια Ζίζν», αὐτή ἡ ἀπό κάθε ἄποψη συμπαθητική κυρία.

Ὄχι, ὄχι, καλύτερα μήν καταπιάνεστε μέ τήν πολιτική, πολίτες τῆς «Νόβαγια Ζίζν»!

Ἄν τό ἐπαναστατικό κόμμα δέν ἔχει τήν πλειοψηφία μέσα στά πρωτοπόρα τμήματα τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων καί μέσα στή χώρα, δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά ἐξέγερση. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, γιά τήν ἐξέγερση χρειάζεται: 1) φούντωμα τῆς ἐπανάστασης σέ πανεθνική κλίμακα· 2) πλήρης ἠθική καί πολιτική χρεοκοπία τῆς παλιᾶς κυβέρνησης, λ.χ. τῆς κυβέρνησης «συνασπισμοῦ»· 3) μεγάλες ταλαντεύσεις στό στρατόπεδο ὅλων τῶν ἐνδιάμεσων στοιχείων, δηλ. ἐκείνων πού *δέν εἶναι* ἐντελῶς ὑπέρ τῆς κυβέρνησης, παρόλο πού χθές ἦταν ἐντελῶς μέ τό μέρος της.

Γιατί ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἀφοῦ ἄρχισε νά μιλάει γιά τά «διδάγματα» τῆς 3-5 τοῦ Ἰούλη, οὔτε κάν πρόσεξε αὐτό τό πολύ σοβαρό δίδαγμα; Γιά τό λόγο ὅτι μέ τό πολιτικό ζήτημα καταπιάστηκαν ὄχι πολιτικοί, ἀλλά ἄνθρωποι ἑνός κύκλου διανοουμένων, τρομοκρατημένων ἀπό τήν ἀστική τάξη.

Πᾶμε παρακάτω. Τρίτο, τά γεγονότα δείχνουν πώς ἀκριβῶς *ὕστερα* ἀπό τίς 3-4 τοῦ Ἰούλη, ἀκριβῶς σέ σχέση μέ τό γεγονός ὅτι ἡ πολιτική τους τοῦ *Ἰούλη ξεσκέπασε* τούς κυρίους Τσερετέλι, ἀκριβῶς σέ σχέση μέ τό ὅτι οἱ *μάζες* εἶδαν τούς μπολσεβίκους σάν τούς πρωτοπόρους ἀγωνιστές *τους* καί τούς «σοσιαλιστές-συνασπιστές» σάν προδότες, ἀρχίζει ἡ *κατάρευση* τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Ἡ κατάρευση ἀποδείχτηκε πέρα γιά πέρα *πρίν ἀκόμη* ἀπό τόν κορνιλοφισμό, μέ τίς ἐκλογές τῆς 20 τοῦ Αὐγούστου στήν Πετρούπολη, πού τελείωσαν μέ τή νίκη τῶν μπολσεβίκων καί τή συντριβή τῶν «σοσιαλιστῶν-συνασπιστῶν» (τελευταῖα ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» προσπάθησε νά τό διαψεύσει αὐτό, *κρύβοντας* τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν σχετικά μέ *ὅλα* τά κόμματα· αὐτό ὅμως εἶναι αὐταπάτη καί ἐξαπάτηση τοῦ ἀναγνώστη· σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα πού δημοσίευσε ἡ «Ντιέν» τῆς 24 τοῦ Αὐγούστου, καί πού ἀφοροῦν μόνο τήν πόλη, τό ποσοστό τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ καντέτοι αὐξήθηκε ἀπό 22% σέ 23%, ἐνῶ ὁ ἀπόλυτος ἀριθμός τῶν ψήφων τους ἐλαττώθηκε κατά 40%· τό ποσοστό τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ μπολσεβίκοι ἀνέβηκε ἀπό 20% σέ 33%, ἐνῶ ὁ ἀπόλυτος ἀριθμός τῶν ψήφων τους ἐλαττώθηκε μόνο κατά 10%· τό ποσοστό τῶν ψήφων γιά ὅλους τούς «μεσαίους» ἐλαττώθηκε ἀπό 58% σέ 44%, ἐνῶ ὁ ἀπόλυτος ἀριθμός τῶν ψήφων τους ἐλαττώθηκε κατά 60%!!).

Ἡ κατάρευση τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη καί τήν περίοδο τοῦ Κορνίλοφ, ἀποδείχνεται ἐπίσης μέ τό δυνάμωμα τῆς «ἀριστερῆς» πτέρυγας καί στά δυό κόμματα, πού ἔφτασε σχεδόν τά 40%: «ἐκδίκηση» γιά τίς διώξεις τῶν μπολσεβίκων ἀπομέρους τῶν κ.κ. Κέρενσκι.

Τό προλεταριακό κόμμα, ἄν καί «ἔχασε» μερικές ἑκατοντάδες μέλη του, εἶχε τεράστιο *κέρδος* ἀπό τά γεγονότα τῆς 3-4 τοῦ Ἰούλη, γιατί σ᾽αὐτές ἀκριβῶς τίς δύσκολες μέρες οἱ *μάζες* κατάλαβαν καί εἶδαν τήν ἀφοσίωσή του καί τήν *προδοσία* τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Ἑπομένως, τό «δίδαγμα» πού βγαίνει εἶναι ὁλότελα, μά ὁλότελα διαφορετικό ἀπό ἐκεῖνο πού θά ἤθελε ἡ «Νόβαγια Ζίζν»: νά μήν ἀπομακρύνεσαι ἀπό τίς μάζες πού βρίσκονται σέ ἀναβρασμό καί νά μήν περνᾶς στούς «Μολτσάλιν τῆς δημοκρατίας», καί ἄν ἀρχίζεις τήν ἐξέγερση, νά περνᾶς στήν ἐπίθεση, ὅσο οἱ δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ εἶναι σκόρπιες, νά αἰφνιδιάζεις τόν ἐχθρό.

Δέν εἶναι ἔτσι, κ.κ. «ψευτομαρξιστές» τῆς «Νόβαγια Ζίζν»;

Ἤ μήπως «ὁ μαρξισμός» συνίσταται στό νά *μήν* παίρνει κανείς σάν βάση τῆς τακτικῆς τή συγκεκριμένη μελέτη τῆς *ἀντικειμενικῆς* κατάστασης, ἀλλά νά βάζει κατά τρόπο παράλογο καί χωρίς κριτικό πνεῦμα στό ἴδιο τσουβάλι καί τόν «ἐμφύλιο πόλεμο» καί τό «συνέδριο τῶν Σοβιέτ μέ τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης»;

Μά αὐτό εἶναι ἁπλούστατα γελοῖο, κύριοι, εἶναι πέρα γιά πέρα χλευασμός καί τοῦ μαρξισμοῦ καί κάθε λογικῆς γενικά!

Ἄν στήν *ἀντικειμενική* κατάσταση *δέν* ὑπάρχει βάση γιά τήν ὄξυνση τῆς ταξικῆς πάλης σέ βαθμό πού νά μετατραπεῖ σέ «ἐμφύλιο πόλεμο», τότε γιατί μιλήσατε γιά «ἐμφύλιο πόλεμο» *ἀπ᾽ ἀφορμή* «τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί τή Συντακτική Συνέλευση»; (ἀκριβῶς ἔτσι τιτλοφορεῖται τό κύριο ἄρθρο τῆς «Νόβαγια Ζίζν» πού ἐξετάζουμε). Τότε θά ἔπρεπε νά πεῖτε καθαρά στόν ἀναγνώστη καί νά τοῦ ἀποδείξετε πώς ἡ ἀντικειμενική κατάσταση *δέν προσφέρει* ἔδαφος γιά ἐμφύλιο πόλεμο, καί ὅτι γι᾽αὐτό τό λόγο μπορεῖ καί πρέπει νά μπαίνουν στό κέντρο τῆς τακτικῆς «ἁπλά» πράγματα, εἰρηνικοῦ, συνταγματικοῦ, νόμιμου καί κοινοβουλευτικοῦ χαρακτήρα, σάν τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί τή Συντακτική Συνέλευση. Τότε *μπορεῖ* κανείς νά ἀσπάζεται τή γνώμη πώς ἕνα τέτιο συνέδριο καί μιά τέτια συνέλευση εἶναι πραγματικά σέ θέση *νά ἀποφασίζουν.*

Ἄν ὅμως στίς ἀντικειμενικές συνθῆκες τῆς στιγμῆς ἐνυπάρχει ἡ ἀναγκαιότητα, ἤ ἔστω μόνο ἡ πιθανότητα ἑνός ἐμφυλίου

πολέμου, ἄν μιλήσατε γι'αὐτόν ὄχι «στά κουτουροῦ», ἀλλά βλέποντας καθαρά, αἰσθανόμενοι, νιώθοντας ὅτι ὑπάρχει ἀτμόσφαιρα ἐμφυλίου πολέμου, τότε πῶς μπορεῖτε νά βάζετε στό κέντρο τῆς προσοχῆς τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἤ τή Συντακτική Συνέλευση;; Μά αὐτό εἶναι ἐμπαιγμός τῶν πεινασμένων καί καταβασανισμένων μαζῶν! Τί νομίζετε, θά συμφωνήσει ὁ πεινασμένος «νά περιμένει» δυό μῆνες; Ἤ ἡ οἰκονομική κατάρευση, πού ἐσεῖς οἱ ἴδιοι γράφετε καθημερινά πώς βαθαίνει, θά συμφωνήσει «νά περιμένει» ὥς τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, ἤ μέχρι νά συνέλθει ἡ Συντακτική Συνέλευση; Ἤ ἡ γερμανική ἐπίθεση — ὅταν δέν γίνουν ἀπό τήν πλευρά μας σοβαρά βήματα γιά εἰρήνη (δηλ. ἄν δέν γίνει ἐπίσημη πρόταση γιά δίκαιη εἰρήνη πρός ὅλους τούς ἐμπόλεμους)—θά συμφωνήσει «νά περιμένει» τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἤ τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης; Ἤ ἔχετε στοιχεῖα πού σᾶς ἐπιτρέπουν νά καταλήξετε στό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη προχωροῦσε μέ ἐξαιρετικά θυελλώδεις καί γοργούς ρυθμούς, θά βαδίσει ἀπό τήν 1 τοῦ 'Οχτώβρη ὥς τίς 29 τοῦ Νοέμβρη [107] μέ ὑπερήσυχο, εἰρηνικό, νόμιμα ἰσοροπημένο ρυθμό, πού θά ἀποκλείει τίς ἐκρήξεις, τά ἅλματα, τίς ἧττες στό μέτωπο, τίς οἰκονομικές κρίσεις; Ἤ ὁ στρατός τοῦ μετώπου, γιά τόν ὁποῖο ὁ *μή* μπολσεβίκος ἀξιωματικός Ντουμπάσοφ δήλωσε ἐπίσημα ἐξονόματος τοῦ μετώπου πώς «δέν θά πολεμήσει», αὐτός ὁ στρατός θά πεινάει καί θά παγώνει ἥσυχα ὥς τήν «καθορισμένη» ἡμερομηνία; Ἤ ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν θά πάψει νά ἀποτελεῖ στοιχεῖο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐπειδή ἐσεῖς θά τήν ἀποκαλέσετε «ἀναρχία» καί «πογκρόμ», ἐπειδή ὁ Κέρενσκι θά στείλει «ἔνοπλες» δυνάμεις *ἐνάντια στούς ἀγρότες;* Ἤ εἶναι δυνατή, εἶναι *νοητή* μιά σωστή, *ὄχι* ἀπατηλή δουλιά τῆς κυβέρνησης σχετικά μέ τή σύγκληση Συντακτικῆς Συνέλευσης σέ μιά *ἀγροτική* χώρα, ὅταν αὐτή ἡ κυβέρνηση *καταπνίγει* τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν;

Μή γελᾶτε κύριοι γιά τή «σύγχυση πού ἐπικρατεῖ στό ἰνστιτοῦτο Σμόλνι» [108]! 'Η δική σας σύγχυση δέν εἶναι μικρότερη. Στά τρομερά προβλήματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπαντᾶτε μέ συγχυσμένες φράσεις καί μέ ἀξιοθρήνητες συνταγματικές αὐταπάτες. Νά γιατί λέω πώς, ἄν οἱ μπολσεβίκοι ἄφηναν νά τούς καταλάβουν τέτιες διαθέσεις, θά χαντάκωναν καί τό Κόμμα τους καί τήν ἐπανάστασή τους.

Ν. Λένιν

1 τοῦ 'Οχτώβρη 1917.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕ, ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΥΣ-ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΜΟΣΧΑΣ[109]

Ἀγαπητοί σύντροφοι, τά γεγονότα ὑπαγορεύουν τόσο ξεκάθαρα τό καθῆκον μας, πού κάθε ἀργοπορία καταντᾶ πραγματικό *ἔγκλημα.*

Τό ἀγροτικό κίνημα φουντώνει. Ἡ κυβέρνηση ἐντείνει τούς ἄγριους διωγμούς, μέσα στό στρατό δυναμώνει ἡ συμπάθεια πρός ἐμᾶς (στή Μόσχα ἔχουμε τά 99% τῶν ψήφων τῶν στρατιωτῶν, τά φιλλανδικά στρατεύματα καί ὁ στόλος εἶναι ἐνάντια στήν κυβέρνηση, γιά τό μέτωπο γενικά ἔχουμε τή μαρτυρία τοῦ Ντουμπάσοφ).

Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία εἶναι ὁλοφάνερη, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τήν ἐκτέλεση τῶν ναυτῶν. Οἱ ἐκλογές τῆς Μόσχας — 47% μπολσεβίκοι — ἀποτελοῦν τεράστια νίκη. Μαζί μέ τούς ἀριστερούς ἐσέρους ἔχουμε *ὁλοφάνερα* τήν πλειοψηφία *μέσα στή χώρα.*

Οἱ σιδηροδρομικοί καί οἱ ταχυδρομικοί ὑπάλληλοι βρίσκονται σέ σύγκρουση μέ τήν κυβέρνηση. Οἱ Λίμπερνταν δέν μιλᾶνε πιά γιά συνέδριο τῆς 20 τοῦ Ὀχτώβρη, ἀλλά γιά ἕνα συνέδριο, πού θά συνέλθει ὕστερα ἀπό τίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη κτλ. κτλ.

Μέσα σέ τέτιες συνθῆκες «ἡ ἀναμονή» εἶναι ἔγκλημα.

Οἱ μπολσεβίκοι δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά ἀναμένουν τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πρέπει *νά πάρουν ἀμέσως τήν ἐξουσία.* Ἔτσι θά σώσουν καί τήν παγκόσμια ἐπανάσταση (διαφορετικά ὑπάρχει φόβος συμφωνίας ἀνάμεσα στούς ἰμπεριαλιστές ὅλων τῶν χωρῶν, πού ὕστερα ἀπό τούς τουφεκισμούς στή Γερμανία θά εἶναι πιό ὑποχωρητικοί ὁ ἕνας ἀπέναντι στόν ἄλλο καί *θά συνενωθοῦν ἐναντίον μας*), καί τή ρωσική ἐπανάσταση (διαφορε-

τικά τό κύμα τῆς σημερινῆς ἀναρχίας μπορεῖ νά γίνει πιό δυνατό *ἀπό μᾶς*), καί τή ζωή ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνθρώπων πού βρίσκονται στόν πόλεμο.

Ἡ ἀργοπορία εἶναι ἔγκλημα. Νά περιμένουμε τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶναι ἕνα παιδιάστικο παιχνίδι μέ τούς τύπους, ἐπαίσχυντο παιχνίδι μέ τούς τύπους, προδοσία τῆς ἐπανάστασης.

Ἄν δέν μποροῦμε νά πάρουμε τήν ἐξουσία χωρίς ἐξέγερση, πρέπει *νά τραβήξουμε ἀμέσως γιά ἐξέγερση*. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι ἀκριβῶς τώρα μποροῦμε νά πάρουμε τήν ἐξουσία χωρίς ἐξέγερση: ἄν, λ.χ., τό Σοβιέτ Μόσχας ἔπαιρνε τώρα ἀμέσως τήν ἐξουσία καί αὐτοανακηρυσσόταν (μαζί μέ τό Σοβιέτ Πετρούπολης) κυβέρνηση. Στή Μόσχα ἡ νίκη εἶναι ἐξασφαλισμένη καί κανείς δέν πρόκειται νά πολεμήσει. Στήν Πετρούπολη μποροῦμε νά κρατᾶμε στάση ἀναμονῆς. Ἡ κυβέρνηση δέν ἔχει τί νά κάνει καί δέν ὑπάρχει σωτηρία γι'αὐτή, θά παραδοθεῖ.

Γιατί τό Σοβιέτ Μόσχας παίρνοντας τήν ἐξουσία, τίς τράπεζες, τίς φάμπρικες, τή «Ρούσκογε Σλόβο», ἀποκτᾶ γιγάντια βάση καί δύναμη, προπαγανδίζοντας σ'ὅλη τή Ρωσία καί βάζοντας τό ζήτημα ἔτσι: *αὔριο* θά προτείνουμε *εἰρήνη*, ἄν ὁ βοναπαρτιστής Κέρενσκι παραδοθεῖ (κι'ἄν δέν παραδοθεῖ, θά τόν ἀνατρέψουμε). *Ἡ γῆ* θά δοθεῖ *ἀμέσως* στούς ἀγρότες, οἱ παραχωρήσεις στούς σιδηροδρομικούς καί ταχυδρομικούς θά γίνουν *ἀμέσως* κτλ.

Δέν εἶναι ὑποχρεωτικό «νά ἀρχίσουμε» ἀπό τήν Πετρούπολη. Ἄν ἡ Μόσχα «ἀρχίσει» ἀναίμακτα, θά τήν ὑποστηρίξουν ἀσφαλῶς: 1) ὁ στρατός στό μέτωπο μέ ἐκδηλώσεις συμπάθειας, 2) οἱ ἀγρότες παντοῦ, 3) ὁ στόλος καί τά φιλλανδικά στρατεύματα *θά τραβήξουν γιά τήν Πετρούπολη*.

Κι'ἄν ἀκόμη ὁ Κέρενσκι ἔχει κοντά στήν Πετρούπολη ἕνα-δυό σώματα ἱππικοῦ, εἶναι ἀναγκασμένος νά παραδοθεῖ. Τό Σοβιέτ Πετρούπολης μπορεῖ νά βρίσκεται σέ ἀναμονή, κάνοντας ζύμωση γιά τή σοβιετική κυβέρνηση τῆς Μόσχας. Τό σύνθημα εἶναι: ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ, ἡ γῆ στούς ἀγρότες, εἰρήνη στούς λαούς, ψωμί στούς πεινασμένους.

Ἡ νίκη εἶναι ἐξασφαλισμένη καί ἐννιά στά δέκα θά εἶναι ἀναίμακτη.

Ἡ ἀναμονή εἶναι ἔγκλημα ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση.

Μέ χαιρετισμούς *Ν. Λένιν*

Γράφτηκε τήν 1 (14) τοῦ Ὀχτώβρη 1917
Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1921 στά "Ἅπαντα τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ), τόμ. XIV, μέρ. II

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ 8 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΚΛΕΓΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ[110]

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΡΟΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

1) Ἡ συμμετοχή τοῦ Κόμματός μας στό «Προκοινοβούλιο» ἤ στό «Δημοκρατικό συμβούλιο» ἤ στό «Συμβούλιο τῆς δημοκρατίας» εἶναι ὁλοφάνερο λάθος καί ἀπομάκρυνση ἀπό τόν προλεταριακό-ἐπαναστατικό δρόμο.

2) Ἡ ἀντικειμενική κατάσταση εἶναι τέτια πού δείχνει ὅτι στή χώρα φουντώνει ἀναμφισβήτητα ἡ ἐπανάσταση ἐνάντια στή βοναπαρτική κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι (ἀγροτική ἐξέγερση, δυνάμωμα τῆς δυσαρέσκειας καί τῶν διενέξεων μέ τήν κυβέρνηση μέσα στό στρατό καί μέσα στίς ἐθνικές ὁμάδες, διένεξη μέ τούς σιδηροδρομικούς καί τούς ταχυδρομικούς, πλήρης χρεοκοπία τῶν συμφιλιωτῶν μενσεβίκων καί ἐσέρων στίς ἐκλογές κτλ.).

Μέ ἕνα τέτιο φούντωμα τῆς ἐπανάστασης τό νά συμμετέχει κανείς σ'ἕνα νόθο κοινοβούλιο πού τό σκάρωσαν γιά νά ἐξαπατήσουν τό λαό, σημαίνει νά διευκολύνει αὐτή τήν ἀπάτη, *νά δυσκολεύει* τό ἔργο τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης, νά ἀποσπᾶ τήν προσοχή τοῦ λαοῦ καί τίς δυνάμεις τοῦ Κόμματος ἀπό τό ἐπιτακτικό καθῆκον τῆς πάλης γιά τήν ἐξουσία καί γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης.

3) Γι'αὐτό τό συνέδριο τοῦ Κόμματος πρέπει νά ἀνακαλέσει τά μέλη τοῦ Κόμματός μας ἀπό τό Προκοινοβούλιο, νά κηρύξει ἀποχή ἀπ'αὐτό, νά καλέσει τό λαό στήν προετοιμασία τῶν δυνάμεων γιά τή διάλυση αὐτῆς τῆς τσερετελικῆς «Δούμας τοῦ Μπουλίγκιν».

ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ «ΟΛΗ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΣΟΒΙΕΤ»

1. Ὅλη ἡ δουλιά πού ἔκαναν οἱ μπολσεβίκοι στό διάστημα ἕξι μηνῶν στά πλαίσια τῆς ἐπανάστασης, ὅλη ἡ κριτική πού κατηύθυναν ἐνάντια στούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους γιά τούς «συμβιβασμούς» τους καί γιά τή μετατροπή τῶν Σοβιέτ ἀπομέρους αὐτῶν τῶν κομμάτων σέ λέσχες συζητήσεων, ἀπαιτεῖ ἀπό τούς μπολσεβίκους εὐσυνείδητη, μαρξιστικά συνεπή τήρηση αὐτοῦ τοῦ συνθήματος. Δυστυχῶς, στούς ἡγετικούς κύκλους τοῦ Κόμματος παρατηροῦνται ταλαντεύσεις, ἕνα εἶδος «φόβου» νά παλέψουν γιά τήν ἐξουσία, μιά τάση νά ὑποκαταστήσουν αὐτή τήν πάλη μέ ἀποφάσεις, διαμαρτυρίες καί συνέδρια.

2. Ὅλη ἡ πείρα τῶν δυό ἐπαναστάσεων, τόσο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905 ὅσο καί τοῦ 1917, καθώς καί ὅλες οἱ ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, ὅλες οἱ πολιτικές δηλώσεις πού ἔκανε πρίν ἀπό πολλά χρόνια, ἀνάγονται στό ὅτι τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν ἀποτελεῖ πραγματικότητα μόνο σάν ὄργανο ἐξέγερσης, μόνο σάν ὄργανο ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. Ἄν δέν ἔχουν αὐτό τό καθῆκον τά Σοβιέτ εἶναι ἕνα πολύ ἁπλό παιχνιδάκι πού ὁδηγεῖ ἀναπότρεπτα στήν ἀπάθεια, τήν ἀδιαφορία, τήν ἀπογοήτευση τῶν μαζῶν, πού ἔχουν ἐντελῶς δικαιολογημένα ἀηδιάσει ἀπό τίς ἀτελεύτητες ἐπαναλήψεις τῶν ἀποφάσεων καί τῶν διαμαρτυριῶν.

3. Ἰδιαίτερα τώρα, ὅταν στή χώρα ξαπλώνεται ἡ ἀγροτική ἐξέγερση πού ὁ Κέρενσκι προσπαθεῖ νά τήν καταπνίξει μέ τή βοήθεια ἐπίλεκτων στρατευμάτων, ὅταν ἀκόμη καί τά στρατιωτικά μέτρα στό χωριό ἀπειλοῦν ὁλοφάνερα μέ νοθεία καί πλαστογράφηση τῶν ἐκλογῶν γιά τή Συντακτική Συνέλευση, ὅταν στή Γερμανία τά πράγματα ἔφτασαν ὥς τήν ἐξέγερση μέσα στό στόλο, τώρα ἡ ἄρνηση τῶν μπολσεβίκων νά μετατρέψουν τά Σοβιέτ σέ ὄργανο ἐξέγερσης θά ἦταν προδοσία καί ἀπέναντι στούς ἀγρότες, καί ἀπέναντι στήν ὑπόθεση τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

4. Τό καθῆκον τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τά Σοβιέτ εἶναι τό καθῆκον νά πραγματοποιήσουν μιά πετυχημένη ἐξέγερση. Γι'αὐτό ὅλες οἱ καλύτερες δυνάμεις τοῦ Κόμματος πρέπει νά σταλοῦν στίς φάμπρικες καί τούς στρατῶνες, γιά νά ἐξηγοῦν στίς μάζες τό καθῆκον τους καί, σταθμίζοντας σωστά τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, νά διαλέξουν τήν κατάλληλη στιγμή γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης τοῦ Κέρενσκι.

Τό νά συνδέει κανείς αὐτό τό καθῆκον ἀπαραίτητα μέ τό

συνέδριο τῶν Σοβιέτ, νά τό ὑποτάσσει σ'αὐτό τό συνέδριο — σημαίνει *πώς παίζει τήν ἐξέγερση*, ὁρίζοντας προκαταβολικά τήν ἡμερομηνία τῆς ἐξέγερσης, διευκολύνοντας τήν κυβέρνηση νά προετοιμάσει στρατεύματα, ἀποπροσανατολίζοντας τίς μάζες μέ τήν αὐταπάτη, πώς δῆθεν μπορεῖ μέ τήν «ἀπόφαση» τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ νά κριθεῖ ἕνα ζήτημα, πού μόνο τό ἐξεγερμένο προλεταριάτο μπορεῖ νά τό κρίνει μέ τή δύναμή του.

5. Πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες καί τίς ἐλπίδες γιά τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, νά ἀπορίψουμε τήν προκατάληψη πώς εἶναι ἀνάγκη «νά περιμένουμε» χωρίς ἄλλο αὐτό τό συνέδριο, πρέπει νά συγκεντρώσουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας γιά νά ἐξηγοῦμε στίς μάζες τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξέγερσης καί νά τήν προετοιμάζουμε. Ἄν οἱ μπολσεβίκοι, πού ἔχουν στά χέρια τους τά Σοβιέτ καί στίς δυό πρωτεύουσες, ἐγκατέλειπαν αὐτό τό καθῆκον καί ἀνέχονταν νά συγκαλέσει τή Συντακτική Συνέλευση ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι (*δηλαδή* νά παραποιήσει τή Συντακτική Συνέλευση), θά καταντοῦσαν κούφια φράση τήν προπαγάνδα τοῦ συνθήματός τους «ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» καί θά ἐξευτελίζονταν πολιτικά, σάν κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

6. Αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα σωστό τώρα πού οἱ ἐκλογές στή Μόσχα ἔδοσαν τά $49^1/_2\%$ τῶν ψήφων στούς μπολσεβίκους καί πού οἱ μπολσεβίκοι μέ τήν ὑποστήριξη τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων, ὑποστήριξη πού ἀπό καιρό ἤδη πραγματοποιεῖται στήν πράξη, ἔχουν τήν ἀναμφισβήτητη πλειοψηφία μέσα στή χώρα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ «Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΣΟΒΙΕΤ»

Μπορεῖ νά μή δημοσιευτοῦν ὅλα ὅσα περιέχουν οἱ θέσεις γιά τήν «ἐξουσία στά Σοβιέτ», ἄν ὅμως *παραιτούμαστε ἀπό τήν κομματική συζήτηση* καί ἀπό τό νά *ἐξηγοῦμε* στίς μάζες τέτια ἐπιτακτικά καί σπουδαιότατα ζητήματα, πού δέν μποροῦν νά συζητηθοῦν στόν Τύπο, γιατί δέν ὑπάρχει πλήρης ἐλευθερία τοῦ Τύπου, ἤ γιατί δέν ἐπιτρέπεται νά τά ἀποκαλύψουμε στούς ἐχθρούς, αὐτό ἰσοδυναμεῖ μέ ἀπώλεια τῆς σύνδεσης τοῦ Κόμματος μέ τήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Τό ψηφοδέλτιο, πού δημοσιεύτηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, καταρτίστηκε μέ ἀπαράδεκτο τρόπο καί προκαλεῖ τήν πιό ἔντονη διαμαρτυρία. Γιατί στήν ἀγροτική Συντακτική

Συνέλευση εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπάρχουν τέσσερις καί πέντε φορές περισσότεροι ἐργάτες, πού μόνο αὐτοί εἶναι ἱκανοί νά συνδεθοῦν ἀπό κοντά καί στενά μέ τούς ἀγρότες βουλευτές. Εἶναι ἐπίσης ἐντελῶς ἀπαράδεκτος ὁ ὑπερβολικός ἀριθμός τῶν ὑποψηφίων ἀπό πρόσωπα λίγο δοκιμασμένα, πού προσχώρησαν τελευταῖα στό Κόμμα μας (σάν τόν Λάριν). Ἡ ΚΕ, γεμίζοντας τό ψηφοδέλτιο μέ τέτιους ὑποψηφίους, οἱ ὁποῖοι θά ἔπρεπε πρῶτα μῆνες καί μῆνες νά δουλέψουν στό Κόμμα, ἀνοίγει διάπλατα τίς πόρτες στόν καριερισμό, στό κυνηγητό γιά θεσοῦλες στή Συντακτική Συνέλευση. Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἔκτακτη ἀναθεώρηση καί ἡ διόρθωση τοῦ ψηφοδελτίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΤΗ ΘΕΣΗ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ»

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἀπό τούς μεζραγιόντσι[111] ἐλάχιστοι εἶναι αὐτοί πού δοκιμάστηκαν στήν προλεταριακή δουλιά *μέ βάση τήν κατεύθυνση* τοῦ Κόμματός μας, ὅμως κανένας δέν θά φέρει ἀντίρηση γιά μιά τέτια, λογουχάρη, ὑποψηφιότητα σάν τοῦ Τρότσκι, γιατί, πρῶτο, ὁ Τρότσκι μέ τόν ἐρχομό του πῆρε ἀμέσως θέση διεθνιστῆ· δεύτερο, πάλεψε ἀνάμεσα στούς μεζραγιόντσι γιά τή συγχώνευση· τρίτο, στίς δύσκολες μέρες τοῦ Ἰούλη στάθηκε στό ὕψος τοῦ καθήκοντος καί ἀποδείχτηκε ἀφοσιωμένος ὀπαδός τοῦ Κόμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Εἶναι φανερό ὅτι δέν μποροῦμε νά ποῦμε τό ἴδιο γιά πολλά χθεσινά μέλη τοῦ Κόμματος πού μπῆκαν στό ψηφοδέλτιο.

Ἰδιαίτερα σκανδαλώδης εἶναι ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ Λάριν (καί μάλιστα μπροστά ἀπό τόν Πετρόβσκι, τόν Κριλένκο κ.ἄ. ...). Ὁ Λάριν *βοηθοῦσε* ἀκόμη τόν καιρό τοῦ πολέμου τούς *σωβινιστές,* μίλησε *ἐξονόματός τους* στό συνέδριο τῆς Σουηδίας, βοηθοῦσε νά δημοσιεύονται ἀναλήθειες ἐνάντια στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί στό μποϋκοτάζ τους κατά τῶν Ἐπιτροπῶν πολεμικῆς βιομηχανίας. Ὁ Λάριν οὔτε μιά φορά τόν καιρό τοῦ πολέμου δέν πῆρε θέση σάν *ἀγωνιστής* πρίν τήν ἐπανάσταση ὑπέρ τοῦ διεθνισμοῦ. Ὁ Λάριν, ὅταν ἦρθε στή Ρωσία, βοηθοῦσε γιά πολύ καιρό τούς μενσεβίκους καί μάλιστα ἀρθρογραφοῦσε στόν Τύπο στό πνεῦμα τοῦ Ἀλέξινσκι, κάνοντας ἄτιμες ἐπιθέσεις ἐνάντια στό Κόμμα μας. Ὁ Λάριν εἶναι γνωστός γιά τά «ἅλματά» του· ἄς θυμηθοῦμε τήν μπροσούρα του γιά τό ἐργατικό συνέδριο καί γιά τή συγχώνευση μέ τούς ἐσέρους.

Φυσικά, δέν θά χρειαζόταν νά τά θυμόμαστε αὐτά, ἄν ὁ Λάριν

θά ἔμπαινε στό Κόμμα μέ τήν ἐπιθυμία νά διορθωθεῖ. Νά περάσουμε ὅμως τόν Λάριν στή Συντακτική Συνέλευση ὕστερα ἀπό μιά-δυό βδομάδες ἀπό τήν προσχώρησή του στό Κόμμα, αὐτό σημαίνει νά μεταβάλουμε *στήν πράξη* τό Κόμμα μας σέ ἕνα τέτιο μεγάλο παχνί καριεριστῶν, ὅπως εἶναι ἡ πλειοψηφία τῶν εὐρωπαϊκῶν κομμάτων*.

Σοβαρή δουλιά μέσα στή Συντακτική Συνέλευση θά εἶναι τό πλησίασμα τῶν ἀγροτῶν ἀπό κοντά, φιλικά, ψυχικά. Γιά τή δουλιά αὐτή εἶναι κατάλληλοι μόνο οἱ ἐργάτες, πού συγγενεύουν ὡς πρός τή ζωή τους μέ τούς ἀγρότες. Τό νά μαζέψουμε μέ τό τσουβάλι ρήτορες καί λογοτέχνες στή Συντακτική Συνέλευση σημαίνει νά πάρουμε τόν πολυπατημένο δρόμο τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ σωβινισμοῦ. Αὐτό εἶναι ἀνάξιο γιά τήν «ΙΙΙ Διεθνή».

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη καί 4 τοῦ Ὀχτώβρη (12 καί 17 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917

Δημοσιεύτηκε ὄχι ὁλόκληρο τό 1921 στά Ἅπαντα τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ), τόμ. XIV, μέρ. II

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά ὁλόκληρο σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

---

* Καί ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ Μ.Ν. Ποκρόβσκι; Τό 1917 ἀποχώρησε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί χρόνια ὁλόκληρα ἔμενε στήν ἄκρη. Θά ἦταν καλά ἄν ὁριστικά γύριζε σέ μᾶς. Ὅμως, αὐτό πρέπει πρῶτα νά τό δείξει μέ μακρόχρονη δουλιά.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΤΕΙ ΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Σύντροφοι! 'Επιτρέψτε μου νά ἐπισύρω τήν προσοχή τῆς συνδιάσκεψης στήν ἐξαιρετική σοβαρότητα τῆς πολιτικῆς κατάστασης. Μπορῶ νά στηριχτῶ μόνο στίς πληροφορίες τῶν πρωινῶν ἐφημερίδων τοῦ Σαββάτου. Οἱ πληροφορίες ὅμως αὐτές μέ ὑποχρεώνουν νά βάλω τό ζήτημα ἔτσι:

Ἡ πλήρης ἀδράνεια τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου γενικά, καθώς καί τῶν ἀγγλικῶν ὑποβρυχίων κατά τήν κατάληψη τοῦ Ἔζελ ἀπό τούς γερμανούς, σέ συνδυασμό μέ τό σχέδιο τῆς κυβέρνησης νά μεταφερθεῖ ἀπό τήν Πετρούπολη στή Μόσχα, δέν ἀποδεικνύει ἄραγε ὅτι οἱ ἄγγλοι καί ρῶσοι ἰμπεριαλιστές, ὁ Κέρενσκι καί οἱ ἀγγλογάλλοι καπιταλιστές *συνωμοτοῦν* γιά νά παραδόσουν τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς καί νά πνίξουν τή ρωσική ἐπανάσταση *μ' αὐτό τόν τρόπο;*

Νομίζω πώς τό ἀποδεικνύει.

Ἴσως ἡ συνωμοσία νά μήν ἐξυφάνθηκε ἀπευθείας, ἀλλά μέσω κάποιων κορνιλοφικῶν (τοῦ Μακλάκοφ, ἄλλων καντέτων, «ἀκομματικῶν» ρώσων ἑκατομμυριούχων κτλ.), ὅλα αὐτά ὅμως δέν ἀλλάζουν καθόλου τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Τό συμπέρασμα εἶναι ξεκάθαρο:

Πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς ἡ ἐπανάσταση θά χαντακωθεῖ, ἄν ἡ κυβέρνηση Κέρενσκι δέν ἀνατραπεῖ ἀπό τούς προλετάριους καί τούς στρατιῶτες στό πιό κοντινό μέλλον. Τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη.

Πρέπει νά κινητοποιήσουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά ἐμπνεύσουμε στούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες τήν ἰδέα πώς

εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νά κάνουν ἕνα πεισματικό, ὕστατο, ἀποφασιστικό ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης τοῦ Κέρενσκι.

Πρέπει νά ἀπευθυνθοῦμε στούς συντρόφους τῆς Μόσχας, πείθοντάς τους νά πάρουν τήν ἐξουσία στή Μόσχα, νά κηρύξουν τήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι ἔκπτωτη καί τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Μόσχας Προσωρινή κυβέρνηση τῆς Ρωσίας, γιά νά προτείνει ἀμέσως εἰρήνη καί νά σώσει τή Ρωσία ἀπό τή συνωμοσία. Οἱ σύντροφοι τῆς Μόσχας πρέπει νά βάλουν τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης στή Μόσχα στήν ἡμερήσια διάταξη.

Πρέπει νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Βορᾶ[112], πού συνέρχεται στίς 8 τοῦ Ὀχτώβρη στό Ἕλσινγκφορς, ὥστε (κατά τήν ἐπιστροφή τῶν ἀντιπροσώπων μέσω Πετρούπολης) νά κινητοποιήσουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά τούς τραβήξουμε μέ τό μέρος τῆς ἐξέγερσης.

Πρέπει νά ἀπευθυνθοῦμε στήν ΚΕ τοῦ Κόμματός μας μέ τήν παράκληση καί τήν πρόταση νά ἐπισπεύσει τήν ἀποχώρηση τῶν μπολσεβίκων ἀπό τό Προκοινοβούλιο καί νά στρέψει ὅλες τίς δυνάμεις στό ξεσκέπασμα μπροστά στίς μάζες τῆς συνωμοσίας τοῦ Κέρενσκι μέ τούς ἰμπεριαλιστές τῶν ἄλλων χωρῶν καί στήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης γιά τή σωστή ἐπιλογή *τῆς στιγμῆς* τῆς ἐξέγερσης.

P. S. Ἡ ἀπόφαση τοῦ τμήματος *στρατιωτῶν* τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης ἐνάντια στήν ἀναχώρηση τῆς κυβέρνησης ἀπό τήν Πετρούπολη[113] ἔδειξε πώς καί ἀνάμεσα στούς στρατιῶτες *ὡριμάζει* ἡ πεποίθηση ὅτι ὁ Κέρενσκι συνωμοτεῖ. Πρέπει νά συγκεντρώσουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά ἐνισχυθεῖ ἡ *σωστή* αὐτή πεποίθηση καί γιά νά γίνει ζύμωση ἀνάμεσα στούς στρατιῶτες.

* *
*

Προτείνω νά ψηφιστεῖ ἡ παρακάτω ἀπόφαση:

«Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ μελέτησε τή σημερινή κατάσταση, πού κατά γενική ὁμολογία εἶναι ἐξαιρετικά κρίσιμη, διαπιστώνει τά ἀκόλουθα γεγονότα:

1. Οἱ ἐπιθετικές ἐπιχειρήσεις τοῦ γερμανικοῦ στόλου μέ τήν ἐξαιρετικά περίεργη πλήρη ἀδράνεια τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου καί σέ συνδυασμό μέ τό σχέδιο τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης νά

μεταφερθεῖ ἀπό τήν Πετρούπολη στή Μόσχα, προκαλοῦν σοβαρότατες ὑποψίες ὅτι ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι (ἤ, πράγμα πού εἶναι τό ἴδιο, οἱ ρῶσοι ἰμπεριαλιστές πού στέκουν πίσω ἀπ᾽αὐτόν) ἐξύφανε συνωμοσία μέ τούς ἀγγλογάλλους ἰμπεριαλιστές γιά νά παραδόσει τήν Πετρούπρλη στούς γερμανούς μέ σκοπό νά καταπνίξει τήν ἐπανάσταση *μ᾽αὐτό* τόν τρόπο.

2. Αὐτές οἱ ὑποψίες ἐνισχύονται σέ μεγάλο βαθμό καί ἀποκτοῦν τό ἀνώτατο ὅριο τῆς πιθανότητας πού μπορεῖ νά ὑπάρξει σέ τέτιες περιπτώσεις, γιατί:

πρῶτο, στό στρατό δυναμώνει ἀπό καιρό καί δυνάμωσε ἡ πεποίθηση ὅτι τόν πρόδιναν οἱ στρατηγοί τοῦ τσάρου, καί ἐξακολουθοῦν νά τόν προδίνουν καί οἱ στρατηγοί τοῦ Κορνίλοφ καί τοῦ Κέρενσκι (ἰδιαίτερα ἡ παράδοση τῆς Ρίγας)·

δεύτερο, ὁ ἀγγλογαλλικός ἀστικός Τύπος δέν κρύβει τό λυσσαλέο μίσος του πρός τά Σοβιέτ, πού φτάνει μέχρι τρέλας καί τήν προθυμία του νά τά ἐκμηδενίσει μέ ὁποιαδήποτε αἱματοχυσία·

τρίτο, ἡ ἱστορία τῶν ἕξι μηνῶν τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀπόδειξε πέρα γιά πέρα ὅτι ὁ Κέρενσκι, οἱ καντέτοι, ἡ Μπρεσκόβσκαγια, ὁ Πλεχάνοφ καί οἱ ἄλλοι ὅμοιοί τους πολιτικοί εἶναι, τό θέλουν εἴτε ὄχι, ὄργανα στά χέρια τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ·

τέταρτο, οἱ ὑπόκωφες, μά ἐπίμονες φῆμες γιά χωριστή εἰρήνη τῆς ᾽Αγγλίας μέ τή Γερμανία «σέ βάρος τῆς Ρωσίας» δέν μποροῦσαν νά δημιουργηθοῦν χωρίς λόγο·

πέμπτο, ὅλη ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς συνωμοσίας τοῦ Κορνίλοφ, ὅπως αὐτό φαίνεται ἀκόμη καί ἀπό τίς δηλώσεις τῶν ἐφημερίδων πού γενικά συμπαθοῦν τόν Κέρενσκι: τῆς «Ντιέλο Ναρόντα» καί τῆς «᾽Ιζβέστιγια», ἀπόδειξε πώς ὁ Κέρενσκι ἦταν πάρα πολύ μπερδεμένος στήν ἱστορία μέ τόν Κορνίλοφ, ὅτι ὁ Κέρενσκι ἦταν καί ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὁ πιό ἐπικίνδυνος κορνιλοφικός· ὁ Κέρενσκι συγκάλυψε τούς ἀρχηγούς τοῦ κορνιλοφισμοῦ σάν τόν Ροντζιάνκο, τόν Κλεμπόβσκι, τόν Μακλάκοφ καί ἄλλους.

Ξεκινώντας ἀπ᾽αὐτό, ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ πώς ὅλες οἱ κραυγές τοῦ Κέρενσκι καί τῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων πού τόν ὑποστηρίζουν γιά ἄμυνα τῆς Πετρούπολης, εἶναι καθαρή ἀπάτη καί ὑποκρισία, καί ὅτι τό τμῆμα στρατιωτῶν τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης ἔχει ἀπόλυτα δίκιο πού καταδίκασε αὐστηρά τό σχέδιο μετακίνησης ἀπό τήν Πετρούπολη· παρακάτω, πώς γιά τήν ἄμυνα τῆς Πετρούπολης καί τή σωτηρία τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀπόλυτα καί ἐξαιρετικά ἀναγκαῖο νά πεισθεῖ ὁ καταβασα-

νισμένος στρατός γιά τήν εὐσυνειδησία τῆς κυβέρνησης καί νά πάρει ψωμί, ἱματισμό καί ὑπόδηση μέ ἐπαναστατικά μέτρα σέ βάρος τῶν καπιταλιστῶν, πού μέχρι τώρα σαμποτάριζαν τόν ἀγώνα ἐνάντια στό οἰκονομικό ξεχαρβάλωμα (ὅπως τό ὁμολογεῖ ἀκόμη καί ἡ Οἰκονομική διεύθυνση τῆς ἐσερομενσεβίκικης Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς).

Γι'αὐτό ἡ συνδιάσκεψη δηλώνει ὅτι μόνο ἡ ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης τοῦ Κέρενσκι μαζί μέ τό νόθο Συμβούλιο τῆς δημοκρατίας καί ἡ ἀντικατάστασή της ἀπό μιά ἐργατική καί ἀγροτική ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι σέ θέση:

α) νά δόσει τή γῆ στούς ἀγρότες, ἀντί νά καταπνίγει τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν·

β) νά προτείνει ἀμέσως δίκαιη εἰρήνη, ἐμπνέοντας ἔτσι σέ ὅλο τό στρατό μας τήν πίστη πρός τήν ἀλήθεια·

γ) νά πάρει τά πιό ἀποφασιστικά ἐπαναστατικά μέτρα ἐνάντια στούς καπιταλιστές, γιά νά ἐξασφαλιστεῖ στό στρατό ψωμί, ἱματισμός, ὑπόδηση, καί νά καταπολεμηθεῖ τό οἰκονομικό χάος.

Ἡ συνδιάσκεψη ζητᾶ ἐπίμονα ἀπό τήν ΚΕ νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἀναπόφευκτης ἐξέγερσης τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀντιλαϊκῆς καί δουλοπαροικιακῆς κυβέρνησης τοῦ Κέρενσκι.

Ἡ συνδιάσκεψη ἀποφασίζει νά στείλει ἀμέσως ἀντιπροσωπεῖες στό Ἕλσινγκφορς, στό Βίμποργκ, στήν Κρονστάνδη, στό Ρέβελ, στά στρατιωτικά τμήματα πού βρίσκονται νότια ἀπ'τήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα γιά νά κάνουν ζύμωση ὑπέρ τῆς προσχώρησης στήν ἀπόφαση αὐτή, δείχνοντας πώς εἶναι ἀνάγκη νά ἀνοίξει μέ μιά γρήγορη γενική ἐξέγερση καί μέ τήν ἀνατροπή τοῦ Κέρενσκι ὁ δρόμος γιά τήν εἰρήνη, γιά τή σωτηρία τῆς Πετρούπολης καί τῆς ἐπανάστασης, γιά τή μεταβίβαση τῆς γῆς στούς ἀγρότες καί τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ.

Γράφτηκε στίς 7 (20) τοῦ Ὀχτώβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Γράφτηκε στίς 6-8 (19-21) τοῦ 'Οχτώβρη 1917

Δημοσιεύτηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917
στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 1-2
'Υπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Στήν ήμερήσια διάταξη τοῦ ἔκτακτου συνεδρίου τοῦ Κόμματος, τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων), πού συγκαλεῖται ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή στίς 17 τοῦ 'Οχτώβρη, ἀναγράφεται ἡ ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος. Ἤδη ἡ συνδιάσκεψη τῆς 24-29 τοῦ 'Απρίλη[114] πῆρε μιά ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ἀνάγκη ἀναθεώρησης, ὑποδείχνοντας σέ 8 σημεῖα πρός ποιά κατεύθυνση πρέπει νά γίνει ἡ ἀναθεώρηση*. Ἔπειτα στήν Πετρούπολη** καί στή Μόσχα*** κυκλοφόρησε ἀπό μιά μπροσούρα ἀφιερωμένη στήν ἀναθεώρηση καί στό περιοδικό τῆς Μόσχας «Σπαρτάκ», τεῦχ. 4 τῆς 10 Αὐγούστου, δημοσιεύτηκε ἄρθρο τοῦ συντρόφου Ν. Ι. Μπουχάριν, ἀφιερωμένο σ'αὐτό τό θέμα.

Ἄς δοῦμε τούς συλλογισμούς τῶν συντρόφων τῆς Μόσχας.

Ι

Τό βασικό ζήτημα πού μπαίνει κατά τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος εἶναι—γιά τούς μπολσεβίκους, πού ὅλοι τους συμφωνοῦν ὅτι πρέπει νά δοθεῖ «ἐκτίμηση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς ἐποχῆς τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων σέ σύνδεση μέ τήν ἐπερχόμενη σοσιαλιστική ἐπανάσταση» (§ 1 τῆς ἀπόφασης τῆς συνδιάσκεψης τῆς 24-29 τοῦ 'Απρίλη)—τό ζήτημα τοῦ τρόπου σύνταξης τοῦ καινούργιου προγράμματος. Νά συμπληρωθεῖ τό παλιό πρόγραμμα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ (αὐτή τή γνώμη ὑποστήριζα στήν μπροσούρα πού ἐκδόθηκε στήν Πετρούπολη), ἤ νά τροποποιήσουμε ὅλο τό

*Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 414-415. *Ἡ Σύντ.*

**«'Υλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος, μέ ἐπιμέλεια καί πρόλογο τοῦ Ν. Λένιν, ἐκδοτικό «Πριμπόι». 1917.

***«'Υλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος». Συλλογή ἄρθρων τῶν Β. Μιλιούτιν, Β. Σοκόλνικοφ, Α. Λόμοφ, Β. Σμιρνόφ. Ἔκδοση τοῦ Γραφείου Περιοχῆς τοῦ Βιομηχανικοῦ Κέντρου Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ. 1917.

κείμενο τοῦ παλιοῦ προγράμματος. (Αὐτή τή γνώμη ἔκφρασε τό τμῆμα, πού συγκροτήθηκε στή συνδιάσκεψη τοῦ 'Απρίλη, καί τήν ὑποστηρίζουν οἱ σύντροφοι τῆς Μόσχας). Ἔτσι μπαίνει κατά πρῶτο λόγο τό ζήτημα γιά τό Κόμμα μας.

Ἔχουμε δυό σχέδια: τό ἕνα, πού προτείνω ἐγώ, συμπληρώνει τό παλιό πρόγραμμα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ*. Τό ἄλλο, πού προτείνεται ἀπό τόν σ. Β. Σοκόλνικοφ καί βασίζεται στίς παρατηρήσεις τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς (πού ἐκλέχτηκε ἀπό τό τμῆμα, πού συγκροτήθηκε στή συνδιάσκεψη τοῦ 'Απρίλη), τροποποιεῖ ὅλο τό γενικό μέρος τοῦ προγράμματος.

Κι'ἐγώ βρέθηκα στήν ἀνάγκη νά ἐκφράσω τή γνώμη (στήν προαναφερόμενη μπροσούρα, σελ. 11**) ὅτι τό σχέδιο τροποποιήσεων πού πρότεινε τό τμῆμα ἔχει θεωρητικά λάθη. Ἄς δοῦμε τώρα πῶς πραγματοποιεῖται αὐτό τό σχέδιο, σύμφωνα μέ τήν πρόταση τοῦ σ. Σοκόλνικοφ.

Ὁ σ. Σοκόλνικοφ χώρισε τό γενικό μέρος τοῦ προγράμματός μας σέ 10 μέρη, δίνοντας στό κάθε μέρος ἤ στήν κάθε παράγραφο χωριστό ἀριθμό (βλ. σελ. 11-18 τῆς μπροσούρας, πού ἐκδόθηκε στή Μόσχα). Αὐτή τήν ἀρίθμηση θά ἀκολουθήσουμε κι'ἐμεῖς, γιά νά διευκολύνουμε τόν ἀναγνώστη νά βρίσκει τό ἀντίστοιχο σημεῖο.

Ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ σημερινοῦ προγράμματος ἀποτελεῖται ἀπό δυό προτάσεις. Ἡ πρώτη λέει ὅτι μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλαγῆς τό ἐργατικό κίνημα ἔγινε διεθνές. Ἡ δεύτερη — ὅτι ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατία θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ἕνα ἀπό τά τμήματα τῆς παγκόσμιας στρατιᾶς τοῦ προλεταριάτου. (Παρακάτω, στή δεύτερη παράγραφο, γίνεται λόγος γιά τόν κοινό τελικό σκοπό ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν.)

Ὁ σ. Σ. ἀφήνει τή δεύτερη πρόταση ἀμετάβλητη, ἐνῶ στή θέση τῆς πρώτης βάζει μιά καινούργια, προσθέτοντας σέ ὅσα λέγονται γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλαγῆς καί τήν «ἐξαγωγή κεφαλαίων», καί τό πέρασμα τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου σέ «παγκόσμια σοσιαλιστική ἐπανάσταση».

Ἔχουμε ἀμέσως μιά ἔλλειψη λογικοῦ είρμοῦ, ἕνα ἀνακάτεμα τῶν *θεμάτων*, ἕνα μπέρδεμα δυό *τύπων* συγκρότησης τοῦ προγράμματος. Ἕνα ἀπό τά δυό: *ἤ* πρέπει νά ἀρχίσουμε μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στό *σύνολό* του — καί τότε δέν ἐπιτρέπεται νά γίνεται λόγος μόνο γιά τήν «ἐξαγωγή κεφα-

---

*Βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 139-140, 150-151. *Ἡ Σύντ.*

** Στό ἴδιο, σελ. 145-146. *Ἡ Σύντ.*

λαίων», καί τότε δέν μπορεῖ ν'ἀφήνεται ἀμετάβλητη, ὅπως τό κάνει ὁ σ. Σ., ἡ ἀνάλυση τῆς «πορείας ἐξέλιξης» τῆς ἀστικῆς κοινωνίας στή *δεύτερη* πρόταση. Ἤ νά ἀφήσουμε ἀμετάβλητο τόν τύπο συγκρότησης τοῦ προγράμματος, δηλαδή στήν ἀρχή νά ἐξηγήσουμε γιατί τό κίνημά μας ἔγινε διεθνές, ποιός εἶναι ὁ κοινός τελικός σκοπός του, πῶς ὁδηγεῖ σ'αὐτό τό σκοπό ἡ «πορεία ἐξέλιξης» τῆς ἀστικῆς κοινωνίας.

Γιά νά δείξουμε πιό παραστατικά τήν ἔλλειψη λογικοῦ εἱρμοῦ, τήν ἀσυνέπεια στή συγκρότηση τοῦ προγράμματος, ὅπως παρουσιάζεται στό σχέδιο τοῦ σ. Σ., θά παραθέσουμε ὁλόκληρη τήν ἀρχή τοῦ παλιοῦ προγράμματος:

«Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλαγῆς δημιούργησε τόσο στενή σύνδεση ἀνάμεσα σέ ὅλους τούς λαούς τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ὥστε τό μεγάλο ἀπελευθερωτικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου δέν μποροῦσε παρά νά γίνει, καί ἀπό καιρό πιά ἔγινε, διεθνές».

Ἐδῶ ὁ σ. Σ. δέν εἶναι ἱκανοποιημένος ἀπό δυό πράγματα: 1) μιλώντας γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλαγῆς, τό πρόγραμμα περιγράφει μιά ξεπερασμένη «περίοδο ἀνάπτυξης»· 2) στή λέξη «πολιτισμένων» ὁ σ. Σ. βάζει θαυμαστικό καί παρατηρεῖ ὅτι στό πρόγραμμά μας «δέν προβλέπεται ἡ στενή σύνδεση ἀνάμεσα στίς μητροπόλεις καί στίς ἀποικίες».

«Ὁ προστατευτισμός, οἱ τελωνειακοί πόλεμοι, οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι θά διακόψουν τή σύνδεση τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος;»—ρωτάει ὁ σ. Σ. καί ἀπαντάει: «Ἄν πιστέψει κανείς τό κείμενο τοῦ προγράμματός μας—θά τή διακόψουν, γιατί κόβουν τή σύνδεση πού εἶχε δημιουργηθεῖ μέ τήν ἀνταλλαγή».

Πολύ περίεργη κριτική. Οὔτε ὁ προστατευτισμός, οὔτε ὁ τελωνειακός πόλεμος «κόβουν» τήν ἀνταλλαγή, μόνο τήν τροποποιοῦν προσωρινά ἤ τή διακόπτουν σ'ἕνα σημεῖο, ἐνῶ τή συνεχίζουν σέ ἄλλο. Ἡ ἀνταλλαγή δέν διακόπηκε ἀπό τό σημερινό πόλεμο, ἁπλῶς δυσκολεύτηκε σέ ὁρισμένα μέρη, μετατοπίστηκε σέ ἄλλα μέρη, *διατηρήθηκε* σάν παγκόσμια σύνδεση. Ἡ πιό παραστατική ἀπόδειξη γι'αὐτό εἶναι οἱ τιμές τοῦ συναλλάγματος. Αὐτό κατά πρῶτο λόγο. Δεύτερο, στό σχέδιο τοῦ σ. Σ. διαβάζουμε: «ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού, μέ βάση τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί τήν ἐξαγωγή κεφαλαίων, τράβηξε ὅλους τούς λαούς στήν παγκόσμια οἰκονομία» κτλ. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος διακόπτει ἐπίσης (σ'ἕνα μέρος, γιά ἕνα διάστημα) καί τήν ἐξαγωγή κεφαλαίων,

ὅπως καί τήν ἀνταλλαγή· συνεπῶς ἡ «κριτική» τοῦ συντρόφου Σ. χτυπάει καί *αὐτόν τόν ἴδιο.*

Τρίτο, γινόταν λόγος (στό παλιό πρόγραμμα) γιατί τό ἐργατικό κίνημα *«ἔχει ἀπό καιρό γίνει»* διεθνές. Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἔγινε διεθνές πρίν ἀπό τήν ἐξαγωγή τοῦ κεφαλαίου, σάν ἀνώτερο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ.

Συμπέρασμα: εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὁ σ. Σ. πρόσθεσε *ἄστοχα* ἕνα *κομματάκι* ἀπό τόν ὁρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ (ἐξαγωγή κεφαλαίου).

Παρακάτω, οἱ λέξεις: «πολιτισμένος κόσμος», δέν ἀρέσουν στόν σύντροφο Σ. γιατί, κατά τή γνώμη του, ὑπονοοῦν κάτι τό εἰρηνικό, τό ἁρμονικό, πού ξεχνάει τίς ἀποικίες.

Ἀκριβῶς τό ἀντίθετο συμβαίνει. Μιλώντας γιά «πολιτισμένο κόσμο», τό πρόγραμμα τονίζει τήν *ἔλλειψη* ἁρμονίας, τήν ὕπαρξη μή πολιτισμένων χωρῶν (κι᾽αὐτό εἶναι *γεγονός*), ἐνῶ τό σχέδιο τοῦ συντρόφου Σ. ἐμφανίζει τά πράγματα *πολύ πιό ἁρμονικά,* γιατί ἐκεῖ γίνεται ἁπλῶς λόγος γιά τό «τράβηγμα ὅλων τῶν λαῶν στήν παγκόσμια οἰκονομία»!! Λές κι᾽ὅλοι οἱ λαοί τραβήχτηκαν *ἰσόμετρα* στήν παγκόσμια οἰκονομία! Λές καί δέν ὑπῆρχαν σχέσεις *ὑποδούλωσης* ἀνάμεσα στούς «πολιτισμένους» καί μή πολιτισμένους λαούς ἀκριβῶς *μέ βάση* τό «τράβηγμα στήν παγκόσμια οἰκονομία»!

Στό σχέδιο τοῦ συντρόφου Σ. ὑπάρχει πραγματικά μιά *χειροτέρευση* τοῦ παλιοῦ προγράμματος σχετικά μέ τά δυό θέματα πού θίγει. Ὁ διεθνιστικός χαρακτήρας ὑπογραμμίζεται *λιγότερο ἔντονα.* Πολύ σπουδαῖο γιά μᾶς εἶναι νά τονίσουμε πώς ὁ χαρακτήρας αὐτός ἐμφανίστηκε *ἀπό καιρό,* πολύ πρίν τήν ἐποχή τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου. Ἀκόμη, στή διατύπωση τοῦ σ. Σ. ὑπάρχει *περισσότερη* «ἁρμονία» στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στίς ἀποικίες. Καί δέν μᾶς ταιριάζει καθόλου νά ἀποσιωποῦμε τό ἀδιαμφισβήτητο γεγονός ὅτι δυστυχῶς τό ἐργατικό κίνημα γιά τήν ὥρα ἔχει ἀγκαλιάσει *μόνο* τίς πολιτισμένες χῶρες.

Θά συμφωνοῦσα εὐχαρίστως μέ τόν σ. Σ., ἄν ζητοῦσε νά τονίζεται *πιό* καθαρά ἡ ἐκμετάλλευση τῶν ἀποικιῶν. Αὐτό εἶναι πραγματικά *σπουδαῖο* συστατικό μέρος τῶν ἐννοιῶν τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μά ἀκριβῶς στήν πρώτη παράγραφο πού προτείνει ὁ σ. Σ. οὔτε νύξη γίνεται γι᾽αὐτό τό πράγμα. Τά διάφορα συστατικά μέρη τῆς ἔννοιας τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τά ἔχει *σκορπισμένα* σέ διάφορα σημεῖα, σέ βάρος καί τῆς συνοχῆς καί τῆς σαφήνειας.

Θά δοῦμε τώρα πῶς *ὁλόκληρο* τό σχέδιο τοῦ σ. Σ. πάσχει ἀπό αὐτό τό σκόρπισμα καί ἀπ᾽αὐτή τήν ἀνακολουθία.

II

Ἄς ρίξει μιά γενική ματιά ὁ ἀναγνώστης στή σύνδεση καί στή συνοχή τῶν *θεμάτων* στίς διάφορες παραγράφους τοῦ παλιοῦ προγράμματος (οἱ παράγραφοι δίνονται σύμφωνα μέ τήν ἀρίθμηση τοῦ συντρόφου Σ.):

1) Τό ἐργατικό κίνημα ἔχει ἀπό καιρό γίνει διεθνές. Ἐμεῖς εἴμαστε ἕνα ἀπό τά τμήματά του.

2) Ὁ τελικός σκοπός τοῦ κινήματος καθορίζεται ἀπό τήν πορεία ἀνάπτυξης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Ἀφετηρία: ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς καί τό γεγονός ὅτι οἱ προλετάριοι δέν ἔχουν μέσα παραγωγῆς.

3) Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ ἐκτόπιση τῶν μικροπαραγωγῶν.

4) Τό δυνάμωμα τῆς ἐκμετάλλευσης (ἐργασία τῶν γυναικῶν, ἐφεδρικός στρατός κτλ.).

5) Οἱ κρίσεις.

6) Ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς καί ἡ αὔξηση τῆς ἀνισότητας.

7) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς πάλης τῶν προλετάριων. Οἱ ὑλικοί ὅροι τῆς ἀντικατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τό σοσιαλισμό.

8) Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου.

9) Ὅρος της—ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

10) Καθῆκον τοῦ Κόμματος εἶναι νά καθοδηγεῖ τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου γιά τήν κοινωνική ἐπανάσταση.

Προσθέτω ἀκόμη ἕνα θέμα:

11) Ὁ καπιταλισμός ἔφτασε στό ἀνώτατο στάδιό του (ἰμπεριαλισμός) καί τώρα ἔχει ἀρχίσει ἡ ἐποχή τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Συγκρίνετε μ᾽αὐτά τή σειρά τῶν *θεμάτων*—ὄχι τῶν ἐπιμέρους διορθώσεων τοῦ κειμένου, ἀλλά ἀκριβῶς τῶν θεμάτων—στό σχέδιο τοῦ συντρόφου Σ., καθώς καί τά *θέματα τῶν προσθηκῶν του γιά τόν ἰμπεριαλισμό:*

1) Τό ἐργατικό κίνημα εἶναι διεθνές. Ἐμεῖς εἴμαστε ἕνα ἀπό τά τμήματά του. (Προστίθεται: ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίου, ἡ παγκόσμια οἰκονομία, τό πέρασμα τῆς πάλης σέ παγκόσμια ἐπανάσταση, δηλαδή προστίθεται ἕνα κομματάκι ἀπό τόν ὁρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.)

2) Ὁ τελικός σκοπός τοῦ κινήματος καθορίζεται ἀπό τήν πορεία ἀνάπτυξης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Ἀφετηρία: ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς καί τό γεγονός ὅτι οἱ προλετάριοι δέν ἔχουν μέσα παραγωγῆς. (Στή μέση προστίθεται: οἱ παντοδύναμες τράπεζες καί τά συνδικάτα, οἱ παγκόσμιες

μονοπωλιακές ἑνώσεις, δηλαδή προστίθεται ἄλλο ἕνα κομματάκι ἀπό τόν ὁρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.)

3) Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ ἐκτόπιση τῶν μικροπαραγωγῶν.

4) Τό δυνάμωμα τῆς ἐκμετάλλευσης (ἐργασία τῶν γυναικῶν, ἐφεδρικός στρατός, ξένοι ἐργάτες κτλ.).

5) Οἱ κρίσεις καί οἱ πόλεμοι. Προστίθεται ἀκόμη ἕνα κομματάκι ἀπό τόν ὁρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ: «Προσπάθειες μοιράσματος τοῦ κόσμου»· ἐπαναλαβαίνονται ἀκόμη μιά φορά οἱ μονοπωλιακές ἑνώσεις καί ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίου· στή λέξη χρηματιστικό κεφάλαιο προστίθεται σέ παρένθεση ἡ ἐξήγηση: «προϊόν τῆς συνένωσης τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου μέ τό βιομηχανικό».

6) Ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς καί ἡ αὔξηση τῆς ἀνισότητας. Προστίθεται ἀκόμη ἕνα κομματάκι ἀπό τόν ὁρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ: ἀκρίβεια, μιλιταρισμός. Ἀκόμη μιά φορά ἐπαναλαβαίνονται οἱ μονοπωλιακές ἑνώσεις.

7) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς πάλης τῶν προλετάριων. Οἱ ὑλικοί ὅροι τῆς ἀντικατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τό σοσιαλισμό. Στή μέση μιά προσθήκη, ὅπου ἐπαναλαβαίνονται ἀκόμη μιά φορά οἱ λέξεις «μονοπωλιακός καπιταλισμός» καί τονίζεται ὅτι οἱ τραπεζίτες καί τά καπιταλιστικά συνδικάτα προετοιμάζουν ἕνα μηχανισμό κοινωνικῆς ρύθμισης κτλ.

8) Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου. (Προστίθεται: αὐτή θά βάλει τέρμα στήν κυριαρχία τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου.)

9) Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν ὅρος της.

10) Καθῆκον τοῦ Κόμματος εἶναι νά καθοδηγεῖ τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου γιά τήν κοινωνική ἐπανάσταση. (Στή μέση ἡ προσθήκη ὅτι ἡ τελευταία αὐτή μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη.)

Νομίζω ὅτι ἡ ἀντιπαράθεση αὐτή δείχνει καθαρά πώς ἀκριβῶς στό σχέδιο τοῦ συντρόφου Σ. ὑπάρχει ὁ «μηχανικός» χαρακτήρας τῶν προσθηκῶν (πράγμα πού φοβοῦνται μερικοί σύντροφοι). Διάφορα κομματάκια ἀπό τόν ὁρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι σκορπισμένα σέ διάφορα σημεῖα χωρίς καμιά συνοχή, σάν μωσαϊκό. Δέν προκύπτει μιά γενική κι᾿ ὁλοκληρωμένη ἀντίληψη γιά τόν ἰμπεριαλισμό. Ὑπάρχουν πάρα πολλές ἐπαναλήψεις. Ἔχει διατηρηθεῖ ὁ παλιός σκελετός. Ἔχει διατηρηθεῖ τό παλιό γενικό σχέδιο τοῦ προγράμματος: νά ἀποδειχτεῖ ὅτι ὁ «τελικός σκοπός» τοῦ κινήματος «καθορίζεται» ἀπό τό χαρακτήρα τῆς σύγχρονης ἀστικῆς κοινωνίας καί *ἀπό τήν πορεία τῆς ἐξέλιξής της*.

Μά αὐτή ἀκριβῶς ἡ «πορεία τῆς ἐξέλιξης» δέν προκύπτει κι᾿ἔχουμε κομματάκια ἀπό ὁρισμούς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού τίς περισσότερες φορές *δέν* ἔχουν τή θέση τους.

Ἄς πάρουμε τή δεύτερη παράγραφο. Σ᾿αὐτή ὁ σ. Σ. ἄφησε ὅπως ἦταν τήν ἀρχή καί τό τέλος· ἡ ἀρχή λέει, πώς τά μέσα παραγωγῆς ἀνήκουν σ᾿ἕνα μικρό ἀριθμό προσώπων καί τό τέλος ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπό προλετάριους καί μισοπρολετάριους. *Στή μέση* ὁ σ. Σ. παρεμβάλλει μιά εἰδική πρόταση πού λέει ὅτι «στήν τελευταία εἰκοσιπενταετία ἡ ἄμεση ἤ ἔμμεση διαχείριση τῆς καπιταλιστικά ὀργανωμένης παραγωγῆς πέρασε στά χέρια παντοδύναμων» τραπεζῶν, τράστ κτλ.

Αὐτά λέγονται *πρίν* μπεῖ ἡ θέση γιά τήν *ἐκτόπιση τῶν μικρῶν νοικοκυριῶν ἀπό τά μεγάλα!* Γιατί ἡ θέση αὐτή διατυπώνεται μόνο στήν *τρίτη* παράγραφο. Τά τράστ ὅμως εἶναι ἡ ἀνώτερη καί ἡ πιό τελευταία ἐκδήλωση αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ προτσές τῆς ἐκτόπισης τῶν μικρῶν νοικοκυριῶν ἀπό τά μεγάλα. Τί νόημα ἔχει νά μιλάει κανείς γιά τήν ἐμφάνιση τῶν τράστ κι᾿ἔπειτα γιά τήν ἐκτόπιση τῶν μικρῶν νοικοκυριῶν ἀπό τά μεγάλα; Δέν παραβιάζεται ἔτσι ἡ λογική ἀλληλουχία; Γιατί, ἀπό ποῦ ξεφύτρωσαν τά τράστ; Δέν ἔχουμε ἐδῶ ἕνα θεωρητικό λάθος; Πῶς καί γιατί ἡ διαχείριση «πέρασε» στά χέρια τῶν τράστ; Αὐτό δέν μπορεῖ νά τό καταλάβει κανείς, ἄν δέν ξεκαθαρίσει πρῶτα τό φαινόμενο τῆς ἐκτόπισης τῶν μικρῶν νοικοκυριῶν ἀπό τά μεγάλα.

Ἄς πάρουμε τήν τρίτη παράγραφο. Θέμα της εἶναι ἡ ἐκτόπιση τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων ἀπό τίς μεγάλες. Καί σ᾿αὐτή τήν παράγραφο ὁ σ. Σ. ἀφήνει ὅπως ἦταν τήν ἀρχή (ὅπου λέγεται ὅτι ἡ σημασία τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων μεγαλώνει) καί τό τέλος (οἱ μικροί παραγωγοί ἐκτοπίζονται), καί προσθέτει στή μέση ὅτι οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις «συγχωνεύονται σέ γιγάντιους ὀργανισμούς, πού συνενώνουν ὁλόκληρη σειρά ἀπό διαδοχικές βαθμίδες τῆς παραγωγῆς καί τῆς κυκλοφορίας». Ἡ προσθήκη ὅμως αὐτή ἀναφέρεται πιά σέ ἄλλο θέμα — καί συγκεκριμένα: στή συγκέντρωση τῶν μέσων παραγωγῆς καί στήν κοινωνικοποίηση τῆς ἐργασίας ἀπό τόν καπιταλισμό, στή δημιουργία τῶν ὑλικῶν ὅρων γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τό σοσιαλισμό. Στό παλιό πρόγραμμα τό θέμα αὐτό ἀναλύεται μόνο στήν ἕβδομη παράγραφο.

Ὁ σ. Σ. διατηρεῖ τό γενικό αὐτό σχέδιο. Ἐπίσης μιλάει γιά τούς ὑλικούς ὅρους ἀντικατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τό σοσιαλισμό *μόνο στήν 7η παράγραφο.* Διατηρεῖ ἐπίσης στήν 7η

αὐτή παράγραφο ὅσα λέγονται γιά τή συγκέντρωση τῶν μέσων παραγωγῆς καί τήν κοινωνικοποίηση τῆς ἐργασίας!

Τό ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ἕνα μέρος ἀπ'ὅσα λέγονται γιά τή συγκέντρωση μπῆκε ἀρκετές παραγράφους *πρίν* ἀπό τή γενική, συνοπτική, ὁλοκληρωμένη παράγραφο, πού εἶναι ἀφιερωμένη εἰδικά στή συγκέντρωση. Αὐτό εἶναι τό ἀποκορύφωμα τῆς ἔλλειψης λογικοῦ είρμοῦ καί δέν μπορεῖ παρά νά δυσκολέψει τήν κατανόηση τοῦ προγράμματός μας ἀπό τίς πλατιές μάζες.

III

Τήν πέμπτη παράγραφο τοῦ προγράμματος, πού μιλάει γιά τίς κρίσεις, ὁ σ. Σ. τήν «ὑποβάλλει σέ γενική ἐπεξεργασία». Βρίσκει ὅτι τό παλιό πρόγραμμα «χάρη τῆς ἐκλαΐκευσης κάνει θεωρητικά λάθη» καί «παρεκκλίνει ἀπό τή θεωρία τῶν κρίσεων τοῦ Μάρξ».

Ὁ σ. Σ. νομίζει πώς ἡ λέξη «ὑπερπαραγωγή», πού χρησιμοποιεῖται στό παλιό πρόγραμμα, παίρνεται «σάν βάση γιά τήν ἐξήγηση» τῶν κρίσεων καί πώς «ἡ ἀντίληψη αὐτή ἀνταποκρίνεται μάλλον στή θεωρία τοῦ Ροντμπέρτους, πού γιά νά ἐξηγήσει τίς κρίσεις ξεκινοῦσε ἀπό τήν ὑποκατανάλωση τῆς ἐργατικῆς τάξης».

Πόσο ἀποτυχημένες εἶναι αὐτές οἱ προσπάθειες τοῦ συντρόφου Σ. νά βρεῖ μιά θεωρητική αἵρεση, πόσο τραβηγμένη *ἀπό τά μαλλιά* εἶναι ἡ παραπομπή στόν Ροντμπέρτους, μπορεῖ εὔκολα νά φανεῖ ἀπό τή σύγκριση τοῦ παλιοῦ κειμένου μέ τό νέο, πού προτείνει ὁ σ. Σ.

Στό παλιό κείμενο, *ὕστερα* ἀπό τίς ὑποδείξεις (στήν 4η παράγραφο) γιά τήν «τεχνική πρόοδο», γιά τήν ἄνοδο τοῦ ἐπιπέδου ἐκμετάλλευσης τῶν ἐργατῶν, γιά τή σχετική ἐλάττωση τῶν ἀναγκῶν σέ ἐργάτες, ἀναφέρεται: «*Αὐτή* ἡ κατάσταση πραγμάτων στό ἐσωτερικό τῶν ἀστικῶν χωρῶν κτλ. κάνει ὁλοένα καί πιό δύσκολη τήν πούληση τῶν ἐμπορευμάτων πού παράγονται σέ συνεχῶς αὐξανόμενη ποσότητα. *Ἡ ὑπερπαραγωγή* πού ἐκδηλώνεται στίς κρίσεις... καί στίς περιόδους στασιμότητας... εἶναι ἀναπόφευκτη συνέπεια...».

Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἡ ὑπερπαραγωγή δέν μπαίνει ἐδῶ καθόλου «σάν βάση τῆς ἐξήγησης», ἀλλά μόνο *περιγράφεται* ἡ προέλευση τῶν κρίσεων καί τῶν περιόδων στασιμότητας. Στό σχέδιο τοῦ σ. Σ. διαβάζουμε:

«Ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, πού συντελεῖται μέ αὐτές τίς ἀντιφατικές μορφές, στίς ὁποῖες οἱ ὅροι τῆς παραγωγῆς ἔρχονται σέ

σύγκρουση μέ τούς ὅρους τῆς κατανάλωσης, οἱ ὅροι τῆς πραγματοποίησης τοῦ κεφαλαίου μέ τούς ὅρους τῆς συσσώρευσής του—καί πού καθορίζεται μόνο ἀπό τό κυνηγητό τοῦ κέρδους, ἔχει σάν ἀναπόφευκτο ἐπακόλουθο ὀξεῖες βιομηχανικές κρίσεις καί ὑφέσεις, πού σημαίνουν σταμάτημα τῆς πούλησης τῶν ἐμπορευμάτων πού παράγονται μέ ἀναρχικούς ρυθμούς σέ συνεχῶς αὐξανόμενες ποσότητες».

Ὁ σ. Σ. εἶπε τό ἴδιο πράγμα, γιατί «τό σταμάτημα τῆς πούλησης» τῶν ἐμπορευμάτων πού παράγονται σέ «αὐξανόμενες ποσότητες», εἶναι ἀκριβῶς *ὑπερπαραγωγή*. Τοῦ κάκου φοβᾶται ὁ σ. Σ. αὐτή τή λέξη, πού δέν περιέχει τίποτε τό λαθεμένο. Τοῦ κάκου ὁ σ. Σ. γράφει ὅτι, ἀντί τή λέξη «ὑπερπαραγωγή», «μπορεῖ νά μπεῖ ἐδῶ μέ τό ἴδιο καί μέ μεγαλύτερο μάλιστα δικαίωμα ἡ λέξη ὑποπαραγωγή» (σελ. 15 τῆς μπροσούρας πού ἐκδόθηκε στή Μόσχα).

Δοκιμάστε λοιπόν νά ὀνομάσετε τό «σταμάτημα τῆς πούλησης τῶν ἐμπορευμάτων», πού «παράγονται σέ συνεχῶς αὐξανόμενες ποσότητες»—«ὑποπαραγωγή»! Δέν θά τό πετύχετε σέ καμιά περίπτωση.

Ὁ ροντμπερτουσιανισμός δέν συνίσταται καθόλου στή χρησιμοποίηση τῆς λέξης «ὑπερπαραγωγή» (τῆς μόνης πού *περιγράφει μέ ἀκρίβεια* μιά ἀπό τίς πιό βαθιές *ἀντιθέσεις* τοῦ καπιταλισμοῦ), ἀλλά στήν ἐξήγηση τῶν κρίσεων *μόνο* μέ τήν ὑποκατανάλωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό παλιό ὅμως πρόγραμμα *δέν* συνάγει τίς κρίσεις ἀπό αὐτό. Ἀναφέρεται «σ' *ἐκείνη* τήν κατάσταση πραγμάτων στό ἐσωτερικό τῶν ἀστικῶν» χωρῶν πού τονίζεται πιό μπροστά, στήν προηγούμενη παράγραφο, καί πού συνίσταται στήν «τεχνική πρόοδο» καί στή «σχετική ἐλάττωση τῆς ἀνάγκης ἀπό ζωντανή ἐργασία ἐργατῶν». Ταυτόχρονα, τό παλιό πρόγραμμα μιλάει γιά «ὀξυνόμενο ἀνταγωνισμό στήν παγκόσμια ἀγορά».

Ἐδῶ λέγεται ἀκριβῶς τό *βασικό* γιά τή σύγκρουση τῶν ὅρων συσσώρευσης μέ τούς ὅρους πραγματοποίησης καί λέγεται πολύ *πιό καθαρά*. Ἐδῶ ἡ θεωρία δέν «τροποποιεῖται», ὅπως πιστεύει λαθεμένα ὁ σ. Σ., «χάρη τῆς ἐκλαΐκευσης», ἀλλά διατυπώνεται καθαρά καί ἐκλαϊκευμένα· αὐτό εἶναι προτέρημα.

Φυσικά, γιά τίς κρίσεις μπορεῖ νά γράψει κανείς τόμους ὁλόκληρους, μπορεῖ νά δόσει πιό συγκεκριμένη ἀνάλυση τῶν ὅρων συσσώρευσης, νά μιλήσει γιά τό ρόλο τῶν *μέσων παραγωγῆς*, γιά τήν ἀνταλλαγή τῆς ὑπεραξίας καί τοῦ μεταβλητοῦ κεφαλαίου πού ὑπάρχουν μέ τή μορφή μέσων παραγωγῆς μέ τό σταθερό κεφάλαιο πού ὑπάρχει μέ τή μορφή μέσων κατανάλω-

σης, γιά τήν ὑποτίμηση τοῦ σταθεροῦ κεφαλαίου ὕστερα ἀπό νέες ἐφευρέσεις κτλ. κτλ. Ὅμως καί ὁ σ. Σ. δέν ἐπιχειρεῖ νά κάνει αὐτό τό πράγμα!! Ἡ δῆθεν διόρθωση πού κάνει στό πρόγραμμα συνίσταται μόνο στά παρακάτω:

1) Διατηρώντας τό σχέδιο ὁσοναφορᾶ τό πέρασμα ἀπό τήν 4η παράγραφο στήν 5η, ἀπό τό σημεῖο πού μιλάει γιά τήν τεχνική πρόοδο κτλ. ὥς τό σημεῖο γιά τίς κρίσεις, *ἀδυνάτισε τή σύνδεση* ἀνάμεσα στίς δυό παραγράφους, διαγράφοντας τίς λέξεις: «*αὐτή* ἡ κατάσταση πραγμάτων».

2) Πρόσθεσε φράσεις μέ θεωρητικές ἀξιώσεις γιά τή σύγκρουση τῶν ὅρων παραγωγῆς μέ τούς ὅρους κατανάλωσης καί τῶν ὅρων πραγματοποίησης μέ τούς ὅρους συσσώρευσης, φράσεις πού δέν περιέχουν κανένα λάθος, μά πού δέν προσθέτουν καμιά καινούργια σκέψη, γιατί ἡ προηγούμενη παράγραφος μιλάει πιό καθαρά γιά τό βασικό σ'αὐτό τό ζήτημα.

3) Προσθέτει τό «κυνηγητό τοῦ κέρδους», ἔκφραση πού δέν ταιριάζει πολύ σέ πρόγραμμα καί πού ἴσως χρησιμοποιεῖται ἐδῶ ἀκριβῶς «*χάρη* τῆς ἐκλαΐκευσης», γιατί ἡ *ἴδια σκέψη* ἐκφράζεται ἀρκετές φορές καί μέ τίς λέξεις «ὅροι πραγματοποίησης» καί μέ τίς λέξεις «ἐμπορευματική» παραγωγή κτλ.

4) Ἀντικαθιστᾶ τή λέξη «στασιμότητα» μέ τή λέξη «ὕφεση»· ἀντικατάσταση ἀποτυχημένη.

5) Προσθέτει τή λέξη «ἀναρχικά» στό παλιό κείμενο («ἐμπορευμάτων, πού παράγονται μέ ἀναρχικούς ρυθμούς σέ διαρκῶς αὐξανόμενες ποσότητες»). Ἡ προσθήκη αὐτή εἶναι λαθεμένη ἀπό θεωρητική ἄποψη, γιατί ἀκριβῶς «ἡ ἀναρχία», ἡ «ἔλλειψη σχεδίου», ἄν πάρουμε τήν ἔκφραση πού χρησιμοποιεῖται στό σχέδιο τοῦ προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης καί πού τή θεωροῦσε συζητήσιμη ὁ Ἔνγκελς, *δέν* χαρακτηρίζουν τά τράστ*.

Νά τί γράφει ὁ σ. Σ.:

«...Τά ἐμπορεύματα παράγονται μέ ἀναρχικούς ρυθμούς σέ συνεχῶς αὐξανόμενες ποσότητες. Οἱ προσπάθειες τῶν καπιταλιστικῶν ἑνώσεων (τράστ κτλ.) νά ἐξαλείψουν τίς κρίσεις, περιορίζοντας τήν παραγωγή ναυαγοῦν» κτλ. ...

* Ὁ Ἔνγκελς ὑπόβαλε σέ κριτική τίς ἐκφράσεις τοῦ σχεδίου προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης «ἀτομική παραγωγή» καί «ἔλλειψη σχεδίου» καί ἔγραφε: «ἄν περάσουμε ἀπό τίς μετοχικές ἑταιρίες στά τράστ, πού κυριαρχοῦν σέ ὁρισμένους βιομηχανικούς κλάδους, μονοπωλώντας τους, τότε ἐδῶ μπαίνει τέρμα ὄχι μόνο στήν ἀτομική παραγωγή, μά καί στήν ἔλλειψη σχεδίου»[115].

Μά ἀκριβῶς τά τράστ *δέν* παράγουν τά ἐμπορεύματα ἀναρχικά, ἀλλά σύμφωνα μέ ὑπολογισμούς. Τά τράστ *δέν* «περιορίζουν» *μόνο* τήν παραγωγή. Δέν κάνουν *προσπάθειες* νά ἐξαλείψουν τίς κρίσεις, τέτιες «προσπάθειες» δέν μποροῦν νά γίνουν ἀπομέρους τῶν τράστ. Ὁ σ. Σ. καταλήγει σέ μιά σειρά ἀνακρίβειες. Θά ἔπρεπε νά εἰπωθεῖ: ἄν καί τά τράστ παράγουν τά ἐμπορεύματα ὄχι ἀναρχικά, ἀλλά σύμφωνα μέ ὑπολογισμούς, ὡστόσο οἱ κρίσεις παραμένουν ἀξεπέραστες, ἐξαιτίας τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ καπιταλισμοῦ πού τονίσαμε παραπάνω καί πού διατηροῦνται καί μέ τά τράστ. Καί ἄν τά τράστ, στίς περιόδους τῆς μεγαλύτερης ἀνόδου καί τῆς κερδοσκοπίας, περιορίζουν τήν παραγωγή γιά «νά μήν τό παρακάνουν», μ᾽αὐτό στήν καλύτερη περίπτωση γλυτώνουν τίς πιό μεγάλες ἐπιχειρήσεις, μά οἱ κρίσεις ὡστόσο ἐπέρχονται.

Συνοψίζοντας ὅσα εἴπαμε σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν κρίσεων, καταλήγουμε στό συμπέρασμα ὅτι τό σχέδιο τοῦ σ. Σ. *δέν* ἀποτελεῖ βελτίωση τοῦ παλιοῦ προγράμματος. Ἀπεναντίας, τό νέο σχέδιο περιέχει ἀνακρίβειες. Ἡ ἀνάγκη διόρθωσης τοῦ παλιοῦ προγράμματος ἔμεινε ἀναπόδεικτη.

IV

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν πολέμων ἰμπεριαλιστικοῦ χαρακτήρα τό σχέδιο τοῦ σ. Σ. πάσχει ἀπό θεωρητική ἀνακρίβεια γιά δυό λόγους.

Πρῶτο, δέν δίνει ἐκτίμηση τοῦ δοσμένου, τοῦ σημερινοῦ πολέμου. Λέει πώς ἡ ἰμπεριαλιστική ἐποχή γεννάει ἰμπεριαλιστικούς πολέμους. Αὐτό εἶναι σωστό καί φυσικά ἔπρεπε νά λέγεται στό πρόγραμμα. Αὐτό ὅμως δέν ἀρκεῖ. Εἶναι ἀνάγκη, ἐκτός ἀπ᾽αὐτό, νά εἰπωθεῖ ὅτι ὁ σημερινός ἀκριβῶς πόλεμος τοῦ 1914-1917 εἶναι ἰμπεριαλιστικός πόλεμος. Ἡ γερμανική ὁμάδα «Σπάρτακος» στίς «θέσεις» της, πού ἐκδόθηκαν τό 1915 στά γερμανικά, διατύπωνε τόν ἰσχυρισμό, ὅτι στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ *δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν* ἐθνικοί πόλεμοι[116]. Εἶναι φανερό πώς ὁ ἰσχυρισμός αὐτός εἶναι λαθεμένος, γιατί ὁ ἰμπεριαλισμός δυναμώνει τήν καταπίεση τῶν ἐθνῶν καί γι᾽αὐτό οἱ ἐθνικές ἐξεγέρσεις καί οἱ ἐθνικοί πόλεμοι ὄχι μόνο εἶναι δυνατοί καί πιθανοί, μά καί πραγματικά ἀναπόφευκτοι (οἱ προσπάθειες νά γίνει διάκριση ἀνάμεσα στίς ἐξεγέρσεις καί στούς πολέμους θά ἦταν καταδικασμένες σέ ἀποτυχία).

Ὁ μαρξισμός ἀπαιτεῖ νά γίνεται ἀπόλυτα ἀκριβής ἐκτίμηση

τοῦ κάθε πολέμου χωριστά, μέ βάση τά συγκεκριμένα στοιχεῖα. Τό νά παρακάμπτεις τό ζήτημα τοῦ σημερινοῦ πολέμου μέ γενικούς συλλογισμούς εἶναι καί θεωρητικά λαθεμένο καί πρακτικά ἀπαράδεκτο, γιατί πίσω ἀπ'αὐτό κρύβονται οἱ ὀπορτουνιστές, δημιουργώντας μιά διέξοδο γιά τόν ἑαυτό τους: γενικά, λένε, ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι ἐποχή τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων, μά *αὐτός* ὁ πόλεμος δέν ἦταν *ἐντελῶς* ἰμπεριαλιστικός (ἔτσι σκεπτόταν, λογουχάρη, ὁ Κάουτσκι).

Δεύτερο, ὁ σ. Σ. βάζει *μαζί* «τίς κρίσεις καί τούς πολέμους» σάν ἕνα εἶδος δισυπόστατου συνοδοιπόρου τοῦ καπιταλισμοῦ γενικά καί τοῦ νεότερου εἰδικά. Στή σελ. 20-21 τῆς μπροσούρας πού ἐκδόθηκε στή Μόσχα, ὁ σ. Σ. ἐπαναλαβαίνει *τρεῖς φορές* στό σχέδιό του αὐτή τήν ἕνωση τῶν κρίσεων καί τῶν πολέμων. Ἐδῶ δέν πρόκειται μόνο γιά τό ὅτι εἶναι ἀνεπιθύμητες οἱ ἐπαναλήψεις στό πρόγραμμα. Ἐδῶ πρόκειται γιά λάθη ἀρχῆς.

Οἱ κρίσεις, μέ τή μορφή ἀκριβῶς τῆς ὑπερπαραγωγῆς, ἤ μέ τό «σταμάτημα τῆς πούλησης τῶν ἐμπορευμάτων», ἄν ὁ σ. Σ. διαγράφει τή λέξη ὑπερπαραγωγή, εἶναι ἕνα φαινόμενο πού προσιδιάζει *ἀποκλειστικά* στόν καπιταλισμό. Ἐνῶ οἱ πόλεμοι εἶναι χαρακτηριστικοί καί γιά τό δουλοκτητικό καί γιά τό φεουδαρχικό σύστημα οἰκονομίας. Ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι ὑπῆρχαν ἐπίσης καί στήν ἐποχή τῆς δουλείας (ὁ πόλεμος τῆς Ρώμης μέ τήν Καρχηδόνα ἦταν καί ἀπό τά δυό μέρη ἰμπεριαλιστικός πόλεμος), καί στό μεσαίωνα, καί στήν ἐποχή τοῦ ἐμπορευματικοῦ καπιταλισμοῦ. Κάθε πόλεμος, στόν ὁποῖο *τά δυό* ἐμπόλεμα μέρη καταπιέζουν ξένες χῶρες ἤ ξένους λαούς, πολεμώντας γιά τή διανομή τῆς λείας, γιά τό «ποιός θά μπορέσει νά καταπιέζει καί νά ληστεύει περισσότερο», δέν μπορεῖ νά μήν ὀνομαστεῖ ἰμπεριαλιστικός.

Ἄν λέμε πώς μόνο ὁ νεότατος καπιταλισμός, μόνο ὁ ἰμπεριαλισμός ἔφερε τούς ἰμπεριαλιστικούς πολέμους, αὐτό εἶναι σωστό, γιατί τό *προηγούμενο* στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ, τό στάδιο τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ, ἤ στάδιο τοῦ προμονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, τό χαρακτήριζαν κυρίως οἱ *ἐθνικοί* πόλεμοι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἄν ὅμως ποῦμε ὅτι στό προηγούμενο στάδιο δέν ὑπῆρχαν καθόλου ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι, αὐτό δέν θά εἶναι πιά σωστό, αὐτό θά σημαίνει ὅτι ξεχνοῦμε τούς «ἀποικιακούς πολέμους», πού εἶναι *ἐπίσης* ἰμπεριαλιστικοί. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο.

Καί δεύτερο, ἐξακολουθεῖ νά εἶναι λάθος ἀκριβῶς ἡ *συνταύτιση* τῶν κρίσεων καί τῶν πολέμων, γιατί εἶναι φαινόμενα ἐντελῶς

διαφορετικοῦ εἴδους, διαφορετικῆς ἱστορικῆς προέλευσης, διαφορετικῆς ταξικῆς σημασίας. Λογουχάρη, δέν ἐπιτρέπεται νά πεῖ κανείς, ὅπως λέει ὁ σ. Σ. στό σχέδιό του: «Μέ τή σειρά τους καί οἱ κρίσεις καί οἱ πόλεμοι καταστρέφουν ἀκόμη περισσότερο τούς μικροπαραγωγούς, μεγαλώνουν ἀκόμη περισσότερο τήν ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο...». Γιατί *εἶναι δυνατό* νά γίνουν πόλεμοι πρός τό συμφέρον τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο, στήν πορεία τῆς πάλης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν ἐνάντια στήν τάξη τῶν καπιταλιστῶν, εἶναι δυνατό νά γίνουν ὄχι μόνο ἀντιδραστικοί-ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι, ἀλλά καί ἐπαναστατικοί πόλεμοι. «Ὁ πόλεμος εἶναι ἡ συνέχιση τῆς πολιτικῆς» τῆς μιᾶς *ἤ* τῆς ἄλλης τάξης· καί σέ κάθε ταξική κοινωνία, καί στή δουλοκτητική, καί στή φεουδαρχική, καί στήν καπιταλιστική ὑπῆρχαν πόλεμοι πού συνέχιζαν τήν πολιτική τῶν τάξεων τῶν καταπιεστῶν, καθώς καί πόλεμοι πού συνέχιζαν τήν πολιτική τῶν καταπιεζόμενων τάξεων. Γιά τόν ἴδιο λόγο δέν ἐπιτρέπεται νά ποῦμε, ὅπως λέει ὁ σ. Σ., πώς «οἱ κρίσεις καί οἱ πόλεμοι δείχνουν ὅτι τό καπιταλιστικό σύστημα ἀπό μορφή ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων μετατρέπεται σέ τροχοπέδη τους».

Τό ὅτι ὁ σημερινός ἰμπεριαλιστικός πόλεμος μέ τήν ἀντιδραστικότητα καί τά βάρη του ἐπαναστατικοποιεῖ τίς μάζες καί ἐπιταχύνει τήν ἐπανάσταση, εἶναι σωστό καί αὐτό πρέπει νά εἰπωθεῖ. Καί γιά τούς ἰμπεριαλιστικούς πολέμους γενικά, σάν *τυπικούς* γιά τήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, αὐτό θά εἶναι σωστό καί μπορεῖ νά εἰπωθεῖ. Δέν ἐπιτρέπεται ὅμως νά τό λέμε γιά κάθε «πόλεμο» γενικά, κι᾽ἀκόμη σέ καμιά περίπτωση δέν ἐπιτρέπεται νά μπαίνουν μαζί οἱ κρίσεις καί οἱ πόλεμοι.

V

Τώρα πρέπει νά κάνουμε ἀνακεφαλαίωση σχετικά μέ τό κυριότερο ζήτημα πού, σύμφωνα μέ τήν ὁμόφωνη ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων, πρέπει πρίν ἀπόλα νά φωτίζεται καί νά χαρακτηρίζεται στό καινούργιο πρόγραμμα. Εἶναι τό ζήτημα τοῦ *ἰμπεριαλισμοῦ*. Ὁ σ. Σοκόλνικοφ ἔχει τή γνώμη πώς αὐτό τό φώτισμα καί αὐτός ὁ χαρακτηρισμός εἶναι πιό σκόπιμο νά γίνουν, ἄς ποῦμε, τμηματικά, μέ τήν κατανομή τῶν διάφορων γνωρισμάτων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στίς διάφορες παραγράφους τοῦ προγράμματος· ἐγώ νομίζω ὅτι σκοπιμότερο εἶναι νά τό κάνουμε αὐτό σέ χωριστή παράγραφο, ἤ σέ χωριστό μέρος τοῦ

προγράμματος, συγκεντρώνοντας μαζί ὅλα ὅσα πρέπει νά εἰπωθοῦν γιά τόν ἰμπεριαλισμό. Τώρα τά μέλη τοῦ Κόμματος ἔχουν μπροστά τους καί τά δυό σχέδια καί τό συνέδριο θά ἀποφασίσει. Συμφωνοῦμε ὅμως ἀπόλυτα μέ τόν σ. Σοκόλνικοφ ὅτι πρέπει νά μιλήσουμε γιά τόν ἰμπεριαλισμό, καί μένει νά ἐξετάσουμε, ἄν ὑπάρχουν διαφωνίες γιά τό *πῶς* πρέπει νά φωτιστεῖ καί νά χαρακτηριστεῖ ὁ ἰμπεριαλισμός.

Ἄς συγκρίνουμε τά δυό σχέδια τοῦ καινούργιου προγράμματος ἀπ'αὐτή τήν ἄποψη. Στό δικό μου σχέδιο δίνονται τά πέντε βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ: 1) μονοπωλιακές ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν· 2) συγχώνευση τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου μέ τό βιομηχανικό· 3) ἐξαγωγή κεφαλαίου σέ ξένες χῶρες· 4) ἐδαφικό μοίρασμα τοῦ κόσμου, μοίρασμα τερματισμένο πιά· 5) μοίρασμα τοῦ κόσμου ἀνάμεσα στά διεθνῆ ἀπό οἰκονομική ἄποψη τράστ. (Στήν μπροσούρα μου: «Ὁ ἰμπεριαλισμός, νεότερο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ», πού βγῆκε ὕστερα ἀπό τά «Ὑλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος», τά πέντε αὐτά διακριτικά γνωρίσματα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀναφέρονται στή σελ. 85*.) Στό σχέδιο τοῦ σ. Σοκόλνικοφ βρίσκουμε στήν οὐσία τά ἴδια πέντε βασικά γνωρίσματα, ἔτσι πού, ὅπως φαίνεται, στό Κόμμα μας ἔχουμε ἀπό ἄποψη ἀρχῶν πληρέστατη ὁμοφωνία στό ζήτημα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὅπως κι'ἔπρεπε νά τό περιμένουμε, γιατί ἡ πρακτική ζύμωση πού ἔκανε τό Κόμμα μας τόσο προφορικά, ὅσο καί στόν Τύπο γύρω ἀπ'αὐτό τό ζήτημα ἔχει δείξει ἀπό καιρό, ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμη τῆς ἐπανάστασης, πώς ὑπάρχει πλήρης ὁμοφωνία ὅλων τῶν μπολσεβίκων· πάνω σ'αὐτό τό βασικό ζήτημα.

Μένει νά ἐξετάσουμε ποιές διαφορές ὑπάρχουν ἀνάμεσα στά δυό σχέδια σχετικά μέ τή *διατύπωση* τοῦ ὁρισμοῦ καί τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Καί στά δυό σχέδια λέγεται συγκεκριμένα ἀπό πότε μπορεῖ νά γίνεται λόγος μέ τήν κυριολεκτική ἔννοια γιά μετατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ σέ ἰμπεριαλισμό. Καί ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ νά ἀμφισβητηθεῖ ἡ ἀνάγκη νά τονιστεῖ αὐτό πρός τό συμφέρον τῆς ἀκρίβειας καί τῆς ἱστορικῆς ὀρθότητας ὅλης τῆς ἐκτίμησης τῆς οἰκονομικῆς ἐξέλιξης. Ὁ σ. Σ. λέει: «στήν τελευταία εἰκοσιπενταετία τοῦ αἰώνα»· τό δικό μου σχέδιο λέει «περίπου ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα». Στήν μπροσούρα γιά τόν ἰμπεριαλισμό, πού ἀναφέραμε

*Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 392-393. *Ἡ Σύντ.*

πρωτύτερα, παρατίθενται (λογουχάρη στή σελ. 10-11*) οἱ μαρτυρίες ἑνός οἰκονομολόγου πού μελέτησε εἰδικά τά καρτέλ καί τά καπιταλιστικά συνδικάτα καί πού λέει ὅτι στήν Εὐρώπη σημεῖο στροφῆς γιά τήν *πλήρη* νίκη τῶν καρτέλ στάθηκε ἡ κρίση τοῦ 1900-1903. Γι'αὐτό νομίζω πώς θά εἶναι ἀκριβέστερα νά ποῦμε: «περίπου ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα», παρά «στήν τελευταία εἰκοσιπενταετία τοῦ αἰώνα». Αὐτό θά εἶναι πιό σωστό ἀκόμη καί γιά τό λόγο ὅτι τόσο ὁ εἰδικός πού ἀνάφερα παραπάνω, ὅσο καί οἱ οἰκονομολόγοι τῆς Εὐρώπης γενικά, χρησιμοποιοῦν συχνότερα τά γερμανικά στοιχεῖα, καί ἡ Γερμανία *ξεπέρασε* τίς ἄλλες χῶρες στό προτσές τοῦ σχηματισμοῦ τῶν καρτέλ.

Παρακάτω. Γιά τά μονοπώλια τό σχέδιό μου λέει: «οἱ μονοπωλιακές ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν ἀπόκτησαν ἀποφασιστική σημασία». Στό σχέδιο τοῦ συντρόφου Σ. γίνεται *ἀρκετές φορές* λόγος γιά μονοπωλιακές ἑνώσεις, ἀλλά ἀπ'ὅλες αὐτές τίς ὑποδείξεις μόνο μιά εἶναι κάπως συγκεκριμένη, ἀκριβῶς ἡ παρακάτω:

«...Στήν τελευταία εἰκοσιπενταετία τοῦ αἰώνα ἡ ἄμεση ἤ ἔμμεση διαχείριση τῆς καπιταλιστικά ὀργανωμένης παραγωγῆς πέρασε στά χέρια παντοδύναμων τραπεζῶν, τράστ καί συνδικάτων, πού ἑνώθηκαν μεταξύ τους, σχηματίζοντας παγκόσμιες μονοπωλιακές ἑνώσεις, διευθυνόμενες ἀπό μιά χούφτα μεγιστάνες τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου».

Μοῦ φαίνεται πώς ἐδῶ ἔχουμε πάρα πολύ «προπαγάνδα», δηλαδή «γιά χάρη τῆς ἐκλαΐκευσης» προστέθηκαν στό πρόγραμμα πράγματα, πού δέν ἔχουν τή θέση τους σ'αὐτό. Ἡ «προπαγάνδα» εἶναι ἀπαραίτητη σέ ἄρθρα ἐφημερίδων, σέ λόγους, σέ ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες, τό πρόγραμμα ὅμως τοῦ Κόμματος πρέπει νά τό διακρίνει οἰκονομική ἀκρίβεια καί νά μήν περιέχει τίποτε τό περιττό. Οἱ μονοπωλιακές ἑνώσεις ἀπόκτησαν «ἀποφασιστική σημασία»—μοῦ φαίνεται ὅτι αὐτό εἶναι τό πιό ἀκριβές, κι'αὐτό τά λέει ὅλα. Στό μεταξύ ἡ παραπάνω παράγραφος τοῦ σχεδίου τοῦ σ. Σ. περιέχει ὄχι μόνο πολλά περιττά, μά εἶναι καί ἀμφίβολη ἀπό θεωρητική ἄποψη ἡ ἔκφραση: «διαχείριση τῆς καπιταλιστικά-ὀργανωμένης παραγωγῆς». Μόνο τῆς καπιταλιστικά-ὀργανωμένης; Ὄχι. Αὐτό εἶναι πολύ ἀδύνατο. Καί ἡ παραγωγή πού ἀναμφισβήτητα *δέν* εἶναι ὀργανωμένη καπιταλιστικά: μικροεπαγγελματίες, ἀγρότες, μικροβαμβακοπαραγωγοί στίς ἀποικίες κτλ. κτλ. ἔπεσαν στήν

* Βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 321-322. *Ἡ Σύντ.*

ἐξάρτηση τῶν τραπεζῶν καί τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου γενικά. Ἄν, μιλώντας γιά τόν «παγκόσμιο καπιταλισμό» γενικά (κι᾽ἐδῶ μόνο γι᾽αὐτόν μποροῦμε νά μιλᾶμε χωρίς νά πέσουμε σέ λάθη), ποῦμε: οἱ μονοπωλιακές ἑνώσεις ἀπόκτησαν «ἀποφασιστική σημασία», τότε δέν ἀφήνουμε *κανενός εἴδους* παραγωγό πού νά μήν ὑποτάσσεται σ᾽αὐτή τήν ἀποφασιστική σημασία. Δέν εἶναι σωστό νά περιορίζουμε τήν ἐπιροή τῶν μονοπωλιακῶν ἑνώσεων στήν «καπιταλιστικά-ὀργανωμένη παραγωγή».

Παρακάτω. Γιά τό ρόλο τῶν τραπεζῶν στό σχέδιο τοῦ συντρόφου Σ. λέγεται δυό φορές τό ἴδιο πράγμα: τή μιά φορά στήν παράγραφο πού ἀνάφερα πρίν λίγο, τήν ἄλλη φορά στήν παράγραφο γιά τίς κρίσεις καί τούς πολέμους, ὅπου δίνεται ὁ ὁρισμός: «τό χρηματιστικό κεφάλαιο (προϊόν τῆς συγχώνευσης τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου μέ τό βιομηχανικό)». Τό δικό μου σχέδιο λέει: «τό τραπεζικό κεφάλαιο μέ μιά τεράστια συγκέντρωση συγχωνεύτηκε μέ τό βιομηχανικό». Αὐτό τό πράγμα εἶναι ἀρκετό νά εἰπωθεῖ μιά φορά στό πρόγραμμα.

Τρίτο γνώρισμα: «ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίου σέ ξένες χῶρες πῆρε πολύ μεγάλες διαστάσεις» (ἔτσι λέει τό σχέδιό μου). Στό σχέδιο τοῦ σ. Σ. βλέπουμε μιά φορά νά γίνεται ἁπλῶς λόγος γιά «ἐξαγωγή κεφαλαίων», ἐνῶ ἄλλη φορά, σέ ἐντελῶς διαφορετική περίπτωση, γίνεται λόγος γιά «νέες χῶρες πού ἀποτελοῦν... πεδίο τοποθέτησης τοῦ ἐξαγόμενου κεφαλαίου, τό ὁποῖο ψάχνει νά βρεῖ ὑπερκέρδη». Εἶναι δύσκολο νά παραδεχτοῦμε γιά σωστά ὅσα λέγονται ἐδῶ γιά τά ὑπερκέρδη καί τίς νέες χῶρες, ἀφοῦ ἀναπτύχθηκε ἐπίσης ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίου ἀπό τή Γερμανία στήν Ἰταλία, ἀπό τή Γαλλία στήν Ἐλβετία κτλ. Στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τό κεφάλαιο ἄρχισε νά ἐξάγεται καί στίς παλιές χῶρες καί ὄχι μόνο γιά *ὑπερ*κέρδη. Αὐτό εἶναι σωστό ὅσοναφορᾶ τίς νέες χῶρες, δέν εἶναι σωστό ὅσοναφορᾶ τήν ἐξαγωγή κεφαλαίου γενικά.

Τό τέταρτο γνώρισμα εἶναι αὐτό πού ὁ Χίλφερντινγκ τό ὀνόμασε «πάλη γιά οἰκονομικό ἔδαφος». Ἡ ὀνομασία αὐτή *δέν* εἶναι ἀκριβής, γιατί δέν ἐκφράζει τήν κύρια διαφορά τοῦ σύγχρονου ἰμπεριαλισμοῦ ἀπό τίς *προηγούμενες* μορφές πάλης γιά οἰκονομικό ἔδαφος. Γιά ἕνα τέτιο ἔδαφος πολεμοῦσε καί ἡ ἀρχαία Ρώμη, πολεμοῦσαν καί τά εὐρωπαϊκά κράτη τοῦ 16ου-18ου αἰώνα, κατακτώντας ἀποικίες, καί ἡ παλιά Ρωσία, κατακτώντας τή Σιβηρία κτλ. κ.ο.κ. Τό διακριτικό γνώρισμα τοῦ σύγχρονου ἰμπεριαλισμοῦ συνίσταται στό ὅτι (ὅπως λέγεται στό δικό μου σχέδιο προγράμματος) «ὅλος ὁ κόσμος ἔχει πιά

μοιραστεῖ ἐδαφικά ἀνάμεσα στίς πιό πλούσιες χῶρες», δηλαδή τό μοίρασμα τῆς γῆς ἀνάμεσα στά κράτη ἔχει τελειώσει. Ἀπ'αὐτό ἀκριβῶς τό γεγονός ἀπορέει ἡ ἰδιαίτερη ὀξύτητα τοῦ ἀγώνα γιά *τό ξαναμοίρασμα* τοῦ κόσμου, ἡ ἰδιαίτερη ὀξύτητα τῶν συγκρούσεων, πού ὁδηγεῖ σέ πολέμους.

Στό σχέδιο τοῦ σ. Σ. αὐτό τό πράγμα λέγεται μέ πάρα πολλά λόγια καί ἀμφιβάλλω ἄν διατυπώνεται σωστά ἀπό θεωρητική ἄποψη. Θά παραθέσω τώρα τή διατύπωση τοῦ σ. Σ., ἐπειδή ὅμως βάζει μαζί καί τό ζήτημα τοῦ οἰκονομικοῦ μοιράσματος τοῦ κόσμου, εἶναι ἀπαραίτητο νά θίξουμε πρῶτα κι'αὐτό τό τελευταῖο, τό πέμπτο γνώρισμα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Στό δικό μου σχέδιο αὐτό διατυπώνεται ὡς ἑξῆς:

«...Ἄρχισε τό οἰκονομικό μοίρασμα τοῦ κόσμου ἀνάμεσα στά διεθνῆ τράστ». Τά στοιχεῖα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καί τῆς στατιστικῆς δέν μᾶς ἐπιτρέπουν νά ποῦμε περισσότερα. *Αὐτό* τό μοίρασμα τοῦ κόσμου εἶναι ἕνα πολύ σπουδαῖο προτσές, μά μόλις τώρα ἄρχισε. Οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι γίνονται ἐξαιτίας *αὐτοῦ* τοῦ μοιράσματος τοῦ κόσμου, ἐξαιτίας αὐτοῦ *τοῦ ξαναμοιράσματος*, ἐφόσον τό ἐδαφικό μοίρασμα ἔχει τερματιστεῖ, δηλαδή *δέν* ἔχουν μείνει «ἐλεύθερα» ἐδάφη γιά κατάληψη χωρίς πολέμους μέ τόν ἀνταγωνιστή.

Ἄς δοῦμε τώρα τή διατύπωση τοῦ συντρόφου Σ.:

«Ὁ τομέας ὅμως τῆς κυριαρχίας τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων ἐπεκτείνεται ἀδιάκοπα καί πρός τά ἔξω μέ τή μεταφορά τους σέ νέες χῶρες, πού ἀποτελοῦν γιά τίς μονοπωλιακές ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν ἐμπορευματικές ἀγορές, προμηθευτές πρώτων ὑλῶν καί πεδίο τοποθέτησης τοῦ ἐξαγόμενου κεφαλαίου, πού ψάχνει νά βρεῖ ὑπερκέρδη. Τεράστιες ποσότητες συσσωρευμένης ὑπεραξίας, πού βρίσκονται στή διάθεση τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου (προϊόντος τῆς συγχώνευσης τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου μέ τό βιομηχανικό), ρίχνονται στήν παγκόσμια ἀγορά. Ὁ ἀνταγωνισμός τῶν ἐθνικά ἰσχυρῶν καί κάποτε σέ διεθνή κλίμακα ὀργανωμένων ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν γιά τήν κυριαρχία στήν ἀγορά, γιά τήν κατοχή ἤ τόν ἔλεγχο τῶν ἐδαφῶν τῶν πιό ἀδύνατων χωρῶν, δηλαδή γιά τό προνομιακό δικαίωμα ἀμείλικτης καταπίεσής τους, ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα σέ προσπάθειες μοιράσματος ὅλου τοῦ κόσμου ἀνάμεσα στά πιό πλούσια καπιταλιστικά κράτη, σέ ἰμπεριαλιστικούς πολέμους, πού προκαλοῦν γενικές συμφορές, καταστροφή καί ἀποκτήνωση».

Ἐδῶ ἔχουμε πάρα πολλά λόγια πού σκεπάζουν πολλές θεωρητικές ἀνακρίβειες. Δέν μπορεῖ νά μιλᾶμε γιά «προσπάθειες» μοιράσματος τοῦ κόσμου, γιατί ὁ κόσμος εἶναι *πιά* μοιρασμένος. Ὁ πόλεμος τοῦ 1914-1917 δέν εἶναι «προσπάθεια μοιράσματος» τοῦ κόσμου, ἀλλά ἀγώνας *γιά τό ξαναμοίρασμα* τοῦ

μοιρασμένου πιά κόσμου. Ὁ πόλεμος ἔγινε ἀναπόφευκτος γιά τόν καπιταλισμό, γιατί ἀρκετά χρόνια πρίν ἀπ'αὐτόν ὁ ἰμπεριαλισμός *μοίρασε* τόν κόσμο σύμφωνα μέ τά παλιά, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, μέτρα δύναμης πού τά «διορθώνει» ὁ πόλεμος.

Καί ἡ πάλη γιά ἀποικίες (γιά «νέες χῶρες»), καί ἡ πάλη γιά «κατοχή ἐδαφῶν τῶν πιό ἀδύνατων χωρῶν», ὅλα αὐτά ὑπῆρχαν καί *πρίν* ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό. Τό χαρακτηριστικό γιά τό σύγχρονο ἰμπεριαλισμό εἶναι *ἄλλο*: καί συγκεκριμένα τό ὅτι στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα ὅλη ἡ γῆ ἦταν κατειλημμένη ἀπό τοῦτο ἤ ἐκεῖνο τό κράτος, μοιρασμένη. Μόνο γι'αὐτό τό λόγο *τό ξαναμοίρασμα* τῆς «κυριαρχίας πάνω στόν κόσμο» δέν μποροῦσε, στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, νά γίνει διαφορετικά, παρά μέ τό τίμημα ἑνός παγκόσμιου πολέμου. «Ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν ὀργανωμένες σέ διεθνή κλίμακα» ὑπῆρχαν ἐπίσης καί *πρίν* ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό: κάθε μετοχική ἑταιρία μέ συμμετοχή τῶν καπιταλιστῶν διαφόρων χωρῶν εἶναι «ἕνωση καπιταλιστῶν ὀργανωμένη σέ διεθνή κλίμακα».

Γιά τόν ἰμπεριαλισμό εἶναι χαρακτηριστικό κάτι *ἄλλο*, πού προηγούμενα, πρίν ἀπό τόν 20ό αἰώνα, *δέν ὑπῆρχε*, καί συγκεκριμένα: τό οἰκονομικό μοίρασμα τοῦ κόσμου ἀνάμεσα στά διεθνῆ τράστ, τό μοίρασμα μέ *βάση μιά συμφωνία* τῶν χωρῶν μεταξύ τους, σάν περιοχῶν πούλησης. Αὐτό ἀκριβῶς δέν λέγεται στό σχέδιο τοῦ σ. Σ., κι'ἔτσι ἡ δύναμη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ παρουσιάζεται *ἀσθενέστερη* ἀπ'ὅ,τι εἶναι.

Τέλος, δέν εἶναι σωστό ἀπό θεωρητική πλευρά νά μιλάει κανείς γιά ρίξιμο στήν παγκόσμια ἀγορά σωροῦ συσσωρευμένης *ὑπεραξίας*. Αὐτό μοιάζει μέ τή θεωρία τῆς πραγματοποίησης τοῦ Προυντόν, πού λέει πώς οἱ καπιταλιστές μποροῦν εὔκολα νά πραγματοποιήσουν καί τό σταθερό καί τό μεταβλητό κεφάλαιο, συναντοῦν ὅμως δυσκολίες στήν πραγματοποίηση τῆς ὑπεραξίας. Στήν πραγματικότητα οἱ καπιταλιστές δέν μποροῦν χωρίς δυσκολίες καί χωρίς κρίσεις νά πραγματοποιήσουν ὄχι μόνο τήν ὑπεραξία, ἀλλά καί τό μεταβλητό κεφάλαιο καί τό σταθερό κεφάλαιο. Στήν ἀγορά ρίχνονται μάζες ἐμπορευμάτων, πού ἀποτελοῦν ὄχι μόνο συσσωρευμένη ἀξία, ἀλλά καί ἀξία πού ἀναπαράγει τό μεταβλητό κεφάλαιο καί τό σταθερό κεφάλαιο. Λογουχάρη, στήν παγκόσμια ἀγορά ρίχνονται μάζες σιδηροτροχιῶν ἤ σιδήρου, πού πρέπει νά πραγματοποιηθοῦν μέ ἀνταλλαγή εἰδῶν κατανάλωσης τῶν ἐργατῶν ἤ ἄλλων μέσων παραγωγῆς (ξυλεία, πετρέλαιο κτλ.).

VI

Τελειώνοντας ἐδῶ τήν ἐξέταση τοῦ σχεδίου τοῦ συντρόφου Σοκόλνικοφ, πρέπει νά σημειώσουμε ἰδιαίτερα μιά πολύτιμη προσθήκη πού προτείνει καί πού, κατά τή γνώμη μου, θά ἔπρεπε νά τήν υἱοθετήσουμε καί μάλιστα νά τήν ἐπεκτείνουμε. Συγκεκριμένα: προτείνει στήν παράγραφο πού μιλάει γιά τήν τεχνική πρόοδο καί γιά τήν αὔξηση τῆς χρησιμοποίησης τῆς ἐργασίας τῶν γυναικῶν καί τῶν παιδιῶν νά προστεθεῖ: (νά χρησιμοποιεῖται) «καθώς καί ἡ ἐργασία τῶν ἀνειδίκευτων ξένων ἐργατῶν, πού εἰσάγονται ἀπό τίς καθυστερημένες χῶρες». Ἡ προσθήκη αὐτή εἶναι πολύτιμη καί ἀπαραίτητη. Ἀκριβῶς γιά τόν ἰμπεριαλισμό ειναι ἰδιαίτερα χαρακτηριστική αὐτή ἡ ἐκμετάλλευση τῶν ἐργατῶν πού ἔρχονται ἀπό καθυστερημένες χῶρες καί *πού ἀμείβονται χειρότερα.* Σ'αὐτήν ἀκριβῶς βασίζεται ὥς ἕνα βαθμό ὁ *παρασιτισμός* τῶν ἰμπεριαλιστικῶν, πλούσιων χωρῶν, πού ἐξαγοράζουν καί ἕνα μέρος τῶν ἐργατῶν τους, ἀμείβοντάς τους καλύτερα, ἐνῶ ὑποβάλλουν μέ ἀπεριόριστη καί ξεδιάντροπη ἐκμετάλλευση τήν ἐργασία τῶν «φτηνῶν» ξένων ἐργατῶν. Θά ἔπρεπε νά προστεθοῦν οἱ λέξεις «πού ἀμείβονται χειρότερα», καθώς καί οἱ λέξεις: «καί πού συχνά δέν ἔχουν δικαιώματα», γιατί οἱ ἐκμεταλλευτές τῶν «πολιτισμένων» χωρῶν ἐπωφελοῦνται πάντα ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ εἰσαγόμενοι ἐργάτες δέν ἔχουν δικαιώματα. Αὐτό παρατηρεῖται μόνιμα ὄχι μόνο στή Γερμανία ἀπέναντι στούς ρώσους, δηλαδή στούς ἐργάτες πού ἔρχονται ἀπό τή Ρωσία, ἀλλά καί στήν Ἐλβετία ἀπέναντι στούς ἰταλούς, στή Γαλλία ἀπέναντι στούς ἰσπανούς καί τούς ἰταλούς κτλ.

Θά ἦταν ἴσως σκόπιμο νά τονιστεῖ πιό πολύ καί νά ἐκφραστεῖ πιό παραστατικά στό πρόγραμμα ὁ σχηματισμός μιᾶς μικρῆς ὁμάδας πλουσιότατων ἰμπεριαλιστικῶν χωρῶν πού θησαυρίζουν παρασιτικά, καταληστεύοντας τίς ἀποικίες καί τά ἀδύνατα ἔθνη. Αὐτή εἶναι μιά ἐξαιρετικά σπουδαία ἰδιομορφία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, μιά ἰδιομορφία πού, ἀνάμεσα στ'ἄλλα, διευκολύνει ὥς ἕνα βαθμό νά δημιουργοῦνται ἰσχυρά ἐπαναστατικά κινήματα στίς χῶρες πού ὑποβάλλονται σέ ἰμπεριαλιστική καταλήστευση καί πού ἀπειλοῦνται μέ μοίρασμα καί κατάπνιξη ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές-γίγαντες (τέτια εἶναι ἡ Ρωσία) καί, ἀντίθετα, δυσκολεύει ὥς ἕνα βαθμό τή δημιουργία ἰσχυρῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων στίς χῶρες πού καταληστεύουν μέ ἰμπεριαλιστικό τρόπο πολλές ἀποικίες καί ξένες χῶρες, καθιστώντας ἔτσι ἕνα πολύ μεγάλο (σχετικά) μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τους συμμέτοχους στή διανομή τῆς ἰμπεριαλιστικῆς λείας.

Γι'αὐτό θά πρότεινα νά προστεθοῦν σ'ἐκεῖνο ἔστω τό σημεῖο τοῦ σχεδίου μου, ὅπου δίνεται ὁ χαρακτηρισμός τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ (βλ. σελ. 22 τῆς μπροσούρας*), λίγα λόγια γι'αὐτή τήν ἐκμετάλλευση ἀπό τίς πλουσιότερες χῶρες μιᾶς σειρᾶς ἄλλων χωρῶν. Τό σχετικό σημεῖο τοῦ σχεδίου θά ἔπαιρνε τήν ἑξῆς μορφή (ὑπογραμμίζω τίς νέες προσθῆκες):

«Τέτια διαστρέβλωση εἶναι ἀπό τό ἕνα μέρος τό ρεῦμα τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, σοσιαλισμοῦ στά λόγια, σωβινισμοῦ στήν πράξη, ἡ συγκάλυψη μέ τό σύνθημα «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας» τῆς ὑπεράσπισης τῶν ληστρικῶν συμφερόντων τῆς «δικῆς τους» ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης *στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, καθώς καί τῆς ὑπεράσπισης τῆς προνομιούχας θέσης τῶν πολιτῶν τοῦ πλούσιου ἔθνους, πού εἰσπράττει τεράστια εἰσοδήματα ἀπό τήν καταλήστευση τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἀδύνατων ἐθνῶν.* Τέτια διαστρέβλωση εἶναι, ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό ἐξίσου πλατύ καί διεθνές ρεῦμα τοῦ «κέντρου» κτλ.».

῾Η προσθήκη τῶν λέξεων «στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο» εἶναι ἀπαραίτητη γιά μεγαλύτερη ἀκρίβεια: ἡ «ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἕνα σύνθημα δικαίωσης τοῦ πολέμου, ἀναγνώριση ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι νόμιμος, δίκαιος. ῾Υπάρχουν διάφοροι πόλεμοι. ῾Υπάρχουν καί ἐπαναστατικοί πόλεμοι. Γι'αὐτό πρέπει νά ποῦμε μέ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἀκρίβεια ὅτι ἐδῶ πρόκειται ἀκριβῶς γιά ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Αὐτό ὑπονοεῖται, γιά νά ἀποφευχθοῦν ὅμως οἱ παρερμηνεῖες εἶναι προτιμότερο νά μήν ὑπονοεῖται, ἀλλά νά λέγεται καθαρά καί ξάστερα.

VII

Περνοῦμε ἀπό τό γενικό ἤ θεωρητικό μέρος τοῦ προγράμματος στό πρόγραμμα-μίνιμουμ. ᾿Εδῶ συναντοῦμε ἀμέσως μιά «πολύ ριζοσπαστική», φαινομενικά, καί πολύ ἀστήρικτη πρόταση τῶν συντρόφων Ν. Μπουχάριν καί Β. Σμιρνόφ *νά ἐξοστρακιστεῖ ἐντελῶς* τό πρόγραμμα-μίνιμουμ. ῾Ο χωρισμός, λένε, σέ πρόγραμμα-μάξιμουμ καί πρόγραμμα-μίνιμουμ «ἔχει παλιώσει», τί μᾶς χρειάζεται ἐφόσον πρόκειται γιά τό πέρασμα στό σοσιαλισμό. Δέν χρειάζεται κανένα πρόγραμμα-μίνιμουμ, ἀλλά ἕνα ἄμεσο πρόγραμμα μεταβατικῶν μέτρων πρός τό σοσιαλισμό.

Αὐτή εἶναι ἡ πρόταση τῶν δυό παραπάνω συντρόφων, πού

*Βλ. ῎Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 151. *῾Η Σύντ.*

ὡστόσο δέν ἀποφάσισαν, ποιός ξέρει γιατί, νά προτείνουν ἕνα ἀνάλογο σχέδιο (ἄν καί οἱ σύντροφοι αὐτοί εἶχαν ὑποχρέωση νά συντάξουν· ἕνα τέτιο σχέδιο ἐφόσον ἡ ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος ἀναγράφεται στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ ἐπικείμενου συνεδρίου). Πιθανό οἱ συντάκτες τῆς φαινομενικά «ριζοσπαστικῆς» πρότασης νά ἄρχισαν νά ἀμφιβάλλουν καί οἱ ἴδιοι... Ὅπως καί νά εἶναι, πρέπει νά ἐξετάσουμε τή γνώμη τους.

Ὁ πόλεμος καί τό οἰκονομικό χάος ἀναγκάζει ὅλες τίς χῶρες νά περάσουν ἀπό τό μονοπωλιακό καπιταλισμό στόν κρατικο-μονοπωλιακό καπιταλισμό. Τέτια εἶναι ἡ ἀντικειμενική κατάσταση. Στίς συνθῆκες ὅμως τῆς ἐπανάστασης, τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης, ὁ κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός περνάει *ἄμεσα* σέ σοσιαλισμό. Στίς συνθῆκες τῆς ἐπανάστασης δέν μπορεῖ νά τραβάει κανείς μπροστά, ἄν δέν τραβάει πρός τό σοσιαλισμό—τέτια εἶναι ἡ ἀντικειμενική κατάσταση πού δημιούργησε ἡ ἐπανάσταση καί ὁ πόλεμος. Τήν κατάσταση αὐτή πῆρε ὑπόψη της ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη, προβάλλοντας τό σύνθημα τῆς «δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ» (πολιτική μορφή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου) καί τῆς ἐθνικοποίησης τῶν τραπεζῶν καί τῶν συνδικάτων (τό βασικό ἀπό τά μεταβατικά μέτρα πρός τό σοσιαλισμό). Ὥς ἐδῶ ὅλοι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνοι μεταξύ τους. Οἱ σύντροφοι ὅμως Β. Σμιρνόφ καί Ν. Μπουχάριν θέλουν νά προχωρήσουν παραπέρα καί νά ἐξοστρακίσουν *ἐντελῶς* τό πρόγραμμα-μίνιμουμ. Αὐτό θά σήμαινε πώς θά ἐνεργούσαμε παρά τή σοφή συμβουλή τῆς σοφῆς παροιμίας, πού λέει:

«Νά μήν παινεύεσαι ὅταν πηγαίνεις στόν πόλεμο, νά παινεύεσαι ὅταν γυρίζεις ἀπό τόν πόλεμο».

Ἐμεῖς πᾶμε στόν πόλεμο, δηλαδή ἀγωνιζόμαστε νά κατακτήσει τό Κόμμα μας τήν πολιτική ἐξουσία. Αὐτή ἡ ἐξουσία θά ἦταν ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς. Παίρνοντας αὐτή τήν ἐξουσία, ὄχι μόνο δέν φοβόμαστε νά βγοῦμε ἔξω ἀπό τά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ἀλλά ἀντίθετα, λέμε καθαρά, ἀνοιχτά, συγκεκριμένα καί γιά νά τό ἀκούσουν ὅλοι, πώς θά βγοῦμε ἔξω ἀπό τά πλαίσια, πώς θά τραβήξουμε ἄφοβα στό σοσιαλισμό καί ὅτι ὁ δρόμος πού θά ἀκολουθήσουμε εἶναι: δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί τῶν συνδικάτων, ἐργατικός ἔλεγχος, γενική ὑποχρεωτική ἐργασία, ἐθνικοποίηση τῆς γῆς, δήμευση τῶν ἐργαλείων καί τῶν ζώων τῶν τσιφλικάδων κτλ. Μ᾽αὐτή τήν

ἔννοια δόσαμε τό πρόγραμμα τῶν μεταβατικῶν μέτρων πρός τό σοσιαλισμό.

Δέν πρέπει ὅμως νά παινευόμαστε ὅταν πηγαίνουμε στόν πόλεμο, δέν πρέπει νά πετᾶμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ, γιατί αὐτό τό πράγμα θά ἰσοδυναμοῦσε μέ κούφιο κομπασμό: δέν θέλουμε «νά ζητήσουμε» τίποτε «ἀπό τήν ἀστική τάξη», ἀλλά νά δημιουργοῦμε οἱ ἴδιοι, δέν θέλουμε νά ἀσχολούμαστε μέ μικροπράγματα στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος.

Αὐτό θά ἦταν κούφιος κομπασμός, γιατί πρῶτα πρέπει νά κατακτήσουμε τήν ἐξουσία, ἐνῶ ἐμεῖς δέν τήν κατακτήσαμε ἀκόμη. Πρέπει νά πραγματοποιήσουμε πρῶτα τά μεταβατικά μέτρα πρός τό σοσιαλισμό, νά ὁδηγήσουμε τήν ἐπανάστασή μας ὥς τή νίκη τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί ὕστερα πιά, *«γυρίζοντας ἀπό τόν πόλεμο»*, μποροῦμε καί πρέπει νά πετάξουμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ *σάν ἀχρείαστο πιά.*

Μποροῦμε τώρα νά ἐγγυηθοῦμε πώς τό πρόγραμμα αὐτό δέν χρειάζεται πιά; Φυσικά, δέν μποροῦμε, ἁπλούστατα γιατί δέν ἔχουμε ἀκόμη κατακτήσει τήν ἐξουσία, δέν ἔχουμε πραγματοποιήσει τό σοσιαλισμό καί δέν φτάσαμε ἀκόμη οὔτε στήν ἀρχή τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Πρέπει *νά βαδίζουμε* σταθερά, τολμηρά, χωρίς ταλαντεύσεις πρός αὐτό τό σκοπό, εἶναι ὅμως γελοῖο νά διακηρύσσουμε πώς τόν πετύχαμε, τή στιγμή πού εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δέν τόν πετύχαμε ἀκόμη. Ὁ ἐξοστρακισμός ὅμως τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ ἰσοδυναμεῖ μέ τή δήλωση, μέ τή διακήρυξη (γιά νά τό ποῦμε πιό ἁπλά, μέ τόν κομπασμό), «πώς νικήσαμε κιόλας».

Ὄχι, ἀγαπητοί σύντροφοι, δέν νικήσαμε ἀκόμη.

Δέν ξέρουμε ἄν θά νικήσουμε αὔριο, ἤ λίγο ἀργότερα. (Ἐγώ προσωπικά κλίνω νά πιστέψω ὅτι θά νικήσουμε αὔριο — αὐτό τό γράφω στίς 6 τοῦ Ὀχτώβρη 1917 — καί πώς μπορεῖ νά ἀργήσουμε μέ τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ὅμως καί τό αὔριο εἶναι ὡστόσο αὔριο κι'ὄχι σήμερα.) Δέν ξέρουμε πόσο γρήγορα ὕστερα ἀπό τή νίκη μας θά ἀρχίσει ἡ ἐπανάσταση στή Δύση. Δέν ξέρουμε ἄν δέν θά ἔχουμε ἀκόμη προσωρινές περιόδους ἀντίδρασης καί νίκης τῆς ἀντεπανάστασης ὕστερα ἀπό τή νίκη μας — αὐτό δέν εἶναι καθόλου ἀδύνατο — καί γι'αὐτό, ὅταν νικήσουμε, θά φτιάξουμε «τριπλό χαράκωμα» ἐνάντια σέ μιά τέτια δυνατότητα.

Ὅλα αὐτά δέν τά ξέρουμε καί *δέν μποροῦμε νά τά ξέρουμε.* Κανείς *δέν μπορεῖ* νά τά ξέρει αὐτά. Γι'αὐτό ἀκριβῶς εἶναι γελοῖο νά πετᾶμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ, πού εἶναι *ἀπαραίτητο,*

ὅσο ζοῦμε ἀκόμη στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ὅσο δέν ἔχουμε ἀκόμη καταστρέψει αὐτά τά πλαίσια, ὅσο δέν ἔχουμε πραγματοποιήσει τό βασικό γιά τό πέρασμα στό σοσιαλισμό, ὅσο δέν ἔχουμε τσακίσει τόν ἐχθρό (τήν ἀστική τάξη) καί, τσακίζοντάς τον, δέν τόν ἔχουμε συντρίψει. Ὅλα αὐτά θά γίνουν καί θά γίνουν ἴσως πολύ πιό γρήγορα ἀπ'ὅ,τι νομίζουν πολλοί (ἐγώ προσωπικά νομίζω πώς αὐτό πρέπει νά *ἀρχίσει* αὔριο), *μά αὐτά ἀκόμη δέν ἔγιναν*.

Πάρτε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ στόν πολιτικό τομέα. Τό πρόγραμμα αὐτό ἔχει ὑπόψη του τήν ἀστική δημοκρατία. Προσθέτουμε ὅτι δέν περιοριζόμαστε στά πλαίσιά της, ἀλλά ἀγωνιζόμαστε γιά νά περάσουμε ἀμέσως στή *δημοκρατία τῶν Σοβιέτ*, δημοκρατία ἀνώτερου τύπου. Αὐτό πρέπει νά τό κάνουμε. Πρός τή νέα δημοκρατία πρέπει νά βαδίζουμε μέ ἀπεριόριστη τόλμη καί ἀποφασιστικότητα *καί, εἶμαι βέβαιος, πώς θά πᾶμε πρός αὐτήν ἀκριβῶς ἔτσι*. Μά σέ καμιά περίπτωση δέν ἐπιτρέπεται νά πετᾶμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ, γιατί, πρῶτο, *δέν ὑπάρχει ἀκόμη* δημοκρατία τῶν Σοβιέτ· δεύτερο, δέν ἀποκλείεται ἡ δυνατότητα νά γίνουν «προσπάθειες παλινόρθωσης»· τίς προσπάθειες αὐτές πρέπει πρῶτα νά τίς ξεπεράσουμε καί νά τίς κατανικήσουμε· τρίτο, κατά τό πέρασμα ἀπό τό παλιό στό καινούργιο μπορεῖ νά ἔχουμε προσωρινούς «συνδυασμένους τύπους» (ὅπως σωστά τόνισε αὐτές τίς μέρες ἡ «Ραμπότσι Πούτ»), λογουχάρη, καί Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ καί Συντακτική Συνέλευση. *Ἄς ξεπεράσουμε* πρῶτα ὅλα αὐτά κι'ἔπειτα ἔχουμε τόν καιρό νά πετάξουμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ.

Τό ἴδιο καί στόν οἰκονομικό τομέα. Εἴμαστε ὅλοι σύμφωνοι πώς *ὁ φόβος* νά τραβήξουμε πρός τό σοσιαλισμό εἶναι ἡ μεγαλύτερη προστυχιά καί *προδοσία* τῆς ὑπόθεσης τοῦ προλεταριάτου. Εἴμαστε ὅλοι σύμφωνοι πώς τά βασικά μέτρα ἀνάμεσα στά πρῶτα στό δρόμο αὐτό πρέπει νά εἶναι ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων. Ἄς πραγματοποιήσουμε πρῶτα αὐτά καί ἄλλα τέτια μέτρα καί *τότε θά δοῦμε*. Τότε θά *δοῦμε καλύτερα*, γιατί ἡ πρακτική πείρα, πού ἀξίζει ἕνα ἑκατομμύριο φορές περισσότερο ἀπό τά καλύτερα προγράμματα, θά πλατύνει ἀπεριόριστα τόν ὁρίζοντά μας. Εἶναι δυνατό, καί μάλιστα πιθανό, καί μάλιστα ἀναμφισβήτητο, ὅτι χωρίς τούς μεταβατικούς «συνδυασμένους τύπους» δέν θά τά βγάλουμε πέρα κι'ἐδῶ· λ.χ. τά μικρά νοικοκυριά μέ ἕνα-δυό μισθωτούς ἐργάτες δέν μποροῦμε μέ τό πρῶτο οὔτε νά τά ἐθνικοποιήσουμε, οὔτε νά τά βάλουμε κάτω ἀπό πραγματικό ἐργατικό ἔλεγχο. Ἄς εἶναι

ὁ ρόλος τους μηδαμινός, ἄς εἶναι τά νοικοκυριά αὐτά δεμένα χειροπόδαρα ἀπό τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί τῶν τράστ, ὅλα αὐτά εἶναι σωστά, ὅσο ὅμως ὑπάρχουν ἔστω καί σέ μικρές γωνίτσες οἱ ἀστικές σχέσεις, γιά ποιό λόγο νά πετάξουμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ; Σάν μαρξιστές πού βαδίζουν τολμηρά πρός τή μεγαλύτερη ἐπανάσταση τοῦ κόσμου καί ταυτόχρονα σταθμίζουν νηφάλια τά γεγονότα, δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά πετάξουμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ.

Ἄν τό πετούσαμε τώρα, θά ἀποδείχναμε ὅτι πρίν προλάβουμε νά νικήσουμε, χάσαμε κιόλας τά μυαλά μας. Καί ὅμως δέν πρέπει νά τά χάνουμε οὔτε πρίν ἀπό τή νίκη, οὔτε τήν ὥρα τῆς νίκης, οὔτε μετά τή νίκη, γιατί, χάνοντας τά μυαλά μας, χάνουμε τά πάντα.

Ὅσο γιά συγκεκριμένες προτάσεις, ὁ σ. Ν. Μπουχάριν οὐσιαστικά δέν εἶπε τίποτε, γιατί ἁπλῶς ἐπανέλαβε αὐτό πού ἔχει εἰπωθεῖ ἀπό καιρό ἤδη σχετικά μέ τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν καί τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων. Ὁ σ. Β. Σμιρνόφ μᾶς ἔδοσε στό ἄρθρο του μιά ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα καί διδακτική ἀπαρίθμηση, μιά κατά προσέγγιση ἀπαρίθμηση τῶν μετασχηματισμῶν, πού ἀνάγονται στή ρύθμιση τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανάλωσης τῶν προϊόντων. Σέ γενική μορφή αὐτό ὑπάρχει *ἤδη* στό δικό μου, λ.χ., σχέδιο, ὅπου σέ συνέχεια ὑπάρχει ἡ φράση: *«καί ἄλλα παρόμοια»*. Νά προχωροῦμε τώρα παραπέρα, νά καταπιανόμαστε μέ τή συγκεκριμενοποίηση τῶν διάφορων μέτρων, δέν εἶναι, μοῦ φαίνεται, σκόπιμο. *Ὕστερα* ἀπό τά βασικά μέτρα νέου τύπου, *ὕστερα* ἀπό τήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, *ὕστερα* ἀπό τήν καθιέρωση τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου πολλά πράγματα θά φαίνονται καλύτερα καί ἡ πείρα θά ὑπαγορεύσει ἕνα *σωρό καινούργια πράγματα,* γιατί ἡ πείρα αὐτή θά εἶναι πείρα ἑκατομμυρίων, πείρα οἰκοδόμησης ἑνός νέου οἰκονομικοῦ καθεστῶτος μέ τή συνειδητή συμμετοχή ἑκατομμυρίων. Ἐννοεῖται, πώς εἶναι πολύ χρήσιμη δουλιά νά *σκιαγραφεῖται* σέ ἄρθρα, μπροσοῦρες, λόγους τό καινούργιο, νά παρουσιάζονται σχέδια, νά δίνεται ἡ ἐκτίμησή τους, νά δουλεύεται ἡ τοπική καί ἡ ἐπιμέρους πείρα τῶν διάφορων Σοβιέτ ἤ ἐπιτροπῶν ἐφοδιασμοῦ κτλ. Θά ἦταν ὅμως πρόωρο νά περιληφθοῦν ὑπερβολικές λεπτομέρειες στό πρόγραμμα καί μπορεῖ ἀκόμη καί νά μᾶς βλάψει, δένοντας τά χέρια μας μέ τίς λεπτομέρειες. Μά τά χέρια μας πρέπει νά τά ἔχουμε ἐλεύθερα γιά νά δημιουργήσουμε μέ περισσότερη δύναμη τό καινούργιο, ὅταν μποῦμε ὁλοκληρωτικά στόν καινούργιο δρόμο.

VIII

Τό ἄρθρο τοῦ σ. Μπουχάριν θίγει ἀκόμη ἕνα ζήτημα πού πρέπει νά μᾶς ἀπασχολήσει.

«...Τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματός μας πρέπει νά συνδεθεῖ μέ τό ζήτημα τῆς ἐπεξεργασίας ἑνός ἑνιαίου προγράμματος γιά τό διεθνές κόμμα τοῦ προλεταριάτου».

Ἡ διατύπωση δέν εἶναι καί τόσο καθαρή. Ἄν αὐτό τό καταλάβουμε μέ τήν ἔννοια ὅτι ὁ συντάκτης μᾶς συμβουλεύει νά μήν ψηφίσουμε καινούργιο πρόγραμμα, ἀναβάλλοντας τό ζήτημα αὐτό ὥσπου νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἑνιαῖο διεθνές πρόγραμμα, τό πρόγραμμα τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, τότε θά ἔπρεπε νά ξεσηκωθοῦμε μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο ἐνάντια σέ μιά τέτια γνώμη. Γιατί ἀναβολή ἀπ᾽αὐτή τήν αἰτία (νομίζω πώς ἄλλες αἰτίες γιά ἀναβολή δέν ὑπάρχουν, λ.χ., κανείς δέν ζήτησε ἀναβολή γιά τό λόγο ὅτι τά κομματικά ὑλικά μας δέν ἔχουν ἀκόμη ἑτοιμαστεῖ ἀρκετά γιά τήν ἀναθεώρηση)—θά ἰσοδυναμοῦσε μέ τραινάρισμα ἀπό τήν πλευρά *μας* τῆς δημιουργίας τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς. Φυσικά, τή δημιουργία τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς δέν πρέπει νά τήν καταλαβαίνει κανείς τυπικά. Ὅσο ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση δέν ἔχει νικήσει ἔστω καί σέ μιά χώρα, ἤ ὅσο δέν ἔχει τελειώσει ὁ πόλεμος, δέν μποροῦμε νά ἐλπίζουμε σέ μιά γρήγορη καί ἐπιτυχή κίνηση γιά τή σύγκληση μιᾶς *μεγάλης* συνδιάσκεψης τῶν ἐπαναστατικῶν διεθνιστικῶν κομμάτων τῶν διαφόρων χωρῶν, στή συγκατάθεσή τους γιά μιά ἐπίσημη ἔγκριση τοῦ νέου προγράμματος. Ὥς τότε ὅμως πρέπει νά προωθοῦμε τή δουλιά μέ τήν πρωτοβουλία τῶν κομμάτων, πού βρίσκονται τώρα σέ καλύτερη θέση ἀπό τά ἄλλα κόμματα καί μποροῦν νά κάνουν τό πρῶτο βῆμα, βέβαια, χωρίς καθόλου νά τό θεωροῦν αὐτό σάν τελευταῖο βῆμα, χωρίς καθόλου νά ἀντιπαρατάσσουν σώνει καί καλά τό πρόγραμμά τους σέ ἄλλα «ἀριστερά» (δηλαδή ἐπαναστατικά-διεθνιστικά) προγράμματα, ἀλλά *ἀποβλέποντας* ἀκριβῶς στήν ἐκπόνηση ἑνός κοινοῦ προγράμματος. Ἐκτός ἀπό τή Ρωσία, σήμερα δέν βρίσκεται καμιά ἄλλη χώρα στόν κόσμο, ὅπου νά ὑπάρχει σχετική ἐλευθερία γιά τά συνέδρια τῶν διεθνιστῶν, κι᾽ὅπου νά ὑπάρχουν τόσοι πολλοί σύντροφοι πού νά εἶναι καλά ἐνημερωμένοι στά διεθνῆ ρεύματα καί προγράμματα, ὅπως στό Κόμμα μας. Νά γιατί πρέπει ἀπαραίτητα νά ἀναλάβουμε ἐμεῖς τήν πρωτοβουλία. Αὐτό ἐπιβάλλει τό ἄμεσο χρέος μας σάν διεθνιστές.

Ὅπως φαίνεται, ἔτσι ἀκριβῶς βλέπει τό ζήτημα καί ὁ σ.

Μπουχάριν, γιατί στήν ἀρχή τοῦ ἄρθρου του λέει πώς «τό συνέδριο τοῦ Κόμματος, πού μόλις τώρα τέλειωσε (αὐτά γράφτηκαν τόν Αὔγουστο), ἀναγνώρισε σάν ἀπαραίτητη τήν ἐπεξεργασία τοῦ προγράμματος» καί ὅτι «γι'αὐτό τό σκοπό θά συγκληθεῖ εἰδικό συνέδριο». 'Από τά λόγια αὐτά μπορεῖ κανείς νά βγάλει τό συμπέρασμα πώς ὁ σ. Μπουχάριν δέν ἔχει καμιά ἀντίρηση γιά τήν ψήφιση τοῦ νέου προγράμματος στό συνέδριο αὐτό.

"Αν εἶναι ἔτσι, τότε στό ζήτημα πού θίχτηκε ἔχουμε πλήρη ὁμοφωνία. Δέν νομίζω ὅτι θά βρεθεῖ κανείς πού νά εἶναι ἀντίθετος στό νά ἐκφράσει τό συνέδριό μας,—ὕστερα ἀπό τήν ψήφιση τοῦ νέου προγράμματος,—τήν εὐχή νά γίνει ἕνα κοινό ἑνιαῖο πρόγραμμα τῆς III Διεθνοῦς, κάνοντας γι'αὐτό τό σκοπό ὁρισμένα βήματα, ὅπως ἡ ἐπίσπευση τῆς συνδιάσκεψης τῶν ἀριστερῶν, ἡ ἔκδοση μιᾶς συλλογῆς σέ ἀρκετές γλῶσσες, ἡ συγκρότηση ἐπιτροπῆς γιά τή συνόψιση τοῦ ὑλικοῦ σχετικά μέ τό τί ἔχει γίνει στίς ἄλλες χῶρες, γιά νά «βολιδοσκοπηθοῦν» (σύμφωνα μέ τήν εὔστοχη ἔκφραση τοῦ συντρόφου Μπουχάριν) οἱ δρόμοι γιά ἕνα νέο πρόγραμμα (οἱ τριμπουνιστές στήν 'Ολλανδία[117], οἱ ἀριστεροί στή Γερμανία. 'Ο σ. Μπουχάριν ἀνάφερε ἤδη τό «Σύνδεσμο τῆς σοσιαλιστικῆς προπαγάνδας» στήν 'Αμερική[118] καί θά μπορούσαμε νά ἀναφέρουμε ἀκόμη τό «Σοσιαλιστικό *ἐργατικό* κόμμα»[119] τῆς 'Αμερικῆς καί τό γεγονός ὅτι τό Κόμμα αὐτό ἔβαλε ζήτημα ἀντικατάστασης τοῦ «πολιτικοῦ κράτους ἀπό τή βιομηχανική δημοκρατία»).

"Επειτα πρέπει νά ἀναγνωρίσω πώς εἶναι ἀπόλυτα σωστή ἡ παρατήρηση τοῦ σ. Μπουχάριν σχετικά μέ μιά ἔλλειψη τοῦ σχεδίου μου. 'Ο σ. Μπ. παραθέτει ἕνα σημεῖο αὐτοῦ τοῦ σχεδίου (σελ. 23 τῆς μπροσούρας*), ὅπου γίνεται λόγος γιά τή στιγμή πού περνάει ἡ Ρωσία, γιά τήν Προσωρινή κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν κτλ. 'Ο σ. Μπουχάριν ἔχει δίκιο, ὅταν κάνει κριτική στό σημεῖο αὐτό καί λέει πώς πρέπει νά μεταφερθεῖ στήν ἀπόφαση γιά τήν τακτική ἤ στήν πλατφόρμα. Γι'αὐτό κάνω τήν πρόταση ἤ νά φύγει ἐντελῶς ὅλη ἡ παράγραφος τῆς σελίδας 23, ἤ νά διατυπωθεῖ ὡς ἑξῆς:

«'Επιδιώκοντας τή δημιουργία ἑνός τέτιου κρατικοῦ συστήματος, πού θά ἐξασφάλιζε μέ τόν καλύτερο τρόπο τόσο τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη καί τά δικαιώματα τοῦ λαοῦ γενικά, ὅσο καί τή δυνατότητα γιά τό πιό ἀνώδυνο πέρασμα στό σοσιαλισμό εἰδικά, τό Κόμμα τοῦ προλεταριάτου δέν μπορεῖ νά περιοριστεῖ» κτλ.

* Βλ. "Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 152-153. *'Η Σύντ.*

Τέλος, σχετικά μέ μιά ἀπό τίς παραγράφους πρέπει νά ἀπαντήσω ἐδῶ σ᾽ἕνα ἐρώτημα πού γεννήθηκε σέ μερικούς συντρόφους, μά πού, ἀπό ὅσα ξέρω, δέν ἀνακινήθηκε στόν Τύπο. Εἶναι ἕνα ἐρώτημα σχετικά μέ τήν § 9 τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος, γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Τό σημεῖο αὐτό ἀποτελεῖται ἀπό δυό μέρη: τό πρῶτο δίνει μιά νέα διατύπωση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης, τό δεύτερο περιέχει ὄχι μιά διεκδίκηση, ἀλλά μιά διακήρυξη. Τό ἐρώτημα πού μοῦ ἔβαλαν εἶναι, ἄν ἔχει ἐδῶ θέση ἡ διακήρυξη. Γενικά, οἱ διακηρύξεις δέν ἔχουν θέση στό πρόγραμμα, ὅμως, κατά τή γνώμη μου, ἐδῶ εἶναι ἀπαραίτητη μιά ἐξαίρεση ἀπό τόν κανόνα. ᾽Αντί γιά τή λέξη αὐτοδιάθεση, πού ἔδοσε πολλές φορές ἀφορμή σέ παρερμηνεῖες, βάζω μιά ὁλότελα ἀκριβολογημένη ἔννοια: «δικαίωμα ἐλεύθερου ἀποχωρισμοῦ». Ὕστερα ἀπό τήν ἑξάμηνη πείρα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1917 εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ κανείς νά ἀμφισβητήσει ὅτι τό Κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, Κόμμα πού στή δουλιά του χρησιμοποιεῖ τή μεγαλορωσική γλώσσα, ὀφείλει νά ἀναγνωρίσει τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ. Κατακτώντας τήν ἐξουσία, θά ἀναγνωρίζαμε ἀμέσως αὐτό τό δικαίωμα καί στή Φιλλανδία, καί στήν Οὐκρανία, καί στήν ᾽Αρμενία, καί σέ κάθε ἐθνότητα καταπιεζόμενη ἀπό τόν τσαρισμό (καί τή μεγαλορωσική ἀστική τάξη). Ὅμως ἐμεῖς, ἀπό τήν πλευρά μας, δέν θέλουμε καθόλου τόν ἀποχωρισμό. Θέλουμε ἕνα ὅσο τό δυνατό πιό μεγάλο κράτος, μιά ὅσο τό δυνατό πιό σφιχτοδεμένη ἕνωση, ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερο ἀριθμό ἀπό τά ἔθνη πού γειτονεύουν μέ τούς μεγαλορώσους· τό θέλουμε αὐτό πρός τό συμφέρον τῆς δημοκρατίας καί τοῦ σοσιαλισμοῦ, πρός τό συμφέρον τῆς προσέλκυσης στόν ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἐργαζομένων τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Θέλουμε *ἐπαναστατική-προλεταριακή* ἑνότητα, *συνένωση* καί ὄχι χωρισμό. Θέλουμε *ἐπαναστατική* συνένωση καί γι᾽αὐτό δέν βάζουμε σύνθημα συνένωσης ὅλων τῶν καθελογῆς κρατῶν γενικά, γιατί ἡ κοινωνική ἐπανάσταση βάζει στήν ἡμερήσια διάταξη τή συνένωση *μόνο* ἐκείνων τῶν κρατῶν πού πέρασαν καί περνοῦν στό σοσιαλισμό, τῶν ἀποικιῶν πού ἀπελευθερώνονται κτλ. Θέλουμε *ἐλεύθερη* συνένωση καί γι᾽αὐτό ὀφείλουμε νά ἀναγνωρίσουμε τήν ἐλευθερία τοῦ ἀποχωρισμοῦ (χωρίς ἐλευθερία ἀποχωρισμοῦ ἡ συνένωση δέν μπορεῖ νά ὀνομάζεται ἐλεύθερη). Πολύ περισσότερο ὀφείλουμε νά ἀναγνωρίσουμε τήν ἐλευθερία ἀποχωρισμοῦ, γιατί ὁ τσαρισμός καί ἡ μεγαλορωσική ἀστική τάξη μέ τήν καταπίεση πού ἀσκοῦσαν ἄφησαν στά γειτονικά ἔθνη ἀπέραντη

ἀγανάκτηση καί δυσπιστία ἀπέναντι στούς μεγαλορώσους γενικά καί ἡ δυσπιστία αὐτή πρέπει νά διαλυθεῖ *μέ ἔργα* κι᾽ὄχι μέ λόγια.

Θέλουμε ὅμως τή συνένωση, κι᾽αὐτό πρέπει νά τό ποῦμε, ἔχει τόση σημασία νά εἰπωθεῖ αὐτό μέσα στό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος ἑνός πολυεθνοῦς κράτους, ὥστε γιά τό σκοπό αὐτό πρέπει νά ξεφύγουμε ἀπό τά καθιερωμένα, πρέπει νά δόσουμε θέση σέ μιά διακήρυξη. Θέλουμε *νά προσελκύει* ἡ δημοκρατία τοῦ ρωσικοῦ (θά ἔλεγα μάλιστα: τοῦ μεγαλορωσικοῦ, γιατί αὐτό εἶναι πιό σωστό) λαοῦ τά ἄλλα ἔθνη, ἀλλά πῶς; Ὄχι μέ τή βία, παρά μόνο μέ ἐθελοντική συμφωνία. Διαφορετικά παραβιάζεται ἡ ἑνότητα καί ἡ ἀδελφική συμμαχία τῶν *ἐργατῶν* ὅλων τῶν χωρῶν. Σέ διάκριση ἀπό τούς ἀστούς δημοκράτες ἐμεῖς βάζουμε σύνθημα ὄχι ἀδελφότητας τῶν λαῶν, ἀλλά ἀδελφότητας τῶν *ἐργατῶν* ὅλων τῶν χωρῶν, γιατί δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στήν ἀστική τάξη καμιᾶς χώρας, τή θεωροῦμε ἐχθρό.

Νά γιατί πρέπει νά ἐπιτρέψουμε ἐδῶ τήν ἐξαίρεση ἀπό τόν κανόνα καί νά προσθέσουμε στήν § 9 μιά *διακήρυξη ἀρχῶν.*

IX

Οἱ παραπάνω σειρές εἶχαν πιά γραφεῖ, ὅταν κυκλοφόρησε τό 31ο φύλλο τῆς «Ραμπότσι Πούτ» μέ τό ἄρθρο τοῦ σ. Γ. Λάριν «Οἱ ἐργατικές διεκδικήσεις τοῦ προγράμματός μας». Δέν μποροῦμε παρά νά χαιρετίσουμε αὐτό τό ἄρθρο, σάν ἀρχή τῆς συζήτησης τῶν σχεδίων προγράμματος ἀπό τό Κεντρικό Ὄργανό μας. Ὁ σ. Λάριν σταματάει εἰδικά σ᾽ἕνα μέρος τοῦ προγράμματος, πού δέν μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά τό δουλέψω, καί γιά τό ὁποῖο ὑπάρχει μόνο ἕνα σχέδιο συνταγμένο ἀπό τήν «ὑποεπιτροπή γιά τήν προστασία τῆς ἐργασίας», ὑποεπιτροπή πού συγκροτήθηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη τῆς 24-29 τοῦ Ἀπρίλη 1917. Ὁ σ. Λάριν προτείνει μιά σειρά *προσθῆκες,* πού, κατά τή γνώμη μου, μποροῦν ὅλες νά γίνουν δεκτές, μά πού, δυστυχῶς, δέν εἶναι πάντα διατυπωμένες μέ ἀκρίβεια.

Νομίζω πώς ἡ διατύπωση ἑνός σημείου στό ἄρθρο τοῦ σ. Λάριν δέν εἶναι πετυχημένη: «σωστή (;) κατανομή τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων μέ βάση (;) τή δημοκρατική (;) αὐτοδιοίκηση τῶν ἐργατῶν ὁσοναφορᾶ τό δικαίωμα νά διαθέτουν (;) τό ἄτομό τους (;)». Κατά τή γνώμη μου, αὐτό εἶναι χειρότερο ἀπό τή διατύπωση τῆς ὑποεπιτροπῆς: «τά γραφεῖα ἐξεύρεσης ἐργασίας πρέπει νά εἶναι ταξικές προλεταριακές ὀργανώσεις» κτλ. (βλ. σελ. 15 τῶν «Ὑλικῶν»). Ἔπειτα στό ζήτημα τοῦ κατώτερου ὁρίου μισθοῦ ἐργασίας ὁ σ. Λάριν θά ἔπρεπε νά ἐπεξεργαστεῖ

πιό ἐπισταμένα καί νά διατυπώσει μέ ἀκρίβεια τήν πρότασή του, νά τήν τοποθετήσει σέ *σύνδεση* μέ τήν *ἱστορία* τῶν ἀπόψεων τοῦ Μάρξ καί τοῦ μαρξισμοῦ πάνω σ'αὐτό τό σημεῖο.

Σέ συνέχεια, σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ πολιτικοῦ καί τοῦ ἀγροτικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος, ὁ σ. Λάριν θεωρεῖ ἀπαραίτητη μιά «πιό φροντισμένη διατύπωση». Πρέπει νά εὐχηθοῦμε νά ἀρχίσει ἀμέσως ὁ κομματικός μας Τύπος νά συζητάει καί ζητήματα *διατύπωσης* τῶν διαφόρων διεκδικήσεων, χωρίς καθόλου νά τό ἀναβάλει αὐτό ὥς τό συνέδριο, πρῶτο, γιατί διαφορετικά δέν θά προετοιμάσουμε καλά τό συνέδριο, δεύτερο, καθένας πού ἔτυχε νά δουλέψει προγράμματα καί ἀποφάσεις ξέρει ὅτι πολλές φορές ἕνα φροντισμένο δούλεμα τῆς *διατύπωσης* ὁρισμένου σημείου *βγάζει στήν ἐπιφάνεια καί ἐξαλείφει* ἀσάφειες ἤ διαφωνίες ἀρχῶν.

Τέλος, σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ δημοσιονομικοῦ καί οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος, ὁ σ. Λάριν γράφει ὅτι «σχετικά μ'αὐτό τό ζήτημα δέν ὑπάρχει σχεδόν τίποτε, δέν ἀναφέρεται ἀκόμη καί ἡ ἀκύρωση τῶν πολεμικῶν δανείων καί τῶν δημόσιων χρεῶν τοῦ τσαρισμοῦ» (μόνο τοῦ τσαρισμοῦ;), «πάλη ἐνάντια στή χρησιμοποίηση τῶν κρατικῶν μονοπωλίων γιά φορολογικούς σκοπούς κτλ.». Θά ἦταν ἐξαιρετικά ἐπιθυμητό νά μήν ἀναβάλει ὁ σ. Λάριν τίς συγκεκριμένες προτάσεις του ὥς τό συνέδριο, ἀλλά νά τίς κάνει ἀμέσως, διαφορετικά ἡ προετοιμασία δέν θά ἦταν σοβαρή. Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἀκύρωσης τῶν δημόσιων χρεῶν (καί, φυσικά, ὄχι μόνο τοῦ τσαρισμοῦ, ἀλλά καί τῆς ἀστικῆς τάξης) πρέπει νά μελετήσουμε προσεκτικά τό ζήτημα τῶν μικρῶν κατόχων τίτλων, καί σχετικά μέ τό ζήτημα «τῆς πάλης ἐνάντια στή χρησιμοποίηση τῶν κρατικῶν μονοπωλίων γιά φορολογικούς σκοπούς» πρέπει νά σκεφτοῦμε καλά πῶς ἔχει ἡ ὑπόθεση τοῦ μονοπωλίου παραγωγῆς ἀντικειμένων πολυτελείας καί ποιά σχέση ἔχει τό προτεινόμνο σημεῖο μέ τή διεκδίκηση τοῦ προγράμματος νά καταργηθοῦν ὅλοι οἱ ἔμμεσοι φόροι.

Τό ξαναλέω: γιά νά γίνει μιά σοβαρή προετοιμασία τοῦ προγράμματος, γιά νά πάρει πραγματικά μέρος στήν προετοιμασία του ὅλο τό Κόμμα, πρέπει ὅλοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι νά καταπιαστοῦν *ἀμέσως* μέ τή δουλιά καί *νά δημοσιεύσουν* τόσο τίς σκέψεις τους, ὅσο καί *ἀκριβολογημένα σχέδια* σχετικά μέ τίς διατυπωμένες ἤδη παραγράφους, πού περιέχουν προσθῆκες ἤ τροποποιήσεις.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΕΝΟΣ ΠΟΥ ΛΕΙΠΕΙ

Γράφω τίς γραμμές αὐτές στίς 8 τοῦ Ὀχτώβρη καί ἔχω λίγες ἐλπίδες ὅτι στίς 9 τοῦ μήνα θά ἔχουν φτάσει στά χέρια τῶν συντρόφων τῆς Πετρούπολης. Μπορεῖ νά φτάσουν καθυστερημένα, μιά καί τό συνέδριο τοῦ Σοβιέτ τοῦ Βορᾶ ἔχει ὁριστεῖ γιά τίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη. Παρόλα αὐτά θά προσπαθήσω νά διατυπώσω τίς συμβουλές μου, τίς «Συμβουλές ἑνός πού λείπει», γιά τήν περίπτωση πού ἡ ἐνδεχόμενη ἐνέργεια τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν τῆς Πετρούπολης καί ὅλης τῆς «περιφέρειας» θά γίνει σύντομα, δέν ἔχει ὅμως γίνει ἀκόμη.

Τό ὅτι ὅλη ἡ ἐξουσία πρέπει νά περάσει στά Σοβιέτ, αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο. Ἐξίσου ἀδιαφιλονίκητο γιά τόν κάθε μπολσεβίκο πρέπει νά εἶναι τό ὅτι ἡ ἐπαναστατική-προλεταριακή (ἤ μπολσεβίκικη — σήμερα εἶναι τό ἴδιο πράγμα) ἐξουσία ἔχει ἐξασφαλίσει τίς μεγαλύτερες συμπάθειες καί τήν ἀμέριστη ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων σέ ὅλο τόν κόσμο γενικά, στίς ἐμπόλεμες χῶρες εἰδικά, στή ρωσική ἀγροτιά ἰδιαίτερα. Σ'αὐτές τίς πασίγνωστες καί ἀπό καιρό ἀποδειγμένες ἀλήθειες δέν ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε.

Πρέπει νά σταθοῦμε σ'ἕνα σημεῖο, πού ἴσως δέν εἶναι πέρα γιά πέρα ξεκάθαρο γιά ὅλους τούς συντρόφους, δηλαδή ὅτι πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ σημαίνει τώρα στήν πράξη ἔνοπλη ἐξέγερση. Θά νόμιζε κανείς πώς αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο, δέν τό σκέφθηκαν ὅμως καί δέν τό σκέπτονται καλά ὅλοι. Τό νά ἀρνεῖται κανείς τώρα τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, θά σήμαινε ὅτι ἀρνεῖται τό κύριο σύνθημα τοῦ μπολσεβικισμοῦ (ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ) καί ὅλο τόν ἐπαναστατικό-προλεταριακό διεθνισμό γενικά.

Ἡ ἔνοπλη ὅμως ἐξέγερση εἶναι ἕνα *ἰδιαίτερο* εἶδος πολιτικοῦ

ἀγώνα, πού ὑπάγεται σέ ἰδιαίτερους νόμους, νόμους πού πρέπει νά τούς μελετήσει κανείς προσεκτικά. Τήν ἀλήθεια αὐτή τή διατύπωσε ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα ὁ Κάρλ Μάρξ, πού ἔγραψε ὅτι ἡ ἔνοπλη *«ἐξέγερση, ὅπως καί ὁ πόλεμος, εἶναι τέχνη»*.

Ἀπό τούς κύριους κανόνες αὐτῆς τῆς τέχνης ὁ Μάρξ τόνισε τούς ἑξῆς:

1) Ποτέ νά μήν *παίζουμε* μέ τήν ἐξέγερση, μά ἀπό τή στιγμή πού θά τήν ἀρχίσουμε, νά εἴμαστε ἀπόλυτα βέβαιοι πώς πρέπει *νά τραβήξουμε ὥς τό τέλος*.

2) Πρέπει νά πραγματοποιοῦμε *μεγάλη ὑπεροχή δυνάμεων* στό ἀποφασιστικό σημεῖο καί στήν ἀποφασιστική στιγμή, γιατί διαφορετικά ὁ ἐχθρός, πού ἔχει καλύτερη προετοιμασία καί ὀργάνωση, θά ἐξοντώσει τούς ἐξεγερμένους.

3) Ἀπό τή στιγμή πού θά ἔχει ἀρχίσει ἡ ἐξέγερση, πρέπει νά δροῦμε μέ τή μεγαλύτερη *ἀποφασιστικότητα* καί ἀπαραίτητα, ὁπωσδήποτε, νά περνᾶμε στήν *ἐπίθεση*. «Ἡ ἄμυνα εἶναι ὁ θάνατος τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης».

4) Πρέπει νά προσπαθοῦμε νά αἰφνιδιάσουμε τόν ἐχθρό, νά συλλάβουμε τή στιγμή πού τά στρατεύματά του θά εἶναι ἀκόμη σκόρπια.

5) Πρέπει νά προσπαθοῦμε νά ἔχουμε *καθημερινά* ἔστω καί μικρές ἐπιτυχίες (μποροῦμε νά ποῦμε: κάθε ὥρα, ἄν πρόκειται γιά πόλη), διατηρώντας μέ κάθε θυσία τήν *«ἠθική ὑπεροχή»*.

Ὁ Μάρξ συνόψισε τά διδάγματα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων σχετικά μέ τήν ἔνοπλη ἐξέγερση μέ τά λόγια «τοῦ Ντантόν, τοῦ μεγαλύτερου ἀριστοτέχνη τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς πού γνώρισε ἡ ἱστορία: τόλμη, τόλμη καί πάλι τόλμη»[120].

Ἐφαρμοσμένο στή Ρωσία καί στόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 αὐτό σημαίνει: ταυτόχρονη, ὅσο μπορεῖ πιό αἰφνιδιαστική καί γρήγορη ἐπίθεση κατά τῆς Πετρούπολης, ἀπαραίτητα καί ἀπ᾿ἔξω καί ἀπό μέσα, καί ἀπό τίς ἐργατικές συνοικίες, καί ἀπό τή Φιλλανδία, καί ἀπό τό Ρέβελ, καί ἀπό τήν Κρονστάνδη, ἐπίθεση *ὅλου* τοῦ στόλου, συγκέντρωση *τεράστιας ὑπεροχῆς* δυνάμεων ἐνάντια στίς 15-20 χιλιάδες (ἴσως καί περισσότερες) τῆς «φρουρᾶς» τῆς «ἀστικῆς τάξης» μας (εὐέλπιδες), τῶν «στρατευμάτων τῆς Βανδέας» μας (μέρος τῶν κοζάκων κτλ.).

Νά συνδυάσουμε τίς *τρεῖς* κύριες δυνάμεις μας: τό στόλο, τούς ἐργάτες καί τά στρατιωτικά τμήματα, γιά νά καταλάβουμε ὁπωσδήποτε καί νά κρατήσουμε μέ *κάθε θυσία*: α) τό τηλεφωνικό κέντρο, β) τό τηλεγραφεῖο, γ) τούς σιδηροδρομικούς σταθμούς, δ) τίς γέφυρες κατά πρῶτο λόγο.

Νά διαλέξουμε τά *πιό ἀποφασιστικά* στοιχεῖα (τά «τμήματα κρούσης» μας καί τήν *ἐργατική νεολαία*, καθώς καί τούς καλύτερους ναῦτες) καί νά σχηματίσουμε μικρά τμήματα γιά νά καταλάβουν τά πιό σπουδαῖα σημεῖα καί *γιά νά πάρουν μέρος* παντοῦ, σέ ὅλες τίς σπουδαῖες ἐπιχειρήσεις, λογουχάρη:

Νά κυκλώσουμε καί νά ἀποκόψουμε τήν Πετρούπολη, νά τήν καταλάβουμε μέ συνδυασμένη ἐπίθεση τοῦ στόλου, τῶν ἐργατῶν καί τοῦ στρατοῦ—αὐτό εἶναι καθῆκον πού ἀπαιτεῖ *τέχνη καί τριπλή τόλμη*.

Νά σχηματίσουμε ἀποσπάσματα ἀπό τούς καλύτερους ἐργάτες, ὁπλισμένους μέ τουφέκια καί βόμβες, γιά νά ἐπιτεθοῦν καί νά κυκλώσουν τά «κέντρα» τοῦ ἐχθροῦ (σχολές εὐελπίδων, τηλεγραφεῖο καί τηλεφωνικό κέντρο κτλ.) μέ τό σύνθημα: *θά πέσουμε ὅλοι, μά δέν θά ἀφήσουμε τόν ἐχθρό νά περάσει.*

Ἐλπίζουμε ὅτι, σέ περίπτωση πού θά ἀποφασιστεῖ ἡ ἐξέγερση, οἱ καθοδηγητές της θά ἐφαρμόσουν μέ ἐπιτυχία τίς μεγάλες ἐντολές τοῦ Νταντόν καί τοῦ Μάρξ.

Ἡ ἐπιτυχία καί τῆς ρωσικῆς καί τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης ἐξαρτᾶται ἀπό δυό-τρεῖς μέρες ἀγώνα.

Γράφτηκε στίς 8 (21) τοῦ Ὀχτώβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Νοέμβρη 1920 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 250
Ὑπογραφή: Ἕνας πού λείπει

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΥΣ, ΠΟΥ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΒΟΡΑ

Σύντροφοι ἡ ἐπανάστασή μας περνάει ἐξαιρετικά κρίσιμη περίοδο. Ἡ κρίση αὐτή συνέπεσε μέ τή μεγάλη κρίση πού προκαλεῖται ἀπό τό φούντωμα τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τοῦ ἀγώνα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ ἐνάντιά της. Οἱ ὑπεύθυνοι καθοδηγητές τοῦ Κόμματός μας ἐπωμίζονται ἕνα τιτάνιο καθῆκον, πού ἄν δέν ἐκπληρωθεῖ ὑπάρχει κίνδυνος ὁλοκληρωτικῆς κατάρευσης τοῦ διεθνιστικοῦ προλεταριακοῦ κινήματος. Ἡ στιγμή εἶναι τέτια πού ἡ ἀργοπορία ἰσοδυναμεῖ ἀληθινά μέ θάνατο.

Ρίξτε μιά ματιά στή διεθνή κατάσταση. Τό φούντωμα τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Τό ξεσπασμα τῆς ἀγανάκτησης τῶν τσέχων ἐργατῶν καταπνίγηκε μέ πρωτοφανή ἀγριότητα, γεγονός πού δείχνει ὅτι ἡ κυβέρνηση εἶναι κατατρομαγμένη στό ἔπακρο. Στήν Ἰταλία τά πράγματα ἔφτασαν ἐπίσης ὥς τό μαζικό ξέσπασμα τοῦ Τουρίνου[121]. Τό σπουδαιότερο ὅμως εἶναι ἡ ἐξέγερση στό γερμανικό στόλο. Πρέπει νά φανταστεῖ κανείς τί ἀπερίγραπτες δυσκολίες ἀντιμετωπίζει ἡ ἐπανάσταση σέ μιά χώρα ὅπως ἡ Γερμανία καί μάλιστα στίς σημερινές συνθῆκες. Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐξέγερση στό γερμανικό στόλο δείχνει τή μεγάλη κρίση πού φέρνει τό φούντωμα τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Ἄν οἱ σωβινιστές μας, πού κηρύσσουν τήν ἥττα τῆς Γερμανίας, ἀπαιτοῦν ἀπό τούς γερμανούς ἐργάτες νά κάνουν ἀμέσως ἐξέγερση, ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες-διεθνιστές, ξέρουμε ἀπό τήν πείρα τοῦ 1905-1917 πώς δέν μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ πιό πειστική ἔνδειξη γιά τό φούντωμα τῆς ἐπανάστασης ἀπό τήν ἐξέγερση στό στρατό.

Σκεφθεῖτε σέ τί θέση βρισκόμαστε τώρα ἀπέναντι στούς γερμανούς ἐπαναστάτες. Μποροῦν νά μᾶς ποῦν: ἐμεῖς ἔχουμε μόνο ἕναν Λῆμπκνεχτ πού κάλεσε ἀνοιχτά σέ ἐπανάσταση. Ἡ φωνή του πνίγεται στά κάτεργα. Δέν ἔχουμε οὔτε μιά ἐφημερίδα πού νά ἐξηγεῖ ἀνοιχτά τήν ἀνάγκη τῆς ἐπανάστασης, δέν ἔχουμε ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι. Δέν ἔχουμε οὔτε ἕνα Σόβιέτ ἐργατῶν

ἤ στρατιωτῶν βουλευτῶν. Ἡ φωνή μας μόλις καί μετά βίας φτάνει ὥς τίς πραγματικά πλατιές μάζες. Καί κάναμε ἀπόπειρα ἐξέγερσης, ἔχοντας πιθανότητα ἐπιτυχίας ἴσως ἕνα στά ἑκατό! Ἐνῶ ἐσεῖς, οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες-διεθνιστές, ἔχετε πίσω σας μισό χρόνο ἐλεύθερης ζύμωσης, ἔχετε ὥς εἴκοσι ἐφημερίδες, ἔχετε τόσα καί τόσα Σοβιέτ ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, νικήσατε στά Σοβιέτ καί στίς δυό πρωτεύουσες, ὅλος ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς καί ὅλα τά ρωσικά στρατεύματα τῆς Φιλλανδίας εἶναι μέ τό μέρος σας καί δέν ἀπαντᾶτε στήν ἔκκλησή μας γιά ἐξέγερση, δέν ἀνατρέπετε τόν ἰμπεριαλιστή σας Κέρενσκι, ἄν κι'ἔχετε 99% τήν πιθανότητα νά νικήσει ἡ ἐξέγερσή σας!

Ναί, θά εἴμαστε πραγματικοί προδότες τῆς Διεθνοῦς, ἄν σέ τέτια στιγμή, σέ τέτιες εὐνοϊκές συνθῆκες ἀπαντήσουμε σέ μιά τέτια ἔκκληση τῶν γερμανῶν ἐπαναστατῶν *μόνο*... μέ ἀποφάσεις!

Προσθέστε σ'αὐτό ὅτι ὅλοι μας ξέρουμε θαυμάσια πόσο γρήγορα βαδίζουν τά πράγματα πρός μιά συνεννόηση καί συνωμοσία τῶν διεθνῶν ἰμπεριαλιστῶν ἐνάντια στή ρωσική ἐπανάσταση. Νά τήν πνίξουν μέ κάθε θυσία, καί μέ στρατιωτικά μέτρα, καί μέ μιά εἰρήνη σέ βάρος τῆς Ρωσίας — νά τί ἐπιδιώκει ὅλο καί περισσότερο ὁ διεθνής ἰμπεριαλισμός. Νά τί ὀξύνει ἰδιαίτερα τήν κρίση τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, νά τί κάνει ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνη — θά ἔλεγα μάλιστα: ἐγκληματική ἀπομέρους μας — τήν ἀργοπορία τῆς ἐξέγερσης.

Πάρτε ἔπειτα τήν ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Ἡ χρεοκοπία τῶν μικροαστικῶν-συμβιβαστικῶν κομμάτων, πού ἔκφρασαν τήν ἀνεπίγνωστη ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν πρός τόν Κέρενσκι καί τούς ἰμπεριαλιστές γενικά, ὡρίμασε πέρα γιά πέρα. Ἡ χρεοκοπία εἶναι πλήρης. Τό γεγονός ὅτι στή Δημοκρατική σύσκεψη ἡ κουρία τῶν Σοβιέτ καταψήφισε τό συνασπισμό, τό γεγονός ὅτι *ἡ πλειοψηφία* στά τοπικά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν (στό πεῖσμα τοῦ κεντρικοῦ τους Σοβιέτ, ὅπου βρίσκονται οἱ Αὐξέντιεφ καί ἄλλοι φίλοι τοῦ Κέρενσκι) καταψήφισε τό συνασπισμό· οἱ ἐκλογές τῆς Μόσχας, ὅπου ὁ ἐργατικός πληθυσμός ἔχει τήν πιό στενή σύνδεση μέ τήν ἀγροτιά καί ὅπου *πάνω ἀπό 49%* ψήφισαν τούς μπολσεβίκους (καί ἀπό τούς στρατιῶτες 14 χιλιάδες σέ σύνολο 17 χιλιάδων) — μήπως ὅλα αὐτά δέν δείχνουν ὅτι οἱ λαϊκές μάζες ἔχασαν τελείως τήν ἐμπιστοσύνη τους πρός τόν Κέρενσκι καί πρός ἐκείνους πού θέλουν νά συμβιβαστοῦν μέ τούς Κέρενσκι καί Σία; Μήπως μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ πώς οἱ λαϊκές μάζες θά μποροῦσαν νά ποῦν στούς μπολσεβίκους κάπως πιό καθαρά ἀπ'ὅ,τι τό εἶπαν μέ

τήν ψηφοφορία αὐτή: ὁδηγεῖστε μας, θά σᾶς ἀκολουθήσουμε!

Κι᾽ἐμεῖς, ἀφοῦ πήραμε ἔτσι τήν πλειοψηφία τῶν λαϊκῶν μαζῶν μαζί μας, ἀφοῦ κατακτήσαμε τά Σοβιέτ στίς δυό πρωτεύουσες, θά περιμένουμε. Τί θά περιμένουμε; Νά παραδόσουν ὁ Κέρενσκι καί οἱ κορνιλοφικοί στρατηγοί του τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς, κάνοντας ἔτσι, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, ἀνοιχτά ἤ σκεπασμένα συνωμοσία *καί* μέ τόν Μπιούκεναν, *καί* μέ τόν Γουλιέλμο γιά νά πνίξουν ἐντελῶς τή ρωσική ἐπανάσταση;

Δέν εἶναι ἀρκετό ὅτι ὁ λαός ἔδειξε πώς μᾶς ἔχει ἐμπιστοσύνη καί μέ τίς ἐκλογές τῆς Μόσχας, καί μέ τίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές τῶν Σοβιέτ. Ὑπάρχουν καί σημάδια ὅτι μεγαλώνει ἡ ἀπάθεια καί ἡ ἀδιαφορία. Αὐτό εἶναι εὐνόητο. Δέν σημαίνει πτώση τῆς ἐπανάστασης, ὅπως φωνάζουν οἱ καντέτοι καί τά φερέφωνά τους, ἀλλά πτώση τῆς ἐμπιστοσύνης στήν ἐπανάσταση καί στίς ἐκλογές. Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης οἱ μάζες ἀπαιτοῦν ἀπό τά ἡγετικά κόμματα ἔργα κι᾽ὄχι λόγια, νίκες στόν ἀγώνα κι᾽ὄχι συζητήσεις. Πλησιάζει ἡ στιγμή πού στό λαό μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἡ ἐντύπωση, πώς καί οἱ μπολσεβίκοι δέν εἶναι ἐπίσης καλύτεροι ἀπό τούς ἄλλους, γιατί δέν μπόρεσαν *νά δράσουν,* παρά τό ὅτι τούς ἐκφράσαμε τήν ἐμπιστοσύνη μας...

Σ᾽ὅλη τή χώρα φουντώνει ἡ ἀγροτική ἐξέγερση. Φαίνεται πεντακάθαρα πώς οἱ καντέτοι καί τά τσιράκια τους προσπαθοῦν μέ κάθε τρόπο νά μειώσουν τή σημασία της, τήν ἀνάγουν σέ «πογκρόμ» καί «ἀναρχία». Τό ψέμα αὐτό ἀνασκευάζεται ἀπό τό ὅτι στά κέντρα τῆς ἐξέγερσης ἄρχισαν νά δίνουν τή γῆ στούς ἀγρότες: ποτέ ὥς τώρα τά «πογκρόμ» καί οἱ «ἀναρχίες» δέν ἔχουν ὁδηγήσει σέ τόσο λαμπρά πολιτικά ἀποτελέσματα! Τήν τεράστια δύναμη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης τήν ἀποδεικνύει τό γεγονός ὅτι καί οἱ συμβιβαστές, καί οἱ ἐσέροι στή «Ντιέλο Ναρόντα», *ἀκόμη* καί ἡ Μπρέσκο-Μπρεσκόβσκαγια, ἄρχισαν νά μιλᾶνε γιά μεταβίβαση τῆς γῆς στούς ἀγρότες, μέ σκοπό νά ἐξασθενίσουν τό κίνημα, πρίν αὐτό τούς παραμερίσει ὁριστικά.

Κι᾽ἐμεῖς πρέπει νά περιμένουμε μήπως κατορθώσουν τά κοζάκικα τμήματα τοῦ κορνιλοφικοῦ Κέρενσκι (πού ἀκριβῶς τόν τελευταῖο καιρό οἱ ἴδιοι οἱ ἐσέροι τόν ξεσκέπασαν σάν κορνιλοφικό) νά πνίξουν τό ἀγροτικό αὐτό κίνημα *τμηματικά;*

Ὅπως φαίνεται, πολλοί καθοδηγητές τοῦ Κόμματός μας δέν ἀντιλήφθηκαν τήν *ἰδιαίτερη* σημασία ἑνός συνθήματος, πού ὅλοι μας τό εἴχαμε δεχτεῖ καί τό ἐπαναλαβαίναμε διαρκῶς. Πρόκειται γιά τό σύνθημα: ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ. Ὑπῆρξαν περίοδοι, ὑπῆρξαν στιγμές στούς ἔξι μῆνες ἐπανάστασης, πού τό σύνθημα

αὐτό *δέν* σήμαινε ἐξέγερση. Ἴσως αὐτές οἱ περίοδοι καί οἱ στιγμές νά τύφλωσαν μέρος τῶν συντρόφων καί νά τούς ἔκαναν νά ξεχάσουν πώς τώρα καί γιά μᾶς, τουλάχιστο ἀπό τά μέσα τοῦ Σεπτέμβρη, τό σύνθημα αὐτό *ἰσοδυναμεῖ μέ κάλεσμα σέ ἐξέγερση.*

Πάνω σ'αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἀμφιβολίας. Τελευταῖα ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» τό ἐξήγησε «κατά τρόπο ἐκλαϊκευτικό», λέγοντας: «ὁ Κέρενσκι δέν θά πειθαρχήσει σέ καμιά περίπτωση!». Ἔχει γοῦστο!

Τό σύνθημα «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά κάλεσμα σέ ἐξέγερση. Καί τό φταίξιμο θά εἶναι ὁλοκληρωτικά καί ἀπόλυτα δικό μας, ἄν ἐμεῖς, πού μῆνες καί μῆνες καλούσαμε τίς μάζες νά ἐξεγερθοῦν, νά καταδικάσουν τούς συμβιβασμούς, δέν ὁδηγήσουμε αὐτές τίς μάζες, πού μᾶς ἔχουν ἤδη ἐκφράσει τήν ἐμπιστοσύνη τους, σέ ἐξέγερση στίς παραμονές κινδύνου κατάρευσης τῆς ἐπανάστασης.

Οἱ καντέτοι καί οἱ συμφιλιωτιστές προσπαθοῦν νά μᾶς φοβίσουν μέ τό παράδειγμα τῶν γεγονότων τῆς 3-5 τοῦ Ἰούλη, μέ τό φούντωμα τῆς μαυροεκατονταρχίτικης προπαγάνδας κτλ. Μά ἄν στίς 3-5 τοῦ Ἰούλη ὑπῆρξε ἕνα λάθος, τό λάθος αὐτό ἦταν μόνο ὅτι δέν πήραμε τήν ἐξουσία. Νομίζω πώς τότε δέν κάναμε τέτιο λάθος, γιατί δέν εἴχαμε *ἀκόμη* τήν πλειοψηφία, ἐνῶ τώρα αὐτό θά ἦταν μοιραῖο λάθος καί κάτι χειρότερο ἀπό λάθος. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς μαυροεκατονταρχίτικης προπαγάνδας εἶναι εὐνόητη, ἀποτελεῖ ὄξυνση τῶν ἀκροτήτων στήν ἀτμόσφαιρα τῆς προλεταριακά-ἀναπτυσσόμενης ἐπανάστασης τῶν ἀγροτῶν. Μά εἶναι γελοῖο νά προβάλλεται αὐτό σάν ἐπιχείρημα *ἐνάντια* στήν ἐξέγερση, γιατί τό ὅτι οἱ πουλημένοι στούς καπιταλιστές μαυροεκατονταρχίτες εἶναι ἀνίσχυροι, ὅτι *ἡ μαύρη ἑκατονταρχία εἶναι ἀνίσχυρη στήν πάλη,* δέν χρειάζεται κάν ἀποδείξεις.Στήνπάλη εἶναι πραγματικά μηδενικό. Στήν πάλη ὁ Κορνίλοφ καί ὁ Κέρενσκι μποροῦν νά στηρίζονται μόνο στήν ἄγρια μεραρχία καί στούς κοζάκους. Τώρα ὅμως ἡ ἀποσύνθεση ἄρχισε καί στίς γραμμές τῶν κοζάκων καί, ἐκτός ἀπ'αὐτό, οἱ ἀγρότες τούς ἀπειλοῦν μέ ἐμφύλιο πόλεμο μέσα ἀπό τίς κοζάκικες περιοχές τους.

Γράφω αὐτές τίς γραμμές τήν Κυριακή, 8 τοῦ Ὀχτώβρη, δέν θά τίς διαβάσετε πρίν ἀπό τίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη. Ἄκουσα ἀπό κάποιο περαστικό σύντροφο ὅτι ὅσοι ταξιδεύουν στή σιδηροδρομική γραμμή τῆς Βαρσοβίας λένε: ὁ Κέρενσκι φέρνει τούς κοζάκους στήν Πετρούπολη! Αὐτό εἶναι πολύ πιθανό, καί θά εἶναι πέρα γιά πέρα δικό μας φταίξιμο, ἄν δέν τό ἐλέγξουμε *ὁλόπλευρα* κι'ἄν δέν *μελετήσουμε* τίς δυνάμεις καί τή διάτα-

ξη τῶν *κορνιλοφικῶν στρατευμάτων τῆς δεύτερης στρατολογίας.* Ὁ Κέρενσκι ξανάφερε τά κορνιλοφικά στρατεύματα κοντά στήν Πετρούπολη γιά νά ἐμποδίσει τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, γιά νά ἐμποδίσει αὐτή τήν ἐξουσία νά προτείνει ἀμέσως εἰρήνη, γιά νά ἐμποδίσει τήν ἄμεση μεταβίβαση ὅλης τῆς γῆς στήν ἀγροτιά, γιά νά παραδόσει τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς καί ὁ ἴδιος νά τό σκάσει γιά τή Μόσχα! Νά τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης πού πρέπει νά τό διαδόσουμε ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά καί τό ὁποῖο θά ἔχει τεράστια ἐπιτυχία.

Δέν πρέπει νά περιμένουμε τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ πού ἡ ΚΕΕ μπορεῖ νά τό τραινάρει καί ὥς τό Νοέμβρη, δέν χρειάζονται ἀναβολές, πού δίνουν στόν Κέρενσκι τή δυνατότητα νά μεταφέρει καί ἄλλα κορνιλοφικά στρατεύματα. Στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἀντιπροσωπεύονται ἡ Φιλλανδία, ὁ στόλος καί τό Ρέβελ, πού μαζί μποροῦν ἀμέσως νά κινήσουν πρός τήν Πετρούπολη ἐνάντια στά κορνιλοφικά συντάγματα καί τό στόλο, καί πυροβολικό καί πολυβόλα καί δυό-τρία σώματα στρατοῦ μέ στρατιῶτες, πού ἀπόδειξαν λ.χ. στό Βίμποργκ ὅλη τή δύναμη τοῦ μίσους τους ἐνάντια στούς κορνιλοφικούς στρατηγούς, μέ τούς ὁποίους τά συμφώνησε καί πάλι ὁ Κέρενσκι.

Θά ἦταν τεράστιο λάθος, ἄν ἀφήναμε νά μᾶς διαφύγει ἡ δυνατότητα νά τσακίσουμε ἀμέσως τά κορνιλοφικά συντάγματα δεύτερης στρατολογίας, μέ τή δικαιολογία ὅτι τάχα ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς, κινώντας γιά τήν Πετρούπολη, θά ἀφήσει ἀνοιχτό ἔτσι τό μέτωπο στούς γερμανούς. Οἱ συκοφάντες-κορνιλοφικοί θά τό ποῦν αὐτό, ὅπως καί γενικά θά ποῦν κάθε λογῆς ψέματα, εἶναι ὅμως ἀνάξιο γιά ἐπαναστάτες νά ἀφήνουν νά τούς τρομοκρατοῦν μέ ψέματα καί συκοφαντίες. Ὁ Κέρενσκι θά παραδόσει στούς γερμανούς τήν Πετρούπολη, αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο τώρα· καμιά διαβεβαίωση γιά τό ἀντίθετο δέν μπορεῖ νά ἐξαλείψει τήν ἀπόλυτη πεποίθησή μας γι᾽αὐτό, πού ἀπορέει ἀπ᾽ὅλη τήν πορεία τῶν γεγονότων καί ἀπ᾽ὅλη τήν πολιτική τοῦ Κέρενσκι.

Ὁ Κέρενσκι καί οἱ κορνιλοφικοί θά παραδόσουν τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς. Ἀκριβῶς γιά νά σωθεῖ ἡ Πετρούπολη πρέπει νά ἀνατραπεῖ ὁ Κέρενσκι καί νά πάρουν τήν ἐξουσία *τά Σοβιέτ στίς δυό πρωτεύουσες.* Τά Σοβιέτ αὐτά θά προτείνουν ἀμέσως εἰρήνη σέ ὅλους τούς λαούς καί ἔτσι θά κάνουν τό χρέος τους ἀπέναντι στούς γερμανούς ἐπαναστάτες, θά κάνουν ἕνα ἀποφασιστικό βῆμα γιά τή ματαίωση τῶν ἐγκληματικῶν συνωμοσιῶν ἐνάντια στή ρωσική ἐπανάσταση, τῶν συνωμοσιῶν τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ.

Μόνο ἄν ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς, τά στρατεύματα τῆς Φιλλανδίας, τοῦ Ρέβελ καί τῆς Κρονστάνδης κινηθοῦν ἀμέσως ἐνάντια στά κορνιλοφικά στρατεύματα πού βρίσκονται κοντά στήν Πετρούπολη, μπορεῖ νά σωθεῖ ἡ ρωσική καί ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση. Καί μιά τέτια κίνηση ἔχει 99% πιθανότητα νά καταλήξει *σέ λίγες μέρες* σέ παράδοση μέρους τῶν κοζάκικων στρατευμάτων, στήν πλήρη συντριβή τοῦ ἄλλου μέρους, στήν ἀνατροπή τοῦ Κέρενσκι, γιατί οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες τῶν δυό πρωτευουσῶν θά ὑποστηρίξουν μιά τέτια κίνηση.

Ἡ ἀργοπορία ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο.

Τό σύνθημα: «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» εἶναι σύνθημα ἐξέγερσης. Ὅποιος χρησιμοποιεῖ αὐτό τό σύνθημα χωρίς νά τό καταλαβαίνει, χωρίς νά βαθαίνει σ'αὐτό, ἅς τά βάλει μέ τόν ἑαυτό του. Τήν ἐξέγερση ὅμως πρέπει νά ξέρεις νά τήν ἀντικρύζεις σάν *τέχνη*—ἐπέμενα γι'αὐτό τό πράγμα τόν καιρό τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης, ἐπιμένω καί τώρα, γιατί *αὐτό* μᾶς διδάσκει ὁ μαρξισμός, αὐτό μᾶς διδάσκει ὅλη ἡ σημερινή κατάσταση τῆς Ρωσίας καί ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἡ οὐσία δέν βρίσκεται στίς ψηφοφορίες, στήν προσέλκυση τῶν «ἀριστερῶν ἐσέρων», στήν πρόσθεση τῶν ἐπαρχιακῶν Σοβιέτ, δέν βρίσκεται στό συνέδριό τους. Ἡ οὐσία βρίσκεται στήν ἐξέγερση πού *μπορεῖ* καί πρέπει νά τήν ἀποφασίσει ἡ Πετρούπολη, ἡ Μόσχα, τό Ἔλσινγκφορς, ἡ Κρονστάνδη, τό Βίμποργκ καί τό Ρέβελ. *Κοντά στήν Πετρούπολη* καί μέσα στήν Πετρούπολη—νά ποῦ μπορεῖ καί πρέπει νά ἀποφασιστεῖ καί νά πραγματοποιηθεῖ αὐτή ἡ ἐξέγερση ὅσο τό δυνατό πιό σοβαρά, ὅσο τό δυνατό πιό προετοιμασμένα, ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα, ὅσο τό δυνατό πιό δραστήρια.

Ὁ στόλος, ἡ Κρονστάνδη, τό Βίμποργκ, τό Ρέβελ μποροῦν καί πρέπει νά τραβήξουν γιά τήν Πετρούπολη, νά συντρίψουν τά κορνιλοφικά συντάγματα, νά ξεσηκώσουν τίς δυό πρωτεύουσες, νά βάλουν μπρός μαζική προπαγάνδα γιά μιά ἐξουσία πού θά παραδόσει ἀμέσως τή γῆ στούς ἀγρότες καί θά προτείνει ἀμέσως εἰρήνη, νά ἀνατρέψουν τήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, νά δημιουργήσουν αὐτή τήν ἐξουσία.

Ἡ ἀργοπορία ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο.

Ν. Λένιν

8 τοῦ Ὀχτώβρη 1917.

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Νοέμβρη 1925 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 255

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

(1

Ц. К. признаетъ, что как между-
народное положенiе русской рево-
люцiи (восстанiе во флотѣ в Гер-
манiи, как крайнее проявленiе
нарастанiя всемiрной соцiалисти-
ческой революцiи, затѣм угроза
мира империалистов с цѣлью
удушенiя революцiи в Россiи),
— так и военное положенiе
(несомнѣнное рѣшенiе русской
буржуазiи и Керенскаго с К° сдать
Питер нѣмцам), — так и
прiобрѣтенiе большинства
пролетарской партiей в Совѣ-
тах, — все это в связи с
крестьянским возстанiем
и с поворотом народнаго

∨ во всей Европѣ

Τό χειρόγραφο τῆς ἀπόφασης τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού ψηφίστηκε
στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) στίς 10 (23) τοῦ ᾿Οχτώβρη 1917

2/

довѣрія к нашей партіи (выбо-
ров в Москвѣ), наконец явное
подготовленіе второй кор-
ниловщины (вывод войск
из Питера, подвоз к Питеру
казаков, окруженіе Минска
казаками и пр.), — все
это ставит на очередь дня
вооруженное возстаніе.

Признавая так. обр.,
что вооруж. возстаніе неизбеж-
но и вполне назрело, Ц.К.
предлагает всѣм организа-
ціям партіи руководиться
этим и с этой точки зрѣ-
нія обсуждать и разрѣшать
всѣ практическіе вопросы
(съѣзда совѣтов сѣв. области, вы-
вода войск из Питера, вы-
ступленія москвичей и
минчан и т. д.).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ (μπ) 10 (23) ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1917[122]

1
ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Ὁ σύντρ. Λένιν διαπιστώνει πώς ἀπό τίς ἀρχές τοῦ Σεπτέμβρη παρατηρεῖται κάποια ἀδιαφορία σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης. Αὐτό ὅμως εἶναι ἀπαράδεκτο, ἄν βάζουμε στά σοβαρά τό σύνθημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τά Σοβιέτ. Γι'αὐτό θά ἔπρεπε ἀπό καιρό ἤδη νά στρέψουμε τήν προσοχή στήν τεχνική πλευρά τοῦ ζητήματος. Τώρα, ὅπως φαίνεται, χάσαμε πολύ καιρό.

Ὡστόσο, τό ζήτημα μπαίνει μέ μεγάλη ὀξύτητα, καί ἡ ἀποφασιστική στιγμή εἶναι κοντά.

Ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι τέτια, πού ἐπιβάλλεται νά πάρουμε ἐμεῖς τήν πρωτοβουλία.

Αὐτό πού σχεδιάζεται μέ τήν παράδοση τοῦ ἐδάφους ὥς τή Νάρβα καί μέ τήν παράδοση τῆς Πετρούπολης, μᾶς ἀναγκάζει ἀκόμη περισσότερο νά περάσουμε σέ ἀποφασιστικές ἐνέργειες.

Καί ἡ πολιτική κατάσταση τείνει σοβαρά πρός αὐτή τήν κατεύθυνση. Ἄν περνούσαμε σέ ἀποφασιστικές ἐνέργειες στίς 3-5 τοῦ Ἰούλη, οἱ ἐνέργειες αὐτές θά τσακίζονταν, γιατί δέν εἴχαμε τήν πλειοψηφία μέ τό μέρος μας. Ἀπό τότε ἡ ἄνοδός μας συντελεῖται μέ γιγάντια βήματα.

Ἡ ἀποχή καί ἡ ἀδιαφορία τῶν μαζῶν μποροῦν νά ἐξηγηθοῦν μέ τό ὅτι ἔχασαν τήν ὑπομονή τους ἀπό τά λόγια καί τίς ἀποφάσεις.

Τώρα ἔχουμε τήν πλειοψηφία. Ἀπό πολιτική ἄποψη τά πράγματα εἶναι ἐντελῶς ὥριμα γιά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας.

Τό ἀγροτικό κίνημα δρᾶ ἐπίσης πρός αὐτή τήν κατεύθυνση, γιατί εἶναι ξεκάθαρο πώς ἀπαιτοῦνται τεράστιες δυνάμεις γιά νά ἐξασθενίσουν αὐτό τό κίνημα. Τό σύνθημα γιά τή μεταβίβαση ὅλης τῆς γῆς ἔγινε γενικό σύνθημα τῶν ἀγροτῶν. Ἔτσι ἡ πολιτική κατάσταση εἶναι ὥριμη. Πρέπει νά μιλᾶμε γιά τήν τεχνική πλευρά. Αὐτό εἶναι τό οὐσιαστικό. Στό μεταξύ ἐμεῖς, ἀκολουθώντας τούς ἀμυνίτες, ἔχουμε τήν τάση νά θεωροῦμε τή συστηματική προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης κάτι σάν πολιτική ἁμαρτία.

Νά περιμένουμε τή Συντακτική Συνέλευση, πού φαίνεται καθαρά πώς δέν θά εἶναι μέ τό μέρος μας, εἶναι παράλογο, γιατί αὐτό σημαίνει πώς περιπλέκουμε τό καθῆκον μας.

Πρέπει νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τό συνέδριο περιοχῆς καί ἀπό τήν πρόταση τοῦ Μίνσκ[123] γιά νά ἀρχίσουμε ἀποφασιστικές ἐνέργειες.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1922 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 10

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο τῶν στενογραφημένων πρακτικῶν

2

ΑΠΟΦΑΣΗ

Ἡ ΚΕ θεωρεῖ ὅτι τόσο ἡ διεθνής θέση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης (ἐξέγερση στό στόλο τῆς Γερμανίας σάν ἀνώτατη ἐκδήλωση τῆς ἀνάπτυξης σέ ὅλη τήν Εὐρώπη τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἔπειτα ὁ κίνδυνος σύναψης εἰρήνης μεταξύ τῶν ἰμπεριαλιστῶν μέ σκοπό νά πνίξουν τήν ἐπανάσταση στή Ρωσία)—ὅσο καί ἡ στρατιωτική κατάσταση (βέβαιη ἀπόφαση τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ Κέρενσκι καί Σία νά παραδόσουν τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς), ὅσο καί ἡ κατάκτηση ἀπό τό προλεταριακό κόμμα τῆς πλειοψηφίας στά Σοβιέτ—ὅλα αὐτά, σέ συνδυασμό μέ τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν καί τή στροφή τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ πρός τό Κόμμα μας (ἐκλογές στή Μόσχα), τέλος, ἡ ἔκδηλη προετοιμασία ἑνός δεύτερου κινήματος Κορνίλοφ (ἀπομάκρυνση τῶν στρατευμάτων ἀπό τήν Πετρούπολη, μεταφορά κοζάκων στήν Πετρούπολη, κύκλωση τοῦ Μίνσκ ἀπό κοζάκους κτλ.)—ὅλα αὐτά βάζουν στήν ἡμερήσια διάταξη τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Διαπιστώνοντας ἔτσι ὅτι ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι ἀναπόφευκτη κι᾿ὅτι ἔχει ὡριμάσει πέρα γιά πέρα, ἡ ΚΕ καλεῖ ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ Κόμματος νά καθοδηγοῦνται ἀπό τό γεγονός αὐτό καί σύμφωνα μ᾿αὐτό νά συζητοῦν καί νά λύνουν ὅλα τά πρακτικά ζητήματα (συνέδριο τῶν Σοβιέτ Βόρειας περιοχῆς, ἀπομάκρυνση τῶν στρατευμάτων ἀπό τήν Πετρούπολη, δράση τῶν κατοίκων τῆς Μόσχας καί τοῦ Μίνσκ κτλ.).

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1922
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 10

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ (μπ) 16 (29) ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1917[124]

1

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Ὁ σύντρ. Λένιν διαβάζει τήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ στήν προηγούμενη συνεδρίαση. Ἀνακοινώνει ὅτι ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε μέ δυό ψήφους κατά. Ἄν οἱ σύντροφοι πού τήν καταψήφισαν θελήσουν νά ποῦν τή γνώμη τους, μπορεῖ νά γίνει συζήτηση, γιά τήν ὥρα ἀναπτύσσει τό αἰτιολογικό αὐτῆς τῆς ἀπόφασης.

Ἄν τά Κόμματα τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων εἶχαν ξεκόψει ἀπό τή συμφιλιωτιστική πολιτική, θά ἦταν δυνατό νά τούς προτείνουμε συμβιβασμό. Ἡ πρόταση αὐτή ἔγινε, ἦταν ὅμως ξεκάθαρο πώς τά Κόμματα αὐτά ἀπόριψαν τό συμβιβασμό*. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἐκείνη τήν περίοδο φάνηκε πιά καθαρά πώς οἱ μάζες ἀκολουθοῦν ἐμᾶς. Αὐτό γινόταν ἀκόμη πρίν ἀπό τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ. Γιά ἀπόδειξη φέρνει στατιστικά στοιχεῖα ἀπό τίς ἐκλογές πού ἔγιναν στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα. Ὁ κορνιλοφισμός ἔσπρωξε ἀκόμη πιό ἀποφασιστικά τίς μάζες πρός τό μέρος μας. Συσχετισμός τῶν δυνάμεων στή Δημοκρατική σύσκεψη. Ἡ κατάσταση εἶναι ξεκάθαρη: εἴτε δικτατορία τοῦ Κορνίλοφ, εἴτε δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῶν φτωχῶν στρωμάτων τῆς ἀγροτιᾶς. Δέν μποροῦμε νά ἔχουμε γιά ὁδηγό μας τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν,

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 133-139. *Ἡ Σύντ.*

γιατί εἶναι ἀσταθεῖς καί δέν μπορεῖ νά ἐκτιμηθοῦν· πρέπει νά ἔχουμε γιά ὁδηγό μας τήν ἀντικειμενική ἀνάλυση καί ἐκτίμηση τῆς ἐπανάστασης. Οἱ μάζες ἔδοσαν τήν ἐμπιστοσύνη τους στούς μπολσεβίκους καί ἀπαιτοῦν ἀπ'αὐτούς ὄχι λόγια, ἀλλά ἔργα, ἀποφασιστική πολιτική καί στόν ἀγώνα κατά τοῦ πολέμου καί στόν ἀγώνα κατά τοῦ οἰκονομικοῦ χάους. Ἄν πάρουμε σάν βάση τήν πολιτική ἀνάλυση τῆς ἐπανάστασης, τότε γίνεται ὁλοφάνερο ὅτι ἀκόμη καί οἱ ἀναρχικές ἐνέργειες ἐπιβεβαιώνουν τώρα αὐτό τό πράγμα.

Σέ συνέχεια ἀναλύει τήν κατάσταση στήν Εὐρώπη καί ἀποδεικνύει πώς ἐκεῖ ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀκόμη πιό δύσκολη ἀπ'ὅ,τι σέ μᾶς· ἄν σέ μιά χώρα, ὅπως ἡ Γερμανία, τά πράγματα ἔχουν φτάσει ὥς τήν ἐξέγερση μέσα στό στόλο, αὐτό ἀποδεικνύει ὅτι κι'ἐκεῖ τά πράγματα ἔχουν προχωρήσει πιά πάρα πολύ. Ἡ διεθνής κατάσταση μᾶς προσφέρει μιά σειρά ἀντικειμενικά στοιχεῖα πού δείχνουν πώς, ἄν ἐνεργήσουμε τώρα, θά ἔχουμε μέ τό μέρος μας ὅλη τήν προλεταριακή Εὐρώπη· ἀποδεικνύει πώς ἡ ἀστική τάξη θέλει νά παραδόσει τήν Πετρούπολη. Μποροῦμε νά τό ἀποφύγουμε αὐτό μόνο ἄν πάρουμε τήν Πετρούπολη στά χέρια μας. Ἀπ'ὅλα αὐτά βγαίνει ξεκάθαρα τό συμπέρασμα ὅτι στήν ἡμερήσια διάταξη βρίσκεται ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τήν ὁποία μιλάει ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ.

Ὁσοναφορᾶ τά πρακτικά συμπεράσματα τῆς ἀπόφασης, εἶναι προτιμότερο νά τά βγάλουμε, ἀφοῦ πρῶτα ἀκούσουμε τίς ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κέντρων.

Ἡ πολιτική ἀνάλυση τῆς ταξικῆς πάλης καί στή Ρωσία καί στήν Εὐρώπη μᾶς δείχνει πώς χρειάζεται πιό ἀποφασιστική, πιό δραστήρια πολιτική, καί τέτια μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση.

2

ΟΜΙΛΙΕΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

1

Ὁ σύντρ. Λένιν κάνει πολεμική ἐνάντια στόν Μιλιούτιν καί τόν Σότμαν καί ἀποδεικνύει πώς δέν πρόκειται γιά τίς ἔνοπλες δυνάμεις, δέν πρόκειται γιά ἀγώνα κατά τοῦ στρατοῦ, ἀλλά γιά ἀγώνα ἑνός μέρους τοῦ στρατοῦ ἐνάντια στό ἄλλο. Δέν βλέπει ἀπαισιοδοξία στά ὅσα εἰπώθηκαν ἐδῶ. Ἀποδεικνύει ὅτι οἱ δυνάμεις, πού βρίσκονται μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης δέν εἶναι μεγάλες. Τά γεγονότα ἀποδεικνύουν πώς ἐμεῖς ἔχουμε ὑπεροχή ἀπέναντι στόν ἐχθρό. Γιατί δέν μπορεῖ νά ἀρχίσει ἡ ΚΕ; Αὐτό δέν βγαίνει ἀπ᾽ὅλα τά στοιχεῖα. Γιά νά ἀπορίψει κανείς τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ, πρέπει νά ἀποδείξει πώς δέν ὑπάρχει οἰκονομικό χάος, ὅτι ἡ διεθνής κατάσταση δέν ὁδηγεῖ σέ περιπλοκές. Ἄν τά ἐπαγγελματικά στελέχη ζητοῦν νά πάρουμε ὅλη τήν ἐξουσία, καταλαβαίνουν θαυμάσια τί θέλουν. Οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες ἀποδεικνύουν πώς ἡ ἀγροτιά πρέπει νά ἔχει ὁδηγό· ἡ ἀγροτιά θά ἀκολουθήσει τό προλεταριάτο.

Φοβοῦνται πώς δέν θά κρατήσουμε τήν ἐξουσία, ὅμως τώρα ἀκριβῶς ἔχουμε ἐξαιρετικά μεγάλες πιθανότητες νά κρατήσουμε τήν ἐξουσία.

Ἐκφράζει τήν εὐχή νά διεξάγονται οἱ συζητήσεις πάνω στήν οὐσία τῆς ἀπόφασης.

2

Ἄν ὅλες οἱ ἀποφάσεις ἀπορίπτονταν μ᾽αὐτό τόν τρόπο, δέν θά μπορούσαμε νά εὐχηθοῦμε τίποτε καλύτερο. Τώρα ὁ Ζηνόβιεφ λέει πώς πρέπει νά ἀποσύρουμε τό σύνθημα «ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» καί νά ἀσκοῦμε πίεση πάνω στήν κυβέρνηση. Ἄν

ποῦμε ὅτι ἡ ἐξέγερση ὡρίμασε, τότε δέν ὑπάρχει λόγος νά μιλᾶμε γιά συνωμοσίες. Ἄν ἀπό πολιτική ἄποψη ἡ ἐξέγερση εἶναι ἀναπόφευκτη, πρέπει νά τήν ἀντικρύζουμε σάν τέχνη. Καί ἀπό πολιτική ἄποψη ἡ ἐξέγερση ἔχει πιά ὡριμάσει.

Ἀκριβῶς ἐπειδή ἔχουμε ψωμί μόνο γιά μιά μέρα, δέν μποροῦμε νά περιμένουμε τή Συντακτική Συνέλευση. Προτείνει νά ἐγκριθεῖ ἡ ἀπόφαση νά ἀρχίσει ἀποφασιστική προετοιμασία καί νά ἀνατεθεῖ στήν ΚΕ καί στό Σοβιέτ νά ἀποφασίσουν πότε θά γίνει ἡ ἔναρξη.

3

Ὁ σύντρ. Λένιν ἀπαντᾶ στόν Ζηνόβιεφ ὅτι ἡ σημερινή ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά ἀντιπαρατεθεῖ στήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη. Πάνω στήν οὐσία προτείνει σχετική ἀπόφαση.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Ἡ συνεδρίαση χαιρετίζει πέρα γιά πέρα καί ὑποστηρίζει ὁλοκληρωτικά τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ, καλεῖ ὅλες τίς ὀργανώσεις καί ὅλους τούς ἐργάτες καί στρατιῶτες νά προετοιμάζονται ὁλόπλευρα καί πιό ἐντατικά γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ κέντρου, πού δημιουργεῖ ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή γι'αὐτό τό σκοπό, καί ἐκφράζει τή βαθιά πεποίθησή της ὅτι ἡ ΚΕ καί τό Σοβιέτ θά ὑποδείξουν ἔγκαιρα τήν κατάλληλη στιγμή καί τίς πρόσφορες μεθόδους ἐπίθεσης.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1927 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 10

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο ἀντίτυπο τῶν πρακτικῶν· ἡ ἀπόφαση, σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΣΕ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ

Σύντροφοι! Οἱ καιροί πού περνᾶμε εἶναι τόσο κρίσιμοι, τά γεγονότα ἐξελίσσονται μέ τέτια ἀφάνταστη ταχύτητα, ὥστε ὁ δημοσιολόγος, πού τό ἔφερε ἡ τύχη νά στέκει κάπως παράμερα ἀπό τό κύριο ρεῦμα τῆς ἱστορίας, κινδυνεύει διαρκῶς νά ἀργοπορεῖ ἤ νά μήν εἶναι ἐνημερωμένος, ἰδιαίτερα, ἄν τά γραπτά του ἔρχονται στή δημοσιότητα μέ καθυστέρηση. Ἄν καί ἔχω πλήρη ἐπίγνωση τοῦ πράγματος αὐτοῦ, εἶμαι ὡστόσο ὑποχρεωμένος νά ἀπευθύνω στούς μπολσεβίκους τό γράμμα αὐτό, ἀκόμη κι'ἄν ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά μήν ἐμφανιστεῖ καθόλου στόν Τύπο, γιατί οἱ ταλαντεύσεις, πού ἐνάντιά τους θεωρῶ καθῆκον μου νά ταχθῶ μέ ὅλη μου τήν ἀποφασιστικότητα, εἶναι πρωτοφανεῖς καί μποροῦν νά ἀσκήσουν ὀλέθρια ἐπίδραση πάνω στό Κόμμα, στό κίνημα τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, στήν ἐπανάσταση. Ὁσοναφορᾶ τόν κίνδυνο τῆς καθυστέρησης, γιά νά τόν προλάβω, θά σημειώσω τί πληροφορίες ἔχω στή διάθεσή μου καί ποιᾶς ἡμερομηνίας εἶναι αὐτές οἱ πληροφορίες.

Μόνο τό πρωί τῆς Δευτέρας, 16 τοῦ Ὀχτώβρη, κατόρθωσα νά συναντηθῶ μ'ἕναν σύντροφο πού τήν προηγούμενη μέρα εἶχε πάρει μέρος σέ μιά πολύ σπουδαία μπολσεβίκικη συνέλευση στήν Πετρούπολη καί μέ ἐνημέρωσε λεπτομερειακά γιά τίς συζητήσεις πού ἔγιναν. Συζητιόταν τό ἴδιο αὐτό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης γιά τό ὁποῖο γράφουν καί οἱ κυριακάτικες ἐφημερίδες ὅλων τῶν κατευθύνσεων. Στή συνέλευση ἀντιπροσωπεύονταν ὅλοι οἱ σύντροφοι πού ἔχουν τή μεγαλύτερη ἐπιροή σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς μπολσεβίκικης δουλιᾶς μέσα στήν πρωτεύουσα. Καί μόνο μιά ἐντελῶς ἀσήμαντη μειοψηφία τῆς συνέλευσης, καί συγκεκριμένα δυό ὅλο κι'ὅλο σύντροφοι πῆραν ἀρνητική θέση. Τά ἐπιχειρήματα πού ἔφεραν οἱ σύντροφοι αὐτοί ἦταν τόσο ἀσταθῆ, μαρτυροῦν τόσο καταπληκτική σύγχυση, φόβο καί ἀπάρνηση ὅλων τῶν βασικῶν ἰδεῶν τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ-προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, πού δέν εἶναι εὔκολο

νά βρεθεῖ ἐξήγηση γιά τόσο ἐπαίσχυντες ταλαντεύσεις. Αὐτή ὅμως εἶναι ἡ πραγματικότητα, καί ἐφόσον ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ἀνέχεται ταλαντεύσεις πάνω σ᾿ἕνα τόσο σοβαρό ζήτημα, ἐφόσον οἱ δυό αὐτοί σύντροφοι, πού ἐγκατέλειψαν τίς ἀρχές τους, μποροῦν νά προκαλέσουν ὁρισμένη σύγχυση, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξετάσουμε τά ἐπιχειρήματά τους, νά ἀποκαλύψουμε τίς ταλαντεύσεις τους, νά ἀποδείξουμε πόσο ἐπονείδιστες εἶναι. Στίς γραμμές πού ἀκολουθοῦν θά προσπαθήσουμε νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον αὐτό.

«...Δέν ἔχουμε τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, καί χωρίς αὐτό τόν ὅρο ἡ ἐξέγερση εἶναι καταδικασμένη...»

Οἱ ἄνθρωποι πού μποροῦν νά λένε παρόμοια πράγματα ἤ διαστρεβλώνουν τήν ἀλήθεια, ἤ εἶναι σχολαστικοί καί θέλουν σώνει καί καλά, χωρίς νά πάρουν καθόλου ὑπόψη τους τίς ἀντικειμενικές συνθῆκες τῆς ἐπανάστασης, νά ἔχουν προκαταβολικά τήν ἐγγύηση ὅτι τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων πῆρε σ᾿ὅλη τή χώρα ἀκριβῶς τό ἥμισυ τῶν ψήφων σύν μιᾶς. Ἡ ἱστορία δέν πρόσφερε ποτέ καί σέ καμιά ἐπανάσταση τέτιες ἐγγυήσεις καί δέν εἶναι ἀπολύτως σέ θέση νά προσφέρει. Ὅταν κανείς προβάλλει παρόμοιες ἀπαιτήσεις, σημαίνει ὅτι κοροϊδεύει τούς ἀκροατές καί δέν ἐπιδιώκει τίποτε ἄλλο παρά μόνο νά συγκαλύπτει τή *φυγή* του ἀπό τήν πραγματικότητα.

Γιατί ἡ πραγματικότητα μᾶς δείχνει ξεκάθαρα ὅτι ἀκριβῶς μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἄρχισε νά περνάει γρήγορα μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων. Αὐτό τό ἀπόδειξαν καί οἱ ἐκλογές τῆς 20 Αὐγούστου στήν Πετρούπολη, πρίν ἀκόμη ἀπό τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ, ὅταν τό ποσοστό τῶν ψήφων, πού πῆραν οἱ μπολσεβίκοι στήν πόλη χωρίς τά προάστια, ἀνέβηκε ἀπό τά 20% στά 33%, καί ἔπειτα οἱ ἐκλογές τοῦ Σεπτέμβρη γιά τά Δημοτικά Συμβούλια τῆς Μόσχας, ὅταν τό ποσοστό τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ μπολσεβίκοι ἀνέβηκε ἀπό τά 11% στά $49\frac{1}{3}$% (ἕνας σύντροφος ἀπό τή Μόσχα, πού συνάντησα αὐτές τίς μέρες, μοῦ ἔλεγε ὅτι ὁ ἀκριβής ἀριθμός εἶναι 51%). Αὐτό τό ἀπόδειξαν οἱ ἐπαναληπτικές ἐκλογές τῶν Σοβιέτ. Τό ἀπόδειξε τό γεγονός ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτικῶν Σοβιέτ τάχθηκε, παρά τό «αὐξεντιεφικό» κεντρικό τους Σοβιέτ, *κατά* τοῦ συνασπισμοῦ. Ὅταν κανείς εἶναι κατά τοῦ συνασπισμοῦ σημαίνει *στήν πράξη* πώς ἀκολουθεῖ τούς μπολσεβίκους. Παρακάτω. Οἱ πληροφορίες ἀπό τό μέτωπο δείχνουν ὅλο καί πιό συχνά, καί πιό

συγκεκριμένα, πώς ή *μάζα* τῶν στρατιωτῶν — παρά τίς κακεντρεχεῖς συκοφαντίες καί ἐπιθέσεις τῶν ἐσερο-μενσεβίκων ἡγετῶν, ἀξιωματικῶν, βουλευτῶν κτλ. κτλ. — περνᾶ ὅλο καί πιό ἀποφασιστικά μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων.

Τέλος, τό πιό μεγάλο γεγονός τῆς σημερινῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας εἶναι ἡ *ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν*. Ἐδῶ ἔχουμε πέρασμα ἀντικειμενικά τοῦ λαοῦ μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων, ἀποδειγμένο ὄχι μέ λόγια, ἀλλά μέ ἔργα. Γιατί, ὅσο καί νά λέει ψέματα ὁ ἀστικός Τύπος καί οἱ ἄθλιοι δορυφόροι του ἀπό τούς «ταλαντευόμενους» τῆς «Νόβαγια Ζίζν» καί Σία, φωνασκώντας γιά πογκρόμ καί ἀναρχία, τό γεγονός παραμένει γεγονός. Τό κίνημα τῶν ἀγροτῶν στό κυβερνεῖο Ταμπόφ[125] ἦταν ἐξέγερση καί μέ τή φυσική καί μέ τήν πολιτική ἔννοια, ἐξέγερση πού ἔδοσε τόσο ὑπέροχα πολιτικά ἀποτελέσματα, ὅπως, κυρίως, ἡ συγκατάθεση νά μεταβιβαστεῖ ἡ γῆ στούς ἀγρότες. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ὅλο τό σκυλολόι τῶν ἐσέρων, μαζί καί ἡ «Ντιέλο Ναρόντα», τρομαγμένο ἀπό τήν ἐξέγερση, οὐρλιάζει τώρα πώς εἶναι ἀνάγκη νά δοθεῖ ἡ γῆ στούς ἀγρότες! Νά πῶς ἀποδεικνύεται *στήν πράξη* ἡ ὀρθότητα τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί ἡ ἐπιτυχία του. *Ἀποδείχτηκε* ὅτι οἱ βοναπαρτιστές καί οἱ λακέδες τους τοῦ Προκοινοβουλίου εἶναι ἀδύνατο «νά βάλουν γνώση», παρά μόνο μέ τήν ἐξέγερση.

Αὐτό εἶναι γεγονός. Τά γεγονότα εἶναι πεισματάρικα. Κι᾿ ἕνα τέτιο ἀντικειμενικό «ἐπιχείρημα» *ὑπέρ* τῆς ἐξέγερσης εἶναι πιό ἰσχυρό ἀπό χιλιάδες «ἀπαισιόδοξες» ὑπεκφυγές ἑνός πελαγωμένου καί τρομοκρατημένου πολιτικοῦ.

Ἄν ἡ ἀγροτική ἐξέγερση δέν ἦταν γεγονός μέ πανεθνική πολιτική σημασία, οἱ ἐσέροι-λακέδες τοῦ Προκοινοβουλίου δέν θά φώναζαν πώς εἶναι ἀνάγκη νά δοθεῖ ἡ γῆ στούς ἀγρότες.

Μιά ἄλλη ὑπέροχη πολιτική καί ἐπαναστατική συνέπεια τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀγροτῶν, πού τή σημείωσε ἤδη ἡ «Ραμπότσι Πούτ», εἶναι ἡ μεταφορά σιτηρῶν στούς σιδηροδρομικούς σταθμούς τοῦ κυβερνείου Ταμπόφ. Ὁρίστε ἀκόμη ἕνα «ἐπιχείρημα», πελαγωμένοι κύριοι, ἕνα ἐπιχείρημα ὑπέρ τῆς ἐξέγερσης, μοναδικοῦ μέσου γιά νά σωθεῖ ἡ χώρα ἀπό τήν πείνα πού χτυπάει κιόλας τήν πόρτα, καί ἀπό μιά κρίση πρωτόφαντης ἔκτασης. Τόν καιρό πού οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι προδότες τοῦ λαοῦ γκρινιάζουν, ἀπειλοῦν, γράφουν ἀποφάσεις, ὑπόσχονται νά χορτάσουν τούς πεινασμένους μέ τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ὁ λαός θά δόσει *μπολσεβίκικη* λύση στό ζήτημα τῶν σιτηρῶν μέ τήν *ἐξέγερση* ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, τούς καπιταλιστές καί τούς μαυραγορίτες.

Καί τούς θαυμάσιους καρπούς *αὐτῆς* τῆς (μόνης δυνατῆς) λύσης τοῦ ζητήματος τῶν σιτηρῶν ὑποχρεώθηκε νά τούς ἀναγνωρίσει *ὁ ἀστικός* Τύπος, ἀκόμη καί ἡ «Ρούσκαγια Βόλια» πού δημοσίευσε τήν πληροφορία ὅτι οἱ σιδηροδρομικοί σταθμοί τοῦ κυβερνείου Ταμπόφ εἶναι πλημμυρισμένοι ἀπό σιτηρά... *'Αφοῦ στό μεταξύ εἶχαν ἐξεγερθεῖ οἱ ἀγρότες!!*

"Οχι, τό νά ἀμφιβάλλει κανείς τώρα ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἀκολουθεῖ καί θά ἀκολουθήσει τούς μπολσεβίκους, σημαίνει πώς ταλαντεύεται ἀναίσχυντα καί στήν πράξη ἀπορίπτει *ὅλες* τίς ἀρχές τῆς προλεταριακῆς ἐπαναστατικότητας, ἀπαρνεῖται ἐντελῶς τόν μπολσεβικισμό.

«...Δέν εἴμαστε ἀρκετά ἰσχυροί γιά νά πάρουμε τήν ἐξουσία, καί ἡ ἀστική τάξη δέν εἶναι ἀρκετά ἰσχυρή γιά νά τορπιλίσει τή Συντακτική Συνέλευση...»

Τό πρῶτο μέρος αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος ἀποτελεῖ ἁπλή ἐπανάληψη τοῦ προηγούμενου. Τό ἐπιχείρημα αὐτό δέν κερδίζει σέ δύναμη καί πειστικότητα, ὅταν τό πελάγωμά τους καί τό φόβο πού τούς προκαλεῖ ἡ ἀστική τάξη, τά ἐκφράζουν μέ ἀπαισιοδοξία ὁσοναφορᾶ τούς ἐργάτες καί αἰσιοδοξία ὁσοναφορᾶ τήν ἀστική τάξη. "Οταν οἱ εὐέλπιδες καί οἱ κοζάκοι λένε ὅτι θά πολεμήσουν τούς μπολσεβίκους ὥς τήν τελευταία ρανίδα τοῦ αἵματός τους, πρέπει νά τό πιστέψουμε ἑκατό στά ἑκατό· ὅταν ὅμως οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες ἐκφράζουν σέ ἑκατοντάδες συνελεύσεις τήν πλήρη ἐμπιστοσύνη τους στούς μπολσεβίκους καί διαβεβαιώνουν πώς εἶναι πρόθυμοι νά παλέψουν ὅλοι μαζί σάν ἕνας ἄνθρωπος γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, τότε εἶναι «ἡ κατάλληλη στιγμή» νά θυμηθοῦν πώς ἄλλο εἶναι νά ψηφίζεις καί ἄλλο νά πολεμᾶς!

Φυσικά, ἄν κρίνουμε μ'ἕνα τέτιο κριτήριο, ἡ ἐξέγερση «ἀπορίπτεται». Γεννιέται ὅμως τό ἐρώτημα: κατά τί λοιπόν διαφέρει αὐτή ἡ «ἀπαισιοδοξία», μέ τόν ἰδιόμορφο προσανατολισμό της καί τήν ἰδιόμορφη ἐπιδίωξή της, ἀπό τό πολιτικό πέρασμα μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης;

Ρίξτε μιά ματιά στά γεγονότα, θυμηθεῖτε τίς δηλώσεις τῶν μπολσεβίκων, δηλώσεις πού ἔχουν ἐπαναληφθεῖ χιλιάδες φορές καί πού τίς «ξεχνοῦν» οἱ πεσιμιστές μας. "Εχουμε πεῖ χιλιάδες φορές ὅτι τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν εἶναι δύναμη, εἶναι ἡ πρωτοπορία τῆς ἐπανάστασης, ὅτι *μποροῦν* νά πάρουν τήν ἐξουσία. Χιλιάδες φορές κατακρίναμε τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, γιατί δημοκοποῦν μιλώντας γιά

«πληρεξούσια ὄργανα τῆς δημοκρατίας», ἐνῶ *φοβοῦνται* νά δόσουν τήν ἐξουσία στά χέρια τῶν Σοβιέτ.

Καί τί ἀπόδειξε τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ; 'Απόδειξε πώς τά Σοβιέτ εἶναι πραγματικά δύναμη.

Καί ὅταν ἡ πείρα, τά γεγονότα ἔχουν πιά ἀποδείξει αὐτό τό πράγμα, ἐμεῖς θά πετάξουμε τόν μπολσεβικισμό, θά ἀπαρνηθοῦμε τόν ἑαυτό μας καί θά ποῦμε: δέν εἴμαστε ἀρκετά ἰσχυροί (παρόλο πού ἔχουμε τά Σοβιέτ καί στίς δυό πρωτεύουσες καί τήν πλειοψηφία τῶν ἐπαρχιακῶν Σοβιέτ μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων)!!! Ἔ, δέν εἶναι λοιπόν αὐτά ἐπαίσχυντες ταλαντεύσεις; Στήν οὐσία οἱ «πεσιμιστές» μας ἀπορίπτουν τό σύνθημα «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», *φοβοῦνται* ὅμως νά τό ὁμολογήσουν.

Πῶς μπορεῖ νά ἀποδειχτεῖ ὅτι ἡ ἀστική τάξη δέν εἶναι ἀρκετά ἰσχυρή γιά νά τορπιλίσει τή Συντακτική Συνέλευση;

Ἄν τά Σοβιέτ *δέν εἶναι σέ θέση* νά ἀνατρέψουν τήν ἀστική τάξη, αὐτό *σημαίνει* πώς ἡ ἀστική τάξη εἶναι ἀρκετά ἰσχυρή γιά νά τορπιλίσει τή Συντακτική Συνέλευση, γιατί δέν ὑπάρχει πιά κανένας νά τήν ἐμποδίσει. Ταιριάζει λοιπόν σ'ἕνα μέλος τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος καί ἐπαναστάτη νά πιστεύει στίς ὑποσχέσεις τοῦ Κέρενσκι καί Σία, νά πιστεύει στίς ἀποφάσεις τοῦ Προκοινοβουλίου τῶν λακέδων;

Ἡ ἀστική τάξη ὄχι μόνο *εἶναι σέ θέση* νά τορπιλίσει τή Συντακτική Συνέλευση, ἄν δέν ἀνατραπεῖ ἡ σημερινή κυβέρνηση, ἀλλά μπορεῖ νά πετύχει καί *ἔμμεσα* τό ἴδιο ἀποτέλεσμα, παραδίνοντας τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς, ἀνοίγοντας τό μέτωπο, δυναμώνοντας τά λοκάουτ, σαμποτάροντας τή μεταφορά τῶν σιτηρῶν. Ἔχει ἀποδειχτεῖ *μέ γεγονότα* ὅτι ἐνμέρει ἡ ἀστική τάξη τό ἔκανε ἤδη αὐτό. Ἑπομένως εἶναι σέ θέση νά τό κάνει καί *στό σύνολό του*, ἄν οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες δέν τήν ἀνατρέψουν.

«...Τά Σοβιέτ πρέπει νά εἶναι ἕνα περίστροφο ἀκουμπισμένο στόν κρόταφο τῆς κυβέρνησης, μέ τήν ἀπαίτηση νά συγκαλέσει Συντακτική Συνέλευση καί νά παραιτηθεῖ ἀπό τὰ κορνιλοφικά πειράματα...»

Νά τί ἔφτασε νά πεῖ ἕνας ἀπό τούς δυό ἀξιοθρήνητους πεσιμιστές!

Ἔφτασε στό σημεῖο νά τό πεῖ αὐτό, γιατί ἡ παραίτηση ἀπό τήν ἐξέγερση *εἶναι* παραίτηση ἀπό τό σύνθημα «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ».

Φυσικά, τά συνθήματα «δέν εἶναι κάτι τό ἱερό», οὔτε λόγος νά γίνεται. Ὅμως γιατί δέν βρέθηκε *κανείς* νά βάλει ζήτημα ἀλλαγῆς

αὐτοῦ τοῦ συνθήματος (ὅπως ἔβαλα ἐγώ μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη*); Γιατί *φοβοῦνται* νά τό ποῦν ἀνοιχτά, ἄν καί ἀπό τό Σεπτέμβρη συζητεῖται στό Κόμμα τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης, πού εἶναι *ἀναπόφευκτη* ἀπό δῶ καί μπρός γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ συνθήματος «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ»;

Οἱ ἀξιοθρήνητοι πεσιμιστές μας δέν θά ξεφύγουν ποτέ ἀπό δῶ. Ἡ παραίτηση ἀπό τήν ἐξέγερση σημαίνει παραίτηση ἀπό τήν παράδοση τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ καί «μεταβίβαση» ὅλων τῶν ἐλπίδων καί τῶν πόθων στήν καλόψυχη ἀστική τάξη πού «ὑποσχέθηκε» νά συγκαλέσει Συντακτική Συνέλευση.

Εἶναι τάχα δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι, *ἄν ἡ ἐξουσία* βρίσκεται στά χέρια τῶν Σοβιέτ, ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης εἶναι *ἐξασφαλισμένη* καί ἡ ἐπιτυχία της ἐξασφαλισμένη; Οἱ μπολσεβίκοι τό εἶπαν αὐτό χιλιάδες φορές. *Κανείς* δέν ἐπιχείρησε οὔτε μιά φορά νά τό διαψεύσει. Ὅλοι παραδέχονταν ἕναν τέτιο «συνδυασμένο τύπο», νά περάσουν ὅμως τώρα στά κρυφά κάτω ἀπό τίς λεξοῦλες «συνδυασμένος τύπος» τήν *ἄρνηση* τοῦ περάσματος τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, νά τήν περάσουν *στά κρυφά, ἐπειδή φοβοῦνται* νά ἀρνηθοῦν τό σύνθημά μας ἀνοιχτά — τί εἶναι αὐτό; μπορεῖ ἄραγε νά βρεθοῦν κοινοβουλευτικές ἐκφράσεις γιά τό χαρακτηρισμό αὐτῆς τῆς στάσης;

Στόν πεσιμιστή μας δόθηκε μιά εὔστοχη ἀπάντηση: «περίστροφο χωρίς σφαίρα;». Ἄν ναί, τότε αὐτό σημαίνει ἀνοιχτό πέρασμα μέ τό μέρος τῶν Λίμπερνταν, πού χιλιάδες φορές διακήρυσσαν πώς τά Σοβιέτ εἶναι «περίστροφο» καί χιλιάδες φορές ἐξαπατοῦσαν τό λαό, γιατί ὅταν *κυριαρχοῦσαν αὐτοί* τά Σοβιέτ ἦταν ἕνα μηδενικό.

Ἄν ὅμως τό περίστροφο εἶναι «μέ σφαίρα», τότε αὐτό σημαίνει ἀκριβῶς *τεχνική* προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης, γιατί πρέπει νά βρεθεῖ σφαίρα, πρέπει νά γεμίσει τό περίστροφο, ἀλλά καί μιά σφαίρα μόνο δέν θά φτάσει.

Ἤ πέρασμα στούς Λίμπερνταν καί *ἀνοιχτή* ἄρνηση τοῦ συνθήματος «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», ἤ ἐξέγερση. Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει.

«...Ἡ ἀστική τάξη δέν μπορεῖ νά παραδόσει τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς, ἔστω κι'ἄν τό θέλει αὐτό ὁ Ροντζιάνκο, γιατί δέν εἶναι οἱ ἀστοί πού πολεμᾶνε, ἀλλά οἱ ἡρωικοί μας ναῦτες...»

Αὐτό τό ἐπιχείρημα ἀνάγεται καί πάλι στήν ἴδια «αἰσιοδο-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 10-17. *Ἡ Σύντ.*

ξία» *σχετικά μέ τήν άστική τάξη,* αίσιοδοξία πού μοιραΐα έκδηλώνουν σέ κάθε βήμα οί πεσιμιστές, όσοναφορά τίς έπαναστατικές δυνάμεις καί τίς ικανότητες τοΰ προλεταριάτου.

Πολεμάνε οί ήρωικοί ναΰτες, αύτό *όμως* δέν έμπόδισε *δυό* ναυάρχους *νά γίνουν άφαντοι* πρίν άπό τήν κατάληψη τοΰ Έζελ!!

Αύτό είναι γεγονός. Τά γεγονότα είναι πεισματάρικα. Καί τά γεγονότα άποδεικνύουν πώς οί ναύαρχοι *είναι σέ θέση* νά προδίνουν όχι χειρότερα άπό τόν Κορνίλοφ. Καί τό ότι δέν έγινε άναδιοργάνωση στό Γενικό έπιτελεΐο, ότι τό σώμα τών διοικητών είναι κορνιλοφικό, είναι γεγονός άναμφισβήτητο.

Άν οί κορνιλοφικοί (μ'έπικεφαλής τόν Κέρενσκι, γιατί κι'αύτός είναι κορνιλοφικός) *θελήσουν* νά παραδόσουν τήν Πετρούπολη, μπορούν νά τό κάνουν αύτό μέ δυό, άκόμη καί μέ «τρεΐς» τρόπους.

Πρώτο, μπορούν μέ προδοσία τοΰ κορνιλοφικοΰ σώματος τών διοικητών νά άνοίξουν τό βόρειο μέτωπο τής ξηράς.

Δεύτερο, μπορούν νά «συνεννοηθοΰν» καί νά δόσουν έλευθερία δράσης σ'όλο τό γερμανικό στόλο πού είναι *πιό ίσχυρός* άπό μάς, νά συνεννοηθοΰν καί μέ τούς γερμανούς καί μέ τούς άγγλους ίμπεριαλιστές. Έκτός άπ'αύτό, οί «ναύαρχοι πού έγιναν άφαντοι» θά μπορούσαν νά παραδόσουν στούς γερμανούς *καί τά σχέδια.*

Τρίτο, μπορούν μέ τά λοκάουτ καί μέ τό σαμποτάρισμα τής μεταφοράς σιτηρών νά φέρουν τά στρατεύματά μας σέ *πλήρη* άπόγνωση καί άδυναμία.

Δέν μπορεί νά άποριφθεί κανείς άπό τούς τρεΐς δρόμους. Τά γεγονότα άπόδειξαν ότι τό άστικο-κοζάκικο κόμμα τής Ρωσίας χτύπησε ήδη καί τίς τρεΐς αύτές πόρτες, δοκίμασε νά τίς άνοίξει.

Έπομένως; Έπομένως, δέν έχουμε τό δικαίωμα *νά περιμένουμε,* ώσπου ή άστική τάξη πνίξει τήν έπανάσταση.

Ότι οί «έπιθυμίες» τοΰ Ροντζιάνκο δέν είναι κούφια λόγια, αύτό τό έχει άποδείξει ή πείρα. Ό Ροντζιάνκο είναι άνθρωπος τών έργων. Πίσω άπό τόν Ροντζιάνκο στέκεται τό *κεφάλαιο.* Αύτό είναι άναμφισβήτητο. Τό κεφάλαιο είναι μεγάλη δύναμη, όσο τό προλεταριάτο δέν έχει πάρει τήν έξουσία. Ό Ροντζιάνκο έφάρμοζε *ολόκληρες δεκαετίες* τήν πολιτική τοΰ κεφαλαίου μέ πίστη καί άφοσίωση.

Έπομένως; Έπομένως, όταν ταλαντεύεται κανείς όσοναφορά τό ζήτημα τής έξέγερσης, μοναδικοΰ μέσου γιά νά σωθεί ή έπανάσταση, σημαίνει πώς καταντάει νά έχει πρός τήν άστική τάξη τήν έμπιστοσύνη έκείνη, πού ή μισή είναι δειλή λιμπερν-

τανική καί ἐσερο-μενσεβίκικη ἐμπιστοσύνη καί ἡ ἄλλη μισή «μουζίκικη»-ἀνεπίγνωστη ἐμπιστοσύνη, πού ἐνάντιά της πάλευαν ἰδιαίτερα οἱ μπολσεβίκοι.

Εἴτε πρέπει νά σταυρώσουμε τά ἀχρείαστα χέρια μας πάνω στά γυμνά μας στήθη καί νά περιμένουμε, ὁρκιζόμενοι «πίστη» στή Συντακτική Συνέλευση, ὥς τότε πού οἱ Ροντζιάνκο καί Σία θά παραδόσουν τήν Πετρούπολη καί θά πνίξουν τήν ἐπανάσταση,—εἴτε ἐξέγερση. Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει.

Μά καί ἡ σύγκληση ἀκόμη τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, παρμένη αὐτή καθαυτή, δέν ἀλλάζει ἐδῶ τίποτε, γιατί μέ καμιά «συντακτική πράξη», μέ καμιά ψηφοφορία ἔστω καί μιᾶς ὑπερκυρίαρχης συνέλευσης δέν θά σταματήσεις τήν πείνα, δέν θά σταματήσεις τόν Γουλιέλμο. Καί ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί ἡ *ἐπιτυχία* της ἐξαρτᾶται ἀπό τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ—τήν παλιά αὐτή μπολσεβίκικη ἀλήθεια τήν ἐπιβεβαιώνει ἡ πραγματικότητα ὅλο καί πιό παραστατικά, ὅλο καί πιό *σκληρά*.

«...Δυναμώνουμε ἀπό μέρα σέ μέρα, μποροῦμε νά μποῦμε στή Συντακτική Συνέλευση σάν ἰσχυρή ἀντιπολίτευση, γιατί νά τά παίξουμε ὅλα γιά ὅλα...»

Αὐτό εἶναι τό ἐπιχείρημα ἑνός φιλισταίου πού «διάβασε» ὅτι ἡ Συντακτική Συνέλευση συγκαλεῖται καί μέ ὅλη του τήν εὐπιστία ἐφησυχάζει μέ τή σκέψη ὅτι μπῆκε σέ νομιμότατο, νομιμοφρονέστατο συνταγματικό δρόμο.

Κρίμα μόνο πού μέ τήν *ἀναμονή* τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης δέν μπορεῖ νά λυθεῖ οὔτε τό ζήτημα τῆς πείνας, οὔτε τό ζήτημα τῆς παράδοσης τῆς Πετρούπολης. Αὐτή τή «λεπτομέρεια» τήν ξεχνοῦν ἄνθρωποι πού εἶναι εἴτε ἀφελεῖς, εἴτε ἔχουν πελαγώσει, εἴτε ἄφησαν νά τούς τρομοκρατήσουν.

Ἡ πείνα δέν περιμένει. Ἡ ἀγροτική ἐξέγερση δέν περίμενε. Ὁ πόλεμος δέν περιμένει. Δέν περίμεναν οἱ ναύαρχοι πού ἔγιναν ἄφαντοι.

Ἤ μήπως ἡ πείνα θά συμφωνήσει νά περιμένει ἐπειδή ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, *θά διακηρύξουμε* τήν πίστη μας στή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης; Οἱ ναύαρχοι πού ἔγιναν ἄφαντοι θά συμφωνήσουν νά περιμένουν; Οἱ διάφοροι Μακλάκοφ καί Ροντζιάνκο θά συμφωνήσουν νά σταματήσουν τά λοκάουτ, τό σαμποτάρισμα τῆς μεταφορᾶς σιτηρῶν, τίς μυστικές συνεννοήσεις μέ τούς ἄγγλους καί τούς γερμανούς ἰμπεριαλιστές;

Γιατί *ἔτσι* φαίνεται ὅτι σκέπτονται οἱ ἥρωες τῶν «συνταγμα-

τικῶν αὐταπατῶν» καί τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κρετινισμοῦ. Ἡ ζωντανή πραγματικότητα χάνεται, μένει μόνο ἕνα *κομμάτι χαρτί* γιά τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, μένουν μόνο οἱ ἐκλογές.

Καί οἱ ἀποτυφλωμένοι ἄνθρωποι μένουν κατάπληκτοι, γιατί ὁ πεινασμένος λαός καί οἱ στρατιῶτες πού προδόθηκαν ἀπό τούς στρατηγούς καί τούς ναυάρχους, ἀδιαφοροῦν γιά τίς ἐκλογές! Ὦ, σοφοί ἄνθρωποι!

«...Ἄν οἱ κορνιλοφικοί ξανάρχιζαν, τότε θά τούς δίναμε νά καταλάβουν! Μά γιατί νά ριψοκινδυνεύσουμε νά ἀρχίσουμε ἐμεῖς;..»

Τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι ἐξαιρετικά πειστικό καί ἐξαιρετικά ἐπαναστατικό. Ἡ ἱστορία δέν ἐπαναλαμβάνεται, ἄν ὅμως τῆς γυρίσουμε *τήν πλάτη* καί ἐνατενίζοντας τό πρῶτο κορνιλοφικό πραξικόπημα ποῦμε: «ἄν οἱ κορνιλοφικοί ἀρχίσουν», ἄν τό κάνουμε αὐτό, τί ὑπέροχη ἐπαναστατική στρατηγική θά ἔχουμε! Πόσο μοιάζει αὐτό μέ τό «ποιός ξέρει, μπορεῖ»! Ποιός ξέρει, μπορεῖ οἱ κορνιλοφικοί νά ἀρχίσουν σέ στιγμή ἀκατάλληλη! — τί λέτε, δέν εἶναι αὐτό ἰσχυρό «ἐπιχείρημα»; Δέν εἶναι σοβαρή θεμελίωση τῆς προλεταριακῆς πολιτικῆς;

Καί ἄν οἱ κορνιλοφικοί τῆς δεύτερης στρατολογίας ἔχουν διδαχτεῖ κάτι; Ἄν μπορέσουν *νά βαστάξουν* ὥσπου νά ξεσπάσουν ταραχές ἀπό τήν πείνα, ὥσπου νά διασπαστεῖ τό μέτωπο, νά παραδόσουν τήν Πετρούπολη, *χωρίς νά ἀρχίσουν* μέχρι τότε; Τί θά γίνει σ'αὐτή τήν περίπτωση;

Μᾶς προτείνουν νά στηρίξουμε τήν τακτική τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος πάνω σέ μιά ἐνδεχόμενη ἐπανάληψη ἀπομέρους τῶν κορνιλοφικῶν ἑνός ἀπό τά παλιά τους λάθη!

Ἄς ξεχάσουμε ὅλα ὅσα ἑκατοντάδες φορές προσπάθησαν νά ἀποδείξουν καί *ἀπόδειξαν* οἱ μπολσεβίκοι, ὅσα ἀπόδειξε ἡ ἑξάμηνη ἱστορία τῆς ἐπανάστασής μας, δηλαδή: ὅτι *δέν ὑπάρχει,* ἀντικειμενικά δέν ὑπάρχει, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος *ἐκτός* ἀπό τή δικτατορία τῶν κορνιλοφικῶν ἤ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἄς τό ξεχάσουμε αὐτό, ἄς τά ἀρνηθοῦμε ὅλα αὐτά κι'ἄς περιμένουμε! Νά περιμένουμε τί; Νά περιμένουμε τό θαῦμα: δηλαδή ὅτι ἡ θυελλώδης καί καταστροφική πορεία τῶν γεγονότων ἀπό τίς 20 τοῦ Ἀπρίλη ὥς τίς 29 τοῦ Αὐγούστου θά ἀντικατασταθεῖ (σέ συνδυασμό μέ τήν παράταση τοῦ πολέμου καί τό δυνάμωμα τῆς πείνας) ἀπό μιά εἰρηνική, ἤρεμη, ὁμαλή, νόμιμη σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί ἀπό τήν

ἐκτέλεση τῶν νομιμότατων ἀποφάσεών της. Ὁρίστε «μαρξιστική» τακτική! Περιμένετε, πεινασμένοι, ὁ Κέρενσκι ὑποσχέθηκε νά συγκαλέσει Συντακτική Συνέλευση!

«...Στή διεθνή κατάσταση δέν ὑπάρχει, γιά νά κυριολεκτήσουμε, τίποτε πού νά μᾶς ὑποχρεώνει νά δράσουμε ἀμέσως· μάλλον θά ζημιώσουμε τήν ὑπόθεση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Δύση, ἄν ἐκτεθοῦμε στόν κίνδυνο νά μᾶς τουφεκίσουν...»

Τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι πραγματικά μεγαλόπνευστο: «ὁ ἴδιος» ὁ Σάιντεμαν, «ὁ ἴδιος» ὁ Ρενοντέλ δέν θά μποροῦσε «νά χειριστεῖ» πιό ἔντεχνα τούς πόθους τῶν ἐργατῶν γιά ἐπιτυχία τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης!

Σκεφθεῖτε μόνο: οἱ γερμανοί σέ διαβολεμένα δύσκολες συνθῆκες, ἔχοντας *μόνο* τόν Λῆμπκνεχτ (κι᾽αὐτόν στά καταναγκαστικά ἔργα), χωρίς ἐφημερίδες, χωρίς τήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, χωρίς Σοβιέτ, σέ συνθῆκες πρωτοφανοῦς ἐχθρότητας *ὅλων* τῶν τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ ὥς τόν τελευταῖο εὔπορο ἀγρότη στήν ἰδέα τοῦ διεθνισμοῦ, σέ συνθῆκες ὅπου ἡ ἰμπεριαλιστική μεγάλη, μεσαία καί μικρή ἀστική τάξη εἶναι θαυμάσια ὀργανωμένη, οἱ γερμανοί, δηλ. οἱ γερμανοί ἐπαναστάτες-διεθνιστές, οἱ ἐργάτες, πού φοροῦσαν τή στολή τοῦ ναύτη, ὀργάνωσαν ἐξέγερση στό στόλο μέ πιθανότητες ἐπιτυχίας ἕνα στά ἑκατό.

Κι᾽ἐμεῖς, μέ δεκάδες ἐφημερίδες, μέ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, μέ τήν *πλειοψηφία* στά Σοβιέτ, ἐμεῖς οἱ προλετάριοι-διεθνιστές, πού βρισκόμαστε σέ συνθῆκες καλύτερες ἀπ᾽ὁπουδήποτε ἀλλοῦ στόν κόσμο, θά ἀρνηθοῦμε νά ὑποστηρίξουμε τούς γερμανούς ἐπαναστάτες, σηκώνοντας δική μας ἐξέγερση. Θά σκεπτόμαστε σάν τούς διάφορους Σάιντεμαν καί Ρενοντέλ: τό φρονιμότερο εἶναι νά μήν ξεσηκωθοῦμε, γιατί, ἄν μᾶς τουφεκίσουν, ὁ κόσμος θά χάσει τόσο θαυμάσιους, τόσο φρόνιμους, τόσο ἰδεώδεις διεθνιστές!!

Ἄς ἀποδείξουμε τή σωφροσύνη μας. Ἄς ψηφίσουμε μιά ἀπόφαση συμπάθειας πρός τούς *ἐξεγερμένους γερμανούς* κι᾽ἄς ἀπορίψουμε *τήν ἐξέγερση* στή Ρωσία. Αὐτό θά εἶναι πραγματικός, φρόνιμος διεθνισμός. Καί τί γρήγορα πού θά ἀνθίσει ὁ παγκόσμιος διεθνισμός, ἄν *παντοῦ* ἐπικρατήσει μιά τόσο σοφή πολιτική!..

Ὁ πόλεμος καταβασάνισε, κατατυράννησε στό ἔπακρο τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν. Καί στήν Ἰταλία καί στή Γερμανία καί στήν Αὐστρία τά ξεσπάσματα γίνονται ὅλο καί πιό συχνά. *Μόνο* ἐμεῖς ἔχουμε Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευ-

των, —θά *περιμένουμε* —θά προδόσουμε τούς γερμανούς διεθνιστές, ὅπως προδίνουμε τούς ρώσους ἀγρότες πού μᾶς καλοῦν ὄχι μέ λόγια, μά μέ ἔργα, μέ τήν ἐξέγερση ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, μᾶς καλοῦν σέ ἐξέγερση ἐνάντια στήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι...

Ἄς πυκνώσουν τά σύννεφα τῆς ἰμπεριαλιστικῆς συνωμοσίας τῶν καπιταλιστῶν ὅλων τῶν χωρῶν πού εἶναι ἕτοιμοι νά πνίξουν τή ρωσική ἐπανάσταση —θά περιμένουμε ἥσυχα ὥσπου νά μᾶς πνίξουν *μέ τό ρούβλι!* Ἀντί νά ριχτοῦμε στούς συνωμότες καί νά τσακίσουμε τίς γραμμές τους μέ μιά νίκη τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, θά περιμένουμε τή Συντακτική Συνέλευση, ὅπου *μέ τίς ψηφοφορίες* θά τσακιστοῦν ὅλες οἱ διεθνεῖς συνωμοσίες, ἄν ὁ Κέρενσκι καί ὁ Ροντζιάνκο συγκαλέσουν εὐσυνείδητα τή Συντακτική Συνέλευση. Ἔχουμε μήπως τό δικαίωμα νά ἀμφιβάλλουμε γιά τήν εὐσυνειδησία τοῦ Κέρενσκι καί τοῦ Ροντζιάνκο;

«...«Ὅλοι» ὅμως εἶναι ἐναντίον μας' Εἴμαστε ἀπομονωμένοι· καί ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, καί οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές, καί οἱ ὀπαδοί τῆς «Νόβαγια Ζίζν», καί οι ἀριστεροί ἐσέροι κυκλοφόρησαν καί θά κυκλοφοροῦν προκηρύξεις ἐναντίον μας!...»

Πολύ γερό ἐπιχείρημα. Ὥς τώρα χτυπούσαμε ἀμείλικτα τούς ταλαντευόμενους γιά τίς ταλαντεύσεις τους. *Ἔτσι* ἀποκτήσαμε τίς συμπάθειες τοῦ λαοῦ. *Ἔτσι* κατακτήσαμε τά Σοβιέτ, καί χωρίς αὐτά ἡ ἐξέγερση δέν θά μποροῦσε νά εἶναι ἀσφαλής, γοργή, σίγουρη. Τώρα, ἄς χρησιμοποιήσουμε τά Σοβιέτ πού κατακτήσαμε, γιά *νά περάσουμε κι 'ἐμεῖς στό στρατόπεδο τῶν ταλαντευόμενων.* Τί ὡραία σταδιοδρομία γιά τόν μπολσεβικισμό!

Ὅλη ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς τῶν διάφορων Λίμπερνταν καί Τσερνόφ, καθώς καί τῶν «ἀριστερῶν» ἀνάμεσα στούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, συνίσταται σέ *ταλαντεύσεις.* Σάν *δεῖκτες* τοῦ ὅτι *οἱ μάζες ἀριστεροποιοῦνται,* οἱ ἀριστεροί ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές ἔχουν *τεράστια* πολιτική σημασία. Ὑπάρχει ἀναμφισβήτητη, ἔκδηλη σχέση ἀνάμεσα σ'αὐτά τά δυό γεγονότα: στό πέρασμα περίπου 40% καί ἀπό τούς μενσεβίκους καί ἀπό τούς ἐσέρους στό στρατόπεδο τῶν ἀριστερῶν, ἀπό τό ἕνα μέρος, καί στήν ἀγροτική ἐξέγερση, ἀπό τό ἄλλο.

Μά ὁ χαρακτήρας ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς σχέσης ξεσκεπάζει τήν ἀπεριόριστη ἔλλειψη χαρακτήρα ἐκείνων πού τούς κατέβηκε τώρα νά ἀρχίσουν τίς κλάψες, ἐπειδή ἡ ΚΕΕ, πού σάπισε ζωντανή, ἤ οἱ ταλαντευόμενοι ἀριστεροί ἐσέροι καί Σία τάχθη-

καν ἐναντίον μας. Γιατί *αὐτές* τίς ταλαντεύσεις τῶν μικροαστῶν ἡγετῶν, τῶν διάφορων Μάρτοφ, Καμκόφ, Σουχάνοφ καί Σία πρέπει νά τίς ἀντιπαραβάλουμε μέ τήν *ἐξέγερση* τῶν ἀγροτῶν. Αὐτή εἶναι *ρεαλιστική* πολιτική ἀντιπαράθεση. Μέ ποιόν θά πᾶμε; Μέ τούς μετρημένους στά δάχτυλα ταλαντευόμενους ἡγέτες τῆς Πετρούπολης, πού ἔκφρασαν *ἔμμεσα τήν ἀριστεροποίηση* τῶν μαζῶν καί πού σέ *κάθε* πολιτική στροφή ἄρχιζαν ἐπονείδιστα τίς κλάψες, ταλαντεύονταν, ἔτρεχαν καί ζητοῦσαν συγχώρεση ἀπό τούς διάφορους Λίμπερνταν, Αὐξέντιεφ καί Σία, *ἤ μ'αὐτές τίς ἀριστεροποιημένες μάζες;*

Ἔτσι καί μόνο ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα.

Ἐπειδή οἱ διάφοροι Μάρτοφ, Καμκόφ, Σουχάνοφ πρόδοσαν τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν, προτείνουν νά τήν προδόσουμε κι'ἐμεῖς, τό ἐργατικό κόμμα τῶν ἐπαναστατῶν-διεθνιστῶν. Νά ποῦ καταλήγει ἡ πολιτική «παραπομπῆς» στούς ἀριστερούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους-διεθνιστές.

Ἐμεῖς ὅμως εἴπαμε: γιά νά βοηθήσουμε τούς ταλαντευόμενους, πρέπει νά πάψουμε νά ταλαντευόμαστε οἱ ἴδιοι. Αὐτοί οἱ «χαριτωμένοι» ἀριστεροί μικροαστοί δημοκράτες ταλαντεύονταν καί στό ζήτημα τοῦ συνασπισμοῦ. Τούς κάναμε τελικά νά μᾶς ἀκολουθήσουν, γιατί δέν ταλαντευόμασταν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Καί ἡ πραγματικότητα ἐπικύρωσε τή στάση μας.

Μέ τίς ταλαντεύσεις τους οἱ κύριοι αὐτοί χαντάκωναν πάντα τήν ἐπανάσταση. Μόνο ἐμεῖς τή σώζαμε. Καί νά τά διπλώσουμε τώρα, ὅταν ἡ πείνα χτυπάει τίς πόρτες τῆς Πετρούπολης, ὅταν ὁ Ροντζιάνκο καί Σία ἑτοιμάζουν τήν παράδοσή της;!

«...Μά οὔτε καί ἔχουμε γερούς δεσμούς μέ τούς σιδηροδρομικούς καί τούς ταχυδρομικούς ὑπαλλήλους. Ἐπίσημοι ἐκπρόσωποί τους εἶναι οἱ Πλανσόν. Μποροῦμε ὅμως νά νικήσουμε χωρίς τό ταχυδρομεῖο καί χωρίς τούς σιδηροδρόμους;..»

Ναί, ναί, ἐδῶ οἱ Πλανσόν, ἐκεῖ οἱ Λίμπερνταν. Τί ἐμπιστοσύνη τούς ἔδειξαν οἱ *μάζες;* Ἐμεῖς δέν εἴμασταν πού τονίζαμε πάντα ὅτι οἱ ἡγέτες αὐτοί προδίνουν τίς *μάζες;* Καί μήπως οἱ μάζες δέν γύρισαν τίς πλάτες σ'αὐτούς τούς ἡγέτες καί τάχθηκαν *μέ τό μέρος μας* καί στίς ἐκλογές τῆς Μόσχας καί στίς ἐκλογές γιά τά Σοβιέτ; Ἤ μήπως ἡ μάζα τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων δέν πεινάει; δέν ἀπεργεῖ ἐνάντια στήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι καί Σία;

«Καί πρίν ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη εἴχαμε σύνδεση μέ τά

συνδικάτα αὐτά;»—ρώτησε τόν «πεσιμιστή» ἕνας σύντροφος. Ἐκεῖνος ἀπάντησε πώς δέν μπορεῖ νά γίνει σύγκριση ἀνάμεσα στίς δυό ἐπαναστάσεις. Μά ἡ ἀπάντηση αὐτή ἁπλῶς *ἐνισχύει* τή θέση ἐκείνου πού ὑπόβαλε τήν ἐρώτηση. Γιατί οἱ μπολσεβίκοι ἀκριβῶς μίλησαν χιλιάδες φορές γιά μακρόχρονη προετοιμασία τῆς *προλεταριακῆς* ἐπανάστασης *ἐνάντια στήν ἀστική τάξη* (καί τό ἔλεγαν αὐτό ὄχι γιά νά τό ξεχάσουν στίς παραμονές τῆς ἀποφασιστικῆς στιγμῆς). Ἀκριβῶς ὁ *ξεχωρισμός* τῶν προλεταριακῶν στοιχείων τῆς μάζας ἀπό τή μικροαστική καί τήν ἀστική ἡγεσία χαρακτηρίζει τήν πολιτική καί οἰκονομική ζωή τοῦ συνδικάτου τῶν ταχυδρομικῶν καί τῶν σιδηροδρομικῶν. Τό ζήτημα δέν εἶναι καθόλου νά ἐξασφαλίσουμε ἀπαραίτητα καί ἀπό πρίν τίς «σχέσεις» μέ τοῦτο ἤ ἐκεῖνο τό συνδικάτο,τό ζήτημα εἶναι ὅτι μόνο ἡ νίκη τῆς προλεταριακῆς καί τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης *μπορεῖ* νά ἱκανοποιήσει τίς *μάζες* τῆς στρατιᾶς τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων.

«...Στήν Πετρούπολη ὑπάρχει ψωμί γιά δυό-τρεῖς μέρες. Μποροῦμε νά δόσουμε ψωμί στούς ἐξεγερμένους;..»

Εἶναι μιά ἀπό τίς χιλιάδες σκεπτικιστικές παρατηρήσεις (οἱ σκεπτικιστές μποροῦν *πάντα* «νά ἀμφιβάλλουν», καί δέν μπορεῖς νά τούς ἀντικρούσεις μέ τίποτε ἄλλο, παρά μόνο μέ τήν πείρα), ἀπό ἐκεῖνες πού φορτώνουν τίς εὐθύνες στούς ἄλλους.

Ἀκριβῶς ὁ Ροντζιάνκο καί Σία, ἀκριβῶς ἡ ἀστική τάξη ἑτοιμάζει τήν πείνα καί καιροφυλακτεῖ νά πνίξει τήν ἐπανάσταση μέ τήν πείνα. Ἀπό τήν πείνα δέν ὑπάρχει καί *δέν μπορεῖ* νά ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία, παρά μόνο ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες στό χωριό καί ἡ νίκη τῶν ἐργατῶν κατά τῶν καπιταλιστῶν στήν πόλη καί στό κέντρο. Διαφορετικά *δέν μποροῦμε* νά προμηθευτοῦμε σιτηρά ἀπό τούς πλούσιους, οὔτε νά τά μεταφέρουμε μέ τό σαμποτάρισμα πού κάνουν, οὔτε νά τσακίσουμε τήν ἀντίσταση τῶν πουλημένων ὑπαλλήλων καί τῶν καπιταλιστῶν πού θησαυρίζουν, οὔτε νά δημιουργήσουμε σύστημα αὐστηρῆς καταγραφῆς. Αὐτό ἀκριβῶς ἀπόδειξε ἡ ἱστορία τῶν ὀργάνων ἐπισιτισμοῦ καί τῶν ἐπίπονων προσπαθειῶν νά λυθεῖ τό ἐπισιτιστικό πρόβλημα ἀπό τή «δημοκρατία», πού ἑκατομμύρια φορές *παραπονέθηκε* γιά τό σαμποτάζ τῶν καπιταλιστῶν, *κλαιγόταν καί ἱκέτευε.*

Δέν ὑπάρχει ἄλλη δύναμη στόν κόσμο, παρά μόνο τῆς νικηφόρας προλεταριακῆς ἐπανάστασης, γιά νά περάσουμε ἀπό τά παράπονα, τίς παρακλήσεις καί τά δάκρυα στό *ἐπαναστατικό*

ἔργο. Καί ὅσο περισσότερο θά τραινάρεται ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση, ὅσο περισσότερο θά τήν ἀναβάλλουν τά γεγονότα ἤ οἱ ταλαντεύσεις τῶν ταλαντευομένων καί τῶν πελαγωμένων, τόσο περισσότερες θυσίες θά κοστίζει, τόσο πιό δύσκολο θά εἶναι *νά ὀργανωθεῖ* ἡ μεταφορά καί ἡ διανομή τοῦ ψωμιοῦ.

῾Η ἀργοπορία τῆς ἐξέγερσης ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο—νά τί πρέπει νά ἀπαντήσουμε σ᾽αὐτούς πού ἔχουν τόν ἀξιοθρήνητο «ἀνδρισμό» νά βλέπουν ὅτι μεγαλώνει ἡ οἰκονομική καταστροφή, ὅτι ἔρχεται ἡ πείνα καί νά *συμβουλεύουν* τούς ἐργάτες νά παραιτηθοῦν ἀπό τήν ἐξέγερση *(δηλαδή νά τούς συμβουλεύουν νά περιμένουν, νά ὑπολογίζουν ἀκόμη στήν ἀστική τάξη).*

«...Καί γιά τήν κατάσταση στό μέτωπο ἐπίσης δέν ὑπάρχει ἀκόμη κίνδυνος. Κι᾽ἄν ἀκόμη οἱ στρατιῶτες κλείσουν μόνοι τους ἀνακωχή, αὐτό δέν εἶναι καί τρομερό...»

Οἱ στρατιῶτες ὅμως δέν θά κλείσουν ἀνακωχή. Γιά νά γίνει αὐτό χρειάζεται κρατική ἐξουσία, πού δέν μπορεῖ νά τήν πάρει κανείς χωρίς ἐξέγερση. ῾Απλούστατα, οἱ στρατιῶτες *θά λιποτακτήσουν.* Αὐτό δείχνουν οἱ ἀναφορές ἀπό τό μέτωπο. Δέν μπορεῖ κανείς νά περιμένει, χωρίς νά ριψοκινδυνεύει νά βοηθήσει ἔτσι τή συνωμοσία τοῦ Ροντζιάνκο μέ τόν Γουλιέλμο καί τήν *πλήρη* οἰκονομική καταστροφή, πού θά συνοδεύεται μέ μαζική λιποταξία τῶν στρατιωτῶν, ἄν αὐτοί *(πού βρίσκονται ἤδη στά πρόθυρα τῆς ἀπόγνωσης)* φτάσουν σέ πλήρη ἀπόγνωση καί ἐγκαταλείψουν τά πάντα στήν τύχη τους.

«...Κι᾽ἄν πάρουμε τήν ἐξουσία καί δέν πετύχουμε οὔτε ἀνακωχή, οὔτε δημοκρατική εἰρήνη, τότε οἱ στρατιῶτες μπορεῖ νά ἀρνηθοῦν νά πάρουν μέρος σέ ἐπαναστατικό πόλεμο. Τί θά γίνει τότε;»

᾽Επιχείρημα πού μᾶς θυμίζει τό ἀπόφθεγμα: ἕνας ἀνόητος μπορεῖ νά κάνει δέκα φορές περισσότερες ἐρωτήσεις ἀπ᾽ὅσες θά ἦταν σέ θέση νά ἀπαντήσουν δέκα σοφοί.

Ποτέ δέν ἀρνηθήκαμε τίς δυσκολίες τῆς *ἐξουσίας* τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ὡστόσο *προπαγανδίζαμε* παρόλα αὐτά πάντα τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς. Εἶναι δυνατό νά τό ἀρνηθοῦμε τώρα πού ἔφτασε ἡ στιγμή τῆς δράσης;;

Λέγαμε πάντα ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου σέ μιά χώρα δημιουργεῖ τεράστιες ἀλλαγές καί στή διεθνή κατάσταση, καί στήν οἰκονομία τῆς χώρας, καί στήν κατάσταση τοῦ στρατοῦ, καί στίς διαθέσεις του—καί τώρα «νά τά ξεχάσουμε»

ὅλα αὐτά, ἐπιτρέποντας νά μᾶς φοβίσουν μέ τίς «δυσκολίες» τῆς ἐπανάστασης;;

«...Δέν ὑπάρχει στίς μάζες διάθεση νά ξεχυθοῦν στούς δρόμους, αὐτό τό λένε ὅλοι. Ἕνα ἀπό τά σημάδια πού δικαιολογοῦν τήν ἀπαισιοδοξία, εἶναι καί τό γεγονός ὅτι ἡ κυκλοφορία τοῦ πογκρομιστικοῦ καί τοῦ μαυροεκατονταρχίτικου Τύπου αὐξήθηκε πάρα πολύ...»

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀφήνουν τήν ἀστική τάξη νά τούς φοβίσει, τότε, φυσικά, ὅλα τά ἀντικείμενα καί ὅλα τά φαινόμενα τούς φαίνονται μαῦρα. Πρῶτα-πρῶτα, ἀντί γιά τό μαρξιστικό κριτήριο τοῦ κινήματος παίρνουν ἕνα κριτήριο διανοουμενίστικο-ἰμπρεσιονιστικό, *ἀντί* νά κάνουν πολιτική ἐκτίμηση τῆς ἀνάπτυξης τῆς ταξικῆς πάλης καί τῆς πορείας τῶν γεγονότων σέ ὅλη τή χώρα στό σύνολό της, στό διεθνή στίβο στό σύνολό του, διατυπώνουν ὑποκειμενικές ἐντυπώσεις γιά τίς διαθέσεις. Τό ὅτι ἡ σταθερή γραμμή τοῦ Κόμματος, ἡ ἀκλόνητη ἀποφασιστικότητά του εἶναι *ἐπίσης* ἕνας *παράγοντας* τῶν διαθέσεων, ἰδιαίτερα στίς πιό ὀξυμένες ἐπαναστατικές στιγμές, αὐτό φυσικά τό ξεχνᾶνε «ὅταν τούς βολεύει». Κάποτε τούς ἀνθρώπους πολύ τούς «βολεύει» νά ξεχνᾶνε ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι καθοδηγητές μέ τίς ταλαντεύσεις τους καί τήν τάση τους νά ρίχνουν στή φωτιά αὐτό πού χθές προσκυνοῦσαν, μεταφέρουν τίς πιό ἀνάρμοστες ταλαντεύσεις καί στίς διαθέσεις ὁρισμένων στρωμάτων τῶν μαζῶν.

Δεύτερο, — κι᾿αὐτό εἶναι τό κυριότερο τούτη τή στιγμή — μιλώντας γιά τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, οἱ ἄνθρωποι χωρίς χαρακτήρα ξεχνᾶνε νά προσθέσουν,

πώς «ὅλοι» τίς παρουσιάζουν σάν μιά κατάσταση ἔντασης καί ἀναμονῆς·

πώς «ὅλοι» συμφωνοῦν ὅτι ὕστερα ἀπό τήν ἔκκληση τῶν Σοβιέτ καί γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν Σοβιέτ, οἱ ἐργάτες θά σηκωθοῦν σάν ἕνας ἄνθρωπος·

πώς «ὅλοι» παραδέχονται ὅτι οἱ ἐργάτες εἶναι πολύ δυσαρεστημένοι ἀπό τήν ἀναποφασιστικότητα τῶν κεντρικῶν ὀργάνων στό ζήτημα τῆς «ὕστατης, ἀποφασιστικῆς μάχης», πού βλέπουν καθαρά ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη·

πώς «ὅλοι» εἶναι τῆς γνώμης ὅτι οἱ διαθέσεις τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν βρίσκονται πολύ κοντά στήν ἀπόγνωση καί ὅλοι τονίζουν τό γεγονός ὅτι ὁ ἀναρχισμός δυναμώνει ἀκριβῶς πάνω σ᾿αὐτή τή βάση·

πώς «ὅλοι» παραδέχονται ἐπίσης ὅτι ἀνάμεσα στούς συνειδητούς ἐργάτες ὑπάρχει ὁρισμένη ἀπροθυμία νά κατεβοῦν στούς δρόμους *μόνο* γιά διαδηλώσεις, *μόνο* γιά ἕνα μερικό ἀγώνα, γιατί

ὁ καθένας νιώθει πώς πλησιάζει ὄχι μιά μερική, ἀλλά μιά γενική μάχη, ἐνῶ ἔχει διαπιστωθεῖ καί ἔχει γίνει φανερό γιά τόν καθένα ὅτι οἱ χωριστές ἀπεργίες, διαδηλώσεις καί πιέσεις εἶναι καταδικασμένες.

Καί οὕτω καθεξῆς.

Ἄν ἐξετάσουμε αὐτό τό χαρακτηριστικό τῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν ἀπό τήν ἄποψη ὅλης τῆς ἀνάπτυξης τῆς ταξικῆς καί τῆς πολιτικῆς πάλης καί ὅλης τῆς πορείας τῶν γεγονότων στούς ἕξι μῆνες τῆς ἐπανάστασής μας, θά δοῦμε ξεκάθαρα μέ τί τρόπο διαστρεβλώνουν τά πράγματα οἱ ἄνθρωποι πού τρομοκρατήθηκαν ἀπό τήν ἀστική τάξη. Ἡ κατάσταση δέν εἶναι καθόλου αὐτή πού ἦταν πρίν ἀπό τίς 20-21 τοῦ Ἀπρίλη, τίς 9 τοῦ Ἰούνη, τίς 3 τοῦ Ἰούλη, γιατί τότε ὑπῆρχε μιά *αὐθόρμητη διέγερση* πού ἐμεῖς σάν Κόμμα ἤ δέν τήν ἀντιληφθήκαμε (ὅπως στίς 20 τοῦ Ἀπρίλη), ἤ τή συγκρατούσαμε καί τῆς δίναμε χαρακτήρα εἰρηνικῆς διαδήλωσης (ὅπως στίς 9 τοῦ Ἰούνη καί στίς 3 τοῦ Ἰούλη). Γιατί ξέραμε τότε καλά ὅτι τά Σοβιέτ δέν εἶναι *ἀκόμη* δικά μας, ὅτι οἱ ἀγρότες πιστεύουν *ἀκόμη* στό δρόμο τῶν Λίμπερνταν-Τσερνόφ, κι ὄχι στό μπολσεβίκικο δρόμο (στήν ἐξέγερση), ὅτι, συνεπῶς, δέν μποροῦμε νά ἔχουμε μέ τό μέρος μας τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, ὅτι, συνεπῶς, ἡ ἐξέγερση εἶναι πρόωρη.

Τότε ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν *δέν* ἀντιμετώπιζε καθόλου ζήτημα ὕστατης ἀποφασιστικῆς μάχης. Δέν ὑπάρχει κανένα ἀπό τά κομματικά σώματα γενικά, πού νά ἔβαλε τέτιο ζήτημα. Ἐνῶ στή λίγο συνειδητοποιημένη καί πολύ πλατιά μάζα δέν ὑπῆρχε οὔτε κατάσταση ἔντασης, οὔτε ἡ ἀποφασιστικότητα τῆς ἀπόγνωσης, ἀλλά ὑπῆρχε ἀκριβῶς μιά αὐθόρμητη *διέγερση,* μέ τήν ἀφελή ἐλπίδα «νά ἐπηρεάσει» τούς Κέρενσκι καί τήν ἀστική τάξη ἁπλῶς μέ μιά «ἐκδήλωση», μέ μιά διαδήλωση.

Γιά τήν ἐξέγερση δέν χρειάζεται τέτιο πράγμα, μά μιά συνειδητή, σταθερή καί ἀκλόνητη ἀπόφαση συνειδητῶν ἀνθρώπων νά παλέψουν μέχρι τέλους. Αὐτό—ἀπό τό ἕνα μέρος. Καί ἀπό τό ἄλλο, χρειάζεται μιά κατάσταση ἔντασης καί ἀπόγνωσης στίς διαθέσεις τῶν πλατιῶν μαζῶν πού *νιώθουν* ὅτι τώρα τίποτε δέν μπορεῖ νά σωθεῖ μέ ἡμίμετρα, ὅτι γιά «ἄσκηση ἐπιροῆς» οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνεται, ὅτι οἱ πεινασμένοι «θά καταστρέψουν τά πάντα, θά διαλύσουν τά πάντα, ἀκόμη καί μέ ἀναρχικό τρόπο», *ἄν* οἱ μπολσεβίκοι δέν μπορέσουν νά τούς καθοδηγήσουν στήν ἀποφασιστική μάχη.

Ἡ ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης ὁδήγησε στήν πράξη *καί* τούς

ἐργάτες *καί* τήν ἀγροτιά σ᾽αὐτόν ἀκριβῶς τό συνδυασμό: τῆς ἔντασης τῶν διαθέσεων τῶν συνειδητῶν ἀνθρώπων πού διδάσκονται μέ τήν πείρα καί τοῦ μίσους τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν πού ἀγγίζει τά ὅρια τῆς ἀπόγνωσης ἐνάντια στούς αὐτουργούς τῶν λοκάουτ καί τούς καπιταλιστές.

᾽Ακριβῶς ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ «ἐπιτυχία» τῶν παλιανθρώπων τοῦ μαυροεκατονταρχίτικου Τύπου πού παριστάνουν τούς μπολσεβίκους. Τό ὅτι οἱ μαῦροι δείχνουν χαιρεκακία ὅταν βλέπουν νά πλησιάζει ἡ ἀποφασιστική μάχη τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τό προλεταριάτο, αὐτό γινόταν πάντα, αὐτό παρατηριόταν σ᾽ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς ἐπαναστάσεις, αὐτό εἶναι ἀπόλυτα ἀναπόφευκτο. Κι᾽ἄν κανείς ἀφεθεῖ νά τρομοκρατηθεῖ *ἀπ᾽αὐτό* τό γεγονός, πρέπει νά ἀπαρνηθεῖ ὄχι μόνο τήν ἐξέγερση, ἀλλά καί τήν προλεταριακή ἐπανάσταση γενικά. Γιατί στήν καπιταλιστική κοινωνία *δέν* μπορεῖ νά ὑπάρξει φούντωμα αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης, πού νά *μήν* συνοδεύεται ἀπό τή χαιρεκακία τῆς μαύρης ἑκατονταρχίας καί ἀπό τίς ἐλπίδες της νά ἀποκομίσει ὄφελος.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ξέρουν πολύ καλά ὅτι ἡ μαύρη ἑκατονταρχία δουλεύει χέρι-χέρι μέ τήν ἀστική τάξη καί ὅτι ἡ ἀποφασιστική νίκη τῶν ἐργατῶν (πού οἱ μικροαστοί δέν τήν πιστεύουν, οἱ καπιταλιστές τή φοβοῦνται καί οἱ μαυροεκατονταρχίτες τήν ἐπιθυμοῦν πότε-πότε ἀπό χαιρεκακία, ὄντας βέβαιοι πώς οἱ μπολσεβίκοι δέν θά κρατήσουν τήν ἐξουσία), ὅτι ἡ νίκη αὐτή *θά συντρίψει* τελειωτικά τή μαύρη ἑκατονταρχία, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι θά *μπορέσουν* νά κρατήσουν τήν ἐξουσία σταθερά καί πρός τεράστιο ὄφελος ὅλης τῆς ταλαιπωρημένης καί καταβασανισμένης ἀπό τόν πόλεμο ἀνθρωπότητας.

Πραγματικά, ποιός ἄνθρωπος πού δέν ἔχει χάσει τά μυαλά του μπορεῖ νά ἀμφιβάλλει ὅτι οἱ *Ροντζιάνκο* καί Σουβόριν δροῦν ἀπό κοινοῦ; ὅτι ἔχουν μοιράσει τούς ρόλους μεταξύ τους;

Μήπως τά γεγονότα δέν ἔχουν ἀποδείξει ὅτι ὁ Κέρενσκι δρᾶ σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τῶν Ροντζιάνκο κι᾽ὅτι τό «Κρατικό τυπογραφεῖο τῆς Ρωσικῆς δημοκρατίας» (μή γελᾶτε!) τυπώνει γιά λογαριασμό τοῦ Δημοσίου τούς μαυροεκατονταρχίτικους λόγους τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν τῆς «Κρατικῆς δούμας»; Μήπως δέν ξεσκέπασαν τό γεγονός αὐτό *ἀκόμη* καί οἱ λακεδίζοντες μπρός «στόν ἀνθρωπάκο τους» λακέδες τῆς «Ντιέλο Ναρόντα»; Μήπως ἡ πείρα *ὅλων* τῶν ἐκλογῶν δέν ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ «Νόβογε Βρέμια», ἐφημερίδα πουλημένη, πού καθοδηγεῖται ἀπό τά «συμφέροντα» τοῦ τσάρου καί τῶν τσιφλικάδων, ὑποστήριξε πέρα γιά πέρα τούς ἐκλογικούς συνδυασμούς τῶν καντέτων;

Μήπως δέν διαβάσαμε χθές ὅτι τό ἐμποροβιομηχανικό κεφάλαιο (ἀσφαλῶς ἀκομματικό, ὤ, ἐννοεῖται, ἀκομματικό, γιατί οἱ διάφοροι Βιχλιάγεφ καί Ρακίτνικοφ, Γκβόζντιεφ καί Νικίτιν συνασπίζονται ὄχι μέ τούς καντέτους, θεός φυλάξοι, ἀλλά μέ τούς *ἀκομματικούς* ἐμποροβιομηχανικούς κύκλους!) διέθεσε 300 000 ρούβλια γιά τούς καντέτους;

Ὅλος ὁ μαυροεκατονταρχίτικος τύπος, ἄν κρίνει κανείς τά πράγματα ἀπό ταξική κι'ὄχι ἀπό συναισθηματική ἄποψη, εἶναι *παράρτημα* τοῦ οἴκου «Ριαμπουσίνσκι, Μιλιουκόφ καί Σία». Τό κεφάλαιο ἐξαγοράζει, ἀπό τό ἕνα μέρος, τούς Μιλιουκόφ, Ζασλάβσκι, Πότρεσοφ κτλ. καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, τούς μαυροεκατονταρχίτες.

Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κανένα ἄλλο μέσο γιά νά μπεῖ τέρμα σ'αὐτή τήν αἰσχρότατη δηλητηρίαση τοῦ λαοῦ μέ τό φαρμάκι τοῦ φτηνοῦ μαυροεκατονταρχισμοῦ, ἐκτός ἀπό *τή νίκη τοῦ προλεταριάτου.*

Καί εἶναι μήπως παράξενο ὅτι τό καταβασανισμένο καί τό κατατυραννισμένο ἀπό τήν πείνα καί τήν παράταση τοῦ πολέμου πλῆθος «ἁρπάζεται» ἀπό τό μαυροεκατονταρχίτικο δηλητήριο; Μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ καπιταλιστική κοινωνία στίς παραμονές τῆς κατάρευσής της *χωρίς* ἀπόγνωση μέσα στίς καταπιεζόμενες μάζες; Καί μπορεῖ ἡ ἀπόγνωση τῶν μαζῶν πού ἀνάμεσά τους ὑπάρχει ὄχι λίγο σκοτάδι, νά *μήν* ἐκφράζεται μέ τήν αὐξημένη κατανάλωση κάθε λογῆς δηλητήριων;

Ὄχι, ἀπελπιστική εἶναι ἡ θέση τῶν ἀνθρώπων πού, μιλώντας γιά τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, φορτώνουν τή δική τους ἀβουλία στίς μάζες. Οἱ μάζες χωρίζονται σέ στοιχεῖα πού συνειδητά ἀναμένουν, καί σέ στοιχεῖα πού ἀσυνείδητα εἶναι ἕτοιμα νά πέσουν σέ ἀπόγνωση, οἱ μάζες ὅμως τῶν καταπιεζομένων καί τῶν πεινασμένων *δέν εἶναι* ἄβουλες.

«...'Από τό ἄλλο μέρος, τό μαρξιστικό κόμμα δέν μπορεῖ νά ἀνάγει τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης σέ ζήτημα στρατιωτικοῦ κινήματος...»

Ὁ μαρξισμός εἶναι μιά ἐξαιρετικά βαθιά καί πολύπλευρη διδασκαλία. Γι'αὐτό δέν εἶναι περίεργο ὅτι *κομμάτια* ἀπό ἀποσπάσματα τοῦ Μάρξ, —ἰδιαίτερα ὅταν τά ἀποσπάσματα παραθέτονται ἄτοπα —μπορεῖ νά συναντήσει κανείς πάντα ἀνάμεσα στά «ἐπιχειρήματα» αὐτῶν πού ξεκόβουν ἀπό τό μαρξισμό. Ἕνα στρατιωτικό κίνημα εἶναι μπλανκισμός, *ἄν* δέν τό ὀργανώνει τό κόμμα μιᾶς ὁρισμένης τάξης, *ἄν* οἱ ὀργανωτές του δέν ἔχουν πάρει

ὑπόψη τους τήν πολιτική κατάσταση γενικά καί τή διεθνή κατάσταση ἰδιαίτερα, *ἄν* τό κόμμα αὐτό δέν ἔχει μέ τό μέρος του τήν ἀποδειγμένη μέ ἀντικειμενικά γεγονότα συμπάθεια τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, *ἄν* ἡ ἐξέλιξη τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων δέν ἔχει διαψεύσει στήν πράξη τίς συμβιβαστικές αὐταπάτες τῆς μικροαστικῆς τάξης, *ἄν* δέν ἔχει κατακτηθεῖ ἡ πλειοψηφία τῶν ὀργάνων τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, πού ἔχουν ἀναγνωριστεῖ σάν «ἐξουσιοδοτημένα», ἤ πού ἔχουν ἐκδηλωθεῖ μέ κάποιο ἄλλο τρόπο, ὅπως τά «Σοβιέτ», *ἄν* στό στρατό (σέ περίπτωση πού τά γεγονότα διαδραματίζονται σέ περίοδο πολέμου) τά πνεύματα δέν εἶναι ἐντελῶς ὥριμα κατά τῆς κυβέρνησης, πού παρατείνει τόν ἄδικο πόλεμο ἐνάντια στή θέληση τοῦ λαοῦ, *ἄν* τά συνθήματα τῆς ἐξέγερσης (ὅπως τά συνθήματα «ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», «ἡ γῆ στούς ἀγρότες», «ἄμεση πρόταση δημοκρατικῆς εἰρήνης σ'ὅλους τούς ἐμπόλεμους λαούς, μαζί μέ τήν ἄμεση κατάργηση τῶν μυστικῶν συμφώνων καί τῆς μυστικῆς διπλωματίας» κτλ.) δέν ἔχουν γίνει πλατύτατα γνωστά καί δημοφιλῆ, *ἄν* οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες δέν εἶναι βέβαιοι ὅτι οἱ μάζες βρίσκονται σέ κατάσταση ἀπόγνωσης καί ὅτι θά ἔχουν τήν ὑποστήριξη τοῦ χωριοῦ, ὑποστήριξη πού ἀποδεικνύεται μέ ἕνα σοβαρό κίνημα τῶν ἀγροτῶν ἤ μέ ἐξέγερση ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί τήν κυβέρνηση πού τούς ὑπερασπίζει, *ἄν* ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας ἐμπνέει βάσιμες ἐλπίδες γιά εὐνοϊκή λύση τῆς κρίσης μέ εἰρηνικά καί κοινοβουλευτικά μέσα.

Δέν ἀρκοῦν αὐτά;

Στήν μπροσούρα μου: «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» (ἐλπίζω πώς θά κυκλοφορήσει αὐτές τίς μέρες) ἔχω παραθέσει μιά περικοπή ἀπό τόν Μάρξ, πού ἀφορᾶ πραγματικά τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης καί πού καθορίζει τά γνωρίσματα τῆς ἐξέγερσης σάν «τέχνης»*.

Εἶμαι ἕτοιμος νά στοιχηματίσω ὅτι, ἄν προτείνουμε στούς φαφλατάδες, πού φωνάζουν τώρα στή Ρωσία ἐνάντια στό στρατιωτικό κίνημα, νά ποῦν ὅ,τι ἔχουν νά ποῦν καί τούς καλέσουμε νά ἐξηγήσουν σέ τί διαφέρει ἡ «τέχνη» τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἀπό ἕνα ἀξιοκατάκριτο στρατιωτικό κίνημα, ἤ θά ἐπαναλάβουν ὅσα εἰπώθηκαν πιό πάνω, ἤ θά καταντροπιαστοῦν καί θά προκαλέσουν γέλια σ'ὅλους τούς ἐργάτες. Γιά δοκιμάστε, ἀγαπητοί ψευτομαρξιστές! Πέστε μας ἕνα τραγουδάκι *ἐνάντια* στό «στρατιωτικό κίνημα»!

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 334-335. *Ἡ Σύντ.*

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οἱ παραπάνω γραμμές εἶχαν ἤδη γραφτεῖ, ὅταν πῆρα τήν Τρίτη στίς 8 τό βράδυ τίς πρωινές ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης μέ τό ἄρθρο τοῦ κ. Β. Μπαζάροφ στή «Νόβαγια Ζίζν». Ὁ κ. Β. Μπαζάροφ ἰσχυρίζεται ὅτι «στήν πόλη κυκλοφορεῖ μιά χειρόγραφη προκήρυξη πού ἐξονόματος δυό ἐπιφανῶν μπολσεβίκων ἐκφράζεται ἐνάντια στό πέρασμα σέ δράση».

Ἄν αὐτό εἶναι ἀλήθεια, παρακαλῶ τούς συντρόφους, πού στά χέρια τους τό γράμμα αὐτό δέν μπορεῖ νά φτάσει πρίν ἀπό τό μεσημέρι τῆς Τετάρτης, *νά τό δημοσιεύσουν* ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα!

Τό γράμμα αὐτό δέν γράφτηκε γιά νά δημοσιευτεῖ στόν Τύπο, ἀλλά μόνο γιά συζήτηση μέ ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τοῦ Κόμματος. Ἄν ὅμως οἱ ἥρωες τῆς «Νόβαγια Ζίζν», ἄνθρωποι πού δέν ἀνήκουν στό Κόμμα, καί πού τό Κόμμα τούς γελοιοποίησε χίλιες φορές γιά τήν ἀξιοκαταφρόνητη ἔλλειψη χαρακτήρα πού παρουσιάζουν (προχθές ψήφισαν τούς μπολσεβίκους, χθές τούς μενσεβίκους καί *παραλίγο* νά τούς συνένωναν στό παγκόσμιας φήμης ἑνωτικό συνέδριο), ἄν σέ τέτια ὑποκείμενα δίνονται *προκηρύξεις* ἀπομέρους τοῦ Κόμματός μας, πού κάνουν ζύμωση ἐνάντια στήν ἐξέγερση, τότε δέν μποροῦμε νά σωπαίνουμε. Πρέπει νά γίνει ζύμωση *ὑπέρ* τῆς ἐξέγερσης. Ἄς βγοῦν οἱ ἀνώνυμοι ὁριστικά στό φῶς τῆς ἡμέρας κι᾿ἄς ὑποστοῦν, ἔστω καί μέ τή μορφή τῆς εἰρωνείας ὅλων τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, τήν τιμωρία πού τούς ἀξίζει γιά τίς ἐπονείδιστες ταλαντεύσεις τους. Ἔχω στή διάθεσή μου μόνο μιά ὥρα γιά νά στείλω αὐτό τό γράμμα στήν Πετρούπολη καί γι᾿αὐτό θά σημειώσω μέ δυό μόνο λόγια μιά «μέθοδο» πού χρησιμοποιοῦν οἱ ἀξιοθρήνητοι ἥρωες τῆς ἀνόητης «Νόβαγια Ζίζν». Ὁ κ. Β. Μπαζάροφ προσπαθεῖ νά

κάνει πολεμική ἐνάντια στόν σ. Ριαζάνοφ, πού εἶπε, καί εἶχε χίλιες φορές δίκιο νά τό πεῖ, ὅτι «τήν ἐξέγερση τήν προετοιμάζουν ὅλοι ἐκεῖνοι πού καλλιεργοῦν στίς μάζες ἕνα πνεῦμα ἀπόγνωσης καί ἀδιαφορίας».

῾Ο ἀξιοθρήνητος ἥρωας μιᾶς ἀξιοθρήνητης ὑπόθεσης «ἀνταπαντᾶ»:

«Μήπως νίκησαν ποτέ ἡ ἀπόγνωση καί ἡ ἀδιαφορία;».

῏Ω, ἀξιοκαταφρόνητοι βλάκες τῆς «Νόβαγια Ζίζν»! Ξέρουν ἄραγε *τέτια* παραδείγματα ἐξεγέρσεων στήν ἱστορία, πού οἱ μάζες τῶν καταπιεζόμενων τάξεων νά νίκησαν σέ μιά ἀποφασιστική μάχη, χωρίς νά ἔχουν ὁδηγηθεῖ σέ ἀπόγνωση ἀπό τά μακρόχρονα μαρτύρια καί τήν ὄξυνση στό ἔπακρο τῶν καθελογῆς κρίσεων; Πού αὐτές οἱ μάζες νά μήν κατέχονταν ἀπό ἀδιαφορία (ἀπάθεια) ἀπέναντι στά διάφορα δουλοπρεπῆ κοινοβούλια, ἀπέναντι στό ἀνώφελο παιχνίδι τῆς ἐπανάστασης, ἀπέναντι στούς διάφορους Λίμπερνταν, πού κατάντησαν τά Σοβιέτ ἀπό ὄργανα ἐξουσίας καί ἐξέγερσης κενά λογοκοπεῖα;

Ἤ μήπως οἱ ἀξιοκαταφρόνητοι βλάκες τῆς «Νόβαγια Ζίζν» ἀνακάλυψαν *ἀδιαφορία* τῶν μαζῶν... στό ζήτημα τοῦ ψωμιοῦ; τῆς παράτασης τοῦ πολέμου; τῆς μεταβίβασης τῆς γῆς στούς ἀγρότες;

Ν. Λένιν

Γράφτηκε στίς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη 1917

Δημοσιεύτηκε τήν 1, 2 καί 3 τοῦ Νοέμβρη (19, 20 καί 21 τοῦ 'Οχτώβρη) 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀφ. φύλ. 40, 41 καί 42

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ[126]

Σύντροφοι! Δέν μπόρεσα ἀκόμη νά πάρω τίς ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης τῆς Τετάρτης, 18 τοῦ 'Οχτώβρη. Ὅταν μοῦ μετέδοσαν τηλεφωνικά τό πλῆρες κείμενο τῆς δήλωσης τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ στή «Νόβαγια Ζίζν», πού δέν εἶναι ἐφημερίδα τοῦ Κόμματος, δέν θέλησα νά τό πιστέψω. 'Αποδείχτηκε ὅμως πώς δέν ἦταν δυνατό νά ὑπάρξουν ἀμφιβολίες, καί εἶμαι ἀναγκασμένος νά ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας γιά νά φτάσει αὐτό τό γράμμα στά μέλη τοῦ Κόμματος τήν Πέμπτη τό βράδυ ἤ τήν Παρασκευή τό πρωί, γιατί θά ἦταν ἔγκλημα νά σωπαίνει κανείς μπροστά σέ μιά τέτια πρωτάκουστη *ἀπεργοσπαστική πράξη*.

Ὅσο πιό σοβαρό εἶναι τό πρακτικό ζήτημα, ὅσο πιό ὑπεύθυνοι — καί πιό «ἐπιφανεῖς» εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ἔκαναν τήν ἀπεργοσπαστική πράξη, τόσο πιό ἐπικίνδυνη εἶναι αὐτή ἡ πράξη, τόσο πιό ἀποφασιστικά πρέπει νά πετάξουμε ἔξω τούς ἀπεργοσπάστες, τόσο πιό ἀσυγχώρητο θά ἦταν νά τηρήσουμε διστακτική στάση λόγω τῶν παλιῶν ἔστω «ὑπηρεσιῶν» τοῦ ἀπεργοσπάστη.

Σκεφθεῖτε μονάχα! Στούς κομματικούς κύκλους εἶναι γνωστό ὅτι τό Κόμμα ἀπό τό Σεπτέμβρη συζητάει τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης. Κανείς δέν ἔχει ἀκούσει τίποτε γιά ὁποιοδήποτε γράμμα ἤ φυλλάδιο κανενός ἀπό τά πρόσωπα πού ἀναφέραμε! Τώρα, τήν παραμονή, μποροῦμε νά ποῦμε, τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, δυό ἐπιφανεῖς μπολσεβίκοι τάσσονται *ἐνάντια* στήν πλειοψηφία καί, ὅπως εἶναι ὁλοφάνερο, *ἐνάντια στήν ΚΕ*. Αὐτό δέν λέγεται ἀνοιχτά, καί γι'αὐτό ἡ ζημιά γιά τήν ὑπόθεση εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερη γιατί εἶναι πιό ἐπικίνδυνο νά μιλάει κανείς μέ ὑπαινιγμούς.

᾿Από τό κείμενο τῆς δήλωσης τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ φαίνεται πεντακάθαρα ὅτι βάδισαν ἐνάντια στήν ΚΕ, γιατί διαφορετικά ἡ δήλωσή τους δέν ἔχει νόημα. *Ποιά* ὅμως ἀπόφαση τῆς ΚΕ ἀμφισβητοῦν, αὐτό δέν τό λένε.

Γιατί;

Εἶναι φανερό: γιατί ἡ ΚΕ δέν δημοσίευσε αὐτή τήν ἀπόφαση.

Καί τί βγαίνει λοιπόν;

Πάνω σ᾿ἕνα σπουδαιότατο ζήτημα τοῦ ἀγώνα, τήν παραμονή τῆς κρίσιμης μέρας τῆς 20 τοῦ ᾿Οχτώβρη, δυό «ἐπιφανεῖς μπολσεβίκοι» χτυποῦν ἀπό τό *μή* κομματικό Τύπο, καί μάλιστα ἀπό μιά ἐφημερίδα πού στό συγκεκριμένο ἀκριβῶς ζήτημα βαδίζει *χέρι-χέρι μέ τήν ἀστική τάξη ἐνάντια στό ἐργατικό κόμμα,* ἀπό μιά τέτια ἐφημερίδα χτυποῦν μιά *ἀ*δημοσίευτη ἀπόφαση τοῦ Κεντρικοῦ ᾿Οργάνου τοῦ Κόμματος!

Μά αὐτό εἶναι χίλιες φορές πιό πρόστυχο καί *ἕνα ἑκατομμύριο φορές πιό βλαβερό* ἀπ᾿ὅλες τίς δηλώσεις λ.χ. τοῦ Πλεχάνοφ στό μή κομματικό Τύπο στά 1906-1907 πού μέ τόση δριμύτητα τίς καταδίκασε τό Κόμμα! Γιατί τότε τό ζήτημα ἀφοροῦσε μόνο τίς ἐκλογές, ἐνῶ τώρα πρόκειται γιά ἐξέγερση μέ σκοπό τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας!

Καί πάνω σ᾿ἕνα τέτιο ζήτημα, καί *ἀφοῦ* τό Κεντρικό Ὄργανο εἶχε πάρει πιά τήν ἀπόφαση, ἔρχονται καί ἀμφισβητοῦν αὐτή τήν *ἀδημοσίευτη* ἀπόφαση μπροστά στούς Ροντζιάνκο καί τούς Κέρενσκι, σέ μιά μή κομματική ἐφημερίδα—μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ πιό προδοτική, πιό ἀπεργοσπαστική πράξη;

Θά τό θεωροῦσα ντροπή μου, ἄν δίσταζα νά τούς καταδικάσω, ἐπειδή προηγούμενα εἶχα φιλικές σχέσεις μ᾿αὐτούς τούς πρώην συντρόφους. Τό λέω ἀνοιχτά ὅτι καί τούς δυό δέν τούς θεωρῶ πιά συντρόφους καί θά παλέψω μ᾿ὅλες μου τίς δυνάμεις καί στήν ΚΕ καί στό συνέδριο γιά νά διαγραφοῦν καί οἱ δυό ἀπό τό Κόμμα.

Γιατί ἕνα ἐργατικό κόμμα, πού ἡ ζωή τό βάζει ὅλο καί πιό συχνά μπροστά στήν ἀνάγκη τῆς ἐξέγερσης, δέν εἶναι σέ θέση νά ἐκπληρώσει αὐτό τό δύσκολο καθῆκον, ἄν οἱ ἀδημοσίευτες ἀποφάσεις τοῦ Κεντρικοῦ ᾿Οργάνου του ὕστερα ἀπό τήν ψήφισή τους ἀμφισβητοῦνται ἀπό τίς στῆλες τοῦ μή κομματικοῦ Τύπου καί καλλιεργοῦνται ταλαντεύσεις καί σύγχυση στίς γραμμές τῶν ἀγωνιστῶν.

Οἱ κύριοι Ζηνόβιεφ καί Κάμενεφ ἄς ἱδρύσουν δικό τους κόμμα μέ μερικές δεκάδες μέλη, πού ἔχουν πελαγώσει ἤ πού

εἶναι ὑποψήφιοι γιά τή Συντακτική Συνέλευση. Οἱ ἐργάτες δέν θά πᾶνε σ'ἕνα τέτιο κόμμα, γιατί τό πρῶτο σύνθημά του θά εἶναι:

> «στά μέλη τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς πού ἡττήθηκαν στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ πάνω στό ζήτημα τῆς ἀποφασιστικῆς μάχης, ἐπιτρέπεται νά καταφεύγουν στό μή κομματικό Τύπο γιά νά χτυπήσουν τίς ἀδημοσίευτες ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος».

Ἄς φτιάξουν ἕνα *τέτιο* κόμμα γιά τόν ἑαυτό τους, τό ἐργατικό μας Κόμμα τῶν μπολσεβίκων μόνο κέρδος θά ἔχει ἀπ'αὐτό.

Ὅταν θά δημοσιευτοῦν ὅλα τά ντοκουμέντα, ἡ ἀπεργοσπαστική πράξη τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ θά φανεῖ ἀκόμη πιό καθαρά. Στό μεταξύ οἱ ἐργάτες ἄς βάλουν στόν ἑαυτό τους τό ἐρώτημα:

> «Ἄς ὑποθέσουμε πώς ἡ διοίκηση τῶν Πανρωσικῶν συνδικάτων ἀποφάσισε, ὕστερα ἀπό συζήτηση ἑνός μηνός καί μέ πλειοψηφία πάνω ἀπό 80%, ὅτι πρέπει νά προετοιμάσει μιά ἀπεργία, νά μή δημοσιεύσει ὅμως γιά τήν ὥρα οὔτε τήν ἡμερομηνία πού θά γίνει, οὔτε τίποτε ἄλλο. Ἄς ὑποθέσουμε πώς δυό μέλη, μέ τό ὑποκριτικό πρόσχημα ὅτι ὑπερασπίζουν τήν «προσωπική τους γνώμη», ἄρχισαν, *ἀφοῦ πάρθηκε* ἡ ἀπόφαση, ὄχι μονάχα νά γράφουν στίς τοπικές ὁμάδες καί νά ζητοῦν νά ἀναθεωρηθεῖ ἡ ἀπόφαση, μά καί δέχτηκαν νά δημοσιευτοῦν τά γράμματά τους σέ *μή* κομματικές ἐφημερίδες. Ἄς ὑποθέσουμε, τέλος, ὅτι καί οἱ ἴδιοι χτύπησαν ἀπό μή κομματικές ἐφημερίδες τήν ἀπόφαση, ἄν καί δέν εἶχε ἀκόμη δημοσιευτεῖ, καί ἄρχισαν νά βρίζουν τήν ἀπεργία μπροστά στούς καπιταλιστές.
>
> Γεννιέται τό ἐρώτημα: θά διστάσουν οἱ ἐργάτες νά διαγράψουν ἀπό τίς γραμμές τους τέτιους ἀπεργοσπάστες;»

* *
*

'Οσοναφορᾶ τήν κατάσταση πού βρίσκεται τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης σήμερα, ὅταν εἴμαστε τόσο κοντά στίς 20 τοῦ 'Οχτώβρη, δέν μπορῶ νά κρίνω ἀπό μακριά πόσο κακό προξένησε στήν ὑπόθεση ἡ ἀπεργοσπαστική ἐκδήλωση ἀπό τίς στῆλες τοῦ μή κομματικοῦ Τύπου. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἀπό *πρακτική* ἄποψη ἔγινε πολύ μεγάλη ζημιά. Γιά νά διορθωθοῦν τά πράγματα πρέπει πρίν ἀπόλα νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ μπολσεβίκικου μετώπου μέ τή διαγραφή τῶν ἀπεργοσπαστῶν.

῾Η φτώχια τῶν ἰδεολογικῶν ἐπιχειρημάτων ἐνάντια στήν ἐξέγερση θά φανεῖ τόσο πιό καθαρά, ὅσο πιό πολύ θά τά βγάλουμε στό φῶς τῆς ἡμέρας. Αὐτές τίς μέρες ἔχω στείλει ἕνα ἄρθρο πάνω στό θέμα αὐτό στή «Ραμπότσι Πούτ», καί ἄν ἡ Σύνταξη νομίσει πώς δέν μπορεῖ νά τό δημοσιεύσει, τά μέλη τοῦ Κόμματος θά τό διαβάσουν ἴσως στό χειρόγραφο*.

Αὐτά τά «ἰδεολογικά», μέ τό συμπάθειο, ἐπιχειρήματα συνοψίζονται σέ δυό: πρῶτο, στήν «ἀναμονή» τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Ἄς περιμένουμε, ἴσως κρατηθοῦμε ὥς τότε—αὐτό εἶναι ὅλο τό ἐπιχείρημα. Ἴσως, παρόλη τήν πείνα, τήν καταστροφή, τήν ἐξάντληση τῆς ὑπομονῆς τῶν στρατιωτῶν, παρόλα ὅσα κάνει ὁ Ροντζιάνκο γιά νά παραδόσει τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς, παρόλα τά λοκάουτ, ἴσως παρόλα αὐτά νά κρατηθοῦμε.

Ἴσως καί μπορεῖ, ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ δύναμη τοῦ ἐπιχειρήματος.

Δεύτερο, θορυβώδης ἀπαισιοδοξία. Γιά τήν ἀστική τάξη καί τόν Κέρενσκι ὅλα πᾶνε θαυμάσια, γιά μᾶς ὅλα πᾶνε ἄσχημα. Γιά τούς καπιταλιστές ὅλα ἔχουν προετοιμαστεῖ ὑπέροχα, γιά τούς ἐργάτες ὅλα πᾶνε ἄσχημα. Σχετικά μέ τή στρατιωτική πλευρά τῆς ὑπόθεσης οἱ «πεσιμιστές» φωνάζουν μέ ὅλη τους τή δύναμη, ἐνῶ οἱ «αἰσιόδοξοι» σωπαίνουν, γιατί ζήτημα εἶναι, ἄν ἄλλος κανείς, ἐκτός ἀπό τούς ἀπεργοσπάστες, νιώθει εὐχαρίστηση νά ἀποκαλύπτει ὁρισμένα πράγματα μπροστά στόν Ροντζιάνκο καί στόν Κέρενσκι.

Δύσκολοι οἱ καιροί. Βαρύ τό καθῆκον. Βαριά ἡ προδοσία. Καί παρόλα αὐτά, τό πρόβλημα θά λυθεῖ, οἱ ἐργάτες θά συσπειρωθοῦν, ἡ ἀγροτική ἐξέγερση καί ἡ φοβερή ἀνυπομονησία τῶν στρατιωτῶν στό μέτωπο θά κάνουν τή δουλιά τους! Ἄς συσπειρώσουμε πιό σφιχτά τίς γραμμές μας, τό προλεταριάτο πρέπει νά νικήσει!

Ν. Λένιν

Γράφτηκε στίς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1927 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 250

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 398-418. *Ἡ Σύντ.*

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ (μπ)

Ἀγαπητοί σύντροφοι!

Ἕνα κόμμα πού σέβεται τόν ἑαυτό του δέν μπορεῖ νά ἀνέχεται τόν ἀπεργοσπαστισμό καί τούς ἀπεργοσπάστες στίς γραμμές του. Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο. Κι'ὅσο περισσότερο σκέπτεται κανείς τήν ἐκδήλωση τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ ἀπό τό μή κομματικό Τύπο, τόσο γίνεται πιό ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ πράξη τους περιέχει ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ ἀπεργοσπαστισμοῦ. Οἱ ὑπεκφυγές τοῦ Κάμενεφ στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης εἶναι κάτι τό ἐντελῶς ποταπό· συμφωνεῖ, βλέπετε, ἀπόλυτα μέ τόν Τρότσκι. Μά εἶναι λοιπόν δύσκολο νά καταλάβει κανείς πώς ὁ Τρότσκι *δέν μποροῦσε,* δέν εἶχε τό δικαίωμα, δέν ἔπρεπε νά πεῖ μπροστά στούς ἐχθρούς περισσότερα ἀπ'ὅσα εἶπε; Εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι τό *χρέος* τοῦ Κόμματος, πού ἔκρυψε ἀπό τόν ἐχθρό τήν ἀπόφασή του (γιά τήν ἀνάγκη ἔνοπλης ἐξέγερσης, γιά τό ὅτι ἡ ἐξέγερση αὐτή εἶναι πέρα γιά πέρα ὥριμη, γιά τήν ὁλόπλευρη προετοιμασία κτλ.), ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή *ὑποχρεώνει* κατά τίς δημόσιες ἐμφανίσεις νά ἀποδίδεται στόν ἀντίπαλο ὄχι μόνο τό «φταίξιμο», ἀλλά καί ἡ πρωτοβουλία; Μόνο παιδιά θά μποροῦσαν νά μήν τό καταλάβουν αὐτό. Οἱ ὑπεκφυγές τοῦ Κάμενεφ εἶναι καθαρή ἀγυρτεία. Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τίς ὑπεκφυγές τοῦ Ζηνόβιεφ. Τουλάχιστο γιά τό γράμμα του μέ τό ὁποῖο «δικαιολογεῖται» (πού δημοσιεύεται νομίζω στό Κεντρικό Ὄργανο), τό μόνο γράμμα πού εἶδα (γιατί ἐγώ, μέλος τῆς ΚΕ, δέν εἶδα *ὥς τά τώρα* καμιά ἰδιαίτερη γνώμη, «δῆθεν ἰδιαίτερη γνώμη», γιά τήν ὁποία χαλάει τόν κόσμο *ὁ ἀστικός* Τύπος). Ἀπό τά «ἐπιχειρήματα» τοῦ Ζηνόβιεφ: ὁ Λένιν ἔστελνε τά γράμματά του «*πρίν* παρθοῦν ὁποιεσδήποτε ἀποφάσεις», κι'ἐσεῖς δέν διαμαρτυρηθήκατε.

῎Ετσι ἀκριβῶς γράφει ὁ Ζηνόβιεφ, ὑπογραμμίζοντας ὁ ἴδιος μέ τέσσερις γραμμές τή λέξη *πρίν*. Εἶναι μήπως δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι *πρίν* πάρει τό Κεντρικό ῞Οργανο ἀπόφαση γιά τήν ἀπεργία ἐπιτρέπεται ἡ ζύμωση καί ὑπέρ καί κατά, ἐνῶ *ὕστερα* ἀπό τήν ἀπόφαση ὑπέρ τῆς ἀπεργίας (ἀφοῦ πάρθηκε καί ἡ συμπληρωματική ἀπόφαση νά τό κρατήσουμε αὐτό κρυφό ἀπό τόν ἐχθρό), ὕστερα ἀπόλα αὐτά ἡ ζύμωση ἐνάντια στήν ἀπεργία εἶναι ἀπεργοσπαστισμός; Κάθε ἐργάτης θά τό καταλάβει αὐτό. Τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τό συζήτησε ἡ κεντρική καθοδήγηση ἀπό τό Σεπτέμβρη. Νά πότε μποροῦσαν ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ καί *ἔπρεπε* νά κάνουν γραπτή δήλωση, γιά νά μποροῦν *ὅλοι*, βλέποντας τά ἐπιχειρήματά τους, νά ἐκτιμήσουν *ὅλοι* τήν πλήρη σύγχυσή τους. ῞Οταν κρύβει κανείς τίς ἀπόψεις του ἀπό τό Κόμμα ἕναν ὁλόκληρο μήνα *πρίν* τή λήψη ἀπόφασης καί στέλνει τήν ἰδιαίτερη γνώμη του *ὕστερα* ἀπό τή λήψη ἀπόφασης—σημαίνει πώς εἶναι ἀπεργοσπάστης.

῾Ο Ζηνόβιεφ κάνει πώς δέν καταλαβαίνει αὐτή τή διαφορά, πώς δέν καταλαβαίνει ὅτι ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση γιά ἀπεργία, ἀπόφαση τῆς κεντρικῆς καθοδήγησης, μόνο ἀπεργοσπάστες μποροῦν νά κάνουν ζύμωση στά κατώτερα ὄργανα ἐνάντια στήν ἀπόφαση. Κάθε ἐργάτης θά τό καταλάβει αὐτό.

Καί ὁ Ζηνόβιεφ ἔκανε ἀκριβῶς ζύμωση καί τορπίλιζε τίς ἀποφάσεις τῆς κεντρικῆς καθοδήγησης τόσο στή συνέλευση τῆς Κυριακῆς [127], ὅπου αὐτός καί ὁ Κάμενεφ δέν πῆραν οὔτε μιά ψῆφο, ὅσο καί στό τωρινό γράμμα του. Γιατί ὁ Ζηνόβιεφ ἔχει τήν ἀδιαντροπιά νά ἰσχυρίζεται ὅτι «τό Κόμμα δέν ρωτήθηκε» κι᾿ὅτι τέτια ζητήματα «δέν λύνονται ἀπό δέκα ἀνθρώπους». Σκεφθεῖτε το μόνο. ῞Ολα τά μέλη τῆς ΚΕ ξέρουν ὅτι στή συνεδρίαση πού πῆρε τήν ἀπόφαση παρευρίσκονταν πάνω ἀπό δέκα μέλη τῆς ΚΕ, ὅτι παρευρισκόταν ἡ *πλειοψηφία τῆς ὁλομέλειας*, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κάμενεφ δήλωσε σ᾿αὐτή τή συνεδρίαση: «῾Η συνεδρίαση αὐτή εἶναι ἀποφασιστική», ὅτι γιά τά μέλη τῆς ΚΕ πού ἔλειπαν ἦταν ἀπόλυτα βέβαιο πώς στήν *πλειοψηφία τους δέν συμφωνοῦσαν* μέ τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ. Καί νά, *ὕστερα* ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ στή συνεδρίαση, πού καί ὁ Κάμενεφ τήν ἀναγνώρισε σάν *ἀποφασιστική*, ἕνα μέλος τῆς ΚΕ ἔχει τό θράσος νά γράφει: «Τό Κόμμα δέν ρωτήθηκε». «Τέτια ζητήματα δέν λύνονται ἀπό δέκα ἀνθρώπους»· ἐδῶ ὑπάρχουν ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ ἀπεργοσπαστισμοῦ. ῾Ως τό συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀποφασίζει ἡ ΚΕ. ῾Η ΚΕ ἀποφάσισε. ῾Ο Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ, πού δέν διατύπωσαν γραπτά τή γνώμη τους *πρίν*

παρθεῖ ἡ ἀπόφαση, ἄρχισαν *νά βάζουν ὑπό ἀμφισβήτηση* τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ, *ἀφοῦ* πιά πάρθηκε.

Ἐδῶ ὑπάρχουν ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ ἀπεργοσπαστισμοῦ. Ἀφοῦ παρθεῖ ἡ ἀπόφαση, *δέν συγχωρεῖται* καμιά ἀμφισβήτηση, μιά καί πρόκειται γιά ἄμεση καί *μυστική* προετοιμασία ἀπεργίας. Ὁ Ζηνόβιεφ ἔχει τό θράσος νά φορτώνει τώρα σέ *μᾶς* τό ὅτι «ὁ ἐχθρός προειδοποιήθηκε». Μέχρι ποῦ μπορεῖ λοιπόν νά φτάσει ἡ ἀδιαντροπιά; Ποιός πραγματικά χάλασε τή δουλιά, ματαίωσε τήν ἀπεργία, «προειδοποιώντας τόν ἐχθρό», ἄν ὄχι οἱ ἄνθρωποι πού ἐμφανίστηκαν μέ ἄρθρο τους ἀπό τό *μή κομματικό* Τύπο;

Σέ μιά ἐφημερίδα, πού στό *συγκεκριμένο* ζήτημα βαδίζει μαζί μέ ὅλη τήν ἀστική τάξη, νά τάσσεται κανείς *ἐνάντια* στήν «ἀποφασιστική» ἀπόφαση τοῦ Κόμματος.

Ἄν τό ἀνεχθοῦμε αὐτό, τό Κόμμα δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει, τό Κόμμα τσακίζεται.

Νά ὀνομάζει κανείς «ἰδιαίτερη γνώμη» αὐτό πού ὁ Μπαζάροφ τό μαθαίνει καί τό δημοσιεύει σέ μιά μή κομματική ἐφημερίδα, σημαίνει πώς ἐμπαίζει τό Κόμμα.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ ἀπό τό μή κομματικό Τύπο ἦταν ἰδιαίτερα πρόστυχη καί γιά τό λόγο ὅτι τό Κόμμα δέν μπορεῖ νά διαψεύσει ἀνοιχτά τό *ὕπουλο ψέμα* τους: δέν ἔχω γνώση τῶν ἀποφάσεων γιά τήν ἡμερομηνία, γράφει καί δημοσιεύει ὁ Κάμενεφ γιά λογαριασμό του καί γιά λογαριασμό τοῦ Ζηνόβιεφ. (Ὕστερα ἀπό μιά τέτια δήλωση ὁ Ζηνόβιεφ εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν ὅλη διαγωγή καί ἐκδήλωση τοῦ Κάμενεφ.)

Πῶς μπορεῖ νά τό διαψεύσει αὐτό ἡ ΚΕ;

Δέν μποροῦμε νά ποῦμε μπροστά στούς καπιταλιστές τήν ἀλήθεια, δηλαδή ὅτι *ἀποφασίσαμε* νά κηρύξουμε ἀπεργία καί ἀποφασίσαμε *νά κρύψουμε τήν ἐκλογή τῆς στιγμῆς* τῆς ἀπεργίας.

Δέν μποροῦμε νά διαψεύσουμε τό ὕπουλο ψέμα τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ *χωρίς νά ζημιώσουμε ἀκόμη περισσότερο τήν ὑπόθεση.* Σ'αὐτό ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ἀπροσμέτρητη προστυχιά, ἡ πραγματική προδοσία πού κάνουν τά δυό αὐτά ὑποκείμενα, ὅτι δηλ. πρόδοσαν στούς καπιταλιστές τό σχέδιο τῶν ἀπεργῶν, γιατί ὅταν ἐμεῖς δέν λέμε τίποτε ἀπό τόν Τύπο, ὁ καθένας θά καταλάβει *πῶς* ἔχουν τά πράγματα.

Ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ πρόδοσαν στόν Ροντζιάνκο καί στόν Κέρενσκι τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματός τους γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί γιά ἀπόκρυψη ἀπό τόν ἐχθρό τῆς προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, τῆς ἡμερομηνίας πού ὁρίστηκε γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Αὐτό εἶναι γεγονός. Μέ

κανενός εἴδους ὑπεκφυγές δέν μπορεῖ νά διαψευστεῖ τό γεγονός αὐτό. Δυό μέλη τῆς ΚΕ μ'ἕνα ὕπουλο ψέμα τους μπροστά στούς καπιταλιστές *πρόδοσαν* σ'αὐτούς τήν ἀπόφαση τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἀπάντηση σ'αὐτό μπορεῖ καί πρέπει νά εἶναι μόνο μιά: νά πάρει ἀμέσως ἀπόφαση ἡ ΚΕ:

«Θεωρώντας ὅτι ἡ ἐκδήλωση τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ ἀπό τό μή κομματικό Τύπο περιέχει ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ ἀπεργοσπαστισμοῦ, ἡ ΚΕ διαγράφει καί τούς δυό ἀπό τό Κόμμα».

Δέν μοῦ εἶναι εὔκολο νά τό γράψω αὐτό γιά συντρόφους πού πρίν ἦταν στενοί φίλοι μου, τίς ταλαντεύσεις ὅμως στήν περίοδο αὐτή θά τίς θεωροῦσα ἔγκλημα, γιατί διαφορετικά ἕνα κόμμα ἐπαναστατῶν, πού δέν τιμωρεῖ τούς ἐπιφανεῖς ἀπεργοσπάστες, *πάει χαμένο.*

Τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, ἀκόμη κι'ἄν τό ἔκαναν νά ἀναβληθεῖ γιά πολύν καιρό οἱ ἀπεργοσπάστες πού πρόδοσαν τήν ὑπόθεση στόν Ροντζιάνκο καί τόν Κέρενσκι, δέν *ἔπαψε νά ὑπάρχει,* τό Κόμμα δέν τό ἀπόσυρε ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη. Πῶς μπορεῖ λοιπόν νά προετοιμαζόμαστε γιά ἔνοπλη ἐξέγερση καί νά τήν προετοιμάζουμε, *ἄν ἀνεχόμαστε* στίς γραμμές μας «ἐπιφανεῖς» ἀπεργοσπάστες; Ὅσο πιό ἐπιφανεῖς εἶναι, τόσο εἶναι *πιό ἐπικίνδυνοι,* τόσο πιό ἀνάξιο εἶναι νά τούς «συγχωροῦμε». On n'est trahi que par les siens, λένε οἱ γάλλοι. Μόνο *δικός σου* ἄνθρωπος μπορεῖ νά σέ προδόσει.

Ὅσο *«πιό ἐπιφανεῖς»* εἶναι οἱ ἀπεργοσπάστες, τόσο περισσότερο ἐπιβάλλεται νά τιμωρηθοῦν ἀμέσως μέ διαγραφή.

Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά ἐξυγιανθεῖ τό ἐργατικό Κόμμα, νά ξεκαθαριστεῖ ἀπό μιά δωδεκάδα ἀνερμάτιστους διανοουμενίσκους καί, συσπειρώνοντας τίς γραμμές τῶν ἐπαναστατῶν, νά τραβήξει γιά νά ἀντιμετωπίσει τίς μεγάλες καί πολύ μεγάλες δυσκολίες, νά τίς ἀντιμετωπίσει μαζί μέ τούς *ἐπαναστάτες ἐργάτες.*

Δέν μποροῦμε νά δόσουμε στή δημοσιότητα τήν ἀλήθεια: ὅτι *ὕστερα* ἀπό τήν ἀποφασιστική συνεδρίαση τῆς ΚΕ ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ εἶχαν τό θράσος νά ἀπαιτοῦν στή συνεδρίαση τῆς Κυριακῆς νά γίνει *ἀναθεώρηση,* ὅτι ὁ Κάμενεφ φώναζε ξεδιάντροπα: «Ἡ ΚΕ χρεοκόπησε, γιατί μέσα σέ μιά βδομάδα τίποτε δέν ἔκανε» *(δέν* μποροῦσα νά τόν διαψεύσω, γιατί δέν ἐπιτρεπόταν νά πῶ *τί ἀκριβῶς ἔκανε ἡ ΚΕ),* ἐνῶ ὁ Ζηνόβιεφ πρότεινε μέ ἀθῶο ὕφος τήν ἀπόφαση, πού καταψηφίστηκε στή συνεδρίαση: «Νά μήν περάσουμε σέ δράση πρίν ἀπό τή σύσκεψη μέ τούς

μπολσεβίκους, πού πρόκειται νά φτάσουν στίς 20 τοῦ μήνα γιά τό συνέδριο τοῦ Σοβιέτ».

Σκεφθεῖτε το μόνο: ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση πού πῆρε *ἡ κεντρική καθοδήγηση* σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἀπεργίας, νά προτείνουν στή συνέλευση τῶν ὀργανώσεων βάσης νά ἀναβληθεῖ τό ζήτημα καί νά μεταβιβαστεῖ (στίς 20 τοῦ μήνα πού πρέπει νά συνέλθει τό συνέδριο, ἐνῶ τό συνέδριο ὕστερα τό ἀνέβαλαν... οἱ Ζηνόβιεφ πιστεύουν τούς Λίμπερνταν), νά μεταβιβαστεῖ σ'ἕνα *τέτιο* σῶμα, πού στό καταστατικό τοῦ Κόμματος εἶναι ἄγνωστο, πού οἱ ἀποφάσεις του *δέν* ἰσχύουν γιά τήν ΚΕ, πού *δέν* ξέρει τήν Πετρούπολη.

Καί *ὕστερα ἀπ'αὐτό* ὁ Ζηνόβιεφ ἔχει ἀκόμη τό θράσος νά γράφει: «Ζήτημα εἶναι, ἄν ἔτσι ἑδραιώνουν τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος».

Ἐπιτρέψτε νά μήν τό ὀνομάσω αὐτό ἀλλιῶς, παρά ἀπειλή γιά διάσπαση.

Σέ μιά τέτια ἀπειλή ἐγώ ἀπαντῶ ὅτι θά τραβήξω ὥς τό τέλος, θά πετύχω τήν ἐλευθερία λόγου μπροστά στούς ἐργάτες καί θά στιγματίσω, *μέ κάθε θυσία,* τόν ἀπεργοσπάστη Ζηνόβιεφ σάν ἀπεργοσπάστη. Στήν ἀπειλή διάσπασης ἀπαντῶ κηρύσσοντας τόν πόλεμο μέχρις ἐσχάτων, ἀπαιτώντας τή διαγραφή τῶν δυό ἀπεργοσπαστῶν ἀπό τό Κόμμα.

Ἡ διοίκηση ἑνός συνδικάτου, ὕστερα ἀπό συζήτηση πού κράτησε *μῆνες,* ἀποφάσισε: ἡ ἀπεργία εἶναι ἀναπόφευκτη καί ἔχει ὡριμάσει, τήν ἡμερομηνία θά τήν κρύψουμε ἀπό τούς ἐργοδότες. Ὕστερα ἀπ'αὐτό, δυό μέλη τῆς διοίκησης πᾶνε *στή βάση* νά ἀμφισβητήσουν τήν ἀπόφαση καί χρεοκοποῦν. Τότε οἱ δυό αὐτοί πηγαίνουν στόν Τύπο καί προδίδουν στούς καπιταλιστές μέ ἕνα ὕπουλο ψέμα τήν ἀπόφαση τῆς διοίκησης, τορπιλίζουν ἔτσι κατά τό μεγαλύτερο μέρος τήν ἀπεργία, ἤ τήν ἀναβάλλουν γιά μιά χειρότερη περίοδο, προειδοποιώντας τόν ἐχθρό.

Ἔχουμε ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ ἀπεργοσπαστισμοῦ. Καί νά γιατί ἀπαιτῶ τή διαγραφή τῶν δυό ἀπεργοσπαστῶν, διατηρώντας ταυτόχρονα τό δικαίωμα (ἐφόσον ἀπειλοῦν μέ διάσπαση) νά τά δημοσιεύσω *ὅλα,* ὅταν θά μποροῦν νά δημοσιευτοῦν.

Γράφτηκε στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη
(1 τοῦ Νοέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1927 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 250

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΕΣΕΡΩΝ

Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἀνακοίνωσε ἐπίσημα καί δημόσια ἀπό τίς στῆλες τῆς κυριότερης ἐφημερίδας του, τῆς «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 18 καί 19 τοῦ Ὀχτώβρη, ὅτι τό καινούργιο ἀγροτικό νομοσχέδιο τοῦ ὑπουργοῦ Γεωργίας ἀποτελεῖ «μεγάλο βῆμα πρός τήν πραγματοποίηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος», ὅτι «ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος ἐπιμένει νά κάνουν ὅλες οἱ κομματικές ὀργανώσεις δραστήρια ζύμωση ὑπέρ τοῦ νομοσχεδίου καί νά τό ἐκλαϊκεύσουν μέσα στίς μάζες».

Στό μεταξύ αὐτό τό νομοσχέδιο τοῦ ὑπουργοῦ Σ. Λ. Μάσλοφ, μέλους τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, πού τά βασικότερα σημεῖα του δημοσιεύτηκαν στή «Ντιέλο Ναρόντα», σημαίνει *ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν*. Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἐξαπάτησε τούς ἀγρότες: ἀπό τό δικό του ἀγροτικό σχέδιο γλίστρησε σ᾽ἕνα σχέδιο τσιφλικάδικο, καντέτικο, σ᾽ἕνα σχέδιο «δίκαιης ἀποτίμησης» καί διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας πάνω στή γῆ. Στά συνέδριά του, πού ἔγιναν στήν περίοδο τῆς πρώτης (1905) καί τῆς δεύτερης (1917) ρωσικῆς ἐπανάστασης, τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἀνάλαβε ἐπίσημα καί δημόσια τήν ὑποχρέωση νά ὑποστηρίξει τό αἴτημα τῶν ἀγροτῶν γιά *δήμευση* τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, δηλ. γιά τό πέρασμά της στούς ἀγρότες *χωρίς ἀποζημίωση*. Στό σημερινό ὅμως νομοσχέδιο τοῦ κ. Σ. Λ. Μάσλοφ ὄχι μόνο διατηρεῖται ἡ τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία γῆς, ἀλλά καί τό ποσό πού πληρώνουν οἱ ἀγρότες γιά τή γῆ πού «νοικιάζουν», σύμφωνα μέ τή «δίκαιη» ἀποτίμηση, *πηγαίνει στούς τσιφλικάδες*.

Τό νομοσχέδιο αὐτό τοῦ Σ. Λ. Μάσλοφ εἶναι ὁλοκληρωτική προδοσία τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων, ὁλοκληρωτικό πέρασμα τοῦ Κόμματος αὐτοῦ μέ τό μέρος τῶν τσιφλικάδων. Πρέπει νά ἐνταθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις, νά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια, γιά νά ἐπεκταθεῖ ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά ἀνάμεσα στούς ἀγρότες ἡ κατανόηση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας.

Ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 18 τοῦ Ὀχτώβρη δημοσίευσε τίς

§§ 25-40 τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Σ. Λ. Μάσλοφ. Νά τά πιό βασικά καί κύρια σημεῖα αὐτοῦ τοῦ νομοσχεδίου:

1) Στό «προσωρινό ἀπόθεμα γῆς γιά νοίκιασμα», πού πρόκειται νά σχηματιστεῖ, *δέν* περιλαμβάνεται *ὅλη* ἡ γῆ τῶν τσιφλικάδων.

2) Τό πέρασμα τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στό ἀπόθεμα αὐτό γίνεται *ἀπό τίς Ἐπιτροπές γῆς* πού σχηματίστηκαν μέ βάση τό νόμο τῆς 21 τοῦ Ἀπρίλη 1917 τῆς *τσιφλικάδικης* κυβέρνησης τοῦ πρίγκιπα Λβόφ.

3) Τό νοίκι πού πληρώνουν οἱ ἀγρότες γιά τή γῆ αὐτή τῶν τσιφλικάδων καθορίζεται ἀπό τίς Ἐπιτροπές γῆς «ἀνάλογα μέ τό καθαρό εἰσόδημα» καί, ἀφοῦ κρατηθοῦν οἱ ὀφειλές, πηγαίνει στό «νόμιμο ἰδιοκτήτη», *δηλαδή στόν τσιφλικά.*

Ὑπάρχει ἐδῶ τριπλή ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐσέρους καί γι'αὐτό πρέπει νά σταματήσουμε πιό λεπτομερειακά στό καθένα ἀπό τά τρία αὐτά σημεῖα.

Στήν «Ἰζβέστιγια τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν Βουλευτῶν», ἀρ. φύλ. 88, τῆς 19 τοῦ Αὐγούστου, δημοσιεύτηκε ἕνα «πρότυπο ἐντολῆς, συνταγμένο μέ βάση τίς 242 ἐντολές, πού ἔφεραν ἀπό τίς ἐκλογικές περιφέρειες οἱ βουλευτές τοῦ I Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν στήν Πετρούπολη τό 1917».

Αὐτή ἡ σύνοψη τῶν 242 ἐντολῶν, πού ἔκαναν οἱ τοπικοί ἀντιπρόσωποι τῶν ἀγροτῶν, εἶναι τό *καλύτερο* ὑλικό γιά νά κρίνει κανείς *τί θέλουν οἱ ἀγρότες.* Κι'αὐτή ἡ συνοπτική ἐντολή ἀποδείχνει κατά τόν πιό παραστατικό τρόπο ὅτι τό νομοσχέδιο τοῦ Σ. Λ. Μάσλοφ καί τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων ἐξαπατᾶ τούς ἀγρότες.

Οἱ ἀγρότες ἀπαιτοῦν τήν κατάργηση τοῦ δικαιώματος τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς· τή μετατροπή χωρίς ἀποζημίωση *ὅλης* τῆς γῆς πού ἀνήκει στήν ἀτομική ἰδιοκτησία κτλ. σέ παλλαϊκό κτῆμα· τή μετατροπή τῶν χωραφιῶν ὅπου ὑπάρχουν νοικοκυριά μέ ὑψηλό ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο (κῆποι, φυτεῖες κτλ.) σέ «ὑποδειγματικούς ἀγρούς», τήν παράδοσή τους στήν «ἀποκλειστική ἐκμετάλλευση ἀπό τό κράτος καί τίς κοινότητες»· τή δήμευση «*ὅλων* τῶν σύνεργων καί τῶν ζώων ἐργασίας» κτλ.

Ἔτσι εἶναι διατυπωμένα, μέ ἀκρίβεια καί σαφήνεια, τά αἰτήματα τῶν ἀγροτῶν, μέ βάση τίς 242 τοπικές ἐντολές, πού δόθηκαν ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀγρότες.

Ἀντί ὅμως γι'αὐτό, τό Κόμμα τῶν ἐσέρων, ἀφοῦ ἔκανε «συνασπισμό» (δηλαδή συμμαχία ἤ συμφωνία) μέ τήν ἀστική τάξη (τούς καπιταλιστές) καί τούς τσιφλικάδες, ἀφοῦ πῆρε

μέρος στήν κυβέρνηση τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων, σύνταξε τώρα ἕνα σχέδιο, *πού δέν καταργεῖ τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία,* ἀλλά παραδίνει *μόνο ἕνα μέρος* τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στό *προσωρινό ἀπόθεμα γῆς γιά νοίκιασμα!!*

Σύμφωνα μέ τό σχέδιο αὐτό, στό ἀπόθεμα γῆς γιά νοίκιασμα *δέν* μποροῦν νά συμπεριληφθοῦν οἱ κῆποι, οἱ φυτεῖες, οἱ καλλιέργειες ζαχαρότευτλων κτλ.! Στό ἀπόθεμα αὐτό *δέν* μποροῦν νά συμπεριληφθοῦν τά χωράφια πού εἶναι ἀπαραίτητα «γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἴδιου τοῦ ἰδιοκτήτη, τῆς οἰκογενείας του, τῶν ὑπηρετῶν καί τῶν ἐργατῶν του, καθώς καί γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς συντήρησης τῶν ζώων πού ἔχει»!!

Δηλ. ἕνας πλούσιος τσιφλικάς πού ἔχει ἐργοστάσιο ζάχαρης, ἐργοστάσιο ἐπεξεργασίας πατάτας, ἐλαιοτριβεῖα ἤ μύλους, κήπους καί φυτεῖες, ἑκατοντάδες ζῶα καί δεκάδες ὑπηρέτες κι᾽ἐργάτες ἐξακολουθεῖ νά ἔχει *μεγάλο νοικοκυριό καί μάλιστα καπιταλιστικό νοικοκυριό.* Νά μέ πόση ἀναίδεια, μέ πόση ἀδιαντροπιά ἐξαπάτησε τούς ἀγρότες τό Κόμμα τῶν ἐσέρων!

Τό πέρασμα τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων ἤ, ὅπως τήν ὀνομάζει τό νομοσχέδιο, τῆς «ἰδιόκτητης» γῆς, στό ἀπόθεμα γῆς γιά νοίκιασμα γίνεται ἀπό *τίς ᾽Επιτροπές γῆς,* πού συγκροτοῦνται μέ βάση τό νόμο τῆς 21 τοῦ ᾽Απρίλη 1917 ἀπό τήν *τσιφλικάδικη* κυβέρνηση τοῦ *πρίγκιπα Λβόφ* καί Σία, ἀπό τήν κυβέρνηση ἐκείνη τῶν Μιλιουκόφ καί Γκουτσκόφ, τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί τῶν ληστῶν, πού κατακλέβουν τίς λαϊκές μάζες, πού οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες τῆς Πετρούπολης τούς τσάκισαν μέ τό κίνημα τῆς 20-21 τοῦ ᾽Απρίλη, δηλ. πρίν ἕνα ὁλόκληρο ἑξάμηνο.

Εἶναι εὐνόητο πώς ὁ νόμος τῆς τσιφλικάδικης αὐτῆς κυβέρνησης γιά τίς ἀγροτικές ᾽Επιτροπές γῆς δέν εἶναι καθόλου δημοκρατικός (λαϊκός) νόμος. Κάθε ἄλλο. ῾Ο νόμος αὐτός περιέχει πλῆθος ἐξοργιστικότατες ὑποχωρήσεις ἀπό τό δημοκρατισμό. Λογουχάρη, ἡ § XI αὐτοῦ τοῦ νόμου παρέχει «στίς ᾽Επιτροπές γῆς τῶν κυβερνείων τό δικαίωμα νά ἀναστέλλουν τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπαρχιακῶν καί τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, ὡσότου ληφθεῖ ἡ τελειωτική ἀπόφαση ἀπό τήν κεντρική ᾽Επιτροπή γῆς». Σύμφωνα μέ τόν ἀπατεωνίστικο αὐτό τσιφλικάδικο νόμο, οἱ ἐπιτροπές εἶναι συγκροτημένες μέ τρόπο πού ἡ νομαρχιακή ἐπιτροπή εἶναι λιγότερο δημοκρατική ἀπό τήν ἐπαρχιακή, ἡ ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου λιγότερο δημοκρατική ἀπό τή νομαρχιακή, ἡ κεντρική ἐπιτροπή λιγότερο δημοκρατική ἀπό τήν ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου!

῾Η ἐπαρχιακή ἐπιτροπή γῆς ἐκλέγεται ὁλόκληρη ἀπό τούς

κατοίκους τῆς ἐπαρχίας. Στή νομαρχιακή ἐπιτροπή μπαίνουν, σύμφωνα μέ τό νόμο, λ.χ. ὁ εἰρηνοδίκης, 5 μέλη ἀπό τίς «προσωρινές ἐκτελεστικές ἐπιτροπές» (πρίν ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς νέας αὐτοδιοίκησης). Στήν ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου μπαίνει ὄχι μόνο ἕνα μέλος τοῦ δικαστηρίου περιοχῆς καί ὁ εἰρηνοδίκης, ἀλλά καί ἕνας ἀντιπρόσωπος τοῦ ὑπουργείου, *διορισμένος* ἀπό τόν ὑπουργό, κτλ. Καί στήν κεντρική Ἐπιτροπή γῆς μπαίνουν 27 μέλη «μέ πρόσκληση τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης»! Στήν Ἐπιτροπή αὐτή μπαίνουν καί ἀντιπρόσωποι ἀπό τά ἕντεκα πολιτικά κόμματα, ἕνας γιά κάθε κόμμα· ἄς σημειωθεῖ ὅτι καί ἡ πλειοψηφία (6 ἀπό τούς 11) δίνεται *στούς καντέτους καί στά κόμματα πού στέκουν δεξιότερα ἀπ' αὐτούς*. Δέν εἶναι λοιπόν αὐτό κατεργαριά τοῦ Λβόφ, τοῦ Σινγκαριόφ (αὐτοί ὑπόγραψαν τό νόμο) καί τῶν φίλων τους; Δέν εἶναι ἐμπαιγμός τῆς δημοκρατίας πρός ὄφελος τῶν τσιφλικάδων;

Δέν ἐπιβεβαιώνει λοιπόν αὐτό πέρα γιά πέρα τή δήλωση πού ἔκαναν ἐπανειλημμένα οἱ μπολσεβίκοι, ὅτι μόνο τά *Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν*, πού ἐκλέγονται ἀπό *τή μάζα τῶν ἐργαζομένων* καί πού μπορεῖ νά ἀνακληθοῦν σέ ὁποιαδήποτε στιγμή, μποροῦν νά ἐκφράζουν σωστά τή θέληση τῆς ἀγροτιᾶς καί νά τήν πραγματοποιοῦν;

Οἱ ἐσέροι, πού χάρη στήν ἀνεπίγνωστη εὐπιστία τῶν ἀγροτῶν πῆραν τήν πλειοψηφία στήν Πανρωσική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, *πρόδοσαν* τούς ἀγρότες, *πρόδοσαν* τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν, *πέρασαν μέ τό μέρος τῶν τσιφλικάδων* καί συμβιβάστηκαν μέ τό νόμο τοῦ τσιφλικᾶ πρίγκιπα Λβόφ γιά τίς Ἐπιτροπές γῆς. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ δεύτερη βασική ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐσέρους.

Καί μέ τόσο μεγαλύτερη ἐπιμονή πρέπει ἐμεῖς, τό ἐργατικό κόμμα, νά ἐπαναλάβουμε τό αἴτημα τῶν μπολσεβίκων: ὅλη ἡ ἐξουσία στό χωριό νά περάσει στά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν καί τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργατῶν γῆς!

Οἱ ἐντολές τῶν ἀγροτῶν ἀπαιτοῦν δήμευση, ἀπαλλοτρίωση *χωρίς ἀποζημίωση* τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, δήμευση τῶν ἱπποφορβείων, τῶν ἰδιωτικῶν ἐγκαταστάσεων ἐκτροφῆς ζώων καί πτηνῶν καλῆς ράτσας, μεταβίβαση σέ χρήση τοῦ κράτους τῶν κτημάτων μέ ἀνώτερο ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο, δήμευση ὅλων τῶν ζώων καί τῶν σύνεργων πού ὑπάρχουν στά τσιφλίκια.

Ἀντί γι'αὐτό τό νομοσχέδιο τοῦ ἐσέρου ὑπουργοῦ προσφέρει στούς ἀγρότες τή *διατήρηση τοῦ ἐνοικίου*, πού ὅπως καί πρῶτα πηγαίνει στήν τσέπη τοῦ τσιφλικᾶ!

«Τό ἐνοίκιο — λέει ἡ § 33 τοῦ νομοσχεδίου τῶν ἐσέρων — καταβάλλεται στίς Ἐπιτροπές πού» (ἀφοῦ κρατήσουν τίς πληρωμές πρός τό Δημόσιο ταμεῖο κτλ.) «παραδίνουν τό ὑπόλοιπο στό νόμιμο ἰδιοκτήτη».

Νά πῶς οἱ «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες», ἀφοῦ ἐξαπάτησαν τούς ἀγρότες μέ πομπώδεις ὑποσχέσεις, σέρβιραν στήν ἀγροτιά τό *τσιφλικάδικο-καντέτικο* νομοσχέδιο γιά τή γῆ!!

Πρόκειται γιά ὁλοκληρωτική ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν.

Τίποτε ἀπολύτως δέν ἀπόμεινε ἐδῶ ἀπό τά αἰτήματα τῶν ἀγροτῶν γιά δήμευση. Αὐτό δέν εἶναι δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, ἀλλά *κατοχύρωσή* της ἀπό μιά «ρεπουμπλικάνικη» κυβέρνηση, πού *ἐξασφαλίζει* στούς τσιφλικάδες τή *διατήρηση* καί τῶν σύνεργων καί τῶν ζώων, καί γῆς γιά τή συντήρηση τῶν «ὑπηρετῶν καί τῶν ἐργατῶν», καί γῆς «πού προορίζεται» (ἀρκεῖ μόνο «νά προορίζεται»!!) «ἀπό τόν ἰδιοκτήτη γιά καλλιέργεια ζαχαρότευτλων καί ἄλλων βιομηχανικῶν φυτῶν», *καί πληρωμῆς* γιά ὅλη τήν ὑπόλοιπη γῆ, πού παραδίνεται στό ἀπόθεμα γῆς γιά νοίκιασμα. Οἱ Ἐπιτροπές γῆς μετατρέπονται σέ *εἰσπράκτορες τοῦ ἐνοικίου* γιά τούς κυρίους εὐγενεῖς γαιοκτήμονες!!

Οἱ ἐσέροι δέν ἐξαλείφουν, μά κατοχυρώνουν τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία. Τό πέρασμά τους μέ τούς τσιφλικάδες, ἡ προδοσία τους ἀπέναντι στούς ἀγρότες προβάλλει τώρα πεντακάθαρα.

Δέν πρέπει νά ἀφήσουμε νά μᾶς ξεγελάσουν οἱ πονηροί καντέτοι, οἱ πιστοί αὐτοί φίλοι τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων. Οἱ καντέτοι θέλουν νά δημιουργήσουν τήν ἐντύπωση ὅτι τό νομοσχέδιο τῶν ἐσέρων εἶναι ἐξαιρετικά «ἐπαναστατικό», καί ὅλες οἱ ἀστικές ἐφημερίδες ξεσήκωσαν θόρυβο *ἐνάντια* στό νομοσχέδιο, παντοῦ δημοσιεύονται σχόλια γιά τήν *«ἀντίσταση»* τῶν ἀστῶν ὑπουργῶν (καί, φυσικά, τῶν ἀφοσιωμένων λακέδων τους, σάν τόν Κέρενσκι) ἐνάντια στό «φοβερό» αὐτό νομοσχέδιο. Ὅλα αὐτά εἶναι κωμωδία, συμπαιγνία, παζάρια ἐμπόρου πού, βλέποντας τήν ἀβουλία τῶν ἐσέρων, ἐλπίζει νά πετύχει ἀκόμη περισσότερα. Στήν πραγματικότητα τό νομοσχέδιο τοῦ Σ. Λ. Μάσλοφ εἶναι ἕνα *«τσιφλικάδικο»* νομοσχέδιο, γραμμένο *μέ σκοπό* τό συμβιβασμό μέ τούς τσιφλικάδες, *μέ σκοπό* τή σωτηρία τους.

Ἄν ἡ «Ντιέλο Ναρόντα» ὀνομάζει στά φύλλα πού ἀναφέραμε τό σχέδιο αὐτό «μνημειῶδες ἀγροτικό νομοσχέδιο πού ἐγκαινιάζει (!) τή μεγάλη (!!) μεταρύθμιση κοινωνικοποίησης (!!!) τῆς γῆς», αὐτό εἶναι ἁπλούστατα τσαρλατανισμός. Στό νομοσχέδιο δέν ὑπάρχει οὔτε ἡ παραμικρή «κοινωνικοποίηση»

(ἐκτός ἴσως ἀπό τήν «κοινωνική» βοήθεια στόν τσιφλικά γιά νά εἰσπράττει στά σίγουρα τό νοίκι), δέν ὑπάρχει ἀπολύτως τίποτε τό «ἐπαναστατικό-δημοκρατικό», δέν ὑπάρχει γενικά τίποτε παραπάνω ἀπό τίς συνηθισμένες στόν *ἀστικό ρεφορμισμό* τῆς Εὐρώπης «μεταρυθμίσεις» ἰρλανδικοῦ τύπου[128].

Τό ξαναλέμε, εἶναι ἕνα νομοσχέδιο *γιά* τή σωτηρία τῶν τσιφλικάδων, *γιά* τόν «κατευνασμό» τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, πού ἔχει ἀρχίσει, δίνοντας τιποτένιες παραχωρήσεις πού ἀφήνουν τό βασικό στά χέρια τῶν τσιφλικάδων.

Ἡ ὑποβολή ἀπό μέρους τῶν ἐσέρων ἑνός τέτιου αἰσχροῦ νομοσχεδίου στήν κυβέρνηση ἀποτελεῖ εὔγλωττη ἀπόδειξη τῆς πρωτάκουστης ὑποκρισίας, μέ τήν ὁποία κατηγοροῦν τούς μπολσεβίκους ὅτι «ὑπονόμευσαν» τή Συντακτική Συνέλευση μέ τά σχέδιά τους γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. «Μόνο 40 μέρες μᾶς μένουν ὥς τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης»—φωνάζουν ὑποκριτικά οἱ καντέτοι, οἱ καπιταλιστές, οἱ τσιφλικάδες, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι! Καί κάτω ἀπό αὐτό τό θόρυβο ὑποβάλλουν στήν κυβέρνηση ἕνα τέτιο νομοσχέδιο γιά τή γῆ, πού *ἐξαπατᾶ* τούς ἀγρότες, τούς *ὑποδουλώνει* στούς τσιφλικάδες καί *κατοχυρώνει* τήν ἰδιοκτησία τῶν τσιφλικάδων στή γῆ.

Ὅταν εἶναι ἀνάγκη νά ὑποστηριχτοῦν οἱ τσιφλικάδες ἐνάντια στήν ἀγροτική ἐξέγερση πού φουντώνει, τότε *«μπορεῖ»* καί 40 καί 30 μέρες πρίν ἀπό τή Συντακτική Συνέλευση νά περάσουν λαθραῖα ἕνα τεράστιο νομοσχέδιο.

Ὅταν ὅμως πρόκειται γιά τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ, *γιά* τή μεταβίβαση *ὅλης* τῆς γῆς στούς ἀγρότες, γιά τήν *ἄμεση* ἐξάλειψη τῆς ἰδιοκτησίας τῶν τσιφλικάδων στή γῆ, γιά τήν *ἄμεση* πρόταση δίκαιης εἰρήνης—ὤ, τότε οἱ καντέτοι, οἱ καπιταλιστές, οἱ τσιφλικάδες, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀρχίζουν νά οὐρλιάζουν ὅλοι μαζί ἐνάντια στούς μπολσεβίκους.

Ἄς ξέρουν λοιπόν οἱ ἀγρότες, πῶς τούς ἐξαπάτησε τό Κόμμα τῶν ἐσέρων, πῶς τούς πρόδοσε στούς τσιφλικάδες.

Ἄς ξέρουν οἱ ἀγρότες ὅτι μόνο τό *ἐργατικό* κόμμα, μόνο οἱ *μπολσεβίκοι* ὑπερασπίζουν μέ ἀδιαλλαξία καί ὥς τό τέλος τά συμφέροντα τῆς *φτωχῆς* ἀγροτιᾶς καί *ὅλων* τῶν ἐργαζομένων, *ἐνάντια* στούς καπιταλιστές, *ἐνάντια* στούς τσιφλικάδες.

20 τοῦ Ὀχτώβρη 1917.

Δημοσιεύτηκε στίς 6 τοῦ Νοέμβρη (24 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 44
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γ. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ

Στόν σ. Σβερντλόφ.

Μόλις χθές τό βράδυ ἔμαθα ὅτι ὁ Ζηνόβιεφ ἀρνεῖται *γραπτά* τή συμμετοχή του στό δημοσίευμα τοῦ Κάμενεφ στή «Νόβαγια Ζίζν».

Πῶς ὅμως δέν μοῦ στέλνετε τίποτε;;;

Ὅλα τά γράμματα σχετικά μέ τόν Κάμενεφ καί τόν Ζηνόβιεφ τά ἔστειλα *μόνο* στά μέλη τῆς ΚΕ.— Ἐσεῖς τό ξέρετε αὐτό· δέν εἶναι λοιπόν παράξενο ὕστερα ἀπ' αὐτό, ὅτι Ἐσεῖς ἀμφιβάλλετε ἀκριβῶς γι' αὐτό;

Ὅπως φαίνεται δέν θά μπορέσω νά παραβρεθῶ στήν ὁλομέλεια, γιατί θά μέ «πιάσουν». Ἄν *ἐσεῖς* (+Στάλιν, Σοκόλνικοφ καί Τζερζίνσκι) ἀπαιτεῖτε συμβιβασμό [129] στήν ὑπόθεση τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ, κάνετε πρόταση *ἐνάντιά* μου γιά παραπομπή τῆς ὑπόθεσης σέ κομματικό δικαστήριο (τά στοιχεῖα εἶναι ὁλοφάνερα ὅτι καί ὁ Ζηνόβιεφ *ματαίωσε* σκόπιμα): αὐτό θά εἶναι ἀναβολή.

«Ἡ παραίτηση τοῦ Κάμενεφ ἔγινε δεκτή»; Ἀπό τήν ΚΕ; Στεῖλτε μου τό κείμενο τῆς δήλωσής του.

Ἡ ματαίωση τῆς διαδήλωσης τῶν κοζάκων [130] εἶναι γιγάντια *νίκη*. Ζήτω! *Νά ἐπιτεθοῦμε* μέ *ὅλες τίς δυνάμεις* καί θά νικήσουμε ὁλοκληρωτικά μέσα σέ μερικές μέρες! Τούς καλύτερους χαιρετισμούς! Δικός σας.

Γράφτηκε στίς 22 ἤ στίς 23 τοῦ Ὀχτώβρη (στίς 4 ἤ 5 τοῦ Νοέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1957 στό βιβλίο «Ἡ Ὀχτωβριανή ἔνοπλη ἐξέγερση στήν Πετρούπολη», Μόσχα, ἔκδ. Ἀκαδημίας ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΚΕ[131]

Σύντροφοι!

Γράφω αὐτές τίς γραμμές στίς 24 τό βράδυ. Ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά κρίσιμη. Εἶναι ὁλοκάθαρο ὅτι πραγματικά τώρα πιά κάθε καθυστέρηση τῆς ἐξέγερσης ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο.

Μέ ὅλες μου τίς δυνάμεις θέλω νά πείσω τούς συντρόφους ὅτι τώρα ὅλα κρέμονται ἀπό μιά τρίχα, ὅτι στήν ἡμερήσια διάταξη μπαίνουν ζητήματα πού δέν λύνονται μέ συσκέψεις, οὔτε μέ συνέδρια (ἔστω καί μέ συνέδρια τῶν Σοβιέτ), ἀλλά ἀποκλειστικά ἀπό τούς λαούς, ἀπό τή μάζα, ἀπό τήν πάλη τῶν ὁπλισμένων μαζῶν.

Ἡ πίεση τῶν κορνιλοφικῶν πρός τό συμφέρον τῶν ἀστῶν, ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Βερχόβσκι δείχνει πώς δέν ἐπιτρέπεται νά περιμένουμε. Πρέπει μέ κάθε θυσία, σήμερα τό βράδυ, ἀπόψε τή νύχτα νά συλλάβουμε τήν κυβέρνηση, ἀφοῦ ἀφοπλίσουμε (ἀφοῦ νικήσουμε, ἄν προβάλουν ἀντίσταση) τούς εὐέλπιδες κτλ.

Δέν πρέπει νά περιμένουμε!! Μπορεῖ νά τά χάσουμε ὅλα!!

Τό κέρδος ἀπό τήν ἄμεση κατάληψη τῆς ἐξουσίας εἶναι ὅτι ὑπερασπίζουμε τό *λαό* (ὄχι τό συνέδριο, μά τό λαό, πρῶτ᾽ἀπόλα τό στρατό καί τούς ἀγρότες) ἀπό τήν κορνιλοφική κυβέρνηση πού ἔδιωξε τόν Βερχόβσκι καί ὀργάνωσε δεύτερη κορνιλοφική συνωμοσία.

Ποιός πρέπει νά πάρει τήν ἐξουσία;

Αὐτό δέν ἔχει τώρα σημασία: ἄς τήν πάρει ἡ Στρατιωτική ἐπαναστατική ἐπιτροπή[132] «ἤ ἕνα ἄλλο ὄργανο» πού θά δηλώσει ὅτι θά παραδόσει τήν ἐξουσία μονάχα στούς πραγματικούς ἐκπροσώπους τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ, τῶν συμφερόντων τοῦ στρατοῦ (ἄμεση πρόταση εἰρήνης), τῶν συμφερόντων τῶν ἀγροτῶν (ἡ γῆ πρέπει νά παρθεῖ ἀμέσως, νά καταργηθεῖ ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία), τῶν συμφερόντων τῶν πεινασμένων.

Πρέπει νά κινητοποιηθοῦν τώρα ἀμέσως ὅλες οἱ συνοικίες, ὅλα τά συντάγματα, ὅλες οἱ δυνάμεις καί νά στείλουν ἀμέσως ἀντιπροσωπεῖες στή Στρατιωτική ἐπαναστατική ἐπιτροπή, στήν ΚΕ τῶν μπολσεβίκων, ζητώντας ἐπιτακτικά: σέ καμιά περίπτωση, ὁπωσδήποτε νά μήν ἀφήσουμε ὥς τίς 25 τοῦ μήνα τήν ἐξουσία στά χέρια τοῦ Κέρενσκι καί συντροφίας. Ἡ ὑπόθεση πρέπει νά κριθεῖ τό δίχως ἄλλο σήμερα τό βράδυ ἤ τή νύχτα.

Ἡ ἱστορία δέν θά συγχωρήσει τήν καθυστέρηση στούς ἐπαναστάτες πού θά μποροῦσαν νά νικήσουν σήμερα (καί σίγουρα θά νικήσουν σήμερα), ἀλλά πού θά κινδύνευαν νά χάσουν πολλά αὔριο, θά κινδύνευαν νά τά χάσουν ὅλα.

Παίρνοντας τήν ἐξουσία σήμερα, τήν παίρνουμε ὄχι ἐνάντια στά Σοβιέτ, ἀλλά γιά τά Σοβιέτ.

Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας εἶναι ἔργο τῆς ἐξέγερσης. Ὁ πολιτικός σκοπός της θά διευκρινιστεῖ ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας.

Θά ἦταν καταστροφή ἤ προσκόληση στούς τύπους νά περιμένουμε τήν ἐπισφαλή ψηφοφορία τῆς 25 τοῦ Ὀχτώβρη, ὁ λαός ἔχει τό δικαίωμα καί τήν ὑποχρέωση νά λύνει παρόμοια ζητήματα ὄχι μέ ψηφοφορίες, ἀλλά μέ τή βία, ὁ λαός ἔχει τό δικαίωμα καί τήν ὑποχρέωση στίς κρίσιμες στιγμές τῆς ἐπανάστασης νά κατευθύνει τούς ἐκπροσώπους του, ἀκόμη καί τούς καλύτερους ἐκπροσώπους του, κι᾽ὄχι νά τούς περιμένει.

Αὐτό τό ἀπόδειξε ἡ ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων, καί οἱ ἐπαναστάτες θά ἔκαναν τό μεγαλύτερο ἔγκλημα, ἄν ἄφηναν νά τούς ξεφύγει ἡ στιγμή, ἐνῶ ξέρουν πώς ἀπ᾽αὐτούς ἐξαρτᾶται ἡ *σωτηρία τῆς ἐπανάστασης*, ἡ πρόταση εἰρήνης, ἡ σωτηρία τῆς Πετρούπολης, ἡ σωτηρία ἀπό τήν πείνα, ἡ μεταβίβαση τῆς γῆς στούς ἀγρότες.

Ἡ κυβέρνηση κλονίζεται. Πρέπει νά τήν *ἀποτελειώσουμε* μέ κάθε θυσία!

Ἡ καθυστέρηση τῆς δράσης ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο.

Γράφτηκε στίς 24 τοῦ Ὀχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

Π Ρ Ο Π Α Ρ Α Σ Κ Ε Υ Α Σ Τ Ι Κ Α Υ Λ Ι Κ Α

ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ[133]

Νά μποῦν συμπληρωματικά στήν προκήρυξη τά παρακάτω παραρτήματα:

Στό **παράρτημα** δημοσιεύουμε:

I. *Τί θέλουν οἱ ἀγρότες;*
Τό πλῆρες κείμενο «τοῦ πρότυπου ἐντολῆς» ἀπό τό φύλ. ἀρ. 88 τῆς «᾿Ιζβέστιγια τῶν ᾿Αγροτῶν Βουλευτῶν» τῆς 19 τοῦ Αὐγούστου.

II. *Πῶς ἐξαπάτησε τούς ἀγρότες τό Κόμμα τῶν ἐσέρων;*
Τό πλῆρες κείμενο ἐκείνου τοῦ μέρους τοῦ νομοσχεδίου τῶν ἐσέρων, τοῦ ὑπουργοῦ τους Μάσλοφ, πού δημοσιεύτηκε στή «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 18 τοῦ ᾿Οχτώβρη (σελ. 4η).

III. *Τί ἀπαιτοῦν οἱ μπολσεβίκοι γιά τούς ἀγρότες.*
Τό πλῆρες κείμενο τῆς ἀπόφασης τῆς συνδιάσκεψης τοῦ ᾿Απρίλη τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῶν μπολσεβίκων, γιά τό ἀγροτικό ζήτημα.

IV. *«Οἱ τσιφλικάδες βρῆκαν κοινή γλώσσα μέ τούς καντετούληδες»—πολύτιμη ἀναγνώριση τῆς «Ντιέλο Ναρόντα»*
(ἐπισυνάπτουμε τό ἀρθρίδιο).

Γράφτηκε στίς 20 τοῦ ᾿Οχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΟΜΝΗΣΗ[134]

|| Κορδέλα γιά τό καπέλο (μαύρη κορδέλα)
σκόνη γιά τά δόντια (ἄσπρη, *κιμωλία*)
|| μηχανή γιά τό κόψιμο μαλλιῶν (μέ νούμερο μηδέν)
πινέλο γιά ξύρισμα
κύπελο (μεταλικό) γιά ξύρισμα
σκόνη (ἀπό σαπούνι) γιά ξύρισμα
ὀδοντογλυφίδες (ἀπό φτερά)
ψωμιά
σχέδιο τοῦ Ἔλσινγκφορς
κόλλα: μικρό σωληνάριο
|| βελόνι καί μαῦρες κλωστές
φάκελλα συνηθισμένα
|| «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 47
κόκκινο καί μπλέ μολύβι
σουγιαδάκι
χημικό μολύβι
πενάκια
πένα
οἱ θέσεις μου γιά τήν πολιτική κατάσταση (γιά τό συνέδριο)[135]
|| γλωσσομαθής σουηδός καί φιλλανδός

ὁμιλία γιά τόν πόλεμο στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ
«Πράβντα», «Ἰζβέστιγια»
«Anti-Dÿhring»
«Σχετικά μέ τήν ἐκτίμηση τῶν γεγονότων
τῆς 3-4. VII.»;
Ρεϊνστέιν ἀπό τό Socialist Labour Party
Otto Bauer??
Τό περιοδικό τῆς Σπυριντόνοβα[136]
1) κάθε βδομάδα: τή διεύθυνση στό Haparand
2) κρυπτογραφικός κώδικας
3) συνθηματικές κάρτες.

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Αὐγούστου 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1933 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΔΥΟ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ[137]

1

ΔΗΛΩΣΗ

῾Ο ὑποφαινόμενος Οὐλιάνοφ Βλαντίμιρ ᾽Ιλίτς, μέ τή δήλωσή μου αὐτή δίνω τή συγκατάθεση νά μπεῖ ἡ ὑποψηφιότητά μου γιά τή Συντακτική Συνέλευση ἀπό τό Βόρειο μέτωπο καί δέν ἔχω ἀντίρηση γιά τή σειρά τοποθέτησης στό ψηφοδέλτιο πού πρότεινε ἡ στρατιωτική ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκων).

Βλαντίμιρ ᾽Ιλίτς Οὐλιάνοφ

Διεύθυνση: Πετρογκράντ, ὁδός Σιρόκαγια, σπίτι 48, διαμ. 24.

2

ΔΗΛΩΣΗ

Ὁ ὑποφαινόμενος Οὐλιάνοφ Βλαντίμιρ Ἰλίτς, μέ τή δήλωσή μου αὐτή δίνω τή συγκατάθεσή μου νά μπεῖ ἡ ὑποψηφιότητά μου γιά τή Συντακτική Συνέλευση ἀπό τό στόλο τῆς Βαλτικῆς καί δέν ἔχω ἀντίρηση γιά τή σειρά τοποθέτησης στό ψηφοδέλτιο πού πρότεινε ἡ ὀργάνωση τοῦ στόλου τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκων).

Βλαντίμιρ Ἰλίτς Οὐλιάνοφ

Διεύθυνση: Πετρούπολη, Ἰνστιτοῦτο Σμόλνι, δωμάτιο 18.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 12 (25 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τά ἔντυπα δηλώσεων, ὑπογραμμένων ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

('Ιούλης-'Οχτώβρης 1917)

ΣΧΕΔΙΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ VI ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ(μπ)

'Ο Β. Ι. Λένιν, ὄντας στήν παρανομία, καθοδηγοῦσε τίς ἐργασίες τοῦ VI συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Πῆρε μέρος στήν ἐπεξεργασία καί σύνταξη τῶν σπουδαιότερων σχεδίων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Αὐτό φαίνεται ἀπό τά παρακάτω στοιχεῖα. Στό συνέδριο στήν εἰσήγηση τοῦ 'Οργανωτικοῦ γραφείου ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ ἔλεγε: «...θά γίνει τό πᾶν γιά νά πάρουμε τίς ἀποφάσεις τῶν συντρόφων πού ἀπουσιάζουν καί νά ἐξακριβώσουμε τή στάση τους ἀπέναντι στίς προτεινόμενες ἀποφάσεις» («Τό Ἕκτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκων). Αὔγουστος τοῦ 1917. Πρακτικά». Μόσχα, 1958, σελ. 8). 'Ο Α. Β. Σότμαν, ἀντιπρόσωπος στό VI συνέδριο, ἔγραφε στά ἀπομνημονεύματά του ὅτι ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ, προεδρεύων στό συνέδριο, ἔβαλε σέ ψηφοφορία τίς γραμμένες ἀπό τόν ἴδιο τόν Β. Ι. Λένιν ἀποφάσεις (βλ. Α. Σότμαν. «'Ο σύντρ. Λένιν στήν παρανομία ('Ιούλης-'Οχτώβρης τοῦ 1917)». «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 251, 6-7 τοῦ Νοέμβρη 1921, σελ. 6). Μαρτυρίες γιά τή συμμετοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν προετοιμασία τῶν σχεδίων ἀποφάσεων τοῦ VI συνεδρίου ὑπάρχουν καί σέ ἄλλα ἀπομνημονεύματα. 'Ωστόσο, δέν βρέθηκαν ὥς τώρα τά χειρόγραφα τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ τά σχέδια τῶν ἀποφάσεων, καθώς ἐπίσης καί τά σχέδια ἀποφάσεων, πού ἔγραψαν ἄλλα πρόσωπα, μέ τροποποιήσεις καί παρατηρήσεις τοῦ Λένιν.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ (ΑΠ'ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΙΙΙ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΤΣΙΜΜΕΡΒΑΛΝΤ)»

Τό ἀτέλειωτο ἄρθρο «Τά καθήκοντα τοῦ Κόμματός μας στή Διεθνή ('Απ'ἀφορμή τήν ΙΙΙ συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ)» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 269-271) ὁ Λένιν τό ἔγραψε ἀργότερα ἀπό τίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη (11 τοῦ 'Οχτώβρη) 1917. Στόν XXX τόμο τῆς 3ης ἔκδοσης καί στόν 26ο τόμο τῆς 4ης ἔκδοσης τῶν 'Απάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὅπως καί σέ τοῦτο τόν τόμο, ἡ ἀρχή τοῦ ἄρθρου δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό μέρος τοῦ χειρόγραφου πού διαφυλάχτηκε. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ διαφυλάσσεται τό πρῶτο φύλλο τοῦ χειρόγραφου τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, πού τό παρέδοσε τό 1924 ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. 'Από τή σύντομη εἰσαγωγή στό ἄρθρο φαίνεται ὅτι ὁ

Λένιν σκόπευε νά τό γράψει σέ τρία μέρη. 'Ο Λένιν, ὑποδείχνοντας ποιά στοιχεῖα διαθέτει γιά τή συνδιάσκεψη, ἔγραφε: «Ἄς μιλήσουμε πρῶτα — μέ βάση τίς πληροφορίες αὐτές — γιά τή συνδιάσκεψη γενικά καί ἔπειτα ἄς περάσουμε στήν ἐκτίμησή της καί στήν ἐκτίμηση τῶν καθηκόντων τοῦ Κόμματός μας» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 269). Στό πρῶτο φύλλο τοῦ χειρόγραφου τοῦ ἄρθρου πού διαφυλάχτηκε, ἐκτός ἀπό τήν εἰσαγωγή, γράφτηκε ἡ ἀρχή τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἄρθρου. 'Από τήν εἰσαγωγή στό ἄρθρο φαίνεται ὅτι ὁ Λένιν διέθετε ὅλα τά ὑλικά γιά νά τελειώσει τό πρῶτο καθώς ἐπίσης καί τά ἑπόμενα δυό μέρη τοῦ ἄρθρου. 'Εκτός ἀπ'αὐτό, γιά τίς ἐργασίες τῆς ΙΙΙ συνδιάσκεψης τοῦ Τσίμμερβαλντ διαφυλάχτηκε στό ΚΚΑ τοῦ ΙΜΑ λεπτομερειακή ἔκθεση τοῦ Ν. Α. Σεμάσκο, πού πῆρε μέρος στίς ἐργασίες της σάν ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). 'Ο Λένιν, γράφοντας τό ἄρθρο, ἔκανε πάνω στήν ἔκθεση αὐτή τίς δικές του σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις.

'Ο Λένιν, μιλώντας γιά τήν «ἀνομοιογενή» σύνθεση τῆς συνδιάσκεψης καί γιά τόν πολύ γενικό, συμβιβαστικό χαρακτήρα τῶν ἀποφάσεων πού αὐτή ψήφισε, στήν τελευταία φράση ὅπου τό χειρόγραφο κόβεται, ἔγραφε: «Παραδείγματα καί ἀποδείξεις γι'αὐτό θά δοῦμε τώρα ἀμέσως...» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 271). 'Επομένως, ὁ Λένιν σκόπευε «τώρα ἀμέσως» νά συνεχίσει τή δουλιά γιά τό τελείωμα τοῦ ἄρθρου. Αὐτό μᾶς κάνει νά ὑποθέσουμε ὅτι ὁ Λένιν τέλειωσε τό ἄρθρο. 'Ωστόσο τό χειρόγραφο τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ἄρθρου δέν βρέθηκε ὥς τώρα.

ΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «Η ΚΡΙΣΗ ΩΡΙΜΑΣΕ»

Τό ἄρθρο «'Η κρίση ὡρίμασε» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 272-283) τό ἔγραψε ὁ Λένιν στίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη (12 τοῦ 'Οχτώβρη) 1917 καί ἀποτελοῦνταν ἀπό ἕξι κεφάλαια. 'Απ'αὐτά, τά πέντε κεφάλαια ὁ Λένιν τά προόριζε γιά δημοσίευση· τό ἕκτο, τό τελευταῖο κεφάλαιο τό προόριζε «γιά *νά μοιραστεῖ* στά μέλη *τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς, τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς 'Επιτροπῆς Μόσχας* καί *τῶν Σοβιέτ*». Τό χειρόγραφο τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ διασώθηκε μόνο ἐνμέρει. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ διαφυλάσσεται τό χειρόγραφο τοῦ πέμπτου καί τοῦ ἕκτου κεφαλαίου τοῦ ἄρθρου πού παραδόθηκε τό 1924 ἀπό τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 30 τῆς 20 (7) τοῦ 'Οχτώβρη 1917, στήν ὁποία πρωτοδημοσιεύτηκε τό ἄρθρο, δημοσιεύτηκαν ὄχι τά πέντε, ἀλλά τά τέσσερα κεφάλαια τοῦ ἄρθρου. Τό ἕνα ἀπό τά κεφάλαια δέν δημοσιεύτηκε. Τό πέμπτο κεφάλαιο τοῦ ἄρθρου δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα σάν τέταρτο, πράγμα πού ἐξακριβώθηκε μέ τή σύγκριση τοῦ κειμένου τῆς ἐφημερίδας μέ τό χειρόγραφο τοῦ πέμπτου κεφαλαίου. Ἔτσι, ἕνα ἀπό τά κεφάλαια τῆς ἐργασίας τοῦ Λένιν «'Η κρίση ὡρίμασε», πού δέν δημοσιεύτηκε στή «Ραμπότσι Πούτ», παραμένει ἄγνωστο.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Γιά τά σημειώματα τοῦ Β. Ι. Λένιν πού ἔγραψε στήν παρανομία καί τά ὁποῖα προορίζονταν νά διαβιβαστοῦν στήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια γράφει στίς

ἀναμνήσεις της ἡ Λ. Π. Παρβιάινεν, στήν οἰκογένεια τῆς ὁποίας στό χωριό Γιάλκαλα (Φιλλανδία) ζοῦσε ἕνα ὁρισμένο διάστημα ὁ Λένιν. «...συναντιόμουν—γράφει—μέ τήν Ναντέζντα Κωνσταντίνοβνα, στήν ὁποία ἔδινα τά σημειώματα τοῦ 'Ιλίτς. Τά σημειώματα ἦταν πολύ μικρά, μερικές λέξεις, ἀριθμοί, ἀκατανόητα γιά μένα σημεῖα» ('Ο Λένιν—ἀρχηγός τοῦ 'Οχτώβρη. 'Απομνημονεύματα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης. Λένινγκραντ, 1956, σελ. 179). Τήν παραλαβή ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν γραμμάτων ἀπό τήν παρανομία βεβαιώνει ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια στίς 'Αναμνήσεις της: «'Η σύνδεση μέ τόν 'Ιλίτς γινόταν ἐπίσης μέσω τοῦ σ. Γιαλάβα, καί ἐγώ ἐπανειλημμένα πήγαινα μετά σ'αὐτόν γιά νά παίρνω τά γράμματα ἀπό τόν 'Ιλίτς... Όταν ὁ 'Ιλίτς ἐγκαταστάθηκε στό Ἕλσινγκφορς, ἔστειλε γράμμα γραμμένο μέ χημική μελάνη, στό ὁποῖο μέ καλοῦσε νά πάω ἐκεῖ, μοῦ ἔδινε τή διεύθυνση, καί ἀκόμη σχεδίασε τό δρομολόγιο πῶς νά περάσω χωρίς νά ρωτήσω κανέναν» (Ν. Κ. Κρούπσκαγια. 'Αναμνήσεις γιά τόν Λένιν. Μόσχα, 1957, σελ. 300).

Στίς ἀναμνήσεις τοῦ Γκ. Κ. 'Ορτζονικίτζε «'Ο 'Ιλίτς στίς μέρες τοῦ 'Ιούλη» γίνεται λόγος γιά τά γράμματα τοῦ Β. Ι. Λένιν πρός τούς καθοδηγητικούς παράγοντες τοῦ Κόμματος. Γιά τό σημείωμα «στενούτσικη λουριδίτσα», πού ὁ Β. Ι. Λένιν τό ἔγραψε ἀπό τό Βίμποργκ καί τό ὁποῖο διαβιβάστηκε μέσω τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια, σχετικά μέ τήν προετοιμασία τοῦ περάσματος τοῦ Λένιν ἀπό τό Βίμποργκ στήν Πετρούπολη, κάνει λόγο στά ἀπομνημονεύματά του ὁ Ε. Α. Ράχγια «'Ο Βλαντίμιρ 'Ιλίτς Λένιν στίς τελευταῖες μέρες πρίν ἀπό τήν 'Οχτωβριανή ἐξέγερση τοῦ 1917» (φυλάγεται στό 'Ινστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

Τά γράμματα καί τά σημειώματα πού ἀπευθύνονταν στήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια, στούς καθοδηγητικούς παράγοντες τοῦ Κόμματος καί σέ ἄλλους, ἔμειναν ὥς τώρα ἄγνωστα. Προφανῶς, ἕνα μέρος τους καταστράφηκε ἀκόμη τότε γιά συνωμοτικούς λόγους. Δέν ἀποκλείεται ὅμως ἡ πιθανότητα ὅτι μερικά ἀπ'αὐτά ἔχουν διασωθεῖ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Οἱ θέσεις *«Ἡ πολιτική κατάσταση»*, πού ὁ Β. Ι. Λένιν τίς ἔγραψε στίς 10 (23) τοῦ Ἰούλη 1917, καθόριζαν τή νέα γραμμή τακτικῆς τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, ἐπειδή εἶχε ἀλλάξει ἡ πολιτική κατάσταση ὕστερα ἀπό τό ματοκύλισμα τῆς διαδήλωσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν στίς 4 (17) τοῦ Ἰούλη καί τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Οἱ θέσεις συζητήθηκαν στήν πλατιά σύσκεψη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ) μέ ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ), τοῦ Γραφείου περιοχῆς Μόσχας, τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας καί τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας, πού ἔγινε στίς 13-14 (26-27) τοῦ Ἰούλη 1917.

Οἱ θέσεις τοῦ Λένιν «Ἡ πολιτική κατάσταση» δημοσιεύτηκαν σάν ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Πολιτικές διαθέσεις» στίς 2 τοῦ Αὐγούστου (20 τοῦ Ἰούλη) 1917 στήν ἐφημερίδα «Προλετάρσκογε Ντιέλο», ὄργανο τῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων τοῦ Σοβιέτ Κρονστάνδης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, ἡ ὁποία ἔβγαινε ἀντί τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας τῆς Κρονστάνδης «Γκόλος Πράβντι», πού τήν εἶχε κλείσει ἡ Προσωρινή κυβέρνηση στίς μέρες τοῦ Ἰούλη. Προφανῶς, ἀπ'ἀφορμή τήν προετοιμασία τοῦ χειρόγραφου γιά ἐκτύπωση, σ'αὐτό σβήστηκαν ὁ ὑπότιτλος «Τέσσερις θέσεις», τά σημεῖα: 1, 2, 3, 4, οἱ λέξεις: «τῆς θέσης», «οὔτε κατά ἕνα γιώτα», καθώς ἐπίσης καί τό τέλος τοῦ ἄρθρου (ἀρχίζοντας ἀπό τή λέξη «Ἂς ἱδρύσουμε...»)· οἱ λέξεις «ἔνοπλη ἐξέγερση» ἀντικαταστάθηκαν μέ τίς λέξεις «ἀποφασιστική πάλη». Σέ τούτη τήν ἔκδοση ἀποκαταστάθηκε πλήρως τό κείμενο τῶν θέσεων τοῦ Λένιν σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο.—*1.*

2 Ἡ ἐξουσία στή χώρα πέρασε ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης μετά τά γεγονότα τῆς 3-5 τοῦ Ἰούλη.

Τά γεγονότα αὐτά ἦταν ἔκφραση τῆς βαθύτατης πολιτικῆς κρίσης στή χώρα. Ἡ ἀποτυχία τῆς ἐπίθεσης τῶν ρωσικῶν στρατευμάτων στό μέτωπο πού ἄρχισε ὁ Κέρενσκι στίς 18 τοῦ Ἰούνη (1 τοῦ Ἰούλη), τά νέα θύματα πού δόθηκαν πρός ὄφελος τῶν ἰμπεριαλιστῶν, τό μεγάλωμα τῆς ἀνεργίας ἐξαιτίας τοῦ κλεισίματος τῶν ἐπιχειρήσεων ἀπό τούς καπιταλιστές, ἡ αὐξανόμενη ἀκρίβεια καί ἡ μεγάλη ἔλλειψη τροφίμων

προκάλεσαν ἔκρηξη τῆς ἀγανάκτησης τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν κατά τῆς ἀντεπαναστατικῆς πολιτικῆς τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Στίς 3 (16) τοῦ 'Ιούλη ἄρχισαν αὐθόρμητες διαδηλώσεις πού ἀπειλοῦσαν νά μετατραποῦν σέ ἔνοπλες συγκρούσεις κατά τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων τή στιγμή ἐκείνη ἦταν κατά τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, γιατί θεωροῦσε ὅτι ἡ ἐπαναστατική κρίση δέν εἶχε ὡριμάσει ἀκόμη, ὅτι ὁ στρατός καί οἱ ἐπαρχίες δέν ἦταν ἀκόμη σέ θέση νά ὑποστηρίξουν τήν ἐξέγερση στήν πρωτεύουσα. Στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ, πού συγκλήθηκε στίς 3 (16) τοῦ 'Ιούλη μαζί μέ τήν 'Επιτροπή Πετρούπολης καί τή Στρατιωτική ὀργάνωση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πάρθηκε ἀπόφαση νά μή γίνουν ἔνοπλες ἐκδηλώσεις. Τήν ἴδια ἐπίσης ἀπόφαση πῆρε καί ἡ δεύτερη συνδιάσκεψη τῶν μπολσεβίκων τῆς Πετρούπολης, πού γινόταν τόν ἴδιο καιρό. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς συνδιάσκεψης πῆγαν στίς συνοικίες γιά νά συγκρατήσουν τίς μάζες ἀπό τήν ἐκδήλωση. 'Ωστόσο, παρόλα αὐτά, ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε καί δέν ἦταν πιά δυνατό νά σταματήσει.

'Η Κεντρική 'Επιτροπή μαζί μέ τήν 'Επιτροπή Πετρούπολης, καί τή Στρατιωτική 'Οργάνωση, παίρνοντας ὑπόψη τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, ἀργά τό βράδυ στίς 3 (16) τοῦ 'Ιούλη πῆρε ἀπόφαση γιά τή συμμετοχή στή διαδήλωση τῆς 4 (17) τοῦ 'Ιούλη μέ σκοπό νά τῆς προσδόσει εἰρηνικό καί ὀργανωμένο χαρακτήρα. Τόν καιρό ἐκεῖνο ὁ Λένιν δέν βρισκόταν στήν Πετρούπολη: ὄντας ἄρρωστος ἀπό τή μεγάλη ὑπερκόπωση πῆγε μερικές μέρες στήν ἐξοχή γιά ξεκούραση. "Οταν πληροφορήθηκε τά συμβάντα, ἦρθε στήν Πετρούπολη τό πρωί τῆς 4 (17) τοῦ 'Ιούλη καί ἀνέλαβε τήν καθοδήγηση τῶν γεγονότων πού διαδραματίζονταν.

Στή διαδήλωση τῆς 4 (17) τοῦ 'Ιούλη πῆραν μέρος πάνω ἀπό 500 χιλ. ἄτομα. 'Η διαδήλωση γινόταν μέ τά συνθήματα τῶν μπολσεβίκων: «"Ολη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!» κ. ἄ. Οἱ διαδηλωτές ὅρισαν 90 ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι διαβίβασαν στήν ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τήν ἀπαίτηση γιά τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν Σοβιέτ. "Ομως οἱ ἡγέτες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἀρνήθηκαν νά πάρουν τήν ἐξουσία.

'Η Προσωρινή κυβέρνηση σέ γνώση καί μέ τή συγκατάθεση τῆς μενσεβικο-ἐσέρικης ΚΕΕ ἀποφάσισε νά καταπνίξει τή διαδήλωση μέ τίς ἔνοπλες δυνάμεις. 'Ενάντια στήν εἰρηνική διαδήλωση τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν ρίχτηκαν τά συντάγματα τῶν εὐέλπιδων καί τῶν ἀντεπαναστατῶν κοζάκων. "Ανοιξαν πυρά κατά τῶν διαδηλωτῶν. 'Από τό μέτωπο κλήθηκαν στρατιωτικά τμήματα μέ ἀντιδραστικές διαθέσεις.

Στή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ καί τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, πού τήν καθοδήγησε ὁ Β. Ι. Λένιν τή νύχτα τῆς 4 πρός τήν 5 (τῆς 17 πρός τήν 18) τοῦ 'Ιούλη, πάρθηκε ἀπόφαση νά σταματήσει ἡ διαδήλωση ὀργανωμένα. Αὐτό ἦταν σωστό βῆμα τοῦ Κόμματος πού μπόρεσε ἔγκαιρα νά ὑποχωρήσει καί νά φυλάξει τίς βασικές δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης ἀπό τή συντριβή τους.

'Η ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση μετά τή συντριβή τῆς διαδήλω-

σης συνέχιζε τίς βίαιες διώξεις. Μέ ἰδιαίτερο μίσος ρίχτηκε κατά τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Οἱ μπολσεβίκικες ἐφημερίδες «Πράβντα», «Σολντάτσκαγια Πράβντα» καί ἄλλες κλείστηκαν. Ἄρχισαν ὁ ἀφοπλισμός τῶν ἐργατῶν, οἱ συλλήψεις, οἱ ἔρευνες, τά πογκρόμ. Τά ἐπαναστατικά τμήματα τῆς φρουρᾶς τῆς Πετρούπολης πού πῆραν μέρος στή διαδήλωση ἀνασυγκροτοῦνταν καί στέλνονταν στό μέτωπο. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἔγιναν στήν πράξη συμμέτοχοι καί βοηθοί τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀγριότητας.—*1.*

3 *Τό Κόμμα τῶν καντέτων* (Συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα)—τό κύριο κόμμα τῆς φιλελευθερο-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης στή Ρωσία. Τό Κόμμα τῶν καντέτων ἱδρύθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905· ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τσιφλικάδες παράγοντες τῶν ζέμστβο καί ἀπό ἀστούς διανοούμενους. Ἐπιφανεῖς παράγοντες τῶν καντέτων ἦταν οἱ: Π. Ν. Μιλιουκόφ, Σ. Α. Μούρομτσεφ, Β. Α. Μακλάκοφ, Α. Ι. Σινγκαριόφ, Π. Μπ. Στροῦβε, Φ. Ι. Ροντίτσεφ κ. ἄ. Μετέπειτα οἱ καντέτοι μετατράπηκαν σέ κόμμα τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου οἱ καντέτοι ὑποστήριζαν ἐνεργά τήν κατακτητική ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917 προσπαθοῦσαν νά σώσουν τή μοναρχία. Οἱ καντέτοι, κατέχοντας καθοδηγητική θέση στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἐφάρμοζαν ἀντιλαϊκή, ἀντεπαναστατική πολιτική, ἀρεστή στούς ἀμερικανούς, ἄγγλους καί γάλλους ἰμπεριαλιστές.

Στίς 2 (15) τοῦ Ἰούλη 1917 οἱ καντέτοι (οἱ ὑπουργοί Μανουῆλοφ Α. Λ., Σαχοβσκόι Ντ. Ι., Σινγκαριόφ Α. Ι.) βγῆκαν ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση. Ἀφορμή γιά τήν ἔξοδό τους ἀποτέλεσε ἡ διαφωνία τους μέ τήν ἀπόφαση πάνω στό ζήτημα τῆς Οὐκρανίας πού πάρθηκε τή μέρα αὐτή στή συνεδρίαση τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Στήν πραγματικότητα ὅμως μέ τό βῆμα τους αὐτό ὑπολόγιζαν ὅτι οἱ ἡγέτες τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων θά φοβοῦνταν νά μείνουν μόνοι τους στήν ἐξουσία καί ὅτι θά κάνουν ὑποχωρήσεις ἀπέναντι στούς καντέτους ὁσοναφορᾶ τήν ἀποφασιστική ἐφαρμογή πολιτικῆς κατάπνιξης τῆς ἐπανάστασης καί ὁλοκληρωτικῆς παραχώρησης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Σέ τί μποροῦσαν νά ὑπολογίζουν οἱ καντέτοι, ἀποχωρώντας ἀπό τήν κυβέρνηση;» ἀποκάλυψε τήν ἀντεπαναστατική οὐσία τοῦ ἑλιγμοῦ αὐτοῦ τοῦ κόμματος τῶν καντέτων (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 406-407).

Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης οἱ καντέτοι ἦταν ἄσπονδοι ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἔπαιρναν μέρος σέ ὅλες τίς ἔνοπλες ἀντεπαναστατικές ἐνέργειες καί τίς ἐκστρατεῖες τῶν ἐπιδρομέων. Οἱ καντέτοι συνέχισαν ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅπου κατέφυγαν μετά τή συντριβή τῶν ἐπιδρομέων καί τῶν λευκοφρουριτῶν, τήν ἀντισοβιετική, ἀντεπαναστατική τους δράση.—*1.*

4 *Σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες* (ἐσέροι)—μικροαστικό κόμμα στή Ρωσία· ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901-ἀρχές τοῦ 1902 μέ τή συνένωση διάφορων

ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων («Ἕνωση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», Κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν κ.ἄ.). Οἱ ἀπόψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα τῶν ἰδεῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ· οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν τά «κουσούρια τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τά μπαλώματα τῆς ὀπορτουνιστικῆς «κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ, κριτικῆς πού εἶναι σήμερα τῆς μόδας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 286). Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων κρατοῦσε σοσιαλσωβινιστική στάση.

Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους ἦταν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης καί οἱ ἡγέτες τοῦ Κόμματος (Αὐξέντιεφ, Κέρενσκι, Τσερνόφ) συμμετεῖχαν σ'αὐτή. Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἀρνήθηκε νά ὑποστηρίξει τό αἴτημα τῶν ἀγροτῶν γιά τήν ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς· οἱ ἐσέροι ὑπουργοί τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἔστελναν καταδιωκτικά ἀποσπάσματα κατά τῶν ἀγροτῶν, πού εἶχαν καταλάβει τήν τσιφλικάδικη γῆ.

Στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων δημιούργησε τό ἀνεξάρτητο Κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιροή τους στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἦλθαν σέ συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως πῆραν τό δρόμο τῆς πάλης κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική-ὑπονομευτική δουλιά, ὑποστήριζαν ἐνεργά τούς ἐπιδρομεῖς καί τούς λευκοφρουρίτες, ἔπαιρναν μέρος στίς ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές ἐνέργειες κατά τῶν παραγόντων τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν τέλειωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, οἱ ἐσέροι συνέχιζαν τήν ἐχθρική δράση τους στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῶν λευκοφρουριτῶν ἐμιγκρέδων.—*1.*

5 Τό *Γράμμα πρός τή Σύνταξη τῆς «Νόβαγια Ζίζν»*, πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα ἦταν ἐπίσης ὑπογραμμένο ἀπό τούς Γκ. Ζηνόβιεφ καί Γ. Κάμενεφ.

«Νόβαγια Ζίζν» («Νέα Ζωή»)—καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 18 τοῦ Ἀπρίλη (1 τοῦ Μάη) 1917 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1918. Τήν πρωτοβουλία γιά τή δημιουργία τῆς ἐφημερίδας τήν εἶχε ἡ ὁμάδα τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν καί συγγραφέων, πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τό περιοδικό «Λέτοπις» («Χρονικά»).

Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τούς νοβοζίζνετσι, τόνιζε ὅτι σ'αὐτούς «κυρίαρχη διάθεση εἶναι ὁ διανοουμενίστικος σκεπτικισμός πού συγκαλύπτει καί ἐκφράζει τήν ἔλλειψη ἀρχῶν» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 104) καί εἰρωνικά τούς ὀνόμαζε «δῆθεν-διεθνιστές» καί «ἐπίσης-μαρξιστές».

Στίς 2 (15) τοῦ Ἰούλη ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι ἔκλεισε τή «Νόβαγια Ζίζν» καί ὥς τίς 8 (21) τοῦ Σεπτέμβρη 1917 ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Σβομπόνταγια Ζίζν» («Ἐλεύθερη Ζωή»).

Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἡ ἐφημερίδα πῆρε ἐχθρική στάση. Ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1918 ἔβγαινε σέ δυό ἐκδόσεις: στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα. Καί οἱ δυό ἐκδόσεις κλείστηκαν τόν Ἰούλη τοῦ 1918.—*6.*

[6] Πρόκειται γιά τήν καθημερινή νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα *«Πράβντα»* («Ἀλήθεια»). Τή νύχτα τῆς 4 πρός τήν 5 (τῆς 17 πρός τήν 18) τοῦ Ἰούλη 1917 οἱ εὐέλπιδες καί οἱ κοζάκοι κατέστρεψαν τά γραφεῖα τῆς Σύνταξης τῆς «Πράβντα».

Ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἔκδοσης μιᾶς μαζικῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας πάρθηκε στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912.

Τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» βγῆκε στήν Πετρούπολη στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912.

Ὁ Λένιν ἀσκοῦσε τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς «Πράβντα», ἔγραφε σχεδόν καθημερινά στήν ἐφημερίδα, ἔδινε ὁδηγίες στή Συντακτική ἐπιτροπή της, ἐπιδίωκε νά γράφεται ἡ ἐφημερίδα μέ μαχητικό, ἐπαναστατικό πνεῦμα.

Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» εἶχε συγκεντρωθεῖ σημαντικό μέρος τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τοῦ Κόμματος. Ἐδῶ ὀργανώνονταν συναντήσεις μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν κομματικῶν πυρήνων, ἐδῶ ἔρχονταν οἱ πληροφορίες γιά τήν κομματική δουλιά στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια, ἀπό δῶ διαβιβάζονταν οἱ κομματικές ὁδηγίες τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης Πετρούπολης καί τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος.

Ἡ «Πράβντα» βρισκόταν κάτω ἀπό συνεχεῖς ἀστυνομικές διώξεις. Στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1914 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε.

Ἡ «Πράβντα» ἐπανεκδόθηκε ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1917 ἡ «Πράβντα» ἄρχισε νά βγαίνει σάν ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν μέ τόν ἐρχομό του στήν Πετρούπολη μπῆκε στή Συντακτική ἐπιτροπή, καί ἡ «Πράβντα» ἀνάπτυξε τήν πάλη γιά τό λενινιστικό σχέδιο περάσματος ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Ἀπό τόν Ἰούλη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ἡ «Πράβντα», ἐπειδή καταδιωκόταν ἀπό τήν ἀντεπαναστατική Προσωρινή κυβέρνηση, ἄλλαζε ἐπανειλημμένα τόν τίτλο της καί ἔβγαινε σάν «Λιστόκ «Πράβντι»», «Προλετάρι», «Ραμπότσι», «Ραμπότσι Πούτ». Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) 1917, ἡ ἐφημερίδα ἄρχισε νά βγαίνει μέ τόν παλιό της τίτλο—«Πράβντα».

Ἡ σημασία τῆς «Πράβντα» στήν ἱστορία τοῦ Μπολσεβίκικου

κόμματος καί τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλη. Ἡ ἐφημερίδα ἦταν ὁ συλλογικός προπαγανδιστής, ἀγκιτάτορας καί ὀργανωτής τῆς πάλης γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος, γιά τήν κομματικότητα, ἔκανε ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στούς μενσεβίκους -λικβινταριστές, ὀτζοβιστές, τροτσκιστές, ξεσκέπαζε τόν προδοτικό τους ρόλο. Ἡ «Πράβντα» πάλευε ἐνάντια στό διεθνή ὀπορτουνισμό καί τόν κεντρισμό. Ἡ ἐφημερίδα διαπαιδαγωγοῦσε τούς ἐργάτες στό πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Συντελοῦσε σημαντικά στήν ἀνάπτυξη τοῦ Κόμματος, στή συσπείρωση τῶν γραμμῶν του, στό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες. Ἡ διαπαιδαγωγημένη ἀπό τήν «Πράβντα» γενιά τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ «Πράβντα» κατέχει σπουδαιότατη θέση στήν ἱστορία τοῦ μπολσεβίκικου Τύπου. Ἦταν ἡ πρώτη νόμιμη μαζική ἐργατική ἐφημερίδα καί σήμαινε ἕνα νέο στάδιο στήν ἀνάπτυξη τοῦ Τύπου τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας καί τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Ἀπό τό 1914 ἡ μέρα τῆς ἔκδοσης τοῦ πρώτου φύλλου τῆς «Πράβντα» ἔγινε ἡμέρα γιορτασμοῦ τοῦ ἐργατικοῦ Τύπου.

Ὁ Λένιν ἔδοσε ἐκτίμηση τῆς «Πράβντα» στά ἄρθρα: «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς», «Οἱ ἐργάτες καί ἡ «Πράβντα»», «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός Τύπος», «Ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν», «Γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ Τύπου», «Στή δέκατη ἐπέτειο τῆς «Πράβντα»» κ.ἄ. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 439-455· τόμ. 22ος, σελ. 72-74· τόμ. 25ος, σελ. 227-235, 363-407, 421-429· 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 33ος, σελ. 312-315) κ.ἄ.—*6.*

7 *«Ζιβόγε Σλόβο»* («Ζωντανός Λόγος»)—καθημερινή ἐφημερίδα κίτρινου -μαυροεκατονταρχίτικου τύπου· ἐκδιδόταν στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1916 μέ διευθυντή τόν Α. Μ. Οὐμάνσκι ἀρχικά μέ τόν τίτλο «Νόβαγια Μάλενκαγια Γκαζέτα», σέ συνέχεια ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Μάρτη 1917—«Ζιβόγε Σλόβο». Ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1917 ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Σλόβο» μετά «Νόβογε Σλόβο». Ἡ ἐφημερίδα ἔκανε λυσσαλέα συκοφαντική καμπάνια ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης.—*6.*

8 *«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»* («Σοσιαλδημοκράτης»)—παράνομη ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἔβγαινε ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1908 μέχρι τό Γενάρη τοῦ 1917. Ὕστερα ἀπό τήν ἔκδοση τοῦ πρώτου φύλλου τῆς ἐφημερίδας στή Ρωσία, ἡ ἔκδοση μεταφέρθηκε στό ἐξωτερικό. Τά φύλλα ἀρ. 2-32 (Φλεβάρης 1909-Δεκέμβρης 1913) βγῆκαν στό Παρίσι, τά φύλλα ἀρ. 33-58 (Νοέμβρης 1914-Γενάρης 1917)—στή Γενεύη. Συνολικά βγῆκαν 58 φύλλα κι' ἀπ' αὐτά τά 5 εἶχαν παραρτήματα. Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» διευθυνόταν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 80 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἔπαιξε ἐξαιρετικά σπουδαῖο ρόλο στήν πάλη ἐνάντια στό διεθνή ὀπορτουνισμό, τόν ἐθνικισμό καί τό σωβινισμό, στήν προπαγάνδιση τῶν μπολσεβίκικων συνθημάτων, στήν ἀφύπνιση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν ἐργαζομένων μαζῶν στήν πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί τούς ἐμπνευστές του. Στίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης», στό ὁποῖο γιά πρώτη φορά ὁ Λένιν διατύπωσε τό συμπέρασμα ὅτι εἶναι δυνατή ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀρχικά σέ μερικές εἴτε ἀκόμη καί σέ μιά ξεχωριστά παρμένη καπιταλιστική χώρα. Ἡ διάδοση τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στή Ρωσία, ἡ ἀναδημοσίευση τῶν σπουδαιότερων ἄρθρων της στίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες συντελοῦσαν στήν πολιτική διαφώτιση, στή διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, στήν προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπανάσταση.

Ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν ὑπόθεση τῆς συσπείρωσης τῶν διεθνιστικῶν στοιχείων τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. Ὑπερνικώντας ὅλα τά ἐμπόδια πού δημιουργοῦσε ἡ πολεμική κατάσταση ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» κυκλοφοροῦσε σέ πολλές χῶρες.

Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐκτιμώντας ἐξαιρετικά τίς ὑπηρεσίες τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ἔγραφε ἀργότερα ὅτι, χωρίς τή μελέτη τῶν ἄρθρων πού εἶναι δημοσιευμένα σ'αὐτή, «δέν μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα κανείς συνειδητός ἐργάτης πού θέλει *νά καταλάβει* τήν ἐξέλιξη τῶν ἰδεῶν τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς πρώτης νίκης της στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1917» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 194).—*6*.

9 Τό *«Μπιουλετέν «Πράβντι»»* («Δελτίο τῆς «Πράβντα»») ἔβγαινε στά γερμανικά στή Στοκχόλμη ἀπό τόν Ἰούνη ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1917 μέ τόν τίτλο «Russische Korrespondenz «Prawda»» («Ρωσικό Δελτίο τῆς «Πράβντα»»). Ἐκδιδόταν ἀπό τό κλιμάκιο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Στό Μπιουλετέν δημοσιεύονταν ἄρθρα πάνω στά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ντοκουμέντα, ἀνασκοπήσεις, χρονικά πού φώτιζαν τή ζωή τοῦ Κόμματος καί τῆς χώρας. Τό Μπιουλετέν ἔβγαινε ἐπίσης στά γαλλικά.—*7*.

10 Ὕστερα ἀπό τή δημοσίευση στή μαυροεκατονταρχίτικη ἐφημερίδα «Ζιβόγε Σλόβο» τῆς αἰσχρῆς συκοφαντίας κατά τοῦ Λένιν, ἡ μενσεβικο-ἐσέρικη Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν στίς 5 (18) τοῦ Ἰούλη 1917, μέ ἀπαίτηση τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας, σχημάτισε ἐπιτροπή γιά νά ἐξετάσει τίς συκοφαντικές κατηγορίες σέ βάρος τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τῶν ἄλλων μπολσεβίκων. Ὅμως, μόλις ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἔβγαλε ἀπόφαση ὅτι ἡ ἐξέταση τῆς ὑπόθεσης «σχετικά μέ τήν ὀργάνωση ἔνοπλης ἐκδήλωσης στήν Πετρούπολη στίς 3-5 τοῦ Ἰούλη 1917 κατά τῆς κρατικῆς ἐξουσίας» συγκεντρώνεται στά χέρια τοῦ εἰσαγγελέα τοῦ ἐφετείου Πετρούπολης, ἡ ἐξεταστική ἐπιτροπή τῆς ΚΕΕ κατάθεσε τήν

ἐξουσιοδότησή της καί στίς 9 (22) τοῦ 'Ιούλη δημοσίευσε στήν ἐφημερίδα «'Ιζβέστιγια τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν» δήλωση, μέ τήν ὁποία ἔκανε γνωστό ὅτι «σταματᾶ τή δράση της καί τά ὑλικά πού συγκέντρωσε τά θέτει στή διάθεση τῆς κυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς». Στίς 13 (26) τοῦ 'Ιούλη στήν κοινή συνεδρίαση τῆς ΚΕΕ τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι πέτυχαν νά ψηφιστεῖ ἀπόφαση, στήν ὁποία δήλωσαν ὅτι θεωροῦν ἐντελῶς ἀπαράδεκτη τήν ἄρνηση τοῦ Λένιν νά παρουσιαστεῖ στό δικαστήριο. Στήν ἀπόφαση τονιζόταν ὅτι σ'ὅλα τά ἄτομα πού τούς ἀπαγγέλθηκε ἡ κατηγορία ἀπό τίς δικαστικές ἀρχές, δέν τούς ἐπιτρέπεται νά παίρνουν μέρος στίς ἐργασίες τῶν Σοβιέτ.—*7.*

11 'Ο Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του· τή λεγόμενη *«'Υπόθεση Ντρέυφους»*—σκηνοθετημένη δίκη πού ὀργανώθηκε τό 1894 ἀπό τούς ἀντιδραστικούς-μοναρχικούς κύκλους τῆς γαλλικῆς στρατοκρατίας ἐνάντια στόν ἑβραῖο Ντρέυφους, ἀξιωματικό τοῦ γαλλικοῦ Γενικοῦ ἐπιτελείου, μέ τήν ψεύτικη κατηγορία τῆς κατασκοπείας καί ἐσχάτης προδοσίας. 'Η καταδίκη τοῦ Ντρέυφους σέ ἰσόβια δεσμά, ἡ ὁποία ὑπαγορεύτηκε ἀπό τήν ἀντιδραστική στρατοκρατία, χρησιμοποιήθηκε ἀπό τούς ἀντιδραστικούς κύκλους τῆς Γαλλίας γιά τήν ὑποδαύλιση τοῦ ἀντισημιτισμοῦ καί τήν ἐπίθεση κατά τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καί τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν. Τό 1898, ὅταν οἱ σοσιαλιστές καί οἱ πρωτοπόροι ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (ἀνάμεσα σ'αὐτούς ὁ 'Εμ. Ζολά, ὁ Ζ. Ζωρές, ὁ Α. Φράνς καί ἄλλοι) ἄρχισαν ἐκστρατεία γιά ἀναθεώρηση τῆς δίκης τοῦ Ντρέυφους, ἡ ὑπόθεση πῆρε ἀμέσως καθαρά πολιτικό χαρακτήρα καί χώρισε τή χώρα σέ δυό στρατόπεδα: στούς ρεπουμπλικάνους καί στούς δημοκράτες ἀπό τό ἕνα μέρος, καί στό συνασπισμό τῶν μοναρχικῶν, τῶν κληρικοφρόνων, τῶν ἀντισημιτῶν καί τῶν ἐθνικιστῶν, ἀπό τό ἄλλο. Τό 1899, κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς κοινῆς γνώμης, ὁ Ντρέυφους πῆρε χάρη καί ἀπελευθερώθηκε· τό 1906, μέ ἀπόφαση τοῦ 'Αναθεωρητικοῦ δικαστηρίου κηρύχθηκε ἀθῶος καί ἀποκαταστάθηκε στό στρατό.—*7.*

12 Τό *γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Προλετάρσκογε Ντιέλο»,* πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα, ὑπογράφτηκε ἐπίσης ἀπό τόν Γκ. Ζηνόβιεφ.

'Ο Β. Ι. Λένιν, μετά τήν κατάπνιξη τῆς διαδήλωσης τοῦ 'Ιούλη στήν Πετρούπολη, μετακινιόταν στίς 5, 6 καί 7 (18, 19 καί 20) τοῦ 'Ιούλη ἀπό διαμέρισμα σέ διαμέρισμα, ἀναζητώντας ἀσφαλές καταφύγιο λόγω τῆς καταδίωξής του ἀπό τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Στίς 7 (20) τοῦ 'Ιούλη ἡ κυβέρνηση ἔβγαλε διάταγμα γιά τή σύλληψη τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τῶν ἄλλων ἐπιφανῶν παραγόντων τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. 'Επιπρόσθετα ἡ Προσωρινή κυβέρνηση δέν σκόπευε νά φέρει τήν ὑπόθεση στό δικαστήριο· ὅπως ἐξακριβώθηκε ἀργότερα, οἱ εὐέλπιδες στούς ὁποίους ἀνατέθηκε ἡ σύλληψη τοῦ Λένιν, εἶχαν πάρει ἐντολή ἀπό τίς ἀρχές νά τόν σκοτώσουν στό δρόμο.

Ὁ Β. Ι. Λένιν, ὀργισμένος στό ἔπακρο ἀπό τίς συκοφαντικές κατηγορίες, ἦταν ἀρχικά διατεθειμένος νά παρουσιαστεῖ στό δικαστήριο τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Ὁ Λένιν, σέ γράμμα του πού ἀπευθυνόταν στό Γραφεῖο τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, διαμαρτυρόμενος γιά τήν ἔρευνα πού ἔγινε στό διαμέρισμά του (ὁδός Σιρόκαγια, σπίτι 48/9, διαμέρισμα 24) τή νύχτα πρός τίς 7 (20) τοῦ Ἰούλη ἔγραφε ἀπ'ἀφορμή τή σύλληψή του ὅτι, ἄν ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἐπικυρώσει τήν ἀπόφαση τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης γιά τή σύλληψή του, θά ὑποταχθεῖ σ'αὐτή. Οἱ μενσεβικο-ἐσέροι ἡγέτες ἐπικύρωσαν τήν ἀπόφαση τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

Τό βράδυ τῆς 7 (20) τοῦ Ἰούλη στό διαμέρισμα τοῦ παλιοῦ μπολσεβίκου ἐργάτη Σ. Γ. Ἀλληλοῦγεφ, ὅπου τότε κρυβόταν ὁ Λένιν, ἔγινε σύσκεψη μελῶν τῆς ΚΕ καί ὁρισμένων κομματικῶν στελεχῶν. Πῆραν μέρος σ'αὐτήν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Β. Π. Νογκίν, ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίντζε, ὁ Ι. Β. Στάλιν, ἡ Ε. Ντ. Στάσοβα καί ἄλλοι. Πάρθηκε ἀπόφαση νά μήν παρουσιαστεῖ ὁ Λένιν στό δικαστήριο τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Στό ἄρθρο «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς παρουσίασης τῶν μπολσεβίκων ἡγετῶν στό δικαστήριο», πού γράφτηκε στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη καί πού δημοσιεύτηκε τότε, ὁ Λένιν, ἐξηγώντας γιατί δέν πρέπει οἱ μπολσεβίκοι νά παρουσιάζονται ἐθελοντικά στό δικαστήριο τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, τόνιζε ὅτι ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη ἡ ἐξουσία πέρασε οὐσιαστικά στά χέρια τῆς ἀντιδραστικῆς στρατοκρατίας, καί ὅτι δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κανένα δικαστήριο πού νά κρίνει δίκαια. «Ὄχι δίκη, ἀλλά τήν κατασυκοφάντηση τῶν διεθνιστῶν *χρειάζεται ἡ ἐξουσία*», — ἔγραφε ὁ Λένιν (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 434).

Τό ζήτημα τῆς παρουσίασης τοῦ Β. Ι. Λένιν στό δικαστήριο συζητήθηκε στήν πλατιά σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης Πετρούπολης, τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τοῦ Γραφείου περιοχῆς Μόσχας, τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης Μόσχας, καί τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας, πού ἔγινε στίς 13-14 (26-27) τοῦ Ἰούλη 1917. Ἡ σύσκεψη πῆρε ἀπόφαση πού τόνιζε ὅτι ὁ Λένιν δέν πρέπει νά παρουσιαστεῖ στό δικαστήριο τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

Τόν Ἰούλη τοῦ 1917 ἔγιναν κομματικές συνδιασκέψεις τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκων)—τῆς Πετρούπολης, τῆς περιφέρειας Μόσχας, τῆς πόλης τοῦ Μπακοῦ, τῆς περιοχῆς Κεντρικῆς Σιβηρίας, σ'αὐτές ψηφίστηκαν ἀποφάσεις ἔντονης διαμαρτυρίας κατά τῆς συκοφαντίας σέ βάρος τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) τό ζήτημα τῆς παρουσίασης τοῦ Β. Ι. Λένιν στό δικαστήριο συζητήθηκε ἀνάμεσα στά πρῶτα ζητήματα. Τό συνέδριο ψήφισε ὁμόφωνα ἀπόφαση νά μήν παρουσιαστεῖ ὁ Β. Ι. Λένιν στό δικαστήριο (σχετικά μέ τή συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ στό συνέδριο βλ. τή σημείωση 49).—*8.*

13 *«Νόβογε Βρέμια»* («Νέοι Καιροί»)—καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917· ἀνῆκε σέ διάφορους ἐκδότες

καί ἄλλαζε ἐπανειλημμένα τήν πολιτική της κατεύθυνση. 'Από τό 1905 ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἡ ἐφημερίδα κρατοῦσε ἀντεπαναστατική στάση καί κατασυκοφαντοῦσε λυσσαλέα τούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ 'Οχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. 'Ο Β. Ι. Λένιν ἀποκαλοῦσε τή «Νόβογε Βρέμια» ὑπόδειγμα πουλημένης ἐφημερίδας. «'Ο «νοβοβρεμενισμός»—ἔγραφε—ἔγινε ἔκφραση ταυτόσημη μέ τίς ἔννοιες: ἐξωμοσία, ἀποστασία, δουλοπρέπεια» ("Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 46).—*8.*

14 *'Υπόθεση Μπέιλις*—προβοκατόρικη δίκη πού ὀργανώθηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση τό 1913 στό Κίεβο κατά τοῦ ἑβραίου Μπέιλις, τόν ὁποῖο κατηγοροῦσαν ὅτι γιά θρησκευτικούς λόγους σκότωσε τό μικρό χριστιανό Γιουστσίνσκι (στήν πραγματικότητα ἡ δολοφονία εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπό μαυροεκατονταρχίτες). Μέ τή σκηνοθετημένη αὐτή δίκη ἡ τσαρική κυβέρνηση ἐπιδίωκε ν'ἀνάψει τόν ἀντισημιτισμό καί νά προκαλέσει ἀντιεβραϊκά πογκρόμ, γιά νά ἀποσπάσει τήν προσοχή τῶν μαζῶν ἀπό τό ἐπαναστατικό κίνημα πού ἀναπτυσσόταν στή χώρα. 'Η δίκη προκάλεσε μεγάλη ἀναταραχή στήν κοινή γνώμη. Σέ πολλές πόλεις ἔγιναν διαδηλώσεις διαμαρτυρίας τῶν ἐργατῶν. Τό δικαστήριο ἀθώωσε τόν Μπέιλις.—*8.*

15 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «'Η καταγωγή τῆς οἰκογένειας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί τοῦ κράτους» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. II, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 303).—*14.*

16 *«Λιστόκ «Πράβντι»»*—ἕνας ἀπό τούς τίτλους τῆς καθημερινῆς νόμιμης μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα». Βγῆκε ἕνα φύλλο στίς 6 (19) τοῦ 'Ιούλη 1917 (στή θέση τοῦ τακτικοῦ φύλλου τῆς «Πράβντα») ἐπειδή οἱ εὐέλπιδες καί οἱ κοζάκοι τή νύχτα τῆς 4 πρός τήν 5 (τῆς 17 πρός τήν 18) τοῦ 'Ιούλη κατάστρεψαν τά γραφεῖα τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας. Στή «Λιστόκ «Πράβντι»» δημοσιεύτηκε ἡ ἔκκληση τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς καί τῆς 'Επιτροπῆς πόλης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) μέ τόν τίτλο «'Ηρεμία καί σταθερότητα», καθώς ἐπίσης καί τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ποῦ βρίσκεται ἡ ἐξουσία καί ποῦ ἡ ἀντεπανάσταση;», «Σιχαμερές συκοφαντίες τῶν μαυροεκατονταρχίτικων ἐφημερίδων καί τοῦ 'Αλέξινσκι», «Κακολογία καί γεγονότα», «Κοντά στήν οὐσία τοῦ ζητήματος», «Καινούργια ὑπόθεση Ντρέυφους» (βλ. "Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 410-417, 418, 419-420, 421, 422).—*14.*

17 'Ο Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τά παρακάτω γεγονότα: στίς 20 τοῦ 'Απρίλη (3 τοῦ Μάη) στίς ἐφημερίδες δημοσιεύτηκε ἡ διακοίνωση τοῦ ὑπουργοῦ 'Εξωτερικῶν Μιλιουκόφ πρός τίς κυβερνήσεις τῶν συμμαχικῶν κρατῶν, στήν ὁποία ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἐπιβεβαίωνε ὅτι θά τηρήσει ὅλα τά σύμφωνα τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης καί θά διεξάγει τόν πόλεμο ὥς τήν τελική νίκη. 'Η ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς Προσωρινῆς

κυβέρνησης προκάλεσε τήν άγανάκτηση τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων. Στίς 21 τοῦ 'Απρίλη (4 τοῦ Μάη) μέ ἔκκληση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης σταμάτησαν τή δουλιά καί βγῆκαν σέ διαδήλωση μέ τό αἴτημα τῆς εἰρήνης. Στή διαδήλωση πῆραν μέρος πάνω ἀπό 100 χιλιάδες ἐργάτες καί στρατιῶτες. Διαδηλώσεις καί συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας ἔγιναν ἐπίσης στή Μόσχα, στά Οὐράλια, στήν Οὐκρανία, στήν Κρονστάνδη καί σέ ἄλλες πόλεις καί περιοχές τῆς χώρας. Στό Σοβιέτ Πετρούπολης στάλθηκαν ἀπό τά Σοβιέτ τῶν ἄλλων πόλεων ἀποφάσεις διαμαρτυρίας κατά τῆς διακοίνωσης τοῦ Μιλιουκόφ.

'Η διαδήλωση τοῦ 'Απρίλη ἀποτέλεσε τήν ἀρχή τῆς κυβερνητικῆς κρίσης. Κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν μαζῶν οἱ ὑπουργοί Π. Ν. Μιλιουκόφ καί Α. Ι. Γκουτσκόφ ἀναγκάστηκαν νά παραιτηθοῦν. Στίς 5 (18) τοῦ Μάη σχηματίστηκε ἡ πρώτη κυβέρνηση συνασπισμοῦ, στήν ὁποία μαζί μέ τούς 10 ὑπουργούς-καπιταλιστές μπῆκαν οἱ ἡγέτες τῶν συμβιβαστικῶν κομμάτων — ὁ Α. Φ. Κέρενσκι, ὁ Β. Μ. Τσερνόφ ἀπό τούς ἐσέρους, ὁ Ι. Γκ. Τσερετέλι, ὁ Μ. Ι. Σκόμπελιεφ ἀπό τούς μενσεβίκους καί ἄλλοι. 'Η ἀστική κυβέρνηση διασώθηκε ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους πού πέρασαν ἀνοιχτά μέ τήν ἀστική τάξη. — *15*.

18 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τοῦ πρώτου Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, ἡ ὁποία πάρθηκε στίς 9 (22) τοῦ 'Ιούνη 1917, καί ἀπαγόρευε τή διαδήλωση πού εἶχε καθοριστεῖ ἀπό τό Μπολσεβίκικο κόμμα νά γίνει στίς 10 (23) τοῦ 'Ιούνη. 'Η ἀπόφαση γιά νά γίνει ἡ διαδήλωση πάρθηκε στίς 8 (21) τοῦ 'Ιούνη στήν πλατιά σύσκεψη τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς καί τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἀχτίδων, τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων, τῶν συνδικάτων, καί τῶν 'Εργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν. 'Η διαδήλωση σκόπευε νά δείξει στό Πρῶτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τή θέληση τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν τῆς Πετρούπολης, πού ἀπαιτοῦσαν νά περάσει ὅλη ἡ κρατική ἐξουσία στά χέρια τῶν Σοβιέτ. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀποφάσισαν νά μήν ἐπιτρέψουν τή διαδήλωση καί πέρασαν στό συνέδριο τήν ἀπόφασή τους πού ἀπαγόρευε τή διαδήλωση.

'Η ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, γιά νά μήν ἀντιταχθεῖ στήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, ἀργά τή νύχτα τῆς 9 πρός τήν 10 τοῦ 'Ιούνη ἀποφάσισε νά ἀναστείλει τή διαδήλωση. Στίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια καί τούς στρατῶνες στάλθηκαν μέλη τῆς ΚΕ, τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, δραστήρια στελέχη τοῦ Κόμματος, γιά νά πείσουν τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες νά μήν ἐκδηλωθοῦν. 'Η διαφωτιστική δουλιά τοῦ Κόμματος ἔδοσε τά ἐπιθυμητά ἀποτελέσματα: οἱ ἐργάτες καί οἱ στρατιῶτες συμφώνησαν ὅτι δέν εἶναι σκόπιμη ἡ ἐκδήλωση στή δοσμένη στιγμή.

'Η μενσεβικο-ἐσέρικη καθοδήγηση τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ ἀποφάσισε νά ὀργανώσει διαδήλωση στίς 18 τοῦ 'Ιούνη (1 τοῦ 'Ιούλη), ἐλπίζοντας νά τήν κάνει κάτω ἀπό τήν καθοδήγησή της, μέ τό σύνθημα: ἐμπιστοσύνη στήν Προσωρινή κυβέρνηση.

Κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἡ ΚΕ καί ἡ 'Επιτροπή Πετρούπολης ἔκαναν τεράστια δουλιά γιά τήν προετοιμασία τῆς διαδήλωσης, ὥστε αὐτή νά ἀντανακλᾶ τίς πραγματικές διαθέσεις τῶν μαζῶν. Στίς παραμονές τῆς διαδήλωσης, στίς 17 (30) τοῦ 'Ιούνη, στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» δημοσιεύτηκε ἔκκληση τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς, τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν μέ σύνθημα νά ἐπιδείξουν τίς δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης.

Στίς 18 τοῦ 'Ιούνη (1 τοῦ 'Ιούλη) στή διαδήλωση πῆραν μέρος 500 χιλιάδες περίπου ἐργάτες καί στρατιῶτες τῆς Πετρούπολης. 'Η συντριπτική πλειοψηφία τῶν διαδηλωτῶν ἀκολούθησε τά ἐπαναστατικά συνθήματα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Μόνο μιά μικρή ὁμάδα κρατοῦσε συνθήματα τῶν συμβιβαστικῶν κομμάτων γιά ἐμπιστοσύνη πρός τήν Προσωρινή κυβέρνηση. 'Η διαδήλωση ἔδειξε τήν αὐξανόμενη ἐπαναστατική δραστηριότητα τῶν μαζῶν καί τήν τεράστια ἄνοδο τῆς ἐπιροῆς τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. 'Ο Λένιν στό ἄρθρο του «'Η δεκαοχτώ τοῦ 'Ιούνη» ἔγραφε ὅτι ἡ διαδήλωση διατράνωσε πώς «ἡ ἐμπροσθοφυλακή τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς Ρωσίας, τό βιομηχανικό προλεταριάτο τῆς πρωτεύουσας καί τά στρατεύματά της εἶναι στή συντριπτική τους πλειοψηφία ὑπέρ τῶν συνθημάτων πού ὑποστήριζε πάντα τό Κόμμα μας» ("Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 360). Αὐτό ἦταν μιά μεγάλη νίκη τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. 'Η διαδήλωση ἔδειξε ὅτι οἱ μάζες δέν ἔχουν ἐμπιστοσύνη ὄχι μόνο στήν Προσωρινή κυβέρνηση, ἀλλά καί στήν πολιτική τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη, πού ἐφάρμοζαν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι.—*15.*

19 Τό ἄρθρο «*'Απάντηση*» δημοσιεύτηκε στίς 26 καί 27 τοῦ 'Ιούλη 1917 στά φύλλα ἀρ. 3 καί 4 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ» μέ τόν τίτλο «'Απάντηση τοῦ σ. Ν. Λένιν».

«Ραμπότσι ἰ Σολντάτ» («'Εργάτης καί Στρατιώτης»)—καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Σολντάτσκαγια Πράβντα»—ὀργάνου τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πού κλείστηκε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση. Λόγω τῆς καταστροφῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» κατά τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη 1917, στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ στίς 4 (17) τοῦ Αὐγούστου ἀποφασίστηκε «ὅτι ἡ ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ» εἶναι ὄργανο τῆς ΚΕ» («Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917-Φλεβάρης τοῦ 1918», 1958, σελ. 4). 'Η ἐφημερίδα ἔβγαινε ἀπό τίς 23 τοῦ 'Ιούλη (5 τοῦ Αὐγούστου) ὥς τίς 9 (22) τοῦ Αὐγούστου 1917· στίς 10 (23) τοῦ Αὐγούστου ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση.—*21.*

20 'Ο Β. Ι. Λένιν ἀπό τίς 29 τοῦ 'Ιούνη ὥς τίς 4 τοῦ 'Ιούλη (ἀπό τίς 12 ὥς τίς 17 τοῦ 'Ιούλη) βρισκόταν στό ἐξοχικό σπίτι τοῦ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς στό χωριό Νεϊβόλα, κοντά στό σταθμό Μουσταμιάκι (τώρα ἐπαρχία Ρόστσινο, τῆς περιοχῆς Λένινγκραντ).—*21.*

21 *«Ντιέλο Ναρόντα»* («Ὑπόθεση τοῦ Λαοῦ»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1918, ἀλλάζοντας ἐπανειλημμένα τίτλο. Ἡ ἐφημερίδα κρατοῦσε στάση ἀμυνίτικη καί συμβιβαστική, ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας ἐπαναλήφθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1918 στή Σαμάρα (βγῆκαν τέσσερα φύλλα) καί τό Μάρτη τοῦ 1919 στή Μόσχα (βγῆκαν δέκα φύλλα). Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε γιά τήν ἀντεπαναστατική της δράση.—*22.*

22 Πρόκειται γιά τήν ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης Πετρούπολης καί τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) πρός τούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες τῆς Πετρούπολης, πού γράφτηκε τή νύχτα πρός τήν 4 (17) τοῦ Ἰούλη, καλώντας τους σέ εἰρηνική καί ὀργανωμένη διαδήλωση. Ἡ ἔκκληση βγῆκε σέ ξεχωριστό φυλλάδιο καί στίς 4 (17) τοῦ Ἰούλη κυκλοφόρησε στίς ἐργατικές συνοικίες τῆς Πετρούπολης. Τήν ἑπόμενη μέρα, μετά τή διαδήλωση τοῦ Ἰούλη, στίς 5 (18) τοῦ Ἰούλη, τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ντιέλο Ναρόντα» μέ τόν τίτλο «Ντοκουμέντα».—*22.*

23 Πρόκειται γιά τήν ἔκκληση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς Διαχτιδικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) γιά τό σταμάτημα τῆς διαδήλωσης. Ἡ ἔκκληση δημοσιεύτηκε στό φύλλο ἀρ. 99 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» τῆς 5 (18) τοῦ Ἰούλη 1917. Ἐπειδή τή νύχτα τῆς 4 πρός τήν 5 (τῆς 17 πρός τήν 18) τοῦ Ἰούλη τά γραφεῖα τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τά κατάστρεψαν οἱ εὐέλπιδες καί οἱ κοζάκοι, τό φύλλο αὐτό τῆς ἐφημερίδας δέν κυκλοφόρησε πλατιά.—*23.*

24 *«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»* («Ἐργατική Ἐφημερίδα»)—καθημερινή ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων, ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 7 (20) τοῦ Μάρτη ὥς τίς 30 τοῦ Νοέμβρη (13 τοῦ Δεκέμβρη) 1917· ἀπό τίς 30 τοῦ Αὐγούστου (12 τοῦ Σεπτέμβρη)—ὄργανο τῆς ΚΕ τῶν μενσεβίκων. Ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, πάλευε κατά τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος καί τοῦ ἀρχηγοῦ του, τοῦ Β. Ι. Λένιν. Τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας τήν ἀντιμετώπισε ἐχθρικά.—*23.*

25 *«Μπιρζιόβκα»* («Χρηματιστηριακή») — «Μπιρζεβίγε Βέντομοστι» («Δελτίο τοῦ Χρηματιστηρίου»)—ἀστική ἐφημερίδα· ἱδρύθηκε τό 1880. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στίς ἀρχές τρεῖς φορές τή βδομάδα, ὕστερα τέσσερις, καί σέ συνέχεια καθημερινά. Ἀπό τό 1902 ἔβγαινε δυό φορές τή μέρα. Ἡ καιροσκοπία της, ἡ ἐξαγορά της καί ἡ ἔλλειψη ἀρχῶν ἔκαναν τό ὄνομα τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς ὄνομα προσηγορικό («χρηματιστηριακή»). Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἡ ἐφημερίδα ἔκανε ἐμπρηστική προπαγάνδα κατά τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος καί τοῦ Β. Ι. Λένιν. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη 1917.—*26.*

26 *«Ρέτς»* («Λόγος»)—καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 23 τοῦ Φλεβάρη (8 τοῦ Μάρτη) 1906. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ὑποστήριζε δραστήρια τήν ἐσωτερική καί τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, ἔκανε ἐμπρηστική ἐκστρατεία κατά τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ἀργότερα (ὥς τόν Αὔγουστο τοῦ 1918) ἐξακολουθοῦσε νά βγαίνει μέ τούς τίτλους: «Νάσα Ρέτς», «Σβομπόνταγια Ρέτς», «Βέκ», «Νόβαγια Ρέτς», «Νάς Βέκ».—*27.*

27 *«Κόλοκολ»* («Καμπάνα») («Die Glocke»)—δεκαπενθήμερο περιοδικό· ἔβγαινε στό Μόναχο καί σέ συνέχεια στό Βερολίνο στά 1915-1925 ἀπό τό μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, τόν σοσιαλσωβινιστή Πάρβους (Α. Λ. Γκέλφαντ).—*30.*

28 *«Ἕνωση ἀπελευθέρωσης τῆς Οὐκρανίας»*—ἀστικο-ἐθνικιστική ὀργάνωση πού δημιουργήθηκε ἀπό μιά ὁμάδα ἀστῶν ἐθνικιστῶν τῆς Οὐκρανίας τό 1914 στίς ἀρχές τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Ἡ «Ἕνωση», ὑπολογίζοντας ὅτι θά συντριβεῖ ἡ τσαρική Ρωσία στόν πόλεμο, ἔβαζε σάν σκοπό νά πετύχει τόν ἀποχωρισμό τῆς Οὐκρανίας ἀπό τή Ρωσία καί τή δημιουργία ἀστικοτσιφλικάδικης μοναρχίας τῆς Οὐκρανίας, προτεκτοράτου τῆς Γερμανίας.—*30.*

29 Ὁ Β. Μ. Τσερνόφ, ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, ὑπουργός τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, κατηγορήθηκε ἀπό τόν ἀστικό Τύπο ὅτι, ὄντας στό ἐξωτερικό στίς ἀρχές τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἔγραψε ἡττοπαθῆ ἄρθρα καί ἔπαιρνε μέρος σέ φιλολογικό ὄργανο πού δῆθεν ἐκδιδόταν μέ γερμανικά χρήματα. Στίς 20 τοῦ Ἰούλη (2 τοῦ Αὐγούστου) ὁ Τσερνόφ βγῆκε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση μέ τή δικαιολογία ὅτι κυκλοφοροῦν γι'αὐτόν φῆμες πού τόν ἐκθέτουν. Δήλωσε ὅτι θά ἐπανέλθει στήν κυβέρνηση μόνο ὕστερα ἀπό τήν ὁλοκληρωτική ἀποκατάστασή του. Ἡ ἀποχώρηση τοῦ Τσερνόφ ἀπό τήν κυβέρνηση ἐπιδοκιμάστηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν. Ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων ἀπαίτησε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση νά γίνει ἐξέταση τῆς ὑπόθεσης τοῦ Τσερνόφ σέ τριήμερη προθεσμία. Στίς 24 τοῦ Ἰούλη (6 τοῦ Αὐγούστου) στή συνεδρίαση τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης στήν ἔκθεσή του δήλωσε ὅτι οἱ κατηγορίες πού ἀποδόθηκαν στόν Τσερνόφ εἶναι ἐντελῶς ἀσύστολες. Ὁ Τσερνόφ μπῆκε ξανά σάν ὑπουργός Γεωργίας στή νέα κυβέρνηση πού σχημάτισε ὁ Κέρενσκι.—*32.*

30 Τό ἄρθρο *«Συνταγματικές αὐταπάτες»* πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1917 στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ». Γιά νά προφυλαχθεῖ ἡ ἐφημερίδα ἀπό

τό κλείσιμό της άπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση, έγιναν κατά τή δημοσίευση τοῦ ἄρθρου ἀλλαγές στό κείμενο τοῦ χειρόγραφου. Ἔτσι, στό πρῶτο μέρος τοῦ ἄρθρου στό τυπωμένο κείμενο, παραλήφθηκαν οἱ λέξεις: «χωρίς τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης (καί κατά πρῶτο λόγο τῶν καντέτων)»· τό κείμενο: «ἀμείλικτο ξεκαθάρισμα τῶν λογαριασμῶν μέ τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη, δηλ. μέ τούς καντέτους καί πρίν ἀπ'ὅλα μέ τήν ἀνώτατη ἡγεσία τοῦ στρατοῦ», ἀντικαταστάθηκε μέ τό παρακάτω: «ἀποφασιστική πάλη πρίν ἀπόλα ἐνάντια στήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη». Στό δεύτερο μέρος τοῦ ἄρθρου οἱ λέξεις: «ἡ πάλη τῶν τάξεων καί ἡ πάλη τῶν μαζῶν πού φτάνει ὥς τόν ἔνοπλο ἀγώνα» ἀντικαταστάθηκαν μέ τίς λέξεις: «ἡ πάλη τῶν τάξεων καί ἡ πάλη τῶν μαζῶν, πού φτάνει ὥς τίς ἀποφασιστικές της μορφές». Μ'αὐτές ἐπίσης τίς ἀλλαγές στό κείμενο τό ἄρθρο ἐκδόθηκε τό 1917 σέ ξεχωριστή μπροσούρα μέ τόν τίτλο: «Ἡ τρέχουσα στιγμή». Στή δεύτερη, τρίτη, τέταρτη, καθώς καί σέ τούτη, τήν πέμπτη, ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν τό ἄρθρο ἔχει δημοσιευτεῖ σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο.—*33.*

31 Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἀνακοίνωσε γιά τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στή διακήρυξή της τῆς 2 (15) τοῦ Μάρτη 1917. Στίς 14 (27) τοῦ Ἰούνη ἡ Προσωρινή κυβέρνηση πῆρε ἀπόφαση μέ τήν ὁποία καθόριζε νά γίνουν οἱ ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στίς 17 (30) τοῦ Σεπτέμβρη. Τόν Αὔγουστο ὅμως ἀνέβαλε τίς ἐκλογές γιά τίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη.

Οἱ ἐκλογές τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ἔγιναν μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, στήν καθορισμένη προθεσμία—12 (25) τοῦ Νοέμβρη 1917. Οἱ ἐκλογές διεξήχθηκαν μέ βάση τούς ἐκλογικούς καταλόγους πού καταρτίστηκαν πρίν τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση, σύμφωνα μέ τόν ἐκλογικό νόμο πού εἶχε ἐκδόσει ἡ Προσωρινή κυβέρνηση καί ἔγιναν σέ κατάσταση πού μιά σημαντική μερίδα τοῦ λαοῦ δέν πρόλαβε ἀκόμη νά καταλάβει τή σημασία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Αὐτό τό ἐκμεταλλεύτηκαν οἱ δεξιοί ἐσέροι πού μπόρεσαν νά πάρουν τήν πλειοψηφία στά ἀπομακρυσμένα ἀπό τήν πρωτεύουσα καί τά βιομηχανικά κέντρα κυβερνεῖα καί ἀπομακρυσμένες περιοχές. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση συγκάλεσε τή Συντακτική Συνέλευση, ἡ ὁποία ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίς 5 (18) τοῦ Γενάρη 1918 στήν Πετρούπολη. Ἡ ἀντεπαναστατική πλειοψηφία τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης ἀπόριψε τή «Διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐργαζόμενου καί ἐκμεταλλευόμενου λαοῦ», πού τῆς πρότεινε ἡ ΠΚΕΕ, καί ἀρνήθηκε νά ἀναγνωρίσει τή Σοβιετική ἐξουσία. Μέ διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ τῆς 6 (19) τοῦ Γενάρη ἡ ἀστική Συντακτική Συνέλευση διαλύθηκε.—*33.*

32 *Ἡ Ι Κρατική δούμα* συγκλήθηκε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1906. Στή Δούμα ἐκλέχτηκαν 478 βουλευτές, ἀπό αὐτούς πάνω ἀπό τό ἕνα τρίτο ἀνῆκαν στό Κόμμα τῶν καντέτων.

Στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1906 ἡ Ι Κρατική δούμα, πού ἀπό τό βῆμα της

ἡ πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης συχνά ὑποβαλλόταν σέ κριτική, κυρίως γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, διαλύθηκε.—*34*.

[33] Πρόκειται γιά τό *I Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν*, πού ἔγινε στίς 4-28 τοῦ Μάη (17 τοῦ Μάη-10 τοῦ Ἰούνη) 1917 στήν Πετρούπολη. Βασικοί ὀργανωτές τοῦ συνεδρίου ἦταν οἱ ἐσέροι πού ἄσκησαν μεγάλη ἐπίδραση στίς ἐκλογές τῶν ἀντιπροσώπων κατά τόπους. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 1115 ἀντιπρόσωποι ἀπό τά ἀγροτικά συνέδρια τῶν κυβερνείων καί τῶν ἀγροτικῶν ὀργανώσεων τοῦ στρατοῦ. Οἱ ἐσέροι εἶχαν σημαντική πλειοψηφία στό συνέδριο. Ὡς πρός τήν κοινωνική του σύνθεση, ἡ πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων ἀνῆκε στήν εὔπορη ἀγροτιά, ἡ φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τοῦ στρατοῦ.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ἦταν τά ζητήματα: γιά τήν Προσωρινή κυβέρνηση συνασπισμοῦ, τό ἐπισιτιστικό, γιά τόν πόλεμο καί τήν εἰρήνη, τό ἀγροτικό κ.ἄ. Τό συνέδριο ἔγινε στίβος τῆς πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς ἐσέρους γιά τό κέρδισμα τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν. Οἱ ἐργασίες τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας διεξήχθηκαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού ἔδινε μεγάλη προσοχή στό ἀγροτικό συνέδριο. Τούς μπολσεβίκους τούς ὑποστήριζε ἡ λεγόμενη ὁμάδα τῶν «14 ἀκομματικῶν» πού τήν ὀργάνωσε ὁ Μ. Β. Φροῦνζε (Μιχάηλοφ).

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπευθύνθηκε στίς 7 (20) τοῦ Μάη μέ ἀνοιχτό γράμμα πρός τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 43-47)· στίς 22 τοῦ Μάη (4 τοῦ Ἰούνη) ὁ Λένιν μίλησε στό συνέδριο γιά τό ἀγροτικό ζήτημα καί ὑπόβαλε ἐξονόματος τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας σχέδιο ἀπόφασης πού τό ἔγραψε ὁ ἴδιος (βλ. στό ἴδιο, σελ. 168-189, 165-167). Ὁ Β. Ι. Λένιν στό γράμμα του πρός τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου, στό λόγο του στό συνέδριο καί στό σχέδιο ἀπόφασης πρότεινε νά κηρυχθεῖ ἡ γῆ παλλαϊκή ἰδιοκτησία καί νά ἀρχίσει ἀμέσως ἡ δωρεάν παραχώρηση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στούς ἀγρότες, χωρίς νά περιμένουν τή σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης. Ἡ ὁμιλία τοῦ Β. Ι. Λένιν προξένησε τεράστια ἐντύπωση στούς ἀγρότες ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου.

Ὡστόσο οἱ ἡγέτες τῶν ἐσέρων πέτυχαν νά ψηφιστοῦν ἀπό τό συνέδριο οἱ ἀποφάσεις τους. Τό συνέδριο ἐνέκρινε τήν πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί τή συμμετοχή σ'αὐτή τῶν «σοσιαλιστῶν», τάχθηκε ὑπέρ τῆς συνέχισης τοῦ πολέμου «ὥς τήν τελική νίκη» καί ὑπέρ τῆς ἐπίθεσης στό μέτωπο. Τή λύση τοῦ ζητήματος τῆς γῆς τό συνέδριο τήν ἀνάβαλε ὥς τή Συντακτική Συνέλευση. Στό συνέδριο ἐκλέχθηκε Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν ἀπό ἐσέρους πού ἐφάρμοζε συμβιβαστική πολιτική. Οἱ ἀποφάσεις πού ψήφισε τό συνέδριο ἔκφραζαν τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ — τῶν κουλάκων.

Οἱ ὁμιλίες τοῦ Β. Ι. Λένιν, τῶν μπολσεβίκων στό συνέδριο εἶχαν τεράστια σημασία γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τῆς ἀγροτιᾶς. Ὁ λόγος τοῦ Λένιν γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, πού ἐκδόθηκε σέ ξεχωριστή μπροσούρα καί σέ μεγάλο τιράζ, κυκλοφόρησε πλατιά στό χωριό καί

στό στρατό καί έπαιξε μεγάλο ρόλο στήν κατάκτηση τῶν ἐργαζομένων ἀγροτῶν μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων.—*35.*

34 *«Βόλια Ναρόντα»* («Θέληση τοῦ Λαοῦ»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 29 τοῦ Ἀπρίλη 1917· κλείστηκε τό Νοέμβρη τοῦ 1917. Ἀργότερα ἔβγαινε καί μέ ἄλλους τίτλους. Κλείστηκε ὁριστικά τό Φλεβάρη τοῦ 1918.—*36.*

35 *«Ρούσκαγια Βόλια»* («Ρωσική Ἐλευθερία»)—καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν τσαρικό ὑπουργό Ἐσωτερικῶν Α. Ντ. Πρωτοπόποφ καί συντηροῦνταν μέ χρήματα τῶν μεγάλων τραπεζῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1916. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἔκανε συκοφαντική ἐκστρατεία κατά τῶν μπολσεβίκων. Ὁ Λένιν τήν ἀποκαλοῦσε «μιά ἀπό τίς πιό κακοήθεις ἀστικές ἐφημερίδες» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 130). Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη (7 τοῦ Νοέμβρη) 1917.—*36.*

36 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό Κοινοβούλιο τῆς Φραγκφούρτης—παγγερμανική Ἐθνική συνέλευση, ἡ ὁποία συγκλήθηκε μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Μάρτη 1848 στή Γερμανία καί ἄρχισε τίς συνεδριάσεις της τό Μάη τοῦ ἴδιου χρόνου στή Φραγκφούρτη τοῦ Μάιν. Τό βασικό καθῆκον τῆς Συνέλευσης ἦταν ἡ ἐξάλειψη τοῦ πολιτικοῦ κατατεμαχισμοῦ καί ἡ ἐπεξεργασία παγγερμανικοῦ συντάγματος. Ὡστόσο, λόγω τῆς δειλίας καί τῶν ταλαντεύσεων τῆς φιλελεύθερης πλειοψηφίας τῆς Συνέλευσης, τῆς ἀναποφασιστικότητας καί τῆς ἀσυνέπειας τῆς μικροαστικῆς ἀριστερῆς πτέρυγας, ἡ Συνέλευση φοβήθηκε νά πάρει στά χέρια της τήν ἀνώτατη ἐξουσία στή χώρα καί δέν μπόρεσε νά τηρήσει ἀποφασιστική θέση στά βασικά ζητήματα τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848-1849. Ἡ Συνέλευση δέν ἔκανε τίποτε γιά τήν ἀνακούφιση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, δέν ὑποστήριξε τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῆς Πολωνίας καί τῆς Τσεχίας καί ἐπιδοκίμαζε τήν πολιτική τῆς καταπίεσης πού ἐφάρμοζε ἡ Αὐστρία καί ἡ Πρωσία ἀπέναντι στούς ὑποδουλωμένους λαούς. Οἱ βουλευτές τῆς Συνέλευσης δέν τόλμησαν νά κινητοποιήσουν τίς δυνάμεις τοῦ λαοῦ γιά νά ἀποκρούσουν τήν ἐπίθεση τῆς ἀντεπανάστασης καί νά ὑπερασπίσουν τό σύνταγμα τῆς αὐτοκρατορίας πού τό εἶχαν καταρτίσει τό Μάρτη τοῦ 1849. «Ἔπαιρναν κάθε εἴδους δημοκρατικές «ἀποφάσεις», «θέσπιζαν» κάθε εἴδους ἐλευθερίες, ἐνῶ στήν πράξη ἄφηναν τήν ἐξουσία στά χέρια τοῦ βασιλιᾶ» (Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 21). Σέ λίγο καιρό ἡ αὐστριακή κυβέρνηση καί ὕστερα καί ἡ πρωσική ἀνακάλεσαν τούς ἀντιπροσώπους τους καί σέ συνέχεια τή Συνέλευση τῆς Φραγκφούρτης τήν ἐγκατάλειψαν οἱ φιλελεύθεροι ἀντιπρόσωποι καί τῶν ἄλλων γερμανικῶν κρατῶν. Οἱ βουλευτές τῆς ἀριστερᾶς, τῆς μικροαστικῆς πτέρυγας, πού παρέμειναν στή Συνέλευση, μετάφεραν τήν ἕδρα της στή Στουτγάρδη. Ἡ Συνέλευση διαλύθηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1849 ἀπό τά στρατεύματα τῆς κυβέρνησης τῆς Βυρτεμβέργης.—*37.*

37 'Ο Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἐργασία τοῦ Κ. Μάρξ «'Η 18η Μπρυμαίρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 115-217).—*38.*

38 Βλ. Κ. Μάρξ. «'Η 18η Μπρυμαίρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 209).—*40.*

39 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «'Ο πόλεμος τῶν χωρικῶν στή Γερμανία» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 343-437).—*41.*

40 *Κανόσσα*—πύργος στή Βόρεια 'Ιταλία. Τό 1077 ὁ γερμανός αὐτοκράτορας 'Ερρίκος Δ', ἔπειτα ἀπό τήν ἥττα του στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν πάπα Γρηγόριο τόν Ζ', ὑποχρεώθηκε νά ζητήσει συγχώρηση καί τρεῖς μέρες στεκόταν μέ ροῦχα μετανοοῦντος ἁμαρτωλοῦ μπροστά στίς πύλες τοῦ πύργου, ἐκλιπαρώντας συνάντηση μέ τόν πάπα, γιά νά ἄρει τόν ἀφορισμό του καί νά τοῦ ἐπιστρέψει τήν ἐξουσία τοῦ αὐτοκράτορα. 'Από δῶ βγῆκε καί ἡ ἔκφραση «πηγαίνεις στήν Κανόσσα», πού σημαίνει νά ζητήσεις συγχώρηση, νά ὁμολογήσεις τήν ἐνοχή σου, νά δεχτεῖς τήν ταπείνωση μπροστά στόν ἀντίπαλο.—*46.*

41 Πρόκειται γιά τήν Κρατική σύσκεψη πού προετοίμαζε ἡ Προσωρινή κυβέρνηση μέ σκοπό τήν κινητοποίηση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων γιά τή συντριβή τῆς ἐπανάστασης. 'Η ἰδέα τῆς σύγκλησης μιᾶς τέτιας σύσκεψης εἶχε τήν πλήρη ὑποστήριξη τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. 'Η ἀστική τάξη, φοβούμενη τούς ἐπαναστατημένους ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ἀποφάσισε νά κάνει τή σύσκεψη στή Μόσχα.

'Η Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἐξέτασε τό ζήτημα τῆς Κρατικῆς σύσκεψης στίς 5 (18) καί στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου. Στήν ἀπόφαση πού πάρθηκε στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου ἡ ΚΕ πρότεινε στίς κομματικές ὀργανώσεις νά ξεσκεπάσουν τή συγκαλούμενη στή Μόσχα σύσκεψη σάν ὄργανο συνωμοσίας τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, ὅπως ἐπίσης καί τό ρόλο τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων πού κάλυπταν καί ὑποστήριζαν τή σύσκεψη αὐτή. 'Η ΚΕ καλοῦσε νά ὀργανωθοῦν μαζικές διαμαρτυρίες τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν κατά τῆς σύσκεψης. 'Η ἀπόφαση δημοσιεύτηκε στό φύλλο ἀρ. 14 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ» τῆς 8 (21) τοῦ Αὐγούστου 1917. 'Ο μπολσεβίκικος Τύπος πέταξε τή μάσκα τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης ἀπό τήν Κρατική σύσκεψη καί ξεσκέπασε τόν ἀντεπαναστατικό της ρόλο.

Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ ἡ 'Επιτροπή Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) στίς 8 (21) τοῦ Αὐγούστου στήν πλατιά συνεδρίασή της μαζί μέ ἀντιπροσώπους τῶν ἀχτιδικῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν πυρήνων, ἀποφάσισε: νά καλέσει τό προλεταριάτο τῆς Μόσχας σέ 24ωρη ἀπεργία καί τήν ἡμέρα πού θά ἀρχίσει ἡ σύσκεψη νά κάνει στή Μόσχα μιά σειρά μαζικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας.

Ἡ σύσκεψη ἔγινε στή Μόσχα στίς 12-15 (25-28) τοῦ Αὐγούστου 1917. Πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀνώτατοι ἀξιωματικοί τῆς διοίκησης τοῦ στρατοῦ, πρώην μέλη τῆς Κρατικῆς δούμας, καθοδηγητές τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· τίς ἀντιπροσωπεῖες τῶν Σοβιέτ καθώς ἐπίσης καί μερικές συνδικαλιστικές ὀργανώσεις τίς ἀντιπροσώπευσαν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι. Στίς ὁμιλίες στή σύσκεψη τοῦ στρατηγοῦ Κορνίλοφ, τοῦ στρατηγοῦ Καλέντιν καί ἄλλων, διατυπώθηκε τό πρόγραμμα κατάπνιξης τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ὁμιλίες ἀπαιτοῦσαν τή διάλυση τῶν Σοβιέτ, τή διάλυση τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων στό στρατό, τήν ἐπαναφορά τῆς θανατικῆς ποινῆς στό μέτωπο, τή διεξαγωγή τοῦ πολέμου ὥς τήν τελική νίκη.

Τή μέρα πού ἄρχισε ἡ σύσκεψη στίς 12 (25) τοῦ Αὐγούστου, στό φύλλο ἀρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρσκογε Ντιέλο» καί στίς 13 (26) τοῦ Αὐγούστου στό φύλλο ἀρ. 1 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος δημοσίευσε προκήρυξη ἀπ'ἀφορμή τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης, στήν ὁποία ξεσκέπαζε τόν ἀντεπαναστατικό της χαρακτήρα καί καλοῦσε τίς ἐργαζόμενες μάζες νά ὀργανώσουν μαζικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας· παράλληλα ἡ ΚΕ ἐφιστοῦσε τήν προσοχή νά μήν πέσουν στίς προβοκάτσιες τῆς ἀντεπανάστασης.

Στήν ἀπεργία πού ἔγινε μέ ἀπόφαση τῆς κομματικῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας στίς 12 (25) τοῦ Αὐγούστου στή Μόσχα πῆραν μέρος πάνω ἀπό 400 χιλιάδες ἄτομα. Ἡ ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τῆς Μόσχας ἀνάτρεψε τά σχέδια τῆς ἀντεπανάστασης. Συλλαλητήρια διαμαρτυρίας καί ἀπεργίες ἔγιναν σέ πολλές ἄλλες πόλεις τῆς χώρας.—*46*.

42 Πρόκειται γιά τήν Προσωρινή κυβέρνηση συνασπισμοῦ πού σχηματίστηκε στίς 24 τοῦ Ἰούλη (6 τοῦ Αὐγούστου) 1917 μέ πρόεδρο καί ὑπουργό Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν τόν Α. Φ. Κέρενσκι (ἐσέρο), ἀντιπρόεδρο καί ὑπουργό Οἰκονομικῶν τόν Ν. Β. Νεκράσοφ (καντέτο), ὑπουργό Ἐσωτερικῶν τόν Ν. Ντ. Αὐξέντιεφ (ἐσέρο) καί ἄλλους. Στήν κυβέρνηση συνασπισμοῦ πῆραν μέρος καντέτοι, ἐσέροι, μενσεβίκοι, «λαϊκοί σοσιαλιστές» καί πρόσωπα ἐκτός κόμματος προσκείμενα πρός τούς καντέτους. Μέ τή νέα σύνθεση ἡ κυβέρνηση βρισκόταν στά χέρια τῶν καντέτων. Στήν κοινή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν, πού ἔγινε στίς 25 τοῦ Ἰούλη (7 τοῦ Αὐγούστου), οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ψήφισαν ἀπόφαση μέ τήν ὁποία καλοῦσαν νά ὑποστηριχθεῖ ὅσο τό δυνατό πιό δραστήρια ἡ νέα κυβέρνηση συνασπισμοῦ.—*48*.

43 Πρόκειται γιά τό διάγγελμα τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης τῆς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1917. Τό διάγγελμα αὐτό περιεῖχε μιά σειρά δημαγωγικές ὑποσχέσεις, μέ τίς ὁποῖες ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ὑπολόγιζε νά καθησυχάσει τίς μάζες ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη. Ὑποσχόταν: νά κάνει στήν καθορισμένη προθεσμία — 17 (30) τοῦ Σεπτέμβρη — τίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση, νά ἐξασφαλίσει τήν

ταχύτερη δυνατή καθιέρωση τῆς αὐτοδιοίκησης τῶν πόλεων καί τῶν ζέμστβο, νά ἐξαλείψει τά προνομιοῦχα κοινωνικά στρώματα, νά πάρει τά ἀναγκαῖα μέτρα πάλης ἐνάντια στό οἰκονομικό χάος, νά καταρτίσει νόμους γιά τό ὀχτάωρο, γιά τήν προστασία τῆς ἐργασίας, γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις, νά καταρτίσει σχέδιο ἀγροτικῆς μεταρύθμισης γιά νά συζητηθεῖ στή Συντακτική Συνέλευση. Ὡστόσο, καμιά ἀπό τίς ὑποσχέσεις αὐτές δέν ἐκπληρώθηκε.—*48.*

44 *«Ἰζβέστιγια τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν»* («Εἰδήσεις τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν»)—καθημερινή ἐφημερίδα· ἄρχισε νά βγαίνει ἀπό τίς 28 τοῦ Φλεβάρη (13 τοῦ Μάρτη) 1917.

Μετά τή συγκρότηση—στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ—Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς ΚΕΕ καί ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Αὐγούστου (ἀπό τό φύλλο ἀρ. 132) ἔβγαινε μέ τόν τίτλο («Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν») καί ἀπό τίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη (12 τοῦ Ὀχτώβρη) (ἀπό τό φύλλο ἀρ. 184) μέ τόν τίτλο «Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν». Ὅλο αὐτό τό διάστημα ἡ ἐφημερίδα βρισκόταν στά χέρια τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων καί ἔκανε σκληρή πάλη κατά τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος.

Μετά τό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἡ σύνθεση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἄλλαξε, ἡ ἐφημερίδα ἔγινε τό ἐπίσημο ὄργανο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας· στήν ἐφημερίδα αὐτή δημοσιεύτηκαν τά πρῶτα βασικότατα ντοκουμέντα τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης, ἄρθρα καί λόγοι τοῦ Β. Ι. Λένιν. Τό Μάρτη τοῦ 1918 ἡ ἔκδοση τῆς «Ἰζβέστιγια» μεταφέρθηκε στή Μόσχα. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1922, λόγω τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ΕΣΣΔ, ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς ΠΚΕΕ. Μέ ἀπόφαση τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνώτατου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ τῆς 24 τοῦ Γενάρη 1938 ἡ «Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς ΠΚΕΕ» ἀνασυγκροτήθηκε καί ἀπό τίς 26 τοῦ Γενάρη 1938 ὥς τά σήμερα ἐκδίδεται μέ τόν τίτλο «Ἰζβέστιγια τῶν Σοβιέτ τῶν Βουλευτῶν τῶν Ἐργαζομένων».—*50.*

45 Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση στίς 12 (25) τοῦ Ἰούλη καθιέρωσε τή θανατική ποινή στό μέτωπο. Στίς μεραρχίες συγκροτήθηκαν «στρατιωτικο-ἐπαναστατικά δικαστήρια», πού οἱ καταδίκες τους ἔμπαιναν σέ ἰσχύ ἀμέσως μετά τή δημοσίευσή τους καί ἔπρεπε νά ἐκτελοῦνται χωρίς ἀναβολή.—*55.*

46 Ἡ *Ἐπιτροπή ἐπαφῆς* σχηματίστηκε μέ ἀπόφαση τῆς συμβιβαστικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 8 (21) τοῦ Μάρτη γιά τήν ἄσκηση «ἐπίδρασης» καί «ἐλέγχου» στή δράση τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Στήν Ἐπιτροπή μπῆκαν ὁ Μ. Ι. Σκόμπελιεφ, ὁ Γ. Μ. Στεκλόφ, ὁ Ν. Ν. Σουχάνοφ, ὁ Β. Ν. Φιλίπποβσκι, ὁ Ν. Σ. Τσχεΐτζε (ἀργότερα ἐπίσης οἱ Β. Μ. Τσερνόφ καί Ι. Γκ. Τσερετέλι). Ἡ

'Επιτροπή ἐπαφῆς βοηθοῦσε τήν Προσωρινή κυβέρνηση νά χρησιμοποιεῖ τό κύρος τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης μέ σκοπό νά σκεπάζει τήν ἀντεπαναστατική της πολιτική. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἐπιδίωκαν μέ τή βοήθειά της νά συγκρατήσουν τίς μάζες ἀπό τή δραστήρια ἐπαναστατική πάλη γιά τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. 'Η 'Επιτροπή ἐπαφῆς καταργήθηκε στά μέσα τοῦ 'Απρίλη 1917, λόγω τῆς διαβίβασης τῶν ἁρμοδιοτήτων της στό Γραφεῖο τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς.—*61.*

47 *Τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ*—ἀντεπαναστατικό πραξικόπημα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων πού ἔγινε τόν Αὔγουστο τοῦ 1917. 'Επικεφαλῆς τοῦ πραξικοπήματος ἦταν ὁ ἀνώτατος διοικητής τοῦ στρατοῦ, ὁ τσαρικός στρατηγός Κορνίλοφ. Οἱ συνωμότες ἔβαλαν σκοπό τους νά καταλάβουν τήν Πετρούπολη, νά συντρίψουν τό Μπολσεβίκικο κόμμα, νά διαλύσουν τά Σοβιέτ, νά ἐγκαθιδρύσουν στρατιωτική δικτατορία στή χώρα καί νά προετοιμάσουν τήν ἐπαναφορά τῆς μοναρχίας. Στή συνωμοσία ἔπαιρνε μέρος καί ὁ πρόεδρος τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης Α. Φ. Κέρενσκι, ὅμως, ὅταν ἄρχισε τό πραξικόπημα, φοβούμενος ὅτι θά ἀνατραπεῖ καί ὁ ἴδιος μαζί μέ τόν Κορνίλοφ, διαχώρισε τίς εὐθύνες του ἀπ' αὐτόν καί τόν ἀνακήρυξε κινηματία κατά τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

Τό πραξικόπημα ἄρχισε στίς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη). 'Ο Κορνίλοφ κατηύθυνε πρός τήν Πετρούπολη τό 3ο σῶμα ἱππικοῦ. Μέσα στήν ἴδια τήν Πετρούπολη ἑτοιμάζονταν νά δράσουν οἱ ἀντεπαναστατικές ὀργανώσεις τοῦ Κορνίλοφ.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς πάλης τῶν μαζῶν κατά τοῦ Κορνίλοφ, χωρίς νά σταματάει ταυτόχρονα, ὅπως αὐτό τό ἀπαιτοῦσε ὁ Λένιν, νά ξεσκεπάζει τήν Προσωρινή κυβέρνηση καί τούς ὑπηρέτες της ἐσέρους καί μενσεβίκους. Μέ ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί οἱ ἐπαναστατημένοι στρατιῶτες καί ναῦτες ξεσηκώθηκαν στήν πάλη κατά τῶν στασιαστῶν. Ἄρχισαν νά συγκροτοῦνται γρήγορα ἀπό τούς ἐργάτες τῆς πρωτεύουσας τμήματα τῆς Κόκκινης φρουρᾶς. Σέ μιά σειρά σημεῖα ὀργανώθηκαν ἐπαναστατικές ἐπιτροπές. 'Η προώθηση τῶν στρατευμάτων τοῦ Κορνίλοφ ἀνακόπηκε. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς μπολσεβίκικης ζύμωσης ἄρχισε ἀνάμεσα στά στρατεύματα αὐτά ἡ ἀποσύνθεσή τους.

Τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ συντρίφτηκε ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πού τούς καθοδηγοῦσε τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν μαζῶν, ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νά δόσει διαταγή γιά τή σύλληψη τοῦ Κορνίλοφ καί τῶν συνεργῶν του καί τήν παραπομπή τους στό δικαστήριο μέ τήν κατηγορία τοῦ πραξικοπήματος.—*69.*

48 Τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς διεθνοῦς συνδιάσκεψης τῶν σοσιαλιστῶν στή Στοκχόλμη δημιουργήθηκε τόν 'Απρίλη τοῦ 1917. 'Ο δανός σοσιαλσωβινιστής Μπόργκμπεργκ ἦλθε στήν Πετρούπολη καί ἐξονόματος τῆς κοινῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐργατικῶν κομμάτων τῆς Δανίας, τῆς

Νορβηγίας καί τῆς Σουηδίας κάλεσε τά σοσιαλιστικά κόμματα τῆς Ρωσίας νά πάρουν μέρος στή λεγόμενη «συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλιστῶν τῆς Στοκχόλμης γιά τήν εἰρήνη». Τό ζήτημα αὐτό συζητήθηκε στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι δέχτηκαν τήν πρόταση τοῦ Μπόργκμπεργκ καί ἀποφάσισαν νά ἀναλάβουν τήν πρωτοβουλία γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης αὐτῆς. Ἡ Ἕβδομη Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τῶν μπολσεβίκων, μέ πρόταση τοῦ Β. Ι. Λένιν, τάχθηκε ἀποφασιστικά ἐνάντια στή συμμετοχή στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης, πού τή συγκαλοῦσαν οἱ σοσιαλσωβινιστές, ξεσκέπασε τόν ἰμπεριαλιστικό της χαρακτήρα καί τόν Μπόργκμπεργκ σάν πράκτορα τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου, στή συνεδρίαση τῆς ΚΕΕ, ὅταν συζητοῦνταν τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης τῆς Στοκχόλμης, ὁ Κάμενεφ ἐκφώνησε λόγο, στόν ὁποῖο ὑποστήριζε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συμμετοχή στή συνδιάσκεψη· δήλωσε ὅτι ἡ ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων στό ζήτημα αὐτό πρέπει ν'ἀναθεωρηθεῖ. Ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς ΚΕΕ διαχώρισε τίς εὐθύνες της σχετικά μέ τό λόγο τοῦ Κάμενεφ.

Ὁ Β. Ι. Λένιν, ταυτόχρονα μέ τό γράμμα «Σχετικά μέ τό λόγο τοῦ Κάμενεφ στήν ΚΕΕ ἀπ'ἀφορμή τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης», πού τό ἔστειλε στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» γιά δημοσίευση, ἔγραψε στίς 17 (30) τοῦ Αὐγούστου γράμμα πρός τό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Β. Ι. Λένιν, δίνοντας ἐκτίμηση γιά τό λόγο τοῦ Κάμενεφ, ἔγραφε: «τό λόγο τοῦ Κάμενεφ... τό θεωρῶ μέγιστη βλακεία, ἄν ὄχι προστυχιά, καί ἤδη ἔγραψα γι'αὐτό στήν ΚΕ καί γιά τόν Τύπο» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 260). Ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, ἀφοῦ συζήτησε τό ζήτημα σχετικά μέ τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης στή συνεδρίαση τῆς 16 (29) τοῦ Αὐγούστου, ἐπικύρωσε τήν ἀπόφαση μή συμμετοχῆς στή συνδιάσκεψη. Βλ. ἐπίσης τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 98-107).

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης δέν ἔγινε. — *70.*

49 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση «Γιά τήν ἑνοποίηση τοῦ Κόμματος», πού ψηφίστηκε ἀπό τό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων, καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 388).

Τό *VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)* ἔγινε στήν Πετρούπολη στίς 26 τοῦ Ἰούλη-3 τοῦ Αὐγούστου (8-16 τοῦ Αὐγούστου) 1917. Οἱ ἐργασίες του διεξήχθηκαν μισοπαράνομα. Πῆραν μέρος 157 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 110 μέ συμβουλευτική, πού ἀντιπροσώπευαν 240 χιλιάδες μέλη τοῦ Κόμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν καθοδηγοῦσε τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου ἀπό τήν παρανομία, κρατώντας σύνδεση μέ τήν Πετρούπολη μέσω τῶν συντρόφων πού ὅρισε γι'αὐτό τό σκοπό ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή καί οἱ ὁποῖοι ἔρχονταν στόν Λένιν στό Ραζλίβ. Οἱ θέσεις

τοῦ Λένιν «Ἡ πολιτική κατάσταση», τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τά συνθήματα» καί ἄλλα ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Ὁ Λένιν, βρισκόμενος στό Ραζλίβ, ἔπαιρνε μέρος στήν ἐπεξεργασία καί τή σύνταξη τῶν βασικότερων σχεδίων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Τό συνέδριο ἐξέλεξε ὁμόφωνα τόν Β. Ι. Λένιν ἐπίτιμο πρόεδρό του.

Ἡ ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου περιλάβαινε τά ἑξῆς θέματα: 1) ἔκθεση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου· 2) ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ· 3) ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων· 4) ἡ τρέχουσα στιγμή: α) ὁ πόλεμος καί ἡ διεθνής κατάσταση· β) ἡ πολιτική καί οἰκονομική κατάσταση· 5) ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος· 6) ὀργανωτικό ζήτημα· 7) οἱ ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση· 8) ἡ Διεθνής· 9) ἡ ἑνοποίηση τοῦ Κόμματος· 10) τό συνδικαλιστικό κίνημα· 11) οἱ ἐκλογές· 12) διάφορα. Στό συνέδριο συζητήθηκε τό ζήτημα τῆς παρουσίασης τοῦ Λένιν στό δικαστήριο.

Τό συνέδριο ἄκουσε τήν πολιτική ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τήν εἰσήγηση γιά τήν πολιτική κατάσταση, πού μέ ἐντολή τῆς ΚΕ ἔκανε ὁ Ι. Β. Στάλιν. Τή βάση τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου γιά τήν πολιτική κατάσταση ἀποτέλεσαν οἱ καθοδηγητικές ὁδηγίες τοῦ Β. Ι. Λένιν. Στήν ἀπόφαση αὐτή δόθηκε ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς κατάστασης στή χώρα πού διαμορφώθηκε μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη, διατυπώθηκε ἡ πολιτική γραμμή τοῦ Κόμματος στό νέο στάδιο τῆς ἐπανάστασης. Τό συνέδριο παραδέχτηκε ὅτι ἡ εἰρηνική ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης τέλειωσε, ὅτι ἡ ἐξουσία στή χώρα πέρασε οὐσιαστικά στά χέρια τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης. Τό συνέδριο, ἀκολουθώντας τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν, ἀπόσυρε προσωρινά τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ!» γιατί τά Σοβιέτ στήν κατάσταση ἐκείνη, καθοδηγούμενα ἀπό τούς μενσεβίκους καί ἐσέρους, μετατράπηκαν σέ ἐξάρτημα τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Ὅμως ἡ προσωρινή ἄρση τοῦ συνθήματος αὐτοῦ δέν σήμαινε ἀπάρνηση τῶν Σοβιέτ γενικά, σάν κρατικῆς μορφῆς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Τό συνέδριο πρόβαλε τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν πλήρη κατάλυση τῆς δικτατορίας τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης καί γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο σέ συμμαχία μέ τήν ἀγροτική φτωχολογιά μέ ἔνοπλη ἐξέγερση.

Τό συνέδριο ἀπόριψε τίς ἀντιλενινιστικές προτάσεις τοῦ Πρεομπραζένσκι, πού ἀρνιόταν τή δυνατότητα τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία καί δήλωνε ὅτι εἶναι δυνατό νά ὁδηγήσουμε τή χώρα στό σοσιαλιστικό δρόμο μόνο ἄν γίνει προλεταριακή ἐπανάσταση στή Δύση. Τό συνέδριο ἀπόκρουσε ἐπίσης καί τόν Μπουχάριν πού τάχθηκε κατά τῆς γραμμῆς τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ὑποστηρίζοντας ὅτι οἱ ἀγρότες ἔχουν συνασπισμό μέ τήν ἀστική τάξη καί δέν θά ἀκολουθήσουν τήν ἐργατική τάξη.

Τό συνέδριο στίς ἀποφάσεις του τόνισε μέ ἰδιαίτερη δύναμη τή λενινιστική θέση γιά τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς, σάν τόν πιό βασικό ὅρο τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. «Μόνο τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο — ἀναφέρεται

στήν ἀπόφαση «Γιά τήν πολιτική κατάσταση»—μέ τόν ὅρο τῆς ὑποστήριξής του ἀπό τή φτωχή ἀγροτιά, ἔχει τή δύναμη νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον αὐτό πού εἶναι καθῆκον τῆς νέας ἀνόδου» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων, καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 376).

Τό ζήτημα τῆς παρουσίασης τοῦ Β. Ι. Λένιν στό δικαστήριο συζητήθηκε στό συνέδριο ἀνάμεσα στά πρῶτα ζητήματα. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στό κλείσιμο τοῦ θέματος γιά τήν ἔκθεση τῆς πολιτικῆς δράσης τῆς ΚΕ, ἐκφράστηκε ὑπέρ τῆς παρουσίασης τοῦ Λένιν στό δικαστήριο μέ τήν προϋπόθεση νά ὑπάρξει ἐγγύηση τῆς προσωπικῆς του ἀσφάλειας καί ἑνός δημοκρατικά ὀργανωμένου δικαστηρίου, καί μέ τό πνεῦμα αὐτό πρότεινε σχέδιο ἀπόφασης. Ὁ Στάλιν εἶπε: «Στή δοσμένη στιγμή δέν εἶναι ἀκόμη ξεκαθαρισμένο σέ ποιῶν τά χέρια βρίσκεται ἡ ἐξουσία. Δέν ὑπάρχει ἐγγύηση ὅτι, ἄν τούς συλλάβουν (τόν Λένιν καί τόν Ζηνόβιεφ. *Ἡ Σύντ.)*, δέν θά χρησιμοποιήσουν ὠμή βία. Ἄλλο ζήτημα, ἄν τό δικαστήριο ὀργανωθεῖ δημοκρατικά καί δοθεῖ ἐγγύηση ὅτι δέν θά τούς μακελέψουν. Σέ ἐρώτησή μας σχετικά μ᾽αὐτό στήν ΚΕΕ μᾶς ἀπαντοῦσαν: «Δέν ξέρουμε τί μπορεῖ νά συμβεῖ». Ἐφόσον ἀκόμη δέν ξεκαθαρίστηκε ἡ κατάσταση, ἐφόσον ἀκόμη γίνεται ὑπόκωφη πάλη ἀνάμεσα στήν ἐπίσημη ἐξουσία καί στήν πραγματική ἐξουσία, δέν ὑπάρχει γιά τούς συντρόφους κανένας λόγος νά παρουσιαστοῦν στίς ἀρχές. Ἄν ὅμως ἐπικεφαλῆς θά εἶναι ἐξουσία, πού θά μπορέσει νά ἐγγυηθεῖ γιά τούς συντρόφους μας ὅτι δέν θά ἐφαρμοστεῖ βία, καί ἡ ὁποία θά ἔχει ἔστω καί μιά κάποια ὁρισμένη ἐντιμότητα.., οἱ σύντροφοί μας θά παρουσιαστοῦν» («Τό Ἕκτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκων). Αὔγουστος 1917. Πρακτικά», 1958, σελ. 27-28). Ἡ τέτια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος ξεκινοῦσε ἀπό τή μή σωστή ἐκτίμηση τῆς κατάστασης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στή χώρα καί ἀπό τήν παραδοχή τῆς δυνατότητας ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρξει «ἔντιμο» ἀστικό δικαστήριο.

Ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίντζε ἔκανε εἰσήγηση στό συνέδριο γιά τήν παρουσίαση τοῦ Λένιν στό δικαστήριο. Ὑπογράμμισε ὅτι σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά παραδόσουμε τόν Λένιν στίς ἀνακριτικές ἀρχές. Κατά τῆς παρουσίασης τοῦ Λένιν στό δικαστήριο μίλησε στό συνέδριο ὁ Φ. Ε. Τζερζίνσκι, ὁ Ν. Α. Σκρίπνικ καί ἄλλοι. Ὀφείλουμε, ἔλεγε ὁ Τζερζίνσκι, νά ποῦμε ὀρθά-κοφτά ὅτι ἔκαναν καλά οἱ σύντροφοι ἐκεῖνοι πού συμβούλευσαν τόν Λένιν νά μήν συλληφθεῖ. Πρέπει νά ἐξηγήσουμε στούς συντρόφους ὅτι δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στήν Προσωρινή κυβέρνηση καί τήν ἀστική τάξη, ὅτι δέν θά παραδόσουμε τόν Λένιν ὥσπου δέν θά θριαμβεύσει τό δίκιο, δηλ. ὥσπου δέν θά ὑπάρχει τό αἰσχρό αὐτό δικαστήριο.

Ὑπέρ τῆς παρουσίασης τοῦ Λένιν (μέ τόν ὅρο τῆς ἐγγύησης τῆς προσωπικῆς του ἀσφάλειας, ἀνοιχτῆς διεξαγωγῆς τῆς δίκης καί συμμετοχῆς σ᾽αὐτήν ἀντιπροσώπων ἀπό τήν ΚΕΕ τοῦ Σοβιέτ) μίλησαν οἱ Β. Βολοντάρσκι, Ι. Μπεζραμπότνι (Ντ. Ζ. Μανουήλσκι) καί Μ. Λασέβιτς καί πρότειναν τό δικό τους σχέδιο ἀπόφασης.

Ὕστερα ἀπό συλλογική συζήτηση τό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος μέ ὁμόφωνη ἀπόφασή του τάχθηκε κατά τῆς παρουσίασης τοῦ Β. Ι. Λένιν

στό δικαστήριο, ἔκφρασε «τήν ἔντονη διαμαρτυρία του ἐνάντια στόν ἐξοργιστικό εἰσαγγελικό χαφιεδικό-ἀστυνομικό συκοφαντικό καταγεγμό τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου» καί ἔστειλε χαιρετιστήριο στόν Β. Ι. Λένιν.

Ἔκθεση γιά τήν ὀργανωτική δουλιά τῆς ΚΕ ἔκανε ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ. Στήν ἔκθεσή του τόνιζε ὅτι στούς τρεῖς μῆνες πού πέρασαν ἀπό τήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ 'Απρίλη) ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος αὐξήθηκε τρεῖς φορές (ἀπό 80 σέ 240 χιλιάδες), ὁ ἀριθμός τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων αὐξήθηκε (ἀπό 78 σέ 162). Τό συνέδριο ἄκουσε 19 ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Οἱ ὁμιλητές τόνιζαν τήν τεράστια δουλιά πού ἔκαναν κατά τόπους οἱ μπολσεβίκικες ὀργανώσεις καί τή σταθερή ἄνοδο τῆς ἐπιροῆς τῶν μπολσεβίκων ἀνάμεσα στίς πλατιές ἐργαζόμενες μάζες.

Τό VI συνέδριο συζήτησε καί ἐπικύρωσε τό οἰκονομικό πρόγραμμα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, πού πρόβλεπε τά ἑξῆς ἐπαναστατικά μέτρα: τήν ἐθνικοποίηση καί τή συγκεντροποίηση τῶν τραπεζῶν, τήν ἐθνικοποίηση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων καί τήν ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς τῆς χώρας, τήν καθιέρωση τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου πάνω στήν παραγωγή καί τήν κατανομή, τήν ὀργάνωση σωστῆς ἀνταλλαγῆς ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό κ.ἄ.

Τό συνέδριο ψήφισε νέο καταστατικό τοῦ Κόμματος. Ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ καταστατικοῦ γιά τό μέλος τοῦ Κόμματος συμπληρώθηκε μέ τήν ἀπαίτηση ὑποταγῆς τῶν μελῶν του σέ ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος· καθιερώθηκαν γιά πρώτη φορά οἱ συστάσεις δυό μελῶν τοῦ Κόμματος γιά τήν πρόσληψη νέων μελῶν, καθώς ἐπίσης καί ἡ ἔγκρισή της ἀπό τή γενική συνέλευση τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης. Στό καταστατικό τονιζόταν ὅτι ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ Κόμματος οἰκοδομοῦνται πάνω στίς ἀρχές τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Ἡ σύγκληση τῶν κομματικῶν συνεδρίων προβλεπόταν κάθε χρόνο, τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ ὄχι λιγότερο ἀπό μιά φορά στούς δυό μῆνες.

Τό συνέδριο ἐνέκρινε τήν ἀπόφαση τῆς VII Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τοῦ 'Απρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) γιά τήν ἀνάγκη ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος στήν κατεύθυνση πού ὑπόδειξε ἡ συνδιάσκεψη. Τό συνέδριο θεώρησε ἀπαραίτητο γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ νέου προγράμματος νά συγκαλέσει στό κοντινότερο διάστημα εἰδικό συνέδριο καί ἀνάθεσε στήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ Κόμματος καί σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις νά κάνουν ὥς τό συνέδριο πλατιά συζήτηση πάνω στό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος.

Στήν ἀπόφαση «Γιά τίς ἑνώσεις τῆς νεολαίας» τό συνέδριο ἔβαλε σάν ἕνα ἀπό τά ἐπείγοντα καθήκοντα τῆς στιγμῆς νά συμβάλει στή δημιουργία ταξικῶν σοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων τῆς ἐργατικῆς νεολαίας καί ὑποχρέωσε τίς κομματικές ὀργανώσεις νά δίνουν τήν πιό μεγάλη προσοχή στή δουλιά αὐτή. Τό συνέδριο, ἀφοῦ συζήτησε τό ζήτημα «Γιά τό συνδικαλιστικό κίνημα», ἔκανε κριτική στή θεωρία τῆς οὐδετερότητας τῶν συνδικάτων καί τόνισε ὅτι τά συνδικάτα ἔχουν

ζωτικό συμφέρον νά φτάσει ἡ ἐπανάσταση ὥς τήν τελική νίκη, καί ὅτι μποροῦν νά ἐκπληρώσουν τά καθήκοντα, πού στέκουν μπροστά στήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας μόνο στήν περίπτωση πού θά ἐξακολουθήσουν νά εἶναι μαχητικές ταξικές ὀργανώσεις πού παραδέχονται τήν πολιτική καθοδήγηση τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος.

Τό VI συνέδριο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ὑπόταξε ὅλες τίς ἀποφάσεις του στό βασικό σκοπό: νά προετοιμάσει τό προλεταριάτο καί τή φτωχή ἀγροτιά γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἡ διακήρυξη, πού ἔβγαλε τό συνέδριο πρός ὅλους τούς ἐργαζόμενους, πρός ὅλους τούς ἐργάτες, τούς στρατιῶτες καί τούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας, τούς καλοῦσε νά συγκεντρώσουν δυνάμεις καί κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος νά προετοιμάζονται γιά τήν ἀποφασιστική μάχη μέ τήν ἀστική τάξη. Τό συνέδριο ἔβγαλε ΚΕ στήν ὁποία μπῆκαν οἱ: Β. Ι. Λένιν, Γ. Α. Μπερζίν, Α. Σ. Μπουμπνόφ, Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Α. Μ. Κολλοντάι, Β. Π. Μιλιούτιν, Μ. Κ. Μουράνοφ, Β. Π. Νογκίν, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Φ. Α. Σεργκέγεφ (Ἀρτιόμ), Ι. Β. Στάλιν, Μ. Σ. Οὐρίτσκι, Σ. Γκ. Σαουμιάν καί ἄλλοι.—*75.*

50 *«Προλετάρι»* («Προλετάριος»)—Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Αὐγούστου ὥς τίς 24 τοῦ Αὐγούστου (6 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917 στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», πού κλείστηκε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση. Βγῆκαν 10 φύλλα.—*75.*

51 Τό γράμμα αὐτό γράφτηκε ὕστερα ἀπό τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου καί, κρίνοντας ἀπό τό περιεχόμενό του, προοριζόταν γιά τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Πρωτοδημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο, πού φυλάγεται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ ΙΜΛ. Τό «Φυλλάδιο ἀπ'ἀφορμή τήν κατάληψη τῆς Ρίγας» δέν δημοσιεύτηκε. Εἶναι πιθανό τό φυλλάδιο αὐτό νά τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν.—*86.*

52 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει στίχους ἀπό τό ποίημα τοῦ Ν. Α. Νεκράσοφ «Μακάριος ὁ πράος ποιητής».—*90.*

53 *«Ντιέν»* («Ἡμέρα»)—καθημερινή φιλελεύθερη-ἀστική ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1912. Στήν ἐφημερίδα ἔπαιρναν μέρος οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές, πού στά χέρια τους πέρασε ὁλοκληρωτικά ἡ ἐφημερίδα μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ 1917. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917.—*92.*

54 Στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν πού ἔγινε στίς 18 (31) τοῦ Αὐγούστου 1917, ὁ ἡγέτης τῶν μενσεβίκων Ι. Γκ. Τσερετέλι τάχθηκε ἀποφασιστικά κατά τῆς ἀπόφασης γιά τήν κατάργηση τῆς θανατικῆς ποινῆς στό μέτωπο,

πού τήν καθιέρωσε ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη. 'Η ἀπόφαση διαμαρτυρίας κατά τῆς θανατικῆς ποινῆς ψηφίστηκε ἀπό τήν πλειοψηφία.—*94.*

55 'Η *Διακήρυξη τῆς Βασιλείας τοῦ 1912*—Διακήρυξη σχετικά μέ τόν πόλεμο, ἡ ὁποία ψηφίστηκε ἀπό τό Ἔκτακτο διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Βασιλείας, πού ἔγινε στίς 24-25 τοῦ Νοέμβρη 1912. 'Η Διακήρυξη προειδοποιοῦσε τούς λαούς γιά τόν κίνδυνο τοῦ ἐπερχόμενου παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἀποκάλυπτε τούς ληστρικούς σκοπούς αὐτοῦ τοῦ πολέμου καί καλοῦσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν σέ ἀποφασιστική πάλη γιά τήν εἰρήνη, ἀντιπαρατάσσοντας «στόν καπιταλιστικό ἰμπεριαλισμό τήν ἰσχύ τῆς διεθνοῦς ἀλληλεγγύης τοῦ προλεταριάτου».Στή Διακήρυξη τῆς Βασιλείας μπῆκε τό μέρος ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῆς Στουτγάρδης (1907), πού διατυπώθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, ὅτι σέ περίπτωση ἔκρηξης ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου οἱ σοσιαλιστές πρέπει νά προσπαθήσουν νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν οἰκονομική καί πολιτική κρίση πού προκαλεῖ ὁ πόλεμος, γιά νά ἐπιταχύνουν τήν πτώση τῆς καπιταλιστικῆς ταξικῆς κυριαρχίας, γιά νά παλέψουν ὑπέρ τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.—*100.*

56 Τό *'Ανεξάρτητο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας*—κεντριστικό κόμμα πού σχηματίστηκε τόν 'Απρίλη τοῦ 1917 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῆς Γκότα, τό ὁποῖο συνῆλθε σέ συνθῆκες ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, πού στό δυνάμωμά της ἄσκησε μεγάλη ἐπίδραση ἡ ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη στή Ρωσία. 'Η ὀπορτουνιστική καθοδήγηση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, ἔχανε ὅλο καί πιό πολύ τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἁπλῶν μελῶν καί μπροστά στό Κόμμα κρεμόταν ὁ κίνδυνος ἀπόσπασης τῶν ἀριστερῶν στοιχείων. Γιά νά προληφθεῖ ἡ ἀπόσπαση καί ὁ σχηματισμός ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης, οἱ ἡγέτες τοῦ κεντρισμοῦ ἐπιδίωξαν νά δημιουργήσουν τό λεγόμενο «ἀνεξάρτητο» κόμμα, πού μέ τή βοήθειά του θά μποροῦσε νά κρατήσει τίς μάζες κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή του. Οἱ «ἀνεξάρτητοι», καλυπτόμενοι μέ κεντριστικές φράσεις, κήρυσσαν τήν ἑνότητα μέ τούς σοσιαλσωβινιστές, κατρακυλοῦσαν στήν ἄρνηση τῆς ταξικῆς πάλης. Τό βασικό μέρος τοῦ Κόμματος τό ἀποτελοῦσε ἡ καουτσκιστική ὀργάνωση «'Εργατική κοινότητα» στό Ράιχσταγκ.

Γιά λίγο διάστημα στό Κόμμα τῶν «ἀνεξάρτητων» μπῆκε ἡ ὁμάδα «Σπάρτακος», πού ταυτόχρονα διατηροῦσε τήν ὀργανωτική καί πολιτική αὐτοτέλειά της, συνεχίζοντας τήν παράνομη δουλιά καί τήν πάλη γιά τήν ἀπαλλαγή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν ἀπό τήν ἐπιροή τῶν κεντριστῶν ἡγετῶν. Τό 1918 ἡ «Ἕνωση Σπάρτακου» βγῆκε ἀπό τό 'Ανεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα καί στή βάση της σχηματίστηκε τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας.

Τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1920 στό συνέδριο τοῦ 'Ανεξάρτητου σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στή Χάλλη ἔγινε διάσπαση. Ἕνα σημαντικό μέρος τῶν «ἀνεξάρτητων», τό Δεκέμβρη τοῦ 1920, συνενώθηκε μέ τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας. Τά δεξιά στοιχεῖα σχημάτισαν ξεχωριστό κόμμα καί πῆραν τήν παλιά ὀνομασία — 'Ανεξάρτητο

Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας· τό Κόμμα αὐτό διατηρήθηκε ὥς τό 1922.—*101.*

57 «*'Ιζβέστιγια τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν Βουλευτῶν*»—καθημερινή ἐφημερίδα, ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 9 (22) τοῦ Μάη ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1917· ἔκφραζε τίς ἀπόψεις τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἡ ἐφημερίδα τήν ὑποδέχτηκε ἐχθρικά· κλείστηκε γιά τήν ἀντεπαναστατική της κατεύθυνση.—*108.*

58 'Ο Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἐργασία τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία καί τή Γερμανία» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 518-521).—*115.*

59 «*Γεντίνστβο*» («'Ενότητα»)—ἀσήμαντη σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα, πού συνένωνε στά 1917-1918 τούς ἀκροδεξιούς μενσεβίκους-ἀμυνίτες, τούς πρώην λικβινταριστές κ.ἄ. Διαμορφώθηκε ὀργανωτικά τό Μάρτη τοῦ 1917. 'Οργανώσεις τῆς ὁμάδας «Γεντίνστβο» ὑπῆρχαν, ἐκτός ἀπό τήν Πετρούπολη, στή Μόσχα, στό Μπακού καί σέ ὁρισμένες ἄλλες πόλεις. Καθοδηγητικό ρόλο στήν ὁμάδα ἔπαιζαν ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί οἱ πρώην λικβινταριστές Α. Φ. Μπουριάνοφ καί Ν. Ι. 'Ιορντάνσκι. 'Η ὁμάδα «Γεντίνστβο», ἀπορίπτοντας τή δυνατότητα τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὑποστήριζε ἀνεπιφύλακτα τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἀπαιτοῦσε τή συνέχιση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου «ὥς τήν τελική νίκη», ἔπαιρνε μέρος μαζί μέ τόν ἀστικό καί τό μαυροεκατονταρχίτικο Τύπο στήν κατασυκοφάντηση τῶν μπολσεβίκων. Μετά τά γεγονότα τοῦ 'Ιούλη ἔκανε ζύμωση ὑπέρ τῆς ἐγκαθίδρυσης «σταθερῆς ἐξουσίας», δηλ. στρατιωτικῆς δικτατορίας. 'Η ὁμάδα διαλύθηκε ὀργανωτικά τό καλοκαίρι τοῦ 1918.

'Η ὁμάδα ἔβγαζε τήν ἐφημερίδα «Γεντίνστβο», πού κυκλοφόρησε ἀπό τό Μάρτη ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1917. 'Από τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1918 ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Νᾶσε Γεντίνστβο».—*117.*

60 «*Λαϊκοί σοσιαλιστές*» (ἐνέσοι)—μέλη τοῦ μικροαστικοῦ Λαϊκοῦ-σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας πού ἀποχωρίστηκε ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν (ἐσέρων) τό 1906. Οἱ ἐνέσοι ἦταν ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους. 'Ο Λένιν τούς ἀποκαλοῦσε «σοσιαλκαντέτους», «μικροαστούς ὀπορτουνιστές», «ἐσερο-μενσεβίκους» πού ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς ἐσέρους καί ὑπογράμμιζε ὅτι τό Κόμμα αὐτό «πολύ λίγο διαφέρει ἀπό τούς καντέτους, γιατί σβήνει ἀπό τό πρόγραμμά του καί τή δημοκρατία καί τή διεκδίκηση ὅλης τῆς γῆς» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 24). 'Επικεφαλῆς τοῦ Κόμματος ἦταν ὁ Α. Β. Πεσεχόνοφ, ὁ Ν. Φ. Ἄννενσκι, ὁ Β. Α. Μιακότιν, κ.ἄ. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» ἀκολουθοῦσαν σοσιαλσωβινιστικές θέσεις.

Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 τό Κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» συγχωνεύτηκε μέ τούς τρουντοβίκους. Ὑποστήριζε δραστήρια τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, παίρνοντας μέρος μέ ἀντιπροσώπους του σ'αὐτήν. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ ἐνέσοι ἔπαιρναν μέρος στίς ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες καί σέ ἔνοπλες ἐνέργειες ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό Κόμμα ἔπαψε νά ὑπάρχει στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.—*117.*

61 Πρόκειται γιά τό Τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε στή Στοκχόλμη στίς 10-25 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Ἀπρίλη-8 τοῦ Μάη) 1906. Ὁ Λένιν ἔκανε ἀνάλυση τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου στήν μπροσούρα «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης)» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 1-67).—*118.*

62 *«Ραμπότσι»* («Ἐργάτης»)—Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, καθημερινή ἐφημερίδα πού ἔβγαινε ἀπό τίς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη) ὥς τίς 2 (15) τοῦ Σεπτέμβρη 1917 στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», πού τήν ἔκλεισε ἡ Προσωρινή κυβέρνηση. Βγῆκαν 12 φύλλα (μαζί μέ τίς ἔκτακτες ἐκδόσεις).—*121.*

63 Ὁ Β. Βολοντάρσκι στό γράμμα του «Πρός ὅλους τούς συντρόφους!», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 2 τῆς 8 τοῦ Σεπτέμβρη (26 τοῦ Αὐγούστου) 1917, διέψευσε τήν ἀνακοίνωση πού δημοσιεύτηκε σέ μιά σειρά ἐφημερίδες μαζί καί στή «Νόβαγια Ζίζν», σχετικά μέ τήν ὁμιλία του στίς 24 τοῦ Αὐγούστου (6 τοῦ Σεπτέμβρη) στή συνεδρίαση τῆς ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλεύτῶν πάνω στό ζήτημα τῆς κατάστασης τοῦ μετώπου. Οἱ ἐφημερίδες δημοσίευσαν τό λόγο του διαστρεβλωμένα, ἀποδίδοντάς του τά λόγια ὅτι «ἡ ὑπόθεση τῆς ἄμυνας εἶναι ἡ πιό σπουδαία ὑπόθεση στήν παρούσα στιγμή». Ὁ Βολοντάρσκι, διαψεύδοντας τήν ἀνακοίνωση αὐτή, ἔγραφε ὅτι στό λόγο του ἀνάπτυξε τίς θέσεις τῆς διακήρυξης τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας πάνω στό ζήτημα τῆς διάσπασης τοῦ μετώπου τῆς Ρίγας ἀπό τά γερμανικά στρατεύματα, πού καταδίκασε μέ δριμύτητα τήν ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί καλοῦσε σέ ἐπαναστατική διέξοδο ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο.—*121.*

64 Τό *«Ἑνωτικό συνέδριο»* τῶν μενσεβίκων ἔγινε στήν Πετρούπολη στίς 19-26 τοῦ Αὐγούστου (1-8 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917. Τό καθῆκον τοῦ συνεδρίου ἦταν νά συνενώσει τίς ξεχωριστές μενσεβίκικες ὁμάδες σέ ἕνα ἑνιαῖο κόμμα. Στό συνέδριο πῆραν μέρος μενσεβίκοι-ἀμυνίτες (πλεχανοφικοί, ποτρεσοφικοί), μενσεβίκοι-διεθνιστές (ὀπαδοί τοῦ Μάρτοφ) καί ἀντιπρόσωποι τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν», πού πῆρε ἐνεργό μέρος στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Τό συνέδριο μέ πλειοψηφία ψήφισε ἀποφάσεις, στίς ὁποῖες τάχθηκε ὑπέρ τῆς συνέχισης τοῦ

πολέμου «ώς τήν τελική νίκη», ένέκρινε τή συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση καί ἔκφρασε τήν ἐμπιστοσύνη του σ'αὐτήν. Στό συνέδριο ἐκλέχτηκε Κεντρική 'Επιτροπή στήν ὁποία μπῆκαν οἱ: Π. Μπ. 'Αξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Μάρτοφ, Ι. Γκ. Τσερετέλι, Ν. Σ. Τσχεΐτζε κ.ἄ. 'Ωστόσο, στήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἐκδηλώθηκε ἡ πλήρης σύγχυση πού ἐπικρατοῦσε ἀνάμεσα στά μέλη του καί τό καθῆκον τῆς συνένωσης ἔμεινε οὐσιαστικά ἀπραγματοποίητο.—*122.*

65 Πρόκειται γιά τό πραξικόπημα τῆς τρίτης τοῦ 'Ιούνη, πού ἀποτέλεσε τήν ἀρχή τῆς περιόδου τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν.

Στίς 3 (16) τοῦ 'Ιούνη 1907 δημοσιεύτηκε τό τσαρικό διάγγελμα γιά τή διάλυση τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας καί γιά τίς τροποποιήσεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. 'Ο νέος νόμος αὔξανε κατά πολύ τήν ἀντιπροσώπευση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης στή Δούμα καί μείωνε ἀρκετές φορές τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν πού καί ἔτσι ἦταν μικρός. Αὐτό ἦταν κατάφωρη παραβίαση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη 1905 καί τοῦ Βασικοῦ νόμου τοῦ 1906, πού ἔλεγαν ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά βγάζει νόμους χωρίς τήν ἔγκριση τῆς Κρατικῆς δούμας. 'Η ΙΙΙ Κρατική δούμα, πού ἐκλέχτηκε μέ βάση τό νέο νόμο καί συνῆλθε τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907, ἦταν ὡς πρός τή σύνθεσή της μαυροεκατονταρχίτικη-όχτωβριστική.—*128.*

66 Στίς ἐκλογές γιά τά συνοικιακά Δημοτικά Συμβούλια τῆς Πετρούπολης, πού ἔγιναν στά τέλη τοῦ Μάη-ἀρχές τοῦ 'Ιούνη 1917, τά 20% τῶν ἐκλογέων ψήφισαν τούς ὑποψηφίους τῶν μπολσεβίκων. Στίς ἐκλογές γιά τό Δημοτικό Συμβούλιο τῆς Πετρούπολης, πού ἔγιναν στίς 20 τοῦ Αὐγούστου (2 τοῦ Σεπτέμβρη), οἱ μπολσεβίκοι πῆραν τά 33% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψήφων.—*130.*

67 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Φιλολογία τῆς ἐμιγκράτσιας. ΙΙ. Τό Πρόγραμμα τῶν μπλανκιστῶν ἐμιγκρέδων τῆς Κομμούνας» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 510-517).—*133.*

68 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, 1953, σελ. 473. —*133.*

69 Μετά τήν κατάπνιξη τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Κορνίλοφ, μπῆκε ζήτημα ἀνασχηματισμοῦ τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, στήν ὁποία, ὅπως ὑπολόγιζαν, ἔπρεπε νά μποῦν, ἐκτός ἀπό τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, καί οἱ καντέτοι. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, φοβούμενοι ὅτι θά χάσουν ὁριστικά τήν ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν, δήλωσαν ὅτι ἀρνοῦνται νά συμμετάσχουν στήν κυβέρνηση, ἄν πάρουν μέρος σ'αὐτήν οἱ καντέτοι. Τήν 1 (14) τοῦ Σεπτέμβρη 1917 ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἀποφάσισε νά δημιουργήσει διευθυντήριο ἀπό πέντε πρόσωπα—τόν Α. Φ. Κέρενσκι, τόν Α. Ι. Βερχόβσκι, τόν Ντ. Ν. Βερντερέβσκι, τόν Α. Μ. Νικίτιν καί τόν Μ. Ι. Τερέστσενκο. Στή σύνθεση αὐτή τῆς κυβέρνησης οἱ καντέτοι δέν μπῆκαν ἐπίσημα, ὅμως

αὐτή σχηματίστηκε ὕστερα ἀπό παρασκηνιακές συμφωνίες μαζί τους. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι στήν κοινή ὁλομέλεια πού ἔγινε στίς 2 (15) τοῦ Σεπτέμβρη τῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν πρότειναν ἀπόφαση γιά τήν ὑποστήριξη τῆς νέας σύνθεσης τῆς κυβέρνησης. Ἔτσι, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ἐνῶ δήλωναν στά λόγια ὅτι βρίσκονται σέ ρήξη μέ τούς καντέτους, καί τή φορά αὐτή βοήθησαν τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές νά διατηρήσουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους. — *139.*

70 'Ο Λένιν ἔγραψε τό δημοσιευόμενο αὐτό ντοκουμέντο, ἐπειδή εἶχε οριστεῖ νά γίνει ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Κόμματος στίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη 1917. Ὅπως προκύπτει ἀπό τά πρακτικά τῆς ΚΕ, στίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη δέν ἔγινε ὁλομέλεια, ἀλλά ἡ τακτική συνεδρίαση τῆς ΚΕ, στήν ὁποία τό ζήτημα αὐτό δέν συζητήθηκε. 'Ο Λένιν, τό ζήτημα γιά τήν ἀνάγκη ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος, τό ἔβαλε ἀμέσως μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Στό «Προσχέδιο τοῦ 5ου «Γράμματος ἀπό μακριά»», πού τό ἔγραψε πρίν ἀπό τίς 26 τοῦ Μάρτη (8 τοῦ 'Απρίλη) 1917, χάραξε ἕνα συγκεκριμένο πλάνο τροποποιήσεων τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος, πού ψηφίστηκε τό 1903 στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 58-59). Στό σχέδιο βρῆκε τήν ἀντανάκλασή του ἐκεῖνο τό νέο πού ἦταν ἀπαραίτητο νά μπεῖ στό πρόγραμμα, λόγω τῆς ἐξέλιξης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στήν περίοδο μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ Κόμματος. 'Ο Λένιν ἔβαλε τό καθῆκον τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος στίς Θέσεις τοῦ 'Απρίλη.

'Η VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ 'Απρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) συζήτησε τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος. 'Ο Β. Ι. Λένιν ὑπόβαλε στή συνδιάσκεψη τό «Σχέδιο τροποποιήσεων τοῦ θεωρητικοῦ, πολιτικοῦ καί μερικῶν ἄλλων μερῶν τοῦ προγράμματος». Τό σχέδιο αὐτό τό ἐξέτασε ἡ 'Επιτροπή προγράμματος τῆς συνδιάσκεψης. 'Η συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν πού τόνιζε τήν ἀνάγκη τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος καί καθόριζε πρός ποιά κατεύθυνση πρέπει νά τροποποιηθεῖ τό πρόγραμμα. 'Η συνδιάσκεψη ἀνάθεσε στήν ΚΕ νά καταρτίσει τό σχέδιο προγράμματος καί νά τό βάλει γιά ἔγκριση στό συνέδριο τοῦ Κόμματος. Μέ πρόταση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν τόν 'Ιούνη τοῦ 1917 ἔβγαλε τήν μπροσούρα «'Υλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος», στήν ὁποία μπῆκαν: «Σχέδια τροποποιήσεων τοῦ θεωρητικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καί μερικῶν ἄλλων μερῶν τοῦ προγράμματος»· «Σκέψεις σχετικά μέ τίς παρατηρήσεις τῆς ἐπιτροπῆς τῆς VII Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τοῦ 'Απρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ)»· «Πάνω στό σχέδιο τροποποίησης τοῦ προγράμματος», ὅπου παρατέθηκαν τό παλιό καί τό νέο κείμενο τοῦ προγράμματος (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 139-144, 145-146, 147-162). Στόν πρόλογο τῆς μπροσούρας ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι, ἐκδίδοντας τό ὑλικό αὐτό, θεωρεῖ σάν τό κυριότερο κομματικό καθῆκον «τήν προσέλκυση ὅσο τό δυνατό περισσότερων συντρόφων στή

δραστήρια δουλιά γιά τήν κατάρτιση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος» (στό ἴδιο, σελ. 137).

Τό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πού ἔγινε στίς 26 τοῦ 'Ιούλη-3 τοῦ Αὐγούστου (8-16 τοῦ Αὐγούστου) 1917, ἐπικύρωσε τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ 'Απρίλη γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος καί ψήφισε ἀπόφαση γιά τή σύγκληση εἰδικοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος μέ σκοπό τήν κατάρτιση τοῦ νέου προγράμματος. Τό συνέδριο ἀνάθεσε στήν Κεντρική 'Επιτροπή νά ὀργανώσει ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά συζήτηση πάνω στό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος.

Στίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη (3 τοῦ 'Οχτώβρη) 1917 στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ συζητήθηκε τό ζήτημα τῆς σύγκλησης ἐκτάκτου συνεδρίου τοῦ Κόμματος γιά νά ψηφιστεῖ τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος. Στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀπό τό φύλ. ἀρ. 21 τῆς 10 τοῦ 'Οχτώβρη (27 τοῦ Σεπτέμβρη), ἐπί ἀρκετές μέρες δημοσιευόταν ἡ ἀνακοίνωση τοῦ 'Οργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ γιά τή σύγκληση τοῦ ἐκτάκτου συνεδρίου τοῦ Κόμματος στίς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη 1917. 'Η ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου καθορίστηκε ὡς ἐξῆς: 1) 'Αναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος. 2) 'Οργανωτικά ζητήματα. 'Η Κεντρική 'Επιτροπή, ἐπειδή σχεδιαζόταν ἡ σύγκληση τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, ἔστειλε στίς κομματικές ὀργανώσεις ἐγκύκλιο μέ ὑποδείξεις σχετικά μέ τήν προετοιμασία γιά τό συνέδριο καί τίς ἐκλογές ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου. Στίς 5 (18) τοῦ 'Οχτώβρη ἡ ΚΕ πῆρε ἀπόφαση νά ἀναβάλει τό συνέδριο γιά λίγο διάστημα. Σχηματίσθηκε ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν μέ σκοπό τήν προετοιμασία τοῦ σχεδίου προγράμματος γιά τό συνέδριο. Τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917 ὁ Β. Ι. Λένιν δημοσίευσε τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 351-381).

Τό ἔκτακτο συνέδριο τοῦ Κόμματος, πού καθορίστηκε γιά νά ψηφίσει τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, δέν συγκλήθηκε γιατί ἄρχισαν τά γεγονότα τά σχετικά μέ τήν προετοιμασία καί τή διεξαγωγή τῆς 'Οχτωβριανῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

Μετά τή Μεγάλη 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τό ζήτημα τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος συζητήθηκε στό VII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ἔγινε τό Μάρτη τοῦ 1918. Λόγος γινόταν πιά ὄχι γιά διόρθωση καί συμπλήρωση τοῦ παλιοῦ προγράμματος, ἀλλά γιά τήν ἐπεξεργασία νέου προγράμματος, στό όποῖο θά καθορίζονταν τά καθήκοντα τοῦ Κόμματος γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Τό συνέδριο ἀνάθεσε τήν κατάρτιση τοῦ νέου προγράμματος σέ ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν. Τό δεύτερο πρόγραμμα τοῦ Κόμματος ψηφίστηκε ἀπό τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) τό Μάρτη τοῦ 1919. Ὅλα τά βασικά μέρη τοῦ προγράμματος τά ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν. Τό πρόγραμμα καθόριζε τά καθήκοντα τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος γιά ὅλη τή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό, ἐξόπλιζε ἰδεολογικά τό Κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη στήν πάλη γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. 'Ο σοβιετικός λαός, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, πραγματοποίησε τό σχέδιο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού τό ἐπεξερ-

γάστηκε ὁ Λένιν. Τό δεύτερο πρόγραμμα τοῦ Κόμματος ἐκπληρώθηκε —ὁ σοσιαλισμός νίκησε στή Σοβιετική Ἕνωση ὁλοκληρωτικά καί ὁριστικά. Τό XXII συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ πού ἔγινε τό 1961, ψήφισε νέο, τό τρίτο πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, τό πρόγραμμα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ.—*140.*

71 *«Σπαρτάκ»* («Σπάρτακος»)—θεωρητικό περιοδικό τοῦ Γραφείου Περιοχῆς τῆς Μόσχας, τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας καί (ἀπό τό 2ο τεῦχος) τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ). Ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τίς 20 τοῦ Μάη (2 τοῦ Ἰούνη) ὥς τίς 29 τοῦ Ὀχτώβρη (11 τοῦ Νοέμβρη) 1917.—*140.*

72 Τό ντοκουμέντο *«Σχετικά μέ τό Τσίμμερβαλντ»* ὁ Β. Ι. Λένιν τό ἔγραψε γιά τήν ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος, πού σχεδιαζόταν νά γίνει στίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη.

Ὁ Λένιν ἀκόμη τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 στήν μπροσούρα του «Τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάστασή μας» ἔγραφε γιά τό ζήτημα τῆς Ἕνωσης τῶν σοσιαλιστῶν τοῦ Τσίμμερβαλντ: «Πρέπει νά μείνουμε στό Τσίμμερβαλντ *μονάχα* γιά πληροφορίες» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 177). Ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι ἡ παραμονή στήν Ἕνωση τοῦ Τσίμμερβαλντ, πού ἡ πλειοψηφία της ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις, φρέναρε καί καθυστεροῦσε τή δημιουργία τῆς III, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ψηφίστηκε ἀπόφαση «Ἡ κατάσταση στή Διεθνή καί τά καθήκοντα τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)», στήν ὁποία ἀναφερόταν ὅτι τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων παραμένει στήν Ἕνωση τοῦ Τσίμμερβαλντ, ὑπερασπίζοντας σ'αὐτή τήν τακτική τῆς Ἀριστερᾶς τοῦ Τσίμμερβαλντ. Ἡ συνδιάσκεψη ἀποφάσισε ἐπίσης νά πάρει μέρος τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων στή σχεδιαζόμενη τρίτη συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ. Ὁ Β. Ι. Λένιν δέν συμφώνησε μέ τήν ἀπόφαση αὐτή. Στόν ἐπίλογο τῆς μπροσούρας «Τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάστασή μας», πού γράφτηκε στίς 28 (10) τοῦ Ἰούνη 1917, ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ παραπέρα πορεία τῶν γεγονότων θά διορθώσει τό λάθος πού ἔκανε στό ζήτημα αὐτό ἡ συνδιάσκεψη, καί ὅτι ἡ ἀπόφαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος πού πάρθηκε μετά τή συνδιάσκεψη καί δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα» τῆς 12 (25) τοῦ Μάη «διόρθωσε τό λάθος κατά τό μισό» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 185). Στήν ἀπόφαση αὐτή τῆς ΚΕ ἀναφερόταν ὅτι πρέπει νά σταλεῖ στή συγκαλούμενη συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ ἕνας ἀντιπρόσωπος, καί νά τοῦ δοθεῖ ἐντολή νά ἐγκαταλείψει ἀμέσως τή συνδιάσκεψη αὐτή καί νά ἀποχωρήσει ἀπό τήν Ἕνωση τοῦ Τσίμμερβαλντ «ἄν ἡ συνδιάσκεψη ταχθεῖ ὑπέρ ὁποιασδήποτε προσέγγισης ἤ κοινῆς συζήτησης τῶν ζητημάτων μέ τούς σοσιαλσωβινιστές» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 66). Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἐπικυρώθηκε καί στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 16 (29) τοῦ Αὐγούστου, στήν ὁποία καθορίστηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ) γιά τή συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ.

Στά πρακτικά τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) γιά τό 1917, πού διασώθηκαν, δέν ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι τό ντοκουμέντο «Σχετικά μέ τό Τσίμμερβαλντ», στό ὁποῖο ὁ Λένιν βάζει ξανά τό ζήτημα τῆς ἄμεσης

ἀποχώρησης ἀπό τήν Ἕνωση τῶν σοσιαλιστῶν τοῦ Τσίμμερβαλντ, συζητήθηκε στή συνεδρίαση ἤ στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ.

Ἡ τρίτη συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ ἔγινε στή Στοκχόλμη στίς 5 (12) τοῦ Σεπτέμβρη 1917. Σχετικά μέ τή συνδιάσκεψη αὐτή βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά καθήκοντα τοῦ Κόμματός μας στή Διεθνή (Ἀπ'ἀφορμή τήν ΙΙΙ συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ)» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 269-271).—*142.*

73 Λόγω τῶν ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν στή συνεδρίαση τοῦ Τμήματος τῶν ἐργατῶν τοῦ Σοβιέτ στίς 23 τοῦ Αὐγούστου (5 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917 μπῆκε τό ζήτημα τροποποίησης τοῦ ἰσχύοντος ἐκλογικοῦ συστήματος τοῦ Σοβιέτ, γιατί οἱ ἐργάτες ἔβγαζαν 1 βουλευτή σέ χίλια ἄτομα, ἐνῶ οἱ στρατιῶτες ἕναν ἀπό κάθε στρατιωτικό τμῆμα—στρατιωτικό ἀπόσπασμα, λόχο. Ἔτσι οἱ στρατιῶτες εἶχαν στό Σοβιέτ πολύ μεγαλύτερο ἀριθμό βουλευτῶν ἀπ'ὅ,τι οἱ ἐργάτες. Τό Τμῆμα τῶν ἐργατῶν μέ πλειοψηφία ψήφισε τήν ἀπόφαση πού πρότειναν οἱ μπολσεβίκοι, γιά τό ὅτι τό ἐκλογικό σύστημα τοῦ Σοβιέτ πρέπει νά τροποποιηθεῖ καί νά ὀργανωθεῖ σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τῆς ἀναλογικῆς ἀντιπροσώπευσης—ἕνας ἀντιπρόσωπος ἀπό χίλιους ἐκλογεῖς. Στή συνεδρίαση ὅμως τοῦ Τμήματος τῶν στρατιωτῶν, πού ἔγινε στίς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη), ἡ πρόταση αὐτή δέν ψηφίστηκε. Οἱ ἐσέροι πέτυχαν νά περάσει ἡ δική τους ἀπόφαση πού ἄφηνε σέ ἰσχύ τό παλιό ἐκλογικό σύστημα.—*143.*

74 Τό *«Σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν τρέχουσα πολιτική στιγμή»* ὁ Λένιν τό προετοίμασε γιά τή σχεδιαζόμενη νά γίνει στίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος. Ὅμως, στίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη ἔγινε ὄχι ὁλομέλεια, ἀλλά τακτική συνεδρίαση τῆς ΚΕ, στήν ὁποία δέν συζητήθηκε τό ζήτημα τῆς τρέχουσας πολιτικῆς στιγμῆς. Στά πρακτικά τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) γιά τό 1917, πού διασώθηκαν, δέν ὑπάρχει ἔνδειξη ὅτι αὐτό τό σχέδιο ἀπόφασης συζητήθηκε στήν Κεντρική Ἐπιτροπή.—*144.*

75 Ἡ ἐργασία *«Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε»* γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν στήν παρανομία στό Ἔλσινγκφορς στίς 10-14 (23-27) τοῦ Σεπτέμβρη 1917. Στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 25 τῆς 14 (1) τοῦ Ὀχτώβρη 1917, δημοσιεύτηκαν τά δυό τελευταῖα κεφάλαιά της: «Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στήν ἐρείπωση καί ὁ πόλεμος» καί «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία καί τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο», καί ὕστερα ἀπό μερικές μέρες, στίς 19 (6) τοῦ Ὀχτώβρη, στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκε ἀνακοίνωση, στήν ὁποία ἀναφερόταν ὅτι «Βγῆκε νέα μπροσούρα τοῦ Ν. Λένιν «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε»».

Τό βιβλίο «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε» ἐκδόθηκε στά χρόνια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δεκάδες φορές σέ πολλές γλῶσσες τῶν λαῶν τῆς ΕΣΣΔ. Ἐκτός

άπ'αὐτό, τό βιβλίο αὐτό βγῆκε στήν ἀγγλική, τή βουλγαρική, τήν ἰσπανική, τήν κινεζική, τή γερμανική, τήν πολωνική, τήν τσεχική, τήν ἰαπωνική καί σέ ἄλλες ξένες γλῶσσες.—*151.*

76 Ἡ *Πανρωσική δημοκρατική σύσκεψη* συγκλήθηκε ἀπό τή μενσεβίκικη-ἐσέρικη ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ γιά τή λύση τοῦ ζητήματος τῆς ἐξουσίας. Ὁ πραγματικός ὅμως σκοπός τῆς σύσκεψης πού ἔταξαν οἱ ὀργανωτές της ἦταν νά ἀποτραβήξουν τήν προσοχή τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἀπό τήν ἐπανάσταση πού φούντωνε. Ἡ σύσκεψη ὁρίστηκε ἀρχικά γιά τίς 12 (25) τοῦ Σεπτέμβρη, σέ συνέχεια μεταφέρθηκε καί ἔγινε στίς 14-22 τοῦ Σεπτέμβρη (27 τοῦ Σεπτέμβρη-5 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917 στήν Πετρούπολη. Πῆραν μέρος σ'αὐτήν πάνω ἀπό 1500 ἄτομα. Οἱ ἡγέτες τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων πῆραν ὅλα τά μέτρα γιά νά ἐξασθενίσουν τή ἀντιπροσώπευση τῶν ἐργατικῶν καί τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν καί νά αὐξήσουν τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσώπων ἀπό τίς διάφορες μικροαστικές καί ἀστικές ὀργανώσεις, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι δική τους πλειοψηφία στή σύσκεψη. Ἔτσι, δόθηκε αὐξημένη ἀντιπροσώπευση στίς αὐτοδιοικήσεις τῶν πόλεων πού πῆραν 300 θέσεις, στά ζέμστβο πού πῆραν 200 θέσεις, στούς συνεταιρισμούς πού βρίσκονταν στά χέρια τῶν μενσεβίκων καί ἐσέρων δόθηκαν 120 θέσεις. Συνάμα, στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν πού ἀντιπροσώπευαν τήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ λαοῦ παραχωρήθηκαν συνολικά 230 θέσεις.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ) στή συνεδρίασή της τῆς 3(16) τοῦ Σεπτέμβρη ψήφισε ἀπόφαση γιά συμμετοχή στή σύσκεψη καί ἔστειλε στίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις ἐγκύκλιο ἐπιστολή στήν ὁποία ὑπόδειχνε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο «νά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιά τή δημιουργία ὅσο τό δυνατό πιό σημαντικῆς καί συσπειρωμένης ὁμάδας ἀπό τά μέλη τῆς σύσκεψης, μέλη τοῦ Κόμματός μας» («Ἡ Ἀλληλογραφία τῆς γραμματείας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ) μέ τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις (Μάρτης-Ὀχτώβρης τοῦ 1917)», 1917, σελ. 35). Οἱ μπολσεβίκοι πῆραν μέρος στή σύσκεψη μέ σκοπό νά τή χρησιμοποιήσουν σάν βῆμα γιά τό ξεσκέπασμα τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων.

Ὁ Λένιν στό γράμμα του «Οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία» πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, τίς Ἐπιτροπές Πετρούπολης καί Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ), καί στό γράμμα πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) «Ὁ μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 239-241, 242-247) χάραξε τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων ἀπέναντι στή Δημοκρατική σύσκεψη.

Ἡ Δημοκρατική σύσκεψη ἔβγαλε ἀπό τά μέλη της τό λεγόμενο Προκοινοβούλιο (Πανρωσικό συμβούλιο τῆς Δημοκρατίας).

Στήν πρώτη κιόλας συνεδρίαση τοῦ Προκοινοβουλίου (23 τοῦ Ὀχτώβρη) ἐγκρίθηκε ἡ συμφωνία τῶν ἐσέρων καί μενσεβίκων μέ τούς καντέτους γιά τή δημιουργία καινούργιας κυβέρνησης συνασπισμοῦ. Ἡ καινούργια Προσωρινή κυβέρνηση συνασπισμοῦ ψήφισε διάταξη πού ὀνόμαζε τό Προκοινοβούλιο «Προσωρινό συμβούλιο τῆς Ρωσικῆς δημοκρατίας» καί καθόρισε νά εἶναι μόνο συμβουλευτικό ὄργανο τῆς κυβέρνησης. Ἡ σύνθεσή του συμπληρώθηκε μέ ἐκπροσώπους τῶν

ἀστικοτσιφλικάδικων ὀργανώσεων καί ἱδρυμάτων (τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων κ.ἄ.). Αὐτό ἦταν προσπάθεια νά καλλιεργηθοῦν κοινοβουλευτικές αὐταπάτες στό λαό, νά τραιναριστεῖ ἡ ἐξέλιξη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) στίς 21 τοῦ Σεπτέμβρη (4 τοῦ Ὀχτώβρη) ψήφισε ἀπόφαση νά ἀνακαλέσει τούς μπολσεβίκους ἀπό τό προεδρεῖο τῆς σύσκεψης, χωρίς ὅμως νά ἀποχωρήσουν ἀπό τή σύσκεψη. Μέ ψήφους ὑπέρ 9, κατά 8 ἀποφασίστηκε νά μή συμμετάσχουν οἱ μπολσεβίκοι στό Προκοινοβούλιο. Μιά πού οἱ ψῆφοι μοιράστηκαν στή μέση, τό ζήτημα διαβιβάστηκε γιά νά παρθεῖ τελική ἀπόφαση στήν κομματική σύσκεψη, πού ἔπρεπε «ἀμέσως κιόλας νά συγκροτηθεῖ ἀπό τά μέλη τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης». Παραπέρα, στά πρακτικά τῆς συνεδρίασης τῆς ΚΕ γράφτηκε ὅτι στή σύσκεψη πάρθηκε ἀπόφαση μέ ψήφους 77 ὑπέρ καί 50 κατά νά πάρουν μέρος οἱ μπολσεβίκοι στό Προκοινοβούλιο καί ἡ ἀπόφαση αὐτή ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν ΚΕ.

Ὁ Λένιν στά ἄρθρα του «Οἱ ἥρωες τῆς καλπιᾶς καί τά λάθη τῶν μπολσεβίκων», «Ἀπό τό ἡμερολόγιο ἑνός δημοσιολόγου. Τά λάθη τοῦ Κόμματός μας» καί «Ἡ κρίση ὡρίμασε» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 248-256, 257-263, 272-283) ἔκανε κριτική στά λάθη τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων ἀπέναντι στή Δημοκρατική σύσκεψη. Ὁ Λένιν ἀπαίτησε κατηγορηματικά τήν ἀποχώρηση τῶν μπολσεβίκων ἀπό τό Προκοινοβούλιο καί ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη συγκέντρωσης ὅλων τῶν δυνάμεων στήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος συζήτησε τήν πρόταση τοῦ Λένιν καί πῆρε ἀπόφαση γιά τήν ἀποχώρηση τῶν μπολσεβίκων ἀπό τό Προκοινοβούλιο, ὑπερνικώντας τήν ἀντίσταση τοῦ Κάμενεφ, τοῦ Ρίκοφ καί τῶν ἄλλων συνθηκολόγων πού ὑποστήριζαν τή συμμετοχή στό Προκοινοβούλιο. Στίς 7 (20) τοῦ Ὀχτώβρη, τήν πρώτη μέρα τῆς ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ Προκοινοβουλίου, οἱ μπολσεβίκοι, ἀφοῦ διάβασαν τή διακήρυξή τους, ἀποχώρησαν.—*159.*

77 *«Σβομπόντναγια Ζίζν»* («Ἐλεύθερη Ζωή»)—καθημερινή ἐφημερίδα, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 2 (15) ὥς τίς 8 (21) τοῦ Σεπτέμβρη 1917 στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» πού κλείστηκε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση (βλ. σημείωση 5).—*184.*

78 Στίς 31 τοῦ Αὐγούστου (13 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917 τό Σοβιέτ Πετρούπολης γιά πρώτη φορά ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ὀργάνωσής του, στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειάς του μέ 279 ψήφους ὑπέρ, 115 κατά καί 50 ἀποχές ψήφισε τήν ἀπόφαση, πού πρότεινε ἡ ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων, καί ἡ ὁποία ἀπέκρουσε ἀποφασιστικά τήν πολιτική τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τήν ἀστική τάξη. Ἡ ἀπόφαση καλοῦσε νά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά χέρια τῶν Σοβιέτ καί χάραξε τό πρόγραμμα τῶν ἐπαναστατικῶν μετασχηματισμῶν στή χώρα. Ὕστερα ἀπό μερικές μέρες τό Μπολσεβίκικο κόμμα κέρδισε ἀκόμη μιά μεγάλη νίκη. Στίς 5 (18) τοῦ Σεπτέμβρη τό Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν μέ πλειοψηφία 355 ψήφων ψήφισε ἀνάλογη ἀπόφαση πού τήν πρότειναν οἱ μπολσεβίκοι.—*199.*

79 *Τό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν* ἔγινε στίς 3-24 τοῦ 'Ιούνη (16 τοῦ 'Ιούνη-7 τοῦ 'Ιούλη) 1917 στήν Πετρούπολη. Στό συνέδριο παρευρίσκονταν 1090 ἀντιπρόσωποι. Οἱ μπολσεβίκοι, πού ἦταν τότε μειοψηφία στά Σοβιέτ, εἶχαν 105 ἀντιπροσώπους. 'Η συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων ἀνῆκε στό συνασπισμό τῶν μενσεβίκων-ἐσέρων καί στίς μικρές ὁμάδες πού ὑποστήριζαν αὐτό τό συνασπισμό. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ἦταν 12 ζητήματα: ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία καί ἡ κυβερνητική ἐξουσία, ἡ στάση ἀπέναντι στόν πόλεμο, ἡ προετοιμασία γιά τή Συντακτική Συνέλευση, τό ἐθνικό ζήτημα, τό πρόβλημα τῆς γῆς κ.ἄ.

'Ο Β. Ι. Λένιν μίλησε στίς 4 (17) τοῦ 'Ιούνη στό συνέδριο γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Προσωρινή κυβέρνηση καί στίς 9 (22) τοῦ 'Ιούνη γιά τόν πόλεμο (βλ. "Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 263-276, 277-291). Οἱ μπολσεβίκοι χρησιμοποίησαν πλατιά τό βῆμα τοῦ συνεδρίου γιά νά ξεσκεπάσουν τήν ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί τή συμβιβαστική τακτική τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, ἀπαιτώντας νά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά χέρια τῶν Σοβιέτ. Οἱ μπολσεβίκοι πρότειναν καί ὑποστήριζαν τίς δικές τους ἀποφάσεις γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα. Οἱ ὁμιλίες τους ἀπευθύνονταν ὄχι μόνο στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου, ἀλλά καί στίς πλατιές μάζες τοῦ λαοῦ—στούς ἐργάτες, στούς ἀγρότες, στούς στρατιῶτες.

Στίς ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν ἡ ἐσερο-μενσεβίκικη πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου ὑποστήριξε τήν Προσωρινή κυβέρνηση, ἐπιδοκίμασε τήν ἐπίθεση στό μέτωπο πού προετοίμασε ἡ κυβέρνηση καί τάχθηκε ἐνάντια στό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Τό συνέδριο ἐξέλεξε Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή (ΚΕΕ), πού διατηρήθηκε ὥς τό ΙΙ συνέδριο τοῦ Σοβιέτ καί πού τήν καταπληκτική της πλειοψηφία τήν ἀποτελοῦσαν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι.

'Ο Β. Ι. Λένιν, ἐκτιμώντας τή σημασία τοῦ συνεδρίου, ἔγραφε ὅτι «αὐτό ἔδειξε πεντακάθαρα» πώς οἱ ἀρχηγοί τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἀπαρνήθηκαν τήν ἐπανάσταση (βλ. "Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 310).—*201.*

80 *«Ρούσκογε Σλόβο»* («Ρωσικός λόγος»)—καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1895 (τό πρῶτο δοκιμαστικό φύλλο βγῆκε τό 1894). 'Εκδιδόταν ἀπό τόν Ι. Ντ. Σίτιν. Τυπικά ἦταν ἀνεξάρτητη ἐφημερίδα, ὑπεράσπιζε ὅμως τά συμφέροντα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό μετριοπαθεῖς φιλελεύθερες θέσεις. Τό 1917 ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τήν Προσωρινή κυβέρνηση καί ἔκανε συκοφαντική ἐκστρατεία ἐνάντια στόν Β. Ι. Λένιν καί τό Μπολσεβίκικο κόμμα.

Τό Νοέμβρη τοῦ 1917 κλείστηκε γιατί δημοσίευσε συκοφαντικές ἀντισοβιετικές είδήσεις. 'Από τό Γενάρη τοῦ 1918 ἡ ἐφημερίδα γιά λίγο χρονικό διάστημα ἔβγαινε μέ τούς τίτλους «Νόβογε Σλόβο» καί «Νάσε Σλόβο». Τόν 'Ιούλη τοῦ 1918 κλείστηκε όριστικά.—*210.*

81 Τά γράμματα τοῦ Λένιν *«Οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία»* καί *«'Ο μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση»* συζητήθηκαν στή συνεδρίαση τῆς

ΚΕ τῆς 15 (28) τοῦ Σεπτέμβρη 1917. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ψήφισε ἀπόφαση νά καθορίσει στό πιό σύντομο χρονικό διάστημα συνεδρίαση τῶν μελῶν τῆς ΚΕ, ἀφιερωμένη στή συζήτηση τῶν ζητημάτων τακτικῆς. Μπῆκε σέ ψηφοφορία τό ζήτημα: νά φυλαχτεῖ μόνο ἕνα ἀντίγραφο ἀπό τά γράμματα τοῦ Λένιν. Ὑπέρ τῆς πρότασης αὐτῆς ψήφισαν 6, κατά 4, ἔκαναν ἀποχή 6. Ὁ Κάμενεφ, ὄντας ἀντίπαλος τῆς γραμμῆς τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὑπόβαλε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ σχέδιο ἀπόφασης πού κατευθυνόταν κατά τῶν προτάσεων τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τήν ὀργάνωση ἔνοπλης ἐξέγερσης. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπόριψε τήν ἀπόφαση τοῦ Κάμενεφ (βλ. «Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917–Φλεβάρης τοῦ 1918», 1958, σελ. 55).—*239.*

82 Βλ. «Ἡ ἐπανάσταση καί ἡ ἀντεπανάσταση στή Γερμανία» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 100).

Ἡ ἐργασία «Ἡ ἐπανάσταση καί ἡ ἀντεπανάσταση στή Γερμανία» γράφτηκε ἀπό τόν Φ. Ἔνγκελς καί δημοσιεύτηκε στά 1951-1952 σέ μιά σειρά ἄρθρων στήν ἐφημερίδα «New-York Daily Tribune» μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Μάρξ, πού ἀρχικά σκόπευε ὁ ἴδιος νά γράψει αὐτό τό ἔργο, ὅμως, ἐπειδή ἦταν ἀπασχολημένος μέ οἰκονομικές ἔρευνες, ἀνάθεσε τή δουλιά τῆς συγγραφῆς τῶν ἄρθρων αὐτῶν στόν Ἔνγκελς. Ὅταν ὁ Ἔνγκελς ἔγραφε αὐτό τό ἔργο, συμβουλευόταν συνεχῶς τόν Μάρξ καί τοῦ ἔδινε ἐπίσης τά ἄρθρα γιά νά τά κοιτάξει πρίν τά στείλει γιά δημοσίευση. Μόνο ἀργότερα, ὅταν δημοσιεύτηκε ἡ ἀλληλογραφία ἀνάμεσα στόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς, ἔγινε γνωστό ὅτι τήν ἐργασία αὐτή τήν ἔγραψε ὁ Ἔνγκελς.—*241.*

83 *Ἀλεξαντρίνκα*—τό θέατρο «Ἀλεξάντρινσκι» τῆς Πετρούπολης, στό ὁποῖο συνεδρίαζε ἡ Δημοκρατική σύσκεψη.

Πετροπάβλοβκα—τό φρούριο Πετροπάβλοφ, πού βρίσκεται ἀντίκρυ ἀπό τά Χειμερινά ἀνάκτορα στήν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ Νέβα. Στήν περίοδο τοῦ τσαρισμοῦ στό φρούριο αὐτό κρατοῦνταν οἱ πολιτικοί κρατούμενοι. Τό φρούριο Πετροπάβλοφ εἶχε τεράστιο ὁπλοστάσιο καί ἦταν σπουδαῖο στρατηγικό σημεῖο τῆς Πετρούπολης. Τώρα εἶναι ἱστορικό-ἐπαναστατικό μουσεῖο.—*247.*

84 Τό ἄρθρο *«Οἱ ἥρωες τῆς καλπιᾶς καί τά λάθη τῶν μπολσεβίκων»* πρωτοδημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 19 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι Πούτ» τῆς 7 τοῦ Ὀχτώβρη (24 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917 σέ περίληψη, μέ τόν τίτλο «Οἱ ἥρωες τῆς καλπιᾶς». Τό μέρος τοῦ ἄρθρου, ὅπου ὁ Λένιν κάνει κριτική στά λάθη τῶν μπολσεβίκων σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στή Δημοκρατική σύσκεψη, καθώς ἐπίσης καί στά λάθη τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ, δέν δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα. Παραλείφθηκε τό ἑξῆς κείμενο: 1) ἀπό τίς λέξεις: «Δέν θά ἦταν λοιπόν περίεργο...», ὥς τίς λέξεις «Καί τώρα περνάω στά λάθη τῶν μπολσεβίκων» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 252)· 2) ἀπό τίς λέξεις: «Ἀπό τούς 136 ἀντιπροσώπους τους...» τελειώνοντας μέ τίς λέξεις: «πού φουντώνει» (σελ. 253)· 3) ἀπό τίς

λέξεις: «πού δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο παρά νά δίνει ὁλοφάνερα παράταση...», ὥς τίς λέξεις: «Δέκα στρατιῶτες...» (σελ. 253-255)· 4) ἀπό τίς λέξεις: «Γιατί οἱ ἴδιες αὐτές προλεταριακές ἀντιπροσωπεῖες...» καί ὥς τό τέλος τοῦ ἄρθρου. Κατά πᾶσα πιθανότητα ὁ Λένιν εἶχε ὑπόψη του πρίν ἀπόλα τό γεγονός αὐτό, ὅταν στό VI κεφάλαιο τοῦ ἄρθρου «Ἡ κρίση ὡρίμασε», πού προοριζόταν νά μοιραστεῖ στά μέλη τῆς ΚΕ, τῆς ΕΠ, τῆς ΕΜ καί τῶν Σοβιέτ, ἔγραφε μέ ἀγανάκτηση ὅτι τό Κεντρικό Ὄργανο σβήνει ἀπό τά ἄρθρα του τά σημεῖα πού μιλᾶνε «γιά ἐξόφθαλμα λάθη τῶν μπολσεβίκων...» (στό ἴδιο, σελ. 282).

Στήν πρώτη, τή δεύτερη καί τήν τρίτη ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς «Ραμπότσι Πούτ». Τό ἄρθρο αὐτό πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο στόν 26ο τόμο τῆς τέταρτης ἔκδοσης τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν.—*248.*

85 Οἱ *«Λίμπερνταν»*—εἰρωνική προσωνυμία πού ἐπικράτησε γιά τούς μενσεβίκους ἡγέτες—Λίμπερ καί Ντάν καί τούς ὀπαδούς τους, μετά τή δημοσίευση στή μπολσεβίκικη ἐφημερίδα τῆς Μόσχας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» (ἀρ. φύλ. 141 τῆς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917) τοῦ χρονογραφήματος τοῦ Ντ. Μπέντνι μέ τόν τίτλο «Λίμπερνταν».—*248.*

86 *«Ραμπότσι Πούτ»* («Ἐργατικός Δρόμος»)—Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη ὥς τίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917 στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», πού κλείστηκε ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση. Ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) ἡ ἐφημερίδα «Πράβντα» ἄρχισε νά βγαίνει μέ τό δικό της τίτλο.—*255.*

87 *«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»* («Σοσιαλδημοκράτης»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τοῦ Γραφείου περιοχῆς Μόσχας, τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας, ἀργότερα καί τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)· ἔβγαινε ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1918. Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας ἦταν κατά καιρούς οἱ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ, Α. Α. Σόλτς, Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι κ.ἄ.

Στή «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» δημοσιεύτηκαν μιά σειρά ἄρθρα καί ντοκουμέντα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γράμματα ἀπό μακριά (Γράμμα 1ο)», «Τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν τωρινή ἐπανάσταση», «Ὁμιλία γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Προσωρινή κυβέρνηση 4 (17) τοῦ Ἰούνη», πού ἔγινε στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, τό ἄρθρο «Ἡ κρίση ὡρίμασε» κ.ἄ. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 11-12, 113-118, τόμ. 32ος, σελ. 263-176, σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 272-283). Τό Μάρτη τοῦ 1918, ὅταν ἡ Σοβιετική κυβέρνηση καί ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος μετάφεραν τήν ἕδρα τους στή Μόσχα, ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» συγχωνεύτηκε μέ τήν ἐφημερίδα «Πράβντα».—*255.*

88 *Φόρτ Ἰνό*—φρούριο στά σύνορα μέ τή Φιλλανδία, πού ὑπεράσπιζε μαζί μέ τήν Κρονστάνδη τίς προσβάσεις τῆς Πετρούπολης.—*265.*

89 Πρόκειται γιά τόν βουλευτή τοῦ Φιλλανδικοῦ σέιμ Κ. Βίικ, πού στό ἐξοχικό του σπίτι στό σιδηροδρομικό σταθμό Μάλμ ὁ Β. Ι. Λένιν παρέμεινε μιά μέρα πηγαίνοντας στό Ἔλσινγκφορς.—*267.*

90 Ἡ Συλλογή «Ὑλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος», πού ἐκδόθηκε τό 1917 ἀπό τό Γραφεῖο Περιοχῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς βιομηχανικῆς περιφέρειας Μόσχας, περιεῖχε τά ἄρθρα τῶν Β. Μιλιούτιν, Β. Σοκόλνικοφ, Α. Λόμοφ καί Β. Σμιρνόφ. Τά ὑλικά αὐτά δημοσιεύτηκαν, ὅπως ἀναφερόταν στόν πρόλογο τῆς συλλογῆς, ἐπειδή σχεδιαζόταν ἡ σύγκληση συνεδρίου τοῦ Κόμματος, στό ὁποῖο θά ἔπρεπε νά συζητηθεῖ τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ προγράμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 351-381) μελέτησε λεπτομερειακά καί ὑπόβαλε σέ κριτική τά ἄρθρα τοῦ Β. Σοκόλνικοφ καί Β. Σμιρνόφ πού δημοσιεύτηκαν στή Συλλογή.—*268.*

91 *Ἡ ΙΙΙ συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ* ἔγινε στή Στοκχόλμη στίς 5-12 τοῦ Σεπτέμβρη 1917. Ὁ Λένιν ἔδοσε τό χαρακτηρισμό τῆς «ἀνομοιόμορφης» σύνθεσης τῆς συνδιάσκεψης,—στήν ὁποία συγκεντρώθηκαν ἀντιπρόσωποι ἀπό κόμματα, «...ἄνθρωποι πού εἶχαν ἀναπόφευκτα διαφωνίες μεταξύ τους ὡς πρός τό *βασικό* προσανατολισμό τῆς πολιτικῆς τους»,—στό δημοσιευόμενο ἄρθρο του. Ἀντιπρόσωποι ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) στή συνδιάσκεψη ἦταν ὁ Β. Β. Βορόβσκι καί ὁ Ν. Α. Σεμάσκο.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης ἦταν τά παρακάτω θέματα: 1) Ἔκθεση τῆς Διεθνοῦς Σοσιαλιστικῆς Ἐπιτροπῆς, 2) Τό ἐπεισόδιο μέ τόν Γκρίμμ, 3) Ἡ στάση ἀπέναντι στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τῆς Στοκχόλμης καί 4) Ἡ πάλη γιά τήν εἰρήνη καί τό κίνημα τοῦ Τσίμμερβαλντ στίς διάφορες χῶρες.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐξέτασε τήν «ὑπόθεση τοῦ Ρ. Γκρίμμ», πού ξεσκεπάστηκε στή Ρωσία σάν ἀπεσταλμένος τοῦ ἐλβετοῦ ὑπουργοῦ Χόφμαν, ὁ ὁποῖος βολιδοσκοποῦσε τό ἔδαφος σχετικά μέ τό κλείσιμο χωριστῆς εἰρήνης πρός τό συμφέρον τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τόν καιρό αὐτό ὁ Γκρίμμ εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Διεθνοῦς Σοσιαλιστικῆς Ἐπιτροπῆς· ἡ συνδιάσκεψη ἐνέκρινε τή διαγραφή τοῦ Γκρίμμ ἀπό τή ΔΣΕ, θεωρώντας ἀπαράδεκτη τή διαγωγή του. Ὁ Λένιν θεωροῦσε τήν ἀπόφαση αὐτή ἀνεπαρκή.

Στή διάρκεια τῆς συζήτησης πάνω στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τῶν σοσιαλιστῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἕνα μέρος τῶν ἀντιπροσώπων ἐκφράστηκε ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς σ᾿αὐτήν, ἐνῶ οἱ ρῶσοι μενσεβίκοι εἶχαν κατηγορηματική ἐντολή νά παραμείνουν στή συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι αὐτή στό σύνολό της θά πάρει μέρος στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης.

Στή συνδιάσκεψη ἐξονόματος τῆς ΚΕ καί τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὁ Β. Β. Βορόβσκι ἔβγαλε δριμύ λόγο, στόν ὁποῖο ξεσκέπασε τούς μενσεβίκους καί τούς ὁμοϊδεάτες τους. Ὁ Βορόβσκι ἀπαίτησε νά παρθεῖ ἀπόφαση γιά τήν κατάσταση στή Ρωσία. Ἡ κεντριστική ὅμως πλειοψηφία τῆς

συνδιάσκεψης ἀρνήθηκε νά πάρει μιά τέτια ἀπόφαση μέ τή δικαιολογία ὅτι δέν εἶναι ἀρκετά ἐνημερωμένη γιά τά ζητήματα τῆς Ρωσίας.

Ἡ διακήρυξη πού ἔβγαλε ἡ συνδιάσκεψη καλοῦσε τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες ὅλων τῶν χωρῶν νά ὀργανώσουν διεθνή γενική ἀπεργία κατά τοῦ πολέμου. Στή διακήρυξη δέν βρῆκαν ἀντανάκλαση τά συνθήματα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, γιά τή μετατροπή τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σέ ἐμφύλιο καί γιά τήν ἥττα τῆς κυβέρνησης «τῆς χώρας τους» στήν κάθε μιά ἐμπόλεμη χώρα. Ἡ III συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα τό συμπέρασμα τοῦ Λένιν γιά τήν ὁριστική χρεοκοπία τῆς Ἕνωσης τοῦ Τσίμμερβαλντ, γιά τήν ἀνάγκη ἄμεσης ρήξης μ'αὐτήν καί γιά τή δημιουργία III, Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἡ Τρίτη συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ ἦταν ἡ τελευταία συνδιάσκεψη τῆς Ἕνωσης αὐτῆς.

Στό ἄρθρο του ὁ Λένιν ἀναφέρει τήν ἡμερομηνία τῆς συνδιάσκεψης, ἡ ὁποία δόθηκε λαθεμένα ἀπό τή μενσεβίκικη ἐφημερίδα «Ἴσκρα». — *269.*

92 *«Ἴσκρα»* («Σπίθα»)—ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 26 τοῦ Σεπτέμβρη (9 τοῦ Ὀχτώβρη) ὥς τίς 4 (17) τοῦ Δεκέμβρη 1917.

Μενσεβίκοι-διεθνιστές—ὀλιγάριθμη πτέρυγα τοῦ Μενσεβίκικου κόμματος, πού δέν κρατοῦσε συνεπή διεθνιστική θέση στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου. Οἱ πιό ἐπιφανεῖς ἐκπρόσωποι ἦταν: ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Γ. Λάριν, ὁ Α. Μαρτίνοφ καί ἄλλοι. Τόν Ἀπρίλη-Ἰούνη τοῦ 1917 οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές ἔβγαζαν τό μηνιαῖο περιοδικό «Ἰντερνατσιονάλ».

Οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές ἀκολουθοῦσαν κεντριστική θέση. Κάνοντας κριτική στούς σοσιαλσωβινιστές τῆς Ρωσίας, συνάμα φοβοῦνταν νά ξεκόψουν ὀργανωτικά ἀπ'αὐτούς, τάσσονταν ἐνάντια στίς βασικές θέσεις τῆς λενινιστικῆς τακτικῆς τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος στά ζητήματα τοῦ πολέμου, τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐπανάστασης.

Οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν μερικές προσπάθειες νά ἑνώσουν τίς δυνάμεις τῶν διεθνιστῶν γιά κοινές ἐνέργειες ἐνάντια στούς σοσιαλσωβινιστές. Τό Φλεβάρη τοῦ 1915 ὁ Β. Ι. Λένιν σέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Νάσε Σλόβο» πρότεινε σχέδιο διακήρυξης γιά τή συγκέντρωση τῶν δυνάμεων τῶν διεθνιστῶν καί γιά τό ξέκομα ἀπό τούς σοσιαλσωβινιστές (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 105-108). Ὅμως οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές δέν θέλησαν νά ξεκόψουν ἀποφασιστικά ἀπό τούς σοσιαλσωβινιστές. Τό ζήτημα τῆς ἕνωσης μέ τούς διεθνιστές μπῆκε στή συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), καθώς καί στό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος. Σέ ἀντίθεση μέ τό ὀπορτουνιστικό σύνθημα τῆς ἑνότητας μέ τούς σοσιαλσωβινιστές τό VI συνέδριο πρόβαλε τό «ταξικό ἐπαναστατικό σύνθημα—ἑνότητα ὅλων τῶν διεθνιστῶν πού στήν πράξη ξέκοψαν ἀπό τούς μενσεβίκους-ἰμπεριαλιστές», καί κάλεσε ὅλα τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς σοσιαλδημοκρατίας «νά κόψουν τήν ὀργανωτική σύνδεση

μέ τούς ἀμυνίτες καί νά ἑνωθοῦν γύρω ἀπό τό ΣΔΕΚΡ» («'Αποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων, καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 388). 'Από ὑπαιτιότητα τῶν ἡγετῶν τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν Μάρτοφ καί Ἄστροφ, πού ἔβαλαν μιά σειρά ἀπαράδεκτους ὅρους, ἡ ἕνωση δέν ἔγινε.

Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἕνα μέρος τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν πέρασε στό στρατόπεδο τῶν ἀνοιχτῶν ἐχθρῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης καί κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Ἕνα ἄλλο τμῆμα τους ἀναγνώρισε τή Σοβιετική ἐξουσία καί δούλευε σέ σοβιετικούς ὀργανισμούς. Μερικοί ἐκπρόσωποι τῆς ὁμάδας αὐτῆς μπῆκαν στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων.—*269.*

93 *«Politiken»* («Πολιτική»)—ἐφημερίδα τῶν σουηδῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού τό 1917 σχημάτισαν τό 'Αριστερό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Σουηδίας· ἐκδιδόταν στή Στοκχόλμη ἀπό τίς 27 τοῦ 'Απρίλη 1916. 'Από τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Folkets Dagbland Politiken» («Καθημερινή Λαϊκή Πολιτική 'Εφημερίδα»). Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ ἀριστεροί τσιμμερβαλντινοί τῆς Γερμανίας, τῆς Ρωσίας, τῆς Γαλλίας καί ἄλλων χωρῶν. Τό 1921, ὕστερα ἀπό τήν προσχώρηση τοῦ 'Αριστεροῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στήν Κομμουνιστική Διεθνή καί τή μετονομασία του σέ Κομμουνιστικό κόμμα, ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανό του. Ὕστερα ἀπό τή διάσπαση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1929 ἡ ἐφημερίδα πέρασε στά χέρια τῆς δεξιᾶς του πτέρυγας. Ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε τό Μάη τοῦ 1945.

«Työmies» («'Εργάτης»)—ἐφημερίδα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας, ἔβγαινε στό Ἑλσινγκφορς ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1895 ὥς τό 1918.—*269.*

94 *«Ὁ Διεθνιστής»* («The Internationalist»)—ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῶν σοσιαλιστῶν· ἐκδιδόταν στίς ἀρχές τοῦ 1917 στή Βοστώνη ἀπό τήν Ἕνωση σοσιαλιστικῆς προπαγάνδας τῆς 'Αμερικῆς. Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας ἔπαιρναν μέρος οἱ διεθνιστές τῶν ΕΠΑ καί ἄλλων χωρῶν: Ντζ. Ντ. Οὐίλιαμς, Γκ. Α. Γκίμπς, Α. Σ. Ζαρταριάν, Φρ. Ρόζιν, Σ. Γ. Ροῦτγκερς, Α. Σ. Ἔντβαρντς. —*270.*

95 Τό ἄρθρο *«Ἡ κρίση ὡρίμασε»* ὁ Λένιν τό ἔγραψε στό Βίμποργκ. 'Αποτελοῦνταν ἀπό ἕξι κεφάλαια, τό τελευταῖο ὅμως, τό ἕκτο κεφάλαιο, προοριζόταν ὄχι γιά δημοσίευση, ἀλλά «γιά *νά μοιραστεῖ* στά μέλη τῆς *ΚΕ*, τῆς *ΕΠ*, τῆς *ΕΜ* καί τῶν *Σοβιέτ*». Διαφυλάχθηκε τό χειρόγραφο μόνο τῶν δυό τελευταίων—τοῦ V καί τοῦ VI κεφαλαίου ἀπό τό ἄρθρο αὐτό. Στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 30 τῆς 20 (7) τοῦ 'Οχτώβρη 1917, ὅπου πρωτοδημοσιεύτηκε τό ἄρθρο, δημοσιεύτηκαν ὄχι πέντε, ἀλλά τέσσερα κεφάλαια τοῦ ἄρθρου. Ἕνα ἀπό τά κεφάλαια παραλείφθηκε κατά τή δημοσίευση. Τό πέμπτο κεφάλαιο τοῦ ἄρθρου δημοσιεύτηκε σάν τέταρτο, πράγμα πού ἀποδεί-

χτηκε ὅταν ἔγινε σύγκριση τοῦ κειμένου τῆς ἐφημερίδας μέ τό χειρόγραφο τοῦ πέμπτου κεφαλαίου.

Τό ἄρθρο «Ἡ κρίση ὡρίμασε» δημοσιεύτηκε πλατιά στόν περιοδικό μπολσεβίκικο Τύπο. Ἀναδημοσιεύτηκε στίς ἐφημερίδες «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» (Μόσχα), «Προλετάρσκογε Ντιέλο» (Κρονστάνδη), «Μπουρεβέσνικ» (Μίνσκ), «Προλετάρσκαγια Πράβντα» (Τούλα), «Βπεριόντ» (Οὐφά), «Μπακίνσκι Ραμπότσι», «Οὐράλσκι Ραμπότσι», «Κρασνογιάρσκι Ραμπότσι» κ.ἄ.—*272.*

96 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν ναυτῶν τοῦ γερμανικοῦ στόλου πού ἔγιναν τόν Αὔγουστο τοῦ 1917. Ἡ ἐπαναστατική ναυτική ὀργάνωση πού στά τέλη τοῦ Ἰούλη 1917 ἀριθμοῦσε τέσσερις χιλιάδες μέλη καθοδηγοῦσε τίς ἐκδηλώσεις αὐτές. Ἐπικεφαλῆς τῆς ὀργάνωσης ἦταν οἱ ναῦτες Μάξ Ρέιχπιτς καί Ἄλμπιν Κέμπις ἀπό τό πλοῖο «Φρειδερίκος ὁ Μέγας». Ἡ ὀργάνωση πῆρε ἀπόφαση νά παλέψει γιά δημοκρατική εἰρήνη καί νά ἑτοιμάσει ἐξέγερση. Στίς ἀρχές τοῦ Αὐγούστου ἄρχισε στό στόλο ἀνοιχτή δράση. Οἱ ναῦτες τοῦ θωρηκτοῦ μάχης «Πρίγκιπας-ἀντιβασιλιάς Λουιτπόλδος» πού βρισκόταν στό Βίλχελμσχάφεν, βγῆκαν αὐθαίρετα στήν ξηρά μέ σκοπό νά παλέψουν γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν συντρόφων τους πού εἶχαν νωρίτερα συλληφθεῖ γιατί ἔκαναν ἀπεργία· στίς 16 τοῦ Αὐγούστου στό καράβι «Βεστφαλία» οἱ θερμαστές ἀρνήθηκαν νά δουλέψουν. Ἐξεγέρθηκε ταυτόχρονα τό πλήρωμα τοῦ θωρηκτοῦ «Νυρεμβέργη» πού βρισκόταν στήν ἀνοιχτή θάλασσα. Τό κίνημα ἀνάμεσα στούς ναῦτες ἁπλώθηκε στά καράβια μερικῶν μοιρῶν στό Βίλχελμσχάφεν. Οἱ ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις στό γερμανικό στόλο καταπνίγηκαν σκληρά. Οἱ καθοδηγητές τοῦ κινήματος Ρέιχπιτς καί Κέμπις τουφεκίστηκαν, οἱ ὑπόλοιποι ναῦτες — ὅσοι πῆραν δραστήριο μέρος στό κίνημα, καταδικάστηκαν σέ καταναγκαστικά ἔργα γιά πολλά χρόνια.—*272.*

97 Πρόκειται γιά τήν ὁμιλία τοῦ ἀξιωματικοῦ Ντουμπάσοφ, πού ἦλθε ἀπό τό μέτωπο, στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, ἡ ὁποία ἔγινε στίς 21 τοῦ Σεπτέμβρη (4 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917. Στήν ὁμιλία του ὁ Ντουμπάσοφ δήλωσε: «Ὅ,τι καί νά πεῖτε ἐσεῖς ἐδῶ, οἱ στρατιῶτες δέν θά πολεμήσουν ἄλλο».—*278.*

98 *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* («Ρωσικά Χρονικά»)—ἐφημερίδα, ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1863, ἔκφραζε τίς ἀπόψεις τῆς μετριοπαθοῦς-φιλελεύθερης διανόησης. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἦταν ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» συνδύαζε μέ ἰδιόμορφο τρόπο τό *«δεξιό* καντετισμό μέ ἕνα ναροντνικιστικό ἐπίχρισμα» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 195). Τό 1918 ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» κλείστηκε μαζί μέ ἄλλες ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες.—*278.*

99 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν πανρωσική ἀπεργία τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῶν σιδηροδρόμων πού διεκδικοῦσαν αὔξηση τῶν ἀποδοχῶν τους. Ἡ ἀπεργία σέ ὅλο τό δίχτυ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν

τῆς χώρας ἄρχισε τή νύχτα τῆς 23 πρός τίς 24 τοῦ Σεπτέμβρη (τῆς 6 πρός τίς 7 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917. Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση κήρυξε συναγερμό. Ὁ ἀστικός Τύπος ἐξαπόλυσε συκοφαντική ἐκστρατεία κατά τῶν ἀπεργῶν σιδηροδρομικῶν.

Τό ζήτημα τῆς ἀπεργίας τῶν σιδηροδρομικῶν συζητήθηκε στή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) τῆς 24 τοῦ Σεπτέμβρη (7 τοῦ Ὀχτώβρη). Στήν ἔκκληση «Βοηθεῖστε τούς σιδηροδρομικούς», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), ξεσκεπάζοντας τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, καλοῦσε ὅλο τό προλεταριάτο νά περιβάλει τούς σιδηροδρομικούς μέ ἀτμόσφαιρα πλήρους συμπάθειας, νά τούς προστατεύσει ἀπό τή συκοφαντική ἐκστρατεία καί τίς προκλητικές ἐπιθέσεις τῆς ἀντεπανάστασης, νά πάρει ὅλα τά μέτρα ὥστε ἡ ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν νά μήν ἀπομονωθεῖ καί καταπνιγεῖ. Ἡ ἀπεργία τέλειωσε τή νύχτα πρός τίς 27 τοῦ Σεπτέμβρη (10 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917, ἀφοῦ ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἱκανοποίησε μερικά ἀπό τά αἰτήματα τῶν σιδηροδρομικῶν.—*279.*

100 Πρόκειται γιά τή θέση τοῦ Κάμενεφ, τοῦ Ζηνόβιεφ, τοῦ Τρότσκι καί τῶν ὀπαδῶν τους. Ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ τάσσονταν κατά τοῦ σχεδίου τοῦ Λένιν γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, ὑποστηρίζοντας ὅτι δῆθεν ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας δέν εἶναι ἱκανή νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Κατρακύλησαν στή θέση τῶν μενσεβίκων πού ὑπεράσπιζαν τήν ἀστική δημοκρατία. Ὁ Τρότσκι ἐπέμενε νά ἀναβληθεῖ ἡ ἐξέγερση μέχρι τή σύγκληση τοῦ ΙΙ Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, πράγμα πού σήμαινε στήν οὐσία ματαίωση τῆς ἐξέγερσης, γιατί ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἀποκτοῦσε τή δυνατότητα νά συγκεντρώσει ὥς τή μέρα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου δυνάμεις γιά τή συντριβή τῆς ἐξέγερσης.—*281.*

101 Τό ἄρθρο *«Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;»* τό ἔγραψε ὁ Λένιν στό Βίμποργκ στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη-1 (14) τοῦ Ὀχτώβρη 1917. Πρωτοδημοσιεύτηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 στά τεύχη 1-2 τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε».

«Προσβεστσένιγε» («Μόρφωση»)—μηνιαῖο θεωρητικό νόμιμο περιοδικό τῶν μπολσεβίκων· ἐκδιδόταν στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914. Τό τιράζ τοῦ περιοδικοῦ ἔφτανε τίς 5 χιλιάδες ἀντίτυπα.

Τό περιοδικό βγῆκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Β. Στάλιν, Μ. Α. Σαβέλιεφ. Τήν καθοδήγηση τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος τοῦ «Προσβεστσένιγε» ὁ Λένιν τήν ἀνάθεσε στόν Α. Μ. Γκόρκι. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τό «Προσβεστσένιγε» ἀπό τό Παρίσι καί μετά ἀπό τήν Κρακοβία καί τό Πορόνιν, θεωροῦσε τά ἄρθρα, εἶχε τακτική ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς.

Τό περιοδικό ξεσκέπαζε τούς ὀπορτουνιστές-λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς τροτσκιστές, καθώς καί τούς ἀστούς ἐθνικιστές,

φώτιζε τήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, προπαγάνδιζε τά μπολσεβίκικα συνθήματα στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα· πάλευε ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό καί τόν κεντρισμό στά κόμματα τῆς II Διεθνοῦς. Τό περιοδικό ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στή μαρξιστική διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου, τόν 'Ιούνη τοῦ 1914, τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό φθινόπωρο τοῦ 1917 ἐπανεκδόθηκε, βγῆκε ὅμως μόνο ἕνα τεῦχος (διπλό). Στό τεῦχος αὐτό, ἐκτός ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;», δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο του «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος», ὅπως καί τά ἄρθρα: τοῦ Β. Μιλιούτιν «Σχετικά μέ τά συμπεράσματα τοῦ 6ου συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ»· τοῦ Φ. Μέρινγκ «'Ο Μάρξ στήν ἐμιγκράτσια»· τοῦ Α. Λόμοφ «'Ο πόλεμος καί ἡ ἐθνική οἰκονομία στή Γερμανία» καί ἄλλα.—*287.*

102 Τό γεγονός πού ἀναφέρει ὁ Β. Ι. Λένιν συνέβη στή συνεδρίαση τοῦ I Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς 4 (17) τοῦ 'Ιούνη 1917. Στή διάρκεια τοῦ λόγου τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, μενσεβίκου Τσερετέλι, πού ὑποστήριζε ὅτι δῆθεν δέν ὑπάρχει στή Ρωσία πολιτικό κόμμα, τό ὁποῖο θά συμφωνοῦσε νά πάρει μόνο του στά χέρια του ὅλη τήν ἀπόλυτη ἐξουσία στή χώρα, ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπό τή θέση του, ἐξονόματος τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων ἀνταπάντησε «'Υπάρχει!», καί στό λόγο του ἀπό τό βῆμα τοῦ συνεδρίου δήλωσε ὅτι τό Μπολσεβίκικο κόμμα κάθε στιγμή «εἶναι ἕτοιμο νά πάρει ὅλη τήν ἐξουσία» ("Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 267).—*290.*

103 *«Ζνάμια Τρουντά»* («Σημαία τῆς 'Εργασίας»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων· ἄρχισε νά βγαίνει ἀπό τίς 23 τοῦ Αὐγούστου (5 τοῦ Σεπτέμβρη) 1917. 'Από τό φύλ. ἀρ. 59 τῆς 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1917 ἐκδιδόταν σάν ὄργανο τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων καί τῆς ὁμάδας τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων τῆς ΚΕΕ τοῦ II Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ. 'Από τίς 28 τοῦ Δεκέμβρη 1917 (10 τοῦ Γενάρη 1918), ἀπό τό φύλ. ἀρ. 105 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε τό Κεντρικό "Οργανο τοῦ Κόμματος τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Κλείστηκε τόν 'Ιούλη τοῦ 1918 τόν καιρό τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων.—*298.*

104 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. "Ενγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ. 1953, σελ. 263.—*321.*

105 Βλ. τό γράμμα τοῦ Φ. "Ενγκελς πρός τόν Φ.-Α. Ζόργκε τῆς 22 τοῦ Φλεβάρη 1888 (Κ. Μάρξ καί Φ. "Ενγκελς. "Απαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXVIII, 1940, σελ. 17).—*329.*

106 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. "Ενγκελς. "Απαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 100-101.—*335.*

107 Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀναφερόμενος στήν ἡμερομηνία πού παρατίθεται στό κείμενο, εἶχε ὑπόψη του τά ἑξῆς: 28 τοῦ Φλεβάρη (13 τοῦ Μάρτη)—ἡμερομηνία τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη· 30 τοῦ Σεπτέμβρη (13 τοῦ Ὀχτώβρη)—ἡμερομηνία σύγκλησης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, πού καθορίστηκε ἀρχικά ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση· γιά τίς 28 τοῦ Νοέμβρη (11 τοῦ Δεκέμβρη) 1917 καθορίστηκε ἡ σύγκληση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης.—*339.*

108 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει λόγια τοῦ Ν. Σουχάνοφ ἀπό τό ἄρθρο του «Ἀκούστηκε πάλι ἡ βροντή», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν».

Στό κτίριο τοῦ Ἰνστιτούτου Σμόλνι ἀπό τόν Αὔγουστο μήνα τοῦ 1917 ἐγκαταστάθηκαν οἱ μπολσεβίκικες ὁμάδες τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν. Τόν Ὀχτώβρη βρισκόταν ἐκεῖ καί ἡ Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή.—*339.*

109 Τό δημοσιευόμενο γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν συζητήθηκε στίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 στή συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ), πού ἔγινε μέ προϊστάμενο τόν Μ. Ι. Καλίνιν. Στή συνεδρίαση ὁ Β. Βολοντάρσκι καί ὁ Μ. Λασέβιτς ἐκφράστηκαν ἐνάντια στή θέση τοῦ Λένιν γιά ἔνοπλη ἐξέγερση. Ὁ Λασέβιτς στήν ὁμιλία του δήλωσε ὅτι δέν πρέπει νά ἐπιταχύνουμε τά γεγονότα, ἀλλά πρέπει νά περιμένουμε τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Αὐτούς τούς ἀπόκρουσαν κατηγορηματικά στίς ὁμιλίες τους οἱ Μ. Ι. Καλίνιν, Ι. Α. Ράχια, Μ. Ι. Λάτσις καί ἄλλοι. Ἡ πλειοψηφία τῶν παρευρισκομένων στή συνεδρίαση ὑποστήριξε τή θέση πού τήν εἶχε διατυπώσει ὁ Λένιν στό γράμμα του γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Στή Μόσχα τό γράμμα συζητήθηκε στήν Ἐπιτροπή Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) στή σύσκεψη τῶν καθοδηγητικῶν κομματικῶν στελεχῶν. Στίς 7 (20) τοῦ Ὀχτώβρη ἡ Ἐπιτροπή Μόσχας ψήφισε ἀπόφαση, στήν ὁποία ἔβαλε τό καθῆκον νά ἀρχίσει ἀμέσως ἡ πάλη γιά τήν ἐξουσία. Στίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη ἡ συνδιάσκεψη τῶν μπολσεβίκων τῆς πόλης Μόσχας ψήφισε ἀπόφαση, στήν ὁποία δήλωνε ὅτι μόνο ἡ ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης τοῦ Κέρενσκι καί ἡ ἀντικατάστασή της μέ κυβέρνηση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν θά δόσει τή δυνατότητα νά πραγματοποιηθοῦν τά παρακάτω ἐπαναστατικά μέτρα: νά παραχωρηθεῖ ἡ γῆ στούς ἀγρότες, νά προταθεῖ δίκαιη εἰρήνη στούς λαούς, νά γίνει ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό οἰκονομικό χάος. Ἡ συνδιάσκεψη ἀνάθεσε στήν Ἐπιτροπή Μόσχας νά πάρει τά μέτρα «γιά νά μποῦν οἱ ἐπαναστατικές δυνάμεις σέ μαχητική ἑτοιμότητα».

Τό «Γράμμα πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, τίς Ἐπιτροπές Μόσχας καί Πετρούπολης καί τούς μπολσεβίκους-μέλη τῶν Σοβιέτ Πετρούπολης καί Μόσχας», στήν πρώτη ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν δημοσιεύτηκε μέ τόν τίτλο «Γράμμα πρός τήν ΕΠ καί ΕΜ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)» (βλ. στόν τόμο XIV, μέρος II, ρωσ. ἔκδ., σελ. 266-267). Σ' ὅλες τίς ἐπόμενες ἐκδόσεις τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὅπως καί σέ τοῦτο τόν τόμο, ὁ τίτλος τοῦ ντοκουμέντου δόθηκε σύμφωνα μέ

τό πρωτότυπο—τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο, πού φυλάγεται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ ΙΜΛ.—*340.*

110 Οἱ *«Θέσεις γιά τήν εἰσήγηση στή συνδιάσκεψη τῆς 8 τοῦ 'Οχτώβρη τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης, καθώς καί γιά τήν ἀπόφαση καί τήν ἐντολή πρός αὐτούς πού θά ἐκλεγοῦν γιά τό συνέδριο τοῦ Κόμματος»* δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά ὁλόκληρες μαζί μέ τό τελευταῖο μέρος «Σχετικά μέ τό ψηφοδέλτιο γιά τή Συντακτική Συνέλευση» καί τή σημείωση σ'αὐτό. Στήν πρώτη ἔκδοση τῶν 'Απάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν (τόμ. XIV, μέρος II), καθώς καί στήν τέταρτη ἔκδοση τῶν 'Απάντων (τόμ. 26ος) τό μέρος αὐτό δέν δημοσιεύτηκε. Στή δεύτερη καί στήν τρίτη ἔκδοση τῶν 'Απάντων (τόμ. XXI) δέν δημοσιεύτηκε ὁλόκληρο.

'Η III συνδιάσκεψη τῆς 'Οργάνωσης πόλης Πετρούπολης ἔγινε στίς 7-11 (20-24) τοῦ 'Οχτώβρη 1917. Πῆραν μέρος 92 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 40 μέ συμβουλευτική. 'Η συνδιάσκεψη ἐξέλεξε τιμητικό πρόεδρο τόν Β. Ι. Λένιν. Οἱ θέσεις τοῦ Λένιν ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν ἀποφάσεων πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη. Στήν ἀπόφαση πάνω στήν τρέχουσα κατάσταση ἡ συνδιάσκεψη δήλωσε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀντικατασταθεῖ ἡ κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι μέ ἐπαναστατική ἐργατοαγροτική κυβέρνηση, γιατί μόνο μιά τέτια κυβέρνηση μπορεῖ νά παραχωρήσει τή γῆ στούς ἀγρότες, νά βγάλει τή χώρα ἀπό τόν πόλεμο καί τό οἰκονομικό χάος. 'Η συνδιάσκεψη ψήφισε τίς ἀποφάσεις «Γιά τήν Κόκκινη φρουρά», «Γιά τήν ἀπεργία πείνας τῶν πολιτικῶν κρατουμένων γιά τήν ὑπόθεση τῆς «3 (16)-5 (18) τοῦ 'Ιούλη» στή φυλακή». Στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης ὑπογραμμιζόταν ὅτι «βρισκόμαστε στίς παραμονές τῆς μαζικῆς προλεταριακῆς ἐξέγερσης» καί ἐκφραζόταν ἡ σταθερή πεποίθηση ὅτι ἡ ἐξέγερση αὐτή θά εἶναι νικηφόρα. 'Η συνδιάσκεψη συζήτησε τό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν γιά τή Συντακτική Συνέλευση. 'Ανάμεσα στούς πρώτους ὑποψηφίους ἀπό τήν Πετρούπολη ὁρίστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν. Στή συνεδρίαση τῆς 11 (24) τοῦ 'Οχτώβρη διαβάστηκε τό «Γράμμα πρός τή συνδιάσκεψη τῆς πόλης Πετρούπολης» πού τό ἔγραψε ὁ Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 347-350). 'Η συνδιάσκεψη εἶχε μεγάλη σημασία γιά τήν προετοιμασία τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.—*342.*

111 *Μεζραγιόντσι* (Διαχτιδικοί)—μέλη τῆς διαχτιδικῆς (ἀνάμεσα στίς ἀχτίδες) ὀργάνωσης τῶν ἑνωμένων σοσιαλδημοκρατῶν πού συγκροτήθηκε στήν Πετρούπολη τό Νοέμβρη τοῦ 1913 μέ σημαία τήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ ΣΔΕΚΡ. Οἱ μεζραγιόντσι, καλυπτόμενοι μέ τό σύνθημα τῆς ἑνότητας, στήν προσπάθειά τους νά συνενώσουν τίς ὀργανώσεις τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων τῆς Πετρούπολης, δημιούργησαν στήν οὐσία δική τους φραξιονιστική ὀργάνωση. Στήν ὀργάνωση αὐτή μπῆκαν οἱ μενσεβίκοι-τροτσκιστές, ὅπως καί μιά μερίδα πρώην μπολσεβίκων πού κρατοῦσαν συμβιβαστική στάση ἀπέναντι στούς ὀπορτουνιστές.

Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου οἱ μεζραγιόντσι κρατοῦσαν κεντριστική στάση, θεωροῦσαν τόν πόλεμο ἰμπεριαλιστικό,

ήταν ενάντια στό σοσιαλσωβινισμό, ὅμως δέν συμφωνοῦσαν νά ξεκόψουν ὁλοκληρωτικά ἀπό τούς μενσεβίκους.

Τό 1917 ἡ ὀργάνωση τῶν μεζραγιόντσι, στήν ὁποία ἀνῆκαν οἱ Β. Β. Βολοντάρσκι, Α. 'Ιόφφε, Α. Λουνατσάρσκι, Ντ. Μανουήλσκι, Λ. Τρότσκι, Μ. Οὐρίτσκι, Ι. Γιουρένιεφ κ.ἄ. δήλωσε ὅτι συμφωνεῖ μέ τή γραμμή τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἡ ὀργάνωση τῶν μεζραγιόντσι (γύρω στά 4000 μέλη), ἀφοῦ ξέκοψε ἀπό τούς μενσεβίκους-ἀμυνίτες, ἔγινε δεκτή στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Τά γεγονότα ἀργότερα ἔδειξαν ὅτι μερικοί μεζραγιόντσι (Λουνατσάρκι, Μανουήλσκι, Βολοντάρσκι, Οὐρίτσκι κ.ἄ.) ξέκοψαν πραγματικά ἀπό τό κεντριστικό παρελθόν τους καί ἔγιναν ἐπιφανεῖς παράγοντες τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. 'Ο Τρότσκι ὅμως, μπαίνοντας στό Μπολσεβίκικο κόμμα, δέν ἔγινε μπολσεβίκος καί ἔκανε καλυμένη καί ἀνοιχτή πάλη κατά τοῦ λενινισμοῦ, κατά τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος. Μετατράπηκε σέ ἄσπονδο ἐχθρό τοῦ λενινισμοῦ, τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί ὅλου τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κινήματος.

Οἱ μεζραγιόντσι ἔβγαζαν δικό τους ἔντυπο ὄργανο, τό περιοδικό «Βπεριόντ» (τό 1915 βγῆκε ἕνα τεῦχος πού ἐκδόθηκε παράνομα). 'Η ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ ἐπαναλήφθηκε τό 1917: ἀπό τόν 'Ιούνη ὥς τόν Αὔγουστο τό περιοδικό ἔβγαινε νόμιμα σάν ὄργανο τῆς διαχτιδικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τῶν ἑνωμένων σοσιαλδημοκρατῶν (διεθνιστῶν)· βγῆκαν 8 τεύχη. Μετά τό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος ἡ σύνθεση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἄλλαξε καί τό τεῦχος 9 τοῦ περιοδικοῦ βγῆκε σάν ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ σταμάτησε τό Σεπτέμβρη.—*345*.

112 Τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ περιοχῆς τοῦ Βορᾶ ὑπολογιζόταν ἀρχικά νά συγκληθεῖ στίς 8 (21) τοῦ 'Οχτώβρη 1917 στό "Ελσινγκφορς. Στίς 5 (18) τοῦ 'Οχτώβρη ἡ Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) πῆρε ἀπόφαση νά γίνει τό συνέδριο στήν Πετρούπολη, ἀναβάλλοντάς το γιά τίς 10 (23) τοῦ 'Οχτώβρη. Τό συνέδριο ἄρχισε τίς ἐργασίες του στίς 11 (24) τοῦ 'Οχτώβρη καί τέλειωσε στίς 13 (26) τοῦ 'Οχτώβρη. Στό συνέδριο ἀντιπροσωπεύτηκαν τά Σοβιέτ: Πετρούπολης, Μόσχας, Νόβγκοροντ, Στάραγια Ρούσα, Μποροβίτσι, Ρέβελ, Γιοῦργιεφ, 'Αρχάγγελσκ, Κρονστάνδης, Γκατσίνα, Τσάρσκογε Σελό, Σεστρορέτσκ, Βίμποργκ, "Ελσινγκφορς καί ἄλλων. Παραβρέθηκαν 94 ἀντιπρόσωποι, ἀπ' αὐτούς 51 ἦταν μπολσεβίκοι. 'Επειδή ἡ ἐσερο-μενσεβίκικη ΚΕ τῶν Σοβιέτ πῆρε ἀπόφαση στήν ὁποία δήλωνε ὅτι τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς περιοχῆς τοῦ Βορᾶ δέν εἶναι «ἐξουσιοδοτημένο συνέδριο περιοχῆς», ἀλλά «ἰδιαίτερη σύσκεψη ξεχωριστῶν Σοβιέτ», ἡ ὁμάδα τῶν μενσεβίκων ἔφυγε ἐπιδεικτικά ἀπό τό συνέδριο. 'Η ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου περιλάβαινε τά ἑξῆς ζητήματα: 1) ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων· 2) ἡ τρέχουσα κατάσταση· 3) τό ζήτημα τῆς γῆς· 4) ἡ στρατιωτικοπολιτική κατάσταση τῆς χώρας· 5) τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ· 6) ἡ Συντακτική Συνέλευση· 7) ὀργανωτικό ζήτημα.

'Ο Λένιν ἔδινε στό συνέδριο μεγάλη σημασία. Στίς 8 (21) τοῦ 'Οχτώβρη ἔγραψε «Γράμμα πρός τούς συντρόφους μπολσεβίκους, πού παίρνουν μέρος στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ περιοχῆς τοῦ Βορᾶ» (βλ. σέ

τοῦτο τόν τόμο, σελ. 385-390). Τό γράμμα τοῦ Λένιν συζητήθηκε στήν μπολσεβίκικη ὁμάδα τοῦ συνεδρίου τό πρωί τῆς 11 (24) τοῦ 'Οχτώβρη. Στήν ἀπόφαση πού πάρθηκε πάνω στήν τρέχουσα κατάσταση τό συνέδριο ὑπογράμμισε ὅτι μόνο τό ἄμεσο πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν Σοβιέτ στό κέντρο καί κατά τόπους μπορεῖ νά σώσει τή χώρα καί τήν ἐπανάσταση. Τό συνέδριο ψήφισε ἔκκληση πρός τούς ἀγρότες, καλώντας τους νά ὑποστηρίξουν τό προλεταριάτο στήν πάλη του γιά τήν ἐξουσία. Τό συνέδριο ἐξέλεξε 'Επιτροπή περιοχῆς τοῦ Βορᾶ ἀπό 17 ἄτομα, ἀπ'αὐτούς 11 ἦταν μπολσεβίκοι καί 6 ἀριστεροί ἐσέροι. Οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου εἶχαν τεράστια σημασία γιά τήν προετοιμασία, τήν ὀργάνωση καί τήν κινητοποίηση ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τή νίκη τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.—*348.*

113 Τό τμῆμα στρατιωτῶν τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 6 (19) τοῦ Σεπτέμβρη ψήφισε ἀπόφαση στήν ὁποία διαμαρτυρόταν ἔντονα ἐνάντια στήν προετοιμαζόμενη μεταφορά τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἀπό τήν Πετρούπολη στή Μόσχα. Στήν ἀπόφαση τονιζόταν ὅτι ἄν «ἡ Προσωρινή κυβέρνηση δέν εἶναι ἱκανή νά ὑπερασπίσει τήν Πετρούπολη, τότε εἶναι ὑποχρεωμένη εἴτε νά συνάψει εἰρήνη, εἴτε νά παραχωρήσει τή θέση της σέ ἄλλη κυβέρνηση».—*348.*

114 Πρόκειται γιά τήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ 'Απρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πού ἔγινε στήν Πετρούπολη στίς 24-29 τοῦ 'Απρίλη (7-12 τοῦ Μάη) 1917.—*353.*

115 Φ. Ἔνγκελς. «Κριτική τοῦ σχεδίου τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος τοῦ 1891» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 234).—*362.*

116 *'Η ὁμάδα «Σπάρτακος» («'Η Διεθνής»)*—ἐπαναστατική ὀργάνωση τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν· δημιουργήθηκε στίς ἀρχές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀπό τόν Κ. Λῆμπκνεχτ, τήν Ρ. Λούξεμπουργκ, τόν Φ. Μέρινγκ, τήν Κ. Τσέτκιν, τόν Γ. Μαρχλέβσκι, τόν Λ. 'Ιογκίχες (Τίσκα) καί τόν Β. Πίκ.

«Οἱ θέσεις γιά τά καθήκοντα τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας» τῆς ὁμάδας «Σπάρτακος» γράφτηκαν ἀπό τήν Ρ. Λούξεμπουργκ μέ τή συμμετοχή τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ, τοῦ Φ. Μέρινγκ καί τῆς Κ. Τσέτκιν. Οἱ θέσεις ψηφίστηκαν στήν παγγερμανική συνδιάσκεψη τῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν τό Γενάρη τοῦ 1916. Στή συνδιάσκεψη αὐτή ἡ ὁμάδα διαμορφώθηκε ὀργανωτικά καί πῆρε ἀπόφαση νά ὀνομάζεται ὁμάδα «'Η Διεθνής».

'Από τό 1916 ἡ ὁμάδα «'Η Διεθνής», ἐκτός ἀπό τίς πολιτικές προκηρύξεις πού ἔβγαιναν τό 1915, ἄρχισε νά βγάζει παράνομα καί νά κυκλοφορεῖ «Τά πολιτικά γράμματα» μέ τήν ὑπογραφή «Σπάρτακος» (ἔβγαιναν κανονικά ὥς τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1918)· γι'αὐτό ἡ ὁμάδα «'Η Διεθνής» ἄρχισε νά ὀνομάζεται ἐπίσης ὁμάδα «Σπάρτακος». Οἱ σπαρτακιστές ἔκαναν ἐπαναστατική προπαγάνδα στίς μάζες, ὀργάνωναν μαζικές ἀντιπολεμικές ἐκδηλώσεις, καθοδηγοῦσαν ἀπεργίες, ξεσκέ-

παζαν τόν ἰμπεριαλιστικό χαρακτήρα τοῦ παγκοσμίου πολέμου καί τήν προδοσία τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὡστόσο, οἱ σπαρτακιστές σέ μερικά βασικά ζητήματα τῆς θεωρίας καί τῆς πολιτικῆς ἔκαναν σοβαρά λάθη: ἀρνοῦνταν τή δυνατότητα τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν πολέμων στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, δέν ἀκολουθοῦσαν συνεπή θέση πάνω στό ζήτημα τοῦ συνθήματος τῆς μετατροπῆς τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σέ ἐμφύλιο πόλεμο, ὑποτιμοῦσαν τό ρόλο τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος σάν πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, φοβόνταν τό ἀποφασιστικό ξέκομα ἀπό τούς ὀπορτουνιστές. Ὁ Λένιν ἐπανειλημμένα ἔκανε κριτική στά λάθη τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν, βοηθώντας τους νά πάρουν σωστή θέση (βλ. στά ἔργα «Γιά τή μπροσούρα τοῦ Γιούνιους», «Τό στρατιωτικό πρόγραμμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης» κ. ἄ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 30ός, σελ. 1-16, 131-143).

Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 οἱ σπαρτακιστές μπῆκαν στό κεντριστικό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας, διατηρώντας σ' αὐτό τήν ὀργανωτική τους αὐτοτέλεια. Τό Νοέμβρη τοῦ 1918 στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία, οἱ σπαρτακιστές ξέκοψαν ἀπό τούς «ἀνεξάρτητους», σχημάτισαν τήν «Ἕνωση Σπάρτακου» καί δημοσίευσαν στίς 14 τοῦ Δεκέμβρη 1918 τό Πρόγραμμά τους. Στό ἱδρυτικό συνέδριο (30 τοῦ Δεκέμβρη 1918-1 τοῦ Γενάρη 1919) οἱ σπαρτακιστές δημιούργησαν τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας. —*363.*

117 *Τριμπουνιστές*—μέλη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ὀλλανδίας, πού ὄργανό του ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Τριμπούνα». Ἡγέτες τῶν τριμπουνιστῶν ἦταν οἱ Ντ. Βάινκοπ, Χ. Γκόρτερ, Α. Πάννεκουκ, Γκ. Ρόλλαντ-Χόλστ. Οἱ τριμπουνιστές δέν ἦταν συνεπές ἐπαναστατικό κόμμα, ἐκπροσωποῦσαν ὅμως τήν ἀριστερή πτέρυγα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στήν Ὀλλανδία καί στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (1914-1918) κρατοῦσαν βασικά διεθνιστική στάση.

Τό 1918 οἱ τριμπουνιστές σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ὀλλανδίας.—*378.*

118 Ὁ *«Σύνδεσμος τῆς σοσιαλιστικῆς προπαγάνδας»* (ΣΣΠ) τῆς Ἀμερικῆς σχηματίστηκε μέσα στό Σοσιαλιστικό κόμμα, στή Βοστώνη τό 1915, σάν ἀνεξάρτητη ὁμάδα μέ ξεχωριστά κομματικά βιβλιάρια καί κομματικές συνδρομές. Ὁ ΣΣΠ ἀκολουθοῦσε τό πρόγραμμα τῆς Ἀριστερᾶς τοῦ Τσίμμερβαλντ· γύρω του ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα ἀπό τό Σοσιαλιστικό κόμμα.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ ΣΣΠ σχημάτισε Ἐπιτροπή μπολσεβίκικης ἐνημέρωσης, ἡ ὁποία ξεσκέπαζε τό ψέμα καί τή συκοφαντία τοῦ ἀστικοῦ καί τοῦ ρεφορμιστικοῦ Τύπου ἐνάντια στή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ. Στήν περίοδο τῆς ξένης ἔνοπλης ἐπέμβασης ὁ ΣΣΠ ἔριξε τό σύνθημα «Κάτω τά χέρια ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία!».—*378.*

119 *Τό Σοσιαλιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς* δημιουργήθηκε τό 1876

στό ἑνωτικό συνέδριο πού ἔγινε στή Φιλαδέλφεια μέ τή' συγχώνευση τῶν ἀμερικανικῶν τμημάτων τῆς Ι Διεθνοῦς καί τῶν ἄλλων σοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων. Τό συνέδριο τό καθοδηγοῦσε ὁ Φ. Α. Ζόργκε, συναγωνιστής τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς. Ἡ συντριπτική πλειοψηψία τοῦ Κόμματος ἀποτελοῦνταν ἀπό μετανάστες, πού εἶχαν πολύ ἀδύνατους δεσμούς μέ τούς αὐτόχθονες ἐργάτες τῆς Ἀμερικῆς. Στά πρῶτα χρόνια τήν καθοδηγητική θέση στό κόμμα τήν εἶχαν οἱ λασσαλιστές, πού ἔκαναν λάθη σεχταριστικοῦ-δογματικοῦ χαρακτήρα. Ὁρισμένοι καθοδηγητές τοῦ Κόμματος θεωροῦσαν σάν κύριο καθῆκον τους τήν κοινοβουλευτική δράση καί ὑποτιμοῦσαν τή σημασία τῆς καθοδήγησης τῶν οἰκονομικῶν ἀγώνων τῶν μαζῶν, ἐνῶ ἄλλοι κατρακυλοῦσαν στόν τρεϊντγιουνιονισμό καί στόν ἀναρχισμό. Οἱ ταλαντεύσεις τῆς καθοδήγησης τοῦ Κόμματος στά ζητήματα τῆς ἰδεολογίας καί τῆς τακτικῆς ὁδήγησαν στό ἀδυνάτισμα τοῦ Κόμματος καί στήν ἀποχώρηση μιᾶς σειρᾶς ὁμάδων ἀπ'αὐτό. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς ἔκαναν αὐστηρή κριτική στή σεχταριστική τακτική τῶν ἀμερικανῶν σοσιαλιστῶν.

Στήν τελευταία δεκαετία τοῦ 19ου αἰώνα στήν καθοδήγηση τοῦ Σοσιαλιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος ἦρθε ἡ ἀριστερή πτέρυγα μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ντ. ντέ-Λεόν πού ἔκανε, ὡστόσο, λάθη ἀναρχοσυνδικαλιστικοῦ χαρακτήρα. Τό ΣΕΚ παραιτοῦνταν ἀπό τήν πάλη γιά τίς μερικές διεκδικήσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀπό τή δουλιά στά ρεφορμιστικά συνδικάτα καί ὁλοένα καί περισσότερο ἔχανε τούς δεσμούς του μέ τό μαζικό ἐργατικό κίνημα, πού καί πρίν ἦταν ἀδύνατοι. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) τό Σοσιαλιστικό ἐργατικό κόμμα ἔκλινε πρός τό διεθνισμό. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τό πιό ἐπαναστατικό τμῆμα τοῦ ΣΕΚ πῆρε δραστήριο μέρος στή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἀμερικῆς. Σήμερα τό ΣΕΚ εἶναι μιά ὀλιγάριθμη ὀργάνωση χωρίς καμιά ἐπιροή στό ἐργατικό κίνημα τῶν ΕΠΑ.—*378.*

120 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Ἡ ἐπανάσταση καί ἡ ἀντεπανάσταση στή Γερμανία» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 100-101).—*383.*

121 Πρόκειται γιά τίς μεγάλες ἀντιπολεμικές ἐκδηλώσεις στήν πόλη Τουρίνο (Ἰταλία) τόν Αὔγουστο τοῦ 1917. Στίς 21 τοῦ Αὐγούστου στό Τουρίνο ἄρχισαν διαδηλώσεις ἐξαιτίας τῆς μεγάλης ἔλλειψης τροφίμων. Τήν ἑπόμενη μέρα ἀπήργησαν οἱ ἐργάτες. Ἡ ἀπεργία ἔγινε γενική· στήν πόλη ἄρχισαν νά στήνονται ὁδοφράγματα. Τό κίνημα πῆρε πολιτικό ἀντιπολεμικό χαρακτήρα. Στίς 23 τοῦ Αὐγούστου τά προάστια τοῦ Τουρίνου πέρασαν μέ τό μέρος τῶν ἐξεγερμένων. Ἡ κυβέρνηση γιά νά πνίξει τό κίνημα ἔριξε στρατιωτικά τμήματα καί κήρυξε τήν πόλη σέ κατάσταση πολιορκίας. Στίς 27 τοῦ Αὐγούστου ἡ γενική ἀπεργία στό Τουρίνο σταμάτησε.—*385.*

122 Ἡ συνεδρίαση τῆς ΚΕ στίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ἦταν ἡ πρώτη συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος, στήν όποία

πῆρε μέρος ὁ Β. Ι. Λένιν ὕστερα ἀπό τόν ἐρχομό του ἀπό τό Βίμποργκ στήν Πετρούπολη. Στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ, πού ἔγινε μέ τήν προεδρία τοῦ Ι. Μ. Σβερντλόφ, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα κατάσταση. Ἡ ΚΕ ψήφισε τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν καί ἡ ὁποία ἔβαλε στήν ἡμερήσια διάταξη τό καθῆκον τῆς ἄμεσης προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Μόνο ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ τάχθηκαν καί ψήφισαν κατά τῆς ἐξέγερσης. Ὁ Τρότσκι στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ δέν ψήφισε κατά τῆς ἀπόφασης γιά ἐξέγερση. Θεωροῦσε ὅμως ὅτι ἡ ἐξέγερση πρέπει νά ἀναβληθεῖ ὥς τό ΙΙ συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πράγμα πού σήμαινε οὐσιαστικά ματαίωση τῆς ἐξέγερσης, γιατί αὐτό ἔδινε τή δυνατότητα στήν Προσωρινή κυβέρνηση νά συγκεντρώσει τή μέρα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου δυνάμεις γιά νά συντρίψει τήν ἐκδήλωση. Ἡ ΚΕ ἀπόκρουσε ἀποφασιστικά τούς συνθηκολόγους. Ἡ συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη ἔχει τεράστια ἱστορική σημασία. Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἐξέγερση πού ψηφίστηκε μέ 10 ψήφους ὑπέρ καί δυό κατά, ἔγινε ἡ κατευθυντήρια γραμμή γιά ὅλο τό Μπολσεβίκικο κόμμα — νά προετοιμαστεῖ ἀμέσως γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Στή συνεδρίαση αὐτή τῆς ΚΕ σχηματίστηκε Πολιτικό γραφεῖο μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν γιά τήν πολιτική καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης (βλ. «Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917-Φλεβάρης τοῦ 1918», ρωσ. ἔκδ. 1958, σελ. 83-86). — *391.*

123 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη τήν ἀνακοίνωση τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 σχετικά μέ τό τρίτο σημεῖο τῆς ἡμερήσιας διάταξης «Τό Μίνσκ καί τό Βόρειο μέτωπο». Ὁ Σβερντλόφ ἀνακοίνωσε ὅτι ὑπῆρχε ἡ τεχνική δυνατότητα ἔνοπλης ἐξέγερσης στό Μίνσκ καί ὅτι ἔγινε ἀπό τό Μίνσκ πρόταση νά δόσει βοήθεια στήν Πετρούπολη, ἀποστέλλοντας ἐπαναστατικό σῶμα. — *392.*

124 Ἡ πλατιά συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) τῆς 16 (29) τοῦ Ὀχτώβρη ἔγινε στήν Πετρούπολη στήν ἔδρα τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς συνοικίας Λεσνόβσκι, πού πρόεδρός του ἦταν ὁ Μ. Ι. Καλίνιν. Στή συνεδρίαση, ἐκτός ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ, πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, τῶν συνδικάτων, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῆς περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ τάχθηκαν ξανά κατά τῆς ἐξέγερσης, προσπαθώντας νά ἀποδείξουν ὅτι οἱ δυνάμεις τῶν μπολσεβίκων εἶναι πολύ μικρές καί ὅτι πρέπει νά περιμένουν τή Συντακτική Συνέλευση. Τήν ἀπόφαση τήν ὑποστήριξαν ἀποφασιστικά οἱ Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Μ. Ι. Καλίνιν, Α. Ι. Ράχια, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ν. Α. Σκρίπνικ, Ι. Β. Στάλιν καί ἄλλοι. Ἐπέκριναν δριμύτατα τή συνθηκόλογη θέση τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ. Ἡ ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν ψηφίστηκε μέ 19 ψήφους ὑπέρ, 2 κατά καί 4 λευκά. Στήν κλειστή

συνεδρίαση τῆς ΚΕ σχηματίστηκε Στρατιωτικό-ἐπαναστατικό κέντρο γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ: Α. Σ. Μπουμπνόφ, Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ι. Β. Στάλιν καί Μ. Σ. Οὐρίτσκι. Στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ ἀναφερόταν ὅτι τό κομματικό Στρατιωτικό-ἐπαναστατικό κέντρο ἀνήκει στή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ (βλ. «Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917-Φλεβάρης τοῦ 1918», ρωσ. ἔκδ. 1958, σελ. 93-104).—*394*.

125 Τό κίνημα τῶν ἀγροτῶν στό κυβερνεῖο Ταμπόφ τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917 πῆρε πλατιά ἔκταση. Οἱ ἀγρότες κατέλαβαν τή γῆ τῶν τσιφλικάδων, κατάστρεφαν καί ἔκαιγαν τά ἀγροκτήματα, ἔπαιρναν τό σιτάρι ἀπό τούς τσιφλικάδες. Τό Σεπτέμβρη σέ 68 κυβερνεῖα καί περιοχές τῆς Ρωσίας καταστράφηκαν 82 τσιφλικάδικα ἀγροκτήματα, ἀπό τά ὁποῖα 32 στό κυβερνεῖο Ταμπόφ. Στό κυβερνεῖο αὐτό καταγράφηκαν συνολικά 166 ἀγροτικές ἐκδηλώσεις· ἰδιαίτερα μεγάλο ἀριθμό ἐκδηλώσεων παρουσίασε ὁ νομός Κοζλόφ. Οἱ τσιφλικάδες, πανικόβλητοι ἀπό τό κίνημα αὐτό, μετάφεραν στούς σιδηροδρομικούς σταθμούς σέ μεγάλες ποσότητες τό συγκεντρωμένο σιτάρι γιά νά τό πουλήσουν κι'ἔτσι οἱ σταθμοί πλημμύρισαν ἀπό σιτάρι. 'Ο στρατιωτικός διοικητής τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς Μόσχας γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης ἔστειλε στό κυβερνεῖο Ταμπόφ στρατιωτικά τμήματα. Στό κυβερνεῖο κηρύχθηκε ὁ στρατιωτικός νόμος. 'Ωστόσο ἡ ἐπαναστατική πάλη τῶν ἀγροτῶν γιά τή γῆ συνέχιζε νά ἀνεβαίνει καί νά ἐπεκτείνεται. —*400*.

126 Τό «Γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων» καί τό «Γράμμα πρός τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 423-427) ἀντανακλοῦν τήν πάλη τοῦ Β. Ι. Λένιν ἐνάντια στόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ, πού προσπάθησαν νά ματαιώσουν τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. 'Ο Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ ἀφοῦ ἡττήθηκαν στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 10 (23) τοῦ 'Οχτώβρη 1917, ὅπου συζητήθηκε τό ζήτημα γιά τήν ἐξέγερση, τήν ἑπόμενη μέρα, στίς 11 (24) τοῦ 'Οχτώβρη, ἀπευθύνθηκαν μέ δήλωσή τους στήν ΚΕ καί μέ γράμμα τους μέ τόν τίτλο «Σχετικά μέ τήν τρέχουσα κατάσταση», πού τό ἀπηύθυναν πρός τίς 'Επιτροπές Πετρούπολης καί Μόσχας, περιοχῆς Μόσχας, περιοχῆς Φιλλανδίας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί πρός τίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τῆς ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ καί τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς περιοχῆς τοῦ Βορρᾶ. Στό γράμμα τους αὐτό τάσσονταν κατά τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ, πού εἶχε ψηφιστεῖ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. 'Ο Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ, ἀφοῦ δέν βρῆκαν καμιά ὑποστήριξη στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης στίς 15 (28) τοῦ 'Οχτώβρη, στήν ὁποία διαβάστηκε τό γράμμα τους, καί στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 16 (29) τοῦ 'Οχτώβρη, ὅπου τάχθηκαν καί πάλι κατά τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, πέρασαν σέ ἄμεση προδοσία. Στίς 18 (31) τοῦ 'Οχτώβρη στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» δημοσιεύτηκε σημείωμα μέ τόν τίτλο: «'Ο Γ. Κάμενεφ γιά τήν «ἐκδήλωση»» στό ὁποῖο ὁ Κάμενεφ ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ

Ζηνόβιεφ ἐκφράστηκε κατά τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί ἔτσι ἀποκάλυψε στόν ἐχθρό τή σπουδαιότερη μυστική ἀπόφαση τοῦ Κόμματος. Τήν ἴδια μέρα ὁ Λένιν ἔγραψε τό «Γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων», καί στίς 19 τοῦ 'Οχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) τό «Γράμμα πρός τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ)». 'Ο Λένιν στά γράμματά του αὐτά στιγμάτισε τήν πράξη αὐτή σάν προδοσία τῆς ἐπανάστασης, ἀποκάλεσε τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ ἀπεργοσπάστες καί ἀπαίτησε τή διαγραφή τους ἀπό τό Κόμμα.

Τό γράμμα τοῦ Λένιν πρός τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) συζητήθηκε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 20 τοῦ 'Οχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη). Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ὁ Τζερζίνσκι, μιλώντας πρῶτος, πρότεινε: «νά ἀπαιτήσουμε ἀπό τόν Κάμενεφ νά ἀπομακρυνθεῖ ὁλοκληρωτικά ἀπό τήν πολιτική δράση». Ὅσο γιά τόν Ζηνόβιεφ, ὁ Τζερζίνσκι ἀναφέρθηκε στό ὅτι αὐτός κρύβεται ἀπό τίς ἀρχές καί ἔτσι ἤ ἀλλιῶς δέν παίρνει μέρος στήν κομματική ζωή. 'Ο Γ. Μ. Σβερντλόφ στήν ὁμιλία του τόνισε ὅτι ἡ πράξη τοῦ Κάμενεφ δέν μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ μέ τίποτε, ὅμως ἡ Κεντρική 'Επιτροπή δέν ἔχει δικαίωμα νά τόν διαγράψει ἀπό τό Κόμμα. 'Ο Σβερντλόφ πρότεινε νά γίνει δεκτή ἡ παραίτηση τοῦ Κάμενεφ ἀπό τήν ΚΕ. 'Ο Ι. Β. Στάλιν μίλησε δυό φορές στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ. Στήν ἀρχή πρότεινε νά συζητηθεῖ τό ζήτημα αὐτό στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, καί ὅταν ἡ πρόταση αὐτή ἀπορίφθηκε, στή δευτερολογία του δήλωσε ὅτι «ἡ διαγραφή ἀπό τό Κόμμα δέν εἶναι συνταγή» καί πρότεινε νά ὑποχρεώσουν τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ νά ὑποταχθοῦν στίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ, ἀφήνοντάς τους μέλη τῆς ΚΕ. 'Η ἄποψη αὐτή ἐκφράστηκε ἀπό τόν Στάλιν καί ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι Πούτ»-στό σημείωμα μέ τόν τίτλο «'Από τή Συντακτική ἐπιτροπή», πού δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ 'Οχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη) πρίν παρθεῖ ἀπόφαση ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή. Στό σημείωμα αὐτό ὁ Στάλιν ἔγραφε ὅτι τό ἀπότομο ὕφος τοῦ ἄρθρου τοῦ Β. Ι. Λένιν («Γράμμα σέ συντρόφους» βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 398-418) δέν ἀλλάζει ὁσοναφορᾶ τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ τό ὅτι «παραμένουμε βασικά ὁμοϊδεάτες» («Ραμπότσι Πούτ» ἀρ. φύλ. 41, 1917). Τό σημείωμα μέ τόν τίτλο «'Από τή Συντακτική ἐπιτροπή» ὁ Στάλιν τό δημοσίευσε, ἀφοῦ εἶχε ἐκδηλωθεῖ ὁ Κάμενεφ στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» καί στά γράμματα τοῦ Β. Ι. Λένιν εἶχε δοθεῖ ἐκτίμηση τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ.

'Η Κεντρική 'Επιτροπή ἔκανε δεκτή τήν παραίτηση τοῦ Κάμενεφ ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή· ὑποχρέωσε τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ νά μήν προβοῦν σέ κανενός εἴδους δήλωση ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ καί τῆς γραμμῆς πρακτικῆς δουλιᾶς, πού ἡ ΚΕ χάραξε. Πάρθηκε ἐπίσης ἀπόφαση κανένα μέλος τῆς ΚΕ νά μήν ταχθεῖ κατά τῶν ἀποφάσεων πού ψήφισε ἡ ΚΕ. (Βλ. «Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917-Φλεβάρης τοῦ 1918», ρωσ. ἔκδ. 1958, σελ. 106-108.)

'Ο Β. Ι. Λένιν δέν συμφώνησε μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ ὁσοναφορᾶ τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ, πράγμα γιά τό ὁποῖο ἔγραψε στό

γράμμα του πρός τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ, ὅπου ἀποκάλεσε τήν ἀπόφαση αὐτή συμβιβαστική (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 434).—*419.*

127 Ἐδῶ καί παρακάτω, στή σελ. 426 ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν πλατιά συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ), πού ἔγινε στίς 16 (29) τοῦ Ὀχτώβρη 1917, στήν ὁποία ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ τάχθηκαν κατά τῆς ἀπόφασης γιά ἔνοπλη ἐξέγερση, πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ στίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη (βλ. «Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917-Φλεβάρης τοῦ 1918», ρωσ. ἔκδ. 1958, σελ. 93-105).—*424.*

128 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς ἀγροτικές «μεταρυθμίσεις» πού ἔκανε ἡ ἀγγλική κυβέρνηση στήν Ἰρλανδία μέ σκοπό νά ἀποσπάσει τίς λαϊκές μάζες τῆς Ἰρλανδίας ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη. Σύμφωνα μέ τόν ἀγροτικό νόμο τοῦ 1881 προβλεπόταν ἡ συμμετοχή τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν στόν καθορισμό «δίκαιης» μίσθωσης τῆς γῆς. Ὁ μισθωτής εἶχε τό δικαίωμα νά παραχωρεῖ τό τεμάχιό του σέ ἄλλο πρόσωπο. Ὁ νόμος διαφύλασσε τά συμφέροντα τῶν τσιφλικάδων (λεντλόρδων). Οἱ τελευταῖοι εἶχαν τή δυνατότητα νά πουλοῦν μέ συμφέροντες ὅρους τή γῆ στό κράτος. Ἡ καθιέρωση σταθερῆς μίσθωσης τῆς γῆς γιά 15 χρόνια στίς συνθῆκες πτώσης τῶν τιμῶν στά ἀγροτικά προϊόντα σύμφερε στούς γαιοκτήμονες. Βλ. ἐπίσης τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ἄγγλοι φιλελεύθεροι καί ἡ Ἰρλανδία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 360-363).—*433.*

129 Πρόκειται γιά τίς ὁμιλίες τῶν Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ι. Β. Στάλιν, Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Γκ. Ι. Σοκόλνικοφ στή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος τῆς 20 τοῦ Ὀχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη) 1917 κατά τή συζήτηση τοῦ γράμματος τοῦ Λένιν πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 423-427), σχετικά μέ τό σημείωμα πού δημοσιεύτηκε στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» μέ τόν τίτλο «Ὁ Γ. Κάμενεφ γιά τήν «ἐκδήλωση»», στό ὁποῖο ὁ Κάμενεφ ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ Ζηνόβιεφ τἄχθηκε κατά τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης (βλ. «Πρακτικά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Αὔγουστος τοῦ 1917-Φλεβάρης τοῦ 1918», ρωσ. ἔκδ. 1958, σελ. 106-108).—*434.*

130 Ἡ διαδήλωση τῶν κοζάκων, ἤ ἡ «λιτανεία» τῶν κοζάκων στήν Πετρούπολη, καθορίστηκε γιά τίς 22 τοῦ Ὀχτώβρη (4 τοῦ Νοέμβρη) 1917 καί θεωροῦνταν ἀπό τήν ἀντεπανάσταση σάν ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεών της στήν πάλη ἐνάντια στήν ἐπανάσταση πού ἀναπτυσσόταν. Οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἀνάμεσα στούς κοζάκους μεγάλη δουλιά, καλώντας τους νά ἀρνηθοῦν νά πάρουν μέρος στή διαδήλωση αὐτή. Τό Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν ἔκανε ἔκκληση στούς κοζάκους. Ἐκπρόσωποι τῶν κοζάκικων συνταγμάτων προσκλήθηκαν στή σύσκεψη τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν συνταγμάτων, ἡ ὁποία ὀργανώθηκε ἀπό τό Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 21 τοῦ Ὀχτώβρη (3 τοῦ Νοέμβρη) στό Σμόλνι. Στή σύσκεψη αὐτή οἱ κοζάκοι δήλωσαν ὅτι δέν θά ταχθοῦν ἐνάντια στούς ἐργάτες καί τούς στρατιῶτες. Ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ἀναγκάστηκε τή νύχτα πρός τίς 22 τοῦ Ὀχτώβρη (4 τοῦ Νοέμβρη) νά ματαιώσει τήν «λιτανεία» τῶν κοζάκων.—*434.*

131 Τό γράμμα πρός τά μέλη τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ὁ Β. Ι. Λένιν τό ἔγραψε τό βράδυ τῆς 24 τοῦ 'Οχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη). Τήν ἴδια μέρα, ἀργά τό βράδυ, ὁ Λένιν ἔφτασε παράνομα στό Σμόλνι καί ἀνέλαβε τήν ἄμεση καθοδήγηση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης —*435*.

132 *'Η Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης* δημιουργήθηκε στίς 12 (25) τοῦ 'Οχτώβρη 1917 μέ ὑπόδειξη τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Στή ΣΕΕ μπῆκαν ἀντιπρόσωποι τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ κόμματος, τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, τῶν 'Εργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, τῶν συνδικάτων καί τῶν στρατιωτικῶν ὀργανώσεων. 'Η ΣΕΕ, δουλεύοντας κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, σέ στενότατη ἐπαφή μέ τήν μπολσεβίκικη Στρατιωτική ὀργάνωση καθοδηγοῦσε τό σχηματισμό τῶν τμημάτων τῆς Κόκκινης φρουρᾶς καί τόν ἐξοπλισμό τῶν ἐργατῶν. Κύριο καθῆκον τῆς ΣΕΕ ἦταν ἡ προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς ΚΕ τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. 'Η ΣΕΕ ἔκανε πολύπλευρη δουλιά μέ σκοπό τήν ὀργάνωση τῶν μαχητικῶν δυνάμεων γιά τή νίκη τῆς 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Καθοδηγητικός πυρήνας τῆς ΣΕΕ ἦταν τό Στρατιωτικό ἐπαναστατικό κέντρο πού σχηματίστηκε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τῆς 16 (29) τοῦ 'Οχτώβρη 1917 καί στό ὁποῖο ἀνῆκαν οἱ: Α. Σ. Μπουμπνόφ, Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ι. Β. Στάλιν καί Μ. Σ. Οὐρίτσκι. Τή δράση τοῦ κέντρου αὐτοῦ τήν κατηύθυνε καθημερινά ὁ Β. Ι. Λένιν. Μετά τή νίκη τῆς 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τό σχηματισμό στό ΙΙ συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης τό κύριο καθῆκον τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς ἔγινε ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση καί ἡ τήρηση τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης. Ὅσο δημιουργόταν καί δυνάμωνε ὁ σοβιετικός μηχανισμός, ἡ Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή παράδινε τά καθήκοντά της στά Λαϊκά 'Επιτροπάτα πού ὀργανώνονταν. Στίς 5 (18) τοῦ Δεκέμβρη 1917 ἡ ΣΕΕ διαλύθηκε.—*435*.

133 'Η προκήρυξη μέ τά παραρτήματα πού σχεδίαζε ὁ Λένιν, δέν δημοσιεύτηκε. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στίς ἐκδόσεις τῆς «Βιβλιοθήκης τοῦ στρατιώτη καί τοῦ ἀγρότη» βγῆκε ἡ μπροσούρα: Ν. Λένιν. «Πῶς ἐξαπάτησαν τό λαό οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί τί ἔδοσε στό λαό ἡ νέα κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων». Στήν μπροσούρα αὐτή δημοσιεύτηκαν ὁρισμένα ντοκουμέντα πού ὁ Λένιν σχεδίαζε νά τά δόσει σάν παραρτήματα στήν προκήρυξη. Στή μπροσούρα μπῆκαν: 1) τό νομοσχέδιο γιά τή γῆ τοῦ ὑπουργοῦ γεωργίας τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἐσέρου Σ. Λ. Μάσλοφ (σημεῖα 25-40), πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 18 τοῦ 'Οχτώβρη 1917. 2) Τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Καινούργια ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 428-433). 3) 'Ο «Νόμος γιά τή γῆ πού ψήφισε τό δεύτερο συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν» μέ τόν τίτλο: «Νά τί ἔδοσε στό λαό ἡ κυβέρνηση τῶν μπολσεβίκων». 'Ο πρόλογος τῆς μπροσούρας γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 274-275).—*439*.

134 Τό ντοκουμέντο «Σημειώσεις γιά ὑπόμνηση» δημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXI, μέ τόν τίτλο «Κατάλογος ἐντολῶν στούς συντρόφους πρίν τήν ἀναχώρησή τους γιά τό Ἕλσινγκφορς». Ὡστόσο, τό περιεχόμενο τοῦ ντοκουμέντου δείχνει ὅτι αὐτό δέν ἦταν «Κατάλογος ἐντολῶν στούς συντρόφους...», ἀλλά καταγραφή ἀπαραίτητων στόν Λένιν ὑλικῶν καί πραγμάτων. Δέν ὑπάρχουν κανενός εἴδους στοιχεῖα ὅτι ὁ κατάλογος αὐτός δόθηκε σάν ἐντολές στούς συντρόφους. Στήν πίσω σελίδα τοῦ φύλλου ὁ Λένιν ἔγραψε «Σχέδιο γράμματος πρός τό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)» (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXI, σελ. 71-72). Κι'ἐδῶ μέ μολύβι σημειώθηκαν μερικοί ἀριθμοί πού, ὅπως φαίνεται, καθόριζαν τό μέγεθος κάποιου ἔντυπου κειμένου. Ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι τό δημοσιευόμενο ντοκουμέντο ὁ Λένιν τό ἔγραψε σάν «Σημειώσεις γιά ὑπόμνηση».

Σημαντικό μέρος τοῦ κειμένου τοῦ δημοσιευόμενου ντοκουμέντου εἶναι σβησμένο. Δέν εἶναι σβησμένο τό παρακάτω κείμενο:

«Κορδέλα γιά καπέλο (μαύρη κορδέλα)
βελόνι καί μαῦρες κλωστές
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 47
γλωσσομαθής σουηδός καί φιλλανδός
«Πράβντα», «Ἰζβέστιγια»
«Σχετικά μέ τήν ἐκτίμηση τῶν γεγονότων τῆς 3-4-VII»;
1) κάθε βδομάδα: τή διεύθυνση στό Haparand
2) κρυπτογραφικός κώδικας
3) συνθηματικές κάρτες».—*443*.

135 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ἴσως ὑπόψη του ἐδῶ τίς θέσεις «Ἡ πολιτική κατάσταση», πού τίς ἔγραψε στίς 10 (23) τοῦ Ἰούλη 1917 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 1-5) ἤ ἔγραψε εἰδικές θέσεις γιά τό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)—αὐτό δέν ἔχει ἐξακριβωθεῖ.—*443*.

136 Πρόκειται γιά τό περιοδικό «Νάς Πούτ», πού ἔβγαινε μέ τή διεύθυνση τῆς ἀριστερῆς ἐσέρας Μ. Α. Σπυριντόνοβα. Ἡ ἐφημερίδα «Ντιέλο Ναρόντα» τῆς 12 (25) τοῦ Αὐγούστου 1917 ἀνακοίνωσε ὅτι κυκλοφόρησε τό πρῶτο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, τό ὁποῖο, ὅπως φαίνεται, παρακάλεσε ὁ Β. Ι. Λένιν νά τοῦ τό στείλουν.—*444*.

137 Ὁ Β. Ι. Λένιν προτάθηκε στό ψηφοδέλτιο τῶν ὑποψηφίων γιά τή Συντακτική Συνέλευση ἀπό τό ΣΔΕΚΡ (μπ) σέ πέντε περιφέρειες: στήν πόλη Πετρούπολη—τήν πρωτεύουσα, στό κυβερνεῖο Πετρούπολης, στήν Οὐφά, στό στόλο τῆς Βαλτικῆς καί στό μέτωπο τοῦ Βορᾶ.

Ἡ δήλωση τοῦ Λένιν μέ βάση τόν καθιερωμένο τύπο, ὅτι συμφωνεῖ νά μπεῖ ὑποψήφιος γιά τή Συντακτική Συνέλευση τοῦ μετώπου τοῦ Βορᾶ, εἶναι συμπληρωμένη ἀπό ἄγνωστο χέρι. Ὁ Β. Ι. Λένιν τήν ὑπόγραψε κι'ἔγραψε σ'αὐτή τή διεύθυνση. Ἡ δήλωση, ὅτι συμφωνεῖ νά μπεῖ ὑποψήφιος τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς, εἶναι ἐπίσης συμπληρωμένη ἀπό ἄγνωστο χέρι καί ὑπογραμμένη ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.—*445*.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

---

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα, πού ἔχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου Μαρξισμοῦ Λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

διατηροῦσε ἐπαφή μέ τόν Φ. Ἔνγκελς, γρήγορα ὅμως, μετά τό θάνατο τοῦ Ἔνγκελς, πέρασε στό ρεφορμισμό καί ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κρατοῦσε κεντριστική στάση, προπαγάνδιζε τήν «ταξική εἰρήνη» καί πάλευε ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό 1918, μετά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στήν Αὐστρία, ἔκανε γιά λίγο καιρό ὑπουργός Ἐξωτερικῶν.

Ὁ Ἄντλερ, ὄντας βουλευτής τῆς Αὐστριακῆς βουλῆς, μέ παράκληση τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ἐγγυήθηκε γιά τόν Β. Ι. Λένιν πού εἶχε συλληφθεῖ στίς 26 τοῦ Ἰούλη (8 τοῦ Αὐγούστου) 1914 στό Νόβι Τάργκ (Γαλικία) μέ ψευδή καταγγελία.—*30.*

Ἄντλερ (Adler), *Φρίντριχ* (1879-1960)—αὐστριακός σοσιαλδημοκράτης, ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ λεγόμενου «αὐστρομαρξισμοῦ», πού κάλυπτε μέ μαρξιστική φρασεολογία τήν ἄρνηση ἀπό τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό, ἀπό τόν ταξικό ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου. Στά 1910-1911—ἦταν διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Volksrecht» («Τό Δίκαιο τοῦ Λαοῦ»), ὀργάνου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ἐλβετίας, μετά ἔγινε γραμματέας τοῦ αὐστριακοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Στίς 21 τοῦ Ὀχτώβρη 1916 ἔκανε μιά τρομοκρατική ἐνέργεια—πυροβόλησε καί σκότωσε τόν πρωθυπουργό τῆς Αὐστρίας κόμητα Στύργκχ. Ὁ Ἄντλερ ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς κεντριστικῆς ΙΙ½ Διεθνοῦς (1921-1923), καί σέ συνέχεια ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς «Σοσιαλιστικῆς Ἐργατικῆς Διεθνοῦς». —*270, 272.*

Ἀξελρόντ, Π. Μπ. (1850-1928)—ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν λικβινταριστῶν· μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα». Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, καλυπτόμενος μέ κεντριστική φρασεολογία, οὐσιαστικά κρατοῦσε σοσιαλσωβινιστική στάση. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης καί ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Δέχτηκε μέ ἐχθρότητα τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση· ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅπου εἶχε καταφύγει, προπαγάνδιζε τήν ἔνοπλη ἐπέμβαση κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.—*270.*

Αὐξέντιεφ, Ν. Ντ. (1878-1943)—ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, μέλος τῆς ΚΕ του. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν φανατικός σοσιαλσωβινιστής. Συνεργαζόταν στίς ἀμυνίτικες ἐκδόσεις «Ζά ρουμπεζόμ», «Νόβοστι», «Πριζίβ». Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν· ὑπουργός Ἐσωτερικῶν στή δεύτερη κυβέρνηση συνασπισμοῦ τοῦ Κέρενσκι, ἀργότερα πρόεδρος τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ Προσωρινοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας (Προκοινοβουλίου). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν ἀντεπαναστατικῶν κινημάτων. Τό 1918 ἦταν πρόεδρος τοῦ λεγόμενου «Διευθυντηρίου τῆς Οὐφά», μετά κατέφυγε

στό ἐξωτερικό, ὅπου συνέχιζε νά καταπολεμᾶ δραστήρια τή Σοβιετική ἐξουσία.—*48, 51, 74, 76, 83, 85, 104-106, 112, 114, 128, 169, 293-294, 386 386, 409.*

Β

Βερχόβσκι, Α. Ι. (1886-1941)—ἀντισυνταγματάρχης τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ, στρατιωτικός συγγραφέας. Τό 1917 ἦταν διοικητής τοῦ στρατοῦ τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς Μὀσχας· μετά τήν καταστολή τῆς ἀνταρσίας τοῦ Κορνίλοφ ἔγινε ὑποστράτηγος, ὑπουργός Στρατιωτικῶν στήν τελευταία σύνθεση τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Στίς 19 τοῦ 'Οχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) 1917 ὁ Βερχόβσκι παραιτήθηκε, ἐπειδή τό Προκοινοβούλιο ἀπόριψε τήν πρότασή του ἀποστράτευσης σημαντικοῦ μέρους τοῦ στρατοῦ καί ἄλλων μέτρων. Μετά τή νίκη τῆς 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, γιά λίγο καιρό βρισκόταν στό στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν της. Ὕστερα πέρασε μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τό Φλεβάρη τοῦ 1919 μπῆκε στόν Κόκκινο Στρατό. 'Από τό 1920 παρέδιδε μαθήματα, καί ἀπό τό 1927 καθηγητής τῆς Στρατιωτικῆς ἀκαδημίας τοῦ 'Εργατοαγροτικοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Τό 1930 διορίστηκε ἐπιτελάρχης τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς Βόρειου Καυκάσου, ἀργότερα δούλευε στήν 'Ακαδημία τοῦ Γενικοῦ ἐπιτελείου τοῦ 'Εργατοαγροτικοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.—*435.*

Βίικ (Wiik), *Κάρολος Χάραλντ* (1883-1946)—φιλλανδός σοσιαλδημοκράτης. 'Από τό 1909 ὥς τό 1940, μέ μικρά διαλείμματα, μέλος τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς καί στά 1926-1936 γραμματέας τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας. Βουλευτής πολλῶν συνόδων τῆς Βουλῆς. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1917 στό ἐξοχικό του σπίτι στό σταθμό Μάλμ παρέμεινε ὁ Β. Ι. Λένιν. Τόν καιρό τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης στή Φιλλανδία τό 1918 μπῆκε στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση—στό Σοβιέτ τῶν πληρεξουσίων τοῦ λαοῦ. Τό 1941, γιά τή συμμετοχή του στό ἀντιπολεμικό κίνημα, στερήθηκε τῆς βουλευτικῆς ἀσυλίας καί πιάστηκε. Στά 1941-1944 βρισκόταν στή φυλακή. Τό 1944 ἐπικεφαλῆς ὁμάδας ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πῆρε μέρος μαζί μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Φιλλανδίας στή δημιουργία τῆς Δημοκρατικῆς ἕνωσης τοῦ λαοῦ τῆς Φιλλανδίας καί ἦταν ὁ πρῶτος πρόεδρός της.—*267.*

Βιχλιάγεφ, Π. Α. (1869-1928)—στατιστικολόγος καί γεωπόνος, μέλος τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Διηύθυνε τό Τμῆμα οἰκονομικῶν τοῦ συμβουλίου τῶν ζέμστβο τοῦ Τβέρ, καί ἀπό τό 1907 ὥς τό 1917 καθοδηγοῦσε τό Τμῆμα στατιστικῆς τοῦ συμβουλίου τῶν ζέμστβο τῆς Μόσχας. Στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση ἦταν ὑφυπουργός Γεωργίας. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργάστηκε στήν Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς καί ἦταν καθηγητής σέ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα τῆς Μόσχας.—*415.*

Βόινοφ, Ι. Α. (1884-1917)—μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1909, μπολσεβίκος, συνεργάτης καί δραστήριος ἀνταποκριτής τῆς «Ζβεζντά» καί τῆς «Πράβ-

Γ

* Τά ὑπογραμμισμένα στήν παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

Δ

Ε

Ζ

I

Κ

Μ

Ν

Ξ

Ο

Π

κός, κομματικός καί κρατικός παράγοντας. Μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1897. Τόν καιρό τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στό Αἰκατερινοσλάβ (τό σημερινό Ντνιεπροπετρόβσκ). Βουλευτής τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τούς ἐργάτες τοῦ κυβερνείου Αἰκατερινοσλάβ, ἀνῆκε στήν μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Δούμας. Τό Νοέμβρη τοῦ 1914, γιά τήν ἐπαναστατική του δράση ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, πιάστηκε μαζί μέ ἄλλους μπολσεβίκους βουλευτές καί τό 1915 ἐξορίστηκε στήν περιοχή Τουρουχάνσκ. Πῆρε δραστήριο μέρος στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Στά 1917-1919 Λαϊκός Ἐπίτροπος Ἐσωτερικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ, ἀπό τό 1919 ὥς τό 1938 ἦταν πρόεδρος τῆς Πανουκρανικῆς ΚΕΕ, μετά τή δημιουργία τῆς ΕΣΣΔ ἕνας ἀπό τούς προέδρους τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, στά 1938-1940 ἀναπληρωτής τοῦ προέδρου τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ. Στά 1926-1939 ἦταν ἀναπληρωματικό μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Ἀπό τό 1940 ὑποδιευθυντής τοῦ Κρατικοῦ μουσείου τῆς ἐπανάστασης τῆς ΕΣΣΔ.—*345*.

Πιρογκόφ, Ν. Ι. (1810-1881)—μεγάλος ρῶσος χειροῦργος, ἱδρυτής τῆς πολεμικῆς χειρουργικῆς καί τῆς χειρουργικῆς ἀνατομίας, ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας ἐπιστημῶν τῆς Πετρούπολης. Πῆρε μέρος στήν ἄμυνα τῆς Σεβαστούπολης τόν καιρό τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου. Μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τόν πόλεμο, τό 1856, διορίστηκε ἐπιθεωρητής τῆς ἐκπαιδευτικῆς περιφέρειας Ὀδησσοῦ καί ὕστερα τοῦ Κιέβου. Ἐπέκρινε δριμύτατα τό σύστημα ἀγωγῆς πού ἴσχυε, προπαγάνδιζε τή γενική μόρφωση, τασσόταν ἐνάντια στόν περιορισμό τῆς μόρφωσης μέ βάση τό κοινωνικό ἤ τό ἐθνικό γνώρισμα. Ταυτόχρονα σέ πολλά ζητήματα πρέσβευε ἀντιδραστικές ἀπόψεις, ἀνεχόταν ἀκόμη καί τίς σωματικές ποινές τῶν μαθητῶν. Τό 1861, ἐπειδή ἀποπειράθηκε νά κάνει μεταρυθμίσεις στήν ὀργάνωση τῆς Παιδείας, ἀπολύθηκε. Τό 1862 ἔφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου παρέμεινε ὥς τό 1866. Γυρίζοντας στή Ρωσία, πῆγε στό χωριό, ὅπου ἔζησε ὥς τό τέλος τῆς ζωῆς του. Εἶναι συγγραφέας πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων, πού τόν ἔκαναν παγκόσμια γνωστό.—*97*.

Πλανσόν, Α. Α.—«λαϊκός σοσιαλιστής»· δικηγόρος. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς Βικζέλ (τῆς Πανρωσικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ συνδικάτου σιδηροδρομικῶν), πού βρισκόταν στά χέρια τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων.—*409*.

Πλεχάνοφ, Γκ. Β. (1856-1918)—ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ πρῶτος προπαγανδιστής τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία. Τό 1883 δημιούργησε στή Γενεύη τήν πρώτη ρωσική μαρξιστική ὀργάνωση — τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς». Ὁ Πλεχάνοφ πάλεψε ἐνάντια στό ναροντνικισμό, καί καταπολεμοῦσε τόν ἀναθεωρητισμό στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900-1910 μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα» καί τοῦ περιοδικοῦ «Ζαριά».

Ἀπό τό 1883 ὥς τό 1903 ὁ Πλεχάνοφ ἔγραψε πολλά ἔργα, πού ἔπαιξαν

Προυντόν καί ἔδειξε ὅτι δέν ἔχει καμιά ἐπιστημονική βάση. Ὅταν στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848 ὁ Προυντόν ἐκλέχτηκε μέλος τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, καταδίκασε τίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης.—*370.*

Ρ

Ρακίτνικοφ, Ν. Ι. (γεν. τό 1864)—ναρόντνικος, ἔπειτα ἐσέρος, δημοσιογράφος. Ἀπό τό 1901 μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, ἔκανε δουλιά σέ διάφορες πόλεις τῆς Ρωσίας καί στό ἐξωτερικό, συνεργαζόταν στά ὄργανα Τύπου τῶν ἐσέρων. Τό 1916 ἐπέστρεψε στή Ρωσία. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε ὑφυπουργός Γεωργίας. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔπαιρνε μέρος στή δράση τῆς ἀντεπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στή Σαμάρα. Τό 1919 ἀποχώρησε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων καί ἀναγνώρισε τή Σοβιετική ἐξουσία. Ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική.—*14, 415.*

Ρεϊνστέιν, Μπ. Ι. (1866-1947)—ἔπαιρνε μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα ἀπό τό 1884. Ἐκπατρίστηκε στίς ΕΠΑ, δούλευε στό Ἀμερικανικό Σοσιαλιστικό ἐργατικό κόμμα, ἦταν ἐκπρόσωπός του στή ΙΙ Διεθνή. Τό 1917, μετά τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία, προσχώρησε στούς μενσεβίκους-διεθνιστές. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1918 μπῆκε στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Δούλευε κυρίως στήν Κομμουνιστική διεθνή καί στή Συνδικαλιστική διεθνή.—*444.*

Ρενοντέλ (Renaudel), *Πιέρ* (1871-1935)—ἕνας ἀπό τούς ρεφορμιστές ἡγέτες τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Στά 1902-1914 διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Le Peuple» («Ὁ Λαός»), στά 1914-1920 τῆς «L'Humanité» («Ἡ Ἀνθρωπότητα»)· στά 1914-1919 καί τό 1924 ἦταν μέλος τοῦ Κοινοβουλίου. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Τό 1927 ἀποχώρησε ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Τό 1933 διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα· ἀργότερα ὀργάνωσε μιά μικρή νεοσοσιαλιστική ὁμάδα.—*99, 104-105, 406-407.*

Ριαζάνοφ (Γκόλντενταχ), Ντ. Μπ. (1870-1938)—στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἔπαιρνε μέρος ἀπό τή δεκαετία 1890-1900. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κεντριστής, συνεργαζόταν στίς μενσεβίκικες ἐφημερίδες. Στό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος (1917) μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δούλευε στά συνδικάτα. Στίς ἀρχές τοῦ 1918 προσωρινά ἐγκατέλειψε τό Κόμμα, γιατί δέν συμφωνοῦσε στό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ· τόν καιρό τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα (1920-1921) πῆρε ἀντικομματική θέση καί ἀπομακρύνθηκε ἀπό τή δουλιά στά συνδικάτα. Ἀπό τό 1921 διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Τό Φλεβάρη τοῦ 1931 διαγράφηκε ἀπό τό ΠΚΚ(μπ), γιατί βοήθησε τήν ἀντεπαναστατική δράση τῶν μενσεβίκων.—*417-418.*

Ριαμπουσίνσκι, Π. Π. (1871-1924)—μεγαλοτραπεζίτης καί βιομήχανος

(τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γενάρης 1912) ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ πρόσληψη καί μπῆκε στό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. Μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». 'Επανειλημμένα ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση γιά τήν ἐπαναστατική του δράση· συνολικά στίς φυλακές καί στίς ἐξορίες ἔκανε 12 χρόνια. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῶν Οὐραλίων. Στήν Ἕβδομη Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ 'Απρίλη) ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), καθοδηγοῦσε τή δουλιά τῆς Γραμματείας τῆς ΚΕ. 'Ο Σβερντλόφ πῆρε δραστήρια μέρος στήν προετοιμασία καί στή διεξαγωγή τῆς 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικο-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί τοῦ Στρατιωτικοῦ-ἐπαναστατικοῦ κέντρου γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης, πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ Κόμματος. Στίς 8 (21) τοῦ Νοέμβρη 1917 ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς ΠΚΕΕ. 'Ο Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ σάν ὀργανωτή τῶν μαζῶν μέ τό πιό μεγάλο ταλέντο καί ἐπιφανή προλεταριακό ἐπαναστάτη (βλ. Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 70-75, 76). — *434.*

Σινγκαριόφ, Α. Ι. (1869-1918) — καντέτος· γιατρός. 'Από τό 1907 μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Βουλευτής στή ΙΙ καί ΙΙΙ Κρατική δούμα ἀπό τό κυβερνεῖο Βορόνεζ καί στήν IV Δούμα ἀπό τήν Πετρούπολη· ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῶν καντέτων. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ὑπουργός Γεωργίας στήν πρώτη σύνθεση καί ὑπουργός Οἰκονομικῶν στή δεύτερη σύνθεση τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. — *166-167, 431.*

Σκόμπελιεφ, Μ. Ι. (1885-1939) — ἀπό τό 1903 ἔπαιρνε μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, μενσεβίκος. Τό 1906 κατέφυγε στό ἐξωτερικό, συνεργαζόταν στίς ἐκδόσεις τῶν μενσεβίκων, ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης τοῦ Τρότσκι. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν ἀντιπρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, ἀντιπρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς πρώτης περιόδου· ἀπό τό Μάη ὥς τόν Αὔγουστο τοῦ 1917 ὑπουργός 'Εργασίας στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀποτραβήχτηκε ἀπό τούς μενσεβίκους. 'Εργάστηκε στόν τομέα τῶν συνεταιρισμῶν, σέ συνέχεια στό Λαϊκό 'Επιτροπάτο 'Εξωτερικοῦ ἐμπορίου. 'Από τό 1922 μέλος τοῦ ΠΚΚ (μπ), δούλευε σέ ὑπεύθυνη οἰκονομική δουλιά, στά 1936-1937 ἐργαζόταν στήν Πανενωσιακή ἐπιτροπή Ραδιοφωνίας. — *63, 65, 72, 74, 76, 87, 103, 107, 112, 122-123, 128, 169, 183-184, 255.*

Σμίλγκα, Ι. Τ. (1892-1938) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1907. Ἔκανε κομματική δουλιά στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 μέλος τῆς 'Επιτροπῆς Κρονστάνδης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πρόεδρος τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ στρατοῦ, τοῦ ναυτικοῦ καί τῶν ἐργατῶν τῆς περιοχῆς Φιλλανδίας. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πληρεξούσιος τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ στή Φιλλανδία,

Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1899. Πῆρε δραστήριο μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907 στήν Πετρούπολη καί στήν Ὀδησσό. Στά 1911-1912 μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἕλσινγκφορς τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας. Στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, πού ἔγινε στό Πορόνιν (1913) μπῆκε μέ πρόσληψη στήν ΚΕ καί στό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό Νοέμβρη τοῦ 1913 πιάστηκε στό Αἰκατερινοσλάβ καί ἐξορίστηκε στήν περιοχή τοῦ Ναρίμ. Πῆρε μέρος στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 στό Τόμσκ, ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1917 μέλος τῆς Περιφερειακῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης· τόν Αὔγουστο τοῦ ἴδιου χρόνου, μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος, ὀργάνωσε τή μετακίνηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό Ραζλίβ στή Φιλλανδία. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργάστηκε σέ ὑπεύθυνες οἰκονομικές, σοβιετικές καί κομματικές δουλιές. Στά 1923-1924 πρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς ΑΣΣΔ τῆς Καρελίας, στά 1926-1937 ἐργαζόταν στό ΑΣΛΟ καί ἦταν πληρεξούσιος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ. Στά XIII, XIV, καί XVI συνέδρια τοῦ κόμματος ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕΕ.—*396.*

Σουβόριν, Α. Σ. (1834-1912)—ἀντιδραστικός δημοσιογράφος καί ἐκδότης. Ἀπό τό 1876 ὥς τό 1912 ἰδιοκτήτης καί ἐκδότης τῆς πουλημένης ἀστικῆς ἐφημερίδας «Νόβογε Βρέμια», ὀργάνου τῶν ἀντιδραστικῶν εὐγενῶν καί τῶν γραφειοκρατικῶν-δημοσιοϋπαλληλικῶν κύκλων. Ἄρχισε τή δημοσιογραφική του δράση στόν ἐπαρχιακό Τύπο, μετακόμισε στή Μόσχα καί σέ συνέχεια στήν Πετρούπολη, συνεργαζόταν στά περιοδικά «Ὀτέτσεστβενιγε Ζαπίσκι» καί «Σοβρεμέννικ». Ἀπό τό 1876 ἔκανε ἀπότομη στροφή πρός τήν ἀντίδραση.

Τό 1917 ἔβγαζαν καί ἐπιμελοῦνταν τήν ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια» οἱ γιοί τοῦ Α. Σ. Σουβόριν, Μ. Α. καί Μπ. Α. Σουβόριν.—*414.*

Σούμενσον, Ε. Μ.—ἰδιώτης, ζοῦσε στήν Πετρούπολη, δέν εἶχε καμιά σχέση οὔτε μέ τό ρωσικό, οὔτε μέ τό διεθνές ἐργατικό κίνημα. Τήν ἐμπορική ἀλληλογραφία τῆς Σούμενσον μέ τόν Γκανέτσκι, πού ζοῦσε στή Στοκχόλμη, ἡ εἰσαγγελία, ἑρμηνεύοντάς την σάν συνθηματική καί κρυπτογραφημένη, προσπαθοῦσε νά τή χρησιμοποιήσει γιά νά ἐνοχοποιήσει τόν Β. Ι. Λένιν.—*6, 31.*

Σουχάνοφ, Ν. (Γκίμμερ, Ν. Ν.) (γεν. τό 1882)—οἰκονομολόγος καί δημοσιολόγος μικροαστικῆς κατεύθυνσης, μενσεβίκος. Στήν ἀρχή ναρόντνικος, ὕστερα προσχώρησε στούς μενσεβίκους, προσπαθοῦσε νά συνδυάσει τό ναροντνικισμό μέ τό μαρξισμό. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὀνόμασε τόν ἑαυτό του διεθνιστή. Τό 1917 ἐκλέχτηκε μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης· συνεργαζόταν στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ὑποστήριζε δραστήρια τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργαζόταν στά σοβιετικά οἰκονομικά ὄργανα καί ἱδρύματα. Τό 1931 καταδικάστηκε σάν καθοδηγητής παράνομης μενσεβίκικης ὀργάνωσης. Ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του ἔκανε αὐστηρή κριτική τῶν μενσεβίκικων ἀπόψεων τοῦ Σουχάνοφ.—*122-123, 125, 126-127, 128, 129, 339, 408, 409.*

Τ

Τζερζίνσκι, Φ. Ε. (1877-1926)—ἐπιφανής παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1895. Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Πολωνία καί στή Ρωσία. Στά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη τοῦ πολωνικοῦ προλεταριάτου καί ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές της. Ἐπανειλημμένα ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση: ἔκανε πάνω ἀπό 11 χρόνια στίς φυλακές, στά κάτεργα καί στήν ἐξορία. Ἀπό τό IV συνέδριο τοῦ Κόμματος μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔκανε κομματική δουλιά στή Μόσχα. Στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας καί τῆς διεξαγωγῆς τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολης καί τοῦ Στρατιωτικο-ἐπαναστατικοῦ κέντρου γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης, πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἐπανάστασης ἦταν πρόεδρος τῆς Πανρωσικῆς Ἔκτακτης ἐπιτροπῆς γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση καί τό σαμποτάζ (ΠΕΕ). Στίς ἀρχές τοῦ 1918 ἀκολουθοῦσε λαθεμένη θέση σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς σύναψης εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, προσχωρώντας στούς «ἀριστερούς κομμουνιστές». Τό 1921 διορίστηκε Λαϊκός Ἐπίτροπος Συγκοινωνιῶν, παραμένοντας ταυτόχρονα στά ἀξιώματα τοῦ προέδρου τῆς ΠΕΕ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτρόπου Ἐσωτερικῶν, ἀπό τό 1924 πρόεδρος τοῦ ΑΣΛΟ. Ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1924 ἀναπληρωματικό μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί μέλος τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).—*434*.

Τζουγκασβίλι, Ι. Β.—*βλ.* Στάλιν, Ι. Β.

Τριά—*βλ.* Μγκελάντζε, Β. Ντ.

Τρότσκι (Μπρονστέιν), Λ. Ντ. (1879-1940)—μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1897, μενσεβίκος. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, καλυπτόμενος πίσω ἀπό τή μάσκα τῆς «μή συμμετοχῆς σέ φράξιες», στήν οὐσία ὑπεράσπιζε τίς θέσεις τῶν λικβινταριστῶν. Τό 1912 ὀργανωτής τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὑποστήριζε κεντριστικές θέσεις. Ὅταν γύρισε ἀπό τό ἐξωτερικό, μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917, μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν μεζραγιόντσι καί μαζί μ᾽αὐτούς στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἔγινε δεκτός στό Μπολσεβίκικο κόμμα. Ὡστόσο ὁ Τρότσκι δέν πέρασε στίς θέσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί πάλευε κρυφά καί ἀνοιχτά ἐνάντια στό λενινισμό, ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ Κόμματος.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση Λαϊκός Ἐπίτροπος Ἐξωτερικῶν, Λαϊκός Ἐπίτροπος Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, πρόεδρος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1918 τάχθηκε κατά τῆς συνθήκης εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, στά 1920-1921 ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπολίτευσης στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, ἀπό τό 1923 ἔκανε λυσσαλέα φραξιονιστική πάλη κατά τῆς γενικῆς γραμμῆς τοῦ Κόμματος, κατά τοῦ λενινιστικοῦ

Φ

Χ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

('Ιούλης-'Οχτώβρης 1917)

'Ιούλης, 5 (18)-'Οχτώβρης, 24 (Νοέμβρης, 6).	῾Ο Λένιν, καταδιωκόμενος ἀπό τήν ἀντεπαναστατική Προσωρινή κυβέρνηση, περνάει στήν παρανομία. Κρατώντας στενή σύνδεση μέ τήν Κεντρική 'Επιτροπή, κατευθύνει τή δράση τοῦ Κόμματος, κάνει μεγάλη θεωρητική δουλιά, καθοδηγεῖ τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.
'Ιούλης, τή νύχτα τῆς 9 πρός 10 (τῆς 22 πρός 23).	῾Ο Λένιν ἐγκαταλείπει τό διαμέρισμα τοῦ ἐργάτη Σ. Γ. 'Αλληλοῦγεφ στήν Πετρούπολη, ὅπου κρυβόταν ἀπό τίς 7 (20) τοῦ 'Ιούλη, καί παράνομα μετακομίζει σ'ἕνα συνοικισμό κοντά στό σταθμό Ραζλίφ, στόν ἐργάτη Ν. Α. 'Εμελιάνοφ.
'Ιούλης, 10 (23)-Αὔγουστος, 8 (21).	῾Ο Λένιν κρύβεται στό συνοικισμό κοντά στό σταθμό Ραζλίφ στόν Ν. Α. 'Εμελιάνοφ, στή σοφίτα τῆς ἀποθήκης, καί ὕστερα ἀπό λίγο περνάει στήν καλύβα πέρα ἀπό τή λίμνη Ραζλίφ, ὅπου ζεῖ σάν χορτοκόπος· κρατάει σύνδεση μέ τήν Πετρούπολη μέσω τῶν συντρόφων πού καθόρισε γιά τό σκοπό αὐτό ἡ Κεντρική 'Επιτροπή· γράφει ἄρθρα καί γράμματα στά ὄργανα Τύπου τῶν μπολσεβίκων. Γράφει τό βιβλίο «Κράτος καί ἐπανάσταση».
'Ιούλης, 10 (23).	῾Ο Λένιν γράφει τίς θέσεις «῾Η πολιτική κατάσταση». Οἱ θέσεις δημοσιεύονται σάν ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Πολιτικές διαθέσεις» στήν ἐφημερίδα «Προλετάρσκογε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 6 τῆς 20 τοῦ 'Ιούλη (2 τοῦ Αὐγούστου).
'Ιούλης, 11 (24).	Τό γράμμα τοῦ Λένιν πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 71 τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς.

'Ιούλης, 13-14 (26-27). Στήν πλατιά σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) μέ ἀντιπροσώπους τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης, τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τοῦ Γραφείου περιοχῆς Μόσχας, τῆς 'Επιτροπῆς Μόσχας καί τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας, συζητοῦνται οἱ θέσεις τοῦ Λένιν «'Η πολιτική κατάσταση». 'Η σύσκεψη ψήφισε ἀπόφαση ἐνάντια στήν παρουσίαση τοῦ Β. Ι. Λένιν στό δικαστήριο τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

'Ιούλης, 15 (28). Τό γράμμα τοῦ Λένιν πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Προλετάρσκογε Ντιέλο» καί τό ἄρθρο «Σέ τί μποροῦσαν νά ὑπολογίζουν οἱ καντέτοι, φεύγοντας ἀπό τήν κυβέρνηση;», δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Προλετάρσκογε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 2.

Στά μέσα τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τά συνθήματα». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τό 1917 σέ χωριστή μπροσούρα ἀπό τήν 'Επιτροπή Κρονστάνδης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ).

'Ιούλης, 19 (Αὔγουστος, 1). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Εὐχαριστίες στόν πρίγκιπα Γκ. Ε. Λβόφ» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Προλετάρσκογε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 5.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τρεῖς κρίσεις» δημοσιεύεται στό περιοδικό «Ραμπότνιτσα» τεῦχ. 7.

'Ιούλης, 22 (Αὔγουστος, 4). Στίς ἐφημερίδες δημοσιεύτηκε ἡ ἀνακοίνωση τοῦ εἰσαγγελέα τοῦ 'Εφετείου Πετρούπολης γιά τήν παραπομπή τοῦ Β. Ι. Λένιν σέ δίκη.

'Ανάμεσα στίς 22 καί 26 τοῦ 'Ιούλη (4 καί 8 τοῦ Αὐγούστου). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «'Απάντηση». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 26 καί 27 τοῦ 'Ιούλη (8 καί 9 τοῦ Αὐγούστου) στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ», ἀρ. φύλ. 3 καί 4.

'Ιούλης, 26 (Αὔγουστος, 8). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Συνταγματικές αὐταπάτες». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 4 καί 5 (17 καί 18) τοῦ Αὐγούστου στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἰ Σολντάτ», ἀρ. φύλ. 11 καί 12.

'Ιούλης, 26-Αὔγουστος, 3 (Αὔγουστος, 8-16). 'Ο Λένιν καθοδηγεῖ ἀπό τήν παρανομία τίς ἐργασίες τοῦ VI συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Παίρνει μέρος στήν ἐπεξεργασία καί τή σύνταξη τῶν σπουδαιότερων σχεδίων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου.

Τό συνέδριο ἐκλέγει τόν Λένιν ἐπίτιμο πρόεδρο καί τοῦ στέλνει χαιρετιστήριο. Στό συνέδριο ψηφίζεται ἀπόφαση παμψηφεί ἐνάντια στήν παρουσίαση τοῦ Λένιν στό δικαστήριο τῆς ἀντεπαναστατικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

'Ιούλης, 29 (Αὔγουστος, 11). 'Ο Λένιν ἐκλέγεται στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) μέλος τῆς ΚΕ.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Αρχή τοῦ βοναπαρτισμοῦ» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἱ Σολντάτ», ἀρ. φύλ. 6.

Στό ὄνομα τοῦ ἐργάτη τοῦ ἐργοστασίου Σεστρορέτσκ Κονσταντίν Πετρόβιτς 'Ιβανόφ βγαίνει ταυτότητα (ἄδεια) γιά τόν Λένιν γιά νά περάσει παράνομα τά ρωσοφιλλανδικά κρατικά σύνορα.

Τέλος τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασης». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 8 καί 9 τῆς 30 καί 31 τοῦ Αὐγούστου (12 καί 13 τοῦ Σεπτέμβρη).

'Ιούλης-Αὔγουστος. 'Ο Λένιν γράφει σημείωμα (δέν ἔχει διαπιστωθεῖ ὁ παραλήπτης του) μέ τήν παράκληση νά τοῦ βροῦν γιά ἐπείγουσα δουλιά τά βιβλία: Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος» καί Κ. Μάρξ. «Ἡ ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας», στά γερμανικά καί στά ρωσικά.

Αὔγουστος, 3 (16). Τό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) προτείνει τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Λένιν γιά τή Συντακτική Συνέλευση.

Αὔγουστος, τή νύχτα τῆς 8 πρός 9 (τῆς 21 πρός 22). 'Ο Λένιν ἐγκαταλείπει τήν καλύβα καί, συνοδευόμενος ἀπό τούς Α. Β. Σότμαν, Ἔινο Ράχια καί Ν. Α. 'Εμελιάνοφ, πηγαίνει μέ τά πόδια περίπου 10 χιλιόμετρα ὥς τό σταθμό Ντιμπούνα, ὕστερα, μαζί μέ τόν Ράχια καί τόν Σότμαν, πηγαίνει μέχρι τό σταθμό Οὐντέλναγια, ὅπου διανυκτερεύει καί τήν ἑπόμενη μέρα τήν περνάει στό διαμέρισμα τοῦ φιλλανδοῦ ἐργάτη τοῦ ἐργοστασίου «'Αϊβάζ» Ε. Κάλσκε.

Αὔγουστος, 9 (22), βράδυ. 'Ο Λένιν, ντυμένος μέ κουστούμι ἐργάτη, μέ περούκα καί ταυτότητα (ἄδεια) στό ὄνομα τοῦ ἐργάτη ἐργοστασίου Σεστρορέτσκ Κονσταντίν Πετρόβιτς 'Ιβανόφ, πηγαίνει παράνομα στή Φιλλανδία. 'Από τό σταθμό Οὐντέλναγια μέχρι τό σταθμό Τεριόκι ὁ Λένιν περνάει τά ρωσοφιλλανδικά σύνορα σάν θερμαστής στήν καμπίνα τῆς ἀτμομηχανῆς, τήν ὁποία ὁδηγοῦσε ὁ μηχανοδηγός Γκ. Ε. Γιάλαβα.

Αὔγουστος, 10 (23) - 'Οχτώβρης, 7 (20). 'Ο Λένιν κρύβεται στή Φιλλανδία.

Αὔγουστος, 10(23)- Σεπτέμβρης, 17 (30). 'Ο Λένιν στό δρόμο γιά τό Ἕλσινγκφορς σταματάει στό χωριό Γιαλκάλα (τό σημερινό 'Ιλίτσεβο τῆς περιφέρειας Ρόστσινο, τῆς περιοχῆς Λένινγκραντ, 12 χι-

λιόμετρα ἀπό τό Τεριόκι) στήν οἰκογένεια τοῦ φιλλανδοῦ ἐργάτη Π. Γ. Παρβιάινεν, ἀπ'ὅπου συνδέεται μέ τήν Πετρούπολη μέσω τῆς κόρης τοῦ νοικοκύρη τοῦ διαμερίσματος Λ. Π. Παρβιάινεν.

'Από τό χωριό Γαλκάλα ὁ Λένιν, μεταμφιεσμένος σέ πάστορα καί ἀκολουθούμενος ἀπό δυό φιλλανδούς ἐργάτες, περνάει στήν πόλη Λάχτι (130 χιλιόμετρα ἀπό τό Ἕλσινγκφορς).

'Ο Λένιν, προτοῦ φτάσει στό Ἕλσινγκφορς σταματάει γιά μιά μέρα στό σταθμό Μάλμ, στήν ἔπαυλη τοῦ βουλευτῆ τῆς φιλλανδικῆς Βουλῆς Κ. Βίικ, πού μέ τή βοήθειά του ἀρχίζει νά ἀποκαθιστᾶ παράνομη ἀλληλογραφία μέ τό Γραφεῖο 'Εξωτερικοῦ τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πού τόν καιρό ἐκεῖνο βρισκόταν στή Σουηδία.

Στό Ἕλσινγκφορς ὁ Λένιν διαμένει στόν Γκ. Σ. Ρόβιο, φιλλανδό σοσιαλδημοκράτη καί μετά στά διαμερίσματα τῶν φιλλανδῶν ἐργατῶν Οὐσένιους καί Μπλούμκβιστ. 'Ο Λένιν συνεχίζει νά γράφει τό βιβλίο «Κράτος καί ἐπανάσταση», γράφει μιά σειρά ἄρθρα στά ὄργανα τοῦ Τύπου τῶν μπολσεβίκων, καθώς ἐπίσης καί γράμματα στήν Κεντρική 'Επιτροπή, στίς κομματικές 'Επιτροπές Πετρούπολης καί Μόσχας. Στέλνει γράμματα καί σημειώματα γιά τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ἀνάμεσα σ'αὐτά καί γράμμα μέ χημική μελάνη, στό ὁποῖο τήν καλεῖ νά ἔρθει στό Ἕλσινγκφορς· συναντᾶται παράνομα μέ μερικούς καθοδηγητές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Φιλλανδίας.

'Αργότερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Αὐγούστου. 'Ο Λένιν συντάσσει κατάσταση πραγμάτων, καθώς ἐπίσης βιβλίων καί ὑλικῶν πού τοῦ χρειάζονται. 'Ανάμεσα σ'αὐτά ἀναφέρει: «Οἱ θέσεις μου γιά τήν πολιτική κατάσταση (γιά τό συνέδριο)».

Αὔγουστος, 16(29). Τό γράμμα τοῦ Λένιν «Σχετικά μέ τό λόγο τοῦ Κάμενεφ στήν ΚΕΕ ἀπ'ἀφορμή τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλ. 3.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Αὐγούστου. 'Ο Λένιν κάνει σχέδιο τοῦ γράμματος γιά τό Γραφεῖο 'Εξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ).

Αὔγουστος, 17, 18, 20 καί 25 (Αὔγουστος, 30, 31, Σεπτέμβρης, 2 καί 7). 'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τό Γραφεῖο 'Εξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), στό ὁποῖο κάνει ὑποδείξεις γιά τόν ἀγώνα κατά τῆς σιχαμερῆς συκοφαντικῆς ἐκστρατείας πού ξεσήκωσε ἡ ἀστική τάξη ἐνάντια στούς διεθνιστές. 'Ο Λένιν ὑποδεικνύει ὅτι ἡ συμμε-

τοχή στή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης θά ἦταν προδοσία τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐπιμένει νά συγκληθεῖ χωρίς ἀναβολή συνδιάσκεψη τῶν ἀριστερῶν γιά τήν ἵδρυση τῆς ΙΙΙ, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Αὔγουστος, 18-19 (Αὔγουστος, 31-Σεπτέμβρης, 1). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Φῆμες γιά συνωμοσία».

Αὔγουστος, 19 (Σεπτέμβρης, 1). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Πίσω ἀπό τά δέντρα δέν βλέπουν τό δάσος» μέ τήν ὑπογραφή Ν. Κάρποφ, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλ. 6.

Ἀργότερα ἀπό τίς 22 τοῦ Αὐγούστου (4 τοῦ Σεπτέμβρη). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα σχετικά μέ τήν ἔκδοση τοῦ «Φυλλαδίου ἀπ'ἀφορμή τήν κατάληψη τῆς Ρίγας».

Αὔγουστος, 24 (Σεπτέμβρης, 6). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Πολιτικός ἐκβιασμός» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλ. 10.

Ἀργότερα ἀπό τίς 24 τοῦ Αὐγούστου (6 τοῦ Σεπτέμβρη). Ὁ Λένιν ἀντιγράφει τά στοιχεῖα γιά τίς ἐκλογές στό Δημοτικό Συμβούλιο τῆς πόλης Πετρούπολης πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Ντιέν» τῆς 24 τοῦ Αὐγούστου 1917.

Αὔγουστος, 26 (Σεπτέμβρης, 8). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Χάρτινες ἀποφάσεις» καί «Γιά τή συνδιάσκεψη τῆς Στοκχόλμης» δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 2.

Αὔγουστος, 29 (Σεπτέμβρης, 11). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Από τό ἡμερολόγιο ἑνός δημοσιολόγου. 'Αγρότες καί ἐργάτες» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 6.

Αὔγουστος, 30 (Σεπτέμβρης, 12). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τούς συκοφάντες» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 8.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα «Γιά τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ» σχετικά μέ τήν τακτική τοῦ Κόμματος ἀπ'ἀφορμή τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ.

Αὔγουστος-Σεπτέμβρης. Ὁ Λένιν γράφει τό βιβλίο «Κράτος καί ἐπανάσταση. Ἡ διδασκαλία τοῦ μαρξισμοῦ γιά τό κράτος καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση».

Σεπτέμβρης, 1 (14). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Από τό ἡμερολόγιο ἑνός δημοσιολόγου» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 10.

Σεπτέμβρης, 1-3 (14-16). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τούς συμβιβασμούς». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 3 τῆς 6 (19) τοῦ Σεπτέμβρη.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Λένιν γράφει τά γράμματα «Σχετικά μέ τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος», «Σχετικά μέ τό Τσίμμερβαλντ» καί «Γιά τίς παραβάσεις τοῦ δημοκρατισμοῦ στίς μαζικές ὀργανώσεις».

Ὁ Λένιν γράφει τό «Σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν τρέχουσα πολιτική στιγμή».

Σεπτέμβρης, 6 (19). Στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ὁ Λένιν ὑποδείχνεται ἀντιπρόσωπος γιά τή Δημοκρατική σύσκεψη.

Ὁ Λένιν γράφει τόν ἐπίλογο τῆς μπροσούρας «Τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασης». Ἡ μπροσούρα ἐκδόθηκε τό 1917 ἀπό τό ἐκδοτικό «Πριμπόι».

Σεπτέμβρης, 10-14 (23-27). Ὁ Λένιν γράφει τήν μπροσούρα «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε». Ἡ μπροσούρα ἐκδόθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ἀπό τό ἐκδοτικό «Πριμπόι».

Σεπτέμβρης, 11 (24). Τό Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν ἐκλέγει τόν Λένιν ἀντιπρόσωπο γιά τή Δημοκρατική σύσκεψη.

Τό Γραφεῖο περιοχῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ὑποδείχνει τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Λένιν γιά τήν ἀνάδειξή του στή Συντακτική Συνέλευση στίς ἐπικείμενες ἐκλογές.

Σεπτέμβρης, 12-14 (25-27). Ὁ Λένιν γράφει τό γράμμα πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, τίς Ἐπιτροπές Πετρούπολης καί Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) «Οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία».

Σεπτέμβρης, 13-14 (26-27). Ὁ Λένιν γράφει τό γράμμα πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) «Ὁ μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση».

Σεπτέμβρης, 13 (26). Ὁ Λένιν, μέσω τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια, κλείνει συμφωνία μέ τόν ἀντιπρόσωπο τοῦ ἐκδοτικοῦ «Ζίζν ἰ Ζνάνιγε» Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς γιά τήν ἔκδοση μιᾶς σειρᾶς ἔργων του.

Σεπτέμβρης, 14 (27). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἕνα ἀπό τά θεμελιακά ζητήματα τῆς ἐπανάστασης» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 10.

Σεπτέμβρης, 15 (28). Τά γράμματα τοῦ Λένιν «Οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία» καί «Ὁ μαρξισμός καί ἡ ἐξέγερση» συζητοῦνται στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ).

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Πῶς νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐπιτυχία

	τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης (Σχετικά μέ τήν ἐλευθερία τοῦ Τύπου)» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 11.
Πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη.	῾Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «῾Η ρωσική ἐπανάσταση καί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Πᾶνε νά μᾶς τρομάξουν μέ τόν ἐμφύλιο πόλεμο». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 16 (29) τοῦ Σεπτέμβρη στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 12. ῾Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τά καθήκοντα τῆς ἐπανάστασης». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 26 καί 27 τοῦ Σεπτέμβρη (9 καί 10 τοῦ ᾿Οχτώβρη) στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 20 καί 21.
῎Οχι ἀργότερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Σεπτέμβρη.	῾Ο Λένιν συναντιέται μέ τό μέλος τῆς Κεντρικῆς ᾿Επιτροπῆς τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας Κ. Μάννερ στό διαμέρισμά του. Τήν παραμονή τῆς ἀναχώρησής του ἀπό τό ῞Ελσινγκφορς ὁ Λένιν συναντιέται μέ τό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Φιλλανδίας Ο. Β. Κούουσινεν.
Σεπτέμβρης, 17 (30).	῾Ο Λένιν μετακινεῖται ἀπό τό ῞Ελσινγκφορς στό Βίμποργκ γιά νά ἔχει στενότερη σύνδεση μέ τήν ΚΕ τοῦ Κόμματος. ῾Ο Λένιν παραμένει τήν πρώτη μέρα στό διαμέρισμα τοῦ Ε. Χούττουνεν, ἀρχισυντάκτη τῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας «Τyö» («᾿Εργασία»)· τό βράδυ τῆς ἴδιας μέρας περνάει στό διαμέρισμα τοῦ φιλλανδοῦ δημοσιογράφου Γ. Κ. Λάτουκκι, στό ἐργατικό προάστιο τοῦ Βίμποργκ Τάλικκαλα, ὅπου ἔμεινε ὥς τήν ἀναχώρησή του γιά τήν Πετρούπολη.
῎Οχι ἀργότερα ἀπό τίς 22 τοῦ Σεπτέμβρη (5 τοῦ ᾿Οχτώβρη).	῾Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Οἱ ἥρωες τῆς καλπιᾶς καί τά λάθη τῶν μπολσεβίκων». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε σέ περίληψη στό φύλ. ἀρ. 19 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι Πούτ» στίς 24 τοῦ Σεπτέμβρη (7 τοῦ ᾿Οχτώβρη) μέ τόν τίτλο «Οἱ ἥρωες τῆς καλπιᾶς».
Σεπτέμβρης, 22-24 (᾿Οχτώβρης, 5-7).	῾Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «᾿Από τό ἡμερολόγιο ἑνός δημοσιολόγου. Τά λάθη τοῦ Κόμματός μας».
Σεπτέμβρης, 27 (᾿Οχτώβρης, 10).	῾Ο Λένιν γράφει γράμμα στόν πρόεδρο τῆς ᾿Επιτροπῆς περιοχῆς τοῦ στρατοῦ, τοῦ στόλου καί τῶν ἐργατῶν τῆς Φιλλανδίας Ι. Τ. Σμίλγκα. ῾Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Σ. Ρόβιο στό ῞Ελσινγκφορς μέ τήν παράκληση νά παραδόσει στόν Ι. Τ. Σμίλγκα τό γράμμα πού ἐπισυνάπτεται, καθώς ἐπίσης νά τοῦ στείλει τίς ἐφημερίδες καί τήν ἀλληλογραφία πού προορίζεται γι᾿αὐτόν· ρωτάει ἄν στάλθηκε

τό ταχυδρομεῖο του γιά νά παραδοθεῖ στούς σουηδούς φίλους.

'Αργότερα ἀπό τίς 27 τοῦ Σεπτέμβρη (10 τοῦ 'Οχτώβρη). 'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Σ. Ρόβιο, στό ὁποῖο ρωτάει ἄν πῆρε τό προηγούμενό του γράμμα πού τοῦ ἔστειλε μαζί μ'ἕνα γράμμα γιά τόν Ι. Τ. Σμίλγκα· ἐπίσης ρωτάει ἄν στάλθηκαν τό γράμμα καί οἱ ἐφημερίδες στήν 'Ελβετία· παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν μιά συλλογή τῶν ἐφημερίδων «Πριμπόι» καί «Σοτσιαλίστ-Ρεβολιουτσιονέρ».

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη (11 τοῦ 'Οχτώβρη). 'Ο Λένιν κρατάει σημειώσεις καί κάνει ὑπογραμμίσεις στήν εἰσήγηση τοῦ Ν. Α. Σεμάσκο γιά τήν ΙΙΙ Διεθνή σοσιαλιστική συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ.

Σεπτέμβρης, 28 ('Οχτώβρης, 11). 'Ο Λένιν γράφει τό τέλος τοῦ βιβλίου «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907» καί τόν ἐπίλογο γι'αὐτό. (Τό 1908 τό βιβλίο αὐτό εἶχε κατασχεθεῖ ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Στό ἀντίτυπο πού διασώθηκε χάθηκαν μερικές σελίδες ἀπό τό τέλος τοῦ βιβλίου.) Τό βιβλίο μαζί μέ τόν ἐπίλογο δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά τό 1917.

'Αργότερα ἀπό τίς 28 τοῦ Σεπτέμβρη (11 τοῦ 'Οχτώβρη). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τά καθήκοντα τοῦ Κόμματός μας στή Διεθνή ('Απ'ἀφορμή τήν ΙΙΙ συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ)».

Σεπτέμβρης, 29 ('Οχτώβρης, 12). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «'Η κρίση ὡρίμασε». Τά κεφάλαια Ι-ΙΙΙ καί V τοῦ ἄρθρου δημοσιεύτηκαν στίς 7 (20) τοῦ 'Οχτώβρη στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 30.

'Η Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) προτείνει τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Λένιν γιά ἀνάδειξη στήν Συντακτική Συνέλευση ἀπό τίς ἐκλογικές περιφέρειες τῆς Πετρούπολης—τῆς πρωτεύουσας, τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης, τῆς πόλης Οὐφά, τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς καί τοῦ στρατοῦ.

'Ανάμεσα στίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη καί 4 τοῦ 'Οχτώβρη (12 καί 17 τοῦ 'Οχτώβρη). 'Ο Λένιν γράφει τίς «Θέσεις γιά τήν εἰσήγηση στή συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης στίς 8 τοῦ 'Οχτώβρη, καθώς καί γιά τίς ἀποφάσεις καί τήν ἐντολή πρός αὐτούς πού θά ἐκλεγοῦν γιά τό συνέδριο τοῦ Κόμματος».

Τέλος τοῦ Σεπτέμβρη-1(14)τοῦ 'Οχτώβρη. 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» καί τόν ἐπίλογο γι'αὐτό. Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» τεῦχ. 1-2 καί τόν ἴδιο χρόνο ἐκδόθηκε σέ ξεχωριστή μπροσούρα.

'Αργότερα ἀπό τίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη (13 τοῦ 'Οχτώβρη). 'Ο Λένιν γράφει μήνυμα «Πρός τούς ἐργάτες, τούς ἀγρότες καί τούς στρατιῶτες».

'Οχτώβρης, 1(14). 'Ο Λένιν γράφει «Γράμμα πρός τήν Κεντρική 'Επιτροπή, τήν 'Επιτροπή Μόσχας, τήν 'Επιτροπή Πετρούπολης καί τούς μπολσεβίκους-μέλη τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης καί Μόσχας».

'Οχτώβρης, 3(16). Στή γενική κομματική συνδιάσκεψη τῆς πόλης Μόσχας προτείνεται ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ Λένιν στίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση.

'Η Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ(μπ) παίρνει ἀπόφαση: «νά προτείνει στόν 'Ιλίτς νά μετακινηθεῖ στήν Πετρούπολη γιά νά εἶναι δυνατή ἡ μόνιμη καί στενή σύνδεση».

'Οχτώβρης, 5(18). 'Η Κεντρική 'Επιτροπή συγκροτεῖ ἐπιτροπή μ'ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν γιά τήν ἐκπόνηση προγράμματος τοῦ Κόμματος.

'Οχτώβρης, 6-8 (19-21). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» τεῦχ. 1-2.

'Οχτώβρης, 7 (20). 'Ο Λένιν ἐπιστρέφει παράνομα ἀπό τό Βίμποργκ στήν Πετρούπολη καί μένει στό διαμέρισμα τῆς Μ. Β. Φοφάνοβα (στή συνοικία Βίμποργκ, ὁδός Σερντομπόλσκαγια, σπίτι 1/92).

'Ο Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τή συνδιάσκεψη τῆς πόλης Πετρούπολης. Νά διαβαστεῖ σέ κλειστή συνεδρίαση».

'Ο Λένιν ἐκλέγεται ἐπίτιμος πρόεδρος στήν Τρίτη συνδιάσκεψη τῆς πόλης Πετρούπολης τῶν μπολσεβίκων.

'Οχτώβρης, 8(21). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Συμβουλές ἑνός πού λείπει».

'Ο Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους μπολσεβίκους πού παίρνουν μέρος στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ Περιοχῆς τοῦ Βορρᾶ».

'Οχτώβρης, 9(22). 'Η Τρίτη κομματική συνδιάσκεψη τῆς πόλης Πετρούπολης προτείνει τόν Λένιν ὑποψήφιο στή Συντακτική Συνέλευση ἀπό τήν Πετρούπολη.

'Οχτώβρης, 10(23). Στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα στιγμή· προτείνει ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πού γίνεται δεκτή ἀπό

τήν Κεντρική 'Επιτροπή. Στήν ἴδια συνεδρίαση δημιουργεῖται Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ μ'ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν γιά τήν πολιτική καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης.

Μετά τή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), ὁ Λένιν διανυκτερεύει στό διαμέρισμα τοῦ ἐργάτη-μπολσεβίκου Ἔινο Ράχια (Πετρογκράντσκαγια στορονά, πάροδος Πεβτσέσκι, σπίτι ἀρ. 3, δωμάτιο 344).

'Ανάμεσα στίς 10 καί 16 (23 καί 29) τοῦ 'Οχτώβρη. ῾Ο Λένιν συναντιέται στό διαμέρισμα τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν (Βίμπορσκαγια στορονά, λεωφόρος Βίμπορσκ, σπίτι ἀρ. 106, διαμ. 1) μέ τά μέλη τῆς ΚΕ, μέ τά ὁποῖα συζητάει τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ 'Οχτώβρη. ῾Ο Λένιν ὑπογράφει δήλωση ὅτι συμφωνεῖ νά θέσει ὑποψηφιότητα στίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση σάν ἀντιπρόσωπος τοῦ Βόρειου μετώπου καί τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς.

'Ανάμεσα στίς 12 καί 15 (25 καί 28) τοῦ 'Οχτώβρη. ῾Ο Λένιν συναντιέται κάμποσες φορές σέ παράνομο διαμέρισμα μέ τόν ἀντιπρόσωπο τῆς 'Επιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) Ο. Α. Πιάτνιτσκι· συζητάει μαζί του πάνω στό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τῆς Μόσχας γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση· δίνει γραπτή συγκατάθεση νά μπεῖ ὑποψήφιος στίς ἐκλογές γιά τή Συντακτική Συνέλευση ἀπό τήν πόλη τῆς Μόσχας.

'Οχτώβρης, 14 (27). ῾Ο Λένιν συναντιέται στό διαμέρισμα τοῦ μηχανοδηγοῦ τῶν σιδηροδρόμων Φιλλανδίας Γκ. Ε. Γιάλαβα (Βίμπορσκαγια στορονά, πάροδος Λομάνσκι, σπίτι ἀρ. 4, διαμ. 29) μέ καθοδηγητικά στελέχη τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, καί συζητάει μαζί τους τά ζητήματα τῆς προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

'Οχτώβρης, 16 (29). ῾Ο Λένιν κάνει εἰσήγηση στήν πλατιά ῾Ολομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ στίς 10 (23) τοῦ 'Οχτώβρη γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση· στή διάρκεια τῆς συζήτησης παίρνει τρεῖς φορές τό λόγο, ὑποστηρίζοντας τή γραμμή πού πῆρε τό Κόμμα γιά τήν ἄμεση προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

'Οχτώβρης, 17 (30). ῾Ο Λένιν γράφει τό «Γράμμα σέ συντρόφους», ὅπου κάνει κριτική στά ἐπιχειρήματα πού πρόβαλαν ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Τό γράμμα δημοσιεύτηκε στίς 19, 20 καί 21 τοῦ 'Οχτώβρη (1, 2 καί 3 τοῦ Νοέμβρη) στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 40, 41 καί 42.

Τή νύχτα τῆς 17 πρός 18 (τῆς 30 πρός 31 τοῦ 'Οχτώβρη). 'Ο Λένιν συναντιέται στό διαμέρισμα τοῦ Ντ. Α. Πάβλοφ (ὁδός Σερντομπόλσκαγια, σπίτι ἀρ. 35, διαμ. 4) μέ τούς καθοδηγητές τῆς Στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῆς ΚΕ Ν. Ι. Ποντβόισκι, Β. Α.'Αντόνοφ-'Οβσέγενκο καί Β. Ι. Νιέβσκι· ἀκούει τίς πληροφορίες τους γιά τήν πορεία τῆς προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης στήν Πετρούπολη καί τούς δίνει σημαντικές συμβουλές καί ὑποδείξεις πάνω στό ζήτημα αὐτό.

'Οχτώβρης, 18 (31). 'Ο Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τά μέλη τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων», στό ὁποῖο ἀπαιτεῖ τή διαγραφή ἀπό τό Κόμμα τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ, σάν ἀπεργοσπάστες τῆς ἐπανάστασης, γιατί ἀποκάλυψαν τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

'Οχτώβρης, 19 (Νοέμβρης, 1). 'Ο Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ)», μέ τήν ἀπαίτηση νά διαγραφοῦν ἀπό τό Κόμμα ὁ Ζηνόβιεφ καί ὁ Κάμενεφ, σάν ἀπεργοσπάστες, γιατί ἀποκάλυψαν τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

'Οχτώβρης, 20 (Νοέμβρης, 2). Στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος συζητιέται τό γράμμα πού ἔστειλε ὁ Λένιν στήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ).

'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Καινούργια ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 24 τοῦ 'Οχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι Πούτ», ἀρ. φύλ. 44.

'Ο Λένιν συντάσσει σχέδιο παραρτημάτων στήν προκήρυξη γιά τήν ἐξαπάτηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων καί γιά τίς διεκδικήσεις τῶν μπολσεβίκων ὑπέρ τῆς ἀγροτιᾶς.

'Οχτώβρης, 22 ἤ 23 (Νοέμβρης, 4 ἤ 5). 'Ο Λένιν γράφει τό γράμμα πρός τόν Γ..Μ. Σβερντλόφ ἀπ'ἀφορμή τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος γιά τόν Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ.

'Οχτώβρης, 24 (Νοέμβρης, 6). 'Ο Λένιν στέλνει σημειώματα στήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ).

'Οχτώβρης, 24 (Νοέμβρης, 6). Στό «Γράμμα πρός τά μέλη τῆς ΚΕ» ὁ Λένιν γράφει ὅτι «'Η καθυστέρηση τῆς ἐξέγερσης ἰσοδυναμεῖ μέ θάνατο», προτείνει νά συλληφθεῖ ἡ Προσωρινή κυβέρνηση καί νά παρθεῖ ἡ ἐξουσία.

'Αργά τό βράδυ ὁ Λένιν φτάνει παράνομα στό Σμόλνι καί παίρνει στά χέρια του τήν ἄμεση καθοδήγηση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μέ άστερίσκο σημειώνονται οί τίτλοι πού έβαλε τό 'Ινστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

Τυπώθηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1981
σέ 5.000 ἀντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 38½

Σόλωνος 130, 'Αθήνα
Τηλ. 3620.835 — 3623.649

ΛΕΝΙΝ

•

ΑΠΑΝΤΑ

34